

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

26 жовтня 2018 року

УДК 351:342.5(061.3)
Р 45

Редакційна колегія:

Іжа М. М. – д.політ.н., проф.
Ахламов А. Г. – д.е.н., проф.
Безверхнюк Т. М. – д.держ.упр., проф.
Давтян С. Г. – к.держ.упр., доц.
Колісніченко Н. М. – к. держ.упр., доц.
Красностанова Н. Е. – к.е.н., доц.
Кривцова В. М. – к.і.н., доц.
Марущак В. П. – д.держ.упр., проф.
Пахомова Т. І. – д.держ.упр., проф.
Пігарєв Ю. Б. – к.ф.-м.н., доц.
Попов М.П. – к.держ.упр., доц.
Попов С. А. – д.держ.упр., проф.
Приходченко Л. Л. – д.держ.упр., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України.
Протокол № 229/9-7 від 11 жовтня 2018 року.

Реформування публічного управління та адміністрування: теорія,
Р 45 практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за
міжнар. участю. 26 жов. 2018 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 524 с.

Матеріали публікуються в авторській редакції

ОСНОВНІ ДОПОВІДІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, д. держ. упр., професор*

ПРОЕКТУВАННЯ, СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ, ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЩО? ДЕ? КОЛИ? В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Розвиток публічної сфери в Україні, масштабність та інноваційність реформ потребують відповідних механізмів управління змінами та залучення додаткових фінансових ресурсів для їх впровадження. Аналіз сучасної практики публічного управління свідчить про те, що на сьогодні державою сформовано механізм надання фінансової підтримки проектам регіонального розвитку та розвитку територіальних громад, у тому числі й інструменти залучення небюджетних (грантових) коштів. Міжнародних і вітчизняних грантових програм / конкурсів проектів, в яких можуть брати участь органи публічної влади, об'єднані територіальні громади, інститути громадянського суспільства стає все більше, однак скористатися цими можливостями можуть поки що окремі представники. Це пояснюється тим, що у переважній більшості суб'єктів публічного управління немає знань та досвіду з розроблення та реалізації проектів, внаслідок чого проекти розробляються неякісні та не фінансуються.

Проблема ускладнюється також тим, що *в реалізації проектів у публічній сфері задіяна значна кількість суб'єктів* (іноді інституційно-різних), *документи, процеси й дії яких мають бути узгоджені, а точніше синхронізовані*. Наприклад, Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2020 р. [4] серед основних засад реалізації державної регіональної політики визначено: синхронізоване стратегічне прогнозування та планування регіонального розвитку на всіх територіальних рівнях; синхронізація дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері регіонального та місцевого розвитку. На наш погляд, ключовим фактором ефективного застосування проектного підходу в публічному управлінні є єдине розуміння усіма учасниками проектно-діяльності функціонального змісту процесу «синхронізація».

У самому загальному вигляді феномен синхронізації визначають як *узгодження й упорядкування в часі різних просторово-розподілених подій, процесів і явищ*. Синхронізація – це часова впорядкованість, узгодженість процесів і подій, локалізованих в різних місцях [3]. Синхронізація – термін, який найчастіше використовується в інформатиці для синхронізації процесів або синхронізації даних. Синхронізація процесів – приведення двох або кількох процесів до такого їх протікання, коли певні стадії різних процесів відбуваються в певному порядку, або одночасно збігаються. Синхронізація необхідна в будь-яких випадках, коли процесам, що паралельно відбуваються, необхідно взаємодіяти за узгодженим порядком дій зі спільними ресурсами [1].

В аспекті публічного управління, синхронізація – це конкретний управлінський механізм з упорядкування взаємозалежних документів, процесів і дій. Методологічним підґрунтям синхронізації цілей (документів) і дій (процесів) суб'єктів проектно-діяльності є концепція життєвого циклу проекту (ЖЦП). Саме за фазами життєвого циклу проекту можна привести у взаємну відповідність цілі й дії різних суб'єктів публічного управління у просторі та часі, що забезпечить злагодженість результатів функціональних процесів (ініціювання, розроблення, реалізація, завершення) за змістовними зв'язками у часі. Синхронізація дій – це система заходів, яка може бути застосована для узгодження дій суб'єктів публічного управління на певній фазі ЖЦП. *Синхронізація дій – це чітке усвідомлення суб'єктами публічного управління «що, де і коли»* потрібно робити на певній фазі життєвого циклу проекту.

Дискусійне запитання «Що?»:

що ми отримуємо як результат реалізації (ефекти) проекту,
що за зміни ми прогнозуємо.

З відповіді на запитання «Що?» розпочинається перша фаза життєвого циклу проекту через використання такого потужного інструменту управління змінами як проектування. Проектування охоплює всі сфери життєдіяльності людини і суспільства. Воно тісно взаємодіє з усіма функціями управління і, будучи формою вироблення і прийняття рішення, є важливим елементом циклу управління, забезпечує реалізацію інших його функцій. Воно є попереднім відтворенням дійсності, створенням прототипу передбачуваного об'єкта, явища чи процесу за допомогою специфічних методів. Воно застосовується як для розробки різних варіантів вирішення нових проблем, так і для складання планів та програм з регулювання видозмінених, хоч і вже відомих, процесів та явищ [6].

Проектування – це науково обґрунтоване визначення варіантів планового розвитку різноманітних процесів і явищ, спрямоване на перетворення конкретних соціальних інститутів. Проектування є одним з елементів передпланової діяльності під час розробки можливих варіантів певного рішення. Це різновид управлінської діяльності, який може широко застосовуватись для розробки різноманітних програм [2].

Проектування – це інноваційна, творча діяльність, спрямована на виявлення причин виникнення проблем, аналіз реального стану об'єкта, розробку шляхів і засобів досягнення проектно-діяльності. Проектування здійснюється за допомогою відповідної управлінської технології. Потенційні можливості проектного підходу дозволяють: уявити ідеальну модель функціонування та розвитку певного об'єкта; змалювати реальні та перспективні завдання стосовно досліджуваного об'єкта; визначити механізми досягнення цілей та їх взаємозв'язок; спроектувати новий

образ та структуру досліджуваного явища через відповідні програми; порівняти ідеально побудовані зразки розвитку об'єкта з формами та етапами його реального функціонування.

Проектування конструює модель системи, яка буде утворюється, визначає її функціональні характеристики. Основний зміст проектування полягає в обґрунтуванні сукупності засобів, що допомагають вирішити поставлені завдання і проблеми, досягти визначеної мети. Ці засоби фіксуються у двох формах: як система параметрів проєктованого об'єкта та їхніх кількісних показників; як сукупність конкретних заходів, що забезпечують реалізацію проєктованих показників та якісних характеристик майбутнього об'єкта.

У конкретній формі – проектування є виразом прогностичної функції управління. Прогностична функція державного управління полягає у передбаченні суб'єктом управлінської діяльності позитивного або негативного розвитку об'єкту управління залежно від обсягу інформації, якою володіє суб'єкт. Прогноз містить у собі гіпотезу, ймовірність набуття певних результатів. Дія прогностичної функції пов'язана, насамперед, з передбаченням змін у системі органів публічного управління, моделюванням поведінки суб'єктів управління, прогнозуванням наслідків рішень, що приймаються.

Таким чином, проектування – це інструментарій, що дозволить органам публічної влади використовувати методи прогнозування, планування, програмно-цільового управління з метою проектування управлінських дій у тій чи іншій сфері суспільного життя. В аспекті публічного управління результатом проектування є Стратегічна мета розвитку.

Дискусійне запитання «Де?»:

де ми знаходимося і де ми будемо після реалізації проекту – часова синхронізація;
де на конкретній території доцільно реалізовувати даний проект – просторова синхронізація.

Кожна організація ставить перед собою стратегічні цілі, для досягнення яких має бути побудована маршрутна карта «із пункту А в пункт Б» – стратегічний план. При розробленні стратегічних планів за найпоширенішою методикою, що ґрунтується на ієрархії цілей, визначають пріоритети (найчастіше за сферами життєдіяльності суспільства) в рамках яких визначають стратегічні цілі, в яких визначаються операційні цілі та проекти і заходи з їх реалізації. Проте, системною помилкою, якої припускаються при розробленні стратегічних планів, є не врахування різних за часом протікання життєвих циклів взаємопов'язаних процесів; не використання методу аналізу альтернатив для часової оптимізації та синхронізації. Також питання «де?» стосується і синхронізації за часом документів – пріоритети і завдання, що прописані в Державній Стратегії, мають враховувати часові особливості в життєвих циклах процесів, які будуть прописані в регіональних і місцевих стратегічних планах, і навпаки.

Враховуючи, що публічна сфера – це сфера перетинання інтересів різних суб'єктів розвитку території, й кожен суб'єкт через реалізацію проекту планує задовольнити власні потреби, неминучим є конфлікт інтересів, що потребує запуску механізму синхронізації дій, відповідно до узгодженого усіма зацікавленими сторонами стратегічного плану розвитку. Розробляючи стратегічні плани слід пам'ятати, що реалізація будь-якого проекту призводить до змін, а зміни будь-якого компоненту системи впливають на її інші компоненти та приводять до зміни систему в цілому. Саме тому важливо ретельно розраховувати час настання змін після реалізації проекту та забезпечити синхронізацію зі змінами від інших проєктів, враховуючи наступне:

- стратегічний план – це сценарій трансформації (якісного перетворення) простору на найближчі 10 років;
- ресурси / можливості на кожній території завжди обмежені;
- ключове завдання Стратегічного плану – визначення пріоритетних напрямів розвитку, конкретних дій і додаткових параметрів для їх здійснення;
- відповідь на запитання «Що» – проектування та «Де» – стратегічне планування має бути синхронізована в документі, який має назву «Мастер-план» – договір про узгодження інтересів. Адже, будь які зміни відбуваються завжди на певній території в конкретних просторово-часових умовах.

Стратегічний мастер-план – це не документ територіального планування, а інструмент просторової синхронізації дій суб'єктів, політичне узгодження стосовно загального бачення перетворення території в достатньо віддаленій перспективі (розвиток однієї громади спонукає до розвитку навколишніх громад, які проживають на одній території і мають спільний простір життєдіяльності. Розвиток території підсилюється, якщо громади зосереджують увагу на спільних питаннях, які необхідно вирішувати, схожих можливостях та пріоритетах). Мастер-план містить цільові установки перетворень, сценарії і методи їх досягнень; визначає мету і завдання секторальної політики розвитку території в ув'язці з соціально-економічною політикою розвитку даної території; виходить із реальних ресурсів. Він не замінює Генеральний план розвитку території – Генплан за суттю є інструментом його реалізації – деталізує й уточнює етапи реалізації мастер-плану.

Дискусійне запитання «Коли?»:

коли розпочинати проект; коли ми отримуємо результат проекту

Уже досить широко в практику публічно-управлінської діяльності увійшли стратегічне планування соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень, розробка стратегій розв'язання окремих масштабних стратегічних проблем. Проте такий інструмент, як проект, досі за винятком окремих випадків, пов'язаних часто з різними конкурсами для отримання грантів, ще не достатньо сприймається в публічному управлінні як звичний інструмент забезпечення результативної діяльності, що має свої причини. Справа в тому, що проект є системним способом здійснення цілеспрямованих змін, які стають потрібними в разі виникнення проблеми.

Проте орган публічного управління, зокрема за умов панування ідеології «бюрократичної організації», за М.Вебером, більш орієнтований не на проблемний, а на виконавський підхід до діяльності. Це певною мірою є наслідком того, що, на відміну від приватного сектору, де місія діяльності формується виходячи з потреб ринку і визначається засновниками підприємницької структури з огляду на потреби клієнта-споживача, в публічному

управлінні місія задається державою-засновником і передбачає виконання заданих функцій та низки конкретних завдань з реалізації політики влади. Принциповим тут є питання щодо *ролі влади*, яка має бути переважно ініціуючою, координуючою, організуючою, але завжди відповідальною перед суспільством за остаточне розв'язання проблеми, тобто потрібні значні зрушення в організаційній культурі публічного управління, щоб проблемно-проектна ідеологія стала панівною [5].

Для сфери демократичного публічного управління, де проблеми особливо слабо структуровані, мають багатоаспектний характер і важко прогнозовані наслідки розв'язання, методологія та інструментальний арсенал проектного підходу адекватно застосовувати на другому етапі дій з управління змінами.

На першому, *стратегічно-концептуальному етапі*, доцільне застосування проектування та стратегічного планування для ґрунтовного аналізу проблеми (характеристика симптомів дискомфорту, причин його виникнення з урахуванням суспільних потреб, коректне формулювання проблеми); з'ясування кола заінтересованих сторін з їх інтересами й можливими ресурсними внесками, проведення попередніх консультацій, зокрема за участю громадськості, щодо досягнення первісного консенсусу намірів і очікуваних результатів як запоруки майбутнього співробітництва, узгодження мети, планованих продуктів та результатів спільних дій, суспільних ефектів. Очевидна ключова важливість цього етапу, адже саме на ньому підтверджується наявність реальної суспільної проблеми чи її «псевдохарактер», а велика невизначеність при опрацюванні проблеми може призвести до системних помилок, «ціна» яких є надвисокою з огляду на «якість» розв'язання суспільної проблеми.

На другому, *проектно-орієнтованому етапі*, шляхом застосування методології проектного підходу формується проект реалізації рішення, який створює системну організаційну оболонку його послідовного контрольованого виконання.

Представлена дискусійна позиція щодо трьох принципових питань застосування сучасного інструментарію управління змінами в публічному управлінні, природно проковує продовження дискусії за питаннями «Хто?», «Нащо?» і «Чому?».

Список використаних джерел.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови ; [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
2. Горбатенко В. Аналіз майбутнього та його роль в управлінні соціально-політичними процесами : [Електронний ресурс] / В. Горбатенко // Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=22&c=219>
3. Пантин В. И. Циклы и волны глобальной истории. Глобализация в историческом измерении : [монография] / В. Пантин. – М. : Изд-во Новый век. – 2003. – 276 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : [Електронний ресурс]. – режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
5. Проектний менеджмент у публічному управлінні : підручник / кол. авт. ; за наук. ред. Ю. П. Шарова. – К. : НАДУ, 2017. – 344 с.
6. Технологія управління соціальними проектами : монографія / кол.авт.; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 292 с.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Проблема сталого розвитку актуальна вже багато десятиріч поспіль. Можна навіть говорити, що популярність даної проблеми не знижується з минулого сторіччя. Сучасна популяризація сталого розвитку на рівні урядів держав світу, бізнесу та громадянського суспільства вважається найбільш високою за останні 15 років. Домінуючими постають наукові і практичні дискусії з приводу характеристики поняття «сталий розвиток» та його визначення. У відповідності з цим формуються загальні світові тенденції щодо сталого розвитку та власно державні погляди на проблему. Важливими є методологія та стратегії запровадження концептуальних поглядів на сталий розвиток в глобальному сенсі, на рівні держав світу у відповідності з соціокультурними особливостями, а також на рівні регіонів.

Неоднозначне ставлення до понять «сталий розвиток» та «сталий розвиток регіону» у вітчизняній науці, практиці та в політиці. Попри велику кількість посилань на ці поняття в нормативно-правових актах, використання цих понять як гасел, надання цим поняттям власних сенсів ми не маємо загальнодержавного бачення і розуміння сенсу сталого розвитку держави та сталого розвитку регіону. І це не є критикою. Це є висновки з проведеного аналізу на підставі невеликої кількості джерел (46). Більш детально висловлені твердження будуть розкриті в процесі виступу і, сподіваюсь, що наведені результати аналізу стануть базою для плідної дискусії, конкретних пропозицій та науково-практичних наробок, які стануть в нагоді органам влади на всіх рівнях.

Виклад думок хотіла б побудувати в певній послідовності відповіді на низку проблемних питань: Що таке сталий розвиток? Кому і чому він потрібен? Чому він такий популярний і держави вже звітують про свої досягнення і діляться досвідом? Чому соціально-гуманітарний аспект сталого розвитку вважається найбільш важливим й актуальним останні 3 роки? Чому Україна є імпортером визначень, розуміння та методології запровадження сталого розвитку, а не є експортером досвіду для інших держав світу?

У даній публікації доповіді відповіді на ці питання будуть дані тезисно. Більш детальна інформація буде наведена і продемонстрована в процесі виступу на конференції.

Отже, що таке сталий розвиток? Відповідь на це питання криється в історії виникнення та розвитку поняття «сталий розвиток». Є теоретичне пояснення цього поняття, є концептуальні підходи, а є практичне і політичне тлумачення та використання цієї категорії як якоїсь субстанції, яка надасть можливість населенню жити заможнo і буде у всіх все гарно.

Варто відзначити, що саме розуміння сталого розвитку з позицій різних галузей наук, концептуальне та теоретичне обґрунтування тлумачення поняття сталого розвитку є центральним питанням для зарубіжної науки.

Вважається, що концепція сталого розвитку виникла у 18 сторіччі, в контексті галузевої економіки і стосувалась питань управління відновлюваним ресурсом [18]. Свій розвиток концепція отримала наприкінці 18-го та початку 19-го сторіччя [18] і розглядала питання використання природного ресурсу і його впливу на економічне зростання та підвищення рівня життя.

70-ті роки 20-го сторіччя ознаменовані популяризацією концепції сталого розвитку, яка отримала перше крупне міжнародне визнання у 1972 р. на Конференції ООН по оточуючому середовищу (Стокгольм). Наголошується на тому [41], що термін «сталий розвиток» не використовувався явно, втім міжнародна спільнота погодилась з поняттями, які в теперішній час має основоположне значення для сталого розвитку.

У 80-ті роки 20-го сторіччя з'явилося загальновизнане визначення сталого розвитку, яке використовується і по теперішній час і яке містить дві важливі концепції: концепція потреб і концепція обмежень [18]. Цей період характеризується появою великої кількості наукових робіт, які розглядаються як основа сучасного розуміння сталого розвитку певних територіальних рівнів [16].

90-ті роки 20-го сторіччя характеризуються тим, що виникає велика кількість наукових досліджень щодо сталого розвитку [16, 18, 41]. Концепція сталого розвитку лягла в основу Конференції ООН по оточуючому середовищу і розвитку, яка відбулась в Ріо-де-Жанейро в 1992 р. Саміт ознаменував собою першу міжнародну спробу розробити плани дій і стратегій для переходу до більш сталої структури розвитку [41]. У цьому ж році з'являються тлумачення сталого суспільства [16]. З'являється думка щодо індивідуальності розуміння сталого розвитку в залежності від соціокультурних особливостей держав, їх регіонів. Свій розвиток і продовження ця думка отримала вже в 21 сторіччі, зокрема в 2018 р. Добровільні національні доповіді 46 держав на Регіональному форумі в ООН стосувались саме індивідуального тлумачення сталого розвитку та власного досвіду його досягнення. Наприкінці 90-х років 19-го сторіччя йдеться про те, що сталий розвиток занадто політизується і використовується на рівні гасел і має символічну риторичку, конкуруючими інтересами, де кожен визначає сталий розвиток у відповідності зі своїми політичними уподобаннями, а не служить впливовою основою для розробки політики сталого розвитку держави [16]. Це також період, коли науковці намагаються дати найбільш чітке визначення поняттю «сталий розвиток», щоб можна було виробити чіткі критерії його вимірювання.

2000-ні роки 21-го сторіччя [13, 16-18, 20, 25, 27-29] характеризуються тим, що концепція сталого розвитку стала домінуючою у всіх галузевих наукових дослідженнях, зокрема у: вивченні взаємодії між економікою, біофізичним середовищем; визнанні концепції сталого розвитку загальноприйнятої цілі екологічної політики; досягненні рівноваги у галузях економіки, оточуючого середовища і суспільства та вирішення будь-яких конфліктів, які можуть з'явитись між ними; впливу екологічних обмежень на соціальні потреби (справедливість, добробут, економічні можливості).

Для розуміння сталого розвитку важливими вважаються як теоретичне так і практичне моделювання. Йдеться про міждисциплінарну основу концепції сталого розвитку. Так, виділяють 7 концепцій, які лягли в основу теоретичної моделі сталого розвитку: концепція етичного парадоксу; концепція SD; концепція природного капіталу; концепція справедливості, Концепція інтегративного управління; утопічна концепція (утопізм концепції сталого розвитку в тому, що вона ґрунтується на розумінні ідеального суспільства, де справедливість домінує, люди прекрасно живуть і процвітають в гармонії з природою, а життєдіяльність протікає плавно, без зловживань або недоліків [16]); концепція політичного глобального порядку денного. Академічний інтерес викликають питання відношення між різними економічними теоріями та їх вплив на сталий розвиток через виокремлення найбільш доцільних стратегій для його досягнення. Мова йде про поєднання двох основних концепцій: економіки і сталого розвитку [18].

Йдеться про те, що необхідно розробляти теорію сталого розвитку і що їй приділялось набагато менше уваги аніж концептуальним підходам. Наголошується на тому, що теорія має життєво важливе значення, оскільки розуміння появи та розвитку концепції є ключем до досягнення успішної реалізації сталості [28]. Констатується, що теорії сталого розвитку включають в себе широке коло питань, у тому числі, включаючи історію, політику, управління, складні системи, економіку, філософію [28].

Сталий розвиток розглядається як складний комплекс проблем, які пов'язані з широким спектром соціально-наукових і гуманітарних дисциплін [28]. Сталий розвиток, як вважається, вимагає інтеграції екологічних і соціальних питань при прийнятті рішень, які визначають економічний і соціальний розвиток, незалежно від того, чи здійснюється вони державним або приватним секторами. Особливе місце в сталому розвитку відводять фінансовим системам [28]. Зарубіжні дослідники наголошують на тому, що зі сталим розвитком тісно пов'язані соціальні проблеми. Мова йде про альтернативний розвиток, який стосується соціального прогресу та розподілення багатства по всьому світу. Констатується, що на сталий розвиток має вплив культурна різноманітність: всі соціальні групи мають право продовжувати розвиватись в межах їх конкретної культури та їх відношення до природи [29]. Важливо щоб кожна спільнота визначала для себе соціальний глобальний проект, втім, який має свої особливості та з'являється як власний шлях розвитку суспільства кожної держави в контексті суспільного розвитку [29].

У 2015 р. була досягнута угода по Повістці ООН для 2030 року по стійкому розвитку (ООН, 2015). Визначено 17 цілей сталого розвитку, які мають бути досягнені до 2030 р. і над якими працює багато держав. У цьому ж році термін «сталий розвиток» став популярним у багатьох сферах: в наукових дискурсах, повсякденному житті, на міжнародних переговорах, у місцевих політиків, в маркетингу, в бізнесі. Фахівцями стверджується, що

використання терміну «сталість» стало практично інфляційним як в науці, так і в суспільстві (Ендерс и Ремиг, 2015 г.). Сталий розвиток обіцяє багатьом багато чого [28].

У цьому ж році з'являються публікації, в яких наголошується на тому, що система державного управління працює достатньо добре і чітко доти, доки не стикається з такими високоінтегрованими поняттями як «сталий розвиток» [13]. На практиці сталий розвиток вимагає інтеграції економічних, екологічних і соціальних цілей по секторам, територіям і поколінням [13].

Зазначається, що сталий розвиток зачіпає усіх і на нього впливають, в першу чергу суспільні рішення, які мають реальні наслідки для життя людей, зокрема: погане планування спільнот, знижує якість життя людей, які в них проживають; включення планів охорони здоров'я в планування нових спільнот забезпечує населенню легкий доступ до послуг охорони здоров'я та дозвілля [41].

Кому і чому потрібен сталий розвиток? Відповідь на це питання лежить в динаміці розвитку сприйняття поняття «сталий розвиток», яке демонструє зміни поглядів науковців [1-43] на наповнення цього поняття, що вплинуло на глобальні підходи до розуміння сталості держав, а також умов життя та праці населення, якості життя, соціальної захищеності, можливості розвитку та саморозвитку, свободи тощо. Отже:

- 18 сторіччя – це проблеми управління відновлюваним ресурсом в окремих галузях економіки (актуальні сфери: екологія, економіка);

- наприкінці 18-го та початку 19-го сторіччя - це використання природного ресурсу і його впливу на економічне зростання та підвищення рівня життя (актуальні сфери: екологія, економіка, життєдіяльність);

- 70-ті роки 19-го сторіччя – це можливості управління розвитком і оточуючим середовищем найбільш корисним чином (актуальні сфери: управління, екологія, економіка, життєдіяльність);

- 80-ті роки 19-го сторіччя – це такий устрій споживання та задоволення потреб, заснований на концепції потреб і концепції обмежень, щоб не шкодити майбутнім поколінням (актуальні сфери: управління, охорона оточуючого середовища, економічне зростання та соціальна справедливість);

- 90-ті роки 19-го сторіччя характеризуються широкою популярністю досліджень та міжнародних обговорень проблем сталого розвитку. Йдеться про: усвідомлення залежності сталого розвитку від соціокультурних особливостей держав, їх регіонів; політизацію поняття сталий розвиток; необхідність надати узагальнене визначення сталого розвитку та узагальнити його функції; справедливе розподілення влади, яке буде сприяти поліпшенню якості оточуючого середовища; громадянські свободи як аспекти сталого розвитку; сталий розвиток людського потенціалу, який охоплює такі цінності як справедливість і свобода; уникнення політизації поняття «сталий розвиток»; доцільність наукових розробок щодо надання визначення та розробки цього поняття (наука, політика, управління (справедливе розподілення влади), соціокультурні аспекти сталого розвитку (актуальні сфери: соціокультурні особливості, людський потенціал, справедливість, свобода), культура використання природних ресурсів, економіка, життєдіяльність);

- 2000-ні роки 20-го сторіччя [13, 16-18, 20, 25, 27-29] характеризуються тим, що розробляються теорії та концепції сталого розвитку, які мають свою динаміку, починаючи з 2001 р. Поняття сталого розвитку охоплює: всі сфери життєдіяльності людини; всі рівні управління держав світу; економічну, екологічну, соціальну і гуманітарну політики. Йдеться про необхідність сформулювати спільне бачення основних цінностей, щоб забезпечити етичну основу для розвитку світової спільноти та виокремити взаємозалежні принципи сталого образу життя, такі як загальний стандарт, за допомогою якого поведінка всіх осіб, організацій, підприємств, урядів і транснаціональних інститутів має керуватись та оцінюватись. Сталість розуміється як принцип життя. Стверджується, що соціальний вимір має вирішальне значення, оскільки є основою сталості, тому що у людей завжди виникають питання соціальної справедливості, прав і якості життя. Змінюються підходи до розуміння та використання планування. Сучасне планування сталого розвитку передбачає з'ясування точок напруження, оцінки сталості, а не надання низки рішень. З'являються позиції щодо відповідальності людей за сталий розвиток суспільства (актуальні сфери: економічний розвиток, екологічна політика, доступні ресурси, суспільство, споживання і виробництво, водопостачання, санітарія, енергетика, стале суспільство, охорона здоров'я, освіта, культура, політика, управління, економіка, оточуюче середовище).

Динаміка науково-практичних підходів до розуміння сталого розвитку демонструє його спрямованість на соціогуманітарні сфери на сучасному етапі. Також демонструється, що питання сталого розвитку стосуються всіх: науковців, управлінців, урядів, підприємств, організацій, транснаціональних інститутів; громадянського суспільства.

У 2018 р. відбулось декілька глобальних заходів, які демонструють неабияку популярність ідеї сталого розвитку. 1). Регіональний форум зі сталого розвитку для регіону ЄЕК ООН (1-2 березня, 2018 р.). До його проведення було залучено представників більше ніж 50 країн. 600 учасників форуму представляли представників уряду, громадянського суспільства, академічних кіл та приватного сектора. Обговорювалась низка ключових пріоритетів стосовно сталого розвитку. Головна мета – обмін досвідом в контексті глобальної теми 2018 р. «Трансформація в напрямку сталого і стійкого суспільства». Головний акцент робиться на залучення громадянського суспільства до цього процесу [20]. 2). Регіональний форум зі сталого розвитку (RFSD), (22 березня, 2018). Форум було організовано Європейською економічною комісією ООН. Мова йшла, зокрема і про сталі міста та громади, про роль громадянського суспільства в процесі сталого розвитку регіону, про сприяння сталому розвитку міст та регіонів, про роль підлітків та молоді у сталому розвитку, про механізми залучення громадян та про гендерну рівність [27]. Більша частина держав учасників Форуму представили свої добровільні звіти щодо реалізації Порядку денного 2030 та 17 цілей.

Короткий огляд деяких звітів демонструє ті зміни, які відбуваються на інституціональному, соціальному та культурному рівнях. Нижче надано короткі посилання на різні звіти держав. Деталізована інформація буде під час виступу на конференції. Для демонстрації було вибрано деякі держави, щоб показати глобальність ідеї сталого розвитку і її практичної реалізації на рівні держав (розміщено в алфавітному порядку).

Австралія за основу бере регіональні інновації (2009 р.). Акцент робиться на питаннях визначення видів і форм державно-приватного партнерства для сталого розвитку в контексті наукових розробок і придбання знань (комерціалізація наукових досліджень).

Сталий розвиток в Албанії співвідноситься з подоланням крайньої бідності та зменшення ризику соціальної ізоляції, забезпеченням високоякісної базової універсальної освіти та заохочення гендерної рівності та розширення можливостей жінок [37]. Республіка Вірменія акцентує увагу на ролі сталого розвитку для повсякденного життя населення, про політичні, правові, практичні та поведінкові переваги сталого розвитку [40]. Зазначається, що це перша у своєму роді інноваційна модель у світі, де національний уряд та ООН об'єднують зусилля для створення спільної платформи для підтримки прискорення та впровадження механізмів сталого розвитку в країні. У Великобританії вважається (2017 р.), що у сталому розвитку ініціатива має бути за урядом. Для цього потрібно створити організаційний потенціал для стійкого розвитку [41].

Дослідники сталого розвитку Китаю (2017 р.) зазначають, що регіональний розвиток часто незбалансований, не координований та безперервний і саме ці проблеми мають визначені принципово для розвитку сталого розвитку Китаю [21]. Реалізація цілей сталого розвитку для Канади - це можливість побудувати більш процвітаюче та стійке майбутнє, де збалансоване та інтегроване досягнення економічних, соціальних та екологічних аспектів сталого розвитку «не залишає нікого» [30] в рамках співпраці з усіма рівнями уряду, корінними народами, громадянським суспільством і приватним сектором. Таким чином Канада формує новий вид партнерства. У Колумбії основна ідея сталого розвитку стосується подолання розриву на шляху до сталого розвитку міст та регіонів [7].

Латвія (2018 р.) включила цілі сталого розвитку 2030 в систему планування [31]. Завдання у сфері сталого розвитку Латвії зосереджені у двох напрямках: забезпечення інноваційної та екологічно ефективної економіки; зниження нерівності доходів та можливостей. Поліпшення здоров'я, освіти та гідної праці є основою для вирішення завдань, що виникають у обох векторах. На 2019 р. заплановані перетворення, які збільшать прибуток, наприклад, широке оцифрування та підвищення компетенції школярів. Національна стратегія сталого розвитку Литви (2003 р.) має в основі такі принципи як управління, гнучкість, екологічна ефективність, наука, знання і технологічний прогрес, обережність, участь (партнерство) [26]. Литва (2018 р.) визначила такі пріоритетні сфери вирішення 17 цілей ООН щодо сталого розвитку: зменшення бідності, соціальне відчуження та нерівність доходів, сприяння зайнятості; посилення громадського здоров'я; підвищення якості медичної допомоги та доступності медичних послуг; розвиток інноваційної економіки та інтелектуальної енергетики; якісна освіта; співробітництво в галузі розвитку.

У Польщі (2018 р.) нова стратегія національного розвитку була представлена в Стратегії відповідального розвитку (SRD) [34]. Пріоритети соціально-економічного розвитку Польщі були визначені у всіх трьох вимірах сталого розвитку: соціальний; економічний; екологія; якісне законодавство, ефективне управління, потужна система стратегічного управління процесами розвитку. Започатковується новий вид партнерства: Партнерство для реалізації цілей сталого розвитку, - оскільки воно побудовано за принципом співучасті. Румунія (2018 р.). Перша національна Стратегія сталого розвитку Румунії (NSDS) була розроблена у 1999 році, розглянута в 2008 році (через рік після вступу в ЄС), і на теперішній час вона переглядається задля локалізації Порядку денного для сталого розвитку 2030 року та її 17 SDG (цілей) [35]. Саудівська Аравія (2018 р.) проводить огляд сталого розвитку з позицій вжитих заходів урядовим сектором, приватним сектором та неурядовими організаціями [36]. Головним є створення життєздатного суспільства та процвітаючої економіки. Для Сінгапуру (2018 р.) сталий розвиток – це чистий, зелений та сталий Сінгапур, в якому люди та майбутні покоління можуть вести здорове та повноцінне життя [38]. Сталий розвиток співвідноситься з запровадженням нових технологій, зокрема SkillsFuture та Smart Nation для підготовки нації до цих викликів. Зазначається, що єдиного підходу до досягнення 17 цілей Порядку денного 2030 р. Наголошується, що країни повинні мати можливість вільно реалізовувати ці цілі у спосіб, який вони обирають, з урахуванням національних пріоритетів та обставин. Словаччина (2018 р.) виокремлює три принципи сталого розвитку: сталий розвиток повинен лежати в основі всієї державної політики; індивідуальне залучення та взаємодія між поколіннями є життєво важливими; партнерства є важливими для пошуку стабільних рішень [32]. Виокремлюється 6 пріоритетних напрямків сталого розвитку, які демонструють індивідуальну дорогу до сталого суспільства, зокрема: освіта; екологічна сталість та економіка; сталість населених пунктів; соціальна інтеграція; викорінення бідності; подолання диспропорцій у сфері здоров'я. У всіх напрямках наголошується на словацькому контексті. Дослідження проведені в США (2017 р.), де вивчили 50 великих міст, використовуючи дві оригінальні бази даних та вивчили реальну поведінку міст щодо політики сталого та економічного розвитку показали, що велика кількість програм, спрямованих на досягнення сталого розвитку, пов'язана з включенням груп захисту навколишнього середовища [21].

У Швейцарії (2018 р.) з 1997 року Федеральна Рада визначила свої пріоритети для здійснення сталого розвитку на національному рівні в чотирирічній стратегії; діюча стратегія діє до 2019 року. У 2003 році була запроваджена комплексна система моніторингу сталого розвитку на національному рівні, в даний час 73 показники, які регулярно оновлюються. Негайно після прийняття Порядку денного 2030 р. у 2015 році Федеральна рада зажадала провести комплексну оцінку базової лінії та розбити аналіз статусу реалізації на федеральному рівні. Аналіз стосується всіх 169 цілей та охоплює як внутрішні, так і міжнародні внески Швейцарії [39]. Зазначається, що Швейцарія вже виконала багато пунктів Порядку денного 2030 р., зокрема: Швейцарія вільна від крайньої бідності (ціль 1.1), і немає голоду (ціль 2.1); освіта (ціль 4.1) є безкоштовною, обов'язковою та якісною. Зусилля будуть спрямовані на ті цілі, де є певні прогалини, зокрема: споживання природних ресурсів (ціль 12). Акцентується увага на тому, що приватний сектор Швейцарії, неурядові організації та наукове співтовариство також довго займаються стабільним розвитком. Ідеї сталого розвитку пронизують національний план розвитку ОАЕ - Vision 2021 - і плани семи еміратів [33]. Розроблена Національна програма реалізації Порядку денного 2030. До розробки було залучено багатьох зацікавлених сторін: понад 300 посадовців з 90 суб'єктів федерального та місцевого самоврядування, представники організацій громадянського суспільства та приватного сектору й експерти з наукових кіл. Наголошується, що ОАЕ має один з найбільш ефективних державних секторів у світі, який

працює відкрито та прозоро, заснований на систематичній роботі, висококваліфікованій державній службі та ефективних та інноваційних механізмах надання суспільних послуг. Для реалізації національної програми ОАЕ політичні ініціативи включені в структуру управління діяльністю уряду та пов'язані з п'ятирічними стратегічними та операційними планами федеральних міністерств. Зазначається, що проблеми сталого розвитку будуть головною темою Expo 2020 Dubai.

Отже, на сучасному етапі акцент робиться на соціально-гуманітарних аспектах сталого розвитку, який розглядається як основа сталого розвитку. Один з вимірів стосується розуміння ООН соціально-гуманітарних аспектів в контексті прав людини щодо розвитку [12]. Мова йде про взаємовідповідальність та розвиток шляхом аналізу взаємозв'язку між економічними, соціальними та культурними правами та глобальними цілями сталого розвитку. Одним з основних контекстів такого підходу є гарантування рівного доступу до соціального захисту, харчування, охорони здоров'я, освіти, житла, водопостачання тощо. З 2016 р. саме на підтримку соціально-гуманітарного виміру сталого розвитку спрямовується увага ООН. Інший вимір – це сучасний погляд на соціальні ЗМІ та ЗМК, які впливають на процеси людського розвитку та гуманітарної діяльності [23]. Зокрема це стосується впливів на громадську думку й зміну поведінки користувачів в питаннях щодо розуміння економічного добробуту, міської сталості, громадського здоров'я, гуманітарної діяльності. З'являється нова категорія «соціальний слухач». Наступний вимір – це взаємозалежність гуманітарних технологій та соціального розвитку [25]. Прибічники таких поглядів стверджують, що сучасні гуманітарні технології впливають на розвиток людства. Зокрема, це стосується інформаційних технологій, які впливають на людство в таких сферах як спостереження, втрата приватності, кіберзлочинність. З одного боку, як зазначається, при використанні інформаційних технологій деякі громади впливають асиметрично на ці події. З іншого боку, одна технологія полегшує спілкування, поінформованість громадськості, отримання послуг в сфері охорони здоров'я, дає можливість не ігнорувати думки громад. Дослідження в цьому контексті спрямовані на визначення можливостей використання технологій для підтримки сталого розвитку людини, як в повсякденному житті, так і в інших ситуаціях. Наголошується, що це вимагає врахування різноманітних соціально-культурних і галузевих передумов та перспектив, зокрема державних, приватних, освітніх та дослідницьких, соціальних, фінансових та міжнародних сфер розвитку. Важливим питанням постають проблеми оцінки соціальних наслідків: впливу технологій на окремих людей та суспільства.

Одним з вимірів соціально-гуманітарних аспектів сталого розвитку є проблеми насильства та конфліктів. У цьому аспекті велике значення має соціальна політика та її роль для трансформаційних змін [24]. Важливими вважаються питання ролі соціальної політики в постконфліктному світі та в процесах примирення після конфліктів. Також є вимір, який стосується гуманітарної інженерії (2018 р.) зі сталого розвитку [15]. Де гуманітарна інженерія тлумачиться в контексті використання науки та техніки для розробки, створення та вдосконалення технологій, що сприяють добробуту громад, які стикаються з величезними гуманітарними проблемами, зокрема до яких відносять недостатньо якісне обслуговування громади. Визначається навіть спеціальність, за якою відбувається магістерська підготовка: «магістр гуманітарної інженерії». В інших випадках йдеться про інженерів в галузі гуманітарного та сталого розвитку суспільства [14]. Вони стають (у зарубіжних державах) учасниками гуманітарного сталого розвитку співпрацюючи з державними установами, організаціями розвитку, міжнародними корпораціями, неурядовими організаціями. Основні їх знання стосуються, зокрема: методології проектування; гуманітарних наук; комунікацій. Гуманітарні інженери виступають одним з партнерів громадянського суспільства.

Вимір, який пропонується ООН стосується розуміння сталого розвитку, що вимагає задоволення основних потреб усіх і поширюється на всі можливості для задоволення своїх прагнень до кращого життя [19]. Самі потреби визначаються соціально та культурно. Відповідно сталий розвиток вимагає заохочення цінностей, які заохочують стандарти споживання. Сталий розвиток вимагає, що суспільства відповідали потребам людини як за рахунок збільшення продуктивного потенціалу, так і шляхом забезпечення рівних можливостей для всіх.

До соціально-гуманітарних аспектів сталого розвитку відносять також проблеми «розриву у комунікаціях», що перешкоджає розумінню спільної потужності [19]. Переконаність в цьому може досягнута шляхом освіти та інституційним розвитком.

У документах ООН йдеться про створення робочих місць, зокрема планується створити більше 600 мільйонів робочих місць до 2030 р., 40 мільйонів в рік [11], а у ЄС про 20 мільйонів робочих місць до 2020 р. Все це стосується цілі 8, в якій йдеться про повну і продуктивну зайнятість та достойну роботу для всіх, що є відображенням стійкого економічного зростання та сприятиме нульовому голоду, як зазначається в документах ЄС і стосується цілі 2 [43]. Мова йде про співробітництво урядів, громадських об'єднань, бізнесу і окремих громадян в області інновацій, якими є соціальні підприємства громадських об'єднань.

У ЄС (травень 2018 р.) акцент робиться на побудові соціальної Європи для подолання таких тенденцій як зuboжіння, соціальна ізоляція, нестабільність роботи, перепони для доступу до соціального захисту [8]. Це передбачає розвиток соціального підприємництва та реформування податкових систем. Інша позиція стосується нових механізмів та методів інвестицій в суспільні послуги (лютий 2015) [22] і створення соціальної економіки, в основі якої лежить соціальне підприємництво. У науково-практичному плані ведеться робота по формулюванню таких понять як концепції соціальної економіки та соціального підприємництва, оскільки існує велика кількість різних способів їх інтерпретації. Це передбачає: розвиток соціального підприємництва та реформування податкових систем; розробку нових механізмів та методів інвестицій в суспільні послуги (лютий 2015); створення соціальної економіки, в основі якої лежить соціальне підприємництво; формулювання таких понять як концепції соціальної економіки та соціального підприємництва, оскільки існує велика кількість різних способів їх інтерпретації. Все це підтверджено і висвітлено у «Римській стратегії», «Страсбурзькій декларації» (січень 2014 р.), «Міланській декларації» (жовтень 2014 р.) [9].

Отже, узагальнюючи, зазначимо, що для сталого розвитку регіонів виробляються різні форми і методи, зокрема: створення нових форм партнерства; розробка систем муніципальних позик; створення соціальних банків для кредитування соціальних підприємств громадських об'єднань; вироблення систем соціальних заказів; використання соціального планування з залученням громадського сектору; підготовка фахівців з соціальної

інженерії; вироблення методології капіталізації наукових досліджень, що є основою інноваційного розвитку регіонів.

Особливе місце відводиться громадському сектору та його соціальним підприємствам. Саме громадський сектор, як вважається, може бути корисним для того, щоб сформулювати потреби у віддалених районах, які є слабкими для надання послуг і розвитку. Громадські об'єднання мають свої певні цілі, поля і завдання в громадському житті. У державах світу [44] їм передаються повноваження у наданні соціальних послуг у сферах: охорони здоров'я; підвищення соціальної інтеграції; надання соціальних та психологічних послуг; догляду за хворими та немічними; надання матеріальної та фінансової допомоги; освіти; інформаційних послуг; навчання. Європейський Союз визначає нову роль інститутів громадянського суспільства при наданні соціальних послуг. Йдеться, у першу чергу про те, що головна мета інститутів громадянського суспільства, поруч з економічними цілями, є систематична боротьба з бідністю та соціальною ізоляцією [45]. Побудова соціальної Європи для подолання таких тенденцій як зубожіння, соціальна ізоляція, нестабільність роботи, перепони для доступу до соціального захисту. Саме на це спрямована політика створення умов громадським об'єднанням для підприємницької діяльності. Для цього держава бере на себе відповідальність за податкову політику і виробництво умов для розвитку громадських підприємств, які створюють робочі місця.

Інші приклади стосуються інфраструктурних коаліцій. Завданням таких коаліцій є поліпшення якості життя за рахунок кооперативного регіонального планування, підвищення економічних можливостей та сталої діяльності [46]. Seven County Infrastructure Coalition була сформована в 2014 р. з метою сприяння кооперативному регіональному плануванню, підвищенню економічних можливостей і реалізації проектів в області стійкої інфраструктури. Ця коаліція складається з 7 округів в штаті Юта. Коаліція представляє інтереси громадськості, що дозволяє її учасникам створювати суттєві регіональні елементи інфраструктури. Головна роль коаліції полягає у визначенні прибутковості активів інфраструктури, які принесуть користь регіону.

У Стратегії сталого розвитку України [4] сам сталий розвиток трактується з позицій становлення та розвитку України, які дадуть можливість Україні досягти європейських стандартів життя, вийти на провідні позиції у світі. Акцентується увага на створенні сприятливих умов для ведення господарської діяльності. Зроблено акценти на ролі територіальних громад, громадських об'єднань (створення соціальних підприємств) за власний добробут, відповідальність за розвиток всієї країни. І для цього потрібні 62 реформи, як зазначається. Втім, у переліку цих реформ не знайшло місця розуміння методології залучення інститутів громадянського суспільства до конкретної участі в сталому розвитку, зокрема в конкретних напрямках створення соціальних підприємств та соціального бізнесу. На відміну від сучасних світових підходів відсутні позиції щодо створення робочих місць не тільки за рахунок бізнесу та підприємців, а й за рахунок соціального підприємництва, яке здійснюють громадські об'єднання (у сучасному розумінні ЄС, а також в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та ООН). При цьому відповідальність суспільства співвідноситься з контролем влади, а не з участю в соціально-економічному розвитку держави.

Стратегія сталого розвитку України до 2030 року [3] розроблена за підтримки Програми розвитку ООН в Україні і розглядається як дієвий інструмент для впровадження засад збалансованого розвитку регіонів. Основою такого процесу вважається досягнення цілей сталого розвитку, які визначено у відповідності з документами ООН (саміт ООН, 2015 р.) і повністю їм відповідають.

У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» зазначається, що досягненню цих цілей сприятимуть певні базові показники [5]. Також мова йде про результати адаптації 17 глобальних цілей сталого розвитку з урахуванням специфіки національного розвитку (подолання бідності, нульовий голод тощо), які відповідають 17 цілям сталого розвитку, досягнутим в рамках Цілей розвитку тисячоліття (ООН). Національна система цілей сталого розвитку передбачає 86 завдань і 172 показники для моніторингу їх виконання, які не включають соціальне підприємництво у сучасному світовому його розумінні. Втім включають 33 показники контролю громадськістю дій влади, що, як вважається, сформує суспільні відносини на засадах довіри і солідарності. Населенню відводиться роль участі у прийнятті рішень та контролі за їх виконанням та не звертається увага на нові світові тенденції (2014-2015 рр.) щодо створення суспільного господарства як участі населення в сталому розвитку держав.

Як зазначається, на сайті представництва ООН в Україні, 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань є актуальними для України. Зазначається, що кожен глобальну ціль було розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку [6]. Важливим для України визначено: забезпечення економічного зростання, забезпечення соціальної справедливості та раціонального природокористування. Важливим вважаються: процес вимірювання суспільного прогресу в цілому; удосконалення системи національної статистики, створення відкритої платформи для забезпечення широкої участі всіх зацікавлених у моніторингу досягнення цілей. При цьому, до позитивних наслідків сталого розвитку відносять, як приклад, виплату прожиткового мінімуму співробітникам і розвиток енергоефективної продукції; зниження споживання води у регіонах із нестачею води тощо [6].

У 2017 р. була підписана Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН на 2018-2022 роки [2], яка передбачає партнерські відносини між Урядом України та ООН й установами, фондами та програмами системи Організації Об'єднаних Націй на період 2018–2022 років. У цьому документі визначається, що «Комплексний підхід до спільної роботи над програмами буде заохочуватися на основі чотирьох взаємопов'язаних програмних стратегій, які створять засади посередництва у гуманітарному кластері, кластері з питань відновлення і кластері з питань розвитку, за принципом «нікого не залишити осторонь» та за підходом, що базується на правах людини, гендерній рівності й розширенні прав і можливостей, а також підзвітності».

Коли мова йде про створення робочих місць, то акцент робиться на роль підприємців та їх професійних асоціацій, бізнес асоціацій та органів влади. На відміну від зарубіжних держав в цьому процесі не має громадянського суспільства, зокрема громадських об'єднань, які у відповідності з правовою базою України можуть приймати участь в підприємницькій діяльності і створювати робочі місця, але не мають для цього відповідних податкових умов. Податковим законодавством за 7 років не створено умов для розвитку підприємницької діяльності громадських об'єднань і створення ними робочих місць, а навпаки, внесено такі обмеження, щоб цього

не могло відбутись ні за яких умов. Також потребують у цьому контексті зміни Господарського кодексу, які обмежують можливість розвитку підприємницької діяльності громадськими об'єднаннями.

Національними пріоритетами сталого розвитку у документі було визначено чотири напрями: стале економічне зростання, навколишнє середовище і зайнятість; рівний доступ до якісних та інклюзивних послуг і соціального захисту; демократичне врядування, верховенство права і громадська участь; безпека громадян, соціальна єдність і відновлення з особливим акцентом на Сході. І не має мови про сталий розвиток регіонів, про соціально-гуманітарні проблеми, які виникають на сучасному етапі розвитку України.

У Рамковій програмі визначено кінцеві результати сталого розвитку, які мають бути досягнені до 2022 року. Так результат 1: «Станом на 2022 рік національні установи, приватні підприємства та громади впроваджують гендерно адаптовані програми і заходи для забезпечення сталого управління природними ресурсами, збереження екосистем, адаптації до наслідків зміни клімату та їх пом'якшення, а також створення «зелених» робочих місць». Громадянського суспільства в цьому процесі не існує. При цьому йдеться про тристороннє партнерство, яке у всьому світі трактується як участь громадських об'єднань в виробничій діяльності («соціальний бізнес» та «соціальне підприємництво»). Відповідно роль громадянського суспільства в голосуванні, присутності на обговореннях і все. Не вбачається його ролі в створенні робочих місць і подоланні бідності і кожен з членів будь-якого громадського об'єднання може залишитись без засобів для існування, оскільки має основне місце роботи, а громадська діяльність – це його хоббі. Також кожен з них може перейти межу бідності або стати непрацездатним і перейти в категорію вразливих верств населення.

Кінцевий результат 2: «Станом на 2022 рік чоловіки, жінки, хлопці та дівчата отримують переваги справедливого доступу до інтегрованого соціального захисту, універсальних медичних послуг та якісної освіти». Даний кінцевий результат призведе до покращення отримання статистичних даних тощо, адже саме статистичні дані знаходяться на першому місці. Кінцевий результат 3: «Станом на 2022 рік чоловіки і жінки, дівчата та хлопці беруть участь у прийнятті рішень, користуються правами людини, гендерної рівності, мають доступ до ефективних, прозорих та недискримінаційних громадських послуг». Для цього вважається за потрібне створити умови для розвитку інституційної та кадрової спроможності регіональних і місцевих органів влади. Кінцевий результат 3: «Станом на 2022 рік громади, включаючи їх найбільш уразливих осіб і ВПО, є більш стійкими та на засадах рівності отримують переваги від більшої соціальної єдності, якісних послуг та підтримки відновлення». Фактично це всі декларативні результати, які стосуються сталого розвитку регіонів. Наступні результати, які планується отримати стосуються: підтримки розвитку національної комплексної системи соціального захисту і надання соціальних послуг; підтримки реалізації реформи державної системи охорони здоров'я та доступу до ліків і вакцин; заохочення здорового способу життя й активного старіння; покращення доступу до дошкільної освіти, особливо для вразливих груп і категорій населення, постраждалих від конфлікту, і підвищення якості освіти, що передбачає навчання навичкам безпечної життєдіяльності та безпечно середовище навчання.

Даний документ декларує підтримку України в її устремліннях з боку ООН, втім, методологія реалізації декларацій, які визначені цим документом має бути розроблена вітчизняними управлінцями, науковцями та провідними лідерами громадянського суспільства в економічній, екологічній та соціально-гуманітарній сферах, інакше ми розуміємо сталий розвиток на рівні 90-х років минулого сторіччя, на рівні політичних заяв та декларацій. Спостерігаються відмінні методологічні підходи від тих, які притаманні багатьом державам світу (і не тільки розвиненим). Вітчизняний підхід до виконання певних цілей сталого розвитку є імпортом, а не експортом. Є проблема з визначеннями і розумінням видів партнерства, а роль громадянського суспільства розуміється тільки як дорадчого голосу, хоча вже давно прийнято у світі роль громадянського суспільства сприймати в контексті його конкретної участі у виробничому процесі.

15 вересня 2017 року - Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку [1]. На відміну від багатьох держав, зокрема Європейських, у Національній доповіді 2017 року йдеться про ті завдання, які постають перед Україною з 2016 р. Багато держав вже звітують про досягнення щодо сталого розвитку з 1997 р. У 2018 р. Національні доповіді держав світу акцентують увагу на тих досягненнях, які можуть бути цікавими іншим державам і запроваджені у них, оскільки дали можливість вирішити певним чином поставлені завдання. Демонструється методологія вирішення проблем сталого розвитку по визначених цілям і завданням, розбито на етапи виконання визначених завдань. Нажаль Україна не представила у 2018 р. Добровільної Національної доповіді 2018 року. У Національній доповіді 2017 р. йдеться про рекомендації для досягнення поставлених 17 цілей. Втім, не йдеться про унікальні рішення та дії щодо реального досягнення цих цілей.

Підсумовуючи зазначимо, що вітчизняна ситуація з розумінням сталого розвитку регіонів та його соціально-гуманітарних аспектів залежить від низки чинників: розуміння та усвідомлення самого визначення «сталий розвиток» та його змістовного сенсу; відсутністю чіткого розуміння кінцевих цілей сталого розвитку та їх формулювання; недосконалою методологією досягнення задекларованих цілей і завдань; автоматичним перенесенням зарубіжного досвіду та часто калькою декларативних тверджень; відсутністю системи капіталізації наукових досліджень щодо сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим електронного доступу : <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsilii-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiagnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr>
2. Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН на 2018-2022 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4249-ramkova-prohrama-partnerstva-mizh-uriadom-ukrainy-ta-oon-na-2018-2022-roky>

3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html>
4. Указ Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 р. Про Стратегію сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholitia/tsili-staloho-rozvytku>
6. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/en/millennium-development-goals>
7. Bridging the Gap: Towards a Sustainable Development of Cities and Regions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/europeaid/blending/bridging-gap-towards-sustainable-development-cities-and-regions_en
8. Building Social Europe 4/4 – Investing in people is not a cost! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialplatform.org/blog/building-social-europe-4-4-investing-in-people-is-not-a-cost/>
9. Can collaboration between the public, voluntary and private sectors ensure better spending for children's well-being? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialplatform.org/news/unlocking-the-potential-of-the-social-economy/>
10. Courvisfnos J. Regional Innovation for Sustainable Development: An Australian Perspective / Jerry Courvisfnos [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cairn.info/revue-journal-of-innovation-economics-2009-1-page-119.htm>
11. Decent work and the 2030 Agenda for sustainable development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilo.org/global/topics/sdg-2030/lang--en/index.htm>
12. DEVELOPMENT AND ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS : Started in January 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.geneva-academy.ch/our-projects/our-projects/economic-social-and-cultural-rights/detail/51-development-and-economic-social-and-cultural-rights>
13. Emas R. The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles [Florida International University] / Rachel Emas [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5839GSDR_2015_SD_concept_definiton_rev.pdf
14. Engineers in Humanitarian and Sustainable Community Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nae.edu/File.aspx?id=14757>
15. Humanitarian Engineering (with Sustainability) - MSc (Full-Time/Part-Time, 2018 Entry) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://warwick.ac.uk/study/postgraduate/courses-2018/humengsust/>
16. Jabareen Y. A new conceptual framework for sustainable development / Yosef Jabareen [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://web.mit.edu/cron/Backup/project/urban-sustainability/USA_Overview_Summer2010/Literature_Search/Jabareen_Conceptual
17. Mulder P. Evolutionary Economic Theories of Sustainable Development / Peter Mulder, Jerome Cjm Van Den Bergh // Growth and Change, - Vol. 32 (Winter 2001), pp. 110-134. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/15469644.pdf>
18. Nuno M. The Influence of Economic Theories on Sustainable Development // Trabalho Final na modalidade de Dissertação apresentado à Universidade Católica Portuguesa para obtenção do grau de mestre em Economia Social por sob orientação de Católica Porto Business School; Janeiro de 2017 / Nuno Miguel, Ornelas Martins [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://repositorio.ucp.pt/bitstream/10400.14/23613/1/Tese .pdf>
19. Our Common Future, Chapter 2: Towards Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm>
20. Regional Forum on Sustainable Development: a «Springboard for future action» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unece.org/info/media/presscurrent-press-h/sdgs/2018/regional-forum-on-sustainable-development-a-springboard-for-future-action/doc.html>
21. Regional Sustainable Development Analysis Based on Information Entropy—Sichuan Province as an Example / [Xuedong Liang, Dongyang Si, Xinli Zhang, Kevin W. Li] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5664720/>
22. Social Impact Investing: dialogue is key to developing its role in financing services [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialplatform.org/news/social-impact-investing-dialogue-is-key-to-developing-its-role-in-financing-services/>
23. Social media insights for sustainable development and humanitarian action in Indonesia / [Imaduddin Amin, Zakiya Pramestri, George Hodge and Jong Gun Lee] // Journal of Physics: Conference Series, Volume 971, conference 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1742-6596/971/1/012040>
24. Social Policy Responses to Humanitarian Crises [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.unrisd.org/80256B3C005BF3C2/\(httpPages\)/32A332CFB33B6906C12581770037105A?OpenDocument](http://www.unrisd.org/80256B3C005BF3C2/(httpPages)/32A332CFB33B6906C12581770037105A?OpenDocument)
25. Sustainable Development : Sustainable Development and Humanitarian Technology [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://technologyandsociety.org/sustainable-development/>
26. Tamošiūnas T. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS / T. Tamošiūnas [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12316404>
27. THE REGIONAL FORUMS ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT (RFSD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.edf-feph.org/regional-forums-sustainable-development-rfsd>
28. Theories of Sustainable Development [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/269669746_Theories_of_Sustainable_Development
29. Urteaga E. The Alternative Theories of Sustainable Development / Eguzki Urteaga [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/3606701/2.pdf>

30. Voluntary National Review 2018: Canada's Voluntary National Review – Report Synopsis [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=1049&menu=3170>
31. Voluntary National Review 2018: Latvia's Main Messages [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=595&menu=3170>
32. Voluntary National Review 2018: Main messages – Slovakia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=925&menu=3170>
33. Voluntary National Review 2018: Main Messages of Voluntary National Review HLPF 2018 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=1125&menu=3170>
34. Voluntary National Review 2018: *Poland's Strategy and Priorities* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=804&menu=3170>
35. Voluntary National Review 2018: Romania [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=953&menu=3170>
36. Voluntary National Review 2018: Saudi Arabia's Voluntary National Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=937&menu=3170>
37. Voluntary National Review 2018: SDG era in Albania [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=961&menu=3170>
38. Voluntary National Review 2018: Singapore's Main Messages [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=526&menu=3170>
39. Voluntary National Review 2018: Sustainable development in Switzerland and the 2030 Agenda [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=770&menu=3170>
40. Voluntary National Review 2018: The Republic of Armenia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=30022&nr=831&menu=3170>
41. What is sustainable development [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.sd-commission.org.uk/pages/what-is-sustainable-development.html>
42. What is sustainable development [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.sd-commission.org.uk/pages/what-is-sustainable-development.html>
43. Zero-hunger [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www1.wfp.org/zero-hunger>
44. The role of non-governmental organizations in the social and the health system [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23745379>
45. European Social Platform [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.socialplatform.org/>; <http://www.socialplatform.org/news/poverty-causes-political-absenteeism/>
46. Seven County Infrastructure Coalition [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://scic-utah.org/>

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ІВАНВНА

*завідувач кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор*

ХРАМЦОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА

Сьогодні зміст концепції smart city полягає в управлінні містом за допомогою інформаційних технологій. Це, в основному, стосується таких підсистем: мобільності управління містом, міської економіки, навколишнього середовища, організації функціонування міста (інфраструктури), громадян. Достатньо швидко такі технології почали грати важливу роль в процесах міського планування. Зв'язано це з тим, що популярність технологій збіглася із зростаючим усвідомленням важливості захисту навколишнього середовища від руйнуючих дій людини в контексті сталого розвитку. Адже більшість наукових праць, присвячених smart місту, в тому чи в іншому ступені, торкаються таких проблем на рівні міста як «електронний уряд», «створення сприятливого для інвестицій середовища», «зв'язок технологій управління містом з «екологічними інноваціями», «стійким розвитком» та орієнтовані на те, щоб показати практичну важливість проблеми smart - міста.

Можна навести такі приклади елементів smart-технологій на рівні управління містом, що зменшують інфраструктурні ризики:

- єдина транспортна карта (Лондон);
- розумні LED-світлофори; розумні перехрестя (Сінгапур);
- системи моніторингу трафіку і надзвичайних ситуацій в реальному часі (Ріо-де-Жанейро);
- технологія smart grid в енергетиці (Амстердам, Чаттануга, Дублін, Малага, Масдар);
- електричні транспортні засоби (Амстердам, Малага);
- інструменти ІКТ-підтримки та підготовки в сфері ІКТ (Кейптаун);
- командний центр комплексної безпеки (Лаваса).

Саме технологічним інноваціям сьогодні присвячена більшість наукових публікацій, пов'язаних із smart містом. Практично тема «розумних міст» зводиться до опису винаходів, різних нововведень, які спрощують роботу міської інфраструктури і дозволяють громадянам взяти участь у вирішенні комплексу завдань з управління містом.

Іншим напрямком дослідження проблеми розумних міст виступає перепланування міст та розвиток нових. Як приклад можна привести місто Сонгдо у Південній Кореї. В цьому місті smart складова поширюється на все, починаючи від дизайну забудови, закінчуючи використанням сучасних технологій в управлінні містом.

Таким чином, під поняттям «smart - місто», як правило, розуміють не лише технологічні проекти розвитку міста, але і сучасні напрямки дизайну, архітектури, міського планування та управління тощо. Отже, розумне місто - це певна сукупність інформаційно-цифрових технологій, які полегшують, здешевлюють та роблять більш комфортним життя жителів у сучасному місті з великою кількістю викликів зовнішнього середовища та ризиків.

В цьому контексті важливим інструментом, що підвищує ефективність управління smart-містом виступає дизайн-мислення, що вважається одним з найбільш ефективних інструментів для розробки продуктів та послуг, в основі якого лежить необхідність вивчення споживачів, оцінювання контексту використання продукту чи послуги, через емпатію до споживачів для ефективнішого визначення їхніх проблем та вимог до продукту чи послуги. Успішне використання дизайн-мислення, орієнтованого на громадянина, стимулює створення продуктів і послуг, які є дійсно необхідними для них.

Вперше ідея дизайн – мислення була запропонована Г. Саймоном в роботі «Науки про штучне» (The Sciences of the Artificial) у 1969 році. Дизайн-мислення можна розглядати як структурований та змістовний підхід до перетворення ідеї на готовий продукт чи послугу, що базується на розумінні потреб громадян і дозволяє знайти краще з можливих вирішень проблем.

Дизайн-мислення - це інструмент, що підвищує можливості стратегічного планування у громаді міста, який дозволяє більш детально врахувати та співставити інтереси громади, ресурси, можливості розвитку та потреби громадян. Цей інструмент можна використовувати в різних сферах діяльності - бізнесі, освіті, плануванні розвитку

громад тощо. Дизайн-мислення - це чітко визначений процес. При цьому можна виконувати тільки частину його циклу, повертатися до середини або початку при необхідності.

Можна виділити такі складові процесу дизайн-мислення: емпатія, вибір ідеї, прототипування, фокусування, генерація ідей, тестування. Основа методу полягає у вивченні інтересів громадян з широким використанням методів емпатії. В такому аспекті викликає інтерес концепція «громадянин як сенсор», що широко використовується в західних країнах. В такому випадку смарт-технології використовуються для збору даних від громадян в цілях локалізації інформації для міської ради про події в місті. Громадяни можуть повідомляти про виникнення і місцеположення широкого кола інцидентів, наприклад: ями на дорогах, відкриті кришки люків, поява граффіті, ДТП, неправильно припарковані автомобілі, звалища сміття, і так далі. Дані від громадян надходять за допомогою мобільних пристроїв та веб-сайтів, аналізуються з допомогою ГІС, що дозволяє виявити причину інциденту (наприклад, дані про місце затоплення дозволяють визначити несправний водостік або каналізацію). Такий підхід дозволяє: ухвалювати більш зважені рішення; швидко вирішувати поточні проблеми і запобігати майбутні; підвищити якість надання послуг жителям міста; отримати загальну картину оперативної обстановки реального часу у разі надзвичайних ситуацій та кризових явищ; виявляти тенденції і закономірності виникнення проблем.

Отже використання методу дизайн-мислення припускає зворотний зв'язок між міською радою та жителями міста: смарт-технології дозволяють громадянам прослідкувати, як керівництво міста реагує на їх повідомлення; є можливість швидкої організації опиту громадян – наприклад, де необхідно прокласти велосипедний маршрут, пішохідні доріжки і тощо. Таким чином, виникає можливість визначити думку жителів району і всього міста, отримати чітке уявлення, чому приймається певне рішення.

Дизайн-мислення спрямоване на урахування можливостей жителів громади та бажання органів місцевого самоврядування громади міста створити для них краще майбутнє. Цей інструмент управління містом поки що широко не використовується в практиці розробки стратегічних планів розвитку громад міст, але дозволяє підвищити ефективність планування завдяки використанню карт стекхолдерів, що сприяє врахуванню інтересів всіх учасників процесу планування.

Список використаних джерел.

1. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід; За ред. С. Максименка. 244 с.
2. Муніципальний менеджмент: Навч. посіб. / Ю.П. Шаров, І.А. Чикаренко, О.Ю. Бобровська та ін.; За наук. та заг. ред. Ю.П. Шаров. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2007. 350 с.
3. Нудельман В., Санжаровський І. Розробка стратегій розвитку територіальної громади: загальні засади і методики. / В. Нудельман, І. Санжаровський – К.: Дата Банк Україна, 2002. – 206 с.

АНТОНЕНКО ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ

*студент Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова*

МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку децентралізованої реформи закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято базові нормативно-правові документи. Однак існуюча система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреби суспільства. Функціонування місцевого самоврядування в більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримки сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту його прав, надання населенню якісних і доступних адміністративних та соціальних послуг шляхом сталого розвитку суспільства.

Протягом останніх років особливу увагу зазначеній проблематиці приділили українські вчені, зокрема, В. Бабаєв, що вивчав взаємозв'язок адміністративно-територіального устрою та сталого розвитку регіону [1], Ю. Куц, В. Мамонова, О. Чаплигін [4], які розглядали питання сталого розвитку територіальної громади. Однак, дане питання стосовно сталого розвитку залишається відкритим, впровадження в практику в цьому напрямку ускладнюється недоліками й недостатньою ефективністю механізмів співпраці влади і громади на місцевому рівні.

Слід відзначити, модель сталого розвитку – це такий формат і спосіб діяльності суспільства і держави, яка забезпечує задоволення потреб нинішнього покоління, без позбавлення шансу аналогічних соціальних стандартів життя в майбутніх поколіннях. Сталий розвиток неможливий без участі суспільства. На місцевому рівні реалізація сталого розвитку означає процес безперервної взаємодії в короткостроковому і довгостроковому масштабі місцевого самоврядування й територіальних громад. Місцева влада грає ключову роль в освіті, мобілізації сил і ресурсів і взаємодії з громадськістю в рамках переходу до сталого розвитку [3].

Використання підходу участі (*participatory approach*), запропонованого міжнародним співтовариством у процесі планування, забезпечить збалансований соціально-економічний розвиток території з урахуванням збереження довкілля. Але, на практиці, посадовці органів місцевого самоврядування, районних державних адміністрацій і виконкомів муніципальних органів частіше мають поверхневе розуміння принципів сталого розвитку, не достатнє для його професійного застосування в їхній функціональній діяльності. Ця обставина пояснює причину слабого поширення практики застосування принципів сталого розвитку в системі місцевого самоврядування в Україні.

Особливість територіальних громад полягає у тому, що вона одночасно виступає як об'єктом, так і суб'єктом територіального управління, який продукує місцевий розвиток як безперервний процес створення максимально

комфортних умов проживання представників громади та привабливості території де вони проживають – у цьому проявляється її феноменальність у контексті територіального управління.

Сутністю «місцевого розвитку» чи «розвитку територіальних громад» є створення максимально можливих комфортних умов для проживання мешканців населеного пункту – села, селища, міста, об'єднаної територіальної громади – починаючи від працевлаштування до забезпечення дозвіллям та інфраструктурою відпочинку.

Від розвитку громад (*Community Development*) до будівництва громад (*Community Building*). Поняття «розвиток територіальних громад» описує процес безперервного зростання впродовж наперед заданого шляху. Тому ця модель припускає постійне керівництво, втручання експертів та спеціальних органів для забезпечення відповідної траєкторії розвитку. Водночас, розвиток громад (*Community Development*) означає більше, ніж економічний розвиток. Існує тенденція ототожнення понять «розвиток» та «економічний розвиток», усіма ж іншими складовими нехтують. «У деяких випадках, розвиток громади розглядається як синонім економічного розвитку і описує діяльність, спрямовану на залучення й поширення бізнесу в слабких районах» [6, с. 3]. *Community Development* пропонує експертну модель, фахівці допомагають громаді ідентифікувати місцеві проблеми та потім їх вирішити.

Будівництво громад (*Community Building*) репрезентує картину безупинного поліпшення умов життя зусиллями місцевих мешканців. Після 1995 року фонди Annie E. Casey Foundation, Rockefeller Foundation та U.S. Department of Housing and Urban Development спільно створили проект, спрямований на поширення розуміння концепції «*Community Building*». «Це новий підхід, який виник для допомоги вирішувати проблеми та використовувати можливості як у збіднілих міських районах, так і в сільській місцевості» [6, с. 3]. Під будівництвом розуміють комбінацію розумової та фізичної праці, з її розподілом у межах територіальних громад, а не між громадою та зовнішнім оточенням [5]. Будівництво територіальних громад передбачає широкий набір учасників процесу, які поділяють бачення того, якою громада має бути в майбутньому. Можемо стверджувати, що тут теж іде мова про «місцевий розвиток» – розвиток територіальних громад. «Головна ідея *Community Building* – це стерти відчуття залежності та замінити його на почуття самодостатності, упевненості у власних силах та відповідальності» [6, с. 3]. Як приклад : *Community Building* через використання різноманітних форм капіталу громади є основою для програми «*Building Communities for Tomorrow*» Університету штату Айова [6].

Наявність інституцій місцевого розвитку є однією з ключових передумов екстенсивного розвитку територій у сучасному світі. Вони можуть мати різні організаційно-правові форми і напрями діяльності. Головною спільною характеристикою інституцій місцевого розвитку є спрямованість на активізацію економічного розвитку території шляхом ефективного управління розвитком внутрішнього потенціалу, залучення ресурсів, що необхідні для місцевого розвитку, ззовні. Ці інституції є складовою системи місцевого економічного розвитку, а їхня сутність прямо залежна від цілей, завдань і особливостей місцевого економічного розвитку [2].

Таким чином, варто з'ясувати напрями, механізми та терміни формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, здатної максимально забезпечити перш надання якісних і доступних публічних послуг, становлення інститутів демократії участі, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території. Вітчизняний та закордонний досвід розвитку територіальних громад є цінним для України.

Список використаних джерел.

1. Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / В. М. Бабаєв. – Х. : Магістр, 2004. – 204 с.
2. Інституції місцевого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cd-platform.org/publications/1372-instytutsiyi-mistsevoho-rozvytku>
3. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.
4. Сталий розвиток територіальної громади: управлінський аспект: монографія / Ю. О. Куц, В. В. Мамонов, О. К. Чаплигін та ін.; за заг. ред. Ю. О. Куца, В. В. Мамонової. – Х. : Вид-во ХарPI наду «Магістр», 2008. – 236 с. – (Серія «Державне управління XXI століття»).
5. Flora C. B. Innovations in Community Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ag.iastate.edu/centers/rdev/RuralDev.htm>.
6. Kingsley G. T. Community Building. Coming of Age / G. T. Kingsley, J. L. McNeely ; The Development Training Institute, Inc. and the Urban Institute, 1997. – р. 3.

БЕЛЬСЬКА ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА

*доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, д.держ.упр.*

ПАРТИЦИПАТОРНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Важливою формою суспільно-владної взаємодії, що з'явилася наприкінці ХХ ст. є *партисипаторний бюджет* (participatory budgeting), який споріднений за значенням з термінами «громадський бюджет» та «бюджет участі», які розуміються як інструменти прямої демократії, який передбачає участь громадян у прийнятті рішень щодо розподілу бюджетних коштів. Участь в обговоренні бюджету гарантується Законом України від 13 січня

2011 р. № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» [1] та Законом України від 11 лютого 2015 р. № 183-VIII «Про відкритість використання публічних коштів», що набув чинності 06 вересня 2015 р. [2].

Вперше в практику парципаторний бюджет був запроваджений в Бразилії у Порто-Алегро в 1989 р.. Це місто займає 10-е місце за кількістю населення у Бразилії, налічує 1,5 млн мешканців. Порто-Алегро – річний порт, освітній та промисловий центр. Перші демократичні вибори в Бразилії відбулися у 1974 р., до середини 1980-х рр. ще існувала військова диктатура. У місті Порто-Алегро спостерігалися соціально-економічні проблеми: низький рівень податкових надходжень, стихійна урбанізація, самовільна забудова у вигляді прибудов, житлова проблема, високий рівень корупції – всі вільні земельні ділянки знаходилися під контролем 15 потужних сімейних кланів, тому не було земель, що належали місту і де можна було вести житлове будівництво; дитячі садочки, лікарні, школи перебували у занепаді; існували й інші соціальні проблеми, що викликало незадоволення мешканців міста. Відтоді щорічно мешканці міста беруть участь у дискусії та прийнятті рішення щодо планування міського бюджету.

З того часу парципаторний бюджет поширився в світі. Такий підхід популяризували також муніципалітети Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Великобританії, Канади. З 2011 р. партиципаторний бюджет як інструмент співпраці з громадськістю використовується у Польщі. Механізми застосування парципаторного бюджету різняться в країнах і муніципальних утвореннях.

У рамках польсько-канадської програми підтримки демократії співфінансованої програми польської співпраці Міністерства закордонних справ Республіки Польща та канадського Міністерства закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD) в Україні в 2016 р. розпочалося впровадження проекту «Партиципаторний бюджет – можливість для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади».

В грудні 2016 р. були оприлюднені результати моніторингу прийняття місцевих бюджетів на 2017 р., який був проведений Громадським партнерством «За прозорі місцеві бюджети!», в понад 30 містах України. Виявилось, що у 20 містах, які були охоплені моніторингом, є можливість вільної участі громадян у сесії місцевої ради, у 10-х містах існує можливість обмеженої участі – за тимчасовими перепустками або запрошеннями.

Важливою практикою залучення громадян до підготовки бюджету є проведення органами влади консультацій із громадянами щодо обговорення проекту рішення про бюджет після його оприлюднення. В 11 містах, які були охоплені моніторингом, консультації з громадянами щодо обговорення бюджету не проводились, серед них: Краматорськ, Кропивницький, Львів, Миколаїв, Полтава, Сєверодонецьк, Херсон, Білозерка, Здолбунів, Ізмаїл, Маріуполь. В 4-х містах було проведено електронні консультації, зокрема: Одеса, Суми, Вознесенськ та Чугуїв. В 19 містах відбулося публічне громадське обговорення проектів бюджетів з використанням презентації або відкритого засідання профільної комісії міськради, публічного експертного обговорення.

Отже, позитивними аспектами запровадження механізму партиципаторного бюджету є: поліпшення інформування населення щодо планів і намірів органів місцевого самоврядування; зростання рівня довіри мешканців до органів влади; зменшення соціальних конфліктів та соціальної напруги; поява нових громадських лідерів; підвищення громадської освіти: отримання громадянами нових компетенцій, пов'язаних з участю в громадському житті [3, с. 9].

Серед переваг парципаторного бюджету слід вказати: участь у прийнятті рішень громадян, новий майданчик для діалогу влади і громади, досвід спільного вирішення проблем, благоустрій мікрорайонів, вулиць, зон відпочинку, покращення умов проживання людей, організація дозвілля, покращення екологічної ситуації у місті, збереження та відновлення історико-культурної спадщини міста.

Список використаних джерел.

1. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17?test=dCCMfOm7xBWMSQkEZiXb3CL4H14Zss80msh81e6>
2. Про відкритість використання публічних коштів : Законом України від 11.02.2015 р. № 183-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/183-19>
3. Белец Ж. А. Партиципаторне бюджетування як інноваційний демократичний інструмент участі громадян в управлінні справами територіальних громад / Ж. А. Белец. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2016. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_21.

БОЙКО АНТОНІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*заступник начальника відділу Держгеокадастру у Деражнянському районі
Головного управління Держгеокадастру у Хмельницькій області*

ОСНОВНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ

В нормативно-правових актах України визначено та законодавчо закріплено низку принципів, що регулюють загальні засади та окремі аспекти земельних відносин. Наведемо їх перелік за цільовою та предметною сферою регулювання:

– принципи реформування земельних відносин – непорушності права приватної власності на землю, включення землі у ринковий обіг, соціальної справедливості у перерозподілі земель, що перебувають у державній та комунальній власності, поєднання високої економічної ефективності та екологічної безпеки використання земель, узгодженості темпів і основних напрямів реформування земельних відносин та відносин в аграрному секторі економіки [1];

– принципи реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», де визначені засоби реалізації стратегії, хоча укладачі стратегії їх визначають як головні передумови, а отже за логікою принципи: суспільний договір між

владою, бізнесом та громадянським суспільством з відповідними зонами відповідальності – влади, провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, гарантувати дотримання прав людини, прозорості і якості; бізнесу – підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати інвестування в економіку держави, чесної праці та конкуренції; громадянського суспільства – контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватись законів України [2];

– принципи земельного законодавства – поєднання особливостей використання землі як територіального базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва, забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави, невтручання держави в здійснення громадянами, юридичними особами та територіальними громадами своїх прав щодо володіння, користування та розпорядження землею, крім випадків передбачених законом, забезпечення раціонального використання та охорони земель, забезпечення гарантій прав на землю, пріоритету вимог екологічної безпеки [3].

Наступною групою принципів державного регулювання земельними відносинами виступають спеціальні принципи, а саме:

– принципи проведення оцінки землі – законності, єдності методологічного та інформаційного простору у сфері оцінки землі, безперервності процесу оцінки земель, доступності використання даних з оцінки земель, рівності перед законом суб'єктів оціночної діяльності у сфері оцінки земель [4];

– принципи землеустрою – законності, науково обґрунтованого розподілу земельних ресурсів, використання та охорона земель із врахуванням конкретних зональних умов, узгодженості екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства, створення умов для реалізації суб'єктами земельних відносин їхніх конституційних прав на землю, забезпечення пріоритету сільськогосподарського землеволодіння і землекористування, забезпечення пріоритету вимог екологічної безпеки, охорони земельних ресурсів, відтворення родючості ґрунтів тощо [5];

– принципи державної політики у сфері охорони земель – охорона земель як основного національного багатства Українського народу, пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні землі, відшкодування збитків за порушення законодавства України про охорону земель, нормування і планомірне обмеження впливу господарської діяльності на земельні ресурси, поєднання заходів економічного стимулювання та юридичної відповідальності в галузі охорони земель, публічність у вирішенні питань охорони земель, використанні коштів з бюджетів на охорону земель [6].

На нашу думку до принципів формування державної політики в сфері земельних відносин з точки зору впорядкування та оптимізації цього процесу, надання йому більш чіткої цільової визначеності, обґрунтованості доцільно віднести:

– цільової узгодженості та адекватності, зміст якого полягає у необхідності визначення цілей державної політики на основі врахування суспільних, державних, приватних інтересів, реального стану справ в сфері земельних відносин, їх ієрархічного збалансування за пріоритетністю щодо отримання стратегічних результатів які є вагомими для суспільства в цілому, а не окремих учасників земельних відносин;

– соціальної спрямованості, яка передбачає в першу чергу задоволення потреб громадян, всього українського народу щодо вирішення завдань продовольчої, екологічної безпеки, забезпечення належних і безпечних умов територіального розселення, гарантування права рівного доступу усім громадянами, який має бути під захистом держави, щодо набуття, користування та розпорядження землею, обмеження процесів монополізації земельних ресурсів, зосередження їх у приватній власності олігархічно-кримінальних груп;

– критеріальності і прогнозованості, полягає в необхідності побудови процесу формування державної політики в сфері земельних відносин на основі чітко визначених загальних критеріїв за пріоритетними напрямками політики, і уточнюючих їх групах показників із визначенням бажаних, нормативно-прогнозних кількісно-якісних значень, які характеризували б якість та ефективність державної політики в сфері земельних відносин.

Принципи реалізації державної політики в сфері земельних відносин мають забезпечити ефективність та високу якість управлінських процесів, діяльності органів державної влади в ході реалізації програмних заходів визначених державною політикою, які мають забезпечити вирішення завдань та досягнення мети, а саме: оптимальності у функціонально-ієрархічній взаємодії органів державної влади, яка має передбачати чітке розмежування функцій і обсягів повноважень, цільову конкретизацію управлінських процесів, визначення окреслених сфер відповідальності, забезпечення гнучкої координації взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування; інформатизації та технічної автоматизації управлінського процесу; громадського контролю за процесом реалізації державної політики в сфері земельних відносин.

Список використаних джерел.

1. Про Основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 30 трав. 2001р. № 372/2001 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/372/2001>
2. Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015_
3. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]: Верховна рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
4. Закон України «Про оцінку земель» [Електронний ресурс]: Верховна Рада України; Закон від 11.12.2003 № 1378-IV – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>.
5. Закон України «Про землеустрій» [Електронний ресурс]: Верховна Рада України; Закон від 22.05.2003 № 858-IV – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/858-15_
6. Закон України «Про охорону земель» [Електронний ресурс]: Верховна Рада України; Закон від 19.06.2003 № 962-IV – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку української держави соціальна значимість проблем управління науково-освітнім простором в усьому світі істотно підвищилася, так як від їх рішення багато в чому залежить ефективність освітніх процесів. Однією з найактуальніших завдань в галузі управління освітою в сучасному світі вважається пошук оптимальної моделі системи управління, яка характеризується процесами демократизації, гуманізації, диверсифікації тощо.

Освіта є одним з найдавніших соціальних інститутів, покликаних до життя потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління до життя, суб'єктів соціальної дії – для розв'язання економічних, соціальних, культурних проблем, що виникають перед людством. У сучасному світі освіта є складним і багатоманітним суспільним явищем, сферою передавання, засвоєння і перетворення знань та соціального досвіду. Вона інтегрує різні види навчальної та виховної діяльності в єдину систему, орієнтує їх на соціальне замовлення суспільства [1, с. 81].

Протягом кількох десятиліть формувалися механізми управління освітою зазнають у багатьох країнах істотні зміни, зумовлені, з одного боку, реформуванням національних систем освіти, а з іншого боку – адміністративними реформами, проведеними в цих країнах на різних рівнях публічного управління – державному, регіональному та муніципальному.

Істотний вплив на національні системи управління освітою надає процеси наднаціональної інтеграції, значно активізувалися останнім часом на європейському континенті.

В сучасних умовах євроінтеграційних процесів українська держава концептуально підготовлена подальшого розвитку в системі освіти. Для проведення політики у заданому напрямі необхідно дотримуватися певних системних та інтеграційних підходів, зокрема [2, с. 187–188]:

- збалансована інтеграція, спільна дія (синергізм) базових політик, систем освіти (гуманітарних, соціологічних, екологічних, економічних, технологічних) з орієнтацією на посилення потенціалу (синергетичного ефекту) національної рушійної сили якісних змін, структурних перетворень сталого розвитку суспільства, держави;
- інтеграція парадигм цілісності освіти, «економіки знань», «зеленої економіки» та сталого розвитку з метою формування цілісної національної освітньо-розвиткової парадигми;
- цільова інтеграція навчальних планів і програм, планів дій сталого розвитку територіальних громад, населених пунктів, регіонів (реалізація принципу, методології «впровадження через навчання»);
- інфраструктурна (територіальна) інтеграція місцевих органів влади, навчальних та наукових закладів, підприємницьких структур, інвесторів з метою створення інноваційних умов для сталого розвитку інфраструктур, посилення їх конкурентоспроможності;
- просторова інтеграція національного і європейського освітньо-наукового простору, цільове міжуніверситетське дослідницьке партнерство;
- тематична інтеграція програмних положень, тематичних напрямків програмних документів всесвітніх саммітів, конвенцій, європейських регламентів зі сталого розвитку та цілей і завдань національної освітньо-наукової політики;
- міжпредметна та міждисциплінарна інтеграція систем знань, орієнтована на аналіз і розв'язання проблем, ситуацій реального життя, сталого розвитку;
- компетентнісна інтеграція базових і профільних адаптивних компетенцій для підвищення якості та гнучкості, практичної спрямованості навчання;
- інноваційна інтеграція освітньої, наукової, підприємницької та виробничої діяльності для посилення інноваційного потенціалу сталого розвитку;
- спільна дія (синергізм) процесів навчання і розвитку, освоєння та неперервне оновлення знань і вміння застосовувати їх на практиці;
- маркетингова інтеграція систем надання освітньо-наукових послуг (пропозицій) та суспільного попиту на них;
- концептуальна, світоглядна та методологічна інтеграція систем формальної та неформальної освіти, інформаційної діяльності; позашкільної, дошкільної, шкільної та вищої освіти;
- інтеграція тематики сталого розвитку в усі навчальні дисципліни, програми і курси

На даному етапі децентралізація як прояв демократизації управління освітою знайшла своє відображення і в зміцненні автономності освітніх установ, що призвела до розширення самостійності установ, вчителів та викладачів у виборі методів і технологій викладання, що було з задоволенням в цій частині сприйнято педагогічним корпусом особливо молодими вчителями, які проявляють більший інтерес до участі в зміні змісту освіти.

Серед основних напрямків децентралізації управління освітою є:

- де бюрократизація, тобто розширення участі суспільства в структурі управління освітою;
- муніципалізація, тобто передача прав по управлінню на місцевий рівень;
- концентрація влади в ланках, що діють за рамками центральних державних органів управління освітою.

Виходячи з цього, урядова діяльність в сфері освіти націлена на якнайшвидше включення національної освітньої системи в ринкове середовище. Це підтверджується розробкою та реалізацією нових ліберальних економічних механізмів, включаючи нормативне фінансування, перехід на нову систему оплати праці педагогічних працівників, орієнтовану на результат, оптимізацію мережі освітніх установ, від дошкільних до вищих навчальних закладів, шляхом інтеграції, ліквідації, розширення платності освіти за рахунок населення, активного залучення

бізнесу, а також наміром уряду реструктуризувати державний сектор надання освітніх послуг шляхом зміни статусу установ і введення нових організаційно-правових форм, більш пристосованих до ринкових умов.

Список використаних джерел.

1. Гунченко К. М. Система публічного адміністрування в освітній сфері України / К. М. Гунченко // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасю-ка, с. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. – К. : НАДУ, 2014. – Т. 2. – с. 81–82.
2. Ісаєнко В. М. Інтеграція принципів сталого розвитку в національну систему освіти / В. М. Ісаєнко // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасю-ка, с. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. – К. : НАДУ, 2014. – Т. 2. – с. 187–189.

БРЕНДАК АЛІНА ІВАНІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОФІЛЮВАННЯ МИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Відповідно до частини першої статті 320 Митного кодексу України форми та обсяги контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні, обираються митницями (митними постами) на підставі результатів застосування системи управління ризиками. [1] Порядком здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684 (далі – Порядок) [2], серед іншого передбачено можливість регіонального профілювання ризиків.

Так, у 2015 році Державною фіскальною службою України було запроваджено спеціальне програмне забезпечення, що дозволяє митницям профілювати притаманні їхнім регіонам ризики та автоматизувати процес їх виявлення з використанням Автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (далі – АСАУР).

Варто відзначити, що метою Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [3] є вжиття заходів для побудови сучасної, гнучкої, багатофункціональної системи управління митними ризиками, яка наповнюватиметься як на центральному, так і на регіональному рівні. Окрім того, стратегією серед інших заходів із вдосконалення підходів до управління митними ризиками передбачено посилення ролі митниць у процесах управління ризиками, в тому числі шляхом регіонального профілювання ризиків.

Таким чином питання регіонального профілювання ризиків набуває особливої актуальності. Водночас, існуючі на даний момент підходи не повною мірою відповідають потребам часу. Так, регіональні профілі ризику АСАУР наразі застосовуються лише під час митного контролю та оформлення товарів, транспортних засобів із використанням митних декларацій. Разом з тим, відповідно до положень Митного кодексу України суб'єкт господарювання може подавати митну декларацію у будь-яку митницю незалежно від місця його реєстрації та/або фізичного розташування товарів, транспортних засобів.

З метою недопущення ухилення суб'єктів господарювання від застосування митно-тарифних заходів до товарів, які ними переміщуються, шляхом подання митних декларацій до різних митниць, АСАУР було доповнено рядом так званих профілів ризику по відстеженню міграції суб'єктів господарювання між митницями, які враховують наявність митних оформлень у інших митницях, прийнятих по товарах, які переміщуються суб'єктом господарювання, рішень щодо коригування митної вартості, зміни коду товару згідно УКТ ЗЕД тощо. Водночас, застосування різних підходів до оцінки ризиків митницями все ще може бути стимулом для недобросовісних суб'єктів господарювання шукати найбільш «сприятливі» умови митного оформлення.

Зважаючи на зазначене вище, необхідним є запровадження першої лінії аналізу та оцінки ризиків із залученням потенціалу митниць при ввезенні товарів, транспортних засобів безпосередньо у пунктах пропуску через державний кордон України. Такий підхід дозволить суттєво посилити спроможність АСАУР завдяки залученню потенціалу митниць до виявлення ризиків безпеки на кордоні.

Список використаних джерел.

1. Митний кодекс України // База даних «Законодавство України» / Верховна рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 04.10.2018).
2. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю: наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684. // База даних «Законодавство України» / Верховна рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15> (дата звернення: 04.10.2018).
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 978-р «Про розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року» // База даних «Законодавство України» / Верховна рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80> (дата звернення: 04.10.2018).

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА У ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ

У контексті проголошеної Президентом України децентралізації влади та адміністративної реформи, Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні, Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року в Україні, а також цілей регіональних і місцевих стратегій розвитку лідерство постає чи не найголовнішим елементом успіху подальшого розвитку та модернізації служби в представницьких органах влади. Це й зрозуміло, адже саме від ефективного лідера залежить успішна та злагоджена робота цілої команди, її здатність досягати поставлених цілей. В процесі підготовки і проведення реформ в цілому та децентралізації державної влади зокрема гостро постала кадрова проблема – брак освічених, творчих, нестандартно мислячих людей. Ефективне державне управління, яке зорієнтоване на надання якісних послуг громадянам, неможливе сьогодні без розвитку лідерських навичок посадових осіб в представницьких органах влади, оскільки саме вони повинні відігравати провідну роль у забезпеченні високої якості діяльності цих органів влади.

У сьогоднішніх українських реаліях успішна діяльність залежить не стільки від додержання формальних інструкцій та володіння академічними знаннями, скільки від наявності стратегічного бачення у лідерів, гнучкості у сприйнятті речей і пошуку розв'язків складних завдань, відкритості до змін та готовності до безперервної самоосвіти. Процеси оновлення системи державного управління, зокрема модернізації державної служби та служби в представницьких органах влади України ставлять якісно нові вимоги до професійних якостей керівників державної влади, рівня їх підготовки, професіоналізму та компетентності [4, с. 21].

На сучасному етапі розвитку держави особливе місце в житті людей займає уміння управляти. Як слушно зауважив Герберт А. Саймон, управління – це знання про те, як маніпулювати іншими людьми, як примусити їх зробити те, що потрібно [8, с. 276]. Але управління не може існувати поза мораллю. Тому особливо гостро нині постає питання про рівень професіоналізму управлінців в органах державної та представницької влади, їхні особистісні ділові та професійні якості, культуру мислення, моральні цінності, вміння вести за собою людей. Державна посада формально дає керівникові необхідні передумови бути лідером колективу, але автоматично таким його не робить.

Розвиток суспільства потребує відмови від тоталітарного начальника, який використовує тоталітарні методи управління, і переходу до демократичного керівника, колективу колег-однодумців, що займаються спільною справою. Тому ефективність державної служби залежить передусім від оволодіння усіма керівниками формами і методами управлінської культури, яка обов'язково передбачає наявність уміння не лише розуміти себе та підлеглих, але й бажання управлінця стати на їхню позицію та прийняти їх точку зору. Кожному управлінцю для досягнення висот управлінської культури, а отже, і для забезпечення ефективності діяльності організації в цілому, потрібно досконало оволодівати механізмами власної психології, умінням реально оцінювати власні не лише сильні, але й слабкі сторони та цілеспрямовано працювати над удосконаленням своїх організаторських професійних навичок ділового спілкування.

Вітчизняне законодавство не встановлює вимог до професійно-особистісних якостей посадових осіб представницьких органів влади. Це призводить до того, що ключові суб'єкти представницької влади, які мають поєднувати в собі якості керівника й лідера, у більшості випадків не готові до лідерства, оскільки не мають відповідних знань, умінь та навичок щодо його формування, реалізації та розвитку. Таких осіб, як правило, переполює бажання реалізувати найсміливіші задуми, проте не вистачає лідерських компетенцій, тому надана їм громадянами чи відповідними представницькими органами довіра під час обрання не виправдовується, а знижується. Це супроводжується розчаруванням на тлі погіршення чи принаймні непокращення умов життєзабезпечення у відповідних територіальних громадах чи території району або області зокрема та й України в цілому.

У багатьох зарубіжних країнах, прийняті або створюються національні програми щодо формування та розвитку лідерства. Лідерство передбачає здатність відчувати, аналізувати мотиви поведінки людей, інтегрувати їх, коригувати поведінку об'єкта з урахуванням його потреб і цілей розвитку. Саме тому останніми роками воно все більше враховується в процесі розбудови систем управління організаціями, територіями, державами.

Протягом останніх років опубліковано низку робіт вітчизняних вчених та іноземних фахівців з проблематики системи представницької влади та лідерства. Саме тому доречно, на нашу думку, говорити про те, що науковцями вже сформовано фундаментальний пласт напрацювань щодо проблематики, дотичної до пропонованої у дослідженні. Їхні дослідження стосуються окремих питань лідерства, в основному політичного, особистісних характеристик лідера та ресурсів досягнення лідерських цілей, а саме: феномену лідерства як дуалістичного явища, що включає формально-посадовий статус, пов'язаний з володінням владою та особистісну складову; лідерства як політико-психологічного феномену, виникнення та існування якого можливе лише в умовах демократії; формування соціально-психологічної моделі лідерства; морально-етичного аспекту лідерства; ролі політичних лідерів у забезпеченні глобальних, регіональних та національних інтересів; причин низької ефективності діяльності партійних лідерів у політичних процесах сучасної України; ключової ролі політичних партій та громадських організацій у побудові демократичної держави; запровадження системи показників вимірювання ефективності діяльності органів представницької влади; формування структури місцевого самоврядування в організаційно-управлінському аспекті; самоорганізації та ініціативності жителів територіальних громад [5, с. 154].

До невирішених питань формування та розвитку лідерства в системі представницької влади України слід віднести відсутність комплексного опрацювання проблем, спрямованих на ефективність і результативність, задоволення потреб мешканців територіальних громад та активізацію ініціативності й взяття на себе

відповідальності за вирішення питань належного життєзабезпечення громадян та проблем оцінювання й розвитку лідерства у представницькій владі. Також на сьогодні в науці не вироблено єдиного механізму формування якісних ознак сучасного лідера-управлінця як представника управлінської еліти.

Особливості суспільного життя, жорсткі вимоги до особистісних та професійних якостей управлінців демонструють важливість і нагальну потребу розвитку лідерства в системі професійного служіння у представницьких органах влади.

Список використаних джерел.

1. Біленко В. А. Регіональне лідерство та його вплив на розвиток політичної конкуренції : дис. канд. політ. наук : 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Біленко В. А. ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 197 с.
2. Васильєва О. І. Інструменти формування лідерства в системі місцевого самоврядування / О. І. Васильєва, І. М. Грищенко // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. – К. : [б.в.], 2016. Вип. 1. С. 171-183. (Серія «Управління»).
3. Вебер М. Избранные произведения : пер. с нем. / М. Вебер ; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова ; предисл. П. П. Гайдено – М. : Прогресс, 1990. – 56 с.
4. Викладання лідерства для посадових осіб та представників місцевого самоврядування: сутність, виклики, перспективи : матеріали Всеукр. круглого столу (Київ, 15 квітня 2015 р.) : наукове видання. / За заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко, А. К. Гука ; Рада Європи, Національна академія державного управління при Президентові України, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів, Кафедра парламентаризму та політичного менеджменту. – Х. : Фактор, 2015. – 88 с.
5. Гошовська В. А. Політичне лідерство : навч. посіб. / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко, Ю. В. Баскакова [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко ; уклад. К. Ф. Крутий ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. – К. : НАДУ, 2013. – 300с.
6. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. К. : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. кол. : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. К. : НАДУ, 2011. – 692 с. Класифікація систем – С. 563.
7. Європейська Хартія регіональної демократії : наук.-практ. коментар / [авт.-уклад. : Т. М. Безверхнюк та ін.] / Асоціація дослідників держ. упр. – Одеса : Хоббіт Плюс, 2008. – 186 с.
8. Морарь М. В. Партійне лідерство у політичних процесах сучасної України : дис. докт. політ. наук : 23.00.02 – політичні інститути і процеси / М. В. Морарь ; КНУ імені Т. Шевченка. – К., 2013. – 430с.
9. Пашко Л. А. Лідерство управлінських кадрів: сучасні виклики та небезпеки / Л. А. Пашко // Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 черв. 2015 р.) ; за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і В. Л. Федоренка. – К. : Вид-во Ліра-К, 2015. – 244 с.
10. Фрідріх Ніцше. Так казав Заратустра. Жадання влади / Пер. з нім. м. А. Онишко, П. Таращук. – Київ: Основи, 2003. – 437с.

ГОЛИНЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

СУБСИДІАРНА БЮДЖЕТНА ПОСЛУГА ЯК ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНЬСЬКА КАТЕГОРІЯ

Системні реформи у державному секторі, що нині проводяться в Україні спрямовані на створення та підтримку сприятливого життєвого середовища для громадян, захисту їх прав, реалізації їх інтересів, надання якісних та доступних публічних послуг із максимальним наближенням їх до споживачів. Та попри інтенсивні структурні зрушення у цьому напрямку, в українському законодавстві не надано однозначного визначення терміну «послуга», його суть повсякчас змінюється і залежить виключно від сфери застосування відповідних правових норм. У загальноживаному сенсі під «послугою» розуміється вид корисної діяльності, яка не створює матеріальних цінностей або самостійного виду продукту. Звичайно, що такий підхід не можна розглядати як прийнятний, зважаючи на сучасні тенденції розвитку сфери послуг. Так, наприклад, послуги з професійної освіти або промислового програмування направлені саме на те, щоб створити матеріальні цінності або самостійний продукт.

Тож для того, щоб розглянути поняття «послуга» більш детально, слід звернутися до нормативних джерел. У Законі України «Про захист прав споживачів» № 1023-XII від 12.05.1991 р. визначено, що «...послуга - це діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб [1]. Законом України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII від 10.04.2014 р. послуги визначаються, як будь-який предмет закупівлі (крім товарів і робіт), зокрема, транспортні послуги, освоєння технологій, наукові дослідження, науково-технічні (експериментальні) розробки, медичне та побутове обслуговування, лізинг, найм (оренда), а також фінансові та консультативні послуги, поточний ремонт [2].

У Правилах надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів, затверджених Наказом Міністерства інфраструктури України № 615 від 28.11.2014 р., послугою вважається результат безпосередньої взаємодії між виконавцем та замовником і внутрішньої діяльності виконавця для задоволення потреб замовника тощо [3].

Подібне визначення також дають стандарти. Згідно з міжнародним стандартом ISO 9004-2 під «послугою» розуміється результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача (замовника), а також власної діяльності виконавця по задоволенню потреб замовника [4].

Як бачимо, підходи до розуміння послуги як управлінської категорії вітчизняне законодавство не надає. Однозначного тлумачення терміну «послуга» не дають також і чисельні дослідники, які використовують його у своїх працях. Так, наприклад, Дж. Інікорі розглядає послугу як діяльність, яка виконана для задоволення чієїсь потреб, господарчих або інших зручностей, що надаються будь-кому [5]. Щодо тлумачення послуги як виду діяльності, то вона в цьому випадку розглядається як обслуговування одних фізичних чи юридичних осіб іншими, що задовольняє людські потреби, але це не пов'язано безпосередньо з виготовленням продукції, тобто не має матеріальної форми. Узагальнюючи тлумачення поняття «послуга» багатьма науковцями, Т. Мак Джі сформував її таке визначення: «Послуга – це діяльність, яка здійснюється для задоволення певних потреб або інших зручностей, наданих будь-кому» [6].

Досліджуючи теоретичні аспекти поняття «послуга» та зважаючи на думку дослідників у сфері науки публічне управління, можемо зазначити, що сутність послуги можна розглядати з різних поглядів: як управлінську категорію, як вид публічно-управлінської діяльності, як галузь та як трансферт. При цьому зауважимо, що найбільшого розповсюдження в державному секторі отримало формулювання послуги саме як управлінської категорії. Але треба пам'ятати, що ключовий принцип субсидіарності, задекларований у Бюджетному кодексі України означає наближення бюджетних послуг до населення, тобто, до їх безпосереднього споживача.

Таким чином, саме тлумачення цього терміну як «субсидіарна бюджетна послуга» є найбільш прийнятним у бюджетному процесі, оскільки сучасна логіка підходів до обслуговування громадян у державному секторі все більш і більш відповідає ринковим відносинам. Не йде мова про платність і прибутковість (матеріальну рентабельність) цих послуг. Ми говоримо про сучасні стандарти бюджетних послуг, які застосовуються до них у розвинених бюджетних системах. Це такі як результативність, ефективність, цілеспрямованість, стратегізація, а також індикатори, що показують рівень досягнення зазначених стандартів.

Якщо так, то для типології субсидіарних бюджетних послуг вкрай важливою є сфера їх здійснення. Так само важливою є сфера, де надається послуга у державному секторі. Як сферу послуг ми можемо визначити комплекс установ, організацій, комунальних підприємств і видів їхньої діяльності. Всі вони виробляють бюджетні послуги за переліком всього їх різновиду в соціально-економічному сенсі. Такою ж мірою ми можемо зарахувати до сфери послуг усі види публічно - управлінської діяльності. Адже вони безпосередньо спрямовані на структуроване за видами повноважень управління, націлене на задоволення особистих потреб людини, на забезпечення її життєдіяльності та інтелектуального розвитку.

Дослідники, що вивчають різні аспекти діяльності органів публічної влади, наводять також різні визначення поняття «послуга». Наприклад, Д. Норт зазначає, що послуга - це особлива споживча вартість процесу праці, виражена в корисному ефекті, що задовольняє потреби людини, колективу, суспільства [7].

З огляду на всі наведені позиції, субсидіарну послугу у бюджетній сфері можна визначити як «корисний ефект», що виникає у процесі здійснення результативної бюджетної діяльності головного розпорядника, направленої на досягнення визначеної стратегічної цілі. При цьому корисний ефект є не що інше, як сукупність корисних властивостей, які направлені на задоволення певної соціально значимої потреби. А результат діяльності у сфері послуг є більш тривалим, аніж деякі матеріальні цінності. Прикладом можуть бути послуги у сфері охорони здоров'я, освіти, культури.

Відтак, кожна бюджетна програма, яка демонструє відповідну статтю видатків, по суті виступає як окремий вид субсидіарної бюджетної послуги. Це ще раз говорить про те, що поняття «установа» і «послуга» не можуть бути тотожними. Тобто, бюджетні програми направляються не на утримання установи, а на надання послуги. Адже лише послуга здатна посередництвом результативного досягнення стратегічної цілі створити корисний суспільний ефект. Такий підхід повністю узгоджується з визнанням принципу субсидіарності як ключового в децентралізованій моделі публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-XII від 12.05.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (17.09.2018)
2. Закон України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII від 10.04.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18> (17.09.2018)
3. Наказ Міністерства інфраструктури України від 28.11.2014 № 615 «Про затвердження Правил надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1609-14> (17.09.2018)
4. ISO 9004:2018(the International Organization for Standardization) Quality management – Quality of an organization – Guidance to achieve sustained success. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9004:en> (17.09.2018)
5. Inikori, J. E. (1987) «Slavery and the development of industrial capitalism in England.» Journal of Interdisciplinary History 17: 739-93. URL: https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=Slavery+and+the+development+of+industrial+capitalism+in+England&publication+year=1987&author=Inikori+J.+E.&journal=Journal+of+Interdisciplinary+History&volume=17&doi=10.2307/204653 (17.09.2018)
6. McGee, T. G. (1985) «Mass markets, little markets: Some preliminary thoughts on the growth of consumption and its relationship to urbanization: A case study of Malaysia,» in Plattner, S. (ed.) Markets and Marketing. Monographs on Economic Anthropology, No. 4. Lanham, MD: University Press of America: 205-33.
7. North, D. C. (forthcoming) «Institutions, transaction costs, and the rise of merchant empires,» in Tracy, J. D. (ed.) The Rise of Merchant Empires, vol. 2. Cambridge: Cambridge University Press.

ДАНИЛЕНКО ДМИТРО БОРИСОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Протягом останніх десятиліть розвиток громад став одним з основних напрямів у публічному управлінні, зокрема в країнах Європейського Союзу. Багато в чому це пов'язано з тим, що органи влади, як центральні, так і місцеві, усе більше запроваджують у своїй діяльності елементи інтерактивного та партисипативного управління, за якого громадяни залучаються до публічного управління на ранніх стадіях ухвалення рішень.

У сучасних умовах практика публічного управління спрямована на розвиток територіальних громад, зокрема:

- забезпечує професійну і незалежну підтримку різних соціальних груп;
- сприяє визначенню разом із місцевими жителями актуальних проблем місцевого співтовариства;
- збільшує та розширює можливості місцевих жителів відносно їхньої самоорганізації для спільного вирішення різних проблем;
- сприяє становленню стабільного співтовариства, заснованого на взаємній повазі та соціальній справедливості;
- «підштовхує» владні структури до активного залучення громадян до управління місцевим розвитком;
- сприяє соціокультурному розвитку територій силами самих місцевих жителів.

Як відзначає з цього приводу Б. Харві, розвиток громад повинен відійти від свого вузького фокусування на розвитку місцевих співтовариств і груп і сфокусуватися більшою мірою на проблемах забезпечення соціальної справедливості та прав людини в рамках місцевого, регіонального і міжнародного контексту. На його думку, «виклик для нового розвитку громад полягає в тому, щоб сприяти створенню активного «міжнародного громадянського суспільства» і розвитку та захисту прав людини на місцевому, регіональному і національному рівнях» [2, с. 46].

Аналізуючи європейський досвід, звичайно ж, слід розуміти, що за всієї своєї подібності європейські країни мають власну неповторну індивідуальність. Дослідники І. Ферсгер і Т. Варга, яким належать ключові ролі в створенні угорської Асоціації розвитку місцевих громад, неодноразово у своїх публікаціях робили акцент на тому, що в тих країнах, у яких за часів комуністичного режиму держава організовувала абсолютно усе знизу до верху, розвиток місцевих громад має бути створено наново, причому і як теорію, і як практику публічного управління [3].

Варто відзначити, що розвиток громад в Італії не має тривалої історичної традиції, в італійському суспільстві присутня давня і широка підтримка кооперативів. Згідно з М. Горман [1], Італія завжди була в лідерах розвитку європейської мережі кооперативів, які дуже часто формують основу довгострокових, пов'язаних із певною територією проектів, заснованих на соціальній економіці. Щось схоже спостерігається і в Німеччині, де «Gemeinwesenarbeit» (розвиток громад) у загальноприйнятому розумінні не має значного поширення, особливо в землях колишньої НДР, та при цьому можна спостерігати багато заходів, спрямованих на забезпечення місцевого розвитку, що засновані на колективних і партисипативних підходах.

Якщо ж говорити про ключові аспекти успішного розвитку територіальних громад, що забезпечуються засобами реалізації державної політики у більшості країн – членів Європейського Союзу, то узагальнення низки літературних джерел, присвячених цій проблематиці, дозволяє віднести до них такі п'ять основних: державне визнання й підтримка, професіоналізація цієї діяльності, фокусування на підвищенні спроможності територіальних громад, виділення пріоритетних завдань, забезпечення розвитку територіальних громад на різних рівнях.

У Великобританії, Нідерландах, Ірландії і Фландрії (Бельгія) було прийнято нормативно-правові акти, що визнають розвиток територіальних громад окремою сферою публічної політики. На основі цього правового регулювання залучені в дану сферу організації субсидуються своїми урядами, хоча обсяг і об'єкти цього субсидування варіюються в різних країнах. Наприклад, у Нідерландах Національна організація з розвитку громад, Landelijk Centrum Orbnouwwerk, субсидується національним урядом, тоді як місцеві організації з розвитку громад залежать у плані субсидування своєї діяльності від місцевої влади. На відміну від цього, фламандський уряд субсидує як Фламандський інститут підтримки громад (Samenlevingsopbouw Vlaanderen), так і регіональні інститути з розвитку громад.

У Великобританії Фонд з розвитку громад (Community Development Foundation – CDF), який активно співпрацює з урядовим Департаментом з питань громад і місцевих органів влади, не лише отримує фінансування від національного уряду, але також і від недержавних фондів і з приватного сектора. CDF найактивніше веде свою діяльність в Англії, Уельсі та Шотландії, менш активний він у Північній Ірландії. Іншими впливовими організаціями у сфері розвитку територіальних громад, які слід згадати, є Організація з обміну досвідом розвитку громад (що об'єднує фахівців із розвитку територіальних громад) і Федерація з вивчення розвитку громад.

В Ірландії одними з найбільш відомих організацій у цій сфері є Агентство з боротьби з бідністю (Combat Poverty Agency – CPA), яке розглядає розвиток місцевих громад як інструмент у боротьбі з бідністю, а також Кооператив соціальних працівників (Community Workers Cooperative – CWA), який підтримує ініціативи розвитку громад. Хоча слід зауважити, що CWA не активний усюди по Ірландії, а має територіальні мережі лише в певних регіонах. Крім того, в Ірландії існує Національна програма з розвитку територіальних громад, що зосереджена на вирішенні проблем бідних територій і груп населення. Через цю програму надається підтримка більш ніж 90 різним громадам. Нарешті, існують місцеві програми розвитку, що прагнуть боротися із соціальним відчуженням через партнерства у певних сферах, і розвиток громад є головним компонентом цих програм.

У таких європейських країнах, як Швеція, Угорщина, Іспанія, Франція, Норвегія і Німеччина, на центральному рівні відсутнє законодавче регулювання питань розвитку територіальних громад. Вважається, що

ця сфера знаходиться у межах компетенції місцевої влади, яка відповідальна також за регулювання участі громадян у процесах місцевого розвитку.

У Німеччині розвитку громад як професійної сфери традиційно ніколи не існувало на федеральному рівні. Дуже часто розвитком громад займалися співробітники федеральних соціальних служб, які за своєю ініціативою шукали можливості створення простору для реалізації колективного, за участі громадян, підходу для вирішення місцевих проблем. Проте на місцевому рівні останні двадцять років ознаменувалися значним зростанням кількості проектів із розвитку територіальних громад, що реалізуються переважно неурядовими організаціями.

В Іспанії аналогом MdSL є організація Fundacio Desenvolupament Comunitari (FDC), що здійснює свою діяльність у Каталонії. FDC бере участь у реалізації низки програм соціального забезпечення каталонського уряду, «Місцевого порядку денного XXI» і в залученні громадськості до обговорення, прийняття й реалізації програм місцевого розвитку. Деякі університети і вищі школи, що готують фахівців у сфері соціальної роботи, і окремі фонди (наприклад, фонди Jaume Bofill і Perre Tares) також демонструють живу зацікавленість щодо розвитку громад.

В Угорщині також не існує правового регулювання розвитку територіальних громад на центральному рівні, на практиці ним займаються досить активно і з непоганими результатами. Усі угорські уряди останнього десятиліття демонстрували розуміння необхідності реалізації державної політики розвитку територіальних громад, яка має серйозну наукову підтримку.

Важливу роль у розвитку територіальних громад відграють також неурядові організації, найбільшою і найвідомішою з яких у цій сфері є Угорська асоціація розвитку громад (HACD). Ця організація також відіграла ключову роль у допомозі в розробленні й підтримці проектів розвитку територіальних громад в інших східноєвропейських і центральноєвропейських країнах, особливо у Польщі, Румунії і Словаччині. Фінансування на ці проекти відбувається за підтримки Європейського Союзу, а їхньою основною метою було створення організаційних мереж із розвитку територіальних громад у вказаних країнах.

Проаналізувавши досвід зарубіжних країн, слід виділити наступні аспекти успішного розвитку територіальних громад, зокрема:

- натхнення й залучення місцевих жителів до цього процесу як індивідуальних акторів;
- допомога у створенні нових і в розвитку тих, що існують, груп активістів;
- участь громадян в ідентифікації проблем та в їхньому вирішенні;
- будівництво соціальних мереж і розвиток соціальних зв'язків у громаді.

Стратегічним завданням регіонального розвитку в умовах децентралізації є усунення недоліків сучасної державної політики на місцях шляхом забезпечення та використання системного соціокультурного потенціалу управління, який сприяє підвищенню активності територіальних громад на підставі їх повної обізнаності стосовно ціннісних орієнтирів та стратегії розвитку власного регіону [4, с. 213].

Таким чином, створення глобальних зв'язків між різними видами організацій, залучених у розвиток територіальних громад, може бути одним із ключових чинників успіху в цій сфері в майбутньому, оскільки дозволяє здійснювати трансферт знань, досвіду, а іноді й фінансових і матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Gorman M. Community development in Europe / In Christensen K. & Levinson D. (ed). Encyclopedia of community: From the village to the virtual world. London : Sage, 2003. – P. 96-110.
2. Harvey B. European strategy putting participation at the heart of European integration / B. Harvey // Community Development Journal. – 2005. – Vol. 40. – No. 4. – P. 385-398.
3. Varga T. A., An Experiment in Community Development in the Bakony, Hungary / T. A. Varga, I. Vercseg // Community Development Journal. – 1992. – Vol. 27. – No. 1. – P. 50-60.
4. Chernov S. I. Regional management in the condition of the condition of decentralization of the state authority: socio-cultural aspect / S. I. Chernov, S. O. Haiduchenko, T. V. Bielska // Науковий вісник Полісся. – 2018. – № 1 (13). Ч.1. – С. 209-214. doi: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-1\(13\)-209-214](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-1(13)-209-214)

ДЖАФАРОВ РУСЛАН ФІКРЕТ ОГЛИ

аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕПУТАТА МЕСТНОГО СОВЕТА В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Децентрализация и реформа государственного управления определены среди приоритетов реализации Стратегии устойчивого развития «Украина - 2020» [3]. В целом при осуществлении децентрализации предусматривается создание современной системы местного самоуправления и территориальной организации власти с учетом украинских особенностей и традиций на основе европейских ценностей местной демократии, в частности Хартии местного самоуправления. Среди этих изменений важное место принадлежит усовершенствованию организационно-правовых основ деятельности депутата местного совета. Это обусловлено прежде всего его ролью и задачами в системе органов местного самоуправления и необходимостью расширения диапазона взаимодействия как с органами исполнительной власти национального и местного уровня, так и с гражданским обществом. Вышеизложенное обуславливает более детальное раскрытие сущности «децентрализация», как общественно-политического явления в Украине, и на этой основе выяснения особенностей деятельности депутата местного совета в этих условиях.

В научной литературе [1] содержание понятия «децентрализация» определяется прежде всего на основе таких когнитивных признаков как: автономия местных коллективов и степень существования гражданских свобод. При этом органы местного самоуправления остаются самостоятельными в принятии управленческих решений, но одновременно являются географически обусловленным уровнем управления в государстве, то есть обеспечивают реализацию интересов территориальной общины, и одновременно интересов государства на определенной территории. Многие ученые акцентируют внимание на принципиальных особенностях деятельности субъектов системы местного самоуправления в условиях децентрализации. Например, как утверждают С.Куриц и В.Воробьев [2], органы местного самоуправления не могут иметь абсолютно полного автономного управления (самоуправления), поскольку на определенной территории проживают все граждане и жители государства, являющихся объектами государственного управления. Главным образом органы местного самоуправления рассматриваются как первичные звенья, в которых управленческая деятельность наиболее эффективно сможет обеспечить реализацию интересов объектов управления (интересов личности, индивида) и одновременно согласовать их с общегосударственными интересами.

В то же время совершенно очевидно, что децентрализация предполагает большую степень самостоятельности гражданского общества, взаимодействующих с органами местного самоуправления, что по мнению С.Курица и В.Воробьева [2], осуществляется в целях:

- реализации индивидуальных интересов, что проявляется во внесении конституционных поправок, связанных со своевременной модернизацией и реформированием системы государственного управления для приведения ее в соответствие с новыми жизненными реалиями и решениями, принятыми мировым сообществом, а также обеспечении качества работы каналов обратной связи от населения соответствующей территориальной общины до сведения власти;

- сообщение власти о возникновении противоречий в обществе, в том числе в результате решений власти, благодаря чему государственная администрация может своевременно предупредить перерастание противоречий в проблемы и кризисы;

- обеспечение решения большую часть противоречий, возникающих на уровне жизни и деятельности населения, не допуская возникновения кризисов.

Отличительной чертой децентрализации являются взаимоотношения между органами местного самоуправления, которые остаются выборными и органами государственной исполнительной власти и префекты, которые назначаются и одновременно являются представителями субъектов общегосударственного уровня на соответствующем территориальном округе. Считается [1], что отдельные функции и полномочия разделены между органами государственной власти и органами местного самоуправления, в совершении которых последние подконтрольны соответствующим органам исполнительной власти.

Таким образом, предусмотрено действующим законодательством Украины создание принципиально новой административно-территориальной основы для деятельности органов местного самоуправления и распределения полномочий между органами местного самоуправления и органами государственной исполнительной власти ставит на повестку дня вопрос исследования взаимоотношений депутата местного совета, как представительного органа местного самоуправления с органами государственной власти, гражданским обществом и избирателями своего избирательного округа, а также оценивания эффективности взаимодействия местных органов исполнительной власти с органами местного самоуправления.

Целесообразно также сосредоточить внимание на функциях и полномочиях депутата местного совета, которые определяют цели его практической деятельности, права и обязанности, организационные аспекты взаимодействия с другими субъектами публичного управления на региональном, общегосударственном уровнях и гражданским обществом, и, в целом, позволяют осуществлять оценивание эффективности указанной деятельности, результаты которой, являются основанием для наступления ответственности.

Список использованных источников.

1. Драго Р. Административная наука / Ролан Драго; Перевод с французского канд. юрид. наук В.Л. Энтина; Под редакцией и с послесловием доктора юрид. наук Б.М. Лазарева. – М.: Прогресс, 1982. – 245 с.

2. Куриц С.Я., Воробьев В.П. Болезна государства. Диагностика патологий системы государственного управления и права. : монография / С.Я. Куриц, В.П. Воробьев. Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России.— М. : МГИМО(У) МИД России, 2009. – 472 с

3. Про Стратегию сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>

ДЗЯДЗИНА НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

кандидат наук з державного управління

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах системних перетворень в Україні актуалізується питання регіонального розвитку, що передбачає досягнення конкурентоспроможності регіонів, створення їх економічної привабливості, бути направлений на збалансований розвиток територій, на міжрегіональне співробітництво, створення ефективної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку регіонів в умовах реформування територіальної організації влади.

Проте сьогодні існує ряд проблем політики регіонального розвитку, що перешкоджає її ефективній реалізації.

Формування регіональних стратегій та процес їх реалізації засвідчив існування низки проблем. Проаналізувавши наукові напрацювання, теоретичні та практичні засади регіонального розвитку, до таких проблем можна віднести:

1. Відсутність системності і планованості регіонального планування;
2. Складність координації пріоритетів розвитку кожного регіону між собою, а також з пріоритетами державної регіональної політики.
3. Низька адаптивність до зміни зовнішніх умов та плинність соціально-економічної ситуації в процесі регіонального управління;
4. Не врахування актуальних потреб та інтересів населення при розробці стратегій регіонального розвитку;
5. Відмінність підходів до формування пріоритетів та стратегій регіонального розвитку [3].

Так, часта зміна нормативно-правових документів з питань регіонального розвитку призводить до складності планування, проектування пріоритетів, цілей та завдань регіонального розвитку.

Крім того, пріоритети розвитку регіонів непов'язані між собою. Це підтверджує відсутність в Державній стратегії регіонального розвитку пріоритетних напрямків розвитку кожного регіону, відсутність консолідації та взаємозв'язку цілей та пріоритетів в стратегіях соціально-економічного розвитку регіонів між собою. Стратегії розвитку різних регіонів розроблені абсолютно за різними підходами, мають різну структуру, враховують особисті інтереси, не беручи до уваги специфіку інших регіонів. У стратегіях відсутній опис інструменту міжрегіонального співробітництва не втілено ідеї зміцнення міжрегіональних зв'язків між регіонами України. Треба звернути увагу, що стратегії розвитку регіонів також не узгоджені з Державною стратегією регіонального розвитку та часто не враховують загальнодержавні інтереси, в той час як визначення пріоритетів розвитку кожного регіону і закріплення цих пріоритетів у Державній стратегії РР дозволить центральним органам виконавчої влади враховувати інтереси регіонів при формуванні галузевих політик, ув'язувати різні галузеві політики між собою та забезпечити єдність макроекономічної політики та регіональної політики, скоординувати загальнодержавні та регіональні інтереси.

На сучасному етапі розвитку Україна знаходиться на шляху динамічних змін у всіх сферах життєдіяльності суспільства, тому особливо важливим є прогнозування та врахування можливих змін в процесі формування політики регіонального розвитку. Це дозволить формувати регіональні стратегії або сценарії розвитку на довгостроковий період з метою забезпечення адаптивності до зовнішніх змін та умов [1, с. 53].

Задля забезпечення ефективності регіонального розвитку важливим є врахування в цьому процесі інтересів усіх зацікавлених сторін – громадськості, бізнес-одниць, органів влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад. Значення громадськості, наприклад, при розробці стратегії розвитку регіону важко переоцінити. Так, в обговоренні стратегії соціально-економічного розвитку регіонів повинні брати участь громадські активісти, пересічні громадяни, які представляють інтереси населення, але не менш важливим є участь фахівців різних сфер життєдіяльності. Так, саме науковці, юристи, експерти відповідних сфер можуть проводити роз'яснювальну роботу щодо необхідності врахування тих чи інших пріоритетів регіонального розвитку. Є низка критичних для стратегічного розвитку регіонів питань, які неможливо вирішити без участі громадян та бізнесу, але все ж таки виникає питання можливості врахування усіх цих різноспрямованих інтересів [2].

Аналізуючи вищевикладений матеріал, можна зробити висновок, що задля ефективності регіональної політики важливим є визначення пріоритетів регіонального розвитку. Так, у процесі визначення регіональних пріоритетів важливим є вивчення європейської практики. В країнах Європейського Союзу регіональний розвиток віддзеркалює важливість захисту навколишнього середовища, розвитку енергетики, транспортної мережі, підвищення рівня життя населення, розвиток культури. У кожній регіональній стратегії такі пріоритети повинні формуватися на основі комбінації галузевого та функціонального підходів з урахуванням місцевих особливостей і бути спрямованими на вирішення конкретних завдань регіонального розвитку.

Список використаних джерел.

1. Губані Г.Г. Прогнозування регіонального розвитку: аналіз проблем та підходи до їх вирішення // Сталий розвиток економіки. 2011. №1. С. 30-94.
2. Лелюк Н.Є. Пріоритети забезпечення регіонального розвитку в умовах дестабілізаційного впливу // Економічний дискурс. 2015. №4. URL. <http://journals.urau.com/index.php/2410-0919/article/view/128494>
3. Шевченко О.В. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку // Регіональний розвиток. № 38. URL. http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_strategy-26d31.pdf

ДИРІВ АНАТОЛІЙ БОРИСОВИЧ

аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту НАДУ при Президентіві України

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку України як окремої незалежної держави стратегічним напрямком є становлення економічного та культурного розвитку регіонів, шляхом створення системи управління об'єднаними територіальними громадами, а саме за допомогою процесу децентралізації, одного з принципових елементів подальшого розвитку країни.

На сьогодні перед нашою країною стоїть ряд завдань, які необхідно своєчасно вирішити для оптимального та раціонального поєднання централізації і децентралізації за допомогою адміністративної реформи. Відповідно до Концепції реформи, затвердженої Урядом України в 2014 році, в країні передбачено побудувати просту та

логічну систему місцевого самоврядування, яка сприяла забезпеченню комфортного життя у всіх населених пунктах країни.

Вдосконалення представницької влади об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації покладено в основу галузево-секторальних, територіально просторових та інституційних реформ, що здійснюється на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Науковою основою регіональної політики виступає система об'єктивних законів і факторів територіального формування економіки у поєднанні з науковими принципами управління. Реалізується політика методами законодавчого забезпечення, аналізу, прогнозування та програмування, бюджетного планування, державної підтримки регіонів [2].

Сьогодні підвищення ефективності управління державою може відбуватись через адекватний розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування щодо здійснення їхніх публічних і господарських функцій на відповідних територіях. Функції територіальної громади – основні напрями та види муніципальної діяльності, які виражають волю та інтереси місцевих жителів та забезпечують здійснення ними відносин з державою, її органами. Обсяг функцій територіальної громади збігається з обсягом функцій системи місцевого самоврядування [5, с. 15].

Слушно, що «розбудова системи органів публічного управління на місцях, що має докорінно подолати теперішній дуалізм регіональних органів державного управління та органів місцевого самоврядування» [1, с. 165].

З огляду на євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави і суспільства, науковий інтерес викликає досвід здійснення структурно-функціональних реформ територіальної організації влади в унітарних державах Європи. В результаті проведення реформ в цих країнах відбувається посилення статусу, повноважень та ресурсів місцевих органів публічної влади, передусім органів самоврядування, формування нової системи публічного управління [3].

На даному етапі результати децентралізації приємно вражають, повноваження та ресурси надали органам місцевого самоврядування більше можливостей для розвитку територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури.

Однак О. Скрипнюк зазначає, що популяризація об'єднаних територіальних громад може призвести до появи негативних аспектів у розвитку української держави, тому варто бути готовими до наступних викликів [4, с. 24]:

- поглиблення регіональних ідентичностей серед населення, сепаратистських настроїв у окремих регіонах;
- посилення сваволі чиновників та місцевих еліт і зростання незадоволення населення регіонів владою, включаючи центральну, яка демонструватиме неспроможність захистити інтереси та права регіональних громад;
- небезпека відцентрових тенденцій через украї низький рівень відповідальності держави перед адміністративно-територіальними суб'єктами.

Комплексний аналіз сьогодення стосовно реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації дозволив систематизувати механізми діяльності об'єднаних територіальних громад, визначити основні складові нової регіональної політики в українській державі, сформулювати плани дій щодо вдосконалення політичної системи.

Список використаних джерел.

1. Забейворота Т. В. Модернізація системи державного управління в умовах децентралізації влади / Т. В. Забейворота // Дис. на здобуття н. ст. к. наук з держ. упр. : ХарPI НАДУ при Президентіві України, Харків – 2017 – 276 с. – Режим доступу : https://kbuara.kh.ua/wp-content/uploads/2018/05/ztv_dis_20180115.pdf
2. Козловський С.В. Методичні основи розробки системи індикативного планування в регіоні / С.В. Козловський // Регіональна економіка. – 2010. – № 3. – С. 32–38.
3. Пухкал О.Г. Модернізація публічного управління на засадах децентралізації: європейський досвід для України / О.Г. Пухкал // http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/01/blog-post_25.html
4. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика / О. Скрипнюк // Віче. – 2015. - № 12. – С. 22-24. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_12_8.
5. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/AD-Teritor_alna-gromada-103fe.pdf

ДУРМАН МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, к.т.н., доцент*

КЛЮЦЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації.

ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

З початку децентралізації відбуваються великі зрушення не тільки в процесах управління органами місцевого самоврядування, але й, насамперед, великі зрушення відбуваються в підвищенні якості життя населення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Це обумовлене запровадженням у дію принципів нової регіональної політики.

Нова парадигма регіональної політики передбачає перехід від надмірно централізованої моделі, що домінувала до останнього часу, від секторального (галузевого) підходу «згори вниз» до збалансованого партнерства між центральними органами виконавчої влади та місцевою владою для впровадження багаторівневого управління регіональним розвитком. Ці зміни знайшли своє відображення і закріплені у нормативно-правових актах та стратегічних планувальних документах, зокрема у базовому законі України «Про засади державної регіональної політики» [1] та Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [2], яка визначила стратегічне бачення та мету регіонального розвитку України до 2020 року.

Стратегічною метою реалізації державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання.

Стратегічне бачення регіонального розвитку та країни в цілому полягає в розв'язанні існуючих проблем шляхом використання внутрішніх та зовнішніх можливостей регіонів і територій.

Важливо зазначити, що нова регіональна політика стає, насамперед, інвестиційною політикою, яка націлена на підвищення конкурентоспроможності регіонів та їх соціально-економічну інтеграцію, а отже, на економічне зростання, інноваційний розвиток, створення нових робочих місць, поліпшення якості життя людей, покращення екологічної ситуації. В цьому контексті важливо, щоб проекти розвитку планувалися та розроблялися як «згори вниз», так і «знизу вгору», а сприяння надавалося не лише проектам, так званої, «твердої» інфраструктури, а і «м'якої», які стимулюють «точки зростання», підтримують впровадження інновацій, розвиток нового виробництва, малого та середнього бізнесу.

Також слід посилити взаємодію між центральними органами виконавчої влади (ЦОВВ), їх територіальними підрозділами та органами місцевого самоврядування, що дозволить забезпечити рівномірний та збалансований розвиток територій, з врахуванням принципів сталості.

На сьогодні в рамках нової регіональної політики проводиться ряд заходів, направлених саме на вирішення поставлених проблем – на законодавчому, методичному та ресурсному рівнях. На законодавчому рівні – через внесення змін в Бюджетний та Податковий Кодекси щодо реформування міжбюджетних відносин та передачу повноважень на місцевий рівень (принцип субсидіарності), новий перерозподіл податкових надходжень на користь місцевих бюджетів, і розширення права органів місцевого самоврядування зі встановлення ставок та пільг із місцевих податків і зборів, а також надання органам місцевого самоврядування права обслуговувати власні надходження своїх бюджетних установ та фондів розвитку у державних банках і не залежати від Державного казначейства.

Оскільки нова політика базується на принципі децентралізації місцевого та регіонального самоврядування, який передбачає посилення ролі місцевих органів влади у розв'язанні економічних, соціальних та екологічних проблем, то в даній статті будемо розглядати розподіл та використання інфраструктурної субвенції саме на вирішення цих проблем.

Запровадження нової регіональної політики та використання всіх її інструментів дає змогу покращити життя пересічних мешканців. Одним із таких інструментів стала субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Вона мала на меті виконання трьох завдань:

1. стимулювати громади до об'єднання;
2. покращити стан інфраструктурних об'єктів в ОТГ
3. «розвантажити» Державний фонд регіонального розвитку від інфраструктурних проектів, направивши його кошти на розвиткові проекти.

З першими двома завданнями даний інструмент доволі непогано справився, в той же час в ДФРР і сьогодні подається чимало заявок на фінансування інфраструктурних проектів. Це обумовлено, насамперед, зношеністю інфраструктурних об'єктів, поганим станом доріг та вулиць, низькою якістю питної води тощо. В той же час пересічні мешканці громад вже відчули на собі покращення життя від використання цієї субвенції.

Отже, реформи відкривають нові можливості для регіонального та місцевого розвитку. Ефективність впровадження нової регіональної політики значною мірою залежить від рівня відповідальності, спроможності та активної участі в процесі її реалізації місцевих органів влади. Адже ті, хто об'єднався першим, отримали для свого розвитку набагато більше коштів, ніж громади, що пройшли об'єднання пізніше.

Особливої уваги вимагає завдання щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій. Його вирішення залежить не тільки від державної підтримки, а в першу чергу від спроможності територіальних органів влади забезпечувати місцевий розвиток.

Тому необхідно якомога швидше пройти шлях формування спроможних територіальних громад, які мають стати новими точками соціально-економічного зростання, надавши їм максимальний обсяг повноважень, ресурсів та підвищеної відповідальності за своє майбутнє. Новоутворені спроможні громади у своїй переважній більшості мають всі передумови, щоб стати розвитковими майданчиками, позитивним прикладом у створенні сприятливих умов для розвитку своїх територій, сучасної інфраструктури, якісних послуг та рівня життя громадян.

Список використаних джерел.

1. Про засади державної регіональної політики / Закон України від 05.02.2015 року № 156-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст. 90
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року / Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/247566248>

КАРПЕНКО ДАРИНА ВЛАДИСЛАВІВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

В даний час у зв'язку з мінливими суспільними та ринковими умовами на передній план економічного розвитку регіонів висуваються кластерні форми господарювання.

У своїх наукових надбаннях М. Портер зазначає, що сучасний глобальний економічний простір побудовано на інтегрованих транскордонних інфраструктурах, адміністрування яких, в світових умовах покладено на плечі органів державної влади, зокрема й регіональних. Оскільки економічний кластер (локальна концентрація підприємств однієї галузі, та компаній, їх обслуговують) носить, зазвичай, регіональний або міжрегіональний характер – функціонування та розвиток цих підприємств є завданням державної регіональної політики [4].

У державному управлінні кластерні системи класифікуються на:

– національні інноваційні кластери, які охоплюють стратегічні напрями розвитку держави з метою формування національних технологічних платформ;

– регіональні виробничі кластери, у фокусі яких розвиток промислових пріоритетів регіонів;

– локальні кластери концентруються на гармонізації районів, міст, окремих сіл та селищ [2, с. 11].

Для створення кластера в регіоні необхідний базовий потенціал, що включає різні види ресурсів: наукові, освітні, інтелектуальні, кадрові, інформаційні, фінансові, матеріально-технічні, природні, а також досить потужні, успішно функціонують компанії, здатні скласти «ядро» відповідного кластера.

Безліч передумов формування кластерів в регіоні можна поділити в наступні групи: ринкові; інституційні; структурні; організаційно-управлінські; інноваційні; суспільно-політичні.

У розвитку кластерів важливу роль грають органи управління – органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Це пов'язано з ініціюванням і підтримкою процесу активації кластера (діагностика та залучення ключових груп інтересів); участю в кластерних нарадах і прийнятті рішень, що стосуються розвитку кластера; орієнтацією й підвищенням ефективності цільових програм (освіта, науково-дослідні роботи, інфраструктура та ін.), а також основних напрямків політики розвитку кластера; діалог з лідерами бізнесу, вищими навчальними закладами, НДІ; врегулювання спірних питань; координація зусиль із іншими рівнями влади; допомога в міжнародному співробітництві [2, с. 17].

Ю. Добуш зазначає, що становлення кластерів повинно відбуватися в декілька етапів [1]:

1. Встановлення партнерських відносин між підприємствами.

2. Згуртування технологічно пов'язаних підприємств.

3. Залучення суміжних і підтримуючих організацій та інфраструктурних підприємств.

4. Ефективне використання економічного середовища.

5. Укладання угод про співпрацю.

Слушно, що кластерний підхід включає в себе наступні аспекти:

– територіальна прив'язка кластера та територіальна ефективність. Дозволяє визначити що це: кластер, що формується на цій території;

– вплив кластера на соціальні процеси на території регіонів або муніципальних утворень;

– вплив кластера на економічний розвиток території;

– аналіз територіального впливу кластера дозволяє сфокусувати вплив органу влади на ситуацію в кластері;

– концентрація компаній в одному регіоні (місті) дає їм перевагу над більш ізольованими конкурентами;

– доступ до нових технологій, трудових ресурсів і обмін знаннями неминує призведе до підвищення конкуренції в кластері, а, отже, до підвищення продуктивності праці компаній, підвищенню якості продукції та зниження цін;

– органи державної влади та чиновники не мають деталізованої інформації про розвиток і структурі регіональної промисловості;

– політика, заснована на кластерному розумінні економіки регіону, збільшує ефективність діяльності влади. У реальних мінливих ринкових умовах успішним компаніям необхідно безперервно еволюціонувати, щоб вижити, тому їм необхідно розуміння даних умов і сприяння з боку місцевої влади;

– підтримка не галузей, а кластерів призводять до автоматичного росту економіки території.

Варто звернути увагу на міжмуніципальне та міжрегіональне співробітництво, що являє собою дієвий інструмент покращення динаміки соціально-економічного розвитку територій. Його поява пов'язана, перш за все, з тим, що має місце обмеженість ресурсів, які конкретна громада може спрямувати на вирішення питань місцевого значення. Проте саме через міжмуніципальне співробітництво органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати ресурси декількох територіальних громад, покращувати завдяки цьому результативність та ефективність своєї діяльності, здійснювати певний бенчмаркінг стосовно надання управлінських послуг та імплементацію набутого досвіду, підвищувати якість послуг тощо [3].

Отже, застосування кластерного підходу до планування розвитку території дозволяє враховувати сильні та слабкі сторони інших підходів до планування. Кластерний підхід пропонує розглядати територію не як сукупність економічних кластерів, а як конкурентну одиницю, змагаються з собі подібними на різних ринках капіталу, товарів, послуг і зрая перед собою, соціальні цілі і завдання. Тому при плануванні розвитку території необхідно спиратися на кластерний підхід.

Список використаних джерел.

1. Добуш Ю. Я. Особливості формування кластерів у рекреаційній сфері [Електронний ресурс] – 2008 – Режим доступу : http://vlp.com.ua/files/27_15.pdf
2. Мамонова В. В. Формування територіальних кластерів як інструменту регіонального розвитку : наук. розробка / В. В. Мамонова, Ю. О. Куц, О. М. Макаренко та ін. – К. : НАДУ, 2013. – 36 с. – Режим доступу : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Nayk_rozrob/c663a4bb-684b-436c-b6ed-5d86524fd150.pdf
3. Mamonova V. Local Self-government in the Ukrainian Authority's Territorial Organization: Problems and Priorities of the Development / V. Mamonova // Public Policy and Administration: Kaunas University of Technology; Mycolas Romeris University. – Kaunas : Technologija, 2010. – No 33. – P. 45–56.
4. Porter, Michael E. Location, competition, and economic development: local clusters in a global economy. Economic Development Quarterly, Feb2000, Vol. 14

КИРИЛКО ВЯЧЕСЛАВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стратегією національного розвитку «Україна – 2020» планується забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування. У зв'язку з цим першочерговими заходами слід передбачити вихід працівників органів місцевого самоврядування зі стану кризи професіоналізму, здійснення змістовного та функціонального оновлення функцій працівників й перетворення їх на ключовий чинник впровадження суспільних реформ.

Г. Атаманчук підкреслює, що потрібний якісний переворот в філософії та методології управління. О. Воронов вказує, що першою методологічною основою осмислення, перетворення і управління соціальною реальністю повинно бути дослідження різних соціально-історичних типів людини, національно-культурної специфіки різних соціальних спільностей. Другою методологічною основою державного управління є домінування орієнтації на державу і народ, як історичну спільність, а не на окремі соціально-політичні групи. П. Самуельсон вказує, що: «Корінні питання, що визначають, наскільки правильними або ж помилковими є намічені цілі, не можуть вирішуватися наукою як такою. Вони належать до галузі етики та «оцінки цінностей». Ці питання повинні вирішуватися всім суспільством. Все, що можуть зробити фахівці, це вказати на наявні альтернативи, з якими може бути пов'язане прийняття того або іншого рішення» [2, с. 7].

Структурно стратегічне управління можна представити як сукупність п'яти взаємопов'язаних управлінських процесів, що логічно впливають один з одного і між якими існує стійкий зворотний зв'язок. Такими управлінськими процесами є аналіз середовища, визначення місії і цілей, вибір стратегії, реалізація стратегії, оцінка і контроль реалізації стратегії. Система цілей державних органів включає стратегічні, тактичні та оперативні цілі. Стратегічні цілі державних органів визначаються положеннями законодавчих, нормативних актів, програмними документами діяльності органів державної виконавчої влади та правовими актами, прийнятими органами місцевого самоврядування. Тактичні цілі конкретизують та деталізують стратегічні в часі (коли виконувати) та просторі (хто і що виконує). Оперативні цілі визначають зміст і характер повсякденної діяльності структурних підрозділів державних органів та їх працівників [0].

Зростання невизначеності, функціонування органів влади за таких умов підштовхує до формування більш гнучких моделей, з урахуванням соціально-психологічних факторів впливу. В процесі врахування соціально-психологічних факторів впливу робиться акцент на особистісних та групових чинниках впливу, людської поведінки [2, с. 11].

Серед головних заходів реалізації реформи є формування ефективної моделі державно-приватного партнерства, запровадження кластерного принципу ротації кадрів, перегляд кваліфікаційних вимог та забезпечення чіткого дотримання цих вимог і повна переатестація кадрів, водночас вирішальними мають бути не тільки професійні, а й особистісні якості людини [3].

Стратегічна компетентність працівників органів місцевого самоврядування безпосередньо пов'язана із наявністю «спеціальних знань, умінь і навичок проектування соціальної реальності – майбутнього стану організації, відомства, адміністративно-правової системи держави, соціальних груп, громад (адміністративно-територіальних об'єднань), процесів, процедур, норм, правил і так далі з метою підвищення якості життя громадян, розвитку суспільства і держави [1]». Стратегічна компетентність працівників органів місцевого самоврядування передбачає прийняття рішень з врахуванням об'єктивних законів, закономірностей, принципів, норм, а також врахування впливу зовнішнього середовища.

Керівник постійно здійснює вибір генеральної лінії розвитку установи, організації, суспільства, громади в умовах високої міри невизначеності майбутнього стану системи і характеру змін, що відбуваються. Стратегічне мислення працівників органів місцевого самоврядування реалізується через управління змінами, вміння розставляти акценти у взаємодії організації з її оточенням, вміння передбачити зовнішні зміни і готовність до них [0].

Зміни в організації є можливими за умови формування та розвитку стратегічних компетентностей працівників органів місцевого самоврядування. Залишаються невизначеними процедури належного стимулювання та мотивації державних службовців.

Доцільність розвитку стратегічних компетентностей працівників органів місцевого самоврядування зумовлена такими причинами: необхідністю впровадження стратегії розвитку України; розвитком інформаційного суспільства, що обумовило зміну комунікацій між органами публічної влади та громадськістю; посиленням процесів глобалізації, що означає визнання важливості універсальних світових та європейських правових принципів, цінностей, ідеалів демократичного та соціально-економічного розвитку.

Пошук нових підходів до модернізації адміністративних систем та стратегічних компетентностей працівників органів місцевого самоврядування відповідно до потреб та інтересів громадян, й з врахуванням специфіки європейських стандартів врядування відбуваються як в Україні, так і в країнах Центральної та Східної Європи.

Розвиток стратегічних компетентностей працівників органів місцевого самоврядування повинен сприяти налагодженню взаємозв'язку підрозділами органів місцевого самоврядування, орієнтуватися на досягнення організаційних цілей стратегічного управління.

Список використаних джерел.

1. Антонова О. В. Стратегічна компетентність державних службовців : монографія. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 332 с.
2. Воронов О. І. Методика діагностування соціально-психологічних впливів на прийняття державно-управлінських рішень в індетермінованих умовах : [навч.-метод. посіб.] / О. І. Воронов.– К. : НАДУ, 2017. – 254 с.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

КНЯЗЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, к.соц.н.

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОКУСІ СОЦІОЛОГІЇ: ЛОКАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені у 2014 році, а практична реалізація розпочалась у 2015 році, виявилась серед найрезультативніших і найпомітніших із проголошених стратегічних реформ [1- 4]. Реформа децентралізації спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування в Україні на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток, надання населенню високоякісних та доступних публічних послуг. Роль об'єднаних територіальних громад у забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території повинна була стати ключовою.

Метою децентралізації є зміна механізмів самоврядування на території організації влади шляхом створення повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

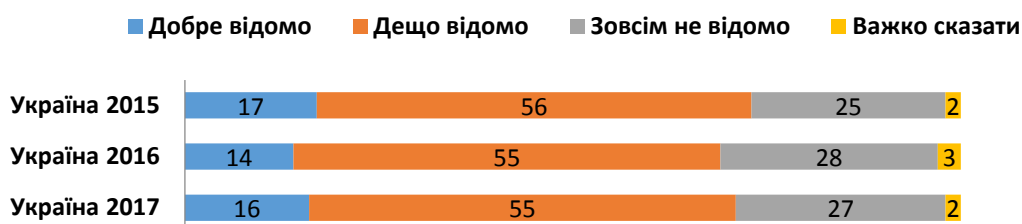
Для більш ефективного управління реформою доцільно постійно простежувати її впровадження, налагодити зворотній зв'язок суб'єкта управління та громад. Соціологічні дослідження процесу реформування необхідні для постійного моніторингу ефективності правлінських рішень, вистежування реакції мешканців громад на зміни.

Слід зазначити, що соціологічні дослідження реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади проводяться в Україні різними соціологічними науковими та дослідницькими установами з початку реформ. На прикінці 2017 року на замовлення Ради Європи Київським міжнародним інститутом соціології та Центром «Соціальні індикатори» було проведено чергове (третє) комплексне вивчення поточного стану реформ децентралізації в Україні. Проаналізуємо динаміку формування громадської думки щодо об'єднання громад з 2015 р. по 2017 р.

Комунікація про реформу: обізнаність щодо об'єднання територіальних громад.

Станом на кінець 2017 р. – більш ніж через три роки після офіційного старту реформи децентралізації – третина українців досі нічого про неї не знають¹ (Діаграма 1)

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні? (% серед усіх респондентів)

¹ <http://www.slg-coe.org.ua/p13513/>

Впродовж останніх трьох років частка тих, хто обізнаний про реформи децентралізації коливається в межах 70%. За результатами дослідження КМІС, обізнаність громадян дещо відрізняється в регіонах. Більше поінформованих респондентів на Сході (на 13 п.п.) та на Півдні (на 10 п.п.). Можливо, оскільки зараз у публічному просторі (доступному до пересічних українців через ЗМІ) інформація, яку подають ЗМІ формалізована та не викликає інтересу у респондентів на Сході та на Півдні, або висвітлюють негативні наслідки реформ, відповідно обізнаність до цих питань понизилась. Тобто мешканці Східного та Південного регіонів загалом обізнані про реформи, але все ще залишаються вразливими до популізму. Привертає увагу й той факт, що рівень обізнаності до реформ корелює з рівнем добробуту родини: чим вище рівень добробуту родини, тим більш обізнані респонденти про реформи.

За даними дослідження КМІС дві третини респондентів не знають про жодні заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, що відбуваються у їхньому місті чи селищі. Також, якщо між 2015 і 2016 роками з 24% до 36% зросла частка тих, хто обізнаний про певні заходи у своєму населеному пункті, пов'язані з реформою, то зараз їхня частка знизилась до 29%. Найчастіше респонденти пригадували заходи, організовані місцевою владою.

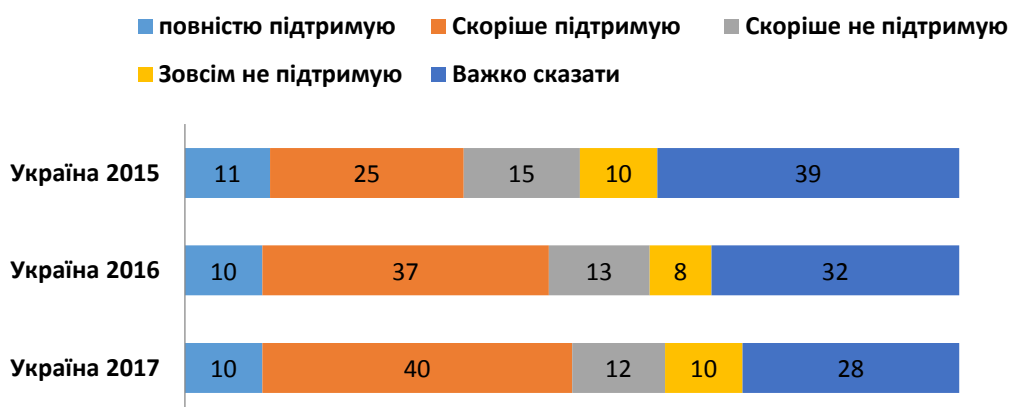
Дефіцит достовірної інформації і постійної системної комунікації за окремими реформами створює підґрунтя для поширення заяв популістів.

Підтримка ОТГ серед жителів міст та селищ

У порівнянні з 2015 роком у 2017 року значно зросла підтримка процесу об'єднання територіальних громад серед жителів міст: з 37% у 2015 р. до 51% у 2017р. Кількість противників цього процесу серед міського населення у 2017 р. складає 22%. Третина жителів міст не мають визначеної думки – на Сході таких більшість - майже половина (49%) (Діаграма 2)

Діаграма 2

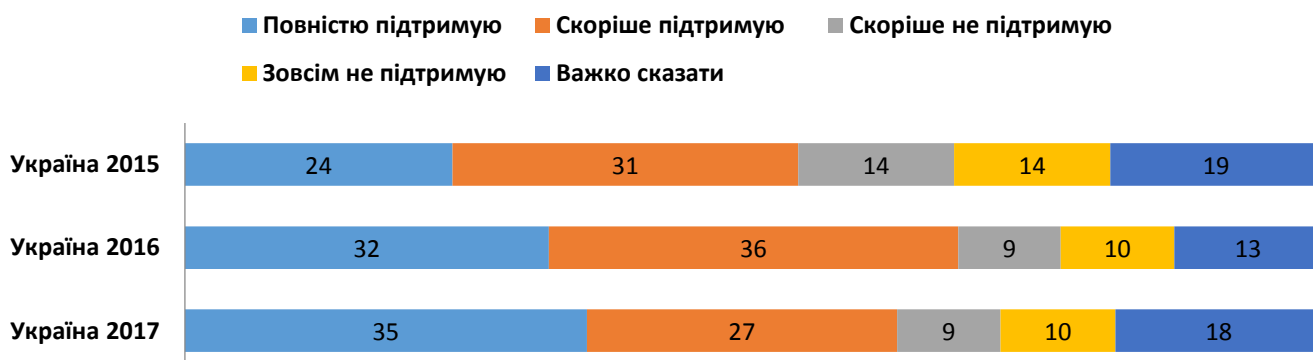
Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад? (% серед жителів міст)

Серед жителів сіл і СМТ які не проходили процес об'єднання, 62% підтримають ОТГ у випадку, якщо їхнє село/селище стане центром нової громади, виступають проти – 20% (Діаграма 3). Хоча треба зазначити зниження ентузіазму.

Діаграма 3

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади? (% серед респондентів, які проживають у слах або селищах)

Метод об'єднання територіальних громад

Більшість опитаних українців (від 71% у 2015 р. до 83% у 2017 р.) вважають, що об'єднання громад має відбуватися на добровільних засадах (Діаграма 4). Серед них домінує думка (75%), що вирішувати це питання має населення громад.

Діаграма 4

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?
(% серед усіх опитаних)

Таким чином: роль соціологічних досліджень у процесі децентралізації є особливо важливою. По-перше, саме соціологи можуть найкраще розповісти як відбувається децентралізація у регіонах та областях України. По-друге, перевести цю реформу із абстрактної у практичну площину, виявляти головні потреби об'єднаних громад для налагодження ефективної системи управління.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року – [Режим доступу]:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>-Назва з екрану.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України від 05.02.2015 №157-19. [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/> – Назва з екрану.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // Офіц. вісн. Президента України. – 2015. – № 2. – С. 14. – Ст. 154.

КОЛОСОВСЬКА ІРИНА ІГОРІВНА

доцент кафедри державного управління
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Актуальність та значимість проблематики стратегічного планування обумовлена специфікою сучасної ситуації, пов'язаної із трансформацією системи публічного управління, переосмисленням ролі держави у взаємовідносинах з громадянами. Процес реформування системи публічного управління в Україні передбачає необхідність зміни традиційних підходів щодо трактування управління та планування як на державному, так і на регіональному рівнях. З огляду на це актуалізується увага щодо стратегічного планування як дієвого інструменту розвитку регіону, невід'ємної складової етапу становлення місцевого самоврядування, підвищення рівня його самостійності та відповідальності.

Необхідність та важливість стратегічного планування на сучасному етапі зумовлена можливістю його використання як дієвого інструменту координації і співпраці владних інституцій, підприємницьких структур та громадських організацій, оптимального використання наявних територіальних ресурсів. Стратегічне планування виступає інтегруючою силою, яка організовує і спрямовує процес розробки стратегічних цілей і створює основу для розподілу ресурсів на рівні регіональних органів влади [3, с. 223].

Цілі та пріоритети регіонального розвитку визначено у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [2]:

Ціль 1 - підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів - полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

Ціль 2 - територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток - передбачають виконання насамперед завдань і здійснення заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблемних питань; недопущення поглиблення регіональних диспропорцій у доступі населення, насамперед, до базових соціальних, комунальних, адміністративних, транспортних, інформаційних та інших і послуг; створення умов для співробітництва регіонів.

Ціль 3 - ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку - передбачає створення бази для реалізації ефективної державної регіональної політики - механізму та інструменту державного управління регіональним розвитком, що сприятиме розв'язанню проблем регіонів, вимагає насамперед децентралізації державних повноважень шляхом їх передачі на місцевий рівень з одночасною передачею відповідних фінансових ресурсів, удосконалення процесів стратегічного планування та виконання поставлених завдань на всіх рівнях, запровадження ефективного механізму координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації галузевих пріоритетів і завдань на різних територіальних рівнях.

Слід констатувати, що попри запровадження стратегічних підходів у плануванні державної регіональної політики – прийняття Закону «Про засади державної регіональної політики», Бюджетного кодексу, Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року та регіональних Стратегій розвитку, в Україні ще зберігається громіздка модель загальнодержавного планування. Європейська модель розвитку регіонів виходить з тези, що регіональна політика – це передусім політика розвитку, яка базується на стратегічних підходах. При цьому роль інтеграторів державної, регіональних і галузевих стратегій мають відігравати Плани заходів з реалізації державної та регіональних стратегій розвитку, які на сьогодні в Україні ще дуже далекі від цієї ролі [4].

Необхідним та ефективним на різних рівнях процесу стратегічного планування регіону є залучення громадян:

- інформаційний рівень участі : територіальна громада має бути в курсі того, що відбувається;
- консультативний рівень участі: активна частина громади повинна мати можливість вносити свої пропозиції і мати гарантії, що ці пропозиції будуть почуті ;
- партнерський рівень участі: компетентна частина територіальної громади («місцева еліта») повинна мати можливість безпосередньо брати участь у процесах розробки і реалізації стратегії [1, с. 18].

Ключовими напрямками оптимізації практики стратегічного планування на регіональному рівні можна визначити такі:

- створення правової основи для єдиного стратегічного управління, послідовного контролю та забезпечення дисципліни (в частині уточнення ролей різних суб'єктів)
- упорядкування стратегічних документів різних рівнів в частині їх систематизації та структуризації вже прийнятих до реалізації програм соціально-економічного розвитку,
- застосування формалізованого стандарту структури та порядку розроблення документів з питань стратегічного планування;
- впровадження інтегрованого підходу з метою забезпечення узгодженості та ієрархічного зв'язку елементів системи стратегічного планування (включаючи документи соціально-економічного, галузевого та територіального стратегічного планування);
- забезпечення комунікативної підтримки стратегії шляхом інформування суспільства про хід її виконання;
- адаптація європейського досвіду щодо впровадження сучасних процедур та технологій стратегічного планування у сфері регіонального розвитку.

Список використаних джерел.

1. Берданова О., Вакулєнко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. практичний посібник; швейцарсько-український проект Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO.K.,2012:http://despro.org.ua/media/articles/04_book_berdanova_vakulenko_ctrateg_chne_planuvann.pdf
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: http://oda.gov.ua/programy_ta_strategii.
3. Кукса І. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону. Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. 2016. №17 (171). С. 218-224.
4. Регіональні цільові програми в контексті становлення політики регіонального розвитку: Аналітична записка; авт.кол.: О.Софій, Т.Баранецький: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/07/Regionalni-tsilovi-programi1.pdf>

КОПА ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ХТО ТАКИЙ ЛІДЕР В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

На сьогодні в Україні триває процес реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Причиною процесу реформування стало те, що більшість органів місцевого самоврядування не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її

самореалізації, захисту її прав, надання установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях [2].

Слід враховувати, що результатом децентралізації має стати побудова розвиненої, сильної демократичної держави із самодостатнім місцевим самоврядуванням, здатним ефективно вирішувати місцеві проблеми та якнайкраще забезпечити населення широким спектром публічних послуг [5]. Зазначене може бути реалізоване лише завдяки лідерам, які здійснюють об'єднання територіальних громад.

Слово «лідер» означає: той, хто веде за собою, очолює; перший, ведучий. Він здійснює важливу функцію управління – показує напрямом вперед, веде за собою співробітників, спрямовує їх. Сьогодні створює такі ситуації, в яких без лідерів важко досягти успіху як підприємствам, так і іншим організаціям. Лідерство є таким явищем, яке поряд із керівництвом та прийняттям рішень властиве всій системі управління [1].

Лідерство як таке і визнання авторитету політичного лідера співвідносяться через ту саму категорію «вплив». І лідерство, і авторитет виникають на психологічному тлі суб'єктивного сприйняття політика як людини, що має здатність здійснювати ефективний вплив [6]. За наявності в лідера авторитету ефективність керівництва фактично привірюється до легітимності його влади і ототожнюється з нею. Лідерство існувало завжди, скрізь і у всіх країнах, будучи універсальним культурно-історичним феноменом. Політичне лідерство властиве людині соціальній, тому соціальна природа лідерства є ще однією його сутнісною характеристикою. Сучасний феномен політичного лідерства пронизує всі соціально-політичні зв'язки – партійні, парламентські, а також виконавчу вертикаль влади. Сьогодні стає очевидним, що лідерство в політиці – це відносини у великій групі. Тип лідерства пов'язаний з характером суспільства соціуму, його традиціями, національним менталітетом і політичною культурою).

Справжній, тобто харизматичний політичний лідер, повинен володіти, на думку М. Вебера, пристрастю, мужністю, почуттям відповідальності [3, с. 690]. Лідер повинен не тільки вміти ставити мету, а й намагатися досягти її з повною пристрастю самовіддачею. Мужність і свідомість особистої відповідальності потрібні, щоб наполягати на виконанні наказів, проходження яких інколи вимагає самопожертви з боку прихильників лідера.

Водночас, маємо бачити за кожним успіхом у громаді людину, яка народила ідею, переконала інших у можливих змінах і завдяки спільним діям було досягнуто цього успіху. Лідери породжують успіх, успіх породжує лідерів. Об'єднані територіальні громади стають кузницею нових лідерів та вирішують гострі проблеми територіальних громад. Наприклад, «Оберіг Гніздичева» активно брав участь в процесі об'єднання, співпрацюючи з місцевою владою та залучаючи мешканців громади. Лідери громадської організації після об'єднання навіть стали працівниками апарату селищної ради [4, с. 17].

Таким чином, враховуючи вище зазначене, ефективне лідерство робить громаду сильною. Постійна праця із запуску проєктів розвитку, розширення сфер економічної діяльності, залучення інвесторів, – сприяє економічній стабільності.

Список використаних джерел.

1. Артхашастра или Наука о политике / пер. с санскрита и изд. подготовил В. И. Кальянов. – М., Изд-во АН ССР, 1959.
2. Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки [Електронний ресурс] / О. В. Батанов // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. №2 (12). – С. 51-57. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/vasnik_st_13.pdf
3. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер [пер. с нем]. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
4. Каталог громадських ініціатив, реалізованих у рамках проєкту «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні» / Фонд Східна Європа Київ – 2017. – 86 с. – Режим доступу : <http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Katalog-gromadskykh-initsiatyv.pdf>
5. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 №280/97 – ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
6. Chernov Serhii. Leadership in the Context of E-governance: Lessons for Ukraine / Serhii Chernov, Svitlana Haiduchenko, Tetiana Bielska, Yuriy Naplyokov, Hasrat Arijumend // Grassroots Journal of Natural Resources, Vol. 1, No. 1 (2018) . – P. 62-68. – Режим доступу: <http://journals.grassrootsinstitute.net/journal1-natural-resources/vol-1/issue-1/nr.01-01-06.Chernovetal.pdf>

КОРПАН ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Дослідження лідерства в системі місцевого слід розпочати з розгляду понять «лідер» та «лідерство».

Вперше слово «leader» (лідер) з'явилося в англійській мові приблизно в 1300-му р., а «leadership» (лідерство) приблизно з 1800-х рр., ці поняття ще й досі є дискусійним в науці державного управління, оскільки використовуються різними науками для пояснення якостей особистості, суспільного феномену, психологічних особливостей та ін. Визначення поняття для конкретного дослідження значною мірою залежить від підходу дослідника та цілей, яких він прагне досягти [0, с. 110].

Дж.О'Тул, сучасний дослідник лідерства, професор Центру ефективних організацій при університеті Південної Каліфорнії – зазначає, що «лідерство – це не прерогатива обраних харизматичних особистостей. Це процес, за допомогою якого звичайні люди дають вихід всьому самому кращому в собі і в інших людях. Необхідно звільнити лідера в кожній людині, і почнуть відбуватися чудові речі» [8, с. 24]. Зазначене твердження відображає

сучасну управлінську парадигму, яка ставить у центр уваги особистість, а, проектуючи це на системі місцевого самоврядування в Україні, можемо стверджувати, що саме потреби й інтереси мешканців територіальних громад повинні стати тими ключовими завданнями, навколо вирішення яких повинні згуртуватися всі елементи системи місцевого самоврядування.

Кожен елемент системи місцевого самоврядування повинен використовувати у своїй діяльності елементи впливу на людей шляхом їх мотивування, адже мотивування – це ті засоби та стимули, за допомогою яких досягається погодження дій і які спонукають окремих індивідуумів відмовитися від своїх особистих цілей і з більшим чи меншим бажанням підкоритися цілям організації [2, с. 63].

Крім того, для реалізації влади і впливу лідеру необхідно мати певний ресурс, який повинен бути вагомим для виконавця.

Одним з таких ресурсів є авторитет. Авторитет лідера базується на вмінні згуртувати та об'єднати інших для досягнення загальної цілі. Таке розуміння фундаментального співвідношення між владою і авторитетом знайшло яскраве вираження в афористичній формі у Цицерона «Влада в народі, авторитет в сенаті» [6, с. 110–111].

Ґрунтовно поняття «авторитет» у семантичному, етимологічному та міждисциплінарному дискурсах розглянуто в монографії [4], однак, авторитет сприймають як тип управлінської взаємодії, заснований на більш ефективному поєднанні різних джерел влади, і спрямований на спонукування людей до досягнення цілей [7, с. 43].

Авторитет має різні грані, й, на нашу думку, можна виокремити такі типи авторитету:

- соціальний – вплив індивіда, заснований на становищі, посаді чи статусі, однак це – внутрішнє визнання оточенням за відповідною особою права на ухвалення відповідального рішення в умовах значимої спільної діяльності;

- психологічний – авторитет-лідерство, що встановлюється у міжособистісних стосунках і взаємодії, де окреслюються провідник і той, хто добровільно за ним слідує;

- політичний – здійснення формального впливу і примусу відповідно до фактичного балансу сил у суспільстві;

- моральний – як сукупність норм і зразків поведінки, яка створює можливість оцінювати її на підставі критеріїв добра і зла. При цьому особа відповідає не лише перед судом своєї совісті, але й несе відповідальність перед суспільством, доля якого значною мірою залежить від його рішень і дій;

- організаційний – порядок, який вибудовується на основі здійснення неформального впливу, що пов'язується з ініціативою і творчістю [4, с. 62].

Таким чином, лідерство буде ефективним тоді, коли буде авторитетним і матиме позитивну репутацію, а це можливо лише за умови, коли очікування людей справдяться, коли лідер візьме на себе відповідальність і разом із послідовниками забезпечить виконання взятих на себе зобов'язань щодо задоволення нагальних потреб громадян [3, с. 332].

Слід відзначити, що інститут відповідальності органів і посадові особи місцевого самоврядування є важливим засобом контролю за діяльністю системи місцевого самоврядування в Україні. Як один із складових елементів лідерства відповідальність може забезпечити:

- умови для самоорганізації населення з метою безпосереднього розв'язання питань місцевого значення під свою відповідальність;

- чітку залежність елементів системи місцевого самоврядування та їх посадових осіб від мешканців територіальних громад, що сприятиме формуванню нової форми відносин управління на місцевому рівні;

- підконтрольність діяльності елементів системи місцевого самоврядування громадянам і забезпечення принципу служіння виборцям шляхом реалізації передвиборчих обіцянок.

У свою чергу, лідерство можна визначити як здатність впливати на інших заради досягнення певної мети. Таким чином, лідер веде колектив чи групу людей до визначеної мети.

Лідерство тісно пов'язане з використанням мотивації та впливом на інших людей. Лідер – це людина, яка є прихильником ідеї «створити світ, до якого хочуть належати люди». Дана прихильність потребує наявності певного набору моделей і здібностей для вираження бачення, що породило цю прихильність. До неї варто віднести комунікацію, взаємодію та керівництво відносинами всередині організації, чи просто групи людей [5, с. 181]. Лідери в ефективних організаціях впроваджують нову організаційну культуру і цінності, підтримуючи різного роду нововведення, високоякісне обслуговування та турботу про всіх послідовників. Діяльність таких лідерів орієнтована як на технологію, так і на ідеологію.

Отже, під лідерством звичайно розуміють один із процесів організації соціальної групи та управління нею, який сприяє досягненню групової мети в оптимальний термін і з оптимальним ефектом, детермінований панівними в суспільстві соціальними відносинами. Лідерство в системі місцевого самоврядування в Україні може формуватися і розвиватися за умови створення лідерського середовища, яке характеризується високим рівнем ініціативності, моральності, відповідальності та обов'язку, депутатів, службовців органів місцевого самоврядування та мешканців територіальних громад при виконанні посадових обов'язків та участі на громадських засадах у прийнятті рішень щодо вирішення питань місцевого значення при здійсненні взаємовпливу за допомогою авторитету, влади та керівництва.

Список використаних джерел.

1. Грищенко І. М. Теоретико-методологічні засади лідерства / І. М. Грищенко // Наукові розвідки з державного та муніципального управління : зб. наук. пр. – К. : [б. в.], 2015. – Вип. 1. – С. 110–122. – (Серія «Управління»).

2. Грищенко І. М. Участь громадян в управлінні місцевими справами: спонукальні мотиви / І. М. Грищенко // Модернізаційні процеси державного та муніципального управління : матеріали щорічної міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 4 квіт. 2014 р. : у 2 ч. / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової – К. : Видавн.-поліграф. центр Акад. муніцип. упр., 2014. – Ч. 2. С. 62–64. (388 с.)

3. Грищенко І. М. Імідж надавача адміністративної послуги / І. М. Грищенко // Організація надання публічних послуг на місцевому рівні: навч. посіб. / авт. кол. : Г. А. Борщ, Н. В. Васильєва, О. І. Васильєва, І. М. Грищенко та ін.; за заг. ред. О. І. Васильєвої, О. С. Ігнатенка. – К. : НАДУ, 2014. – С. 320-334. (444 с.)

4. Грищенко І. М. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика : монографія / І. М. Грищенко. – К. : НАДУ, 2016. – 320 с.

5. Давтян С. Г. Організаційно-правовий механізм державного управління на місцевому рівні : навч. посіб. / С. Г. Давтян, А. М. Пойченко, с. Є. Саханенко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 252 с.

6. Монтескьє Ш. Избранные сочинения / Ш. Монтескьє. – М. : Госполитиздат, 1955. – 800 с.

7. Stogdill R. M. Methods in the Study of Administrative Leadership / R. M. Stogdill, с. L. Shartle. – Columbus, 1955. – 54 p.

8. Warren Bennis. Transparency : How Leaders Created Culture of Candor / Bennis Warren, Goleman Daniel and O'Toole James. – Jossey-Bass, 2008. – P. 24.

КРАСНОПЕРОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

АНТИКРИЗОВА ПРОГРАМА УПРАВЛІННЯМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

В сучасних нестабільних умовах фінансово-економічної ситуації в Україні, регіони стають основними суб'єктами внутрішніх і зовнішніх інтеграційних процесів. Ефективність соціально-економічного розвитку регіонів знаходиться у прямій залежності від організації територіального управління. Вирішення будь-яких політико-економічних, технологічних та екологічних проблем відбувається передусім за рахунок спрощення режимів міжрегіональних і міждержавних кордонів, створення нових інтеграційних структур – макро- та мегарегіонів. Відповідно європейський вимір сьогодні змінює уявлення щодо пріоритетів, масштабів та цілей регіональної політики, стимулює розвиток нових механізмів і вихід на нові рівні регіональної співпраці [3, с. 7].

Найбільш вдалим є трактування А. Грязнової, системний підхід до управління в антикризовий період, за яким антикризове управління розглядається як система управління, яка має комплексний, системний характер і спрямована на запобігання або усунення несприятливих явищ за допомогою використання всього потенціалу сучасного менеджменту, розробки і реалізації спеціальної програми, що має стратегічний характер та дозволяє усунути тимчасові утруднення, зберегти і примножити ринкові позиції за будь-яких обставин, спираючись на власні ресурси. [1, с. 7].

Дослідження антикризового управління в регіоні практично відсутні, що визначає потребу формування поняття і предмета антикризового управління в регіоні з огляду на процеси регіоналізації. Регіоналізація [regionalization] – процес регіонального структурування простору, повноцінного включення регіонів в економічне, соціальне та політичне життя на національному і транснаціональному рівнях – здійснення політики регіоналізму [2, с. 310].

Системні трансформаційні процеси розвитку на регіональному рівні, завжди призводять до значної кількості кризових ситуацій, що потребує своєчасних доцільних управлінських рішень, створення відповідних управлінських структур і підготовки фахівців. Тому є необхідність розробляти і впроваджувати державні антикризові програми та плани, які включатимуть комплекс заходів, спрямованих на виведення національної економіки із кризового стану та стимулюватимуть розвиток.

В першу чергу необхідно розробити заходи з економічного розвитку, з яких ключовими питаннями є:

- залучення в регіон нових виробництв і оновлення структури виробництва;
- розвиток наявних виробництв і перш за все інфраструктури життєзабезпечення і життєдіяльності населення;
- створення нових високооплачуваних робочих місць та інші.

Антикризова програма по виходу з кризового стану економіки регіону повинна визначати цілі регіонального антикризового управління, аналіз зовнішнього середовища розвитку регіону, визначення сильних та слабких сторін, використання наявних і формування нових регіональних переваг, аналіз ефективності і результативності програми, коригування цілей і методів їх досягнення з урахуванням регіональної стратегії соціально-економічного розвитку.

Реалізація програми несе за собою необхідність в розробці концепції оцінки ефективності антикризового регіонального менеджменту, основними критеріями, яких є:

- зіставлення отриманих результатів від управління соціально-економічним розвитком регіону до витрат, понесених на управління, що характеризуватимуть ступінь досягнення поставлених цілей антикризового регіонального менеджменту;
- позначення врівноваженого стану розвитку регіону, шляхом зіставлення доходів і понесених витрат на соціально-економічний розвиток, облік дестабілізуючих факторів впливу на регіональний менеджмент шляхом проведення оцінки соціальної та економічної безпеки регіону;
- оцінку глибини і виду кризи регіону, яку характеризувати співвідношення динаміки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів країни і динаміки показників ефективності їх соціально-економічного розвитку;
- оцінку ефективності антикризового регіонального менеджменту, що відображає різні стани регіону: рецесії, похвалення, підйом або піку.

Інструментом реалізації такої концепції є розробка методики аналізу та оцінки ефективності антикризового регіонального менеджменту.

Отже, антикризове управління є постійним і безперервним процесом, що запобігає негативним тенденціям у майбутньому його мета полягає у відновленні стійкої рівноваги та нормалізації поточної діяльності соціально-економічної системи. Для стабільної роботи кризової програми необхідно розробити теоретико-методологічне обґрунтування антикризового управління в контексті регіональної політики, ґрунтуючись на позитивних практиках. Важливе місце в антикризовому управлінні регіоном, повинен займати моніторинг ефективності реалізації програми з виявленням нових симптомів кризи, задля розроблення і реалізації заходів щодо усунення негативних наслідків.

Список використаних джерел.

1. Антикризисный менеджмент / под ред. Грязновой А. Г. – М. : Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Издательство ЭКМОС, 2010. – 368с.
2. Енциклопедія державного управління : у 8 томах/ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. : Том 5: Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. – Харківський регіональний державного управління Національної академії державного управління України. – Х. : Вид.-во ХарРІДУ «Магістр», 2011. – 408 с.
3. Семиноженко В. П. Новий регіоналізм / В. П. Семиноженко, Б. М. Данилишин. – К. : Наук. думка, 2005. – 160 с.

КРАСНОПЕРОВА АННА СЕРГІЇВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ

В умовах сучасної політичної діяльності значно зростає роль певних територіальних аспектів розвитку економіки нашої країни. Все це, в першу чергу, викликано різними диспропорціями в певному регіональному розвитку, саме тому одним із шляхів подолання протиріч є використання механізму державного регулювання регіонального розвитку.

Державні механізми управління регіональним розвитком – це правові, організаційні та економічні засоби, за допомогою яких здійснюється державний вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. До основних таких механізмів відносяться: загальні: законодавчо-нормативний; бюджетного регулювання; організаційно-кадрового забезпечення; прогнозування і програмування регіонального розвитку. Спеціальні (цільові): стимулювання розвитку різних форм територіальної організації продуктивних сил – створення спеціальних економічних зон, кластерів, технопарків тощо [1].

Різноманіття інструментів регулювання регіонального розвитку можна об'єднати в дві групи: засоби макроекономічної політики та кошти мікроекономічної політики.

Базовими індикаторами комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку суб'єктів української держави за офіційною методикою, є:

- валовий регіональний продукт на душу населення;
- обсяг інвестицій в основний капітал на душу населення;
- обсяг зовнішньоторговельного обороту на душу населення; фінансова забезпеченість регіону з урахуванням паритету купівельної спроможності на душу населення;
- частка середньооблікової чисельності працівників,
- зайнятих в малих підприємствах;
- рівень зареєстрованого безробіття.

Збалансованість територіального розвитку України забезпечується за допомогою умов, які дозволяють кожному регіону використовувати ресурси з метою забезпечення зростання якості життя населення, а також комплексного розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів, що спрямоване на досягнення стійкості його розвитку.

Серед методів регулювання регіонального розвитку виділяють прямі та непрямі. Пряме державне втручання здійснюється шляхом використання адміністративних засобів, які базуються на силі державної влади і включають заходи дозволу, заборони і примусу. Непряме регулювання здійснюється за допомогою різних заходів економічної політики.

Слушно, що регулювання регіональним розвитком повинно здійснюватися системою спеціально організованих принципів політичного, правового, соціального, фінансового, економічного характеру, покликаних:

- стимулювати розвиток тих територій, які з об'єктивних причин не можуть функціонувати в режимі саморозвитку;
- створювати умови для виникнення і функціонування національно значимих потенційних «точок зростання» (вільних економічних зон, технопарків тощо);
- забезпечувати виконання окремими територіями загальнодержавних функцій (утримання на території об'єктів державного значення) [2].

Найважливішою функцією державного регулювання має стати формування та відтворення ефективних суб'єктів ринкових відносин – реальних власників, підприємців, менеджерів, працівників, продавців, покупців та інших. Роль держави повинна зводитися до того, щоб за допомогою науково обґрунтованих форм, методів, важелів, підготовки та перепідготовки кадрів створити сприятливе середовище для стійкого відтворення

ефективних суб'єктів ринкових відносин в агропромисловому комплексі української держави, її регіонах, підприємницьких структурах.

Слід зауважити, що ефективним державне регулювання розвитку територій може бути лише за умови виконання його основних принципів, до яких належать: обґрунтоване та ефективне поєднання державного регулювання й ринкового саморегулювання залежно від ступеня адаптації до них регіонів та рівня їх репресивності й обґрунтування та реалізація механізмів державного регулювання регіонального розвитку в режимі «особливої відповідальності» [3, с. 251–253]

Таким чином, виходячи з вищезазначеного регіональна влада повинна мати максимально повну свободу у зовнішньоекономічній діяльності. Державне регулювання розвитку регіонів в Україні повинно складати за своєю сутністю система організаційно-правових механізмів, здатних реально впливати на процеси територіального розвитку в інтересах центру і регіонів.

Список використаних джерел.

1. Вишиванюк М. В. Механізми державного управління сталим розвитком регіонів / М. В. Вишиванюк // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс] – № 3 – 2011 – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=473>

2. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2001. – 528 с.

3. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление / Г. Г. Фетисов, В. П. Орешин. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 416 с.

КРАСНОПОЛЬСЬКА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри політичних теорій Національного університету
«Одеська юридична академія», к.політ.н., доцент*

ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

Перехід до сталого розвитку України буде можливий тільки тоді, коли буде забезпечено сталий розвиток всіх її регіонів.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року визначає такі цілі державної регіональної політики: підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток; ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку [1].

В Україні основним інструментом регіональної політики є стимулювання розвитку регіонів, яке здійснюється з метою: забезпечення їх сталого розвитку в інтересах усієї України, підвищення рівня життя населення, подолання бідності та безробіття, формування середнього класу; ефективного використання економічного, наукового, трудового потенціалу, природних та інших ресурсів, а також особливостей регіонів для досягнення на цій основі підвищення рівня життя людей, оптимальної спеціалізації регіонів у виробництві товарів та послуг; створення рівних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України; забезпечення додержання визначених державою соціальних гарантій для кожного громадянина незалежно від місця його проживання; подолання депресивного стану окремих територій, своєчасного і комплексного розв'язання проблем охорони довкілля [2].

Вітчизняне законодавство визначає, що стимулювання розвитку регіонів має здійснюватись на засадах: збалансування загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів розвитку; програмно-цільового підходу до розв'язання проблем соціально-економічного розвитку; максимального наближення послуг, що надаються державними органами та органами місцевого самоврядування, до споживачів цих послуг; концентрації на конкурсній основі коштів з метою досягнення найбільш ефективного їх використання для цілей регіонального розвитку; співробітництва та взаємної відповідальності інститутів держави та громадянського суспільства у виконанні завдань регіонального розвитку.

Згідно вітчизняного законодавства, основним напрямом серед заходів, спрямованих на розвиток регіонів є стимулювання розвитку депресивних територій, що відбувається шляхом:

– цільового спрямування державних капітальних вкладень у розвиток виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури;

– надання державної підтримки, у тому числі фінансової, малим підприємствам, сприяння формуванню об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва, таких як бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні та консалтингові центри, венчурні фонди тощо;

– спрямування міжнародної технічної допомоги на розв'язання актуальних соціально-економічних та екологічних проблем, а також здійснення інших найважливіших заходів;

– сприяння зайнятості населення, забезпечення цільового фінансування програм перекваліфікації та професійного розвитку трудових ресурсів, стимулювання трудової міграції, удосконалення соціальної сфери, зокрема житлового будівництва, охорони здоров'я та охорони довкілля;

– надання іншої державної підтримки розвитку таких територій.

Допомога може бути спрямована на поліпшення інвестиційного клімату в кризовому регіоні.

Для підвищення ефективності програм при вирішенні регіональних проблем можна запропонувати наступні заходи, як: розробка порядку формування щорічно оновлюваного офіційного переліку найбільш гострих регіональних проблем; саме вони (а не соціально-економічний розвиток регіонів має стати об'єктом державних

цільових програм; встановлення формалізованої процедури відбору пріоритетних проблем, для реалізації яких можуть бути гарантовані бюджетні ресурси; організація гласного та відкритого конкурсу пропозицій для включення їх в проєкт урядових пропозицій щодо розробки та реалізації державних програм в майбутньому фінансовому році; встановлення порядку проходження пропозицій щодо розробки програм через процедури розробки та затвердження державного бюджету на черговий рік; офіційне закріплення обов'язкового співфінансування програм з державного та місцевих бюджетів; введення персоналізованої відповідальності генерального замовника і одержувачів коштів за фінансування, цільове використання коштів та виконання програмних завдань; розробка єдиних методів оцінки ефективності програм і надання їм офіційного статусу.

Зниження просторових диспропорцій, можливо і за рахунок посилення міжрегіональної інтеграції. При створенні Центром необхідних умов, можливо організувати прямий перерозподіл коштів з фінансово благополучних регіонів в депресивні. Слід здійснити цілеспрямовану систему заходів щодо розвитку правової та інституційної бази інтеграції, інвестиційної діяльності для поліпшення якості економічного простору та його однорідності.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>
2. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.

КУЦЕНКО ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ

*магістрант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ Президентів України, заступник голови Фастівської районної ради*

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Дослідження теоретико-прикладних аспектів децентралізації представницької влади вказує на різноманітність бачень і визначень в науці державного управління самого процесу децентралізації влади та його складових класифікації. Але в зв'язку з започаткування реформи публічної влади в Україні та початком децентралізації влади – дослідження з цієї тематики викликали і особливо нині викликають науковий інтерес так і питання її методології для практиків. Особливо як науковців так й практиків турбує проблематика недостатнього нормативно-правового супроводу процесу децентралізації в Україні, як основи реформи місцевого самоврядування та адміністративного територіального устрою [1].

Проблематика децентралізації представницької влади в теорії державного управління не є новою, постійно актуальна, оскільки за існуючої системи державотворення – управління занадто сконцентроване в центрі, а в громадах – не вистачає ресурсів і, відповідно, функціонування виконавчої влади на місцях є не досить динамічним, спостерігаються суперечності між місцевими органами влади. Удосконалення місцевого управління, зокрема взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування, сьогодні залишається бути актуальною. Для ефективного розв'язання питань місцевого значення розроблена модель, яка має забезпечувати необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальної громади, але її потрібно реалізувати та апробувати.

Більшістю науковців та практиків дефініція «децентралізація» розглядається як процес передачі відповідальності за планування і реалізацію ресурсного забезпечення, розподілу та інших компонентів процесу соціального управління від центрального уряду та його відомств до місцевих органів місцевого самоврядування [1]. Процес децентралізації набирає різноманітних форм і охоплює різні сфери суспільного життя. Особливостями нормативно-правового забезпечення процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування в Україні є ряд суперечностей, що були закладені у процесі формування пострадянської системи влади в Україні і вони, на жаль, не усунуті до цього часу. На них варто зупинитись більш детально.:

У теорії та практиці державного управління, у теоретичних розробках та актах законодавства дефініцію «децентралізація» слід її пов'язувати насамперед з розвитком місцевого самоврядування, як місцевої представницької влади, а отже з подальшим розвитком елементів та складових громадянського суспільства та місцевої демократії. При цьому основним суб'єктом цього процесу варто визначати все ж територіальну громаду, а вже потім її представницькі та виконавчі органи.

Місцева демократія, що здійснюється шляхом розвитку місцевого самоврядування має відбуватися лише при поєднанні інтересів держави і громадян у його зміцненні. Мешканці територіальних громад мають розуміти, що вони в змозі здійснювати місцеве управління без постійної державної опіки, а держава повинна лише створити умови для цього та проводити періодичний контроль діяльності органів місцевого самоврядування (а не втручатися постійно в їхню діяльність) [5].

Наділення повноваженнями органів місцевого самоврядування має здійснюватися на основі світового досвіду, тому територіальні громади мають одержати право розпоряджатися землею й здійснювати упорядкування території. А райони – повноваження в питаннях надання допомоги і послуг, що потребують координації на місцевому рівні. За регіонами повинні бути закріплені повноваження в сфері планування, ініціювання програм в економічній, соціальній сферах і сфері культури, що мають працювати на територію громад регіону.

Передача повноважень має бути підкріплена передачею державою ресурсів, необхідних для їх реалізації, що дозволить органам місцевого самоврядування виявляти ініціативу в залученні інвесторів та якісно надавати послуги населенню.

Повноваження повинні розмежовуватись не тільки в системі місцевого самоврядування, а й у відношенні до місцевих державних адміністрацій. Найбільш ефективним у цій ситуації є шлях наділення місцевих рад повноваженнями органів державної влади без їх дублювання та закріпленням за місцевими державними органами. Але останні повинні бути наділені правом постійного контролю виконання цих делегованих державою повноважень.

На часі підготовка проекту Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій України». Удосконалення адміністративно-територіального устрою України повинно сприяти як укрупненню територіальних громад так і зростанню їхнього соціально-економічного рівня.

Розвиток місцевого самоврядування як інституту демократії, може бути забезпечений і шляхом позбавлення права посадових і службових осіб органів державної влади мати представницький мандат відповідних рад, що сприяє ефективній реалізації функцій місцевого самоврядування, об'єктивному контролю держави за діяльністю органів місцевого самоврядування. Окрім цього, варто максимально залучати до самоврядної практики механізми управління пов'язані з прямими формами демократії та більше унормувати їх використання.

Вітчизняний досвід реформування територіальної організації влади засвідчує нормативно-правову недосконалість та неунормованість цих процесів, що уповільнює процеси децентралізації та здійснення реформ на районному й обласному рівнях, які залишаються закритими та незрозумілими для мешканців громад.

Вітчизняний досвід реформування територіальної організації влади засвідчує нормативно-правову недосконалість та неунормованість цих процесів та уповільненість процесів децентралізації і здійснення реформ на районному та обласному рівнях, які залишаються закритими та незрозумілими для мешканців громад [3, 4]. Є потреба у більш широкому і повному використанні можливостей міжмуніципальної співпраці громад для подальшого ініціювання процесу їхнього об'єднання. Потребує доопрацювання й законодавство про асоціації органів місцевого самоврядування – тут варто визнати принцип обов'язковості консультацій органів центральної влади при обговоренні змін до профільного законодавства та бюджетних питань [2].

Список використаних джерел.

1. Ворона П. В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади [Текст] : монографія / П. В. Ворона. – Полтава, РВВ ПУЕТ, 2012. – 305 с.
2. Закон України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» № 1275-VI від 16 квітня 2009 року. Відомості Верховної ради України (ВВР), 2009, №38, ст. 534.
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.15 р. № 157-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
4. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.14 р. № 1508-VII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

ЛЕЛЮК РОМАН ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ВЛАДНО-ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У сучасних умовах, в умовах реалізації нових для України Законів «Про співробітництво територіальних громад» та «Про добровільне об'єднання територіальних громад», одним із найважливіших інститутів громадянського суспільства поряд з такими інститутами, як громадські організації, громадські рухи, об'єднання тощо вважається місцеве самоврядування. Варто пам'ятати, що створення ефективного місцевого самоврядування сьогодні є неможливим без активного розвитку інститутів громадянського суспільства. Важливе завдання української держави на сучасному етапі розвитку формується в умовах створення необхідних правових та організаційних умов для розвитку громадських ініціатив та об'єднань.

Інституалізація владно-громадських ініціатив включає в себе численну кількість громадських організацій та рухів, професійних та творчих спілок, професійних асоціацій, благодійних, релігійних об'єднань та політичних партій. Однак досить часто інститути громадянського суспільства називають неурядовими організаціями та прирівнюють до так званого «третього сектору».

Слід відзначити, що державно-громадська взаємодія має різні форми залежно від цілей та характеру виконуваної роботи, обсягу повноважень суб'єктів відповідно до нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» від 21 листопада 2007 року № 1035-р [2].

Взаємовідносини здійснюються за рахунок поділу на декілька рівнів за для ефективної діяльності, зокрема, на загальнодержавний, регіональний та місцевий, а також ґрунтуються на методах з урахуванням прозорості, відкритості, доцільності, ефективності та результативності, що гарантують безперервний зв'язок.

Вітчизняний дослідник М. Новіков зазначає, що особливості взаємодії держави та громадянського суспільства в сучасних умовах зумовлюють необхідність створення формальних й організаційних систем контролю за розширенням меж публічно-правового регулювання та публічного інтересу. [1, с. 11].

У сучасних умовах в Україні налічується значна кількість суспільно-політичних об'єднань, партій, неурядових організацій та рухів, діяльність яких направлена на захист прав і свобод громадянина та відстоюванні основних принципів демократії. Таким чином, очевидно, що інституалізація нових політичних форм взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства все дедалі активно відбувається на сучасному етапі розвитку України.

Важливим інститутом такої взаємодії є інститут електронної демократії. Під інститутом електронної демократії слід розуміти сукупність відносин, електронних майданчиків і платформ для транслявання політики державних інститутів в суспільство та отримання зворотного зв'язку від громадських інститутів державою.

На сучасному етапі розвитку української держави Інтернет продовжує посилювати свою роль в процесі вироблення державних рішень, а також їх громадської експертизи. Інтернет також є найважливішою платформою для акумулювання різноманітних громадських ініціатив та їх подальшої трансляції в компетентні органи державної та публічної влади.

Для зміцнення владно-громадських ініціатив розглядається як інституалізація розвитку інформаційного суспільства на громадсько-державних принципах шляхом координації зусиль громадського сектору і державної та публічної влад. В даному випадку пропонується сформувати координаційний орган на громадсько-державних засадах, залучивши до управління органу неурядові організації, для визначення ефективних механізмів для розвитку інформаційного суспільства.

Автором під час наукового дослідження систематизовано сектори діяльності владно-громадських ініціатив в умовах децентралізації, зокрема: економічний, культурний, екологічний, політичний, соціальний, ресурсний, інфраструктурний, науково-освітній, що узагальнює напрямки здійснення діяльності та координує можливості громадянського суспільства та органів державної влади, які є необхідними для вирішення багатьох існуючих проблем в українській державі.

На сьогодні Україна як незалежна держава потребує зміцнення всіх елементів політичної системи. У зв'язку з цим на перший план об'єктивно висувається проблема ефективності проведення інституалізації владно-громадських ініціатив, складової публічного управління в країні, яку неможливо вирішити без відповідної теоретико-методологічної бази.

Список використаних джерел.

1. Новіков М. М. Об'єднання громадян у механізмі взаємодії держави і громадського суспільства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / М. М. Новіков. – Х., 2002. – 18 с.

2. Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства : Кабінет Міністрів України від 21.11.2007 р. № 1035-р // Відомості Верховної Ради України. – 2007. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80>

ЛУЦКІВ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*старший науковий співробітник. відділу регіональної економічної політики
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», к.е.н., с. н.с.*

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Одним із найбільш дієвих методів управління, як на державному так і на місцевому рівнях є програмно-цільовий підхід, який реалізується через цільові програми та забезпечує прямий взаємозв'язок між розподілом бюджетних ресурсів та фактичними чи запланованими результатами їх використання. Програмно-цільовий підхід орієнтований на визначення пріоритетів і цілей соціально-економічного розвитку та пошуку шляхів їх досягнення, здатний забезпечити комплексне вирішення проблем розвитку території та ефективності використання бюджетних коштів.

Застосування програмно-цільового підходу для забезпечення ефективності функціонування системи управління розвитком територій передбачає створення фінансово-ресурсного забезпечення для досягнення поставлених цілей та гарантію цільової спрямованості їх використання. Щоб досягнути позитивного ефекту від його практичного застосування має бути безпосередній взаємозв'язок між коштами та результатами. Разом з тим, слід зазначити також і той факт, що цей зв'язок завжди має зворотність – від виділених коштів безпосередньо залежить результат надання послуг, а від отриманого результату – кошти, які буде спрямовано на цю мету у наступному бюджетному періоді.

Сутність програмно-цільового підходу до управління регіональним розвитком полягає у відборі основних цілей розвитку території, розробці взаємопов'язаних заходів по їх досягненню в намічені терміни при збалансованому забезпеченні ресурсами з урахуванням ефективного їх використання. Тобто він реалізується за наступною схемою «встановлення цілі – шляхи досягнення – засоби реалізації - результат». Даний підхід орієнтований не на суб'єкт управління, його складові елементи і сформовану організаційну структуру, а на елементи програми і програмні дії. При цьому вирішення соціально-економічних проблем регіону отримує правовий статус, акумулюються необхідні для цього кошти, а завдання реалізації намічених заходів набуває обов'язковий характер [1].

В Україні цей підхід почали застосовувати з 2001 року разом з прийняттям Бюджетного кодексу згідно якого державний бюджет виконується за програмно-цільовим методом, а бюджетні видатки на виконання заходів державних цільових програм здійснюється у форматі бюджетних програм, а державні замовники та виконавці державних цільових програм є головними розпорядниками коштів за відповідними бюджетними програмами [2].

Однак, на початках, цей метод не отримав належного застосування, насамперед, через недосконалість бюджетного законодавства та відсутність досвіду планування та передбачення в місцевих бюджетах коштів для його реалізації та навиків застосування на практиці.

Правовою основою процесу застосування програмно-цільового підходу є Конституція України; Закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики та інші закони та підзаконні нормативно-правові акти. Чинне Законодавство України наділяє місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повноваженням розробляти цільові програми. Так, на сьогоднішній день діють Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання. У них зазначено, що «регіональна цільова програма» – це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку регіону або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери регіону, реалізація яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету і є складовою щорічної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та м. Севастополя на відповідний рік [3].

Однак, незважаючи на наявність значної кількості стратегічних, прогнозних і програмних документів, ефективність політики регіонального розвитку в Україні є низькою у зв'язку із відсутністю чітко визначеної ієрархії стратегічних документів, однозначного трактування і розуміння суті та призначення різних видів програмних документів тощо. Найбільш проблемне місце – взаємовідношення Плану заходів з реалізації регіональної Стратегії розвитку з Програмою соціально-економічного розвитку області та обласними цільовими програмами. Слід відзначити, що підвищення ефективності реалізації регіональної політики можливе лише за рахунок пошуку та визначення підходів до зближення цілей та заходів з реалізації регіональних Стратегій та обласних цільових програм.

Для отримання бажаних соціально-економічних результатів програмно-цільовий підхід до управління регіональним розвитком має здійснюватися на основі наступних принципів формування, обґрунтування та розробки програмних документів таких як: науковості, соціальної спрямованості, підвищення ефективності економіки, пропорційності і збалансованості, пріоритетності соціального розвитку, узгодженості коротко-, середньо- та довгострокових цілей програм з цілями визначеними в стратегічних документах, а саме Стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

На сьогоднішній день, одним із ключових інструментів реалізації програмно-цільового методу управління соціально-економічного розвитку, як на регіональному так і на місцевому рівнях є регіональні цільові програми. Програму розглядають як інструмент змін, вибраний з декількох альтернативних варіантів як найбільш ефективний шлях досягнення намічених результатів. Поняття «цільова» передбачає спрямованість програм на досягнення заздалегідь встановленої, чітко визначеної мети.

Типова структура регіональної цільової програми повинна включати: характеристику проблеми, основні цілі і завдання, систему заходів, ресурсне забезпечення, механізм реалізації, способи управління і контролю над ходом її реалізації, а також оцінку очікуваної ефективності та соціально-економічних наслідків від її реалізації. При цьому програма повинна мати чітко визначену цільову спрямованість, точну адресність, часовий інтервал, обґрунтовані обсяги робіт і ресурсні витрати їх реалізації, прорахований економічний і соціальний ефект (кінцевий результат реалізації програмних документів) [1]. При розробці програм доцільно також враховувати унікальні конкурентні переваги території.

Слід відзначити той факт, що останнім часом намітились позитивні тенденції у реалізації програмно-цільового підходу. Насамперед слід відзначити про зменшення кількості програм, збільшення гарантоване їх фінансування з боку місцевих бюджетів, узгодження програмних документів із стратегіями розвитку різних рівнів, публічність процесу їх обговорення та прийняття. Такі позитивні тенденції сприятимуть становленню ефективного місцевого самоврядування, зміцнять його матеріально-фінансову та організаційну самостійність, дадуть можливість органам місцевого самоврядування правильно розставити акценти у витрачаннях й без того обмежених бюджетних ресурсів та спрямувати їх на вирішення найважливіших та першочергових проблем розвитку територій.

Список використаних джерел.

1. Абрамов Л.К. Цільові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації: [навчальний посібник] / Л.К. Абрамов, Т.В. Азарова. – Кіровоград: ІСКМ, 2010. – 100 с.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://meold.kmu.gov.ua/minec/control/uk/publish/article?art_id=92210&cat_id=38738

МАЄВ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Важливим компонентом успішного проведення децентралізації та реформування всієї системи територіальної організації влади в Україні сьогодні є забезпечення сталого розвитку громад. У багатьох європейських країнах відбулося укрупнення основних адміністративно-територіальних одиниць з метою

оптимізації адміністрування. В той же час, спроможність територіальних громад може досягатися не тільки шляхом їх об'єднання, але й за допомогою міжмуніципального співробітництва (ММС).

ММС є відносно новою формою політики місцевого та регіонального розвитку. Його суть полягає в тому, що органи місцевого самоврядування на договірній основі об'єднують свої ресурси та зусилля для вирішення загальних проблем розвитку. Кінцева мета такого співробітництва – підвищення якості життя громад [4, с. 5].

У Франції, яка має найбільшу у Європі кількість органів місцевого самоврядування - понад 36000, муніципалітети з населенням менш ніж 20 000 мешканців об'єднують понад 60% населення; більше третини французів проживають в комунах, що мають не більше 3500 жителів [5]. Проте більшість функцій комун реалізується через інститути міжмуніципального співробітництва, яких у Франції створено понад 2,5 тис. Їх створення і функціонування є добровільним і виходить з ініціативи громад, завдання яких вони покликані виконувати. Такий підхід суттєво відрізняється від централізовано спланованого об'єднання громад і забезпечує індивідуальні рішення різних територіальних проблем [1].

Міжмуніципальне співробітництво здійснюється у формі синдикатів, або дистриктів, які дозволяють комунам спільно управляти бюджетними ресурсами та послугами. При цьому комуни можуть вільно вирішувати, чи об'єднуватися їм для роботи в одній або декількох сферах, або вирішувати поставлені завдання самостійно.

В Іспанії також існують такі асоціації, як синдикати комун (*mancomunidades*). Це добровільні об'єднання, що створюються для спільного здійснення певних робіт, котрі належать до компетенції комун, зацікавлених у здійсненні такої співпраці. Синдикати комун – це міжмуніципальні асоціації зі статусом юридичної особи. Вони мають власні бюджети, що наповнюються за рахунок обов'язкових внесків громад-членів, субсидій із державного бюджету, позик, а також з платежів за користування послугами. Керують роботою синдикату комітет, що формується із представників громад, і голова синдикату.

Слід зазначити, що в Іспанії поряд з горизонтальним ММС поширене вертикальне співробітництво. Воно може здійснюватися як між громадами різних рівнів, так і між громадами та державою [6, с. 15].

Багаторічний досвід співпраці муніципальних утворень накопичений в Німеччині, де існують два основні типи такої співпраці:

1) об'єднання муніципалітетів в асоціації для спільного відстоювання інтересів і ведення діалогу з вищими рівнями місцевого самоврядування і державної влади (федеральні землі і Федерація в цілому).

2) кооперація для спільного вирішення питань місцевого значення в сферах управління та економіки.

У Данії ряд невеликих муніципалітетів укладає угоди з одним великим, щоб вигідно купувати у нього послуги. Зацікавлені муніципалітети обговорюють вартість послуг, яка повинна бути схвалена місцевою радою кожного з муніципалітетів. Прикладами такого ММС можуть бути: міжмуніципальні загони рятувальників і пожежних бригад, місцеві електростанції, міжмуніципальні очисні споруди, звалища, міжмуніципальний аеропорт, компанії, що постачають природний газ, або встановлюють центральне опалення.

Головним мотивом створення об'єднань муніципальних утворень є спільний інтерес, а домінуючим принципом їх взаємодії – принцип добровільності. Однак, консолідація громад шляхом ММС проводиться також з елементами примусу. Обов'язковість міжмуніципального співробітництва має місце в Фінляндії, Угорщині, Великобританії. В Угорщині законом стимулюється створення загальних муніципальних офісів. Один офіс повинен покривати мінімум сім громад. У Нідерландах міжмуніципальне співробітництво передує об'єднанню. Якщо ж процес об'єднання заходить в глухий кут, то з 2013 року регіональний орган влади може ініціювати формалізацію об'єднання муніципалітетів [3].

ММС розвивається не тільки в Європі. Так, у Канаді муніципалітети активно співпрацюють у випадках, коли вирішити місцеву проблему неможливо власними силами, або ж через небажання бути приєднаними до більш спроможної громади. За Конституцією Канади, уряди провінцій можуть об'єднувати муніципалітети. Політика консолідації призвела до утворення територіальних одиниць, які включали до свого складу соціально та економічно різноманітні громади.

Дослідження показали, що у великих консолідованих громадах мешканці втрачали можливість впливати на рішення муніципалітету. В окремих випадках після об'єднання бюджетні витрати зростали, а не скорочувались. Отже, консолідація громад в Канаді не стала універсальним рішенням проблем регіонального розвитку. І приклади роз'єднання громад після десятироків співіснування в єдиній територіально-адміністративній одиниці – яскраве тому підтвердження [2].

Недосконалість інструменту об'єднання громад стимулювало муніципалітети Канади розглядати співробітництво як альтернативу об'єднанню. Так, система регіонального управління провінції Британська Колумбія побудована на принципах міжмуніципального співробітництва. У цій провінції діє дворівнева система місцевого самоврядування. Перший рівень – муніципалітети, другий – районні округи. В провінції нараховується 157 муніципалітетів. Незалежно від розміру муніципалітету, на нього покладені обов'язки із охорони правопорядку, водопостачання та водовідведення, утилізації твердих побутових відходів, надання інших муніципальних сервісів.

Районні округи, яких у провінції створено 27 – це федерація муніципалітетів на районному рівні, в яку входить декілька суміжних громад. Вони беруть на себе ті повноваження, які неможливо або складно реалізувати на муніципальному рівні. По суті, округи фактично «запозичують» повноваження у муніципалітетів для надання якісних сервісів на всій території. Районні округи – це, скоріше, не ієрархічна структура регіонального управління, а горизонтальна взаємодія органів місцевого самоврядування [2].

У законодавстві зарубіжних країн визначається характер взаємовідносин між державою і об'єднаннями муніципальних утворень. Зокрема, закріплюються повноваження органів державної влади щодо здійснення контрольно-наглядової діяльності.

Слід визнати наявність країн, де ММС є відносно слабким через великий розмір муніципалітетів (наприклад, країни Скандинавії та Великобританія). У деяких країнах, де демократична система місцевого самоврядування є досить молодою (наприклад, Сербія та деякі інші країни колишнього соціалістичного табору), культура партнерства між органами місцевого самоврядування є недостатньо розвинутою, а реалізація ініціатив та проектів ММС ускладнена багатьма чинниками [4, с. 87].

В той же час, досвід більшості країн свідчить про те, що територіальні громади базового рівня ніколи не є абсолютно самодостатніми, незалежно від їх площі та чисельності населення. У зв'язку з цим ММС є актуальною та інноваційною формою діяльності багатьох муніципалітетів та логічним рішенням для нейтралізації наслідків нераціонального розподілу функцій та ресурсів між органами місцевого самоврядування, недосконалої організації територіальної влади.

В Україні, навіть після завершення добровільного об'єднання територіальних громад, вони не стануть спроможними на 100 %. Отже, є всі підстави для розвитку ММС на основі кращих європейських практик, як ефективного інструменту для покращення якості послуг та стимулювання розвитку територій.

Список використаних джерел.

1. Данилишин Б. Як децентралізувати управління в Україні. Статистика по Європі: об'єднання громад або ММС // Європейська правда. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2015/07/13/550472/>
2. Калашнікова О. Об'єднання громад чи міжмуніципальна співпраця? Досвід Канади для України // Українська правда. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/07/5/7148494/>
3. Попова О. Реформирование громад: «добровольность» без альтернативы // Зеркало недели. Режим доступа: <https://zn.ua/macrolevel/reformirovanie-gromad-dobrovolnost-bez-alternativy-.html>
4. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): Навчально-практичний посібник / За заг. редакцією Толкованова В., Журавля Т. – Київ. 2016. – 154 с.
5. Boyer A. La coopération intercommunale en France. Available at: http://www.regione.emilia-romagna.it/affari_ist/Rivista_3_2012/Boyer.pdf
6. L'intercommunalité en France et en Europe: quelles répercussions sur le développement local des territoires? Available at: https://memoires.sciencespo-toulouse.fr/uploads/memoires/2010/memoire_COUSSY-FLAVIA.pdf

МАКІВНИЧУК КАТЕРИНА ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУпри Президентіві України

ГОЛОВНІ ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глобальною тенденцією сучасного світу є зростання ролі регіонів як одиниць регіонального рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Цей процес є результатом децентралізації, регіоналізації, демократизації та глобалізації [5].

У 2014 році започаткована реалізація реформи децентралізації, основними завданнями якої визначено досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на засадах субсидіарності та створення дієздатних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою.

Основу таких перетворень заклало прийняття 1 квітня 2014 року Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (далі – Концепція), яку розроблено з урахуванням вимог Європейської хартії місцевого самоврядування.

Метою Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [4].

Для подальшої реалізації Концепції було прийнято ряд важливих Законів, зокрема Закон України від 5 лютого 2015 року «Про добровільне об'єднання територіальних громад», в якому було законодавчо закріплено: основні умови добровільного об'єднання територіальних громад; порядок добровільного об'єднання, зокрема утворення об'єднаної територіальної громади та реорганізація органів місцевого самоврядування; порядок добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад; державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад та добровільного приєднання; форми такої підтримки, зокрема фінансова підтримка державою та перспективний план формування територій громад [1].

У 2014 році Кабінетом міністрів України затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року. Стратегія визначає основні принципи та напрями регіонального розвитку; стратегічні завдання й національні пріоритети регіонального розвитку; враховує особливості розвитку відповідних макрорегіонів (регіонів); визначає механізми та інструменти реалізації Стратегії, заходи стосовно підвищення конкурентоспроможності регіонів тощо.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про засади державної регіональної політики» об'єктами державної регіональної політики є територія регіонів, макро- та мікрорегіонів, ними також можуть бути групи регіонів (або їх частин), міст, сіл, селищ, об'єднані за критеріями та в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Суб'єктами регіональної політики є: Президент України, Верховна Рада, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади органи місцевого самоврядування, їх посадові особи [2].

Регіональною політикою є внутрішня політика регіонів, яка здійснюється органами управління регіоном самостійно з урахуванням загальнодержавних інтересів. Ця частина політики може бути названа місцевою

регіональною політикою. Цільові дії органів влади регіону, спрямовані на найбільш ефективне використання всіх ресурсів регіону для підвищення добробуту населення, вдосконалення структури матеріального виробництва, поліпшення стану навколишнього середовища, розвиток соціально-економічної інфраструктури.

Концептуально розбудова демократичної та ефективної організації управління на регіональному і місцевому рівнях має базуватись на таких засадах:

- дотримання встановлених Конституцією України вимог щодо територіальної організації влади на місцях, які передбачають поєднання прямого державного управління на регіональному рівні з місцевим самоврядуванням;
- утвердження територіальних громад як первинних суб'єктів місцевого самоврядування;
- належного політико-правового, фінансово-економічного та організаційного забезпечення здійснення функцій та повноважень – делегованих і самоврядних – у системі місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією та законами України;
- законодавчого розмежування сфер компетенції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування й основних самоврядних повноважень між органами місцевого самоврядування різного територіального рівня;
- законодавчого закріплення інституту служби в органах місцевого самоврядування та встановлення гарантій діяльності службовця;
- запровадження механізмів державної підтримки розвитку місцевого самоврядування [6].

Реформа місцевого самоврядування повинна забезпечити виконання основних пріоритетів регіональної політики, таких як утворення самодостатніх, конкурентоспроможних та успішних територіальних громад, підвищення рівня якості життя людей у містах, селищах та селах шляхом забезпечення спроможності органів місцевого самоврядування створювати економічні та соціальні умови розвитку територіальних громад та їх об'єднань, забезпеченні всіх громадян рівними можливостями до публічних послуг при регіональних відмінностях, що має наблизити Україну до стандартів місцевого самоврядування, які сформульовані в Європейській хартії місцевого самоврядування та на практиці задовольнятимуть потреби громадян.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 05.02.2015 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету міністрів України № 385 від 06.08.2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.
5. Беззуб І. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформування [Електронний ресурс] / І. Беззуб – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=987:zasadi-derzhavnoji-regionalnoji-politiki-2&catid=71&Itemid=382.
6. Холод В. Державне та регіональне управління – Донецьк : [ДонНУЕТ] , 2013. – 140 с.

МАКСЮТА ТЕТЯНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Місцеве самоврядування є неодмінним атрибутом будь-якого сучасного демократичного суспільства. Становлення місцевого самоврядування на теренах української держави проходить в умовах широкомасштабного реформування політичної та соціально економічного життя суспільства та значною мірою зумовлюється зацікавленістю держави в розвиненому інституті місцевого самоврядування, яке виступає сполучною ланкою між населенням і державними структурами. Виходячи з цього, на сьогодні зростає необхідність у вирішенні важливих питань, а саме організувати діяльність органів місцевого самоврядування на засадах лідерства, яке передбачає згуртування навколо проблемної ситуації групи однодумців на чолі з лідером для ефективного вирішення даної проблеми. Для того, щоб лідерство застосовувати ефективно, необхідно володіти відповідними теоретичними і практичними знаннями [2].

Безумовно лідерами – це ті, хто знаходиться попереду, впливає на інших для інтеграції групової діяльності з певною метою або очолює яку-небудь організацію чи рух. У загальному вигляді лідер може бути визначений як особа, здатна впливати на інших з метою інтеграції спільної діяльності, спрямованої на задоволення інтересів даного співтовариства. Відповідно лідерство визначається як один з механізмів інтеграції групової діяльності, коли індивід або частина соціальної групи виконує роль лідера, тобто об'єднує, спрямовує дії всієї групи, яка приймає і підтримує його дії.

Лідером може бути тільки особа, користується авторитетом серед оточення, виправдовує їхню довіру. Механізм реальної влади спирається або на повноваження суб'єкта, або на його авторитет, або на те й інше разом. Влада, заснована на повноваженнях, передбачає обов'язкове підпорядкування суб'єкту, обумовлено наявністю у нього права і можливості примушувати. Всі повноваження зазвичай відображені в законодавчих актах і посадових інструкціях, їх обсяг визначається місцем суб'єкта в ієрархії політичної влади і не залежить від

індивідуальних здібностей тієї особи, яка його займає. На відміну від повноважень авторитет дає можливість здійснювати владу без примусу, впливом самої особи суб'єкта.

Лідерська роль керівника є «провідником» до процесу трансформації керівництву, в процесі якого група починає сприймати цілі організації як свої власні. Даний тип керівництва реалізується за допомогою чотирьох механізмів:

- харизма лідера (передбачення майбутнього і здатність повідомляти про це);
- інтелектуальна стимуляція (заохочення стратегічного мислення і раціонального вирішення проблем);
- увагу до підлеглих (створення команди однодумців);
- надихаюче стимулювання (навіювання ентузіазму і оптимістичного погляду на майбутнє) [1, с. 20].

Трансформаційне лідерство – є поєднанням чотирьох лідерських якостей [4]:

1. Ідейний вплив – здатність лідера викликати у своїх підлеглих бажання його наслідувати через інструменти поваги і довіри, здатність керувати за допомогою власного прикладу.

2. Надихаюче мотивування – здатність лідера мотивувати і надихати підлеглих через надання робочим процесам нових смислів, ентузіазму, а також розгляд поточних робочих процесів в контексті їх наслідків для організації в цілому і працівника зокрема.

3. Інтелектуальна стимуляція – вміння лідера заохочувати підлеглих за вміння структурувати проблеми і критично ставиться до гіпотез, покладених в основу прийнятих рішень.

4. Індивідуальний підхід – вміння лідера розвивати потенціал своїх підлеглих через створення нових можливостей для розвитку, навчання та наставництва.

У сучасному політичному просторі важливими є чинники, що впливають на забезпечення лідерства в органах місцевого самоврядування України, зокрема: інституціоналізація, легітимація та професіоналізація лідерства.

Інституціоналізація політичного лідерства означає обмеження влади політичного лідера. Тут необхідно звернути увагу на дві важливі обставини: терміни перебування при владі обмежуються законодавством і поділ влади істотно звужує владні повноваження лідера. Тим самим створюються реальні гарантії проти надмірної та небезпечної концентрації влади в одних руках [3, с. 111].

Легітимація політичного лідерства, як і інституціоналізація, передбачає закріплення в законодавстві та визнання електоратом політичних норм, цінностей, зразків поведінки лідерів, а також способів контролю за їх дотриманням. Саме електорат, обираючи того чи іншого кандидата, робить його політичним лідером, визначає правила висунення політичних лідерів, вимоги до них і норми поведінки, через своїх представників бере участь у формуванні інституту політичного лідерства, створює правове поле, в межах і за правилами якого діятиме лідерство, саме соціальне оточення, приймає рішення з приводу введення цього інституту, бере участь у виборах конкретного лідера [3, с. 115].

Із цим пов'язана третя тенденція в розвитку політичного лідерства – професіоналізація. Політичне лідерство сьогодні – це особливого роду «підприємництво», що здійснюється на специфічному ринку, за якого політичні підприємці в конкурентній боротьбі обмінюють свої програми вирішення суспільних завдань і передбачувані способи їх реалізації на керівні посади. При цьому специфіка політичного підприємництва полягає в персоналізації «політичного товару», його ототожненні з особистістю потенційного лідера, а також у рекламуванні цього «товару» як загального блага [3, с. 118].

Лідер в органах місцевого самоврядування передбачає необхідність бути фахівцем в сфері неформальних відносин, володіти розвиненим соціальним і емоційним інтелектом, володіти прийомами мотивації та засобами побудови згуртованої команди, намагатися бути цілеспрямованим і високоморальним лідером колективу, на якого можна рівнятися і за яким можна слідувати. Це дозволить підвищити значимість завдань державного і національного масштабу в очах державних службовців, їх самовіддачу в прагненні до даних цілям, зміцнити моральні прогалини державної служби, і таким чином збільшити ефективність державного управління.

Список використаних джерел.

1. Бендас Т. В. Гендерная психология лидерства. Оренбург, ИПК ОГУ, 2000.
2. Грищенко І. М. Групи підходів до визначення лідерства в органах місцевого самоврядування / І. М. Грищенко // Державне управління: удосконалення та розвиток – №2 – 2016 – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=945>
3. Дубінська В. О. Феномен політичного лідерства в державному управлінні України / В. О. Дубінська // Дис. к.наук з держ. упр-ня. Київ – 2017 – 258 с.
4. Bass B. Bass & Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research & Managerial Applications – 4th edition // New York, NY: The Free Press. – 2008. – P. 50, 623.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.політ.н., професор*

РОЛЬ ПАРТИСИПАТОРНОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуалізація зростання ролі регіональної політики в системі публічного управління України обумовлена багатьма чинниками. Вирішальними серед них, поряд з нагальною необхідністю інтегрування нашої країни у глобальний економічний, політичний та культурний простір, становленням політичної нації при збереженні її етнокультурного розмаїття, посиленням самоврядних тенденцій, є процеси демократизації, регіоналізації та

децентралізації, на пряму пов'язані з розбудовою правової держави та громадянського суспільства. Ключовою ознакою соціально-політичного розвитку України стає посилення ролі регіонів як одиниць проміжного рівня публічного управління, які здатні зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їхніх повноважень, при максимальному врахуванні інтересів та потреб місцевих територіальних громад при прийнятті рішень.

Останнє не можливе без активного використання широкого спектру практик партисипаторної демократії, як такого її різновиду, що передбачає безпосередню участь членів територіальної громади в управлінні громадою (або: громадян – в управлінні державою), тобто у процесах підготовки, ухвалення управлінських рішень та контролю їх реалізації [1, с. 4]. Саме завдяки впровадженню у політичне життя України широкого арсеналу механізмів партисипації система політичного представництва, яка включає в себе поряд з традиційними інститутами представницької влади на державному, регіональному та місцевому рівнях, виборчим механізмом, політичними партіями, інститутами громадянського суспільства тощо, і неінституціолізовані елементи (групи інтересів), отримає змогу перетворитися із мережі формалізованих комунікацій на середовище, де твориться реальний багаторівневий конструктивний діалог суспільства та публічної влади.

Політико-правові засади відтворення такого діалогу на регіональному рівні було закладено Законом України «Про засади державної регіональної політики» (далі - Закон), який визначає основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України. Прийняття даного Закону 5 лютого 2015 р., якому передувало широке обговорення низки проектів та жвава наукова дискусія, стало підсумком багаторічного непростого процесу узгодження світоглядних, нормативних та інституціональних основ управління у даній сфері.

У документі державна регіональна політика визначається як система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [2].

Метою державної регіональної політики є створення на засадах принципів законності, об'єктивності, співробітництва, паритетності, відкритості, субсидіарності, координації, унітарності, історичної спадкоємності, етнокультурного і сталого розвитку умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання.

Серед пріоритетів державної регіональної політики ключовими є формування конкурентоспроможності регіонів; зменшення їх територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку; стимулювання міжрегіональної інтеграції та запровадження дієвих інструментів для її державної підтримки; визначення проблемних територій у регіонах та реалізація державних заходів щодо вирішення проблем; створення ефективної системи охорони навколишнього природного середовища шляхом врахування екологічної складової у стратегіях регіонального розвитку; формування з урахуванням документів Ради Європи та Європейського Союзу нормативно-правової бази, необхідної для реалізації державної регіональної політики, поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування. Не менш важливими напрямками державної регіональної політики є стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів; створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на загальнонаціональному рівні і територіальних громад - на регіональному рівні

Підтвердженням цього є положення Статті 4 Закону, в якому зазначається, що поряд із суб'єктами державної регіональної політики, що яких віднесено Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, «у розробленні та забезпеченні реалізації державної регіональної політики беруть участь асоціації та інші об'єднання органів місцевого самоврядування, громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи» [2].

Крім того, у Статті 6 Закону серед пріоритетів державної регіональної політики окремо означено «створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на загальнонаціональному рівні і територіальних громад - на регіональному рівні» [2].

Все це зумовлює актуальність звернення до проблем впровадження у політико-управлінську культуру України в цілому та прикладну діяльність органів публічної влади з реалізації державної регіональної політики зокрема традицій партисипаторної демократії, дослідження її специфіки як феномену суспільно-політичного життя, виявлення її відмінностей як різновиду демократичної теорії та практики. На нашу думку, одним з перспективних напрямків наукового пошуку у даному предметному полі є визначення місця та ролі механізмів партисипаторної демократії в системі політичного представництва на регіональному рівні.

Список використаних джерел.

1. Абрам`юк І. Демократія участі: механізми громадської участі на місцевому, регіональному та національному рівнях / І. Абрам`юк. – К., 2014. – 50 с.
2. Про засади державної регіональної політики: Закон України № 156-VIII від 05.02.2015 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90

МАТВЄЄНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*заступник начальника відділу з координації наукової роботи та докторантури
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

ВІТЧИЗНЯНА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ВСТАНОВЛЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ

Аналіз вітчизняної та зарубіжної практики встановлення конструктивного діалогу між органами публічної влади (ОПВ) та громадянським суспільством (ГС) свідчить, що потенціал результативної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства зростає завдяки створенню інституційних і процедурних можливостей для їх повноцінної діяльності. Підвищення ефективності взаємодії між ОПВ та ГС на державному та місцевому рівнях слід очікувати за умови розв'язання таких актуальних проблем:

- забезпечення належної імплементації вимог законодавства щодо консультацій із громадською та формування громадських рад;
- подолання вибіркового підходу, формального та епізодичного залучення до співпраці громадськості з органами публічної влади;
- недопущення дискредитації процедур, використання громадських рад як лобістського інструменту для просування вузькогрупових інтересів, проведення фальсифікованих або заангажованих громадських обговорень, експертиз, слухань;
- забезпечення повноцінного висвітлення результатів взаємодії з громадськістю на веб-сайтах органів публічної влади;
- посилення механізмів відповідальності органів публічної влади та їх посадових осіб за перешкоджання участі громадськості, передусім у питаннях реального доступу до інформації, забезпечення своєчасного й повного оприлюднення інформації;
- покращення ресурсного забезпечення (фінансового, матеріального, кадрового, інформаційного) структурних підрозділів органів публічної влади, відповідальних за взаємодію з громадськістю;
- підвищення кваліфікації як посадових осіб таких підрозділів, так і громадськості щодо використання інструментів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- підвищення рівня компетентності, інституційної спроможності, відповідальності як громадськості, так і органів публічної влади, а також у цілому – правової, політичної, громадянської культури населення;
- дотримання вимог законодавства щодо врахування конструктивних пропозицій громадськості за результатами консультацій або надання обґрунтувань неврахування таких пропозицій.

Отже, основними напрями для встановлення конструктивного діалогу органів публічної влади та громадянського суспільства на регіональному рівні:

- проведення консультацій з громадськістю з використанням інтерактивних форм (круглих столів, теле- або радіодебатів, інтернет-конференцій тощо);
- створення сприятливих умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку інститутів громадянського суспільства;
- забезпечення співпраці органів виконавчої влади з громадськістю в процесі формування й реалізації регіональної та місцевої політики;
- підтримка ініціатив громадськості для вирішення завдань регіональної та місцевої політики;
- підвищення професійного рівня та інституційної спроможності громадськості та органів влади щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні й реалізації державної, регіональної та місцевої політики;
- забезпечення поінформованості суспільства про діяльність громадськості через впровадження постійно діючої інформаційно-просвітницької кампанії.

У багатьох країнах громадськість бере активну участь в управлінні державними справами через громадські консультативно-дорадчі структури при органах публічної влади. Робота консультативно-дорадчих органів має свою специфіку, оскільки суттєво залежить від принципів державного устрою.

У Данії поширена практика призначення членів консультативних органів, які скоріше виконують роль рад з інформаційними або консультативними повноваженнями, забезпечуючи діалог між громадянами та органами державного управління.

В Естонії діє Єдина комісія уряду та представників об'єднань громадян, яка покликана вирішувати питання підготовки, виконання та оцінювання результатів реалізації Концепції розвитку громадянського суспільства. Комісія розглядає пропозиції, що до неї надходять, дає їм оцінку та надсилає державним органам влади й установам, до компетенції яких входить реалізація зазначених у пропозиціях питань. Вона також готує інформаційно-просвітницькі матеріали, котрі потребують обговорення в суспільстві. Звіти про роботу від членів комісії надаються на розгляд уряду Естонії, який відповідає за реалізацію Концепції розвитку громадянського суспільства, а також обговорюються на засіданнях Державних зборів [1].

Економічно-соціальним комітетом Європейського Союзу розроблено критерії для громадських організацій, які можуть залучатися до співпраці для проведення суспільного діалогу з державними органами влади. Отже для того, щоб організація була визнана як європейська, вона повинна: мати постійне представництво на рівні Європейського Співтовариства, надавати прямий доступ до результатів діяльності своїх експертів та брати участь у консультаціях, мати інтереси, спільні з інтересами європейської спільноти, мати орган, визнаний на рівні країн-членів ЄС як представник окремих інтересів, мати членські організації у більшості країн-членів ЄС, бути підзвітною для своїх членів, мати повноваження діяти на європейському рівні, бути незалежною та виборною, працювати прозоро, особливо у сфері фінансування та з питань, які стосуються прийняття рішень.

Сучасна трансформація системи публічного управління характеризується як складний, багатоаспектний процес, ціллю якого є формування нового стилю державно-управлінської діяльності, винайдення нових конструктивних форм взаємовідносин органів публічної влади та суспільства на основі активності і відповідальності всіх суб'єктів управління.

Список використаних джерел.

1. ESTONIAN CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT PLAN 2015-2020. – Режим доступу: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf

МЕЛЬНИК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми взаємодії місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування зумовлена тим, що наукова розробка демократичних принципів взаємодії суб'єктів державного управління й органів місцевого самоврядування ще не відповідає вимогам реформування системи регіонального управління. Враховуючи вимоги сучасного розвитку держави в умовах трансформаційних та модернізаційних перетворень, слід констатувати важливу роль децентралізаційних процесів в системі регіонального управління. Учасниками процесу децентралізації в Україні виступають органи місцевого самоврядування, територіальні громади, місцеві та центральні органи виконавчої влади тощо.

Децентралізація влади, як квазіскладний багатофакторний процес, змістом якого виступає передача політичних, адміністративних, фінансових повноважень від державних органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування, що супроводжується передачею необхідних ресурсів для виконання цих повноважень та встановленням державного контролю за законністю актів місцевого самоврядування, потребує необхідного забезпечення інформаційними, матеріальними, фінансовими, людськими ресурсами.

Вдосконалення та реалізація демократичних принципів взаємодії виконавчої влади (місцевих державних адміністрацій) та представницької влади (органів місцевого самоврядування) є сьогодні одним із пріоритетних напрямів функціонування публічної влади на регіональному рівні. Ефективна взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування (обласними та районними радами, радами об'єднаних територіальних громад тощо), може створити той синергетичний ефект, що в результаті розширить сучасний правовий, економічний, політичний та соціальний простір регіонального управління. Для ефективного здійснення цієї функції необхідна взаємна підтримка цих органів, узгодженість і єдина спрямованість їхніх дій. Тільки за таких умов стає можливим демократичне управління на регіональному рівні. Взаємодію суб'єктів державного управління й органів місцевого самоврядування можна розглядати як визначену та регламентовану законодавством діяльність самостійних органів публічної влади, що спрямована на консолідацію спільних зусиль щодо узгодженого, цілеспрямованого та ефективного управління на регіональному рівні.

В умовах децентралізації органам державної влади необхідно більш активно використовувати різноманітні форми співробітництва, консультацій з органами місцевого самоврядування, їх асоціаціями та громадськими організаціями з метою вироблення найефективніших механізмів для здійснення державної політики у галузі регіонального розвитку.

Законами України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування», «Про об'єднання територіальних громад», Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад» певною мірою унормовані взаємовідносини між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в процесі децентралізації. Так стаття 2 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» передбачає, що «місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують: виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку; підготовку та виконання відповідних бюджетів; звіт про виконання відповідних бюджетів та програм; взаємодію з органами місцевого самоврядування». А стаття 14 того ж закону наголошує на тому, що «місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження місцевого самоврядування, делеговані їм відповідними радами»[1].

В той же час у ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування» стверджується, що «районні, обласні ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям такі повноваження: підготовка і внесення на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, цільових програм з інших питань, а в місцях компактного проживання національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку, проектів рішень, інших матеріалів з питань, передбачених цією статтею; забезпечення виконання рішень ради; підготовка пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно областей та загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку України; забезпечення збалансованого економічного і соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів; підготовка і подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту Державного бюджету України; сприяння інвестиційній діяльності на території району, області» тощо [2]. А ст.61 того ж Закону говорить про те, що «органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах (у разі їх створення) самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з Бюджетним кодексом України; районні

та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних та культурних програм, контролюють їх виконання; складання і виконання районних і обласних бюджетів здійснюють відповідні державні адміністрації згідно з Бюджетним кодексом України [2]. В той же час об'єднані територіальні громади розробляють плани (стратегії розвитку) громад та наділені самостійністю у процесі використання бюджетів розвитку[3-4].

Отже, оптимізуючи функції у трикутнику взаємовідносин між місцевими державними адміністраціями, районними радами та представницькими органами об'єднаних територіальних громад, необхідно центральним інститутам держави насамперед слід закріпити за місцевими органами виконавчої влади функцію контролю виконання об'єднаними територіальними громадами бюджетів об'єднаних територіальних громад. Це забезпечить зміцнення демократичної моделі управління, можливої тільки за умови оптимального співвідношення централізації та децентралізації у сфері державного управління. Ефективне впровадження механізмів взаємодії централізації та децентралізації є вирішальним фактором підвищення якості й ефективності владно управлінських систем. Практика свідчить, що важливо не тільки чітко окреслити повноваження всіх учасників процесу децентралізації, але й зробити так, щоб вони не перетиналися. Провідні демократичні держави, визнаючи за територіальними колективами різних рівнів право на самоврядування та самостійне вирішення питань свого життя, активно сприяючи реалізації цього права через децентралізацію внутрішньодержавного територіального управління, тримають у своїх руках два важелі управлінського впливу. Вони суворо контролюють дотримання чинного законодавства і фінансової дисципліни.

У західній науці утворився окремий напрям наукових досліджень взаємозв'язків органів публічного управління. Зазначене сприяло поширенню практики утворення в органах влади особливих структурних підрозділів із міждержавних зв'язків, що уможливило підвищення ефективності системи врядування. Загалом сучасна система державного управління будується на основі таких елементів публічного менеджменту: 1) розподіл функцій та їхня спеціалізація; 2) департаменталізація та кооперація, зв'язки в організації та координація; 3) ієрархія та ланцюговість; 4) масштаб керуваності та контролю; 5) розподіл прав та відповідальності; диференціація та інтеграція; 6) централізація та децентралізація [5].

Таким чином, для підвищення ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади необхідно розв'язати низку вказаних проблем.

Система розподілу компетенцій між органами місцевого самоврядування має бути реформованою в напрямі її децентралізації та максимального передання повноважень органам місцевого самоврядування. Наразі система розмежування функцій і повноважень місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування включає різні інструменти: нормативно-правові, договірні, судові тощо. Розмежування функцій відбувається на основі Конституції України, законів а також актів Президента України і Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування базуються на принципах галузевої компетенції, яку можна поділити на такі три різновиди: виключна компетенція місцевих державних адміністрацій (наприклад, державний контроль); суміжна компетенція, коли місцеві державні адміністрації і органи місцевого самоврядування наділяються повноваженнями в одній галузі суспільного життя; виключна компетенція органів місцевого самоврядування (наприклад, управління комунальною власністю). Іншими способами розмежування функцій і повноважень є договори і угоди, що конкретизують відповідно до закону їхні взаємні права й обов'язки.

Здійснюючи реформування системи місцевого управління, слід враховувати можливий негативний вплив таких чинників: організаційна та кадрова неспроможність щодо виконання поставлених перед органами місцевого самоврядування завдань внаслідок низького рівня кваліфікації службовців; недостатній рівень розвитку громадянської активності на місцевому рівні, що у випадку децентралізації може суттєво посилити безконтрольність роботи органів місцевого самоврядування; відсутність дієвості організаційно-правових механізмів забезпечення самостійності та захисту прав місцевого самоврядування.

Забезпечення ефективної реалізації функцій державної виконавчої влади на регіональному рівні не може бути здійснено без відповідних змін загальної організаційної моделі публічної влади та політики органів місцевого самоврядування, пріоритетом якої має бути чітке розмежування їхніх функцій та компетенцій, закріплення на законодавчому рівні механізмів розв'язання конфліктів, забезпечення ефективної взаємодії цих органів між собою в умовах децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Про добровільне об'єднання територіальних: Закон України від 5 лютого 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогностичних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 березня 2016 року № 75. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-shodo-formuvannj-doc274318.html>
5. Мамонов І. Л. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування як складові соціального управління. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12MILSSU.pdf>.

6. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України/ Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.; Швейцар.-укр. проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO". Київ: Софія, 2012. 128 с].

НАГОРНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент,*

МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми пояснюється тим, що в умовах децентралізації вирішення близько 90% усіх питань місцевого економічного розвитку належать до компетенції органів місцевого самоврядування [2]. В процесі реформування відбуваються суттєві зміни в практиці планування місцевого розвитку, і ці зміни стосуються трьох напрямків: змінюються рівні відповідальності влади за здійснення планування розвитку територій. Територіальні громади взяли практично всю відповідальність на себе за місцеву ситуацію, за рівень якості праці, навчання, відпочинку та життя у громаді. Удосконалюється методологія здійснення процесу управління місцевим розвитком. Уся діяльність громад підпорядкована стратегії, яка створюється і виконується громадою і яка реалізовується через перманентну плановану проектну діяльність, підпорядковану стратегії. І, головне, відбувається зміна суб'єкта управління. Територіальні громади почали самостійно розширювати простір свого впливу в регіоні, створюючи місцеві фактори конкурентних переваг, формуючи спільні проекти для зростання конкурентоспроможності (транспортні коридори, індустріальні парки, публічно приватні партнерства, кластери, тощо) [3].

Органи місцевого самоврядування в Україні сьогодні мають справу зі складними проблемами: спад економіки, нерозвинута інфраструктура, безробіття, соціальна та територіальна нерівність, брак ресурсів, забруднення, деградація ґрунтів, забруднення повітря, незадовільні засоби утилізації твердих, небезпечних та токсичних відходів, обмежений доступ до безпечних джерел енергії тощо. Більшість із наведених проблем і викликів тісно пов'язані між собою, що посилює необхідність застосування інтегрованого підходу до місцевого розвитку та обов'язковість побудови планів з акцентом на економічному розвитку та розвитку конкурентоспроможності територіальних громад. Разом з тим, з огляду на викладене вище, розвиток економіки повинен відбуватися не будь-якою ціною, його необхідно планувати з урахуванням всіх складових сталості [4].

Виникнення територій економічного росту, так і територій економічного занепаду є наслідком процесів локалізації. Територіальна громада, що неспроможна конкурувати за залучення та ефективне використання зовнішнього капіталу, інформації та знань, залишається далеко позаду.

Успішність місцевого економічного розвитку забезпечується ефективним і повноцінним використанням власних внутрішніх ресурсів, якими володіє територіальна громада і є її капіталом. На відміну від традиційного сподівання на зовнішні ресурси для вирішення проблем громади, потрібно застосувати новий підхід – розвиток громади, базований передусім на внутрішніх ресурсах, який надихається лідерством, місцевим патріотизмом та довірливими стосунками всередині громади. Коли громада шукає та використовує власний ресурс, він використовується більш ефективно і до нього ставляться оцідливше. Крім того, пошук та використання власного ресурсу дає змогу простіше залучити до нього і ресурс зовнішній. Передусім йдеться про так звані грантові або донорські кошти. На жаль, загалом практика концентрації на внутрішніх ресурсах не притаманна більшості громад в Україні, мешканці яких навіть не усвідомлюють, що вони стають учасниками такої практики, наприклад через спільне прокладання газогону чи водогону у власному селі. Найважливішим компонентом такої моделі розвитку громади є стосунки у громаді, практики співпраці. Адже сконцентрувати ресурси у громаді можна лише в тому випадку, коли люди погодяться на спільну працю і будуть довіряти тим, хто відповідальний за використання цих ресурсів [1].

В сучасних умовах актуальним є удосконалення механізму управління ресурсним потенціалом місцевого економічного розвитку. Будь яка об'єднана територіальна громада розробляючи стратегію розвитку оцінює можливості її реалізації на основі свого ресурсного потенціалу. Визначення ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад сьогодні є вкрай актуальним, оскільки потенціал є одним з основних чинників ефективного управління та одним з основ формування системи цілей розвитку територіальної громади, викликане необхідністю адаптації до нових умов діяльності в умовах об'єднання та децентралізації, а постановка цілей є вирішальним фактором ефективності управління розвитком території.

Завершення процесів реформування самоврядування та децентралізації означатиме для громад нові можливості врядування та впливу, оскільки практична реалізація принципу повсюдності місцевого самоврядування покладе на лідерів громад інший рівень відповідальності за свій розвиток. Подальша децентралізація, економічні наслідки добровільного об'єднання територіальних громад та, зрештою, очікувана адміністративно-територіальна реформа однозначно призведуть до зростання економічної могутності громад та їх ролі у розвитку регіонів та країни.

Список використаних джерел

1. Бабаєв В. , Новікова М. Сучасні підходи до зберігання та нарощення ресурсного потенціалу територіальної громади; Держава та суспільство // Публічне управління: теорія та практика. - 2013. - Вип. 2. - С. 199-203. [Електронний ресурс] //– Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..

2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р

3. Павлюк А. П., Олійник Д. І., Баталов О. А., Дацко О. І., Валюшко І. В., Барвіцький С. Ю. / Аналітична доповідь // Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.

4. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

НЕГУЛЯЄВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУпри Президентіві України*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРИЙМАЮЧИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Внаслідок збройної агресії Росії та подальшого тривалого конфлікту на Сході нашої країни, який розпочався у квітні 2014 року, а також окупації Автономної Республіки Крим Російською Федерацією 20 лютого 2014 року, велика кількість українців покинули своє постійне місце проживання. Ця небувала для України внутрішня міграція поставила багато проблем та викликів для сучасного суспільства, з метою вирішення яких в стислі строки був розроблений та прийнятий Закон України N 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Згідно ст. 1 Закону «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.» [2] Станом на 3 вересня 2018 року, за даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій, взято на облік 1 млн 519 тис. 132 переселенців з окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим»

Проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), залишається однією з найгостріших для сучасної України. За оцінками експертів, наша держава посідає дев'яте місце у світі за кількістю ВПО. Захист ВПО є одним із найважливіших питань: проблема розміщення, забезпечення належних умов проживання, безробіття, відновлення документів, недостатньої кількості додаткових місць в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах тощо. Реагуючи на такі виклики, влада намагається підтримувати переселенців, проте наразі ситуація залишається досить складною. Великою проблемою є також соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб. Соціальна інтеграція передбачає вплив суспільства і соціального середовища на особистість, тобто адаптацію до середовища; активну участь в даному процесі (суб'єктно-об'єктна роль) самих внутрішньо переміщених осіб; готовність суспільства до прийняття внутрішньо переміщених осіб. Процес засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду (знань, цінностей, соціальної компетентності), дає йому змогу інтегруватися в суспільство і поводитися там адаптивно. Сьогодні цей процес відбувається в умовах стихійного впливу на особистість різних обставин життя в суспільстві. Соціальну інтеграцію ВПО можна охарактеризувати як поступове розширення сфери соціальної взаємодії індивідів, як процес розвитку саморегуляції, засвоєння та реалізації соціальних ролей. Для успішної соціальної адаптації необхідна активна участь самої людини в освоєнні норм, навичок і вмінь. Головними умовами успішної інтеграції є професійна зайнятість, наявність житла, постійного доходу, наявність сім'ї та друзів. Але цей процес останні роки відбувається дуже повільно. Відповідно звіту національної системи моніторингу на червень 2018 року найбільш проблемними питаннями залишаються брак власного житла (28%) та нестача грошей (18%). Більшість ВПО продовжують жити в орендованому житлі: 48% мешкають в орендованих квартирах, 10% – в орендованих будинках і 4% – в орендованих кімнатах, однак за результатами опитування домогосподарств внутрішньо переміщених осіб частка осіб, які відчувають себе інтегрованими у місцеву територіальну громаду, повідомили про певний рівень інтеграції, а саме більшість (66%) ключових інформантів повідомили, що були частково інтегрованими в місцеві громади, і 26% зазначили, що вони були повністю інтегрованими. Сімдесят один (71%) відсоток усіх опитаних ВПО відмітили, що серед людей, з котрими вони постійно взаємодіють, майже всі або значно більше половини належать до місцевого населення. Лише 1% ВПО, які взяли участь у дослідженні, сказали, що не взаємодіють з членами своєї приймаючої громади. Частка ВПО які проживають у селах, а саме 68% повідомляють про довіру до місцевого населення, та людей, що мешкають по сусідству, однак рівень довіри у повсякденних справах коли потребують, наприклад, щоб їх підвезли, позичили гроші або подивилися за дитиною набагато менше. Дані показують, що ВПО продовжують мати міцніше почуття приналежності до людей у своєму колишньому місці проживання, ніж до осіб у нинішньому місці проживання. [3] Для деяких територіальних громад внутрішньо переміщені особи стали додатковим ресурсом, особливо для тих, куди переносилися установи та підприємства з територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або тимчасово окупованої території. Проте багато територіальних громад з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб відчули додаткове навантаження на обмежену місцеву інфраструктуру, а також значне зростання цін на оренду житла та харчові продукти, які ускладнюються низьким рівнем заробітної плати та складністю працевлаштування. Такий стан справ стримує процес боротьби з бідністю [5].

Для визначення довгострокових рішень щодо розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб Кабінет Міністрів України у листопаді 2017 схвалює «Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року» яка замінила «Комплексну державну програму щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України,

на період до 2017 року», затверджену урядом у 2015 році. Ця стратегія визначає основні проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення. Підтримка приймаючих територіальних громад в процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб є окремим розділом Стратегії, який визначає що під час розроблення заходів з адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах слід враховувати найпоширеніші проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб до місцевих територіальних громад. Це викликає необхідність моніторингу проблем переселенців, визначення на цій основі пріоритетних шляхів їх вирішення та способів сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

У зв'язку із цим існує необхідність проведення комплексу заходів, спрямованих на соціальну адаптацію та захист внутрішньо переміщених осіб, що передбачає об'єднання зусиль органів державної влади, місцевого самоврядування, закладів освіти, культури, громадських об'єднань та інших організацій стосовно вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб. Подолання негативних наслідків вимушеної міграції вимагає забезпечення органами публічної влади концентрації усіх ресурсів та розробки науково обґрунтованих заходів і програм.

Список використаних джерел.

1. Внутрішньо переміщені особи України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання/ М. Дем'яненко/ URL: <http://www.radnyk.org/novi-mozhlyvosti-analizu-ryzykiv-vynyknennya-konfliktiv-monitorynh-dlyamtot.html?lang=uk>.
2. Закон України «Про Прозабезпечення прав і свобод внутрішньопереміщених осіб» Верховна Рада України; Закон від 20.10.2014№ 1706-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
3. Звіт національної системи моніторингу //ситуація з внутрішньо переміщеними особами// червень 2018 року//http://iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_10_ukr_press.pdf
4. Звіт за результатами аналізу проблем внутрішньо переміщених осіб в об'єднаних територіальних громадах [Електронний ресурс] //– Режим доступу: http://radnyk.org/reports/problematic_idps
5. Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року; Кабінет Міністрів України; Розпорядження від 15.11.2017 р. № 909-р [Електронний ресурс]// – Режим доступу //<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2017-%D1%80>

ПЕТРОВ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУпри Президентові України*

REFORMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE DEVELOPING REGIONS OF THE WORLD

There are certain general principles of public administration common to all administrative systems. But apart from these general principles, the administrative structure of every country differs in certain respects. The aim of the present research is to analyze and compare the reforms in the field of public administration in two former British colonies: Northern Ireland (province) and India.

The system of public administration in Northern Ireland has been of secondary concern to the United Kingdom governments during the recent 30 years. The successive United Kingdom governments did not consider reforms of the province's local public administration important because major attention has since been given to general economic and political problems, especially combating growing terrorism. Consequently, much of the public administration system atrophied, becoming progressively more bulky and hardly applicable to deal with the requirements of modern conditions. Moreover, to help minimize the system's lagging behind, quangos (non-governmental, non-profitable organizations) have provided many public services, amending for the 'democratic deficit' of Direct Rule. The Belfast Agreement (also known as the Good Friday Agreement) of 1998, offered a solution to the growing problems of the province's local management. There has been worked out the Program for Government, a Review of Public Administration (RPA), the aim of which was to consider sub-regional governance arrangements and boost democratic accountability and improving efficiency. The RPA laid the basic principles of the credible reform. The consequent devolution itself has proved fruitful and the work of the RPA has continued.

Many well-known scholars of public administration are of opinion that the Indian society substantially belongs to the category of prismatic society. It is in the process of transition, so its administrative process is also bound to change. In this age of globalization people and the culture of different countries have come closer and the exchange of views and behavior are regularly taking place. All these are influencing the behavior, outlook etc. of Indians. It is the duty of the authority to take action so that the new demands of people are effectively met. The British parliament enacted a law in 1858 which is known as Government of India Act 1858 which may be regarded as the commencement of Indian administrative system. In 1861 the British government felt that, in the administration people's participations was essential. The chief aim of the administrative system of the British Rule was to collect revenue and maintain law and order. Immediately after gaining independence after World War II the government of free India came to the realization that both the functions and the structure of civil service system must be thoroughly changed.

The public administration of India has been reformed repeatedly: from 1950 to the beginning of 1970s it has been reformed several times. In 1970 the Administrative Reforms Committee was organized. The ARC recommended the creation of the new department known as Administrative Reforms Department—subsequently it was put under the authority of the department of Cabinet Secretariat. But the name was changed and its new name was Department of Personnel and Administrative Reforms. Many experts in public administration believe that there was a great necessity of this change because, without change in personnel, any change in public administration cannot be successful. A New

Economic Policy was launched by the Government of India in 1991 which aimed at liberalization of economic policies of the government. It is evident that, on one hand, without the help of public administration these new liberal economic policies could not be properly and effectively implemented. On the other hand, this led to the reforms and reformation of administrative system and policies.

There is the problem of corruption which is the greatest enemy of India's national progress. The corruption prevails at all levels of administration. Indian bureaucracy is least interested in implementing the recommendations suggested by different reform committees or commissions. Even many of the bureaucrats have not the ability to run the public administration properly. Political factors very often play important role in promotion to higher position or in the appointment in important posts. All these are parts of corruption in its wider sense.

We may conclude that reforms in public administration are necessary even if it is a newly independent state. The entire structure of public administration may not need a decisive change, but its certain aspects do. The impact of these changes falls upon the present public administration. Ukraine needs changes in some aspects of today's administration which may appear irrelevant in the future. The experience of the developing regions of the world, such as India and Northern Ireland, can be valuable to the functioning of our both central and local administrations.

Список використаних джерел.

1. Carmichael Paul, Knox Colin. The Reform of Public Administration in Northern Ireland: from Principles to Practice. – [Electronic resource] – Access mode: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-9248.2005.00556.x>
12. Reforms of Indian Administration. – [Electronic resource] – Access mode: <http://www.yourarticlelibrary.com/public-administration/indian-administration/reforms-of-indian-administration/63466>

ПОНОМАРЬОВ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України
ORCID: 0000-0002-5645-3370; Researcher ID: F-4804-2018; SPIN – 5145-9366*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОНЯТЬ ТА КАТЕГОРІЙ В ДОСЛІДЖЕННІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективна демократизація українського суспільства, реформування місцевого самоврядування на засадах децентралізації владних повноважень залишається на сьогодні пріоритетним напрямом реформування в Україні. Новий якісний вектор державотворення України, оптимізація системи публічного управління, формування громадянського суспільства створили реальні умови для реалізації світових тенденцій децентралізації зі збереженням основ правової держави.

Вдосконалення публічної влади повинно відбуватися у напрямі створення системи публічного управління орієнтованої на громадянина-клієнта. Така система стане інструментом соціальної та політичної активності й захисту населення України.

Невіддільною частиною модернізації публічної влади в Україні, першочергово постає формування системи зрозумілих понять та категоріального апарату дослідження інституту місцевого самоврядування. Загальноновизнані усвідомлення понять та категорії може слугувати захисним бар'єром перед суперечностями й непорозуміннями в українському суспільстві та науковому середовищі.

Варто відзначити, що чисельні проблеми місцевого самоврядування та деякі аспекти публічного управління, що пов'язані з цим, уже висвітлювалися у наукових працях В. Авер'янова, А. Ткачука, Р. Плюща, І. Козюри, С. Романюка, В. Пархоменко, В. Куйбіди, Ю. Молодожен та багатьох інших. Проте у цих дослідженнях на нашу думку не в повному обсязі приділяється увага необхідності чіткого та однозначного визначення понятійно-категоріального апарату, що має використовуватися у науковому дослідженні місцевого самоврядування.

Звісно, що першоджерелом визначення понять та категорії прийнято вважати і це справедливо, Конституцію України, а також Закон України «Про місцеве самоврядування», який до речі у період з 2014 по 2018 роки зазнав понад сорока якісних змін [2]. Також він доповнився й визначенням «нових» понять та категорії. До речі, у період з 1997 по 2013 роки включно, змін у вищезгаданому Законі відбулось сімдесят шість [2].

Слід звернути увагу, що за чотири останні роки у законодавстві пов'язаному із місцевим самоврядуванням з'явилися такі визначення понять, як: «староста», «старостинський округ», «освітній округ», «співробітництво територіальних громад», «спроможна територіальна громада» тощо.

Але все ж таки більшість понять та категорій, які використовувались та використовуються вітчизняними науковцями, тлумачаться по різному і не в повному обсязі розкривають їхнього змісту. Така ситуація підкреслює потребу опрацювання цієї проблеми. На нашу думку, її невирішеною частиною є розробка та формування єдиної нормативно-правової бази України, що регулюватиме діяльність місцевого самоврядування, на базі чітко виражених понять та категорій.

Не можна не погодитися з А. Ткачуком що «реформа передбачає створення нової моделі територіальної організації влади, децентралізацію завдань, повноважень та відповідальності; розвиток системи місцевого самоврядування і формування спроможних територіальних громад, удосконалення державної регіональної політики тощо. Водночас успішне здійснення реформ децентралізації тісно пов'язане з формуванням нової генерації місцевих політиків та службовців органів місцевого самоврядування, які будуть діяти в принципово нових умовах та які потребують нових знань, умінь і навичок. Це викликано, перш за все, зміною статусу територіальних громад та тих перспективних завдань, що постають перед місцевою владою» [4]. Професійна підготовка цих спеціалістів потребує від науки аналізу змін, що відбулися, напрямів подальшого розвитку реформи, появою нових інституцій, отже і поновлення понятійного апарату.

Суперечливий підхід або відсутність чіткого і змістовного визначення понять таких як: «децентралізація», «органи місцевого самоврядування», «територіальна громада», «деконцентрація», «дерегуляція», «фінансова децентралізація», «субсидіарність», «об'єднана територіальна громада» та категорії у місцевому самоврядуванні, ускладнює тлумачення та дезорганізує їх використання під час розробки нових наукових напрямів дослідження місцевого самоврядування.

Самим дієвим та ефективним способом тлумачення складових системи понятійно-категорійного апарату кожного з елементів інституту місцевого самоврядування на нашу думку, буде слугувати закріплення визначень у нормативно-правовій базі.

Усвідомлення того, що забезпечення однакового сприйняття сутності системи понять (дефініцій) та категорії в дослідженні місцевого самоврядування дає змогу краще порозумітися, по-перше, в процесі наукових досліджень з напрямку місцевого самоврядування, по-друге, у реформуванні та функціонуванні самої системи місцевого самоврядування і, як наслідок, сприяння підвищенню його ефективності.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://decentralization.gov.ua/>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/ed20180927>.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 110 с.
5. Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 80 с.

ПУШКАРЕВСЬКИЙ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЗНАК ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сьогодні для того аби забезпечити успішне впровадження стратегії децентралізації управління є необхідним сформувати політичну волю й активну законотворчу діяльність центральних державних органів. Крім того до причин, що сприяють проведенню децентралізації, є потреба в ефективності, прозорості, субсидіарності, мобілізації, підзвітності [2, с. 12]. Також варто створити умови для запобігання можливого посилення ролі держави щодо спрямування та координування дій центральних та місцевих виконавчих органів влади й ОМС спрямований на забезпечення економічної безпеки держави щодо фінансової, соціальної, податкової, валютної політики та інших сфер життєдіяльності суспільства. А також процеси децентралізації можуть набувати різних форм й охоплювати різноманітні сфери, як наслідок, на сьогодні відсутня єдина стандартна модель децентралізації. Наявні процеси та процедури відрізняються один від одного й залежать від головних цілей та завдань, а також організаційних структур та механізмів реалізації.

Відомі на сьогодні форми децентралізації напряму залежать від методів її реалізації, а саме від таких форм як деконцентрація та деволюція. Під час використання деконцентрації в центральних органах влади держави (уряду) виконують цілий ряд власних функцій, в першу чергу, планування й фінансування, серед регіональних представників, при цьому зберігаючи за собою функцію контролю. Крім того, деконцентрація, насамперед, це адміністративний захід, за реалізацію якого право прийняття рішення залишається за центральними органами влади держави [3]. Натомість застосовуючи деволюцію центральні органи влади держави здійснюють передачу певних повноважень й функцій на нижчий рівень адміністрації, наслідком чого стає досягнення головної мети – зближення уряду з населенням, підвищується та забезпечується прозорість та підзвітність. За таких умов місцева адміністрація зобов'язана діяти виключно в загальнополітичних межах, що встановлюються центральними органами влади держави, однак при цьому має можливість автономно реалізовувати власні функції. Деволюція державного управління може бути ефективною саме в тих сферах та питаннях державної діяльності, де не потребується проведення єдиної державної політики [1, с. 248].

На сьогодні відомо декілька способів проведення децентралізації, серед яких: політична, демократична, адміністративна, економічна, фінансова, бюджетна, територіально-просторова форми [3].

Наявність різних форм децентралізації створює передумови для виділення основних ознак децентралізації, а саме:

1. Законодавчі норми зобов'язують муніципалітети не лише дотримуватися норм законів, але й покладає на них пряме виконання державної політики. За таких умов місцеве управління є ланкою державного управління на законодавчому рівні.

2. Місцеві колективи можуть обирати колегіальні представницькі органи (ради), які, в першу чергу, мають виступати на захист місцевих інтересів. До місцевих адміністрацій законом висуваються особливі вимоги, які спрямовані на забезпечення впливу держави за допомогою двох способів: по-перше, місцеві виконавчі органи не обираються населенням, а призначаються урядом; по-друге, місцеві виконавчі органи, так само як і відповідні ради, обираються населенням, а законом встановлюється їхня подвійна підпорядкованість та відповідальність.

3. Встановлення адміністративної опіки над муніципалітетом. Опіку здійснює призначена посадова особа, яка здійснює контроль за діяльністю місцевих органів (наприклад, комісар уряду у французькому департаменті). До основних повноважень посадової особи, яка здійснює опіку входять: право затверджувати акти місцевих органів, право відмінити, призупинити дію їхніх рішень, направляти на перегляд муніципалітету, якщо його рішення суперечать державним інтересам. Крім того, встановлюється право розпочинати справи відсторонення місцевих чиновників чи розпускати представницькі та виконавчі органи з подальшим призначенням на їхню заміну тимчасової делегації (наприклад, префект провінції та комісар області в Італії).

4. Збереження залежності щодо прийняття рішень органами місцевих адміністрацій від адміністративної інстанції вищого рівня. Наприклад, якщо бюджет буде затверджений без належного врахування державних потреб та інтересів, до нього можуть в примусовому порядку вноситися поправки та статті, які передбачатимуть обов'язкові витрати (наприклад, фінансування освіти).

Ще однією суттєвою ознакою децентралізації є визнання за місцевими представницькими органами статусу юридичної особи на державному рівні. Як наслідок муніципалітети наділяються правом й можливістю звертатися до суду чи адміністративної юстиції щодо оскарження дій адміністрації, якщо ті вважаються такими, що призводять до порушення існуючих муніципальних прав.

Необхідність проведення децентралізації пов'язують з трьома основними факторами, які ще донедавна проявляли себе як відносно важливі. До таких обставин можемо віднести наявність: мінімальних розмірів владних структур, які спроможні успішно керувати суспільством; нових технічних можливостей; потреби у зміні людей, і як виробників, і як споживачів. Такі фактори призводять до того, що певні блага, що є пов'язаними з функціями держави (забезпечення безпеки, задля одержання якої країна, регіон, область чи провінція об'єднувалися під владою центрального уряду) починають поступово втрачати своє призначення. В Україні необхідність здійснення децентралізації управління як одного із пріоритетних напрямів проведення реформ в державу потребує підвищення ролі владних регіональних структур під час проведення економічних та структурних реформ, диверсифікації економіки територій, управління державним та комунальним майном, розвитку міжрегіонального та транскордонного співтовариства тощо.

Список використаних джерел.

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія/ за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2015. – 820 с.
2. Децентралізація: експерименти и реформи / под ред. Тамаша М. Хорвата. – Будапешт : OSI/LGI, 2010. – 126 с.
3. Кремена О.Л. Проблеми децентралізації в Україні [Електронний ресурс] / О. Кремена // Молодий вчений. – 2014. – № 12 (15). – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/problemy-detsentralizatsii-v-ukraine>.

РАДЧЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ І ДЕРЖАВНОМУ РІВНЯХ В УКРАЇНІ

Проблема охорони навколишнього середовища є однією з найважливіших на сучасному етапі розвитку як України, так і всього цивілізованого світу. Викиди промислових підприємств, паливно-енергетичних комплексів, транспорту в атмосферу, забруднення водних об'єктів і ґрунтів досягли таких розмірів, що у деяких регіонах, особливо у великих промислових центрах, рівні забруднень значно перевищують допустимі санітарні норми.

Особливе занепокоєння викликає проблема накопичення твердих побутових відходів (ТПВ), яка є надзвичайно актуальною і полягає в їх негативному впливі на довкілля та здоров'я людей. Насамперед це стосується сміттєзвалищ, у тому числі стихійних, які займають величезні площі земель і здебільшого не відповідають санітарним вимогам. У місцях складування побутових відходів утворюється фільтрат (токсична рідина), який може просочуватися в ґрунт, а далі в підземні водоносні горизонти. У результаті вода із колодязів забруднюється органічними і мінеральними речовинами. Результати аналізів якості природних вод, які були проведені санітарно-епідеміологічними службами, засвідчили, що основні показники в багатьох випадках перевищують гранично допустимі нормативи.

Утворення ТПВ в Україні зростає, натомість значна частка цих відходів видаляється на полігони та звалища, які не відповідають чинним нормативам та негативно впливають на навколишнє середовище та здоров'я людей. Організація послуг щодо збирання відходів у населених пунктах здебільшого є незадовільною, що призводить до несанкціонованого розміщення відходів та пов'язаних з цим негативних факторів впливу. Поточні заходи із зменшення утворення відходів та підвищення переробки й утилізації відходів погано координуються та не є ефективними.

Діюча нормативно-правова база й економічні механізми поводження з відходами не відповідають сучасним вимогам, а методи поводження з ТПВ і технології, які використовуються в Україні – світовим стандартам.

Економічні механізми забезпечення раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища вважаються більше ефективними інструментами управління, ніж адміністративні, правові та інші методи, що впливають на екологічний світогляд та поведінку людини [1].

Структура економічного механізму управління у сфері поводження з відходами на національному та регіональному рівнях передбачає наявність цільових напрямів дій, що впливають із загальних цілей системи

управління, форм забезпечення, важелів державного регулювання, інструментів реалізації, самих функцій і відповідних заходів.

Характерною рисою сучасної системи управління у сфері поводження з відходами в Україні взагалі та з ТПВ зокрема є переважання адміністративних методів над економічними. Тоді як в зарубіжних країнах все більш широко застосовуються ринково-орієнтовані економічні інструменти, які спрямовані на стимулювання виробника та споживача до екологічно сприятливої поведінки.

Досвід країн ЄС свідчить про те, що лише за допомогою економічних інструментів можна створювати важелі регулювання для таких розосереджених забруднювачів, як побутові відходи, транспортні засоби, використана упаковка тощо.

Переважна частина витрат на фінансування інфраструктури поводження з відходами в багатьох європейських країнах лягає або на виробників продукції, яка на тій чи іншій стадії споживання стає продуцентом відходів, або на кінцевих користувачів – за принципом «забруднювач платить». Згідно з цим принципом у статті 14 директиви Європейського Парламенту та Ради Європи 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року визначено, що витрати на поводження з відходами несе первісний виробник відходів або поточний чи попередній їх власник. Також держави – члени ЄС можуть приймати рішення, що витрати на поводження з відходами частково або цілком несе виробник продукту, з якого утворилися відходи, або дистриб'ютори такого продукту можуть розділити ці витрати.

У деяких країнах запроваджено звільнення від податку на продукцію або використання диференційованих ставок податку за умови виконання певних вимог. Як правило, звільнення надаються у разі, якщо досягнута відповідна відсоткова частка збирання та переробки відходів відповідної продукції. У більшості європейських країн для окремих видів відходів пакування застосовується система повернення депозитів, яка може охоплювати й інші відходи.

В останні роки поширення також набули підходи, які базуються на принципі «добровільних угод», котрий більш орієнтований на ринкові відносини і передбачає як власне добровільні угоди між органами влади та приватними особами, так і добровільні програми, що виконуються фірмами-учасниками згідно з розробленими державними органами стандартами. Застосовується також надання пільгових кредитів та грантів. Європейська екологічна агенція виділяє цей інструмент як «екологічно мотивовані субсидії». Субсидіювання може стосуватися як місцевих органів влади, так і приватних підприємств, воно охоплює питання роздільного збирання відходів, перероблення окремих їх видів, фінансування проектів створення екологічної інфраструктури та програм підтримки екологічних і технологічних розробок, а також досліджень щодо повторного використання відходів.

Особлива роль в управлінні поводженням з відходами в практиці зарубіжних країн відведена наданню прозорої екологічної інформації. Забезпечення доступу до інформації розглядається не як окремий інструмент, а є найважливішою умовою забезпечення функціонування організаційно-економічного механізму.

Таким чином, у зарубіжній практиці існує широкий спектр різноманітних економічних механізмів регулювання у сфері поводження з відходами.

Натомість сучасне управління у сфері поводження з відходами в Україні базується на досить вузькому колі економічних інструментів: екологічний податок за розміщення відходів; спеціальні фонди для цільового фінансування природоохоронних заходів, у тому числі щодо поводження з відходами (державний і місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища); здешевлення кредитів за рахунок зазначених фондів щодо заходів у сфері поводження з відходами; страхування екологічного ризику при перевезенні небезпечних відходів; встановлення економічної відповідальності за екологічні правопорушення і компенсація збитків, завданих навколишньому природному середовищу, здоров'ю населення та майну громадян чи суб'єктів господарського права в результаті недбалого поводження з відходами [2].

Слід зазначити, що більшість економічних інструментів управління у сфері поводження з відходами, які впроваджені у нашій країні, мають не стимулюючий, а лише фіскальний характер.

Список використаних джерел.

1. Малей О. В. Аналіз ефективності діючого економічного механізму у сфері поводження з відходами / Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний капітал в глобальному економічному просторі [Монографія] / под. ред. д.е.н., проф. П. Г. Перерви. – Харків: ХПІ. – 2012. – С. 551–569.
2. Міщенко В. С. Нормативно-правові та економічні аспекти поводження з відходами в Україні / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://waste.ua/eco/2012/waste-management/legislation/>

РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ НЕ ДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕНІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день місцевого самоврядування в Україні перебуває в процесі реформування та становлення, водночас виступаючи важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. Для забезпечення цього вже зроблено чимало кроків, зокрема закладено конституційні засади

місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, ухвалено низку базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування.

Проведення структурних реформ, зокрема реформування державного управління, державної служби, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, системи освіти, вимагає високого рівня професійної компетентності та професійного розвитку державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад [1].

Перед службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування на сьогодні постають нові проблемні питання, на які необхідно знайти належну відповідь. Усе це передбачає здобуття нових знань та підвищення рівня професійної компетентності всього корпусу службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування. Тому актуалізується проблема формування та реалізації дієвої кадрової політики на місцях; удосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації посадових осіб, службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад; запровадження професійних програм підготовки для органів місцевого самоврядування тощо [2].

Державну систему підготовки публічних службовців складають такі інституції: Національна академія державного управління при Президентіві України та її регіональні інститути; вищі навчальні заклади; регіональні центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій; державні (галузеві) заклади післядипломної освіти.

Потреби органів місцевого самоврядування у високопрофесійних кадрах, модернізація житлово-комунального господарства, широке застосування у муніципальній практиці нових технологій муніципального менеджменту призвели до формування поруч із державною системою професійного навчання публічних службовців альтернативної – не державної.

Головними суб'єктами здійснення професійного навчання не державної системи є громадські організації, національні асоціації органів місцевого самоврядування, міжнародних донорських організацій тощо. Саме їх роль в професіоналізації службовців розглянемо детальніше.

Важливе значення в організації навчання службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування відіграють також національні асоціації органів місцевого самоврядування (Асоціація міст України, Українська асоціація районних та обласних рад, Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад), статус яких регулюється Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування». Серед повноважень асоціацій, одним з пунктів є: узагальнює та поширює досвід діяльності органів місцевого самоврядування з питань соціально-економічного та культурного розвитку [3].

Авторитет навчальних заходів, які проводяться асоціаціями, є настільки великим, що в них беруть участь міські голови, керівники органів державної влади, провідні українські науковці, експерти, муніципальні діячі зарубіжних країн тощо. Однак існує і ціла низка питань, що потребують свого вирішення, серед них можна виділити наступні: освітня діяльність асоціацій не несе офіційного характеру; вирішення потребує фінансове забезпечення такої діяльності; поглиблення співпраці асоціацій із закладами освіти.

Останнім часом у галузі надання освітніх послуг службовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування стають все більш активними громадські організації, які не лише реалізують навчальні програми, але й впроваджують окремі навчальні проекти. Серед таких громадських організацій потрібно назвати Товариство науковців по сприянню муніципальній реформі, Товариство муніципальної просвіти, Інститут громадянського суспільства, Центр сприяння розвитку співробітництва територіальних громад, Спілку фінансистів органів місцевого самоврядування, Творчий центр «Каунтерпарт», Міжнародний фонд «Євразія», Польсько-українська фундація співпраці (PAUCI) тощо [2].

Свою діяльність громадські організації здійснюють через:

1. залучення науковців і практиків – фахівців у відповідній галузі муніципальної діяльності – як лекторів на семінарах та інших навчальних заходах;
2. надання науково-методичної допомоги при розробленні навчальних програм;
3. підготовки та видання підручників і навчальних посібників, що використовуються під час проведення навчальних заходів.

Ще одним суб'єктом надання освітніх послуг і має важливе значення для розвитку системи навчання, підготовки та перепідготовки державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування є донорські організації, які працюють в Україні, а саме:

1. програма розвитку ООН (ПРООН), зокрема, її проект в Україні «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», що реалізується за сприяння ЄС;
2. Німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ, що є німецькою федеральною установою, яка пропонує конструктивні, ефективні та сталі рішення для політичних, економічних і соціальних процесів трансформації;
3. Швейцарське бюро співробітництва (ШБС/SDC), яке спільно зі Швейцарським центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat) впроваджує швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO);
4. Рада Європи, яка впроваджує в Україні програму «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні»;
5. Європейський Союз, який на сьогодні є одним із найбільших донорів для України, зокрема, з питань місцевого та регіонального розвитку;
6. Агентство з питань міжнародного співробітництва США (USAID), яке впроваджує в Україні низку проектів, спрямованих на розвиток місцевого самоврядування.

Не зважаючи на велику кількість суб'єктів надання освітніх послуг важливу роль в організації навчання та підвищенні кваліфікації службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування відіграють самі органи місцевого самоврядування (обласні, районні, міські, сільські та селищні ради), які провадять освітню діяльність у

двох основних напрямках, а саме: сприяння організації навчання депутатів місцевих рад та підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Однак поки таку діяльність провадять лише окремі органи місцевого самоврядування, вона є епізодичною, а тематика навчання – не систематизована і передбачає лише такі теми занять, які можуть бути висвітлені «власними силами» без залучення науковців та практиків з інших регіонів України.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 974-р [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80> .

2. Аналіз ситуації щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні: Інформаційно-аналітичний звіт / підготовлено в рамках проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС); упорядник. О.Войтович. – К. 2017. – С.57.

3. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 05 вересня від 01.01.2016 р. № 1275-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17>.

РОДИНСЬКИЙ ІГОР ОЛЕГОВИЧ

*аспірант кафедри пупарламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України*

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЕЛІТ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

На початку 90-х років на теренах Радянського Союзу (СРСР) посилювалися відцентрові тенденції, що в підсумку призвело до краху існування СРСР та параді самостійності радянських республік, який не оминув й Українську Радянську Соціалістичну Республіку (УРСР). Ці події С. Кульчицький називає III-ю українською революцією [3, с. 21]. Демонтаж старої радянської політичної системи та трансформація її в нову почався ще наприкінці існування СРСР. Навесні 1990 р. відбулися вибори до Верховної Ради УРСР, які на відміну від попередніх, відбувалися на багатопартійній основі. Після виборів поступово центр суспільно-політичного життя республіки став переміщуватися з Центрального комітету Комуністичної партії України (ЦК КПУ) до Верховної ради УРСР, яка стала працювати як парламент – на постійній основі і що стала початком формування нової політичної та управлінської (адміністративної) еліт незалежної України. Хоча нова політична еліта країни вже викристалізувалась з лав дисидентів-шестидесятників, представників нових демократичних партій у т. ч. з лав Народного Руху України.

Вибори до Верховної ради УРСР I (XII) скликання сприяли суверенізації республіки. Першим прийнятим її знаковим документом стала «Декларація про державний суверенітет України» від 16 липня 1990 року, у якій було вперше визнано право українського народу на самовизначення та передбачений принцип розподілу влади, на відміну від існуючої на той час моделі єдиновладдя. Одночасно трансформаційні процеси охопили й урядові структури – навесні 1991 року з метою вдосконалення структури державного управління було реорганізовано республіканську Раду Міністрів у Кабінет Міністрів України (КМУ). Повноваження уряду та його керівника розширювалися, хоча частина повноважень, яким наділявся уряд, радше носила декларативний характер з огляду на його підпорядкованість загальносоюзним структурам.

На подальшу розстановку політичних сил і формування політичної та адміністративної еліт в республіці вплинуло ухвалення закону Верховної Ради УРСР від 5 липня 1991 року, відповідно до якого в Україні вводилася посада президента, яка ставала «найвищою посадовою особою Української держави і главою виконавчої влади» [6]. Поява замість віртуального реального Президента України – Леоніда Кравчука, знайшла своє відображення в Законі України «Про зміни і доповнення до Конституції України» від 14 лютого 1992 року, відповідно до якого КМУ перетворювався з «найвищого органу державного управління Української РСР» на «орган державної виконавчої влади України», підпорядкований Президентові України, підзвітний і відповідальний перед Верховною Радою України [5]. З цього часу розпочалося перманентне протистояння між Президентом України та Верховною Радою України (ВРУ), об'єктом якого став уряд. У цих політичних баталіях також міцніла та формувалась нова українська еліта. До прийняття Конституційного договору в Україні було апробовано дві управлінські моделі:

- сильний за своїми повноваженнями уряд і Прем'єр-міністр /осінь 1992 – весна 1993 рр./ . Протягом зазначеного часу ВРУ делегувала додаткові повноваження КМУ для здійснення економічних реформ. Уряд отримав право видавати декрети, які набували силу закону, а у разі невідповідності Конституції ВРУ могла їх законом скасувати [4].

- концентрація в руках Президента України всієї виконавчої влади /осінь 1993 – літо 1994 рр. Спочатку глава держави своїм Указом № 383/93 від 27 вересня 1993 р. постановив, що він «здійснює безпосереднє керівництво Кабінетом Міністрів України» [9], а через десять днів на його основі було видано інший указ, в якому зокрема вказувалося, що засідання КМУ проводяться під керівництвом Президента України [10].

Після дочасних президентських виборів улітку 1994 року та перемоги на них Леоніда Кучми останній намагався створити сильну виконавчу вертикаль (у 1994 року змінилася система влади на місцевому рівні – запроваджено місцеві державні адміністрації), що призвело до загострення протистояння з Верховною Радою України. Улітку 1995 року між сторонами було досягнуто компромісне рішення та укладено Конституційний договір про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні терміном

на один рік. За Договором Президент України продовжував поєднувати посади глави держави і глави державної виконавчої влади, водночас з цього часу він очолював уряд (Прем'єр-міністр організував і координував роботу КМУ), склад якого одноосібно формував, без узгоджень і затверджень парламентом. З набранням юридичної сили Конституційного договору Україна перетворилася з президентсько-парламентської у президентську республіку.

Підписання Конституційного договору активізувало конституційний процес, який завершився 28 червня 1996 р. прийняттям Конституції України. Відповідно до неї виконавча влада в державі носила дуалістичний характер – повноваження були розподілені між Президентом України і КМУ: Президент ставав главою держави, а КМУ – вищим органом у системі органів виконавчої влади. Глава держави був віднесений до виконавчої гілки лише функціонально, а не структурно. Уряд був відповідальний перед Президентом та підконтрольний і підзвітний ВРУ. Президент України за згодою парламенту призначав Прем'єр-міністра, який у разі позитивного голосування у ВР України подавав пропозиції щодо структури та персонального складу КМУ на затвердження главі держави. З цього часу Президент України отримав право відправляти уряд у відставку. Тобто Україна знову повернулася до парламентаризму, перетворившись у президентсько-парламентську республіку, що знову ж таки спонукало до зародження і формування нових еліт, особливо на виборах до парламенту 1998 року за змішаною системою. Серед парламентських політичних сил у 1998 році був такий розклад: Комуністична партія України (24,65%) – 84 депутати, Народний Рух України (9,40%) – 32 депутати, Выборчий блок Соціалістичної партії України та Селянської партії України «За правду, за народ, за Україну!» (8,55%) – 29 депутатів, Партія Зелених України (5,43%) – 19 депутатів, Народно-демократична партія (5,01%) – 17 депутатів, Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Громада» (4,67%) – 16 депутатів, Прогресивна соціалістична партія України (4,04%) – 14 депутатів, Соціал-демократична партія України (об'єднана) (4,01%) – 14 депутатів [1]. Ці вибори значно посилили роль партій, створивши з них основну рушійну силу у формуванні політичної еліти.

Узагальнюючи вищезазначене, доводиться констатувати, що Конституція України так і не вирішила однієї з найголовніших проблем, що стояла перед політичною системою незалежної держави – створення балансу сил між гілками влади. Наступний хід подій тільки підтвердив серйозні недоліки запропонованої Конституцією моделі організації державної влади і в першу чергу це стосувалося діяльності виконавчої гілки влади.

Після приходу до влади В.Януковича його владна команда подала запит до Конституційного суду України на предмет конституційності прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV». 1 жовтня 2010 р. Конституційний Суд оприлюднив прийняте напередодні рішення й визнав неконституційність внесення змін до Основного Закону в грудні 2004 р. і скасував політреформу. Дане рішення, на думку експертів, носить виразно політично мотивований характер. Відповідні зміни були внесені до Закону України «Про Кабінет Міністрів України»: Президент України на власний розсуд став призначати на посади керівників та заступників у міністерствах та відомствах. Таким чином, наприкінці 2010 р. в Україні була в основному реанімована модель влади, що існувала протягом 1996–2006 рр. з усіма її вадами.

Паралельно з реорганізацією статусу уряду відбулися зміни, що стосувалися чисельності, складу та структури уряду. Так, протягом першої половини 90-х років до складу КМУ входили неміністерські посади, причому Президент не відмовився від практики на власний розсуд визначати коло урядових посад навіть після прийняття Конституції, попри те, що в ст. 114 чітко вказувався перелік членів КМУ (з кінця 1996 р. ця практика відійшла в минуле [13]). На нашу думку, включення неміністерських посад до уряду було викликано традицією, що діяла в радянський час, коли за поданням Голови Ради Міністрів республіки Верховна Рада УРСР могла кооптувати до складу уряду керівників інших органів і організацій УРСР [11].

Одночасно змінювалася кількість центральних органів виконавчої влади: ліквідовувалися одні й організовувалися нові міністерства; укрупнювалися відомства, на базі яких утворювалося нове міністерство, або відбувався зворотній процес. Хоча це і відбувалося перманентно, проте активізація припадала на час після переходу до практичної реалізації завдань адміністративної реформи, як це мало місце в 1999 р. [7, 8, 12]. Як зазначає дослідник Н. Гончарук, на початок 2010 р. відбулося понад 350 трансформацій у системі центральних органів виконавчої влади [2, с. 15]. Враховуючи те, що наприкінці 2010 р. розпочалася нова адміністративна реформа, можемо констатувати, що за роки незалежності відбулося близько 400 перетворень у центральних відомствах, що впливали на ефективність формування адміністративної еліти та змінювало відповідні правила цього процесу. Адміністративна реформа позначилася не тільки на структурних змінах (скорочення відомств, чисельності державних службовців), але й позитивно, на жаль, тільки фрагментарно, вплинула на окремі якісні кадрові управлінські аспекти.

Список використаних джерел.

1. Ворона П. В. Партії, вибори, місцеве самоврядування [Текст] : електоральний зріз уподобань виборців Полтавщини / П. В. Ворона. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2007. – 144 с. – (Серія «Досвід державотворення»).
2. Гончарук Н. Вітчизняний досвід здійснення адміністративної реформи в Україні / Н. Гончарук // Публічне управління : теорія і практика: Збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – 2010. – № 2. – С. 11–16.
3. Кульчицький С. Утвердження незалежної України : перше десятиліття / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2001. – № 2. – С. 3–22.
4. Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про тимчасове зупинення повноважень Верховної Ради України, передбачених пунктом 13 статті 97 Конституції України, і повноважень Президента України, передбачених пунктом 7-4 статті 114-5 Конституції України» : Закон України від 19 грудня 1992 р. № 2886–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 61.
5. Про внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) України : Закон України від 14 лютого 1992 р. № 2113–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1992. – № 20. – Ст. 271.

6. Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР : Закон України від 5 липня 1991 р. № 1293–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 33. – Ст. 445.

7. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 // Збірник Указів Президента України. – 1998. – № 2.

8. Про зміни в системі органів виконавчої влади : Указ Президента України від 13 березня 1999 р. № 250/99 // Збірник Указів Президента України. – 1998. – № 1.

9. Про керівництво Кабінетом Міністрів України : Указ Президента України від 27 вересня 1993 р. № 383/93 // Збірник Указів Президента України. – 1993. – № 3.

10. Про організацію роботи Кабінету Міністрів України : Указ Президента України від 6 жовтня 1993 року № 419/93 // Збірник Указів Президента України. – 1993. – № 4.

11. Про Раду Міністрів Української РСР : Закон Української РСР від 19 грудня 1978 р. № 4157-IX // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1979. – № 1. – Ст. 7.

12. Про систему центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. № 1572/99 // Збірник Указів Президента України. – 1999. – № 4.

13. Про склад Кабінету Міністрів України : Указ Президента України від 14 грудня 1996 р. № 1228/96 // Збірник Указів Президента України. – 1996. – № 4. – Ч. II.

РОКОТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ СЕРГІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Безпека і благополуччя кожної дитини є пріоритетом державної політики. Державні органи і посадові особи усвідомлюють свою відповідальність за долю дітей і визнають, що сім'я є найкращим середовищем для виховання і розвитку дитини, збереження сім'ї для дитини є головною умовою безпеки і благополуччя дитини.

Разом з тим не кожна дитина в Україні має можливість зростати в сприятливому сімейному оточенні. Бідність родин, складні життєві обставини, неадекватність на місцевому рівні послуг з підтримки дітей та сімей з дітьми зумовлюють дитячу бездоглядність, призводять до соціального сирітства. [2]

В Україні функціонує система інституційного догляду та виховання дітей, якою передбачено заклади різних типів, форм власності та підпорядкування, зокрема загальноосвітні школи-інтернати, дитячі будинки, спеціалізовані школи-інтернати I-III ступенів, спеціальні загальноосвітні школи-інтернат I-III ступенів, загальноосвітні санаторні школи-інтернат I-III ступенів; навчально-реабілітаційні центри, будинки дитини та центри соціально-психологічної реабілітації дитини у яких одночасно проживає більше ніж 15 дітей (далі – заклади інституційного догляду та виховання дітей).

Середовище інституційного догляду та виховання дітей не сприяє повноцінному формуванню особистості. Безліч наукових досліджень свідчать про шкідливість інституціональних закладів для психічного та інтелектуального розвитку дитини. Особливо, якщо йдеться про маленьких дітей (до 3 років) – заклади інституційного догляду та виховання дітей наносять невідправну шкоду їхньому мозку.

Процес реформування системи інституційного догляду та виховання дітей розпочався із затвердженням 9 серпня 2017 року урядом Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки і Плану реалізації її першого етапу.

Відповідно до Національної стратегії, вже у 2026 році дітей в інституціях має бути менше 0,5% від загальної кількості дитячого населення (зараз – 1,5%). А ті діти, хто за різних причин все ж залишаться в інституціях, а не в сім'ях – житимуть у невеликих установах в умовах, максимально наближених до сімейних (до 10 осіб в одному закладі).

У кожній громаді мають з'явитися доступні й якісні послуги для сімей з дітьми. Буде існувати ринок цих якісних послуг, не менше 50% з яких будуть надавати професійні громадські організації.

Наразі триває перший етап реалізації стратегії. Кожен регіон має оцінити свою мережу закладів інституційного догляду та виховання дітей, з'ясувати, які діти до них потрапляють та чому. Які є соціальні, освітні, реабілітаційні медичні послуги вже зараз доступні у громадах, а які потрібно впровадити і яким чином передбачити фінансування. Затвердити регіональні плани, які передбачатимуть ряд заходів, спрямованих на створення ефективних механізмів реалізації Національної стратегії. Розробити навчальні програми для підготовки та перепідготовки фахівців, зокрема тих, які працюють із дітьми з інвалідністю. Розробити критерії моніторингу процесу реформування системи інституційного догляду та виховання дітей. Залучити інвестиції для реалізації реформи системи інституційного догляду та виховання дітей.

Першими досягненнями на обласному рівні є затвердження регіональних планів та підписання угод про співробітництво з організаціями, що мають успішний досвід реформування закладів та створення послуг для дітей і сімей.

Міністерство соціальної політики спільно з Представництвом благодійного фонду «Надія і житло для дітей» на виконання Плану заходів з реалізації I-го етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей, провели навчання першої групи регіональних тренерів-консультантів з деінституціалізації.

Деінституціалізація (ДІ) – це процес заміни системи інституційного догляду та виховання дітей на систему, яка спрямована на забезпечення прав та найкращих інтересів дітей, на підтримку сім'ї, створенні належних умов для виховання та розвитку дітей у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного. [4]

Для підготовки тренерів розроблено спеціальну тренінгову програму стосовно реформування системи інституційного догляду та виховання дітей, яка включає наступні складові:

- розвиток дитини, теорія прив'язаності та важливість зростання дитини в сім'ї; причини розлучення дитини із сім'єю та найпоширеніші форми її влаштування в Україні; вплив інституції розвитку та соціалізацію дитини; сучасний стан інституційної системи в Україні, система захисту прав дітей та зміни, необхідні для її ефективної роботи;

- суть, мета, завдання і основні складові деінституціалізації; аналіз Національної стратегії реформування інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки; соціальні послуги для підтримки сімей з метою попередження розлучення дітей з сім'ями,

- розвиток сімейних форм виховання та нових форм якісного стаціонарного догляду, послуги з підтримки випускників інтернатних закладів; міжнародний досвід деінституціалізації.

- процес ДІ на регіональному рівні, в громаді, в інституції – оцінка потреб в послугах та формах догляду у громаді, оцінка потреб дитини у закладі; процес планування переміщення дітей та планування і впровадження ДІ на рівні області та громади; складові реформування та участь дитини в процесі ДІ, комунікація та моніторинг і оцінка.

- відповідальність громади у забезпеченні благополуччя дітей та їх сімей, формування відповідального батьківства та впровадження концепції громади, дружньої до дитини. [4]

Послідовне реформування діючої системи забезпечить захист прав та інтересів дітей в регіоні та сформує систему, яка забезпечить проживання, догляд і виховання дитини в сім'ї або в умовах максимально наближених до сімейних.

Список використаних джерел.

1. Деінституціалізація та трансформація послуг для дітей.— К.: Видавничий дім «Калита» 2009 р.— 193 с.
2. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу: Розпорядження Кабінету Міністрів України №526-р від 09.08.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250190226>
3. Про розробку регіональних планів з реформування системи інституційного догляду та виховання дітей: Лист Міністерства соціальної політики України № 8426/0/2-18/37, 03.05.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/files/deinst/list-mr.pdf>
4. Підготовка тренерів з деінституціалізації: як, чому і для чого? [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hopeandhomes.org.ua/start_of_di_training_programm/ - Назва з екрана.

РОТАР МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

На теперішній час однією з найактуальніших проблем в Україні є забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів як в країні так і територіальних громадах. Зростання цін на електроенергію, вугілля, газ та інші види палива, надзвичайна зношеність та застарілість котельного, електричного, газового обладнання, інженерних мереж, а також наявність системних недоліків і низьку ефективність енергозбереження у бюджетній та житлово-комунальній сферах спонукають шукати нові підходи до розв'язання проблеми та поліпшення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів територіальними громадами.

Природні запаси – вичерпні, тому потрібно переходити на альтернативні джерела енергії, а ефективне впровадження енергозберігаючих технологій, які дозволяють заощаджувати територіальним громадам енергоспоживання з використанням енеозберігаючих механізмів, в результаті якого є економія бюджетів коштів, покращення привабливості громади, її інвестиційного клімату, а і дозволяє громаді залучити додаткові кошти до бюджету територіальної громади від впровадження енергозберігаючих технологій.

У багатьох громадах, села знаходяться на далекій відстані від адміністративного центру, а наявність протяжних повітряних ліній, які перебувають не завжди у гарному стані і як наслідок, в низькій надійності та великих втратах напруги і потужності спонукають шукати виходи. Одним з ефективних шляхів вирішення цієї проблеми є використання відновлюваних джерел (енергії Сонця, вітру, гідроенергії, теплової енергії, біопалива) що надає можливості територіальним громадам додаткового прибутку за рахунок продажу цих природних джерел в систему енергозабезпечення.

Активне впровадження Європейських стандартів з енергоефективності та енергозбереження є перспективним напрямком України [3], [4]. Впровадження і використання інноваційних, швидкококупаємих, енергогенеруючих технологій та устаткування, переробки вторинної енергії в поєднанні з ефективною енергозберігаючою технологією в об'єднаних територіальних громадах дозволять не тільки зекономити бюджетні кошти, а й фінансово вигідний, тому що зменшується залежність від традиційних джерел енергії (нафта, газ, вугілля і т.д.) і природних негараздів. Як приклад, впровадження «зеленого тарифу» це - спеціальний тариф, за яким закуповується електроенергія, вироблена з альтернативних джерел енергії, «Електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями), може бути реалізована на оптовому ринку електричної енергії України, за договорами зі споживачами або за договорами з енергопостачальниками» [1].

Альтернативним видам енергії давно приділяється багато уваги. Це надійність, якість, ефективність, безпека та екологічність [2]. З впровадженням новітніх технологій, обсяги шкідливих викидів та забруднення

навоколишнього природного середовища знижуються за рахунок зменшення кількості палива, що споживається у порівнянні традиційними джерелами енергії, підвищується безпека енергопостачання, також допомагає зменшити залежність України від імпорту енергії.

В Україні, вже працює багато проектів з впровадженням енергозберігаючих технологій. В Дніпропетровській області шляхом впровадження енергоефективних заходів став проект з підвищенням енергетичної ефективності м. Кривий Ріг у «Комунальний комбінований дошкільний навчальний заклад №231» встановили енергоефективне обладнання. На суму (вартість) проекту: 14 455, тис. грн., як очікуване заощадження коштів розрахункове: 1 526, тис. грн., з них розрахунковий термін окупності: 7 років. [5]

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії від 20.11.2-12р. № 5485 IV, [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5485-17>

2. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 11.06.2017р. № 555 IV, [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15>

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України, від 6 червня 2018 р. № 497-р, Київ «Про затвердження плану заходів з реалізації етапу «Реформування енергетичного сектору (до 2020 року)» Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2018-%D1%80>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 р. № 138-р Київ Про схвалення основних напрямів діяльності державної установи «Фонд енергоефективності», [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2018-%D1%80/stru>

5. Офіційний сайт міста Криве озеро, [Електронний ресурс] – режим доступу: https://krmisto.gov.ua/ua/es_project/detail/id/2.html

СИДОРЕНКО НАТАЛЯ ОЛЕГІВНА

голова правління ГО «Інститут Реформ та Інформатизації Суспільства», к.держ.упр.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ЦНАП В ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАДАХ

Впровадження Концепції реформування місцевого самоврядування в Україні значно прискорило децентралізаційні перетворення на місцевому рівні. З кожним роком органи місцевого самоврядування України (далі – ОМС) отримують все більше прав та повноважень, які необхідно реалізовувати на місцях. Не є виключенням й сфера надання адміністративних послуг, яка визначена Урядом, як пріоритетна [2]. В усіх обласних центрах й більшості міст України центри надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) вже створені та працюють тривалий час, проте в новосторонних об'єднаних територіальних громадах (далі – ОТГ) ЦНАП відсутні або тільки починають створюватися.

Чинне законодавство визначає поняття «адміністративна послуга», як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону, при цьому до суб'єктів надання адмінпослуг також відносять ОМС [3].

Створення ЦНАП на території ОТГ потребує від ОМС комплексного вирішення багатьох завдань, які умовно можна поділити на такі напрями: інституційне створення ЦНАП; кадрове забезпечення діяльності ЦНАП; фізичне створення ЦНАП; інформування населення про роботу ЦНАП; подальше ресурсне забезпечення діяльності ЦНАП.

При інституційному створенні ЦНАП ОМС має розробити та затвердити наступні розпорядчі документи (у вигляді рішень місцевої ради) або оновити вже існуючі:

- «Про створення ЦНАП та його штатну чисельність працівників». ЦНАП може створюватися у вигляді відповідного структурного підрозділу (управління, відділу, сектору) ОМС. Також у законодавстві передбачена можливість створення ЦНАП у вигляді «робочого органу», але подальший механізм його діяльності в законодавством не визначено, що може ускладнювати подальшу роботу.

- «Про затвердження Положення про ЦНАП» (типовий документ затверджено Постановою КМУ від 20.02.2013 р. № 118 «Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг») [6];

- «Про затвердження Регламенту роботи ЦНАП», що визначає порядок організації роботи ЦНАП, порядок дій адміністраторів центру та їх взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг (типовий документ затверджено Постановою КМУ від 01.08.2013 р. № 588 «Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг Постанова») [7];

- «Про затвердження Переліку адміністративних послуг, які надаються через ЦНАП» (рекомендовані переліки адмінпослуг визначаються Розпорядженням КМУ № 523-р від 16.05.2014 р. «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг» та Розпорядженням КМУ від 11.10.2017 р. № 782-р «Про внесення змін до розпорядження КМУ від 16.05.2014 р. № 523») [1,4];

- Рішення виконкому місцевої ради «Про затвердження інформаційних та технологічних карток адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП» (вимоги до структури інформаційних карток регулюється ЗУ «Про адміністративні послуги» [3], а технологічних – Постановою КМУ від 30.01.2013 р. № 44 «Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги») [5];

- Рішення виконкому місцевої ради «Про режим роботи ЦНАП» (ЗУ «Про адміністративні послуги» передбачає виконання таких вимог, як: кількість годин прийому суб'єктів звернень має становити не менше 40 годин на тиждень; без перерви та ін.) [3].

Інституційне створення ЦНАП не обмежується виключно цим переліком розпорядчих документів, а може бути розширене за рахунок підготовки та укладання договорів або меморандумів «Про співпрацю» між ОТГ та місцевими державними адміністраціями, іншими суб'єктами надання публічних послуг населенню (соціальних, адміністративних, комунальних).

При створенні ЦНАП можуть виникати й кадрові питання: зміни структури та штатної чисельності ОМС, перерозподіл обов'язків між посадовими особами. Кадрове питання особливо гостро постає для невеликих та середніх за розмірами ОТГ, які мають обмежені людські ресурси, а й іноді стикаються з проблемою відсутності вищої освіти у майбутніх працівників ЦНАП, що заважає призначати їх на посади адміністраторів.

Фізичне створення ЦНАП, також стає викликом для ОТГ. Зрозуміло, що ЦНАП потребує наявності доступного приміщення, яке має бути поділено на умовні зони: інформаційну, фронт- та бек-офіси, зону очікування, зону супутніх послуг, «дитячий куточок», архів. ЦНАП облаштовується меблями, технікою, необхідним для роботи програмним забезпеченням, мережами зв'язку, платіжними терміналами, при потребі – електронною чергою. Для якісного функціонування ЦНАП його працівники проходять необхідні спеціалізовані навчання для отримання доступів до роботи з реєстрами. ОТГ несе відповідні затрати на їх навчання та підключення до державних реєстрів.

Організуючи діяльність ЦНАП в ОТГ необхідно провести роботу з інформування населення та пояснити людям, які послуги вони зможуть отримати в ЦНАП, де він розташований, який режим його роботи та ін.

Питання подальшого ресурсного забезпечення діяльності ЦНАП є також дуже актуальним. Витрати на його утримання: оплата праці, комунальні платежі, Інтернет, обслуговування техніки, забезпечення безпеки (протипожежна сигналізація, охорона), відеоспостереження, канцелярія (придбання паперу, заправка картриджів) та інші витрати необхідно прораховувати й передбачати при плануванні місцевих бюджетів.

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити наступний висновок – створення ЦНАП потребує від ОТГ системного підходу: відповідного ресурсного забезпечення, одночасного виконання робіт з інституційного, фізичного створення, кадрової роботи, інформування населення. Якщо ОТГ неспроможна до реалізації зазначених напрямів, то громада має шукати партнерів чи розглядати можливості для створення інших форм ЦНАП: спільних з іншими ОТГ або мобільних.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг. Розпорядження КМУ № 523-р від 16.05.2014 р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80_ (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

2. Деякі питання реформування державного управління України. Розпорядження КМУ від 24.06.2016 р. № 474-р [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

3. Про адміністративні послуги. Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

4. Про внесення змін до розпорядження КМУ від 16.05.2014 р. № 523. Розпорядження КМУ № 782-р від 11.10.2017 р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/782-2017-%D1%80#n2> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

5. Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги Постанова КМУ від 30.01.2013 р. № 44 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2013-%D0%BF> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

6. Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг Постанова КМУ від 20.02.2013 № 118 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

7. Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг Постанова КМУ від 01.08.2013 № 588 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.

ТЕТЕРІН КОСТЯНТИН ЮРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ І НОВІ ПІДХОДИ В ЇХ ВИРІШЕННІ

У традиційній схемі влади державне управління трактується як виконавча влада, як свого роду моноліт, хоча в дійсності воно складається з безлічі регіональних, місцевих органів. Зі збільшенням числа і розмірів установ ростуть проблеми комунікації, координації, кооперації та контролю. Взаємозалежність різних установ породжує неясність, проблеми організації їх взаємин, а також конфлікти інтересів.

Зовнішня структура державного управління знаходить своє продовження в його внутрішній організації, для якої характерні: монархічне керівництво, ієрархічність, висока управлінська напруга (занадто велика кількість безпосередньо підпорядкованих одному керівнику співробітників), центральні відділи (координаційні служби) для управління ресурсами, право підпису і відповідні обов'язки при прийнятті рішень, розподіл праці і спеціалізація, в першу чергу дисциплінарна (юристи, інженери, вчені природних наук, соціальні працівники і т.д.). У

меншій мірі істотна функціональна спеціалізація (створення умов для виробництва послуг, саме це так зване виробництво, і реалізація продукції або ж керівництво, планування, регулювання і контроль). Підсумки подібного структурування адміністративної системи відомі: перевантаження керівних інстанцій, авторитарний стиль керівництва, надмірна ускладненість і регламентація діяльності, відсутність гнучкості, недостатня вертикальна і просторова мобільність чиновників, неекономічність (незадовільне співвідношення витрат і результатів), неефективність (працівники діють недоцільно і цілі не досягаються). Нерідкі випадки, коли в цьому додатку говорять про «організовану безвідповідальність».

Усунути такого роду недоліки зараз все частіше намагаються за допомогою впровадження нових організаційних моделей, характерних відмовою від бюрократичного централізму, розширенням рамок свободи в прийнятті самостійних рішень і в діях, і, крім того, поділом стратегічних і оперативних завдань державного управління. Стратегічні завдання тут полягають у тому, щоб якомога раніше помітити і оцінити істотні для країни проблеми, які ускладнюються, визначити оптимальні шляхи їх вирішення, зробити відповідний політичний вибір, сформулювати політичні проекти, організувати підтримку більшості громадян і більш послідовно проводити урядову і регіональну політику.

Необхідність вирішення оперативних завдань пояснює потребу виконавчих заходів. Такі завдання впливають із стратегічних завдань і принципово більш обмежені за своїми масштабами. Найчастіше – це вирішення окремих питань. Реорганізація державного управління покликана базуватися на диференціації, спрямованої на вирішення завдань, а не на саму діяльність, як це нерідко має місце при «традиційному» державному управлінні. Стратегічні державні завдання – є прерогативою уряду і міністерств, стратегічні регіональні завдання – прерогативою місцевого самоврядування, місцевих рад. Оперативні завдання, незважаючи на їх переважно виконавчий характер, мають і політичний аспект, оскільки вони реалізуються в межах адміністративно-правових рамок урядової і місцевої політики і контролюються політичними інститутами держави. Суб'єктами, що реалізують завдання, які впливають із стратегічних завдань, орієнтованих на проведення в життя поточної управлінської політики в регіонах, повинні бути місцеві ради. Місцевим радам доцільно передавати рішення оперативних завдань своїм власним підприємствам і організаціям, що вони зазвичай і роблять.

В цілому адміністративні структури повинні базуватися на висновках теорії менеджменту та організації – вони перевірені в господарській практиці і реально створені в багатьох державних адміністраціях в різних країнах. Таким структурам притаманні невелика кількість «плоских» (з переважанням горизонтальних зв'язків, на відміну від «пірамідальних», заснованих на вертикальних, ієрархічних відносинах) інстанцій, більших в порівнянні з колишніми робочими одиницями з більшою самостійністю і покладається на них самих використання сучасних методів менеджменту.

У нових структурах належить дотримуватися принципів: думати про категорії поточної діяльності (наприклад, як конкретно використовувати ресурси, персонал, засоби), але ще більше думати про категорії результатів (як надати послуги, зробити продукти і т.д.), менше займатися поточними проблемами і більше забезпечувати майбутній розвиток, менше випускати документів і більше інформувати (в цьому випадку контролінг забезпечує функцію постачання інформації для об'єктування рішень), зосереджуватись не на процесі діяльності, а на реалізації прийнятих рішень, на досягненні конкретних цілей, на фінансово-економічному способі мислення.

Державним адміністраціям сьогодні недостатньо лише діяти за законом. Нині попит вимагає послуг в формі не тільки відповідно праву, але і вигідних для клієнтів, сприятливих для суспільства і навколишнього середовища. Працюючий в команді над проектами менеджер – провідна фігура державної служби. Чим вище керівна посада, тим більшою мірою менеджер повинен володіти такими знаннями, що виходять за рамки управлінських знань, а це в свою чергу, вимагає великих змін в системі освіти і підвищення кваліфікації. Західна наука про державне підприємство вже розробила для підготовки і підвищення кваліфікації керівних кадрів державної служби спеціальні моделі. Вони передбачають з'єднання занять з підвищення кваліфікації з вивченням організаційно-економічних ноу-хау та нововведень.

Традиційний поділ професійних і координаційних завдань органів управління несумісний з сучасною теорією організації. Такий поділ перешкоджає сприйняттю послуг в їх цілісності. Спеціалізація має, звичайно, переваги, пов'язані з ефективністю поділу праці. Вона також спрощує єдине управління організацією. Але у неї чимало недоліків: широка мережа взаємозалежності, бюрократизм, управлінські надмірності, відомче суперництво і т.д. Звідси, вузькопрофесійна робота покликана супроводжуватися з урахуванням кадрових, організаційних і фінансових ресурсів. Відповідальність за кількість і якість праці слід об'єднувати з ресурсної відповідальністю (за використанні фактори виробництва – людські і матеріальні ресурси), а також з відповідальністю за кінцеві результати, за досягнення поставлених цілей.

Об'єднання різних видів відповідальності співробітників в обласних адміністраціях вельми важливо. Більш розвинене економічне мислення співробітників адміністративних органів допомагає отримувати більш високі результати управлінської діяльності.

Особливо першорядне значення для оптимізації в країні рішень державного рівня мають модернізація бюджетного права, впровадження бюджетування і подвійної системи бухгалтерського обліку. Стандартне ведення бюджетів, обліку та звітності має головним чином фінансово-економічну орієнтацію і не в змозі адекватно відобразити робочі процеси і тим більше їх регулювати. Залишаються без відповідей питання, пов'язані з власним або зовнішнім виробництвом послуг, купівлею, орендою, лізингом будівлі або обладнання, з урахуванням матеріальних цінностей, витратами по введенню і здійсненню законів, оптимізацією органів управління. Відповіді на ці питання вимагають окремих розрахунків.

Державні адміністрації потребують системи розрахунків, використовуваних ринковими підприємствами і передбачає бюджет, бухгалтерський облік та зведення балансу на основі системи подвійної бухгалтерії. Така система розрахунку дає необхідну інформацію для планування і прийняття рішень і служить для складання документації і контролю за результатами. Ця система не повинна бути диференційована, оскільки в цьому випадку можна втратити гнучкість.

В принципі, надходження або доходи повинні служити покриттю всіх витрат. Лише як виняток може спеціально виділятися покриття окремих статей, наприклад, для інвестиційних субсидій або відшкодування цільових витрат. Кошториси в плані результатів і фінансовому плані повинні бути однакові. Такий порядок планування розрахунків надає гнучкість господарювання на середньому рівні. Тим самим створюються системи розрахунків, адекватні самостійності чинним адміністраціям, які в той же час організаційно і законодавчо включені в систему державного управління. Традиційний поділ професійних і координаційних завдань органів управління несумісний з сучасною теорією організації. Такий поділ перешкоджає сприйняттю послуг в їх цілісності. Спеціалізація має, звичайно, переваги, пов'язані з ефективністю поділу праці. Вона також спрощує єдине управління організацією. Але у неї чимало недоліків: широка мережа взаємозалежності, бюрократизм, управлінські надмірності, відомче суперництво і т.д. Звідси вузькопрофесійна робота покликана супроводжуватися урахуванням кадрових, організаційних і фінансових ресурсів. Відповідальність за кількість і якість праці слід об'єднувати з ресурсної відповідальністю (за використані фактори виробництва - людські і матеріальні ресурси), а також з відповідальністю за кінцеві результати, за досягнення поставлених цілей.

Об'єднання різних видів відповідальності співробітників в центральних і регіональних адміністраціях вельми важливо. Більш розвинене економічне мислення співробітників адміністративних органів допомагає отримувати більш високі результати управлінської діяльності.

Пристаючи до реформування державного управління, необхідно мати на увазі, що розрахунки управлінських витрат відмінні від підрахунків «користь-витрати».

Витрати - виражене у грошовій формі споживання факторів (умов) виробництва при підготовці, виготовленні та реалізації продукції. Як фактори виробництва слід враховувати амортизаційні відрахування. Калькуляція управлінських витрат включає управлінські витрати і результати управлінської діяльності, іншими словами, величини, що характеризують роботу і результати. При аналізі управління на принципі «користь-витрати» мається на увазі вплив на національне господарство, до якого можуть входити чи не входити економіко-організаційні відносини «вхід-вихід». Але завжди такий вплив виходить за рамки підприємства і дає позитивний або негативний зовнішній результат, впливає на зміну національного доходу і т.д.

Теоретично можливе поширення калькуляції управлінських витрат на адміністрування що знаходиться поза управлінською системою. Тут мова йде про забезпечення соціальних (з точки зору врахування інтересів різних соціальних груп, соціальної справедливості) екологічних балансів. Як приклад соціальні та екологічні експертизи.

Державні адміністрації повинні приймати обов'язкові для виконання рішення. Ці рішення мають бути обґрунтовані в правовому і фактичному планах. Їх реальність базується на обліку політичних, історичних, культурних, економічних, соціальних, психологічних та інших чинників. Для обґрунтування рішень використовується система контролінгу. Дана область управлінської діяльності допомагає керівництву зібрати, узагальнити і оцінити інформацію, що відноситься до реалізації основних цілей і планування, встановлює відхилення, їх причини та рекомендує необхідні зміни.

Список використаних джерел.

1. Луман Н. Понятие общества // Проблемы теоретической социологии / Под. ред. А. О. Боронова. - СПб.: Петрополис, 1994. - С. 25 - 42.
2. Політологія: Навчальний посібник / Бабкіна О. В., Горбатенко В. П. - К.: ВЦ, 2006. - 568 с.

УШАКОВА ОКСАНА ІВАНІВНА

*науковий співробітник відділу організації фундаментальних та прикладних досліджень
Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень НАДУ при Президентіві України*

МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Стан громадського здоров'я в Україні тривалий час залишається кризовим, про що свідчить високі рівні смертності та захворюваності, низький рівень середньої очікуваної тривалості життя, від'ємний природний приріст. У той же час більшість детермінант здоров'я та ефективних стратегій можуть реалізуватись за широкої участі інших сфер суспільного життя. Дуже часто у сучасних умовах недостатньо ефективних механізмів та стимулів для розвитку міжсекторальної взаємодії як на національному, так і на місцевому рівнях.

Наразі існує багато практичних та інституційних бар'єрів для системних змін з метою забезпечення міжсекторальної взаємодії у сфері охорони здоров'я. Важливо, щоб основна увага фокусувалась на подолання неінфекційних захворювань, що є важливою проблемою як для Європейського регіону ВООЗ так і для України. Для забезпечення стабільного прогресу у міжсекторальній взаємодії, необхідний гнучкий та прозорий підхід до формування публічної політики щодо розподілу ресурсів, популяризації здорового способу життя, профілактики, лікування захворювань та реабілітації [3; с.14]. В 2013 році встановлено, що тільки 3 з 25 країн Європейського Союзу відзвітували про повністю розвинені підходи до залучення коштів для міжсекторальної взаємодії з метою сприяння гендерній рівності та популяризації здорового способу життя.

Міжнародний досвід свідчить про багато спроб організації міжсекторальної взаємодії у сфері охорони здоров'я. Налагодження успішної міжсекторальної взаємодії повинне починатись з етапу планування. Цілі сталого розвитку створюють сприятливі умови для міжсекторального управління та фінансування. Здоров'я і добробут людей та сталий розвиток є взаємозалежними складно діючими системами. Завдання для урядів різних країн - покращення громадського здоров'я, подолання нерівності, врахування економічних та екологічних викликів для досягнення сталого розвитку (задоволення поточних потреб, не погіршуючи здатність майбутніх поколінь

задовольнити власні потреби) та забезпечення здоров'я і добробуту нинішніх і майбутніх поколінь. Безумовно, що поліпшення громадського здоров'я позитивно вплине на соціально-економічний розвиток. Існують стійкі нерівності щодо здоров'я між і в межах країн, які продовжують бути неприйнятними, переважно тому, що нерівність щодо здоров'я – невдалі спроби уряду підтримати соціальний і економічний потенціал населення.

В Україні активно реалізується реформа системи охорони здоров'я. Згідно зі статтею 32 Закону України «Про місцеве самоврядування», до повноважень місцевого самоврядування належить, зокрема, управління закладами охорони здоров'я, забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності медичного обслуговування на відповідній території. За новою моделлю, з національного рівня фінансуватиметься програма медичних гарантій, тоді як кошти місцевих бюджетів будуть спрямовані на забезпечення роботи системи, а також на запровадження місцевих програм [2]. Але оскільки більшість детермінант здоров'я, лежать за межею системи охорони здоров'я, то необхідно розвивати підходи до міжсекторальної взаємодії у сфері охорони здоров'я. Ця взаємодія буде успішною при залученні органів державної влади всіх рівнів, так само як приватного сектору, громадських організацій та усіх стейкхолдерів. Покращення здоров'я і добробуту громадян є всеосяжною соціальною метою, яка вимагає спільної дії. Включення питань здоров'я в політику інших секторів стає частиною їх соціального зобов'язання як для поліпшення добробуту, так і кращого управління [1; с.181].

Покращення громадського здоров'я і зменшення нерівності стосовно здоров'я виходить за межі не тільки державної політики у сфері охорони здоров'я, а й соціальної політики загалом. Фундаментальні причини нерівності у суспільстві знаходяться у площині глобальних економічних зрушень, політичних пріоритетів та рішень, соціального захисту, підтримки цінностей рівності і справедливості у суспільстві. Очевидна важливість міжсекторальної взаємодії органів публічної влади у сфері збереження та покращення громадського і індивідуального здоров'я. В сучасних умовах децентралізації місцеві органи влади можуть забезпечити координацію міжсекторальної взаємодії щодо покращення здоров'я територіальних громад. Узгодженість державної політики у різних сферах є вирішальною для подолання нерівності щодо здоров'я, при цьому її основні аспекти повинні доповнювати, а не суперечити один одному. Особливо важливою є роль місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Саме на місцевому рівні є змога ефективно вирішувати проблему забезпечення доступу до послуг з охорони здоров'я відповідно до потреб територіальної громади. Децентралізація управління та фінансування у сфері охорони здоров'я створює можливість більш ефективно діяти відповідно до потреб і пріоритетів громадян окремої території. Заходи з профілактики і покращення здоров'я є найбільш результативними на місцевому рівні, де мобілізуються всі можливості суспільства і застосовується демократичний підхід щодо залучення стейкхолдерів до вирішення вказаних проблем.

Список використаних джерел.

1. Кульгінський Є.А. Розвиток державного управління системою охорони суспільного здоров'я України в контексті європейської інтеграції: монографія/ Є.А.Кульгінський// К.:СТ-ДРУК, 2016. – С.181.
2. Реформа системи охорони здоров'я [Електронний ресурс]. Урядовий портал.- Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>
3. David McDaid Institutionalising intersectoral action: a time for leaping and pole-vaulting [Електронний ресурс] / McDaid// Eurohealth. – 2018. - Vol.24, No.1.- pp.13-15. Режим доступу: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/365972/EH_v24n1.pdf?ua=1

ЧАЙКА АНЖЕЛІКА ВАЛЕРІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Основним завданням державної політики в напрямку розвитку сфери благоустрою населених пунктів є формування якісної законодавчої бази. Нормативно-правове забезпечення являється важливим механізмом, що регулює взаємодію суб'єктів у сфері благоустрою населених пунктів. Тому дуже важливо проаналізувати основні законодавчі акти, які входять до системи нормативно-правового регулювання сфери благоустрою населених пунктів. [7]

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». В даному законі викладені повноваження органів місцевого самоврядування в галузі житлово-комунального господарства, в тому числі у сфері благоустрою населених пунктів. [5]

Закон України «Про благоустрій населених пунктів» доповнює та конкретизує повноваження органів місцевого самоврядування виключно в сфері благоустрою. Крім того, Закон визначає правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямований на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини. Відповідно до статті 13 ЗУ «Про благоустрій населених пунктів» до об'єктів благоустрою населених пунктів належать: території загального користування парки, рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; пляжі; кладовища; інші території загального користування); прибудинкові території; території будівель та споруд інженерного захисту територій; території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору. [2]

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» визначає організацію, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій, зокрема в сфері благоустрою населених пунктів. [6]

Закон України «Про відходи» визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням, сортуванням,

обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також з відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини на території України, зокрема на об'єктах благоустрою населених пунктів. [3]

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» регулює відносини, що виникають у процесі надання та споживання житлово-комунальних послуг, зокрема послуг з поводження з побутовими відходами. [4]

Житловий Кодекс Української РСР сприяє забезпеченню права громадян на житло, ефективному використанню та охороні житлового фонду, зокрема житлових будинків і прибудинкових територій, як об'єктів благоустрою населених пунктів. [1]

Аналізуючи законодавство в сфері благоустрою, можна помітити дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій. Наприклад, відповідно до підпункту 15 пункту а статті 30 ЗУ «Про місцеве самоврядування» серед повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад віднесено питання затвердження схем санітарного очищення населених пунктів та впровадження систем роздільного збирання побутових відходів. Відповідно до пункту 5 частини першої статті 20 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» місцева державна адміністрація розробляє та затверджує схеми санітарного очищення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці та організовує окреме збирання побутових відходів, інших видів відходів як вторинної сировини. Відповідно до пункту 10 частини першої статті 21 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» місцева державна адміністрація здійснює контроль за використанням відходів з урахуванням їх ресурсної цінності та вимог безпеки для здоров'я людей і навколишнього природного середовища та розглядає справи про адміністративні правопорушення або передає їх матеріали на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи. Відповідно до підпункту 12 пункту б частини першої статті 33 ЗУ «Про місцеве самоврядування» до делегованих повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи. Аналогічне дублювання повноважень простежується, якщо порівняти компетенцію органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами в ЗУ «Про відходи».

Таким чином в українському законодавстві, зокрема в сфері благоустрою населених пунктів, присутня фіксація одних і тих же повноважень за двома різними підсистемами публічної влади. Фактично це є дублюванням повноважень, котре виражається в тому, що напрямки діяльності цих органів співпадають повністю або частково. Однак сама сутність поняття «делегування» передбачає, крім наділення повноваженнями визначеного органу, вилучення відповідних повноважень з компетенції органу, який делегував повноваження, і наділення його можливістю здійснювати контроль за виконанням делегованих повноважень. Порушені проблеми набувають особливої актуальності в умовах децентралізації. Залишення їх поза увагою тягне за собою низку несприятливих наслідків, таких як ускладнення об'єктивної оцінки діяльності таких органів, невиправдане збільшення управлінських витрат, можливість уникнення відповідальності за невиконання делегованих повноважень. [8]

Крім того, аналізуючи законодавство в сфері благоустрою населених пунктів, спостерігаємо наявність застарілих законодавчих актів. Наприклад, Житловий Кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-Х. Даний Житловий Кодекс не відповідає вимогам сьогодення, не адаптований до змін, які відбулися в суспільстві, містить застарілі правові норми, визначення та поняття.

Таким чином, з метою підвищення якості надання послуг населенню та задоволення потреб громадян, законодавство в сфері благоустрою потребує усунення наявних прогалин. По-перше, необхідно вжити заходів, спрямованих на ліквідацію дублювання повноважень, що належать органам публічної влади. Для цього на законодавчому рівні потрібно чітко розмежувати функції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування та встановити механізм контролю за виконанням делегованих повноважень. По-друге, потребують оновлення правові норми Житлового Кодексу, що сприятиме ефективному використанню та охороні житлового фонду, зокрема житлових будинків і прибудинкових територій, як об'єктів благоустрою населених пунктів.

Список використаних джерел.

1. Житловий Кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-Х.
2. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 № 2807-IV.
3. Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 № 187/98-ВР.
4. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII.
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР.
6. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV.
7. Ігнатенко О. П. Нормативно-правове регулювання сфери благоустрою населених пунктів / О. П. Ігнатенко // Вісник НАДУ при Президенті України. - 2014. - № 2. - С. 36-41.
8. Повноваження органів місцевого самоврядування і проблема їх делегування! – Режим доступу: <https://www.pravoconsult.com.ua/problemi-deleguvannya-povnovazhen-mi/>.

ЧЕРНЕЦЬ ВІКТОРІЯ ЛЕОНІДІВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНІ СВОБОДИ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Основним призначенням конституції є забезпечення політичних прав і свобод громадянам, для чого застосовуються певні прийоми та алгоритми дій що встановлені Конституцією та законами України (ст. 19) [1], які являються для влади та створюють систему стримувань і противаг.

Послідовність таких прийомів та дій розглядається у законодавстві, як спосіб забезпечення прав і свобод громадян. 16 липня 2015 року Верховна рада ухвалила постанову, згідно з якою скерувала законопроект про внесення змін до Конституції у частині децентралізації влади до Конституційного Суду для надання висновку щодо його відповідності статтям 157 і 158 Конституції. 30 липня 2015 року Конституційний Суд надав позитивний висновок (Висновок КСУ № 2-рп/2015 від 30.07.2015 р.) стосовно відповідності конституційним цінностям і принципам змісту зазначеного законопроекту – недоторканності сутності змісту прав людини і основоположним свободам.

Розрізняють два способи забезпечення політичних прав і свобод громадян:

- здійснюється органом влади за власною ініціативою і на регулярній основі;
- здійснюється органом влади за умов виникнення певних обставин.

Одним з основних напрямів забезпечення свобод громадянам є право на інформацію, що закріплюється Конституцією України, Законом України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення, а також дуже важливо згадати Постанову Кабінету Міністрів України «Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами», «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади».

Вище названі документи забезпечують основні принципи інформаційних відносин влади і громадян, а саме гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації та свобода її обміну; об'єктивність, вірогідність інформації; повнота і точність інформації; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації [5].

Для належного виконання окреслених обов'язків органи виконавчої влади потребують адекватної ресурсної бази, до яких можна віднести: правові, організаційні, освітні, технічні, фінансові ресурси та інші.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» [3] передбачає парламентський, громадський та державний контроль за дотримання прав громадян, але достеменно не конкретизується ні орган контролю, ні періодичність перевірок, ні процедури його здійснення. Громадянське суспільство на разі має достатню прав і свобод для взаємодії з виконавчою владою, найбільш поширеними формами взаємодії з є публічне громадське обговорення, громадська експертиза, конференції, семінари, громадські слухання, круглі столи, збори, зустрічі з громадськістю, робота громадських приймалень, опитування громадської думки, громадські ради, соціальний моніторинг, дискусії в мас-медіа, телефонні «гарячі лінії», ведення форумів на офіційних сайтах та в інших формах.

Наступне політичне право, забезпечення якого здійснюється у кожному органі виконавчої влади регіонального рівня, – це рівне право на державну службу. Відносини щодо реалізації рівного права доступу до державної служби регулюються частиною 2 статті 38 Конституції України [1], Законом України «Про державну службу» [2].

Існує два способи заміщення вакантних посад у системі державної служби: призначення і конкурс. Процедура конкурсу викликає низку питань, адже конкурсна комісія для заміщення вакантної посади утворюється у складі голови, секретаря і членів комісії за рішенням керівника органу, таким чином, члени конкурсної комісії перебувають у відносинах субординації з керівником державного органу, а це сприяє неупередженому і не об'єктивному ставленню до кандидатів на вакантні. Передбачені процедури, не сприяють забезпеченню рівного права доступу до державної служби. Європейська практика показує, що проведення конкурсу займається незалежний орган зовнішнього оцінювання кандидатів.

Важливим кроком на шляху формування правового забезпечення права на звернення став Указ Президента «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [6], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» [4] тощо. Громадяни мають можливість на звернення до Європейського Суду з захисту прав людини задля цього в Україні було ратифіковано «Європейську конвенцію про захист прав і основних свобод» [7]. Кожен громадянин України одержав право, у разі порушення Україною її конвенційних зобов'язань, звертатися до Європейського суду.

Забезпечення публічною владою політичних прав людини і свободи громадян в умовах децентралізації, відповідно до стандартів легітимності наблизеності та доступності управлінських послуг можливе після становлення самодостатнього місцевого самоврядування на рівні громад.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України 13 січня 2011 року, № 2939-VI // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

4. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова КМУ від 14 квітня 1997р. № 348. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1153 від 17 листопада 1997 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-97-p>

5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. № 2657–XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>

6. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування: Указ Президента України від 7 лютого 2008 р. № 109/ 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/109/2008>

7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. – 1997. – № 40. – Ст. 263.

ЧЕРНИХ ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

На сьогоднішньому етапі розвитку української держави актуальною проблемою можна визначити розвиток народовладдя або демократії. Взагалі демократію можна розглядати по-різному, але найбільш поширеним трактуванням ми можемо назвати демократію, як визнання народу єдиним джерелом влади та участі у організації та здійсненні державної влади, коли всі представники народу залучені до прийняття державних рішень. Народ обирає шляхом голосування на виборах представників до сільських, селищних, міських, районних, обласних рад та до парламенту, для вирішення їх питань шляхом прийняття законодавчих актів. Таким чином, шляхом прямої демократії виникає представницька демократія, яка на сучасному етапі дуже важлива для народу, але ефективність її дії бажає бути кращою.

Сьогодні теорія представницької демократії є одним із найефективніших механізмів реалізації ідеї народовладдя, що за умови дотримання принципу верховенства права, вільного розвитку громадянського суспільства, поділу влади є гарантією ефективного функціонування держави та стабільності політичної системи. Народне представництво розвинулось від первинних форм безпосереднього врядування та імперативного мандата до конституювання народного суверенітету й формування публічних представницьких установ на основі вільного представницького мандата, до легалізованого опосередкування народного представництва через політичні партії (рухи) [1].

У правовому аспекті під поняттям «представницька влада» прийнято розуміти сукупність повноважень, делегованих громадянами шляхом виборів на певний строк своїм представникам в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також система самих цих органів [2].

Представницьку владу не можна ототожнювати лише із законодавчою, оскільки ця влада включає не лише законодавчі повноваження. Вона наділена нормотворчими, контрольними, розпорядчими та іншими повноваженнями. Ще Монтеск'є зазначав, що народ має робити через своїх представників усе те, що він прагне зробити сам. Він вбачав велику перевагу у тому, що вони здатні детально обговорити і вирішити справи, до чого народ в цілому не підготовлений. Професійність народного представництва, його спроможність прийняти, коли це необхідно, компромісні рішення, які відображають точку зору різних політичних сил, дозволяє запобігти внутрішнім конфліктам. Нині в Україні проходить процес формування елементів громадянського суспільства і до його важливіших підвалин належать інститути представницької демократії [3]. Виходячи з вказаного, можемо стверджувати про те, що представницька демократія тільки формується тому нею зацікавлені науковці як українські, так і зарубіжні.

Побудова демократії є тривалим, складним і багатограним процесом, що вимагає дотримання державними інституціями та суспільством певних принципів, умов існування. Демократія – це не лише формальне визнання народу джерелом влади, сувереном, стосовно якого влада відіграє обслуговуючу роль, не тільки переважне право більшості під час ухвалення суспільних рішень, а й повноваження прав і потреб меншості, загальне дотримання закону й конституційного порядку, чітке визначення політичних процедур, суспільних заходів, політичної комунікації за допомогою регламентів, толерантне, терпиме ставлення її учасників до інших думок і позицій, готовність до компромісу у вирішенні спірних питань. Ознакою демократії є участь громадян у формуванні органів державної влади, контролі за їх діяльністю, вплив на прийняття спільних для всіх рішень на засадах загального, рівного виборчого права і здійснення цього права у процедурах виборів, референдумів тощо, участь у розв'язанні суспільних проблем. До основних критеріїв демократії відносять «народовладдя» чи здійснення влади народом безпосередньо. Народовладдя є одним із головних елементів демократії, реалізація належній народу державної та політичної влади. Форма представницького народовладдя виявляється в тому, інтерес народу представляють народні обранці (депутати) в законодавчих та місцевих органах влади. Народовладдя неможливе без демократичної держави, політичних партій, органів місцевого самоврядування, інститутів безпосередньої демократії. Суть представництва полягає в тому, що кожен депутат потрапляє до представницького органу лише

шляхом обрання, саме по собі представництво і є найважливішим завданням для депутата, система народного представництва функціонує на засадах прямого та зворотнього зв'язку. В правовій державі влада і народ не протистоять одне одному як щось ворожнече і чуже, разом з тим і не зливаються цілком і не становлять щось неподільно існуюче [4].

Важливу роль у встановленні представницької демократії та інституту публічної влади є органи місцевого самоврядування, який розвивається відповідно до системи законодавства і формується парламентом, який визначає конституційно-правовий статус місцевого самоврядування.

Конституція України гарантує громадянам України право обирати і бути обраним до інституції місцевого самоврядування. Саме через представницькі органи місцевого самоврядування та депутатів, які входять до їх складу, громадяни здійснюють владу на місцевому рівні, реалізуючи своє право брати участь в управлінні місцевими справами через своїх представників [5].

Велику роль у здійсненні впливу на владу відіграє така форма участі народу як пряма демократія. У прямій демократії народ сам бере участь у обговореннях і прийнятті рішень. Такий варіант самоуправління використовується у територіальних громадах у формі зборів (референдум, демонстрації, мітинги, звернення до владних структур всіх рівнів і до ЗМІ), у ході яких громадяни обговорюють нагальні проблеми управління, фінансування, соціальні програми. Але така форма демократії має свої мінуси: складність прийняття рішень, погана проінформованість та недостатня компетентність народу, багатозначне поширення думок, що багато в чому заважає у створенні правильних рішень.

Таким чином, саме через поєднання репрезентативного та прямого механізмів демократії має стати універсальним принципом організації суспільного життя на всіх рівнях – на рівні самоорганізації співмешканців будинку, профспілки, вченої ради університету, громадської організації, аж до політичної партії та держави в цілому. Це може забезпечити максимальне врахування інтересів громадян та соціальних груп при прийнятті суспільно значущих рішень з одного боку, та високий рівень участі населення в політичному житті суспільства іншого [6].

Отже, можна шукати багато плюсів і мінусів в формах представницької демократії та прямої демократії, але вони не можуть існувати одна без одної. Для удосконалення форми представницької демократії, ще багато потрібно працювати та удосконалювати нормативно-правові акти, які б регулювали діяльність таких представників. Якщо ми стверджуємо, що наша країна демократична, то народ країни має владу обирати, мати своїх представників та контролювати прийняття ними рішень.

Список використаних джерел.

1. Венгер В.М. Науковий вісник 1' 2012 Львівського державного університету внутрішніх справ / В.М. Венгер, Л. :2011 – с. 470
2. Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник/П.П. Шляхтун – К.: Парлам. вид-во, 2003 – с. 107
3. Ворона П.В. Напрямки реформування системи місцевого самоврядування в Україні / П.В. Ворона// Х.:2011, с. 333
4. Васильченко О.Ю. Інститут народного представництва як основа демократичної держави/ О.Ю. Васильченко// Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики: матеріали наук.-практ.конф. за міжнар.участю, (за заг.ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, с. В. Загороднюка)-К.: 2011 – Т.2. – С. 382-383.
5. Калиновський Б. Порядок формування та конституційний статус представницьких органів місцевої публічної влади в Україні/ Б. Калиновський// Вибори та демократія. - 2012. - № 1.- С. 44-45.
6. Мамонтова Е. Демократія участі – нова філософія управління /Е.Мамонтова// Актуальні проблеми державного управління: зб.наук.пр.ОПІДУ/ (голов.ред.М.М. Іжа) – О.:, 2017.-Вип.1 (73).-С.38

ШЕВЧЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

студентка Харківського Національного Університету міського господарства імені О.М. Бекетова, факультет менеджменту, кафедра менеджменту і публічного адміністрування

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Соціально-економічна ситуація, що на теперішній час склалася в Україні, вимагає впровадження соціально-економічних заходів для надання допомоги соціально незахищеним верствам населення. Соціально-економічну політику розвитку регіону можна визначити, як комплекс соціально-економічних заходів держави, що направлені на забезпечення зайнятості населення, розвиток ринку праці, підвищення економічного та соціального рівня громадян, збільшення комплексу соціальних послуг для населення тощо. За допомогою регіональної соціальної політики в ринковій економіці реалізується принцип соціальної справедливості, що передбачає певну міру вирівнювання становища громадян, створення системи соціальних гарантій для всіх верств населення.

Метою соціально-економічної політики регіонального розвитку є створення передумов для активного соціально-економічного розвитку регіонів країни, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів, посилення процесів ринкової модифікації на підставі підвищення ефективності використання економічного потенціалу регіонів, що дозволить крім іншого підвищити рівень життя населення.

Про важливість викладеної проблеми та її особливе місце говорить те, що основні напрями соціально-економічної політики розвитку була закріплена на законодавчому рівні ще 2001 р. в «Концепції державної регіональної політики» [2]. В подальшому держава продовжувала приділяти цьому значну увагу, а 5 лютого 2015 р. було прийнято Закон України «Про засади державної регіональної політики». Слід зазначити, що в умовах

ринкової економіки стає дуже важливим забезпечити гарантію конституційного права громадян на працю, забезпечення соціального захисту інвалідів, малозабезпечених верст населення. У зв'язку з цим держава вимушена втручатись в сферу розподілу доходів шляхом проведення зваженої соціальної політики. Здійснюючи перерозподіл національного доходу через бюджет, держава реалізує систему соціальних норм. Однак багато вчених та дослідників сходяться на думці, що дотації, що надаються державою для окремих регіонів або секторів економіки, носять подвійний характер. З одного боку вони допомагають покрити дефіцит місцевих бюджетів, з другого - фінансові кошти вилучаються з інших, більш економічно успішних регіонів та видів економічної діяльності. При цьому дотаційні регіони втрачають мотивацію для вдосконалення та впровадження інноваційних підходів, оскільки мають впевненість, що недостатність власних коштів буде знову компенсована державою [1].

Соціально-економічна політика регіону реалізується через механізм державних програм соціального забезпечення і системи соціальних послуг. Найважливішою частиною регіональної програми соціального забезпечення є соціальне страхування. Соціальне страхування поширюється на осіб, що мали протягом певного часу постійну роботу і втратили дохід у зв'язку з хворобою, безробіттям, пенсійним віком. Система соціального страхування компенсує цій частині населення втрату доходу з фонду соціального страхування. На теперішній час формується нова загальноєвропейська модель соціальної політики, основний принцип якої є поєднання економічної ефективності та соціальної солідарності. Здійснюється переорієнтація соціальних програм з універсального рівня на індивідуальний, що значно дешевше та ефективніше, у зв'язку з тим, що допомога надається лише тим, хто дійсно її потребує. У разі успішного запровадження соціально-економічної політики в окремих районах, містах, селищах, буде поліпшуватись соціально-економічний клімат регіонів в цілому та зменшувати негативний вплив кризових явищ [4].

Таким чином, формування державної регіональної політики вимагає чіткого визначення концептуальних принципів розвитку регіонів на загальнодержавному рівні [3]. Така концепція має формувати ідею, мету та пріоритети розвитку регіонів на тактичну та стратегічну перспективи, враховувати основні проблеми і напрями їх розв'язання для забезпечення структурної перебудови регіонів, поліпшення територіальних економічних пропорцій, здійснення роздержавлення та приватизації майна, земельної реформи, сприяти розвитку підприємництва, поступово вирівнювати існуючі відмінності між економічними і соціальними рівнями розвитку окремих регіонів з врахуванням історичних, демографічних, природно-ресурсних та економічних особливостей. Ефективність соціально-економічної політики визначається сукупністю організаційно-правових та економічних заходів щодо стратегічних і поточних цілей регіону, його ефективного розвитку, раціонального використання ресурсного потенціалу регіонів, створення сприятливих умов життєдіяльності людей, забезпечення екологічної безпеки довкілля тощо [5].

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 5 лютого 2015 р. // Голос України. – 2015. – 04 берез. № 39.
2. Концепція державної регіональної політики : Указ Президента України 25 травня 2001 р. № 341/200 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст. 983. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>.
3. Концепція загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України 17 липня 2013 р. № 603-р [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України – 2013. – № 66. – 2402 – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>.
4. Кузнецов А. О. Соціально-економічний розвиток регіону: зміст, форми та особливості державного регулювання / А. О. Кузнецов // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012.
5. Нуркенова М. Концептуальные основы региональной социальноэкономической политики государства [Електронний ресурс] / М. Нуркенова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 428–433.

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. і. н., професор*

ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

В сучасних умовах ефективно кадрове забезпечення публічної служби стає однією із ключових пріоритетних завдань, яке визначає долю ідучих в державі перетворень. Загальновідомо, що тільки високопрофесійні, компетентні, морально стійкі, законопослушні службовці здібні забезпечити будівництво демократичної держави.

Таки люди в Україні є, і їх треба тільки знайти, створити ефективну систему формування персоналу публічної служби, чітко визначити критерії і принципи, якими слід керуватися.

Головне при формуванні персоналу – забезпечення посад в органах публічної влади працівниками високої кваліфікації, здатними професійно виконувати свої посадові обов'язки і забезпечувати досягнення поставлених завдань. Такі вимоги висуваються до усіх працівників, незалежно від того, які завдання і функції вони виконують в органах публічної влади і визначаються як персонал цієї влади.

При цьому, під персоналом публічної служби ми розуміємо особовий склад працівників органів державної влади і місцевого самоврядування, державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, постійних і непостійних, а також працівників і службовців, які технічно обслуговують їх діяльність.

Формування персоналу публічної служби будується на базі принципів, механізмів, сукупність процедур яких складають теоретико – методологічну основу відбору персоналу для публічного управління. На наш погляд, такою теоретико – методологічною основою відбору людських ресурсів для публічного управління є теорія раціональної бюрократії М. Вебера. Саме у ній містяться найважливіші принципи, сукупність яких утворює ефективний метод відбору кадрів для публічної служби та порядок організації її роботи.

До них відносяться **принципи**:

- *розподілу праці*, який утворює умови для чіткого визначення відповідальності кожного члена організації за ефективне виконання своїх обов'язків;

- *ієрархія влади чи посадовий принцип*. Відповідно з ним, кожний службовець адміністративної ієрархії відповідає перед вищестоячою особою не тільки за свої рішення і дії, а і за усіх підлеглих;

- *система правил, яка регулює діяльність організації*. Ці правила є ні чим іншим, як стандарти і інструкції, які забезпечують одноманітність у виконанні кожного завдання, незалежно від того, хто його виконує, а також визначає відповідальність індивідуальної діяльності;

- *формальна невизначеність керівника*. Ідеальний керівник управляє організацією у відповідності з раціональними стандартами, які виключають особисті емоції і пристрасті. Невизначеність сприяє однаково справедливому відношенню до усіх людей, а таким чином і розвитку демократичних принципів в організації;

- *служба у бюрократичній організації базується на тому, що її члени відповідають технічній кваліфікації посад, які займають*. Ця відповідальність забезпечується рядом офіційних екзаменів, спеціальної професійної підготовки чи освіти.[1]

Запропонований М. Вебером ще наприкінці 20 –го століття метод не втратив своєї актуальності і зараз. Його життєздатність пояснюється тим, що: по – перше, Веберові принципи бюрократичного метода відбору кадрів для управління будуть, як і сама система державного управління, непорушною до тих пір, поки існує держава, а держава (як система політичної організації суспільства) буде існувати завжди; по – друге, у той чи інший період розвитку держави, може змінюватись лише амплітуда актуалізації того чи іншого принципу. Тобто, відаючи належне веберівській методології формування персоналу та правил роботи персоналу, треба виходити з того, що час вносить свої корективи, передбачає модернізацію деяких положень.

Сучасні методологічні засади та конкретні принципи стосовно формування складу органів державного управління та місцевого самоврядування, тобто публічної служби, чітко визначені у Законі України « Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 899 (далі Законі), інших нормативно – правових актах, в яких відображені сучасні вимоги до професійних і особистісних якостей претендентів на службу в цих органах.[2]

До найважливіших принципів, сукупність яких створює ефективний метод відбору кадрів для публічної служби відносяться:

1. Принцип підбора кадрів в апарати органів публічної влади за їх професійними, діловими та моральними якостями. Так в Законі чітко визначені вимоги професійної компетентності до осіб, які претендують на вступ на державну службу. Такі особи повинні мати відповідну освіту, стаж і досвід роботи в органах державної влади чи місцевого самоврядування, вільно володіти державною мовою, а на окремі посади і іноземною, знати Конституцію України, закони, нормативно правові акти стосовно виконання відповідних посадових обов'язків. Наприклад, для заміщення посади категорії «А» вищого корпусу державної служби, необхідно мати вищу освіту не нижче магістра, загальний стаж роботи не нижче 7 років, керівництва структурними підрозділами в системі публічної служби не менше 3 років. Для цієї категорії службовців є обов'язково володіти вільно не тільки державною мовою, но і однією із офіційних мов ЄС. Важливо підкреслити, що для чиновників категорії « А » передбачене строкове призначення терміном 5 років. Цей термін може пролонгуватись лише двічі.

Крім того, окремою статтею Закону розкривається сутність професіоналізму та патріотизму службовця, яких він повинен дотримуватись. Мова йде про компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення рівня професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, більш того, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону, віддане і вірне служіння Українському народові.

2. Дотримання принципів гласності, відкритості та справедливості. Законом передбачений порядок підбору кандидатур, встановлені процедури і правила заміщення посад. Так, передбачено, що єдиним механізмом зайняття посад усіх категорій є відкритий і прозорий конкурс. В Законі зазначається, що прийняття громадян України на посади державної служби без проведення конкурсу заборонено. Суцільні конкурси вбивають політичну корупцію, призначення по квотному принципу, за взятку, мотивам особистої відданості. Посаду отримує той, хто краще підготовлений до її виконання, у кого є більше професійних заслуг і досягнень, у порівнянні з іншими претендентами. Прозорістю конкурсу забезпечується реалізація Конституційного права громадян на рівний доступ до госпслужби та управління державою відповідно до їх дібностей і професійної підготовки. Важливо також, що конкурсний відбір персоналу гарантує достатньо високу об'єктивність оцінки придатності кандидата до роботи в державному апараті, неупереджене оцінювання результатів діяльності.

У той же час інститут конкурсного відбору, при усій його значимості, не можна переоцінювати. Поки що, як свідчить аналіз, конкурс в практиці роботи публічних органів ще не завжди ефективні. Причин багато: відсутність множеності підготовлених кадрів; не високий імідж публічної служби, бажання роботи в ней, суб'єктивні фактори та ін.

До недоліків конкурсного відбору можна віднести і те, що проведення екзамену дає змогу визначити переважно професійний рівень претендентів, але не їх моральні якості, особливості характеру. За допомогою конкурсів не можна встановити, хто буде найкращим працівником з точки зору відношення з вищим керівництвом, з колегами та підлеглими. Для покращення ситуації доцільно було б застосувати психологічне тестування претендентів.

3. Принцип рівного доступу громадян на публічну службу без якої – лібо дискримінації. Законом передбачена заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження.

Принципи рівного доступу громадян на державну службу без якої лібо дискримінації значно розширює соціальну базу, джерела кадрового повнення публічної служби. Джерелом формування кадрового складу публічної служби можуть бути висококваліфіковані спеціалісти, успішні бізнесмени, працівники фінансово – економічної сфери, здібні випуски вищих навчальних закладів.

Закон також гласить, що право бути публічним службовцем мають громадяни України, яким виовнилось 18 років, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших преконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які вільно володіють державною мовою. Надаючи всім громадянам України рівне право доступу на публічну службу, заняття управлінських посад на неї, законодавство разом стим встановлює коло обмежень, пов'язаних зі вступом і проходженням публічної служби. Так, не може бути державним службовцем особа, яка досягла шістдесятирічного віку, має судимість за вчинення умисного злочину, відповідно до рішення суду позбалена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або займати відповідні пости та інші, ціллю яких є забезпечення ефективного функціонування державної служби, попередження можливими зловживаннями державних службовців, створення умов для належного виконання посадових повноважень.

4. Принцип політичної неупередженості. Сутність цього принципу у недопущенності впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків.

Стаття 10 Закону гласит про те, що державний службовець повинен неупереджено виконувати законні вказівки та доручення керівників, незалежно від партійної належності і своїх політичних уподобань. Державний службовець не має право демонструвати свої політичні погляди, які в той чи іншій формі можуть свідчати про його відношення до політичних партій і негативно відобразитися на іміджі державного органу. Такий підхід до політизації оберігає службовців від впливу політичних партій, вирішення через них вузькопартійних інтересів а не загальнодержавних.

5. Принцип дотримання законності, регулювання поцесу формування кадрів публічної служби сторого і послідовно у відповідність з Конституцією України, другими нормативними і правовими актами, в яких визначено зміст і спрямованність діяльності публічного службовця. Обов'язок публічного службовця – діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений законодавством, виконувати доручену справу раціонально, професійно, морально і з високою соціальною ефективністю.

6. Принцип доброчесності, суть якого у спрямованності дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень. До приватного інтересу законодавець відносить будь який майновий чи немайновий інтерес, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужебними стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях[3;]

Дотримання та реалізація сутності та змісту зазначених вище принципів, які складають теоретико – методологічну базу формування персоналу публічної служби, передбачає прихід в управлінський апарат достойних людей, професійно – компетентних, відданих справі, ініціативних, цілеспрямованих, відповідальних, здібних висувати і втілювати найсміливіші заходи в інтересах своєї держави.

Список використаних джерел.

1. Вебер М. Избранные произведения. М., 1990. – с 473
2. Про державну службу [Електрон. ресурс] : Закон України від 10 грудня 2015 року №889. – Режим доступу: [http| ZAKON. RADA. Gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
3. Реформа державної служби у питаннях та відповідях: практичний посібник для працівників служб управління персоналом, / М. Канавець –кер.авт. кол./, Ю. Лихач, А. Кукуля, І. Роцин, А. Астанов; за заг. ред. К. Ващенко. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2016. -176с.

KAI MASSER

*Dr. Research Fellow, German Research Institute for Public Administration (GRIP) Speyer
Center for Citizens' Participation Lecturer, German University of Administrative Sciences Speyer*

CITIZENS' PARTICIPATION AND DIRECT DEMOCRACY – LESSONS LEARNED FROM PREVIOUS AND RECENT PARTICIPATION BOOSTS IN GERMANY

Previous Participation Boosts in Germany

In response to «1968» two «participation boost» took place in (West) Germany:

1. 1968-1990. Various hearing and consultation procedures and rights were incorporated into the conventional political and, even more so, administrative procedures (e.g. planning approvals and authorizations). It «felt» like a «participatory revolution» at that time and there are ongoing developments in the field.

2. Since 1990. New participation opportunities focusing on codetermination of citizens:

- Citizens' initiatives and referendums at the municipal level but also in the federal states
- Direct ballot (sometimes for recall as well) of mayors (in all federal states) and county commissioners
- In some federal states the opportunity to influence who sits on the councils by choosing specific candidates from the ticket

Despite the vast increase in opportunities to participate, citizens' trust in the political system of Germany, especially its political parties and politicians, has not increased. Moreover, the number of citizens active in political parties

has decreased and turnout for elections is falling, especially at the municipal level; all this indicates that the reforms have failed.

Recent Empirical Research and Findings

The «participation boosts» triggered a lot of empirical research in Germany in recent years. The authors themselves took part in a number of surveys, e.g. democracy audits (at the municipal level), evaluation of participatory budgeting, online-consultations (both at the municipal and the state level), new legislation to foster «early participation» in major infrastructure projects, as well as comments on draft legislation by citizens.

The empirical studies have produced many outputs. Some of the major findings are:

- A huge part of the population is demanding participative (direct democratic) possibilities
- A huge part of the population does not use the opportunities to participate most of the time, but only when they are «politically» or personally affected
- There is a small number of «participators» claiming to speak in the name of the people (whether or not it is in line of the majority opinion of the people)

The Aim of the Paper. Is Citizens' Participation Helping to Resolve the Problems (Crisis) of the German Representative Democratic Political System?

The trust of the Citizens in government and, vice versa, the trust of government in the people, seems so by a key issue to explore when interrogating the usefulness of OG. Another important issue is the development of new Web 2.0 technologies.

However, although there are still important questions that need to be discussed, there are promising initiatives and approaches. Without revealing too much in advance:

- Security 2.0
 - Transparency: Web-Cams for Police Officers during Interventions
 - Collaboration: «Police Social Media» («Watchbook»)
- Gamification of Planning and Decision Making
 - Participation: Choosing from different Options in Large Scale Infrastructure Projects
 - Participation: Casting-Like Shows for Municipal Spending (Participative Budgeting)

Selected References (in English Language)

Andreas Knorr, Kai Masser, André W. Heinemann, Can mediation increase citizens' trust in public sector decision-making? Lessons from Germany's largest mediation concerning Frankfurt Airport's expansion, Paper presented at the 2015 IAS Congress: Rio de Janeiro, Brazil, 22 to 26 June 2015

Jesse P. Lehrke, Kai Masser, Leviathan 2.0: Reinforcing the Social Contract by Open Security, Paper presented at the 2015 IAS Congress: Rio de Janeiro, Brazil, 22 to 26 June 2015

Kai Masser, Franziska Fischer, Citizens' Participation and Direct Democracy – A Reform Approach for all Seasons?, Paper presented at the 2015 Global Forum on Modern Direct Democracy, May 15 and 16 in Tunis, University of Carthage

Kai Masser, Linda Mory, Ulrike Kleifeld (German Research Institute for Public Administration (GRID) in cooperation with SAP AG), Citizens' participation and performance measurement. Progress achieved by Open Government and Gamification. Three proliferation stories from Germany and the US, Paper presented at the 2014 EGPA Conference Speyer, Germany 10 to 12 September 2014

Kai Masser, Linda Mory, «Citizens' participation: Business cycle upswings and long-term trends» – What is «a government of, by and for the people» in 2014? Paper presented at the 2014 TPC (Transatlantic Policy Consortium) Conference, Indiana State University, Bloomington, Indiana

Kai Masser, Adriano Pistoia, Phillip Nietzsche, Electronic Government - Web 2.0 supported electronic participation (especially participatory budgeting) and trust in Government, Paper presented at the 2012 IAS Congress in Mérida, Yucatán (Mexico), 18 to 22 June 2012

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., професор*

ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ НА БАЗІ ІМІТАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ

Ефективне управління міграційними процесами передбачає досягнення збалансованості попиту і пропозиції на регіональних ринках праці. Рішення проблеми збалансованості попиту і пропозиції робочої сили по галузях і регіонах, забезпечення їх необхідними трудовими ресурсами можливо в кількох аспектах:

1) у результаті проведення активної політики зайнятості по більш повному використанню місцевого незайнятого населення;

2) шляхом підвищення внутрішньої міжрегіональної мобільності російського населення і збільшення внутрішніх переміщень;

3) за рахунок залучення іноземної робочої сили, необхідної якості і кількості.

Особливо сильно вплив міграції позначається на змінах структури ринку праці прикордонних регіонів, що мають, як правило, значні масштаби міграційного обороту з незбалансованими зустрічними потоками.

Таким чином, одним з найважливіших питань вивчення міграції населення є розгляд проблеми руху трудових ресурсів. При цьому, виділяють три тісно взаємопов'язаних на практиці форми руху трудових ресурсів, що є проявом їх розподілу і перерозподілу: територіальне, галузеве і професійне переміщення.

Застосовувані в даний час методики оцінки взаємозв'язків міграції та ринку праці відрізняються різними підходами і не завжди дають бажаний результат. Оскільки в основі міграційних процесів на території України лежать величезні відмінності природно-кліматичних, економічних, соціальних, національних політичних та інших умов областей, виявлення регіональних особливостей стану міграційної ситуації так само важливо, як вивчення загальних закономірностей, оскільки з приватних суджень складається ціле.

У зв'язку з цим необхідна система показників, що дозволяє найбільш адекватно оцінити міграційну ситуацію в Україні та її вплив на формування трудового потенціалу і на розвиток регіонального ринку праці.

Велика частина досліджень в області міграції населення присвячена оцінці стану і аналізу окремих її складових. Так, досить дослідженими є питання, що стосуються статистичного співвідношення процесів міграційного та природного руху населення, оцінки міграційної ситуації країни в цілому і т. д. При цьому, міграційний рух як система з урахуванням всіх складових і впливу на рівень факторів як предмет дослідження виступає вкрай рідко. Специфіка методологічних підходів до визначення змісту і статистичного дослідження міграційної ситуації визначається рядом її особливостей. До них відносяться багатоаспектна і багаторівнева структура міграційного руху і безперервна мінливість параметрів.

Важливим напрямком у дослідженні міграції населення є виявлення територіальної неоднорідності об'єктів за основними індикаторами. Для порівняння великого числа регіонів за різними характеристиками з виділенням із них подібних одиниць (типів, груп) і для виявлення факторів, що визначають існуючі між регіонами відмінності, широко використовуються методи багатовимірного статистичного аналізу. Для вирішення завдань класифікації територіальних одиниць у наукових дослідженнях часто використовується кластерний аналіз.

Істотну допомогу в проведенні ефективної міграційної політики для стабілізації ринку праці регіону може надати розробка математичних моделей, що дозволяють досліджувати міграційні процеси в динаміці, оцінити реальний і потенційний розвиток міграції. Комплексне вивчення міграції можливо з використанням економіко-математичних і математичних методів шляхом побудови певних моделей. Моделювання в економіці пов'язано з рядом особливостей, основними з яких є складність економічних процесів і явищ, необхідність забезпечення масовості спостережень, складність вибору економічних показників, динамічність і невизначеність економічного розвитку, наявність тимчасового лага, складність перевірки адекватності моделі та ін.

Моделювання є циклічний процес і складається з кількох етапів: побудова моделі, вивчення моделі, перенесення знань з моделі на об'єкт, перевірка і застосування знань. Така схема процесу моделювання сприяє тому, що знання про об'єкт постійно розширюється і уточнюється, при цьому сама модель вдосконалюється.

Міграційні процеси відрізняються високим рівнем складності і точності, що пов'язано з особливостями збору інформації про міграційні процеси, великою кількістю теоретичних підходів, відповідно для моделювання міграції необхідна різноманітність застосовуваних для аналізу математичних засобів. В основі моделювання міграції населення лежить достовірна статистична інформація та наукова концепція явища. При чому, основна увага приділяється зв'язку між реальними учасниками переміщень і факторами міграції.

Класифікація методів моделювання міграції успішно здійснюється на основі традиційних методів математичної статистики і багатовимірних статистичних методів при відносно рівномірному розподілі експериментальних даних у просторі параметрів. При високій «зашумленості» експериментальних даних та їх

суперечливості, а також у ситуації, коли вихідні сукупності не мають форми нормального розподілу і характеризуються асиметричністю даних, такі моделі є непрацездатними. У зв'язку з цим для порівняння адміністративно-територіальних одиниць за різними міграційними характеристиками пропонується поряд із традиційними методами класифікації розглядати методи штучних нейронних мереж.

У більшості випадків при статистичному аналізі міграційної ситуації обмежуються побудовою ізольованих рівнянь регресії для окремих характеристик міграційних процесів, не розглядаючи впливу цих характеристик на міграцію протягом певного періоду часу і не враховуючи зміни характеру і напрямку цього впливу з року в рік. Статистична звітність за соціально-економічними показниками регулярно фіксується в задані періоди або моменти часу. Просте об'єднання даних за різні роки і застосування до них стандартних математико-статистичних методів не завжди виправдано, їх використання обґрунтовано в стабільних і незмінних умовах. Але в період різких змін економічної кон'юнктури, яка надає безпосередній вплив на міграційну рухливість, необхідно використовувати моделі, що враховують ці особливості. Якщо брати до уваги складний і багатогранний характер міграційних процесів, безліч факторів на них впливають і змінюються в часі, слід очікувати, що більш адекватним може бути їх опис за допомогою моделей регресії.

Важливим напрямком у дослідженні міграційних процесів є розробка імітаційних моделей для детального аналізу структури загального міграційного приросту або убутку населення. Для визначення ролі міграції у формуванні населення за територіальною ознакою, виявлення пропорцій, що склалися між двома основними джерелами зростання чисельності населення певної території (природним приростом і сальдо міграції) використовуються різні види демографічних балансів динаміки чисельності населення.

На кафедрі економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України розроблено ряд відповідних моделей у середовищі iThink [1]. На перших етапах дослідження було проведено статистичний аналіз факторів, які впливають на інтенсивність міграційних потоків. Як показав досвід, при наймі трьох обов'язкових факторів ще 3-5 факторів є характерними для окремих територій. Тому, як зазначив досвід, є певні труднощі при розробці універсальної моделі, яка могла б при відповідному параметричному налаштуванні досліджувати прогнози міграційних процесів у будь-якому районі України. На кафедрі економічної та фінансової політики розроблено низку відповідних моделей у середовищі iThink [1].

Список використаних джерел.

1. Системно-динамічні моделі: основні етапи побудови моделей системної динаміки з використанням програмного пакета iThink 10. Практичний посібник з системної динаміки для роботи в комп'ютерному класі / Девід Віт (David Wheat), Я. В. Стельмашенко, О. І. Фарина. – Київ : НаУКМА, 2013. – 56 с.

БОРЕЦЬКИЙ ОЛЕГ ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

У сучасних умовах, коли Україна активно проводить політику євроінтеграції, та відбуваються постійні зміни вітчизняного законодавства, зокрема бюджетного, податкового та митного, надзвичайно важливою є наявність ефективної системи державного фінансового контролю як інструменту фінансової політики. Саме результати державного фінансового контролю мають бути основою для прийняття тих чи інших рішень у сфері державного регулювання суспільних фінансових відносин.

Водночас з метою недопущення втрат бюджету та дублювання функцій окремих державних органів, подальшого ефективного та дієвого функціонування державного фінансового контролю як системи, що охоплює інтереси держави та її громадян у фінансовій сфері, особливо гостро постає питання її вдосконалення.

Підвищення ефективності управління державними фінансами, яке має вирішальне значення для відновлення зростання економіки України, суспільного добробуту та євроінтеграційних намірів нашої країни, потребує постійного вдосконалення теоретико-методичних і методологічних засад організації та здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, достовірністю ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктами господарювання державного і комунального сектору економіки.

З метою вдосконалення організації фінансового контролю потрібно використовувати досвід зарубіжних країн. Це дасть можливість якнайкраще вдосконалити існуючу в Україні систему контролю.

За офіційними даними Держаудитслужби протягом 2017 року заходами державного фінансового контролю засвідчено те, що і надалі залишається розповсюдженою негативна практика незаконного використання державних ресурсів. Такі порушення фінансово-господарської дисципліни виявлено майже у кожному з перевірених об'єктів контролю. Загалом протягом 2017 року органами Держаудитслужби проведено 2 181 тис. заходів державного фінансового контролю, якими охоплено фінансово-господарську діяльність підприємств, установ, організацій та бюджетних установ. Виявлено порушень, які призвели до втрат державних ресурсів на загальну суму 1 184,2 млн грн. Витрати ж комунальних ресурсів протягом року склали 627,4 тис. грн. [1].

Таким чином, наведені суми незаконного використання ресурсів свідчать не тільки про необхідність посилення контролю, а також вказують на недосконалість економічного механізму господарювання, що сприяє скоєнню таких порушень.

Серед основних проблем фінансового контролю варто виділити наступні:

- недосконалість нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів контролю, що спричиняє недосконалість їх координації;
- відсутність єдиної інформаційної та методологічної бази контролю, що ускладнює досягнення його загальної мети;
- недосконалість організаційної структури контролю;
- недотримання принципу гласності контролю.

Крім того, має місце недостатньо швидке реагування правоохоронних органів у випадках фінансових порушень, відсутня належна відповідальність посадових осіб за порушення законів, норм, правил та відповідне відшкодування втрачених ресурсів; спостерігається дублювання окремих функцій державними контролюючими органами, відсутність жорсткої адміністративної відповідальності за бюджетні правопорушення та невідшкодування спричинених збитків, неможливість притягнути винних осіб до кримінальної відповідальності та інші.

Для вирішення цих проблем в організації та функціонуванні системи державного фінансового контролю потрібно визначити напрями удосконалення, які забезпечать гармонійний розвиток складових елементів та усунення диспропорцій і деформацій у системі державного фінансового контролю. Тому виділимо основні напрями удосконалення організаційно-правового механізму державного управління сферою державного фінансового контролю як:

- формування єдиних концептуальних засад створення єдиної системи державного фінансового контролю з урахуванням сучасних умов розвитку українського суспільства;
- створення єдиного правового поля розвитку системи державного фінансового контролю та законодавче закріплення за його суб'єктами відповідних функцій;
- оптимізація організаційної структури державного фінансового контролю;
- стандартизація та кодифікація державного фінансового контролю;
- формування нових і вдосконалення діючих методик та процедур державного фінансового контролю;
- забезпечення координації діяльності органів внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю через запровадження єдиної інформаційної бази;
- удосконалення кадрового забезпечення системи державного фінансового контролю;
- поліпшення матеріально-технічного і фінансового забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю [2].

Заходи держави у визначених напрямках повинні забезпечити створення єдиної системи державного фінансового контролю за умови відповідності ряду вимог щодо діяльності як державних органів, так і всієї системи.

Таким чином, важливою вимогою побудови єдиної системи державного фінансового контролю є створення в державі ефективної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи на основі сучасних інформаційних технологій, яка призначена для збирання, зберігання, пошуку та видачі інформації про всі здійснені контрольні заходи та їхні результати, тобто для систематизації даних контролю та узагальнюючого висновку.

За результатами попереднього дослідження можна зробити наступні висновки. Система державного фінансового контролю в Україні не має достатнього правового, інформаційного, організаційного, комунікативного, інституційного та методологічного забезпечення. Вирішити проблеми організації та функціонування державного фінансового контролю можливо шляхом системного вдосконалення діяльності органів фінансового контролю, підвищення рівня культури державного управління, спрямованого на підвищення ефективності використання державних фінансів, яке має вирішальне значення для економічного розвитку України та суспільного добробуту.

Втілення у практику окреслених рекомендацій та пропозицій дасть змогу підвищити ефективність управління коштами місцевих бюджетів та поліпшити якість їхнього казначейського обслуговування. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні, водночас, теж вимагає вдосконалення управління бюджетним процесом і посилення відповідальності органів, які беруть участь у виконанні бюджетів. І у цьому контексті важливим інструментом виступає контроль.

Узагальнюючи викладене доцільно акцентувати увагу на тому, що подальший розвиток системи державного фінансового контролю залишатиметься актуальним питанням. Саме їх вирішення сприятиме формуванню єдиної ефективної системи фінансового контролю. Тобто, потрібно запровадити та забезпечити діяльність такої системи контролю, яка б ефективно запобігала можливим порушенням і зловживанням, а також вказувала на ті недоліки, які існують на об'єктах контролю та можливості їх усунення в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk>.

2. Микитюк І. Основні вимоги до побудови єдиної системи державного фінансового контролю / І. Микитюк // Світ фінансів. – Випуск 2 (7). – 2006. С.109-113.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Ефективність роботи органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в державі значною мірою залежить від здійснення контролю за виконанням законів, рішень, розпоряджень, від належної організації їх виконання. Систематичний і всеосяжний контроль сприяє забезпеченню наукової обґрунтованості рішень, розпоряджень та інших нормативних документів, своєчасної їх реалізації. Він є необхідною умовою виявлення та усунення недоліків у діяльності об'єктів управління та причин, що їх породжують. Контроль дисциплінує працівників апарату управління, дає можливість об'єктивно оцінювати рівень їхньої компетентності і відповідальності, сприяє поширенню позитивної практики роботи.

1. Під фінансовим контролем на місцевому рівні ми розуміємо діяльність суб'єктів контролю, що спрямована на попередження та своєчасне виявлення фактів незаконних та неефективних дій у сфері місцевих фінансів і передбачає оперативне прийняття управлінських заходів з виправлення виявлених недоліків, компенсацію заподіяної шкоди та застосування санкцій до винних осіб. Об'єктами такого контролю виступають місцеві бюджети, цільові фонди місцевого самоврядування, місцеві запозичення, комунальне майно та земля, а також фінансова діяльність учасників бюджетного процесу та підприємств комунальної власності. Суб'єктами – органи державного управління, органи місцевого самоврядування, спеціалізовані структурні підрозділи галузевих міністерств, відомств і державних комітетів, фінансові та бухгалтерські служби установ, підприємств і організацій комунальної власності, а також громадяни та громадські об'єднання, які наділені контрольними повноваженнями щодо об'єктів фінансового контролю [1, 395 с.]

Організація фінансового контролю на місцевому рівні враховує особливості функціонування місцевих фінансів. У багатьох країнах органи центральної влади наділені значними контрольними повноваженнями в сфері місцевих фінансів. Це зумовлено насамперед тим, що держава відіграє значну роль у фінансуванні органів місцевого самоврядування, зокрема для забезпечення виконання делегованих нею повноважень. Відповідно, виникає потреба контролювати використання коштів, що спрямовуються на зазначені цілі, а також обсяг і якість послуг, які створюються за їх рахунок.

На відміну від загальнодержавного рівня, де контрольні повноваження розмежовані між органами влади одного (вищого) рівня, на місцях контрольними повноваженнями наділені владні інституції різних рівнів. Це створює додаткові передумови для забезпечення ефективного контролю у сфері місцевих фінансів. Крім того, на місцевому рівні відбувається розширення об'єкту контролю, порівняно з центральним. Якщо на державному рівні об'єктом фінансового контролю в основному виступає діяльність виконавчої гілки влади, то на місцях контролю підлягають як дії виконавчої влади, так і представницької. Це зумовлено насамперед існуванням в країні єдиної законодавчої бази, якій повинні відповідати рішення, ухвалені органами місцевого самоврядування

Це пояснюється в першу чергу тим, що ринкова форма господарських відносин створює додаткові проблеми, пов'язані з керованістю та контролем на державному, регіональному та місцевому рівні. В країні склалася розгалужена, проте недостатньо мобільна та дієздатна система органів державного фінансового контролю. Така система не забезпечує належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни у державі. А тому виникають проблеми, що створюють тенденції до зростання кількості та обсягів порушень законодавства у використанні бюджетних коштів. [2, с. 139-141]

Сучасна контрольна функція системи державного управління фінансами в Україні потребує відповідних вдосконалень та досліджень. Відсутність налагодженого механізму фінансового контролю негативно впливає на ефективність функціонування всієї структури державної влади, створює сприятливі умови для процвітання корупції; перешкоджає досягненню стратегічних цілей, що стоять перед країною. Однією із вагомих проблем системи фінансового контролю є законодавство, що відстає від економічних реалій та задач держави у фінансовій сфері. Питання фінансового контролю в Україні регулюється великою кількістю нормативних актів, але досі не було прийнято єдиного нормативного акту з фінансового контролю. Усе це призводить до дублювання функцій, перекладання відповідальності, збільшення навантаження на об'єкти контролю та інших питань. А тому чітке формулювання цілей контрольного процесу, їх узгодженість з цілями замовника та споживача контрольної інформації допоможуть перетворити фінансовий контроль в ефективний інструмент державного управління.

Умовою досягнення мети та завдань фінансового контролю є дотримання контролюючими органами єдиних принципів і вимог, що охоплюють процедури контролю у цілому. Однією із основних складових функціонування ефективною і дієвою єдиною системою фінансового контролю є її організаційна структура, представлена контролюючими органами, які співпрацюють між собою і діють скоординовано. Для цього необхідно створити: єдину державну інформаційно-аналітичну систему фінансового контролю для обміну інформацією та відповідними матеріалами; єдину базу даних про фінансові порушення; єдину систему підготовки кадрів для органів фінансового контролю та підвищення їхньої кваліфікації; єдині стандарти і процедури діяльності. [5, с. 21-25]

У періодичних виданнях постійно публікуються факти фінансових порушень: нецільове використання і неповернення державних коштів, неефективне використання коштів, неправомірні витрати грошових коштів та інші фінансово-господарські порушення. Всі ці негативні моменти вимагають створення відповідної системи державного фінансового контролю, заснованої на створенні надійної правової бази реформування існуючої структури і реорганізації методів дії.

Для того щоб удосконалити фінансовий контроль та виведення його на рівня розвинених держав, необхідні вагомі перетворення, а саме потрібно: реформувати організаційну структуру; сформувати нову систему процедур контролю (методичну базу); створити цілісні науково-дослідну та навчальну бази (в тому числі для формування

системи кадрового забезпечення); покращити матеріально-технічне і фінансове функціонування контролюючих органів, та ін. [6, <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p>]

Отже, фінансовий контроль виступає обов'язковим елементом управління місцевими фінансами та дієвим інструментом, що дає змогу на належному рівні підтримувати фінансову дисципліну.

Список використаних джерел.

2. Єрмічук Н. Проблеми і перспективи розвитку державного фінансового контролю в системі бюджетного регулювання / Н. Єрмічук // Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: зб. матеріалів Всеук. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 23 лист. 2016 р.) – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – 395 с

3. Виходець Ю.А. Проблеми удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні / Ю. А. Виходець // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2013. – № 16 (205). – С. 139–144..

4. Ісаченко Ю., Костенко Т. Проблеми удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні / Ю. В. Ісаченко, Т. А. Костенко // Глобальные проблемы экономики и финансов: тезисы докладов VII Международной научно- практической конференции (Киев – Прага – Вена, 30 ноября 2016).

5. Корень Н. Концептуальні засади формування системи державного фінансового контролю в умовах економічних реформ / Н.В. Корень // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 8. – С. 21-25.

6. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p>.

ВАРЕЩЕНКО ВОЛОДИМИР ІГОРЕВИЧ

*аспірант кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

БАЗОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА ЗА БЮДЖЕТНИМИ ПРОГРАМАМИ

На сучасному етапі розвитку державності України особливого значення набуває інтенсивний розвиток соціальної інфраструктури країни. Насамперед це стосується найважливішої галузі – будівництва. Адже будівництво є специфічною галуззю. З одного боку, для національного господарства воно виступає важелем економічного зростання, оскільки реалізує більшу частину інвестицій в основний капітал усіх галузей виробничої сфери та інфраструктури, фактично формуючи структуру економіки. З іншого боку, будівництво віддзеркалює вже результати соціально-економічного розвитку. Але у тій мірі, в якій споживання є важелем зростання виробництва, житлове будівництво знову-таки може виступати рушійною силою економіки.

Сучасна економіка України потребує радикальних структурних змін за рахунок формування та запровадження інвестиційної моделі розвитку вітчизняних підприємств регіону. На практиці інноваційний розвиток не можливий без фінансових ресурсів. Вітчизняні економісти вважають, що головною причиною гальмування економічного зростання за рахунок інновацій є дефіцит інвестиційного сектору. Тому інвестиційна база виступає важливим фактором подолання фінансово-економічної кризи та подальшого інноваційного розвитку. Економічне відродження вітчизняних підприємств можливе завдяки масштабним капіталовкладенням у стратегічні напрямки їх діяльності, розробки стратегічних програм [1].

Стратегічне управління розвитку галузі у регіональному контексті передбачає інноваційний та інвестиційний вектор. На сьогодні розвиток галузі потребує кардинальних інноваційних перетворень завдяки крупно масштабним інвестиційним ресурсам.

Сучасна інноваційно-інвестиційна політика розвитку галузі базується на єдності наступних методологічних підходів: інноваційного, стратегічного, ресурсного, маркетингового. Сутнісна і функціональна єдність цих аспектів диктує необхідність комплексного аналізу і синтезу проблем стимулювання інноваційно-інвестиційної активності, методичних принципів формування адекватних стратегічних інноваційно-інвестиційних рішень в галузі побудови інноваційно-інвестиційної стратегії і тактики у відповідності зі специфікою факторів зовнішнього середовища, а також пошуку нових підходів до управління інноваційно-інвестиційним потенціалом підприємства в умовах жорсткої конкуренції, старіння основних фондів промисловості і динамічної зміни попиту на ринку промислової конкуренції [2].

Інноваційний підхід базується на принципі перманентності інновацій, при цьому під перманентністю розуміється поєднання наступності, безперервності та послідовності. Системна єдність перерахованих властивостей забезпечується стратегічним моделюванням інноваційно-інвестиційних процесів, заснованим на моделях життєвих циклів продуктів і суб'єктів господарювання. Інноваційний підхід стимулює інноваційно-інвестиційну активність через створення соціально-економічних передумов в межах загальнодержавної інноваційно-інвестиційної політики, що обіймає як державний, так регіональний і муніципальний рівні, крім цього, прояв інноваційного підходу відображається в сучасних системах інноваційного управління інвестиційною діяльністю [3].

Аналіз виконання стратегії економічного і соціального розвитку Одеського регіону за 2014-2016 рр. довів, що Стратегія соціального-економічного розвитку м. Одеси до 2022 року (актуалізована) затверджена рішенням Одеської міської ради від 07.12.2016 року №1321-VII, виступає головним довгостроковим послідовним Планом розвитку міста та визначає основні напрямки, цілі та завдання.

Сьогодні в галузі регіонального розвитку затверджено декілька програм: Регіональна цільова програма заміни, капітального ремонту та технічної експертизи ліфтів на 2008-2014 роки; Регіональна програма будівництва, реконструкції та утримання місцевих пунктів пропуску через українсько-молдовський державний кордон у межах Одеської області на період до 2015 року; Регіональна програма забезпечення судів належними приміщеннями на 2010-2016 роки; Регіональна програма «Зерно Одещини 2011-2015»; Регіональна програма «Архів - захист історичної пам'яті Одещини» на 2011-2015 роки; Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2011-2013 роки (Інформаційна Одещина); Регіональна цільова соціальна програма розвитку цивільного захисту Одеської області на 2011-2013 роки; Регіональна програма з підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім» на 2012-2016 роки; Регіональна програма збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2012-2016 роки; Регіональна комплексна програма «Безпечна Одещина» на 2012-2015 роки; Регіональна комплексна програма з утворення (оновлення) містобудівної документації територій та містобудівного кадастру Одеської області на 2012-2016 роки; Обласна програма розвитку соціальної інфраструктури обласного центру Одеської області м. Одеса на 2013-2016 роки; Регіональна програма забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа на 2013-2015 роки та інші. Тобто, не можна сказати, що існує системний підхід до вирішення проблем регіонального розвитку з огляду на кількість та якість діючих програм. У цілому, вченими підраховано, що пріоритетних державних програм в Україні прийнято 400, проте жодна з них не фінансується у повному обсязі – від 0 до 30 %, інколи наполовину [4].

Головним питанням на сьогодні є процес вироблення плану розвитку економіки галузі капітального будівництва за допомогою використання інвестиційного та інноваційного потенціалу на основі використання досвіду зарубіжних країн.

Будівельна галузь за характером своєї діяльності вимагає великих і довгострокових інвестицій, залежить як від обсягу пропозиції фінансових ресурсів в країні, так і від очікувань корпоративних та індивідуальних інвесторів. Тому ситуація в будівництві тісно пов'язана з макроекономічною обстановкою в країні.

За результатами Програми будівництва (придбання) доступного житла у місті Одесі на 2011-2017 роки виконано:

- забезпечено доступним житлом орієнтовно 12,5 тис. сімей міста, шляхом будівництва або придбання 778,5 тис. кв. метрів загальної площі житла;
- впроваджено новий фінансово-інвестиційний механізм державної підтримки, спрямований на забезпечення максимальної ефективності використання державних коштів;
- створено умови для стабільної роботи підприємств будівельної галузі та збереження робочих місць.

На сьогодні активно впроваджується Комплексна Програма будівництва і розвитку соціальної та інженерної інфраструктури міста Одеси на 2017-2019 роки, яка вже мала певні кроки реалізації протягом минулого 2017 року.

Список використаних джерел.

1. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(2), 1-11.
2. Tetiana, H., Maryna, C., Lidia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(3), 1-6.
3. Karpenko L. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). *Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018*. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp.659-668.
4. Karpenko L.N. Modernization in the administration management decisions of innovative development of industry enterprises / L.N. Karpenko // *Economy and management: collection of scientific works*. - Vinnitsa, 2016. – V. 1 (21). – P.109-118.

ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

МОНІТОРИНГ ЗАКУПІВЕЛЬ, ЯК ВИД ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Серед основних завдань Державної аудиторської служби, як органу державного фінансового контролю в Україні є контроль у сфері закупівель.

Традиційно такий контроль реалізується Службою при проведенні перевірок закупівель, ревізій та аудитів.

Основним недоліком таких контрольних заходів є прив'язка до минулих періодів, які підлягають контролю, а відтак, у разі виявлення порушення у сфері закупівель, Служба може лише констатувати факт вчинення порушення та встановити відповідальних осіб, проте, як правило, немає ніякої можливості виправити чи усунути таке порушення. Звідси настають негативні наслідки як для установи, в чиїх інтересах проводилася закупівля, так і для осіб, що її безпосередньо здійснювали.

Саме тому, вже тривалий час назріла необхідність у превентивних заходах, спрямованих саме на недопущенні порушень.

Таке завдання покликаний вирішити принципово новий вид державного фінансового контролю – моніторинг закупівель.

І зовсім не випадково реалізовувати таку функцію надали Державній аудиторській службі, яка має багатолітній досвід контролю у цій сфері, фахових працівників та розгалужену по всій країні структуру.

Так, 27 січня 2018 року введений в дію порядок проведення моніторингу, який прописано безпосередньо у Закон України «Про публічні закупівлі».

Моніторинг закупівлі - аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях закупівлі з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель.

Вже із визначення стає зрозумілим, що мета даного заходу – саме запобігти порушенням і для цього Служба матиме доступ до процедури закупівлі на будь-якій стадії проведення, починаючи із планування та оголошення про закупівлю і до укладання та виконання договору про закупівлю.

Серед підстав для проведення моніторингу закупівель законодавець виділив:

- 1) дані автоматичних індикаторів ризиків;
- 2) інформація, отримана від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель;
- 3) повідомлення в засобах масової інформації, що містять відомості про наявність ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель;
- 4) виявлені органом державного фінансового контролю ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель;
- 5) інформація, отримана від громадських об'єднань, про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, виявлених за результатами громадського контролю у сфері публічних закупівель відповідно до статті 9 цього Закону України «Про публічні закупівлі».

Якщо з другої по п'яту підставами все досить зрозуміло, то перша звучить доволі футуристично.

Справа в тім, що інформація у електронній системі закупівель «Prozorro» має сприятливі для зчитування та аналізу дані, а отже підлягає автоматичній обробці.

Саме звідси «Prozorro» нам пропонує широченні можливості для аналітики закупівель у розрізі десятків показників.

Тож звідси з'явилися так звані «автоматичні індикатори ризиків» які є нічим іншим ніж сформованим комп'ютерним алгоритмом, через настання якого закупівля вважається ризиковою та випадає у список, що підлягає моніторингу. Як приклад, можна привести ситуацію в якій індикатор спрацює при відхиленні замовником торгів найбільш економічно вигідної тендерної пропозиції учасника. Все доволі просто і в даному випадку ризик – це відхилення найдешевшого.

Серед позитивного у «автоматичних індикаторів ризиків» слід виділити автономну обробку великих масивів даних та відсутність людського фактору, як ознаку стовідсоткової неупередженості щодо проведення контролю відносно тієї чи іншої закупівлі.

Проте, не обійдеться і без мінусів, адже спрацьований індикатор ризику це ще не свідчення фактичного порушення, тож працівникам Державної аудиторської служби доведеться перевіряти кожна таку процедуру, не дивлячись на їх кількість та кінцевий результат.

Під час моніторингу закупівлі для аналізу даних, які свідчать про ознаки порушення законодавства у сфері публічних закупівель, можуть використовуватися:

- 1) інформація, оприлюднена в електронній системі закупівель;
- 2) інформація, що міститься в єдиних державних реєстрах;
- 3) інформація в базах даних, відкритих для доступу центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю;
- 4) дані органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, замовників та учасників процедур закупівель, що можуть бути отримані органами державного фінансового контролю у порядку, встановленому законом.

Варто зауважити, що вказаний перелік наведений для означення основних джерел інформації та не є вичерпним.

Тож, моніторинг покликаний на недопущення замовниками порушень у сфері закупівлі.

Та що робити, коли замовник свідомо не погоджується з висновками аудиторів та не має бажання виправляти порушення?

На цей випадок, у разі не оскарження висновку про результати моніторингу до суду, орган державного фінансового контролю проводить перевірку закупівлі відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». При цьому процедура закупівлі на період проведення перевірки закупівлі не зупиняється.

А це означає, що до замовника за його місцезнаходженням виїдуть аудитори для повної документальної та фактичної перевірки відповідної процедури закупівлі з усіма очікуваними наслідками: встановлення факту порушення та відповідальних осіб, виявлення негативних наслідків для підконтрольної установи, адміністративними санкціями та передачею матеріалів перевірки правоохоронним органам.

Стає зрозумілим, що добровільне усунення порушень є більш виправданою дією замовника, а ніж влаштування для себе так званих «бойових дій».

Слід зауважити, що характерною особливістю проведення Державною аудиторською службою моніторингу закупівель є його повне занурення у систему «Prozorro». Адже як закупівлі, так і сам контроль за ними мають бути прозорими та відкритими для всіх.

Саме це на сьогодні не дає змогу повноцінно впровадити моніторинг закупівель у поточну діяльність Державної аудиторської служби, яка в «Prozorro», з повним набором автоматичних індикаторів ризиків, можливістю публічного спілкування з замовниками, повинна з'явитися у ролі «арбітра на полі».

Лише практична реалізація Державної аудиторської служби моніторингу закупівель дасть чітке розуміння, що потрібно змінювати у системі публічних закупівель.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII, - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

ВОРОНЖАК ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ

доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеського національного політехнічного університету, к.е.н.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Важливе значення місцеве оподаткування має у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування. На сьогодні є досить важливою для України, проблема запровадження зарубіжного досвіду використання податків у системі місцевих фінансів. Необхідність вирішення цієї проблеми зумовлена невдалим досвідом перенесення західних моделей ринкових реформ без урахування власної специфіки, наслідком чого стала тривала системна економічна криза. Основними джерелами доходів місцевих бюджетів, звісно, мають бути місцеві податки і збори. У зв'язку з цим, аналіз використання податків для формування доходної частини місцевих бюджетів у зарубіжних країнах є необхідним для сучасної України.

Дослідженням особливостей зарубіжних податкових систем, проблемами оподаткування і функціонування податкової системи в Україні та країнах ЄС займалися такі науковці та практики, як Т.Г.Бондарук, П.В.Воронжак, О.В.Гончаренко, В.В.Зайчикова, Л.М.Карпенко, А.І.Крисоватий, О.П.Кириленко, О.В.Кендюхов, В.І. Кравченко, Я.В.Литвиненко, М.Б.Лаврів, П.В. Мельник, О.М. Міночкіна, М.І. Петік, А.М. Соколовська С.В.Слухай, [12], Т.Л. Томнюк, Н.М. Ткаченко, Є.С. Хорошаев та ін. Проте світова практика місцевого оподаткування потребує детального дослідження з метою переймання ефективного досвіду наповнення місцевих бюджетів, особливо в умовах адміністративно-територіальної реформи.

У міжнародній термінології місцеві податки і збори визначаються як локальні податки, які є основною статтею доходів місцевих бюджетів у більшості західних держав. Зарубіжна практика свідчить про наявність трьох основних моделей податкових систем місцевих органів влади, в основі якої лежить спосіб встановлення та зараховання до місцевих бюджетів окремих місцевих податків. Наведемо варіативність прибуткового податку.

Перша модель. У ФРН, Австрії, Іспанії, Люксембурзі місцеві органи влади автоматично отримують фіксований відсоток від прибуткового податку по країні, який зараховується до всіх рівнів бюджетів.

Друга модель. У Бельгії, Канаді (крім Квебеку), Данії, Норвегії місцеві органи самостійно встановлюють додаткові місцеві надбавки до ставок прибуткового податку, що надходить до центрального бюджету.

Третя модель. Місцеві органи цілком самостійно встановлюють ставки оподаткування та його базу з прибуткового податку. Відповідні місцеві податки не враховуються центральним урядом при визначенні прибуткового доходу для податків, які надходять до центрального бюджету. Така модель податкової системи застосовується у Швейцарії, провінції Квебек (Канада) та в деяких інших країнах [1].

З 01.01.2018 р. набрала чинності нова редакція ст. 12 Податкового кодексу України, в якій встановлено терміни, умови, ставки та перелік місцевих податків. Оскільки ДФС не наділено повноваженням здійснювати контроль за своєчасністю та правильністю прийняття органами місцевого самоврядування рішень про встановлення місцевих податків та зборів, платники податків для уточнення інформації щодо прийнятих рішень можуть звертатися до місцевої ради, на території якої знаходяться об'єкти оподаткування.

У зарубіжних країнах особливостями фінансування органів місцевого самоврядування використовується фінансове вирівнювання – система інструментів та заходів щодо усунення фіскальних диспропорцій шляхом перерозподілу фінансових ресурсів по вертикалі системи бюджетів і по горизонталі між територіальними одиницями. Формула фінансового вирівнювання дає змогу об'єктивно оцінити потребу в централізованій підтримці [2].

У різних європейських країнах процес формування доходів місцевих бюджетів має свої особливості. Аналіз ролі місцевих бюджетів в економіці європейських держав свідчить про те, що частка доходів у ВВП країн становить в середньому 13,6 %. (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП у європейських країнах, %

Країна	Частка доказів місцевих бюджетів у ВВП, %
Чехія	8,4
Угорщина	12,1
Латвія	10,3
Польща	12,4
Хорватія	3,3
Данія	32,0
Франція	10,9
Італія	11,7
Великобританія	10,9
Середнє значення	13,6

Наведені статистичні дані за табл.1 дозволяють зробити висновок, що чим більше частка доходів місцевих бюджетів у ВВП тим вище вищий рівень децентралізації в країні, що забезпечує більш ефективне надання локальних послуг, оскільки на рівні місцевої влади витрати будуть меншими за рахунок скорочення адміністративних витрат.

Місцеві податки і збори в розвинених країнах, як правило, мають досить високу питому вагу в загальній сумі грошових надходжень органів місцевого самоврядування на відміну від колишніх соціалістичних країнах, де власні кошти у формі місцевих податків і зборів становлять, як правило, відносно малу питому вагу в доходах місцевих бюджетів. У міжнародній практиці місцеві податки та збори є основою дохідної частини місцевих бюджетів більшості західних держав. Таким чином, теорія і досвід окремих країн свідчать, що система місцевих податків і зборів повинна відзначатися гнучкістю використовуваних фіскальних інструментів. Це дасть змогу адаптувати місцеві способи мобілізації фінансових ресурсів до специфічних потреб територіальних громад з урахуванням особливостей державного адміністративно-територіального устрою при дотриманні загальних принципів національної бюджетно-податкової політики, в межах установленого правового поля.

Впровадження в Україні складових системи формування доходів місцевих бюджетів, апробованих у практиці країн – членів Європейського Союзу, надасть можливість здійснити оптимізацію бюджетних відносин з урахуванням специфічних потреб фінансування соціально-економічного розвитку територій. Світовий досвід переконливо доводить що існують ефективні, раціональні інструменти механізмів здійснення бюджетної політики, при яких не лише підвищується рівень добробуту громадян, а й забезпечується участь кожного з членів громади у формуванні бюджетної політики [3].

На думку авторів, податкова система ЄС має деякі суттєві переваги над українською системою оподаткування, але все ж таки не має сенсу копіювати цю систему. Доцільним є перейняття практичного досвіду тих елементів цієї системи, які можуть надати українській економіці нового інноваційного імпульсу, стабілізувати соціально-економічне становище та розвиток України.

Список використаних джерел.

1. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування [Електронний ресурс]: <http://studall.org/all4-11306.html>
2. Кендюхов О. В. Радикальне спрощення податкової системи як стратегічний інструмент прискорення економічних процесів // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 22 грудня 2015 р.). Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. С. 56–58
3. Voronzhak Pavlo. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp.659-668.

ГОНЧАРЕНКО МАРИНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри економічної теорії та фінансів
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент,*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах реформи децентралізації місцеві податки і збори з кожним роком підвищують своє фіскальне значення у якості джерела наповнення місцевих бюджетів. Відповідно до статті 10 Податкового кодексу України до їх переліку включаються:

місцеві податки: податок на майно, який складається з плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки і транспортного податку; єдиний податок;

місцеві збори: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір [3].

Зважаючи на покращення стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків і зборів (до їх числа було включено єдиний та податок на майно, в т.ч. плату за землю) їх частка у доходах місцевих бюджетів значно зросла за останні роки. Якщо у 2011 році вона складала лише 3,2%, то у 2014 році зросла майже у 3 рази – до 8,8%, а в 2017 році становить вже 28%.

Найбільшу питому вагу у структурі місцевих податків і зборів мають надходження від плати за землю (52,6%). При стягненні цього податку органи Державної фіскальної служби (далі – ДФС) керуються ставками, які встановлюються органами місцевого самоврядування (далі – ОМС). Досить частоДФС стикається з тим, що ОМС затверджує найбільше з можливих значень ставки (законодавчо встановлено 1-5% від грошової оцінки), керуючись бажанням поповнити місцевий бюджет [2]. Однак, цим досягається зворотній результат – суб'єкти господарювання потрапляють у податковий борг. Наприклад, часто для земель за межами населеного пункту встановлюється максимальна ставка 5%. В основному, це негативно позначається на садових товариствах, які, як правило, знаходяться за межами населених пунктів. З огляду на це, ОМС у рішеннях слід прописувати особливі умови для садоводів, відділяти їх від суб'єктів промисловості або великих сільськогосподарських виробників, тому що ці категорії не можна прирівнювати по рівню платоспроможності. Так, Податковий кодекс рекомендує приймати ставку 0,3% від грошової оцінки землі для гаражних кооперативів, ОСББ та садових товариств [3].

На жаль, поки що ОМС не у повній мірі використовують можливості в частині наповнення місцевих бюджетів за рахунок використання земельних ресурсів. Варто зазначити, що в Україні із майже 12% населених пунктів потребують оновлення грошової оцінки земельних ділянок, яка використовується для визначення розміру земельного податку, і, відповідно, впливає на розміри орендної плати за земельні ділянки. Тому, одним із важливих питань, у контексті наповнення місцевих бюджетів, є проведення своєчасної і обґрунтованої грошової оцінки земельних ділянок.

Резервами надходжень земельного податку також може бути стягнення наявної заборгованості, коректне визначення площ земельних ділянок, підвищення ефективності використання земель тощо.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, який є основним джерелом надходжень місцевих бюджетів у зарубіжних країнах, на разі не виконує такої ролі в Україні. Його питома вага у власних доходах ОТГ у 2017 р. склала лише 1,4% [1].

Зазначимо, що порядок нарахування та справляння податку на нерухоме майно в Україні не відповідає практиці розвинутих країн світу, де розмір податку залежить від вартості об'єкта нерухомості, а не від його площі. Окрім того, викликає сумніви можливість значних надходжень для місцевих потреб від запровадження податку на нерухомість для сільської місцевості, оскільки в умовах економічної кризи та стрімкого зuboжіння селян такі ініціативи заздалегідь приречені на провал.

З 2016 року місцеві ради позбавлені права збільшувати площу нерухомого майна, яка не оподатковується. Тому, більшість місцевих рад, розуміючи, що в країні фінансова криза, поки утримуються від запровадження максимальних ставок по місцевих податках і зборах, зокрема і по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. У зв'язку з цим, у рішеннях про впровадження податку на нерухомість ДФС рекомендує дотримуватися диференційованого підходу при встановленні ставок в залежності від категорій нерухомого майна.

Попри кризові явища в економіці, п'ятий рік поспіль продовжується зростання обсягів надходжень єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва. Таке зростання відбулося, зокрема, через збільшення кількості платників податку - фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва, а також віднесення до платників єдиного податку сільськогосподарських товаровиробників (фіксований податок). Разом з тим, для нарощення цього виду надходжень характерні подібні перешкоди, як і для ПДФО.

Мале підприємництво у Харківській області досить розвинене. Не дивлячись на те, що у зв'язку із змінами законодавства у 2016-2017 рр. пройшла хвиля припинення господарської діяльності низки суб'єктів малого підприємництва, на сьогодні в області 138,5 тис. громадян займаються підприємництвом (2 місце після м. Києва) [2].

Крім того, що малий бізнес наповнює бюджет, він ще створює робочі місця. Якщо у 2014 р. було створено 46 тис. робочих місць, у 2016 р. - 61 тис., то у 2017 р. ця цифра досягла 71 тис. Причиною зростання стало як створення нових робочих місць, так і легалізація працівників, які до цього працювали нелегально. 68 тис. підприємців обрали спрощену систему оподаткування (65%), у т.ч. 39 тис. - 2 група (більше 50%) [2].

У зв'язку із збільшенням мінімальної заробітної плати майже усіма місцевими радами були переглянуті ставки єдиного податку. Ставки для 2-ї групи у середньому складають 10-12 %, тоді як до підвищення це було 15-20% [2]. Не всі місцеві органи влади знають про те, що, якщо підприємець є жителем однієї місцевості, а діяльність здійснює у іншій, то він має сплачувати єдиний податок за ставкою 20%.

Надходження єдиного податку від сільгоспвиробників (4 група, раніше - фіксований податок) значно зросли у зв'язку із підвищенням ставок. Наприклад, якщо у період 2010-2014 рр. надходження по області в рік складали від 1 до 8 млн, то починаючи з 2014 р. річна сума перевищує 320 млн грн. Слід пам'ятати, що при сплаті податку платниками 4-ї групи у оподатковувану базу можуть включатися лише оформлені землі [2].

Місцеві збори, а саме туристичний збір та збір за паркування автотранспорту не відіграють у наповненні місцевих бюджетів суттєвої фіскальної ролі. Деякі ОМС, маючи значні надходження ПДФО або плати за землю, недооцінюють потенціал місцевих зборів і, таким чином, втрачають можливості додаткового наповнення своїх бюджетів.

Зважаючи на те, що запровадження та встановлення розміру ставок місцевих податків і зборів (в межах, визначених Податковим кодексом) є повноваженнями ОМС, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Однак, проведений аналіз виявив низку внутрішніх причин невикористання наявного потенціалу поповнення доходної частини бюджету за рахунок місцевих податків і зборів. Це є викликом для місцевої влади і потребує вдосконалення механізмів адміністрування, встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, виявлення резервів у частині розширення бази оподаткування, а також створення місцевою владою сприятливих умов для розвитку бізнесового середовища.

Список використаних джерел.

1. Маркович Г. Формування місцевих бюджетів на 2018 рік / Г. Маркович. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6634>
2. Офіційний сайт Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області. - Режим доступу: <http://kh.sfs.gov.ua/>
3. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, №13-14, № 15-16, № 17, ст.112

ЄМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*начальник відділу з координації наукової роботи та докторантури
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОСЛУГ ШЕРИНГОВИХ ПЛАТФОРМ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ

Глобалізація, загострення екологічних та інших світових криз, збільшення чисельності населення поряд зі зменшенням ресурсів у світі, активізація інформаційних технологій та інші фактори спричинили бурхливий розвиток шерингових сервісних платформ. У туристичному бізнесі стихійно сформувався окремий сектор з надання послуг у сфері транспортування, харчування, розміщення тощо шляхом використання Інтернет платформ. За оцінками «Маккінісі Груп», прибуток шерингового сектору у світовій економіці до 2025 р. перевищить

335 млрд. дол. США [1]. Дані одного з основних суб'єктів шерингової економіки – «BlaBlaCar» – свідчать про те, що темпи щорічного зростання прибутків цього сектору становлять 20 % [2].

Концепція шерингу, безумовно, є прогресивною, оскільки дозволяє враховувати не лише економічні вигоди, але і соціальні, а також сприяє підвищенню рівня. У туристичному бізнесі України вже діють такі шерингові платформи, як «BlaBlaCar Україна», «Uber», «Mushroom» та ін.

Однак поряд з таким швидким розвитком сектору шерингового сервісу виникає ряд проблем, пов'язаних з необхідністю створення ефективної системи державного регулювання функціонування таких платформ. Оскільки неконтрольований розвиток шерингової економіки спричинить надання неякісних послуг, збільшить навантаження на об'єкти туристичної та транспортної інфраструктури, зменшить конкурентні переваги традиційних бізнес-моделей у готельній, туристичній та інших видах підприємницької діяльності. З метою зменшення ризиків виникнення зазначених проблем необхідним є комплексний підхід органів публічної влади до регулювання шерингового сектору у туристичному бізнесі. Основними заходами у процесі побудови системи державного регулювання послуг шерингових платформ у туристичному бізнесі в Україні вважаємо такі: удосконалення нормативно-правової бази у сфері захисту прав інтелектуальної власності, законодавче закріплення поняття шерингового сервісу, шерингової платформи тощо, удосконалення податкового регулювання шерингових платформ, розробка системи контролю за якістю шерингового сервісу, стимулювання створення об'єднань між шеринговими платформами та традиційними суб'єктами туристичного бізнесу за участю органів публічного управління, консультування суб'єктів туристичного бізнесу з питань шерингової економіки тощо. Таким чином, розробка сучасних ефективних державних стратегій щодо регулювання туристичної сфери повинна враховувати зміни у економічній поведінці споживача і виробника, перехід до нової моделі суспільно-економічних відносин.

Список використаних джерел.

1. Mckinsey Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mckinsey.com>.
2. Forbes Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1404950-chas-dilitsiya-u-chomu-sekret-servisiv-kolektivnogo-spozhyvannya.

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., доцент*

ШЕВЧЕНКО ДІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПОЛІТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КОНТРОЛІНГУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ У СИСТЕМІ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Високий рівень економічного розвитку, як показує досвід промислово розвинених країн світу, забезпечується низкою умов, головними з яких є накопичений науково-технічний, індустріальний, інвестиційний потенціал, інституційні чинники технологічного прогресу і державна підтримка інноваційних перетворень. Істотний вплив на інноваційно-інвестиційну діяльність регіону, забезпечення лідируючих позицій, сталий соціально-економічний розвиток має потужність його інноваційного потенціалу. За таких умов особливого значення набуває обґрунтування теоретичних засад і практичних заходів щодо розвитку територій за рахунок формування та реалізації політики інвестиційного контролінгу у системі моделювання стратегічних програм.

Інноваційний розвиток вимагає необхідного інвестування, в той час як стимулювання інвестиційної діяльності має розглядатися в контексті загального інноваційного вектора стратегічного розвитку держави. Активізація інвестиційно-інноваційних процесів у підприємницької галузі повинна супроводжуватися створенням сприятливого інвестиційного клімату та прозорості відносин в інвестиційно-інноваційній сфері, створенням умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів, стимулюванням припливу іноземних інвестицій, стимулювання розвитку науки і освіти [1;2].

Дослідивши суть контролінгу та беручи до уваги основні трактування щодо його концептуальних складових, сформувано власне бачення головних напрямів системи контролінгу. Отже, контролінг – це складова системи менеджменту, основною метою функціонування якої є інформаційне забезпечення керівного апарату для прийняття ефективних рішень, а також координація і контроль діяльності об'єкта, щоб забезпечити його стабільне функціонування.

Таким чином, слід відмітити, що наукові підходи до трактування сутності поняття «контролінг» дещо відрізняються, проте основоположними елементами даної категорії повинні бути: системне спостереження; аналізування; планування (бюджетування); прогнозування; контроль (моніторинг) як установлених показників, так і виявлених фактичних відхилень; регулювання виявлених відхилень; підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі комплексу контролінгових заходів.

Інвестиційний контролінг – це система методів та інструментів, яка спрямована на підтримку інвестиційного менеджменту, що охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг. Відповідно, головною метою інвестиційного контролінгу є забезпечення відпрацювання управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності організації задля найкращого досягнення стратегічних цілей. В рамках поставленої мети повинні бути вирішені завдання, які можна згрупувати у відповідності до фаз інвестиційного процесу.

До числа основних напрямків діяльності інвестиційного контролінгу слід віднести [3]:

- планування і координацію інвестиційної діяльності в рамках стратегічного і оперативного планування у регіоні;
- реалізацію інвестицій (проект-контролінг);
- контроль за реалізацією інвестицій, що включає поточні перевірочні розрахунки, а також контроль бюджету інвестиційного проекту.

До завдань контролінгу інвестицій входять також ініціювання нових інвестиційних проектів і вироблення пропозицій щодо їх реалізації. В першу чергу це відноситься до нових інвестиційних проектів, що забезпечують довгострокові потенціали успіху.

Дослідження інструментальної бази інвестиційного контролінгу та її реалізація у системі моделювання розвитку територій проводилось на прикладі м. Миколаїв. За даними головного управління статистики у Миколаївській області, обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) внесених в економіку міста з початку інвестування, станом на 01.12.2017 склав 132 155,3 тис. дол. США. Кількість інвестиційних проектів за галузевою ознакою свідчать про сталий розвиток м. Миколаїв та інвестиційну привабливість території.

Важливим стратегічним інвестором для м. Миколаєва є SUN InBev. Місто Миколаїв на сьогодні є учасником проекту «Місцеве самоврядування та верховенство права в Україні», який фінансується Шведським агентством з міжнародного розвитку (SIDA), а реалізують його шведська урядова організація «Академія Фольке Бернадотта» спільно з двома українськими організаціями - Асоціацією малих міст України та центром з початку реалізації проекту станом на 01.06.2018 за рахунок кредитних коштів ЄІБ сплачено 69 749 404,02 грн. (що становить 2 340 203,79 євро, або 15,06 % від загальної суми кредитних коштів ЄІБ), у тому числі: у 2018 році – 22 843 679,64 грн. (691 264,38 євро). За рахунок коштів, наданих Миколаївською міською радою МКП «Миколаївводоканал» на фінансування компонентів проекту витрачено 5 000 000,00 грн. За рахунок власних коштів МКП «Миколаївводоканал» на фінансування компонентів проекту витрачено 5 010 083,09 грн.

Економіко-статистичний експерт та дослідження інвестиційного паспорту м. Миколаїв в координатах галузевої аналітики дозволяють виділити пріоритетні напрямки розвитку міста Миколаїв за інвестиційною спрямованістю:

- відродження машино- та суднобудування;
- відновлення роботи колишніх підприємств, модернізація існуючих, створення нових підприємств;
- модернізація та розвиток житлово-комунального господарства;
- впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативних джерел енергії;
- впровадження інноваційних технологій на промислових підприємствах міста;
- розвиток транспортної інфраструктури (будівництво транспортних розв'язок, мостів, шляхопроводів, розширення вулиць тощо);
- підвищення екологічної безпеки;
- реалізація соціально значущих для міста інвестиційних проектів;
- розвиток туризму.

Таким чином, пріоритетним завданням обґрунтованої інвестиційної політики Департаменту економічного розвитку та інвестицій м. Миколаїв щодо залучення інвестицій на міському рівні є формування комплексу заходів, здатних переконати потенційних інвесторів розмістити свої ресурси саме на цій території. В даному контексті ми можемо стверджувати, що сукупність політичних, правових, економічних та соціальних чинників формують і забезпечують сприяння інвестиційній діяльності як вітчизняних так і закордонних інвесторів. Саме політика інвестиційного контролінгу сприятиме соціально-економічному розвитку території з позиції обґрунтування доцільності реалізації інвестиційних проектів за польовими та кабінетними дослідженнями (зовнішній та внутрішній контроль).

Список використаних джерел.

5. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(2), 1-11.
6. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(3), 1-6.
7. Karpenko L. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). *Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018*. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp.659-668. ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X

КІЛІЄВИЧ ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри економічної політики та врядування
НАДУ при Президентові України, доцент*

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ДОКАЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СПРИЯННЯ ДОСЯГНЕННЮ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Питання інституціонального забезпечення процедур формування і реалізації суспільної політики в Україні на державному, регіональному і місцевих рівнях набуває актуальності у зв'язку з проведенням масштабних адміністративно-територіальних реформ, децентралізації процесів ухвалення рішень, поглиблення європейської інтеграції. Розглядаються проблеми незбалансованого впровадження аналізу політики при підготовці стратегічних

програмних документів у сфері сталого розвитку національних і регіональних економічних систем, у центральних органах влади з одного боку і місцевих, з іншого.

У розвинених країнах світу, членах ОЕСР, останні 20 років набув поширення новий тренд у формуванні державної політики – вироблення доказової політики (або політики, що ґрунтується на доведених фактах, англ. – *evidence-based policy*) – це підхід до вироблення політики, коли рішення щодо подальшого курсу дій ґрунтуються на строго встановлених, перевірених фактах і доказах. Для його впровадження вирішальною є наявність відповідної інфраструктури – правових норм, демократичних інститутів, розвиненого громадянського суспільства, *Big Data* (великих даних), належно підготовлених кадрів і активної політичної підтримки з боку творців політики. Фактично йдеться про переосмислення на вищому технологічному рівні аналізу політики як комплексу процедур щодо підготовки проектів рішень органів влади з використанням порівняльного аналізу альтернативних варіантів вирішення суспільних проблем. Нові можливості для підготовки більш обґрунтованих програм створює розвиток цифрової економіки на основі новітніх інформаційно-комунікативних технологій.

Насьогодні в країнах ОЕСР, в ЄС рішення центральних і місцевих органів влади базуються на процедурах аналізу доказової політики, для чого створено відповідне інституціональне забезпечення. В Україні в останні три роки досить інтенсивно розвивається потенціал з проведення аналізу політики в центральних органах виконавчої влади. Варто згадати новий Закон України «Про державну службу» (від 10.12.2015 № 889-VIII), де у ст.1 зазначається: «Державна служба - це ... діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо: (1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування». У проекті внесення змін до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» (№ 6320, зареєстровано у ВР 10.04.2017), у ст. 7 «Завдання міністерств» конкретизовано, в чому мають полягати процедури аналізу політики: «1. Основними завданнями міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, є: 1) аналіз стану справ в одній чи декількох сферах, за які відповідає міністерство, виявлення проблемних питань, вироблення альтернативних варіантів їх розв'язання, оцінювання потенційного впливу всіх альтернативних варіантів на соціально-економічний розвиток та підготовка відповідних пропозицій; 2) моніторинг та оцінка результатів впровадження державної політики, дослідження її впливу на соціально-економічний розвиток». Хоча ці зміни у завданнях міністерств ще не затверджені в установленому порядку, Кабмін України розпочав реформування структури міністерств для практичної реалізації положень Закону «Про державну службу» шляхом створення спеціалізованих підрозділів – генеральних директоратів, з формування і реалізації тих напрямів державної політики, які входять у сферу відповідальності міністерства, на основі впровадження методології аналізу доказової політики. В цьому році були внесені зміни у «Регламент Кабінету Міністрів України» (постановою КМУ від 18.04.2018 р. №326), якими фактично унормовується класичний цикл політики: регламент доповнено параграфом «Засади формування та реалізації державної політики»: «1. Забезпечення формування та реалізації державної політики у сферах, віднесених до компетенції Кабінету Міністрів, здійснюється міністерствами шляхом: вивчення стану справ у відповідних сферах; визначення суспільно важливих проблем, що потребують розв'язання, та їх пріоритетизації; пошуку оптимальних шляхів розв'язання проблем; розроблення концепції реалізації державної політики у відповідних сферах; планування ресурсів та заходів, необхідних для реалізації державної політики; розроблення проектів законодавчих актів, інших актів законодавства, здійснення контролю за виконанням прийнятих актів; проведення моніторингу та оцінювання результатів реалізації державної політики та розроблення на основі такого оцінювання пропозицій щодо її продовження, коригування чи припинення». Також оновлено вимоги до пояснювальної записки, що супроводжує акт (проект рішення), і унормовано новий документ - прогноз впливу реалізації акта на ключові інтереси заінтересованих сторін. Проте, вузьким місцем залишається наявність підготовлених для реалізації згаданих процедур високопрофесійних кадрів, а також розуміння необхідності проведення повноцінного аналізу політики всіма стейкхолдерами, в першу чергу, керівниками органів влади.

На місцевому ж рівні спостерігається певне відставання у запровадженні аналізу політики, зокрема, при формуванні і реалізації програм соціально-економічного розвитку територій. У чинному законодавстві зафіксовано принцип поєднання місцевих і державних інтересів при розробці різних програмних документів, проте дотримання цього принципу законодавчо не забезпечено через неоднозначний розподіл сфер відповідальності і неузгодженість процедур підготовки програмних документів (ґрунтовний аналіз колізій в законодавстві щодо формування територіальних програм див. [2]). На місцевому рівні досі не унормовані процедури аналізу політики подібно до центральних органів влади.

Ще складнішим для впровадження є створення нормативних та технологічних можливостей узгодження варіантів розв'язання державних і місцевих проблем на етапах підготовки проектів рішень і виборі оптимальних варіантів (адже при формуванні критеріїв оптимальності мають бути враховані і державні, і місцеві інтереси). Йдеться про необхідність побудови ітеративних процедур узгодження різних інтересів при формуванні програм сталого розвитку в національних і регіональних масштабах, відповідних державних і місцевих бюджетних програм (поки що реалізовано лише «одно-ітераційний» односпрямований процес – згори до низу). Відомі з радянських часів формальні алгоритми узгодження інтересів в ієрархічних системах мало прийнятні через необхідність «вмонтувати» в процес багато неформальних процедур, зокрема, залучення до процедур аналізу політики груп інтересів. Процес підготовки програм за цільовими установкам має спиратися на концепцію інклюзивного (всебічного) росту (за визначенням ОЕСР, це такий економічний розвиток, у рамках якого виникають можливості для всіх верств населення, справедливо розподіляються матеріальні і нематеріальні блага в суспільстві для підвищення його добробуту) з урахуванням просторової структури соціально-економічної системи. З технологічної точки зору програми сталого розвитку територій мають враховувати можливості цифрової економіки і перспективи «розумного» (смайт-) росту, який стосується концепцій раціонального міського планування і втілюється в окремих містах світу (в Україні є лише фрагментарні приклади смайт-міст).

Впровадження зазначених підходів до формування політики і програм територіального розвитку сприятиме переходу України до інноваційної управлінської парадигми *Public value management* (PVM) – менеджменту, що спрямовується суспільною цінністю [3]. Понятті суспільної цінності (*Public Value*) покликано дати відповідь на

питання: що цінного і корисного створює певна організація для суспільства, який внесок вона робить у «загальне благо»; керівним мотивом у впровадженні PVM є встановлення доброзичливих взаємин і стосунків між різними організаціями (органами влади) та їх клієнтами. [1, с. 41-42]. Підхід PVM є подальшим розвитком ідей належного (доброго) врядування, які передбачають посилення підзвітності влади суспільству, залучення громадськості в системи державного управління.

Список використаних джерел.

1. Кішіловський, М. Адміністративна стратегія. Ваша успішна кар'єра у сфері державного управління / М.Кішіловський, І.Кішіловська; Наук. ред. пер. з англ. О. Кілієвич. – К.: Основи, 2017.
2. Серьогіна Н. Колізії в законодавстві щодо формування та реалізації програм соціально-економічного розвитку територій / Н. Серьогіна // Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах: зб. матеріалів кругл. столу, Київ, 18.04.2018 р. / За заг. ред. Войтович Р. В., Ворони П. В. – Київ, ІПК ДСЗУ, 2018. – С. 58-62.
3. O'Flynn, Janine. From New Public Management to Public Value: Paradigmatic Change and Managerial Implication / Janine O'Flynn // The Australian Journal of Public Administration. - 2007 - Vol. 66, no. 3, p. 353–366.

КОВАЛЕНКО МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри економічної теорії та фінансів
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., доцент*

КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО ТИПУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

В сучасних умовах встановлення в Україні колоніально-олігархічної моделі капіталістичного типу економічної системи велике значення набуває міжнародний досвід з організації державного регулювання економіки, що спрямовується як на захист суспільних інтересів, так і на забезпечення індивідуального розвитку окремої людини. Такою альтернативою є змішана економічна система, котра є конвергенцією ринкової та централізованої форм економічної системи, що знайшла свого застосування у сучасній практиці різних країн світу.

Найбільш вдалим є приклад побудови змішаного типу економічної системи в Китайській Народній Республіці (КНР). В Китаї, країні найдавнішої цивілізації, реформ за чужими моделями бути не могло. Ця країна засвідчила світу як можна хазяйнувати, використовуючи кращий зарубіжний досвід на основі власних особливостей та потреб соціально-економічного розвитку. В економіці КНР реалізується системний підхід і позначено контури, як сучасна економіка може розвиватися в умовах протистояння неоколоніальним відносинам. У цій моделі є поєднання стратегічного планування та ринкової самоорганізації, постійно зростаючий приватний центр з опорою на державу. Найголовніше в цій моделі – гармонізація інтересів. Механізм такої гармонізації – річ непроста і спирається на сформовані в суспільстві духовно-моральні цінності та історичні традиції.

З початку проведення реформ і становлення нової економічної системи у Китаї велика увага приділялася макроекономічному аналізу та макроконтролю, як найбільш важливому компоненту господарського механізму. Протягом 90-х років у Китаї здійснювався акцент на: створенні системи макроекономічного регулювання національної економіки; удосконаленні планування із зменшенням складової директивного планування; впровадженні нового механізму ціноутворення; оволодінні новими методами макроекономічного контролю над інфляцією; розробленні нових підходів до створення бездефіцитного бюджету; удосконаленні податкової системи; забезпеченні оптимальної взаємодії національної економіки із світовим господарством, поступового «відкриття» внутрішнього ринку для іноземних виробників товарів і послуг (проведення системи заходів валютного регулювання, політики зниження мита тощо) [1, с. 31–33].

Сучасна китайська система державного управління орієнтована на зростання народного добробуту через зростання обсягів і ефективності реального виробництва. Поєднання державного планування з ринковою самоорганізацією, підпорядкування регулювання економіки нарощуванню інвестицій в розвиток її реального сектора на засадах стимулювання інноваційної активності і НТП як головного чинника сучасного економічного зростання є ключовими складовими успішного соціально-економічного розвитку Китаю.

Китайська народна республіка підтримує ведення підприємницької діяльності в тій мірі, в якій розширення цього сектора сприяє зростанню економіки і добробуту населення в цілому. Поряд із цим, з боку держави блокуються фінансові спекуляції, що підривають макроекономічну стабільність, ведеться боротьба проти утворення «фінансових бульбашок». Важливим досягненням державної фінансової політики є вдале протистояння вивозу капіталу, спекулятивним атакам і спробам маніпуляції фінансовим ринком, забезпечуючи стабільність обмінного курсу юаня.

У поєднанні з гнучкою політикою внутрішнього кредитування інвестиційної активності ця система забезпечила безпрецедентно високий рівень монетизації китайської економіки при утриманні низької інфляції і стабільності обмінного курсу національної валюти. Вітчизняні підприємства Китаю не мають проблем з отриманням потрібних для розширення і модернізації виробництва кредитів.

У процесі реформування китайської економіки владою здійснено ряд розмежувань, зокрема:

- відокремлено право власності від права господарювання. Це означає, що засоби виробництва, які раніше належали державі, так і тепер їй належать, а права господарювання надаються підприємствам, які отримали самостійність. Головна мета такого розмежування – активізація діяльності трудових колективів;
- за необхідністю відокремлення державних функцій від функцій підприємств і перетворення останніх у самостійні суб'єкти ринкової економіки, які працюють на принципах: самогосподарювання, самокупності, саморозвитку, самоконтролю.

- Таким чином, розглянутий Китайський досвід організації змішаного типу економічної системи характеризувався наступними особливостями [2, с. 16–17]:
 - управлінські рішення, що стосувалися економічних реформ, опиралися не на догматизм, а на гегелівську діалектику, що узагальнюється відомими положеннями, а саме: переходу кількісних змін в якісні, єдності і боротьби протилежностей, заперечення заперечення;
 - реформи потрібно проводити послідовно і комплексно, прагнучи «прориву у найбільш важливих напрямках»;
 - реформування економіки повинно орієнтуватися на розвиток продуктивних сил на підґрунті інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення;
 - дотримання обов'язкової плановості економіки із запровадженням елементів реалізації приватної ініціативи;
 - підконтрольність Народного банку Китаю (центрального банку) Держраді КНР (уряду) та їх тісна співпраця щодо здійснення грошово-кредитної політики в рамках реалізації низки державних цільових програм;
 - організація ефективного державного фінансового контролю із включенням до нього широкого кола питань щодо валютного контролю тощо.

Список використаних джерел.

1. Коваленко М.М. Держава та банківський сектор: реалістична організація взаємодії : монографія / М.М. Коваленко. – Х. : Tim Publishing Group, 2015. – 332 с.
2. Порівняльні економічні системи й публічне адміністрування : навч. посіб. / М. М. Коваленко, О. С. Лесная. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2016. – 176 с.

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при президентові України, к.е.н.*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ

У економічній сфері України триває прояв кризових процесів. Більшість організацій і установ державного сектора економіки працюють в нестабільному економічному середовищі і перманентно змінюваному правовому полі. Прямим наслідком цього є глибока депресія ринків виробництва і надання послуг. У зв'язку з цим питання забезпечення економічної безпеки організації виходять на перші ролі.

Провідною ланкою будь-якої системи безпеки є механізм забезпечення, що відповідає їй, який є сукупністю складових, а саме: правові норми, законодавчі рамки, засоби і методи, мотивація і так далі, що сприяє реалізації головної мети - досягненню максимального рівня економічної безпеки організацій і установ.

Відсутність засадничих принципів побудови механізму державного сектора економіки, які призначені забезпечити: умови ефективного функціонування; протидію зовнішнім загрозам; максимальне використання наявного потенціалу; високий рівень економічної безпеки - усе це зумовлює актуальність системного дослідження цієї проблеми.

За останній час у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях все частіше звертаються до питань економічної безпеки, де аналізується стратегія управління нею, методичні основи формування відповідних підрозділів, на які покладається розробка концепції і реалізації економічної безпеки виробничих підприємств, підходи до її оцінки. Але питання економічної безпеки організацій і установ державного сектора економіки залишаються без належної уваги.

Аналіз публікацій дозволяє зробити висновки про те, що автори розглядають економічну безпеку і можливість її досягнення, в основному через призму макроекономічних індикаторів і практично не приділяється увага проблемам формування і реалізації моделі управління економічною безпекою на рівні організацій. Загрози економічній безпеці виникають перед кожною організацією і установою не лише в періоди криз, прорте і в умовах відносно стабільної економічної ситуації, але зміст вирішуваних при цьому цільових завдань мають значні відмінності.

Економічна безпека організації - це безперервно діючий механізм, що забезпечує підтримку дієздатності організації на високому рівні. Цей механізм має бути здатним не лише попереджати загрози функціонуванню, але і оперативно розробляти і реалізовувати заходи по підтримці необхідного рівня її економічної безпеки. [1]

Економічна безпека організацій і установ державного сектора економіки в сучасних умовах забезпечується за рахунок формування ефективного механізму управління, що розглядається нами як сукупність: економічних, правових, управлінських, мотиваційних і організаційних способів взаємної ув'язки інтересів державних організацій і установ з інтересами суб'єктів зовнішнього і внутрішнього середовища. Слід зазначити, що створення дієздатного механізму управління економічною безпекою є неодмінною умовою забезпечення нормальних умов роботи організації. Це відбувається за рахунок розробки і підтримки ефективного правового поля і сприянню формування потенціалу розвитку організацій на основі раціонального використання реально існуючих ринкових і державних економічних механізмів.

Забезпечення економічної безпеки дозволить своєчасно виявляти відповідні загрози і, в міру можливості, уникати або зменшити їх негативний вплив. При цьому мінімізуються економічні ризики, що забезпечують сучасний економічний, фінансовий, технічний, технологічний, кібернетичний і фізичний захист. Також створюються умови функціонування інфраструктури, які відповідають завданням сучасності.

Тактика реалізації економічної безпеки організації передбачає виконання конкретних процедур і дій. Йдеться про такі процедури і дії як: - організація відповідної юридичної служби - забезпечення заходів по охороні інформації; - організація відділу комп'ютерної безпеки; - організація системи своєчасного пред'явлення претензій до порушників умов договору; - організація звернень в правоохоронні і судові органи.

Економічна безпека державних установ і організацій - це такий режим їх діяльності, при якому забезпечується дотримання економічних інтересів як системи, яка само організовується, само розвивається, здатна попередити і запобігти негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

Аналіз стану економічної безпеки державних організацій показав, що усі використовувані індикатори, працюють в тісному взаємозв'язку і взаємообумовлені. Будь-який сигнал, що поступає із зовнішнього середовища, може зробити значний вплив на стан безпеки організації. І тут ми бачимо, що головними правилами організації і функціонування системи є: комплексність; своєчасність, безперервність, активність; законність; обґрунтованість; економічна доцільність. Велике значення мають також: спеціалізація; взаємодія і координація, а також вдосконалення централізації управління.

При розробці і реалізації системи економічної безпеки необхідно виділяти пріоритети найбільш значимих напрямів. Необхідно враховувати об'єми фінансових ресурсів, що виділяються, а також залучати до роботи спеціалізовані організації, які мають ліцензії і практичний досвід роботи.

Таким чином, економічна безпека державних організацій може і має бути забезпечена шляхом системного використання усього набору засобів захисту в усіх структурних підрозділах і на всіх стадіях діяльності. Найбільшого ефекту можна досягти тільки тоді, коли увесь арсенал засобів, методів та заходів гуртується в єдиний цілісний механізм - систему захисту економічної безпеки.

Список використаних джерел.

1. Прус Н. В. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] : Вісник СНУ ім. В. Даля — 2011. – 112 с.

КОЗИМЕНКО ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОЦЕСАМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Необхідність перегляду звичних методів управління розвитком вугільної промисловості обумовлена складним становищем вугільного сектору, що змінює звичне розуміння сутності речей. У 2018 р., як і в 2014-2017 рр., вугільний сектор України перебуває у надзвичайно критичному стані. Зменшення видобутку вугілля на Донбасі, пошкодження та знищення шахтного фонду, захоплення шахт, цілеспрямована руйнація залізничної інфраструктури призвели до розриву виробничих ланцюгів «вугілля-електроенергія», браку запасів вугілля на підприємствах теплової електрогенерації, що, своєю чергою, загрожує стабільності функціонування всієї об'єднаної енергетичної системи України, провокуючи виникнення значного дефіциту генеруючих потужностей.

Україна вимушена шукати джерела імпорту вугілля відповідних марок, включно з імпортом з Росії. Остання, шляхом розгортання бойових дій на Сході країни, створила для України дві альтернативи: або дефіцит вугілля покривається за рахунок імпорту з РФ, або за рахунок закупівлі його на непідконтрольних територіях Донбасу. До того ж, ці поставки політично пов'язані з електропостачанням до Криму. Тому Україна намагається диверсифікувати поставки вугілля. Натомість імпорт вугілля з країн далекого зарубіжжя став не на стільки результативним через вартісні та якісні характеристики, можливості морських портів України (реальний перевалочний трафік) та логістику (строки перевезень).

Таким чином, наявна ситуація призводить до висновків, що вугілля перестає бути дешевим джерелом енергії для споживачів паливно-енергетичного комплексу. Очевидно, що підтримка стабільності розвитку галузі в такому випадку може бути досягнута тільки через збільшення корисності використання наявного вугілля для галузей національної економіки, що дозволило б нівелювати дефіцит енергетичної цінності при прямому енергетичному використанні. Йдеться про вихід за межі галузі розробки енергетичного вугілля і створення нового напрямку у вугільній галузі – вуглехімічного, пов'язаного з отриманням з вугілля продукції інших ступенів переробки.

Відомо, що стабільність суспільства залежить від трьох наборів змінних – ефективності економіки, екологічної стабільності та соціальної справедливості. Якщо є деякий обмежений ресурс, розподілений між цими напрямками, то виникає комплекс ускладнень економічного зростання: ефективність економіки та соціальна справедливість є взаємозворотними; екологічна складова (якість навколишнього середовища) й ефективність економіки на короткому відрізку часу також є взаємозворотними – шкідливі викиди на душу населення скорочуються тільки з часом при досягненні суспільством певного рівня добробуту [1, с. 192].

Зв'язок функціональної, економічної та ресурсної ефективності підкреслює ідеолог соціоекономіки А. Етціоні: предметним полем причинно-наслідкових зв'язків соціоекономіки завжди є залежна економічна змінна і, як мінімум, одна незалежна неекономічна [2, с. 109]

Адаптивна організація, як перспективна форма державного управління вугільною промисловістю, породжує потребу в модифікації організаційних методів в напрямку їх комплексування у вигляді кластера, що охоплює весь процес діагностики, організаційного проектування і перетворення процесів реорганізації галузі у світлі поточних державних пріоритетів. Залишаючись прерогативою суто державних інтересів, тобто паливно-енергетичного

комплексу України, сутність організаційної діяльності вугільної промисловості переживає еволюцію через те, що саме поняття ресурсів в даний час має більш широке тлумачення, ніж це робилося раніше.

Тепер до ресурсів, крім таких традиційних видів як сировина, матеріали, енергія, обладнання, інформація, фінанси, праця, відносять багато нових видів. При цьому стирається межа між самими поняттями ресурсу і результату діяльності. Результати діяльності у вигляді продукції та послуг безпосередньо споживаються, створюючи при цьому певні матеріальні, трудові чи духовні вихідні ресурси для нового циклу діяльності по створенню іншої продукції або послуги. Частина результатів виробничої діяльності у вигляді продукції і послуг внутрішнього споживання в самій галузі спрямовується в нові діяльні процеси як ресурси для створення продукції для зовнішнього споживання (наприклад, коксохімічне виробництво для споживання в металургії).

В нових умовах господарювання сама сутність організаційного впливу на діяльність галузі, крім традиційного організаційного проектування і розпорядництва, набуває якості організаційної поведінки галузевого комплексу (ряд галузей, об'єднаних єдиними державними цілями, завданнями і пріоритетами розвитку), як цілісного об'єкта, що функціонує у навколишньому середовищі.

Транспонуючи зазначені принципи організації в сферу продуктового планування галузі, зазначимо, що таким чином передбачається різке розширення традиційної вуглехімічної лінійки з отриманням синтетичної нафти, високооктанового бензину, авіаційного, ракетного та дизельного палива, а також нафти, мастил, парафінів, фенолів та іншої вуглехімічної продукції – сировини для основного органічного синтезу. До того ж згідно з мінливою кон'юнктурою світових цін на нафту і продукти нафтопереробки, виснаженням її запасів, проблема отримання рідких вуглеводнів з вугілля набуває актуального значення. При цьому найбільш перспективною сировиною для виробництва синтетичного рідкого палива визнається вугілля, як широко поширений вид твердих горючих копалин. На базі вугілля було організовано виробництво синтетичного палива в минулому (Німеччина, Росія); на його основі працюють промислові підприємства (ЮАР) і на нього орієнтуються в майбутньому (США, Польща, Китай та інші). При цьому політика багатьох країн з великими запасами вугілля націлена на те, щоб планомірно забезпечити стан технічної готовності до того моменту, коли заміна нафти вугіллям стане об'єктивно необхідною або з економічних позицій, або через створення стратегічної ситуації.

Підводячи підсумок, зазначимо, що об'єктивними передумовами зміни підходів державного управління процесами трансформації вугільної промисловості є, з однієї сторони, об'єктивні та суб'єктивні проблеми розвитку вугільної галузі, з іншого боку, загальні тенденції розвитку світового ринку енергоресурсів. Активна дія адаптивних технологій державного управління повинна бути зосереджена на багатовимірній оцінці корисності ключових ресурсів вугільної промисловості та ефективності перетворення їх на кінцевий продукт.

Список використаних джерел.

1. Залознова Ю.С. Економічні та соціальні проблеми розвитку промисловості: монографія / Ю.С. Залознова; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Київ, 2017. – 288 с.
2. Etzioni A. Toward a New Socio-Economic Paradigm / A. Etzioni // Socio-Economic Review. – 2003. – Vol. 1, № 1. – P. 105-118.

КОЗИНСЬКИЙ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ

У сучасній економічній науці, для визначення прогресу економіки та, відповідно, суспільства, широко використовуються два поняття з близьким змістом – «економічне зростання» та «економічний розвиток». Спочатку різниця між ними визначалася тим, що економісти, які формулювали проблематику економічного зростання більше зосереджувалися на питаннях розширення масштабів виробництва, зростання випуску продукції, збільшення національного доходу або валового національного продукту.

Для них принципово важливим являлась структура факторів виробництва, її збалансованість та ступень використання. Саме тому увага зосереджувалася на показниках попиту та пропозиції на ринку праці, капіталу та ресурсів. Від співвідношень з цього приводу робилися прогнози та будувалися моделі економічного зростання.

Через це у світовій практиці загальноприйнятим стало визначати та вимірювати економічне зростання двома способами:

- річними темпами зростання у відсотках реального внутрішнього валового продукту за певний період часу;
- річними темпами зростання внутрішнього валового продукту на душу населення у відсотках.

Поступово з'явилося все більше прихильників того, що економічне зростання залежить не тільки від кількісних показників факторів, а також і від їх якості. Наступним кроком в ускладненні відношення до економічного зростання, стало включення у склад факторів, що його обумовлюють, причин, які традиційно не розглядалися економічною наукою – наприклад, позаекономічних інститутів, які здійснюють вплив на режим взаємодії попиту та пропозиції. Одним з таких інститутів є держава, від ступеню здатності якої «правильно» реагувати на позови ринку, багато в чому залежить виробництво та попит.

Зсунення інтересу економістів у цю площину проблематики, об'єктивно призвело до виникнення міждисциплінарного напрямку у економічній науці, де знайшло поєднання класичного, традиційного інтересу до суто економічних матеріальних факторів виробництва з тим, що здійснює вплив на їх використання. Таким чином увага до кількісних параметрів прогресу була доповнена дослідженнями його якісної складової. При цьому, такий

інтерес підсилювався двома групами обставин, за впливом яких можна поділяти розповсюдження ідеї економічного розвитку на два етапи:

1. Спочатку такий інтерес сформувався на підставі аналізу впливу позаекономічних факторів на економічне зростання в країнах що розвиваються. Саме вони зацікавили економічну науку своєю слабо розвиненістю, її причинами та шляхами її можливого подолання. Це слід мати на увазі сьогодні, коли інтерес до проблематики економічного розвитку значно поширився і втратив той безпосередній зв'язок, який він мав у працях родоначальних цієї галузі економічної науки. У цьому зв'язку доречно згадати видатного шведського економіста Гуннара Мюрдала, ідеї якого багато в чому змінили уявлення про економічний розвиток та можливість його стимулювання з боку держави.

2. Значний вплив на зміну уявлення щодо сутності економічного розвитку здійснив Римський клуб, доповіді якого по глобальній проблематиці, призвели до поступово включення у дослідження економічного розвитку та зростання екологічного фактору, як такого, що природно обмежує намагання діяти за логікою максимізації корисності. Завдяки доповідям Римського клубу та виникнення організації та суспільних рухів, які розвивали його ідеологію, проблема економічного розвитку зазнала змін.

Діяльність «Римського клубу» стала однією з найважливіших причин, що обумовили наступну трансформацію самої ідеї економічного розвитку у площину «сталого розвитку», зміст якого полягає у необхідності збалансованого задоволення потреб людства з інтересами майбутніх поколінь.

Зрозуміло, що така постановка питання передбачає різке посилення управлінських важелів впливу на економічне середовище з метою введення обмежень не тільки на виробництво товарів та послуг, що виготовляються з невідновних ресурсів, але й на споживання.

Однак, незважаючи на те, що сьогодні сам термін «економічний розвиток» використовується у більш широкому контексті, чим, наприклад, 100 років тому, численні програми різноманітних організацій, що опікуються економічним розвитком, орієнтовані на «країни третього світу» (як їх називали спочатку). Такі організації декларують за свою ціль поширення набутого людством досвіду з метою подолання (чи зниження порогу) нерівномірності у розвитку розвинутих країн та тих що розвиваються. Саме це і визначає комплекс проблем та, відповідно, програм, які пропонують такі організації країнам що розвиваються.

Поряд з тим, такий наздоганяючий розвиток виключає те, що ті країни, які слугують маяками для розвитку, вважають своє становище виключним та ігнорують проблематику розвитку. Розвиток людського капіталу, підприємництва, інновацій, екологічна безпека – лише деякі приклади програм, якими керуються уряди розвинених країн, з метою мобілізації можливостей економічного розвитку.

КОЛЕСНИКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

На сьогодні систему бухгалтерського обліку в Україні можна охарактеризувати як симбіоз адміністративних і ринкових концепцій, національних і міжнародних стандартів. Останнім часом відбуваються активні зміни в системі бухгалтерського обліку. Ці зміни спрямовані на її гармонізацію з міжнародними стандартами. Однак реформа бухгалтерського обліку не супроводжувалася необхідними змінами в чинному господарському та/або бухгалтерському, фінансовому законодавстві.

Негативними наслідками такої невідповідності є обмеженість бухгалтерського обліку, до якої можна віднести застосування подвійного запису та виключно грошового вимірника; пасивне застосування принципів «професійного судження», пріоритетність податкових правил, неефективність наукових досліджень.

Країни Європейського економічного співтовариства за останнє десятиліття провели активну роботу і цілу низку заходів спрямованих на гармонізацію і зближення національних облікових систем на базі нормативно-правового забезпечення. Результатом напрацювань стало розроблення Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Міжнародні стандарти – це компроміс між особливостями національних бухгалтерських шкіл тих країн, представники яких беруть участь у розробленні стандартів. Це документи, які визначають загальний підхід до складання фінансової звітності та пропонують варіанти обліку окремих засобів або операцій підприємств. Окрім того, до складу міжнародних стандартів обліку входять документи Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements (Концептуальні засади підготовки і подання фінансової звітності), де викладено основні принципи складання звітності. Стандарти передусім доцільні для міжнародних компаній, які зобов'язані консолідувати фінансову звітність дочірніх підприємств, що працюють у різних країнах. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку становлять систему принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Водночас питаннями стандартизації бухгалтерського обліку займаються кілька міжнародних організацій [1].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку застосовуються [1]:

- як основа національних вимог до бухгалтерського обліку в багатьох країнах;
- як міжнародний базовий підхід тими країнами, які розробляють свої вимоги (зокрема, провідними розвиненими країнами, а також країнами, що розвиваються);
- фондовими біржами та регулюючими органами, які дають змогу іноземним та вітчизняним компаніям подавати фінансові звіти відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності;

– міжнародними організаціями, такими як Європейська Комісія, яка оголосила 1995 р., що значною мірою покладається на Комітет із міжнародних стандартів бухгалтерського обліку щодо досягнення результатів, які відповідають потребам ринку капіталу.

Проаналізувавши міжнародну практику та роботи дослідників, можна зробити висновки, що найчастіше міжнародні стандарти бухгалтерського обліку застосовуються в трьох напрямках, а саме:

- як база для всіх або деяких національних вимог до обліку та звітності;
- як фундамент для тих країн, які формують свої власні національні стандарти;
- для публікації фінансової звітності.

Перевагами міжнародних стандартів, в першу чергу, можна виділити наступні:

– узагальнюють у собі світову практику складання фінансової звітності;

– дають користувачам змогу аналізувати наслідки прийняття рішень, здійснювати прогнозування майбутнього розвитку й є підставою для прийняття стратегічних рішень;

– показники фінансової звітності підприємств за міжнародними стандартами характеризуються співставністю, що призводить до підвищення інвестиційної привабливості таких підприємств;

– фінансова звітність підприємств за міжнародними стандартами містить не тільки кількісні показники господарської діяльності підприємства, а й характеристики здійснюваних процесів, які відображають як масштаби, так і якість такої господарської діяльності;

– фінансова звітність, складена відповідно до вимог міжнародних стандартів, доступна для широкого кола користувачів (не тільки для органів господарського нагляду, контролю, статистики).

Вітчизняна фінансова звітність містить недоліки, що заважають її гармонізувати із міжнародними стандартами. Такими недоліками є:

- недостатньо об'єктивне уявлення інформації;
- уніфікований обов'язковий формат подання фінансової звітності;
- зміст фінансової звітності відповідно до вимог вітчизняного законодавства здебільшого не надає повного обсягу основної інформації за ключовими фінансовими і нефінансовими показниками діяльності підприємств;
- монетарне (грошове) відображення активів підприємства;
- непередбачуваність, неузгодженість, суперечливість правового регулювання фінансової звітності в Україні;
- основний орієнтир вітчизняної фінансової звітності спрямований на надання інформації для контрольних, податкових і статистичних органів.

На сьогоднішній день існує ціла низка перешкод для впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку на підприємствах нашої держави [1]:

- нерозуміння щодо характеру міжнародних стандартів фінансової звітності;
- відсутність відповідних механізмів для контролю національного органу по міжнародних стандартах фінансового обліку;
- відмінності між міжнародними стандартами фінансової звітності та національною нормативно-правовою базою;

- відсутність належного узгодження між загальними цілями фінансової звітності та регулярної звітності;
- недоцільність сфери застосування міжнародних стандартів фінансової звітності; – відсутність можливості здійснювати ефективний нагляд за дотриманням;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та вимогами ринку;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та здатністю дотримуватися цих вимог;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та здатністю правозастосування щодо них на національному рівні.

На сучасному етапі міжнародної інтеграції у сфері економіки та господарювання можна виділити таку важливу тенденцію розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності, як зближення, гармонізацію, уніфікацію правил та облікових процедур, вимог до фінансової звітності, стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання на рівні країн ЄС, зближення господарського, бухгалтерського, фінансового законодавства України з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу [4, с. 308].

Список використаних джерел.

4. Радова О.В., Проблеми адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів / О.В. Радова // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит – 2017. – С. 786–789.
5. Резнікова В.В., Орлова О.С. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні / В.В. Резнікова, О.С. Орлова // Адміністративне право і процес – 2015. – С. 296–334.
6. Рожелюк В.М. Стандартизація та гармонізація обліку в контексті міжнародних та національних стандартів/ В.М. Рожелюк // Інноваційна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/por...al/soc_gum/inek/2011_4/118.pdf.

КОСТЕНЮК КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА

*провідний фахівець кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІДЕРНОГО КОМПЛЕКСУ ПІВДЕНОГО РЕГІОНУ

Економічне зростання і підвищення ролі транспортного обслуговування світових господарських зв'язків, національних транспортних потреб і досягнення транспортної безпеки зовнішньоекономічних відносин України припускає активізацію розвитку національного морського транспортного потенціалу за критеріями багатоаспектності, надійності, конкурентоспроможності та якості обслуговування різних вантажопотоків.

Особливе місце в процесі забезпечення стійкості світових господарських зв'язків і національної стратегії участі в міжнародному розподілі праці займають морські торговельні порти пов'язані з ними ССК. Зараз існує певний ряд перешкод, які заважають функціонуванню та розвитку морської транспортної галузі України, через економічну нестабільність та часті зміни законодавства, потенціал країни, як транзитної держави, не використовується в повному обсязі [1].

Сьогодні морські торговельні порти України функціонують в умовах гострої конкурентної боротьби за вантажну базу як на міжнародному ринку, так і на внутрішньому ринку країни. Вирішення найбільш актуальних завдань успішного функціонування портів України в конкурентних умовах можливе лише при інноваційній орієнтації стратегії розвитку основних підсистем морської галузі і насамперед спеціалізованого флоту і терміналів. Сучасна морська транспортна галузь і особливо України за якісними і технічними характеристиками, такими як глибина, способи перевантаження та зберігання, технічний стан причалів і устаткування, рівень автоматизації та комп'ютеризації, знаходяться на рівні 80-90-х років минулого століття за виключенням комерційних комплексів [1].

Основними проблемами, які стримують забезпечення попиту на морські транспортні послуги, є наступні:

- недостатня відповідність технологічного рівня капітальних активів сучасним вимогам;
- недостатня номенклатура транспортно-сервісних послуг;
- перевалочні комплекси універсального призначення не в повній мірі відповідають параметрам сучасної вантажопереробки і обслуговування сучасного типорозмірного ряду транспортних суден;
- низький рівень міжгалузевої координації, недосконалість тарифної політики, повільний розвиток інфраструктури, що призводить до роз'єднання єдиної транспортної системи, нераціональному використанню ресурсів;
- низький рівень інформатизації транспортного процесу;
- недосконалість нормативно-правового забезпечення діяльності морських портів, повільне вирішення питань уніфікації транспортного законодавства у відповідності з міжнародним правом [2].

Основною проблемою, яка потребує вирішення для підвищення ефективності функціонування морського транспортного потенціалу регіону, є неефективна інвестиційна система інституціональної підтримки підприємницьких структур в судноплавному і портовому сегментах України. Тим не менш, всупереч загальному економічному спаду у країні, морські порти України зберегли позитивну динаміку. Однак слід зауважити, що більш 90% вантажообігу портів обслуговують іноземні ССК. Україна не просто утримала обсяги, а прагне їх наростити.

Сьогодні стало зрозуміло всім, що без активного розширення зовнішньої залізничної інфраструктури в Аджаликському лимані і будівництва другого ходового шляху розвиток портових терміналів не має перспектив, що не буде стимулювати розвиток і прибережного судноплавства. Слід відзначити приклад компанії «НІБУЛОН», яка освоєла кистер не судноплавство на базі оригінальних технологій розвитку своїх портів, спеціалізованого флоту і суднобудування.

Розробка головних пріоритетів стратегії розвитку морських транспортних підсистем України має чимало особливостей:

- необхідність координації інноваційної діяльності порту з аналогічною діяльністю інших підприємств морського транспорту (судноплавними компаніями, судноремонтними заводами, компаніями, експедиторськими компаніями тощо), зумовлена їхнім тісним взаємозв'язком;
- наявність механізму ефективного управління інноваційними ризиками, необхідний внаслідок того, що інноваційна діяльність у портах є капіталомістким і тривалим за часом процесом, тому важливо розвивати усі види судноплавства;
- державний контроль здійснення істотних інноваційних змін зумовлений важливим соціально-економічним значенням морських транспортних підприємств у системі національної економіки;
- постійний моніторинг вітчизняних і світових тенденцій науково-технічного прогресу й відповідна адаптація стратегії та її компонентів [3].

У подальших дослідженнях інноваційного розвитку морської транспортної інфраструктури необхідно:

1. розробити специфічні інструменти вибору стратегічних альтернатив інноваційного розвитку, що враховують специфіку морських транспортних підсистем (флоту, портів, сервісних організацій);
2. визначити організаційно-економічні засади впровадження стратегії інноваційного розвитку морських торговельних портів і суміжних ССК;
3. розробити економіко-математичні інструменти оцінки та оптимізації інноваційних ризиків у процесі реалізації стратегії інноваційного розвитку морських транспортних підсистем;
4. розробити механізм реалізації стратегії інноваційного розвитку морських транспортних підсистем;
5. визначити методи оцінки ефективності стратегії інноваційного розвитку морських транспортних підсистем.

Це, у свою чергу, надасть можливість утримати позиції на українському ринку, а згодом і диверсифікувати свою діяльність шляхом виходу на нові ринкові сегменти. Сьогодні ефективно працюючий порт – це порт, що є ланкою транспортно-логістичної системи, яка включає і систему фідерного мореплавства. Особливо важливо

посилити складову траншшипменту. Це забезпечить приток нових міжнародних перевізників і підвищить використання транзитного потенціалу.

Серед проектів перспективного розвитку: будівництво нових причалів, проведення днопоглиблення, модернізація і реконструкція наявних потужностей. Більшість інвесторів - вже працюють в акваторії компанії: ДП МТП «Південний», група компаній «ТІС», компанія «Бориваж», торговий дім «Хлібна гавань». В інвестиційний портфель включений і проект «LNG-термінал» [2]. Але, як видно, є ризик створення фідерного судноплавства без державної підтримки. Саме цей напрямок може стати ланкою розвитку судноплавної галузі України з розширенням високоплатних робочих місць.

Список використаних джерел.

1. Бутенко І. О. Стратегія підвищення ефективності надання міжнародних транспортних послуг в МТП «Южний» / І. О. Бутенко, О. А. Єрмакова. // Економіка: реалії часу. – 2011.
2. Примачев Н.Т. Экономическая стратегия эффективного развития морских торговых портов / Н.Т. Примачев, О.Н. Степанов. – Одесса: Консалтинг, 1998. – 192 с.
3. Прогноз розвитку морських торговельних портів України на період до 2020 р. // Звіт ДП «УкрНДІМФ», ДП «ЧорноморНДІпроект». – Т.1. – Одеса, 2011. – 37 с.

КРИЛОВА ІРИНА ІВАНІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.ю.н.

РОЗВИТОК СФЕРИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

В умовах впровадження в Україні європейських стандартів життя та намагання досягти провідних позицій у світі, поставлено на меті реалізувати 62 реформи за чотирма векторами розвитку держави, одна з яких - реформа житлово-комунального господарства, в яку об'єднані давно відокремлені самостійні сфери водопостачання та водовідведення, тепlopостачання, благоустрій населених пунктів тощо [6]. Однак, обираючи стратегічні напрямки розвитку, слід аналізувати вже пройдений досвід реформування галузей.

Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства, яка тривала 2009-2014 роки, закінчила свою дію, як нереалізована стратегія розвитку. Тому, на нашу думку державі слід сконцентрувати свою увагу саме на самостійних галузевих напрямках житлово-комунального господарства, оскільки жодна галузь і напрям господарської діяльності в економіці не може ефективно розвиватися без продуманої стратегії такого розвитку. Зокрема, окремого вектору розвитку потребує водний сектор країни і сфера водопостачання та водовідведення. І не тільки тому, що тема використання, збереження та управління водними ресурсами є основною темою останніх років, яка активно обговорюється ООН [5], а ще й тому, що водопостачання є центральною ланкою економічного і соціального розвитку: воно має життєвоважливе значення для підтримки здоров'я, вирощування продуктів харчування, вироблення енергії, раціонального природокористування та створення нових робочих місць. Від раціонального використання водних ресурсів залежить розвиток населеного пункту та країни в цілому.

Водопровідна система України доволі складний інженерний комплекс, річна продуктивність якого сягає 2×109 м3. Значна частина споруд цього комплексу відпрацювала нормативний термін і потребує оновлення [3]. Найбільшою проблемою системи водопостачання в Україні та водопровідної мережі зокрема, побудованої 30-50 років тому, є її спрацьованість, що складає 30%. Це негативно позначається на якості очищеної води і є причиною вторинного її забруднення. Найбільш зношені мережі в Дніпропетровській (51,4%) та Львівській (48,4%) областях, найменше – у Волинській (16,5%), Полтавській (17,1%) та Київській (17,2%). Подібна ситуація й зі станом водопровідних мереж на селі [7; 2].

З погіршенням технічного стану водопровідних систем знижується ефективність їх роботи та зростають втрати води. Показник втрат води у міських мережах є надто високим – у межах 0,4 - 3,0 м3 /км/год, у той час як у Західній Європі – 0,1 - 0,4 м3 /км/год [7; 3]. Водопроводи в містах прокладені з чавунних (47%), сталевих (41%), азбестоцементних (5%), полівінілхлоридних і поліетиленових (3%) та залізобетонних (2%) труб. При цьому 24% мереж відпрацювали свій термін, оскільки експлуатуються понад 30 років. Це насамперед водопроводи зі сталевих та азбестоцементних труб. Про зношений стан сталевих труб свідчать показники їх високої аварійності. Так, за середньої аварійності водопровідних трубопроводів 116 аварій на 100 км на рік аварійність сталевих водопроводів становить 367 аварій на 100 км на рік [7; 2].

В Україні переважно використовуються застарілі енергоємні технології з очищення питної води, що не забезпечують вилучення з неї нових техногенних забруднюючих компонентів. На жаль, відсутні оцінки економічних збитків та отримання можливих економічних ефектів від вирішення водогосподарських проблем у реальному секторі економіки. При проблемах з питною водою, близько 20% її (після водопідготовки) йде на виробничі потреби і ще 15 % втрачається при транспортуванні. Понад половину цих втрат припадає на житлово-комунальну галузь. У окремих регіонах втрати води сягають до 60 %, що впливає на собівартість послуг централізованого питного водопостачання й тарифи для населення. Продовжує мати місце високий відсоток проб питної води з централізованих систем водопостачання, що не відповідають вимогам національним стандартам. Ситуація, що склалася навколо якості питної води у системі децентралізованого водопостачання ще складніша. До 30 % досліджених проб питної води з джерел децентралізованого водопостачання не відповідає санітарним нормам за санітарно-хімічними показниками й до 20 % за бактеріологічними. Таке становище призводить до зростання як інфекційної, так і неінфекційної захворюваності населення. Крім того, проблеми з якістю питної води є однією з причин стрімкого зростання обсягів використання населенням фасованої питної води [1].

Сьогодні в Україні сформовано певну законодавчу базу щодо державної водної політики і триває адаптація українського водного та природоохоронного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Разом з тим, слід зазначити, що водної стратегії, яка б визначила конкретні проблеми галузі та шляхи їх розв'язання немає. Чинне законодавство не забезпечує цілісного регулювання питань забезпечення громадян питною водою. Заходи з розвитку та реконструкції централізованих систем водопостачання та водовідведення здійснюються безсистемно і непослідовно. Постійного джерела фінансування, насамперед коштів на реконструкцію або будівництво цих систем, практично немає. Загальнодержавна цільова програма «Питна вода України» не реалізується. Модернізації і оновлення підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, суттєвих змін у забезпеченні громадян якісною питною водою протягом 2012-2015 років не відбулось [4].

Стан сфери водопостачання та водовідведення тісно пов'язана із забезпеченням економічної безпеки України та її сталого розвитку. Тому, стратегія розвитку водного сектору, сфери водопостачання та водовідведення має бути одним з пріоритетних питань в реформі країни. Стратегія водного сектору має визначити основні напрямки діяльності та розвитку водопровідно-господарського комплексу країни до європейських стандартів (від сталого водокористування, охорони водних об'єктів, до формування високоякісної сфери послуг), визначити базові принципи державної політики з управління та регулювання, визначити умови для балансу інтересів споживачів, виробників і органів державної влади.

Список використаних джерел.

1. Вергун О.М. «Аналіз актуальних чинників погіршення якості питного водопостачання в контексті національної безпеки України». Аналітична записка. База даних: Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1037> (дата перегляду: 01.10.2018).
2. Гіроль М.М., Ковальський Д., Хомко В.Є., Гіроль А.М. Проблеми якості води в водопровідних мережах. Водопостачання та водовідведення. Виробничо-практичний журнал. К.: №2, 05.2008, с. 1-21.
3. Гіроль М.М., Семчук Г.М. Ефективність систем водопостачання України як фактор національної безпеки держави // Надзвичайна ситуація, №5, 2001 р.
4. Звіт про результати аудиту виконання завдань і заходів, передбачених Загальнодержавною цільовою програмою «Питна вода України» на 2011–2020 роки: рішення Рахункової палати України від 09.02.2016 № 2-1. Офіційний сайт РПУ. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748332/zvit_2-1.pdf?subportal=main (дата перегляду: 01.10.2018).
5. ООН: если не примать меры, к 2050 году более 5 млрд. человек будут испытывать проблемы с водой. 19.03.2018. База «ООН». URL: <https://news.un.org/ru/story/-2018/03/1326222> (дата перегляду: 01.10.2018).
6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015. База: «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата перегляду: 01.10.2018).
7. Стан водопровідних мереж України та шляхи запобігання погіршенню якості питної води. 23.08.2013. URL: <http://polypipe.info/news/238-stanvodoprovodnuhmerzhukraini> (дата перегляду: 01.10.2018).

ING. MYKHAYLO KUNYCHKA, PHD.

*Department of International Economics,
Economic university in Bratislava, Slovakia*

LIDIJA KARPENKO

*Professor of the Economic and Financial Policy Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor in Economics*

CONCEPTUAL BASES FOR THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC PLANNING PROGRAMS IN INTERNATIONAL BUSINESS: CASH FLOW MATCHING

At the current stage of development of the enterprise foreign economic activity, the strategic planning process and its realization on foreign markets takes a significant place. Planning of foreign economic activity of the enterprise has its own peculiarities. Typically, the plan for foreign economic activity is only part of the general plan of enterprise development at the regional level, but in the current realities of globalization and changes in the structure of the world market, this is a prerequisite for the effective operation of the enterprises as a whole.

Planning is an important part of the management of the foreign economic activity of the enterprises on the regional level, its main function. The main purpose of foreign economic activity should not be different from the general purpose of the enterprises, but should be aimed at their successful implementation at the expense of external factors of economic growth [1].

Depending on the degree of uncertainty in planning, the time orientation of planning ideas, planning boundaries, etc., in the world practice, different types of foreign economic activity planning are used. For example, depending on the time period covered by the plans drawn up at the enterprise, planning is divided into three types: long-term, medium-term, short-term.

Planning is an important component of the foreign economic strategy. Planning is to develop a system of economic activity key determinants that covers all areas of the organization: production, sale, procurement of raw materials, materials and goods, finances, inventories of goods and materials, labour, etc.

The next step is a study the *structuring a portfolio to satisfy multiple liabilities*. For pension funds, multiple liabilities must be satisfied – payments to the beneficiaries of the pension A stream of liabilities must also be satisfied for a life

insurance company that sells an insurance policy requiring multiple payments to policyholders, such as an annuity policy. Two strategies can be used to satisfy a liability stream: (1) multiperiod immunization and (2) cash flow matching.

Multiperiod immunization is a portfolio strategy in which a portfolio is created that will be capable of satisfying more than one predetermined future liability regardless if interest rates change. Even if there is a parallel shift in the yield curve, Bierwag, Kaufman, and Toevs demonstrate that matching the duration of the portfolio to the duration of the liabilities is not a sufficient condition to immunize a portfolio seeking j to satisfy a liability stream. Instead, it is necessary to decompose the portfolio payment stream in such a way that each liability is immunized by one of the component streams. The key to understanding this approach is recognizing that the payment stream on the portfolio, not the portfolio itself, must be divided in this manner. There may be no actual bonds that would give the component payment stream.

In the special case of a parallel shift of the yield curve, Fong and Vasicek demonstrate the necessary and sufficient conditions that must be satisfied to assure the immunization of multiple liabilities:

1. The portfolio's duration must equal the duration of the liabilities.
2. The distribution of durations of individual portfolio assets must have a wider range than the distribution of the liabilities.
3. The present value of the cash flows from the bond portfolio must equal the present value of the liability stream.

However, these conditions will immunize only in the case of a parallel shift in the yield curve. To cope with the problem of failure to immunize because of nonparallel shifts in the yield curve, Fong and Vasicek (Casidy 2013) generalize the immunization risk measure for a single liability discussed earlier. An optimal immunization strategy is to minimize this immunization risk; measure subject to the three constraints above (duration, dispersion of assets and liabilities, and equality of present value of asset cash flows and liability stream), as well as any other constraints that a client may impose [2].

An alternative to multiperiod immunization is *cash flow matching*. This approach, also referred to as dedicating a portfolio, can be summarized as follows. A bond is selected with a maturity that matches the last liability stream. An amount of principal plus final coupon equal to the amount of the last liability stream is then invested in this bond. The remaining elements of the liability stream are then reduced by the coupon payments on this bond, and another bond is chosen for the new, reduced amount of the next-to-last liability. Going backward in time, this cash flow matching process is continued until all liabilities have been matched by the payment of the securities in the portfolio.

In practice, cash-flow-matching portfolios are subject to a variety of constraints imposed by both the logic of the problem and the degree of conservatism sought by the fund sponsor. These constraints relate to call vulnerability, quality, type of issuer, diversification across type and individual issuer, and the utilization of holdings from pre-existing portfolios, among other things [3].

The differences between the cash flow matching and multiperiod immunization strategies should be understood. First, unlike the immunization approach, the cash flow matching approach has no duration requirements. Second, with immunization, rebalancing is required even if interest rates do not change. In contrast, no rebalancing is necessary for cash flow matching except to delete and replace any issue whose quality rating has declined below an acceptable level. Third, there is no risk that the liabilities will not be satisfied with a cash flow portfolio. For a portfolio constructed using multiperiod immunization, there is immunization risk due to reinvestment risk.

Nowadays, the mechanism of cash flow is more expensive. This means that more funds must be set aside to match the liabilities. Optimization techniques used to design cash flow-matched portfolios assume that excess funds are reinvested at a conservative reinvestment rate. With multiperiod immunization, all reinvestment returns are assumed to be locked in at a higher target rate of return. Therefore, money managers face a trade-off in deciding between the two strategies: avoidance of the risk of not satisfying the liability stream under cash flow matching versus the lower cost attainable with multiperiod immunization.

A popular variation of multiperiod immunization and cash flow matching to fund liabilities is one that combines the two strategies. This strategy, referred to as combination matching or horizon matching, creates a portfolio that is duration-matched with the added constraint that it be cash-matched in the first few years, usually 5 years. The advantage of combination matching over multiperiod immunization is that liquidity needs are provided for in the initial cash flow-matched period. Cash flow matching the initial portion of the liability stream reduces the risk associated with nonparallel shifts of the yield curve. The disadvantage of combination matching over multiperiod immunization is that the cost is slightly greater.

Strategic level is characterized by the establishment of strategic goals. Implementation of the strategic planning process requires the availability of qualified and competent specialists who will be engaged in its implementation, that is, it is necessary: to create an appropriate management structure; to develop rules for its functioning; to select and motivate staff; organize information support. An international manager must formulate the firm's strategy based on industry specifics and conditions of competition, its market position and capabilities, and the prospects for creating value on an international scale.

References.

1. KARPENKO, L.(2018): Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In: *Proceedings of the 4th International Conference on European Integration 2018*. Ostrava: VSB Technical University of Ostrava, 2018, pp.659-668. ISBN 978-80-248-4169-4.
2. CASIDY, R. (2014): Linking Brand Orientation with Service Quality, Satisfaction, and Positive Word-of-Mouth: Evidence from the Higher Education Sector In: *Journal of Nonprofit and Public Sector Marketin*, 2014, 26, 2, pp. 142-161.
3. KARPENKO, L.M. (2016): Strategic competitive analysis of innovative enterprises development: predictive validity. In: *Actual problems of the economy*, 2016, 180, 6, pp. 392-404.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЙВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Ситуація, яка склалася в країні, вимагає швидкого виявлення недоліків функціонування державного фінансового контролю та пошуку принципово нових шляхів його удосконалення, що відповідатиме міжнародним принципам організації фінансового контролю на усіх рівнях господарювання. Основні вимоги, яким повинна відповідати система державного фінансового контролю подані на рис. 1.

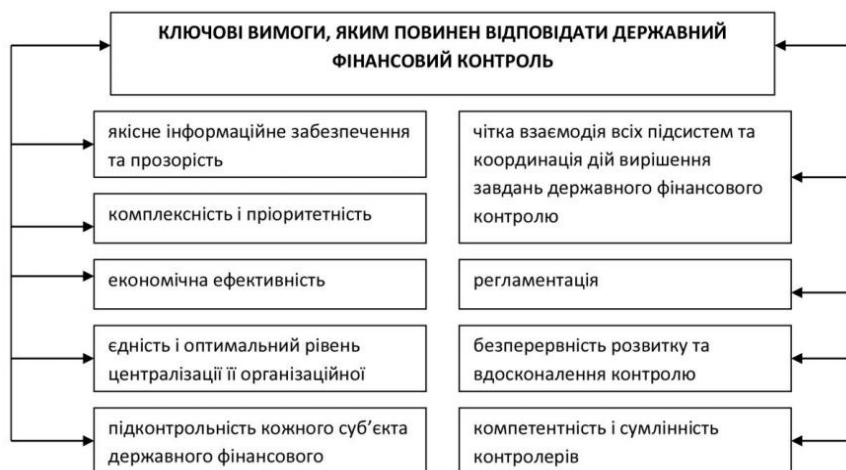

Рис. 1.

Всі недоліки системи державного фінансового контролю можна об'єднати у три групи: 1. Недоліки правового характеру. 2. Недоліки організаційного характеру. 3. Недоліки методологічного характеру та кадрового потенціалу.

Загальноприйнятою практикою зарубіжних країн є те, що рахункові відомства поряд із перевітками державних витрат проводять аудит доходної частини бюджету. При цьому верховні органи державного фінансового контролю не здійснюють фіскального контролю дотримання суб'єктами господарювання податкового законодавства і в жодному разі не підміняють тут податкових служб. Аудит доходів проводиться в ході фінансово-економічного аналізу виконання консолідованого й муніципальних бюджетів, формування державних і федеральних фондів, прибутків державних підприємств тощо. Подібна схема виконання аудиту доходів застосовується у Нідерландах, Великобританії, Німеччині, Швейцарії, Туреччині, Кореї тощо.

Завдання цієї системи полягає у виявленні відхилень від чинних законів, стандартів, а також порушень принципів законності, ефективності, доцільності і економності управління ресурсами, у вжитті заходів, які б запобігали повторенню цих порушень у майбутньому.

Правовою основою організації рахункових відомств та забезпечення їхнього функціонування у переважній більшості країн є конституції та прийняті на їх основі закони, які визначають місце, функції й права контролюючих установ.

Порівнюючи нормативні, юридичні та інституційні особливості контрольно-ревізійної роботи у різних країнах, слід наголосити на різних підходах до визначення місця рахункових відомств у системі органів державного управління.

Загальним елементом у правовому статусі сучасних верховних контролюючих установ є закріплені конституціями підзвітність парламенту, інституціональна незалежність від органів виконавчої влади та самостійність у питаннях і планування й виконання аудиту. Незалежність ґрунтується на принципах відкритості й доступності результатів аудиту, самостійності у питаннях прийняття рішень стосовно оприлюднення результатів досліджень тощо [2]. У політичному й професійному плані ступінь автономності рахункового відомства характеризується особливостями процедури призначення та звільнення членів контрольного органу, а також легітимної тривалості перебування на посаді керівника відомства.

Висока ефективність бюджетно-фінансового контролю в зарубіжних країнах забезпечується тим, що керівники вищих органів державного фінансового контролю призначаються й затверджуються парламентами на триваліший період, ніж терміни повноважень самих парламентів, а звільнені з посади можуть бути тільки за рішенням парламенту у разі професійної невідповідності чи зловживань [2]. У США такий термін становить 15 років; у Німеччині, Австралії та Угорщині – 12; у Канаді – 10; у Болгарії – 9; у Мексиці – 8; у Туреччині – 7; у Швейцарії, Польщі, Румунії та Монголії – 6 років.

Як правило, у кожній країні застосовуються власні особливі регламенти з питань обрання керівного складу верховних інститутів контролю та впровадження їхньої діяльності. Так, президент і віце-президент Федеральної рахункової палати Німеччини обираються на посаду бундестагом за поданням Федерального уряду й призначаються Федеральним президентом терміном на 12 років. Державний контролер Ізраїлю обирається парламентом (кнесетом) та затверджується на посаді президентом країни терміном на 5 років, максимально на два строки. Звільнення з посади державного контролера раніше від встановленого терміну можливе тільки за рішенням 2/3 голосів депутатів парламенту. Федеральний рахунковий суд Бразилії складається з двох палат по чотири міністри (судді) в кожній, які

затверджуються на посаді сенатом, у тому 6 міністрів – за поданням голови сенату, а 4 міністри – за поданням президента республіки. Президент відомства обирається зі складу міністрів терміном на один рік.

Рахункова палата Франції – одна з організаційно найскладніших структур, де керівництво палати затверджується Радою Міністрів. До керівного складу палати входять прем'єр-президент (призначається довічно), генеральний прокурор (виступає в державних інтересах та є посередником між палатою, урядом і судовими органами) й генеральний прем'єр-адвокат. Палата діє на колегіальних засадах. У професійному штаті відомства 7 палатних президентів (за галузевими напрямками) та 200 магістратів (юридичні радники, фінансові інспектори, аудиторів).

Функціонування бюджетних відносин будь-якої країни з огляду на обмеженість фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію соціальних програм, потребує підвищення ефективності державного фінансового контролю. Ринкові умови спричинили ускладнення фінансових аспектів діяльності держави, тому що до задоволення суспільних потреб активно залучаються комерційні структури, для обслуговування державних коштів використовуються інфраструктури банків та інших фінансово-кредитних установ, держава виступила на ринку як власник майна та виробник товарів і послуг. Крім того, численні факти безгосподарної діяльності, перетворення багатства державного у багатство приватне, створення умов господарювання із заздальгідь встановленою метою – банкрутства бюджетного підприємства, існування схем незаконного обігу державних коштів, щоб уникнути сплати податків до бюджету, тощо доводять необхідність запровадження нових методів дослідження цільового використання бюджетних коштів.

Очевидним є те, що сьогодні аудит ефективності є перспективним видом контролю як у сфері підприємництва, так й у системі державного фінансового контролю, тому що будь-який власник майна, чи то держава або приватний інвестор, має об'єктивну потребу в інформації щодо того, наскільки ефективно здійснюється управління його активами.

З його використанням здійснюється зовнішній державний контроль управління державними фінансами, за підсумками проведення якого формуються незалежні висновки про ступінь результативності розпорядження державними фінансовими ресурсами, ефективності рішень, прийнятих органами виконавчої влади під час виконання завдань, та економічності використання витрачених на це бюджетних коштів. Однак, як свідчить світовий досвід, застосування аудиту ефективності у державному фінансовому контролі сприяє підвищенню відповідальності й підзвітності органів виконавчої влади, а також керованості й «прозорості» державного сектору економіки.

Проблеми ефективності використання бюджетних коштів і здійснення зовнішнього державного фінансового контролю діяльності органів виконавчої влади й суб'єктів державного сектору економіки досить актуальні для України.

Список використаних джерел.

1. Стефанюк І.Б. Державний фінансовий контроль: класифікаційні характеристики \ І.Б. Стефанюк // Вісник КНТЕУ [Текст]. – 2011. – № 4. – С. 42–51
2. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О.А Шевчук; Нац.банк України, Ун-т банківської справи. – Київ: УБС НБУ, 2014. 418 с.

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

*старший викладач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІДЕОЛОГІЯ ПЕРЕХОДУ ДО БАГАТОРІЧНОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ, ОРІЄНТОВАНОГО НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

Бюджетна реформа в умовах глобалізації та дефіциту фінансових ресурсів набуває все більшого значення у науковому дискурсі й відображає подвійний контекст. З одного боку, реформа бюджетних відносин охоплює прагнення громадян до поліпшення якості державних послуг за умови зниження податків, з іншого – держава намагається збалансувати бюджет з метою задоволення потреб та інтересів громадян.

За таких умов державні фінанси виступають одним із засобів політичної влади і являють собою привілейований інструмент на шляху інституційної розбудови. Вони (державні фінанси) неодноразово в історичній ретроспективі зіграли важливу роль в процесі формування і трансформації як самої держави так і окремих її галузей, зокрема і в капітальному будівництві.

Отже, бюджетна реформа – це не другорядна реформа держави, а реальний важіль, за допомогою якого здійснюється реконструкція бюджетного процесу у загальному реформуванні державних відносин, особливо в умовах обмежених фінансових ресурсів при спрощенні бюджетних процедур, делегуванні коштів та наданню більшої гнучкості і бюджетної автономії територіальним громадам у вирішенні певного кола проблемних питань. Вони (питання) стосуються більше таких напрямів, як відновлення та приведення у належний стан об'єктів соціальної інфраструктури: дитячих садочків, шкіл, закладів охорони здоров'я, культури, фізичного виховання, мереж водопостачання і водовідведення (якість питної води), каналізаційних споруд, доріг, впровадження альтернативних видів палива тощо. І держава на перших етапах проведення бюджетної реформи виступає «каталізатором» між розподілом наявних державних ресурсів і потребами громади.

Через те, що підготовка бюджету є фундаментальним актом стану життєдіяльності держави, процедура виконання такого документу має бути зроблена з обережністю. Вона повинна бути частиною прозорого процесу виділення ресурсів для стратегічних пріоритетів, що забезпечують бюджетну дисципліну в цілому. Ось чому ми спостерігаємо реалізацію фінансових реформ у всьому світу. Ці реформи далекі від простих установок, це форма абсолютно нового управління, що призвела до переоцінки функціонування держави [1].

В свою чергу, концепція управління цілями (далі – концепція), що орієнтована на результати не є нововведенням і сягає початку з 1950-х років. Так, у своїй роботі «Практика корпоративного управління» Пітер Друкер вперше ввів поняття «управління цілями» та окреслив його основні характеристики: формулювання один за одним мети, організаційних цілей та завдань; встановлення конкретних цілей для кожного члена організації; участь у прийнятті рішень; наявність певного часу; оцінка ефективності та зворотній зв'язок [2]. Ці основні етапи повинні повністю узгоджуватися з підходом «управління цілями» на підставі результатів, що ми бажаємо отримати [3, с. 1].

Така концепція вперше була прийнята у приватному секторі, а згодом, після логічного окреслення його структурної композиції, почала застосовуватися й у державному. Спочатку концепція застосовувалася Міністерством оборони Сполучених Штатів та була адаптована Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) наприкінці 1960-х років як аналітичний інструмент, що використовувався для планування, контролю та оцінювання діяльності. При цьому рішення приймалися виходячи з розподілу наявних ресурсів з метою досягнення результатів через механізм здійснення державного втручання (рис. 1).

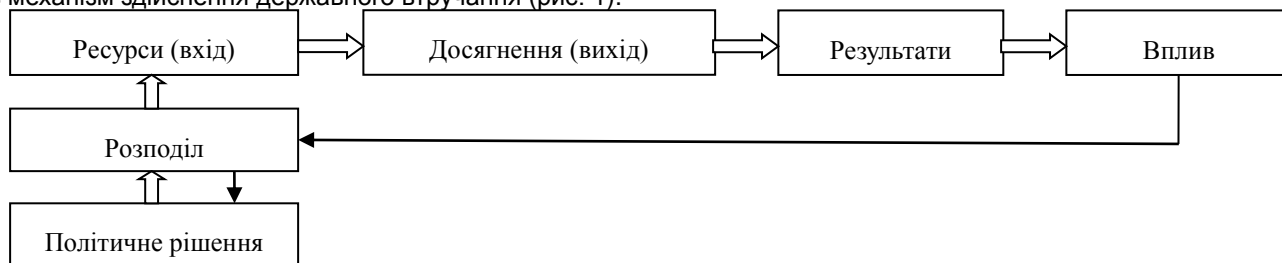

Рис. 1 Прийняття політичного рішення щодо розподілу наявних ресурсів [3, с. 2]

У 90-х роках державний сектор зазнав великих реформ у відповідь на економічний, соціальний та політичний тиск. Державний дефіцит, структурні проблеми, посилення конкуренції, глобалізація, зростання громадської недовіри до держави з одночасним збільшенням попиту на більш ефективні та чуйні послуги дало поштовх для більш детальної підзвітності й прозорості держави перед громадськістю з проведенням аудиторської перевірки. При цьому ми спостерігаємо незацікавленість в обсягах витрачених ресурсів та отриманих з ними результатів (рис. 2).

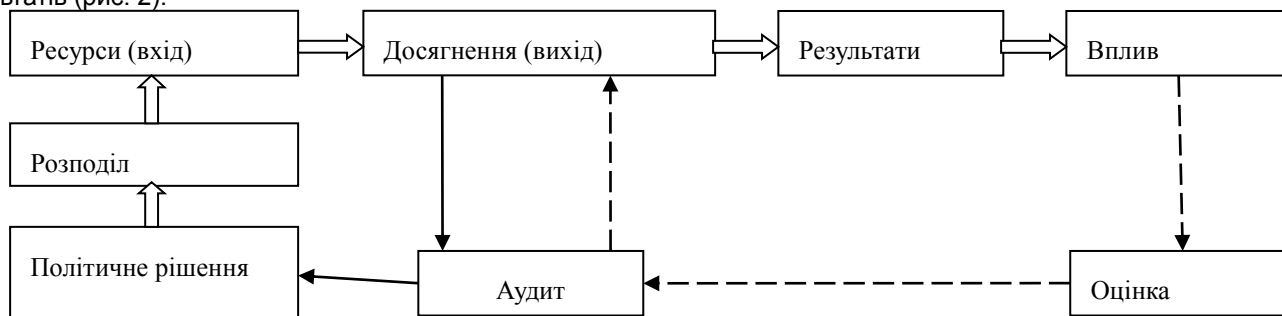

Рис. 2 Прийняття політичного рішення щодо розподілу ресурсів на підставі проведеного аудиту [3, с. 2]

З цього приводу логічно побудована вже на той час концепція управління цілями поступово впроваджувалася у державний сектор багатьох країн. Протягом цього ж десятиріччя вона перетворилася на «управління результатами» в рамках результативного державного управління, термін, який відноситься до культури управління, що підкреслює центральну роль громадянина та відповідальність держави за результати. Така еволюція визначає, з однієї сторони, розвиток, що втілює перехід з наявних ресурсів до отриманих результатів в рамках бюджетів, структурованих навколо цілей державної політики, та розвитку системи державного управління, що включає моніторинг й оцінку (рис. 3).

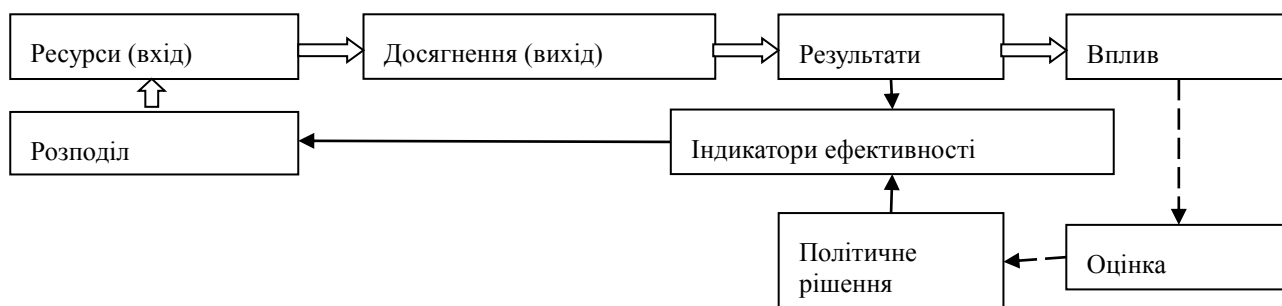

Рис. 3 Прийняття політичного рішення стосовно очікуваних / досягнутих результатів, що виправдовують розподіл ресурсів [3, с. 3]

Зрозуміло, що сьогодні бюджетна реформа вже не обмежується тільки запропонованими інструментами планування поряд з традиційним бюджетом за дуальною моделлю «ресурс-результат», вона повинна бути націлена на більш радикальні зміни.

Так, одним із основних принципів вітчизняного бюджетного процесу є щорічне правило, яке обмежує часовий план затвердженого бюджету на один рік (зазвичай календарний). Звичайно, дотримання такого принципу

стосується не тільки питання планування бюджету, а й реалізації заходів за певними фінансовими операціями протягом встановленого терміну, тобто в межах бюджетного року. Так, нереалізовані протягом фінансового року видатки за бюджетними програмами не можливо продовжити в наступні бюджетні періоди, тобто є залежність від бюджету, що планується реалізовувати у наступний бюджетний період. Отже, виникає проблема недовиконання бюджетних програм у наступні роки через застосування річного бюджетного планування [4, с. 29].

Практичні вимоги і сучасні технології планування свідчать про те, що необхідно здійснити перехід від сприйняття бюджету через призму традиційного принципу річного бюджету на користь заміни принципу багаторічного планування бюджету, що обумовлюється фінансуванням бюджетних програм на довгостроковий період та виходить далеко за горизонт бюджету, складеного протягом року.

Спочатку зміни повинні відбуватися в режимі підготовки, подання та обговорення Бюджетного кодексу України в частині багаторічного планування, що направлені на вирішення пріоритетних цілей державної політики. Потім вони повинні стосуватися організації, відповідальної за проведення бюджетної реформи в цілому та за багаторічними бюджетними програмами, зокрема, й діалогу управління в рамках кожної державної установи.

Перехід до іншої ідеологічної бюджетної культури в рамках багаторічного планування, орієнтованого на результативність за бюджетними програмами, є тривалим і складним процесом, що вимагає прийняття правильних рішень, креативних поглядів, позитивної практики, і, особливо, зміцнення кадрового специфічного потенціалу. Якщо відсутній ефективний процес прийняття рішень, з одної сторони, та недосконала розробка політики й планування, з іншої, тобто вони є відокремленими один від одного та від бюджету, і не обмежуються наявними ресурсами або стратегічними пріоритетами, така ситуація призводить до значної розбіжності між тим, що обіцяно через державну політику і тим, що є можливим. За таких умов річний бюджетний процес стає більш орієнтованим на підтримку певного балансу, а не на розподіл ресурсів на основі чіткого політичного вибору для досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел.

1. Larhild A. l'apport de la programmation budgétaire pluriannuelle dans la modernisation de l'état [Ressource électronique]. Institut Des Finances Basil Fuleihan. Régime d'accéder: URL: institutdesfinances.gov.lb/english/loadFile.aspx?pageid=1622&phname=PDF.

2. Peter F. Drucker: La pratique de la direction des entreprises, Éditions d'organisation, Paris 1957.

3. Besrest V. Budgets basés sur des résultats: objectifs résultats attendus et indicateurs de performance. Conseil de l'Europe. Strasbourg, 25 septembre 2012.

4. Franek S. Programy wieloletnie jako przykład stosowania wieloletniego planowania budżetowego. Zeszyty naukowe uniwersytetu czecińskiego. № 54. 2012. S. 29–41.

ЛАЙКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

заступник директора з наукової роботи Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ, завідувач відділу міжрегіонального економічного розвитку Українського Причорномор'я Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ, д.е.н., старший науковий співробітник

ЦИНАЛЄВСЬКА ІРИНА АНТОНІВНА

науковий співробітник відділу міжрегіонального економічного розвитку Українського Причорномор'я Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ, к.е.н.

ТАЛПА ВІКТОРІЯ ПАВЛІВНА

аспірант Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В умовах реалізації реформи децентралізації суттєво посилюється роль територіальних громад як осередків самоорганізації та самоврядування населення створених для успішного виконання покладених на них суспільних, соціальних та інших функцій. Разом із тим, запорукою успішного функціонування територіальної громади має бути наявний суттєвий економічний потенціал для підтримки власної спроможності і самодостатності. Особливої актуальності питання регуляторної підтримки економічного розвитку територіальних громад набуває в умовах транзитивності, за якої перехід до нової системи відбувається в середовищі невизначеності конкретних інструментів, що мають застосовувати територіальні громади для реалізації власного економічного потенціалу.

Механізми реформування системи місцевого самоврядування та бюджетного устрою, що реалізуються в рамках сучасного процесу децентралізації влади, надають можливість розглядати податкові інструменти в якості важелів підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад і актуалізують необхідність визначення наукового обґрунтування їхнього використання.

Заходи податкового регулювання інвестиційної активності є одними з найбільш дієвих та швидких інструментів впливу на систему господарювання. Однак, в більшості випадків, податкове регулювання є загальнодержавним засобом впливу на економічну активність суб'єктів господарювання і цілеспрямоване стимулювання розвитку окремих територій було можливим до недавнього лише за допомогою створення вільних економічних зон шляхом прийняття відповідних законодавчих актів. Проведення реформи децентралізації в ряді країн Європи, в тому числі і в Україні, уможливило використання місцевих податків в якості інструментів

регулювання соціально-економічного розвитку та стимуляторів провадження інвестиційних проектів. На практиці, більшість країн ЄС вже давно використовують податкові інструменти стимулювання економічного, соціального та екологічного розвитку і мають сформовані науково-прикладні положення щодо податкового стимулювання конкуренції на ринках [1]. В Україні досвід використання податкових заходів стимулювання інвестиційної активності через вільні (спеціальні) економічні зони [2] виявився успішним тільки на початковій стадії і, за відсутності належного регуляторного підґрунтя для залучення інституціональних інвесторів, не став позитивним в стратегічній перспективі. Для національної економіки дана проблематика є відносно новою і актуальною, оскільки є тісно пов'язаною з актуальними завданнями забезпечення комплексного розвитку держави, визначеними в Стратегії Президента України - Стратегії сталого розвитку України до 2020 року [3], Урядовому Плані «Відновлення України: план дій» [4].

На нашу думку, комплекс дій необхідних для ефективної реалізації податкових інструментів для забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад на має включити конкретні кроки щодо реального стимулювання інвестиційної діяльності на локальному рівні, зокрема:

1. Системність і впорядкованість законодавчих дій з обов'язковими мораторіями на зміну регуляторного середовища у випадку зміни політичного курсу. Так, найкращим було б визначення загальних єдиних умов і правил функціонування спеціальних економічних зон, включаючи термін дії податкових пільг, наступні перехідні положення щодо переходу на загальні умови господарювання, умови застосування таких пільг для всіх спеціальних (вільних) економічних зон. Інвестори мають заздалегідь знати про термін функціонування спеціальної економічної зони, в яку вони збираються інвестувати, і про терміни дії податкових пільг, - така практика є нормальною і необхідною для стабільності інвестиційного середовища та застосовується майже всіма розвиненими країнами (зокрема Польщею, КНР, Ізраїлем та іншими країнами). В рамках реалізації вищезазначеної концепції можливі два підходи, зокрема:

- закріплення уніфікованих положень щодо дії податкових пільг в Законі України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [2] і створення відповідних спеціальних (вільних) економічних зон на основі окремих законодавчих актів;

- створення відповідних спеціальних (вільних) економічних зон не за допомогою окремих законів для кожної окремої території, а за допомогою дозволів (як в КНР), відповідно до положень скоригованого Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон». При цьому в одному загальному законі будуть прописані всі можливі податкові пільги, терміни і умови їхнього застосування. Така практика дозволить стимулювати розвиток об'єднаних територіальних громад не лише за допомогою коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), але і за допомогою надання громадам повноважень щодо стимулювання розвитку на їхній території точок економічного зростання. Законодавчі основи для формування сприятливого інвестиційного клімату в країні не є сформованими повністю і не відповідають прийнятому курсу на децентралізацію системи економічного управління, не передбачають застосування спеціальних економічних та адміністративних заходів стимулювання інвестиційної діяльності в розрізі проектів, на території громад, а не з прив'язкою до суб'єктів господарювання.

Актуальність даної пропозиції, щодо делегування функцій щодо стимулювання економічного розвитку територій на базовий (локальний) рівень, обумовлюється положеннями ст.5 Угоди про асоціацію з ЄС, де визначено принцип субсидіарності – тобто наближення повноважень і функцій органів управління до безпосередніх споживачів – громади.

2. Визначення в податковому законодавстві в якості об'єктів оподаткування і застосування податкових пільг не суб'єктів господарювання, а інвестиційних проектів, що зробить більш прозорим процес адресування пільг з податків і зборів протягом терміну окупності інвестиційного проекту і запобігатиме зловживанням. Застосування такого підходу може викликати певні труднощі в процесі адміністрування податків і зборів, однак практика виділення і виокремлення від іншої операційної діяльності у суб'єктів господарювання діяльності, пов'язаної з веденням зовнішньоекономічних контрактів, реалізацією іноземної валюти тощо вже відома і такі процедури органами фіскальної служби вже проводились. Тому технічно можливим може стати і втілення ідеї окремого фіскального обліку інвестиційних проектів незалежно від основної діяльності суб'єкта господарювання.

3. Визначення і встановлення чітких інвестиційних вимог для застосування податкових пільг. Зокрема, для застосування нульової або зменшеної ставки податку на прибуток протягом терміну окупності проекту, необхідною умовою може стати реінвестування суми такого прибутку в розвиток інвестиційного проекту, який реалізується.

Використання податкових інструментів як швидких і дієвих важелів регулювання економічної активності має широкий потенціал щодо забезпечення стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад на обґрунтованій науковій основі та з використанням принципів системності, цілеспрямованості і пріоритетності. Успішність податкового регулювання розвитку економіко-соціальних систем територіальних громад залежатиме від адаптивності застосовуваних інструментів і від їхньої здатності комплексно вплинути на формування ефективного інституціонального забезпечення. Впровадження податкових пільг має здійснюватись на основі застосування об'єктивних і прозорих умов щодо відбору пріоритетних видів діяльності та визначення критеріїв для інвестиційних проектів, що реалізовуватимуться за даними видами економічної діяльності. Предметом дискусії в наукових колах є концептуальні засади, система принципів, механізмів та інструментів податкового стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад, що відкриває широкий спектр перспектив для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел.

1. Edwards J. Tax competition and Leviathan / Jeremy Edwards, Michael Keen // European Economic Review. - 1996. - Volume 40. - Issue 1. – p. 113-134. – doi: [https://doi.org/10.1016/0014-2921\(95\)00057-7](https://doi.org/10.1016/0014-2921(95)00057-7)
2. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України, від 05.02.2015 № 157-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 50. – ст. 676.
3. Про затвердження Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. - № 4. – ст. 67.

4. Про затвердження Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1071 [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-p>

МАТЮШКИН ТАРАС ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА РЕГІОНУ

Ефективність державного регулювання розвитку регіонів значною мірою залежить від *державної регіональної фінансової, політики*, в якій закладаються принципи розподілу доходів і видатків між державним та місцевим бюджетами; засади формування та використання коштів місцевого бюджету [4].

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок місцевих податків і зборів, неподаткових доходів, надходжень із бюджетів вищого рівня. Співвідношення між цими джерелами залежить від функцій, що покладені на регіональні органи управління, від потенційних можливостей отримання ними місцевих податків, а також від можливостей вищих органів влади надавати фінансову підтримку територіям.

Податки є головним джерелом місцевих бюджетів. В свою чергу всі податки, що надходять до місцевих бюджетів, поділяють на дві групи: місцеві податки і надходження із бюджетів вищого рівня.

Місцеві податки і збори - обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами згідно законодавства, справляються в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до їх бюджетів [3].

Ефективне використання інституту місцевих податків і зборів є важливим способом зміцнення всієї фінансової системи держави. В розвинутих країнах місцеві податки і збори, як правило, займають досить високу питому вагу в загальній сумі грошових надходжень органів регіонального і місцевого самоврядування (у таких європейських країнах, як Данія, Іспанія, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Швейцарія - більш як 40 %) [2].

Особливістю місцевих бюджетів є те, що вони відображають певну, чітко обмежену, частину грошових відносин, які функціонують на окремій території; забезпечують матеріальну незалежність органів місцевого самоврядування і безпосередньо їм підпорядковані; усі їхні ланки органічно пов'язані не тільки між собою, а й з установами та підприємствами всіх форм власності, які функціонують на території регіону.

Бюджетним кодексом України визначена структура побудови місцевих бюджетів (див. рис. 1).

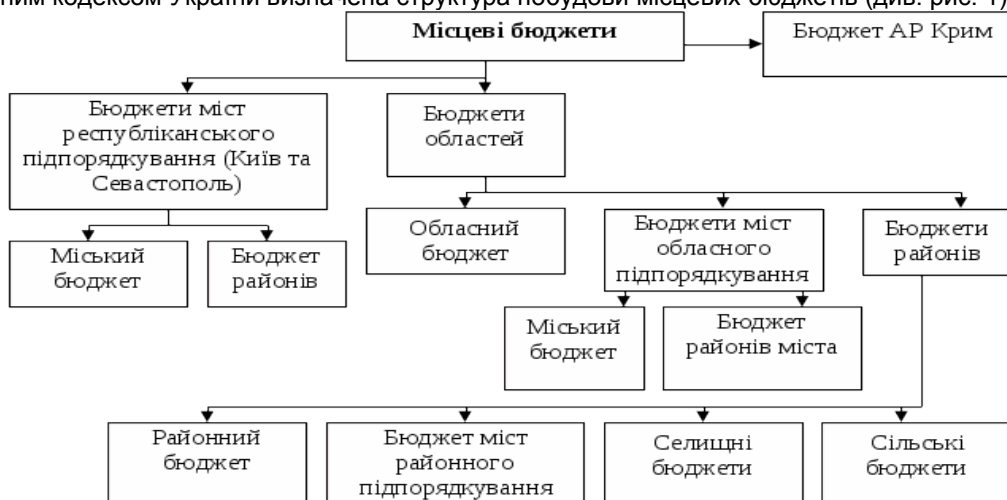

Рис. 1. Структура місцевих бюджетів України [1].

Отже, значна роль місцевих бюджетів полягає в її різноманітності, адже вони є: важливим чинником економічного розвитку і фінансової стабільності; інструментом ефективного регулювання економіки; важелем здійснення перерозподільних процесів; фінансовою основою місцевого самоврядування; методом реалізації державної регіональної політики; планами формування і використання фінансових ресурсів територіальних утворень; основним інструментом фінансового вирівнювання; джерелом фінансових ресурсів для утримання і розвитку місцевого господарства, розв'язання місцевих проблем.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010 VI [Електронний ресурс].- Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Павлій А. С. Аналіз зарубіжного досвіду побудови систем земельного оподаткування / А. С. Павлій. // Вісник ХДУ Серія Економічні науки. – 2014. – №6.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755 –VI [Електронний ресурс].- Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки / Л. А. Швайка., 2006. – 435 с. – (К.: Знання.).

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор*

ЧАЙКУН ІРИНА АНАТОЛІЙВНА

слухач заочної форми навчання ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ГАЛУЗЯХ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНИ

Становлення України, як незалежної, демократичної, економічної та культурної розвиненої країни зумовило необхідність зосередження уваги суспільства на енергоефективності національної економіки як інструменті забезпечення національної безпеки та конкурентоспроможності країни у світовому співтоваристві. Більше того, в умовах подальшої глобалізації та загострення боротьби за світові ресурси, енергоефективність економіки стає умовою виживання окремої країни, збереження її самоідентифікації та самобутності.

Низька енергоефективність є одним із основних чинників низької конкурентоспроможності економіки України на світовій арені, спричиняє виникнення потенційних загроз національній безпеці в економічній, енергетичній, екологічній та соціальній сферах.

Трансформація економічної системи України, початок якої припав на першу половину 90-х років минулого століття, призвела до різкого зростання у структурі витрат складової енергоресурсів, сягнувши 40-50% загальних матеріальних витрат на виробництво продукції, що відобразилось у різкому зростанні енергоємності валового внутрішнього продукту (ВВП). Лише починаючи з 1996-1998 року, в результаті вжитих на державному рівні заходів та зупинення падіння промислового виробництва, певної стабілізації економіки і наступного, починаючи з 2000 року, зростання ВВП розпочалося реальне зниження енергоємності. Проте, слід зазначити, що даний ефект був отриманий в основному за рахунок відновлення обсягів виробництва. Починаючи з 2003 року темпи зниження енергоємності ВВП уповільнилися.

На сьогодні основним фактором зниження енергоємності продукції (послуг) в усіх галузях економіки є посилення державної політики ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів та створення ефективно діючої системи державного управління у цій сфері. Саме низька ефективність та результативність системи державного управління та реалізації державної політики, відсутність належного законодавчого забезпечення механізмів державного управління, непослідовність та недостатня координованість дій органів виконавчої влади з реалізації політики, недостатня ефективність Комплексної державної програми енергозбереження України обумовлюють відсутність реальних зрушень у справі підвищення енергетичної ефективності економіки.

Низька ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів у технологічних процесах, переважання енергоємних галузей економіки у структурі економіки, подальше зростання проміжного споживання (матеріалів та сировини, у тому числі енергетичних ресурсів) зумовлює збереження високого рівня енергомісткості валового внутрішнього продукту України та є реальною загрозою економічній, енергетичній, екологічній та загалом національній безпеці України [1].

Очевидно, що необхідно розширити сферу регулювання політики, збільшити набір інструментів та механізмів державного впливу на рівень енергоефективності економіки. Державна політика енергоефективності має здійснювати регулювання не тільки технічних параметрів використання паливно-енергетичних ресурсів але й регулювання принципів економічних відносин та забезпечити вплив на широке коло факторів технічного, економічного, політичного, соціального характеру.

Варто зазначити вигоди, які отримує суспільство (людина) від підвищення енергоефективності економіки:

- суб'єкти господарювання мають сприяти підвищенню рівня енергоефективності виробництва, оскільки це безпосередньо впливає на його рентабельність і, відповідно, їх прибутки;

- держава зацікавлена у підвищенні ефективності використання енергоресурсів національною економікою, оскільки це дозволяє їй збільшити базу оподаткування (зростання надходжень до бюджету) та зменшити державні витрати (зменшення видатків на енергозабезпечення бюджетних установ), посилити свій вплив на світових ринках та підвищити рівень енергетичної безпеки;

- для населення підвищення енергоефективності дозволяє збільшити рівень доходів та зменшити витрати на закупівлю енергетичних послуг.

Однак, слід зазначити, що вигоди можуть бути і не реалізовані у випадку дії чинників, що спотворюють принципи, форми та зміст економічних відносин.

В Україні, в сучасних умовах істотного посилення впливу великих фінансово-промислових груп (ФПГ) на прийняття державних рішень, імовірність прийняття відверто лобістських ініціатив є надзвичайно високою. Таким чином, з точки зору реалізації політики енергоефективності пропозиції та інтереси потужних сил впливу (ФПГ з високою часткою інтересу у ПЕК, металургії, транспорті), не завжди співпадають із пріоритетами політики. В силу збереження можливості отримання належного рівня прибутковості неекономічними методами дані сили впливу мають різні способи уникнення ефективності свого виробництва.

Принциповим є те, що ми виділяємо наявність «власної заінтересованості» суб'єктів економічних відносин у енергоефективності. У такому разі, з управлінської точки зору необхідно максимально використати дану заінтересованість. В теорії управління, дану ситуацію, відображають у розділення механізмів управління на механізми «контролю» та механізми «управління». На сучасному етапі розвитку науки дане питання детально опрацьовувано і обґрунтовано необхідність чіткого розмежування діяльності з «управління» та «керування», як заходів, що здійснюються різними методами. Зокрема: діяльність з управління – це вплив на поведінку об'єкта, що самовільно рухається (об'єкт має власну траєкторію руху, яка не обумовлюється суб'єктом управління), метою зміни його траєкторії у бажаному для суб'єкта напрямі; діяльність з керівництва – це вплив (регулювання) на

параметри об'єкта (характеристики) через субординацію в рамках організаційної структури та відмову об'єкту від власних цілей та дій [2].

Отже, ціллю механізмів «керування» у сфері реалізації політики енергоефективності має стати досягнення об'єктом управління встановлених кількісних показників, оскільки у цьому випадку припускається можливість жорсткого регламентування поведінки об'єкту управління. Критерієм ефективності дії цих механізмів має стати рівень наближення до цільових значень, наприклад досягнення визначеного рівня коефіцієнта корисної дії обладнання, теплоізоляційних властивостей захисних конструкцій тощо.

Метою механізмів „управління» має стати забезпечення позитивних тенденцій розвитку (напряму руху) об'єкту управління, оскільки існують власні інтереси об'єкта управління. Критерієм ефективності цих управлінських впливів має стати узгодженість цілей суб'єкту управління та інтересів об'єкту управління, наприклад зниження енергомісткості продукції через запровадження систем управління та організації виробництва (системи управління енергоспоживанням) суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел.

1. Ковалько Н.П., Денисюк С.П. Енергозбереження – пріоритетний напрямок державної політики України. – К.: Українські енциклопедичні знання, 1998. – 518 с.
2. Шульга Ю.І. Енергетична стратегія України: Енергозбереження та альтернативні джерела енергії. Інформаційно-аналітичний довідник – Енергозбереження в регіонах. Державний комітет України з енергозбереження. – Київ, 2003. – С. 3-5.

МІШИНА ЖАННА ВАЛЕРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ УВИНИКНЕННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК, ПЕРВИННІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОДНІЄЇ З СКЛАДОВИХ В ПЕРСПЕКТИВІ ПОДОЛАННЯ КРИЗ

В умовах процесів трансформації особливою домінантою є всезагальний політично-економічний конфлікт. Сутність цієї домінанти трансформаційного періоду виявляється в суперечностях динаміки руху економічних процесів–демонтажу методів, принципів, структур і функцій управління та нарощування системи нових, нетрадиційних інституціональних структур. Для трансформаційного періоду притаманна також наявність глобального протистояння в системі управління носіїв різних, часто протилежних, інтересів і цінностей, що істотно впливає на сутність конфліктів. Політично-економічні конфлікти в умовах суспільної стабільності мають переважно горизонтальний характер, тобто накопичення протилежних спрямувань розвитку не передбачає чітко окресленої структурної адреси в системі управління, а за умов перехідного періоду – вертикальний, що стимулює боротьбу проти режиму державного управління, за встановлення нового.

Неефективним є управління державною власністю, у наслідок чого значний виробничий потенціал працює не на суспільні інтереси, а на інтереси окремих фінансово - промислових груп. Управлінський апарат держави функціонує переважно в закритому режимі, що продукує нетранспарентний режим діяльності загалом для суспільного управління. Системи дієвого контролю за діяльністю влади з боку громадянського суспільства немає. Це створює сприятливі умови для зростання рівня корупції в державному апараті, що підриває економічні засади держави, блокує процес надходження інвестицій, гальмує проведення ефективних економічних реформ [2].

Попри наявну нормативну базу в державі, не лише ефективної, а й будь-якої цілісної системи стратегічного планування досі не розроблено. Жоден з нормативно-правових документів, як і їх сукупність, не пропонують цілісного механізму стратегій і програм соціально-економічного розвитку країни.

Доводиться констатувати, що досі немає не лише прийнятної стратегії (розробленої Президентом та/або Урядом) й адекватних пріоритетів діяльності влади. Це свідчить про суттєве відхилення української влади від визнаних принципів належного врядування, якісного державного управління.

Також, найнебезпечнішими є саме адміністративні обмеження для залучення нових капіталів на ринки та переміщення товарів і капіталу всередині країни, наприклад: практика адміністративних обмежень (зокрема негласних, неформальних) на переміщення товарів і капіталу через регіональні (обласні, районні) кордони; нерівноправність доступу до об'єктів інфраструктури; регіоналізація товарних і фінансових ринків, передусім коли вона набуває крайніх форм адміністративної заборони на ввезення чи вивезення товарів.

Поширеною стала монополізація ринків окремими посередницькими організаціями, що нерідко діють за межами закону й оперують тінювими (або навіть кримінальними) капіталами (агробізнес, вугільна та металургійна промисловість тощо) і не допускають нові компанії на ринок. Надзвичайно небезпечним є зв'язок таких організацій із центральною, регіональною і місцевою владою. Діяльність криміналізованих посередницьких організацій призводить до спотворення конкурентного середовища, звуження сегментів ринку, на яких істотно обмежується свобода товаровиробників, панують істотно обмежується свобода товаровиробників, панують небанківські форми розрахунків, а споживачам нав'язують завищені ціни.

Для економіки нашої держави, яке лише виходить із тривалої кризи, розвиток такого посередництва та його значний сегмент на ринку, за умов обмеженого платоспроможного попиту населення, є небезпечним явищем. Причому діяльність українських псевдоконвертерів зосереджена в гуртовому посередництві. Це є підтвердженням необхідності ретельного дослідження високопродуктивної діяльності нетипових підприємств і розмежування підприємств-конвертерів і конвертаторів чужих доходів. Українські підприємства цієї групи є лише агентами (своєрідними тунелями) здійснення тінювого перетоку доходів за допомогою механізмів цінових трансфертів від

великих підприємств на користь окремих осіб для подальшого їх використання з метою особистого збагачення та в політичних цілях [3].

Надмірна концентрація валових наявних доходів у секторі загального державного управління за умов недостатньої прозорості та жорсткого контролю їх використання неминує стає чинником економічного занепаду й тінізації. Значне перебирання та неефективне використання наявних доходів сектором загального державного управління призводить до порушення пропорцій відтворення (деінвестування економіки), значних матеріальних і фінансових втрат, тінізації економіки, поглиблення кризи. Це спричиняє втрату довіри до держави з боку суб'єктів господарювання.

Державні зобов'язання, на фінансування яких часто завчасно не заплановані реальні кошти, є постійним фактором ризику, оскільки підприємства можуть очікувати впровадження або жорсткішого податкового адміністрування, або нових податкових платежів. Тому Україна в контексті фіскального сприяння інвестиційній привабливості програє своїм сусідам не стільки за рівнем податкового навантаження, скільки за нестабільністю податкового законодавства та непередбачуваністю його змін, що підвищує ризики, посилює невизначеність умов підприємницької діяльності, а отже – призводить до зростання витрат на ведення бізнесу й ослаблення інвестиційних стимулів.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний огляд НАВС, Київ 2017.
2. Ринкові трансформації постсоціалістичної економіки і макроструктурні зрушення в Україні // Національна безпека і оборона. 2003. № 4. С. 4–26.
3. Fundamental Reform for Future Integration // The Day. 2000. June 6. № 18. P. 5.

НАЗАРЕНКО ЮЛІЯ АНДРІЙВНА

здобувач Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України,

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ

Економічний аналіз діяльності підприємств є важливою умовою прийняття результативних та дієвих управлінських рішень, розробки стратегії розвитку підприємств. В рамках традиційного аналізу серед основних показників можна виділити два ключових. Це випуск продукції та прибуток. Саме на їх основі здійснюється оцінка результативності діяльності підприємств. Але ці показники мають суттєві вади. Спочатку розглянемо показник «випуск продукції», який складається з чистої доданої вартості та проміжного споживання. Останнє є вартістю матеріальних ресурсів і послуг, які були закуплені у інших підприємств та повністю спожиті у процесі виробництва, а також спожитих основних засобів (амортизація).

Таким чином, показник «випуск продукції» залежить як від результату діяльності самого підприємства, так результатів діяльності інших підприємств. При цьому зовнішній внесок може бути визначальним. Наприклад, автоскладальне підприємство, яке здійснює збірку легкових автомобілів на основі великих блоків: двигун, паливна система, електрообладнання, трансмісія, система охолодження, кузов, підвіска, кермове управління, гальмівна система, колеса і шини. У цьому випадку основний внесок у виробництво автомобіля, його вартість належить підприємствам постачальникам. Тому показник «випуск продукції» не дає адекватного уявлення про результативність діяльності підприємств. На відміну від нього є інший показник «чиста додана вартість», який є суто результатом діяльності підприємства. Він включає оплату праці та прибуток і представляє собою різницю між випуском продукції і проміжним споживанням (перенесеною вартістю спожитих матеріальних ресурсів і послуг, а також спожитих основних засобів (амортизація)) (рис. 1).

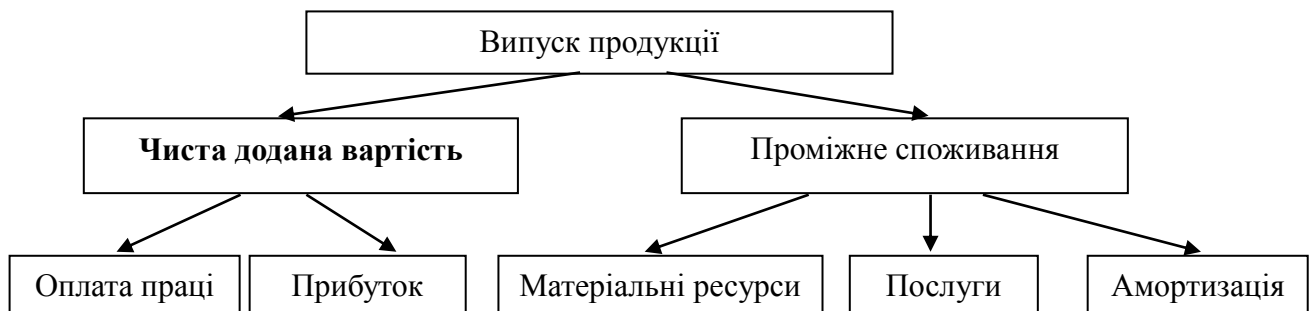

Рис. 1. Чиста додана вартість та її місце серед інших показників економічного аналізу діяльності підприємства

Таким чином, чиста додана вартість не містить додану вартість, створену іншими підприємствами, і тому її використання має більшу аналітичну цінність, ніж показник «випуск продукції», оскільки, вона відображає реальний внесок підприємства у створення конкретних товарів, робіт і послуг, які воно виробляє.

На відміну від чистої доданої вартості показник «випуску продукції» включає в себе вартість, яка створена іншими суб'єктами господарювання і яка в процесі виробництва перенесена на виготовлену продукцію. Тому збільшення випуску продукції може бути не результатом підвищення ефективності діяльності підприємства, а наслідком збільшення виробництва матеріаломісткої продукції або використання прискореної амортизації. У цьому випадку має місце зростання індексу промислової продукції в регіоні при відсутності зростання чистого внутрішнього (регіонального) продукту.

Важливим показником оцінки діяльності підприємств є продуктивність праці, яка розраховується як частка від ділення випуску продукції на кількість працівників. Але цей показник також має суттєву ваду, бо він відображає продуктивність праці сукупності підприємств, а саме самого підприємства та його постачальників. При цьому, чим далі підприємство у технологічному ланцюжку, тим більше продуктивність праці і тим менше вона відображає реальну продуктивність праці на підприємстві. Тому, пропонується оцінювати продуктивність праці як частку від ділення чистої доданої вартості, яка створена підприємством, на кількість його працівників. Саме таке уявлення відображає реальну продуктивність праці.

Ще одним ключовим показником діяльності підприємств є прибуток. З точки зору бізнесу, це мабуть найбільш важливий показник. Але якщо оцінювати діяльність підприємства з точки зору усього суспільства, найбільш важливим показником є чиста додана вартість. Саме на її основі визначається головний результат економічної діяльності регіонів (валовий регіональний продукт) та країни (валовий внутрішній продукт). Прибуток є лише частиною валового внутрішнього (регіонального) продукту, який розподіляється між суб'єктами процесу капіталізації, а саме прибуток, який отримує бізнес (власник підприємств), заробітна плата (найманим працівникам), податки (державі).

При цьому має місце суперечність інтересів суб'єктів цього розподілу. В першу чергу, між бізнесом та іншими суб'єктами. Бізнес маючи на меті збільшення прибутку може вирішувати це завдання, з одного боку, шляхом впровадження нових технологій, підвищення рівня організації виробничого процесу, і тим самим збільшуючи валовий внутрішній (регіональний) продукт, що відповідає інтересам суспільства, а з іншого боку, шляхом зменшення оплати праці та ухиляння від податків. В останньому випадку валовий регіональний продукт не зростає, а здійснюється лише його перерозподіл на користь бізнесу, що суперечить інтересам суспільства.

Саме така ситуація має місце в у 2010-2016 рр. Частка оплата праці у ВВП зменшилася 48,0 % до 36,6 %, а частка валового прибутку і змішаного доходу зросла з 40,2 % до 47,9 %. При цьому реальний ВВП зменшився, його індекс у 2016 році склав 91,3 % до рівня 2010 року (табл. 1) [1, 2].

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу, відсотків до підсумку

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Валовий внутрішній продукт	100	100	100	100	100	100	100
Оплата праці найманих працівників	48,0	47,0	50,2	49,9	46,3	39,1	36,6
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	11,8	13,9	12,9	12,5	12,9	15,9	15,5
Валовий прибуток, змішаний дохід	40,2	39,1	36,9	37,6	40,8	45,0	47,9
Індекс валового внутрішнього продукту, у відсотках до 2010 р.	100,0	105,5	105,7	105,7	98,8	89,1	91,3

Ще однією важливою перевагою показника «чиста додана вартість» є те, що він визначає потенціал збільшення капіталу країни, бо створена чиста додана вартість розподіляється на дві частини: споживання та нагромадження капіталу. І чим більше додана вартість, тим більше потенціал зростання капіталу держави і відповідно її економічного зростання.

Виходячи з вищевикладеного, по-перше, можна зробити висновок, що з точки зору суспільства чиста додана вартість має більшу аналітичну цінність, ніж прибуток, оскільки, вона дає більш повне уявлення про результат діяльності підприємств, а по-друге, цей показник відображає потенціал нагромадження капіталу, який є визначальним фактором економічного зростання країни

Список використаних джерел.

1. Сайт Державної служби статистики України – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Статистичний щорічник України за 2016 рік / За ред. І. Є. Вернера; відп. за вип. О. А. Вишневська. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 611 с.

НЕМОДРУК НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

*голова територіального відділення всеукраїнської громадської організації
«Асоціація платників податків України», к.е.н.*

ПРИВАТНО – ДЕРЖАВНЕ ПАРТНЕРСТВО В НАПРЯМКУ ПРОЗОРОЇ І СТАБІЛЬНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Одним із важливих напрямів сучасної стратегії розвитку України є прагнення до подолання корупції та мінімізації її суспільно-політичних наслідків. Досягнення успіху у цьому процесі є передумовою для демократичних перетворень у державі, зміцнення національної безпеки, зростання її економічного потенціалу, формування у суспільства довіри до влади, покращання добробуту громадян України.

Корупція – багатоаспектне соціально-економічне, політичне, правове та морально-етичне явище, яке складається з цілого комплексу протиправних дій і неетичних вчинків та завдає істотної шкоди нормальному функціонуванню моральних та правових відносин у суспільстві й державі. Як правова категорія, корупція охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень.

В умовах інтеграції України з європейським та світовим товариством одним із важливих аспектів сучасної державної правової політики є реформування та вдосконалення системи запобігання та протидії корупції. Жодні реформи в державному секторі не можуть бути реалізованими за умов високого рівня корупції.

Корупція як базове поняття наукових знань належить до теоретичних побудов вищого рівня. Її теоретична (абстрактна) сутність пояснює неминучість розгортання його змісту в системі підпорядкованих понять. На сьогоднішній день апарат з проблем корупції вже досить розвинений і адаптований до сучасних українських умов. Цьому сприяло те, що масштаби поширення корупції в сучасній Україні дають підставу відносити її до найнебезпечніших явищ для державного управління й громадського життя. Дослідження проблеми корупції в органах публічної влади нині актуалізувалися й охоплюють різні напрямки – інституціонально-правовий (достатність законодавчих і нормативних засобів та методів протидії корупції), організаційно-управлінський (функціональність у розподілі владних повноважень і контроль за їхнім використанням посадовими особами), аксіологічний (ціннісні орієнтації державних службовців), етико-культурний (моральний стан соціально-професійного середовища державної служби) тощо. Все це створило умови для розвитку методологічної бази в дослідженнях науки «Державне управління» проблеми корупції в органах публічної влади.

Наразі Державною фіскальною службою розроблені Стратегічні напрями розвитку до 2020 року. Розроблена стратегія базується на основних принципах діяльності ДФС – адмініструванні податків, зборів, митних платежів та ЄСВ, наданні якісних послуг платникам та сприянні міжнародній торгівлі та підприємницькій діяльності.

«Ми будемо професійну, неупереджену, відкриту службу, яка повинна, і вже сьогодні, стає партнером для платників податків, а не каральним органом. Це – сервісна служба з якісними контролюючими, адміністративними та інформаційними послугами, - відзначено в документі – ДФС – це орган, який стоїть на захисті інтересів, економічної безпеки держави. Для міжнародних партнерів – ми служба, яка удосконалюється та впроваджує світові стандарти, а для співробітників – роботодавець, який забезпечує гідні та конкурентні умови праці. Тобто мова не йде про просту зміну вивіски. Ми міняємо філософію».

Одною з основних цілей є розробка та впровадження комплексної системи заходів щодо запобігання і протидії корупції в органах ДФС, планування та координації діяльності органів і підрозділів системи ДФС у процесі реалізації податкової та митної політики, здійснення правових, соціально-економічних, організаційно-управлінських та практичних заходів, спрямованих на ефективне попередження та викорінення корупції. У процесі практичної реалізації Програми ДФС має продемонструвати рішучу боротьбу з корупцією, значно підвищити якість управління процесами, ефективність і рівень професійної етики, оперативно мінімізувати ризики, що спричиняють корупційні діяння на основних напрямках діяльності служби.

На думку фахівців Одеського територіального відділення Всеукраїнської громадської організації «Асоціація платників податків України» щодо питання реалізації антикорупційної стратегії в побудові ефективної фіскальної служби вважаємо, що оскільки корупція в Україні має системний характер, тобто такий, при якому державні органи, які відповідають за боротьбу з корупцією, самі можуть бути корумпованими, пропонується залучати до боротьби з цим явищем тих, хто є найбільш постраждалим – саме отримувача державних послуг, тобто громаду.

Так, професійні асоціації та громадські об'єднання можуть здійснювати громадський контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, надавати якісний зворотній зв'язок та інформувати про випадки його порушення, виконувати громадську експертизу нормативно-правових актів та рішень фіскальних органів на предмет антикорупційних ризиків. Громадські активісти є найбільш зацікавленими і ефективними у проведенні моніторингу способу життя посадових осіб, що вже були помічені в корупційних діяннях.

Територіальне відділення в Одеській області під час зустріч з представниками ДФС завжди закликає до більш тісної взаємодії для розбудови партнерських стосунків між бізнесом та владою. Ми виступаємо за підвищення культури сплати, обізнаності платника податків, за створення більш зручних, знеособлених стосунків з державою.

Ми завжди готові забезпечити якісний зворотній зв'язок, у т.ч. через партнерські асоціації і інші громадські об'єднання, більш ширше залучення до спільної роботи з метою популяризації і впровадження міжнародного досвіду адміністрування податків, спрощення процедур для платників з невеликим обсягом товарообігу (щоб не витрачати ресурси на дрібне підприємництво і не заважати процесу самозайнятості), а також створення шаблонів обслуговування для типових груп підприємців.

У той же час, громадські інститути можуть надавати відгуки про своїх членів, як сумлінних платників податків, з метою створення позитивного ділового іміджу, наприклад, у процесі вирішення питання про законного власника, в непоодиноких сьогодні випадках вимушеного захисту прав власності та безпеки ведення бізнесу .

Загальновідомо, що основною причиною захоплень («рейдерства») є недосконалість правового регулювання переходу права власності з моменту виникнення державної реєстрації, яка поєднана з протиправним використанням владного ресурсу, тому громадська робота тут поки що має невеликий вплив.

Асоціація платників податків України має змогу організувати заходи громадського контролю у вигляді фінансового моніторингу виконання місцевих і державних бюджетів. Так, з метою підвищення якості громадського контролю ми завжди пропонуємо спрямовувати надходження від певних платежів та податків виключно на розвиток відповідних галузей, для чого потрібно створити відповідні цільові бюджети розвитку. Наприклад, доходи від акцизів на паливо повинні йти на розбудову транспортного

середовища. При цьому, використання коштів повинно бути прозорим з обов'язковим звітом перед громадою.

За останні роки, коли відбулися кардинальні зміни в політичному та суспільному житті країни, коли на законодавчому рівні прийняті майже всі правові нормативні документи для удосконалення державної антикорупційної політики і затверджений курс на європейську інтеграцію, змінилися погляди і на проблему протидії корупції. При цьому аналіз суспільно-політичних та соціально-економічних засад виникнення корупції в Україні засвідчив: по-перше, недостатню визначеність, непослідовність і поверховість у процедурі формування, а у подальшому – реалізації антикорупційної політики, що зумовлює у правопорушників відчуття безкарності. По-друге, надзвичайно широкий інституціональний контент протидії корупції поступово перетворює протидію корупції на закрити адміністративну систему, яка починає набувати рис автономії у державі та закритості для суспільства. По-третє, відсутність державної ініціативи й необхідних організаційних заходів щодо створення суспільних формувань, незалежних недержавних структур для підвищення активності населення в боротьбі з корупцією провокує вузькоспрямований підхід до розуміння протидії, тобто спрямованої не на явище корупції, а на її прояви. По-четверте, відсутність прозорості процесів роздержавлення власності, вирішення економічних і господарських питань, надання пільг тощо, створює умови для поширення корупції. І нарешті, по-п'яте, системні недоліки законодавства, що проявляються як у недосконалості норм законів, так і у їх внутрішній суперечності, не сприяє створенню раціональної системи контролю за діяльністю службовців, надійному адміністративно-правовому захисту людини від проявів корупції.

Сьогодні саме в громадських організаціях накопичений чималий життєвий досвід, професійні знання - податкові, бухгалтерські, юридичні, щоб завжди допомагати громадянам знайти правильні рішення щодо виходу з непростих ситуацій ведення бізнесу та сплати податків. Довелось пройти довгий шлях, поки прийшло розуміння того, що і громадські організації, і податкові органи мають одну спільну мету про те, щоб державна скарбниця отримувала всі передбачені законом податки в передбачений термін і в повному обсязі.

Тому у своїй діяльності Асоціація платників податків прагне весь час зберігати баланс інтересів держави і платників податків, а відносини з органами податкової служби будувати на принципах ефективної та рівноправної взаємодії інститутів влади і громадськості.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА 2019 РІК

Пріоритети бюджетної політики на наступний рік визначені насамперед в Основних напрямках бюджетної політики на 2019-2021 роки, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 315-р [1]. Також одним з головних нормативних документів, що визначає засади формування бюджету на наступний рік є відповідний щорічний Закон України «Про державний бюджет України». Проект Державного бюджету України на 2019 рік [2] розроблено з урахуванням проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2019-2021 роки. При визначенні основних напрямів бюджетної політики на 2019 - 2021 роки враховано такі основні прогностичні макроекономічні і соціального розвитку України:

- валовий внутрішній продукт номінальний - 3733,9 млрд. грн. (темпер зростання 103.6%);
- індекс споживчих цін (106,5 %)
- обмінний курс гривні до долара США (в середньому за період) - 30,5 грн.;

Основні завдання бюджетної політики передбачають встановлення граничного обсягу дефіциту державного бюджету на рівні 2,2 % валового внутрішнього продукту; досягнення показника граничного обсягу державного боргу на рівні не більше 56 відсотків валового внутрішнього продукту. Платежі за державним боргом у 2019 році становитимуть близько 417,4 млрд. грн., з яких обслуговування державного боргу – 145,2 млрд. грн.; погашення державного боргу – 272,2 млрд. гривень.

Доходи проекту держбюджету на 2019 рік складають 1 008,4 млрд. грн., в тому числі загального фонду – 916,1 млрд. гривень. Видатки та надання кредитів державного бюджету складають 1 108,1 млрд. грн., в тому числі загального фонду – 994,1 млрд. гривень. Дефіцит державного бюджету складає 90 млрд. грн. або 2,28% ВВП

Основою доходів Державного бюджету є податкові надходження. Заплановано - 849 млрд. грн. Структура податкових надходжень передбачена в 2019 р.:

- Податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів – 339,4 млрд. грн.(40% від податкових надходжень)
- Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів – 94 млрд. грн. – 11%
- ПДФО – 106,2 млрд. грн.(12% від податкових надходжень)
- Податок на прибуток - 92,6 млрд. грн. (11%)

- Акцизний податок з вироблених в Україні товарів -89,4 млрд. грн. (11%)
- Акцизний податок з ввезених на територію України підакцизних товарів - 44,3 млрд. грн.(5%)
- Рентна плата за використання природних ресурсів – 48,6 млрд. грн. (6%)

Неподаткові надходження держбюджету передбачено отримати в розмірі 149,2 млрд. грн.(прибуток НБУ, власні надходження бюджетних установ, дивіденди з державних підприємств),.

Трансферти з місцевих бюджетів (реверсна дотація) передбачено в розмірі 6,8 млрд. грн.

Напрямами податкової політики передбачено продовження роботи з поступового наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня, передбаченого директивою ЄС, шляхом збільшення специфічних ставок акцизного податку та мінімального податкового акцизного зобов'язання на тютюнові вироби на індекс девальвації гривні до долара США.

Пріоритетними завданнями є продовження децентралізації й зміцнення місцевих бюджетів. Передбачається, що державна бюджетна політика щодо місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин буде спрямована на удосконалення інструментів бюджетного планування, зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів, підвищення ефективності та результативності використання бюджетних ресурсів, а також створення дворівневої системи міжбюджетних відносин та реалізовуватиметься шляхом:

- запровадження середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні для забезпечення підвищення передбачуваності і послідовності бюджетної політики;
- застосування програмно-цільового методу бюджетування усіма місцевими бюджетами;
- розширення бази оподаткування за доходами, що зараховуються до місцевих бюджетів, зростання надходжень;
- удосконалення механізму вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів з метою зменшення диспропорцій бюджетної забезпеченості між місцевим бюджетами;
- збільшення кількості місцевих бюджетів, що матимуть прямі взаємовідносини з державним бюджетом шляхом подальшого добровільного об'єднання територіальних громад.

В 2019 р. трансферти місцевим бюджетам плануються на рівні 305 млрд. грн., з них базова дотація 10 млрд. грн., додаткові дотації 15 млрд. грн. Найбільшу частку в трансфертах становитимуть соціальні субвенції -40% від загальної суми трансфертів (122 млрд. грн.) Передбачається, що поступово частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів скорочуватиметься (з 55% у 2018 р. до 45% у 2021 р.) Медичну субвенцію закладено в розмірі 55,5 млрд. грн., з них на первинну медичну допомогу 15,3 млрд. грн. Видатки на освіту передбачено на рівні 71,0 млрд. грн., з них на підтримку проекту «Нова українська школа» - 1,3 млрд. грн. Загальні видатки державного бюджету на освіту, включаючи освітню субвенцію, становитимуть в 2019 р. 134 млрд. грн., що на 9 млрд. грн.. (або на 7% більше проти 2018 р.)

В 2019 р. власні доходи Пенсійного фонду очікуються на рівні 230 млрд. грн. (58% від загальних доходів Пенсійного фонду); решта 166,5 млрд. грн. передбачається профінансувати з Державного бюджету. Тобто, дотаційність бюджету Пенсійного фонду передбачається на рівні 42%. Єдиний соціальний внесок залишається основним джерелом власних надходжень Пенсійного фонду. За даними Міністерства фінансів єдиний соціальний внесок в Україні сплачує близько 16 млн. осіб.

Для підтримки енергетичної незалежності планується виділити 2,3 млрд. грн. На стимулювання енергоефективності передбачено 2,0 млрд. грн., з них фонд енергоефективності - 1,6 млрд. грн., теплі кредити – 0,4 млрд. грн.

Інвестиції в інфраструктуру передбачаються на рівні 55 млрд. грн., з них кошти міжнародних фінансових організацій 4,6 млрд. грн. Державна фінансова підтримка на реалізацію інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку складе 11,0 млрд. грн., у тому числі Державний фонд регіонального розвитку (1% доходів загального фонду державного бюджету, відповідає нормі Бюджетного кодексу) - 9,1 млрд. грн.; субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад - 1,9 млрд. гривень.

Вищезазначене свідчить, що в 2019 р. подальша реалізація реформ у освітній та медичній сферах, здійснення інвестицій в інфраструктуру, фінансова підтримка об'єднаних громад. залишатимуться основними пріоритетами бюджетної політики

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Основних напрямів бюджетної політики на 2019-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 315-р. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2018-%D1%80>

2. Проект Закону Про Державний бюджет України на 2019 р. Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598.

ПАСТУХ КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА

кандидат наук з державного управління

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Особливої актуальності сьогодні в Україні набувають проблеми соціально-економічного розвитку на регіональному рівні. Зростання міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій, низький рівень життєдіяльності населення, а також загострення соціальних та економічних проблем вказують на доцільність

знаходження нових підходів до удосконалення, насамперед, державної соціально-економічної політики регіонального розвитку в Україні та її механізмів формування та реалізації.

У Державній стратегії регіонального розвитку до 2020 р. [1], у якій визначено мету, принципи, засади формування та реалізації державної регіональної політики, основні завдання органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, зазначено, що ефективно державне управління у сфері регіонального розвитку передбачає створення механізму та інструментів державного управління регіональним розвитком, що сприятиме розв'язанню проблем регіонів. У вищезазначеному документі вказано, що це вимагає удосконалення процесів стратегічного планування та виконання поставлених завдань на всіх рівнях, децентралізації державних повноважень шляхом передання їх на місцевий рівень з переданням фінансових ресурсів, запровадження ефективного механізму координації дій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації галузевих пріоритетів і завдань на різних територіальних рівнях, а також підвищення кваліфікації спеціалістів, відповідальних за формування й реалізацію державної регіональної політики та здійснення контролю за станом її реалізації.

У Стратегії «Європа-2020» [3] визначено такі фактори зміцнення економіки, як розумне зростання (розвиток економіки, заснованої на інноваціях та знаннях), стійке зростання (створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції), всеохопне зростання (сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди).

Соціально-економічний стан в регіонах України характеризується різними проблемами, які можливо вирішити, насамперед, завдяки удосконаленню нормативно-правового, організаційного та фінансово-економічного забезпечення державної соціально-економічної політики регіонального розвитку.

Покращенню соціально-економічної ситуації, у першу чергу, має сприяти: комплексне вирішення соціально-економічних проблем, підвищення якості та рівня життя населення, створення робочих місць, покращення соціальної забезпеченості населення. Розв'язання соціально-економічних проблем на рівні регіону потребує координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, установ, підприємств та організацій.

Незважаючи на існуючу нормативно-правову базу державної соціально-економічної політики регіонального розвитку, вона потребує вдосконалення та оновлення. В умовах сьогодення вкрай важливим питанням є формування стратегічного бачення реформ щодо соціально-економічного регіонального розвитку з урахуванням сучасних викликів, що постають перед Україною.

Вплив геополітичних та внутрішніх викликів вимагає додаткових змін у підходах до соціально-економічного розвитку регіонів в Україні, знаходження перспективних напрямів державної соціально-економічної політики регіонального розвитку.

Політика держави щодо адміністративно-територіальних одиниць повинна бути гнучкою і динамічною, зрозумілою й конструктивною, враховувати місцеві та регіональні особливості, специфіку наявних соціально-економічних проблем. В її основі – підхід до областей як до соціально-економічної цілісності, здатної розвиватися завдяки ефективній роботі всієї загальнонаціональної системи [1, с. 161].

Основна задача реформування державного управління соціально-економічними процесами в Україні полягає в побудові ефективної системи державного управління, яка б відповідала європейським стандартам. Сучасний соціально-економічний стан регіонального розвитку України вимагає пошуку нових і вдосконалення існуючих механізмів формування та реалізації державної соціально-економічної політики регіонального розвитку в Україні.

Знаходження нових підходів до державної соціально-економічної політики регіонального розвитку надасть можливість регіонам, перш за все, впливати на перебіг соціально-економічних процесів, досягнення цілей.

Виходячи із результатів дослідження соціально-економічних проблем, перспективними напрямками державної соціально-економічної політики регіонального розвитку в Україні, в першу чергу, мають бути: розвиток внутрішнього ринку; спрямування державних коштів на реалізацію пріоритетних напрямів соціально-економічних реформ; залучення іноземних інвестицій у регіони країни; розвиток бізнесу; розвиток інвестиційного клімату; підвищення соціальних стандартів; стимулювання створення робочих місць.

В Україні все більшої актуальності набуває проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної соціально-економічної політики регіонального розвитку, чому й буде приділено увагу у подальших наукових дослідженнях.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 70. – С. 23. – (Ст. 1966, код акта 73740/2014).
2. Дегтяр А. О. Управлінські рішення в органах державної влади : [монографія] / [А. О. Дегтяр, В. Ю. Степанов, с. В. Тарабан] ; за заг. ред. А. О. Дегтяра. – Х. : С.А.М., 2010. – 276 с.
3. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. – Access mode : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF> .

ПЛЯЦЕК ІЛОНА РОМАНІВНА

аспірант Одеського національного політехнічного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВаних КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Сучасний стан економіки України потребує вирішення багатьох кардинальних проблем стосовно розвитку підприємництва у регіоні. Світова практика у сучасному управлінні різними комунікативними системами визначила тенденцію до більш широкого та поглибленого стратегічного підходу. У свою чергу ця тенденція повинна бути застосована в процесах формування систем маркетингових комунікацій підприємств в координатах сталого розвитку. Досвід використання терміна «комунікативна стратегія» дозволяє ставити й вирішувати завдання аналізу та систематизації розробки такого типу стратегій. Маркетингові взаємодії, що відображають сутнісні сторони ринкової парадигми сучасної економіки, обумовлюють рух маркетингових комунікацій у напрямі їхньої інтеграції. Цю тенденцію проявляє формування інтегрованих комунікацій.

Актуальним є побудова та використання інтегрованих маркетингових комунікацій в системі управління підприємством, що дозволить розробити і впровадити в їхній діяльності єдину маркетингову комунікаційну програм з ефективним і комплексним використанням засобів маркетингових комунікацій.

Існує багато поглядів щодо визначення маркетингової стратегії, наведемо такі найбільш характерні:

1) стратегія маркетингу – це система організаційно-технічних і фінансових заходів щодо інтенсифікації виробництва, реалізації продукції, підвищення її конкурентоспроможності, активного впливу на попит та пропозицію. Маркетингова стратегія передбачає контроль за виробництвом і ринком для утримання ринкових цін на рівні, який забезпечує оптимальні прибутки. Маркетингова стратегія втілюється в програмі заходів щодо вдосконалення виробництва та реалізації товарів з метою забезпечення високих і стійких прибутків;

2) маркетингова стратегія – це напрям (вектор) дій підприємства по створенню його цільових ринкових позицій;

3) маркетингові стратегії – це засоби досягнення маркетингових цілей щодо маркетинг-міксу [1].

Маркетинговий аналіз проводиться з використанням системного і ситуаційного підходів.

До функцій стратегічного маркетингу в ході маркетингового аналізу можна віднести:

– проведення маркетингових досліджень;

– сегментація споживачів;

– розробка маркетингових стратегій.

Функції стратегічного маркетингу, окрім реалізації в ході окремих інвестиційних проектів, повинні здійснюватися на регулярній основі. Зокрема, при постійному аналізі ринку і стратегічної ситуації на ньому повинен відбуватися пошук адекватних ситуації змін стратегічного потенціалу підприємства, тобто майбутніх інвестиційних проектів.

Інтегровані маркетингові комунікації (ІМК) – це концепція, в основі якої лежить детально скоординоване планування таких комунікаційних складових, як всі види реклами, прямий маркетинг, стимулювання продажів і діяльності по організації громадської думки (зв'язків з громадськістю – PR), а також їх комплексне використання, виходячи з реальної ринкової ситуації, для того щоб забезпечити максимальний комунікаційний вплив на споживача [2].

Стрижнем усіх стратегічних і тактичних рішень ІМК є інтеграція або повна взаємодія складових системи маркетингових комунікацій у кожен період проведення акцій. На основі цього ставиться мета, щоб кожен цільовий комунікаційний контакт як використовувався для передачі відповідного рекламного повідомлення, так і супроводжувався отриманням відповідей на нього. Комунікативна стратегія збільшує можливості використання системи маркетингових комунікацій тому, що дозволяє реально оптимізувати процеси управління у майбутньому. Комунікативна стратегія буде пов'язувати сучасний базовий момент відліку з тим моментом майбутнього, коли стратегічні цілі зможуть бути досягненні. Ці моменти теоретично розглядаються одночасно завдяки структуруванню ситуацій як послідовних кроків до визначеної цілі. На кожному кроці просування до цілі моделюються ситуації поступової заміни (модернізація тощо) якихось визначених окремих елементів маркетингових комунікацій сучасних технологій на новітні елементи прогнозованого й конструйованого майбутнього.

Комунікаційна стратегія підприємства – це комплексна взаємодія організації з внутрішнім і зовнішнім середовищем з метою створення сприятливих умов для стабільної прибуткової діяльності на ринку. Основну роль у побудові комунікативних стратегій відіграють інтегровані маркетингові комунікації. До складу яких можна віднести визначений комплекс інформаційних заходів, який спрямований на розуміння клієнта (населення, реципієнта), його потреб та усвідомлення соціальної відповідальності перед ним [3].

Формування комунікаційної стратегії підприємства є двостороннім процесом: з одного боку, передбачається дія на цільові і інші аудиторії, а з іншою, – отримання зустрічної інформації про реакцію цих аудиторій на здійснювану фірмою дію. Обидві ці складові однаково важливі; їх єдність дає основу говорити про комунікаційну стратегію підприємства як про систему [4].

Низка підприємств Одеського регіону, переважно малі підприємства, постійно впроваджують сучасні інноваційні маркетингові комунікації, що сприяє соціально-економічному розвитку. У 2017 р. порівняно з 2016 р. індекс промислової продукції становив 111,8%, у т.ч. у добувній промисловості та розроблених кар'єрів – 153,3%, переробній – 114,0%, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 96,3%. Індекс промислової продукції у грудні 2017 р. порівняно з листопадом 2017р. становив 101,0%.

Вищевикладена концепція, яка пропонується у роботі, використовується автором для оцінки ефективності та доцільності прийняття управлінських рішень, визначення конкурентного потенціалу підприємств виробничої сфери, перспектив розвитку Одеського регіону. Автор наголошує, що для забезпечення науково-технологічного

потенціалу України потрібний цілий комплекс ретельно розроблених заходів, причому роль держави повинна бути визначальною. Щодо можливого подальшого розвитку наукового дослідження, важливим на думку автора є поглиблення існуючих розробок з методології формування маркетингової стратегії інноваційного розвитку підприємства та прийняття рішень у контексті розвитку сучасних технологій управління.

Список використаних джерел.

1. Карпенко Л.М. Стратегічний конкурентний аналіз розвитку інноваційних підприємств: прогностична валідність / Л.М. Карпенко, с. В. Філіппова // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 6 (180). – С. 392-404.
2. Karpenko Lidiia. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp.659-668. ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X
3. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. Academy of Strategic Management Journal, 17(2), 1-11.
4. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. Academy of Strategic Management Journal, 17(3), 1-6.

САВЧЕНКО ЮІЯ ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Компетентісний підхід у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу – «це дієвий освітній інструмент розвитку особистості, спрямований на активне та конструктивне входження людини у сучасні суспільні процеси, досягнення високого рівня власної самореалізації, життєвої компетентності і професійного успіху» [1, с. 11]. Під впливом реалізації компетентісного підходу в освіті розвивається суб'єктність молодшої людини, пов'язана з її спроможністю перетворювати власне життя, змінювати його у напрямку професійного самовизначення та досягнення життєвого успіху.

Процес підготовки компетентного фахівця є однією з основних проблем сучасної освіти. У зв'язку з постійною трансформацією сфери професійної освіти і зростанням рівня вимог соціуму до фахівця набуває все більшої актуальності формування компетентності як особистісної риси фахівця.

Запровадження компетентісного підходу вимагає введення до навчально-виховного процесу ВНЗ відповідного психологічного супроводу для забезпечення розвитку суб'єктності особистості. У процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності відбувається специфічна функціональна перебудова структури особистості, яка призводить до формування особистості професіонала. На думку О. П. Саннікової [2, с. 107], у зв'язку з тим, що основним змістом діяльності у соціономічній професійній сфері (до якої належить державна служба) є взаємодія з іншими людьми, то рівень близькості загальнопсихологічних і професійних властивостей особистості – найбільш високий. Відповідно, психологічна модель професіонала (випускника ВНЗ) повинна інтегрувати в собі конкретні уявлення про особистість, структурувати професійно важливі особистісні якості, які відповідають вимогам діяльності, об'єднувати їх у цілісну систему та визначати підходи і можливості професійного зростання.

Професійне становлення майбутнього фахівця забезпечується комплексом певних умов і характеристик навчального процесу, які водночас стимулюють та оптимізують механізми саморозвитку особистості. Його основними рисами є безперервність і дискретність, наявність суперечностей на різних етапах, оптимальний рівень використання способів впливу на інтелектуальну й особистісну сфери майбутнього фахівця. Результатом такого впливу повинна стати уявна модель ідеального представника професії, уявлення про можливості досягнення цього ідеалу через присвоєння конкретних знань та вмінь, усвідомлення методів їхнього набуття під час навчання.

Ефективному професійному навчанню сприяють: «а) на імперативному рівні – навчання, набуття професійних знань; б) на змістовно-особистісному – формування професійно важливих якостей і мотивацій; в) на формально-динамічному – складання індивідуального стилю діяльності» [3, с. 36]. Навчальний процес, спрямований на формування особистості професіонала, має бути динамічним, гнучким, містити різноманітні варіативні компоненти – закласти основи для безперервної освіти та саморозвитку. У зв'язку з цим виникає необхідність постійного співвіднесення індивідуальних особливостей конкретної особистості з вимогами професії, що забезпечує індивідуалізацію перспективної моделі особистості професіонала. А це, у свою чергу, підвищує навчальну і професійну мотивацію.

Зроблений нами аналіз теоретичних матеріалів уможливив виокремити основні психологічні характеристики, які визначають особистісне та професійне зростання людини.

Інтелектуальний потенціал. Містить сукупність інтелектуальних можливостей, здібностей, пов'язаних із пізнанням навколишньої дійсності, власного внутрішнього світу і професійного середовища. Сюди також належать продуктивність, гнучкість, креативність, аналітичність, лабільність та адаптивність як сукупність кількісних і структурних характеристик інтелектуального ресурсу людини.

Комунікативний потенціал. Розглядається як інтегроване психологічне утворення, яке обумовлює можливості людини до встановлення та підтримки контактів, отримання і передачі інформації, здійснення впливу на поведінку інших людей. До складових комунікативного потенціалу належить також сенситивність, яка забезпечує чутливість до малопомітних особливостей ситуації, надає змогу справлятися з труднощами і сприяє реалізації свідомих змін.

Вольовий потенціал. Відіграє регулятивну роль у детермінації майже всіх професійно значущих феноменів та виявляється у таких поведінкових ситуаціях, як: відповідальність і проблема вибору; визначення моменту початку, регуляція та припинення активності; регуляція станів свідомості; рефлексія цілей і мотивів.

Я-концепція. Провідний визначальний механізм розвитку особистості, який містить уявлення про Я-реальне та Я-ідеальне, бажане. Уточнення Я-концепції обов'язково призводить до оптимізації завдань особистісного і професійного зростання, робить їх більш конкретними, цілеспрямованими та мотиваційно підкріпленими. До Я-концепції можуть належати характеристики емоційно-вольової регуляції, мотивації, окремі психічні процеси чи їхні комплекси.

Формування професійної компетентності набуває провідного значення у підготовці фахівців для роботи у галузях, де молода людина від початку здійснення професійної діяльності вже повинна мати достатній рівень компетентності, зокрема, у сфері державної служби.

Державну службу можна характеризувати як «практичну та професійну діяльність, яка полягає у здійсненні цілей і функцій держави через виконання обов'язків та повноважень на посаді, назначеній у конкретному державному органі» [4, с. 44]. У Законі України «Про державну службу» серед основних понять визначається професійна компетентність «як здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку» [5].

Отже, формування професійної компетентності як необхідної умови успішності на державній службі потребує особливої уваги. Існує об'єктивна необхідність забезпечення сприятливих зовнішніх умов для реалізації поставлених цілей, зокрема йдеться про надання психологічної допомоги. Також ефективним є запровадження у навчальний процес інтерактивних методів, які моделюють ситуації майбутньої професійної діяльності та надають можливість вільно експериментувати й отримувати зворотний зв'язок. Завдяки інтерактивному навчанню студенти виявляють і мають змогу ліквідувати брак теоретичних знань, умінь, навичок, а також чіткіше усвідомлюють неадекватність наявних установок та стереотипів. Це сприяє корекції неефективних моделей особистості і професійної поведінки.

Список використаних джерел.

1. Життєва компетентність особистості // наук.-мет. зб. / за ред. Л. В. Сохань. – К.: Богдана, 2002. – 320 с.
2. Санникова, О. П. Психологические контуры личности: форма и содержание / О.П. Санникова // Актуальні проблеми соціальної психології та педагогіки: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. «Тенденції розвитку психології в Україні: історія та сучасність». – К.: Либідь, 2006. – С. 105–115.
3. Татенко, В. А. Психология в субъектном измерении: монографія / В.А. Татенко. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 1996. – 404 с.
4. Пашко, Л. Мотиваційна криза держслужбовців: причини і наслідки / Л. Пашко // Політичний менеджмент. – 2005. – № 1 (10). – С. 44–51.
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 // ВВР. України, 2016 – №4.

СІБІКОВСЬКА ЛІНА ФЕДОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

За нинішніх умов господарювання в процесі забезпечення соціально-економічного розвитку місцевих бюджетів особлива увага приділяється своєчасності та повноті мобілізації фінансових ресурсів і напрямам витрачання їх у різних ланках фінансової сфери.

Формування фінансових ресурсів значним чином залежить від масштабів та ефективності економічного комплексу країни і регіонів. Серед головних чинників, які безпосередньо визначають обсяги фінансових ресурсів, утворених на рівні регіонів, є: галузева структура регіональних комплексів та їхня дохідність, що визначає обсяги податкової бази; відмінності між регіонами у рівнях соціально-економічного розвитку; ефективність використання місцевих ресурсів багаточільового призначення; рівень забруднення навколишнього природного середовища.

Проте, ефективне наповнення та використання коштів місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіону не можливе без залучення органів казначейства, які наділенні бюджетними повноваженнями по обслуговуванню місцевих бюджетів за доходами та видатками. Ця норма прямо закріплена статтями 43,78 Бюджетного кодексу України, в яких визначено, що при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. на основі ведення Єдиного казначейського рахунку (далі – ЄКР), відкритого у Національному банку України [1].

Так, казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає:

- 1) розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів відповідно до законодавства;
- 2) контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень бюджету, взятті бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів та здійсненні платежів за цими зобов'язаннями;
- 3) ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів з дотриманням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно - правових актів Міністерства фінансів України;
- 4) здійснення інших операцій з бюджетними коштами [1].

Організаційно-правовий статус, завдання та функціональні повноваження Державної казначейської служби України (далі -ДКСУ) як центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів регламентовано Положенням про Державну казначейську службу України, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 215 зі змінами [2].

Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 23.08.2012 року №938 зі змінами, визначає організацію взаємовідносини між органами ДКСУ та учасниками бюджетного процесу на всіх його стадіях з застосуванням функцій контролю, аудиту та оцінки ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства [5]. Зокрема, чіткий перелік функціональних повноваження органів ДКСУ у процесі казначейського обслуговування коштів місцевих бюджетів визначено в пункті 2.2 вищевказаного Порядку. [5].

В умовах економічної й фінансової нестабільності, гостро постає питання можливостей та стану використання грошових ресурсів, що концентруються на Єдиному казначейському рахунку (далі – ЄКР).

Відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р органами ДКСУ забезпечуватиметься розвиток складових частин системи управління державними фінансами, зокрема-управління ліквідністю [3].

Здійснення ефективного управління коштами ЄКР можливе на основі якісної та достовірної системи прогнозування, яка дає можливість отримувати та консолідувати інформацію про майбутні грошові потоки ЄКР на певний період часу (рік, квартал, місяць, день) та відповідно, прогнозувати його ліквідність з метою завчасного упередження втрати платоспроможності. ДКСУ здійснює прогнозування динаміки ЄКР, починаючи з 2009 року. Процес прогнозування грошових потоків потребує постійного удосконалення, а це в свою чергу, потребує співпраці всіх учасників бюджетного процесу. Так, усі розпорядники та одержувачі бюджетних коштів як учасники бюджетного процесу зобов'язанні планувати свої витрати, що реалізується шляхом подання платіжних доручень до органів ДКСУ за місцем обслуговування у відповідності до зареєстрованих фінансових зобов'язань та їх наступної оплати з урахуванням ресурсної забезпеченості, наявних та прогнозних залишків на ЄКР залежно від їхньої пріоритетності відповідно до законодавства. Це забезпечується шляхом реєстрації платіжних документів в АС «Є-Казна» у попередній операційний день та формування картотеки. Отже, в умовах обмеженого грошового ресурсу це дозволяє приймати управлінські рішення щодо першочергового забезпечення грошовими ресурсами видатків за захищеними та соціально-спрямованими напрямками.

Разом з цим слід звернути увагу, що органи ДКСУ на виконання Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів від 20.06.2018 № 437-р, приймають участь та забезпечують виконання процесу реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору шляхом запровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, розроблених на основі міжнародних стандартів [4]. В ході реалізації положень вищевказаної Стратегії виникає необхідність в удосконаленні та модернізації системи бухгалтерського обліку, а саме у створенні уніфікованого програмного продукту з ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності розпорядниками бюджетних коштів та фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування з інтеграцією до облікової системи ДКСУ і системи подання фінансової звітності в електронному форматі, що спростить обробку, зберігання, вилучення та відтворення накопиченої інформації для проведення аналізу і підтримки прийняття рішень.

Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі сприятиме удосконаленню: управління державними фінансами; системи стратегічного бюджетного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди; порядку складення та виконання бюджету на основі програмно-цільового методу в бюджетному процесі; системи контролю за процесом виконання бюджету; інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами; якості та достовірності фінансової звітності.

Отже, для усіх учасників бюджетного процесу вихідним продуктом реалізації положень цієї Стратегії стане підвищення якості, повноти, порівнянності фінансової інформації та достовірності даних фінансової звітності, на основі яких будуть прийматися управлінські рішення у сфері державних фінансів, поява єдиного інформаційного простору в бухгалтерському обліку та удосконалення моделі бухгалтерської служби.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI зі змінами: Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Положення про Державну казначейську службу України :Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015року № 215 зі змінами: Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>
3. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р
4. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів від 20.06.2018 № 437-р
5. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 року № 938 зі змінами: Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>

ВПЛИВ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА РОЗВИТОК ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Вплив тіньової економіки на процес функціонування країни в цілому набирає актуального питання сьогодення. Україна потерпає від відносно високого розміру «тіньової економіки» так само як і до більшості інших країн з доходом на душу населення, який менший за середній та слабким управлінням з боку держави. Фактично ми маємо економічну діяльність, з якої не сплачуються податки. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (МЕРТ) дає оцінку її розмір у 34% від валового внутрішнього продукту (ВВП), що є більшим показником порівняно з розвиненими країнами.

Слід відзначити, що за останні роки рівень тіньової економіки значно скоротився і це відповідає скороченням перерозподілу через державні фінанси. Тінізація є закономірною відповіддю економіки на надмірний податковий тиск. Але наявність великого «тіньового сектору», з одного боку, не дозволяє зменшити номінальне податкове навантаження, а з іншого – спотворює умови конкуренції. Ці явища, своєю чергою, сприяють тінізації. Тому боротьба з ними є важливою.

Тіньова економіка спонукає до створення значних економічних проблем для вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність без застосування різних схем оптимізації сплати податків або ухилення від оподаткування, створює абсолютно нерівні економічні умови і викривлює сутність реальної економічної конкуренції. Основним негативним наслідком здійснення діяльності в тіньовому секторі економіки є недоотримання державою значної частки надходжень до бюджетів всіх рівнів, що призводить до нижчого рівня наданих суспільних благ та соціального забезпечення для громадян.

Набір інструментів уникнення податків в Україні не дуже відрізняється від інших країн. До стандартного набору, зокрема, входять: контрабанда (викривлення митної вартості товарів, перерваний транзит та пряма котрабанда), економічні оборудки з податком на додану вартість (при експорті незаконне відшкодування, фіктивне підприємництво), контрафакт, виведення прибутків до офшорів, заниження бази оподаткування (приховування обсягів товарообороту), неофіційне підприємництво та індивідуальна фінансово-економічна діяльність без реєстрації.

З метою здійснення масового легального виходу з «тіні», а саме незареєстрованих економічних суб'єктів, а також прикриття від сваволі та вимагання з боку податківців і мінімального правового захисту, одним з механізмів детінізації в Україні з 2011 року для дрібних підприємств та самозайнятих осіб (фізичних осіб-підприємців (ФОП)) діє спрощена система оподаткування (ССО) для малого бізнесу. При цьому система позбавляє необхідності витрачання часу та зусилля на непотрібний для дрібного бізнесу облік.

Проте ця система використовується для зловживань як із боку її суб'єктів, так і з боку малих, середніх або інколи навіть великих підприємств. Мається на увазі штучне подрібнення на суб'єктів зі спрощеною системою оподаткування, використання підставних підприємств замість найманих працівників, можливе виведення прибутків через суб'єктів ССО, перевищення дозволених законом обсягів доходу та збут контрабандного товару. Окрім наявності різних баз оподаткування та різних ставок, що завжди створює можливості для зловживань, українські фізичні особи-підприємці можуть законно продавати товари без документів, які підтверджують їх походження, що є незаконним в інших країнах.

Однією з економічно привабливих може виявитися тимчасова схема, за допомогою якої юридична особа отримує послуги від ФОП другої групи протягом одного кварталу. Така схема не несе негативних наслідків для юридичної особи, а для ФОП це призводить до необхідності з наступного кварталу обрати загальну систему оподаткування. Така схема має певні обмеження, але її вартість не перевищує 4-5%.

Також, юридичні особи не оформлюють працівників, а співпрацюють з ФОП за договорами. Цей вид стосується ФОП, без найманих працівників, що надають послуги з використанням власного «людського капіталу» - професійні, адміністративні та інформаційні технології. При цьому вони сплачують єдиний податок у розмірі 5% та мінімальний єдиний соціальний внесок (ЄСВ), замість 18% податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), 1,5% військового збору та 22% ЄСВ, нарахованих на всю суму, включно з податками. Однак, для більшості працівників така схема оплати ускладнена тим, що доводиться реєструватися в якості ФОП та регулярно здавати звітність.

Ще одна приваблива схема, ФОП викривляють загальний обіг товарів та готівкових коштів. З боку ДФС відсутні можливості здійснювати адміністрування оборотів. Ця схем призвела до неконтрольованого руху готівкових коштів ФОП, які здійснюють діяльність з продажу технічно складних побутових товарів, ювелірних виробів, «брендового» одягу та взуття і багатьох інших речей високого цінового сегменту через інтернет-магазини або приміщення великої площі (понад 100 квадратних метрів). Такі зареєстровані ФОП є фактично наймані працівники власника такого бізнесу.

В правовому полі чітко ідентифікувати ФОП, який є найманий працівник на сьогоднішній день неможливо.

Така ситуація наявна виключно внаслідок того, що на сьогоднішній день немає жодного дієвого механізму визначення реального обороту готівкових коштів фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку, позаяк останні на законодавчому рівні звільнені від обов'язку застосування єдиного цивілізованого способу фіксації готівкових надходжень у вигляді реєстраторів розрахункових операцій (РРО), тобто такий критерій як обсяг доходу, є неефективним та неконтрольованим для суб'єктів спрощеної системи оподаткування, що використовуються з метою легалізації продажу контрабанди та фальсифікованих товарів.

За оцінками експертів на кінець 2016 року з усіх зареєстрованих в Україні ФОП близько 65% фактично не ведуть власного малого бізнесу, а просто використовуються як внутрішній офшор третіми особами - реальними власниками бізнесу.

Більшість ФОП, які провадять діяльність без використання РРО (що дозволено діючим законодавством та масово використовується реальними власниками того чи іншого бізнес-сегменту), застосовуючи ССО, обліку та

звітності, отримують готівкові кошти за реалізовані товари та не здійснюють їх облік, що дозволяє можливість практично легально занижувати реальні обсяги обороту від продажу товарів, оскільки без обов'язкового застосування РРО та обліку придбаного і реалізованого товару неможливо ані провести підрахунок реальної виручки, ані визначити дотримання граничного обсягу річного доходу як умови перебування на спрощеній системі оподаткування.

Надана діючим законодавством можливість безконтрольного розпорядження готівковими коштами, отриманими від продажу, дозволяє здійснювати придбання за готівкові кошти товарів у посередників, які в свою чергу звертаються до «непрозорих» митних брокерів та здійснюють ввезення товарів в Україну з без належної оплати податків, зборів та митних платежів, застосовуючи дозволені митним законодавством варіанти ввезення (пересилання) товарів нібито для особистих потреб.

Оскільки фізичні особи-підприємці, які є суб'єктами ССО, обліку та звітності згідно діючого законодавства не ведуть жодного обліку витрат, не зобов'язані підтверджувати факт отримання товарів, то таке регулювання широко використовується для легалізації продажів товарів, придбаних чи ввезених на територію України нібито для особистих потреб, а не для використання в підприємницькій діяльності.

Запроваджені в 2017 році розширення сфери застосування РРО потребує вжиття додаткових заходів з метою детінізації економічних відносин шляхом надання механізмів ефективного контролю за наявністю первинних документів на товари, придбані суб'єктами спрощеної системи оподаткування, не звільненими від обов'язку застосування реєстраторів розрахункових операцій, з метою відстеження факту повноти сплати податків постачальниками цих товарів.

Для всіх категорій підприємців, необхідно знизити податкове навантаження на фонд оплати праці, в тому числі за рахунок реформування фондів соціального страхування, скорочення їх функцій і витрат, проведення верифікації соціальних виплат і пенсій.

Список використаних джерел.

1. Кондрат І.Ю., Миндюк Т.П. Тіньова економіка: сутність та сучасний стан в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. Економіка, планування і управління галузі. – С.186-188;
2. <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.

ФУРСЕНКО АНДРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

аспірант Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України,

ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РЕГІОНУ: ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

Згідно методичних рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору [1], розробка стратегії є комплексним процесом довгострокового планування, який допомагає встановлювати: цілі діяльності, стратегічні напрямки, задачі, інструменти забезпечення реалізації.

Розробка довгострокової стратегії дозволяє регіонам систематично оцінювати свій поточний стан і майбутні перспективи, а також відповідати на такі важливі питання:

- Яка довгострокова мета регіону?
- Які потенційні майбутні сценарії діяльності регіону та пов'язані з ними загрози?
- У який спосіб регіон намагається досягти поставлених цілей?
- Які показники використовує регіон для контролю та оцінки своєї діяльності?
- Яку цінність створює цей регіон?

Згідно розробок Національного інституту стратегічних досліджень фундаментальними принципами формування ефективної економічної стратегії держави є [2, с 70]:

- обґрунтованість – підтримка усіх положень науковими розрахунками;
- прозорість – чіткий виклад стратегії, мети, напрямів та завдань;
- легітимність – сприйняття стратегії переважною більшістю суспільства;
- адекватність – врахування комплексу характеристик поточного стану економічної системи, досягнутих результатів та використання її особливостей.
- контрольованість – наявність визначених індикаторів успішності заходів стратегії, відстеження своєчасності, повноти досягнення, орієнтирів оперативного коригування;
- логічність – встановлення обмеженої кількості ключових завдань, які би враховували: сучасний стан проблеми, цілі, засоби, потенційні загрози та критерії виконання;
- структурна довершеність – цілісність, єдність теорії та практики її реалізації;
- врахування зовнішніх впливів - аналіз зовнішніх чинників регіону макроекономічні та галузеві зовнішні чинники групуються за PESTEL моделлю: політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові чинники.

Процес формування стратегії регіону має проходити через ряд етапів: викладення чіткої місії; формування концепції; визначення цінностей; формулювання стратегічних: напрямків, цілей, планів-програм (дій). Планування стратегії – це безперервний процес з чотирьох основних етапів: планування, реалізація, оцінка результатів і наслідків, уточнення стратегії.

Аналіз Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року [3], Програми економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2016 рік [4], та Програми економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2017 рік [5] говорять про спільність мети програм «стабілізація

соціально-економічного розвитку регіону, поліпшення якості життя населення...» та однакових 21 пріоритетів програми. В програмах розвитку на 2016 [4]-2017 [5] роки кількісні показники досягнення цілей мають процентний співвідносний характер до показників попереднього року, та виражені в натуральній формі, або взагалі не мають кількісного показника досягнення операційної цілі.

Враховуючи досвід методичних рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору, Національного інституту стратегічних досліджень, та на прикладі аналізу Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року, програм економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2016-2017 роки, можна зазначити: принципи побудови стратегії відповідають вимогам методичних рекомендації; частково відповідають фундаментальним принципам; вибір операційних цілей до Програм економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області здійснюється за допомогою рейтингової системи та має суб'єктивно інтуїтивний характер; формування критеріїв досягнення операційних цілей має процентний співвідносний характер до показників попереднього року та має не чіткий адекватний кількісний зміст; не враховують зовнішніх впливів (чинники PESTEL моделі: політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові).

Список використаних джерел.

1. Методичні рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=3e1db9ca-68ce-4064-a3a7-d45d5a61d621>.
2. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави [Електронний ресурс]. – URL : http://niss.gov.ua/content/articles/files/verska_Zhalilo_new-47147.pdf
3. Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – URL : http://khoda.gov.ua/image/catalog/files/archive/Strategiya_2020.rar.
4. Програма економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2016 рік [Електронний ресурс]. – URL : <http://khoda.gov.ua/image/catalog/files/archive/Програма-розвитку-області-на-2016-рік.rar>.
5. Програма економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2017 рік [Електронний ресурс]. – URL : <http://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%20на%202017%20рік.rar>.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ

ПОПОВ СЕРГІЙ АФНАСІЙОВИЧ

*завідувач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ Президентів України, д.держ.упр., професор*

БУТКЕВИЧ АЛІНА ПАВЛІВНА

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ Президентів України*

АДМІНІСТРАТИВНИЙ АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Аналіз стратегічних документів останніх років свідчить, що підвищення ефективності та результативності діяльності органів публічної влади (далі – ОПВ) є актуальними питаннями для сьогодення. Належне покращення цієї діяльності можливо за використанням аудиту як дієвого інструменту виявлення та усунення проблемних питань. Його впровадження та вдосконалення стоїть на порядку денному, зокрема щодо невідкладного втілення належного внутрішнього аудиту. Загалом розв'язання цієї проблематики пов'язано із належним задоволенням потреби у раціональному використанні людських і фінансових ресурсів, удосконаленням основних процесів в ОПВ, підвищенням ролі і відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів, правильним визначенням пріоритетів своєї діяльності та ощадливим використанням ресурсів у досягненні її планових результатів.

Так, на неефективне використання коштів головними їх розпорядниками вказують результати соціологічних досліджень [2 с. 7], рішення Рахункової палати України зокрема: від 27 червня 2017 року № 13-2 «Про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад» [9] та від 6 березня 2018 року № 4-4 «Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на створення і забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг» [10].

Інструментом підвищення ефективності діяльності та реалізації концепції результат-орієнтованого управління є адміністративний аудит (аудит адміністративної діяльності), а одним із його видів є внутрішній аудит. Відповідно до Стандарту внутрішнього аудиту [7] його змістовне наповнення відповідає аудиту ефективності. На виконання Національного плану дій на 2011 рік [4] та Національного плану дій на 2012 рік [5] внутрішній аудит було запроваджено шляхом утворення підрозділів внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 було затверджено Порядок утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади [3]. Ця постанова зобов'язала міністрів, керівників інших центральних органів виконавчої влади з 1 січня 2012 року утворити та забезпечити функціонування структурних підрозділів внутрішнього аудиту. Органам місцевого самоврядування також було рекомендовано утворити такі структурні підрозділи.

З цього приводу відмітимо, що за результатами комплексного оцінювання фінансового управління у громадах-учасницях програми DOBRE, було виявлено, що лише у 4 громадах із 50 здійснюється внутрішній аудит [8]. Враховуючи вимоги ст. 26 Бюджетного кодексу України [0], держава має виконати свою регулятивну функцію, поширивши дію норми щодо обов'язковості проведення внутрішнього аудиту і на органи місцевого самоврядування.

Внутрішній аудит для органів місцевого самоврядування є державно-управлінським нововведенням, яке розширює перелік інструментарію управлінської діяльності [6, с. 27]. При його практичному впровадженні можна припустити загострення прояву факторів спротиву, які необхідно попередньо виявити, проаналізувати та мінімізувати [6, с. 66]. У цьому контексті було досліджено практичну компетентність публічних службовців шляхом з'ясування як їх наявного досвіду з впровадження нововведень в ОПВ взагалі, так і рівня обізнаності з найактуальнішими державно-управлінськими нововведеннями, зокрема з таким, як аудит адміністративної діяльності [6, с. 225-228]. Важливо завчасно виявити експертним шляхом наявність таких факторів спротиву цьому нововведенню – адміністративному аудиту, зокрема у вимірі інноваційної готовності публічних службовців до швидкого сприйняття та розуміння його ідеї.

Крім цього, якість проведення внутрішнього аудиту буде залежить, зокрема від: повноти дотримання впроваджувачами вимог Стандартів внутрішнього аудиту; наявності результатів аналізу причин виникнення фінансових порушень, інших недоліків та рішень-висновків за результатами проведення внутрішніх аудитів;

дотримання фундаментального принципу незалежності аудиторів [11]; забезпечення організаційної та функціональної незалежності підрозділів внутрішнього аудиту; самостійності у плануванні їх діяльності з питань проведення внутрішнього аудиту; рівня професійної компетентності (кваліфікації) аудиторів [12] та ін.

Тобто першочерговими проблемами є питання забезпечення структурних підрозділів внутрішнього аудиту кваліфікованим кадрами, запровадження дієвої системи підвищення їх кваліфікації та практичної реалізації принципу незалежності внутрішніх аудиторів.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010.- № 50-51. – Ст.572. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Децентралізація: результати, виклики і перспективи. Аналітичний звіт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/1819821056587c927fc496b4.35834231.pdf>
3. Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 року № 1001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF>
4. Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Указ Президента України від 27 квітня 2011 року N 504/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/2011/print1443096228194853>.
5. Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Указ Президента України від 12 березня 2012 року N 187/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/187_2012_National_plan.pdf.
6. Попов С.А. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід: монографія / С. А. Попов. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 368 с.
7. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту: наказ Міністерства фінансів України 04.10.2011 № 1247. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11>
8. Результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/273/DOBRE_UA_FMA_Results.pdf
9. Рішення Рахункової палати України від 27 червня 2017 року № 13-2 «Про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752481/R_RP_13-2_2017.pdf?subportal=main
10. Рішення Рахункової палати України від 6 березня 2018 року № 4-4 «Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на створення і забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16755465/%C3%90%C2%B3%C3%B8%C3%A5%C3%AD%C3%AD%C3%BF%204-4.pdf?subportal=main>
11. Ю. Слободяник. Внутрішній аудит в державному управлінні: слабка ланка чи запорука ефективного використання публічних ресурсів? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/blog/yulia_slobodianyuk/399024_vnutrishniy_audit_derzhavnomu.html
12. Функціонування державного внутрішнього контролю у 2017 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/funktsionuvannia-derzhavnoho-vnutrishnoho-finansovoho-kontroliu-u-rotsi?category=aspekti-roboti&subcategory=informatsiia-pro-stan-vnutrishnoho-kontroliu-ta-vnutrishnoho-audytu>

БИКОВСЬКА ОЛЬГА НАЗАРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України
МОДЕЛЬ 5P: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОГЛЯДИ

Поняття 5P широко використовується науковцями в галузях економіки, управління, публічного управління та адміністрування, зокрема:

- при описі принципу 5P;
- при розробці масштабних стратегічних підходів;
- при означенні запропонованих науковцями моделей для різних сфер управління;
- при представленні різнопланових моделей різними авторами.

У сфері менеджменту першим модель 5P запропонував Генрі Мінцберг (1987). За її допомогою він описав типи наукових підходів при розробці та впровадженні стратегій в системі управління [7]. Розвиток моделі 5P (plan, ploy, pattern, position, perspective) здійснився спочатку в секторі управління підприємствами, після цього знайшов своє продовження у інших сферах управління, зокрема у сфері публічного управління, де використовується при розробці життєздатних стратегій, які не обов'язково будуть знаходитися у жорстких рамках, а матимуть варіативні можливості для їх побудови та ефективної роботи.

Так, на сучасному етапі існує багато підходів з використанням моделей 5P при формуванні та залученні громад.

Фонд Роберта Вуда Джонсона (RWJF) вважає, що модель дій спільноти 5P (preparation, promotions, programs, politics, physical projects) сприяла створенню середовища, яке підтримує активне життя в громаді за рахунок партнерства (2009 р.) [2]. Національна програма грантової підтримки проекту Активного життя за дизайном (ALbD) забезпечила міждисциплінарне співробітництво у 25 громадах США під час реалізації стратегії 5P. Підготовка до створення фізично активних спільнот включала розробку та підтримку, отримання інформації для планування, проведення досліджень фінансових та натуральних ресурсів для нарощування потенціалу: «Інтеграція відбувається, коли дві або більше складових стратегії 5P доповнюють одна одну і втілюються в одній географічній зоні чи окремій популяції... В ідеалі, інтервенції змін громади ефективно вирівнюють всі 5P стратегії в рамках однієї ініціативи, яка зосереджується на конкретне населення» [2].

Різа Вілкерсон (2016) зазначає, що «на початку ALbD розробила модель дій громади та п'ять стратегій (відповідно - підготовка, просування, програми, політика, фізичні проекти). Ця модель була інформаційною основою для підвищення рівня активного життя та здорового харчування у громадах за допомогою комплексних інтегрованих стратегій. Модель слугувала посібником для громад та спонсорів, оскільки вони застосовували сміливі нові підходи до створення здорової політики та середовища» [1].

Як похідна від моделі маркетинг-міксу «4P» (product, price, promotion, place), модель 5P широко застосовується у рамках бізнес-стратегій, а також отримала розвиток у сфері соціального маркетингу. Це достатньо розповсюджена на практиці модель, у якості 5-го P маркетинг-міксу найширше представлена складова «reople». На сьогодні про визнання моделі може свідчити, наприклад, рекомендований діловій спільноті стислий виклад моделі 5P маркетингу, розміщений на державному онлайн-ресурсі Міністерства промисловості, інновацій та науки Уряду Австралії.

З точки зору забезпечення життєздатності стратегій після завершення етапу їх формулювання та розробки, на важливість якісного забезпечення процесів впровадження стратегій вказали Мілдред Голден Прайор та співавтор (2007)[4]. Ними запропоновано широку, орієнтовану на процес модель імплементації стратегії 5P (purpose, principles, process, reople, performance). Концепція моделі «5P» вимагає врівноваження та поєднання всіх її складових для вдосконалення організацій та їх операцій. Сфери застосування моделі - стратегічний менеджмент, управління якістю, організаційна оцінка та управління змінами.

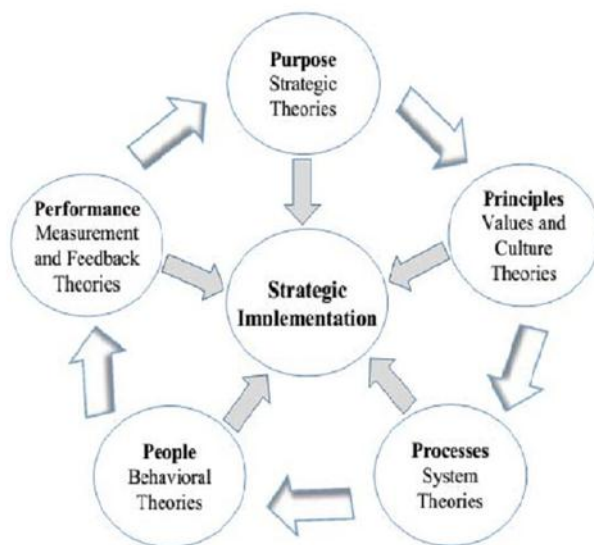

Рисунок 1. 5Ps model of strategy implementation (Pryor et al, 2007) [4].

Слід зазначити також про інші кейси, в яких представлена модель 5P, зокрема:

- модель стратегічного управління людськими ресурсами 5P (HR Philosophy, Polities, Programs, Practices, Processes) Рендала Шулера (1992), яка охоплює різноманітні напрямки управління персоналом [5];
- модель партнерства 5P ("Pro-roog public-private partnership"), запропонована Мігелем-Пересом-Люденою (2009) і передбачає включення громад у розвиток та процеси управління. Використовувалася ООН у локальних проектах забезпечення водою та екологічно чистими енергетичними послугами в країнах Азії [3];
- модель якості послуг 5 P (Policies, Products, Premises, Processes, People) Філіпа Форреста, що інтегрована як обов'язковий елемент до Міжнародного стандарту якості обслуговування та застосовується вже понад тридцять років у сферах обслуговування споживачів (B2C), компаній (B2B) та в урядовому секторі [6].

Список використаних джерел.

1. Active living by design is about to launch a fresh model for community-driven change to reflect the evolution of our field's growth. it reminds me of how far we've come // by Risa Wilkerson on March 23rd, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://healthyplacesbydesign.org/a-fresh-model-for-community-driven-change/>

2. Bors P. The Active Living by Design National Program Community Initiatives and Lessons Learned / [Philip Bors, Mark Dessauer, Rich Bell, Risa Wilkerson, Joanne Lee, Sarah L. Strunk] // American Journal of Preventive Medicine. - Am J Prev Med 2009;37(6S2): S313–S321. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://activelivingbydesign.org/wp-content/uploads/2014/07/albdprogram.pdf>

3. Miguel Pérez-Ludeña, 2009. "Towards a New Model of PPPs: Can Public Private Partnerships Deliver Basic Services to the Poor?," MPDD Working Paper Series WP/09/01, United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP).

4. Pryor, M.G., Anderson, D., Toombs, L.A., & Humphreys, J.H. (2007). Strategic implementation as a core competency: The 5P's model, Journal of management Research 7 (1), 3-17.

5. Schuler, R.S. (1992) Linking the People with the Strategic Needs of the Business. Organisational Dynamics: 18–32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukznextendedlearning.com/wp-content/uploads/2017/05/linking-SHRM_Linking-the-People-with-Strategic-needs-of-the-business.pdf

6. The International Customer Service Institute [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ticsi.org/tisse-standard/5psmodel>

7. The Strategy Concept 1: Five Ps For Strategy // by Henry Mintzberg in California [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www3.uma.pt/filipejmsousa/ge/Mintzberg,%201987.pdf>

БАКАЙ АНДРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

начальник організаційно-медичного відділу управління охорони здоров'я

Адміністрації Державної прикордонної служби України, полковник медичної служби

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Виконання завдань цивільного захисту в Україні покладено на єдину державну систему цивільного захисту. Реалізація завдань цивільного захисту покладаються державою на центральні органи виконавчої влади. У процесі наукових пошуків шляхів перспективного реформування та розвитку системи захисту населення під час виникнення надзвичайних ситуацій воєнного та мирного часу вже тривалий час використовується термін «система цивільного захисту».

Функціональне призначення цієї системи врегульовані положенням, що визначає механізми здійснення заходів цивільного захисту в державі, склад органів управління та сил цивільного захисту, планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, порядок виконання нею завдань та організації взаємодії [2]. Функціональні підсистеми державної системи цивільного захисту створюються центральними органами виконавчої влади та забезпечують захист населення при виникненні надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, готовність підпорядкованих їм сил і засобів до дій та, в решті решт, спрямовані на подолання наслідків надзвичайні ситуації.

За таких умов основна частина робіт, пов'язаних з реагуванням на надзвичайну ситуацію або усуненням загрози її виникнення, покладається на сили цивільного захисту установи чи організації, де виникла така ситуація, з наданням їм необхідної допомоги силами цивільного захисту адміністративно-територіальної одиниці, а також відповідними підрозділами МВС (ДСНС), Міноборони, МОЗ тощо.

Таким чином, залежно від обставин, масштабу, характеру та можливого розвитку надзвичайної ситуації взаємодія організовується: на загальнодержавному рівні – між органами управління та силами функціональних і територіальних підсистем; на регіональному, місцевому та об'єктовому рівні – між територіальними органами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, їх силами, а також суб'єктами господарювання.

Разом з тим сили цивільного захисту та засоби ДСНС не завжди забезпечують своєчасне реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та інші небезпечні події через віддаленість їх від місць виникнення таких подій, а також мають обмежені можливості щодо створення ефективного організаційного ядра та нарощування логістичної компоненти для подолання наслідків масштабних надзвичайних ситуацій, перш за все, в особливий період.

У зв'язку з цим, з метою побудови дієвої системи цивільного захисту перш за все необхідно вирішити такі організаційно-планових завдання, а саме [4]:

оптимізація організаційної структури ДСНС на всіх рівнях;

ліквідація підрозділів з дублюючими функції, зменшення кількості підрозділів з контролюючими функціями.

Основними завданнями залишаються: визначення органу управління, сил та засобів, які залучаються до реагування на НС державного рівня, установлення послідовності їх розгортання в разі загрози або виникнення НС;

забезпечення своєчасної і за єдиними принципами надання медичної допомоги особовому складу та населенню у тісній взаємодії із взаємодіючими підрозділами.

визначення можливих джерел НС та їх впливу на навколишнє природне середовище;

уточнення зон: можливих руйнувань об'єктів, шляхів сполучення і комунікаційних мереж;

можливого катастрофічного затоплення, осередків пожеж, радіоактивного, хімічного або іншого зараження в межах прикордонної смуги, контрольованих прикордонних районів;

надзвичайних екологічних ситуацій в межах прикордонної смуги, контрольованих прикордонних районів, внутрішніх вод України;

визначення можливих втрат сил та засобів;

розмірів можливих збитків майна;

визначення характеру та обсягів аварійно-рятувальних і невідкладних відбудовних робіт, проведення розрахунків сил та засобів, які залучаються для їх виконання;

визначення послідовності взаємодії та всебічного забезпечення дій підпорядкованих сил в зоні НС та управління ними.

Слід зазначити, що в разі виникнення особливо тяжких НС, що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення і потребують термінового проведення великих обсягів аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт, та запровадження надзвичайного стану відповідно до Указу Президента України про введення надзвичайного стану органи та підрозділи можуть залучатися до виконання аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт. Умови залучення органів та військових підрозділів до ліквідації наслідків НС визначаються Президентом України відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» [1].

Порядок взаємодії органів (підрозділів), які залучаються до виконання аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт, заходів під час запровадження надзвичайного стану з органами (підрозділами) міністерств та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органами місцевого самоврядування визначається відповідним Указом Президента України. Підрозділи та формування, що залучаються до ліквідації НС, за рішенням Урядової комісії входять до складу сил та засобів другого ешелону угруповання сил і засобів реагування на НС [3].

Висновки. Забезпечення захисту населення у разі виникнення надзвичайної ситуації є одним із найважливіших завдань держави. Подолання наслідків надзвичайних ситуацій потребує організації комбінованої міжвідомчої багаторівневої системи управління.

Впровадження комбінованої моделі системи управління силами та засобами всебічного забезпечення подолання наслідків надзвичайних ситуацій дозволить підвищити рівень готовності задіяних міністерств та відомств, а саме їх органів управління, підрозділів і персоналу до дій, знизити ризики виникнення надзвичайних ситуацій та підвищити рівень захисту населення.

Потребують додаткового вивчення, аналізу та обґрунтування механізми взаємодії центральних органів виконавчої влади в надзвичайних ситуаціях з метою підвищення рівня захисту населення, встановлення структурно-організаційного балансу складових єдиної системи цивільного захисту та, в решті решт, недопущення функціонального дублювання.

Список використаних джерел.

1. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 28.12.2015р. № 1550-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>.

3. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2001 №1567. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

4. Стратегія реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80>.

БИЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації,
к.т.н., доцент, Заслужений працівник освіти України*

СИПКО ЮЛІЯ ОЛЕГІВНА

завідувач лабораторією з питань удосконалення підготовки кадрів державної служби та місцевого самоврядування Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СТАНДАРТ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Відповідно до Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад проведення змін вимагає від публічних службовців високого рівня професійного розвитку [2]. У гуманітарній сфері України формується нова система культурних цінностей, ціннісних орієнтирів, набирає темпу використання у цій сфері новітніх інформаційних технологій, формуються громадянські та фахові компетентності, що є надзвичайно актуальним для сфери публічного управління та адміністрування.

Так, згідно із постановою КМУ від 23 серпня 2017 року № 640 «Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців» та відповідно до спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття відповідної посади державної служби, передбачена індивідуальна програма підвищення рівня професійної компетентності державного службовця [1]. Відповідно результати оцінювання є основою для оцінки фахової спроможності та визначення потреб службовців у підвищенні кваліфікації, підготовки індивідуального плану навчання та розвитку. Наприклад, для керівників одними з таких потреб визначені прийняття ефективних рішень, комунікація та взаємодія, управління організацією роботи, тоді як для фахівців означені виконання на високому рівні поставлених завдань, командна робота та взаємодія, а також сприйняття змін.

Професійний розвиток посадовців має бути безперервним, свідомим, цілеспрямованим процесом особистісного та професійного зростання та базуватися на інтеграції знань, умінь і компетентностей. Публічні службовці в своїй діяльності повинні надавати перевагу особистісному самовдосконаленню та фахово-пізнавальній компетентностям.

Наприклад, однією із складових професійної компетентності кожного публічного службовця є ділова комунікація та культура міжособистісного спілкування. Вони займають значну частину робочого часу. В процесі ділової комунікації забезпечується можливість отримувати і передавати інформацію, здійснювати вплив на прийняття управлінських рішень в системі органів публічного управління. Фахова комунікація набуває нині значимості одного з найважливіших напрямів управлінської діяльності. Наявні відмінності у стилях спілкування між колегами, підлеглими, іншими особами стають причиною непорозумінь, конфліктів, розчарувань і втрачених можливостей. Тому кожному керівнику, державному службовцю і посадовій особі місцевого самоврядування варто пам'ятати, що головна мета ділового спілкування полягає в досягненні взаємозацікавленого взаєморозуміння [3].

Лабораторія з питань удосконалення навчання Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації на виконання вищезазначеної Концепції зробила дослідження серед державних службовців, які працюють на державній службі до 1 року в апараті та структурних підрозділах облдержадміністрації та райдержадміністрацій, а також серед молоді Регіональної школи лідерства щодо принципів професійної культури державного службовця. За більшістю оцінок були означені такі пріоритети як дотримання працівниками етичних норм службової поведінки, соціальна відповідальність та прагнення до постійного вдосконалення (рис. 1).

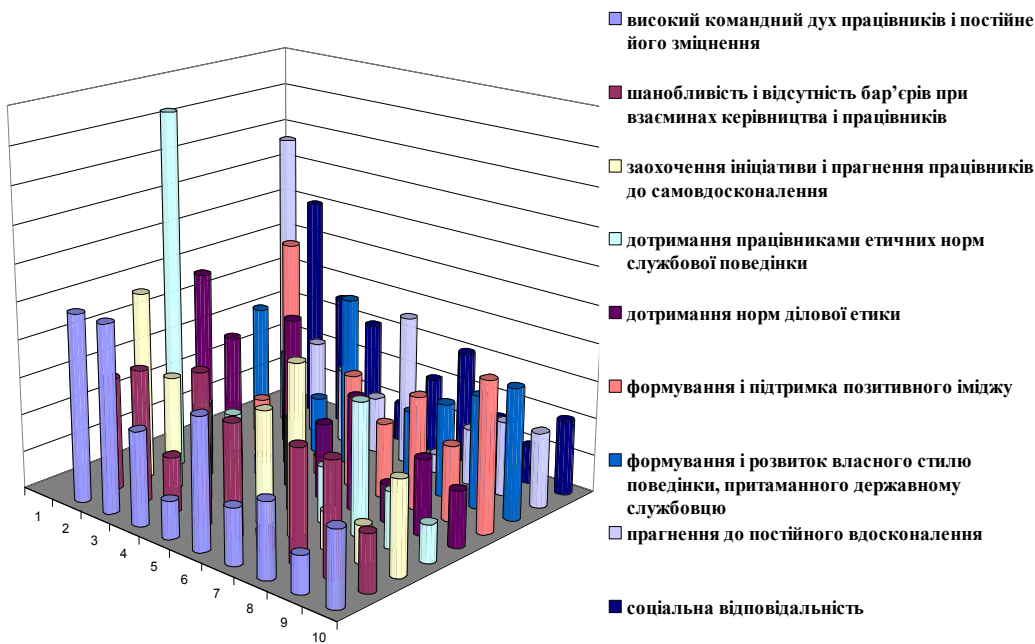

Рис. 1 Основні складові професійної культури державного службовця

Будь-яка спільна справа передбачає спілкування, взаємодію учасників і зворотно комунікацію як необхідні засоби забезпечення її ефективності. Публічні службовці повинні запобігати виникненню конфліктів у колективі, виконувати свої посадові обов'язки чесно і неупереджено.

Тому Центр зробив опитування щодо стилів роботи, які, на думку респондентів, мають місце в управлінській структурі, де вони працюють. Результати аналізу наступні: досягаючий (20%), схвалюючий (13%) та груповий (15%) стилі роботи у колективі серед інших мають пріоритет, а опозиційний (0%), владний (3%) та підлеглий (4%) не впливають на ефективну організацію роботи (рис. 2).

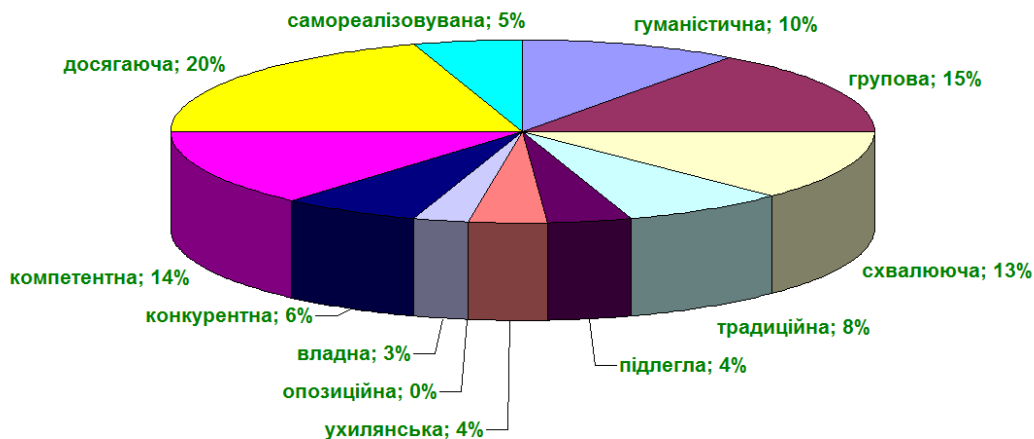

Рис. 2 Організаційна культура, яка характеризує стиль роботи

Ефективне державне управління сприяє стабільності і порядку, розв'язанню різноманітних питань, має спиратися на сприятливий психологічний клімат у колективі, готовності кожного співробітника швидко включатись у виконання складного завдання. Якщо керівник вміє ставити завдання, визначати засоби досягнення мети і методи контролю, управляти думкою колективу, мотивувати працівників на повноцінну роботу та досягати високих результатів, тоді колектив працює як злагоджений механізм та єдина команда.

В межах регіонального замовлення Центр і далі планує продовжити практику з удосконалення проведення тематичних семінарів та тренінгів для закріплення нових знань та навичок для публічних службовців.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців: Постанова КМУ від 23.08.2017 р. №640 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF>

2. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 р. № 974-р – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80>

3. Публічне управління: стратегія реформ 2020 : зб. тез XV Міжнар. наук. конгресу, 23 квітня 2015 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. – 400 с.

БІЛЬОВСЬКИЙ МАКСИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*аспірант навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Формування та реалізація дієвого та результативного публічного управління та адміністрування у сфері енергоефективності та енергозбереження в сучасних умовах потребує чіткого теоретико-методологічного визначення основних понятійних категорій.

Так, зарубіжні науковці, експерти та політичні діячі розділяють терміни «енергоефективність» (англ. – energy efficiency) та «енергозбереження» (англ. – energy conservation).

У більшості документів та публікацій Європейського Союзу з питань енергоефективності термін «energy efficiency» (енергоефективність) пов'язується із реалізацією як технічних, так і організаційно-управлінських заходів на всіх етапах різних паливних циклів, що дає змогу зменшити споживання енергії на виробництво одиниці продукції чи надання послуги, не погіршуючи визначеного рівня якості продукції (послуги). А поняття «energy conservation» (енергозбереження) пов'язується з кінцевим результатом цієї діяльності, інколи при цьому розуміється зниження рівня послуг (скорочення пробігу автомобілів, вимикання світла) [6].

Згідно зі звітом Єврокомісії «Повідомлення про план дій з підвищення енергоефективності», під енергоефективністю розуміється зниження споживання енергії без зниження використання енергії виробництвом і обладнанням, тобто раціональне використання енергоресурсів та альтернативних джерел енергії та зменшення загальної потреби в енергоресурсах за окремими напрямками [2].

Департамент енергетики США розглядає декілька підходів до визначення та тлумачення поняття «енергетична ефективність», а саме:

– енергоефективність – необхідний рівень витрат енергетичних ресурсів для досягнення певного рівня благополуччя (наприклад, економічного, соціального, стандартів життя людини, стану навколишнього природного середовища і т.ін.);

– енергоефективність – показник, обернений енергоємності; – енергоефективність

– комплексний набір показників, визначення яких залежить від системи, для якої він визначається, а найголовнішим при цьому є спостереження за динамікою цих показників і забезпечення їх постійного покращення за рахунок усіх економічно обґрунтованих доступних заходів (вдосконалення сучасних технологій, а також заміни існуючих технологій використання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) на принципово нові) [2].

Закон Республіки Білорусь «Про енергозбереження» визначає енергозбереження як організаційну, наукову, практичну, інформаційну діяльність державних органів, юридичних та фізичних осіб, що спрямована на зниження витрат (втрат) ПЕР у процесі їх видобутку, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, використання та утилізації [3].

Цим же законом, показник енергоефективності визначається, як науково обґрунтована абсолютна або питома величина споживання ПЕР (з урахуванням їх нормативних втрат) на виробництво одиниці продукції (роботи, послуги) будь-якого призначення, встановлена нормативними документами [3].

Український фахівець з питань енергоефективності О.М. Суходоля пропонує визначати зміст терміна «енергозбереження» як результат діяльності з реалізації комплексу заходів щодо забезпечення ефективного використання ПЕР, тобто результат попередньо визначеної діяльності держави (підприємства, людини), що призвела до «збереження енергії» у вигляді збереження первинних ПЕР у неперетвореному стані. При цьому автор вважає, що різні управлінські впливи держави відповідно будуть реалізовуватись у різному обсязі (потенціалі) «збереженої енергії» [7].

На думку Заремби І.М., енергоефективність відображає властивість промислового виробництва, технології або складних багатокomпонентних систем загалом, що характеризує міру випуску обсягів продукції на одиницю споживаної енергії [4].

Денисюк С.П. характеризує енергоефективність, як макроекономічний показник, який є величиною, зворотною від енергоємності ВВП, що характеризує конкурентоспроможність країни і виступає одночасно як визначальний фактор і індикатор інноваційного розвитку країни [1].

Як вже зазначалось, енергоефективність та енергозбереження є об'єктом публічного управління та адміністрування.

Загалом, Немець Л.М. вважає, що державна політика є перетворення політичних цілей у державні програми і практичні дії з досягнення відповідних результатів, а реалізація державної політики – це планомірний процес використання органами державної влади та інститутами громадянського суспільства наявних в їх розпорядженні ресурсів для досягнення поставлених цілей [5].

Що ж стосується державної політики безпосередньо у сфері енергоефективності та енергозбереження, на наш погляд, це цілеспрямована, систематична, послідовна та прозора діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування через сукупність механізмів її реалізації щодо створення умов для забезпечення раціонального використання та збереження наявних енергоресурсів, відтворення відновлюваних енергоресурсів, забезпечення національної енергетичної безпеки з метою конкурентного сталого розвитку країни та підвищення рівня добробуту суспільства.

Отже, публічне управління та адміністрування в Україні має сприяти підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, зміцненню енергетичної безпеки, покращенню стану довкілля на засадах енергоефективності та енергозбереження. Для цього необхідно повною мірою використовувати можливості для підвищення енергоефективності та енергозбереження в усіх сферах економіки та суспільного життя шляхом зміни моделей споживання і виробництва енергії, а також поведінки та способу життя людей.

Список використаних джерел.

1. Денисюк С.П. ISO 50001: цілі стандарту та перспективи його впровадження в Україні: навч. посібник / С.П. Денисюк. - К., 2015. – 104 с.
2. Енергетична ефективність України. Кращі проектні ідеї [електронне видання] : Проект «Професіоналізація та стабілізація енергетичного менеджменту в Україні» / Уклад.: С.П. Денисюк, О.В. Коцар, Ю.В. Чернецька. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. – 79 с. / http://io.iee.kpi.ua/sites/default/files/HANDBOOK_of_BEST_PRACTICES_2.pdf.
3. Закон Республики Беларусь от 15 июля 1998 года № 190-3 «Об энергосбережении». Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.gosstandart.gov.by/txt/Energoefektivnost/docs/Zakon-energy.pdf>.
4. Заремба І. М. Проблеми оптимізації енергозабезпечення України та шляхи їх вирішення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / І. М. Заремба; Національний інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України. – К., 2006. – 20 с. 6. Политологический словарь: в 2 ч. – Ч. 1. – М.: Луч, 1994. – С. 208.
5. Немець Л.М. Муніципальне управління / Л.М. Немець, Ю.К. Яковлева, І.О. Полевич. Навч. посібник. – Харків, 2013. – 74 с.
6. Путь к энергетическому будущему: доклад к конференции министров «Окружающая среда для Европы». – Секретариат Энергетической Хартии, 2003. – 178 с.
7. Суходоля О.М. Енергоефективність економіки в контексті національної безпеки: методологія дослідження та механізми реалізації: монографія / О.М. Суходоля. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 424 с.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджмент організації
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

НОВАК ВІКТОР АНАТОЛІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, ТОВ «ВІТАН»

СОЦІАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Невід'ємними факторами кожної правильної функціонуючої соціальної системи є соціальний захист і соціальна - економічна підтримка населення.

Соціальний захист – це система економічних, соціальних, правових, організаційних заходів, яка надає працездатним громадянам відповідні умови для поліпшення свого добробуту за рахунок особистого трудового внеску, а непрацездатним та соціально-уразливим верствам працездатного населення - гарантії у користуванні суспільними фондами споживання, пряму матеріальну підтримку, зниження податків [2].

Соціально вразливими верствами населення, в широкому розумінні, є представники вразливих/пригнічених верств населення, а саме: індивіди або соціальні групи, що мають більшу, ніж інші, ймовірність зазнати негативних впливів соціальних, екологічних факторів або дістати хвороби. Серед них можна виділити такі категорії:

- бездомні;
- родини, в яких є проблеми дитячої занедбаності, сексуальних фізичних зловживань стосовно дитини або одного з партнерів;

- подружні пари, які мають серйозні подружні конфлікти;
 - родини, в яких дитину виховує лише один із батьків та в яких мають місце серйозні конфлікти;
 - ВІЛ-інфіковані люди та їхні родини;
 - особи, які мають низькі доходи через безробіття, відсутність годувальника, фізичні вади, низький рівень професійної підготовки тощо;
 - особи, які порушили закон і були за це покарані;
 - вагітні дівчата-підлітки;
 - особи, які мають соматичні (тілесні) чи психічні захворювання або інвалідність;
 - залежні від алкоголю, наркотиків та їхні родини;
 - іммігранти та меншини, що мають недостатні ресурси та можливості або ті, хто став жертвою расизму, сексизму або інших форм дискримінації;
 - особи із затримками розвитку (інваліди розвитку) та їхні родини;
 - особи похилого віку, які не можуть адекватно функціонувати;
 - мігранти та біженці, які мають недостатні необхідні ресурси;
 - діти, які мають проблеми, пов'язані з навчанням в школі, та їхні родини;
- особи, які перебувають у стресовому стані, пов'язаному з травмуючими подіями (вихід на пенсію, смерть близької людини тощо), а також діти, які залишили сім'ю [4].

Соціальну роботу серед них здійснюють як державні, так і громадські організації, а також церковні громади.

Соціальний захист потрібен насамперед тим, хто нездатний сам захистити себе в ринковій економіці. Для непрацездатних і соціально незахищених членів суспільства головний акцент сконцентрований на гарантуванні переваги в користуванні суспільними фондами споживання, зниженні податків, розвитку соціального обслуговування, сильному правовому й економічному захисті особистих доходів.

Для економічно активних груп населення держава створює макроекономічні передумови для матеріального самозабезпечення. Тому для працездатної частини населення пріоритетне значення має захист основних прав у галузі праці, в умовах різних форм власності, соціального страхування на випадок втрати роботи, досягнення пенсійного віку, тимчасової втрати працездатності.

Держава у відповідності до Конституції України гарантує всім громадянам реалізацію їх прав у сфері соціального захисту шляхом:

- створення розгалуженої мережі закладів соціально-культурних послуг та соціального забезпечення;
- організації та проведення системи державних та громадських заходів щодо забезпечення соціального захисту населення;
- надання громадянам гарантованого рівня матеріального забезпечення та соціального обслуговування, що визначається на підставі соціальних нормативів;
- забезпечення державного та громадського контролю за здійсненням права на соціальний захист;
- встановлення відповідальності за порушення прав і законних інтересів громадян щодо соціального захисту [3].

Для непрацездатних гарантується матеріальне забезпечення та соціальне обслуговування за рахунок соціального страхування, виплат державних та місцевих бюджетів.

Перелік соціальних нормативів, найважливіші з них це:

- рівень прожиткового мінімуму;
- мінімальний розмір заробітної плати;
- мінімальний розмір пенсії;
- мінімальний розмір соціальної допомоги [1].

Ці мінімальні соціальні нормативи в міру зміни цін періодично затверджуються Верховною Радою та реалізуються Урядом України в практиці соціального захисту.

На всіх етапах історичного розвитку суспільства соціальний захист був важливим етапом громадянської позиції держави. Його організація є гарантом стабільності суспільства. У складний час, який переживає сьогодні наша країна, головним напрямком державної соціальної політики має стати бажання зробити якомога більше для того, щоб кожний, кому необхідна допомога, відчув підтримку та увагу з боку держави.

Список використаних джерел.

1. Державні соціальні стандарти та гарантії у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>
2. Завіновська Г. Т. Економіка праці / Г. Т. Завіновська. – К.: КНЕУ, 2003. – 300 с.
3. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
4. Про соціальний захист та соціальні послуги різним групам соціально вразливих верств населення: Введення у соціальну роботу: Навч. посібник. – К.: Фенікс, 2001. – С. 124—226.
5. Тимофєєва М. І. Сутність соціального захисту населення / М. І. Тимофєєва., 2016. – 169 с. – (6).

**АСЕСМЕНТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Актуальним завданням вдосконалення сфери державного управління стає впровадження принципів управління за результатами на всіх її рівнях, що дозволяє забезпечити підвищення ефективності діяльності органів державної влади. Підвищення ефективності тісно пов'язано з підвищенням професіоналізму державних службовців, зокрема в процесах прийняття управлінських рішень, переходом до систем гнучкої та об'єктивної оцінки їх професійного потенціалу, що дозволить забезпечити запровадження потрібних процесів особистісних та організаційних змін. Одним з найбільш ефективних методів оцінки професіоналізму та компетентності державних службовців в процесах прийняття управлінських рішень визначається застосування незалежних «асесмент-центрів» [1]. За думкою С. Хаджирадевої існуюча система відбору та призначення персоналу на державну службу побудована на формальному підході. Вона зауважує, що унормовані вимоги щодо віку, освіти, досвіду роботи претендентів на ті чи інші посади державних службовців, але професійна кваліфікація претендентів на посади державних службовців не визначається. Запровадження системи визначення професійних кваліфікацій державних службовців категорій «А», «Б» і «В» дозволить підвищити рівень якості державного управління та унеможливить формальний підхід до відбору персоналу на державну службу [4]. У більшості країн ЄС визначення професійних кваліфікацій державних службовців здійснюють незалежні «асесмент-центри». Це потужна технологія комплексної оцінки персоналу, що заснована на використанні комплексу методик, які орієнтовані на оцінку реальних якостей співробітників, їх професійних і психологічних особливостей, відповідності вимогам до посад та виявлення потенційних можливостей фахівців. Сучасний «асесмент-центр» є валідним методом оцінки компетенцій персоналу. Більш достовірні дані забезпечують тільки лонгітюдні дослідження в процесі реальної професійної діяльності.

В Україні не має незалежних «асесмент-центрів», які опікуються оцінкою професійно-важливих якостей державних службовців, зокрема в процесах прийняття управлінських рішень. Для формування визначеного центру потрібно відпрацювати три етапи. Підготовчий етап передбачає розробку та затвердження наступних документів: «Галузевого стандарту професійної діяльності у сфері публічного управління та адміністрування», «Освітнього стандарту за напрямом підготовки «Публічне управління та адміністрування», Кваліфікаційних характеристик державних службовців категорій «А», «Б» і «В». Основний етап включає розробку та затвердження положення про «Центр визначення професійних кваліфікацій та сертифікації державних службовців», створення банку тестових завдань та методики оцінювання рівня кваліфікацій державних службовців категорій «А», «Б» і «В». Практичний етап передбачає експериментальну перевірку валідності методик та початок роботи центру. В процесі організації роботи центру виникає проблема фінансування, яка у більшості країн ЄС вирішується за рахунок створення вказаних центрів на ґрунті професійних асоціацій. Тобто можливими є будь-які джерела фінансування: кошти фізичних та юридичних осіб, державне фінансування, грантові програми. О. Носик стверджує, що слід відмітити необхідність наявності висококваліфікованих співробітників для комплектації визначених центрів, які повинні володіти технологіями застосування спеціального, зокрема, психодіагностичного інструментарію. Це свідчить про особливі критерії підбору кадрів для цього підрозділу [2].

Для визначення готовності державних службовців до прийняття управлінських рішень в системі асесмент-центрів нами за основу була взята модель з 16 основних факторів соціально-психологічного впливу на прийняття управлінських рішень. Були сформовані чотири блока визначених факторів: інтелектуальний, особистісний, поведінковий, соціальний. В першому блоці розглядались наступні фактори: коефіцієнт інтелекту, емоційний інтелект, критичне мислення, ригідність мислення. В другому блоці: мотивація досягнення, толерантність в індетермінованих умовах, вігільність (пильність), готовність до управління ризиками. В структуру третього блоку були закладені такі фактори, як: перфекціонізм, прокрастинація, імунітивна поведінка, адаптаційний потенціал. Змістовним наповненням четвертого блоку стали наступні фактори: соціальні установки, правосвідомість, соціальна фрустрованість, домінантність копінг-стратегії. При проектуванні структури соціально-психологічного впливу на прийняття управлінських рішень державними службовцями нами розглядались наступні можливості управлінського потенціалу щодо прийняття управлінських рішень державними службовцями категорій: «А» - прийняття управлінських та державно-управлінських рішень; «Б» - формування умов прийняття та реалізації управлінських та державно-управлінських рішень; «В» - безпосередня реалізація управлінських та державно-управлінських рішень, циклічний моніторинг ефективності впливу рішень на сферу публічного управління.

Кожен державний службовець, як вказують І. Хермелін та інші, через процедури оцінювання та діагностики отримує потужний імпульс до розвитку. По-перше, він отримує повну інформацію щодо особистого рівня професіоналізму в системі прийняття управлінських рішень. По-друге, державний службовець має можливість випробувати різноманітні варіанти прийняття управлінських рішень в проблемних ситуаціях, оцінити свій потенціал в цьому процесі та опанувати індивідуальну програму підвищення рівня професійної компетентності в процесі прийняття рішень [5]. Використання методик асесмент-центру, вказує Т. Ряховська потребує специфічної підготовки, бо вони є досить трудомісткими та вимагають багато часу для підготовчих робіт і, безпосередньо, оцінювання та діагностики. Ці питання вирішуються завдяки успішному підбору працівників служб управління персоналом, фахівців, які залучаються з організації, де проводиться оцінювання та зовнішніх експертів відповідного профілю [3].

Виходячи з зазначеного слід підкреслити необхідність комплексного підходу в сфері підготовки державних службовців до прийняття управлінських рішень. В Україні сформувалась необхідність побудови Всеукраїнського асесмент-центру з оцінки психологічних та професійних якостей державних службовців, зокрема в сфері прийняття

управлінських рішень. Потрібно творче поєднання методів традиційної психодіагностики та нетрадиційних сучасних методів, які побудовані на принципах оцінювання професійної поведінки та діяльності державних службовців. В основу такої моделі слід покласти принцип трансситуаційного оцінювання та навчання державних службовців.

Список використаних джерел.

1. Литвина С.А. Ассесмент-центр как технология оценки компетенций персонала в практике государственного управления / С.А.Литвина, с. А. Еварович. Учеб. пособие. – Томск: Томский государственный университет, 2013. – 104 с.
2. Носик О. А. Впровадження асесмент-центрів як чинник ефективного розвитку служб управління персоналом державних органів / О.А.Носик // Аспекти публічного управління. – 2017. – Т. 5. – No 8-9. – С. 47-55.
3. Ряховская Т. В. Применение метода центра оценки на государственной службе как условие оптимизации оценки управленческих кадров [Электронный ресурс] / Т.В.Ряховская. Политическое управление. - 2013. - № 03 (06). - С.81 – Режим доступа : <http://www.политуправление.рф/архив/2013/03/RyakhovskayaTV.htm>
4. Хаджирадева С.К. Для ефективного відбору на державну службу потрібні незалежні центри оцінювання [Електронний ресурс] / С.К. Хаджирадева. Укрінформ.10 січня 2017 року. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2153618-dla-efektivnogo-vidboru-na-derzsluzbu-potribni-nezalezni-centri-ocinuvanna-ekspert.html>
5. Хермелин И. Прогностическая валидность Центра оценки: метаанализ [Электронный ресурс] / И.Хермелин, Ф.Лайвенс, А.Робертсон // Организационная психология. - 2011. - Т. 1. - № 1. С. 39-49. – Режим доступа: <http://orgpsyjournal.hse.ru>

ГАВРАШЕНКО АЛІНА АНДРІЙВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЗНАЧЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Італійський письменник і науковець Умберто Еко у праці «Як написати дипломну роботу» радить на створення тексту витратити не менше півроку та не більше 3 років [1, с 30.]. У процесі навчання студенти пишуть і захищають курсові, кваліфікаційні та дипломні роботи. Названі види робіт багато в чому різняться між собою, проте їх підготовка, праця над ними має багато чого спільного.

Виконання магістерської роботи в кожному ВНЗ має свої особливості. Існують вони і для осіб, які навчаються на факультеті підготовки магістрів державного управління Хар РІ НАДУ при Президентіві України. Більшість слухачів згаданого факультету є діючими державними службовцями, працівниками органів місцевого самоврядування і, як правило, на сторінках своїх магістерських відображають реально існуючі проблеми професійної діяльності. Очевидно, що за умови якісного виконання дослідження, цей чинник сприяє підвищенню рівня практичної цінності кінцевого інтелектуального доробку [2, с 2].

Магістерська освітньо-професійна програма в Україні включає два приблизно однакових за обсягом складники - освітній і науково-дослідний. Зміст науково-дослідної роботи магістра визначається індивідуальним планом. Одночасно призначається науковий керівник, котрий повинен мати науковий ступінь і/або вчене звання і працювати в цьому ВНЗ. Підготовка магістра завершується захистом магістерської роботи на засіданні Державної екзаменаційної комісії.

Та як і в кожна сфера суспільного життя, процес підготовки та написання магістерських робіт має свої недоліки. Довгий час сферу освіти в Україні вважали однією з найбільш корумпованих. Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові завдання, основне з яких – протидія корупції.

У березні 2015 р. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва разом із соціологічною фірмою «Ukrainian Sociology Service» провів опитування студентів (було опитано 1001 студент за національною вибіркою вишів України, максимальна похибка становила 3,2%), у тому числі з приводу їхнього ставлення до корупції у вишах [3]. Проведене опитування засвідчило, що корупція у вишах лишається достатньо поширеним явищем. 34% студентів зазначили, що вони особисто стикалися з проявами корупції під час навчання у вишах. Ще 26% чули про такі випадки від інших людей, які особисто мали справу з корупційними практиками, і 40% відповіли, що ніколи не стикалися з цим явищем.

Наслідком цієї проблеми погіршення якості стану української наукової сфери. Згідно з результатами дослідження, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» у вересні 2017 року на замовлення Громадського об'єднання «Форум Українського Партнерства» серед працівників наукових установ Дніпра, Києва, Львова, Одеси і Харкова, 64% опитаних заявляють, що ситуація в українській науці погіршується [4]. 46% опитаних вчених відзначили, що погіршується стан справ в науковій установі, в якому вони працюють. 30% заявили про стабільність і лише 18% - про поліпшення. 7% опитаних вважають, що сьогодні найбільше сприяють розвитку науки в Україні окремі вчені, винахідники і фахівці. Про науково-дослідних установах такої думки дотримуються 35%, про вищі навчальні заклади - 33%, про Національну академію наук - 28%. 16% вважають, що розвитку науки сприяє Міністерство освіти і науки України, стільки ж думають так само про громадські об'єднання, фондах, центрах розвитку інновацій, коворкінг-центрах. За 8% вказали бізнес-структури та ЗМІ, які висвітлюють новини науки і інновацій, і тільки 4% - загальноосвітні навчальні заклади (школи і гімназії).

Розглянемо досвід європейських країн. Західне уявлення про студентів-магістрів принципово відрізняється від того бачення, що сформувався про студентів, які навчаються на аналогічних програмах в країнах СНД. За кордоном

магістратура не розглядається як суто завершальний етап у отриманні вищої освіти [5]. Студенти, які приймають рішення про здобуття ступеню магістра, як правило вже мають попередній досвід роботи в тій чи іншій сфері та чітко усвідомлюють, яких саме знань їм бракує для подальшого професійного розвитку та кар'єрного зростання. Особливість магістратури за кордоном – це акцент на самонавчання. Це власне і відрізняє бакалаврат і магістратуру за кордоном. Вважається, що студент-магістр вже досить досвідчений і самостійний. Тому акцент викладачів робиться на направлєнні студента, спонуканні його до дослідження того чи іншого питання. Як наслідок, поширеним видом завдань на магістерських програмах за кордоном є написання есе, виконання групових робіт.

В Україні магістерські програми також дуже схожі на закордонні: інтенсивність процесу навчання, поглиблення в отриманні нових знань, самостійна робота у навчальному процесі, та звісно ж, як підсумок, магістерська робота. Але чому наші закордонні колеги не прибігають до корупції в написанні цих робіт? По-перше, рівень фінансового достатку студентів за кордоном суттєво відрізняється від достатку українських студентів. Середньостатистичний студент-магістр в Україні, це людина, яка поєднує навчальний процес та трудову діяльність, яка є основним джерелом його прибутку, бо прожити на одну стипендію нажаль, в нашій країні вкрай важко, навіть якщо вона підвищена. По-друге, ментальність громадян європейських країн не схожа на нашу: особливостями цих людей є інші цінності та ставлення до моралі, хабар для них взагалі вважається абсурдним та безглуздим, бо кожен цінить свої знання, і не готовий їх продавати. Для нашого студента здобуття рівня магістра є більше пафосним, та не розглядається у першу чергу як рівень здобутих знань. По-третє, серед студентів-українців є ті, які вважають що написання дипломної роботи це безглузда трата часу, що докорінно відрізняється від думки студента-європейця.

Завдяки цим основним факторам, та з метою запобігання корупції, у нашій державі постало питання про відміну обов'язкового написання магістерських робіт. Так, ще в серпні 2010 р. на засіданні Громадської гуманітарної ради при Президентові України Міністерству внутрішніх справ України було доручено «активізувати роботу щодо протидії практиці виготовлення та розповсюдження текстів для фальсифікації захисту курсових, дипломних робіт...» [2]. Широкий резонанс наведена проблема має і в експертному середовищі. Відзначимо, що десятки публікацій здебільшого стосуються дисертаційних досліджень, але практично не аналізують дане питання на рівні магістерських та дипломних. Завдяки цьому постає питання взагалі відміни написання магістерських робіт.

Тема відміни обов'язкового написання магістерських робіт для студентів та слухачів Хар РІ НАДУ дуже актуальна на сьогодні. Як би це парадоксально не звучало, але абсолютна більшість студентів, засуджуючи корупцію, самі ж готові давати хабарі. 87 відсотків опитаних молодих людей, які не отримують стипендії, згодні запропонувати хабар викладачу. Такі тенденції виявило соціологічне дослідження у рамках проекту «Прозора освіта - давайте зробимо це можливим» [3].

Переконана, що в тому випадку, якщо магістерська робота не є результатом самостійного творчого пошуку, її виконання перетворюється на профанацію, і жодним чином не засвідчує здатності випускника до пошуку і систематизації необхідної інформації.

Список використаних джерел.

1. «Як написати дипломну роботу», У. Еко // Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки. – Вид-во «Тернопіль: Мандрівець», 2007;
2. Магістерські дослідження соціогуманітарних проблем: узагальнююча характеристика, А.В. Меляков, О.В. Поступна // Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2013;
3. «Корупція у вишах: думки і погляди студентів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dif.org.ua/uploads/pdf/1435401343_3596.pdf;
4. «Состояние украинской науки: мнение ученых» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ratinggroup.ua/ru/research/ukraine/sostoyanie_ukrainskoy_nauki_mnenie_uchenyh.html;
5. «Магістратура. Загальний огляд» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://yourinsa.com/ua/programi/magistratura>.

ГОГОЛЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування
Подільського державного аграрно-технічного університету, к.е.н., доцент*

ВІДТВОРЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Процес скорочення сільського населення, його продуктивної частини, поступове зменшення кількісного складу сільської поселенської мережі відбувається історично і ці зміни певною мірою є об'єктивним соціально-економічним явищем. В той же час соціально-демографічні ризики за природою інерційні, а тому є найбільш стратегічно небезпечними, оскільки незворотно деформують структуру суспільства.

Соціально-демографічні процеси на селі мають свої специфічні особливості, що зумовлені низкою чинників. Починаючи з 1991 р. основним чинником невинного зменшення чисельності сільського населення є депопуляція. Депопуляція стала фундаментальним чинником прискорення старіння населення, яку є найістотношою рисою довготривалих змін у його статевому-віковому складі. Навантаження населення працездатного віку як особами допрацездатного віку, так і післяпрацездатного віку в селах є істотно вищим, ніж в містах та від нормативних показників. Характерною рисою міграційної ситуації в сільській місцевості є постійне переважання вибуття населення над прибуттям. Наслідком багаторічного відтоку молоді стали скорочення його демографічного та

трудового потенціалів внаслідок втрати найбільш продуктивного у демографічному та економічному відношенні населення.

Необхідно відзначити, що в попередньому столітті найбільша чисельність сільського населення України складалася саме до кінця 1991 року - на період проголошення України незалежною і суверенною державою - 16859,2 тис. осіб. Однак, в результаті відомих історичних подій і сформованих негативних демографічних чинників, що мали місце в 90-х роках минулого століття, стався безпрецедентний спад загальної чисельності населення в сільській місцевості, до 13102,2 тис. до 2017 р. Динаміка розселення населення у різних областях складалася історично, західний регіон традиційно вважається сільськогосподарським, тому лише у п'яти регіонах у 2017 р. чисельність сільського населення більша, ніж міського - це Закарпатська (питома вага сільського населення становила 63%), Івано-Франківська (56,2%), Рівненська (52,5%), Тернопільська (55,3%) та Чернівецька (56,9%) області. Ступінь диспропорційності статеві структури населення за встановленою експертами шкалою характеризується як сильна (вище 3%). У сільській місцевості переважають жінки з значно меншою різницею, станом на початок 2017 р. в селях перевага жінок над чоловіками становить 11,16% або на 1000 чоловіків припадає 1116 жінок. Слід відзначити, що населення в сільській місцевості вважається старим, його частка вже досягла на початок 2017 р. - 17,4%.

Водночас виникло чимало нових проблем сільських територій, до яких можна віднести проблеми, пов'язані з безробіттям, спектром соціальних негараздів, властивих сучасному стану розвитку українського села; проблеми методичного й організаційного характеру, пов'язані, насамперед, із відсутністю достовірної інформації про різні аспекти функціонування сільської місцевості за умови трансформації соціально-економічної системи України та недосконалістю методик вивчення цих проблем тощо. Тому нині існує гостра потреба у дослідженні рівня соціального розвитку сільських територій України та його демографічного потенціалу, розробці дослідницьких технологій комплексного аналізу стану сільських територій.

Демографічна компонента розвитку людського потенціалу в сільській місцевості переживає несприятливий період «демографічної ями», який буде супроводжуватися зниженням рівня народжуваності, і стає новим викликом соціальної інфраструктурі. Для прийняття виважених, своєчасних та ефективних управлінських рішень, необхідно володіти точною та достовірною інформацією щодо розвитку суспільних явищ, з метою визначення шляхів оптимізації демографічних процесів на сільських територіях.

Серед глобальних проблем людства, які потребують врахування при складанні стратегії розвитку як країни, так і її регіонів слід звернути особливу увагу на такі, що лежать у соціальній площині. До таких належать зокрема, проблеми забезпечення демографічної безпеки, що характеризуються від'ємним сальдо природного приросту населення та високою дитячою смертністю у порівнянні з розвиненими країнами світу і проблеми депопуляції населення, що характеризуються низькою народжуваністю та високою смертністю, а також високим ступенем демографічного навантаження непрацездатного населення на працездатне.

Концептуальною ідеєю побудови системи показників оцінки рівня демографічної безпеки є поєднання дослідження основних демографічних процесів (природного і механічного відтворення населення), структурної характеристики населення, а також якісних параметрів, з яких окремо виділити здоров'я населення та поширення соціально небезпечних захворювань. Розроблена система індикаторів демографічної безпеки важлива як дієвий інструмент попередження критичних ситуацій і досягнення цілей безпечного розвитку [4, с. 15].

Говорячи про демографічну безпеку, слід погодитись з думкою Цвігун І.А., що індикатори демографічних загроз є функціональними характеристиками окремих сторін процесу демографічного відтворення і формування демографічних структур. Але їх практичне значення значно зростає при наявності граничних, так званих порогових значень. Виходячи з відтворювального підходу, автор пропонує визначати два рівня критеріїв для оцінки: порогові значення та цільові орієнтири індикаторів. При цьому цільові орієнтири це величини, значення яких свідчать про сприятливі умови для відтворення та формування демографічної безпеки. Перевагою запропонованого підходу є те, що цільові орієнтири можуть використовуватися в розробці стратегії розвитку країни, а запропоновані порогові значення характеризують гранично-критичне значення показників, нижче якого настає стан демографічної кризи [4, с. 17-18].

Основним механізмом демографічного розвитку виступає розроблення й реалізація цільових програм для розв'язання окремих проблем щодо народжуваності, смертності, міграції. Цільові програми можна розглядати як складний продукт. Вони включають комплекс економічних, нормативно-правових, психологічних заходів, і тому віднесення до певних методів і виділення окремих механізмів у наведеній схемі нам здається недоцільним. Під впливом особливостей демографічного розвитку, соціально-економічної стратегії розвитку країни формується концепція державного регулювання демографічного розвитку. Концепція охоплює основні цілі та принципи регуляторного впливу. На основі концепції розробляються відповідна стратегія та програма її реалізації, що включає основні напрями регулювання демографічних процесів, цільові показники демографічного розвитку, сукупність заходів щодо досягнення поставлених цілей, джерела фінансування цих заходів, а також принципи державного регулювання демографічних процесів. Такі принципи уточнюються і коригуються залежно від тенденцій демографічного розвитку та можливостей держави, які виявляються передусім в обсязі фінансування для досягнення поставлених цілей демографічного розвитку країни [2, с. 155-157].

Досвід зарубіжних країн потрібно залучати до реформування управлінської системи нашої держави, адже країни Заходу відреагували на необхідність пошуку оптимальних моделей державного управління раніше, коли суспільні зрушення спонукали до трансформації систем державного управління. Як свідчить досвід багатьох зарубіжних країн-членів Євросоюзу, кожна країна має власний набір інструментів у сфері державного регулювання демографічних процесів, відповідно до визначених цілей та пріоритетів демографічного розвитку. У Франції діє гібридна модель соціальної політики, в якій поєднані ознаки консервативного і соціал-демократичного типів держави добробуту, що зумовлює високий рівень зайнятості серед жінок з дітьми при збереженні тенденції збільшення фертильності, що позитивно впливає на демографічний розвиток. Швеція є класичним представником соціал-демократичної моделі держави, де переважає модель двох годувальників, що сприяє високій зайнятості серед жінок, проте політика підтримки сім'ї поєднана з гендерною політикою та фундаментальною є політика

охорони репродуктивного здоров'я. У деяких країнах ЄС спостерігається прямий зв'язок між розміром соціальних допомог і підтримкою сім'ї, у Швеції головними отримувачами допомог є діти та їхній добробут.

Неоліберальна модель держави добробуту, як у випадку Великої Британії, характеризується моделлю одного годувальника, фінансовою стабільністю сім'ї та надання підтримки базового рівня добробуту дітей. Тому лише комбінація різних видів політик та заходів, спрямованих на досягнення кінцевої мети, може сприяти уповільненню процесу зниження фертильності, сприяючи розвитку інституту сім'ї як основного джерела відтворення населення для досягнення мети демографічного розвитку [1, с. 78].

Основним механізмом демографічного розвитку виступає розроблення й реалізація цільових програм для розв'язання окремих проблем. Потребують врахування при складанні стратегії розвитку як країни, так і її регіонів проведення оцінки стану демографічної безпеки система показників, яка полягає в розробці не лише порогових значень, які є початком негативних деструктивних змін в демографічній системі, але і цільових орієнтирів, які являють собою стратегічні цілі окремих складових демографічної безпеки. Для пошуку оптимальних моделей доцільно враховувати досвід зарубіжних країн та розробляти власний набір інструментів у сфері державного регулювання демографічних процесів, відповідно до визначених цілей та пріоритетів демографічного розвитку. Концептуальний підхід, що передбачає виокремлення напряму державного регулювання сфери розвитку сільської місцевості дасть змогу спрямувати ресурси на розв'язання соціально-демографічних проблем села, на цілковиту перебудову у свідомості суспільства ролі та значення сільської категорії населення як у сучасній, так і в стратегічній перспективі формування високоцивілізованої держави.

Список використаних джерел.

1. Афанасьєва Ю. Державне регулювання демографічних процесів у країнах Європейського Союзу: інструменти підтримки сім'ї / Державне управління та місцеве самоврядування: збірник наукових праць, 2015. вип. 1 (24). С. 70-78.
2. Долінченко О. М. Методичні підходи до формування основних принципів державного регулювання демографічного розвитку / Теорія та практика державного управління, 2016. - № 4(55). С.152-157.
3. Населення України за 2016 рік : демографічний щорічник / Відпов.за вип. М. Б. Тімоніна. – К.: Держслужба статистики України, 2017. С. 15.
4. Цвігун І.А. Формування демографічної безпеки України: автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.07. – Хмельницький, 2016. 40 с.

ГОЛОЛОБОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

Базуючись на аналізі фінансування галузі культури сучасної України, доходимо до висновку, що у свідомості керівництва органів публічної влади сфера культури у пріоритетності поступається іншим галузям: освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо. Виходячи з цього, завданням закладів культури є змінити ставлення керівництва органів державної влади і органів місцевого самоврядування до феномену культури, що у результаті призведе до недопущення покрощення однієї сфери суспільного життя за рахунок утисків іншої, адже саме галузь культури виступає своєрідним індикатором суспільного розвитку, і є фундаментом побудови держави. Специфіка сфери культури полягає у тому, що вона пронизує усі інші суспільні сфери. Отже, від рівня культури пересічних громадян залежить добробут країни. Стабільний розвиток держави і розвиток культури – взаємопов'язані процеси.

На сучасному етапі розвитку української молоді держави культура повинна стати одним із ключових чинників соціально-економічного зростання України та її регіонів, тому, що спільною головною метою розвитку людства є громадянська та культурна самореалізація особистості, яка відповідно до «піраміди потреб» американського психолога Абрахама Маслоу має найвищу ступінь.

Станом на сьогодні органи публічної влади у повній мірі не усвідомлюють роль та значення сфери культури та її закладів. Пріоритетним завданням культурно-мистецьких закладів є змінити цю ситуацію на місцях. Органам публічної влади необхідно донести думку, що безпосередня актуальність функціонування закладів культури полягає у тому, що вони виступають культурно-мистецькими центрами, які проводять просвітницьку діяльність з метою збагачення духовності населення з одного боку, та показати практичну користь для органів державної влади і органів місцевого самоврядування від діяльності даних закладів, з іншого. Органам публічної влади, від яких залежить добробут закладів культури необхідно показати поліфункціональність даних закладів, яка полягає у тому, що вони діють не лише обмежено у сфері культури. На їх базі проводяться заходи різної направленості: соціальної, благодійної, освітньої тощо; заклади культури активно сприяють іміджу та авторитету відповідної місцевої влади. Все це дає можливість ґрунтовно вести мову про необхідність та актуальність їх існування.

У рамках запровадженої децентралізації органам публічної влади у тісній співпраці із закладами культури і інститутами громадянського суспільства, що діють у сфері культури, потрібно вирішити низку нагальних проблем, а саме: створити актуальну концепцію розвитку галузі культури і культурно-мистецьких закладів на відповідній території; створити необхідні умови та забезпечити їх практичну реалізацію щодо вирішення проблеми «кадрового голоду», особливо у сільській місцевості (об'єктивний, відповідно до реалій сьогодення, рівень заробітної плати; активне стимулювання працівників галузі – застосовування всіх видів заохочення; добровільно-примусове

підвищення кваліфікації працівників сфери культури); подолати неготовність значної частини працівників культури до роботи в умовах, в майбутньому для них, нової європейської системи.

Досвід розвитку європейських країн у сфері культури, переконує, що діяльність культурно-мистецьких закладів не може бути однаковою для різних періодів, вона повинна бути варіативною і враховувати конкретну ситуацію в країні, регіоні тощо.

У системі органів публічної влади застарілу вертикальну лінійну модель «насадження» культурної політики необхідно замінити на актуальну горизонтальну громадсько-державну, яка має базуватися на зворотному зв'язку, створенні мереж та залученні широкого кола культурних діячів, закладів культури, інститутів громадянського суспільства до процесу творення культурної політики, починаючи від її створення до реалізації. Отже, органам державної влади і органам місцевого самоврядування потрібно не догматично управляти культурою, - а з позиції менеджменту розвивати її.

Органам публічної влади у сфері культури і адміністрації культурно-мистецьких закладів необхідно взяти в якості критеріїв і реально застосовувати на практиці три основних принципи належного публічного управління: 1) прозорість; 2) участь; 3) підзвітність.

У зв'язку із складною соціально-економічною ситуацією в країні, закладам культури необхідно налагодити систематичну роботу щодо залучення додаткових коштів за рахунок: робіт (послуг), виконаних закладами культури на замовлення; надання в оренду приміщень, споруд та обладнання; грантової, проектної та фандрейзингової діяльності, стимулювання благодійних внесків і добровільних пожертвувань, матеріальних цінностей, одержаних від фізичних і юридичних осіб, у тому числі іноземних; надання платних послуг (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 № 1271); співпраці ізстейтхолдерами, Міжнародними фондами, програмою «Креативна Європа», центрами соціальних програм; подачі заявок на фінансування місцевих культурно-мистецьких заходів до Міністерства культури України; входження до переліку об'єктів (заходів), що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; залучення спеціалістів та організацій з проектної та грантової діяльності тощо.

XXI століття – століття інформаційне, яке диктує особливості і специфіку функціонування закладів культури в сучасному інформаційному суспільстві. Сьогодні діяльність закладів культури набуває значення, лише за умови поширення та розповсюдження інформації про неї. Закладам культури необхідно не лише інформувати органи публічної влади і громадськість про свою діяльність, а необхідно навчитися створювати й широко розповсюджувати унікальні, якісні, неординарні інформаційні продукти про свою діяльність, які б суттєво відрізнялися від іншої інформації, і за змістом були культурними продуктами.

Органам публічної влади у сфері культури і культурно-мистецьким закладам необхідно впровадити створення на громадських засадах при закладах культури опікунських рад, які б, у рамках чинного законодавства та нормативно-правового поля лобювали інтереси закладів культури. До складу рад повинні входити представники органу управління у сфері культури, інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, уповноважені члени громадських організацій та об'єднань, авторитетні працівники сфери культури та мистецтва, депутати різних рівнів, представники ЗМІ та місцевого самоврядування тощо. Закладам культури, використовуючи успішний європейський досвід, необхідно активніше застосовувати «правомірне лобювання» своїх інтересів. Для задоволення інтересів даних закладів більш ефективним і конструктивним є залучення не окремих людей, а організованої широкої громадськості.

Сучасні заклади культури (особливо у сільській місцевості) повинні бути не лише культурно-дозвілєвими центрами, вони мають стати сучасними центрами місцевих соціальних комунікацій, центрами громад. Дані заклади мають бути наближені до конкретних, реальних людей, враховуючи їхні інтереси і потреби. Органи управління у сфері культури і культурно-мистецькі заклади мають стати відкритими центрами громадських ініціатив.

Сьогодні підхід працівників культури до своєї роботи має суттєво змінитися. У сучасних умовах, даним закладам, щоб існувати і розвиватися, треба постійно заявляти про себе, як про соціально необхідну інституцію, яка намагається якомога повніше задовольняти потреби громади, прагнучи перетворити свій заклад на громадські центри; заявляти, як про установи-помічники місцевої влади.

У реаліях сучасної України, для свого успішного існування заклади культури мають здійснити низку кроків: зменшити навантаження на місцевий бюджет шляхом залучення додаткових коштів не заборонених чинним законодавством України; приблизити культурні послуги до мешканців конкретної громади; прививати своєю діяльністю культурний смак у широких верств населення; сприяти іміджу і стати позитивним брендом конкретної територіальної громади.

ГОНЧАРУК ВАСИЛЬ ВІТАЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри суспільного розвитку і суспільно-владних відносин
НАДУ при Президентові України*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗБУДОВИ ФОНДІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління полягає у використанні міжнародного досвіду реформаторських способів фінансування представників громадянського суспільства, готових долучатися до процесів публічного управління через відповідні установи/інституції або через такі форми, як форуми, семінари, конференції, круглі столи тощо. Слід зазначити, що фахова підготовка представників громадськості практично

відсутня, що призводить до непорозуміння під час спільного вироблення та реалізації державної політики в будь-якій сфері життєдіяльності держави і суспільства.

Невід'ємною частиною процесів підготовки представників громадянського суспільства для участі у реформуванні публічного управління є фінансування. Інвестиції у громадянське суспільство є важливою стратегією державного управління, оскільки активне і стійке громадянське суспільство є одним із засобів залучення громадян до вироблення державної політики.

Як показує міжнародний досвід, країни створили різні наступні фонди розвитку громадянського суспільства (далі Фонди), метою яких є фінансування громадянського суспільства:

- в Албанії, Агентство з підтримки громадянського суспільства було створено з метою сприяння сталому розвитку громадянського суспільства і створенню сприятливих умов для громадських ініціатив, спрямованих на благо і в інтересах громадськості;

- в Азербайджані, Рада щодо державної підтримки НУО при Президентіві Азербайджанської Республіки (Рада НУО) є органом, покликаним служити як «міст» між ОГС та державними органами. Поштовхом до цього стало і членство в Раді Європи.

- у Хорватії, Національний Фонд був створений з метою надання фінансування на розвиток громадянського сектора, на фінансування проектів, які не потрапляли в сферу діяльності міністерств. Він вважається самим інноваційним і успішним серед країн.

- в Естонії, Національний Фонд був створений для надання фінансової підтримки розвитку громадянського сектора, вирішення міжгалузевих проблем та на реалізацію Концепції розвитку громадянського суспільства, а також підвищення професійних навичок та компетенції естонських ОГС;

- в Угорщині, Національний громадянський фонд був створений з метою збільшення державної підтримки ОГС та підтримки діяльності малих організацій. Він був замінений в грудні 2011 року Фондом національного співробітництва [1].

Фонди створені через визнання урядами важливості сталого громадянського суспільства при відсутності фінансових ресурсів для розвитку сектора і є важливими ресурсами для невеликих організацій, місцевих ініціатив і творчих проектів, які мають обмежені фінансові можливості.

Розвиток фонду є спільним процесом, в якому уряд прагне зробити внесок у розвиток громадянського суспільства і населення в цілому та налагодити партнерство між ними та урядом. Розвиток всіх європейських фондів, був результатом спільних зусиль, в яких уряди залучили широкий спектр ОГС на всіх етапах розробки документів з питань політики і правових норм, які забезпечують основу для таких фондів. За участі ОГС реальні потреби сектора можуть бути визначені і пріоритети фінансування можуть бути краще ідентифіковані.

Фонди є частиною більш загальної стратегії щодо поліпшення громадянського суспільства і його відносин з урядом і громадянами. Як політичні так і законодавчі документи повинні розроблятися на основі участі, в яких уряд і громадянське суспільство працюють разом над проектом кінцевого продукту [1].

Правовий статус фондів може бути різним, але всі вони користуються певним ступенем незалежності у функціонуванні. Деякі з фондів чітко засновані в рамках публічного права, а інші мають змішану форму – засновані державною установою в правовій формі приватного права.

В Азербайджані, Рада НУО вважається «спеціалізованою установою» і є юридичною особою публічного права, створеною на підставі указу Президента.

В Албанії Агентство є центральною бюджетною державною установою.

В Угорщині, Національний громадянський фонд отримував державні бюджетні асигнування та діяв під егідою Міністерства державного управління та юстиції.

В Естонії, Фонд є «некомерційною юридичною особою приватного права, що діє в інтересах суспільства», який створений міністром внутрішніх справ.

В Хорватії Національний фонд є громадським фондом, зареєстрованим в реєстрі Фондів.

Принципово важливо забезпечити достатню кількість коштів для створення фонду, постійного і передбачуваного доходу протягом його діяльності щоб забезпечити безперервне і незалежне функціонування організації. Це може бути державне фінансування, приватні пожертвування, доходи від господарської діяльності, цільове фінансування на певні проекти від інших донорів та ін.

Більшість фондів має три основні функції:

- 1) вони надають організаційну підтримку;

- 2) підтримку на виконання проектів;

- 3) вносять вклад в розвиток сектора за допомогою різних заходів, таких як тренінги, семінари та дослідження.

У будь-якому випадку, для усіх фондів важливо мати чітку стратегію щодо того, як вони прагнуть досягати свою головну мету і визначати короткострокові і довгострокові пріоритети.

Інституційне фінансування дає ОГС фінансову свободу «думати ширше», ніж просто над поточними короткостроковими зобов'язаннями та діяльності по проектом, дозволяє працювати за власними пріоритетами, а не за завданнями донорів. Фонди також фінансують ОГС для розвитку сектора за допомогою таких ініціатив, як кампанії громадянського представництва щодо вдосконалення законодавства ОГС, створення стандартів звітності, або зусилля, направлені на залучення приватної благодійності.

Базуючись на існуючому міжнародному досвіді створення та діяльності національних фондів підтримки розвитку громадянського суспільства та досвіді України у сфері державної фінансової підтримки розвитку громадянського суспільства доцільно розробити рекомендації по створенню Національного фонду підтримки розвитку громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел.

1. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020. – К.: – Ваїте, 2016. – 280 с.]

ГРЕНЬ ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

*провідний науковий співробітник наукового відділу з проблем державної безпеки
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України, к пед.н, доцент*

ПОРІВНЯННЯ ЗМІСТУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ, РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Освітня політика України спрямована на підготовку висококваліфікованого фахівця, здатного бути конкурентним на ринку праці. Традиційно зміст категорії «професійна освіта» визначають як сукупність певних знань, відповідних практичних умінь, що знадобляться людині в процесі роботи в певній галузі. Якість освіти є тим показником, за яким визначається ефективність функціонування системи освіти будь-якої держави на будь-якому етапі її розвитку [4]. Якість професійної освіти має неабияке значення для використання набутих під час теоретичного навчання знань у будь-якій галузі промисловості та сільського господарства, на виробництві, в різних сферах трудової діяльності.

Нещодавно опублікований Проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту, громадське обговорення якого буде тривати до 19 жовтня 2018 року [2], визначає правові, організаційні та економічні засади функціонування і розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в країні.

Законодавець визначає професійну (професійно-технічну) освіту як «складник системи освіти, який забезпечує набуття особою професійних і ключових компетентностей та здобуття освітніх і професійних кваліфікацій, що відповідають другому – п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій» [2]. Проектом передбачено такі рівні професійної (професійно-технічної) освіти: перший (початковий) – передбачає здобуття особою кваліфікацій, що відповідають другому рівню Національної рамки кваліфікацій; другий (базовий) – передбачає здобуття особою кваліфікацій, що відповідають третьому рівню Національної рамки кваліфікацій; третій (вищий) – передбачає здобуття особою кваліфікацій, що відповідають четвертому рівню Національної рамки кваліфікацій; а також чотири освітні кваліфікації, а саме: робітник, робітник з виконання робіт високої кваліфікації та фахівець. Як передбачено Проектом, видами професійної освіти є формальна, неформальна, та інформальна освіта, а формами на здобуття професійної освіти стануть інституційна, індивідуальна та дуальна.

Категорія змісту професійно-технічної освіти у Кодексі Республіки Білорусь про освіту (№ 243-3 від 13 січня 2011 року) у статті 168 має таке визначення: «Рівень основної освіти, спрямований на розвиток особистості учня, його професійне становлення, отримання спеціальної теоретичної і практичної підготовки, яка завершується присвоєнням кваліфікації робітника з професійно-технічною освітою, службовця з професійно-технічною освітою» [1]. Система професійно-технічної освіти Республіки Білорусь включає у собі: учасників освітнього процесу під час реалізації освітніх програм професійно-технічної освіти; освітні програми професійно-технічної освіти; заклади професійно-технічної освіти; інші заклади, що реалізують освітні програми професійно-технічної освіти; державні організації, що забезпечують функціонування системи професійно-технічної освіти; навчально-методичні об'єднання у сфері професійно-технічної освіти; навчально-методичні об'єднання у сфері професійно-технічної освіти; організації, що забезпечують проходження виробничого навчання учнями; організації – замовники кадрів; республіканські органи державного управління, інші державні організації, підпорядковані Уряду Республіки Білорусь, місцеві виконавчі і розпорядчі органи, інші організації й фізичних осіб у межах їх повноважень у сфері професійно-технічної освіти.

Згідно статті 2 Федерального закону «Про освіту в Російській Федерації» № 273-ФЗ від 29 грудня 2012 року, «професійна освіта – вид освіти, спрямований на набуття тими, хто навчається, знань, умінь, навичок та формування компетенцій, необхідних для виконання визначених трудових, службових функцій (визначених видів трудової, службової діяльності, професій). У статті 10 вище згаданого документу сказано, що освіта підрозділяється на загальну, професійну, додаткову освіту та професійне навчання, що забезпечує можливість реалізації права на освіту протягом всього життя (безперервна освіта) та встановлюються такі рівні професійної освіти: середня професійна освіта, вища освіта (бакалавріат), вища освіта (основна загальна освіта, середня загальна освіта, спеціалітет, магістратура), вища освіта (підготовка кадрів вищої кваліфікації). Додаткова освіта включає у собі такі підвиди, як додаткову освіту дітей і дорослих і додаткову професійну освіту. Система освіти створює умови для безперервної освіти шляхом реалізації основних освітніх програм і різноманітних додаткових освітніх програм, надання можливості одночасного засвоєння декількох освітніх програм, а також урахування освіти, кваліфікації, досвіду практичної діяльності, що вже є, під час отримання освіти» [3].

Висновки. Наведені нами визначення змісту категорії «професійна освіта», які знайшли своє відображення у нормативних документах країн колишнього СНГ, дають підставу, на нашу думку, стверджувати, що саме визначення і розкриття змісту, наведене законодавцем у Проекті Закону «Про професійну (професійно-технічну) освіту, більш повно відображає сутність і зміст цього багатогранного поняття. Адже сучасні інтеграційні процеси, що відбуваються в світі, вимагають кардинальних перетворень в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Україна активно включилась у процес цих глобальних перетворень: відбувається активне реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти, переймається досвід розвинених країн світу щодо діяльності

професійних навчальних закладів (фінансування, управління закладами професійної освіти, програм професійного навчання, забезпечення проведення незалежних іспитів, залучення інвестицій шляхом участі у різних проектах) з урахуванням національної специфіки. На нашу думку, це призведе до того, що документ про професійну освіту, виданий Міністерством освіти і науки України, буде визнаватись всіма іншими країнами світу.

Список використаних джерел.

1. Кодекс Республіки Білорусь про освіту (№ 243-3 від 13 січня 2011 року – Режим доступу: http://kodeksy-by.com/kodeks_ob_obrazovanii_rb.htm
2. Проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/yakouyu-maye-buti-profosvita-v-ukrayini-mon-rozmistilo-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-zakonu-pro-profesijnu-profesijno-tehnichnu-osvitu>
3. Федеральный закон от 29.12.2012 № 273-ФЗ (ред. от 03.08.2018) «Об образовании в Российской Федерации» – Режим доступу: http://legalacts.ru/doc/273_FZ-ob-obrazovanii/
4. <http://zomvo.gov.ua/monitoringi-yakosti-osviti-13-10-41-11-01-2018/>

ДАЦЮК ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ПОДОЛАННІ СТИГМИ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ ВІЛІСНІДУ В УКРАЇНІ.

Важливим віддзеркаленням демократичного розвитку суспільства в Україні є рух до публічної політики. Дотримання її принципів прозорості, відкритості дозволяє приймати законні рішення на шляху становлення держави. На думку Т. Кадлубович «втілення в життя принципів публічної політики вирішує головні завдання демократизації суспільства» [1, с. 68.]. В цьому процесі публічна політика виступає регулятором взаємовідносин між владними інституціями та громадськістю. Але ефективне функціонування публічної політики можливо лише за умови наявності інформаційного забезпечення. [2, 3].

Необхідно зазначити, що відсутність існування інформаційної складової публічної політики в державі приводить до зниження довіри до державної влади зі сторони суспільства. Це може породжувати масові кризові явища та хаос в значущих сферах життя суспільства. Кінцевим етапом цього може бути відсутність усвідомлення ролі та значення інформаційного важеля контролю влади, що призводить до несвоєчасності реагування на наявні проблеми та гальмує їх вирішення. Натомість, поінформованість суспільства сприяє залученню останніх в політичний процес для вирішення соціально-болючих проблем соціума. Саме це забезпечує умови для створення інформаційних інститутів, де повинні висвітлюватися питання не тільки державного рівня, а проблеми певних системних груп, здатних до самоорганізації та включення в державний діалог.

В цьому контексті стигматизація та дискримінації ВІЛ-інфікованих як болюча соціально-медична проблема соціума, потребує осмислення, висвітлення та побудови нової парадигми в суспільстві. Використання принципів публічної політики, ключовою ланкою якою є інформаційна складова, сприяє захисту прав та інтересів уразливим групам населення, зокрема людям, що живуть з ВІЛ – інфекцією. Публічна політика в цієї сфери повинна бути спрямована на всі аспекти життя ВІЛ-інфікованих: забезпечити гідне працевлаштування, належну медичну допомогу, доступ до соціальних програм підтримки сім'ї, запобігти переслідуванням та уникнути покарань за наявний ВІЛ- статус.

Стигма як певний стереотип щодо людей, що живуть з ВІЛ за умови побудови відкритої, правильної, правдивої інформаційної політики в державі може мати інше контекстне значення. Саме вона не виступатиме, як рушійна сила, що виникає в суспільстві на неприйняття існуючих реалій. Важливість інформаційного супроводу соціальних процесів дуже важлива. Так, наприклад, Т. Парсон наголошує, що постійний обмін інформацією між суб'єктами та об'єктами забезпечує сталість соціального, економічного та політичного руху держави [3].

Грамотна інформаційна політика як складова публічної політики, повинна відповідати певним принципам. М. Пахнін вважає, що функціонування інформаційної політики повинна базуватися на наступних закономірностях: відкритості, системності, рівності інтересів та бути соціально орієнтованою та дотримуватись пріоритету права [5, с. 3].

Особливу увагу необхідно приділяти розвитку в державі інформаційної складової публічної політики щодо протидії стигмі та дискримінації людей, що живуть з ВІЛ. Це сприятиме, по – перше, доступу кожному громадянину до правдивої інформації; по-друге, зумовить створення інформаційних мереж зберігання, поширення, обміну інформацією щодо стигми та дискримінації ВІЛ-інфікованих в суспільстві; по-третє, створить умови для формування нового інформованого соціуму в зазначеній проблематиці; по-четверте, постійне оновлення та збагачення електронних баз зумовить поширення відкритої та прозорої інформації; по-п'яте, сприятиме інформаційній безпеці людині та входженню до міжнародного інформаційного простору. На думку А. Мажец-Богуславської, інформаційна політика протидії дискримінації щодо людей, що живуть з ВІЛ, є ключовим пакетом розроблення законотворчих рішень на початку формуванню толерантного відношення до людей, що залишилися на одинці з цією проблемою [6].

Залучення до інформаційного обговорення проблеми стигматизації та дискримінації людей, що живуть з ВІЛ відомих акторів, публічних діячів, зустрічі з інфікованими в прямому ефірі – це один із шляхів підтримки змін щодо ставлення до цих людей.

Одним із пріоритетних напрямків публічної політики є формування та розвиток інформаційної складової щодо протидії стигматизації ВІЛ-інфікованих. Забезпечення цього повинно включати комплекс заходів,

спрямованих на збереження, поширення, взаємообмін правдивої, достовірною, аргументованою інформацією для розв'язання проблеми стигматизації ВІЛ-інфікованих.

Список використаних джерел.

1. Кадлубович Т. Політична комунікація в демократизації владних відносин України: дис. канд. політ. наук: 23.00.02 / Кадлубович Тетяна Іванівна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 191 с.
2. Карпа М. Поняття «публічна політика»: системний підхід // Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при президентіві України. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 200.
3. Красин Ю. Публичная сфера и публичная политика в российском измерении Публичная политика в России. Сб. статей под общей редакцией Ю. Красина. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005.
4. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики / В. Парсонс; пер. з англ. О. Дем'янчук. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
5. Пахнін М.Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах / М. Л. Пахнін // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 3. – С. 87-95. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2014_3_14.
6. Як Польщі вдається тримати ситуацію зі СНІДом під контролем? – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/27400575.html>.

ДЕМЕДЮК ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

магістрант Національного університету «Одеська юридична академія»,

НОВА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА: ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ

04 вересня цього року виповнилось рівно рік від фактичного старту залучення фахівців з питань реформ до відкритих конкурсів на посади нової державної служби в 10 пілотних міністерствах, а також Секретаріаті КМУ, Нацдержслужбі, Національному агентстві електронного урядування. [10]

Раніше, 18 серпня 2017 року, Уряд на своєму засіданні затвердив низку нормативних актів, що відкривають наступний етап реформи державного управління, а саме:

1) Постанова КМУ № 644 «Деякі питання упорядкування структури Секретаріату Кабінету Міністрів України, апарату міністерств та інших центральних органів виконавчої влади» - про утворення директоратів та генеральних департаментів в ЦОБВ 2017 року та затвердження типових положень директоратів [4];

2) Постанова КМУ № 646 «Питання Секретаріату Кабінету Міністрів України» - про утворення директоратів в його структурі [5];

3) Постанова КМУ № 647 «Деякі питання реалізації комплексної реформи державного управління» - затверджено Порядок розподілу і використання бюджетних коштів на підтримку реалізації комплексної реформи державного управління [6];

4) Постанова КМУ № 648 «Про внесення змін до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби» – нова редакція, що стосується повноцінного функціонування Єдиного порталу вакансій державної служби НАДС [7];

5) Розпорядження КМУ № 580 «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2016 р. № 905» - зміни до Концепції запровадження посад фахівців з питань реформ [8].

Мета реформи державного управління – підвищення якості державної служби і публічної адміністрації в Україні в цілому, зокрема, через фокусування міністерств на своїй головній функції – формуванні державної політики, та значному посиленні кадрового складу державної служби.

Відповідно до рішень, затверджених Кабінетом Міністрів, у пілотних міністерствах створені нові структурні підрозділи – директорати політик, а також директорати стратегічного планування та євроінтеграції, що зосередять на собі ключову функцію міністерств – формування політики у підзвітних сферах. Для заміщення посад керівників директоратів, а також їх співробітників (керівників експертних груп, державних експертів), протягом року проводились відкриті конкурси. Основним завданням нових держслужбовців є формування державної політики у сферах своєї відповідальності, стратегічне планування та євроінтеграція.

Уряд розраховує, що завдяки відкритим конкурсам, державна служба поповниться значною кількістю нових фахівців із бізнесу, громадського сектору, а також з найкращих працівників у державному секторі. Кандидати на всі наявні вакансії будуть відбираються шляхом проведення прозорого конкурсу за міжнародними стандартами підбору персоналу.

Уряд також розробив єдиний портал, на якому зібрані вакансії фахівців з питань реформ та на якому можна подати документи на конкурс он-лайн. Щомісяця портал відвідувало близько 42 000 унікальних користувачів. Більш як 13 000 кандидатів подали заявки он-лайн, що становить у середньому 29 кандидатів на одну вакансію.

23 квітня відбулося чергове засідання Координаційної ради з питань реформування державного управління, на якому було презентовано Звіт про виконання у 2017 році Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 рр., розробленої відповідно до загальноєвропейських принципів та критеріїв належного урядування SIGMA/OECD [1]

Того ж року Україна підвищила рейтинг «Прозорість формування політики» на 34 позиції й посіла 65-е місце в 2017 році згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (Global Competitiveness Index of World Economic Forum). У червні 2017 року у України 114 місце за показником Public-sector performance рейтингу Global Competitiveness Index WEF [2]

27 грудня 2017 р. Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, яка містить загальну рамку реформи [9].

У 2018 році Уряд продовжує розбудову трьох ключових напрямів:

- ефективних структур та впровадження сучасних процедур в центральних органах виконавчої влади, зокрема процес трансформації міністерств, впровадження сучасних практик та інструментів формування державних політик, оновлення Регламенту КМУ;

- впровадження сучасних методів управління персоналом у державній службі, зокрема оптимізацію процедуру набору персоналу на державну службу, впровадження інформаційної системи з управління персоналом та електронний кабінет держслужбовця, запровадження процедури оцінювання результатів роботи державних службовців за чіткими показниками ефективності (KPIs);

У 2018 році завершиться реформа 10 пілотних міністерств. «Скоро ми завершимо формування інституційної карти щодо кожного пілотного міністерства. Визначимо, що будемо робити з невластивими міністерству функціями: передаємо місцевим органам влади чи розробляємо альтернативні рішення», - сказав в інтерв'ю Міністр Кабінету Міністрів Олександр Саєнко.

Він також підкреслив роль очільників міністерств у тому, як відбувається конкурсний набір на нові посади в міністерствах, що реформуються. Утім, не завжди вдається швидко знайти достойних кандидатів на вакантні посади. «Добре і швидко конкурси прийшли в Мін'юсті. З іншого боку ми бачимо, що в Міністерстві охорони здоров'я дуже вимогливі до якості кандидатів. Тому конкурси частково переоголосили. В МОЗ поки що знайшли тільки двох кандидатів на п'ять вакантних посад генеральних директорів директоратів», - додав Міністр. [3]

Список використаних джерел.

1. Звіт про виконання у 2017 році Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 рр.// <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/pro-vikonannya-u-2016-2017-rokakh-strategii-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukraini-na-2016-2020-roki.pdf>

2. Ковтун Т. Гендиректори для міністерств: що змінить у державі європейська реформа держслужби. - Українська правда// <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2017/06/23/7067619/>

3. Олександр Саєнко: Не є правильним рішенням підвищувати зарплати держслужбовцям без підвищення ефективності їхньої роботи// РБК-Україна. - <https://daily.rbc.ua/ukr/show/aleksandr-saenko-vlyaetsya-pravilnym-resheniem-1515477098.html>

4. Постанова КМУ від 18.08.2017 № 644 «Деякі питання упорядкування структури Секретаріату Кабінету Міністрів України, апарату міністерств та інших центральних органів виконавчої влади» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2017-p>

5. Постанова КМУ від 18.08.2017 № 646 «Питання Секретаріату Кабінету Міністрів України» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/646-2017-p>

6. Постанова КМУ від 18.08.2017 № 647 «Деякі питання реалізації комплексної реформи державного управління» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2017-p>

7. Постанова КМУ від 18.08.2017 № 648 «Про внесення змін до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/648-2017-p>

8. Розпорядження КМУ від 18.08.2017 № 580 «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2016 р. № 905» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-2017-p>

9. Розпорядження КМУ від 27.12.2017 № 1013-р «Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptsiyi-optimiz>

10. Уряд розпочинає конкурси на нові посади в міністерствах, - Олександр Саєнко// Урядовий портал. - <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250208165>

ЗИНОВЄЄВА ЛІЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА – ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІНЦЯ

Оволодіння такою важливою управлінською технологією, як лідерство, відноситься до числа найскладніших та найактуальніших в професії управлінця.

Феномен лідерства привертав увагу з давніх часів, але початок систематичного та цілеспрямованого вивчення лідерства відносять до часів появи досліджень Ф. Тейлора.

Феномен лідерства в організації у свій час досліджували: І. Адізес, Б. Басс, О. Виханський, Р. Дафт, Д. Коттер, М. Мескон, А. Наумов, с. Роббинс, Ф. Тейлор, с. Филонович, Е. Яхонтова, Г. Юккл та інші, а також до вивчення питань лідерства на державній службі долучались Л. Бізо, Є. Барань, І. Ібрагімова, М. Їжа, В. Князев, О. Кікоть, Н. Нижник, Л. Пашко, Т. Федорів, В. Малиновський та інші.

Лідерство – це тип управлінської взаємодії (в даному випадку між лідером і послідовниками), заснований на найбільш ефективному для цієї ситуації поєднанні різних джерел влади і спрямований на спонукання людей до досягнення загальних цілей.

Виділяють також «управлінське лідерство» (managerial leadership) – це особливі відносини між керівником організації (або керівниками підрозділів) та підлеглими, у результаті яких полегшується або ускладнюється виконання посадових обов'язків кожним із учасників. Управлінський лідер – індивід, який гармонійно поєднує у собі лідерські та менеджерські якості [3, с. 21-23].

У контексті реалізації завдань Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки Національним агентством України з питань державної служби підготовлено методичні рекомендації, де фактично вперше в історії державного управління в Україні у офіційному документі, виданому центральним органом виконавчої влади, з'явилось визначення поняття «лідерство» та сформульовано рекомендації щодо поведінки керівника для здійснення лідерства в органах публічної влади. А саме: лідерство визначається як «здатність керувати і заохочувати колег, підлеглих і партнерів діяти для досягнення цілей».

Відповідно до вимог вищенаведених методичних рекомендацій, лідер:

1. Передбачає майбутні події і спільно з колегами, підлеглими та зацікавленими сторонами розробляє стратегію для запобігання майбутнім проблемам.
2. Повідомляє своє бачення колегам та підлеглим, щоб виробити натхнення, ентузіазм і прихильність місії колективу.
3. Використовує власний ентузіазм для того, щоб вести інших до досягнення результатів.
4. Демонструє розуміння повної картини і продовжує збирати інформацію для розширення власних уявлень (знань).
5. Готує свій підрозділ до змін.
6. Допмагає підлеглим прийняти зміни, впливаючи на їх сприйняття і використовуючи підтримку інших.
7. Змінює власні управлінські підходи залежно від ситуації.
8. Створює індивідуальні спеціальні завдання для розвитку інших, організовує робочі ситуації з метою ефективно підвищити знання, уміння і навички підлеглих.
9. Швидше дає можливість підлеглим самим вирішити проблему, аніж просто сам приймає рішення за них.
10. Виражає свої почуття і переконання – з одного боку сміливо, і, з іншого боку, зважаючи на почуття і переконання інших людей [3, с. 25].

А. Менегетті, засновник онтопсихології, автор книги «Психологія лідера», переконаний, що лідер від народження одержує певні нахили, але це не означає, що ця людина стане лідером. Щоб стати лідером, треба досягти відповідного рівня культури, освіти, життєвого досвіду й професіоналізму. Основними факторами, що створюють дійсного лідера (за А. Менегетті) визначаються: культура й освіта, здатність долати стереотипи. Для цього потрібна внутрішня зрілість. Лідер повинен уміти підніматися над традиційними цінностями; знати свій прихований потенціал. Виходить, що лідерство – це робота. Насамперед робота над собою. А вроджені задатки лідера – це той внутрішній потенціал, якому треба підкорити себе й спрямувати у потрібне русло.

Прояви й характер лідерства залежать від багатьох факторів. Серед них головну роль відіграють особисті якості людини, й не тільки керівника, а кожного із членів групи. Згідно з теорією лідерських якостей (теорія великих людей), найкращі керівники мають певний перелік особистих якостей, які є загальними для всіх (чесність, високий рівень інтелекту, знання, вражаюча зовнішність, ініціативність, дисциплінованість, високий рівень впевненості у собі, здоровий глузд, мудрість). Разом з тим немає єдиної думки щодо набору професійних якостей, які мають бути притаманні справжньому лідеру. Оскільки не існує такого набору, то й ефективність керівництва ситуаційна, хоча особисті якості керівника мають важливе значення в управлінні людьми.

Професійні якості сучасного лідера – найстійкіші характеристики, що мають вирішальний вплив на управлінську діяльність. У психологічному аспекті вони залежать від характеру, структури, спрямованості, досвіду, здібностей особистості, умов праці. Це складні, багатогранні феномени, конкретні вияви яких залежать від структури особистості й від дії різних чинників. Аналіз наукової літератури дає можливість зробити висновок, що забезпечити високу ефективність управління у ринкових умовах може тільки професіонал, який володіє певними професійними якостями, інтегрованими управлінськими навичками, такими як: адаптаційна мобільність, контактність, стресостійкість, домінантність.

Успішне лідерство залежить від наявності необхідних професійних якостей у керівника. Дослідниками діяльності виконавчих директорів у Великобританії було визначено перелік особистих якостей (за зменшеною значимістю), які впливають на ефективність управління.

Перелік особистих якостей керівників-лідерів, які забезпечують ефективність управління:

1. Здатність працювати з людьми.
2. Відповідальність за виконання важливих завдань.
3. Потреба в досягненні результатів.
4. Попередній досвід лідерства.
5. Великий досвід у різних галузях діяльності.
6. Здатність вести справи та переговори.
7. Готовність ризикувати.
8. Здатність генерувати нові ідеї.
9. Обдарованість.
10. Здатність змінювати стиль керівництва в потрібній ситуації [2, с. 44-45].

Сьогодні відома не одна теорія лідерства, що містить рекомендації, як стати лідером або розвинути в собі лідерські якості. Як приклад наведемо найбільш поширений набір таких рекомендацій, хоча в чомусь вони повторюють властивості, що визначають потенціал лідерства: успішність, уміння визначити пріоритети, уміння вловити суть, своєчасність прийнятих рішень, уміння сформувати команду, делегування повноважень, вплив, довіра, уміння повести за собою, уміння володіти увагою, «стеля» лідерства, становлення лідера, виховання лідерів.

На сучасному постіндустріальному етапі, коли розвиток здійснюється за відсутності явно виражених закономірностей, а також маємо збільшений рівень конкуренції, особливого значення набувають своєчасно і якісно здійснювані перетворення об'єкта управління і його системи управління.

При здійсненні таких перетворень від керівника вимагається володіння лідерськими якостями.

Комплексний аналіз чималої кількості успішно проведених корпоративних перетворень дозволив визначити основні характеристики лідерів. До числа таких якостей лідера, на які слід звернути увагу, відносяться наступні.

1. Чітке бачення управлінської ситуації – і становище об'єкта управління у зовнішньому середовищі.
2. Уміння організувати ефективну систему комунікацій.
3. Рішучість перетворень.
4. Витривалість.
5. Етичні стандарти.
6. Уміння підтримувати ділові контакти [1, с. 341].

Таким чином, можна зробити висновок, що рекомендацій, як стати лідером або підвищити свої лідерські якості, досить багато. Вони можуть послужити хорошу службу, якщо пропущені крізь призму власного досвіду управлінця, апробовані їм у реальній управлінській практиці. Також слід пам'ятати, що рекомендації, які «спрацьовують» в одному випадку, можуть виявитися недостатньо ефективними в іншому. Але не прагнути до підвищення власного управлінського потенціалу, розвитку лідерських якостей - є неприпустимим для того, хто несе відповідальність за ефективне функціонування об'єкта управління.

Список використаних джерел.

1. Литвак Б. Г. Стратегический менеджмент: учебник для бакалавров / Б. Г. Литвак. – М. : Издательство Юрайт, 2013. – 507 с. – (Серия : Бакалавр. Академический курс).
2. Лідерство в системі державної служби : навч. посіб. / [Іжа М. М., Попов С. А., Давтян С. Г. та ін.]; за заг. ред. М. М. Іжі. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 132 с.
3. Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України. – Вип. 38 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. – 542 с.

ІВАНКЕВИЧ АНАТОЛІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТА КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

В українському суспільстві відбуваються якісні зміни, розвиваються ринкові відносини, які поширюються й на політику. Це потребує переосмислення суспільних реалій в царинах, нерозривно пов'язаних із суспільною свідомістю, особливо в тих, де діяльність здійснюється в умовах конкурентної боротьби. До таких належить і політична реклама. В Україні вже можна підбити деякі підсумки її становлення. Передовсім важливо відзначити кількісне зростання політичної реклами, зумовлене освоєнням нових каналів комунікації, використанням різноманітних типів рекламних звернень. Очевидні й якісні зміни: професійний підхід до ведення рекламних кампаній, використання результатів соціологічних досліджень, стратегічне планування, фахове розробляються рекламні звернення. Все це важливо, тому що Україна входить в передвиборчі перегони Президента та Верховної Ради 2019 року.

Політична реклама – це заходи та способи формування думки виборців шляхом подання загалом об'єктивної інформації, що переконує у перевагах певного кандидата чи політичної організації. Вона складається з об'єктивної і переконливої інформації про конкретну політичну особу чи організацію та емоційно впливового повідомлення [1.с.18].

Сучасна політична реклама має такі відмітні особливості:

- товаром, що рекламується, є людина або певна соціальна філософія, а не продукт, послуга чи підприємство;
 - тривалість політичної рекламної кампанії, як правило, обмежується точно визначеним часом;
 - у політичній рекламі найгострішими проблемами є морально-етичні, бо успіх чи неуспіх політичної рекламної кампанії завжди має далекосяжні наслідки для великих груп людей, а іноді і для всієї країни;
 - створення іміджу політику або політичній партії є не заміником політики, а тільки додатком до неї;
 - створення іміджу політику або політичній партії треба починати задовго до початку виборчої кампанії [2].
- Перед спеціалістами в галузі політичної реклами постають такі завдання:
- з'ясувати, чого саме бажає громадськість від лідера та його партії;
 - забезпечити бажані позитивні особистісні характеристики лідера за допомогою відбору та посилення тих, які він уже має;
 - навчити лідера мистецтву спілкування з аудиторією, засобами інформації, тобто навчити його азів акторського мистецтва: добрий політик сьогодні той, хто вміє „подати себе» з екрана телевізора, знає, як примусити людей усміхнутись чи зажуритись;
 - наблизити лідера до мас, показавши, як багато важить для нього сім'я, як він захоплюється спортом, як ставиться до своєї кішки чи свого собаки, яке в нього хобі тощо [3].

Імідж політика має відповідати очікуванням електорату, духові часу, оцінкам і уявленням його виборців. Оскільки імідж створюється приблизно так, як розв'язується кросворд, – у кожную порожню клітинку щось вписується, то вкрай необхідно за допомогою рекламних заходів заповнити всі інформаційні клітинки задуманого типу чи іншого політичного діяча або партії. Інакше їх заповнить масова свідомість на власний розсуд або супротивна сторона.

Процес створення іміджу політика, відбувається за такими етапами. Передовсім окреслюється політична та економічна платформа політика чи його партії, а також чітко визначається програма партії. Потім вивчаються реальні характеристики політика – його характер, звички, манера поведінки тощо. І тільки потім починають вигадувати потрібний типаж, оскільки люди легше сприймають саме типаж, а не реальну людину. Типажі можуть

бути найрізноманітнішими: хитрий лис, батько нації, хороший хлопець, сильна людина, яка може захистити, аскет, святий, котрий нічого не хоче для себе, або навпаки – ділова людина, підприємець, який сам заробив гроші і знає, як зробити так, щоб усі стали багатими [4].

Теоретики комунікації розробили функціональний та порівняльний різновиди іміджу. Функціональний підхід класифікує імідж як дзеркальний, поточний та множинний. Дзеркальний – це імідж, який відповідає нашому уявленню про самих себе. Тобто, пересічний виборець, слухаючи кандидата на державну посаду, бачить себе ніби в дзеркалі та аналізує, який він є насправді. Однак тут є і вада – люди дуже різні й не виключено, що хтось вирішить, що його портрет спотворено, як у кривому дзеркалі. Поточний – це тип іміджу, що має назву на перший погляд. У цьому випадку недостатня інформованість, нерозуміння й упередженість формують імідж політика або партії не менше, ніж реальні вчинки. Тут найважливішим завданням іміджмейкерів є створення правдивого типу іміджу. Множинний імідж створюється за наявності замість однієї корпорації низки незалежних структур. Активно застосовується імідж для проведення партійних зборів, засідань парламенту, мітингів, демонстрацій тощо. При цьому кожна його складова працює на загальний результат, бо лише один недогляд може перекреслити все інше.

Теоретики комунікації класифікують імідж і відповідно до сфери застосування, тобто імідж політика зовсім інший, ніж імідж бізнесмена або поп-зірки. Порівняльний тип іміджу передбачає постійне порівнювання іміджевих характеристик з реальними. Помітивши значну різницю, іміджмейкери повинні корегувати хід передвиборчої кампанії. Іміджева політична кампанія будується з використанням набору традиційних прийомів. Для політичної реклами важливою є та обставина, що світ, у якому ми живемо, може постати у вигляді трьох різних іпостасей: світу реального, світу інформаційного та світу символічного. Заведено вважати, що реальні події тільки тоді стають значущими, коли вони знайшли відображення в засобах масової інформації. Події ніби й немає, якщо про неї не написано в газеті чи не повідомлено по радіо. Саме тому політична реклама стає інформаційним містком між електоратом і партіями [5,с.26].

Для того щоб, політична реклама, дійшла до свого потенційного споживача, вона має не лише використовувати ті чи інші ефекти, які дають переважно ситуаційний результат і повною мірою не впливають на поведінку, а брати до уваги ціннісний пласт культури, оскільки він складає своєрідний ментальний пласт спільноти і, безперечно, є одним з базових компонентів, що визначають поведінку індивіда. Політична реклама як продукт, що існує в межах культури, має орієнтуватися на цінності, в просторі яких перебуває і функціонує. Тоді вона набуває власної цінності [6].

Список використаних джерел.

1. Сергієнко Н.О. Психологічні прийоми в політиці: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2008.- 194 с.
2. Виборчі технології як чинник впливу на масову свідомість [Електронний ресурс] / А. Нальотов // Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=77&c=1811>.
3. Гранадзер Г.Б. Політична реклама як засіб розвитку комунікативного дискурсу/ Г.Б. Гранадзер; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К., 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2007/07ggbrkd.zip>.
4. Варій М. Психологія та виборчі технології / Науково-методичний посібник. – Львів: Вид-во «СПЛОМ», 2009.
5. Кочубей Л.О. PR у політичній сфері: Підручник. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. - 472 с.
6. Бебик В.М. Політичний маркетинг і менеджмент. - К.,2011. - 135 с.

КАПШТИК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач Хмельницького університету управління та права

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Реалії сьогодення вказують на актуальність наукового супроводу процесу розбудови стратегічних комунікацій в Україні. Надзвичайно важливим на нинішньому етапі розвитку нашої держави є розроблення методичних основ стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони. При дослідженні теоретико-методологічних засад стратегічних комунікацій провідні вітчизняні вчені [1–3], зазвичай використовують загальнонаукові методи: моделювання, системний підхід, порівняння.

Моделювання – вивчення об'єкта (оригіналу) шляхом створення та дослідження його копії (моделі). Загалом теорія комунікації оперує великою кількістю моделей загальнотеоретичного і прикладного характеру. Це соціологічні, психологічні, семіотичні, технічні моделі; моделі пропагандистської, іміджевої, масової комунікації та багато інших.

При системному підході об'єкт розглядається як множина елементів, взаємозв'язок яких зумовлює цілісні інтегральні властивості даної множини. Системний характер комунікації дозволяє встановити рівневу ієрархію комунікативних систем, виявити соціокультурну диференціацію і варіативність комунікативних засобів. Системний підхід заснований на використанні:

аналізу – розкладання системного цілого на різнорівневі за ступенем складності складові (підсистеми, компоненти, елементи);

синтезу – розгляд інтегральних властивостей цілісності, якими складові її елементи, компоненти або підсистеми не володіють.

Метод порівняння являє собою пізнавальну операцію, засновану на судженнях про схожість або відмінність об'єктів. За допомогою порівняння виявляються їх якісні та кількісні характеристики. Головна умова використання

даного методу полягає в наявності загальної ознаки, згідно якої порівнюються досліджувані об'єкти. На основі цього методу можна виявити, зіставити рівні та визначити тенденції розвитку досліджуваного явища.

Теорія комунікації являє собою багаторівневу розгалужену систему; в ній використовуються методи таких наук, як соціологія, психологія, лінгвістика, педагогіка тощо.

Соціологічний метод являє собою сукупність прийомів конкретних соціологічних досліджень, спрямованих на збір і аналіз емпіричних даних, що відображають реальний стан комунікативних процесів у суспільстві. Методи соціологічних досліджень (опитування, анкетування, експерименти, статистичний аналіз, математичне моделювання) дозволяють зібрати багатий фактичний матеріал і на його основі вивчати соціально-комунікаційні процеси і явища. Широке застосування соціологічний метод знаходить при дослідженні процесів масової комунікації, особливо в таких областях, як вивчення соціально-культурної специфіки інформаційних процесів, вивчення засобів масової комунікації і ступеня їх впливу на суспільну свідомість, дослідження процесів взаємодії ЗМІ з громадськими структурами.

Контент-аналіз – це експериментальний метод, в першу чергу розрахований на вивчення діяльності ЗМІ шляхом систематичної числової обробки, оцінки та інтерпретації форми і змісту повідомлення інформаційного джерела. Для отримання таких даних використовується електронно-обчислювальна техніка і методи програмного моделювання. Головним об'єктом контент-аналізу є тексти, фонограми, аудіо-та відеозаписи, які містять друковану або радіотелевізійну інформацію. Крім того, аналізуються опитування громадської думки з метою визначення ефективності діяльності різних інформаційних засобів. Дані, одержані за його допомогою, виявляють роль ЗМІ у формуванні смаків, уподобань, інтересів і думок різних соціально-демографічних і професійних груп, їх ставлення до тих чи інших процесів в області економіки, політики, культурного та соціального життя. Пильна увага приділяється участі населення у виборчих кампаніях і ролі ЗМІ в розгортанні і результатах таких кампаній. На основі контент-аналізу формулюються рекомендації щодо вдосконалення інформаційного забезпечення різних соціальних процесів, даються поради журналістам, оглядачам, коментаторам, яким чином вони повинні звертатися з різними типами інформації, щоб уникнути небажаних результатів. Метод контент-аналізу використовується і в теоретичних дослідженнях, що розкривають характер взаємовідносин засобів інформації і громадських структур. Велика увага в таких дослідженнях приділяється ролі телебачення у формуванні культурно-моральних основ сучасного суспільства. Крім того, метод контент-аналізу допомагає покращувати як зміст, так і спосіб подання інформації, що передається по різних каналах мас медіа, і тим самим сприяє вибору найбільш ефективних засобів і шляхів вдосконалення інформаційної діяльності.

Інтент-аналіз – метод, за допомогою якого вивчається проблема цілеспрямованості вербальної комунікації. Намір становить власне психологічний пласт мови, найчастіше саме він в першу чергу вловлюється людьми в розмові, на нього слідує реакція співрозмовника.

Метод спостереження застосовується при зборі попереднього матеріалу дослідження і контролі отриманих емпіричних даних. За допомогою цього методу можуть бути виявлені норми вербальної і невербальної взаємодії, встановлені комунікативні засоби, що використовуються комунікантами в різних ситуаціях і різних емоційних станах.

Метод соціометрії відноситься до інструментарію соціально-психологічного дослідження структури малих груп, а також особистості як члена малої групи. За допомогою соціометричного методу, його спеціальних процедур опитування, вимірювання та розрахунків вивчають типологію соціальної поведінки в умовах групової діяльності, оцінюють згуртованість, сумісність членів групи.

На жаль, маємо визнати, що ситуація із науковим супроводом процесу розбудови стратегічних комунікацій в Україні складається неоднозначно. Безпекові виклики змушують дослідників активно шукати рішення в цій сфері в інтересах національної безпеки і оборони, однак єдиного підходу до зазначеної проблематики у сфері стратегічних комунікацій не існує. Перераховані методи не вичерпують методичні основи стратегічних комунікацій, але є одними з найбільш широко ними використовуваних, кожен метод, як правило, застосовується у поєднанні з іншими методами.

Список використаних джерел.

1. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації / Д. В. Дубов // Стратег. пріоритети. – 2016. – № 4 (41). – С. 9–23.
2. Романенко Є. О. Комунікативна політика держави: теоретико-методологічний аналіз: монографія / Є. О. Романенко. – К. : НАДУ, 2014. – 400 с.
3. Стратегічні комунікації: словник / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2016. – 416 с.

КАРАСАВА НАТАЛЯ АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ

Пенсійна система є вагомим складовим соціально-економічного розвитку будь-якої держави світу, а тому є об'єктом дослідження у науці публічного управління. Зародження пенсійної системи як соціального інституту відбулося досить давно. Історія свідчить, що в Римській імперії для легіонерів була передбачена можливість забезпечення їх старості за рахунок переданого у володіння кожному легіонеру наділу захопленої в результаті війн землі. На думку багатьох фахівців у сучасному світі історію пенсійної системи прийнято відраховувати з XVIII-XIX

ст., коли почався перехід від державного забезпечення окремих категорій державних службовців до пенсійних механізмів, що охоплює всіх громадян країни [2; с.11].

Аналізу стану системи пенсійного забезпечення присвячено багато матеріалів у науковій, навчальній літературі, у засобах масової інформації та на електронних ресурсах. Серед вчених та фахівців, котрі в своїх працях досліджували проблеми функціонування пенсійної системи та шляхи удосконалення сучасного її стану, багато вітчизняних і зарубіжних теоретиків і практиків, серед яких С. Лаптева, Е. Лібанова, Б. Надточій, М. Ріппа, І. Сирота, Сташков, с. Юрій та інші [5; стр.36].

Управлінські механізми у суспільстві змінюються з часом, тому однією з актуальних проблем науки постає всебічний аналіз охоплення управлінською дією соціального організму, що забезпечує керованість соціуму та формування дієвих управлінських механізмів [1, с. 1].

Проблема модернізації або радикальної трансформації наявних пенсійних систем – одна з головних на порядку денному в Україні, як і більшості країн світу. Необхідність перетворень пов'язана і з вартістю пенсійного забезпечення осіб похилого віку, категорія яких стійко зростає і спричинена феноменом «постаріння населення», тобто з властивим пенсійним системам інституційним «застарінням».

Недосконале управління складовими системами пенсійного забезпечення може призводити до кризи фінансово - економічної системи країни. Також пенсійне забезпечення громадян є одним з важелів впливу на політичну ситуацію в державі. Тому постійний аналіз ризиків розвитку системи, прийняття рішень щодо її реформування постає гострим та актуальним питанням для держави.

На жаль, сьогодні стан системи пенсійного забезпечення залишається найсерйознішим чинником напруженості в суспільстві. В умовах переходу до соціально-орієнтованої ринкової економіки необхідною компонентною постає зміна підходів до управління пенсійними системами. Інноваційні напрямки полягають у використанні сучасних технологій та забезпеченні гнучкого поєднання ринкових та адміністративних методів управління пенсійними системами.

Ці методи повинні вирішити такі проблеми, як недостатність джерел фінансування пенсійних витрат, низький розмір пенсій, низька якість обслуговування громадян та ін.

Визначити нові методи управління та шляхи подальшого розвитку можна шляхом співставлення того, що було передбачено розпорядчими (наказами, дорученнями тощо) та нормативними (законами, постановами тощо) актами з тим, що було фактично досягнуто при реалізації механізмів держави у сфері управління вітчизняною пенсійною системою.

Питання реформування механізмів державного соціального забезпечення, а зокрема пенсійної системи України набувають особливого значення, оскільки система фінансування пенсійного забезпечення, заснована на принципах перерозподілу поточних доходів та солідарності учасників системи, на сьогодні показала свою нездатність адаптуватися до умов сьогодення.

Пенсійна політика складається з проведення заходів, які не мають системності, що зумовлено багатьма факторами, у тому числі недостатністю досліджень для теоретико-методологічного обґрунтування управлінської діяльності в цій сфері. Це й визначає актуальність теми.

Наявність величезної кількості нерозв'язаних практичних та теоретичних проблем функціонування системи пенсійного забезпечення України потребує її реформування, щоб якнайкраще відповідати потребам суспільства в цілому.

Треба враховувати, що з одного боку, вирішення цих проблем неможливе без відновлення економічного росту країни, її соціально-економічного розвитку, а з іншого дефіцит Пенсійного Фонду ще більше посилює борговий зашморг економіки за рахунок додаткових видатків державного бюджету та створює соціальну напругу в суспільстві.

Отже розвинену та ефективну державну систему управління відрізняє від системи управління так званих «третіх» держав той факт, що перша забезпечує збалансованість державних інтересів, з однієї сторони, та з іншої - інтересів її громадян.

Головною метою аналізу розвитку та поточного стану пенсійного забезпечення в Україні є визначення адміністративного та соціально - організаційного механізму побудови такої системи, яка б дозволила вирішити проблему підвищення її стійкості і ефективності та обґрунтування шляхів удосконалення адекватного забезпечення цієї системи.

Під час вже пройдених етапів реформування пенсійної системи приймалися рішення щодо збільшення та зменшення розміру страхових внесків, які спрямовуються на пенсійні виплати, стимулювання платників цих внесків, збільшення пенсійного віку, скорочення пільгових категорій пенсіонерів, змінювались формули розрахунку пенсій. Це давало певні результати на деякий час, але не вирішило проблему залежності фінансування пенсій за рахунок поточних надходжень. Технологічний, організаційний, інфраструктурний та кадровий розвиток Пенсійного фонду потребує нових підходів, урахування інноваційних ідей та широкого втілення новітніх інформаційних технологій [4; с.1].

Тому дослідження діяльності Пенсійного фонду України в умовах проведення реформ дає розуміння перспектив подальшого розвитку, які забезпечать функціонування соціально - економічних трансформацій суспільного життя. Серед цих перспектив – розвиток трирівневої пенсійної системи, впровадження накопичувального страхування (тобто другого рівня - накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом [3, ст. 2]), створення й ефективного стимулювання пенсійного забезпечення, детінізація доходів громадян, усунення корупційних складових, створення робочих місць, удосконалення механізмів публічного управління пенсійною системою, формування громадської нетерпимості до порушення законодавства тощо.

Впровадження запропонованих заходів щодо реформування системи пенсійного забезпечення надасть можливість стабільного розвитку Пенсійного фонду, насамперед спроможності отримувати кошти в повному обсязі та більш ефективно використовувати їх в пенсійній системі. Це в свою чергу буде мати безпосередній вплив на соціальний захист непрацездатного населення країни. Пенсійна система є перспективним об'єктом дослідження, оскільки з подальшим розвитком суспільства вимоги до пенсійного забезпечення будуть дедалі зростати [6; с.15].

Список використаних джерел.

1. Мамонов І.Л. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування як складові соціального управління [Електронний ресурс] / І.Л. Мамонов. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12MILSSU.pdf>
2. Буряченко О. Є. Пенсійна система України: еволюція розвитку [Електронний ресурс] / О. Є. Буряченко // Демократичне врядування : ел. зб. – Львів, 2015. – Вип. 15. – Режим доступу: http://vivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk15/fail/Burjachenko.pdf.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. №1058-IV. – Електронний ресурс. – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
4. Про схвалення Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року / Розпорядження Кабінету міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 672-р. – Електронний ресурс. – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
5. Загорєєва О. Ю. Проблеми та напрямки реформування пенсійної системи України / О.Ю. Загорєєва // Науковий журнал «Молодий вчений», січень, 2017. - № 1.1 (41.1). – С. 36-40.
6. Мартиненко Н. В. Пенсійна система як об'єкт державного управління / Н.В. Мартиненко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» // № 4 (26), 2 т., 2017 – С. 14-20.

КИРИЧЕНКО ХРИСТИНА ОЛЕГІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЦІЛЬОВА АДРЕСНА МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

«Соціальна держава – тип держави, яка проводить державну політику, спрямовану на забезпечення прав і свобод людини і насамперед соціальних прав, досягнення високого рівня добробуту населення, забезпечення соціальної безпеки суспільства, задоволення соціальних потреб, створення умов для реалізації особистістю свого соціального потенціалу». [3].

«Обов'язком соціальної держави є здійснення соціальної політики, яка має бути спрямована на розробку і здійснення системи реформ і заходів соціального захисту населення. Держава має сприяти створенню соціального порядку, турбуватися про всі верстви населення і особливо про соціально вразливі групи» [4].

У Конституції України визначено: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених цим законом» [5].

Соціальний захист населення є одним із найважливіших завдань будь-якої соціальної держави.

Соціальний захист має бути головним напрямом реалізації соціальної політики держави.

Як відомо, соціальна політика – це діяльність держави з управління розвитком соціальної сфери суспільства, спрямована на підйом трудової та громадсько-політичної активності людей, задоволення їхніх інтересів і потреб, утвердження певного способу суспільного життя. Соціальна політика охоплює всі сфери життєдіяльності людей (праця, побут, культура), причому відповідно до своєї специфіки одні з цих сфер (наприклад, виробництво) служать об'єктом її безпосередньо регулюючого впливу, а в інших сферах (наприклад, у сфері демографічних відносин) такий вплив здійснюється опосередковано – шляхом створення умов, які спонукають людей до бажаної державній владі соціальної поведінки.

Соціальна політика регулює відносини між суспільством і особистістю переважно через регулювання відносин між суспільством і соціальними групами, приналежність до яких визначає зміст соціальних інтересів особистості. Відповідно до цього одним із найважливіших принципів соціальної політики виступає управління інтересами і через інтереси людей. Визначаючи заходи, спрямовані на підвищення добробуту народу, соціальна політика покликана обирати такі конкретні шляхи підйому життєвого рівня народу, котрі сприяють соціальній справедливості.

Головним завданням системи соціального забезпечення є боротьба з бідністю. Завдання боротьби з бідністю має отримати пріоритет перед іншими функціями, що забезпечуються наданням адресних матеріальних допомог.

Адресність є принципом призначення соціальної допомоги, що поліпшує використання виділених на цілі соціальної допомоги коштів шляхом спрямування допомоги цільовим категоріям населення. Адресність допомог дозволяє або збільшити розмір допомоги найменш забезпеченим верствам населення в межах наявного бюджету програми соціальної допомоги, або досягнути заданого ефекту за найменших витрат бюджетних коштів [6].

Сьогодні на порядку денному пошук оптимальних шляхів надання матеріальної допомоги як на державному так і місцевому рівнях. Запровадження нових і вдосконалення діючих соціальних програм дають можливість оптимізувати управління системою соціального захисту населення на рівні кожного регіону, забезпечити високу якість та оперативність надання послуг найвразливішим громадянам і сім'ям [1].

Питання соціального захисту громадян - це понад усе прерогатива державної політики. Держава має вживати заходів щодо вирішення проблемних питань економічного становища і гарантій соціального захисту

громадян. Але сьогодні держава не готова внаслідок економічних обставин забезпечити виконання програм соціальноорієнтованого напрямку в повному обсязі. [2].

У період економічної кризи, коли ресурси обмежені, а потреби зростають, більшість європейських держав намагається проводити політику скорочення надання допомоги соціально незахищеним прошаркам населення.

У всіх європейських країнах соціальний захист багатofункціональний. Як правило, він відповідає основним соціальним ризикам, з якими стикається будь-який громадянин протягом свого життєвого шляху.

Таким чином ми дійшли наступного висновку: коли розвивається людське суспільство, з'являються нові категорії мало захищених верств населення, допомога стає багатограннішою, тому розвиток адресної матеріальної допомоги повинен йти паралельно з розвитком і зростанням потреб людини. Наявна система державної соціальної допомоги в Україні формувалася поступово. Нові соціальні програми в Україні розроблялися як реакція на соціально-економічні та політичні зміни, які відбувалися у суспільстві. Сьогодні адресна матеріальна політика зосереджує свої зусилля переважно на людях, які потребують особливого додаткового захисту. Усі без винятку західноєвропейські країни матеріально підтримують своїх громадян, які мають право на безкоштовну державну медичну допомогу. Однак системи соціальної допомоги в різних країнах Євросоюзу різняться залежно від національних особливостей, від існуючих політичних і економічних умов. Функціонування системи адресної матеріальної допомоги як в Україні, так і в країнах Європи внаслідок дії різних соціально-демографічних та політико-економічних чинників зазнає суттєвих змін, і тому потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел.

1. Винник С.О., Пилипенко С.О. Сучасні системи соціального захисту населення і перспективи їх запровадження в Україні / С.О. Винник, Н.М. Пилипенко // Економіка і регіон. – 2011. - №1. – С.118-119.
2. Горбатюк С. Соціальна робота як засіб впливу на формування соціального самопочуття населення України / С. Горбатюк// Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2009. - №1.– С.229-230.
3. Енциклопедія державного управління: у 8 т./ Нац. акад. держ. Упр. При Президентіві України; наук.- рд. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін.. – К.: НАДУ, 2011
Т.1: Теорія державного управління / наук.-ред. Колегія: В.М. Князев (голова), І.В. Розпуненко (співголова) та ін. – 2011. - с. 535, ISBN 978-966-619-286-1;
4. Енциклопедія державного управління у 8 т./ Нац. акад. держ. Упр. При Президентіві України; наук.- рд. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін.. – К.: НАДУ, 2011
Т.1: Теорія державного управління / наук.-ред. Колегія: В.М. Князев (голова), І.В. Розпуненко (співголова) та ін. – 2011. - с. 536, ISBN 978-966-619-286-1;
5. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.;
6. Рудкевич І. В. Етапи становлення та розвитку державної політики соціального захисту населення України / І. В. Рудкевич // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 4. – С. 99–102.

КОРВЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.мед.н., доцент*

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ЄДИНИЙ ПРОЦЕС У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Змістом сучасного етапу розвитку України є велика кількість складних, багато в чому взаємозалежних і, часом, суперечливих процесів, бажаним наслідком яких повинні стати суттєві зміни у соціально-економічному житті суспільства та діяльності держави.

До числа таких процесів можна віднести реформування адміністративно-територіального устрою держави, місцевого самоврядування на основі створення об'єднаних територіальних громад та реформу охорони здоров'я, яка передбачає як централізацію певних функцій, так і децентралізацію управління.

Разом з тим, до теперішнього часу, в багатьох випадках не вирішені питання підвищення суб'єктності органів місцевого самоврядування та реалізації принципу субсидіарності, у тому числі, у сфері охорони здоров'я.

Що стосується охорони здоров'я, то і на цьому напрямку неодноразово декларовані державою реформи досі не привели до очікуваних результатів. Медична допомога на місцевому рівні залишається малодоступною та недостатньо якісною, особливо для сільських мешканців.

Вкрай незначний ефект змін, що були заплановані та реалізовувалися у сфері охорони здоров'я, є наслідком, у певній мірі, низького рівня суб'єктності органів місцевого самоврядування та відсутності реалізації принципу субсидіарності, про що вже йшлося раніше.

Відсутність суттєвих зрушень змусило державу активно вдосконалювати політику та прискорювати дії щодо реформування місцевого самоврядування й охорони здоров'я у контексті децентралізації влади. Про це свідчить значна кількість державних актів прийнятих в останні чотири роки. Ці акти визначають ідеологію і практичні дії щодо змін у місцевому самоврядуванні та охороні здоров'я.

Особливістю проведення децентралізації влади в Україні є те, що одночасно триває процес реформи місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики [1].

Саме одночасне прийняття правових актів, що регулюють зміни в сферах про які тут йдеться, формує унікальну можливість комплексного підходу у створенні на місцях збалансованої, результативної та ефективно організаціїно-правової й соціально-економічної системи, що забезпечує задоволення потреб людей.

Таким чином можна стверджувати, що сутністю вказаної особливості є взаємопов'язаність територіальних та галузевих перетворень, а платформою реалізації цієї взаємопов'язаності – створення «спроможних територіальних громад» – таких громад, «які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці».

Тобто спроможною територіальною громадою є така громада, яка має місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси достатні для вирішення органами самоврядування питань місцевого значення в інтересах громади [2].

В свою чергу, «спроможна територіальна громада» є результатом об'єднання територіальних громад (надалі ОТГ).

Об'єднання територіальних громад дозволяє органам місцевого самоврядування отримати повноваження та ресурси, що мають міста обласного значення, у тому числі прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Для виконання делегованих державою повноважень ОТГ надають відповідні трансферти: дотації, освітню та медичну субвенції, субвенції на розвиток інфраструктури громад тощо.

Ці та інші можливості, що виникли у процесі реформи адміністративно-територіального устрою, зокрема створення ОТГ, не тільки збільшують потенціал, але і накладають на органи самоврядування значну відповідальність за реалізацію на місцях змін, котрі відбуваються у різних галузях, що забезпечують благополуччя людей.

Досить яскраво така відповідальність видна на прикладі реформування охорони здоров'я.

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України, Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної служби здоров'я України» інші нормативно-правові акти передбачають радикальну зміну правових та фінансових відносин усіх суб'єктів медичної допомоги населенню, створення нових організаційних форм надання лікувально-діагностичних послуг. До таких корінних перетворень відносяться: утворення Національної служби здоров'я України, як єдиного замовника і платника за медичні послуги гарантовані державою; автономізація постачальників медичної допомоги; створення госпітальних округів. Зрозуміло, що впровадження на місцях цих та інших змін у організаційно-правових та фінансово-економічних відносинах є прямою і безпосередньою відповідальністю органів самоврядування. Саме про це говориться у статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування», згідно якої до повноважень місцевого самоврядування належить управління закладами охорони здоров'я, організація їх матеріально-технічного і фінансового забезпечення, організація медичного обслуговування та харчування в комунальних оздоровчих закладах, забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності медичного обслуговування на відповідній території, а також розвиток всіх видів медичного обслуговування, зокрема розвиток мережі закладів охорони здоров'я, та сприяння підготовці і підвищенню кваліфікації спеціалістів.

Усвідомлення як складності завдань, що постають перед місцевим самоврядуванням, так і ступеню відповідальності не тільки за поточний стан охорони здоров'я громад, але і за майбутнє змушує сформулювати наступні питання:

1. Чи є уявлення у всіх причетних до змін у адміністративно-територіальному устрою держави, місцевому самоврядуванню та охороні здоров'я про необхідність одночасного, комплексного і взаємопов'язаного здійснення реформ?

2. Наскільки узгоджені нормативно-правові акти, що регулюють реформування адміністративно-територіального устрою держави, місцевого самоврядування та охорони здоров'я?

3. Чи всюди органи місцевого самоврядування усвідомлюють свою відповідальність не тільки за успіх реформування децентралізації, але і за реформу охорони здоров'я громад?

4. Чи готові органи самоврядування кваліфіковано вирішувати завдання щодо змін у адміністративно-територіальному устрою держави, місцевому самоврядуванню та охороні здоров'я, враховуючи їх взаємопов'язаність?

Список використаних джерел.

1. Реформи під мікроскопом: 2015 рік / За ред. Миського В.В., Галушки О.М., 2015. - 88 с., - с. 17
2. Білуха Л. А. Поняття територіальної громади та спроможної територіальної громади [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-1/doc/3/02.pdf>

КОСТЮК ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії інтернаціоналізації вищої освіти
Київського університету імені Б. Грінченка, к.політ.н., доцент*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ОСВІТА ЯК РЕГУЛЯТОРИ РЕФОРМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Інтернаціоналізація вищої освіти (ІВО) традиційно розглядається як невід'ємний атрибут глобалізації, а разом вони є мотиваторами і регуляторами національних державних політик в цілому та у сфері вищої освіти зокрема.

З самого початку глобалістичні рухи в економіці, політиці, спрямовані на набуття певним явищем статусу планетарного, активізацію міграції та культурної інтеграції позитивно сприймалися міжнародною спільнотою як інструмент об'єднання надто розрізненого світу на основі спільних взаємозалежних проектів. В результаті глобалізації держави отримали безліч нових можливостей вирішення власних проблем і водночас виявились задіяними у виробленні шляхів подолання спільних чи потенційних проблем і загроз. Поширення глобалізаційних тенденцій на сферу поділу праці, руху коштів, трудових, людських та виробничих ресурсів, стандартизації законодавства, зближення культур, перетворили світову спільноту на постійно діючу дискусійну панель.

З метою сприяння розбудові мультикультурного глобального суспільства постала потреба перенести транскордонну взаємодію і в освітньо-наукову площину. З одного боку, це сприяло проведенню спільних досліджень, вивчення проблемного кола питань та вироблення спільних рішень, а з іншого – поширенню ідей об'єднаного світу серед найбільш адаптивної соціальної ланки – молоді. На початковому етапі ІВО не мала ні інституційних обрисів, ні ідеолого-сутнісного наповнення, реалізовувалась спонтанно і не носила престижного характеру. Програми академічної мобільності, інтернаціоналізації навчальних планів, можливості впроваджувати спільні ґрунтовні наукові дослідження, що стали об'єднувачим фактором для розвинених і транзитивних суспільств, по-перше, додали позитивного ставлення до самого процесу ІВО, перетворивши його з модного словосполучення на усвідомлений актуальний процес; по-друге, сприяли уніфікації вимог, критеріїв і стандартів в галузі вищої освіти; по-третє, зумовили зміни в системі державного управління, зокрема в правовому і безпековому полі. Болонський процес в системі вищої освіти в Європі виник в активну фазу ІВО і має на меті двоєдине завдання: з одного боку, вироблення спільних стандартів до кваліфікацій та рівнів освіти, її якості та змісту, підходів до оцінювання, а з іншого - поширення європейських цінностей, сприяння асиміляції студентів до мультикультурного середовища, підготовка універсального спеціаліста до роботи в глобальному світі. Кількість країн, що приєдналися, свідчить про загальне сприйняття та схвалення поставлених завдань.

В той же час, кінець ХХ – початок ХХІ ст. ознаменувались сплеском активності антиглобалістських громадських сил. Фінансова лібералізація, подальша дерегуляція на глобальному рівні, національні процеси і інституційні виклики спонукали провідні держави світу зосереджуватись переважно на внутрішній політиці. Проведення Брекзиту за вихід Великобританії зі складу ЄС навесні 2019 р. стали серйозним приводом замислитись над стратегіями збереження і подальшого розвитку організації, а її членам, як і всій світовій спільноті, – відновити проекти, засновані на спільній стратегії розвитку світу, даючи новий стійкий імпульс для континентального проекту. Повернення до ідей об'єднання зусиль для створення платформи сталого розвитку, яка б згуртувала аналітичні центри, підприємства, громадянське суспільство, політиків та місцеві органи влади, було чітко артикульовано доповідачами з різних країн світу на міжнародному економічному Саміті в Давосі в січні 2018 р., повертаючи світовий політикум на новий виток глобалізму. Такі тенденції ставлять вимоги до національних стратегій державного управління загалом і за галузевим спрямуванням в т.ч.

В Україні в більшості галузей реформи не завершені та/ або не відповідають вимогам часу. Сфера вищої освіти не є винятком. Українські ЗВО опинились в стані «наздоганяючої інтернаціоналізації», коли європейські і світові освітні інституції апробували і встановили основні критерії для успішної інтернаціоналізації і оцінки її стану в кожному окремому університеті. Приєднавшись до спільного європейського простору вищої освіти, вітчизняні освітні установи не встигають паралельно досягти якісних і кількісних показників ІВО, визначивши пріоритетом кількісні (тобто рейтингові) показники. В такому випадку поза фокусом уваги залишаються якість освітніх послуг, соціальна відповідальність як найвищий ціннісний ресурс, розумові й фізичні затрати учасників освітнього процесу і їх користь для інтернаціоналізації.

На наше переконання, викликами доби, які виступатимуть регуляторами реформ в системі державного управління загалом і в сфері вищої освіти і науки зокрема під егідою профільного Міністерства на підставі стратегії розвитку галузі, Стратегії ІВО, є:

- стрімкий розвиток штучного інтелекту, прогресуюча автоматизація і роботизація виробництва, що зробить більшість фахів непотрібними, а відтак вже зараз ставить питання про перегляд переліку спеціальностей у вітчизняних ЗВО та збільшення кількості годин практичних занять за рахунок теоретичної частини. За даними Глобального інституту МакКензі, роботи можуть замінити 800 мільйонів робочих місць до 2030 р. З цією метою органам державного управління слід розробити механізми інтенсифікації міжвузівської кооперації з метою запозичення досвіду провідних ЗВО світу;

- пріоритети у вищій освіті, а саме - найважливіші навички, які повинен отримати майбутній фахівець, так звані «м'які навички» («the soft skills» у західних джерелах), як от: самостійне мислення, вміння знаходити потрібну інформацію і швидко опрацювати, синтезувати її, аналіз і прогноз, гуманістичні цінності, здатність працювати в команді, стресостійкість, адаптивність до швидкої зміни об'єктивних реалій. Решта навичок з часом втрачатиме свою актуальність та домінування через роботозаміщення повторюваних та простих фахових маніпуляцій;

- розвиток ІВО, її методів і способів реалізації, фінансування транснаціональної освіти; ефективність цього процесу визначається вхідною академічною мобільністю і ресурсними можливостями університету забезпечити функціонування потужного мультикультурного середовища. Вартість навчання варто встановлювати диференційовано для різних країн, студенти частково покриватимуть витрати на ІВО. Англійська мова повинна застосовуватись паралельно з національною на всіх рівнях інтеракції студент – ЗВО, викладач зі знанням іноземних мов повинні заохочуватись матеріально, а інші, навіть представники на адміністративних посадах та допоміжний персонал – удосконалювати мовні навички. Основною метою кожного університету повинно стати значне збільшення кількості міжнародних адміністративних співробітників та міжнародних стажерів. При ангажуванні дослідників та викладачів особлива увага буде приділятися їхній здатності проводити міжнародно визнані дослідження та якісне навчання;

- міжнародне фінансування досліджень, яке зараз набуває все більшої значущості і повинно стати стратегічною метою ЗВО для залучення коштів. Глобальні проблеми людства потребують в першу чергу наукового вирішення, а вже потім форуму по стратегіям їх застосування на практиці. Відтак, українські ЗВО та НДІ повинні посилити свою конкурентоспроможність у проведенні глобальних досліджень та прагнути власних нових

відкриттів. Основні засоби для досягнення цієї мети - це досконалість досліджень, міжнародне партнерство, здатність наших дослідників отримувати фінансування та послуги з фінансування досліджень, орієнтованих на результати.

Отже, кожна країна є елементом планетарних процесів, а тому перед національними системами державного управління окрім фокусування уваги на внутрішніх проблемах постає завдання вирішувати цілий кластер питань загальної важливості. Це спонукає до реформ і модернізації в різних галузях, щоб залишатись впливовим актором міжнародних відносин. Україна має шанс скористатись міжнародним досвідом апробованих реформ, адаптованих під вимоги часу і національного розвитку за умови зміни системи державного управління.

КРИЗИНА НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

*професор кафедри регіонального управління місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Особливого значення набуває сфера управління відходами, оскільки за даним напрямком Україна суттєво відстає від європейських країн і тому необхідно докласти чимало зусиль для створення сприятливого екологічного середовища, високоефективного ресурсозбереження.

Вплив державного регулювання та його якості на стабільність та розвиток країни досліджували відомі західні економісти: Дас, Квінтіно, Ченард [1], Чіхак, Тіман [2] та багато інших. Проблематику управління відходами в Україні досліджували такі визначні економісти, як В.С. Міщенко, Г.П. Виговська, Ю.М. Маковецька, Т.Л. Омеляненко [3] та інші. Однак недостатньо спеціалізованих досліджень, пов'язаних із визначенням якості регулювання сфери природокористування та управління відходами. Тому існує необхідність обґрунтування впливу якості регуляторного управління у галузі відходів на стійкий розвиток.

Метою є обґрунтування впливу якості регуляторного управління на стійкий розвиток екології та соціальної сфери в Україні.

Перший систематичний підхід до ролі і значення регуляторного управління для стійкого розвитку країни був розроблений Дасом, Квінтіно та Ченардом. У їх працях розглядається оперативна основа регуляторного управління; встановлюється «зв'язок управління», щоб підкреслити важливість управління фінансовою системою для належного функціонування не фінансового сектора; дається оцінка поточної практики щодо якості регуляторного управління, заснована на роботі, що проводиться МВФ і Світовим банком з 1999 р. в Програмі оцінки фінансового сектора (FSAP). Даний підхід практично застосовувався для оцінки регулювання у банківській сфері, однак він є універсальним та може бути поширений на різні галузі народного господарства і у сфері поводження відходами [1].

Екологічне законодавство Європейського Союзу (ЄС) має досить тривалий період розвитку – близько 40 років та налічує понад 300 нормативно-правових актів. До них належать такі категорії документів як рішення, регламенти, рекомендації і директиви, до яких також додаються різноманітні комюніке та інші документи політичного характеру. Основу екологічного законодавства становлять 21 Регламент та 70 Директив, які кваліфікуються як складові Acquis («доробок спільноти») ЄС у сфері охорони навколишнього середовища.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС (зокрема, її додаток «Правові акти») містить перелік директив та Регламентів ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища, що підлягають впровадженню. Даний перелік налічує 29 документів зі складу Acquis, які розмежовані за тематичною спрямованістю на 8 секторів, із яких один сектор присвячений управлінню відходами та ресурсами безпосередньо [4].

Загалом в нашій країні законодавство про відходи сформовано. Воно містить визначення основних принципів та завдань політики держави у сфері поводження з відходами, ключові вимоги та правила екологічно безпечного управління ними, організаційно-управлінські заходи із стимулювання утилізації відходів тощо.

На сьогоднішній день удосконалення та модифікація законодавства тривають. Однак, результати юридичної експертизи свідчать про те, що воно вимагає істотного перегляду, так як у багатьох випадках окремі принципи та концептуальні підходи українського та міжнародного законодавства не співпадають. Слід зауважити, що імплементація директив ЄС передбачає не лише внесення доповнень та змін до діючого законодавства, але й розробку нових нормативно-правових актів.

Загалом в нашій країні законодавство про відходи сформовано. Воно містить визначення основних принципів та завдань політики держави у сфері поводження з відходами, ключові вимоги та правила екологічно безпечного управління ними, організаційно-управлінські заходи із стимулювання утилізації відходів тощо. На сьогоднішній день удосконалення та модифікація законодавства тривають.

Однак, результати юридичної експертизи свідчать про те, що воно вимагає істотного перегляду, так як у багатьох випадках окремі принципи та концептуальні підходи українського та міжнародного законодавства не співпадають. Варто зауважити, що імплементація директив ЄС передбачає не лише внесення доповнень та змін до діючого законодавства, але й розробку нових нормативно-правових актів.

Стратегія Європейського Співтовариства щодо поводження з відходами спрямована на запобігання утворенню відходів як першочергове завдання при поводженні з ними, причому перевага має надаватися утилізації та переробленню над отриманням енергії з відходів, так як останнє є не найкращим вибором з точки зору екології. Найголовнішим у сфері відходів є максимальне зниження їх негативного впливу на здоров'я населення та довкілля. В таких рамках політика повинна бути націлена першочергово на використання ресурсного потенціалу відходів та зниження потреб у первинних ресурсах, а також на попередження утворення і вторинне використання відходів.

У 2013 р. в Україні було розроблено Стратегію екологічної конвергенції України до директив ЄС, що визначені Угодою про асоціацію. Вона передбачає виконання певної послідовності дій, а щодо розробки стратегії такі дії включають оцінку ступеня відповідності українського і європейського законодавства та встановлення шляхів транспозиції правових норм, безпосередньо процедуру імплементації законодавчих положень та інші елементи.

Значимо, що хоча в Україні наявна досить розгалужена нормативно-правова база щодо поводження з відходами, їй властива низка прогалин та застарілість ряду нормативних документів, нерозвиненість сучасних концептуальних положень. Тому необхідна істотна модифікація та вдосконалення вітчизняного законодавства про відходи.

В Україні останніми роками спостерігається підвищення рівня запровадження міжнародних стандартів щодо функціонування сфери управління відходами, а отже якість регулювання сфери управління відходами покращується. У той же час, темпи зростання якості державного регулювання є незначними. Це свідчить, що реформування процесів державного регулювання сфери управління відходами України відбувається дуже повільно, що стримує можливості імплементації у вітчизняних умовах найкращих світових практик регулювання ринкової

Список використаних джерел.

1. Udaibir S. Das, Marc Quintyn, Kina Chenard, Does Regulatory Governance Matter for Financial System Stability? An Empirical Analysis, IMF Working Paper WP/04/89. 2004.

2. Martin Čihák and Alexander Tieman, Quality of Financial Sector Regulation and Supervision Around the World, IMF Working Paper WP/08/190. 2008.

3. Міщенко В. С. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції / В. С. Міщенко, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – К. : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. – 192 с.

4. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська, Ю.М. Маковецька, Т.Л. Омеляненко. – К. : Лазурит-Поліграф, 2012. – 120 с.

КРОПІВНИЦЬКА МАРГАРИТА ЕДУАРДІВНА

*заступник директора Департаменту організаційної роботи та взаємодії з органами державної влади –
начальник відділу Міністерства соціальної політики України,
аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ при Президентові України*

ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ

Послуга раннього втручання широко використовується в країнах світу для надання допомоги дітям з інвалідністю та з ризиком отримання інвалідності та їхнім сім'ям.

Міністерство соціальної політики України визначає послугу раннього втручання як сімейноцентровану послугу, яка поєднує медичну, психологічну, соціальну і педагогічну допомогу, що надається мультидисциплінарною командою фахівців, спрямована на забезпечення розвитку дітей віком від народження до 4 років з порушеннями розвитку або ризиком виникнення таких порушень, зростання та виховання їх у середовищі, яке є природним для дітей відповідного віку без порушень, або максимально наближеному до нього, передбачає підтримку батьків таких дітей.

В Україні щороку спостерігається тенденція збільшення кількості осіб з інвалідністю, зокрема, дітей з інвалідністю. В структурі осіб з інвалідністю (2 635,6 тис. осіб або 6,2 % від загальної чисельності українського населення станом на 1 січня 2018 р.) питома вага дітей із встановленою інвалідністю становить 6,0 % (або 159,0 тис. осіб, що майже на 3 тис. осіб більше, ніж у 2017 р.). [2]

Офіційні статистичні дані щодо чисельності дітей раннього віку з порушеннями розвитку та ризиком появи таких порушень в Україні відсутні.

Міжнародна практика свідчить, що у понад 15% дітей раннього віку виявляють затримки розвитку та можливий ризик їх виникнення. [1]

За нашими розрахунками, відповідно до міжнародних підходів до оцінювання кількості дітей з особливими потребами у віці 0-4 роки може становити в Україні приблизно 270-280 тис. осіб. [1; 2]

Разом з тим, на сьогодні в Україні використовується переважно медичний підхід у наданні допомоги дітям з порушеннями розвитку, який не бере до уваги батьків як обов'язкових учасників процесу розвитку та соціалізації дитини з інвалідністю, а також зв'язки із закладами і установами соціального захисту населення та освіти, а також неурядовими організаціями.

Послуги для дітей з проблемами розвитку носять фрагментарний характер, надаються в окремих регіонах з розвинутою мережею соціальних послуг і не є загальнодоступними у порівнянні із системою надання послуг раннього втручання, яка за державної підтримки може бути побудована на рівні кожної громади, і спрямована на комплексне вирішення проблем таких дітей (до 4 років) на ранніх стадіях.

Позитивним прикладом у напрямку вирішення цієї проблеми є робота, що здійснюється Міністерством соціальної політики України щодо створення умов для зменшення інвалідізації суспільства. Реабілітаційні установи сфери управління Мінсоцполітики успішно розгортають роботу по запобіганню дитячої інвалідності, надаючи комплексні послуги ранньої реабілітації дітям від 0 до 3-х років з інвалідністю та ризиком її отримання в реабілітаційних закладах підпорядкованої системи.

Важливо відзначити, що для значної частини дітей, які могли отримати інвалідність, в результаті проведеної реабілітації такий ризик було знято.

За даними Мінсоцполітики, із 117 дітей віком до 2-х років, які отримали реабілітаційні послуги в Державній реабілітаційній установі „Центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю „Мрія» (м. Миколаїв) відповідний показник склав більше ніж 40%. [3]

З метою сприяння вирішенню зазначених проблем утворено Національну політичну платформу раннього втручання (далі – Платформа РВ) в результаті підписання 13 квітня 2017 року Меморандуму про взаєморозуміння між ЮНІСЕФ в Україні, „Національною Асамблеєю людей з інвалідністю України», Благодійним фондом „Інститут раннього втручання», Всеукраїнською громадською організацією Всеукраїнська Фундація „Захист прав дітей», Міністерством охорони здоров'я, Міністерством соціальної політики, Міністерством освіти і науки, Фундацією „Soft Tulip» Королівства Нідерланди та Європейською асоціацією раннього втручання «Eurlayid». Учасники-підписанти зазначеного Меморандуму, які входять до складу Платформи РВ, мають на меті надати організаційну та консультативну підтримку щодо розробки нормативно-правової бази раннього втручання в Україні.

З метою розбудови потенціалу органів влади України на центральному та місцевому рівні в розробці і впровадженні послуги раннього втручання Міністерством соціальної політики було ініційовано перед Європейським союзом залучення технічної допомоги в рамках програми Twinning та розпочато з травня 2017 року проект „Підтримка органів влади України в розробці законодавчих та адміністративних засад для запровадження системи раннього втручання та реабілітації дітей, які мають ризик отримати інвалідність», що триватиме до травня 2019 року і реалізується Французькою Республікою.

Важливим етапом запровадження надання послуги раннього втручання в Україні є реалізації у 2017-2020 роках пілотного проекту «Створення системи надання послуг раннього втручання» для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя» (відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 948-р) у Харківській, Львівській, Закарпатській та Одеській областях. Досягнення пілотних регіонів щодо розбудови системи надання даної послуги станом на 01.07.2018 за даними Мінсоцполітики характеризують наступні показники.

Понад 79 % закладів, визначених для участі у пілотному проекті, вже надають послугу раннього втручання. Із загальної чисельності установ, які фактично у 2017 – 2018 роках надають послугу раннього втручання, до системи Мінсоцполітики відноситься 53%.

Чисельність отримувачів послуги раннього втручання протягом 2017 – 2018 років разом по всіх пілотних регіонах становить 3 121 сім'ю. [4]

Результати та висновки

Одним із проблемних питань для організації місцевих центрів раннього втручання є проведення моніторингу потреби населення в послугі раннього втручання. Через відсутність відповідних статистичних спостережень точні дані щодо кількості дітей раннього віку, які мають порушення розвитку, у регіональному розрізі відсутні.

Важливим кроком у впровадженні системи раннього втручання на регіональному рівні стало пілотування розробленої за участі автора у рамках проекту Twinning моделі онлайн модулю (скрінінгу) щодо збору статистичних даних для аналізу потреби населення в даній послугі, побудованої на основі анкети-опитувальника, яка містить тест для якомога раннього виявлення проблем розвитку дитини.

Станом на сьогодні онлайн модуль тестується в чотирьох пілотних регіонах: Харківському, Львівському, Закарпатському та Одеському.

Визначення потреби у послугі раннього втручання створить науково обгрунтовані передумови для організації необхідної кількості місцевих центрів раннього втручання.

Список використаних джерел.

1. Brown, S. E., Guralnick, M. J. (2012). International Human Rights to Early Intervention for Infants and Young Children with Disabilities: Tools for Global Advocacy. *Infants Young Child*. 2012 Oct-Dec; 25(4): 270–285. – Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4514513/>
2. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства. Статистичний збірник. Державна служба статистики України: Київ – 2017 – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. „Реабілітація осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю (Статистичний збірник) за 2017 рік». – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/8361.html>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/15764.html>

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНТЕГРОВАНІ СОЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ СИСТЕМИ

Пріоритетною реформою на сьогодні в Україні є децентралізація, яка спрямована на створення відкритого, прозорого і ефективного управління на місцевому рівні, з метою забезпечення якості та доступності, в першу чергу, соціальних послуг у громаді.

З 2016 року розпочато реалізацію пілотних проектів із створення сучасних центрів надання послуг соціального характеру у форматі «Прозорий офіс». Мета запровадження таких центрів – спрощення доступу громадян до надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, а також різних видів

державної соціальної допомоги. Впровадження проектів здійснюється виконавчими органами місцевого самоврядування за підтримки коштів Державного бюджету України та проекту Світового банку. На сьогодні працюють два таких центри у місті Харків і по одному в містах Одеса та Київ.

Для проведення робіт, пов'язаних зі створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі «Прозорий офіс», у 2017 році передбачена відповідна субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам міст Дніпро, Житомир, Кам'янське, Київ, Кропивницький, Львів, Новоград-Волинський, Одеса, Харків та Черкаси у сумі 113562,1 тис. гривень. У проекті Державного бюджету України на 2018 рік передбачена субвенція у сумі 63562,1 тис. гривень.

Об'єднання територіальних громад визначило можливість створення нової інтегрованої моделі у сфері соціального захисту населення за місцем їх проживання. Ця модель має об'єднати та інтегрувати наявні ресурси (приміщення, фінанси, кадри) для розвитку комплексу послуг, які відповідають потребам мешканцям громади та є економічно обґрунтованими.

Відповідні органи місцевого самоврядування для надання усіх послуг у сфері соціального захисту населення, у тому числі тих, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, Пенсійного фонду, державної служби зайнятості, на базовому рівні - рівні територіальної громади, забезпечують організацію роботи фронт офісу, зокрема у центрах надання адміністративних послуг.

При цьому створення на рівні об'єднаної територіальної громади фронт офісу та організація прийому заяв і документів на соціальні виплати, пільги та субсидії не змінює механізм їх фінансування з Державного бюджету України, а функції з прийняття рішень щодо призначення і нарахування визначених видів державної соціальної допомоги здійснюють районні державні адміністрації. Разом з тим, забезпечення прийому заяв та документів на призначення усіх видів соціальної підтримки (державної соціальної допомоги, соціальних, реабілітаційних послуг) зумовлює необхідність у забезпеченні тісної співпраці структурних підрозділів соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та новостворених об'єднаних територіальних громад.

Значну роль у побудові інтегрованої моделі соціального захисту населення для великих територіальних громад мають відіграти старостинські округи, де має бути розміщене віддалене робоче місце для адміністратора центрів надання адміністративних послуг (у разі якщо він створений) або іншої уповноваженої особи.

Інтегровані соціальні служби – це комплекс спеціалізованих соціальних служб, які створюються відповідно до потреб членів громади і надають певні соціальні послуги, орієнтовані на надання адресної допомоги сім'ям і дітям у подоланні складних життєвих обставин, на основі інтегрованого підходу. Інтеграція не означає злиття систем соціальних служб, вона спрямована лише на покращання співпраці між ними – партнерство, за якого різні установи мають змогу розвиватися, досягати спільних цілей. Однією з таких цілей є запровадження «комплексного підходу» в наданні послуг сім'ям, які потребують кількох видів допомоги та послуг одночасно. [1].

Основні компоненти системи інтегрованих соціальних служб – мета, завдання, принципи, технології, напрями, форми та методи роботи – зумовлюють змістове наповнення їх діяльності, а наявність механізмів, що забезпечують ефективність роботи інтегрованих соціальних служб, надають їм ознаки системи. Індикатором успішності функціонування інтегрованих соціальних служб є результат, що відображає зміну становища клієнта, подолання його складних життєвих обставин тощо. Загальна мета функціонування – гарантований захист прав клієнтів – конкретизується в системі надання різних видів соціальних послуг, матеріальної допомоги, здійсненні соціального обслуговування, профілактичній роботі й реабілітації дітей та сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Завдання інтегрованих соціальних служб полягають у забезпеченні належної послідовності та прозорості дій у процесі надання соціальних послуг, відповідно до визначених повноважень та відповідальності учасників цього процесу; в запровадженні комплексного, особистісно орієнтованого, індивідуального підходів у наданні послуг.

Основними принципами функціонування інтегрованих соціальних служб є: комплексність; адресність та доступність послуг; послідовність та системність; гуманність та добровільність; участь клієнтів, у тому числі й дітей, в ухваленні рішень, плануванні роботи та в моніторингу наданих послуг тощо.

Отримувачами послуг, що надають інтегровані соціальні служби, є діти, сім'ї з дітьми, молодь, люди похилого віку (незалежно від раси, релігійних поглядів, віку), які опинилися в складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх самостійно. Інтегровані соціальні служби використовують такі форми роботи як індивідуальні, групові та масові заходи, до яких залучаються клієнти, їхнє найближче оточення, громада. Методами роботи соціальних служб є бесіда, інтерв'ю, анкетування, тестування, переконання, стимулювання, навчання, особистий приклад, надання натуральної та грошової допомоги, встановлення пільг, підготовка запитів, листів, клопотань, звернень, організація зустрічей, груп взаємопідтримки, представлення інтересів клієнта, направлення клієнта до інших установ, відвідування сім'ї тощо.

Управління системою соціальних послуг в територіальній громаді має забезпечити відповідний структурний підрозділ виконавчого органу міської, селищної або сільської ради, до роботи якого обов'язково мають залучатися фахівці з соціальної роботи.

Відповідно до законодавства органи місцевого самоврядування визначають потребу населення у послугах, організовують їх надання, контролюють надання таких послуг. Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Організація надання соціальних послуг відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» передбачає диференційовані шляхи їх надання, що включають створення комунальних закладів, установ та служб, у тому числі шляхом співпраці з іншими органами місцевого самоврядування, здійснення соціального замовлення у недержавних організаціях, залучення непрацюючих фізичних осіб до надання соціальних послуг і виплати їм компенсації за надання таких послуг, запровадження державно-приватного партнерства, проведення конкурсу соціальних проектів, публічних закупівель.

На початок 2018 року надання соціальних послуг здійснюють:

- територіальні центри за рахунок коштів місцевих (районних) бюджетів, на умовах співфінансування (співпраці) з об'єднаними територіальними громадами;
- 40 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 14 центрів надання соціальних послуг, 13 центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, засновниками яких стали об'єднані територіальні громади;
- 51 відділ соціальних послуг, відділ соціальної допомоги, сектор надання соціальних послуг, що перебувають у структурі об'єднаних територіальних громад у 15-ти областях, зокрема (Житомирській (16), Миколаївській (10), Запорізькій та Хмельницькій (по 4), Івано-Франківській та Харківській (по 3), Одеській та Сумській (по 2) Дніпропетровській, Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Полтавській та Херсонській (по 1));
- 1 відділення соціальної допомоги вдома (юридична особа), утворено об'єднаною територіальною громадою у Запорізькій області. [2].

Незважаючи на позитивні зрушення у формуванні нової, децентралізованої системи надання соціальних послуг, існує низка проблемних питань у діяльності об'єднаних територіальних громад щодо реалізації повноважень у сфері соціального захисту населення:

- зменшення обсягу соціальних послуг, що надавались мешканцям до утворення об'єднаної територіальної громади;
- недостатній кадровий ресурс і рівень кваліфікації працівників для організації соціальної роботи у громаді;
- відсутність дієвих механізмів взаємодії структурних підрозділів соціального захисту населення райдержадміністрацій з об'єднаними територіальними громадами;
- недостатнє впровадження механізмів та форм співробітництва об'єднаних територіальних громад у розвитку спеціалізованих соціальних послуг для різних категорій населення тощо.

Успіх діяльності інтегрованих соціальних служб значною мірою визначається позицією органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо необхідності створення і розвитку таких служб, їх дієвості й ефективності, оскільки саме вони на локальному рівні формують і реалізують соціальну політику. Завдання органів виконавчої влади і місцевого самоврядування полягають у визначенні, плануванні, організації, координації та моніторингу соціальних послуг різних видів, які найбільшою мірою відповідають потребам населення підвладної території і мають бути орієнтовані на забезпечення прав кожної дитини, сім'ї, громади [3].

Таким чином, інтегровані соціальні служби можуть стати в Україні основною ланкою в системі надання якісних соціальних послуг населенню. Простий житель села чи селища матиме змогу отримати всі соціальні послуги за місцем проживання, а не їздити за ними до районного центру. Для людей повинна бути створена система оперативного і безперешкодного реагування на їхні проблеми у сфері соціального захисту та створений простір, в якому людина відчує себе щасливою та соціально захищеною. Отримати консультацію, оформити пенсію, стати на облік служби зайнятості можна буде «вдома», адже віддалені місця роботи повинні бути створені для працівника пенсійного фонду, служби зайнятості, служби у справах дітей.

Список використаних джерел.

1. Попик Ю.В. Організація діяльності інтегрованих соціальних служб в територіальних громадах/Юрій Попик//Науковий вісник Ужгородського університету.-2016.-Вип 2(39).-С.193-196.
2. Пріоритетні напрямки реформування соціальної сфери: підсумки та перспективи/ Рішення колегії Міністерства соціальної політики України від 17.05.2018 затверджене Наказом Міністерства соціальної політики України № 780 від 25.05.2018 [Електроний ресурс].- Режим доступу http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/nakaz_780_vid_25.05.2018s.pdf
3. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : [навч.-метод. комплекс] / автор-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський [та ін.] / за заг. ред. : І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрочко. – К. : Фенікс, 2007. – 528 с.

ЛИСЮК ІРИНА ЄВГЕНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ТА ВИКОРИСТАННЮ МОДЕЛІ 4Р

Аналіз 32 наукових джерел демонструє єдність авторів у думці, що модель партнерства 4Р є удосконаленою моделлю 3Р на сучасному етапі. Якщо у моделі 3Р партнерами є держава, приватні партнери (бізнес) та неурядові організації, то у моделі 4Р додається ще один партнер – окремий громадянин, - який, як і всі інші партнери, приймає участь не тільки у дорадчій діяльності, а й у виробничий.

Тезово зробимо наголос на декількох із наукових джерел, у яких відображено сучасне бачення розвитку партнерства 4Р. На сайті ООН 22 держави представили свої національні звіти щодо імплементації у 2016 році Програми сталого розвитку. Автори пропонують додати до традиційного державно - приватного партнерства додаткове Р - люди. Люди є додатковою ланкою, задля розповсюдження інформації та нових знань. Інтеграція 4-го «Р – Reople» є умовою реально стійкого партнерства, надає можливість обговорити додаткові можливості та використати додаткові ресурси. Вони розробляли використання моделі 4Р для подальшого розвитку сільського господарства, заснованому на можливості взаємодопомоги та орієнтованому на посередництво між державним і приватним виробництвом (4Р). Це все сприяє: взаємодії з приватним сектором; обміну відповідною інформацією;

полегшенню доступу малого та середнього бізнесу до ринку; розвитку засобів щодо існування сільських районів; сталому розвитку та подолання бідності [1].

Junqi Zhang and Mohan M. Kumaraswamy пропонують додати новий аспект до державно-приватного партнерства пропонуючи інтеграцію «людей» до PPP для вирішення поширених прогалин у визначенні загальної стійкої цінності. Автори розробляли модель 4P на підставі підходу PPP, але з конкретними поліпшенням, шляхом інтеграції «людей» та створенням механізмів підготовки до катастроф. Метою запропонованої ними структури є забезпечення теоретичного начерку для закупівель 4P. Основними процедурами закупівлі проекту 4P є чотири основних кроки: (1) підготовка, (2) формування рамкової угоди, (3) 4P закупівлі, (4) доставка послуг. На думку авторів 4P має великий потенціал для досягнення цілей підвищення стійкості у сценаріях після аварії. Інтеграція 4-го «P – People» у даному випадку забезпечує «відсутність зв'язку» в традиційному державно-приватному партнерстві. Така модель надає можливість протидіяти проблемам, що виникають у результаті участі кількох учасників, поєднанні громадських, приватних та «народних» групувань. Це сприятиме: відновленню постраждалих громад; досягненню та закріпленню ефективного інтегрованого партнерства між кількома учасниками; економічному зростанню; зменшенню вразливості; сталому розвитку [2].

Steven Gray, Alexey Voinov та інші пропонують наступні дефініції моделі 4P: мета для вибору підходу, що відповідає на запитання чому; процес, за яким громадськість брала участь у побудові моделі, відповідає на запитання як; партнерства, які формувалися навколо різних частин процесу (хто); продукти, що випливають із цих зусиль (що). На думку авторів, засобом для полегшення спілкування різних спільнот, які стикаються з рішеннями, які, як правило, є унікальними, але іноді мають корисні схожі риси є модель 4P. Розроблену модель пропонується використовувати для підтримки прийняття рішень через міркування, щоб таким чином поліпшити соціальні та екологічні наслідки прийнятих рішень. Це сприяє: покращенню розуміння соціально-економічних систем; сучасних екологічних проблем; взаємодії між людиною та навколишнім середовищем; наслідків екологічних змін; прогресу у збереженні сільського господарства та збереженні біорізноманіття [3].

За думкою Mylene Kherallah, Marco Samagni, основними характеристиками, на відміну традиційного державно-приватного партнерства, концепції 4P є: участь приватного сектора на ранньому етапі проекту. Це надасть змогу стати частиною проекту, реалізації та результатів партнерства. Партнер приватного сектора вибирається за допомогою конкурентного або строгого процесу відбору. Відбір повинен відбуватися прозоро і об'єктивно, та відповідає вимогам соціальних, економічних і екологічних цілей. Активна роль в переговорах і угодах про партнерство, управління та моніторингу належить виробникам. Державний сектор виконує функції лідера та координатора, зосереджуючи увагу на основних питаннях. Партнерство через модель 4P сприяє життєздатності проектам. На думку авторів, модель 4P розглядається як точка входу для збільшення результатів проекту за рахунок інвестицій приватного сектора та є більш системним способом ведення бізнесу з приватним сектором. «Люди» забезпечать професіоналізм, інновації та ефективність проектів, звільняють державний сектор від детальних та конкретних заходів у складному та великому масштабі відновлення. Модель 4P надає платформу для розвитку плідного та практичного партнерства між громадським, приватним сектором, де «люди» - неурядові організації, громади, професійні організації, медіа та академічні кола [4].

Floortje Jacobs висловлює думку, що підхід 4P є «тяговим» механізмом для фінансування бізнес-планів, спільно представлених приватними компаніями та фермерськими організаціями, та може починатися тільки з реального попиту на ринку. Тут потрібно зосередити увагу на «тяговій» ринку, а не на «натисненні» ринку. На основі конкурентних процесів або критеріїв прийнятності буде здійснюватись підбір бізнес-планів. Серед критеріїв, що оцінюються є: життєздатність бізнесу; імовірний вплив на життєві шляхи суб'єктів господарювання; рівень інвестицій приватними фірмами; рівень інвестицій виробничих організацій тощо. На думку автора, збалансувати інтереси різних партнерів, з огляду на їх нейтралітет, краще здатні незалежні брокери. «Брокерська група», складається з різних типів експертиз, які готові підтримати партнерство 4P на декількох рівнях, коли це необхідно. Державні ресурси використовуються при «ринкової невдачі», де сприймаються високі ризики та операційні витрати. Тут партнерство між державними та приватними виробниками орієнтоване на розвиток сільської місцевості та сільського господарства, охоплює більшу кількість бідних сільських жителів [5].

Список використаних джерел.

1. Compendium of National Institutional Arrangements for implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development Pilot version based on the 22 countries that reported on national implementation at the 2016 (DPADM), UNDESA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN97468.pdf>

2. «Developing public private people partnership (4P) for post disaster infrastructure procurement» Junqi Zhang and Mohan M. Kumaraswamy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iiir.ualgary.ca/files/iiir/B6-1_.pdf

3. Purpose, processes, partnerships, and products: four Ps to advance participatory socio-environmental modeling, Steven Gray, Alexey Voinov, Michael Paolisso, Rebecca Jordan, Todd BenDor, Pierre Bommel, Pierre Glynn, Beatrice Hedelin, Klaus Hubacek. First published: 18 September 2017 Ecological Applications, 28(1), 2018, pp. 46–61 © 2017 by the Ecological Society of America [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/eap.1627> 14.08.2018

4. Public-Private-Producers Partnerships (4Ps) in value-chain development projects. Mylene Kherallah, Marco Samagni publication IFAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ifad.org/documents/10180/86ab3432-206c-44a1-a3ff-46721b98001f> 04.10.2017

5. The Public-Private-Producer Partnerships (4Ps) approach: the more Ps, the merrier? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.snv.org/update/public-private-producer-partnerships-4ps-approach-more-ps-merrier>

АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Роль громадянського суспільства в прийнятті державних рішень є актуальним питанням в сучасних умовах розвитку України як демократичної держави, одним із важливих завдань якої є інтеграція до європейського політичного, економічного, соціального та культурного простору. Світова практика показує, що конструктивні діалогові взаємовідносини між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства дають можливість органам влади ефективно виконувати свої функції. Відкритість та прозорість публічних органів державної влади дозволяє більш активно залучати інститути громадянського суспільства до процесу прийняття рішень, що дозволить враховувати не лише інтереси суспільства в цілому, а й окремого громадянина.

Під визначенням «громадянське суспільство» науковці розуміють суспільство громадян з високим рівнем економічних, соціальних, політичних і культурних рис, яке утворює з державою розвинуті правові відносини, суспільство рівноправних громадян, що не залежить від держави, а взаємодіє з нею для суспільного блага [3]. Партнерство влади та громадськості буде ефективним за умови взаємного їхнього підсилення і заохочення, що виникає під час спільних дій. Це означає, що не існує іншого способу досягнення найкращих результатів, який би був найкращим, щоб генерувати бажане, крім поєднання зусиль. Засобами і методами взаємодії органів влади з громадськістю є громадські слухання, опитування фокус - груп, які постійно удосконалюються і доповнюються новими. При цьому громадянське суспільство повинно постійно отримувати стимули для свого розвитку, а органи публічної влади допомагати йому в цьому. Водночас повинен бути і зворотній зв'язок та зацікавленість самого громадянського суспільства прагнути до захисту прав і свобод кожного громадянина, що значною мірою позначиться на розвитку держави і різних сфер суспільства загалом, на ефективнішому розвитку державного управління зокрема [1].

Відсутність чіткої політики щодо окупованих територій, а також невдоволеність темпами змін у постмайданній Україні та інші негативні явища, спричинені кризовим станом економіки та політичною нестабільністю, масштабною корупцією на тлі збагачення правлячого класу та зубожіння переважного числа пересічних громадян, зумовлюють та підживлюють протестні настрої в сучасній Україні. Згідно з результатами дослідження Київського міжнародного інституту соціології (KMIC) за 2016 р., порівняно з минулими роками готовність українців брати участь у акціях соціального протесту має тенденцію до зростання. Якщо в грудні 2014 р. приблизно 43 % громадян висловили свою готовність до участі в акціях протесту, то в грудні 2016 р. їх кількість зросла до 49 %. За думкою соціологів, таке зростання пов'язане насамперед зі зменшенням кількості людей, які не готові брати участь у будь-яких акціях (у грудні 2014 р. таких було 49 %, у грудні 2016 р. – 46 % від числа опитаних громадян), та зі зростанням кількості тих, хто збирається брати участь у виборчій кампанії: було – 29 %, стало – 35 %. Результат дослідження KMIC також може свідчити про залежність рівня готовності громадян України до участі в акціях протесту від рівня освіти. Найбільш активно себе можуть проявити в протестній поведінці особи, які мають неповну вищу освіту (передусім студентська молодь). За регіонами, найвищу готовність до участі в акціях протесту демонструють мешканці Східної України (57,2 %) [2].

Активне громадянське суспільство є важливим ресурсом розвитку територій в країні, який впливає на державне управління, економічне зростання, значно покращує якість усіх видів суспільних послуг, визначає результативність роботи бізнес-структур. Тому підвищення громадянської активності є одним з пріоритетних умов зростання рівня добробуту територій, як важливого елемента соціально-економічного розвитку суспільства. До основних інструментів, які сприяють розвитку громадянськості в країні, потрібно віднести:

- встановлення ефективного співробітництва на основі довірчих відносин між громадянами, органами влади та комерційними організаціями, яке повинно ґрунтуватися на принципі прозорості, тобто бути відкритими до впровадження нових ідей в суспільну практику, а також, бути підконтрольними суспільству;

- використання механізмів міжсекторного соціального партнерства у процесі реалізації соціальних програм. Для досягнення ефективного результату прийняття рішень важливим моментом є врахування інтересів всіх сторін. На підставі цього влада може залучати інститути громадянського суспільства, проводити консультації для вирішення окремих питань;

- організація рівного доступу населення до соціально важливої інформації. Забезпечення високого рівня обізнаності громадськості у питаннях стратегічних планів та поточної діяльності державних установ шляхом активного використання інформаційних технологій та засобів масової інформації;

- проведення конкурсів соціально значущих програм і грантових проектів, ярмарок проектів, а також, використання інших технологій стимулювання громадської та підприємницької активності;

- зростання кількості некомерційних організацій, громадських організацій, об'єднань, асоціацій та їх впливу на органи державної влади та суспільство;

- підвищення освітнього та культурного рівня населення, що допомагає накопичувати певні знання, розвивати ефективні комунікативні навички, етику та принципи поведінки, які є джерелом соціального капіталу в країні;

- розв'язання конфліктних ситуацій, що виникають під час громадської взаємодії, на засадах консенсусу і взаємоповаги. Взаємодія та взаємовідносини між органами влади і громадянським суспільством є дуже важливими і взаємовигідними, тому як кожна із сторін прагне вплинути на іншу.

Таким чином, можна зробити висновок, що підвищення рівня співпраці влади та інститутів громадянського суспільства є невід'ємною частиною соціального розвитку та підйому економіки. Громадська участь в процесі управління сприяє підвищенню результативності діяльності органів влади, посилюючи її правомірність в очах громадян. Широка позиція громадськості відкриває нові способи поєднання неформальної соціальної інфраструктури з ефективною публічною політикою. Належне державне управління стимулює активність

громадськості і тим самим підвищує ефективність дій органів влади. Отже, на даному етапі розвитку публічного управління в Україні одним з ключових завдань є створення умов для прояву активності інституцій громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Бельська Т.В. Моделі взаємовідносин органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства / Т.В.Бельська // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». – 2010. – № 1 (37). – С.140 – 147.
2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Балакірева О. М., Бондар Т. В. та ін.]; за заг. ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2017. – 56 с.
3. Усадченко Л.М. Співпраця органів державної влади з інститутами громадянського суспільства / Л.М. Усадченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. - № 1. – С.73-81. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2009_1_11.

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.мед.н.*

ВВЕДЕННЯ ОBOB'ЯЗKOBOrO MEДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Готовність держави до запровадження обов'язкового медичного страхування лишається актуальним і надзвичайно важливим для розвитку і реформи системи охорони здоров'я, що й стало *метою нашого дослідження*. У дослідженні були застосовані *методи*: вивчення літературних джерел і законодавчої бази, аналітичний і історичний підходи.

Введення обов'язкового медичного страхування в Україні визначено існуючою законодавчою базою – Конституцією України і Законами: «Про страхування», «Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Основами законодавства України про охорону здоров'я». «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» визначають медичне страхування як вид загальнообов'язкового державного соціального страхування, що являє собою «систему прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, ... та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків роботодавцями, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом» [3].

На підставі проведеного аналізу систем медичного страхування високорозвинених країн М.В. Мних зауважує: «основний принцип організації охорони здоров'я – змішане децентралізоване медичне страхування. Система медичного обслуговування повинна базуватись на трьох принципах: *медичний*, тобто розвиток вищої та середньої медичної освіти, висока якість медичних послуг; *правовий*, тобто розширення юридичної самостійності установ системи охорони здоров'я; *правова гарантованість* державою безкоштовної медичної допомоги громадянам через систему медичного страхування, відповідальність медичних закладів за норми якісної медичної допомоги; *економічний*, тобто економічна відкритість галузі для додаткових джерел фінансування; фінансова доступність першої медичної допомоги та спеціалізованої в разі життєвої необхідності для широких верств населення» [2]. За дослідженнями І. Беззуб: «За 25 років незалежності було подано 21 законопроект, який пропонував запровадження медичного страхування. Проекти законів періодично виносилися на громадське обговорення, але так і не переходили рубіж прийняття. Зокрема, учасники цього процесу ніяк не могли домовитися, хто керуватиме фондом, який акумулюватиме страхові гроші, та на основі яких алгоритмів їх розподілятимуть» [1].

Законодавча ініціатива депутатів Верховної Ради призвела до одночасної реєстрації в теперішній час трьох законопроектів про обов'язкове медичне страхування. 14 липня 2016 року Л. Денісова і інші, члени депутатської фракції Політичної партії «Народний фронт», «Партія «Відродження», «Блок Петра Порошенка» зареєстрували у Верховній Раді законопроект «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні» № 4981. Через декілька днів 18 липня 2016 народний депутат України О. Мусій зареєстрував альтернативний проект Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» № 4981-1. 2 серпня 2016 року третій альтернативний законопроект зареєструвала голова Комітету ВРУ з питань охорони здоров'я О. Богомолець, «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» (№ 4981-2). Проекти закону № 4981-1 та № 4981-2 є альтернативними до законопроекту «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні» за № 4981.

Організаційні заходи наближення медичного страхування повинні базуватися на добре продуманій і сформульованій концепції, яка неодмінно зможе увібрати в себе особливості фінансово-економічного стану в державі в теперішній час і міжнародний досвід інших країн світу. Запровадження обов'язкового соціального медичного страхування дасть поштовх новим правовим і економічним відношенням у медичній галузі на підставі публічно-правового і громадянсько-правового регулювання надання медичних послуг. Забезпечить права пацієнтів і відповідальності кожного із учасників страхового процесу. Мета медичного страхування полягає в тому, щоб гарантувати кожній застрахованій особі при виникненні страхового випадку одержання медичної допомоги шляхом оплати її вартості за рахунок зібраних раніше коштів, а також можливість фінансувати профілактичні заходи. Медичне страхування повинне забезпечити збір фінансових коштів для погашення витрат на медичну допомогу при здійсненні: лікування в амбулаторно-поліклінічних умовах; придбання медикаментів; лікування в стаціонарі;

стоматологічної допомоги і зубопротезування; профілактичних і оздоровчих заходів; а також і інших послуг, визначених у базовій програмі медичного страхування.

Експерти вважають, що для введення загальнообов'язкового медичного страхування треба ретельно підготувати усіх учасників цього процесу, щоб результат відповідав очікуванням і не розчарував. Спеціальної підготовки вимагає сама система охорони здоров'я, її персонал, який опиниться в нових і незвичних для нього умовах медичної діяльності, а також і адміністративний персонал органів влади, як в центрі, так і на місцях. Життя підказує, що велика робота, яку треба зробити, повинна починатися вже зараз, без відкладання і застережень.

Висновки. 1) Підґрунтям створення нормативно правової бази обов'язкового соціального державного медичного страхування є Конституція України, а також Закони України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; «Про страхування». 2) Запровадження обов'язкового соціального медичного страхування надзвичайно актуальне і піднімається депутатським корпусом в усі роки незалежності, але не знаходить свого законного вирішення. Протягом років незалежності депутатами було подано 21 проект законів. 3) В теперішній час у ВРУ зареєстровано три законопроекти про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування, які за окремими ознаками мають розбіжності і своє тлумачення справи. 4) Певні дії, як певні кроки підготовки до запровадження медичного страхування, можна було б почати робити вже сьогодні.

Список використаних джерел.

1. Беззуб І. Упровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування в Україні / Ірина Беззуб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuvip.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2541:uprovadzhennya-zagalnoobov-yazkovogo-derzhavnogo-medichnogo-strakhuvannya-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350

2. Мних М. В. Медичне страхування як механізм надання гарантій соціального захисту населення України / М. В. Мних // Економіка, фінанси, право. 2015. № 1.1. С. 25-29.

3. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс]: станом на 20 березня 2017 р. / Верхов. Рада України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 1998. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>.

ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, д.держ.упр., професор,
Заслужений працівник освіти України*

ФОРМУВАННЯ НОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

В умовах сьогодення українське суспільство вважає корупцію надзвичайно поширеним явищем, що, поряд із війною на Донбасі та економічною ситуацією, є найбільш критичною проблемою всієї держави. Водночас, абсолютна більшість громадян вважає, що боротьба з корупцією є повністю провальною, а третина – неуспішною. Причому впродовж 2017–2018 років спостерігається тенденція до зростання негативної оцінки державної антикорупційної політики [1, с. 785].

Зокрема, найбільш корумпованими установами українці вважають суди (52% опитаних вказали, що там корупція дуже поширена), Верховну Раду (51%), прокуратуру (45%), Уряд (43%), митницю (39%), медичні установи (39%). Водночас найчастіше громадяни стикаються з потребою дати хабарі в медичних установах (51%), закладах вищої освіти (24%), місцевих органах влади (близько 15%), школах (11%), під час контактів із патрульною поліцією (близько 11%) [1, с. 785].

На думку багатьох науковців [1, 2, 4 та ін.], основною причиною корупційних діянь є неналежний розвиток і вдосконалення нормативно-правового базису для запобігання корупції, дальше реформування системи державного фінансового контролю й аудиту для забезпечення ефективності та мінімізації корупційних діянь, розвиток сфери публічних закупівель, підвищення ефективності управління публічними ресурсами, підвищення ефективності співробітництва між урядовими інституціями та громадянським суспільством у сфері протидії корупції тощо.

Водночас, як нам видається, причина корупційних діянь серед публічних службовців криється, крім того, у набутій свого часу ментальності як цілого українського народу, так і тієї чи іншої особистості зокрема, у тому числі й публічних службовців.

Крім того, корупція пов'язана ще й зі стратегією виживання.

Як зазначає Олександр Пасхавер, проблема корупції – це віддзеркалення всіх наших властивостей нинішнього моменту. Боротьба з корупцією – це евфемізм. Це боротьба з цінностями виживання, які сповідує більшість населення. І в короткостроковій перспективі цю ситуацію змінити не вдасться. Це буде тривалий процес. Ті інститути для боротьби з корупцією, які зараз впроваджуються, будуть ще змінюватися. Багато разів ми будемо починати спочатку. Тому що вони впроваджуватися тільки тією мірою, якою наша стратегія виживання буде відступати. Якесь невелика частина населення вже позбулася цієї стратегії виживання. У цьому немає нічого трагічного, тому що революційні події, як правило, відбуваються, коли активна меншість впливає на пасивну більшість і змінює країну. Так що тут все цілком природно. Проте коли перед публічними службовцями ставлять завдання швидко побороти корупцію, на нашу думку, тут швидко нічого не вийде. Це буде процес повільного відступу від звичок і ментальності на рівні всього народу [5].

Кушнар'єв І.В. у цьому зв'язку зазначає: «Ми виходимо з розуміння того, що: а) ментальність є способом мислення, загальною духовною налаштованістю, настанови суб'єктів політики; б) панівні риси ментальності певної спільноти впливають на політичний процес; в) своєю чергою, політичне життя, правові новації видозмінюють, модифікують політико-правову ментальність; г) демократична політико-правова ментальність увиразнюється в стійкій укоріненості антикорупційних цінностей, а антидемократична – толерує політичну корупцію; ґ) за допомогою вивчення ментального виміру суспільного життя уможливується вивчення форм, змісту, спрямованості життєдіяльності суб'єкта політики за конкретних умов, зокрема ситуацій, які є сприятливим ґрунтом для корупційних практик у політичному процесі» 4].

Живучість корупції в ментальності українців пояснюється, переважно тим, що Україна століттями перебувала під владою сусідів-чужинців, успадкувавши почасти й їхні ментально-національні риси. Так, зокрема, про «ментальність орди», яка досі гальмує у своєму розвитку Україну, писав відомий український письменник, публіцист Є. Гуцало. У книзі «Ментальність Орди» [3] автором акцентовано на закостенілих традиціях цивілізації грабіжництва з неймовірно роздутим бюрократичним апаратом, що працює не на суспільство, а на самозбереження й самовідтворення, корупція і хабарництво в чиновницьких кабінетах, продажність суддів – букет хронічних хвороб імперії.

Водночас, на думку І.В. Валюшко, існування й великою мірою збереження в умовах сьогодення толерантного відношення українців до різних видів корупції, не є частиною української ментальності. Автор гадає, що українцям завуальовано нав'язувалася прийнятність і майже безкарність корупційної поведінки (найперше йдеться про побутову, а не політичну корупцію). У результаті сформувався феномен «корупційного прагматизму»: «зорієнтованість значної частини населення на протиправне вирішення життєвих питань, унаслідок чого корупція зі соціальної аномалії перетворюється на правило поведінки; низька психологічна готовність, а тому і слабка активність населення та недержавних структур у сфері протидії корупції» [2, с. 9].

На думку цього ж автора [2] такі настанови можуть бути швидко подолані запуском справді ефективних механізмів антикорупційної протидії, реальною відкритістю та прозорістю влади, неприпустимістю безкарності за злочини корупційного характеру тощо.

Водночас, як нам видається, у сучасних умовах щодо запобігання корупції серед публічних службовців в Україні слід працювати в двох напрямках: формування їхнього нового демократичного антикорупційного менталітету паралельно із вжиттям законодавчих та організаційних заходів подолання цього зла.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/3143/>

2. Валюшко І. В. Інститути громадянського суспільства у системі антикорупційної політики України : автореф. дис. ... канд. політ. н.: 21.01.01 / Іван Васильович Валюшко. – К. : Нац. ін-т стратег. досл., 2017. – 20 с.

3. Гуцало Є. П. Ментальність орди: публіцистичний цикл / Є. П. Гуцало ; ред.-упоряд. Л. Вороніна. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 205 с.

4. Кушнар'єв І. В. Ментальні основи політичної корупції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/4944>

5. Пасхавер, Олександр. Корупція – це частина нашої ментальності, тому швидко подолати її не вийде [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://24tv.ua/ru/koruptsiya__tse_chastina_nashoyi_mentalnosti_tomu_shvidko_podolati_yiyi_ne_viyde_n841208

ЛЮБЕЦЬКА МАР'ЯНА МИКОЛАЇВНА

директор Хмельницького міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

СУЧАСНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ (ОСОБАМИ), ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Актуальність наукових тез зумовлена тим, що адміністративно-організаційні та соціально-психологічні підходи, форми і методи соціальної роботи постійно перебувають у процесі розвитку та вдосконалення, а особливо в умовах реформування публічного управління у сфері надання соціальних послуг.

Соціальний супровід сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах є однією із ключових технологій соціальної роботи, спрямованої на розв'язання психологічних, міжособистісних, соціальних та інших проблем шляхом встановлення безпосередньої взаємодії між соціальним працівником/фахівцем із соціальної роботи і клієнтом. Це вид соціальної роботи, спрямованої на забезпечення оптимальних умов життєдіяльності сімей, дітей та молоді, шляхом надання необхідних соціальних послуг. Таким чином це є робота над конкретною проблемною ситуацією. Оскільки, перелік обставин, які класифікують сім'ї (особи), які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують здійснення соціального супроводу є досить великий, а сучасний нестабільний соціально-економічний стан держави зумовлює низку інших проблем, то актуальним є вивчення та аналіз підходів, форм та методів соціальної роботи в процесі здійснення соціального супроводу. Проблеми сімей (осіб) – найрізноманітніші, тому потребують індивідуального підходу щодо вирішення та різних підходів, форм та методів соціальної роботи для забезпечення ефективного результату.

Одним із завдань здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які опинилися у складних життєвих обставинах, є допомога у вирішенні проблем, які члени сім'ї не можуть вирішити самостійно. Практична діяльність

та специфіка соціальної роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді полягає ще й у тому, що зміна об'єктивних умов надання соціальної допомоги та підтримки неминує породжує нові соціальні ситуації, зміну в стосунках між людьми в процесі соціальної роботи. Це зумовлює необхідність використання адекватних новим ситуаціям методів, форм, технологій і стратегій втручання, впровадження інноваційних підходів. Найактуальніші методологічні проблеми соціальної роботи стосуються організації її на такому рівні, який забезпечував би максимальну її результативність, а також розробку критеріїв її ефективності [1].

У контексті роботи з сім'ями (особами), які опинилися в складних життєвих обставинах, під методами, що використовуються у процесі соціального супроводу таких сімей (осіб), ми розуміємо спосіб організації соціальної роботи, а саме виявлення сімей (осіб), які опинилися в складних життєвих обставинах, визначення проблеми шляхом проведення бесіди, спостереження; здійснення обстеження умов проживання та проведення оцінки потреб; прийняття рішення про надання соціальних послуг; оцінка та планування спільних дій спеціаліста та клієнта. Це приводить до досягнення оптимального результату і забезпечує позитивні зрушення у розвитку сім'ї, тобто мінімізацію складнощів у сім'ї, вміння долати перешкоди самостійно без сторонньої допомоги та забезпеченні її функціональної спроможності з метою подолання складних життєвих обставин.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що питання розгляду та аналізу підходів, форм та методів щодо здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах в роботі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, займає важливе значення для забезпечення якості та підвищення ефективності публічного управління у сфері надання соціальних послуг вразливим групам населення, здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, визначає необхідність їх вивчення та розроблення інноваційних шляхів вирішення питання у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Тюття Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота (теорія і практика): навч. посіб. Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. С. 185–191. URL: http://books.br.com.ua/40011_

МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

*професор кафедри соціальної і гуманітарної політики
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

МАШКІНА ОЛЬГА ІВАНІВНА

*аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики
ХРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРСПЕКТИВИ УРЯДОВИХ УПОВНОВАЖЕНИХ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ

На початку 2010-х рр. все більшого поширення в практиці публічного управління набувають інститути омбудсманів/уповноважених, покликани сприяти забезпеченню прав громадян України в різних сферах, зокрема і в тих, які традиційно відносяться до соціогуманітарних [1-5]. Наприклад, над забезпеченням прав українських школярів працюють репрезентанти кожного з трьох найвищих владних інститутів: Глави держави – Уповноважений Президента України з прав дитини, Парламенту – представник Уповноваженого з дотримання прав дитини та сім'ї Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради з прав людини і, нарешті, Уряду – Освітній омбудсман. Посада останнього регламентована Законом України «Про освіту» і буде впроваджена в практику публічного управління з 1 січня 2019р. [1]

Варто наголосити на тій помітній ролі, яку відігравали в запровадженні таких посад представники громадських організацій. Вони входили до складу ініціативних груп із висунення кандидатур, здійснювали масштабні PR-акції, підтримували тих чи інших кандидатів в ході конкурсних процедур. Разом з тим, саме представники третього сектору були і першими критиками згаданих урядових ініціатив, вважаючи спеціалізованих омбудсманів/уповноважених лише «людьми для скарг» та сприймаючи їх як своєрідний буфер між незадоволеною частиною суспільства і органами влади та компенсатор неефективної судової системи і бездіяльних профспілок.

Інститут омбудсманів/уповноважених є порівняно новим для практики публічного управління в нашій державі. Через це у вітчизняній науковій літературі переважно розкриваються теоретичні складові даної теми, пропонуються окремі зразки закордонного досвіду. Меншою мірою висвітлюються перспективи функціонування омбудсманів в українських реаліях, а дослідження результатів їх практичної діяльності в контексті актуальних завдань публічного урядування гуманітарною сферою фактично відсутні.

Однією з основних проблем в діяльності омбудсманів/уповноважених може стати дублювання завдань та повноважень. Наприклад, одним з пріоритетів діяльності освітнього омбудсмана визначено «сприяння впровадженню інклюзивної форми навчання» [1]. Одночасно, в складі лише центрального апарату МОН України завдання навчання осіб з особливими освітніми потребами вирішують: відділ спеціальної освіти Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти, а також Директорат інклюзивної та позашкільної освіти. Враховуючи, що значна кількість дітей які потребують інклюзивної освіти, мають статус інвалідів, до захисту їх прав можуть долучатися Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю та Урядовий уповноважений з прав осіб з інвалідністю [3; 4]. Як бачимо, вірогідним є співпадіння окремих складових функціоналу не лише омбудсменів та ЦОВВ, але й уповноважених між собою.

Лише тривала практична діяльність омбудсманів дасть змогу робити висновки щодо одного із засадничих принципів існування цього інституту – незалежності та політичної незаангажованості. Актуальність даного аспекту

проблеми посилюється й тим, що на сьогодні практично всі політичні інституції в Україні мають від'ємний рівень довіри громадян. Таким чином, в своїй діяльності уповноважений повинен прагнути балансу між, з одного боку, посадовими обов'язками та статусом високопоставленого державного службовця, а з іншого – авторитетом в очах лідерів громадських організацій і населення.

Питання незаангажованості тісно пов'язане із ресурсними можливостями інституції. В цьому сенсі найбільш захищеним є Уповноважений ВРУ з прав людини, фінансування якого прописано окремим рядком в Державному бюджеті. Найменш фінансово самостійні ті уповноважені, які, по суті, є структурним підрозділом того органу виконавчої влади, котрий забезпечує їх діяльність. Ще одне можливе джерело фінансів для діяльності омбудсмана, це гроші отримані в ході реалізації спільних міжнародних проектів. Наприклад, основою ресурсного забезпечення Урядового уповноваженого з питань гендерної політики є кошти надані Королівством Швеція.

Під час аналізу перспектив ефективної діяльності омбудсманів/уповноважених необхідно зважати на децентралізацію, яка об'єктивно призведе до перерозподілу повноважень з центру в регіони та на місця. Це, в свою чергу, стане потужним викликом для всієї системи забезпечення культурних, соціальних, гуманітарних прав громадян. Саме децентралізація була одним з тих аргументів, якими Міністр освіти і науки пояснювала необхідність запровадження посади освітнього омбудсмана. Разом з тим, в такій «допомозі центра» вбачаємо певний парадокс, адже, на наше переконання, сама філософія децентралізації як раз і полягає в тому, що члени територіальної громади навчаються повноцінній демократії шляхом самостійного вирішення питань свого внутрішнього життя.

Опрацювання «Положень...» про уповноважених дозволяє нам стверджувати, що ані дитячий, ані освітній омбудсмани, так само як і урядові уповноважені з питань гендерної політики та з прав осіб з інвалідністю, не зобов'язані інформувати громадськість про свою діяльність на посаді [1-5]. Таким чином, суто за інформаційною складовою функціональних обов'язків, вони, скоріше, є піарниками певних напрямів публічного управління та дублерами прес-служб Уряду і Президента, натомість оприлюднювати власні здобутки вони не повинні. Критично значущим для урядових уповноважених є брак ефективних каналів комунікації, адже одне з головних призначень цього інституту полягає в швидкій реакції на проблему. На сьогодні актуальним залишається питання щодо впливу уповноважених на обласному та місцевому рівнях, адже існування регіональних представництв не передбачено, хоча і не заборонено чинним законодавством. Оскільки одним з ключових показників роботи омбудсманів є відомості щодо поданих скарг та реагування на них, варто доповнити чинні Положення обов'язком уповноважених звітувати про результати діяльності за певний період часу.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання освітнього омбудсмана [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 491 від 6 червня 2018р. – Режим доступу:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/491-2018-%D0%BF_
2. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 811/2011 від 11 серпня 2011р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/811/2011>.
3. Про затвердження Положення про Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013р. № 5 [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 125 від 21 лютого 2017р. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/125-2017-%D0%BF>.
4. Про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю : Указ Президента України № 902/2014 від 1 грудня 2014р. // Урядовий кур'єр від 03.12.2014.– № 225.
5. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 309 від 7 червня 2017р. – Режим доступу:[HTTPS://WWW.KMU.GOV.UA/UA/NPAS/250049925_](https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250049925_)

МЕРЕЖЕНКО МАРІЯ ВАЛЕРІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ВІТЧИЗНЯНОГО КІНОВИРОБНИЦТВА

Кіно є важливою частиною державної культурної політики нашої країни та становлення національної самосвідомості держави в цілому. Сучасне суспільство, здебільшого, сприймає інформацію через візуалізацію, що впливає на прагнення відтворити та, іноді, скопіювати поведінку, спосіб життя та мислення персонажів кінострічок. В такій ситуації кіноіндустрія стає найвпливовішою галуззю культури, через яку можливо не тільки розважати, але і розвивати, навчати, а також, нажалі, доносити пропагандистські ідеї. Отже, політика держави в сфері підтримки кіновиробництва є не тільки способом впливу на формування свідомості нації, але й фактором економічним, оскільки кіновиробництво є одною з найпотужніших сфер вітчизняної креативної індустрії, яка може приносити значний прибуток.

Значущість такого виду мистецтва, як кіно для сучасної України була ґрунтовно осмислена на загальнонаціональному політичному рівні, що стало основою прийняття Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». Зокрема, в законі зазначається: «Держава забезпечує та стимулює виробництво (створення), розповсюдження, популяризацію та демонстрування національних фільмів у кіно-, відео-мережах, на телебаченні, у мережі Інтернет тощо, збереження, відновлення, реставрацію національної та кращих зразків світової кінематографічної спадщини, вживає заходів для повернення в Україну національної кінематографічної спадщини, що знаходиться за її межами, а також сприяє захисту прав інтелектуальної власності» [2].

Загальна стратегія розвитку кінематографії в Україні викладена у «Довгостроковій стратегії розвитку української культури - стратегії реформ». Зокрема, там зазначені економічні важелі впливу на розвиток

вітчизняного кіновиробництва, яка має забезпечуватися «...шляхом запровадження спеціальних податкових стимулів, які стосуються процесу кіновиробництва, створення додаткових джерел фінансування (фонди, пільгові кредити, система підтримки продюсерського кіно, венчурні інвестиції)» [1].

Проте, реальний процес кіновиробництва потребує додаткових управлінських зусиль з боку держави. Одним з вагомих внесків в публічно-управлінське регулювання економічних відносин в сфері кінематографії стала би окремо прописана стратегія, яка би дала спроможність не тільки реалізовувати проекти державного замовлення, але і залучати приватних замовників, які б допомагали розвитку кіноіндустрії в інтересах нашої держави. Важливим елементом такої стратегії має стати програма пільг для приватного сектору, який буде інвестувати у розвиток вітчизняного кінематографу.

Також на цьому, майже початковому етапі цілеспрямованої діяльності держави щодо підтримки вітчизняного кіновиробництва, важлива маркетингова стратегія популяризації вітчизняних кінематографічних творів - створення соціальної реклами або, навіть, короткометражних стрічок, що поляризують українських акторів, режисерів, сценаристів, операторів. Це буде сприяти підвищенню художньої якості кіно продукту та розширенню аудиторії споживання вітчизняного кіно продукту всіх жанрів.

Хоча на законодавчому рівня закріплено право на свободу творчості і Україна приєдналася до Конвенції ООН про збереження та заохоченні культурного різноманіття, але на практиці можна спостерігати факти втручання політики та політичних діячів у питання творчого пошуку, що дискредитує в цілому культурну політику держави.

Слід упорядкувати питання політичної ангажованості членів творчого колективу, наприклад, нормативно зафіксувавши положення про те, що професійні творчі працівники, а також наймані працівники (на термін визначений трудовим договором) повинні бути політично неупередженими та мати повну свободу творчості та пересування для поширення культури нашої держави, окремих регіонів та національних меншин (які проживають на території нашої держави). Обмеження свободи під час творчого процесу або свободи демонстрації готового кіно продукту може відбуватися тільки на підставі судового рішення. Такі судові рішення мають прийматися за участі творчої громадськості та експертів в сфері мистецтва та культури.

Соціальний захист творчих працівників має бути забезпечений через активну діяльність професійних спілок, які обов'язково мають бути стороною трудового договору найму працівника.

Тематика фільмів або телесеріалів, що цілком фінансуються державою повинна висвітлювати актуальні проблеми нашого суспільства та шляхи їх подолання. Бажано, щоб людина, яка буде дивитися такий кіно продукт мала змогу не тільки впізнати себе в конкретній ситуації, а й мати можливість прийняти правильне рішення в повсякденному житті.

Ці проблемні питання та шляхи їх вирішення будуть розглянуті під час проведення магістерського дослідження.

Список використаних джерел.

1. Довгострокова стратегія розвитку української культури - стратегія реформ: Розпорядження КМУ від 01.02.2016 №119-р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248862610>
2. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України від 23.03.2017 № 1977-VIII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19>

МОРОЗ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

*професор кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», д. держ.упр.*

БУКА ІНТА СТАНІСЛАВІВНА

проректор з міжнародної діяльності Балтійської Міжнародної Академі

МОРОЗ СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*старший науковий співробітник Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України, к. держ.упр.*

РІВЕНЬ ВПЛИВУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ДОБРОБУТ ДЕРЖАВИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ДУМКИ ЛАТИСЬКИХ СТУДЕНТІВ)

Діалектика єдності та протиріч між феноменами якості освіти в державі та рівнем життя її населення завжди перебувала у колі наукової уваги дослідників. Вважається, що свого остаточного оформлення відповідна проблематика набула у межах теорії людського капіталу та була концептуалізована у роботах Т. Шульца та Г. Беккера. Досліджуючи питання ефективності інвестування у людський капітал, Г. Беккер визначив декілька емпіричних феноменів, зміст яких потребував роз'яснення в контексті актуальної на той час економічної доктрини наукового знання. На думку вченого, аналіз змісту тих чи інших складових людського капіталу може бути розбудованим у тому числі й навколо таких питань як: темпи зростання добробуту в залежності від рівня освіти; залежність між рівнями безробіття та освіти; залежність між віком людини та рівнем її освіти (обсягу знань, вмінь та навичок) розглянутої через призму мобільності трудового ресурсу; взаємозв'язок між обдарованістю людини та рівнем її освіти тощо [4]. Майже кожен із запропонованих вище напрямів зосереджується навколо питань

ефективності інвестування в освіту, тобто порівнянні витрачених на її здобуття ресурсів з отриманими за результатами використання здобутих під час навчання знань у межах реального сектору економіки.

Серед робіт вітчизняних вчених, наукова увага яких була зосереджена на дослідженні державно-управлінських аспектів залежності між рівнем освіти та якістю життя, слід звернути увагу на роботи В. Бакуменка, Д. Богині, М. Білинської, В. Воротіна, В. Геєця, А. Дегтяра, В. Князева Є. Коваленко, В. Козакова, Н. Легінкової, О. Мельниченка, с. Мокрецова, В. Мороза, Н. Нижник, О. Оболенського, Т. Ратушняк, О. Чечеля, В. Юрчишина та інших науковців. Окремі питання порушеної проблематики біли розглянуті нами у межах попередніх напрямів наукового пошуку [2,5].

Питання взаємозалежності між рівнем освіти та якістю життя, у тому чи іншому контексті прояву свого складного та багатогранного змісту постійно перебувають у межах кола професійної уваги суб'єктів публічного управління та представників профільних громадських організацій. На переконання Президента України П. Порошенка «соціальна бідність, низький рівень і незадовільна якість життя більшості українців» розглядаються органами державної влади на рівні одного з головних викликів 2018 року [1], а якісна освіта – визначається на рівні інструменту його подолання. Прем'єр-міністр України В. Гройсман, під час роботи круглого столу з проблем реалізації пріоритетних напрямів у галузі освіти і науки, організація та проведення якого відбулась в контексті стратегії реалізації Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, а саме тих її програмних заходів, які визначені у III-му розділі «Розвиток людського капіталу Козюра талу», звернув увагу на той факт, що освіта повинна стати фундаментом для подальших змін в нашій країні, у тому числі й за напрямом зростання добробуту її населення [3].

У якості мети цієї публікації, її автори визначають проведення аналізу відповідей латиських студентів щодо залежності добробуту держави від рівня якості вищої освіти її громадян. У якості інформаційного джерела для проведення аналізу були обрані заповнені студентами Балтійської Міжнародної Академії (БМА) анкети «Оцінка якості вищої освіти». Організація та проведення анкетування відбулось у межах програмних заходів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників НУЦЗУ «Теорія і практика забезпечення якості вищої освіти: педагогіка, психологія і управління» (21.04.2018 – 02.05.2018, м. Рига). Отримані нами під час обробки анкет результати наведено на рисунку 1.

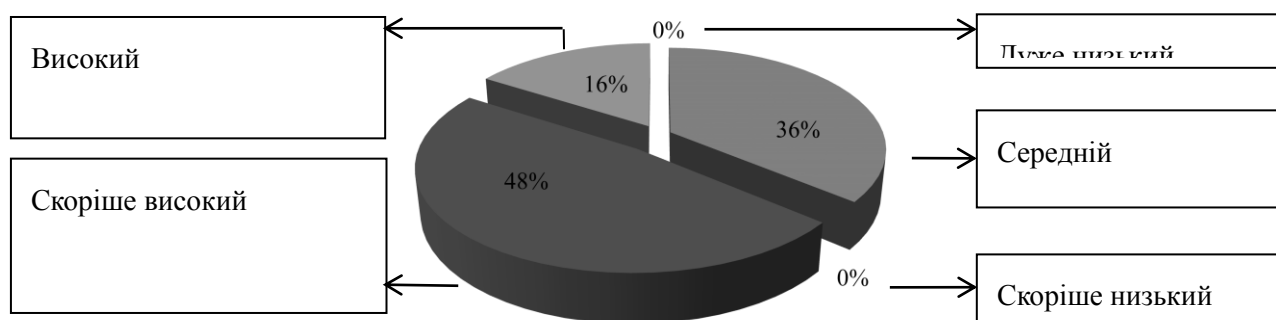

Рис.1 – Рівень впливу якості вищої освіти на добробут держави (за результатами аналізу опитування латиських студентів)

Висновки. За результатами аналізу відповідей респондентів можемо сформулювати такі основні висновки. По-перше, майже кожен з респондентів погодився з тим, що якість вищої освіти у країні впливає на рівень життя її громадян (жоден з респондентів не обрав для характеристики відповідної залежності доступне для вибору твердження «дуже низький» та «скоріше низький»). Такі результати аналізу відповідей респондентів не стали несподіванкою для організаторів дослідження, адже Латвія є країною з достатньо розвинутими ринковими інститутами та суспільними інституціями, а отже зв'язок між обраними для аналізу феноменами є обумовленим, як в контексті теорії людського капіталу так і з огляду на показники індексу розвитку людського потенціалу (Human Development Index - HDI) у рейтингу ПРООН (аналіз показників HDI свідчить про те, що ті з країн які мають високий рівень позиціонування у підсумковому рейтингу, як правило, мають високі показники щодо характеристики рівня освіти). По-друге, залежність між рівнями якості вищої освіти та добробуту населення не завжди є лінійною та такою яка характеризується як пропорційна. Наприклад, за результатом дослідження фахівців ПРООН деякі з країн, суспільно-економічні відносини яких перебувають на етапі трансформаційних перетворень, вище розглянута залежність між якістю освіти та рівнем життя населення не завжди має місце прояву. Ця теза може бути підтверджена показниками України у рейтингу ПРООН. Наприклад, Україна у межах рейтингу 2018 позиціонує на 88 місці з 198 включених до нього країн, але при цьому рівень показника який відображує рівень досягнень країни в освіті значно вищий за відповідні показники тих країн які розміщені у підсумковому рейтингу поряд з Україною. Іншими словами, якість освіти в цілому та вищої зокрема, в Україні випереджує показники економічного розвитку держави, а отже може розглядатися не лише на рівні потенціалу для забезпечення реформ, а у тому числі і на рівні їх основного ресурсу.

Список використаних джерел.

1. Виступ Президента України П. Порошенка на прес-конференції на тему: «Виклики – 2018» [електронний ресурс] / Промови 28.02.2018 // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-na-pres-konferen-46030>
2. Мороз В.М. Динаміка зміни індексу освіченості населення на Україні як якісна характеристика системи трудового потенціалу країни / В.М. Мороз // Вісник НАДУ. – 2009. – № 2. – С. 249–256

3. Нам потрібна якісна освіта, яка буде готувати конкурентну людину з відповідними знаннями [електронний ресурс] / Новини від 31.01.2017 // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249699055>

4. Becker G.S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education / Becker G.S. – N.Y.: Columbia University Press, 1964. – 421 p.

5. Moroz S. Public administration mechanism and labour market potentials of the higher educational establishments / S. Moroz // Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics. – 2015. – №3. – P. 19–30

НОВАК НАТАЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНОМУ ТРАНСФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Демократичне розвинене суспільство, політична ситуація, стан економіки, особливості інвестиційного клімату та виклики сьогодення потребують формування новітніх підходів, створення нових концептів жіночого лідерства. Сучасна жінка-лідер має в собі поєднувати як „жіночі» риси, так і „чоловічі», а отже питання гендерної рівності стає актуальним, про це свідчить ратифікація Конвенції ООН „Про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок» та ратифікація „Цілей розвитку тисячоліття ООН», серед яких була визначена мета „забезпечення гендерної рівності» – це є наслідком наших намагань наближення до євростандартів. У європейській спільноті кар’єрний успіх жінок в політиці та органах публічної влади стає брендом. У процесі децентралізації з’явилося більше можливостей проявити себе жінкам-лідерам, які є керівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичними лідерами. На практиці досить часто жінки-керівники є легітимними, але не мають розвинених лідерських якостей, відповідно жінки-лідери, у яких потенціал повністю не реалізований, рідко обіймають керівні посади.

Існують певні вимоги до жінок-лідерів: впевненість в собі, піклування не лише про авторитет публічної служби та імідж службовця чи політика, а й про позитивну репутацію підпорядкованого підрозділу та імідж держави в цілому. Кожна ефективна жінка-лідер має не лише сформовані лідерські якості та харизму, але і намагається постійно поліпшувати свої уміння, знання та навички відповідно до функцій та покладених завдань, підвищувати свій культурний та професійний рівень, удосконалювати організацію службової діяльності. Прагнення до змін, здатність швидко адаптуватися, наявність високої мотивації та самодисципліни, креативного та стратегічного мислення, творчий підхід до вирішення поставлених завдань дає змогу не лише ставити перед собою для досягнення нові та високі цілі, реалізовувати ідеї, але й ефективно впроваджувати реформи.

Здатність йти на компроміс, враховувати бачення опонентів та вміння гнучко проводити переговори дозволяє досягти кращих результатів не тільки у політиці, а й у діяльності органів публічної служби. Вміння правильно позиціонувати себе, швидко орієнтуватися та робити вдалий вибір, бути сприйнятливою до нововведень, створювати умови для найкращого використання здібностей, навичок та вмінь підлеглих, продукування та реалізації ідей дає змогу жінкам бути ефективними керівниками та досягати успіху. Жінки-лідери вдало вибудовують систему взаємовідносин в колективі, коли ідеї підтримують всі публічні службовці та прикладають значні зусилля для реалізації рішень, планів, стратегій, відчуваючи при цьому особистий вагомий внесок в спільну справу та відповідальність за кожний крок по досягненню мети.

Дослідження минулих років свідчать, що вплив жінок на політику Європейського Союзу «Women in decision making roles in European Union», опублікованого організацією OpenPolis у березні 2016 року, у парламентах 17 держав-членів ЄС представництво жінок – нижче 30%. В інших – кращий показник не перевищує 42 % (Швеція, в ній встановлений також гендерний паритет на рівні керівних кадрів Уряду). Ще дві країни – Франція та Словенія мають гендерне співвідношення в уряді 50:50. Найчастіше жінки очолюють міністерства, пов’язані із соціальною політикою та працею (50 %), сім’єю, молоддю та спортом (43 %), освітою та культурою (40 %). Тим не менш, 14 % європейських міністрів юстиції і 7 % міністрів закордонних справ – це жінки. Серед інституцій ЄС третину жіночого складу має Європарламент та Єврокомісія (33 % та 37 % відповідно). Проте в Раді з питань зовнішньої політики жінки становлять 10%, а в Раді з питань економіки та фінансів жінки-члени складають 8 % [1].

У вітчизняній практиці існуючі стереотипи, традиції, життєві сценарії стають перепонами на шляху до самореалізації та досягнення успіху жінок. Саме тому за підтримки швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO 16-18 липня 2018 року відбувся «Тренінг для жінок-лідерів місцевого самоврядування DESPRO», метою якого було сформувати дієву мережу жінок-лідерів місцевого самоврядування шляхом розвитку їх лідерського потенціалу, посилення ролі в об’єднаних територіальних громадах, освоєння переговорних практик з особливим акцентом на специфіку роботи у сфері місцевого самоврядування, оволодіння техніками ефективної комунікації та роботи в команді [2].

Відповідно до Звіту „The Global Gender Gap Report 2017», представленого World Economic Forum, у рейтингу серед 144 країн Україна займає 61 місце за індексом гендерної рівності. Топ-10 країн за індексом гендерної рівності склали Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Руанда, Швеція, Нікарагуа, Словенія, Ірландія, Нова Зеландія, Філіппіни. Останні місяця в рейтингу мають Сирія, Пакистан та Ємен. Індекс обраховується на підставі статистичних показників, що відображають співвідношення нерівності між чоловіками та жінками у чотирьох основних сферах: економічна участь і кар’єрні можливості, рівень освіти, здоров’я і тривалість життя, політичні права і можливості. Порівнюючи дані 2017 року з 2016 роком, можна зробити висновок, що Україна значно покращила свій результат, піднявшись в рейтингу на 8 пунктів. Доцільно зазначити, що прогрес відбувся за показником рівня оплати праці чоловіків та жінок за аналогічну роботу відповідно у 2017 році – 37 місце, у 2016 році – 59. Низькі показники по співвідношенню жінок до чоловіків в парламенті – 116 місце та по співвідношенню

жінок до чоловіків на посадах міністрів – 100, найгірші позиції по сфері політичних прав і можливостей – 103 місце в рейтингу.

Таким чином, авторитет жінок-лідерів зростає та посилюється роль в політиці та публічній службі, що в свою чергу створює передумови для виникнення напружених ситуацій, протиріч та розвитку конфліктів між чоловіками-лідерами та жінками-лідерами, тому назріла необхідність розробки вдалої та ефективної державної політики з забезпечення гендерної рівності та створення умов для взаємодії чоловіків та жінок як рівноправних партнерів та реалізації потенціалу лідерів. Вирішити вищевказані проблеми можна на базі ефективно функціонуючої школи лідерів, яка має на меті створити умови для рівноправної взаємодії молоді, з подальшим розвитком управлінської еліти та просуванням на публічній службі або в політиці. В українських реаліях діяльність школи лідерів має бути спрямована на формування в суспільстві позитивного іміджу не тільки жінки-керівника, а і жінки-лідера.

Отже, вирішення питання формування та розвитку лідерів серед обох статей покладено на систему вищої освіти Національної академії державного управління при Президентові України, проте недостатнє ресурсне забезпечення, не налагоджена система комунікацій створює певні перепони. Для вирішення цих питань Адміністрації Президента України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, центральним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування та Національній академії державного управління при Президентові України необхідно створити центри взаємодії та співпраці, що матимуть на меті створити умови для розвитку потужного потенціалу науковців та публічних службовців, шляхом практичного застосування набутих знань та досвіду в процесі розробки проектів нормативно-правових актів, продукування ідей, надання пропозицій та рішень для вирішення окресленого кола завдань, проблем, що виникають в практичній діяльності вищевказаних інституцій.

Список використаних джерел.

1. Ю. Біденко, В. Кисельова, Аналітичний центр «Обсерваторія демократії», для «Хвилі» Гендерна політика в Україні: складний шлях від декларацій до позитивних дій [Електронний ресурс] / Ю. Біденко, В. Кисельова // – Режим доступу: <http://hvylyu.net/analytics/society/genderna-politika-v-ukrayini-skladniy-shlyah-vid-deklaratsiy-do-pozitivnih-diy.html>

2. Тренінг для жінок-лідерів місцевого самоврядування DESPRO – набір відкрито! – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/9045>. – Назва з екрану.

ОВСЯНИК АННА МИКОЛАЇВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Різні країни мають свою специфіку формування та реалізації державної політики щодо охорони об'єктів культурної спадщини. Враховуючи низьку якість охорони, збереження та належного використання об'єктів культурної спадщини, неефективність правового регулювання сфери, недостатність державного фінансування, важливого значення набуває вивчення успішного зарубіжного досвіду у сфері збереження культурної спадщини, з метою визначення шляхів підвищення ефективності управління об'єктами культурної спадщини, впровадження інноваційних механізмів управління культурними ресурсами та залучення інвестицій.

У світовій практиці розрізняють різні форми володіння та управління об'єктами культурної спадщини: державну, приватну та довірчу. Державна форма управління охороною культурної спадщини переважає у таких країнах як Італія, Франція, Іспанія. Приватна форма, поширена у країнах, де в руках окремих власників зосереджені великі земельні володіння, на території яких розташовані окремі об'єкти спадщини. Держава передає об'єкти культурної спадщини в оренду приватним особам, неприбутковим організаціям, але при цьому контролює процес збереження і зобов'язує власника відповідати за стан об'єкта. Довірче управління культурною спадщиною – діяльність спеціально створених неурядових організацій, що виконують функції управління щодо збереження та ефективного використання об'єктів національної спадщини, за якої отриманий прибуток витрачається для збереження та підтримки пам'яток природи, історії та культури, що перебувають у віданні цих організацій. Довірча система управління у вигляді трастів успішно функціонує у сфері охорони культурної спадщини у Великобританії, США, Австралії [1]. У США функціонує Національний траст США, діяльність якого здійснюється в межах усієї країни та спрямована на збереження та ревіталізацію історичних місць. Поряд із організаціями діяльність яких поширюється на всю країну, існують фонди, діяльність яких поширюється на окрему місцевість чи об'єкт культурної спадщини. Зокрема, фундація історичної Саванни (м. Саванна, штат Джорджія, США) – некомерційна приватна організація, мета діяльності якої полягає у збереженні та охороні нерухомої культурної спадщини Савани шляхом використання таких інструментів, як: публічний захист, освіта, реклама та залучення громадськості. Організація звільнена від сплати податків, а для своєї діяльності використовує благодійні внески постійних членів або приватних осіб, гранти, залучення спонсорів для окремих програм і заходів [2].

У різних країнах система органів публічної влади, відповідальних за формування та реалізацію культурної політики, розподіл їх повноважень, залежить від низки чинників, зокрема: форми устрою, особливостей історичного розвитку країни, рівня її соціально-економічного розвитку тощо. У країнах, які мають федеральний устрій, суб'єкти федерації мають більше повноважень, а центральний урядова інституція (міністерство) може бути відсутнім. Так, у Австрії (федеративна форма устрою) питання культури належать до компетенції Міністерства освіти, мистецтва та культури (Ministry for Education, Arts and Culture), у Бельгії (федеративна форма устрою) відповідна установа на національному рівні відсутня, але є міністерства на рівні трьох (мовних) співтовариств. В

Італії центральним органом з охорони культурної спадщини є Міністерство культурної спадщини та культурної діяльності (Ministry for Heritage and Cultural Activities). У Сполученому Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії забезпечення державної політики у сферах культури та мистецтв, культурної спадщини, медіа, спорту, туризму, креативних індустрій покладено на Департамент із цифрових питань, культури, медіа та спорту (Department for Digital, Culture, Media & Sport). Він забезпечує державне фінансування культурної спадщини і відповідальний за ідентифікацію, збереження історичного середовища [3].

Одним з прикладів збереження об'єктів культурної спадщини є приватизація. Кожна країна має різні нормативно-правові акти, що регулюють сферу приватизації об'єктів культурної спадщини. В Італії стосовно об'єктів власності, які включені до списку історико-художніх активів, закон № 85/2010 визначає особливий процес передачі об'єктів культурної спадщини на основі спеціальних договорів оцінки (включаючи проект реставрації), схвалений Міністерством культурної спадщини і туризму [4].

Дієвим механізмом для залучення коштів та стимулювання фізичних чи юридичних осіб, які інвестують у захист культурної спадщини є система оподаткування, зокрема такі податкові стимули, як: податкові відрахування, податкові пільги, знижені ставки, звільнення від податків та ін.). У Франції для компанії встановлена податкова знижка з податку на прибуток в розмірі 60% від суми пожертви, але не більше 0,5% від доходу компанії. Для фізичних осіб податкова знижка з податку на доходи фізичних осіб становить 66% від пожертви, але не більше 20% від персонального доходу такої особи. В Італії закон передбачає можливість відшкодування 19% від загальної суми витрат, понесених приватним власником, в обмін на зобов'язання обслуговування, захисту або реставрації культурних цінностей. Для бізнесу закон забезпечує можливість безлімітного відшкодування, в залежності від прибутку, витрат на обслуговування, реставрацію та охорону. Art bonus – закон 2014 року – надає податковий кредит у розмірі 65% від суми, наданої приватним особам, які здійснюють дотації на підтримку державної культурної спадщини Італії [4].

Окрім податкових пільг у світовій практиці використовують заохочення благодійності та спонсорства, національні лотереї, відсоткову філантропію, венчурну філантропію, цільові та ендавмент-фонди, марковані податки [5].

Вивчення світового досвіду дає підстави стверджувати, що ефективна модель здійснення управління культурною спадщиною базується на використанні альтернативних джерел фінансового забезпечення і не може розраховувати лише на державне фінансування. Вирішення проблеми недостатнього фінансування збереження та охорони об'єктів культурної спадщини потрібно здійснювати на комплексній основі, шляхом об'єднання ресурсів держави, регіонів, місцевих органів влади, приватного сектору, громадських організацій та окремих фізичних осіб. Одне із головних завдань політики у сфері охорони культурної спадщини – залучення приватних інвестицій для відновлення культурних об'єктів.

Список використаних джерел.

1. Холодок В. Довірче управління об'єктами історико-культурної та природної спадщини: зарубіжний досвід // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 1. С. 282-288. URL : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-1-35.pdf>.
2. Постригань У. Охорона культурної спадщини міста в американському аспекті: історія фундації історичної Саванни та міста Саванни (штат Джорджія США). URL : <http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2016/N4/86.pdf>.
3. Public Bodies Responsible for National Cultural Policies/Development URL : https://www.culturalpolicies.net/web/files/138/en/2016_COM_05_Policy_System.pdf.
4. Звіт експертів ради Європи «Огляд культурної політики України». URL : http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?ar_t_id=245330777&cat_id=245328989.
5. Панченко В. В. Меценатство і спонсорство та історико-культурна спадщина в Україні // Археологія. 2016. № 2. С. 118-121. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FM T=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=arhl_2016_2_12.

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н.*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ ТА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Для розуміння суті глобальних проблем сучасності необхідно зрозуміти, що глобалізаційні процеси мають всеосяжний та незворотний характер. Так на думку багатьох науковців, це пов'язано з тим, що на першочергові проблеми постають та мають значимість для всіх держав, та не можуть бути вирішені окремою країною самотужки. В теорії держави і права, поняття «глобалізація» (фр. global – загальний) розуміється як *процес поширення зв'язків, залежностей, обов'язків від локального до загального та вихід за межі державних кордонів*. Ознаки цього терміну пов'язані передусім з розвитком світової економіки, відбиттям цього процесу у внутрішніх економіках держав та їх інтеграцією у загальносвітовий процес. Глобалізація також охоплює усі сфери соціального життя, зокрема політичну, духовно-культурну, правову тощо. На рубежі XX і XXI століть виникла теорія «глобальної (світової) держави», засновником якої є американський економіст Р.Робертсон. На відміну від теорії «конвергенції» ця теорія наголошує не тільки на зближенні держав, а й на стиранні державних кордонів унаслідок уніфікації усіх сфер життєдіяльності різних суспільств світу. 1990-х років з усією очевидністю проявився той факт, що

завершення «холодної війни» та біполярного протистояння на світовій арені надало потужного імпульсу розвитку процесам глобалізації, особливо їх політичній та економічній основі. Із завершенням протистояння двох соціально-політичних та економічних систем – капіталізму і соціалізму – глобалізація перетворилася на домінуючу тенденцію світового розвитку [1, с. 15].

За визначенням вчених глобальні проблеми людства – це комплекс проблем, які вийшли за межі окремих держав і впливають в тій чи іншій мірі на інтереси всього людства [2, с. 208]. До них належать: проблеми, пов'язані із забезпеченням миру і безпеки в світі (легітимність застосування сили в міжнародних відносинах); економічні проблеми загальносвітового масштабу (криза заборгованості, проблеми інвестування, діяльність транснаціональних корпорацій тощо); екологічні проблеми (зміни клімату, пов'язані із поведінки для забезпечення міжнародного правопорядку та подолання сучасних планетарних проблем. діяльністю людини); соціальні проблеми, такі як викорінення голоду та подолання нестачі харчування, охорона здоров'я, захист прав людини; масова міграція; проблеми, пов'язані з тероризмом та боротьба з організованою злочинністю. Проблеми управління процесами глобалізації, пов'язані з необхідністю і створення системи міжнародних інститутів і норм. Аби визначити перспективи розвитку та можливість досягнення повноправного партнерства України в умовах глобалізації з іншими світовими мегадержавами доцільно проаналізувати основні проблеми, з якими стикається сьогодні система державного управління України та виділити основні моменти, які заважають сьогодні здійснювати процеси глобалізації в Україні. А саме: технологічне відставання; слабку мобілізаційну активність соціальних прошарків; поглиблення межі між елітою та масами; відсутність громадського контролю та корупцію державного апарату; повальну залежність від більш могутніх держав; безальтернативність стратегічного розвитку; утримання від професійної мобілізації, досить часте домінування приватних інтересів над публічними; тісне переплетення власності та влади; нездатність досягти компромісу та згоди в політичній сфері; трансформацію політичних партій [3, с. 85]. Зміни в соціальній структурі країни, в першу чергу послаблення ролі держави та посилення впливу ТНК, а також міжнародних організацій спричиняє в країні бідність. В Україні це прямо пов'язано з економічними трансформаціями: зменшення доходів; падіння рівня споживання; погіршення умов та якості життя населення; погіршення стану здоров'я.

Найбільш важливими завданнями України в сфері глобальної соціальної політики постає:

- ✓ посилення контролю за видатками місцевих бюджетів на соціальну допомогу;
- ✓ реорганізація роботи районних і міських управлінь соціального захисту;
- ✓ скасувати всі пільги, які дозволяють певним категоріям отримувати різні послуги безкоштовно або за низкою вартістю. Це було б важливим кроком до соціальної справедливості оскільки більшість пільг надаються за службовою ознакою чи з певних політичних мотивів чи грошову винагороду. Глобалізація та її процеси привносить у світ більше викликів та небезпек, ніж переваг. В умовах поглиблення і більшого поширення взаємозалежності та взаємозв'язку у світовому співтоваристві суттєво змінюється вертикальна структура владних та зміст міжнародних політичних відносин, зазнає певної трансформації і система державного управління. Все це є результатом виникнення та впливу глобальних викликів суспільного розвитку, які не можуть не позначатись на загальнонаціональних та державно-управлінських системах світу. У результаті цього кожна без винятку національна держава постає перед необхідністю протистояти глобалізаційним викликам. Це, у свою чергу, вимагає від них створення нових модернізаційних проектів з урегулювання локальних та цивілізаційних конфліктів, вироблення ефективних механізмів управління глобалізаційними процесами [5, с. 637].

Аналізуючи вищевикладене, можна зазначити, що Україні для впровадження ефективної соціальної політики першочерговим стратегічним завданням є: усвідомлення національних інтересів та глобального національного інтересу щодо соціальної безпеки держави; подолання економічної та соціальної кризи; запровадження сучасних геополітичних інтересів виключно мирними засобами; розбудова якісно нових, рівноправних двосторонніх міждержавних відносин; затвердження нового геополітичного простору, що відповідатиме вимогам ХХІ століття. Потрібно запам'ятати, що там, де соціальна політика діє як економічний стабілізатор суспільство досягає більшого успіху на міжнародній арені.

Список використаних джерел.

1. Суспільні відносини та розвиток: теорія, історія, практика : монографія / А.М. Михненко (кер. авт. кол.), О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, О.В. Соснін. – К. : НАДУ, 2009. – 396 с.
2. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-економічні відносини: Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, – 2004. - 440 с.
3. Теоретичні та методологічні проблеми розробки і реалізації управлінських стратегій : монографія / за заг. ред. В. М. Князева. – К. : НАДУ, 2008. – 240 с.
4. Дікон Б. Глобальна соціальна політика // Міжнародні організації і майбутнє соціального добробуту / Б. Дікон, М. Халс, П. Стабс; пер. з англ. А. Олійник та інші. – К. : Основи, 1999. – 346с.
5. Войтович Р.В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз): Монографія / За заг. ред. д-ра філос.наук, проф. В.М. Князева. - К. : ред. д-ра філос.наук, проф. В.М. Князева. - К. : Вид-во НАДУ, 2007. - 680 с.НАДУ, 2007. - 680 с.заг. ред. д-ра філос.наук, проф. В.М. Князева. - К. : Вид-во НАДУ, 2007. - 680 с.
6. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. - К. : Таксон, 2001. – 304 с.

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н., доцент

АВТОМАТИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ (РОБОТИЗАЦІЯ), ЯК ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ

В контексті швидкісних змін, які відбуваються в постіндустріальному суспільстві спричинених науково-технічною революцією, тотальною інформатизацією та автоматизацією виробничих процесів, управління трудовими ресурсами стає одним із важливих елементів стратегій публічного управління.

За прогнозами науковців одна з найбільших проблем пов'язаних з впровадженням роботів і робототехніки є загроза масового безробіття. За даними дослідження проведеного Карлом Бенедиктом Фреєм та Майклом Осборном із Оксфорду 47% всіх робочих місць, в США, що складають 64 млн. працівників можуть бути автоматизовані протягом одного-двох десятиліть [1].

Зокрема, вже в найближчі 20-30 років повністю зникнуть такі професії, як бухгалтери, водії, екскурсуводи, консультанти, контролери, касири, кондуктори, працівники на конвеєрних виробництвах, оператори колл-центрів, охоронці, офіціанти продавці, перекладачі, пошталійони та кур'єри, вантажники.

В групу ризику потрапляють і фахівці в галузі сільського господарства, що є особливо актуальним для України, як країни, що спеціалізується на експорті аграрної продукції.

Що автоматично призведе до зростання навантаження на систему соціального захисту населення, соціальні фонди по виплаті допомоги безробітним, зменшенню податкових відрахувань, сповільненню темпів економічного розвитку та ін.

Окрім цього, проблемою стає швидкісне застарівання професійних навиків, при впровадженні нових технологій та технологічних процесів, що вимагає від сучасних фахівців професійної мобільності та постійної самоосвіти протягом життя.

Вищезначені тенденції вимагають кардинальної зміни підходів до підготовки фахівців, з урахуванням особливостей акмеологічної освіти дорослих, здійснення прогностичного аналізу перспективних напрямків професій та впровадження їх в навчальний процес.

Також, відповідні тенденції створюють передумови, до значної стратифікації трудових ресурсів, соціальної незадоволеності, збідніння значної частини населення, підвищує загрозу формування протестних рухів серед соціально незахищених верств населення, актуалізує проблему запровадження нової системи справедливого розподілу матеріальних ресурсів, заснованих на принципово відмінних від товарно-грошових критеріях ефективності та розвитку.

Одним із варіантів розв'язання вищезначених проблем може стати впровадження системи базового доходу, суть якої полягає в наданні кожному громадянину однакового фіксованого доходу (виплати), за рахунок коштів від використання державою природних ресурсів, збільшення податків з підприємств, що використовують автоматизацію виробничих процесів та ін.

Світовий досвід часткового впровадження елементів базового доходу є неоднозначним, так, якщо у Намібії дворічний експеримент (у 2008-2009 рр. населення Омітаре та Очіверо отримувало близько 12 доларів на місяць) призвів до зменшення бідності, збільшення економічної активності, спаду злочинності, змін у сфері освіти, покращення показників здоров'я населення [1], то досвід провадження відповідного експерименту в Фінляндії у 2017 році є доволі суперечливим [3]

При цьому, впровадження даної концепції не є панацеєю, оскільки створює передумови для маргіналізації трудових ресурсів, нівелює трудову мотивації пасивної частини трудових ресурсів, не говорячи про те, що впровадження відповідної моделі можливо лише в економічно-розвинених країнах.

Більш перспективним напрямком нам видається тенденція до скорочення тривалості робочого часу, за умови скорочення потреби в трудових ресурсах в умовах автоматизації виробництва.

Таким чином, пріоритетним завданням публічного управління в контексті розвитку трудових ресурсів є побудова системи стримувань та противаг, де з одного боку ринок праці буде забезпечено високопрофесійними кадрами, здатними забезпечити поступальний розвиток економіки з використанням провідних тенденцій НТР, з іншого забезпечено збереження максимальної кількості робочих місць за рахунок скорочення тривалості робочого часу, або запровадження концепції базового доходу, тим самим забезпечивши м'який перехід до нових умов суспільно-економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Правове регулювання використання роботів та робототехніки // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it_law_honchar_robots_rights/?month=11&year=2018
2. Шеленберг Є. Безумовний базовий дохід громадян. зарубіжний досвід та перспективи використання в Україні // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21210/2/SEIED_2017_Shelenberh_Y-Basic_income_of_citizens_137-139.pdf
3. Навіщо потрібен безумовний базовий дохід // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://biz.nv.ua/ukr/experts/prazdnikov_m/navishcho-potriben-bezumovnij-bazovij-dokhid-2469655.html

ОНУФРІЄНКО ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н., доцент

СУЧАСНА ДОКТРИНАЛЬНО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ВІД НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДО МОДЕЛІ НЕО-ВЕБЕРІВСЬКОЇ БЮРОКРАТІЇ?

Наявна парадигма модернізації публічного управління в цілому та реформування державної служби України має майже безумовно рецепційний характер. Необхідність запозичення з досвіду розвинених зарубіжних країн і передусім держав-членів ЄС вдалих управлінських рішень, механізмів і нормативно-правових актів, що їх встановлюють, обґрунтовується як на рівні власне наукових досліджень з публічного управління, так і на рівні риторики вітчизняних політичних еліт та змісту законодавчих ініціатив.

Аналіз сучасних вітчизняних ініціатив модернізації публічного управління в цілому та державної служби України зокрема, які здійснюються на законодавчому рівні, дозволяє обґрунтовано стверджувати, що вони де-факто побудовані на надзвичайно складній доктринально-концептуальній основі, що охоплює як англосаксонські підходи до реформування публічного управління у вигляді елементів моделі нового публічного управління (НПУ), так і підходи континентально-європейські. При цьому останні зводяться не тільки до адміністративних традицій раціональної бюрократії, але й набувають сучасного переосмислення та подальшого розвитку в контексті моделі нео-веберівської держави (НВД) [1], очевидно враховуючи і наявні універсальні концепції на кшталт «належного управління» та електронного врядування. Масив модернізаційних ініціатив доповнюється прямим посиланням законодавця на загальні принципи державного управління, розроблені експертами SIGMA, й постулюванням необхідності використання «кращого міжнародного досвіду» у процесах реформ публічного управління, за яким вгадується досвід як провідних держав ЄС, так і нових держав-членів із Центральної та Східної Європи, що успішно пройшли шлях постсоціалістичної модернізації публічного управління та публічної служби.

Реалізація такої комплексної програми потребуватиме від українських політичних еліт не тільки відомих вольових характеристик та неабияких практичних навичок із державотворення, але й урахування сучасних європейських тенденцій у сфері публічного управління та організації публічної служби у їх співвідношенні із фундаментальними вітчизняними особливостями взаємодії громадянського суспільства та держави. Зокрема, необхідно системно вивчити й оцінити результати концептуальної дивергенції між англо-саксонськими та континентально-європейськими державами (ФРН, Франція, Австрія тощо), які відбиваються й у відповідних траекторіях подальших реформ публічного управління останніх декад, а саме – втратою популярності ідей системної приватизації публічного управління в контексті методик Нового публічного управління (НПУ) та утвердження моделі неовеберівської держави (НВД), що враховує глибокий пласт романо-германських адміністративних традицій, адаптований до складних вимог сьогодення. Зважаючи на мізерно малий початковий вплив НПУ у так званих наполеонівських державах (Іспанія, Португалія та ін.), що відносяться до категорії «зберігаючих держав» (maintainers) у сучасних класифікаціях особливостей публічного управління від провідних європейських учених (мається на увазі зберігання традицій раціональної бюрократії та відносна відмова від інновацій у сфері публічного управління) та фрагментарний вплив НПУ у нових членах ЄС із Центральної та Східної Європи, роль та перспективи інструментарію нового державного управління у вітчизняних умовах мають бути переоцінені.

Узгодження різної та іноді навіть суперечливої доктринально-концептуальної основи реформування публічного управління в Україні уможлиблюється лише в контексті усебічного дослідження цінності вдалих управлінських рішень та інститутів, спродукованих та апробованих на ґрунті реалізації стійкої конвергентної взаємодії держави та громадянського суспільства у провідних європейських країнах з поправкою на складні вітчизняні умови, які великою мірою сформовані гібридною взаємодією між громадянським суспільством та державою (навіть до протистояння між ними), що заважає простому запозиченню-копіюванню. Таке розуміння модернізаційної стратегії, як уявляється, поряд із проголошенням завдання поступового виходу на європейські адміністративні стандарти, дозволить сформулювати системну мету рецепції, що узгодить надто строкате концептуально-доктринальне підґрунтя, надавши пріоритету тим рішенням, інструментам та інститутам різних моделей публічного управління, що здатні полегшити налагодження конвергентної взаємодії між державою та громадянським суспільством в Україні, врахувавши наявні адміністративні традиції та загальне тяжіння до континентально-європейських зразків. У цьому сенсі НПУ здатне запропонувати досвід діяльності квазіавтономних неурядових організацій (кванго), що поєднують характеристики державних органів та інститутів громадянського суспільства, а неовеберівська держава (НВД) – ефективну та надійну модель системи публічної служби з особливим статусом, що побудована навколо ідеї служіння державним інтересам, невід'ємної від ідеї виконання сервісних функцій, розгорнутих назустріч інтересам громадян.

Список використаних джерел.

1. The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy Special Issue: A Distinctive European Model? The Neo-Weberian State. - Bratislava: NISPAcee Press. - Volume I. - Winter 2008/2009. - Number 2. – 108 pp.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Суспільство, як соціальна система, постійно перебуває під впливом практично незамкнутої множини взаємопов'язаних, а інколи і взаємозумовлених факторів, які продукують ті чи інші виклики для стабільності. Серед цих факторів, зокрема, використання політичними силами (партиями) неконституційних засобів боротьби за владу, політичний екстремізм, політична корупція, кризові явища в економічній системі, зростання соціальної нерівності, негативні зовнішньополітичні впливи. Наслідком дії цих та інших факторів є періодичні збурення (кризові явища) різної інтенсивності та спрямованості в суспільній та політичній системах. Тому в сучасних умовах глобальних трансформаційних змін і невизначеностей, суспільно-політична стабільність в тій чи іншій країні радше є виключенням, ніж правилом. За цих умов принципового значення набуває адекватність та своєчасність прийнятих державно-управлінських рішень з метою утримання системи на траєкторії прогресивного розвитку і розуміння саме у такому контексті стабілізації соціальної системи, як необхідної передумови щодо подолання кризових явищ в системі шляхом здійснення відповідного комплексу заходів державної політики у політичній, економічній та інших сферах. Тому визначальним завданням суб'єктів публічного управління, у тому числі й у сфері політичної безпеки, є організація такої взаємодії, що забезпечувала би утримання суспільної та політичної систем у такому стані, за якого загрози національній безпеці будуть мінімізовані.

На актуальності ґрунтовного аналізу чинників, суб'єктів, об'єктів, цілей, складових, методів, технологій, наслідків дестабілізації суспільно-політичної системи акцентують увагу багато дослідників, серед них, зокрема: А.Байгушкін, Н.Загладін та В. Катагарова [7], О.Руденко [5], О.Москаленко [3], О.Меженська [2], М.Шевченко та О.Давиденко [9], В.Ананьїн, В. Горлинський та О.Пучков [1], Г.Ситник [6], М.Шаповаленко [8] та ін., проте до цього часу не визначено когнітивні ознаки, які б дозволяли здійснити концептуалізацію дестабілізації суспільно-політичної системи у процесі її розвитку та у контексті їх наслідків для ефективності публічного управління. Для цього нами були окреслені ознаки суспільно-політичної стабільності як: стан суспільства та політичної системи, якому властиві певна стійкість, єдність, цілісність зв'язків між політичними суб'єктами та їх здатність до конструктивної взаємодії щодо досягнення цілей суспільного розвитку; етап розвитку суспільно-політичної системи, на якому забезпечуються державний суверенітет, територіальна цілісність, соціально-економічній і суспільно-політичний розвиток, стійке функціонування державних і недержавних інституцій за рахунок оперативного та адекватного реагування на дестабілізуючі зовнішні та внутрішні фактори та завдяки мобілізації наявного потенціалу держави й суспільства для захисту національних інтересів [4]. Логічним буде розуміти під дестабілізацію суспільно-політичної системи такий її стан, коли мають місце процеси, які призвели до суттєвого порушення її цілісності, стійкості, здатності щодо ефективної та конструктивної взаємодії її елементів при визначенні та досягненні цілей суспільного розвитку, мобілізації наявного потенціалу держави для реагування на загрози реалізації життєво важливих інтересів індивіда (громадянина), суспільства та держави, тобто знижується ефективність виконання функцій системи державного управління щодо оперативного та адекватного реагування на фактори, які породжують виклики та загрози життєво-важливим національним інтересам [4].

Акцентування уваги на «позитивних» та «негативних» вимірах дестабілізації суспільно-політичної системи дозволяє дещо під іншим ракурсом оцінювати ті чи інші реформи у політичній, економічній та іншій сферах, особливо коли їх реалізація не забезпечена внутрішніми ресурсами, тому переважна більшість концепцій, доктрин, стратегій, державних програм тощо, часто залишаються не реалізованими, що призводить до певного хаосу, зниження ефективності в системах управління. Звідси з'являється одна з найбільших загроз для державного та економічного суверенітету України, її громадян і політичної системи. Відсутність необхідних ресурсів для задекларованих реформ, об'єктивно зумовлює їх залучення із зовнішнього середовища, що створює умови для нівелювання можливості прийняття незалежних державно-управлінських рішень. Тому системний аналіз наслідків здійснення незабезпечених ресурсами реформ та надання зовнішньої допомоги вартий прискіпливої уваги українських аналітиків, науковців, представників відповідних структур органів державної влади як у контексті викликів та загроз щодо реалізації життєво важливих національних інтересів, так і можливих наслідків щодо дестабілізації суспільно-політичної системи.

Варто звернути увагу на те, що визначальним принципом забезпечення розвитку суспільно-політичної системи має бути пошук суспільної злагоди щодо вирішення тих чи інших проблемних питань, зокрема щодо пріоритетів суспільно-політичних та соціально-економічних реформ. Часто ці реформи, незважаючи на об'єктивну необхідність їх здійснення, значною мірою руйнують усталені традиційні цінності та ідеологічно-світоглядні уявлення про безпеку життєдіяльності як на рівні окремого індивіда, так і суспільства в цілому. При цьому відсутність національної злагоди щодо вказаних пріоритетів часто є наслідком наявності різних уявлень щодо безпекових вимірів політичної, економічної, соціальної та культурної (гуманітарної) стабільності суспільства, в основі яких завжди присутній певний ціннісний підтекст серед різних соціальних груп та політичної еліти держави. Останнє є принципово важливим при ідентифікації загроз, які можуть виникати при дестабілізації суспільно-політичної системи та виборі адекватних державно-управлінських рішень щодо реагування на них.

Список використаних джерел.

1. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів [Монографія] / [В.О. Ананьїн, В.В. Горлинський, О.О. Пучков та ін.]; за заг. ред. В.О. Ананьїна. – К.: НТУУ «КПІ». – 2009. – 271 с.
2. Меженська О.В. Державний переворот як політичне явище: дис. ... канд. політ.наук: 23.00.02 / Олена Володимирівна Меженська; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; наук. кер. Салтовский О.І. – Київ, 2016. – 217 с.

3. Москаленко О. М. Конфліктно-консенсусна парадигма регулювання суспільно-політичних відносин: дис. ... канд. політ.наук: 23.00.02 / Олена Михайлівна Москаленко; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; наук. кер. Кресіна І.О. – К., 2000. – 186 с.
4. Орел М.Г. Концептуалізація дестабілізації суспільно-політичної системи у контексті впливу на ефективність державного управління/ М.Г.Орел // Інвестиції: практика та досвід «Державне управління». – К, 2017. – № 8.– С. 56 – 61.
5. Руденко О.М. Дефініції суспільної стабільності в державному управлінні/ О.М.Руденко // Стратегічні пріоритети – 2009. – №3 (12). – 2009. – С. 101–109.
6. Сытник Г.П. Безопасность государства в условиях глобальных потрясений и неопределенностей // Государство и общество в современной политике: Сборник статей. Выпуск 1. – Воронеж: Научная книга, 2013. – С.122–132.
7. Факторы и акторы дестабилизации: опыт прошлого и современность / [А.И.Байгушкин, Н.В.Загладин и др.]; отв. ред. В.И. Катагарова. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 121 с.
8. Шаповаленко М.В. Политическое развитие современных переходных обществ: теоретические подходы и основные тенденции [Монография] / М.В. Шаповаленко. – Харків: Харьковский национальный университет внутренних дел, 2007. – 340 с.
9. Шевченко М.М., Давиденко О.Г. Поняття «суспільно-політична стабільність»: смисловий простір державно-управлінського змісту / М.М.Шевченко, О.Г.Давиденко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 14. – С.49-54.

ПЕЛЄВІН ЄВГЕН ЮРІЙОВИЧ

асистент кафедри політології Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК НАПРЯМОК КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Сьогодні ми спостерігаємо, як набирає обертів глобальна тенденція розвитку постмодерністського світу, коли завдяки розповсюдженню масових комунікацій, соціальних мереж, міграційних потоків, туризму тощо стирається грань між традиційною «високою культурою» (мистецтвом, літературою, класичною музикою, освітою), та сферою культури масової, яка включає кінематограф, поп-музику, індустрію розваг тощо. Таке поєднання «високого» та «низького», елітарного та масового, сакрального та повсякденного змінює і саме поняття культури. Її традиційне розуміння як антитези людського та природного розширюється до трактування через систему матеріальних цінностей, вірувань, ідеології, звичаїв та способу життя.

Даний процес знайшов відбиття у ряді програмних документів ООН. Так, у рамках Конвенції ЮНЕСКО про охорону Світової культурної і природної спадщини 1972 р. (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage 1972) [1] було започатковано Список Світової спадщини (World Heritage List) [4], де особлива увага приділена матеріальним (рукотворним та природним) об'єктам культури.

Під «культурною спадщиною» у документі розуміються: «пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури і живопису, елементи або структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки; ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки; визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології». (Стаття 1 Конвенції) [1].

«Природна спадщина» статтю 2 даної Конвенції визначається як: «природні пам'ятки, створені фізичними і біологічними утвореннями або групами таких утворень, що мають видатну універсальну цінність з точки зору естетики чи науки; геологічні та фізіографічні утворення і строго обмежені зони, що є ареалом видів тварин і рослин, які зазнають загрози, і мають видатну універсальну цінність з точки зору науки чи збереження; природні визначні місця чи суворо обмежені природні зони, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, збереження чи природної краси» [1].

На даний час Список світової спадщини включає 1703 позиції, з яких 832 – представляють культурні, 806 – природні та 35 – змішані пам'ятки. За право увійти у даний реєстр змагаються багато об'єктів, в тому числі й в Україні. Ефективність політики ЮНЕСКО щодо захисту пам'яток матеріальної культури сприяла появі на початку 1990-х рр. ініціативи щодо розробки аналогічної стратегії у сфері культури нематеріальної. Через тривалу та жваву дискусію щодо визначення поняття «нематеріальна культура» та критерії пам'яток нерукотворного характеру у 2003 р. з'явилася Конвенція по захисту нематеріальної культурної спадщини (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003)) [2].

У статті 2 Конвенції 2003 р. дається наступне визначення нематеріальної культурної спадщини: «Нематеріальна культурна спадщина» означає ті звичаї, форми демонстрації та вираження, знання і навички, - а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, - визнані спільнотами, групами і, в деяких випадках, окремими особами як частина їхньої культурної спадщини. Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їх взаємодії з природою і їх історії і формує у них почуття самобутності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини. Для цілей цієї Конвенції приймається до уваги тільки нематеріальна культурна спадщина, яка є сумісною з існуючими міжнародно-правовими актами з

прав людини, з вимогами взаємної поваги між спільнотами, групами та окремими особами, а також сталого розвитку» [2].

У документі визначено також конкретні прояви нематеріальної культурної спадщини в декількох областях. Це: 1) усні традиції і форми вираження, в тому числі мова як носій нематеріальної культурної спадщини / oral traditions and expressions including language as a vehicle of the intangible cultural heritage; 2) виконавчі мистецтва, в тому числі акторська гра, музикування, спів, танці та інше; / performing arts (such as traditional music, dance and theatre); 3) звичаї, обряди, свята; / social practices, rituals and festive events; 4) знання та практики, що стосуються природи та всесвіту; / knowledge and practices concerning nature and the universe; 5) знання і навички, пов'язані з традиційними ремеслами; / traditional craftsmanship [2]. Список об'єктів нематеріальної культурної спадщини на сьогодні містить 470 позицій, які представляють 117 країн.

На жаль, у світовому культурному ландшафті Україна представлена доволі скромно. У Списку Світової спадщини, з 1703 позицій, Україні належить 7, що приблизно становить 0,65% від загальної кількості об'єктів світової спадщини у світі. Це – собор святої Софії та прилеглі чернечі будівлі та Києво-Печерська лавра (Київ); ансамбль історичного центру Львова; геодезична дуга Струве; букові праліси Карпат та інших регіонів Європи; резиденція митрополитів Буковини і Далмації; стародавнє місто Херсонес Таврійський [4]. Для порівняння: кількість матеріальних та природних пам'яток зі статусом об'єктів світової культурної спадщини становить 53 - в Італії, 46 - в Іспанії, 29 - в Росії, 22 - в Ірані, 17 - в Туреччині, 15 - в Польщі.

Аналогічна ситуація склалася і з нематеріальною культурною спадщиною. На фоні наших сусідів по Чорноморському регіону – Болгарії, Румунії, Грузії Туреччині, нематеріальна культура яких репрезентована на сайті ЮНЕСКО у розділі «Intangible Cultural Heritage» десятками позицій по багатьом напрямкам (кераміка, килимарство, святкові обряди, кухня, танець, спів, виноробні традиції тощо), ми можемо похвалитися тільки двома об'єктами. Це – петриківський розпис (Petrykivka decorative painting as a phenomenon of the Ukrainian ornamental folk art) та потребує негайного захисту козацькі пісні Дніпропетровщини (Cossack's songs of Dnipropetrovsk Region) (у списку відповідно з 2013 та 2016 р.) [3]. Втім, Україні є що запропонувати світу: це і столиця українського гончарства Опішня, і решетилівські килими – гобелени, і Сорочинський ярмарок, і різдвяні коляки та щедрівки, і писанковий розпис, і багаті кулінарні традиції, і феномен вишиванки як культурного коду нації тощо.

З цього приводу варто наголосити, що на сьогодні популяризація нематеріальної спадщини перетворюється на важливий інструмент просування інтересів держави у міжнародній політиці. Адже саме нематеріальна культура створює комунікативні майданчики де розгортається жвавий міжкультурний діалог і формується позитивний і привабливий образ нації та держави. Саме тому Популяризація нематеріальної культурної спадщини повинна стати пріоритетним напрямком культурної політики нашої держави.

Список використаних джерел.

1. Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage // <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>
2. Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage // <https://ich.unesco.org/en/convention>
3. List of Intangible Cultural Heritage // <https://ich.unesco.org/en/lists>
4. World Heritage List // <http://whc.unesco.org/en/list>

РОБОЧИЙ ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИВАЖЕНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА Є ЗАПОРУКОЮ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Проблеми ефективності та дієвості соціальної політики є актуальними для всіх країн сучасного світу. Україна не є виключенням. В умовах ринкової економіки та на шляху набуття членства у Європейському союзі (далі – ЄС) наша держава повинна вжити заходів щодо приведення рівня життя населення до стандартів ЄС та провідних країн світу.

Про діяльність держави у соціальній сфері в різні часи її незалежності свідчать наявні законодавчі та нормативні акти. Важливим кроком на шляху підвищення рівня життя населення України було визнання у 2001 році проблеми бідності в країні та затвердження Указом Президента України від 15 серпня 2001 року № 637 Стратегії подолання бідності, яка встановила значення терміна «бідність», єдиний відносний критерій віднесення різних верств населення до категорії бідних, визначила основні напрями та етапи подолання бідності на період до 2010 року. За час реалізації зазначеної Стратегії було прийнято Комплексну програму забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності [17], щороку затверджувалися плани заходів, спрямовані на подолання бідності, розроблялися та виконувалися регіональні програми подолання бідності. У 2011 році було прийнято Державну цільову соціальну програму подолання та запобігання бідності на період до 2015 року. Виконання заходів, що були передбачені вищезазначеними нормативно-правовими актами дозволяло утримувати цю проблему в стабільному стані та навіть в деякі часи несуттєво покращувати загальний показник.

Після революції гідності для вирішення амбітних завдань щодо підвищення рівня життя населення проведена велика робота. Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII ратифіковано Угоду про асоціацію з ЄС. У січні 2015 року Указом Президента України ухвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (далі - Стратегія), метою якої є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Стратегія визначає не лише мету, а шляхи її реалізації, а також пріоритетність реалізації тих чи інших реформ і програм. До числа важливих за п'ятою позицією визначено: Децентралізацію та реформу державного управління. Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в

державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні... [19]. Впродовж 2014-2017 років було прийнято цілу низку нормативно-правових актів, згодом створення законодавчого підґрунтя зазначеної реформи... [3-13, 19-21]. На нашу думку ключовим із зазначених документів є Державна стратегія регіонального розвитку, в якій встановлено кінцеву мету та вектор подальших дій: «Стратегічною метою реалізації державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання» [19].

Разом з цим, аналіз статистичних матеріалів останніх років, результати наукових досліджень у сфері забезпечення умов життєдіяльності населення, що склалися в Україні на цей час, дозволяють зробити висновок, що для великої частки населення вони не відповідають задекларованим стандартам. Свідченням тому певні дослідження, що розпочаті з 2007 року Держстатом України за участю фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи Національної академії наук України. Проведення цих досліджень проводиться з періодичністю – один раз на два роки. З метою приведення обстеження якості життя населення України у відповідність до показників програми Європейського обстеження доходів та умов життя (EU-SILC), список позбавлень складається із 33 ознак. За підсумки останнього дослідження, що було проведено Держстатом України у жовтні 2017 року, рівень бідності населення України за ознаками позбавлення у 2017 році був найбільшим за період з 2007 по 2017 роки майже в усіх групах домогосподарств. Кількість бідних за доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму була зафіксована на рівні 38,2 % від усього населення країни, що відповідає 143, 8 млн. осіб. Зростання бідності у 2016, 2017 роках за ознаками позбавлення пов'язане, насамперед, з погіршенням можливостей домогосподарств підтримувати достатньо теплу температуру у своєму житлі, мати житло у нормальному стані, своєчасно та в повному обсязі оплачувати житлово-комунальні послуги тощо. Поширення цих ознак серед домогосподарств збільшилося, порівняно з 2015 роком від 1,1 до 2 разів. Крім того, обстеження дозволило зробити висновки щодо співвідношення (часток) домогосподарств в залежності від їх розташування: у місті чи у сільській місцевості. Так, рівень бідності за ознаками позбавлення у 2017 році був найбільшим за період з 2007 по 2017 роки майже в усіх групах домогосподарств і складав 32,6% від населення країни загалом та 46,9% і 25,5% для домогосподарств у сільській та міській місцевості, відповідно [15]. Різниця вражає. Чинників, які впливають на такий стан чимало (економіка регіонів, їх екологічний стан тощо)

Отже, наявність нормативно-правової бази не вирішує соціальних проблем автоматично, а вимагає пошуку шляхів реалізації вимог чинних нормативних документів.

Унітарний устрій України, наявність у її складі різноманіття регіонів і територій, які не є однорідними за їх географічними та історичними особливостями, за соціально-економічними традиціями, природним та економічним потенціалом тощо; обраний європейський шлях подальшого розвитку країни, намагання інтегруватися до європейського співтовариства визначає необхідність використання напрацьованих у ЄС механізмів та прийомів державного управління для удосконалення публічного управління в Україні.

Беручи до уваги, що на цей час ЄС поєднує у своєму складі двадцять вісім країн, які залучалися до співтовариства послідовно на протязі тривалого часу. Якщо сучасний ЄС представити як єдину цілісну «країну», то це величезне об'єднання територій, що займає площу 4 324 782 км² – це 7-ме місце в світі та має населенням понад 511 мільйонів людей (3-тє місце) [2,16]. В його межах не лише успішно співіснують країни з різними формами державної влади та ресурсними можливостями, а і забезпечують сталий розвиток нерівних за соціально-економічним станом регіонів, не зважаючи при цьому на різноманіття національностей та віросповідань, місцевих особливостей тощо. До речі, ще за часів розвитку ЄС, регіональну політику отожднювали із соціальною політикою, про що свідчить прийнятий у 1964 році в Страсбурзі Європейський кодекс соціального забезпечення [14].

У науковій літературі вивченню проблем регіонального розвитку ЄС присвячено велику кількість робіт, але слід враховувати, що зарубіжний досвід державної підтримки регіонального розвитку не можливо скопіювати, так би мовити, у чистому вигляді застосувати до нашої країни. Його необхідно перетворити на такий, що запрацює в нашій країні, а це вимагає подальшого поглибленого дослідження.

Відомий Український вчений М. Долішній поняття регіональної політики держави розкладає на дві компоненти: «у широкому розумінні регіональна політика – це система цілей і дій, що спрямовані на реалізацію інтересів держави щодо регіонів та внутрішніх інтересів самих регіонів, яка реалізується за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну та екологічну специфіку територій» [1]. Учений наголошує, що за сьогоденних умов тільки через механізми регіональної політики, як важливого елемента загальнонаціональної стратегії, можливо активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій і держави в цілому. Незважаючи, що зазначена думка була оприлюднена ще у 2006 році вона залишається актуальною та потребує урахування при прийнятті важливих державних рішень.

Таким чином, виражена державна регіональна політика та політика регіонів основана на пропорційності їх розвитку повинна стати запорукою гарантованого забезпечення громадянам соціальних гарантій незалежно від місця їх проживання.

Список використаних джерел.

1. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети – К.: Наукова думка, 2006. – С. 17.
2. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / В. С. Загорський, О. Я. Красівський, О. С. Киричук, П. В. Когут, О. П. Котовська; ред.: В. С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631С. – 600–631.
3. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 № 1508-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 №157-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 №79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
6. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 26.04.2015 №288-19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
7. Закон України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 №595-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/595-19>.
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 04.09.2015 №676-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/676-19>.
9. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів» від 08.09.2016 №1509-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509-19>.
10. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» від 26.11.2015 №837-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/837-viii>.
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад» від 09.02.2017 №1851 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1851-19>.
12. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних Районів» від 14.03.2017 № 1923-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1923-19>.
13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо статусу старости села, селища» від 09.02.2017 № 1848-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1848-19>.
14. [Електронний ресурс] – Режим доступу http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_329/page2.
15. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database#>
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.12.2001 № 1712 «Про Комплексну програму забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-2011-%D0%BF>.
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 1057 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року» [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-2011-p>
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 №385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 №214 «Про Методику формування спроможних територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodiki-formuvannja-spromozhnih-teritori-doc226247.html>.
21. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 №333-р. «Про Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ІВАНІВНА

аспірант кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Найважливішою особливістю сучасного етапу розвитку українського суспільства є процеси глобалізації та інтернаціоналізації, що стимулюють кардинальні реформи в системах освіти і професійної підготовки компетентних фахівців. Стрімкість і глобальність ХХІ століття диктують «правила гри» в сфері освіти і вимагають фундаментальних реформ в освітній сфері, спрямованих на багатосторонній інтелектуальний та духовний розвиток особистості, здатної до пошуку і вирішення життєвих проблем, що володіє професійною мобільністю і високим ступенем конкурентоспроможності в сучасному світі. Україна проявляє все більшу активність на міжнародній арені. Країна є членом багатьох міжнародних організацій, зокрема ОБСЄ, ООН, СНД, ГУАМ, ОДКБ, де виступає з різними зовнішньополітичними ініціативами. З вищевикладеного видно, що в рамках суспільно-політичних змін в умовах глобалізації відбувається посилення лінгвістичних чинників в сучасному політичному процесі. У цьому контексті держава є базисною структурою правління і порядку в суспільстві. У той же час в житті сучасного суспільства культура, мова і комунікація відіграють аналогічну роль. З одного боку, вони виступають важливим елементом міжнародних, міжконфесійних та міжетнічних відносин, сприяють внутрішньої стабілізації громадянського суспільства. З іншого боку, консолідує роль мови і культури виявляється в процесі формування національної ідентичності та національної ідеології. Держава може регулювати стихійні лінгвокультурні процеси за допомогою продуманої мовної (лінгвістичної) політики і культурної дипломатії. Раніше в підставі культурної

експансії лежав, перш за все, культурний фактор, пізніше - ідеологічний. В даний час мова і культура свідомо використовуються державою як механізми забезпечення внутрішньої стабільності і посилення зовнішньополітичного впливу, оскільки вони формують культурні цінності і менталітет всередині країни і образ-стереотип держави за його межами [1, с.84].

При визначенні особистісних якостей, що впливають на статус державного службовця, більшість вчених виділяють комплекс рис характеру, які в найбільшій мірі відповідають очікуванням тих людей, з якими державному службовцю доводиться вступати в різні види соціальних контактів. Це вміння встановлювати контакти з людьми, спілкуватися з представниками різних верств населення та різних національностей, стриманість, ввічливість, доброзичливість, принциповість, людяність. Велика роль тут відводиться саме рівню готовності державних службовців в професійно-мовної комунікації як можливості підтримувати свій соціально-рольовий статус в суспільстві. Компетентність державного службовця визначається кінцевим результатом його діяльності і не може бути зведена до освіченості людини, як це часто робиться на практиці. Дуже важливо, щоб державний службовець усвідомлював не тільки межі своєї компетенції, а й рівень своєї компетентності.

У сукупності різних видів професійної діяльності державних службовців комунікативна діяльність займає своє специфічне місце там, де суб'єктам взаємодії необхідно передати результати розумової діяльності і де йдеться про колективний планування та оцінці предметно-практичної діяльності, а також регулювання її безпосереднього кооперативного виконання (по суті, це управлінська діяльність).

Професія державного службовця відноситься до лінгвоінтенсивних професій, оскільки на державній службі важливу роль відіграє мовне спілкування. Ще Платон свого часу говорив: «Держава - це спілкування». Тому грамотність мови держслужбовця, володіння ним правилами мовного етикету - це не тільки частина його загальної культури, а й важлива складова його професійної компетентності. Проблеми мови та вдосконалення мовної культури державних службовців вийшли сьогодні за рамки суто лінгвістичних проблем і знаходяться серед найважливіших духовних проблем сучасного суспільства. Однією з причин, чому державного управління була потрібна адміністративна реформа, є системна криза, в тому числі криза управлінської культури державних службовців, який багато в чому пояснюється технократичним складом розуму і вузькістю підготовки професійного управлінця. Займаючись своєю професійною діяльністю - спілкуючись з колегами та виступаючи перед громадськістю, державні чиновники щодня переконуються в практичну користь і необхідність знань мови.

Мовна політика держави стає сьогодні багатовекторною. Це виражається поряд з іншими факторами і в тому, що вона спрямована на вільне вивчення не тільки мов, але і будь-яких інших іноземних мов. У своїх виступах Президент країни не раз наголошував на необхідності вивчення іноземних мов. З'явилось навіть таке нове поняття, як «триєдність» мов, яке передбачає, що кожен випускник школи і будь-яка молода громадянин держави повинен бути, як мінімум, тримовним. Ринкова економіка вимагає знання іноземних мов. Звичайно, для підтримки конкурентоспроможності країна не повинна відставати від усього світу і активно вивчати англійську мову. Також не можна забувати про те, що суверенна Україна повинна і далі розвивати і підтримувати відносини з країнами Європи та Азії. Зміцнення зв'язків з країнами Євросоюзу ніяк не мислиться без знання європейських мов. Комунікація буває дуже вигідною і результативною, якщо співрозмовники говорять однією мовою. Ні для кого не секрет, якщо посол говорить мовою тієї держави, де він представляє свою країну, він сприймається краще, до нього тягнуться на контакт, він в змозі вирішувати багато питань без посередництва перекладача.

XXI століття оголошено ЮНЕСКО століттям поліглотів. Знання іноземної мови і не одного - це не просто стало вимогою часу, це стає сьогодні, можна сказати, внутрішнім мотивом навчання людини. Уміння здійснювати розумову діяльність не тільки на рідному, а й іноземною мовою має неоціненне значення в умовах глобалізації, толерантності і національної ідентифікації суспільства і особистості. Громадська глобалізація диктує сьогодні умови соціально-культурної модернізації. Таким чином, далеко не останню роль відіграють інтегральні процеси на шляху входження національної освіти в світовий освітній простір. Внаслідок чого все більше утверджується теза про те, що іноземна мова в сучасному суспільстві затребується не тільки як засіб комунікації, а як інструмент пізнавальної та професійної діяльності.

Формування іншомовної комунікативної компетентності є одним з важливих аспектів професійної підготовки фахівців. Професійну комунікативну компетентність можна визначити як здатність вирішувати комунікативні завдання в певних рамках безлічі комунікативних ситуацій. Професійна іншомовна комунікативна компетентність - це здатність вирішувати завдання в рамках професійної діяльності для досягнення певного результату в умовах контакту з іншою реальністю і культурою.

Національна академія державного управління при Президенті України як провідний навчальний заклад, що готує фахівців для державної служби України, покликана стати не тільки центром формування глобального світогляду і якісної професійної підготовки державного службовця (в тому числі володіє чудовими навичками в галузі професійної іншомовної комунікації), а й центром, що створює умови для розвитку інтелектуально-управлінської еліти. Найважливішою стратегією академії повинна стати орієнтація на сучасну конкурентоспроможну професійну підготовку слухачів. При цьому освітні програми, що реалізуються Національною академією державного управління при Президенті України - в особливості щодо підвищення рівня лінгвістичної освіти державних службовців - повинні бути актуальними і фундаментальними, але в той же час гнучкими і відповідати реаліям сьогодення.

Список використаних джерел.

1. Смирнова О.А. Государственные социолингвистические технологии и их реализация в современном политическом процессе Франции и франкоговорящих стран : Дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 : Н. Новгород, 2004.- 218 с.
2. Хаджирадева С.К. Подготовка государственных служащих к профессионально-речевой коммуникации: концептуальные основы и стратегия модернизации технологий .-Дисс. докт.- Киев - 2006.-296 с.

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних і соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.*

ПІВДЕННИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В РОКИ ГУМАНІТАРНИХ РЕФОРМ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Як відомо з вітчизняної історії, 19 лютого 1861 року імператор Олександр II підписав маніфест про реформу, котрий був оприлюднений 5 березня. Одночасно з маніфестом було затверджено ряд «положень» і «додаткових правил». Законодавчі акти 19 лютого 1861 року проголошували скасування кріпацтва, надавали селянам права вільних сільських жителів. Селянам дозволялося купувати нерухоме майно, вести торгівлю, відкривати й бути власниками фабрик та різних промислових, торгівельних закладів, записуватися в цехи, продавати свої вироби як у селах, так і в містах, вступати в гільдії та інші об'єднання, укладати договори, вступати в шлюб без згоди поміщика й самостійно вирішувати свої сімейні справи. Дещо обмежувалися права поміщиків щодо покарання селян. Звичайно, всі ці зміни стосовно відносин селян з поміщиками мали позитивне значення, оскільки створювали певні умови для розвитку капіталізму в усіх галузях суспільного виробництва. Одночасно найбільш реакційною стороною реформи 1861 року було збереження поміщицького землеволодіння – оплоту кріпосницьких закладів і традицій. Слідом за реформою 1861 року, протягом 60-х – 70-х років ХІХ століття, царат провів ще ряд реформ, котрі стосувалися найважливіших сторін життя країни. Метою цих реформ було пристосування самодержавства до потреб капіталізму, що стрімко розвивався, при збереженні «незайманості» поміщицької сутності царизму. Ідучи на поступки лібералам з метою залучення їх на свою сторону для спільної боротьби проти революційного руху, царат провів так звану земську реформу. В січні 1864 року вийшло «Положення» про органи місцевого самоврядування – земські заклади. На них було покладено обов'язки з будівництва доріг, лікарень і шкіл. За період 1865 – 1865 рр. земські заклади були введені в 33 губерніях Російської імперії, в тому числі й на Україні, крім Правобережжя, де більшість дворян були поляками й часто брали участь у польському визвольному русі. В листопаді 1864 року було проведено судову реформу, в результаті чого вводилося буржуазне судочинство. До реформи суд був становим, закритим й підпорядковувався владі губернатора. Тепер судочинство відбувалося за участі сторін, винуватість чи невинуватість підсудного встановлювали присяжні засідателі. Однак судова реформа містила багато пережитків феодално-станового судочинства (станове представництво в судовій палаті, становість волосного селянського суду, наявність окремих судів для духівництва, військових тощо). Царський уряд 1870 року здійснив реформу міського самоврядування: в містах створювалися думи, члени яких (гласні) обиралися на чотири роки на основі буржуазного принципу майнового цензу. Виконавчим органом міської думи була міська управа, на чолі якої стояв голова. З 1862 року царизм став проводити військову реформу. Було здійснено низку заходів, пов'язаних з реорганізацією армії, проведено переозброєння й переобмундирування армії, вдосконалено систему постачання, управління, бойової підготовки військ та підготовки офіцерських кадрів. В той же час офіцерський склад царської армії залишався майже цілком дворянським і являв собою особливу «касту». Військова реформа завершилася введенням нового статуту про військову повинність (1874 р.). колишні рекрутські набори було замінено загальною військовою повинністю для осіб, що досягли 21 року. Строк дійсної військової служби скорочувався до шести років у сухопутних військах й до семи років на флоті. Для військовозобов'язаних, котрі мали освітній ценз, строк служби встановлювався від шести місяців до чотирьох років; скорочувався контингент осіб, котрі перебували на дійсній військовій службі [1, с. 305].

В цей цікавий час події на Півдні України, зокрема на Миколаївщині, розгорталися наступним чином. Станом на початок шістдесятих років ХІХ століття життя в місті Миколаєві поживалося. Миколаївці зрозуміли, що з втратою Чорноморського флоту й Адміралтейства ситуація докорінно змінилася – й треба вишукувати якісь інші види діяльності для виживання. Почалися розмови про розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі – але для цього треба було відкрити місто для в'їзду іноземців й для заходу іноземних суден; щоби вирішити таку нагальну проблему – потрібен був новий губернатор: діяльний, турботливий, авторитетний. 1860 року до Миколаєва направляється віце-адмірал Богдан Олександрович Фон-Глазенап (1811 – 1892) – Головним командиром Чорноморського флоту і портів й військовим губернатором Миколаєва. Цю посаду він займав до 1871 року. Богдан Олександрович Фон-Глазенап за походженням був прибалтійським німцем, уродженцем Ліфляндської губернії. Проїшов цікавий і солідний шлях морського офіцера й управлінця. Новий губернатор вирішив різко змінити ситуацію в Миколаєві, розуміючи, що місто – закрите для іноземної торгівлі, замкнене в собі, позбавлене головного засобу для існування – суднобудування – розвиватися не буде й може просто-напросто вимерти. Тому новий губернатор склав таку собі антикризову програму відродження й подальшого розвитку міста. Фон-Глазенап продумав кілька шляхів: розширення внутрішньої торгівлі, відкриття зовнішньої торгівлі, розвиток народної освіти, підвищення культурного рівня міського суспільства, розвиток шляхів сполучення з країною та іншими державами. В першу чергу Глазенап домігся відкриття міста для зовнішньої торгівлі. За його сприяння 1862 року вийшов указ уряду про відкриття Миколаївського Комерційного порту для іноземних суден, а міста – для приїзду й проживання іноземців. З цього року якраз і розпочався розквіт міста Миколаєва як порту й економічного центру Півдня держави. Того ж року Глазенапу вдалося домогтися в уряді ще низки рішень на користь миколаївців: були засновані Чоловіча класична гімназія, жіночі приватні школи й пансіони, а також міський статистичний комітет. 1863 року відкрилися 19 народних шкіл, відкрився притулок Добродійного товариства для злиденних та перестарілих. Міське жіноче Добродійне товариство очолила дружина губернатора. А губернатор мріяв про відкриття в Миколаєві університету, і працював над цим, і питання було вже майже вирішене – але через різний комплекс обставин університет 1865 року все-таки відкрили в Одесі, а не в Миколаєві [2, с. 204]. Незважаючи на всілякі ускладнення, губернатор продовжував опікуватися освітою городян. 1865 року створено було чотири школи грамотності Комітетом народних шкіл, того ж самого року відкрилася жіноча прогімназія, а наступного року – ще чотири школи грамотності й перші Педагогічні курси, від яких веде початок майбутній Миколаївський педагогічний інститут ім. В.Г. Белінського (нині – Миколаївський державний університет ім. В.О. Сухомлинського).

В останній рік управління містом адміралом Фон-Глазенапом сталася важлива подія – відкриття на Далекій Слобідці ракетного заводу – другого підприємства такого роду в державі. Завод став виготовляти бойові й освітлювальні ракети для потреб армії, сигнальні й рятувальні ракети для флоту [3, с. 277].

В той історичний період Миколаїв і Миколаївщина розвивалися поступально й прогресивно – так що повчальні уроки позитивного регіонального розвитку в умовах реформування всього державного життя можна брати й сьогодні.

Список використаних джерел.

1. Сарбей В.Г. Історія України XIX – початку XX століть. – К.: Знання-Прес, 2004. – 436 с.
2. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. – К.: Оріяни, 2006. – 234 с.
3. Україна і світ: історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. – К.: Альтернативи, 2017. – 378 с.

РОША ЛАРИСА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри патологічної анатомії з секційним курсом Одеського національного медичного університету, завідувача патологоанатомічним відділенням Центру реконструктивної та відновної медицини (Університетська клініка) ОНМедУ кандидат медичних наук, к.мед.н., доцент

АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Основний напрямок модернізації системи охорони здоров'я - забезпечення населення доступною та якісною медичною допомогою. Стратегічною метою державної політики у сфері охорони здоров'я є підвищення рівня здоров'я, поліпшення якості життя і збереження генофонду українського народу. На переконання українських дослідників, в основу нової сучасної соціальної парадигми нашої держави має бути покладене розуміння того, що охорона здоров'я – не збиткова сфера, а пріоритетна та найбільш перспективна. Потрібно перетворити її із соціально-витратної на соціально-інвестиційну. Адже сьогодні інвестиції в людину, її потенціал набувають стратегічного значення [1,2].

В Україні розпочата реформа охорони здоров'я. Досвід впровадження реформи у пілотних областях опрацьовується, очікуваними є подальші зміни. Сучасний стан галузі в Україні характеризується низькою ефективністю використання наявного матеріального та кадрового потенціалу, повільними темпами змін та відсутністю розуміння впровадження стандартів та індикаторів якості та управління медичної допомоги.

Патологоанатомічна служба займає ключове місце у прижиттєвій діагностиці захворювань, а за даними аутопсій проводиться оцінка якості лікувального та діагностичного процесів у лікувальних закладах.

Існуюча в Україні законодавча база не відповідає вимогам патоморфологічної, онкологічної служб та не передбачає умов розвитку прижиттєвої патоморфологічної діагностики.

Насьогодні в країні повністю відсутні національні стандарти та протоколи патоморфологічних досліджень, а впровадження протоколів, розроблених в інших країнах, носить неорганізований характер та має суперечливі результати. Проблемою постає відсутність системи контролю якості та ефективного управління. Повністю відсутній внутрішній та зовнішній контроль якості патоморфологічних досліджень.

Розроблені протоколи оснащення патологоанатомічних відділень та патологоанатомічних центрів дискусійні та необґрунтовані. Низька освітня активність патоморфологів, дефіцит сучасної спеціальної літератури на державній мові, відсутність якісних підручників, які б відповідали програмі та сучасним поняттям патоморфології – причини низької якості патоморфологічних висновків.

Частково впроваджена практика централізації патологоанатомічної служби (ПАС) має суперечливі результати, що слід ретельно проаналізувати. За умов проведення в Україні медичної реформи, в окремих областях спостерігаються процеси як централізації, так і децентралізації служби.

Відомча патологоанатомічна служба (залізничників, на водному транспорті, військова патологоанатомічна служба) має ізолюваний характер від впливу та контролю системи МОЗ, що суттєво позначається на якості прижиттєвої патоморфологічної діагностики хвороб.

Невідворотній перехід до медичного страхування вимагає суттєвих змін у організації патологоанатомічної служби. Необхідні зміни організації служби, її технологічного процесу. Запропоновані проекти концепції реформування охорони здоров'я (зокрема, на прикладі Тернопільської області, 2014) мають фрагментарний характер щодо служби, не враховують особливості проведення патоморфологічних досліджень та створюють суперечливу систему патологоанатомічної служби в регіоні.

Інтегральним споживачем робіт та послуг ПАС є як лікувальний заклад у особі лікуючих лікарів та лікарів-спеціалістів, організаторів охорони здоров'я та страхові компанії, так і сам пацієнт (чи його представник) [3]. Проблемою постає відсутність у ПАС системи управління якістю та ефективного управління. Система акредитації ПАС в Україні не має цілісного характеру не лише в зв'язку з недосконалістю нормативно-правової бази, відсутністю стандартів надання послуг ПАС та критеріїв їх оцінки, а й впровадження системи управління якістю у відповідності вимог стандартів ISO 9001 / ДСТУ ISO 9001:2009 [4].

Все це приводить до неможливості управляти якістю послуг ПАС та нераціональному використанню обмежених матеріально-технічних та кадрових ресурсів. Отож, в Україні контроль якості патологоанатомічної діагностики сьогодні зведений насамперед та виключно до самоконтролю.

Існуючі числові показники (індикатори), за якими оцінюється рівень патоморфологічних досліджень та роботи ПАС, лише частково відповідають поняттю індикатора якості, а часто їм не надають такого значення. Так, це відсоток проведення гістологічних досліджень при аутопсіях, склад висококваліфікованих спеціалістів як

показник кадрового потенціалу, відсоток розходжень клінічного та патологоанатомічного діагнозу за даними розтинів та ін. Проте ці показники не можуть відображати якість патологоанатомічних досліджень, що в свою чергу не дозволяє проводити самоконтроль, внутрішній відомчий і зовнішній контроль. Загалом по критеріям оцінки якості патологоанатомічних робіт та послуг у літературі є поодинокі повідомлення [5, 6, 7].

Очевидно, що розробка таких індикаторів якості процедур, роботи та послуг ПАС має виконуватись у професійних товариствах. Існуюча асоціація патологів України фактично не працює багато років, водночас немає правого обґрунтування впливу цього громадського професійного об'єднання на стандартизацію, акредитацію, ліцензування тощо. Створення регіональних референсних центрів (лабораторій) вирішило б проблеми моніторингу якості технологічного процесу, якості вихідної продукції (висновків досліджень), навчання кадрів та координації основних напрямків розвитку, проте відсутня законодавча база для створення та функціонування таких структур.

Окремою проблемою постає відсутність регламентованих вимог якості технологічного процесу. Впровадження високотехнологічних процесів (як то імуногістохімічні та імуноцитохімічні дослідження) потребує дотримання ряду вимог до підготовки та захисту персоналу, матеріально-технічного оснащення, якості та простежуваності результатів досліджень та ін. Тобто високотехнологічні процеси можуть надаватись лише у найбільш кваліфікованих установах з достатнім досвідом. Але на сьогодні немає правового регулювання таких досліджень.

Постійний стрімкий розвиток технологій та зростання очікувань споживачів медичних послуг в умовах недостатнього державного фінансування робить невідворотним перехід до надання оплатних послуг та вимагає суттєвих змін і у організації патологоанатомічної служби як невід'ємної складової медичної допомоги [4, 5, 8].

Діючі в Україні нормативно-правові акти повністю не врегульовують питання видачі лікарських свідоцтв щодо осіб, померлих вдома без ознак насильницької смерті чи підозри на таку. Встановлення причини смерті хворих, за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку, померлих вдома від захворювань та їх ускладнень є прерогативою лікарів первинного рівня надання лікувально-профілактичної допомоги. У міжвідомчому наказі Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Генеральної прокуратури України від 29.09.2017 №807/1193/279 враховані деякі реалії сьогодення, однак немає процедури оформлення супровідної документації та умов для проведення патологоанатомічних розтинів. Хоча й немає правового механізму направлення на патологоанатомічний розтин померлих поза лікувальними закладами, проте, за даними щорічних звітів головного позаштатного патологоанатома МОЗ України, щороку патологоанатомами проводиться значна частина розтинів померлих вдома.

Висновки:

по-перше, існуюча вітчизняна законодавча база не відповідає вимогам патологоанатомічної служби у вимірі застарілої системи розподілу завдань та функцій, що у свою чергу впливає на організаційну структуру служби, неврегульованість низки організаційно-технологічних моментів;

по-друге, розробка та впровадження у закладах охорони здоров'я, а відповідно у їх ПАС системи управління якістю відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001:2009 потребує внесення значних змін в Систему акредитації закладів ПАС;

по-третє, для подолання окреслених проблем необхідне створення професійних громадських об'єднань (товариства, спілки) та розробка й обговорення на їх базі національних регламентованих вимог якості технологічного процесу, ключових показників ефективності, індикаторів якості процедур, роботи та послуг ПАС.

Список використаних джерел.

1. Кризина Н. П. Державна політика розвитку системи охорони здоров'я в Україні та пострадянських країнах / Н. П. Кризина, О. О. Коваленко. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. - 2016. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_2_18.
2. Кризина Н. П. Державна політика розвитку системи охорони здоров'я в Україні та пострадянських країнах / Н. П. Кризина, О. О. Коваленко. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. - 2016. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_2_18.
3. Kovalenko O.O. Suchasnyy stan adaptatsiyi mizhnarodnykh standartiv u systemi okhorony zdorov'ya Ukrainy - Ukrayina. Zdorov'ya natsiyi. – 2015. – #3 (Spetsvypusk). - S. 54–58.
4. Nakaz MOZ Ukrayiny vid 12.05.1992 N81 [Elektronnyy resurs] «Pro rozvytok ta udoskonalennya patoloanoatomichnoyi sluzhby v Ukraini». - Rezhym dostupu do resursu: http://uazakon.com/documents/date_3z/pg_gmcwxj/index.htm
5. Nakaz MOZ Ukrayiny vid 25 veresnya 2015 r. N 628 [Elektronnyy resurs] «Pro vyznannya takymy, shcho vtratyly chynnist', nakazu Ministerstva okhorony zdorov'ya Ukrayiny vid 12 travnya 1992 roku N 81 ta postanovy pershoho zastupnyka Holovnoho derzhavnoho sanitarnoho likarya Ukrayiny vid 26 hrudnya 2008 roku N25». - Rezhym dostupu do resursu: http://www.mdoffice.com.ua/ru/aMDODoc.html?p_file=11&p_page=9882&context=
6. Приказ МЗ СССР от 04.04.1983 N 375 [Електронний ресурс] «О дальнейшем совершенствовании патологоанатомической службы в стране». - Режим доступу до ресурсу: <http://www.webapteka.ru/phdocs/doc7516.html>
7. Коваленко В.Л. Материалы к разработке целевых индикаторов качества патологоанатомических исследований. В.Л. Коваленко, В.Н. Кокшаров, Л.В. Кактурский, О.Д. Мишнев, В.З. Терехов. // Арх. Патологии. – 2012. - Т.74, Вып. 1. - С.56-59.
8. Пальцев М.А. Стандарты патологоанатомических исследований и услуг - новая нормативная база патолого-анатомической службы Пальцев М. А., Кактурский Л. В., Зайратьянц О. В. // Архив патологии. – 2007. – № 1. - С.3-9.
9. Мальков П.Г. Основы обеспечения качества в гистологической лабораторной технике. П.Г. Мальков, Г.А.Франк. – 2-е изд., - М.: ГЭОТАР–Медиа, 2014. – 176с.

САВЧУК ЛІНА ІГОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Згідно Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Соціальний захист в Україні визначається як система державних гарантій щодо забезпечення прав громадян на соціальну допомогу і підтримку: право на охорону здоров'я, достатній життєвий рівень, безпечні умови праці, заробітну плату, не нижчу за мінімально встановлені стандарти, надання матеріальної допомоги жінкам у період вагітності і пологів, допомоги у зв'язку з народженням дитини, а також допомоги на дітей, які з тих чи інших причин позбавлені батьківського догляду і перебувають під опікою чи піклуванням, допомоги на дітей одиноких матерям, а також державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям залежно від майнового стану та сукупного доходу сім'ї та інші соціальні права людини. Державою захист надається через встановлені в законодавчому порядку соціальні гарантії та фінансовий механізм їх реалізації.

В Україні існує розгалужена система соціального захисту, яка об'єднує законодавчо визначені економічні, соціальні, юридичні гарантії і права, соціальні інститути, що забезпечують їх реалізацію та відповідно формують інституційні умови підтримки життєзабезпечення і діяльного існування різних соціальних верств і груп населення. Зокрема станом на 01.01.2018 діють:

- 674 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) (далі – терцентри), якими обслуговано майже 1,3 млн громадян, з них 41 – в об'єднаних територіальних громадах;
- 19 центрів надання соціальних послуг (в об'єднаних територіальних громадах);
- 286 інтернатних установ, де проживає майже 46,3 тис. осіб;
- 111 закладів для бездомних осіб та центрів соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, якими обслуговано близько 24,3 тис. осіб.
- 633 центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- 93 заклади соціальної підтримки сімей дітей та молоді (20 центрів соціально-психологічної допомоги; 17 соціальних центрів матері та дитини; 27 соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; 18 центрів соціально психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями (із них два центри створено у 2017 році (Савранський районний Одеської області та Тульчинський міський Вінницької області)); 6 центрів для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді; 5 центрів ресоціалізації наркозалежної молоді [3].

Проблемою функціонування такої розгалуженої системи установ з соціального захисту та забезпечення населення є їх недофінансування із року в рік. Попри пріоритетність фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні у видатках державного та місцевих бюджетів, має місце недофінансування державних соціальних програм. Ці програми є формою бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення і їх недофінансування суттєво позначається не лише на рівні життя населення, а насамперед на спроможності до виживання найбільш вразливих верств населення. Однією з вагомих причин хронічного бюджетного недофінансування є обтяженість системи соціального захисту населення в Україні значною кількістю пілг та переважно відсутністю адресності при наданні допомоги населенню. Експерти оцінюють загальну вартість пілг, закріплених чинним законодавством України, від 3,8 до 5,8 млрд. дол США на рік. За таких умов провести ефективне реформування у напрямі децентралізації сфери соціального захисту населення досить проблематично [2].

Крім існування великої кількості соціальних пілг, на які мають право соціально незахищені категорії громадян, гострою проблемою є низька якість та ефективності надання соціальних послуг, високі витрати на адміністрування. У зв'язку з цим важливим є залучення, окрім бюджетних, інших джерел фінансування системи соціального захисту населення, а також оптимізація структури розподілу видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист. В Україні удосконалення фінансування системи соціального захисту є важливим елементом державної політики, адже в умовах складної фінансово-економічної ситуації, окупації та анексії частини її території, ведення військових дій на сході країни, стрімко знижується рівень життя громадян, їх зайнятість, доступність суспільних благ. Також сьогодні для України, як і інших європейських країн, характерними є загострення демографічних чинників, збільшення людей пенсійного віку на тлі зниження кількості працездатних осіб. При цьому в Україні значна частка населення працездатного віку офіційно не працює, що відповідно знижує загальну суму внесків до страхових фондів [1].

Отже, система соціального захисту населення в Україні не відповідає вимогам соціальної справедливості, характеризується: низьким рівнем адресності послуг; вкрай неефективними та нераціональними соціальними грошовими виплатами; наданням цілого ряду громіздких і непрозорих пілг. Тому створення ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту населення є домінуючим завданням на сучасному етапі в Україні та потребує її подальшої модернізації.

Список використаних джерел:

1. Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи / Л. В. Лисяк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. - 2017. - Т. 25, вип. 11(1). - С. 23–30.
2. Мальований М. Стан та тенденції бюджетного фінансування соціального забезпечення в Україні / М. І. Мальований // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 5–6(2). – С. 27–30.
3. Соціальний звіт за 2017 рік. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/zvitu/sz2017.docx>.

САМОТКАЛ ТЕТЯНА ГЕННАДІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління в соціальній сфері набуває все більшого значення в нашому суспільстві, так як результативність та ефективність державного управління напряму залежить від економічного та соціального розвитку країни.

Поняття «публічне управління» досліджували багато науковців, зокрема такі вчені-юристи: Т. Білозерська, В. Авер'янов, В. Борденюк, В. Тимошук та інші. Також питання розвитку сфери досліджували: В. Лагутін, О. Білоусов, Ю. Пахомов, В. Куценко, та інші. Проте, на жаль в даній тематиці на сьогодні відсутній єдиний підхід до її вивчення. Таким чином, вбачається необхідність наукових досліджень поняття «публічного управління» у сфері соціального захисту населення [3, 48 с].

Враховуючи методологічні підходи вітчизняних науковців, практиків, дослідників щодо визначення сутності поняття «державне управління» та «соціальний захист» можна визначити «державне управління у сфері соціального захисту» як цілеспрямовану організаційно-координуючу діяльність держави щодо розробки та впровадження актів законодавства, формування та застосування відповідних механізмів управління, спрямованих на їх виконання, які забезпечують раціональне та ефективне використання наявних ресурсів держави з метою реалізації державної політики соціального захисту [1, 186 с].

Отже, державне управління системою соціального захисту - це цілеспрямована організаційно-координуюча діяльність на всіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування спеціально уповноважених органів шляхом прийняття ними управлінських рішень щодо розробки та виконання актів законодавства, власних рішень і завдань, створення умов для функціонування механізмів управління, спрямованих на раціональне та ефективне використання наявних ресурсів з метою забезпечення умов для реалізації державної політики соціального захисту.

Як відомо, цілеспрямований механізм публічного управління у сфері соціального захисту населення здійснюється за допомогою конкретних соціальних інститутів – суб'єктів управління, які разом складають систему управління, яка включає в себе уряд, політичні партії, громадські організації, та інші елементи. На регіональному та місцевому рівнях управління, ці функції виконуються місцевими органами влади та іншими установами. Публічне управління соціальною сферою є механізмом для реалізації цілей соціальної політики, заснованою на нормативних імперативах, які визначають реальну якість життя, соціального благополуччя, зайнятості, соціальної підтримки [4, с. 84].

Змістом публічного управління у сфері соціального захисту населення є координація та узгодження фундаментальних взаємодій, поліпшення структури цієї надзвичайно складної системи, що вимагає участі в управлінні значного числа суб'єктів на всіх рівнях її організації.

Публічне управління у сфері соціального захисту – це діяльність публічних органів, яка відрізняється від інших видів управління, по-перше, тим, що воно здійснюється за допомогою уряду і державних органів, по вибудованій ієрархії зверху до низу; по-друге, відмінність його в тому, що воно має бути відкритим і прозорим на демократичних засадах, тобто, публічним. Пріоритетну роль тут відіграє політичне керівництво, так як політика є концентрованим виразом соціальних інтересів соціальних груп і громадян.

На регіональному рівні соціальна сфера виступає об'єктом управління для всіх органів державної влади, що мають соціальну спрямованість (міністерств і державних комітетів, які відають питаннями соціального захисту, освіти, культури та міжнародних відносин, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, купа та ін), на місцевому - управління і відділи органів місцевого самоврядування.

Сучасний стан соціальної сфери як країни в цілому, так і всіх регіонів окремо вельми складне і не відповідає світовим стандартам розвитку людського потенціалу. Невжиття термінових та кардинальних заходів з розвитку соціальної сфери регіонів вже у найближчій історичній перспективі може призвести до подальшого скорочення трудових ресурсів, падіння темпів зростання вітчизняної економіки та втрату нею інноваційного характеру [2, с. 32].

Під розвитком соціальної сфери розуміється досягнення нею нового якісного стану, що забезпечує більш широкий спектр і якість послуг, що безпосередньо задовольняють інтелектуальні та соціальні потреби населення, всебічний розвиток людського потенціалу.

Соціальне забезпечення та захист громадян України є одним із важливих напрямів діяльності держави. Держава несе обов'язки щодо матеріального підтримання своїх громадян, створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Використання примусової праці заборонено. Громадянам гарантовано захист від незаконного звільнення, право на своєчасне одержання винагороди.

Громадяни України мають право на соціальний захист, що включає право на їх забезпечення в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, з незалежних від них обставин,

а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством. Це право гарантується страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ, організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створення мережі державних, комунальних, приватних закладів для соціальних виплат і допомоги [5, с. 210]

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що сучасну культуру публічного управління формують багато наукових праць дослідників як вітчизняних так і зарубіжних. Публічне управління в сфері соціального захисту – це особлива діяльність, що вимагає спеціальних знань, особливих форм і методів регулювання, а також має специфічні цілі, завдання і функції.

Метою публічного управління в даній сфері є врегулювання соціального питання на демократичних засадах, коли інтереси людини, повага до її честі і гідності стоять понад усе. І лише за таких умов наше суспільство зможе долучитися до європейської спільноти.

Список використаних джерел.

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері: підручник / [авт. кол. В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.
2. Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління» : наукова розробка / О. Ю. Оболенський, с. О. Борисевич, с. М. Коник. – К.: НАДУ, 2011. – 56 с.
3. Соціальний захист населення України : монографія / авт. кол.: І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова та ін.; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 184 с.
4. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол. В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2 ч. – К. : НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.
5. Халецька А. А. Соціальний захист населення в Україні: теорія та практика державного управління: монографія / А. А. Халецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 430 с.

СЕМЕНЮК ЮРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ДОСВІД ОДЕЩИНИ

Нова українська школа як ключова реформа Міністерства освіти і науки України має на меті створення школи, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й вміння застосовувати їх у житті [2]. Це, школа, що працюватиме на засадах «педагогіки партнерства», позбувшись односторонньої авторитарної комунікації «вчитель» - «учень», тут панують співпраця та взаєморозуміння, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами.

Розбудова Нової української школи (НУШ) – це довготермінова реформа, яка розпочалася в усіх куточках країни. План упровадження передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, а також враховує загальний контекст суспільних змін. Сьогоднішні школярі також повинні відчувати зміни й отримати кращу якість освіти. Паралельно зі структурними змінами будуть удосконалюватися методи навчання в школі, підвищуватиметься кваліфікація вчителів, педагогічна освіта переорієнтовуватиметься на компетентнісні засади, педагогіку партнерства, індивідуальний підхід.

Сайт Міносвіти «Нова українська школа» (nus.org.ua) розміщує методичні матеріали для вчителів, роз'яснює новий стандарт. Цей інформаційний ресурс є місцем для концентрованого збору інформації про Нову українську школу. Вся актуальна інформація, матеріали, новини, документи, поради фахівців і відповіді на запитання стосовно НУШ зібрано тут. Додатково на сайті є функціонал, який допомагає МОНУ збирати зворотний зв'язок щодо реформи та відповідати на запитання.

На сьогодні модернізація освіти передбачає таке: одночасну реалізацію процесу децентралізації в Україні та реформи освіти; формування нового освітнього простору; актуалізацію виховання та позашкільної освіти; розвиток освіти в ОТГ; удосконалення професійно-технічної освіти та дошкільної освіти (принцип ранньої допомоги - принцип розвитку, взаємодії, включення сім'ї, загального характеру втручання (допомоги), реалізації допомоги в ігровій діяльності, принцип інклюзії); розвиток педагогічної освіти; забезпечення якості освіти; бюджетування/прозорі фінанси; інклюзію; навчання вчителів.

Щодо управління освітою:

- в умовах децентралізації на державному рівні управління будуть визначатися стандарти освіти та забезпечення моніторингу якості освіти. За дотримання цих стандартів буде відповідати окремий центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти з залученням громадськості. Натомість безпосереднє управління школами буде здійснюватися на місцевому рівні;

- зросте вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики, з урахуванням місцевих культурних особливостей та особливостей ринку праці, на основі державної освітньої політики [2, с. 25];

- буде створено нові можливості для розширення державно-громадського партнерства у сфері освіти через нові підходи для спів-фінансування й управління навчальними закладами [2, с. 27].

На Одещині, за словами М.В. Степанова, голови Одеської ОДА, сфері освіти приділяється найпильніша увага. «Вкладення грошей в науку і освіту в рази пришвидшує зростання ВВП у державі. Ніщо не може дати такого стимулу зростанню ВВП, як освічена нація, яка отримує гарну освіту і потім використовує свої знання для розвитку

власної держави», - зазначив керівник регіону [1]. Поліпшення якості освіти в регіоні є одним з ключових напрямків Стратегічного плану дій на 2017-2019 рр. «Розумний регіон».

Раніше, з 5 лютого 2017 року, в Одеській області, а згодом і в цілому в країні, була впроваджена платформа «Будь розумним/Be Smart» як безкоштовна освітня онлайн-платформа для підготовки до ЗНО. Учні, які системно використовували її для навчання, отримали на ЗНО на 20-25 балів більше середнього рівня. По кожному з предметів ЗНО Одеська область піднялася в рейтингу областей на 5-7 позицій, а з англійської мови - з 16 на 1 місце [3].

Дуже важливо, що Be Smart вирішує проблему рівного доступу до здобуття освіти, в тому числі, у віддалених населених пунктах. Крім того, онлайн-платформа надає можливість підготовки до вступу в українські заклади вищої освіти дітям на окупованих територіях. «Країна отримала чудову нагоду збагатити процес навчання в школі, сконцентрувавшись на підготовці до ЗНО, - зазначила Л.Гриневиц, міністр освіти і науки України. - Школярі, які живуть на окупованих територіях, як і школярі по всій Україні, тепер отримали доступ до курсів найвищого рівня». BeSmart - єдина в Україні лінійка онлайн-курсів, на якій розміщено понад 20 тисяч тестів і 2 тисячі уроків.

Іще одним документом, що сприяє розвитку регіональної освіти є Стратегічний план дій області на 2017-2019 роки, який отримав назву «Розумний регіон» і визначає основні пріоритети, цілі, програми та проекти розвитку Одещини, механізми їх реалізації, а також очікувані результати. «Розумний регіон» - це інноваційний план перетворень. Він враховує конкурентні переваги області і передбачає тісну взаємодію з місцевими органами влади, громадськістю та представниками бізнесу. Передбачено максимальне залучення до процесу його реалізації представників усіх зацікавлених груп, які дійсно турбуються про розвиток Одещини. Так, розділ «Розумне та відкрите управління» передбачає модернізацію системи управління регіоном, запровадження електронних послуг та інноваційних моделей комунікації з громадськістю, а також конкретні кроки для виконання цих завдань. Одним з ключових напрямків розвитку регіону є розвиток самоврядування та посилення ролі громад та громадян у вирішенні місцевих проблем [4]. Згідно зі Стратегічним планом дій, окрему увагу приділено покращенню якості освіти.

Список використаних джерел.

1. Голова Одеської ОДА М.Степанов подарував свій будинок в селі Ставрове сироті. - Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/1972984-golova-odeskoji-oda-stepanov-podaruvav-sviy-budynok-v-seli-stavrove-siroti.html>
2. Нова українська школа (проект для обговорення). - МОНУ, 2016. - Режим доступу: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>
3. Онлайн-платформа для підготовки до ЗНО введена на всеукраїнський рівень. - Режим доступу: <https://glavcom.ua/news/onlayn-platforma-dlya-pidgotovki-do-zno-vivedena-na-vseukrajinskiy-riven-maksim-stepanov-471344.html>
4. Степанов: «Розумний регіон» - це інноваційний план перетворень для Одещини. - Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/stepanov-rozumniy-region-ce-innovaciyniy-plan-peretvoren-dlya-odeschini-900587.html>

СІРБУЛ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, заступник начальника відділу контролю в аграрній галузі, екології та природокористування Південного офісу Держаудитслужби

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ

Забезпечення економічного зростання, високих темпів суспільного відтворення та соціальної справедливості в суспільстві вимагає проведення державою ефективної фінансової політики, зокрема - шляхом формування та реалізації виваженої податкової політики.

Аналіз ефективності податкової політики останніх років і думок науковців щодо доцільності та раціональності Податкового кодексу показав, що існує ще безліч прогалин у цій сфері, які сприятимуть гальмуванню розвитку України. Соціально-економічні перетворення, які останнім часом відбуваються в українському суспільстві, пов'язані, перш за все, з трансформацією перехідної системи управління, наближенням України до стандартів Європейського Союзу, що передбачає постановку принципово нових завдань щодо забезпечення оптимального функціонування та розвитку податкової системи. Вирішення цих проблем пов'язане, насамперед, із чітким окресленням напрямів удосконалення механізмів державної податкової політики. Оскільки відсутність ефективних регулюючих механізмів у період трансформації призводить до наростання хаотичних процесів, консервації й деструктивного переродження старих структур, то пошук і впровадження нових механізмів і технологій здійснення державної податкової політики, узагальнення та поширення досвіду державного регулювання в зарубіжних країнах зумовлюють об'єктивну необхідність методологічного переосмислення внутрішнього змісту і призначення всіх елементів механізму регулювання у сфері оподаткування.

Треба відмітити, що сучасні науковці велику увагу приділяють трансформації вітчизняної податкової політики з урахуванням стратегії майбутньої економічної інтеграції держави до Європейського Союзу [1, с. 134], значному впливу гармонізації податкових систем на податкову політику, її особливостям та пріоритетам оподаткування в країнах - «старих» і «нових» членах Європейського Союзу. Але, як підкреслено, найчастіше поза увагою залишаються питання формування та реалізації державної податкової політики на регіональному рівні, які набувають сьогодні всі більшу актуальність.

На регіональному рівні об'єктами державної податкової політики є інтереси і цілі держави, регіонів і платників податків, засобом їх узгодження виступають дії центральних, регіональних органів державного

управління та місцевого самоврядування. Результативність розглядається автором як наслідок, що характеризує впровадження державної податкової політики на регіональному рівні з різних сторін.

На сучасному етапі розвитку української податкової системи одним з найважливіших завдань державної податкової політики є планомірне вдосконалення існуючої системи оподаткування, її підстроювання до вимог економічної ситуації без проведення будь-яких корінних перетворень. Головними завданнями тут є забезпечення ефективності та стабільності функціонування механізмів податкової системи та забезпечення стабільного рівня надходжень податкових доходів до бюджетної системи України в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Проведення державної податкової політики неможливо без високоефективної роботи всього державно-управлінського механізму у сфері оподаткування, який на даному етапі розвитку України потребує значного вдосконалення. При формуванні ефективної податкової системи необхідним є врахування суспільної свідомості (зокрема, таких факторів як масштаби корупції, розробка схем ухилення від сплати податків тощо), що також є важливим чинником для подальших наукових розробок. Практика свідчить, що у випадках, коли стан суспільної свідомості ігнорується, можуть виникати проблеми із забезпеченням податкових надходжень до бюджету. Тому непродукмане зниження податкового навантаження може призвести до негативних результатів.

На основі податкового менеджменту ми можемо сформулювати наступні стратегічні напрями розвитку механізмів державної податкової політики у регіоні:

1) податкове стимулювання:

- розвитку вторинного і третинного секторів економіки регіону, включаючи обробні виробництва, транспортно-логістичну інфраструктуру, що забезпечують формування податкових доходів зведеного бюджету області; обумовлюють зростання податкових доходів місцевих бюджетів;

- формування «точок зростання», індустріальних парків, розвитку соціального підприємництва, організацій місцевих громад, що об'єднують фізичних осіб, зацікавлених у підприємницькій діяльності, які координують їх роботу, забезпечують умови для розвитку малого бізнесу, що обумовлюють зростання податкових доходів місцевих бюджетів;

- введення регіонального інвестиційного податкового кредиту з податків, які формують доходи місцевих бюджетів, що надається природокористувачам, які здійснюють інвестиційні проекти в виробництво конкурентоспроможної на світовому ринку продукції високого ступеня переробки;

2) надання права регіонам управління елементами рентної плати за спеціальне використання води за спеціальне використання лісових ресурсів: плати за використання інших природних ресурсів; встановлення коригувальних коефіцієнтів зборів, які враховують регіональні особливості; встановлення регіональних пільг;

3) протидія міграції недобросовісних платників податків, ухилення від оподаткування шляхом: встановлення заборони на зняття з обліку до закінчення податкового періоду і сплати податків; збільшення податкових санкцій за порушення законодавства про податки і збори;

4) впровадження в систему управління оподаткуванням оцінювання результативності управління податковим потенціалом регіону та соціально- економічної результативності державної податкової політики.

Список використаних джерел.

1. Курносів О.В. Удосконалення механізмів державної податкової політики в Україні господарством дис... к. держ. упр : спец. 25.00.02. – механізми державного управління / О.В. Курносів. – Миколаїв, 2018. – 243 с.

2. Мінфін заявив про запуск комплексної реформи ДФС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua/news/general/432509.html>.

3. Хомутенко В. Стратегічні орієнтири трансформації податкової політики України на шляху до євроінтеграції / В. Хомутенко, А. Хомутенко // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2014. – № 3. – С. 134-140.

4. Юрченко В.В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу. Вектори для України / В.В. Юрченко : Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», – 2013. – №12, [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2651.

СОБОЛЬ РОМАН ГЕОРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри економічної теорії та фінансів
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України к.держ.упр., доцент*

ІННОВАЦІЙНИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ

Вдосконалення розвитку страхового ринку в Україні - це необхідна умова переходу всієї економіки на інноваційну модель розвитку, ефективної реструктуризації виробництва та підприємств, розв'язання проблем зайнятості, зростання рівня життя населення.

Страховий ринок - це сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їх купівлі-продажу. У деяких публікаціях наводиться ширше поняття страхового ринку [1]. Іноді ним охоплюють усі форми надання страхового захисту. Із цим погодитися не можна. Адже коли збитки відшкодовуються за рахунок централізованих фондів, відносини купівлі-продажу не виникають. Немає їх і тоді, коли з цією метою формується та використовуються кошти з фондів самострахування.

Існує також думка, що під страховим ринком слід розуміти сукупність його суб'єктів (страхувальників, страховиків та посередників) і страхових послуг, які є предметом купівлі-продажу [4]. Можливо, з теоретичного погляду таке визначення не досить коректне, проте воно набуло певного визнання, особливо серед практиків.

Український страховий ринок перебуває сьогодні на порозі поступового інтегрування у світовий. Тому дуже важливо з'ясувати, яке місце посідає страховий ринок у країнах з розвинутою економікою, де страхову галузь визнано однією з найважливіших. Вона забезпечує дієву систему захисту майнових прав та інтересів усіх громадян і підприємств, підтримання соціальної стабільності суспільства, економічної безпеки держави, а також є важливим фінансовим інструментом регулювання національної економіки й потужним джерелом акумулювання коштів для їх подальшого довготермінового інвестування в народне господарство.

Страхова діяльність належить до найприбутковіших видів світового бізнесу. Так, 2017 року 6 страхових компаній входили до списку 50 найбільших компаній світу. Щорічний світовий обсяг страхових послуг наближається до 2,5 трлн дол. США [5].

Акумульовані страховими компаніями ресурси згідно з їх характером переважно використовуються для довготермінових виробничих капіталовкладень через ринок цінних паперів. Слід наголосити, що більшість банків, які опираються, здебільшого, на порівняно короткотермінові залучені кошти, таких можливостей не мають. Тому поступово страхові компанії починають домінувати на світових і національних ринках капіталів. Оскільки приплив грошових коштів у вигляді страхових премій і доходів від активних операцій, як правило, набагато перевищує суму щорічних виплат держателям полісів, це дає змогу страховим компаніям із року в рік збільшувати інвестиції в довготермінові цінні папери з фіксованими термінами погашення, насамперед в облігації промислових корпорацій, акції підприємств та закладні під нерухомість. Завдяки величезним інвестиційним ресурсам страхові компанії перетворюються на дієві зовнішні центри фінансового впливу щодо промислових корпорацій [5].

У більшості економічно розвинених країн держава істотно впливає на національний страховий ринок через законодавство й уповноважені страхові організації, в яких вона володіє, як правило, значним пакетом акцій. Такі страховики проводять за дорученням держави специфічні види страхування та виконують роль своєрідного бар'єра для відпливу валюти по каналах страхування та перестраховування за кордон. Наприклад, компанії здійснюють страхування експортних кредитів, щоб заохотити національний експорт. У багатьох країнах закріплено законодавчу норму щодо обов'язкового передання уповноваженим страховим компаніям у перестраховування та співстраховування фіксованого відсотка всіх ризиків, які приймаються на страхування в даній країні. Завдяки цьому вдається якомога повніше використовувати місткість страхового ринку й забезпечувати безпосередній державний контроль за можливими каналами відпливу валюти за кордон.

Останнім часом значно посилилася конкуренція між банківським та страховим бізнесом, і переможцями в цій конкурентній боротьбі часто виходять страхові компанії.

Наприклад, у Франції за останні 20 років частка особистих заощаджень на банківських рахунках зменшилася з 59 до 15 %, а коштів, інвестованих у страхові активи, зросла з 10 до 45 % [6].

Поширеним компромісним способом вирішення конкурентних суперечностей між страховими та банківськими установами стало злиття в тій чи іншій формі банківського й страхового бізнесу в єдиний конгломерат, який одночасно забезпечує банківські та страхові послуги.

Банки пропонують страхові послуги, а страхові компанії відкривають депозитні та ощадні рахунки; інколи банки створюють дочірні страхові структури, а страхові компанії беруть участь у банківських формуваннях. В окремих країнах дозволяється злиття банків зі страховими компаніями. Крім того, банки часто купують цінні папери і стають власниками істотної частки цінних паперів страхових компаній або, навпаки, страхові компанії стають власниками цінних паперів банків. Нерідко банки та страхові компанії укладають між собою кооперативні угоди і утворюють спільне підприємство, залишаючись при цьому незалежними.

У більшості країн страхові компанії активно залучені до пенсійного бізнесу, у рамках якого вони активно й успішно конкурують з іншими інститутами цього ринку (пенсійними фондами і т. ін.). Скажімо, у Франції та Великій Британії успіхи страхового бізнесу в цій сфері настільки переконливі, що уряди цих країн надали найвпливовішим страховим компаніям офіційні дозволи на право продажу та управління пенсійними коштами [5].

Реалією сьогодення стала активізація міжнародної діяльності страхових компаній (особливо в Європі зі створенням Європейського союзу), а саме злиття страхових компаній, які містяться в різних країнах, і відкриття нових філій за кордоном. З 16 червня 1999 року набула чинності Угода про партнерство між Україною та країнами Євросоюзу в частині банківської та страхової діяльності, яка передбачає, зокрема, створення для іноземних страховиків умов, не гірших за ті, що існують для страховиків-резидентів. З огляду на сказане страховий ринок України зазнає істотних змін, про які йтиметься далі [5].

У розвинених країнах страхування є одним із найважливіших секторів національної економіки і забезпечує перерозподіл 8-12 % валового внутрішнього продукту. Загальний обсяг надходжень до бюджетів цих країн від страхової галузі порівнянний з обсягом відповідних надходжень від банківської системи. Акумульовані через страхування грошові кошти є джерелом великих інвестицій.

Отже, український страховий ринок порівняно з провідними країнами, де він розвивається протягом кількох століть, ще молодий і перебуває у стадії формування та потребує запровадження інноваційних моделей його розвитку.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про страхування» // Урядовий кур'єр. – 1996. – 18 квітня.
2. Законодавство України про страхування // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1997. – № 4. – 368 с.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» // Голос України. – 1997. – 14 листопада.
4. Бабенко В. Канали розподілу страхових послуг у промислово розвинутих країнах // Економіка України. – 2017. – № 7. – С. 82 – 87.
5. Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук, ред. с. С. Осадець, д-р, екон. наук, проф. - К: КНЕУ, 2017. - 528с.
6. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – К.: Знання, 1997. – 216с.

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ МОЛОДІ ЯК ОСНОВА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ

Здоровий спосіб життя ґрунтується на багатьох чинниках життя людини: сім'я, освіта, робота, відпочинок. Заходи, спрямовані на формування здорового способу життя молоді, включають, зокрема, формування мотивації до ведення здорового способу життя; профілактику алкоголізму, наркоманії, токсикоманії; викорінювання шкідливих звичок; розвиток фізичної культури, забезпечення здорового харчування тощо. Від того, наскільки успішно вже у молодому віці вдається сформувати і закріпити у свідомості навички здорового способу життя, який сприяє розкриттю потенціалу особи, залежить в подальшому доля молодого людини.

Питаннями формування та розвитку переконання у важливості та необхідності здорового способу життя повинна визначатися діяльність фахівців навчально-виховних закладів, закладів дозвілля і позашкільної освіти, охорони здоров'я, соціальних служб для дітей і молоді, діяльність дитячих і молодіжних громадських об'єднань, підприємств і установ, де навчаються і працюють молоді громадяни, засобів масової інформації і т. ін., а також органів управління. В Україні недостатньо розвинена єдина система управління здоров'ям підростаючого покоління. Через свою складність і динамічність, в організації відповідної допомоги цій категорії населення існує безліч проблем.

У сучасній ситуації, що склалася, необхідно зупинити негативні тенденції у молодіжному середовищі, прийняти радикальні заходи щодо якісного поліпшення системи виховання культури здорового способу життя. Відтак, метою управління з формування принципів здорового способу життя молоді є: орієнтація молоді на підтримку власного здоров'я і здоров'я суспільства в цілому, усвідомлення цінності здоров'я; формування знань про управління станом здоров'я, про принципи і форми здорового способу життя; заміна поведінки у молодіжному середовищі, пов'язаної зі шкідливими звичками, на фізичну активність і громадську діяльність; забезпечення реалізації здорового способу життя. Одним із основних напрямів реалізації зазначених заходів є формування у молоді мотивації до особистої відповідальності за власне здоров'я. Якщо в короткостроковій перспективі ці заходи не будуть реалізовані, то виникне реальна загроза національній безпеці України [1].

У діяльності з формування здорового способу життя існують явні і латентні процеси.

Сучасна система явних і латентних заходів суспільства у напрямку формування здорового способу життя молоді розвивається і реалізується на трьох рівнях:

- *соціальному*: пропаганда здорового способу життя засобами масової інформації, проведення освітньої і інформаційно-просвітницької роботи установами охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту населення, підлітково-молодіжними клубами, громадськими об'єднаннями і т.ін.;

- *інфраструктурному*: створення умов для ведення здорового способу життя в основних сферах життєдіяльності (наявність вільного часу, матеріальних засобів), розвиток мережі фізкультурно-спортивних організацій і закладів дозвілля, профілактичних організацій (центрів медичної профілактики, відновлювальної медицини і реабілітації); проведення екологічного контролю; забезпечення освітніх, медичних та інших установ, організацій необхідним обладнанням тощо;

- *особистісному*: формування системи ціннісних орієнтацій молодого людини, стандартизація побутового устрою її життя.

Звідси стає очевидним, що проблема здоров'я молоді не може бути вирішена тільки зусиллями самої системи охорони здоров'я, медицини без співпраці з іншими установами і організаціями, без об'єднання зусиль і координації дій всіх структур, у тому числі і публічного управління, зацікавлених в здоров'ї підростаючого покоління.

Для успішної реалізації стратегії збереження і зміцнення здоров'я молоді необхідно переорієнтувати політику державних органів управління на профілактику захворюваності і асоціальної поведінки молоді, робити акцент у цій роботі на використання різних форм залучення підлітків до заходів із формування власного здоров'я [4].

Сьогодні очевидно, що реалізація комплексу заходів із пропаганди та реалізації здорового способу життя можлива тільки за умов консолідації зусиль: з одного боку центральних органів виконавчої влади, обласних та районних органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, з іншого – засобів масової інформації центрального і регіонального рівнів.

Таким чином, у країні необхідно формувати таку політику, яка б сприяла формуванню у молоді усвідомленої потреби в здоров'ї, розумінню основ здорового способу життя, забезпечувала практичне освоєння навичок збереження і зміцнення здоров'я.

Список використаних джерел.

1. Вакуленко О. Позитивний досвід діяльності з формування здорового способу життя [Електронний ресурс] / [Вакуленко О., Жаліло Н., Комарова Н. та ін.]. – Режим доступу : <http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/0/b993ce66e72733f3c2256ddc003bfd53?OpenDocument>
2. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки» від 20.10.2014 № 1708-VII
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 № 148 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки»
4. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О. Яременко, О. Балакірєва, О. Вакуленко та ін. – К.: Український інститут соціальних досліджень, 2000 – 207 с.

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЇВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУпри Президентіві України, к.філол.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Для утвердження української мови як державної та розширення сфери її функціонування у державі задіяний комплекс чинників, серед яких основними є формування і становлення українського державного апарату.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року № 301 «Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою» затверджений не тільки Порядок атестації майбутніх державних службовців, а й вимоги до рівня мовної компетентності та вимоги до рівня комунікативної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби. Працівники органів публічної влади, готуючись до атестації зі знання української мови як державної, відчують відповідальність як представники держави за користування державною мовою [2, 3]. Голова Національного агентства України з питань державної служби Ващенко К. під час брифінгу розповів, що кандидати на атестацію можуть пройти в одному із 74 закладів вищої освіти, які долучилися до проекту. Ці заклади вищої освіти розташовані по всій території України. За 100 днів від старту атестації на знання державної мови для кандидатів на посади державної служби до атестаційних комісій звернулося близько 10 тисяч кандидатів. Вільне володіння державною мовою підтвердили 6 тисяч кандидатів, надавши бал з атестату про середню освіту. Із 4 тисяч, яким довелося проходити атестацію, 200 кандидатів не набрали достатнього балу [5].

Президент України Порошенко П. Указом від 31 травня 2018 року № 156/2018 «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України» з метою забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя та на всій території України, посилення її консолідуючої ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, враховуючи необхідність захисту національного мовно-культурного та мовно-інформаційного простору, заохочення процесів її інтеграції в європейський та світовий культурний простір постановив визнати за необхідне вжиття невідкладних заходів щодо зміцнення державного статусу української мови та створення єдиного культурного простору України [1].

Одним із визначних чинників мовної політики є освіта, що здійснюється державною мовою. Стаття 7 «Мова освіти» Закону України «Про освіту» № 2145-VIII, що був прийнятий Верховною Радою України 05 вересня 2017 року, в якій наголошено, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова, була широко обговорена не тільки в Україні, а й за кордоном. Міжнародні стандарти уточнюють зміст права осіб, які належать до національних меншин. Це право користуватися, зберігати мови національних меншин повинно гармонувати з іншими правами, у тому числі з правом знання державної мови для інтеграції та участі в культурному, соціальному, економічному та громадсько-політичному житті держави. Така участь має на меті, що представники національних меншин повинні вільно володіти державною мовою [4].

За останні десять років у регіоні ОБСЄ скоротилася кількість міждержавних збройних конфліктів за територію або економічні ресурси, але збільшилася напруга між різними групами населення в середині самих держав. Дуже часто міжетнічні конфлікти в середині однієї держави розповсюджувалися на сусідні держави і вели до погіршення відносин між державами-учасниками. Права представників національних меншин користуватися своєю мовою в суспільному та приватному житті, як вони розроблені та зазначені в Ословських рекомендаціях про права національних меншин щодо користування мовою національних меншин, треба розглядати у збалансованому контексті повної участі в питаннях суспільства. Рекомендації пропонують не ізоляціоністський підхід, а такий, який сприятиме рівновазі між правом представників національних меншин підтримувати, розвивати власну мову та необхідністю держави гарантувати їм можливість інтегруватися в більш широке суспільство рівноправними членами. З огляду на це, така інтеграція не відбудеться без знання мови держави, в якій проживають представники національних меншин. Цю думку підтверджують статті 13 і 14 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, статті 28 і 29 Конвенції про права дитини, що підтримують право на освіту, держава повинна забезпечити обов'язковість освіти. Стаття 14(3) Рамкової конвенції про захист прав національних меншин наголошує, що навчання мови національних меншин повинно здійснюватися без обмеження навчання державної мови або навчання державною мовою. У зв'язку з цим, Міністерство освіти і науки України 01 лютого 2018 року направило лист до закладів освіти всіх рівнів щодо застосування державної мови в освітній галузі. Міністерство звертає увагу на те, що відповідно до Конституції України, Закону України «Про освіту» мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна – українська мова. Таким чином, у закладах освіти уроки, лекції, практичні й семінарські заняття та виховні заходи в рамках освітнього процесу повинні відбуватися українською мовою. Також звертає увагу на те, що педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники згідно зі статтею 54 Закону зобов'язані виховувати у здобувачів освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України. Для розширення сфери застосування державної мови Міністерство рекомендує закладам вищої освіти продовжити роботу з популяризації української мови в учнівському, студентському та педагогічному середовищах, а також забезпечити підвищення рівня володіння державною мовою педагогічними та науково-педагогічними працівниками.

Отже, нинішня влада забезпечує повну підтримку української мови як державної. Українська мова стає більш захищеною на законодавчому рівні. Працівники публічної влади є обличчям державної влади, вони представляють не себе, а державний орган, в якому працюють: державну адміністрацію, міністерство, з рештою – країну. Не тільки від їхньої професійності, а й від мовних компетенцій залежить ставлення людей до влади. Збереження й розвиток української мови є запорукою збереження української держави і на її захист спрямовані охоронні дії держави. Лише в руках сильної влади мова буде здатна поєднати роз'єднані групи в сильну духовну націю.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України від 31 травня 2018 року № 156/2018 «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України». URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року № 301 «Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою». URL: www.kmu.gov.ua/ua
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 818 «Деякі питання проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою». URL: www.kmu.gov.ua/ua
4. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. URL: mon.gov.ua/ua
5. URL: <https://nads.gov.ua/>

СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Масштабність розпочатих реформ в охороні здоров'я вимагає особливого підходу до виявлення та використання факторів розвитку галузі, одним з найважливішим серед яких є системне реформування закладів охорони здоров'я державної форми власності, зокрема, закладів санаторно-курортної сфери. Метою реформування є їх швидка адаптація до ринкових умов, підвищення результативних показників діяльності, забезпечення якісного і доступного медичного обслуговування, адресності соціальних програм, спрямованих на оздоровлення громадян, і на цій основі – поліпшення стану здоров'я, повернення до активної діяльності, продовження періоду активного довголіття, упровадження здорового способу життя населення країни. Ефективним засобом реалізації цих процесів є реструктуризація.

Необхідність такої реструктуризації зумовлена низкою проблем закладів санаторно-курортної сфери державної форми власності, серед яких: неефективність системи управління, зношеність матеріально-технічної бази, втрата кваліфікованих кадрів, відсутність власних обігових коштів, низька конкурентоспроможність. Ослаблення координації діяльності санаторно-курортних закладів з боку держави за роки незалежності призвели до скорочення кількості санаторіїв і санаторіїв-профілакторіїв практично вдвічі.

Слід враховувати, що занепад системи санаторно-курортного лікування в Україні став одним з важливих чинників погіршення показників здоров'я населення.

За останні три десятиліття значно скоротилося фінансування і проведення науково-дослідних і виробничо-розвідувальних робіт із використання природних лікувальних ресурсів, розробки і впровадження в практику роботи санаторно-курортних закладів сучасного технологічного устаткування. За умов збільшення кількості осіб з особливими потребами, учасників бойових дій, осіб які потребують реабілітації, існує потреба вдосконалення існуючих і розробка нових технологій і методик санаторно-курортного лікування й оздоровлення. Але, відсутність достатніх власних фінансових ресурсів гальмує подальший розвиток санаторно-курортних закладів, зокрема, державної форми власності, і не дає можливості гарантувати належну якість надання послуг.

Вирішення цих проблем пов'язане, насамперед, із формуванням нових механізмів державного регулювання процесів реструктуризації, які відповідали б внутрішньому стану санаторно-курортних закладів і умовам ринку.

Проблемні питання розвитку санаторно-курортного комплексу знайшли відображення у працях Алексєєвої Ю.В., Бабова К.Д., Бережної І.В., Василенко В.О., Ветитнева А.М., Герасименка В.Г., Гродзинської І.О., Гудзя П.В., Дишлого І.М., Єфремова О.В., Калитюка В.В., Москаленка В.Ф., Павленко І.Г., Степанова В.М., Ткаченко Т.І., Радиша Я.Ф., Федорова І.А., Харічкова С.К., Цьохли С.Ю., Шаптали О.С. та інших. даних дослідженнях проблема функціонування закладів санаторно-курортного комплексу представлена загальними питаннями і розглянута в основному в контексті організаційно-економічного механізму управління та забезпечення їх конкурентоздатності.

Стан розвитку і динаміка показників функціонування санаторно-курортної сфери досліджені в працях К.С. Ващук, М.П.Висоцької, с. С.Галасюк. Регіональні аспекти розвитку санаторно-курортного комплексу, особливості територіального розміщення санаторно-курортних закладів викладені в працях Н.Ф.Габчак, Г.П.Гаврилко, Н.М. Влащенко. Оцінці стану розвитку закладів санаторно-курортної сфери в контексті функціонування туристично-рекреаційної системи присвячені роботи І.О. Федорова, О.О.Колеснік. Деякі автори торкаються тільки окремих аспектів діяльності закладів санаторно-курортного комплексу, а саме: проблеми теорії і практики формування стратегій розвитку підприємств санаторно-курортного комплексу досліджувалися В.В. Лебедевою та С.Ю. Цьохла; механізм ціноутворення в санаторно-курортному комплексі - О.В. Столяренко; ринок санаторно-курортних послуг - Н.О.Коваленко.

Проблемам реструктуризації закладів санаторно-курортної сфери приділена увага в працях Г.І.Фролової [1], аналіз публікацій якої дозволяє зазначити, що запропонований методологічний інструментарій стосується аспектів підвищення фінансової стійкості санаторно-курортних закладів в умовах конкурентного ринку.

У перекладі з англійської «реструктуризація» (restructuring) - це перебудова структури чого-небудь. У той же час латинське слово структура (structura) означає порядок, розташування, будова.

В широкому сенсі під реструктуризацією прийнято розуміти здійснення організаційно-економічних, правових, технічних заходів, направлених на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, здатних привести до фінансового оздоровлення, збільшення об'ємів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва. [2, 3, 4].

Ключовими термінами в поняттях «реструктуризація» є зміна структури, комплексне перетворення, спосіб адаптації, комплекс заходів, структурна перебудова, спосіб внутрішньої перебудови, які описують як внутрішні зміни на підприємстві, так і перетворення зовнішніх відносин. [5].

На даний момент склалися багатоглядні авторські підходи до розуміння сутності та змісту поняття «реструктуризація підприємства», групування та систематизація яких дозволяють виділити певні характеристики реструктуризації.

По-перше, вивчення теорії питання та аналіз діючої практики дозволяють підтримати точку зору фахівців, котрі вважають, що реструктуризація підприємства це комплекс структурних перетворень, що здійснюється на системній основі заходами організаційно-економічного, техніко-технологічного, правового і фінансового характеру.

По-друге, однією із цілей реструктуризації підприємств в умовах трансформаційних процесів системи, елементом яких вини є (реформування галузі охорони здоров'я), виступає формування і зміцнення потенціалу підприємств до превентивного реагування на зміни зовнішнього середовища.

По-третє, узагальнення західної практики реструктуризації підприємств дозволяє дійти висновку, що реструктуризацію необхідно розглядати як перманентний процес, який є постійним інструментом управління підприємством, і використання якого передбачає регулярні системні перетворення, з метою зміцнення потенціалу структури системи до змін зовнішнього середовища.

По-четверте, реструктуризація – це механізм, який дозволяє забезпечити ефективне функціонування підприємств не лише в ринкових умовах.

Узагальнюючі існуючі підходи до визначення сутності і змісту поняття «реструктуризації підприємства» можемо зробити висновок про те, що реструктуризацію санаторно-курортних закладів необхідно розглядати як процес комплексної і цілеспрямованої зміни структури (організаційно-управлінської, фінансово-економічної, техніко-технологічної, маркетингово-збутової), а також методів функціонування, яка забезпечить формування та використання потенціалу підприємства (управлінського, інноваційного, медично-реабілітаційного тощо) і здійснюється в рамках реалізації стратегії розвитку підприємств в умовах невизначеності і змін зовнішнього середовища.

Список використаних джерел.

1. Фролова Г. І. Реструктуризація підприємств санаторно-курортного комплексу в умовах конкуренції / Г. І. Фролова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2015. - № 1. - С. 103-107. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2015_1_24
2. Ніценко В. С. Поняття реструктуризації у сучасній економічній думці /В.Ніценко //Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т. 2. – С. 216-218
3. Семененко В.В. Реструктуризація – визначення сутності, основних характеристик та особливостей здійснення // Вісн. НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 217-223.
4. Кіпа М.О. Теоретичні моделі формування організаційного забезпечення реструктуризації підприємства/М.Кіпа//Інвестиції: практика та досвід.-№11, 2018.-С.37-42.
5. Кіпа М.О. Сутність та напрями реструктуризації підприємства/М.Кіпа//Економіка та держава.-2017.-№6.-С.64-71.

ТЕРЕШКЕВИЧ ГАЛИНА ТАРАСІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ЗНАЧИМІСТЬ ЗАСАД ПЕРСОНАЛІСТИЧНОЇ БІОЕТИКИ У ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У час безкомпромісної боротьби добра і зла, коли вирішується доля не лише України, а й світу, несемо відповідальність за збереження життя на Землі, дарованої нам Всевишнім, яка первозданно була прекрасною. Людина постає перед вибором: яку дорогу обрати, яких засад дотримуватись у житті (або жити, коли цілий світ існує тільки для неї, або, навпаки, жити, віддаючи себе і все найкраще в собі світові і людям).

У час державного становлення України наш народ потребує жертвності і відданості своїх дітей Батьківщині. Потрібні відважні палкі серця, готові витримати боротьбу і опір п'їтьми. І горе тому, хто у час складних випробувань стає подібним до маятника, не маючи власної визначеної позиції, особливо у сфері публічного управління. Така людина часто обирає шлях найменшого опору, аргументуючи це тим, що різні обставини диктують правила життя, створюючи умови для виживання. Як наслідок, вона мириться з навколишньою несправедливістю і сама починає примножувати її. Такі люди, що творять безправ'я, не повинні потрапляти в сферу публічного управління, дискредитуючи моральні цінності і засади.

Людству необхідно замислитись над наслідками своїх дій. Зараз Україна знаходиться у стані війни. Таємні моральні злочини, які чинилися у віках, набрали розмаху у теперішньому часі. Приховані злочини стають явними, бо злочини проти людей перейшли у стадію, коли їх неможливо приховати. Безцінний дар життя перетворено на дрібний засіб збагачення через пропаганду абортів, зброї, наркотиків, контрацепції, евтаназії, деяких сторін генної інженерії, репродуктивних технологій та ін. [2, с. 107, 304, 281, 125, 216, 163, 143].

Публічний службовець має дотримуватись високих моральних засад, підпорядковуватися такому державному законодавству, яке б не суперечило цінностям людського життя. Публічне управління – це насамперед служіння людям.

В час демократії і свободи, є певний дисбаланс у галузі публічного управління. Свобода має йти в парі зі справедливістю і відповідальністю. Добре, коли б законодавство в Україні ґрунтувалося на біблійних доктринах (як, наприклад, у США). Має бути передбачений механізм контролю за дотриманням моральних норм та

недопущенням антиморальних дій. Свобода без рамок відповідальності і милосердя набуває ознак терору, жертвами якого стають найуразливіші категорії людей: від ембріона, що опинився під загрозою абортів, до невиліковно хворого старця, стосовно якого приймають рішення про евтаназію. Така свобода стає свавіллям і причиною знищення людини та, навіть, цілих народів. Така сумна повсякденність часто регулюється законодавством, котре попри свою декларативно красиву оформленість суперечить біоетичним цінностям та засадам. У такому суспільстві інформаційний простір формує хибну життєву позицію у молодого покоління: людина починає вважати свободою всюдозволеність і перестає зважати на відповідальність перед власним сумлінням та суспільством.

Перемогти темряву зможе виховання людських моральних засад та встановлення цінностей біоетики. Ця наука набирає своєї гідності відповідно до того, як вона ставиться до предмету свого дослідження – Людини. Упродовж багатьох десятиліть на людину дивилися крізь призму матеріалістичних філософій – чим її принизили. Цінність персоналістичної біоетики полягає в тому, що вона розглядає людину як вершину Божого творіння та Божу дитину і віддає належну пошану її гідності. Біоетика покликана захищати життя людини від моменту запліднення до Господом призначеного відходу, а також середовище людського існування – наше довкілля. Ця порівняно молода наука покликана вирішувати проблеми ставлення до людського життя у всіх його проявах [1, с. 7].

ЮНЕСКО, ВООЗ і Рада Європи віднесли біоетику до пріоритетних наук. За ініціативою ЮНЕСКО у 1997 р. було створено Міжнародний комітет з біоетики. Національна комісія України у справах ЮНЕСКО у 1998 р. ініціювала створення відповідного національного комітету з питань біоетики при Президії НАН України.

Біоетика запроваджена вперше в Україні як навчальна дисципліна (з 1998 р.) у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького на кафедрі організації і управління охороною здоров'я та кафедрі гуманітарних дисциплін.

Потребою сьогодення є запровадження засад персоналістичної біоетики, як найбільш світоглядної дисципліни у публічному управлінні, як основи державницького мислення, котра повинна бути наріжним каменем формування зрілої особистості фахівця - публічного службовця. Оскільки дана модель біоетики наголошує на найвищій цінності людської особистості, яку розуміє як цілісне поєднання духа, душі і тіла.

Такий підхід, заснований на гуманістичних та демократичних цінностях, повинен слугувати концептуальною основою формування етичної свідомості та культури кожного публічного службовця як учасника державних суспільних відносин.

Список використаних джерел.

1. Комісія УГКЦ у справах душпастирства охорони здоров'я. Біоетика: Посібник. – Львів: Друкарські куншти. 2016. – 288с.
2. Терешкевич, Галина Тарасівна Основи біоетики та біобезпеки [Текст]: підручник/ Галина Терешкевич (с. Діогена). – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 400 с.

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент*

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

В нинішній час в Україні тривають фундаментальні за масштабом та змістом реформи, які впроваджуються в усіх сферах суспільного життя. Вони відбуваються у складних умовах, спричинених не лише об'єктивними обставинами, а й загальним зниженням темпів соціально-економічного розвитку, бідністю населення, міграційними процесами тощо.

Важливо констатувати, що у науковій літературі питання соціально-гуманітарних аспектів розвитку і удосконалення політики держави передбачає розуміння того, яким чином співвідносяться місцеві та регіональні інтереси владних структур, які цілі стоять перед управлінською елітою, яким потенціалом володіє та чи інша структура, регіональна спільнота і, які кроки необхідні для забезпечення соціальної політики держави в цілому [1; 2; 4; 5].

На сьогодні головною метою удосконалення політики держави є реформи державного управління в Україні. Дотепер визначено побудову прозорої системи професійного інституту державної служби, розвитку публічного управління та забезпечення ефективності державного будівництва в цілому [2, с. 193]. А метою децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності функціонування місцевого самоврядування та ефективної системи територіальної організації влади в Україні [3, с. 187].

Найбільш відомими розробками в окресленій проблематиці є публікації В. Бакуменко, М. Біленчук, с. Білорусова, В. Куйбіди, П. Надолішного, М. Оніщука, с. Попова, Ф. Погорілка, с. Саханенка та ін. В їх наукових працях порушуються питання про те, що процеси вітчизняної модернізації співвідносяться з проблемами діяльності місцевого самоврядування в країні [1;3;4;5]. З точки зору науковців [там само], в руслі сьогодення постає необхідність розбудови якісно нового інституту публічного управління, забезпечення суспільства кваліфікованими кадрами та компетентними управлінцями з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень.

Проте, попри велику увагу до проблем співвідношення політики та управління (як і удосконалення діяльності місцевого самоврядування та державної служби) є багато дискусійних питань, які потребують осмислення сутності самого управління. Відома загальнонаукова точка зору, що Україна, проводячи реформу місцевого самоврядування, намагається досягти європейського рівня місцевої демократії [3;4;5].

Необхідно визнати, що в останній час в контексті адміністративної реформи на перший план виходять демократичні зміни, а саме: оновлення змісту діяльності органів державної влади, їх максимальне наближення до потреб і запитів людей з головним пріоритетом – демократизації суспільства та служіння народові України [там само].

Вважаємо, що саме на *рівні місцевого* самоврядування встановлюється взаємозв'язок громадянського суспільства з органами публічного управління. Перш за все, це – передача значних повноважень та бюджетів від державних органів влади органам місцевого самоврядування, так, аби більше повноважень мали ті органи, що знаходяться ближче до людей, де такі повноваження можна реалізувати більш успішно.

За цих умов все більшої значущості набуває «проблема вибору» в аспекті визначення механізмів підвищення ступеню участі населення в управлінні суспільними справами та прийнятті управлінських рішень, що й обумовлює актуальність удосконалення діяльності органів публічної влади.

Формування, реалізація державно-службових відносин у діяльності органів публічної влади повинна бути спрямована на те, щоб люди розуміли, що від їх вибору залежить якість життя, для чого необхідно не лише удосконалювати функціонування місцевої влади, але і знижувати забюрократизованість державної машини.

Таким чином, соціально-гуманітарна спрямованість регіональної політики держави є складовою системи державного управління та місцевого самоврядування і постає багатоаспектним комплексним завданням, яке потребує окремого розгляду й вироблення системи заходів щодо співвідношення політики та публічного управління. Розглядаючи соціально-гуманітарні виміри розвитку регіональної політики держави, усвідомлюємо необхідність удосконалення моделі управління в цілому, аналізуючи публічну службу як і службу в органах місцевого самоврядування комплексним і багатограним соціально-правовим, організаційним інститутом.

На сьогодні першочергово нам потрібна стабільна, мирна, демократична Україна. Тільки в такому випадку можна здійснити модернізацію, виконати нові підходи та завдання щодо здійснення масштабних реформ.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В.Д. Державне управління: основи теорії, історія та практика: навч. посібник /В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи; за заг.ред. П.І. Надолішнього, В.Д. Бакуменка. – Одеса: ОРІДУНАДУ, 2009 –394 с.
2. Бутирська Т.О., Якубовський О.П., Державне будівництво. Навч. посібн. . – О. : НАДУ., postScriptum, 2013.– 207с.
3. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К. , 2014. - 431 с.
4. Негода В. Кожна зі 159 вже створених об'єднаних громад може розраховувати на допомогу від держави і міжнародних партнерів. – К., 2014. 17.09.2015/ <http://decentralization.gov.ua/news/>
5. Політика та управління розвитком регіону у вимірі децентралізації влади в Україні. Збірник матеріалів міжрегіональної науково-практичної конф./ Укладачі: Білорусов С.Г, Попов С.А. Херсон. – Видавництво «ЛТ-Офіс», 2018. – 217 с.

ТУРИК МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО КУРСУ

На сучасному етапі євроінтеграційних процесів зростає необхідність у модернізації організаційних структур та їхньої діяльності за рахунок оновлених механізмів управління у публічній сфері. В цілому публічне управління характеризується ефективністю функціонування органів державної влади на всіх рівнях та зацікавленістю органів влади і суспільства до формування та реалізації політичної діяльності держави.

Варто відзначити, що кожна структура публічного управління різних країн світу має свої особливості, що в свою чергу має безпосередній вплив на якість діяльності суспільства. Основні характерні елементи системи публічного управління: державний устрій, політичний режим і політична культура, функціонування політичних інститутів, виборчі системи (мажоритарна, пропорційна, змішана), відносини між політиками і державними службовцями, між органами державної влади та інституціями громадянського суспільства [5].

Однак, українське суспільство починає втомлюватися від експериментів діяльності влади, тому на першочергове розв'язання нагальної проблеми виходить проведення аналізу існуючих підходів публічного управління після впровадження запропонованих законодавчих актів та вибір того, який би краще відтворював процес українського державотворення та перенесення його на існуючі державні інститути з метою їх удосконалення через становлення публічного управління в Україні [2, с. 43]. Саме тому зростає необхідність у дослідженні та вдосконаленні українських парламентських механізмів управління.

Слід зауважити, що становлення потужної у розвитку демократичної держави зумовлює особливість формування одного із провідних інститутів, а саме коаліції, які б зосередили свою діяльність на акумулюванні та узагальненні інтересів різних соціальних груп.

Сьогодні феномен «коаліція», що походить від латинського походження «coalitio», тобто «союз», розглядають як «політичний або інший союз держав чи інших політичних сил (партій, рухів, громадських діячів), об'єднаних спільною домовленістю» [1, с. 91].

Ключовим елементом для структурування парламенту та створення уряду, в період становлення України як незалежної держави на міжнародній арені, стала «парламентська коаліція» – новий для України політичний

інститут, який повинен зміцнити зв'язок між урядом і парламентом, а також підвищити політичну відповідальність влади перед суспільством. Дефініція «парламентська коаліція», який показує, що цей вислів є союз, укладений між двома різнорівневими організаційними структурами: структурою представницької демократії та структурою виконавчої влади. У першому випадку дана коаліція представляє інтереси народу, як суверенна, контролює їх забезпечення парламентськими методами, у другому варіанті – втілює інтереси політико-економічних груп. Організаційна структура вищого рівня цілком може генерувати організаційну систему нижчого рівня, контролювати її, направляти, взаємодіяти, але не укласти з нею союз. Висновок подібного союзу в державі є правовим і управлінським абсурдом.

О. Кукуруз розглядає термін «парламентська коаліція» як «угоду фракцій про спільні дії в парламенті. Утворюється у більшості парламентських та парламентсько-президентських держав, де парламент має вагоме значення в процесі управління державою. Стимулом для об'єднання фракції, груп є прагнення контролювати уряд. Як правило така коаліція створюється найбільшою фракцією, до якої приєднуються менші. Інколи виникає ситуація, коли найменші фракції, об'єднавшись, формують парламентську коаліцію, а найбільша фракція опиняється в меншості» [3, с. 335].

Виходячи з цього, систему роботи парламентської коаліції, можливо, вважати, єдиним керівним органом, інтереси якого спрямовані для досягнення певної мети в рамках розвитку держави. Як зазначає В. Сидоров, «на весь політичний процес можна дивитися крізь призму коаліцій. Чим краще ми розуміємо, як формуються і діють коаліції, тим краще ми розуміємо, як функціонують демократичні парламентські системи» [4, с. 3–4].

В результаті аналізу вивчених матеріалів, варто враховувати, що питання парламентської коаліції вчені розглядають переважно однобічно, з акцентом на галузевому аспекті цих інститутів. У той же час, з огляду на реалії, зазначена проблематика вимагає комплексного теоретико-методологічного дослідження парламентських механізмів в умовах публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Введение в политологию: Словарь-справочник / Под ред. В.П. Пугачева. – М.: Аспект Пресс
2. Зіміна О. Становлення та розвиток публічного управління і можливості його впровадження в Україні / О. Зіміна // Збірник наукових праць НАДУ при Президентіві України. – 2011. – Вип. 1. – С. 37–46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2011_1_6.
3. Кукуруз О. Коаліція парламентська / Політична енциклопедія. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – С. 335–336.
4. Сидоров В.В. Формирование партийных коалиций в парламентских системах : дисс. ... канд. полит. наук : спец. 23.00.02 / В.В. Сидоров. – К., 2013. – 162 с.
5. Татаренко В.Б. Система публічного адміністрування в Україні: становлення та розвиток / Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/Npchdu_2012_181_169_11.pdf

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАІВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент

ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

У процесі визначення перспектив демократизації сучасного публічного управління актуалізується проблема легітимності публічної політики та публічної влади.

Детальний розгляд дискусій другої половини ХХ століття між представниками різних наукових шкіл щодо сутності феномену публічності, публічної сфери (публічного простору) як «відкритості» влади чи простору взаємодії влади та публіки, необхідно екстраполювати на вітчизняні політичні реалії з урахуванням досвіду демократизації пострадянського суспільства, хвиль масових публічних протестів, які двічі призводили до зміни влади в Україні. Цей досвід переконливо свідчить про необхідність дослідження публічної влади з урахуванням фактора її легітимності.

Критичний погляд на публічну владу з кута зору забезпечення її легітимності (тобто, підтвердження народом права на владу) потребує повернення суб'єктності громадянину, публіці, громадськості, суспільству, і включення їх до поля аналізу публічної влади або як інстанції оцінювання, або як творця публічної політики.

У сучасних умовах легітимність публічної влади як важлива складова управління в умовах демократичної політичної системи потребує «реконструкції» не тільки на пострадянському просторі, а й у суспільствах «відкритого доступу». Це напряму пов'язано із глобалізацією (перенесенням легітимності з рівня національної держави до глобальних політичних й економічних акторів), віртуалізацією та медіатизацією політики (відповідно, посилення ризиків штучного конструювання легітимності за допомогою мас-медіа та комунікативних технологій), появою феномену демократичного конформізму (який ставить під сумнів сам принцип підтримки влади більшістю населення). Перед лицем цих викликів не слід забувати, що «Внутрішнє умиротворення новоевропейських держав досягалось не насильством, а розширенням верховенства права і водночас адміністративних функцій держави, включаючи розширення функцій нагляду. Монополія на легітимне організоване насильство мала на увазі контроль над насильством і набагато менший розрахунок на використання фізичного примусу» [1, с. 241].

Однак, у перехідних суспільствах виникають ризики не тільки щодо обмеження прав і свобод громадян, а і застосування досить специфічної форми організованого насильства – тероризму з політичною метою. До такої форми насильства можна віднести «...і непрямий державний терор, який здійснює місцева влада по відношенню до людей та організацій, які складають опозицію, і діяльність незалежних екстремістських груп, які мають заколотницьку направленість, і використання терору етнічними угрупованнями, які ведуть суперництво одне з

одним у політичній боротьбі, провокацію терактів для розпалювання ненависті до чужоземців та людей інших віросповідань» [2, с. 8].

Легітимність публічної влади не може бути забезпечена у випадку, коли влада сама знищує самоврядування, приватну ініціативу, руйнує механізми самоорганізації індивідів, груп та спільнот. Так само критичною для легітимності влади є інша крайність – несприйняття влади в якості центру прийняття загальносуспільних рішень, недовіра до неї з боку громадян. Це має наслідком необмежене правилами суперництво, конфлікт «всіх проти всіх». Публічна влада опікується суспільством, покликана реалізовувати суспільний інтерес.

Сучасні виклики легітимності публічної влади полягають у наступному. По-перше, у посиленні бюрократії, яка, відтепер під маскою раціональних технократів, слугує самій собі, а не суспільним інтересам. По-друге, у появі та стрімкій експансії медіакратії, яка, завдяки комунікативним мережам, нав'язує суспільству і політичним акторам штучний порядок денний, спотворює громадську думку та формує віртуальну політику. По-третє, у наростаючій хвилі популізму, яка змушує партії давати безліч обіцянок, щоб набрати якомога більше голосів та підлаштуванні публічній політиці під виборчі цикли. Це обумовлює зосередженість політиків на короткотермінових вигодах і нехтуванні стратегічним баченням.

Однією із головних проблем легітимності публічної влади в Україні протягом усіх років незалежності залишається забезпечення ефективної взаємодії органів публічної влади та суспільства. Відповідно, делегітимація влади, як заперечення її авторитету (права на владу певних індивідів чи груп) з боку суспільства виражається у незгоді громадян з діями влади, розчаруванні у політиках та політиці у цілому, має наслідком відмову визнавати владні повноваження органів державної влади, чинити опір їх діям. Хвилі делегітимації влади у 2004 та 2013-2014 рр. створювали найбільші політичні кризи в Україні та спричиняли масові громадські протести. У ці періоди фіксується високий рівень соціальної аномії, що є вкрай небезпечним, бо загрожує поширенням деструктивної поведінки, зростанням насильства.

Легітимність публічної влади напряму залежить від рівня соціальної диференціації, соціальної структури суспільства, типу політичного режиму, форми правління, характеристик економічних відносин та виробництва. Тобто, рух у напрямку залучення якомога більшої кількості соціальних груп, спільнот, ідентичностей та класів якщо не до діяльності влади (безпосередня участь у прийнятті політичних рішень) то, принаймні до оцінки її дій на основі принципів верховенства права та демократії, що забезпечує могутність сучасної держави.

Таким чином, ефективне публічне управління на сучасному етапі може бути забезпечене широкими можливостями участі громадян у політиці, що сприятиме легітимності публічної влади. Активна участь громадян у публічній політиці перетворить громадян з об'єкту політичного впливу на суб'єктів. При цьому прийняті громадянами рішення є обов'язковими для виконання органами публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Калдор М. Новые и старые войны: организованное насилие в глобальную эпоху / М. Калдор – М.: Изд-во Института Гайдара, 2015. – 416 с.
2. Мошкова Л. І. Феномен виникнення та проявів тероризму в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / Л. І. Мошкова; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2001. – 24 с.

ЯРМОЛИНСЬКА ІЛОНА ВАЛЕНТИНІВНА

*методист відділу підготовки публічних управлінців
Хмельницького університету управління та права*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017 – 2026 роки визначає сучасні типи закладів інституційного догляду та виховання дітей за їх функціональним призначенням, а також приводить статистичні дані про підпорядкування даних закладів трьом міністерствам. Зокрема, станом на 01 вересня 2016 року існував 751 заклад інституційного догляду та виховання дітей. За підпорядкуванням до сфери управління Міністерства охорони здоров'я з належало 39 закладів; 132 – до сфери управління Міністерства соціальної політики (будинки-інтернати, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей); до сфери управління Міністерства освіти та науки – 580 закладів [1].

Проте крім підпорядкування, заклади інституційного догляду та виховання дітей поділяються ще й за формами власності, відповідно – державної, комунальної та приватної. Останнім часом все частіше засновниками закладів інституційного догляду та виховання дітей виступають громадські об'єднання, благодійні фонди, релігійні організації. Це пов'язано зі зміною соціальних та освітніх пріоритетів в бік цінності формування особистості дітей позбавлених батьківського піклування у сімейному середовищі та соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.

Така розгалужена класифікація закладів інституційного догляду та виховання дітей, кількість сфер підпорядкування наводить на думку про відсутність чіткої координації в державному управлінні такими закладами. Доцільність поєднання цих закладів у єдину організаційну систему інституційного догляду та виховання дітей є актуальною, і дозволить мінімізувати адміністративні зусилля та бюджетні витрати, призведе до доцільнішого використання коштів на користь дітей та сімей з дітьми, які потребують соціальної підтримки. Особливої актуальності цей процес набуває в умовах проведення адміністративної реформи в Україні.

Отже, структурними елементами системи інституційного догляду та виховання дітей можуть виступати заклади інституційного догляду та виховання дітей; органи управління закладами інституційного догляду та

виховання дітей; громадські об'єднання, благодійні фонди, релігійні організації, які створені задля підтримки, розвитку або реформування даної системи; контингент дітей, щодо якого здійснюються освітні, виховні, реабілітаційні та, спрямовані на захист прав спеціальної категорії дітей, дії.

Відповідно до Конвенції ООН про права дитини, діти мають такі права: на життя, на ім'я, на набуття громадянства, на піклування з боку батьків, на збереження своєї індивідуальності, право бути заслуханою у ході будь-якого розгляду, що стосується дитини; право на свободу совісті та релігії; право на особисте та сімейне життя; недоторканість житла; таємницю кореспонденції; право користуватися найдосконалішими послугами системи охорони здоров'я; благами соціального забезпечення; на рівень життя, необхідний для її розвитку; на освіту; на відпочинок; на особливий захист: від викрадень та продажу, від фізичних форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, участі у військових діях; право на вжиття державою всіх необхідних заходів щодо сприяння фізичному та психічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка стала жертвою зловживань або злочину.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що на основі розгляду суб'єкт-об'єктних взаємовідносин в державному управлінні та виокремленні структурних елементів системи інституційного догляду та виховання дітей можемо окреслити сутність поняття системи інституційного догляду та виховання дітей в контексті державного управління як – сукупну діяльність закладів інституційного догляду та виховання дітей усіх типів, форм власності і підпорядкування та органів державного управління різних рівнів, які управляють ними з метою реалізації законних прав дітей з особливими потребами в усіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел.

1. Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017 – 2026 роки: розпорядження КМУ від 09 серп. 2017 р. № 526-р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR170526.html.

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук,
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Висока ефективність держави обумовлена прозорістю адміністративних процесів, наявністю інформаційної бази та аналітичної системи діяльності державних органів. В цьому зв'язку, використання потужних інтернет-каналів і серверів для збору і аналізу інформації набуває все більшого поширення в світі.

В Україні поняття сервісу довгий час пов'язувалось лише з сферою послуг - третинним сектором економіки. Побудова сервісної держави зводилась лише до вторинної функції надання послуг органами влади. Разом з тим, розвиток економіки у розвинених країнах спричинив інше бачення місця та ролі людини, її взаємовідносин з державою, а тому реформа державного управління проводилась на основі теорії «сервісної держави».

Одним із пріоритетів реформи вітчизняної системи державного управління в Україні є побудова сервісно-орієнтованої держави. Про це сказано в схваленій Кабінетом Міністрів України від 13 грудня 2010 р. № 2250-р «Концепції розвитку електронного урядування в Україні». Цим документом визнано низку проблем в сфері сервісної діяльності органів влади. Серед них: на законодавчому рівні неврегульованість питання надання електронних послуг; недостатня кількість та низька якість послуг, що надаються громадянам і суб'єктам господарювання із застосуванням електронних засобів, все ще існуюча недосконалість державних електронних ресурсів.

Отримання фахівцями, не кажучи про пересічних громадян, цілісного уявлення про суть сервісної держави, його сутнісних ознак, масштабах і глибині майбутніх змін, пов'язаних з розбудовою України, на основі існуючих праць досить проблемно. Разом з тим, необхідність цього очевидна. Дослідження американських фахівців показали, що успіх проведеної в США адміністративної реформи в значній мірі обумовлений ступенем обізнаності населення про суть тих нових можливостей взаємодії з державою, які з'являються в процесі здійснення запланованих змін. Без цієї інформації, створені «державні послуги» залишалися незатребуваними, тому громадяни не відчували на собі позитивних змін, і, як наслідок, не росло число осіб, задоволених якістю одержуваних від держави послуг. В результаті мети проведених реформ вважались не досягнуто, оскільки ступінь їх реалізації оцінювалася саме за допомогою названого вище показника. Результатом усвідомлення важливості названої проблеми стало прийняття і реалізація спеціальної державної програми, спрямованої на усунення «дефіциту інформації» у громадян щодо суті змін, що проводяться в алгоритмі функціонування держслужби. Після цього темпи адміністративної реформи в США значно підвищилися.

Таким чином, названі і інші обставини в сукупності вимагають того, щоб характерні ознаки, основні шляхи побудови та результати впровадження структурних елементів сервісної держави в реальну практику української державності були більш чітко відображені в наукових публікаціях.

Однак, незважаючи на те, що практична реалізація в нашій країні ідеї сервісної держави повинна спричинити за собою дуже серйозні зміни в системі взаємовідносин громадян і влади, в офіційних правових актах відсутня виразна характеристика такої держави.

Настільки ж невизначена ситуація характерна і для вітчизняної наукової літератури. Зустрічаються тут міркування по суті названої проблеми уривчасті, безсистемні, а часом і суперечливі. Це, звичайно ж, не сприяє отриманню зацікавленими представниками наукової громадськості, фахівцями-практиками та рядовими

громадянами комплексного уявлення про суть змін в країні. Все це, поза сумнівом, знижує темпи реформування і ускладнює реальне втілення ідеї сервісної держави в соціальну практику.

Успіх реформ, що проводяться в Україні вирішальною мірою залежить від рівня готовності персоналу тих організаційних структур, які залучені до процесу надання державних і муніципальних послуг, до роботи в нових умовах. Однак, на жаль, існуюча тут ситуація ще далека від необхідного.

За різними оцінками, рівень кваліфікації персоналу названих вище органів і організацій виступає в даний час вельми серйозною перешкодою на шляху побудови сервісної держави. У зв'язку з цим цілком обґрунтованим є висновок про необхідність розробки і реалізації спеціальної державної програми з підготовки співробітників публічних органів влади, що беруть участь в процесі надання послуг.

На сьогодні стратегічними пріоритетами сервісно-орієнтованої державної політики в Україні є: створення умов для реалізації прав на забезпечення законодавчо закріплених потреб громадян суспільства; гарантування законних інтересів та захисту прав користувачів державних сервісів; забезпечення рівноправності кожного на одержання послуг за єдиними процедурами; забезпечення рівного доступу до одержання послуг публічної влади для всіх громадян, з урахуванням економічної спроможності різних верств громадян.

Для забезпечення реалізації пріоритетів сервісно-орієнтованої політики основними завданнями держави є: нормативно-правове регулювання, в тому числі, процедурні питання, сфери послуг органів публічної влади; дотримання принципів і напрямів реформування органів публічної влади для здійснення ефективної сервісної діяльності з подальшою практичною реалізацією; делегування управлінських послуг соціально відповідальним суб'єктам приватного сектору; встановлення стандартів послуг публічної влади; впровадження простих, зрозумілих процедур з надання управлінських послуг; забезпечення високої якості процедур і результатів надання управлінських послуг; стимулювання відповідальних осіб для надання якісних послуг, та посилення відповідальності за порушення прав громадян при здійсненні сервісної діяльності владними органами; запровадження сучасних інноваційних форм і засобів з метою досягнення зручного одержання послуг користувачем та спрощення процедур їх надання.

Здійснення сервісно-орієнтованої державної політики необхідно реалізовувати шляхом науково обґрунтованого застосування конкретного, та визначеного інструментарію.

Список використаних джерел.

1. Antonopoulos N. Cloud Computing: Principles, Systems and Applications / Nikos Antonopoulos, Lee Gillam. – London : Springer, 2010. – 382 p.
2. Demmke C. Civil Services in the EU of 27. Reform Outcomes and the Future of the Civil Service / Christoph Demmke, Timo Moilanen. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2010. – 285 p.
3. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження : метод. рек. / [уклад.: О. І. Кілієвич, В. В. Тертичка]. – Київ : НАДУ, 2009. – 88 с.
4. Миськевич Т. Подолання інформаційної нерівності як необхідна передумова розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] / - Режим доступу : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1896.
5. Осауленко О. Г. Інформаційне забезпечення державного управління сталим розвитком / О. Г. Осауленко. – К., 2001. – 72 с.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

*завідувач кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України д. держ. упр., професор*

БАГАТОРІВНЕВЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Запровадження багаторівневого управління (multilevel governance) регіональним розвитком в Україні передбачено Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами [2], що актуалізує потребу його розгляду саме в контексті децентралізації влади та реформування системи публічного управління, оскільки посилює «стратегічну спроможність» розвитку як держави, так і її територіальних складових.

Щонайперше, слід зазначити, що теорія багаторівневого управління (multilevel governance) Л.Хурге і Г.Маркса сформувалося внаслідок досліджень взаємозв'язку різних управлінських рівнів у системі врядування Європейського Союзу [3].

Під багаторівневим управлінням у різних сферах суспільного життя прийнято розуміти взаємозв'язок процесів прийняття рішень незалежними суб'єктами (органами влади та органами самоврядування), які часто належать до різних ієрархічних рівнів держави і наділених різними компетенціями. Ця система водночас не потребує суворої ієрархії чи виняткових компетенцій у її суб'єктів [4]. Тобто, багаторівневе управління означає широкий комплекс заходів, множину систем координації і переговорів між формально незалежними, але функціонально залежними один від одного акторами, що знаходяться в складних і таких, що постійно змінюються, стосунках один з одним.

Така модель публічного управління надає можливість віднайти альтернативу ієрархічності у прийнятті рішень при запровадженні стратегічних підходів до розвитку країни, регіонів та громад. Вона активно використовується в практиці публічного управління розвинених країн.

Рівні, які зв'язуються багаторівневим управлінням, слід розглядати як територіальні (наднаціональний, національний, субнаціональний), кожен з яких функціонує у рамках власної сфери повноважень, визначеної виборцями, зацікавленими у виконанні певним рівнем конкретних функцій, закладених в сферу його повноважень. Проблеми, що виникають на різних рівнях, мають об'єктивний (захист цілісності сфери повноважень) і суб'єктивний (забезпечення цілісності з точки зору законності, згоди і підзвітності) характер.

Відтак, відповідно до концепції багаторівневого управління важливим є не лише зміцнення рівня місцевого самоврядування та посилення ролі громадськості в розробці та реалізації публічної політики, а й вертикальна та горизонтальна співпраця в багатосуб'єктній системі управління державою.

Запровадження децентралізації завжди розширює коло суб'єктів, що приймають рішення: до них, окрім центральних органів влади долучаються регіональні, місцеві органи, органи місцевого самоврядування, приватні структури, громадські організації. Отже сам процес розвитку стає у цьому контексті багатосуб'єктним, таким, що вимагає узгодження потреб і інтересів численних юридичних та фізичних осіб, тож призводить до послаблення ієрархічних зв'язків серед органів влади різних територіальних рівнів.

Тож в контексті децентралізації влади та реформування системи публічного управління найбільш суттєвим викликом для багаторівневого управління дослідники вважають наявність так званих прогалін, або «розривів», які виникають при взаємодії різних рівнів органів публічної влади. До них належать [1]:

- інформаційні розриви, які характеризуються інформаційною асиметрією між різними територіальними рівнями органів публічної влади при формуванні та реалізації публічної політики;
- розриви у спроможності, зумовлені браком для виконання завдань безвідносно до рівня влади людського капіталу та інфраструктурних ресурсів;
- фінскальні розриви, що виникають через різницю між наявними регіональними, місцевими ресурсами та витратами, які необхідно здійснити на цих рівнях для реалізації закріплених за ними завдань з відповідних місцевих бюджетів;
- адміністративні розриви, спричинені адміністративними межами, які не збігаються з межами функціонального регіону;
- політичні розриви, що є результатом суто вертикального підходу до управління галуззю центральним органом.

Усі ці розриви більш-менш вдало усуваються за наявності політичної волі та прийняття відповідних колегіальних рішень усіх суб'єктів, задіяних у процесі багаторівневого управління.

Слід також зазначити, що багаторівневе управління регіональним розвитком не збільшує кількість суб'єктів управління, а навпаки, через дерегуляцію, децентралізацію та функціональну оптимізацію органів управління спрощує систему управління, робить процес регіонального управління прозорим і таким, що легко піддається контролю громадянського суспільства. Адже багаторівневе управління передбачає не простий перерозподіл повноважень між різними рівнями прийняття рішень, а прийняття узгоджених рішень багаторівневими неієрархічними наднаціональними та національними установами, зокрема із залученням недержавних акторів. З огляду на такий підхід, багаторівневе управління можна розглядати як діяльність, що здійснюється органами виконавчої влади та місцевого самоврядування для забезпечення соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / [Т. К. Гречко, с. А. Лісовський, с. А. Романюк, Л. Г. Руденко]. – Херсон : Гринь Д. С., 2015. – 264 с.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820 – Заголовок з екрана
3. Hill M. Implementing Public Policy: Governance in Theory and in Practice / M. Hill, P. Hupe. – L. : Sage Publication, 2003. – P. 98.
4. Multi-level governance and partnership practices in development and implementation of Sustainable Energy Action Plans (SEAP). European Union, 2016.-P.2.

БАБИЧ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ СУЧАСНОГО МІСТА

В останні десятиліття спостерігається істотне зростання інтересу як науковців, так і практиків до питань управління містами і їх інфраструктурами. Багато в чому це відбувається завдяки, по-перше, стрімкому зростанню міст; по-друге, усвідомленню того, що саме міста переважно сприяють зростанню добробуту і соціально-економічному розвитку; по-третє, через конкуренцію, що посилюється в результаті процесів глобалізації, між містами за різні ресурси, а наявність ефективної інфраструктури є важливим чинником такої конкуренції.

Усе це відбувається на тлі низки процесів і особливостей діяльності органів місцевого самоврядування, які актуалізувалися за останній час. Передусім, це реалізація принципів стійкого розвитку, які чинять усе більший тиск на органи влади різного рівня. Це призводить до того, що стає недостатньо мати просто ефективну в економічному розумінні інфраструктуру, вона має бути «доброзичливою» по відношенню до довкілля, причому в довгостроковому періоді і з урахуванням кліматичних змін.

Складність фінансування й управління міською інфраструктурою та її розвитком посилюється також і нестабільністю сучасного фінансового сектора, де приймаються основні інвестиційні рішення. Усе більш і більш глобалізований і взаємопов'язаний фінансовий світ викликав низку недавніх фінансових криз (азіатська фінансова криза 1997 р., глобальна фінансова криза 2008 р., європейська дебіторська криза 2011 р.). І хоча зараз робляться активні спроби встановити з боку держав і їх об'єднань контроль над фінансовим сектором, очевидно, що тісна взаємопов'язаність глобальних фінансових систем сприятиме виникненню фінансових «епідемій» і в майбутньому.

Постійно і швидко розвиваються нові технології, що також чинять вплив на міську інфраструктуру та управління нею. Причому йдеться не лише про «безпосередні» технології (нові матеріали, нові комунікації, ефективніше використання матеріалів і енергії і тому подібне), але також і про нові технології фінансування, обслуговування клієнтів, управління інфраструктурою, тобто мається на увазі все те, що забезпечує ефективність як, користуючись комп'ютерною мовою, «hardware», так і «software» міської інфраструктури.

Велику роль тут зіграла так звана «мікроекономічна реформа», що пройшла в більшості розвинених країнах в останні двадцять-тридцять років. Головні цілі цієї реформи відносно міської інфраструктури полягали в тому, щоб створити гнучкість і безперервність у забезпеченні інфраструктурних послуг на основі диференціювання та інновацій відносно як технологій, так і самого процесу надання послуг. У багатьох країнах це підкріплювалося соціальними гарантіями відносно «мінімальних» послуг, незалежно від того, чи надавалися вони публічними або приватними організаціями.

Взагалі, основною спрямованістю реформи був намір структурувати процеси надання соціальних послуг таким чином, щоб вони стали максимально прозорими та підзвітними громадянам і щоб витрати, переваги і ризики, пов'язані з ними, ідентифікувалися, асигнувалися й управлялися на тому рівні, де ці послуги надаються. Хоча механізми досягнення цього в різних країнах застосовувалися різні.

Поштовхом для реформи стала ситуація 1970-х – початку 1980-х рр., коли високий рівень інфляції і уповільнення економічного зростання призвели до зростання безробіття в багатьох розвинених країнах. Одним зі шляхів виходу з цієї ситуації було підвищення податків, що дало б додаткові кошти, які можна було б направити на пожевлення економіки, проте, проти цього існував серйозний суспільний опір [1]. Тому було прийнято рішення піти шляхом реструктуризації економіки, що вилилося в боротьбу з монополістами як у приватному, так і в публічному секторі.

Саме монополісти надавали більшість інфраструктурних послуг, при цьому використовуючи традиційну бюрократичну модель управління, яка стала вже на той час неефективною і неадекватною умовам, що склалися, а також заснованою на технократичному підході до управління, що часто ігнорував його соціальні аспекти. Проте

оскільки сучасна інфраструктура виконує соціально-економічну роль, то недостатньо обмежитися збільшенням кількості побудованих доріг, нових водо- і газопроводів тощо, необхідно також забезпечити рівноправний доступ усіх жителів до інфраструктурних об'єктів і послуг.

Добитися цього вийшло після ліквідації більшості монополістів і переходу до переважно аутсорсингової моделі надання інфраструктурних послуг при суворому контролі з боку територіальних громад і органів місцевого самоврядування. Ще однією особливістю реформи стала її комплексність. Недостатньо підвищити ефективність якогось одного із секторів економіки, щоб підвищити її ефективність у цілому. Так само точно неможливо підвищити ефективність міської інфраструктури, приділяючи увагу і розвиваючи тільки одну з її складових, не пов'язуючи воедино координацію зусиль із розвитку їх усіх, а також з управління міською землею і нерухомістю.

Інфраструктура важлива для будь-якого населеного пункту, але особливо важлива вона все ж для великих міст, якими в Україні є міста обласного значення, оскільки вони є місцями граничної концентрації людей, ресурсів, інформації і діяльності [2]. Завдяки безпосередній близькості і взаємодії люди отримують взаємну вигоду як для себе, так і для місцевої економіки, створюють потенціал для креативності та інноваційності. Проте хоча і зрозуміло, що саме люди і їх ідеї закладають фундамент для створення «успішних міст», їх комфортне і навіть безпечне існування, а також реалізація вироблених ідей неможливі без наявності відповідної інфраструктури, яка забезпечує належне функціонування економічних, соціальних, гуманітарних, екологічних та інших міських систем. Іншими словами, ефективна міська інфраструктура не створює сама по собі конкурентоздатні, інноваційні міста, але її відсутність істотно заважає їх виникненню, функціонуванню або розвитку.

У такому контексті створення відповідної організаційної структури управління розвитком міської інфраструктури є обов'язковою умовою ефективного функціонування і розвитку міста в цілому і включає систему установ і організацій, що обслуговують рух різних потоків, причому як усередині міста, так і між містом і його зовнішнім середовищем.

Список використаних джерел.

1. Кравченко В. В. Основи муніципального менеджменту : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик, І. М. Салій ; Тов-во науковців із сприяння муніципальній реформі ; Асоціація міст України ; Ін-т економіки та права «КРОК» ; [ред. В. В. Кравченко]. – К. : Атіка-Н, 2013. – 303 с.

2. Мусєєв М. С. Інфраструктурні чинники міського розвитку / М. С. Мусєєв // Інновації в XXI столітті : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Сімферополь : ТНУ, 2015. – С. 41–44.

БАШТАНИК АЛЛА ГРИГОРІВНА

*заступник директора Дніпропетровського регіонального відділення
Національної школи суддів України, к. держ. упр.*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах децентралізації влади в Україні, наближення до європейських принципів державного управління трансформуються цілі і завдання держави, реалізуються основні функції органів державної влади, детермінуються стратегії розвитку Української держави. Становлення і розвиток системи органів державної влади (ОДВ) в умовах системних реформ потребує теоретико-методологічного обґрунтування напрямів державотворення, нормативного визначення функцій, структури, повноважень органів влади, закріплення алгоритму регулювання діяльності органів влади. Саме децентралізація влади визначила необхідність формування принципово нових форм і засобів регулювання діяльності органів державної влади.

У процесі реалізації функцій і компетенції ОДВ застосовують певні прийоми, способи досягнення поставлених цілей, за допомогою яких здійснюється впорядкування, забезпечення ефективності владної діяльності, організація управлінського процесу, відбувається вплив на поведінку і суспільну діяльність суб'єктів. Для їх означення використовуються поняття «управлінські методи», «методи діяльності органів публічної влади», «методи функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування», методи управління в межах системи державної влади. Адже напрацьовані наукою державного управління положення про організацію публічної адміністрації в правовій системі, заснованій на фундаментальних цінностях свободи, демократії, верховенства права та поваги прав і свобод людини, є результатом тривалого розвитку європейських моделей організації публічних адміністрацій і на сучасному етапі враховує потреби формування Європейського адміністративного простору. Втім, сучасний зміст та значення багатьох європейських принципів державного управління щодо організації публічної адміністрації (умовно – «інституційні» принципи) до цього часу не знайшли закріплення в законодавстві України та потребують перегляду підходів щодо їх тлумачення та практики застосування.

Узагальнюючи наявні у європейських правових джерелах підходи щодо виокремлення та тлумачення інституційних принципів, слід виділити наступні основні принципи, що впливають з конституційного принципу поділу державної влади: 1) принцип децентралізації; 2) принцип централізації; 3) принцип деконцентрації. Інші інституційні принципи мають похідний характер, їх загальний перелік чітко не визначений, в різних джерелах додатково вказуються й інші принципи: принцип деволюції; принцип делегування; принцип ієрархічності; принцип концентрації; принцип спеціалізації; принцип єдності та неподільності публічної адміністрації; принцип «агенцифікації»; принцип «делокалізації»; принцип субсидіарності; принцип дерегулювання та інші [1, с. 31–34]. Більшість із визначених принципів за своїм змістом можуть входити до складу окремих основних інституційних принципів (наприклад, принцип деволюції є спеціальним видом децентралізації, принцип делегування, в свою

чергу, відображає один з видів розподілу компетенції, у т. ч. за умов застосування принципу децентралізації) або розкривати зміст певного способу організації публічної адміністрації за іншою ознакою класифікації. З огляду на це, у дисертаційному дослідженні увага зосереджена на характеристичні основних інституційних принципів, що матимуть, на наш погляд, важливе значення для удосконалення сучасної практики організації органів публічної адміністрації в Україні, розвитку доктринальних положень вітчизняної науки державного управління щодо організації публічної адміністрації загалом.

В історичній ретроспективі окремими країнами застосовувалися ті чи інші з згаданих основних інституційних принципів, або їх поєднання, тому їх аналіз потребує врахування особливостей конкретно-історичного етапу розвитку соціальної формації. У зв'язку із створенням ЄС важливо враховувати і застосування принципу субсидіарності в національних правових системах країн-членів (іноді вживається поняття «вертикальна субсидіарність»), адже саме цей принцип відіграє важливу роль у визначенні компетенції та повноважень органів влади країн-членів ЄС на місцевому рівні. Європейський досвід формування механізму реалізації державної влади в системі публічного управління дуже важливий, оскільки дозволяє порівняти сучасну модель влади в Україні із усталеними стандартами управління, ідентифікувати прояви системної кризи управління на рівнях публічної влади. Індикаторами такої системної кризи виступають: 1) нормативно-правова база (розробленість, усталеність та рівень регламентованості нормативно-правових актів); 2) конституційно-правова визначеність моделі публічної влади, її відповідність європейським стандартам управління; 3) довіра населення до функціонування суспільно-значимих регуляторів, як на державному, так і на локальному рівні.

Вважаємо за доцільне на основі зарубіжного досвіду вказати на першочерговість розробки управлінського алгоритму процесу децентралізації, що реалізується у вигляді регіональних та субрегіональних механізмів реалізації державної влади. Тобто мова йде про нормативне закріплення регіональних механізмів управління та регулювання, здатних реалізувати виклики децентралізації, й при цьому зберегти суверенність держави.

При цьому варто погодитись із підходом В. Борденюка, який зазначає: «у загальному вигляді суть децентралізації полягає в тому, що функції та повноваження по здійсненню єдиної державної влади, яка первісно належить народові, розподіляється між відповідними органами державної влади, з одного боку, та органами державної влади і органами місцевого самоврядування – з іншого. У першому випадку йдеться про розподіл функцій і повноважень по здійсненню єдиної державної влади насамперед між вищими органами держави, що відображається у принципі поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Такий спосіб децентралізації державної влади, відображаючи принципи взаємовідносин парламенту, глави держави та уряду, охоплюється поняттям форми державного правління» [2, с. 21]. З позицій механізму публічного адміністрування, до проявів децентралізації виконавчої влади можна віднести розподіл функцій і повноважень між органами виконавчої влади, зокрема, між Кабінетом Міністрів України з одного боку, та міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, – з іншого. До цієї сфери також належить розподіл повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади. Водночас, треба відзначити, що в сучасній європейській доктрині переважає дещо інше розуміння принципу децентралізації як процесу перерозподілу функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління до місцевого. Децентралізація влади включає як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною – переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною – шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів [3]. У будь-якому разі за таких умов функціонування механізму реалізації державної влади визначається двома тенденціями: локалізація завдань функціонування такого механізму та збереження його функціональності – шляхом нормативного закріплення повноважень суб'єктів, та їх правового статусу загалом.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В. Б. Належне урядування / В. Б. Авер'янов, В. П. Тимощук // Посилення співпраці між Україною та ЄС щодо утвердження верховенства права в Україні : аналітична доповідь та рекомендації / [В. Авер'янов, І. Бондаренко, Л. Доля та ін.]. – Київ : Міжнар. фонд «Відродження», 2006. – С. 79 – 96.
2. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України. – 2005. – № 1. – С. 21 – 25.
3. Борденюк В. Механізм (апарат) державного управління як система органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / В. Борденюк // Право України. – 2005. – № 6. – С. 16–21.

БЕЗУГЛА ВІКТОРІЯ ОЛЕКСІВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ФОРМУВАННІ ТА ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

На сучасному етапі розвитку української держави відбуваються кардинальні зміни в системі взаємовідносин державного-приватного партнерства. За останні роки в значній кількості державний сектор поступово передає функції управління найважливішими об'єктами життєзабезпечення приватному бізнесу. У цих умовах вкрай актуальною проблемою для органів публічної влади є перехід до стратегічного партнерства з приватним сектором, формування такого економічного порядку та системи взаємовідносин, які забезпечували б і гарантували майбутнє країни.

Сьогодні механізм державно-приватного партнерства слід розглядати як систему взаємопов'язаних засобів та інструментів управління, призначених для співпраці державного та приватного партнерів, громадянського

суспільства щодо реалізації суспільно значущих проектів у широкому спектрі видів соціально-економічної діяльності. Відповідно, при застосуванні механізму державно-приватного партнерства в процесі формування та вирішення проблем йдеться про проекти, що задовольняють потреби громадян на місцевому рівні.

Механізм державно-приватного партнерства складається із декількох самостійних процесів та названі в залежності від переважаючої сфери управління. Тому розрізняють: правовий, організаційний, фінансовий, економічний, інвестиційний, ресурсний, інформаційний, соціальний, мотиваційний, антикризовий, інноваційного розвитку, регулювання якості тощо. При впровадженні проектів на засадах державно-приватного партнерства в процесі формування та вирішення проблем місцевого значення згадані елементи механізму державно-приватного партнерства можуть використовуватися в різних поєднаннях, пропорціях та співвідношеннях в залежності від мети, засобів впливу на об'єкт, інструментів, зв'язків між елементами системи, наявності ресурсів та можливостей конкретної ситуації.

Варто відзначити, що впровадження державно-приватного партнерства засноване на принципах, що зазначені у Законі України «Про державно-приватне партнерство» [3]:

- рівності перед законом державних та приватних партнерів;
- забороні будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодженні інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- визнанні державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства;
- справедливому розподілі між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства, визначенні приватним партнером на конкурсних засадах в межах законодавства.

Механізм державно-приватного партнерства реалізується за допомогою відповідних методів (правових, адміністративних, організаційних, економічних, соціальних, психологічних тощо), важелів (правових, економічних, фінансових) та форм державного регулювання (планування, програмування та прогнозування).

У міжнародній практиці на сучасному етапі виокремлюють наступні основні етапи проектів державно-приватного партнерства, які можуть бути застосовані для впровадження на місцевому рівні: оцінка можливостей для виконання робіт або надання послуг в рамках державно-приватного партнерства; підготовка до реалізації проекту в рамках державно-приватного партнерства; вибір партнера; переговорний процес та укладання договору; виконання та моніторинг проекту [2, с. 81].

Чіткого визначення кількості етапів, їх змісту, послідовності впровадження не існує, оскільки це залежить від конкретного проекту, умов його реалізації, професіоналізму і досвіду основних учасників. Однак доцільно об'єднати деякі етапи проходження проекту в рамках державно-приватного партнерства. Зокрема, перша та друга фаза на практиці відноситься до підготовчого етапу. Слід розглядати етапи впровадження проектів в рамках державно-приватного партнерства місцевого значення у такому вигляді:

- підготовчий етап;
- вибір партнера на конкурсних засадах;
- укладання договору;
- виконання проекту.

Проекти можуть бути запропоновані органами влади, представниками бізнесу та громадянського суспільства. В Україні пропозиції щодо впровадження проектів в рамках державно-приватного партнерства здебільшого надходять від органів влади; близько 20% від впроваджених проектів були запропоновані приватними партнерами [4].

На органи влади покладається завдання щодо проведення попереднього відбору проектів, підготовки техніко-економічного обґрунтування та оцінки доцільності застосування механізму державно-приватного партнерства для реалізації таких проектів [2, с. 84-85]. Уповноважені особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування на цьому етапі повинні чітко визначити мету проекту, його основні особливості, розглянути альтернативні варіанти, окреслити організаційні, фінансові, політичні та інші проблеми, які можуть виникнути в процесі реалізації проекту. Інститути громадянського суспільства потенційно здатні вирішувати будь-які конфлікти і об'єднувати громадян, не вдаючись до примусових методів, покращувати соціальний клімат [1, с. 10].

Основними критеріями відбору проектів має бути соціальний та економічний ефект від їх впровадження, здійсненість та зацікавленість приватних інвесторів у їхній реалізації. Після цього виконують необхідні заходи щодо розробки проекту. Варто зазначити, що все ж таки головною мотивацією для приватного партнера брати участь у реалізації проектів в рамках державно-приватного партнерства буде бажання отримати прибуток.

Форми здійснення державно-приватного партнерства можуть бути різними, але вони повинні відповідати наступним спільним характеристикам:

- після завершення дії договору право власності на майно залишається у держави;
- довгострокові відносини (від 5 до 50 років);
- у договорі закріплені обсяги та стандарти робіт/послуг;
- приватний партнер обирається на конкурсних засадах.

Слід зазначити, що при застосуванні механізму державно-приватного партнерства при формуванні та вирішенні проблем місцевого значення необхідно враховувати наступні фактори:

- приватним партнером у проектах державно-приватного партнерства можуть бути видавничі фірми, туристичні компанії, приватні підприємці або громадські об'єднання, що мають досвід роботи зазначеній тематиці;

- громадське сприйняття та залучення громади до участі в проектах є дуже важливим для успішного запровадження державно-приватного партнерства;
- в процесі розробки проектів державно-приватного партнерства варто враховувати фінансовий аспект;
- партнери проектів мають заздалегідь розробити план щодо впливу зовнішніх факторів;
- партнери державно-приватного партнерства мають усвідомлювати, що при реалізації проектів необхідно вирішувати питання, від яких залежить від професійності і зацікавленості кожного з партнерів.

Таким чином, реалізації цілей місцевого значення соціально-економічної політики державно-приватного партнерства передбачає позитивний ефект. Державно-приватне партнерство дозволяє врівноважити інтереси органів влади, бізнесу та населення, сприяє створенню основ сталого розвитку території, підвищує її привабливість в очах внутрішніх та іноземних інвесторів.

Список використаних джерел.

1. Бельська Т. Взаємовідносини органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в умовах демократичного транзиту : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Т. В. Бельська ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2010. – 19 с.
2. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу / С. Грищенко – К. : ФОРМ МОСКАЛЕНКО О. М. , 2011. – 140 с.
3. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
4. Самаєва Ю. Державно-приватне партнерство – не мета, а один із способів її досягнення [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. Україна, №16, 28 квітня 2016. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/derzhavno-privatne-partnerstvo-ne-meta-a-odin-iz-sposobiv-yiyi-dosyagnennya-.html>.

БІЛОКОПИТА ОКСАНА ДМИТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Існують різні підходи до розуміння національної ідеї та її визначень. Дослідниця В. Трачук переконана, що «у своєму загальному вигляді національна ідея – це ідея, що відображає головний національний інтерес і задає розвитку країни оптимальний напрямок в сьогоденні та на майбутнє, що робить її доволі складним синтезним утворенням, яке, однак, може існувати в простіших формах – етнічній, політичній, культурній тощо. Але у будь-якому разі вона є проектом суспільного розвитку, спробою не лише зберегти усе те корисне, що було надбано, але й зробити суспільство кращим, досконалішим, ніж воно є, модернізувати його» [4, с. 155].

Для розуміння особливостей національної ідеї як складової процесу державотворення розглянемо процеси державо- й націєтворення у таких зарубіжних країнах, як Грузія, Словенія та Японія.

Державне будівництво в Грузії та пошук оптимальної моделі політичної системи ускладнювалися двома важливими обставинами. Перша, характерна для більшості країн пострадянського простору, пов'язана з відсутністю демократичних традицій державотворення. Території Південного Кавказу увійшли до складу Російської імперії на початку XIX ст., не отримавши жодних преференцій на право самоуправління.

Криваві збройні конфлікти та етнополітична напруженість призвели до соціальної та економічної нестабільності, поширення суспільної дезінтеграції, соціальної депресії. Ці обставини налаштували грузинське населення на ідеї патерналізму, встановлення «сильної руки», здатної забезпечити порядок і стабільність у державі. До влади в Грузії змогли прийти радикальні політичні сили під керівництвом З. Гамсахурдіа, який основою зовнішньої та внутрішньої політики визначив боротьбу з «незаконними автономіями» та пошук ворогів новоствореної держави. Радикалізм та національна риторика разом з непрофесіоналізмом політичних лідерів підштовхнули Грузію на початку 1990-х рр. до громадянської війни. Уряду Е. Шеварднадзе вдалося стабілізувати ситуацію (бойові дії на території країни були припинені), проте проблеми етнічного та субетнічного протистояння не були ліквідовані.

Сучасний етап розвитку Грузії можна назвати «продовженням» демократичного транзиту, адже «революція троянд» стала перемогою над залишками авторитаризму колишньої влади, зрушенням у напрямі демократизації. Зміна влади в Грузії революційним шляхом стала наслідком розуміння громадськістю безперспективності розвитку країни старого зразка.

Як результат успішного процесу формування національної ідеї в Грузії – для країни характерна форма правління, що передбачає не лише посилення ролі президента, а й збереження за парламентом широких повноважень, що забезпечують існування конкурентного середовища для політичних еліт.

Цікавою з досвіду процесів державо- й націєтворення є також Словенія. Розглянемо детальніше національно-політичну ситуацію цієї колишньої постсоціалістичної країни.

Словенську національну ідею вперше було сформульовано у програмі «Возз'єднана (Велика) Словенія» (1848 р). Мета її полягала у захисті цього південнослов'янського народу від онімечення, для чого словенці прагнули об'єднання всіх етнічних земель під владою автономного уряду, рівноправності для рідної мови. Ця ідея покликала до життя «таборський рух» – масові народні збори просто неба (за аналогією з чеськими «таборами»), де словенські громадсько-політичні й культурні діячі мали можливість вести широку пропаганду національної ідеї,

об'єднання в єдину автономну провінцію в кордонах імперії. Але після здобуття Угорщиною рівних прав з Австрією (1867 р.) усі габсбурзькі слов'яни усвідомили необхідність боротьби за свої права під гаслами триалізму-югославізму [1, с. 44-78].

Під проводом клерикального та соціалістичного таборів у Словенії відбувалася боротьба за самосвідомість і визнання словенців окремою нацією, що має право на незалежне існування. Словенці опинилися під франкською/австрійською владою ще в XI столітті.

Процес словенського державотворення було припинено на ранньому етапі, коли тільки почалося формування національних органів влади в умовах повної автономії та боротьба за возз'єднання всіх словенців у кордонах південнослов'янської держави. Цей короткий період мав позитивні наслідки для словенської ідентичності. Чітко окреслилися стратегічні цілі й тактичні завдання національної політики на століття вперед; визначилися сили, які неухильно дотримувалися програми збереження словенського народу від «розчинення». Головним завданням національно орієнтованих політиків став захист рідної мови та державотворчої традиції.

Цікавим є також японський досвід формування національної ідеї в контексті теорій «кокутай» та «ніхонджінрон».

Ієрогліф «Кідзуна» (kizuna - узи, емоційне єднання) став символом національної мобілізації японців на відновлення країни. Як зазначив Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Тоїчі Саката: «Під час Великого східнояпонського землетрусу Японія пережила велику трагедію, але разом із тим це стало нагодою для нас ще раз усвідомити незламність свого духу й важливість дружніх відносин із міжнародною спільнотою» [3].

На думку британського дослідника Ентоні Сміта, ідентитарну матрицю японської нації складають:

1. Історична територія.
2. Спільні міфи та історична пам'ять.
3. Спільна масова громадська думка.
4. Єдині юридичні права та обов'язки для всіх членів суспільства.
5. Спільна економіка, можливість вільно пересуватися в межах національної території [2, с. 284].

Саме синтоїзм став наріжним каменем японської ідентичності, на основі якого сформувалася національна картина світу, що згодом стала фундаментом для самобутньої національної ідеї, що історично еволюціонувала відповідно до вимог і викликів часу.

Можна стверджувати, що концепція «ніхонджінрон» реконструювала японський національний характер, повернувши японцям гордість за самих себе і свою країну.

Щодо головних уроків, що можуть бути корисними для України з метою розбудови глибоко національної та високорозвиненої країни на прикладі вищезазначених Грузії, Словенії та Японії, хотілося б зазначити, що на сьогодні суспільство повинно усвідомити, що Україні потрібен механізм національної консолідації і інтеграції, економічного поступу, самоутвердження серед світових народів. Україна зможе вийти з політичної, економічної, духовної кризи тільки тоді, коли на загальнонаціональному рівні буде затверджена українська національна ідея (незалежність, державність, соборність, інтелектуальність), що повинна стати не просто політичною концепцією у звичайному розумінні цього поняття, але і тією масовою філософією громадян, яка б формувала їх національний менталітет та державно-політичну свідомість.

Список використаних джерел.

1. Дашкевич Я. Перегук віків: три погляди на минуле і сучасне України / Я. Дашкевич // Наука і культура України. – Т. 27. – К.: Наукова думка, 1993. – 256 с.
2. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму: монографія / Г. Касьянов. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
3. Саката Т. Щира подяка всім українцям. До річниці Великого східнояпонського землетрусу / Т. Саката // День. – 2012. – № 41 – 42.
4. Трачук В. Українська національна ідея як модернізаційний проект / В. Трачук // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Випуск № 19. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2007. – С. 155.

ВОРОНА ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ

*завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України,
д. держ. упр., доцент, депутат Полтавської обласної ради*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПОВСЮДНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проблематика закріплення принципу повсюдності місцевого самоврядування у профільному законодавстві України є предметом обговорення як науковців так і практиків вже десятки років з часу прийняття ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [5], де серед основних принципів ст. 4. «Основні принципи місцевого самоврядування»: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування – принцип повсюдності відсутній [2]. Хоча в ЄХМС він зазначений і потребує подальшої імплементації в національне законодавство..

Ще у 2007 році на Всеукраїнських зборах представників муніципальної громадськості України «Стан та перспективи розвитку місцевої демократії в Україні» (Київ, 2 листопада 2007 року), а також на засіданні Клубу міських голів (Київ, 30 жовтня 2007 року), що стали трибуною для відвертого обговорення наболілих проблем

розвитку місцевої демократії з часу коли країна ратифікувала Європейську хартію про місцеве самоврядування (ЄХМС) було зазначено, що серед основних причин неефективності діяльності інститутів публічної влади на місцях (місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування) є неімплементація ні в Конституції України, ні в законодавстві (що стосується місцевого самоврядування) основних принципів ЄХМС, зокрема: правова, матеріально-фінансова, організаційна самостійність органів місцевого самоврядування; повсюдність і поширення юрисдикції органів місцевого самоврядування базового рівня на всю територію адміністративно-територіальної одиниці; повнота і винятковість повноважень, якими наділяють органи місцевого самоврядування у вирішенні питань державного управління; відповідність обсягу фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування функціям, які покладають на них у порядку делегування [6].

На переконання д. ю. н. Мірошніченко А. необхідні зміни до Конституції України, адже її правило, за яким адміністративно-територіальними одиницями низового рівня є «міста, селища і села», призвело до істотного звуження території, на яку поширюються повноваження органів місцевого самоврядування – з неї «випала» територія за межами населених пунктів (майже 9/10 території держави). У багатьох випадках повноваження місцевої ради поширюються на кілька населених пунктів, але при цьому не охоплюють території між цими населеними пунктами. На його переконання, за такої ситуації органи місцевого самоврядування просто «за визначенням» не в змозі ефективно і комплексно вирішувати питання місцевого значення, як це передбачено ст. 140 Конституції України [3; 4].

Вчені вважають, що децентралізація влади передбачає не лише проголошення принципу «повсюдності місцевого самоврядування», тобто його поширення на всю територію держави (нова редакція ст. 132 Конституції України), а й його реальне втілення. Частина 1 пропонованої редакції ст. 133 передбачає, по-перше, що низовою ланкою адміністративно-територіального устрою є «громади», а в частині 3 цієї статті пропонується закріпити, що «декілька громад становлять район». Отже, завдяки запровадженню змін, вся територія України буде поділена на громади й охоплена місцевим самоврядуванням [4; 6]. Такі правові новели передбачає, внесений Президентом України проект закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) реєстр. №2217а від 15.07.2015 року, направлений до парламенту ще 16 липня 2015 року на розгляд парламенту. На жаль, для прийняття конституційних змін політичної волі і розуміння їх важливості у парламентарів не вистачає до цього часу.

Асоціації органів місцевого самоврядування та громадські організації, що сприяють руху реформ в Україні активно підтримують реальними діями впровадження європейських принципів діяльності ОМС у чинне законодавство.

Інститут громадянського суспільства та Реанімаційний пакет реформ 4 листопада 2016 року провели громадські слухання на тему «Повсюдність місцевого самоврядування. Нові підходи до законодавства у сфері містобудування». Обговорювався законопроект (реєстраційний №5253), який має на меті поширення юрисдикції органів місцевого самоврядування на всю територію громади через внесення змін до Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та низки інших законів. Законопроект був розроблений за участі експертів Інституту громадянського суспільства у рамках проекту «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні» (за підтримки ЄС) [7].

А. Ткачук зазначає, що успішність розвитку громади залежить від якості стратегічного планування та раціонального використання земель у межах всієї території громади. Це неможливо без юридичного вирішення проблеми поширення юрисдикції органів місцевого самоврядування на всю територію громади. Окрім того, пропонується ввести нове поняття у сфері просторового планування територіальної громади: «схема планування території на місцевому рівні», яка б визначала принципові питання: вирішення планування, забудови та іншого використання усієї території сільських, селищних, міських територіальних громад. У результаті запропонованих Інститутом громадянського суспільства змін Стратегія розвитку громади отримає просторову основу, а органи місцевого самоврядування отримають вплив на ситуацію за межами поселень, зокрема управління землями за межами населених пунктів стане реальністю. Зрештою система документів просторового планування наблизиться до європейських практик [7].

Разом із забезпеченням принципу повсюдності юрисдикції органів місцевого самоврядування має актуалізуватися питання секторальної децентралізації та координації змін у сфері охорони здоров'я, освіти та інших секторів з ідеологією реформи децентралізації. Потребують унормування особливості та можливості співробітництва територіальних громад навколо великих міст – т.зв. агломерацій. Ключова ідея цього унормування, що базується на європейських практиках – запровадження «зон добросусідства» і стимулів для домовленостей зацікавлених сторін – територіальних громад.

Іноді за впровадженням принципу повсюдності проглядаються інші інтереси та амбітно викривлена мотивація створення ОТГ навколо великих міст : «...є регіональні еліти, багаті люди, які створюють «під себе» сільські об'єднані громади на кордонах міст, які мають зовсім інші цілі, ніж забезпечити якісні послуги для людей». Такі ініціативи є шкідливими для розвитку міст, які є головними центрами формування ВВП країни [7].

Та все ж, упровадження в Україні з світової муніципальної практики принципу повсюдності місцевого самоврядування створить правові умови для активізації життєдіяльності територіальних громад, встановить чіткі територіальні межі муніципальної діяльності, сприятиме децентралізації публічної влади, розмежує функції та повноваження центральних й місцевих органів публічної влади, розширить самостійність і відповідальність територіальних громад у вирішенні завдань життєзабезпечення й розвитку територій, міст, селищ та інших населених пунктів з урахуванням місцевої специфіки, соціально-економічних особливостей, культурно-історичних традицій громад і регіонів [1, с. 237]. Україна має побудувати таку модель організації системи публічної влади, яка б ґрунтувалася на принципі повсюдності місцевого самоврядування, що міститься в ратифікованій ЄХМС, та на основі посилення впливу місцевого самоврядування на регіональний розвиток за допомогою місцевих ресурсів, дієвих інструментів регіональної політики та механізмів підвищення ефективності управління органів місцевої влади з урахуванням зарубіжного досвіду організації місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Батанов, О. В. Деякі проблеми становлення муніципальної влади в Україні у контексті конституційної реформи. Місцеве самоврядування: пошуки та здобутки: зб. матеріалів та док. / О. В. Батанов; за ред. М. Пухтинського, О. Власенка. – К: Атіка, 2007. – 896 с.
2. Ворона П. В. Повсюдність місцевого самоврядування – нереалізований принцип місцевої демократії в українському законодавстві [Текст] / П. В. Ворона // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 2(32). – С. 261–269.
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30.
4. Мірошніченко А. Повсюдність місцевого самоврядування – беззаперечний плюс законопроекту // Голос України. 29.07.2015, № 135 (6139), с. 7.
5. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 року № 280/97 ВР. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
6. Пухтинський М. Європейський тиждень місцевої демократії в Україні: проблеми, здобутки, перспективи. Журнал Віче, №24, грудень 2007 року. Режим доступу: eche.kiev.ua/journal/741/.
7. 4 листопада відбулися громадські слухання на тему «Повсюдність місцевого самоврядування. Нові підходи до законодавства у сфері містобудування» / Інститут громадянського суспільства. Режим доступу: <http://www.lgr.org.ua/?p=6406>.

ГЕРАСИМЮК КОСТЯНТИН ХАРИТОНОВИЧ

*начальник Міжрегіонального управління Нацдержслужби
у Вінницькій, Житомирській та Хмельницькій областях, к.держ.упр.*

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – ШЛЯХ ДО ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Стабільність держави в цілому значною мірою залежить від сталого розвитку її регіонів, районів, громад. Децентралізація в Україні сьогодні дає широкі можливості та шляхи для такого розвитку. В щорічному посланні Президента України до Верховної ради за 2018 рік зазначено, що серед основних завдань реформи децентралізації визначено обґрунтування територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади. У цьому напрямку законодавчо врегульовано процес формування об'єднаних територіальних громад на засадах добровільного об'єднання, спроможних забезпечити високий рівень надання публічних послуг громадянам та ефективний місцевий розвиток на базовому рівні управління [1, с. 593].

Крім того, в законодавство України вносяться зміни, викликані ініціативою з місць. Так, наприклад, бажання територіальних громад з різних суміжних районів об'єднатися в силу економічних, історичних, культурних тощо причин, спричинило врегулювання механізму добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів [3].

Урядом також проводиться значна робота з реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Так, наказом Мінрегіону затверджено Державні будівельні норми (ДБН), визначивши склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад [4]. Цей документ має особливе значення для об'єднаних територіальних громад (ОТГ), так як частково регламентує питання розроблення та впровадження в практичну діяльність ОТГ документації з просторового планування та спрощує реалізацію завдань зі сталого розвитку їх територій. Адже саме раціональне планування територій дає можливість доцільно, комплексно розробити стратегію розвитку громади, визначити її потреби на перспективу, ефективно співпрацювати з суміжними громадами, дійсними та потенційними інвесторами, а також активізувати членів громади для роботи на її розвиток.

До того ж планування територій ОТГ актуалізується ще й передачею у їх комунальну власність земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності [2].

Проте, до цього часу значна частина питань документації та методичних рекомендацій з просторового планування для ОТГ залишається законодавчо нерегульованим. Хоча вони мали б систематизувати цей процес, посилити контроль за підготовкою та реалізацією стратегій та планів розвитку громад як з боку членів ОТГ, так і з боку регіональної та державної влади. Адже на території ОТГ знаходяться землі сільськогосподарського призначення, природні, археологічні, архітектурні пам'ятки, об'єкти державного/регіонального стратегічного значення тощо. Саме тому необхідно чітко регламентувати встановлення меж ОТГ, контроль та відповідальність за нецільове та неефективне використання земельних, матеріальних, фінансових ресурсів тощо. Просторове планування актуалізується ще й процесом приєднання (а не об'єднання) сільських, селищних громад до міст обласного значення: використання земель (в тому числі й сільськогосподарських), об'єктів освіти, охорони здоров'я та культури, комунікацій тощо. Про важливість удосконалення просторового планування, яке б дало право і можливість ОТГ та містам обласного значення, до яких долучаються сусідні сільські територіальні громади, на розробку і ухвалення схеми планування на всю свою територію, зазначено і в Аналітичній доповіді до щорічного послання Президента України до Верховної ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році» [1, с. 602].

З вищезазначеного можна зробити висновки, що просторове планування об'єднаних територіальних громад в сучасній Україні визнається на всіх рівнях публічної влади як шлях, який веде до їх сталого розвитку. Проте, недосконалість нормативно-правової бази, невизначеність з термінами процесу добровільного об'єднання територіальних громад, протидія певної частини посадовців районних та обласних органів публічної влади реформі децентралізації (почасти від нерозуміння власної подальшої ролі у владних структурах), відсутність

унормованих документів та методичних рекомендацій тощо уповільнює роботу ОТГ в цьому напрямку, призводить до помилок та відлякує потенційних інвесторів.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році»: Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ, 2018. – 1289 с.

2. Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад: розпорядження кабінету Міністрів України від 31.01.2018 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/info/rozporiadzhennia-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-31-sichnia-2018-r-60-r-pytannia-peredachi-zemelnykh-dilianok-silskohospodarskoho-pryznachennia-derzhavnoi-vlasnosti-u-komunalnu-vlasnist-ob/>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів: Закон України від 14 березня 2017 р. № 1923-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1923-19>

4. Про затвердження ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.04.2018 р. № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/normuvannia/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi-2/>

ГОЛИНСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СПЕЦИФІКА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСАД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МОРСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Децентралізація, як основний вектор сучасних змін, має на меті не лише реформатування адміністративно-територіального устрою держави, передачу ресурсів та повноважень, а й, у першу чергу, зміцнення соціально-економічного потенціалу країни, який формується в руслі секторальних реформ. Зокрема, і в такій важливій сфері як вітчизняна морська транспортна інфраструктура.

Основною проблемою дослідження системи публічного управління у цій складній галузі соціально-економічного розвитку є досить обмежена кількість тематичних публікацій українських авторів. Це відразу ж породжує ряд нових дослідницьких завдань, кожне з яких має теоретичний характер, а також ілюструє специфіку такого наукового дослідження.

Зокрема, ми відразу ж розуміємо, що мова йде про комерціалізовану галузь управління. Відтак, сама держава виступає тут у досить специфічній ролі: не як публічно-управлінський суб'єкт прямого впливу, а як регулятор ринкових процесів. Тобто, публічне управління морською транспортною інфраструктурою України – за нинішнього розміщення виробничих сил та виробничих відносин – за своєю сутністю є системою державного регулювання, якій притаманні власні регуляторні принципи, процедури та процеси.

Для теоретичного визначення цих категорій, перш за все, необхідно встановити завдання, що їх має вирішити держава як суб'єкт регулювання. Спираючись на праці С. Матійка, який досліджував критерії ефективності транспортної системи України, найбільш важливими критеріями, що здатні формувати ці завдання, визнаємо:

- забезпечення динамічності розвитку галузі, зняття перешкод на шляху цього розвитку;
- забезпечення балансу між інтересами виробників і споживачів, що відповідає потребам розвитку суспільства;
- економічна ефективність, що означає прибуткову роботу підприємств галузі, мінімізацію марнотратства у використанні ресурсів транспортного господарства та його послуг;
- задоволення потреб держави в транспортних послугах при здійсненні ними функцій по забезпеченню суспільної безпеки [1, с. 242].

Слід сказати, що з точки зору державного регулювання ці критерії носять узагальнений, рамковий характер. Тому, зважаючи на специфіку морської транспортної інфраструктури, ми можемо доповнити їх наступними актуальними завданнями:

1) Підвищення конкурентоспроможності галузі шляхом модернізації і розвитку об'єктів портової інфраструктури. Цей критерій є важливим зважаючи на необхідну інфраструктурну комплексність морських, автомобільних та залізничних під'їзних шляхів. Ключовим у цьому випадку є також забезпечення ефективного державного регулювання спеціалізованих послуг, що надаються в морському порту суб'єктами природних монополій, та послуг, плата за надання яких включається до складу портових зборів.

2) Кластеризація об'єктів морської транспортної інфраструктури. Така кластеризація направлена перш за все, на реалізацію конкурентних переваг вітчизняних портів. Крім того, вона необхідна для концентрації інвестицій, концесіювання та диверсифікації портової інфраструктури України.

3) Активна участь у міжнародних організаціях з метою створення умов для транскордонних перевезень вантажів. Для цього слід стандартизувати роботу морських портів України привести у відповідність з європейськими.

4) Взаємодія з морськими портами країн Чорноморського басейну в частині розроблення та виконання програм залучення та перерозподілу вантажопотоків.

Виконання цих завдань пов'язане як із внутрішньосистемними, так і з зовнішніми управлінськими впливами. Зокрема, М.Л. Погребицький визначає такі початкові постулати для ринку транспортних послуг: як і будь-який інший ринок він є економічною системою, має механізм саморегулювання; досконалою моделлю ранніх етапів розвитку ринку і його рушійною силою є конкуренція; формою існування – рівновага [2, с. 22].

Відаючи належне базовим засадам цього постулату, вважаємо за необхідне підкреслити, що глобалізація ринкових процесів, переміщення продуктивних сил в Європі та у світі на відрізок 2014-2018 рр., зумовила деяке розширення його теоретичних позицій. До них, зокрема, віднесемо характеристики, сформовані для системи морської транспортної інфраструктури та для її процесів:

- основною системною характеристикою ринку морських транспортних перевезень є його повна відкритість та повсюдна глобальність;

- основною процесною характеристикою є досягнення рівноваги не стільки природним шляхом прямої взаємодії попиту та пропозиції, скільки шляхом міждержавного регулювання та розподілу ринку у глобалізованій системі «попит-пропозиція». Іншими словами, тут ми маємо справу не із класичним ліберальним ринком, що саморегулюється, а з ринком кейнсіанського типу, який для досягнення своєї максимальної ефективності потребує значного втручання держави-регулятора. При чому, якщо для внутрішніх транспортних систем мова йде про один суб'єкт регулювання, то для морських транспортних перевезень більш характерним є складний багатосуб'єктний регулятивний підхід.

Такий підхід здійснюється на основі нормативного узгодження інтересів держав-регуляторів, а також на основі уніфікації норм шляхом запровадження асоціативних правових механізмів регулювання, що визнані всіма задіяними сторонами [3]. Крім того, асоціювання правових механізмів спрощує досягнення системних цілей кожного суб'єкта регулювання, адже, як правило, вони є спільними, а відтак, єдність механізмів передбачає єдність методів та інструментів, ефективність яких примножена такою багатосуб'єктністю.

Запропоноване розширення теоретичного постулату є максимально важливими для успішного державного регулювання, а також для розуміння специфіки публічного управління у сфері морської транспортної інфраструктури в Україні. Адже поза увагою дослідників все ще залишаються важливі для сучасної України питання її відновлення та розвитку як об'єкта публічного управління, виявлення й характеристики публічно-управлінських зв'язків у сфері функціонування інфраструктури морських перевезень, обґрунтування напрямків використання морського транспортного потенціалу України, розробки пропозицій щодо впровадження механізму державної підтримки самоорганізації морських портів.

Список використаних джерел.

1. Матійко С. А. Нормативно-правові аспекти організації управління, планування і регулювання транспортної галузі в ринкових умовах / С. А. Матійко // Наук. вісник Академії муніц. управління : Серія «Управління» [зб. наук. пр.] / [За заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка]. Вип. 3(9). Державне управління та місцеве самоврядування. – К. : ВПЦ АМУ, 2009. – С. 238-244.

2. Погребицький М.Л. Розвиток процесів самоорганізації ринку транспортних послуг // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2006. – № 3. – С. 20-26.

3. Henesey L. Enhancing Container Terminal Performance: A Multi Agent Systems Approach [Electronic resource] / L. Henesey. – Kaserntryckeriet, Karlskrona, Sweden, 2017. – Available at: URL: <http://www.bth.se/faculty/lhe/Lic.pdf>

ГУРТОВА АЛІНА МИКОЛАЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Стійкість пенсійної системи залежить від усього комплексу функціонування держави: ідеології, нормативно-правової бази, соціально-політичного розвитку, культурного та морального виховання, суспільно-політичної стабільності тощо. Одним із пріоритетних завдань соціально-економічної політики держави є забезпечення ефективності функціонування системи пенсійного забезпечення [1, 2].

Актуальним питанням сьогодення є питання ефективності та фінансової стійкості сучасної пенсійної системи України. Чимало науковців, аналітиків та експертів у різні роки намагалися здійснити аналіз об'єктивних та суб'єктивних факторів, які впливають на її розвиток, використовуючи ті чи інші статистичні показники.

Характеризуючи фінансовий стан сучасної пенсійної системи України, доцільно розглянути кілька показників, які основним чином впливають на її розвиток. Перші показники базуються на об'єктивних факторах і включають в себе динаміку чисельності отримувачів пенсійних виплат, розмірів цих виплат і показників, що характеризують демографічну ситуацію в країні. Скорочення населення працездатного віку як рушійна сила, а також швидкий темп постаріння вкрай загострюють усі традиційні виклики, пов'язані зі старінням.

Цілком очевидно, що подолати ці виклики в умовах макроекономічної нестабільності, слабкості системи соціального захисту й відкритого конфлікту поколінь неможливо. Переважна більшість одержувачів пенсійних виплат - це одержувачі пенсії за віком, віковий склад яких суттєво впливає на витратну частину пенсійної системи. Безпосередньо випливають із витрат пенсійної системи й інші демографічні показники, пов'язані з настанням конкретних соціальних ризиків (зокрема захворювання, інвалідність, тощо), які теж потребують виплат – пенсій по інвалідності або у зв'язку з втратою годувальника.

Новим і принципово важливим кроком у реформуванні пенсійної системи стало ухвалення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а саме перехід на страхові принципи в пенсійному

страхуванні, забезпеченні безпосередньої участі застрахованих осіб у формуванні своїх пенсій [3]. Основним показником, який характеризує ефективність системи пенсійного страхування, є «коефіцієнт заміщення», тобто співвідношення середньої пенсійної виплати до середньої заробітної плати за відповідний період. Водночас співвідношення пенсіонерів та чисельності платників страхових внесків на пенсійне страхування перебуває в прямій залежності від чисельності економічно активного населення, рівня зайнятості населення працездатного віку, рівня міграції населення, питомої ваги платників у загальній чисельності зайнятих.

Другий показник розвитку пенсійної системи включає в себе показники бюджету Пенсійного фонду, баланс його доходів та видатків. Серед дослідників цього питання необхідно назвати В. Баранову, яка розглянула питання реформування системи пенсійного забезпечення, спрямовані на євроінтеграцію, проаналізувала стан податкового навантаження, що впливає на систему пенсійного забезпечення та запропонувала моделі управління коштами Пенсійного фонду через фактори [4]. Також зазначене питання в своїх працях розглядала Т. Завора. Вона розкрила особливості функціонування системи пенсійного забезпечення в контексті соціальної безпеки держави, здійснила аналіз та оцінювання стану Пенсійного фонду України та виявила незбалансованість дохідної та видаткової частини його бюджету [5]. Водночас обсяг фінансових ресурсів пенсійної системи є похідною величиною від економічного стану країни. Найважливішим є фонд оплати праці, адже основне джерело наповнення бюджету Фонду – це страхові внески, які згідно з чинними нормами і тарифами сплачуються з фонду оплати праці підприємства і заробітку кожної застрахованої особи. Обов'язковою умовою стійкості пенсійної системи є збалансованість дохідної та видаткової частини, тобто відповідність витрат обсягам надходжень.

Третій показник – це актуарні розрахунки розвитку і функціонування пенсійної системи, які здійснюються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне страхування». Пенсійна система України, як і будь-яка страхова система, не може існувати без проведення прогностичних і перспективних розрахунків щодо подальшого її вдосконалення, без визначення концепції та головних напрямів розвитку. Отже, головною метою проведення актуарних розрахунків є розроблення ефективної пенсійної моделі, яка повинна бути повністю адаптованою до макроекономічних, історичних, соціальних і демографічних особливостей країни. Оскільки повністю уникнути ризиків неможливо, то ними можна і треба свідомо керувати. Реальність зазначених прогнозів можливо буде оцінити лише з часом, а покращення їх залежить від стабільного зростання економіки і поліпшення демографічної ситуації в країні.

Список використаних джерел.

1. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 14 квітня 2016 р. № 1099-VIII [чинна] / Верховна Рада України. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» [Електронний ресурс] : указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [чинний]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Електронний ресурс] закон України від 30.10.2003 №1058-IV. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.- Назва з екрану.
4. Баранова В. Система пенсійного забезпечення України та євроінтеграційні процеси [Електронний ресурс] / В. Баранова, Є. Кулікова // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2016. - №1. – С. 5-16. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nn_2016_1_3
5. Завора Т.М. Пріоритетні напрями політики соціальної безпеки щодо поліпшення стану пенсійного забезпечення в Україні [Електронний ресурс] / Т.М. Завора, Ю. І. Деньга// Молодий вчений.- 2016. - №4. – С. 67-72.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_19

ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*професор кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету, д.е.н., проф.*

ГУЗАР ВІТАЛІЙ ОЛЕГОВИЧ

*магістрант програми «Аналітична економіка» кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету*

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Інституційні реформи із децентралізації влади в напрямку євроінтеграції включають, по-перше, приєднання України до Європейської хартії місцевого самоврядування [1], що відбулося іще у 1997 р., а по-друге, прийняття низки фундаментальних законів 2014-2015 рр., серед яких слід відмітити: Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2], метою якої є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад, Закон «Про співробітництво територіальних громад» [3], Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4], Закон «Про засади державної регіональної політики» [5], Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» [6], Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» [7],

а також низку змін до Податкового та Бюджетного кодексів України [8; 9]. Змінами, що внесені до Податкового кодексу України, підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів. Цим органом надано право самостійного визначати ставки податків та встановлювати пільги із їхньої сплати. Передбачено й механізм бюджетного регулювання – систему тотального збалансування усіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя. При цьому, вирівнювання здійснюється лише по одному податку – податку на доходи фізичних осіб, а решта платежів залишаються в повному розпорядженні місцевих органів влади.

Після прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 р. №71-VIII до місцевих податків та зборів, згідно зі ст. 10 Податкового кодексу України, увійшли [10]: податок на майно (об'єднавши в собі податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок та плату за землю); єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28 грудня 2014 р. №79-VIII були внесені зміни щодо місцевих бюджетів, зокрема, місцевим бюджетам було передано [11]: 10% податку на прибуток підприємств; 100% державного мита; 80% екологічного податку (55% – в обласні бюджети, а 25% – до районних бюджетів і бюджетів міст обласного значення); акцизний податок від реалізації через роздрібні мережі пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів, біодизеля і скрапленого газу; податок на майно, податок на прибуток комунальних підприємств, інші податки; 25% плати за надра; місцеві збори; 75% податку на доходи фізичних осіб (60% податку отримують бюджети міст обласного значення та районів; 15% – обласні бюджети).

Нова система вирівнювання, яка дозволяє залишати більшу частину коштів на місцях, забезпечила зниження частки дотаційних місцевих бюджетів, одночасно збільшивши у кілька разів частку бюджетів-донорів та забезпечивши наявність збалансованих бюджетів. Органи місцевого самоврядування стали менше залежати від прийнятих у центрі рішень та отримали реальні можливості для вирішення локальних проблем (ЖКГ, благоустрій, місцеві соціально-економічні програми, оновлення інфраструктури).

Список використаних джерел.

1. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України №452/97-ВР від 15 липня 1997 р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ №333-р від 1 квітня 2014 р. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.
3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України №1508-VII від 17 червня 2014 р. zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України №157-VIII від 5 лютого 2015 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Про засади державної регіональної політики: Закон України №156-VIII від 5 лютого 2015 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства: Закон України №320-VIII від 9 квітня 2015 р. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/320-viii>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг: Закон України №888-VIII від 10 грудня 2015 р. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/888-19>.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України №71-VIII від 28 грудня 2014 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.
9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України №79-VIII від 28 грудня 2014 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
10. Податковий кодекс України №2755-17 із змінами та доповненнями від 02 грудня 2010 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
11. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування (станом на 12.02.2018 р.) <https://www.slideshare.net/Decentralizationgovua/12-2018>.

ДУЛІНА ОКСАНА ВАСИЛІВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Посилення децентралізаційних процесів на шляху реформування системи публічного управління актуалізує потребу забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю, необхідність запровадження якої було зумовлено низкою причин [1] і розпочалося ще шість років тому. На часі низка нормативно-правових актів – Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [2], Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки [5], Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [4], Угода про асоціацію з ЄС [5] – визначають напрямки та стратегію розвитку держави, забезпечуючи послідовність, комплексність і системність впровадження обраного курсу.

Адже ефективна система внутрішнього контролю є не лише інструментом гарантії прозорості, підзвітності і якості діяльності органів публічної влади, суб'єктів господарювання, а і по суті дієвим механізмом для

забезпечення фінансової стабільності і безпеки країни, досягнення стратегічних цілей держави, ефективності державної політики, підвищення рівня якості життя населення та, зокрема, реформування системи управління державними фінансами. Оскільки неефективність державного фінансового контролю на різних рівнях управління призводить підчас лише до фіксації наявних порушень замість причин їх усунення у розпорядників бюджетних коштів. При цьому усталеною практикою є відсутність відповідальності за допущені порушення та їх повторення в майбутньому.

На окрему увагу в цьому контексті заслуговують питання реформування системи управління державними фінансами, а саме вирішення проблемних питань, пов'язаних із підвищенням ефективності розподілу державних ресурсів. Мова про застосування програмно-цільового методу не тільки в процесі реалізації програм, але й у бюджетному процесі та безпосередньо із забезпеченням ефективного виконання бюджету. Це пов'язано з тим, що фіскальна децентралізація передбачає передачу органам місцевого самоврядування значних повноважень і надання інструментів, що сприяє нарощуванню ресурсної бази бюджетів об'єднаних територіальних громад. Однак, передаючи владні повноваження та ресурси на рівень місцевого самоврядування держава втрачає контроль за їх використанням, що на практиці підчас призводить до порушень і зловживань у фінансовій сфері, втрат бюджетних ресурсів, непрозорості і неефективності управління місцевими ресурсами.

Слід також зазначити, що ефективність і результативність використання бюджетних коштів, кількість яких є достатньо обмеженою з огляду на масштабність реформування в різних сферах життєдіяльності, потребує оцінювання з точки зору соціально-економічних наслідків від діяльності розпорядника бюджетних коштів та його управлінських рішень, зокрема рівня досягнення поставлених перед ним цілей, ефективності виконання завдань у відповідній сфері, досягнення соціальних орієнтирів, очікуваних результатів тощо. Це пов'язано з тим, що досить часто під час планування бюджетів за програмно-цільовим методом має місце формальний підхід, недотримання загальної бюджетної дисципліни, допущення порушень і зловживань під час виконання бюджетів.

Відтак, подальше реформування системи внутрішнього контролю саме в частині витрачання бюджетних коштів гальмується через недосконалість нормативно-правового, фінансового, інформаційного та методологічного забезпечення. У зв'язку з цим було підготовлено і прийняті Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року, якою визначено наступні завдання [3]:

- розбудова уніфікованої нормативно-методологічної бази та стандартизація державного фінансового аудиту, впровадження в діяльність нових видів і форм аудиту;
- посилення ефективності функції інспектування шляхом фокусування зусиль Державної аудиторської служби України на найбільших фінансових ризиках;
- удосконалення інформаційного забезпечення, а також унормування механізму взаємодії та обміну інформацією між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та створення інтегрованої автоматизованої інформаційної бази;
- формування системи запобіжників під час здійснення децентралізації та здійснення належного контролю на місцевому та регіональному рівні;
- зміцнення кадрового потенціалу;
- формування механізму побудови партнерських відносин суб'єктів здійснення аудиторської діяльності та органами влади, суб'єктами господарювання як об'єктами державного фінансового аудиту.

Їх реалізація надасть змогу створити цілісну та ефективну систему державного фінансового контролю; зміцнити фінансово-бюджетну дисципліну; мінімізувати зловживання у сфері використання державних ресурсів; удосконалити управління та використання державних ресурсів органами публічної влади та суб'єктами господарювання. Однак це видається можливим за умови усвідомлення органами публічної влади, суб'єктами господарювання відповідальності за результати їх діяльності, зокрема перед суспільством; розуміння рекомендаційної сутності аудиту, нагальної потреби у його здійсненні як форми контролю, що сприяє підвищенню ефективності діяльності шляхом виконання заходів, запропонованих аудиторами. А в сукупності це сприятиме реалізації принципу прозорості та звітності органами публічної влади шляхом підвищення рівня поінформованості суспільства про напрями та результати діяльності, зокрема про ефективність – отримання конкретної користі для платників податків.

Список використаних джерел.

1. Дуліна О.В. Система внутрішнього контролю як невід'ємна складова реформування системи публічного управління // Розвиток публічного управління в Україні: теоретичні, методологічні та практичні аспекти. Монографія з публічного управління до 100-річчя ТНУ. – К. : ТНУ. – 2018. – С. 280 – 299
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html?PrintVersion>
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року // Розпорядження Кабінету міністрів України від 10 травня 2018 р. № 310-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-%D1%80>
4. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки // Розпорядження Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p>
5. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820 – Заголовок з екрана.

ІНСТИТУТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГОЛІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПЕРЕД ЧЛЕНАМИ ГРОМАДИ

В умовах розвитку територіальних громад та враховуючи поступову реалізацію реформи децентралізації влади щодо передачі повноважень від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування все більш актуальним постає питання забезпечення відповідальності територіальними громадами за обрання голів та створення органів місцевого самоврядування.

Важливим елементом статусу сільських, селищних, міських голів є інститут відповідальності, який, з одного боку, має виступати засобом стримування дій зазначених посадових осіб у межах правових та моральних норм, а з іншого – слугувати стимулом для їх ефективного функціонування, мобілізації ресурсів при розв'язанні проблем життєзабезпечення територіальних громад [5].

Водночас реалії сьогодення свідчать про непоодинокі випадки безвідповідального ставлення головами територіальних громад до покладених на них завдань, зловживання ними своїм становищем, невиконання чи неналежного виконання своїх функцій. Особливо гостро означені питання постають в контексті забезпечення відповідальності голів перед тим суб'єктом, який власне їх і сформував – перед територіальною громадою відповідного села, селища, міста [5]. Найбільш повно це питання можна розглянути в сфері надання соціальних послуг жителям громади.

Одним з найголовніших принципів добровільного об'єднання територіальних громад є принцип відповідальності [1]. Відповідно до п.5 ч.1 ст. 4 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не може бути нижчими, ніж до об'єднання [1]. Кожен житель територіальної громади має отримувати повний спектр соціальних послуг, яких він потребує.

Разом з цим деякі голови територіальних громад вибірково підходять до забезпечення жителів громади тими соціальними послугами, виплатами та компенсаціями, яких вони потребують. Яскравим прикладом цього є ситуація з виплатою щомісячної компенсаційної виплати непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами) відповідно до Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 року N 558 [3]. В територіальних громадах Доманівського, Веселинівського, Очаківського районів Миколаївської області, враховуючи безвідповідальність голів громад, виникла заборгованість з виплати зазначеної компенсації окремим жителям територіальної громади.

Цікавим є також той факт, що голови територіальних громад замовчували цю проблему і навіть не намагалися шукати шляхи її вирішення. Про ці факти департаменту соціального захисту населення Миколаївської облдержадміністрації стало відомо зі звернень громадян – мешканців громад, в яких виникла така проблема.

Чинним законодавством передбачена відповідальність голів територіальних громад перед територіальною громадою. Відповідно до статті 74 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами. Відповідно до статті 75 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність. Але існуючі механізми взаємодії органів державної виконавчої влади з органами місцевого самоврядування не передбачають можливості притягнення голів територіальних громад до відповідальності за фактичне порушення прав жителів громад на отримання зазначеної компенсації.

Окремі голови територіальних громад не знають про те, що територіальна громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень [2]. Таке безвідповідальне ставлення голів територіальних громад до виконання своїх повноважень в сфері соціального захисту населення веде до втрати довіри мешканців громади до органів влади.

На даний час Міністерством соціальної політики України підготовлено проект методичних рекомендацій щодо створення інтегрованої системи соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді. Модель інтегрованої системи надання соціальних послуг на рівні об'єднаній територіальної громади може бути сформована внаслідок послідовного здійснення низки інтеграційних завдань: інтеграція врядування; інтеграція стратегій; інтеграція процесів; інтеграція технологій.

Інтеграція врядування передбачає забезпечення того, що всі компоненти системи надання соціальних послуг створені і працюють. Головним є формування відповідної організаційної структури управління, створення структурних підрозділів, які мають повноваження на реалізацію функцій з управління системи надання соціальних послуг та соціального захисту в цілому [6].

Інтегрована система надання соціальних послуг передбачає, що об'єднана територіальна громада має бути відповідальною за реалізацію потенціалу всіх членів громад.

Інтегрована системи надання соціальних послуг ґрунтується в тому числі і на принципах соціальної справедливості (забезпечує попередження соціальної нерівності, створення рівних можливостей соціального захисту, рівного доступу до ресурсів надавачів послуг та отримувачів послуг); належного врядування (передбачає рівний та повний доступ до соціальних благ усіх членів громад, належний захист прав та інтересів кожної людини,

врядування за усвідомленої та активної участі усіх членів громад, прозорість прийняття рішень, спрямованість на результат та ефективне використання ресурсів, підзвітність владних структур, приватного сектору та організованої громадськості перед тими, на кого впливатимуть їх рішення чи дії) [6].

Органи державної виконавчої влади, що опікуються питаннями соціального захисту населення, повинні допомагати сформувати в кожній територіальній громаді ефективну і прозору систему оперативного і безперешкодного реагування та задоволення потреб людей у сфері соціального захисту.

Але, не дивлячись на наявні норми законодавства, на даний час існує нагальна потреба в розробці дієвого механізму притягнення до відповідальності голів територіальних громад за неналежне виконання своїх обов'язків перед територіальною громадою. Вважаємо доцільним звернутися до Міністерства соціальної політики України, Мінрегіонбуду України та Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення з пропозицією вжити термінових заходів щодо реалізації Конституційної реформи, забезпечення виконання Указу Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»» щодо впровадження в Україні інституту префектури. [4].

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 № 157-VIII / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19?find=1&text=%E2%B3%E4%EF%EE%E2%B3%E4%E0%EB%FC#w11>

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

3. Порядок призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 року N 558 / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558-2004-%D0%BF>.

4. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»» від 12 січня 2015 року № 5/2015 / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

5. «Забезпечення відповідальності органів місцевого самоврядування перед територіальною громадою». Аналітична записка. - Національний інститут стратегічних досліджень / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2131/>.

6. Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua>.

ЗЕЛІНСЬКА НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», к. держ. упр.

РЕГІОНАЛЬНА SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Ключовою реформою в сучасній Україні стала реформа децентралізації влади. Адже в її рамках органи публічного управління мають значні повноваження, фінансові та матеріальні ресурси для вирішення соціальних, економічних та інших проблем громад. Це мотивує місцеві органи публічного управління до розробки стратегій розвитку територій, до більшого залучення інвестицій.

Для чіткого розуміння суті реформ, програм розвитку та їх адекватного впровадження сьогодні в Україні розроблено низку рекомендацій, посібників, зразків документів тощо для посадовців органів місцевого самоврядування та громадян: від покрокових алгоритмів дій щодо організації діяльності ОМС ОТГ, методичних рекомендацій та зразків документів до стратегій розвитку освіти, медицини, інфраструктури тощо в громаді [наприклад, див.: 2, 3, 6]. Крім того, співпраця з міжнародними організаціями щодо реформування різних галузей в Україні все більше спонукає органи публічного управління використовувати методики Європейського Союзу для соціально-економічного розвитку регіонів, об'єднаних територіальних громад. Так, сьогодні Мінрегіон, обласна та місцева влада при стратегічному плануванні регіонів обов'язково вносять елементи SMART-спеціалізації. Платформа SMART-спеціалізації (заснована в 2011 році Європейською Комісією) сприяє взаємному навчанню, збору даних, аналізу і створенню мереж для співпраці для більш ніж 70 регіонів ЄС та країн-сусідів.

В Україні SMART- спеціалізація, насамперед, має на меті виявлення унікальних функцій і активів кожного регіону, підкреслення їх конкурентних переваг та зосередження уваги регіональних партнерів на баченні майбутніх досягнень. Сьогодні SMART-спеціалізація має вирішальне значення для фактичної ефективності інвестицій в інновації в промисловості. Разом з розвитком підприємництва і кластерної структури промисловості вона є частиною економічної децентралізації України відповідно до Нової індустріальної політики [7]. Проте, її принципи все ефективніше впроваджуються при стратегічному плануванні розвитку регіонів, об'єднаних територіальних громад і в інших галузях.

Регіональна SMART-спеціалізація скоріше структурна еволюція всієї регіональної економіки як кумулятивний процес, що пов'язує нинішні і майбутні сильні сторони регіональної економіки в певній галузі діяльності і знань [5].

Перспектива впровадження SMART-спеціалізації в Україні підкріплюється співпрацею Офісу реформ Кабінету Міністрів України з Спільним дослідницьким центром при Єврокомісії. Крім того, запровадження SMART-спеціалізації в Україні також передбачає реєстрацію на Smart Specialisation Platform і дозволяє користуватися всіма її перевагами [1].

Сьогодні це має неабияке значення, адже на вимогу Мінрегіону стратегічне планування регіонального розвитку обов'язково міститиме елементи SMART-спеціалізації. Цей процес регулюється наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 № 75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» [4].

До того ж, Україна вже має значний досвід участі в міжнародному проекті SMART-спеціалізації для басейну річки Дунай. Цей досвід, насамперед, дає розуміння того, що SMART-спеціалізація не обмежується виключно промисловістю. Вона покликана сприяти інноваціям в найбільш перспективних галузях регіону (наприклад, комунікації, IT-сфера, освіта, туризм, екологія тощо).

Саме розуміння такого підходу до SMART-спеціалізації вимагає від органів публічної влади всіх рівнів неординарного та зваженого визначення напрямків розвитку регіону, яке має базуватися на історичних, національних, культурних, ментальних, освітніх традиціях, місцевій політичній ситуації, а також наявності тих чи інших природних ресурсів, географічного розташування тощо. Крім того, в цьому контексті влада має визначити виклики та перспективи для об'єднаних територіальних громад, малого та середнього бізнесу, провести аудит територій, підготувати кваліфіковані кадри тощо. Опорою в цій діяльності для владних інституцій мають стати науково-освітні установи та організації, громадськість.

Список використаних джерел.

1. The Smart Specialisation Platform [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>
2. Козіна В., Федченко Л. Покроковий алгоритм дій щодо організації діяльності ОМС ОТГ, перші вибори яких відбулися 29.04.2018 (методичні рекомендації та зразки документів) / В. Козіна, Л. Федченко, с. Демиденко, Т. Станкус / Центральний офіс реформ при Мінрегіонів. – К., 2018.
3. Посібник з децентралізації у схемах / Під редакцією Н.Ю. Кузьмичової. – Київ, 2016. – 72 с.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 № 75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/base-law/norm-akts/?page=25>
5. Снігова О. SMART-спеціалізація – шанс для економічного відродження регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/UA/PersonalSite/Pages/default.aspx?PersonID=000001259>.
6. Стратегія розвитку освіти в громаді : практичний порадник. / Войцех Мархлевські, Олег Процак. – К., 2018. – 56 с.
7. У трьох регіонах України розпочнуться пілотні проекти смарт-спеціалізації промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a43dbee5-485a-416f-9422-4c87d758303f&title=UTrokhRegionakhUkrainiRozpochnutsiaPilotniProektiSmartspetsializatsiiPromislovosti>

ІЛЮХІНА АНАСТАСІЯ ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Механізми інститутів публічної служби зосереджені на внутрішній діяльності державних установ, на вирішенні управлінських питань, як контроль, планування і прогнозування оцінки, аналіз ефективності організаційного постачання, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом.

Публічна служба – це політична діяльність осіб, які організовані на єдиній правовій основі відносин інститутів, а також функцій, принципів, та методів управління життєдіяльності людей.

Поняття «функціонування» включає визначення процесів, що відбуваються в системі публічної служби (і навколишньому середовищі), та стабільну фіксовану мету, в той час як «розвиток» охоплює таку сукупність процесів, що відбуваються в системі в разі зміни її цілей. На це одним з головних завдань удосконалення механізмів функціонування системи публічної служби є розгляд процесів її функціонування та розвитку прав і обов'язків, технологій, процесів, систем мотивації та стимулювання праці до зовнішнього середовища, яка б давала змогу повною мірою використовувати творчі й організаційні здібності персоналу. [2, с. 11].

Проблема розвитку актуальних кадрової політики щодо територіальної організації публічної влади зумовлена:

- концептуальною й методологічною значущістю місцевих органів публічної влади, державних адміністрацій та їх посадових осіб у здійсненні влади і, що особливо суттєво, в умовах реформування системи публічної влади та управління в Україні;

- недосконалістю та недостатністю законодавства щодо місцевих органів публічної влади, державних адміністрацій статусу та діяльності їх посадових осіб;

- недостатністю системних вітчизняних досліджень з цієї проблеми. [1, с. 4-5].

Система органів влади публічної служби відносяться як органи місцевого самоврядування та органи державної влади; органи влади Автономної Республіки Крим. Вони працюють за принципами такі як: конституційні і організаційно-функціональні (система принципів державної служби в органах місцевого самоврядування).

Правовим механізмом удосконалення публічної служби нормативно-правові акти: Конституція України; Закони України, що визначають організацію роботи органів в публічної служби; Підзаконні нормативні акти, що

визначають статус і порядок роботи органів публічної влади: постанови Кабінету Міністрів, укази Президента України, акти центральних органів виконавчої влади, акти місцевих органів в публічній владі .

Посадова особа місцевої державної адміністрації як державний службовець має діяти ефективно, приймаючи рішення за своїм внутрішнім, ніким ненав'язаним, переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності відповідно до закону в інтересах суспільства (людини, громади та народу). У роботі розвивається ідея так званої «ефективної» поведінки цих осіб.

Вчасно і точно виконуючи ті чи інші адресовані йому правові акти, ця особа має водночас усвідомлювати: чи є цей акт законним, чи його реалізація буде ефективною, оскільки нести відповідальність за виконання приписів незаконних чи неефективних актів нарівні з особою, що видала такий акт, як співучасник.

У контексті ідеї «ефективної» поведінки новели норм законодавства щодо діянь органів та посадових осіб місцевих державних адміністрацій повинні мати не диспозитивний, а імперативний характер, тобто вони мають виражати імперативність статусу відповідних інституцій.

Зміни організаційно-правового статусу посадових осіб місцевих державних адміністрацій, перш за все, її керівництва, зокрема голови, першого заступника, заступників, начальників структурних підрозділів тощо і самих цих органів, цілком закономірні та викликані необхідністю вдосконалення механізмів ефективного здійснення влади загалом та відповідної влади на локальному чи місцевому рівні. [3, с. 54].

Важливим аспектом у нормативно-правовому забезпеченні сфери публічної служби є декларація принципу політичної неупередженості державної служби. У розвиток цього принципу закріплено норму щодо вимог до політичної неупередженості державного службовця, згідно з якою він має виконувати свої службові обов'язки незалежно від партійної належності та особистих політичних переконань. Однак, на жаль, у Законі про державну службу не враховано залежність самого службовця від кадрових рішень при зміні владних політичних сил у державі та політичних програм, які вони реалізують (зокрема, щодо перманентного скорочення чисельності службовців в апаратах різних публічно-владних інституцій, щодо реорганізації структурних підрозділів органів влади чи державних органів в цілому тощо), а в деяких випадках просто звільнення з посади без будь-яких пояснень або претензій з особистих мотивів чи необхідності надати відповідну посаду своєму однопартійцю, одному з членів коаліції [4]. Певною гарантією незалежності державних службовців, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади від політичної кон'юнктури є введення посади керівника апарату. Основним призначенням такої посадової особи має стати управління роботою апарату та кадровими підрозділами центрального органу виконавчої влади, але необхідно не допустити неупередженого відношення, залежності його самого від зміни політичної ситуації та увільнити від виконання інших завдань [5].

Отже, зважаючи на загальні завдання, які має виконувати публічна служба, сучасними пріоритетними напрямками реформування та вдосконалення її правової основи має стати запровадження дієвого механізму, стандартів та процедур щодо управління персоналом на державній службі. У реалізації цього напрямку особливу увагу слід приділити запровадженню європейських стандартів у державній службі України. У Законі України «Про державну службу» 2011 р., попри всі його вади, все ж вирішуються деякі важливі питання. Вирішення вищевказаних організаційних проблем проходження державної служби, недоліків щодо змісту та повноти її правового регулювання дозволить сформувати не лише систему ефективно працюючих державних службовців у країні, а й досягти нового рівня державного управління в цілому

Список використаних джерел.

1. Пахомова Т.І. Механізми функціонування системи державної служби в період суспільних реформ : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.03 «Держ. Служба». – Київ, 2007. – 28 с.
2. Публічна служба в Україні: концепція та практика регіональної кадрової політики: наук. розробка/ [О. І. Сушинський, О. В. Худоба, Д. Д. Заяць та ін.]. – К. : НАДУ, 2013. – 64 с.
3. Публічна служба в Україні: концепція та практика регіональної кадрової політики: наук. розробка/ [О. І. Сушинський, О. В. Худоба, Д. Д. Заяць та ін.]. – К. : НАДУ, 2013. – 64 с.
4. Про державну службу : Закон України від 17.11.2011 р. № 4050-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2012. – № 26. – Ст. 273
5. Про схвалення Концепції формування та розвитку вищого корпусу державної служби : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.2010 р. № 2113-р // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 89. – Ст. 3158.

ІНКІН МАКСИМ ВАЛЕРІЙОВИЧ

студент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ АСИМЕТРИЧНИХ ОТГ ТА ПЕРИФЕРІЙНИМИ НАСЕЛЕНИМИ ПУНКТАМИ

Науковці і практики визначають два типи ОТГ: перший – це так звані симетричні громади, де населення більш-менш пропорційно розподілене поміж поселеннями, другий тип – асиметричні ОТГ, де адміністративний центр домінує [1]. В ньому проживає більшість жителів і збирається більшість податків, відповідно, й більшість депутатів ради представляють центр. Наслідком цього може стати диспропорція між кількістю місцевих депутатів, обраних до об'єднаної територіальної громади від центру ОТГ та кількістю місцевих депутатів, обраних від периферійних населених пунктів тієї ж ОТГ, а також між виборцями які мешкають в центрі ОТГ та в периферійних населених пунктах ОТГ. Що стосується міст обласного підпорядкування, до яких приєднуються сільські, селищні ради, то таке твердження є взагалі безальтернативним.

Всі ці чинники несуть в собі ризики появи різнопланових конфліктних ситуацій між центрами ОТГ та їх периферіями, що є перешкодою для всебічного розвитку громади. Порушення взаємозв'язку між мешканцями громади і місцевою владою ще більш ускладнює цей процес. Разом з тим, застосування комунікаційних методів має позитивний вплив на налагодження конструктивного діалогу між різними частинами громади, що сприяє подоланню проблем розвитку громади та зниженню ризику їх появи.

В теорії управління під комунікацією розуміють процес обміну інформацією між двома або більше особами, який забезпечує їх взаєморозуміння.

Для здійснення процесу комунікації необхідні, принаймні, 4 умови

- 1) наявність щонайменше двох осіб: відправника – особи, яка генерує інформацію, що призначена для передачі; одержувача – особи, для якої призначена інформація, що передається;
- 2) наявність повідомлення, тобто закодованої за допомогою будь-яких символів інформації, призначеної для передачі;
- 3) наявність каналу комунікації, тобто засобу, за допомогою якого передається інформація;
- 4) наявність зворотного зв'язку, тобто процесу передачі повідомлення у зворотному напрямку: від одержувача до відправника. Таке повідомлення містить інформацію про ступінь сприйняття й зрозумілості отриманого повідомлення [3,с.25].

В 2016 році Асоціація сприяння самоорганізації населення провела міжрегіональне дослідження периферійних населених пунктів в ОТГ. Розглядаючи конфліктні ситуації, які виникли в новостворених об'єднаних громадах порушуються проблеми різних складових функціонування громади (управлінські, економічні, законодавчі, комунікаційні та ін.). В даній роботі нас цікавить саме комунікаційна складова.

Дослідження зафіксувало, що жителі невеликих сіл стурбовані перспективою того, що тільки центри ОТГ виграють від об'єднання, а периферія може тільки програти [1].

В питаннях інформаційного супроводження діяльності ОТГ дослідження зафіксувало незадовільне інформаційне супроводження діяльності місцевих рад ОТГ, що ускладнює доступ мешканців, в тому числі периферійних громад, до інформації щодо діяльності рад. Інформаційне наповнення та оновлюваність матеріалів на існуючих сайтах, за висновками дослідження, потребує вдосконалення.

Розглядаючи питання безпосередньої участі мешканців периферійних громад у процесах прийняття рішень підкреслюється, що практика проведення консультацій із мешканцями ОТГ, в тому числі периферійних, за допомогою використання форм безпосередньої участі є непоширеною [2].

Налагоджена комунікаційна політика органу місцевого самоврядування є важливою і необхідною умовою всебічного розвитку громади. Виходячи з цього, можна стверджувати що потреба в знаходженні оптимальних і науково обґрунтованих рішень, націлених на вирішення проблем громади в комунікаційній сфері, є одним з найважливіших завдань органів місцевого самоврядування.

Для нормального розвитку громади та подолання проблем, пов'язаних з виникненням конфліктних ситуацій в комунікаційній сфері, які виникають, чи можуть виникнути між органами місцевого самоврядування асиметричних ОТГ та периферійними населеними пунктами, користуючись в тому числі результатами вищезазначених досліджень, на нашу думку, варто посилити комунікаційний фактор в управлінських рішеннях органів місцевого самоврядування. На місцевому рівні це можна зробити через реалізацію наступних заходів:

1. В Положенні про старосту закласти норму про погодження з ним проектів рішень, які стосуються інтересів населених пунктів, які він представляє.
2. Визначити механізми взаємодії органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади та старост з органом самоорганізації населення. Розробити та затвердити Положення, в якому регламентувати процедуру створення та функціонування органу самоорганізації населення.
3. Запровадити систематичне проведення загальних зборів членів територіальних громад на місцях, які включатимуть звіт представників органу місцевого самоврядування, місцевих органів державної влади, висловлювання думок і внесення пропозицій членів населених пунктів територіальних громад, а також постійне вивчення позицій мешканців, в т.ч. включаючи анкетування. Орган місцевого самоврядування повинен здійснювати фіксування і аналіз питань, які порушуються громадянами на загальних зборах з метою надання своєчасної і компетентної відповіді, а також використання пропозицій і зауважень при прийнятті рішень.
4. Надати старості приміщення та технічне та матеріальне забезпечення, які дозволять ефективно здійснювати покладені на нього функції.
5. Для системності у взаємодії між органом місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади та мешканцями периферійних населених пунктів громади закріпити за старостами комунікаційні функції.
6. В Статуті об'єднаної територіальної громади закріпити чітку процедуру та механізм, які надуть можливість мешканцям периферійних населених пунктів реальну можливість у процесі прийняття рішень (включаючи вищезазначені).
7. Сприяти забезпеченню громадян, в т.ч. мешканців периферійних населених пунктів, якісним інтернет-зв'язком. Створити спеціальні пункти інтернет-зв'язку. Організувати проведення навчальних заходів з надання населенню базових знань по роботі з персональним комп'ютером та в Інтернеті (в том числі в соціальних мережах).
8. Створити окремий комунікаційний підрозділ органу місцевого самоврядування (для «великих» громад, у разі її фінансової спроможності).

Список використаних джерел.

1. Колесніков О. Периферійні громади в ОТГ – партнери чи падчерки центру / О. Колесніков, О. Калашнікова // Асоціація сприяння самоорганізації населення. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1zFMe535x7s2UgdutU2PvGk8upZGcJqsP/view>
2. Периферійні території об'єднаних громад: механізми захисту прав та реалізації інтересів : аналітичні матеріали для дебатів (на прикладі півдня України) // Асоціація сприяння самоорганізації населення. – Режим доступу : https://drive.google.com/file/d/1r6le-gDE22RscRfWUta9UUEd_nQAIdfS/view

КОЗЮРА ІГОР ВАЛЕРІЙОВИЧ

*професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», д. держ. упр.*

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ЛОКАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД

Для практичної реалізації цілей розвитку території необхідне формування принципово нової системи управління на регіональному та місцевому рівнях. В якості закордонного досвіду стратегічного планування територіального розвитку, який можливо використовувати в Україні: формування «полісів росту», інтегрованих з регіональними та світовими ринками; пріоритетний розвиток міст-лідерів і опорних міст; будівництва стратегій розвитку населених пунктів у відповідності із їх роллю в національній системі розселення; розробка інноваційних стратегій розвитку територій; укладання угод між регіональними та місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування [2, с. 49]. У цьому зв'язку особливу актуальність здобуває розробка комплексу теоретичних і практичних рекомендацій щодо планування розвитку територіальних громад.

Теоретичні дослідження та поширені світові й вітчизняні практики свідчать, що вдосконалення організаційного механізму планування територіального розвитку можливо здійснювати на основі двох варіантів організації діяльності органів місцевого самоврядування в процесі стратегічного планування територій: створення нового спеціалізованого підрозділу з планування розвитку територіальної громади (відділ, департамент, служба) у системі місцевого відділу економіки у структурі виконавчого комітету сільської ради, а також Громадської координаційної ради місцевого розвитку та Експертного комітету, або формування дистанційних від органів державної влади і ОМС агенцій місцевого розвитку (AMP) з визначенням їх функцій та обов'язків як центрального вузла стратегічного планування [3].

Основні кроки поліпшення організаційного супроводу (організації роботи спеціалізованого підрозділу) з планування розвитку територіальної громади пропонується здійснювати з використанням інструментів стратегічного планування, в т.ч. методів SWOT-аналізу й SMART-goals.

Способи залучення громадян до планування розвитку територіальної громади та заходи традиційного характеру щодо досягнення цілей «активної громади»: використання місцевих Інтернет-ресурсів; залучення громади до обговорення важливих рішень через сесії, громадські слухання, звіти сільського голови тощо; проведення опитувань мешканців щодо важливих для життєдіяльності громади рішень; ініціювання створення громадських організацій, орієнтованих на місцевий розвиток. З-поміж новітніх муніципальних технологій громадської співучасті в плануванні розвитку територіальної громади найбільш перспективним є застосування місцевого форсайту як найбільш поширеного інструменту для визначення пріоритетів та стратегій розвитку [4].

Сучасні умови економічного і соціального розвитку громади потребують практичного застосування широкого спектру різнопланових інструментів публічного управління. Одним із найдієвіших інструментів є програмно-цільовий підхід у плануванні та управлінні соціально-економічними процесами, інфраструктурними об'єктами.

В умовах децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування реалізація інвестиційних проектів стала дієвим інструментом місцевого розвитку.

Нові можливості для забезпечення регіонального розвитку і поліпшення якості послуг мешканцям відкривають законодавчі новації щодо добровільного приєднання територіальних громад до міст обласного значення.

Проектна діяльність як спосіб розвитку творчих умінь та професійних знань набирає все більше обертів. Об'єднані територіальні громади активно включаються в процес опрацювання інвестиційних проектів, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, державної субвенції, міжнародної технічної допомоги та інших джерел фінансування.

Прикладом діяльності з підвищення ефективності планування розвитку територіальних громад в конкретному регіоні є використанням проектного підходу в Лубенському районі Полтавської області, а саме: розроблення й реалізація комплексного проекту депутата Полтавської обласної ради Руслана Ляшка [1] «Наш Млин добрих справ», що передбачає такі проектні пропозиції .

- 1) Е-Програма «Відкрите місто Лубни – територія для життя»;
- 2) Стратегічний план розвитку міста Лубни (запропоновано назву «Лубни – Маркет»);
- 3) Локальний проект у рамках Технопарку «Лубни-Млин» з енергозбереження «Дзеркальне тепло» (сонячна станція);
- 4) Локальний проект для Засульської ОТГ (в рамках інноваційного Технопарку «Лубни-Млин») з альтернативного опалення «Енергетична верба - плантація прибутку»;
- 5) Локальний медіа-проект пошуку приміщень або земельної ділянки для залучення інвестицій в будівництво презентаційного виставкового центру та логістичного терміналу (в рамках стратегії «Лубни-Маркет» та «Лубни-Траса М-04»).

Список використаних джерел.

1. Козюра І. Хлібодар [Ляшко Руслан Віталійович] / І. В. Козюра // Козюра І. Формула успіху / І. В. Козюра. – Лубни : Інтер Парк, - С. 34-41.

2. Лук'янченко О. О. Концептуальні засади розвитку комунального господарства міста / О. О. Лук'янченко // Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы хозяйствования: в 2 т.: сб. науч. тр. НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. – Донецк : Ноулидж, 2009. – Т. 2. – С. 58-66.

3. Мамедов Сахиб Али Оглы Зарубіжний досвід побудови стратегій соціально-економічного розвитку регіонів держави [Електронний ресурс] / Сахиб Алим оглы Мамедов // Державне управління: удосконалення та розвиток. = 2014. - № 12. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=797>.

4. Планування розвитку територіальних громад : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К. : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

КОРОБЧИНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА НОВОГО ТИПУ: ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ

Сучасна пенітенціарна система України є сукупністю органів і установ виконання покарань, що складає комплекс державно-правових, соціально- економічних та психолого-педагогічних інститутів, які у взаємодії здійснюють єдину державну політику у сфері виконання покарань. З моменту набуття незалежності Україна обрала курс на євроінтеграцію у всіх сферах державної діяльності. Одним із пріоритетних напрямів цього курсу є захист прав і свобод людини, в тому числі й у пенітенціарній сфері [1, с. 187].

Саме тому актуальним на сьогодні є розроблення основних положень сучасної доктринальної моделі з урахуванням конкретних історичних умов, чинної структури пенітенціарної системи України нового типу, а також зумовлено нерозв'язаністю і проблемністю багатьох питань функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України як правонаступника Державної пенітенціарної служби України.

У цьому контексті нагальною є потреба теоретично обґрунтувати термін «доктрина». Доктрина – це суто теоретичне знання про окрему модель того чи іншого вчення або окремої галузі науки, яка розкриває та деталізує термінологію, принципи, функції, мету завдання та ін. З огляду на таке розуміння доктрини, цілком логічно запропонувати доктринальну модель побудови пенітенціарної системи України нового типу, в контексті пенітенціарної науки, завдання якої запропонувати суспільству нову філософську парадигму щодо реалізації державної політики у сфері виконання покарань [2, с. 2]. Такий стан речей в умовах суспільно-політичних трансформацій перехідного періоду свідчить про численні нагальні дискусії в наукових школах, засобах масової комунікації.

Щодо розмежування термінології пенітенціарної системи і Державної кримінально-виконавчої служби то пенітенціарну систему слід розглядати на теоретичному рівні як сукупність логічно пов'язаних і взаємоінтегрованих складових елементів, завдання яких забезпечити реалізацію державної політики у сфері виконання покарань. А тому Державна кримінально-виконавча служба України є зовнішньою й внутрішньою структурою пенітенціарної системи України та логічно кореспондується реалізацією державної політики у сфері виконання покарань на практиці [3].

Ураховуючи той факт, що Державна кримінально-виконавча служба України нині перебуває на новому етапі свого розвитку, що пов'язаний з активізацією євроінтеграційних процесів як у державі взагалі, так і в пенітенціарній сфері зокрема розроблення доктринальної моделі побудови пенітенціарної системи України нового типу є одним із заходів реалізації Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України [5].

З огляду на вищевикладене, нині серед керівництва пенітенціарного відомства, законотворців, у наукових колах і громадському секторі на порядок денний внесено питання щодо реформування Державної кримінально-виконавчої служби України до Європейських стандартів.

Реформування Державної пенітенціарної служби України в Державну кримінально-виконавчу службу України є не простою зміною найменувань, а продуманою системою стратегічних напрямів, що спрямовані на перспективу. Якщо стара модель кримінально-виконавчої системи має на меті ізолювати злочинця від суспільства, лише покарати його за вчинений злочин, то нова модель реформування, яка обумовлена сучасними потребами суспільства та держави, кримінально-виконавча система має на меті ресоціалізувати засудженого й допомогти йому повернутися у суспільство законослухняним громадянином [4].

Зміст функціонування пенітенціарної системи України має ґрунтуватися не на вирішенні локальних, формально-юридичних обов'язків держави, а на суспільному та державному інтересі, що об'єктивно дасть змогу забезпечити каяття злочинців як єдиної гарантії їх безпечної поведінки. А тому структура пенітенціарної системи України не повинна бути тотожна кримінально- виконавчій або виправно-трудої системі.

Пенітенціарна система України функціонує в певних межах правового регулювання –це сфера діяльності Державної кримінально-виконавчої служби, її структурних підрозділів щодо виконавчо-розпорядчого й управлінського характеру. Пенітенціарні правовідносини між суб'єктами пенітенціарної діяльності виникають, змінюються та припиняються відповідно до чинного законодавства. Суб'єктами такої діяльності є: пенітенціарний персонал, засуджені, які відбувають покарання, та особи, які тримаються під вартою [2, с. 3].

Отже, створення пенітенціарної системи нового типу допоможе країні здійснювати пенітенціарну політику для досягнення довгострокових змін у моделі соціальної поведінки правопорушника, дотримуючись прав і потреб кожної людини. Рішення щодо оновлення оптимізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України передбачає відхід від каральної суті установ виконання покарань та переорієнтацію за європейськими стандартами організації соціальної роботи з засудженими на основі безумовного дотримання прав і свобод

особистості, організацію корисності відбування покарання й ефективності підготовки засудженого до життя в суспільстві. Саме така політика держави зміцнить суспільну безпеку й зменшить кількість причин, що призводять до скоєння нових правопорушень.

Список використаних джерел.

1. Богатирьов І. Г. Пенітенціарні установи України (теоретико-правове дослідження): наук. видання (трьома мовами) / І. Г. Богатирьов. – К., 2013. – 444 с.
2. Лісіцков О. В. Про здобутки та проблемні питання в роботі Державної пенітенціарної служби України / О. В. Лісіцков // Формування пенітенціарної системи України : проблеми сьогодення : матер. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 трав. 2012 р.). – О.: УДПТС України в Одеській області, 2012. – С. 3-7.
3. Про затвердження Державної цільової програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 № 345. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/345-2013-%D0%BF>
4. Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України : Указ Президента України від 06.04.2011 № 394/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=394%2F2011>
5. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : Указ Президента України від 08.11.2012 № 631/2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/631/2012>

КРУПНИК АНДРІЙ СЕМЕНОВИЧ

доцент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, директор Одеського інституту соціальних технологій, керівник Аналітичного центру-заступник голови Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, член Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України, к.політ.н., доцент

РЕГІОНАЛЬНІ КООРДИНАЦІЙНІ РАДИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА – ОПОРНІ ЛАНКИ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

Актуальність дослідження обумовлена зростаючою роллю громадянського суспільства у житті країни, у реалізації політики реформ, у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, у подоланні внутрішніх та зовнішніх викликів.

Сучасна державна політика у сфері розвитку громадянського суспільства визначається законами «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3], «Про засади державної регіональної політики» [5, ст. 4, п. 2; ст. 19, п. 2; ст. 23, п. 5] Угодою про асоціацію Україна-ЄС [7, ст. 299, 438, 443, 444, 469], Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2010 роки (далі – Нацстратегією) [6], постановою Кабінету міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [4] та іншими НПА.

Ця політика базується на принципах пріоритету прав і свобод людини і громадянина, верховенства права, прозорості, відкритості та взаємної відповідальності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства (ОГС), забезпечення конструктивної взаємодії між ними, сприяння залученню громадськості до процесів формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення.

Для сприяння реалізації вказаної політики на практиці і втілення цих принципів у життя Президент України своїм указом [2] запровадив систему координаційних рад з питань розвитку громадянського суспільства. Цим указом було утворено національну Координаційну раду як консультативно-дорадчий орган при Президентові України і доручено обласним та Київській міській державним адміністраціям створити відповідні дорадчі органи з питань сприяння розвитку громадянського суспільства в областях та в місті Києві, забезпечивши у складі цих органів баланс представництва ОГС та органів публічної влади.

Станом на 01.01.2018 у всіх регіонах, крім Дніпропетровської області, розпорядженнями голів ОДА та КМДА були створені та діяли регіональні коордради. У більшості областей, крім Львівської, Полтавської, Миколаївської та Хмельницької, було затверджено Положення про регіональні коордради.

Керівниками створених коордрад призначено голів ОДА або їх заступників. Склад регіональних коордрад в основному відповідав вимозі щодо балансу представництва в них органів влади та ОГС. Правда, у двох областях цей баланс було порушено: у Донецькій регіональній коордраді представники НГО склали 47%, а в Закарпатській – 44% [1, с. 15-18].

Загальна кількість членів регіональних коордрад станом на 01.01.2018 складала 677 осіб. З них представників громадськості – 397 (58,6%) і представників органів публічної влади – 280 (41,4%).

Процес формування коордрад у кожному регіоні мав свої особливості, оскільки єдиного порядку висування представників громадського сектору до складу коордрад ані указом Президента, ані будь-яким іншим актом не передбачено.

Виявлено в регіонах декілька засобів формування регіональних коордрад: 1) шляхом електронних консультацій (Вінницька область); 2) прийняттям заяв від усіх бажаючих після розміщення оголошення на сайті ОДА (Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Одеська, Полтавська та Хмельницька області); 3) силами робочої групи, створеної при ОДА (Волинська область) та при КМДА – шляхом рейтингового голосування (м. Київ); 4) включення представників громадськості до складу коордради за пропозицією профільного управління комунікацій

з громадськістю (Івано-Франківська, Кіровоградська, Рівненська та Чернігівська області); 5) запрошення до складу координаторів представників відомих організацій, які не увійшли до складу Громадської ради при ОДА (Тернопільська область); 6) з урахуванням пропозицій Громадської ради, об'єднання профспілок, депутатів облради та структурних підрозділів ОДА (Харківська область); 7) можливість відкрито потрапити до координаторів була у всіх активних громадських та інших ОГС у Львівській, Луганській, Сумській та Херсонській областях. Не виявлено системного підходу при формуванні регіональних координаторів в Донецькій, Миколаївській та Київській областях.

Лише декілька регіональних координаторів містять в своїх Положеннях функції з розроблення, громадського обговорення та моніторингу виконання регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та Плану заходів, що має бути їх основними функціями.

Експерти Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення оцінили якість процесів створення та діяльності регіональних координаторів за такими п'ятьма критеріями: наявність та якість Положення про координатора; демократизм та чіткість порядку формування; регулярність проведення засідань; актуальність розглянутих питань для розвитку ОГС; інформаційне забезпечення роботи координатора.

Підсумки експертного оцінювання регіональних координаторів за цими критеріями показали, що найбільш дієвими та організаційно, методично й інформаційно забезпеченими є координатори Житомирської, Харківської, Чернігівської областей та м. Києва. В кінці цього рейтингу – координатори Донецької, Миколаївської, Черкаської та Хмельницької областей.

На жаль, більшість координаторів ще не стали основними провідниками державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в регіонах. Порядок їх формування не завжди забезпечує потрапляння до їх складу найбільш авторитетних та професійних представників ОГС. Функції координаторів недостатньо чітко відділені від функцій громадських рад, створених при ОДА та КМДА. І головне: регіональні координатори поки що неякісно виконують функції супроводу з розробки та забезпечення виконання регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства та регіональних Планів заходів щодо реалізації Нацстратегії.

Для удосконалення процесу створення та організації роботи регіональних координаторів **пропонується**: КМУ ухвалити Типове положення про регіональну координаторів, деталізувавши питання формування, організації діяльності та взаємодії регіональної координаторів з національною Координаторів, громадськими радами, іншими консультативно-дорадчими органами та ОГС.

Обласним та Київській міській державним адміністраціям треба проводити навчання членів регіональних координаторів механізмам реалізації на регіональному та місцевому рівнях завдань Нацстратегії, повноважень, прав та обов'язків їх членів. Засідання координаторів проводити регулярно, не рідше раз у квартал з метою системного та послідовного супроводу виконання завдань Нацстратегії. Проводити відкриті засідання разом із представниками ОГС, долучати їх до моніторингу регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства і Планів реалізації Нацстратегії.

Доцільно на сайтах ОДА та КМДА виділити окрему рубрику «Координаційна рада», зробити її більш зручною для пошуку та вчасно оновлювати в ній інформацію. Треба популяризувати та всіляко сприяти висвітленню діяльності регіональних координаторів.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту «Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні» / Крупник А.С. та ін. – Одеса, 2018. – 113 с.– Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1vR5WwBF3CPDs9wHpbCj-4LEvm6sTH1zy/view>
2. Питання Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства: Указ Президента України від 04.11.2016 № 487/2016. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4872016-20692>
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
5. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
6. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014: – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

КУЗЬМЕНКО СЕРГІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України, головний спеціаліст відділу державної реєстрації нормативно-правових актів управління державної реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи та правової освіти Головного територіального управління юстиції у Харківській області

РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Співробітництво територіальних громад – ефективний інструмент для розвитку територій, створений Урядом в рамках реалізації концептуальних завдань реформи місцевого самоврядування.

Цей механізм державної регіональної політики, запровадження якого відбувається у процесі реалізації реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації. Він створює додаткові можливості для підвищення спроможності територіальних громад шляхом об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів для вирішення спільних соціально-економічних проблем, реалізації інвестиційних проектів, ефективного використання коштів місцевих бюджетів, підвищення дієвості управлінських рішень тощо.

Проблематика співробітництва територіальних громад отримала висвітлення у працях низки вітчизняних вчених, серед яких, зокрема, Т. Барабаш, У. Ватаманюк, О. Дацко, П. Жук, В. Кравців, Д. Олійник, А. Павлюк, В. Куйбіда, Ю. Куц [6, 8], В. Мамонова, С. Газарян, О. Решеvecь [8] та інші вчені.

Можливість співробітництва територіальних громад передбачена Конституцією України, в якій зазначено, що «територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби» (частина 2 статті 142 Конституції України) [3].

Згідно Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Україною, «органи місцевого самоврядування мають право, здійснюючи свої повноваження, співробітничати та в межах закону створювати консорціуми з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес» (частина 1 статті 10) [1].

У квітні 2014 року прийнято Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, якою, одним із головних принципів проведення реформи визначено «надання територіальним громадам права ... об'єднувати свої майно та ресурси в рамках співробітництва територіальних громад для виконання спільних програм та більш ефективного надання публічних послуг населенню суміжних територіальних громад» [4].

В рамках реалізації зазначеної Концепції 17 червня 2014 р. прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» (ділі – Закон) [2], що визначив організаційно-правові засади, принципи, форми, механізми співробітництва територіальних громад, інструменти його стимулювання та контролю.

Для реалізації положень Закону, Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27 серпня 2014 року № 233 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад», затверджено Примірні форми договорів [5].

Створене законодавчо-нормативне підґрунтя дозволило розпочати у 2015 році практичну роботу щодо співробітництва територіальних громад.

Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад станом на 26 вересня 2018 року містить інформацію про 258 договорів. Це надзвичайно мало, зважаючи на велику кількість територіальних громад в Україні, з них 18 договорів укладено у територіальними громадами у Харківській області, що складає майже 7 відсотків [7].

Таким чином, можемо констатувати недостатній рівень запровадження механізму співробітництва територіальних громад для забезпечення соціально-економічного та культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню.

З метою активізації діяльності щодо впровадження форм співробітництва територіальних громад необхідно вжити наступних заходів:

- посилити методичне забезпечення та координацію роботи органів місцевого самоврядування з боку місцевих органів виконавчої влади щодо підготовки договорів про співробітництво територіальних громад, підготовки інвестиційних проектів для отримання фінансової підтримки;

- забезпечити належне інформування депутатів місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування, громадян з питань співробітництва територіальних громад через ЗМІ, розповсюдження методичних матеріалів тощо, із залученням представників асоціацій органів місцевого самоврядування, громадських організацій, міжнародної допомоги;

- опрацювати питання можливості забезпечення Регіональними офісами реформ з децентралізації та розвитку, що створюються в усіх регіонах, координації діяльності щодо розвитку співробітництва територіальних громад та забезпечення відповідної організаційно-методичної підтримки місцевим органам виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Враховуючи викладене, можемо зробити висновок, що питання співробітництва набуває особливого значення для ефективної реалізації державної регіональної політики та реформи місцевого самоврядування, яка, зокрема, передбачає оптимізацію системи адміністративно-територіального устрою, покращення комунальних послуг, які надаються громадянам.

Список використаних джерел.

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року № 1508-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18/print>.

3. Конституція України від 28 червня 1996 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

5. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27 серпня 2014 року № 233 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад», затверджено Примірні форми договорів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0233858-14>

6. Природа та сутність державного управління. Куц Ю. О. [Електронний ресурс] / Ю. О. Куц // Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування : електр. зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. – 2013. – № 12. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/Kuc_s.pdf.

7. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад станом на 26 вересня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/rejestr/>.

8. Територіальна громада: управління розвитком : моногр. / [С. І. Чернов, Ю. О. Куц, О. В. Безуглий та ін. ; за ред. Ю. О. Куца, О. В. Решець]. – Харків : Вид-во «Константа», 2013. – 540 с.

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

*старший викладач кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України к. держ. упр.*

РОЛЬ НЕФОРМАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ СУСПІЛЬСТВА У РЕФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Стан реалізації реформ, що нині проводяться в Україні, яскраво ілюструють нерівномірність розвитку та складність актуальних перетворень. Така нерівномірність прослідковується як в хронології реформування, так і в секторальній структурі, що яскраво ілюструє Індекс моніторингу реформ [1]. Разом з тим, варто відзначити, що суспільством реформи сприймаються зі значною долею скепсису, спостерігається тенденція спадання інтересу до відслідковування динаміки реформ та перспектив громадської участі у них. Враховуючи зазначене, особливо актуальним, на наш погляд, видається дослідження неформальних умов, що повинні враховуватися в процесі реформування.

Характеризуючи розвиток суспільств (населення) окремих країн Д. Норт [2, с. 22] визначає певну парадоксальність, яка полягає в тому, що попри всі процеси, які протікають у сучасному світі замість зближення спостерігається зростання відмінностей (диференціація) між суспільствами різних країн за релігійними, етнічними, культурними, політичними, економічними критеріями, поглиблюється розрив між багатими та бідними, розвиненими та слаборозвиненими. Водночас рівень розвитку суспільства не знаходиться в прямопропорційному співвідношенні з матеріальним благополуччям. Причину такої диференціації можна вбачати в відмінності між інститутами та організаціями, їх взаємодії [там само, с. 23], яка визначає траєкторію інституційних змін. За функціональним призначенням інститути виконують функцію формування суспільних можливостей, їх культивуації та агрегації, тоді як організації призначені для найкращого використання наявних можливостей та ресурсів.

Інакше кажучи, інститути – складові об'єкту державного управління, по суті це не лише діючі інститути громадянського суспільства, які знайшли своє юридичне оформлення та неформальні об'єднання, також сюди можна віднести ментальність, неформальні норми, усталені у суспільстві тощо. Однак, певним чином сюди також можна віднести і інститути, які водночас є елементами суб'єкта управління. По суті, в неможливості чіткого розмежування і полягає складний системний характер суб'єктно-об'єктних відносин. Організації ж це органи управління, які здійснюють керуючий, спрямовуючий та перетворюючий впливи. Взаємодіючи між собою вони перетворюють один одного.

Так, високорозвинене, свідоме, патріотично налаштоване громадянське суспільство дозволить забезпечити СДУ:

- додатковими ресурсами (як людськими, так і фінансовими та технічними);
- сприятливими умовами для реалізації курсу на децентралізацію;
- уникненням можливостей корупційних проявів;
- можливостями розширення надання соціальних та інших суспільно значущих послуг.

Відповідно до норм чинного законодавства до інститутів громадянського суспільства належать громадські об'єднання, релігійні та благодійні організації, творчі спілки, професійні спілки та їх об'єднання, асоціації, організації роботодавців та їх об'єднання, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації. Саме ці інститути виступають посередниками між суспільством та органами державного управління. Керуюча підсистема повинна створювати умови для забезпечення сталого розвитку громадянського суспільства та для спрямування цього розвитку у потрібному напрямку. Водночас об'єкт управління створює свої умови для розвитку керуючої підсистеми, при чому за умови синхронізації цих направляючих впливів та раціонального використання прихованого в них потенціалу можна досягти максимальних результатів.

Повертаючись до наукових висновків Д. Норта, підкреслимо, що рівень розвитку суспільства не є прямим шляхом до забезпечення благополуччя, так само високоорганізований суб'єкт державного управління окремо також не може забезпечити ні економічного зростання, ні суспільного добробуту. Лише у активній взаємодії, взаємообумовленості можна досягти синергетичного ефекту від процесу управління.

Тому підкреслимо важливість:

- врахування наявних історичних особливостей, традицій, сформованих архетипів та неформальних інститутів суспільства;
- активної двосторонньої співпраці з інститутами громадянського суспільства;
- наявності ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади;
- широкого залучення громадськості до формування та реалізації державної політики;
- забезпечення рівного доступу для громадських організацій до державної фінансової підтримки.

Події останніх років, суспільне ставлення до них дозволяють зробити висновок про наявність в Україні сформованого на достатньому рівні громадянського суспільства, але щодо взаємодії з органами державного управління воно все ще залишається «суспільством в собі». Громадськість рідко та неактивно долучається до

процесу вироблення та реалізації політики, а рівень довіри та віри в реальність таких впливів є стабільно низькою. Такий стан суспільства актуалізує потребу з боку керуючої підсистеми встановити обов'язковість такої участі, тобто створити передумови для неї.

Також зазначимо, що зміна нормативно-правового забезпечення, регламентування будь-якого процесу суб'єктом є можливою, та здійснюється досить швидко, щодо змін інституційного конструкту суспільства (особливо неформальної складової) формуються за досить тривалі періоди, але саме останні формують індивідуальну поведінку та криють в собі додатковий потенціал системи державного управління. Звідси і суперечливий характер реалізації кардинального реформування та варіативність його результатів. За умови обрання зовнішніх орієнтирів для трансформації необхідно чітко досліджувати їх кореляцію з наявним станом об'єкта управління.

Відтак, на врахування в процесі реформування специфіки неформальних інститутів, пошук шляхів здійснення коригуючих впливів на їх негативні прояви та превенцію розвитку негативних тенденцій у громадянському суспільстві повинна бути спрямована увага суб'єкта державного управління.

Список використаних джерел.

1. Динаміка індексу моніторингу реформ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://imorevox.org/%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B8-pdf/>. (Дата звернення: 05.10.2018)
2. Норт Д. К. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. Москва: Фонд экономической книги «Начала», 1997. 180с.

МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, к.і.н.*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ

Феномен поліетнічності є ключовим фактором для подальшого процесу державотворення у будь-якій країні, для України ж це особливо важливий аспект сьогодення, зважаючи на активацію її інтеграції у європейське співтовариство. Сьогоднішня динаміка економічного та політичного життя народів, а також зростаюче усвідомлення цінності етнічної культури дають підстави вважати, що у майбутньому все людство перетвориться на поліетнічну цілісність.

Беручи до уваги невідповідність етнічної і політичної карт світу, територіальна організація етнонаціональної сфери більшості держав є синтезом територіальних структур окремих етнічних спільнот і груп. Поліетнічність держави (як складний і своєрідний феномен розвитку геоетнополітичних взаємин) визначається не самим фактом наявності представників різних етнічних спільнот, а множинністю ареалів корінних етнічних територій.

Не всім країнам вдалося і вдається нині забезпечити мирне співіснування різних етнічних, мовних або релігійних спільнот. Тобто поліетнічність не завжди виступає як джерело соціального і культурного збагачення. За певних умов вона породжує й міжетнічні протистояння. Як наголошується в одному з документів ООН, «конфлікти на етнічному ґрунті можуть супроводжуватися насильством і руйнуванням, викликати у відповідь дії репресивного характеру, ставити під загрозу єдність держав, на території яких вони відбуваються, і створювати небезпеку втягнення в них сусідніх країн» [2, с. 87].

Поліетнічність – сукупність історично сформованої спільності людей, «проживають на певній території, що володіють різномовною мовою, культурою, національною самосвідомістю, іноді належать до різних релігійних груп, але не ідентифікують себе з громадянами одного і того ж політичної й економічної єдності». Її, на думку дослідників, слід відрізнити від багатонаціональності – «сукупності громадян, що володіють різномовною культурою, різномовною мовою, іноді належать до різноконфесійних груп, але проживають на певній території, що характеризується єдністю зовнішньої і внутрішньої політики, а також тісними економічними зв'язками». Це уточнення набуває особливої актуальності, беручи до уваги той факт, що в Україні, на відміну від інших держав, наприклад від Австралії чи США, де представники різних етносів, національностей мають свою праатьківщину і при бажанні для них цілком реальна рееміграція (що і мало місце в певні історичні періоди),

Україна – поліетнічна держава. Поліетнічність – необхідна умова розвитку цивілізації, є об'єктивним фактором співіснування різноманітних етнонаціональних спільнот у межах однієї держави. Значна частина населення України – національні меншини, причому характер абсолютної більшості меншин такий, що вони відрізняються від корінної нації мовою, традиційним способом життя, релігією та культурою.

Перед сучасною Україною постають ті ж самі проблеми, що і перед іншими країнами з багатонаціональним населенням. Населення України складається з представників більш ніж 130 національностей, і від самого початку формувалось як багатонаціональне, що значно збільшувало можливості спілкування людей різних національностей та верств населення. Згодом це стало однією з традиційних особливостей, наклавши певний відбиток і на психологічний склад характеру населення.

Характерною рисою формування національної ідентичності громадян сучасної України як транзитивної держави є істотна відмінність у проходженні цих процесів в окремих регіонах, серед різних етнічних, мовних, конфесійних груп тощо. Дослідження з таких ключових аспектів, як мовно-культурний, релігійно-конфесійний, регіональний, державно-політичний, геополітичний дозволяють виявити найвиразніші розбіжності в ідентифікації громадян, специфіку в єдиній українській національній ідентичності. Аналіз кожного з цих чинників дозволяє виявити процеси, що призводять до розмивання української ідентичності, утворення розривів у ній [1, с. 115].

Процес формування української нації – не завершений, і розвивається досить суперечливо. що ускладнюється повною відкритістю інформаційних кордонів сучасного українського суспільства. Це вимагає принципово нових конструктів при реалізації державної політики у сфері мас-медіа [4, с. 225]

З урахуванням специфіки етнонаціональної структури України деякі вітчизняні науковці, принципово не заперечуючи правомірності означення її як поліетнічної держави, усе ж вважають таке означення не зовсім точним. Вони пропонують відносити Україну до держав з поліетнічним складом населення, а не до типових поліетнічних країн, в яких, структурними одиницями є цілісні автохтонні етноси, конституйовані у формі національної державності [3, с. 106-107]. У сучасних умовах Української держави нова форма міжетнічного буття ґрунтується на розумінні взаємостосунків етносів, оскільки усвідомлення об'єктивної суспільної потреби у перетворенні особистості на найвищу цінність і кінцеву мету суспільного розвитку досягається лише на рідному етнонаціональному ґрунті.

Отже, в процесі державотворення необхідно зважати на поліетнічність етнічність як один з рушіїв соціального прогресу та перетворити багатоетнічний склад населення України на потужний фактор становлення державності. Майбутнє України, зокрема її перехід до відкритого суспільства, збереження національно-державної єдності та входження до світового співтовариства, багато в чому залежатиме від того, наскільки вдасться забезпечити вільний розвиток етнічних спільнот задля загального добробуту.

Список використаних джерел.

1. Андреева О.М. Особливості політики формування ідентичності в багатонаціональних державах / О.М. Андреева // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць. – Випуск 107. – Ч. 2. – Київ: ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. – С. 113-121.
2. Євтух В. Б. Етнічність: глосарій / В. Б. Євтух. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 170 с.
3. Етносоціологія: терміни та поняття : навч. посіб. / В. Б. Євтух, В. П. Тро- щинський, К. Ю. Галушко та ін. – К. : Вид-во УАННП «Фенікс», 2003. – 280 с.
4. Максименюк М. Ю. Соціально-філософський дискурс розвитку поліетнічного соціуму / М. Ю. Максименюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Випуск 40. – Запоріжжя: ЗДІА, 2010. – С. 224-229.

МУСИЙОВСЬКИЙ АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗМІН В УПРАВЛІННІ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Організаційно-правова імплементація міжнародної лісової політики на національному та регіональному рівнях розширила коло не лише учасників лісополітичних процесів, а й її творців. До інституцій, які впливають на її формування або є творцями задокументованих положень у цій сфері, належать не лише відповідні державні відомства, а й громадські організації, професійні союзи фахівців лісового господарства та комерційні структури.

Невідповідний добір інституцій та інструментів під час запровадження заходів лісової політики спричиняє її невиконання, так звані провали в політиці. Інституційна невідповідність особливо впливає на імплементацію політики на етапі її децентралізації. Політичні зміни, пов'язані з інституціями та інструментами в лісовому секторі без застосування механізмів координації, зумовлюють конфлікти та непорозуміння [1].

Конфліктна роль державних лісових служб (наприклад, в умовах, коли законодавчі органи влади вимагають дотримання природоохоронних законів, а виконавчі – запровадження проектів з економічного розвитку), вузьке бачення та лобіювання власних інтересів зацікавленими групами часто нагнітають проблеми. Інституційні невідповідності надалі ведуть до зловживань і створюють бар'єри у вигляді надмірного державного регулювання, нечітко визначеної власності, а також перекося ринку, що заважає ефективному використанню ресурсів.

Лісова політика України повинна адекватно реагувати на глобалізаційні процеси, тенденції міжнародної лісової політики і трансформаційні процеси в економіці. У процесі інституційно-законодавчого будівництва у лісовому секторі має сформуватися система інструментів лісової політики, спроможна відреагувати на ці вияви сучасності.

Нинішній стан українського лісового сектору не виправдовує суспільних сподівань і не цілком задовольняє національні потреби через недосконалість правничо-інституційного поля, зокрема через суперечності та неоднозначні положення у законодавстві, нечітко визначені права власності, податковий прес, високі операційні витрати, використання бартеру, дефіцит деревини, самовільні рубання, посилення деградації та виснаження лісів, неналежне фінансування лісогосподарських заходів, брак інвестицій на прийнятних засадах.

Унаслідок тривалого функціонування командно-адміністративної системи у суспільстві громадськість практично позбавлена важелів впливу на лісову політику. Результати опитування громадян у гірських районах Львівській області засвідчили, що 95 % респондентів упевнені, що їхню думку ігнорують під час прийняття рішень щодо охорони і використання лісів. І це насправді так, а соціальна криза спонукає до порушень лісового господарства.

Інтенсивність і незворотність політичних, економічних і соціальних реформ зокрема залежить від тиску на установи, який чинить світова економічна система та міжнародне співтовариство, а також ситуацій, що виникають безпосередньо в межах лісового сектору. Реформування інституційного середовища є визначальною передумовою для успішної трансформації лісового сектору в Україні [2].

Загальні засади державного управління є рушіями реформ. Існує прямий зв'язок між існуванням ефективних демократичних інституцій та успіхом політичних реформ. Інша передумова – наявність сприятливого

клімату для реформ у межах лісового сектору, що потребує фаховості та ініціативності від керівників сектору. Фахівці мають донести своє розуміння і бачення реформ суспільству та державним органам законодавчої та виконавчої влади.

Політичні, соціальні й економічні умови швидко змінюються; разом з ними зазнають змін і виробничі умови в лісовому секторі. Щоби адаптуватися до них, потрібно прийняти лише рамкові політичні умови концепції, спрямовані на досягнення сталого розвитку, конкретизуючи її завдання відповідно до змін. Без адаптації до нових умов лісова політика, інструменти, системи критеріїв та індикаторів, схеми сертифікації будуть функціонувати неефективно. Тому важливо запровадити ефективний адаптивний механізм оновлення змісту рамкових умов концепції лісової політики.

Аналіз досвіду реституції лісів у колишніх соціалістичних країнах Центральної Європи засвідчив, що спочатку варто створити систему нових інституцій (спеціалізованих на дорадництві, лісовпорядкуванні, певних формах лісогосподарської діяльності) і нову систему контролю. Приватизація частини лісів є наступним кроком.

Стрімка трансформація форм власності на лісові ресурси переважно призводить до негативних наслідків, тому в Україні держава має бути власником тих земель лісового фонду, які не перебувають у приватній і комунальній власності. Від імені держави це право можуть реалізувати органи державної виконавчої влади і державні спеціалізовані лісогосподарські підприємства.

Ще один аспект перебудови державних установ полягає в їхній децентралізації внаслідок делегування функцій з управління місцевій владі, перерозподілу бюджетних ресурсів та наближення управлінського персоналу до конкретних галузей. Залучення місцевих органів державної влади з метою краще враховувати місцеві особливості є позитивним наслідком децентралізації. Але, з іншого боку, це може спричинити такі проблеми, як руйнування єдності лісової політики в масштабі всієї країни, переважання місцевих чи короткочасних інтересів над загальносуспільними у становленні сталого лісового господарства та нестачу інформації для належного контролю й порівнювання. Децентралізація також може спричинити перетин сфер повноважень різних відомств на місцевому рівні, що зумовить зниження ефективності лісової політики.

Політика децентралізації охоплює адміністративні та фінансові питання. Вона означає передачу більшості владних повноважень на регіональний і місцеві рівні. Така політика сприятиме зменшенню фінансової залежності лісовласників від центральних органів влади. Державним лісогосподарським підприємствам потрібно надати більше прав у виборі ефективних форм оренди, лісозаготівельних і лісокультурних технологій, організації ведення лісового господарства.

Основними питаннями, на які має відповісти уряд під час реформування лісової політики, можна вважати такі: як організувати державну лісову адміністрацію на різних рівнях і з якими повноваженнями; яку політику реалізувати і за допомогою яких засобів; якою є роль держави, громадськості й приватного сектору; як узалежнений лісовий сектор від інших секторів економіки?

Більшість установ лісового господарства в державному секторі погано пристосовані та недостатньо оснащені для переходу від традиційних методів державного до недержавного фінансування або для участі в конкурентній боротьбі за нові джерела міжнародного фінансування. Доступ до нових джерел фінансування є величезним викликом, який пов'язаний з чинними інституційними обмеженнями. Тому установам лісового господарства в державному секторі необхідно більшою мірою виявляти підприємницький характер, аби реагувати на змінний попит споживачів і генерувати кошти для оперативної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Герман Дейлі. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2000. – 312с.
2. Пірс П. Основи економіки лісового господарства: Пер. з англ. – К.: ЕКО-інформ, 2006. – 224 с.

НАГОРНА ГАННА ОЛЕКСІВНА

провідний фахівець відділу з координації наукової роботи та докторантури ОРІДУ НАДУ при Президентові України, старший викладач кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В процесі розбудови української держави перед системою державного управління виникла сукупність невирішених раніше проблем, розв'язання яких неможливе без реалізації відповідного комплексу державних реформ. В Україні започатковано та реалізується ряд реформ, основними з яких відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» є: децентралізація, адміністративна, антикорупційна, судова, правоохоронної системи, енергетики, системи національної безпеки і оборони, охорони здоров'я, податкова реформа, освіти, господарства, реформа державних закупівель [3] тощо.

В Україні процес децентралізації розпочато в 2014 році з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Законів «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Проте, процес децентралізації стикається з певною низкою проблем, саме тому з метою ефективної організації процесу здійснення реформи існує необхідність використання новітніх, сучасних методів. Так, ефективну реалізацію всіх етапів реформування забезпечить використання соціального проектування у взаємозв'язку з його методами на кожному з них.

Опираючись на аналіз наукових джерел з питань соціального проектування (далі - СП), можна зазначити, що СП має певний інструментарій, який складається з набору методів, заходів, дій, принципів, що в свою чергу направлені на вирішення суспільно значимих проблем. Основуючись на положенні, що процес соціального проектування складається з послідовних етапів, кожному з яких відповідає визначений набір методів, які використовуються для теоретичного та практичного обґрунтування майбутніх змін суспільних процесів, явищ, об'єктів шляхом розробки альтернатив їх розвитку з урахуванням потреб та інтересів населення, можна зробити висновок, що СП в процесі децентралізації відображається через сукупність послідовних методів, які направлені на впровадження соціальних інновацій відповідно до потреб та інтересів населення шляхом розробки альтернативної моделі майбутнього стану об'єкту реформи, що виступає науковим підґрунтям для її розробки та реалізації.

У зв'язку з цим, запровадження соціального проектування в процес підготовки та реалізації реформи децентралізації віддзеркалюється у формуванні підходу до використання СП в процесі її здійснення, необхідність якого зумовлена тим, що проблема ефективного процесу реформування все ж таки залишається не вирішеною. Обґрунтування такого підходу дозволяє удосконалити існуючі підходи до використання соціального проектування в державному управлінні [1].

Такий підхід передбачає запровадження соціального проектування до кожного етапу реформування. Так, процес реформування повинен починатися з ініціативи відповідних суб'єктів, до яких можна віднести представників Уряду, Верховної Ради України, Офісу впровадження реформ, громадських організацій, органи державної влади, громади тощо. Після відповідної ініціативи необхідним є створення ініціативної групи, яка забезпечить збір інформації, виявлення недоліків існуючого стану в суспільстві, визначення відповідної проблеми, на вирішення якої буде направлено реалізацію реформи, а також аналіз наявних ресурсів. Якщо за результатами дослідження вирішення проблеми є актуальним, своєчасним та відповідає наявним ресурсам, приймається рішення про проведення відповідної реформи. Виходячи з твердження, що реформа є переходом від існуючого стану до бажаного, відповідно до запропонованого підходу методами соціального проектування необхідно визначити невідповідність існуючої ситуації, причини виникнення такої, визначити недоліки сучасного стану суспільного розвитку на основі аналізу потреб та інтересів населення. На підставі проведеного аналізу, у разі прийняття рішення про проведення реформи, в подальшому створюється проектна група, яка формулює проблему і визначає цілі та завдання реформи, в подальшому відповідає за її підготовку, розробку, прийняття та реалізацію, а також оцінку та моніторинг [2]. Така процедура є актуальною і в процесі децентралізації.

Якщо роздивлятися комплексний підхід до використання СП в процесі здійснення відповідної реформи більш детально, слід зазначити, що процес соціального проектування включає відповідні етапи, до яких можна віднести: соціальний заказ, збір інформації, паспортизація об'єкта, визначання цілей, вибір стратегії проектної діяльності, створення програм проектної діяльності, прогнозування, розробка на основі прогнозу варіантів майбутнього, конструкт, проектування системи, впровадження моделі. Кожному з цих етапів відповідають певні методи, наприклад, метод Делфі, синектики, дорожніх карт, екстраполяції, моделювання, синектики, методика форсайту тощо. Виходячи з того, що СП охоплює весь процес реформування, використання соціального проектування на певних етапах відповідної реформи, зокрема децентралізації, надасть змогу систематизувати дані методи, тим самим забезпечуючи певну логічну послідовність їх використання, що дозволить сформувати наукове підґрунтя для підготовки та реалізації реформи, а також:

- забезпечить новий формат організаційного процесу реформування шляхом виявлення найбільш раціонального варіанту переходу від існуючого стану до бажаного;
- забезпечить послідовність реформи, так як специфіка соціального проектування передбачає виконання кожного наступного етапу тільки за умови виконання попереднього;
- зробить процес реформування більш гнучким та адаптивним до імовірних змін за рахунок розробки декількох альтернатив можливого розвитку подій, а також врахування можливих ризиків на кожному етапі такого розвитку, що дозволить більш швидко реагувати на зовнішні та внутрішні зміни;
- забезпечить взаємозв'язок державних інтересів та суспільних потреб шляхом залучення представників громадськості та бізнесу, що дозволить мобілізувати творчий потенціал широких мас, стимулювати залучення громадян до вирішення суспільних проблем в умовах децентралізації;
- досягти ефективності та результативності політики реформування за рахунок врахування інтересів зацікавлених сторін при формулюванні цілей соціального проектування, а також орієнтації СП на досягнення соціально значимих результатів, що корелюють з потребами суспільства.

Список використаних джерел.

1. Крючков Ю.А. Теорія і методи соціального проектування / під загальною редакцією Ю.А. Крючкова. М.: Фонд «НАН», 2007. 236 с.
2. Національна рада реформ: досвід, досягнення, уроки // Посібник реформатора. Електрон. версія. К. 2017. URL. <http://how-to.reforms.in.ua/>
3. Пріоритетні реформи // Національна Рада Реформ: офіційний сайт. URL. <http://reforms.in.ua/ua/skorkardy>

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:
КОНЦЕПЦІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ**

Запровадження галузі знань «Публічне управління та адміністрування» ще більше актуалізувало назріле уже до того питання коректного використання термінологічного апарату науки державного управління. Причому різнобій у визначенні змісту понять проблема не тільки теорії. Аби зробити кожен новий крок на шляху до істинного знання, науковці мають спілкуватися «на одній мові». Але не менше значення це має для впровадження наукових засад в практику управління. Управлінці-практики не зможуть знаходити спільну мову як з науковцями, так і між собою, черпаючи знання з джерел, які по різному тлумачать зміст базових понять теорії публічного управління.

Наразі суперечливі визначення і змісту, і співвідношення понять «публічне управління», «державне управління», «урядування», «врядування», «публічне врядування», «публічне адміністрування», «муніципальне управління», «місцеве управління», інші пов'язані з тим, що вони ґрунтуються на теоретико-методологічних підходах, які уже втратили інструментальне значення, на нетворчому використанні положень зарубіжних теорій, нерідко просто на некоректних перекладах з інших мов. Передумови для цього були закладені, певною мірою, ще при запровадженні галузі науки «Державне управління». «Державне» було перекладено як «Public» – публічне, а не «Stats» – державне, «Управління» – «Administration» – адміністрація (адміністрування), а не «Management» – управління.

У 90-х роках минулого століття в Україні про «публічне управління» як вид діяльності не йшлося. Тільки перші кроки робило державне управління і місцеве самоврядування. Але належить визнати, що, по суті, запровадженням галузі науки «Державне управління» закладалися підвалини майбутньої галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Так, серед наукових спеціальностей до останнього часу зберігається спеціальність 25.00.04 – «Місцеве самоврядування», хоча в Конституції України державна влада і місцеве самоврядування чітко розмежовані (Ст.7 і Розділі XI) [4].

Тлумачення змісту поняття «публічне управління», яких уже налічується чимало, за змістом суттєво відрізняються одне від одного [1, 9, 10, ін.]. Певно, найбільш коректним буде визначити його за суб'єктами. Отже, суб'єктами публічного управління постають органи публічної влади, тобто органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Такі визначальні характеристики публічного управління, як відповідність потребам суспільства, результативність і ефективність, демократичність, взаємодія з суб'єктами – представниками приватного і громадського секторів, – не обумовлюється самою його назвою. Вони залежить передусім а) від характеру державного управління і управління в системі місцевого самоврядування і б) від ступеню цілісності системи. Це має бути не механічне поєднання двох систем, а цілісність, що характеризується новою підсистемою взаємозв'язків і взаємодій, а відтак і результатом, що принципово відрізняється від арифметичної суми результатів державного і муніципального та місцевого управління.

Можна сказати так: якісні характеристики публічного управління будуть обумовлюватися теоріями і концепціями, покладеними в основу розбудови його системи.

Одним з досягнень науки державного управління стало обґрунтування адаптивного підходу до використання зарубіжних практик публічного управління. Йдеться про впровадження зарубіжного досвіду через «мультикультурну траєкторію, що є поєднанням з кращими напрацюваннями інших країн», і через «контекстуальну траєкторію, згідно з якою рішення щодо складових елементів системи приймається з огляду на контекст: ситуацію та обставини, які утворюють її» [5. с.13-14]. У численних працях здійснено ґрунтовний аналіз зарубіжних теорій публічного управління в їх історичній ретроспективі.

Проте, як не можна механічно переносити на український ґрунт зарубіжний досвід, точно так не можна копіювати і зарубіжні теорії та концепції (моделі) публічного управління, народження яких було викликано назрілими потребами реформ переважно в країнах з політико-адміністративним устроєм, політичними режимами, що уже давно склалися. У них йдеться про трансформування лише системи адміністрування з врахуванням нових соціально-економічних реалій і динамічних процесів розвитку демократичних інститутів. Адже обумовленість системи публічного управління формами державного устрою, державного правління, політичним режимом є аксіомою.

В Україні принципово інший «контекст», тобто ситуація та обставини, які утворюють її. Незважаючи на те, що минуло близько трьох десятиліть з моменту проголошення державної незалежності, ми все ще знаходимося на початковій стадії державотворчого процесу. Наша ситуація суттєво відрізняється навіть від країн Східної Європи, країн Прибалтики. Це нації, які в двадцятому столітті і раніше мали свою державність і за кілька десятиліть перебування в «Соціалістичному таборі» та в складі Радянського Союзу не встигли розгубити її базові фрагменти, втратити національну пам'ять. В Україні процес формування національних державних інститутів був перерваний ще у вісімнадцятому столітті, а потім і на самих перших кроках уже на початку ХХ ст. І після проголошення незалежності українське суспільство зіткнулося з відсутністю критичної маси національної еліти, навіть істеблішменту, який був би здатним усвідомити справжню сутність того, що відбулося, і був би готовий до сприйняття сучасних світових стандартів організації влади і управління. Для еліт і для основної маси населення історичне минуле Українського народу зводилося до Переяславської ради як «історичного акту возз'єднання України з Росією».

Теоретико-методологічна основа трансформаційних процесів в країні нагадує сьогодні набір випадкових положень зарубіжних теорій та концепцій і їх еkleктичне поєднання. Складається враження, що в теорії ми так і не позбулися комплексу меншовартості. Активно і досить професійно аналізуємо чуже, але ніяк не наважуємося заявити про своє.

Тим часом, необхідна вітчизняна теоретична концепція, яка враховувала б взаємозв'язок публічного управління з державотворчим процесом у цілому, відповідала нашим сучасним реаліям. І при цьому вбирала усе напрацьоване досі світовою науковою думкою. Це має бути система теоретичних положень, об'єднаних відповідною світоглядною і методологічною рамкою, концепція, яка слугувала б ключем для здійснення суспільних перетворень відповідно до світових тенденцій, але з урахуванням усієї сукупності національних особливостей, обумовлених історією, геополітичним становищем, сучасними реаліями країни.

Ймовірно, до кроків на цьому шляху можна віднести напрацювання в межах концепції демократичного врядування, що поступово набуває визнання [2,3, 7,8, ін.].

Сьогодні термін «Врядування» у вітчизняній науці широко використовується для перекладу на українську мову поняття «Governance», яке вперше було використано в 1989 р. у Звіті з питань світового розвитку (ПРООН). Спочатку воно вживалося у значенні способу управління, що описувався в теоріях нового державного менеджменту («New Public Management») і політичних мереж («Policy Networks»). Однак, згодом почало використовуватися у якості нової парадигми публічного управління, відображаючи переорієнтацію адміністративних реформ з «New Public Management» на системний підхід, більш повне врахування політичних, соціальних і моральних аспектів адміністрування.

Водночас починаючи з другої половини дев'яностих років минулого століття дослідниками державного управління в Україні в наукову лексику вводиться поняття «врядування» як відображення необхідності внесення сутнісних змін в систему управління суспільним розвитком за умов трансформації відносин власності, розгортання в країні демократичних і самоорганізаційних процесів [Див., зокрема: 6]. Воно знаменує і відродження національної демократичної традиції організації публічної влади і управління, що складалася впродовж багатьох століть, і закріпилася в понятті «місцеве самоврядування». Якщо самоуправа міст на засадах Магдебурзького права – це «дарований» міській громаді привілей на самоуправління, то козацьке самоврядування – це суверенне право територіального колективу самостійно врядувати (вирішувати) справи своєї життєдіяльності.

Отже:

Перше. Поняття «врядування» і «демократичне врядування», зміст яких вбирає зміст поняття «Governance» у всіх його модифікаціях («Good Governance», «Responsive Governance», «New Public Governance»), не суперечить положенням «Neo-Weberian State», відкритий для інтегрування положень найсучасніших теорій, на зразок «Digital-Era Governance» («врядування» цифрової (інформаційної) ери), мають власне коріння, що сягає часів козаччини і глибше – Руси-України.

Друге. Концепцію демократичного врядування належить розглядати в контексті формування нової парадигми управління суспільним розвитком як сукупність системоутворюючих ідей і соціальних цінностей, а також уявлень про суб'єкти і об'єкти публічного управління, їх принципово нову взаємодію, інші управлінські процеси і явища, як образ бажаного майбутнього стану вітчизняної політико-адміністративної системи. В її основу покладено розуміння держави як основного політичного інституту суспільства, утворюваного самим суспільством задля забезпечення свого збереження і подальшого поступу. Оскільки інститут держави – це механізм самого суспільства, то останнє об'єктивно зацікавлене у його дієвості. З огляду на ускладнення завдань, що постають перед суспільством під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, роль держави не може знижуватися. Йдеться лише про нові межі, форми і способи її впливу у різних сферах суспільної життєдіяльності, про обґрунтоване і закріплене Конституцією України обмеження повноважень органів державної влади на користь місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства.

Третє. Концепція демократичного врядування орієнтує на розбудову новітньої моделі публічної влади, сутнісною рисою якої має бути поєднання прямого народовладдя і його представницької форми таким чином, щоб ці форми доповнювали одна одну, нейтралізуючи властиві їм недоліки. Йдеться про конституювання Установчої гілки влади і формування її представницького органу (Конституційної асамблеї, Всеукраїнських установчих зборів...), призначенням якого має бути прийняття (схвалення) Основного Закону і внесення змін до нього, затвердження конституційних законів.

Сучасна вітчизняна політична практика переконує, що делегування суспільством парламенту практично усіх установчих функцій не виправдовує себе. Зокрема, Верховна Рада України, виконуючи установчу функцію, приймає Конституцію, сама визначає спосіб свого обрання, засади свого функціонування, депутатські привілеї і т. п. Як наслідок, в законодавчому органі не представлені інтереси переважної більшості суспільства, а результати його діяльності далекі від суспільних очікувань.

Четверте. Осягнення сутності демократичного врядування і шляхів розбудови його моделі (моделей) можливі тільки на основі системного підходу, завдяки використанню теоретико-методологічного апарату синергетики – принципів самоорганізації, нелінійності, компліментарності (взаємодоповнюваності), а також напрацювань теорії мереж, нової інституціональної теорії, концепції сталого розвитку, інших сучасних соціальних теорій і концепцій. Одним із базових принципів суспільних трансформацій на сучасному етапі є поєднання модернізації і традиційності. Якщо управлінська парадигма ігнорує притаманні конкретному суспільству характеристики, його традиції, вона може не тільки виявитися неефективною, а й загалом бути скомпрометованою.

П'яте. Ключові проблеми практичної реалізації концепції демократичного врядування можна структурувати за рівнями владного механізму.

Вищий: збалансування повноважень вищих органів державної влади відповідно до принципу поділу влади, створення механізму їх підконтрольності суспільству (конституційна реформа, прийняття відповідних законів і підзаконних актів, подальше удосконалення виборчої системи, законодавче визначення статусу парламентської опозиції, створення правового механізму відкликання депутата на вимогу виборців, введення під контроль суспільства судової гілки влади...).

Центральний: забезпечення відкритості і прозорості діяльності Центральних органів виконавчої влади, створення механізмів горизонтальної взаємодії між цими органами відповідно до цілей державної політики, їх взаємодії із загальноукраїнськими структурами другого (корпоративного, бізнесового) і третього (громадського)

секторів; раціоналізація системи територіальних органів за принципом субсидіарності, насамперед призначених надавати публічні послуги.

Регіональний і місцевий: послідовне продовження децентралізації за принципом субсидіарності, формування повноцінного місцевого самоврядування на трьох рівнях—територіальні (об'єднані) громади, райони (субрегіони), області (регіони), сформовані з урахуванням соціально-економічного, географічного, культурно-історичного, інших чинників; ліквідація двох центрів політичної влади шляхом трансформування місцевих державних адміністрацій в органи загальної компетенції з головним чином з контрольно-наглядовими функціями; «департизація» інституту глав місцевих державних адміністрацій, ін.

Демократичне врядування – це спосіб забезпечення функціонування суспільства як цілісної саморегульованої системи, завдяки чому досягаються: адекватність публічної політики потребам суспільного розвитку; реальна участь громадян у виробленні і реалізації публічної політики; об'єднання потенціалу усіх трьох секторів (публічного, приватного і громадського) задля вирішення ключових соціально-економічних і культурних проблем; постійний (а не епізодичний) контроль суспільства за публічною владою і управлінням на усіх ієрархічних рівнях.

Таким чином, ми отримуємо концептуальну основу розбудови сучасної вітчизняної моделі *багаторівневого врядування і публічного управління*. Її спроможні реалізувати тільки кадри з новим світоглядом, з високим рівнем володіння технологією політичної і управлінської діяльності. Належить не тільки внести суттєві корективи у програми підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, інших посадових осіб, а й в цілому завершити розбудову системи підготовки кадрів для органів публічної влади.

Ми уже переконалися в серйозних вадах чинної моделі представницької демократії; у нас немає можливості впродовж десятиліть поступово рухатися від «Public Management» до «*Digital-Era Governance*». Перед нами завдання забезпечити темпи державотворчого процесу, суспільного розвитку загалом, *на випередження*. Його сутність – реальне народовладдя через поєднання форм прямої і представницької демократії і адекватна йому система публічного управління та адміністрування, що акумулює найсучасніші зарубіжні практики і водночас відповідає сьгоднішнім вітчизняним реаліям та національним традиціям.

Глобальні виклики і проголошений державою курс на інтеграцію у світове співтовариство обумовлюють необхідність прориву як у теорії, так і в політико-управлінській практиці. Потрібні невідкладні і конкретні дії, спрямовані на випереджаюче теоретичне осмислення актуальних проблем суспільного розвитку, на їх своєчасне і послідовне практичне вирішення, зрештою – на реалізацію місії публічної влади як механізму самоуправління і саморозвитку суспільства.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д., Бондар І. С., Горник В. Г., Шпачук В. В. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 256 с.
2. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук.- ред. кол. : В. С. Загорський (голова), с. О. Телешун (співголова) та ін. 2011. 630 с.
3. Колодій А. Поняття і концепції демократичного врядування як напрями політичних та управлінських досліджень. В кн.: Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю. ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України, 3 квітня 2009 р. Львів, 2009. С. 10-25.
4. Конституція України. Документ 254к/96-вр, чинний. Редакція від 30.09.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 04.10.2018).
5. Лесик О. В. Становлення та розвиток вітчизняної моделі державного управління: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Одеса, 2018. 20 с.
6. Надолішній П. І. Розбудова нової системи врядування в Україні: етнонаціональний аспект. (Теоретико-методологічний аналіз): монографія. К.; Одеса: Вид-во УАДУ; Астропринт, 1999. 304 с.
7. Надолішній П. І. Демократичне врядування: питання теорії, методології і практики. Державне управління: становлення та перспективи розвитку. Науково-публіцистичний альманах. Донецьк: ДДУУ, 2012. С. 23-19.
8. Надолішній П. І. Концепція демократичного врядування: зміна парадигми у постановці проблем публічного управління (Революція гідності чи «так звана Революція гідності»?). Актуальні проблеми державного управління. 2015. Вип. 3 (спец. вип.). С. 169-177.
9. Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління» : наук. розробка / О. Ю. Оболенський, с. О. Борисевич, с. М. Коник. – К. : НАДУ, 2011. – С. 5-13.
10. Публічне управління в контексті неокласичної теорії. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Publichne_upravlinnya_v_konteksti_neoklasichnoyi_teoriyi?page=4 (дата звернення: 02.10.2018).

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ГРОМАД

Політична практика вимагає негайних змін в системі влади та політичного управління, які спроможні б були відповідати викликам глобалізації, поширення кризових явищ в світовому соціально-економічному просторі, появи нових акторів на політичній арені, та водночас, відображала би історичні, національно-культурні, етнічні та інші особливості кожної країни, кожного суспільства. Все це вимагає перегляду моделі політичного управління сучасною країною з урахуванням нових можливостей влади та самоврядних процесів, їх співвідношенню в процесі здійснення політичного управління на практиці.

На сьогодні залишається актуальною проблема оптимізації публічного управління, зокрема, його вдосконалення на регіональному та місцевому рівнях. Функціонально нова політична модель має забезпечити більш збалансований механізм державного управління та регіонального розвитку, створити можливості для завершення реформи адміністративно-територіального устрою України. Економічні ініціативи щодо регіонального розвитку мають стати одним з найважливіших компонентів державної політики економічних реформ.

Т.Татаренко в своїй монографії «Регіональний фактор у політичному житті України» [1] приділяє увагу формуванню та функціонуванню регіонів як актора здійснення децентралізації влади. В даній роботі український регіон досліджується комплексно, однак, акцент робиться на політико-правовій діяльності регіонів, особливостях історичного, природно-ресурсного, національного факторів регіонального розвитку, формуванню реального регіонального самоуправління.

Основними проблемними питаннями є: щорічне зростання розриву між регіонами - лідерами та іншими регіонами країни, що провокує зростання соціальної напруженості, відсутність точок економічного зростання в більшості регіонів країни, невідповідність системи адміністративно-територіального устрою країни стандартам ЄС. Одними із головних напрямів усунення міжрегіональної диференціації та подолання проблем регіонального розвитку в Україні є модернізація системи адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування.

Тому сьогодні в Україні однією з пріоритетних є реформа децентралізації влади, яка передбачає створення ефективної системи організації та управління соціально-економічним розвитком на місцевому рівні.

Головною метою децентралізації в Україні проголошено посилення ролі місцевого самоврядування, наділення представницьких органів територіальних громад більшим обсягом повноважень щодо управління місцевими справами, позбавлення місцевих органів державної влади повноважень щодо підготовки та виконання районних і обласних бюджетів.

Гарантія територіальної цілісності України є базовою передумовою децентралізації державної влади на користь збільшення прав регіонів в особі територіальних громад. Мета реформи – зробити громади спроможними та ефективними за рахунок власних ресурсів. Основними перевагами децентралізації державної влади є: прозорість і спрощення процесу прийняття рішень, покращення якості розгляду звернень громадян до органів влади, сприяння розвитку місцевих економік та стратегічному плануванню, більш цілеспрямоване використання видатків бюджету на місцеві першочергові потреби. Як зазначив у попередньому слові до збірки «Децентралізація в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання» прем'єр-міністр України Гройсман В.Б.: «Важливою складовою конституційної модернізації, яка триває в Україні, є реформування місцевого самоврядування на засадах децентралізації державної влади, що передбачає створення фінансово незалежних громад, спроможних ефективно вирішувати свої проблеми» [2].

Територіальна громада є базовим рівнем у системі місцевого самоврядування тому особливого значення набуває завдання зі створення точок економічного зростання як необхідної умови для збалансованого рівномірного та самодостатнього соціально-економічного розвитку громад.

Територіальні громади виступають самостійним джерелом публічної недержавної (муніципальної) влади, і ця ідея покладена в основу усієї моделі місцевого самоврядування, що реалізується в Україні. Публічна влада територіальної громади, обмежуючись територією певного населеного пункту, поширюється на всіх осіб, що перебувають на цій території. Вона спрямовується на вирішення питань місцевого значення і реалізується територіальною громадою безпосередньо, а також через створені нею органи місцевого самоврядування на основі власної самостійної та достатньої матеріально-фінансової бази.

Децентралізація сприяє демократизації місцевого самоврядування і розвитку територіальної громади, оскільки кінцевими цілями реформи децентралізації влади визначається створення та підтримка належного життєвого середовища для громадян, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєзабезпечення на відповідній території.

До важливих цілей реформи віднесено надання регіонам більших можливостей щодо прийняття рішень у сфері охорони здоров'я, комунального господарства, освіти, гуманітарній сфері, а також формування пакету інструментів фінансового характеру, що сприятимуть забезпеченню бюджетної автономії та фінансової самостійності місцевих бюджетів [4].

Особливої уваги потребує розгляд питання створення та функціонування самодостатньої територіальної громади, яка визначена базовим рівнем у системі місцевого самоврядування. Процес децентралізації публічного управління передбачає посилення спроможності територіальних громад у всіх сферах їх діяльності, що знайшло відображення в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. [3]

Під «правовою спроможністю територіальних громад» ми розуміємо правову здатність усвідомлювати та захищати інтереси громадян, що є їх мешканцями, включаючи правову допомогу. Формування спроможних територіальних громад передбачає консолідацію зусиль органів місцевого самоврядування, центральних та

місцевих органів державної виконавчої влади, інституцій громадянського суспільства, використання зарубіжного досвіду та допомоги.

Відтак органи самоврядування здійснюватимуть весь комплекс політик, що стимулюватимуть економічний розвиток території: від державного сприяння існуючих видів бізнесу до мотивування принципово нових видів економічної активності у виробництві та сфері послуг.

Майбутнє України за децентралізацією влади, яка приведе до ефективнішого управління і розвитку територій, адже з повноваженнями на місця передається і відповідальність за ту або іншу громаду, будь то село, район, місто, область. Саме відповідальність сама по собі спрацює як фільтр, як люстрація для місцевої влади, адже беручи зобов'язання за добробут людей і розвиток територій, двічі подумаєш про відповідальність. У результаті до влади на місцевому рівні прийдуть лише професіонали, люди, упевнені в собі, з необхідним багажем знань і навиків, справжні менеджери, які в умовах децентралізації зможуть розвинути свої громади і вивести їх на новий рівень. Адже чим міцніше за громаду, тим сильніше держава.

Список використаних джерел.

1. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / [за ред. А. П. Зайця]. - К. : Вид. дім «Ін Юре», 2002. - 928 с.

2. Децентралізація в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання [Текст] / Попереднє слово Голови Верховної Ради України В.Б.Гройсмана. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015, - 413с.

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 01.04.2014 № 333-р

4. Методика формування спроможних територіальних громад. Електронний ресурс: Кабінет Міністрів України; Постанова, Методика. Форма типового документа від 08.04.2015р. № 214 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF/>

НЕГОДА В`ЯЧЕСЛАВ АНДРОНОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На даному етапі продовжуються процес децентралізації повноважень у відповідності до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [2]. В межах чинної Конституції прийнято близько 30 Законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на просування реформи.

На сьогодні від органів виконавчої влади вже передана органам місцевого самоврядування суттєва частка повноважень з фінансовим забезпеченням під їх власну відповідальність. Зокрема, новелами законодавства унормовано питання передачі повноважень від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування, зокрема, повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства; надання адміністративних послуг з видачі документів дозвільного характеру та інших, зокрема щодо реєстрації та зняття з реєстрації місця проживання фізичних осіб у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці; державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень; надання відомостей з Державного земельного кадастру.

Важливими складовими реформи місцевого самоврядування є проведення секторальних реформ, особливо у сферах: освіти, медицини, земельних відносин, просторового планування територій [5].

Секторальна децентралізація передбачає формування оптимальної мережі закладів освіти, охорони здоров'я на відповідних рівнях. Тому не менш важливим є завдання з розроблення стандартів (нормативів) надання послуг у цих сферах. Їх впровадження впливає на здійснення розрахунків витрат держави на конкретну галузь та сприятиме підведенню системи освіти, охорони здоров'я на якісно новий рівень.

На 10 вересня 2018 року в областях вже функціонує 677 опорних шкіл, із них 279 - в об'єднаних територіальних громадах (далі – ОТГ) та 1196 їх філій, із них 497 ОТГ, 294,4 тис. учнів навчаються в опорних закладах, 917 класів з інклюзивним навчанням у опорних школах. Запровадження опорних шкіл та зміна статусу шкіл-філій можливе тільки за умови організації якісного підвезення дітей, що передбачає наявність шкільних автобусів та відремонтованих доріг. Для забезпечення підвезення дітей до опорних шкіл наявні 1084 шкільних автобусів, із них 473 - в ОТГ, підвозять 51784 дітей до опорних шкіл, із них 25004 - в ОТГ [3].

Реформа охорони здоров'я в контексті децентралізації влади передбачає розділення видів медичних послуг, що надаються на відповідній території, на первинну, вторинну, третинну. Зокрема, реформа передбачає етапи формування госпітальних округів як функціональних об'єднань лікарень, розташованих на визначеній території: створення округу за критеріями, затвердженими Урядом; створення госпітальної ради для координації дій та напрацювання пропозицій з організації та функціонування меддопомоги у межах госпітального округу; підготовка та затвердження перспективного плану розвитку госпітального округу (з урахуванням потреби модернізації та необхідних для цього ресурсів).

Межі округів визначають (пропонують) обласні державні адміністрації спільно з органами місцевого самоврядування. Госпітальні округи створюються як «функціональні об'єднання лікарень, розташованих на визначеній території». Межі території і, відповідно, склад кожного округу, пропонується областю, а остаточний перелік округів – схвалює Кабінет Міністрів України. Критерії формування округу, встановлені Порядком утворення госпітальних округів (постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 932) [4]. Більшість областей України визначилася з переліком госпітальних округів, створення яких розраховане на впорядкування мережі медичних

закладів та їх оптимізацію. Так, станом на 10 вересня 2018 року створено 87 госпітальних округів та 47 госпітальних ради у 22 регіонах країни [3].

Також місцевими держадміністраціями спільно з органами місцевого самоврядування розроблено і затверджено за погодженням з Міністерством охорони здоров'я спроможні мережі первинної медичної допомоги кожної області на основі яких реалізуються відповідні проекти. На сьогодні наказами Мінрегіону затверджено 512 проектів нового будівництва амбулаторій в сільській місцевості у всіх регіонах. Це: амбулаторії монопрактики на 1-2 лікаря без житла (155 об'єктів), амбулаторії монопрактики на 1-2 лікаря з житлом (152 об'єкти), амбулаторії групової практики на 3-4 лікаря (188 об'єктів), ЦПМСД на 5-7 лікарів (17 об'єктів). Регіони рухаються за визначеним календарним планом і вже розпочато будівництво 27 нових сучасних медичних амбулаторій [6].

Щодо сфери управління земельними ресурсами, слід зазначити, що важливо створити умови формування інвестиційної привабливості територій. Це передусім: законодавче забезпечення встановлення юрисдикції на всю територію ОТГ та права управління і розпорядження землями в рамках обмежень, визначених їх планувальною документацією; проведення інвентаризації земель кожної ОТГ; введення системи контролю та оперативного втручання з боку державних органів у випадку порушень законодавства у цій сфері.

В цьому році Урядом України прийнято розпорядження [7] про передачу земель у комунальну власність 665 вже створених ОТГ, в тому числі землі поза межами населених пунктів, які отримують у власність близько 760 тис. гектарів землі. Для підтримки процесу передачі земель, його моніторингу створено спеціальний сайт <http://otg.land.gov.ua/>.

Слід зазначити, що важливим для органів місцевого самоврядування є міжмуніципальна консолідація у вигляді співробітництва, яка надає реальні можливості вирішити проблемні питання розвитку територій спільними зусиллями громад. Завдяки законодавчому забезпеченню права органів місцевого самоврядування на муніципальну консолідацію, кооперацію фінансових, організаційних та інших ресурсів, створення спільних комунальних підприємств та їх спільних органів управління для вирішення проблем місцевого значення укладено 223 договорів між майже 956 радами базового рівня.

Підсумовуючи вищевикладене, важливо зазначити, що незважаючи на певні досягнення в реформі місцевого самоврядування та децентралізації влади, на вже наявні позитивні результати, Уряду спільно з Парламентом, потрібно здійснити ще низку важливих кроків та реалізувати певні законодавчі кроки.

Зокрема, пріоритетом є створення нової територіальної основи на базовому та субрегіональному рівнях для діяльності органів місцевого самоврядування і органів виконавчої влади, здійснення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, проведення секторальної децентралізації.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 2456-VI від 18 липня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2014 року №333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. Моніторинг процесу децентралізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/9162_.
4. Про затвердження Порядку утворення госпітальних округів: постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 932 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D0%BF>.
5. План пріоритетних дій Уряду на 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/serednostrokovij-plan-prioritetnih-dij-uryadu-do-2020-roku-ta-plan-prioritetnih-dij-uryadu-na-2017-rik>.
6. Мінрегіон запровадив щотижневий моніторинг ходу будівництва нових амбулаторій у регіонах, – Зубко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/minregion-zaprovadiv-shhotizhneviy-monitoring-hodu-budivnitstva-novih-ambulatoriy-u-regionah-zubko/>.
7. Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 60-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pitannya-peredachi-12>

НОВАК ГЕННАДІЙ ДМИТРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Питання транскордонного співробітництва є надзвичайно важливим та актуальним для України, зокрема в контексті і ратифікації Угоди про асоціацію та євроінтеграційних прагнень. Процеси в цій сфері сприятимуть зміцненню взаємної довіри і безпекової ситуації в регіоні.

Розвиток транскордонного співробітництва, окрім важливого політичного, економічного, культурно-освітнього значення, сприятиме також реалізації реформи децентралізації. Змінюється центр концентрації процесів із глибинно-територіальної до периферійної території, що актуалізує потребу зміну позиції «спина до спини» прикордонних районів на позицію «обличчя до обличчя». Адаже транскордонне співробітництво відіграє роль своєрідного імпульсу зростання, а транскордонні регіони – полюсів зростання. Завдяки цьому можна змінити тенденцію регіонального розвитку «центр – периферія».

Сьогодні децентралізація відкриває в напрямі транскордонного співробітництва неабиякий потенціал для різних регіонів шляхом активізації горизонтальних зв'язків і торговельно-економічної співпраці, а й залучення іноземних інвестицій, що є ключовим завданням і часто проблемним моментом в Україні, вироблення спільної стратегії в питаннях екології та охорони довкілля (знову-таки, надзвичайно актуальна тема), розвитку транспортної і прикордонної інфраструктури, поглиблення культурних, комунікаційних зв'язків, розвитку туризму.

Для сучасної України транскордонне співробітництво відіграє роль своєрідного полігона для апробації європейського законодавства та європейських механізмів фінансової підтримки. Транскордонне співробітництво є вагомим чинником процесу європейської інтеграції та створення Європи без внутрішніх кордонів, що цілковито відповідає пріоритетам політичного розвитку нашої держави [1, с. 115].

Формування транскордонних кластерів, транскордонних технологічних парків та інших інноваційних форм транскордонної співпраці відповідають нормам європейського законодавства, розроблення концепції загальнодержавної програми транскордонного співробітництва і трансрегіональної співпраці, єдиних нормативно-правових стандартів утворення та діяльності єврорегіонів, необхідності зміцнення інституційної бази як рушійної сили транскордонної та трансрегіональної співпраці, кадрової політики на рівні органів місцевого самоврядування, визначення координуючого органу виконавчої влади, відповідального за реалізацію політики транскордонної і трансрегіональної співпраці, удосконалення прикордонної та митної інфраструктури, що особливо важливо у зв'язку з візовою лібералізацією.

Досвід європейських країн свідчить про те, що розвиток транскордонного співробітництва безпосередньо залежить від стану національного правового забезпечення його розвитку, а також державної регіональної та інтеграційної політик.

Інституційно-правове забезпечення розвитку транскордонного співробітництва в Україні складають міжнародні нормативно-правові документи, ратифіковані Україною, міждержавні угоди, національне законодавство, міжрегіональні угоди, угоди між учасниками, зокрема, єврорегіональних утворень, які стосуються транскордонного співробітництва.

Основним нормативно-правовим документом, що регулює транскордонне співробітництво в Україні, є Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року. Цей Закон регулює правові, організаційні та економічні відносини у сфері транскордонного співробітництва та конкретизує джерела фінансування проектів (програм) в рамках такої співпраці. Зазначимо, що впродовж 11 років не було внесено жодних суттєвих змін чи правок до цього документу. Лише у 2010 році в Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про транскордонне співробітництво» було зазначено, що «для спільного фінансування проектів (програм) транскордонного співробітництва може використовуватися міжнародна технічна допомога, кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій згідно із законодавством України» [3].

Водночас в Україні головним документом, що визначає регіональну політику у сфері транскордонного співробітництва, є Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року, у якій розвиток транскордонного співробітництва зазначається з-поміж основних завдань по двох стратегічних цілях. Крім того, одним з інструментів реалізації Стратегії є державні програми розвитку транскордонного співробітництва, які передбачають консолідацію зусиль, спрямованих на сприяння розвитку єврорегіонів, ліквідацію інфраструктурних та адміністративних бар'єрів для активізації співпраці прикордонних територій, провадження спільної діяльності у сфері малого та середнього бізнесу, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, розбудову їх виробничої та соціальної інфраструктури [2].

Слід констатувати, що, незважаючи на підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 27 червня 2014 року та ратифікацію 11 травня 2012 року Протоколу №3 до Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями, які б мали стати важливим імпульсом для активізації транскордонного співробітництва, процес ратифікації першої та імплементації другого відбувається досить повільно [7, 4]. Зокрема, у 2013 році був розроблений законопроект «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів у зв'язку з ратифікацією Протоколу №3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС)», напрацьований Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, але так і не поданий на розгляд законодавчого органу.

Сьогодні в Україні приділяється значна увага розвитку транскордонного співробітництва. До активів у цій сфері можна віднести:

- створену розгалужену договірно-правову базу для такого співробітництва з Європейським Союзом і з країнами-сусідами, що дозволяє розвивати співпрацю в різних формах на міждержавному рівні та на рівні місцевих органів виконавчої влади, територіальних громад;

- встановлення правових механізмів конкурсного відбору, підготовки та реалізації спільних з державами ЄС проектів прикордонного співробітництва: створено Державний фонд регіонального розвитку, що дає змогу розширити можливості фінансування інвестиційних проектів транскордонного співробітництва, які відповідають Державній стратегії регіонального розвитку та регіональним стратегіям;

- прийняття державних програм розвитку транскордонного співробітництва [5, с. 76].

Однак слід визнати, що ефективність транскордонного співробітництва в рамках єврорегіонів є недостатньою, і для його покращення потрібно вдосконалити законодавство в цій сфері, а також вирішити питання організаційного, фінансового характеру щодо підготовки фінансування проектів транскордонного співробітництва, створення кластерів, транскордонних індустріальних парків тощо. Крім того, стримуючими факторами є:

- слабкий розвиток прикордонної інфраструктури, зокрема транспортної, у тому числі автомобільних шляхів, які ведуть до пунктів пропуску, мостів, поромних переправ, системи попередження про стихійні лиха та захисту від надзвичайних ситуацій;

- недостатнє використання туристичного потенціалу та спільної культурної спадщини прикордонних регіонів;

– повільне впровадження сучасних методів контролю в пунктах пропуску на кордоні та відсутність безвізового режиму, що не сприяє розвитку співробітництва;

– обмежені фінансові інструменти реалізації спільних проектів та нерівний доступ українських учасників до них у рамках програм прикордонного співробітництва ЄІСП та Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону [6, с. 113].

Таким чином, для активізації транскордонного та міжрегіонального співробітництва необхідна концентрація зусиль та ресурсів на таких пріоритетних завданнях:

– забезпечення ефективної реалізації державної програми транскордонного співробітництва;

– прийняття парламентом проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва» (№4775), яким вносяться зміни до ключових законів «Про транскордонне співробітництво», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про ратифікацію Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС)»;

– проведення МЗС, Мінекономрозвитку та Мінрегіоном консультацій з Європейською Комісією щодо збільшення обсягів фінансової допомоги та розширення джерел фінансування з боку ЄС.

Список використаних джерел.

1. Грицяк І. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: [монографія] / І. Я. Грицяк. – К. : К.І.С., 2006. – 398 с.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року // Офіційний вісник України від 09.09.2014, № 70, стор. 23, стаття 1966, код акту 73740/2014

3. Про внесення змін до Закону України «Про транскордонне співробітництво»: Закон України від 21.01.2010. Офіційний сайт Верховної ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>,

4. Протокол №3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС): Закон України №4704-VI від 16.05.12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_947

5. Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 125 с.

6. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції : монографія / Н. А. Мікула, В. В. Засадко. – К. : НІСД, 2014. – 316 с.

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/>

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н*

КОВТУН ЮЛІЯ ЄВГЕНІІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНЦЕПТ «ОПТИМІЗАЦІЯ» В ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Поняття оптимізації, оптимального управління використовується у багатьох галузях людської діяльності. Пошук оптимальної моделі діяльності здійснюється в управлінні фінансовими потоками, економічними та політичними рішеннями, у взаємодії політичного керівництва та публічного управління. Стає очевидним, що оптимізація виступає як метапроблема науки, виявляючи єдність природних і соціальних явищ, але оптимізація повинна здійснюватися передусім заради самої людини.

«Оптимальний (від лат. *optimus* – найкращий) – це найкращий з можливих варіантів чогось, найбільш відповідний цьому завданню, умовам» [3].

Процес оптимізації соціальної діяльності безпосередньо пов'язаний з управлінням і, в силу цього, пронизує усі інші види діяльності, конкретизуючи і набуваючи неповторні риси. У існуючій літературі багато робіт присвячені оптимізації конкретних видів діяльності, природничим, технічним, економічним аспектам, але лише останнім часом процес оптимізації став розглядатися в якості самостійного об'єкту дослідження в сфері публічного управління. Проблема оптимізації діяльності дуже багатогранна, вона включає масу загальнотеоретичних і прикладних аспектів. Аналіз процесу оптимізації діяльності як самостійного явища дозволяє встановити об'єктивні передумови можливості його існування. Типовими видами оптимізації є вибір найкращої із можливих у певному відношенні системи. Метою оптимізаційної діяльності є отримання оптимальної системи.

Процес побудови ефективної системи публічного управління повинен відбуватися з урахуванням особливостей і тенденцій сучасного розвитку нашого суспільства. З урахуванням процесів глобалізації та інформатизації, за яких оптимізація системи публічного управління є необхідною умовою її ефективності. Оптимізацією вважаємо – вибір оптимального із можливих в даних умовах варіанту виконання поставлених задач, цілеспрямований процес досягнення максимально можливого значення ефективності функціонування системи публічного управління. Оптимальне управління передбачає вибір і здійснення кращої програми дій для досягнення саме бажаного стану керованого об'єкта впливом на параметри управління. Тому коли йдеться про оптимізацію

органів публічної влади, то передбачається не лише вибір відповідної моделі системи, а й набуття органами публічної влади найвигідніших характеристик для успішного виконання завдань, що поставили перед державою.

В науці публічного управління та юридичній науці давно ведеться дискусія стосовно найкращих методів та способів організації діяльності органів публічної влади. За своєю сутністю вона зводиться до найвигідніших характеристик, найбільшої ефективності певного процесу. На сьогодні, з впевненістю можемо стверджувати, що оптимізація перейшла зі сфери точних наук в сферу гуманітарних і, зокрема юриспруденцію. Універсальність її перш за все в тому, що вона має широке коло використання – це можна стверджувати як, щодо системи законодавства України, так і щодо системи органів публічної влади.

Оптимізація діяльності органів публічної влади має бути спрямована на: 1) створення постійно діючої системи взаємної комунікацій; 2) підтримку громадських ініціатив інститутів місцевого самоврядування, які, здатні активізувати громадян до розв'язання суспільних проблем і відкривають можливості щодо отримання інформації про хід реалізації державних програм; 3) створення і функціонування консультативних комітетів, громадських рад з метою отримання рекомендацій з конкретних питань, що розглядаються органами місцевого самоврядування [4].

На жаль, досі поняття «оптимізація» не закріплене на законодавчому рівні, так відповідно до Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09.12.2010 року [1], вказано, що оптимізація системи центральних органів виконавчої влади проводиться з метою усунення дублювання повноважень системи центральних органів виконавчої влади, забезпечення скорочення кількості управлінського апарату й витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління. Разом з тим не дається чіткого визначення поняття оптимізація. Така ж ситуація прослідковується і в Постанові Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014 року [2]. Тому з огляду на напрацювання вчених, можна дійти висновку, що оптимізація – це процес, спрямований на вдосконалення чинної нормативно-правової бази, що забезпечує досягнення максимального результату за наявних реальних умов з метою розробки концепції стратегії розвитку законодавства у певній сфері.

Вважаємо, що оптимізація публічного управління в Україні є вкрай необхідною. Разом з тим, безперечно, оптимізація повинна бути виваженою, виправданою з позиції практики.

Формування ефективної національної системи публічного управління повинно будуватися з урахуванням світових тенденцій суспільного розвитку і принципово нової парадигми, де в центрі уваги знаходиться людина та якість її життя.

Нова якість системи публічного управління може бути отримана за умови безпосереднього процесу вдосконалення органів публічної влади, оскільки безпосередність і системність дозволять врахувати і вчасно реагувати на фактори ризику і виникнення суперечностей, взаємозв'язки та цілісність системи.

Оптимізація дасть змогу привести систему органів публічної влади до стану, який давав би можливість найбільш ефективно виконувати свої завдання, функції, надавати адміністративні послуги.

Список використаних джерел.

1. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів від 10 вересня 2014 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Словник іншомовних слів [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.supermodern.narod.ru/slovyk_meln/slova/o.htm
4. Левчук М. Г. Взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань в умовах децентралізації державно-управлінських послуг [Електронний ресурс] / М. Г. Левчук // Державне управління: теорія і практика. – 2008. – № 1 (7). – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej7/index.htm>

ОЛЕФІР ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУТ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний етап реформування державного управління характеризується певною проблематичністю. Прагнення управляти – це й управляти ефективно і демократично – нерідко стає недосяжною метою для багатьох державних утворень. І причиною тут є не тільки дефіцит відповідних (у тому числі і кадрових) ресурсів, але й рівень компетенції, що мають відповідні інституції. Одним словом, треба мати на увазі, що прагнення держави управляти будь-якими суспільними відносинами, нерідко не приводить не тільки до успіху, а й взагалі до можливості використовувати цей інструмент.

Це обумовлено тим, що, на наш погляд, в Україні в силу історичних чинників та сучасної суспільно-практичної дійсності, ще й досі панує думка, що суспільство та всі процеси, що відбуваються в ньому виступають в ролі об'єктів управління. Метою власне самого управління уявляється їхнє впорядкування у процесі вироблення й досягнення мети. При цьому передбачається, що ця мета визначається якимось суб'єктом, в нашому випадку державою, який знає, яким повинне бути суспільство, і в стані впливати на нього. Таким чином, суб'єкт управлінського впливу представляється таким, що височіє над суспільством і покликаний вирішувати його долю. Саме ці проблеми притаманні і сфері виконавчої служби України, яка протягом всієї сучасної історії виконувала тільки приписи судів та органів влади, тобто захищала інтереси держави. Але останнім часом, в системі виконавчої служби відбулися, можна сказати революційні зміни, які започаткували створення інституту приватних

виконавців, на що з надією і оптимізмом дивиться як бізнес, так і пересічні громадяни, сподіваючись на реалізацію та захисту своїх прав.

Проте дослідження децентралізації примусового виконання рішень в Україні, аналіз сутності і особливостей становлення та розвитку інституту приватних виконавців та його вплив на реформування системи виконавчої служби стає вкрай необхідним.

Позиціонування Україною євроінтеграційних намірів вимагає здійснення реальних кроків у напрямі наближення вітчизняної системи публічного управління до стандартів європейського співтовариства. Не є винятком і сфера виконання судових рішень, яка потребує суттєвої модернізації. Основною метою реформи виконавчої служби є радикальна зміна діючої у нашій державі системи примусового виконання рішень на більш оперативну і ефективну, зручну для стягувачів, а також максимально не корупційну.

На даному етапі, безперечно, не можна прирівнювати статус приватного виконавця до статусу державного. Повноваження приватного виконавця мають бути обмежені. Незважаючи на всі позитивні ознаки, які притаманні приватним виконавцям, у компетенції державних виконавців мають залишитися справи, що стосуються державного інтересу, державного майна, прав дитини тощо. До того ж необхідно сформувати систему для сертифікації приватних виконавців, створити дієву систему контролю за їх професійною діяльністю. І, звичайно ж, необхідно чітко розмежувати повноваження «приватників». Наприклад, у деяких країнах, де діють приватні виконавці, у перехідний період, 3–5 років, їх компетенція не поширювалась на випадки, коли у справі відповідачем була держава, а також на майнові справи [2, с.86].

Отже, до передумов застосування зарубіжного досвіду в сфері виконання рішень в Україні слід віднести:

– необхідність наближення законодавства України у сфері виконання судових рішень та рішень інших органів до стандартів ЄС;

– неефективність вітчизняного інституту виконавчого провадження, подолання якої можливе у разі врахування позитивного досвіду організаційно-правового забезпечення цієї сфери;

– потреба гармонізації інституту захисту прав та основоположних свобод людини і громадянина, складовою якого є система забезпечення виконання рішень суду і органів влади;

– відсутність дієвих механізмів взаємодії державних та приватних виконавців з правоохоронними, судовими та іншими органами влади [3, с.30-31].

Враховуючи характерні ознаки та форми перерозподілу владних повноважень у сфері примусового виконання рішень, доцільно виокремити централізовані та децентралізовані системи виконавчого провадження. При порівнянні ефективності централізованих та децентралізованих систем виконавчого провадження які застосовуються в світі, то слід зазначити, що на думку П.Макушева: «найефективнішими виявляються ті з них, які функціонують у країнах, де населенню притаманні високий рівень правової культури, повага до закону, де розроблені складні системи взаємодії державних і саморегулюючих організацій (держави, банки, колективні агентства тощо) [1, с. 37]. Централізована система виконавчого провадження включає в себе: єдиний державний орган примусового виконання; механізми правового регулювання процесу виконання судових актів та актів інших органів. Серед країн з централізованою системою виконавчого провадження можна виокремити: Республіку Вірменію, Швецію, Фінляндію, Іспанію, Данію та інші. В Україні до останнього часу примусове виконання рішень судів та інших органів було виключно компетенцією Державної виконавчої служби України, яка діяла в системі Міністерства юстиції України, а державні виконавці, які виконували повноваження з примусового виконання рішень були державними службовцями [4, с.255].

Для децентралізованої системи характерне навпаки делегування державою повноважень щодо виконавчого провадження недержавним організаціям та приватним особам. Такі системи функціонують, наприклад, в США, Канаді, Франції, Німеччині та деяких інших державах.

Окрім того, децентралізація проявляється також і в правовому регулюванні процесу примусового виконання. При цьому відсутній єдиний правовий механізм, а порядок та умови виконавчого провадження встановлюються актами делегованого законодавства.

Серед науковців реакція на появу інституту приватних виконавців доволі неоднозначна: дехто вважає це позитивним нововведенням, яке добре вплине на роботу Державної виконавчої служби (ДВС) та на виконання рішень у цілому. Інші ж заявляють, що цей інститут використовуватиметься як інструмент рейдерства та поповнення лав колекторів у країні.

Підсумовуючи, зауважимо, що реформа у сфері виконавчої служби необхідна і є сьогодні, як ніколи, на часі. Треба визнати, що запровадження інституту приватних виконавців дасть можливість створення здорової конкуренції між державними та приватними виконавцями, усунення монополії держави на примусове виконання рішень, а застосування принципів відкритого урядування, передбачатиме відкритість та прозорість виконавчого провадження, їх підзвітність не тільки органам влади, а й громадянам. А відкрита та прозора влада є запорукою формування і реалізації ефективної публічної політики, спроможної забезпечити права людини та громадянина, зміцнити довіру громадян до влади, нащо має бути націлена робота виконавчої служби.

Список використаних джерел.

1. Макушев П. В. Міжнародний досвід правового регулювання діяльності представників державних органів у виконавчому провадженні / П. В. Макушев // Альманах міжнародного права . – 2014. – № 6. – С. 33–40.

2. Сіверін Д.В. Зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, та його адаптація до вітчизняної правової системи / Д.В.Сіверін //Європейські перспективи. – 2014. – № 3. – С.86.

3. Теремецький В.І. Застосування зарубіжного досвіду в сфері виконання юрисдикційних рішень в Україні / В.І.Теремецький, Л.В.Крупнов// Адміністративна юстиція в Україні.–2016. –№ 4 (45).– С.30-31.

4. Фіолевський Д. П. Державна виконавча служба в Україні : навч. посіб. / Д.П. Фіолевський, с. Ю. Лобанцев, Є. І. Мезенцев. – К. :Алерта, 2004. – 564 с.

САЙТИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВЛАДНО-ГРОМАДСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сайт органу публічної влади – це дзеркало, в якому відображується діяльність органу влади та його відношення до людей. Це «вікно можливостей» для громадян задовольнити свої інформаційні та комунікаційні потреби в умовах децентралізації. Адже при цьому більше повноважень та відповідальності передається на регіональний рівень.

Порядок оприлюднення у мережі Інтернет та зміст інформації про діяльність органів виконавчої влади регулюється чинною постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 [3].

В Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки (далі – Національній стратегії), затвердженій указом Президента України від 26.02.2018, зазначено, що «взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю залишається малоефективною через недостатню прозорість діяльності цих органів» [4].

Система державного управління характеризується багаторівневою організацією, але цілісність цієї системи, на думку М. Левчук, забезпечують управлінські механізми зі зворотним зв'язком [2].

Всеукраїнська коаліція експертів провела дослідження реалізації Національної стратегії на регіональному рівні. Проведено аналіз офіційних сайтів ОДА і Київської МДА, обласних рад (крім Донецької та Луганської областей, де вони не утворені). Дослідження проведене за методикою, розробленою експертами Всеукраїнської асоціації сприяння розвитку самоорганізації населення [1, с. 82-97].

Сайти аналізувалися за показниками, які характеризували наявність на них контактної інформації, рубрики «Влада і громадянське суспільство», Планів заходів з реалізації Національної стратегії, регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства, інформації про хід їх виконання, склад та діяльність Коордради і Громадської ради, наявність протоколів сесій, засідань постійних комісій, ресурсу для проведення електронних консультацій з громадськістю, подання електронних петицій, можливість оцінити через сайт роботу органу влади та ін.

Кожний з 25 показників оцінювався за 4-бальною шкалою по таких критеріях: «0» – інформація відсутня; «1» – інформація є у наявності, але важкодоступна, неповна і неактуальна; «2» – інформація є у наявності, доступна, але неповна і неактуальна (або важкодоступна, неповна але актуальна); «3» – інформація є у наявності, доступна, повна але неактуальна (або неповна, але актуальна); «4» – інформація є у наявності, доступна, повна і актуальна. Максимально можлива сума балів – 100.

В результаті дослідження встановлено, що середня сума балів, отриманих при оцінці 24 досліджених офіційних сайтів ОДА та Київської МДА, складає 62,1 із 100, а при оцінці сайтів облрад і Київської міськради – 65,0 із 100. На цій основі зроблено висновок, що офіційні сайти більшості ОДА та облрад *неповною мірою відповідають* державній політиці сприяння розвитку громадянського суспільства стосовно прозорості та відкритості діяльності органів влади і не забезпечують належної можливості для участі громадськості в управлінні місцевими справами.

Враховуючи важливість сайтів органів влади як інструментів для налагодження комунікацій органів публічної влади з громадськістю, *пропонується*:

- Кабінету Міністрів України:
 - розробити та затвердити порядок здійснення моніторингу реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства, яким встановити обов'язок органів виконавчої влади щорічно *публічно* звітувати про здійснені заходи із розміщенням цих звітів на сайтах вказаних органів;
 - доопрацювати Типовий регламент діяльності місцевих органів виконавчої влади з метою доповнення його механізмами забезпечення більшої відкритості та прозорості діяльності цих органів, зокрема за допомогою офіційних сайтів;
- ОДА та Київській МДА:
 - у функціональних обов'язках працівників структурних підрозділів ОДА, КМДА, облрад та Київради закріпити відповідальних за висвітлення та інформування населення про процеси, пов'язані з реалізацією Національної стратегії;
 - створити зручну локацію для пошуку інформації про реалізацію Національної стратегії сприяння на сайтах ОДА, КМДА, облрад та Київради.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту «Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні» / Крупник А.С. та ін. – Одеса, 2018. – 133 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1vR5WwBF3CPDs9wHpbCj-4LEvm6sTH1zy/view>
2. Левчук, М. Г. Взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань в умовах децентралізації державно-управлінських послуг [Електронний ресурс] / М. Г. Левчук // Державне управління: теорія і практика. – 2008. – № 1 (7). – Режим доступу: www.academy.gov.ua/lej7/doc_pdf/levchuk.pdf.
3. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF>
4. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

ПАНЧЕНКО ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр*

**ІЄРАРХІЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
БАГАТОРІВНЕВОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ**

Формування багаторівневого управління регіональним розвитком потребує відповідного адекватного рівня кадрового забезпечення, що є складовою загальної стратегії, спрямованої на забезпечення інноваційного та людського розвитку.

Кадрове забезпечення реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком є складною системою принципів, методів, правил і інструментів управління людськими ресурсами, що охоплює національний, регіональний та локальний рівень, та має на меті забезпечення інноваційного розвитку за рахунок розвитку людських ресурсів та реалізується через погоджені дії її суб'єктів на засадах законності, справедливості та партнерства.

Ієрархія кадрового забезпечення реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком формується з окремих підсистем, що є достатньо автономними, але водночас – взаємозалежними та містить у собі три основних рівня: національний, регіональний та локальний рівень (Таблиця 1.).

Таблиця 1.

**Ієрархія рівнів кадрового забезпечення
реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком**

Мета	Сутність	Чинники успішного формування	Основі складові:
НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
Забезпечення усіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів.	Базується на раціональному використанні кадрів, усіх трудових ресурсів країни на загальнонаціональному рівні	Стратегічна спрямованість, адекватність ситуації в країні спрямованість на ефективне управління людськими ресурсами (їх формування, використання, розвиток, збереження).	Державна політика зайнятості; державна освітня політика; державна політика оплати праці; державна соціальна політика; політика роботи з державними службовцями
РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
Забезпечення регіону кваліфікованими, активно діючими та інноваційними працівниками, здатними привести до розвитку (стабілізації) і забезпечити ефективний регіональний розвиток	Базується на територіальному та галузевому розподілі суспільної праці, що обумовлено наявністю у межах конкретного регіону відповідних природних ресурсів, демографічних, кліматичних, національних, культурних та інших особливостей	Врахування унікальності ресурсів регіону (матеріальних, природних, людських тощо); врахування мінливості окремих соціально-економічних параметрів розвитку регіону; здатність гнучко адаптуватись до змін, що відбуваються на рівні держави (зовнішнє середовище) та області (внутрішнє середовище); збалансованість цілей і завдань розвитку держави та регіону.	Регіональна освітня політика; регіональна політика оплати праці; регіональна соціальна політика; регіональна профорієнтаційна політика; регіональна політика зайнятості
ЛОКАЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
Створення високопродуктивного та високопрофесійного, згуртованого та відповідального колективу, здатного гнучко й адекватно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.	Базується на необхідності використання на практиці тих або інших конкретних методів набору, розміщення й використання кадрів	зв'язок зі стратегією розвитку організації, орієнтація на довгострокове планування; значущість ролі персоналу; філософія підприємства відносно працівників; система взаємозалежних функцій і процедур з роботи з персоналом.	Політика підбору й адаптації персоналу; політика оцінки персоналу; політика розвитку персоналу; політика інвестування у персонал; політика стимулювання персоналу; політика виробничих відносин; політика організації праці; корпоративна соціальна політика

Складові компоненти національного, регіонального та локального рівнів кадрового забезпечення реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком охоплюють усі основні напрями управління людськими ресурсами (персоналу) та, безумовно, є взаємозалежними (Рис. 1), і навпаки – неузгодженість відповідних політик на різних рівнях може призвести до різних за масштабами наслідків (від незаповнення наявних в організації вакансій до розбалансованості національного ринку праці).

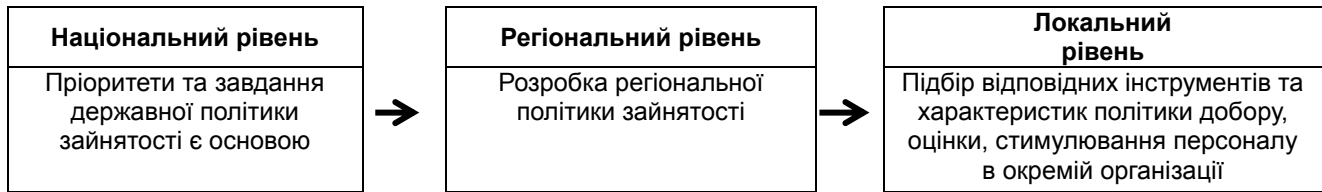

Рис. 1. Взаємозалежність компонентів рівнів кадрового забезпечення реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком.

Отже, обґрунтування ієрархії кадрового забезпечення реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком має велике значення для забезпечення цілісності та узгодженості системи регіонального управління, основними рисами якої мають бути стратегічна спрямованість, адекватність ситуації в країні та спрямованість на ефективне управління людськими ресурсами (їх формування, використання, розвиток, збереження).

Список використаних джерел.

1. Грицяк І. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: [монографія] / І. Я. Грицяк. – К. : К.І.С., 2006. – 398 с.
2. Дороніна О.А. Обґрунтування архітектури багаторівневої кадрової політики в системі соціально-економічного управління / О.А. Дороніна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 12. – Ч. 2. – Херсон: ХДУ, 2015. – С. 138-141.
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-18/page>
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/586-14/page3>
4. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page1-6>
5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3166-17/page2>

ПАСЕНКО НАТАЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПЛИВ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД

Під *інформаційною технологією (ІТ)* М.І. Жалдак розуміє сукупність технічних засобів і методів збору, обробки і передачі даних для отримання інформації розширюючи знання людей і розвиваючи їх можливості в управлінні технічними і соціальними процесами. Основним інструментом реалізації ІТ є автоматизовані інформаційні системи, які в загальному вигляді представляють сукупність технічних і програмних засобів, інформаційний фонд, бази даних, моделей та алгоритмів.

Інтенсивний розвиток ІТ в сучасному світі впливає практично на всі сфери життєдіяльності людини, у тому числі і на соціально-економічний розвиток громад. Ефективне використання переваг ІТ у процесі публічного управління може стати рушійною силою в досягненні сталого розвитку територіальних громад, який базується на тісному взаємозв'язку між економічною, екологічною та соціальною сферами.

Численні дослідження підтверджують той факт, що ІТ містять в собі величезний потенціал для соціально-економічного зростання і гармонійної трансформації суспільного життя відповідно до умов, що змінюються. Так, ІТ допомагають організаціям працювати більш продуктивно, підвищуючи при цьому їх конкурентоспроможність і продуктивність. ІТ також здатні розширити діапазон реалізації соціальних проектів і підвищити їх ефективність. Завдяки застосуванню ІТ можна отримати значні вигоди у реформуванні та налагодженні ефективного функціонування сфер охорони здоров'я, освіти, охорони навколишнього середовища [1, 2, 4].

Розвиток ІТ і, зокрема, Інтернет-технологій веде до зменшення витрат, пов'язаних з географічним розосередженням економічних суб'єктів. В результаті істотно розширюються можливості компаній в області маркетингу, збуту і постачання, а також стає можливим зв'язок між споживачами послуг, їх постачальниками та органами управління територіями, які можуть бути розташовані на великих відстанях один від одного [2, с. 34]. Зокрема, в умовах укрупнення територіальних громад у процесі їх добровільного об'єднання.

Позитивним наслідком розвитку та впровадження сучасних ІТ є зростання ринку ІТ, поява нових робочих місць. Розвиток ІТ стимулює інвестиції в наукові дослідження і розробки в цій та суміжних галузях.

Застосування ІТ в публічному управлінні дозволяє знизити витрати за рахунок автоматизації управління та віртуалізації операційних процесів (мається на увазі зниження витрат на копіювання, розповсюдження та забезпечення зв'язку). Проведення Інтернет-конференцій, переговорів дозволяє знизити витрати на відрядження працівників [3, с. 124]. Так, завдяки застосуванню ІТ, а саме впровадженню в 2018 році веб-сервісу «Розумний регіон» в Миколаївській області надійшло інвестиційних пропозицій на 370 млн гривень. Застосування ІТ також тісно пов'язане зі стрімким розширенням світових фінансових ринків: ІТ сприяють швидкому обміну інформацією, високій швидкості здійснення фінансових операцій, залученню більшої кількості учасників, в тому числі приватних інвесторів [6, с. 243].

У соціальній сфері розвиток галузі ІТ сприяє створенню нових робочих місць, підвищення потреби в кваліфікованих фахівцях. Розширюються можливості для отримання освіти: зокрема, дистанційне навчання допомагає людям з обмеженими фізичними можливостями здобути освіту, не відвідуючи регулярно заняття в навчальних закладах [5, с. 154].

Після створення інтерактивних сервісів «Електронний контактний центр» в громадах України спостерігається ріст довіри населення до влади. При цьому розвиток ІТ надає управлінцям більше можливостей для створення комфортного середовища, підвищенні якості послуг, прозорості та відкритості влади, партнерства з бізнесом, активізації участі мешканців у процесах розвитку громад та формування політики.

Це можливість виявляти очікування громадян та миттєво реагувати на них. Також це можливість використання аналітичних даних для досягнення потрібних результатів.

Однак, поряд з перевагами, ІТ несуть у собі деякі проблеми і складності, пов'язані з їх впровадженням та використанням. Так, наприклад, ІТ дійсно можуть допомогти в охороні навколишнього середовища, однак існує велика проблема, яка пов'язана з утилізацією відходів інформаційного обладнання внаслідок його швидкого морального зносу.

Однією з гострих світових проблем є нерівномірний розподіл економічних вигод між країнами і регіонами. Це обумовлено тим, що стрімкий розвиток ІТ дозволяє розвиненим країнам досягати дедалі більшого економічного зростання в результаті застосування таких технологій, в той час як країни, що розвиваються, не мають доступу до отримання переваг від впровадження нових ІТ і дедалі більше відстають в економічному розвитку. При цьому саме розвиток ІТ може надати можливість для «вирівнювання» економічного розвитку різних регіонів.

У цілому, ефективне використання ІТ як в життєдіяльності людей, так і в діяльності підприємств, урядів містить в собі великий потенціал для прискорення економічного зростання і зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище.

Загальновідомо, що розвиток цивілізації відбувається у напрямку становлення інформаційного суспільства, в якому об'єктами і результатами праці більшості зайнятого населення стають вже не матеріальні цінності, а, головним чином, інформація і наукові знання.

Список використаних джерел.

1. Антоненко В. М. Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями : навч. посібник / В. М. Антоненко, с. Д. Мамченко, Ю. В. Рогушина. – Ірпінь : Нац. університет ДПС України, 2016. – 212 с.
2. Воронін А. М. Інформаційні системи прийняття рішень: навчальний посібник. / Воронін А. М., Зіатдінов Ю. К., Климова А. С. – К. : НАУ-друк, 2009. – 136 с.
3. Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології: навч. посіб. для студентів за напрямом підготовки «Транспортні технології» / О. В. Грицунов; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 222 с.
4. Павлиш В. А. Основи інформаційних технологій і систем: Навчальний посібник. / Павлиш В. А., Гліненко Л. К. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 500 с.
5. Соколов В.Ю. Інформаційні системи і технології : Навч. посіб. / Соколов В.Ю. – К. : ДУІКТ, 2010. – 138 с.
6. Федотова Е.Л. Информационные технологии и системы: учеб. пособие / Е.Л. Федотова. – М.: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2014. – 352 с.

ПИЛИПЕНКО ЯРОСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Ринкові перетворення, що відбуваються в Україні, потребують нових підходів до державної політики регіонального розвитку та формування ефективного місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади та бюджетної системи. Сучасні інститути децентралізованого управління, як свідчить міжнародний досвід, забезпечують краще виконання функцій держави і ефективніше надання суспільних благ та послуг.

Фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, адже децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку власної території, сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження витратків органів влади з найнеобхіднішими місцевими потребами.

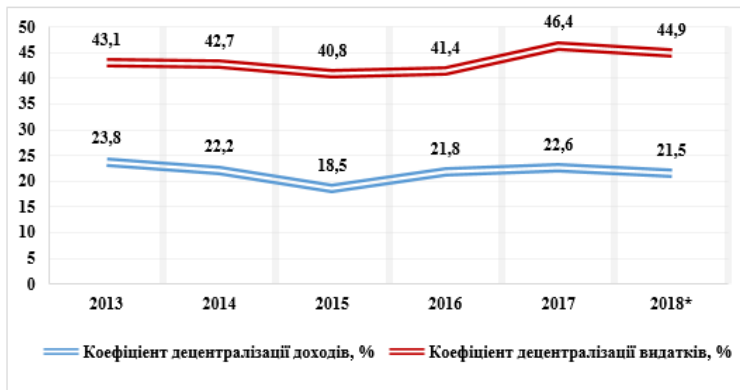

Рис. 1 Коефіцієнт децентралізації доходів та видатків місцевих бюджетів

*за 6 місяців 2018 року

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Існуюча бюджетна система України характеризується: високим ступенем централізації державних фінансів [6]; низьким рівнем доходів місцевих бюджетів та, відповідно, зростаючим рівнем їх фінансової залежності від державного бюджету [2]; відсутністю чіткого розподілу компетенцій між рівнями влади, що призводить до дублювання видаткових повноважень [5, 7].

Реформа децентралізації в Україні розпочалася з прийняття урядом Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. По суті було оголошено про початок чергового етапу бюджетної та фінансової децентралізації.

Однак, реальний стан процесу децентралізації в Україні свідчить про неузгодженість та перетин повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, зокрема у сфері розробки та ухвалення місцевих бюджетів. Децентралізація, яка відбувається, полягає у зміні агентів, що виконують загальнодержавні функції, але не в отриманні автономії у прийнятті податково-бюджетних рішень. Зберігається значна залежність місцевих бюджетів від державного, що свідчить про недосконалість розподілу доходно-видаткових повноважень між рівнями управління і системи міжбюджетних відносин, а також про проблеми з нарощуванням доходної частини місцевих бюджетів через слабку економічну розвиненість окремих регіонів України.

Рівень фінансової децентралізації в країні оцінюють за допомогою коефіцієнтів фінансової децентралізації доходів та витрат. Прийнято вважати, що показником високого рівня фінансової децентралізації є частка місцевих доходів на рівні понад 45 % загальнодержавних доходів, середнього рівня – 30–45 %, а низького рівня – менш як 30 % [6].

Протягом 2013–2018 років коефіцієнт децентралізації доходів коливався в межах 18–23,8 %, що свідчить про низький рівень фінансової децентралізації (рис. 1). У 2015 році даний показник досяг свого мінімального значення і становив лише 18,5 %. В 2016–2017 роках відбулося незначне зростання коефіцієнта децентралізації доходів. Щодо показника децентралізації видатків, то його значення за розглянутий період коливається в межах 40,8–46,4 %. Отже в 2015–2018 роках не відбулося суттєвого поліпшення показників бюджетної децентралізації як за доходами, так і за видатками. Для місцевих бюджетів характерною залишається нестача фінансових ресурсів для виконання, як власних, так і делегованих повноважень, а доходи місцевих бюджетів все більшою мірою формуються за рахунок трансфертів (понад 50 %). Частка місцевих податків та зборів в доходах місцевих бюджетів не перевищує 11,5 %. Єдиний податок та земельний податок є головними бюджетоутворюючими місцевими податками. З 2015 року (після внесення змін до Податкового кодексу) частка єдиного податку в надходженнях місцевих податків становить 50–56 %, а частка земельного податку - коливається в межах 40–45 %. При цьому в органах місцевого самоврядування є право лише встановлювати ставки податків у граничних межах, визначених державою.

Хоча, фінансова децентралізація надала нові можливості для наповнення бюджетів громад, але паралельно і породила низку суперечностей. Попри очевидні переваги децентралізації в частині розширення фінансової бази, місцеві бюджети втратили стабільну, передбачувану частину доходів до загального фонду по ПДФО (оскільки з 2015 року об'єднані громади замість своїх 75 %, отримують 60 %, а обласні бюджети замість 25 % отримують 15 %), а компенсація даного податку, введенням, наприклад, податку на майно не рятує ситуації, оскільки відсутня достовірна база оподаткування. Більшість з 366 новостворених об'єднаних територіальних громад (станом на 01.06.2018 року), так і залишилися дотаційними (297 громад отримують базову дотацію), а отже вони й надалі є фінансово неспроможними [7].

Таким чином, аналіз реформи фінансової децентралізації в Україні дає підстави стверджувати, що існує певний прогрес в реалізації політики фінансової децентралізації. Проте, відсутність комплексного та зваженого підходу до організації реформ у даному напрямі перешкоджає перетворенню фінансової децентралізації в реальний механізм перерозподілу бюджетних коштів. В результаті місцеві органи самоврядування не здатні в повній мірі задовольнити потреби населення у суспільних благах.

Подальша реалізація реформи фінансової децентралізації потребує розширення прав місцевих органів влади, зміцнення їх фінансової самостійності та визначення відповідальності. Першочерговими кроками на нинішньому етапі повинні стати такі:

- визначити функції держави (держави у широкому розумінні як сукупності органів загального державного управління), які економічно ефективніше виконувати централізовано, а які – децентралізовано;

- забезпечити відповідність між фінансовими ресурсами місцевих бюджетів і делегованими їм повноваженнями (надати місцевому самоврядуванню право та можливість формувати бюджети за рахунок власних джерел - право самостійно встановлювати місцеві податки та збори);

- законодавчо розмежувати функціональні повноваження центральних та місцевих органів влади, визначити сфери виключних повноважень органів місцевого самоврядування та усунути дублювання функцій центральних та місцевих органів влади.

Список використаних джерел.

1. Арабчук Я.І. Фінансова децентралізація – основна складова спроможної громади. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2016. № 1. С. 1-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20 (дата звернення: 19.09.2018).

2. Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Київ, 2012. 212 с.

3. Бугай Т.В. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: монографія / за ред. З. С. Варналій. Полтава: ПолтНТУ, 2014. 271 с.

4. Державна казначейська служба України / Офіційний веб-портал. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> (дата звернення: 20.09.2018).

5. Корень Н.Д. Бюджетна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку. Стратегічні пріоритети. 2017. № 2 (43). С. 81-88.

6. Осипенко С.О. Фінансова децентралізація: ефективність реалізації на місцевому рівні. Вісник Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 4 (24). С. 176 –181.

7. Результати реформи децентралізації. URL: <http://reforms.in.ua/news/rezultaty-reformy-decentralizaciyi> (дата звернення: 20.09.2018).

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ДОСВІД КРАЇН ЄС У ВДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

У межах ЄС створено всеохоплюючу детальну регуляторну базу для державних закупівель, яка закріплена у відповідних директивах Єврокомісії. Усі країни-члени повинні вносити ці директиви і положення у своє власне національне законодавство.

Слід зазначити, що умовно виділяють три «хвилі» директив ЄС, що прийняті в 1970-х роках; з 1989 по 1993 рік і в 2004 році. Першими директивами, які координували процедури укладення державних контрактів на виконання робіт і поставку товарів, стали директива 71/305/CEE, а також директиви 77/62/CEE і 80/767/CEE відповідно. Проте, вони не сприяли відкриттю ринку публічних закупівель в тій мірі, якій очікувалося. В більшості випадків вимоги були інкорпоровані в національне право держав-членів ЄС далеко не повністю, а положення, спрямовані на підвищення прозорості інформації на ринку державних закупівель, – «квазі-неіснуючими» [1]. Це в черговий раз підтвердило, що відкриття ринку державних закупівель було зовсім непростим і неодномоментним процесом.

Директиви 92/50/CEE, 93/36/CEE, 93/37/CEE і 93/38/CEE, що діяли з 1993 по 2003 рік, мали значний позитивний вплив на ринок публічних закупівель, у тому числі процедури, пов'язані з їх проведенням, стали більш прозорими, умови конкуренції – більш справедливими. Економічна вигода, отримана завдяки застосуванню цих директив, оцінюється від 5 до 25 мільярдів євро [2].

У 2004 році Європейським Парламентом і Радою були прийняті дві нові директиви щодо державних закупівель: Директива 2004/18/CE щодо координації процедур укладення державних контрактів на виконання робіт, поставку товарів і надання послуг (інакше «класична» директива) [3] і Директива 2004/17/CE щодо координації процедур укладення державних контрактів у сфері водопостачання, енергетики, транспорту і поштових послуг [7]. Вони замінили чинні до цього моменту на території ЄС чотири директиви, і, таким чином, є консолідацією наявного до цього моменту законодавства в цій галузі.

Необхідно відзначити, що період з 2004 по 2006 рр. був перехідним, коли паралельно діяло два види документів – «старі» директиви і ті, що їх замінюють, – «нові».

Прийняті в 2004 році директиви спрощують і модернізують процедури укладення державних контрактів, зокрема, сприяючи розвитку електронних закупівель, співпраці державного і приватного сектора, лібералізації державних закупівель у комунальній сфері. Відповідно до положень директив, суб'єкти повинні дотримуватися вимог прозорості процедур розміщення замовлень, що, в свою чергу, направлене на запобігання та моніторинг дискримінації, а також на забезпечення конкуренції в рамках всього Співтовариства. Послідовне застосування положень директив має сприяти відкритості ринку державних закупівель, поліпшенню функціонування внутрішнього ринку та вилучення максимальної користі від його розширення.

Укладення контрактів має відповідати принципам Договору, особливо, свободи руху товарів, свободи установи та свободі надання послуг, а також принципам, які з них випливають: рівності, недискримінації, взаємного визнання, пропорційності і прозорості.

Жодне положення директив не повинно забороняти застосовувати заходи, які необхідні для захисту громадського порядку, суспільної моралі та державної безпеки, здоров'я, людського життя і життя тварин чи рослин, за умови, що подібні заходи не суперечать Договору.

Конфлікти ж, що виникають при призначенні контрактів, мають улагоджуватися спочатку на національному рівні. Однак, система захисту прав постачальників включає і механізм наднаціонального рівня – подання скарги до Комісії ЄС. Директива 2007/66/CE20 щодо способів оскарження, передбачає певний проміжок часу між визначенням переможця конкурсу та укладанням контракту, щоб зробити можливим оскарження рішень про вибір постачальника, з яким буде укладено контракт.

Тендери в країнах, що входять в ЄС, як і раніше здійснюються органами державного управління відповідно до національного законодавства. Однак, при цьому до уваги беруться не лише національні правила закупівель, а й законодавство та рекомендації Європейського співтовариства, встановлені в раніше згаданих директивах. При створенні єдиної системи закупівель Європейського Союзу був використаний досвід США. У країнах Євросоюзу створена єдина система наднаціонального законодавства.

Досліджуючи загальний напрям розвитку закупівельного регулювання ЄС, можна сказати, що Директиви 2004 року істотно просунули процес відходу від оригінальної моделі рамкових контрактів у бік встановлення загального зведення правил для держав-членів ЄС і подальшого розвитку процедур підписання контрактів, що є крупними державними проектами; скоротили сферу застосування місцевого законодавства з закупівель і розширили сферу застосування законодавства ЄС, наприклад, за рахунок включення концесії. Можна сказати, що введення нових Директив було каталізатором розвитку і гармонізації місцевих законодавств держав-членів ЄС. Деякі з них вважали за краще використовувати правила і процедури ЄС у власному законодавстві навіть там, де це не є обов'язковим.

Прикладом порівняно легкої адаптації своє законодавство до вимог ЄС у сфері державних замовлень вдалося ФРН. Європейське законодавство у сфері державних закупівель знайшло своє відображення не в спеціальному законі, а в розділі закону ФРН про неприпустимість обмеження конкуренції (антимонопольне законодавство).

Система контролю процедури держзакупівель, що діє в Німеччині, відповідає вимогам ЄС, але має певну специфіку. У сферу її дії потрапляють всі організації, притримуючи до державних замовників, відповідно до дефініції Євросоюзу. Таким чином, держзамовником вважається і цілий ряд приватних структур.

В останні роки європейський досвід, який охоплює єдину систему закупівель у межах ЄС та досвід країн Євросоюзу і країн-кандидатів на членство, які є сусідами України, є важливим джерелом розбудови національної системи державних закупівель.

Реформування системи державних закупівель в Україні здійснюється з урахуванням Європейського законодавства в сфері закупівель та на основі Шведської моделі проведення закупівель за державні кошти. У контексті чітко проголошених намірів України не тільки набути членство у СОТ, а послідовно інтегруватися у Євросоюз, гармонізація українського законодавства та механізмів регулювання економіки з європейськими є пріоритетом державної політики, у тому числі у сфері державних закупівель.

Список використаних джерел.

1. 1. Ганущак Ю. Система державних закупівель: як має бути [Електронний ресурс]/ Ю. Ганущак // Дзеркало тижня. – № 30. – 2017. – 18–24 серп. Режим доступу: www.dt.ua/2000/2020/60145/.27-29 – Назва з екрану.
2. Гармонізація систем конкуренції та держзакупівель України зі стандартами ЄС : проект ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.competitionproject.org.ua>.
3. Дроздова Н.Г. Державні закупівлі в Україні: стан та перспективи розвитку в контексті стандартів ЄС / Н.Г. Дроздова, с. А. Попов // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2006 р. : у 2 т. – К., 2006. – Т. 2. – С. 261–263.

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ХАПАТНЮКОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

*голова Савранської районної ради Одеської області,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сайті «Децентралізації влади» 27.09.2018 було розміщено інтерв'ю з віце-прем'єр-міністром – Міністром регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України Геннадієм Зубко. Мова йшла про популяризацію кращих практик місцевого самоврядування та можливість громад робити великі зміни і бути цікавими інвесторам. Цитуємо Г. Зубко: «І все частіше це вже не просто заміна вікон, дверей та лампочок, це проекти розвитку території, поліпшення послуг для людей: створення нового освітнього простору, будівництво центрів безпеки, ЦНАП, ремонт та сучасне оснащення медичних установ, телемедицина, збір та переробка сміття, перехід на альтернативні джерела енергії тощо» [1]. Але в той же час науковці й практики розглядають проблеми та ризики у процесі децентралізації влади [2; 3]. Навіть після вдалого створення ОТГ та їх ефективного функціонування постає проблема утримання майна спільної комунальної власності територіальних громад, зокрема колишніх районних лікарень, дитячих будинків творчості, районних бібліотек та інших об'єктів соціально-гуманітарної інфраструктури району. Зазначені об'єкти стають «не зручними» для самих об'єднаних громад й для їх очільників.

Сьогодні є першочергова необхідність: забезпечення охорони приміщень будівель та оплати послуг пожежної сигналізації, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ району; забезпечення

збереженості майна, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ району, а також майна установ, закладів, організацій, які орендують приміщення; виготовлення інвентаризаційних справ на об'єкти, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ району; виготовлення свідоцтв на право власності та витягів з державного реєстру прав на нерухоме майно, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ району; збереження та належна експлуатації об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ району, в т.ч. здійснення поточних та капітальних ремонтів приміщень.

Нагальною потребою є розроблення кожною районною радою порядку управління об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селища і міст району з метою впорядкування процесів управління. Поки триває процес об'єднання територіальних громад [4], саме районні ради повинні взяти на себе відповідальність за збереження та розвиток спільного майна. Савранська районна рада Одеської області має у цьому напрямку визначені напрацювання і здобутки [6].

26 квітня 2018 року районна рада приймає рішення (№ 291-VII) про затвердження Статуту комунального некомерційного підприємства «Савранська центральна районна лікарня». Статут було затверджено у новій редакції. Комунальне некомерційне підприємство було створене за рішенням Савранської районної ради шляхом реорганізації бюджетної установи «Савранська центральна районна лікарня» і є правонаступником зазначеної бюджетної установи. Лікарня заснована на базі майна, що знаходиться у спільній власності територіальних громад сіл та селищ району.

Основною метою діяльності лікарні є: надання населенню згідно з вимогами відповідних нормативно-правових актів медичних послуг, спрямованих на збереження, поліпшення та відновлення здоров'я; здійснення іншої діяльності, необхідної для належного забезпечення профілактики, діагностики і лікування хвороб, травм, отруєнь чи інших розладів здоров'я та медичного контролю за перебігом вагітності; організація взаємодії з іншими закладами охорони здоров'я з метою забезпечення наступництва у наданні медичної допомоги на різних рівнях та ефективного використання ресурсів системи медичного обслуговування.

Відбувається не просто зміна юридичної форми, а наповнення цієї галузі новим змістом. Заклад охорони здоров'я (з отримувача бюджетних коштів з непрозорою системою контролю за їх використанням) перетворюється на сучасний заклад, який замість медичного обслуговування переходить до надання медичних послуг населенню на засадах прозорості, професіоналізму та конкуренції за критеріями ціни та якості цих послуг. Відповідно до логіки реформи охорони здоров'я, створення комунальних некомерційних підприємств відкриває можливість встановлення прямих відносин медичних закладів з Національною службою здоров'я України – центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення [5].

22 червня 2018 року районна рада приймає рішення (№ 303-VII) про створення комунального закладу «Центр культури, дозвілля і туризму Савранського району». Затверджено Статут і форму контракту з директором комунального закладу. Заплановано провести публічний конкурсний добір на посаду директора.

Комунальний заклад «Центр культури, дозвілля і туризму Савранського району» Савранської районної ради Одеської області є закладом, створеним на базі майна, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селища району, управлінням яким здійснює Савранська районна рада Одеської області. Уповноваженим органом управління є Савранська районна державна адміністрація Одеської області.

Заклад утворено шляхом об'єднання всіх клубних закладів та бібліотек Савранського району. Заклад зорієнтований на культурні інтереси різних професійних, національних, вікових та інших соціально-демографічних категорій населення зі збереженням культурно-виховного напрямку діяльності, діє у співдружності з державними, громадськими, приватними організаціями і об'єднаннями України, інших держав, а також із зарубіжними і міжнародними організаціями та фондами, які зацікавлені у розвитку і виконують виховні функції.

22 серпня 2018 року районна рада приймає рішення (№ 323-VII) про створення комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр». Затверджується Статут та структура цієї комунальної установи, визначається уповноважений орган управління. Таким чином визначено порядок утворення та припинення, основні правові та економічні засади діяльності, а також правовий статус комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Савранської районної ради Одеської області.

Центр створений з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у професійно-технічних навчальних закладах, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічної допомоги та забезпечення системного кваліфікованого супроводження.

Таким чином Савранська районна рада не просто декларує необхідність збереження майна спільної власності територіальних громад, а й здійснює відповідні заходи задля утримання та ефективного використання.

Список використаних джерел.

1. Кращі практики місцевого самоврядування доводять, що громади можуть робити великі зміни і бути цікавими інвесторам, – Зубко. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9755>.
2. Кухленко О. В., Федоряк Р. М., Невмержицька С. М. Проблеми децентралізації влади у межах регіональної політики України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*: електрон. наук. фахове вид. № 2, 2017. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1028>.
3. Макаров Г. В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Про НСЗУ. URL: <http://nszu.gov.ua/index-6.html>.
6. Рішення Савранської районної ради Одеської області. URL: <http://savran-rada.odessa.gov.ua/index.php/2011-08-18-06-54-18/21-2011-09-12-06-59-06/2011-09-12-07-02-33/55-rishennya>.

АНЖЕЛА ПОПОВИЧ

*Академия Публичного Управления,
г.Кишинэу, Республика Молдова, д.и.н., доцент*

ТЕОДОРА ФРИМУ

*аспирант Академии Публичного Управления,
г.Кишинэу, Республика Молдова*

ПРОЯВЛЕНИЕ ФЕНОМЕНА БЮРОКРАТИИ ПРИ УПРАВЛЕНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ

Государственное управление представляет собой динамичный механизм постоянно адаптируемый к потребностям общества. Реформы, проведенные в этой области призваны обеспечить современное, эффективное государственное управление, развивать профессиональную государственную службу, ориентированную на удовлетворение потребности граждан. В 2016 году в Республике Молдова утверждена Стратегия реформы публичного управления на 2016-2020 годы, которая предусматривает, наряду со структурным реформированием, улучшение стратегического планирования и разработку государственной политики, укрепление системы государственной службы и управления человеческими ресурсами, децентрализацию и реформу местных органов управления и т.д.

В контексте реформы, как правило, особенности проявления бюрократии становятся более выраженными. В частности это наблюдается на примере одного из главных компонентов публичного управления - управление человеческими ресурсами. В данной области достигнуты определенные успехи, касающиеся создания прочной правовой и методологической базы, основанной на заслугах, приняты и внедрены основные нормативные документы. Реформирование и модернизация государственной службы обосновано не только внутренней необходимостью и взятыми на себя политическими обязательствами, но продиктовано и принципами европейской администрации, которые внедряются в нашей стране.

На данном этапе, мы придерживаемся мнения, что действующий способ отбора/найма государственных служащих является главной особенностью бюрократии в политической и административной системе. Изучение деятельности государственных служащих, основанной на таких серьезных критериях как конкурентоспособность и компетентность, являются одним из современных методов воспроизводства бюрократии.

В современном демократическом обществе, формирование и развитие сил власти, бюрократического корпуса государственных служащих играют важную роль в эффективности принятых директивными органами решений. Система отбора персонала политической и административной элиты, сталкивается с различными факторами, влияющими прямо или косвенно на качество последующей работы. В их числе: политический режим и политическая система, политические ценности и традиции, политическое сознание и политическая культура, принципы, критерии и механизм отбора, лица, осуществляющие отбор персонала и т.д. Содержание этих факторов, формируют две тенденции в обучении и развитии элитной власти (гильдия или корпоративная и предпринимательская системы) [5, стр.89.] Эти две действующие системы для выбора политической элиты и государственных служащих, с преобладанием одной или другой системы отбора персонала, являются специфическими для всех современных обществ, в том числе демократических, переходных, в зависимости от традиций, принципов и критериев, на основе которых формируются законодательные и исполнительные органы государства, управленческий аппарат государственный аппарат, судебный персонал и т.д.

В отличие от западных стран, где политико-административная элита имеет социальную базу, принадлежит к влиятельной партии и отличается здоровым корпоративным менталитетом, в странах переходного общества превалирует не столько закон, сколько личные отношения с представителями власти, так называемая «клиентская база». Кроме того, если в западных странах, к власти, чаще всего, приходит лицо, с определенным материальным достатком, закончившее престижный университет и профессионально задействованное в политике или управлении, в «новых демократиях» постсоветского региона, наблюдается обратная ситуация: заинтересованное лицо претендует на высокую должность, чтобы получить определенные привилегии и высокий статус, и т.д. [3, р.124]. Основываясь на этих и других соображениях, можно сделать вывод, что отбор/назначение государственных служащих, особенно после выборов, происходит не на основании заслуг, а в основном, по политическим критериям. Политическая история Республики Молдова, в частности, подтверждает это утверждение. Таким образом, отбор бюрократических служащих осуществляется, главным образом, в среде той или иной политической партии, а основными критериями отбора, считаются, держа наличие индивидуальных качеств удобных вышестоящим иерархиям, наличие средств влияния, лояльное отношение к правящей партии и т.д.

Мы поддерживаем мнение ряда отечественных и зарубежных авторов, которые считают, что современная административная система должна придерживаться высоких профессиональных стандартов, которые должны быть отражены в качестве работы, в полученных результатах и услугах, оказанных на основе высокой административной культуры, политической стабильности и нейтральности государственных служащих. Справедливо считается, что реформа системы государственного управления должна учитывать, наряду с комплексным видением на средний и долгосрочный периоды преобразования, - повышенную способность определять приоритеты и отдавать предпочтение внедрению современного административного опыта и обеспечению эффективного управления. Это определяется тем, что государственное управление в правовом государстве является главным рычагом, посредством которого достигается ожидаемый на политическом уровне результат. Оно должно быть непрерывным, оперативным, активным, качественным так как представляет государство на внутреннем и внешнем уровнях. В любой сфере социальной жизни

комплексний административний підхід состоит в раціональному і ефективному використанні людських, матеріальних і фінансових ресурсів з метою отримання максимальних результатів з мінімальними зусиллями.

Крім цього державний службовець повинен бути мотивований в своїй професійній діяльності, ґрунтуючись на показателях ефективності виконаної роботи. Мотивація людських ресурсів представляє собою одну з найбільш важливих проблем, визначаючих якість управління, але в той же час, вбирає в себе певну частку бюрократическої волокити. Визначення і розуміння мотиваційних основ службовців одного державного органу влади корисно для пояснення і розуміння різноманітного організаційного поведіння державних службовців, для запобігання або покращення деяких факторів поведінки, для стимулювання зростання мотивації і уникнення втрат, тим самим збільшуючи ефективність бюрократическої організації [2, с.196].

Ще одним проявом феномену бюрократії в установах державного управління є велика кількість співробітників. Еволюція сучасного суспільства, в якій-то ступені, передбачає збільшення кількості співробітників, задіяних в раціональній системі управління державою. В той же час, це може бути викликане різними причинами розширення бюрократического апарату, в тому числі, потребою залучення нових співробітників в періоди реформування органів публічного управління. Це є одним з живих показників бюрократизованої системи управління.

Вдосконалення управління людськими ресурсами повинно сприяти дебіюкратизації системи, реалізації процесу управління професійно підготовленим персоналом, володіючим громадянською позицією, моральною, правовою і політичною культурою, являючись, в кінцевому підсумку, складовими етичного стандарту для державних посадовців [4, с.275].

В зв'язку з цим, з метою просування етики в системі державної служби в Молдові був прийнятий Кодекс поведінки державних посадовців, який регулює поведінку державних посадовців при виконанні державної служби. [1]

Враховуючи вищезгадане, в країні в останні роки був прийнятий ряд важливих заходів по раціоналізації діяльності і оптимізації процесу управління персоналом на всіх рівнях. Це є важливим кроком до запобігання надмірного бюрократического рівня административного апарату і раціоналізації роботи національної административної системи. Так як бюрократія і її суміжні процеси охопили роботу державної влади, по вертикалі і по горизонталі, системний підхід є найефективнішим в усунуванні даного феномену.

Як наслідок, оптимізація административної системи залишається серйозною проблемою, яку потрібно вирішити в межах поточних і майбутніх административних реформ. Далеко не спрощені наслідки надмірного бюрократического рівня залишаються найбільш актуальним питанням, над яким потрібно працювати в майбутньому.

Бібліографія.

1. Закон № 25 від 22.02.2008 про Кодекс поведінки державного службовця; Офіційний Монітор Республіки Молдова № 74-75 від 11.04.2008, ст. 243
2. Kesselman M. & Comparative politics at the crossroads. Toronto: Heath and Company Lexington, 19963.
3. Ripley R.B., Bureaucracy and policy implementation. Homewood, 1982
4. Rusnac Gh. Birocratismul și consecințele sale sociale; (Бюрократизм і його соціальні наслідки), Chișinău, 1992
5. Sanberg E., The challenge of democracy. Boulder. 1999

РАГІМОВ ФАІГ ВАГІФ ОГЛІ

докторант ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.

ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Процес децентралізації державної влади в унітарній державі завжди характеризується суттєвими реформуваннями форм організації внутрішньодержавних відносин, еволюцією інститутів і форм публічного управління. Реалізація в Україні административного тренду на чисельне укрупнення, а не раціональне удосконалення системи административно-територіального устрою на основі нових конституційних норм формує низку суперечностей інституціонального типу, що характеризують публічне управління загалом. Це перш за все суперечності: 1) між органами державної влади територіального рівня та базовими органами місцевого самоврядування; 2) між однорівневими органами управління з різною компетенцією; 3) між структурами територіального управління у складі державних органів; 4) між громадянами та органами публічної влади тощо. Варто при цьому визначити організаційні аспекти реалізації моделі еволюції публічного управління на основі методології багаторівневого управління, а саме: детермінувати політико-правовий аспект, що полягає у притаманній соціально неоднорідному суспільству системі засадничих ідей, юридичних принципів і загальноприйнятих понять щодо сутності, змісту та засобів публічної влади; охарактеризувати інституціональний аспект, що полягає у запровадженні механізмів державного управління сталим розвитком первинного та вторинного (через адаптаційний, гармонізаційний та інші контенти) типу; уточнити публічно-административний аспект – через формалізоване закріплення у нормативно-правових актах правил і процедур комплексного підходу до розробки і норм регулювання управлінської діяльності.

З позицій європейського інституціоналізму важливо охарактеризувати складові розробки та запровадження нового підходу до аналізу еволюційного розвитку публічного управління. Такий механізм базується на комплексних складових: по-перше, встановлення порядку формування цілей та завдань розвитку публічного управління у системному поєднанні із національними інтересами; деталізація функцій і компетенцію органів державного управління, їх посадових осіб як суб'єктів формування державної політики; правовий статус органів державного управління та місцевого самоврядування; предмет управлінського впливу, взаємовідносини з іншими органами державної влади. По-друге, розробка організаційно-правових форм та методів діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування; уточнення принципів організації та функціонування органів влади; визначення структури та характеру взаємовідносин елементів системи органів влади. По-третє, закріплення правовий статус посадових осіб органів влади; конкретизація цілей, основних напрямів та організаційних основ функціонування об'єктів організаційно-управлінського впливу.

Концептуальні засади еволюції публічного управління визначально детерміновані через взаємозв'язок суспільної потреби та функціонального призначення діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування. У сучасних умовах мова йде про суспільні відносини, що виникають, змінюються, припинають своє існування у сфері публічного управління відповідно до засад сталого розвитку, в основу якого покладено системний підхід, сучасні інформаційні технології та концепція нового публічного управління. При цьому еволюція публічного управління додатково визначається через врахування суспільних суперечностей: «управління – зовнішній вплив», «регіоналізація – інтернаціоналізація» виробництва»; «мета державного регулювання – інтереси соціуму»; «державна влада – місцеве самоврядування», які відтворюють загальноцивілізаційну суперечність між потребами розвитку та інтересами індивіда.

При цьому головна мета перетворень системи територіальної організації влади як сучасного тренду еволюції публічного управління – побудова децентралізованої моделі організації влади, яка б була спроможна в умовах ринкової економіки результативно та ефективно впливати на процеси соціально-економічного і культурного розвитку територій, забезпечувала б якісний рівень надання управлінських послуг населенню на рівні європейських стандартів, була здатна до самовдосконалення і саморегуляції. На нашу думку, вирішення проблем розвитку публічного управління вбачається шляхом: по-перше, раціоналізації адміністративно-правового регулювання через здійснення адміністративної реформи на місцевому та регіональному рівнях організації влади, розмежування функцій і повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також між органами місцевого самоврядування різних рівнів; розв'язання проблем стратегічного планування розвитку територій, налагодження міжсекторного співробітництва місцевих органів влади, неурядових організацій, бізнесових структур; вдосконалення статусу органів місцевого самоврядування регіонального рівня, місцевих державних адміністрацій. По-друге, шляхом удосконалення конституційно-правових гарантів розвитку самоврядних структур через законодавче забезпечення розвитку (реформи) місцевого самоврядування – прийняття Закону «Про регіональне управління та територіальну організацію влади в Україні»; розробку і прийняття Програми законодавчого забезпечення розвитку регіонального управління; здійснення кодифікації законодавства про територіальне управління.

Вважаємо за доцільне також вказати на особливості еволюції системи публічного управління в Україні у вигляді сукупності протиріч та проблем суспільного розвитку. Перш за все, це протиріччя мети реформ та суспільних очікувань від реформ (феномен соціального виміру реформування); по-друге, протиріччя заявлених політичною владою пріоритетів сталого розвитку і механізмів реалізації та наслідків для суспільства (інституціональний вимір реформування); по-третє, протиріччя між заявленими механізмами зворотного зв'язку і реальним впливом громадян на державно-управлінські рішення (політико-адміністративний вимір реформування); по-четверте, протиріччя заявленого принципу прозорості діяльності органів влади та бажанням отримувати реакцію суспільства на управлінську дію, проблема реагування на суспільні запити у процесі реформ, проведення «реформ для реформ», коли увага до реформ відсутня, або суттєво підвищується через негативні наслідки реформ (суспільно політичний вимір). Фактично, у процесі формування раціональних інститутів публічного управління виникає дихотомія оцінювання наслідків запровадження реформ у межах моделі «загальна оцінка ефективності – наслідки реформування в окремих сферах», і як наслідок – знижується спроможність системи публічного управління визначити загрози і виклики для суспільства та на цій основі запропонувати раціональний алгоритм реформування.

Вирішення наведених проблем еволюції публічного управління забезпечить вирішення пріоритетного завдання сучасного реформування в державі – раціоналізації системи державної влади. Отже, виникає потреба в розробці нової моделі управління в регіоні, заснованої на оптимальному співвідношенні децентралізації і централізації влади, балансі загальнодержавних інтересів з інтересами населення регіонів і територіальних громад, визнанні і реалізації взаємної вигоди і інтересів, розвитку державного управління та регіонального самоврядування, прав та обов'язків територіальних структур управління перед населенням. Саме тому конституційні зміни в Україні, спрямовані на децентралізацію влади, базуються на концептуальних засадах сталого розвитку, розроблені на основі довгострокового прогнозування, забезпечують еволюцію механізмів державного управління регіональним розвитком на засадах оновлення адміністративно-територіального устрою, посилення ролі органів місцевого самоврядування, трансформації економічних механізмів, створення основ гуманізаційного прогресу та особистісного розвитку.

СЕМЕНЮК ЛЕСЯ ВАСИЛІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст департаменту адміністративних послуг Вінницької міської ради*

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЗА ДОПОМОГОЮ ІКТ: ДОСВІД М. ВІННИЦІ

Міжнародний досвід показує, що технології електронного урядування сприяють покращенню ефективності та якості надання адміністративних послуг, зниженню рівня корупції, адміністративного тягаря для громадян та бізнесу, а також сприяють розвитку демократії та посиленню конкурентоспроможності. Водночас беззастережне запровадження надання адміністративних послуг виключно за допомогою інформаційних технологій не враховує існуючих в Україні реалій.

Серед проблем впровадження електронних послуг на місцях маємо виділити відсутність у органів місцевого самоврядування повноважень щодо координації роботи посадовців інших органів публічної влади у забезпеченні єдиної системи обслуговування мешканців сіл, селищ, міст – членів територіальних громад. А також: роздробленість та обмеження доступу в користуванні загальнодержавних електронних баз даних (реєстрів); відсутність нормативного врегулювання можливостей запровадження в межах діяльності Центрів надання адміністративних послуг надавати комплексні адміністративні послуги; відсутність чітких алгоритмів, типових регламентів надання адміністративних послуг; технологічні та законодавчі перешкоди у запровадженні якісного електронного документообігу та впровадження дистанційного отримання адміністративних послуг [2]. До них потрібно додати проблему популяризації електронних послуг та навчання населення; формування комплексної системи електронних послуг на території обслуговування.

Наразі в Україні електронізація адміністративних послуг відбувається переважно за ініціативи органів влади, без належної підтримки з боку громадян. Недовіра суб'єктів господарювання до електронних систем, необхідність обов'язкового дублювання електронної версії паперовим варіантом, часті збої та перекладання вини за ненадходження звітності на суб'єктів господарювання створили негативне ставлення, яке зараз поширюється на сферу адміністративних послуг [3, с. 10].

Однією з найбільших переваг електронного урядування та надання адміністративних послуг із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є деперсоніфікація їх надання громадянам та бізнесу, що дозволяє зменшити рівень корупції в органах державної влади і має бути враховано в національному антикорупційному законодавстві. Процес надання адміністративних послуг в Україні пов'язаний зі значною втратою часу через відсутність взаємодії між відповідними відомчими інформаційними системами. Для розв'язання цієї проблеми та налагодження ефективного механізму взаємодії між органами влади, громадянам і суб'єктам господарювання слід розширити електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису. Такі новації є обов'язковими, але все ж є недостатнім елементом розбудови інформаційного суспільства.

Розвиток електронного урядування потребує побудови гнучких систем, вимагає проведення скоординованих організаційно-технологічних заходів і узгодження дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування в рамках єдиної державної політики. Також основою для надання адміністративних послуг за допомогою інформаційних технологій є їх уніфікація, систематизація та стандартизація. Однак, на сучасному етапі через відсутність єдиних технологічних карт у різних органів публічної влади існують різні підходи щодо надання адміністративних послуг. Серед найбільш поширених технологій – подрібнення однієї адміністративної послуги на кілька послуг. У такий ситуації майже неможливо «автоматизувати» процес їх надання. Систематизація адміністративних послуг з отримання документів дозвільного характеру почалася в Україні у 2005 р. Створення дозвільних центрів хоча й не стало «панацеєю» від усіх проблем підприємців, але дозволило суттєво спростити частину дозвільних процедур та унормувати процес отримання дозвільних документів. Завдяки послідовній роботі протягом кількох років держава забезпечила функціонування достатньо прозорої та передбачуваної системи надання адміністративних послуг для суб'єктів господарської діяльності.

Зараз типовою є ситуація, коли в межах одного міста в різних районах органи місцевого самоврядування надають різні за обсягом адміністративні послуги, а їх загальна кількість значно відрізняється в різних подібних органах влади (від 52 до 130). Така ситуація є нелогічною та свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення адміністративної послуги, її обсягу та форми документа, в якому зафіксовано результат надання адміністративної послуги. Відтак, існуючі адміністративні послуги не стандартизовані, як і дії органів публічної влади з їх надання [1]. Як наслідок, унеможлиблюється надання адміністративних послуг за допомогою інформаційних технологій. Останнім трендом у процесі вдосконалення адміністративних послуг є створення центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), перевагою яких має стати усунення можливостей безпосереднього контакту заявника із суб'єктом надання адміністративної послуги [1; 6]. Очікується, що це також сприятиме зменшенню корупційних проявів. Використання інформаційних технологій дозволить максимізувати цей позитив.

Місто Вінниця послідовне у формуванні прозорої та ефективної моделі місцевого управління та є одним із беззаперечних лідерів у розвитку системи електронного урядування в Україні. Протягом останніх років міською владою було впроваджено ряд дієвих інструментів, що дають змогу підвищити ефективність управління місцевою громадою та якість надання адміністративних послуг. У 2007 році Вінницька міська рада сертифікована за міжнародним стандартом ISO 9001:2000 після аудиту британської компанії BSI, а з 2009 року володіє сертифікатом відповідності міжнародному стандарту ISO 9001:2008, що підтверджує успішне запровадження системи протидії корупційним загрозам [7, 367]. Вінницька міська рада увійшла в першу трійку за показником ефективності офіційного веб-сайту та очолила рейтинг за ступенем розвитку системи електронного документообігу. Місто є одним з лідерів у впровадженні технологій електронного управління, постійно працює у напрямку розвитку новітніх інструментів формування прозорої, відкритої та ефективної влади [4].

Електронне урядування та прозорі офіси в місті базуються на таких інструментах, як система електронного документообігу та внутрішній портал, геоінформаційна система, діяльність відділу оперативного реагування «Цілодобова варта», функціонування Центру адміністративних послуг «Прозорий офіс». Постійно удосконалюється та розвивається офіційний веб-сайт, вже сьогодні на базі сайту діють такі інструменти, як електронна черга в дошкільні навчальні заклади, калькулятор субсидій, мапа звернень громадян, оплата комунальних послуг, попередній запис до Центру адміністративних послуг «Прозорий офіс» та інші ресурси, які дають змогу встановлювати більш прозорі та якісні відносини між місцевою владою та мешканцями міста, надавати певні адміністративні послуги в більш зручному форматі, долати прояви корупції в державних установах [5]. На даний час через ЦНАП «Прозорий офіс» надається понад 500 адміністративних та інших видів послуг. Тільки цього року Центр прийняв 99 нових послуг. Триває інтеграція 76 послуг, суб'єктами яких є структурні підрозділи Вінницької облдержадміністрації. Навантаження на одного адміністратора ЦНАП «Прозорий офіс» є одним з найбільших в Україні і сягає за останніми підрахунками понад 30 клієнтів в день.

Порівняно новим є сервіс «Персональний кабінет», розроблений для вдосконалення роботи «Прозорого офісу». Він значно спрощує доступ до адміністративних послуг, дозволяє запланувати візит до «Прозорого офісу», записатись до електронної черги, дистанційно замовити послуги, ознайомитись із статистикою роботи центрів, перевірити стан роботи зі зверненням. В результаті через Інтернет можна замовити архівні копії документів та витягів з них, витяг із плану зонування земельної ділянки, довідку про невідвідування дошкільного закладу дитиною тощо. Сервіс зроблено універсальним, що дозволяє поступово збільшувати кількість документів та послуг, які можна замовити он-лайн (наразі діє 25 послуг).

Отже, враховуючи позитивний досвід м. Вінниці з надання адміністративних послуг, можна сформулювати наступні пропозиції: необхідно забезпечити узагальнення матеріалів проекту та розробку проекту нормативно-правового акту України щодо вимог до структури, змісту, оформлення та порядку розробки стандартів адміністративної послуги, що надається в електронній формі (електронної адміністративної послуги), відповідно до кращих європейських стандартів. А також забезпечити інтеграцію «Персонального кабінету» з державним порталом адміністративних послуг, який зараз модернізується; розробити та впровадити на базі «Персонального кабінету» окремі підсистеми, що забезпечать розробку, обговорення та ведення реєстрів стандартів електронних послуг, а також он-лайн оцінку якості надання адміністративних послуг заявниками.

Список використаних джерел.

1. Адміністративні послуги : посібник / [В. Тимошук] ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : Софія-А, 2012. – 104 с.
2. Актуальні проблеми надання адміністративних послуг громадянам із використанням інформаційно-комунікаційних технологій в Україні / Н.М. Літвінова, О.В. Літвінов. – Режим доступу: www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02%2810%29/9.pdf
3. Вдосконалення управління на засадах стандартів ISO серії 9000: принципи та особливості їх використання в органах влади / Петро Калита // Світ якості України. – 2007. – № 1–2. – С. 10–13.
4. Моніторинг Центрів надання адміністративних послуг. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/publiczna-administratsiia/2011-07-20-17-42-30/152-holovne/2010-03-02-15-16-48/1578-monitorynh-tsentriv-nadannia-administratyvnykh-posluh-tsnap.html>
5. Офіційний сайт Вінницької міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vmr.gov.ua/default.aspx/>
6. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 верес. 2012 р. No 5203-VI.– Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua.
7. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності. Практичний посібник, вид. 2-ге, доп. і доопрац./ [Бригилевич І.І., Ванько С.І., Загайний В.А., Коліушко І.Б., Курінний О.В., Стоян В.О., Тимошук В.П., Шиманке Д.] / За заг. ред. Тимошука В.П. – К., СПД Москаленко О.М., 2011. – 432 с.

ТЕРХАНОВ ФЕДІР ІВАНОВИЧ

*аспірант ДРІДУ НАДУ при Президентові України,
заступник начальника управління боротьби*

з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом ГУ ДФС у Дніпропетровській області

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Сучасний процес державотворення в Україні зумовлює необхідність дослідження проблем, пов'язаних із здійсненням цілеспрямованої діяльності органів публічної влади щодо національної безпеки як основи суверенітету Української держави. Особливої гостроти набула проблема забезпечення національної безпеки в умовах зовнішньої агресії з 2014 року, що створює серйозну загрозу становленню України як незалежної, суверенної, демократичної, правової держави. При цьому актуальність дослідження організаційно-правового аспекту становлення та удосконалення системи забезпечення національної безпеки та комплексу національних інтересів в умовах реалізації положень Угоди про асоціацію України та ЄС вимагає вирішення проблеми формування засад зовнішньої та внутрішньої політики як складової загальнодержавного курсу на набуття відповідності критеріям на вступ до ЄС, принципам Європейського адміністративного простору тощо. Напрямами реалізації такого курсу виступає формування засад національного суверенітету, трансформації державного механізму забезпечення національної безпеки, ствердження незалежної Української держави.

Сучасний методологічний підхід щодо розроблення поняття «національна безпека» має кілька варіантів. Один із них полягає в тому, що дане поняття виводиться із співставлення змістовних ознак поняття «нація» і «безпека» [1, с. 111]. При цьому, слід зважати на той факт, що змістовні ознаки цих обох понять диференційовані на певні рівні. Поняття нації може включати такі групи ознак, як об'єктивні та суб'єктивні. До об'єктивних ознак належать лише ті чинники, які в тих чи інших конкретних умовах допомогли нації утворитися, а також ті форми і символи, в яких вона себе проявляє [2]. У такому форматі реалізація концепту національних інтересів в умовах децентралізації державної влади вимагає принципово нового підходу до організації публічного управління, до нормативного закріплення публічно-управлінської діяльності.

Загалом, з позицій сучасної науки державного управління проблема формального закріплення національних інтересів виникла через відсутність методологічного інструментарію дослідження загроз національній безпеці, а отже, неможливості його розгляду як цілісної органічної динамічної системи. Адже із проголошенням Україною незалежності людина, її життя та здоров'я стали найвищою соціальною цінністю, отже, система національної безпеки не може бути побудованою без урахування необхідності захисту конкретного індивіда. Взагалі різноманітність поглядів на феномен національної безпеки певним чином утруднює розуміння самої сутності системи національної безпеки, її функціонального призначення, організаційної структури, мети створення і засадничих положень існування [12, с. 43-50]. Разом з тим, з метою формування сучасного публічно-управлінського підходу до реалізації національних інтересів важливо визначити взаємовплив національних інтересів, обумовлених поняттям «національна безпека», встановити причини інтегративної єдності таких інтересів.

Водночас, слід акцентувати увагу на організаційно-правовому аспекті публічного управління, за яким функціональним призначенням власне системи національної безпеки є реалізація конституційних прав, свобод, законних інтересів громадян, територіальної цілісності і недоторканності кордонів, захист конституційного ладу, баланс системи національної безпеки, забезпечення національних інтересів як зсередини держави, так і за кордоном, творення української нації тощо. При цьому головним суб'єктом виступає держава, яка за допомогою власного механізму, а також права здійснює вплив на суспільні відносини і забезпечує реалізацію національних інтересів через ефективне функціонування системи національної безпеки [13]. Започаткований в Україні курс на модернізацію держави, що відбувається в умовах реалізації політики європейської інтеграції, реалізації положень Президентської програми сталого розвитку «Україна-2020» [19], формування інститутів демократії та розвитку громадянського суспільства, визначає нові пріоритети, завдання і принципи функціонування системи національної безпеки.

Наразі цілком очевидним є той факт, що реформування національної безпекової політики може бути детерміноване через політичну реформу, воєнну реформу, зміни в системі управління обороною, і водночас, має відповідати загальному процесу розширенням НАТО і ЄС. Зокрема, оборонна політика як складова системи національної безпеки формується на основі загальної політики держави, пов'язана зі створенням, розвитком і використанням системи воєнної організації держави, а зволікання із визначенням зовнішньополітичних пріоритетів у воєнно-політичній площині може призвести до виключення України з політичних та економічних процесів в Європі. Таким чином, національна політика приєднання до європейського простору виходить із рівноваги міжнародних і внутрішніх складових, які визначають завдання організаційно-правового забезпечення та структурно-функціонально посилюють один одного. Саме у такому форматі національна держава у межах безпекового простору має отримувати гарантії територіальної цілісності в умовах негативного зовнішнього впливу (рис. 1).

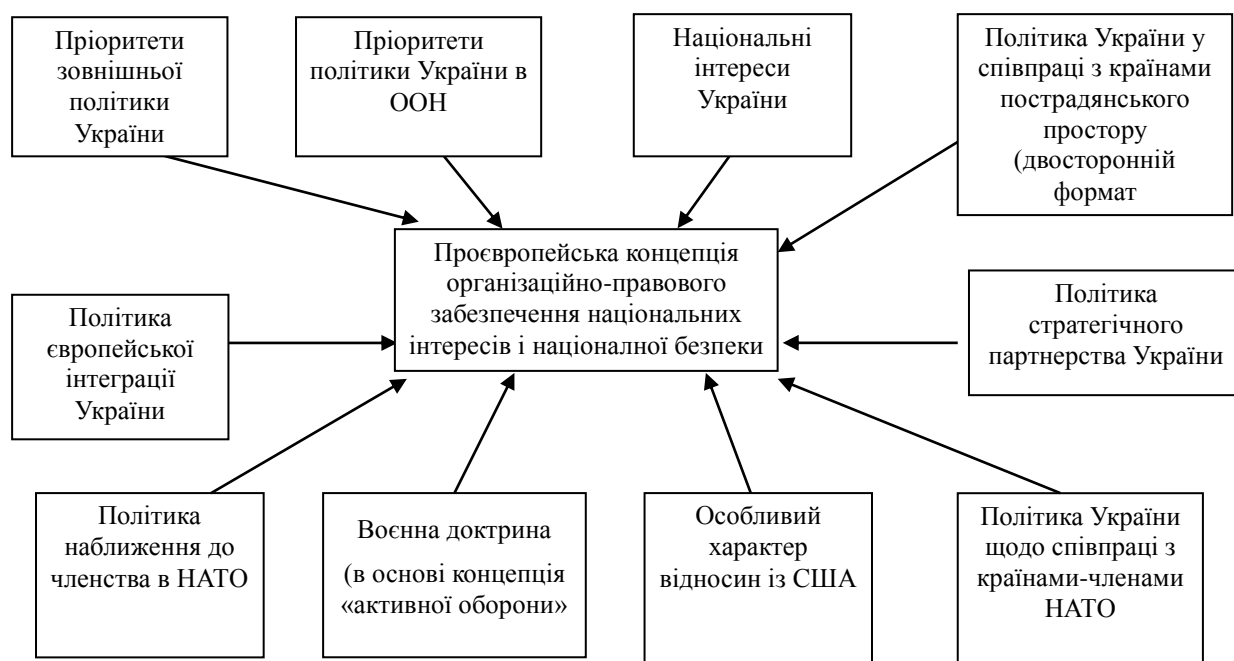

Рис. 1. Концептуалізація державної політики у сфері національної безпеки

Суттєві протиріччя при формуванні зовнішньополітичного курсу протягом 2005-2016 рр. викликали необхідність детермінації складових раціональної державної політики України в умовах моделі національної безпеки «збереження суверенітету і територіальної цілісності – відновлення територіальної цілісності та формування нового безпекового формату». Саме тому в умовах децентралізації важливо зберегти інтегративну єдність зусиль держави, спрямованих на забезпечення національних інтересів.

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

завідувач сектору взаємодії з правоохоронними органами, оборонної та мобілізаційної роботи апарату Кривоозерської райдержадміністрації Миколаївської області, ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЗОРИСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ АРХІТЕКТУРНОЇ БУДОВИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Відкритість і прозорість в діяльності органів державної влади є невід’ємними характеристиками здійснення ефективного публічного управління та обов’язковими умовами перетворень держави на шляху демократичного розвитку.

Водночас, вирішення проблеми необхідного рівня прозорості і відкритості спонукає органи публічної влади до пошуку нових механізмів забезпечення прозорості і відкритості в діяльності таких органів.

Так, досвід зарубіжних країн свідчить про наявну ідею нової демократії, прозорості та відкритості влади. В країнах Європи існують чіткі ідеології проектування будинків суду. Зазвичай, адміністративна споруда – це традиційно класична будівля. Однак, сучасні архітектори з плином часу та розвитком новітніх технологій, будівельних матеріалів, звільняються від традиційних канонів проектування адміністративних споруд, створюючи символи основних принципів роботи органів публічної влади за допомогою прозорості та відкритості будинків. Головне завдання сучасного проектувальника – це поєднання не тільки споруди з навколишнім середовищем та й із соціумом, громадянами, які є його відвідувачами [2, с. 272-274].

Нова будівля парламенту Грузії в місті Кутаїсі – це 40-метровий купол, що запроєктовано у формі велетенського очного яблука – символізує прихильність Грузії принципам відкритості та прозорості. Разом з тим, після Трояндової революції побудовано нові поліцейські відділки. Зовні будівлі мають скляні стіни, а всередині опенспейси (від англ. open space – відкритий простір) та скляні перегородки. Прозорі відділки поліції стали одним із елементів антикорупційної доктрини. Ключовим значенням побудови таких приміщень стала відкритість та прозорість, що унеможливило отримання неправомірної вигоди.

Разом з тим, прозорість та відкритість стали символами демократії, що мають значення в урядових та адміністративних будинках останнього десятиліття. Незважаючи на традиційну класицистичну внутрішню структуру – замкнутість, виділення головних приміщень, центральне розміщення входу, наявність внутрішніх дворів – стає програмним включення нових, прозорих елементів.

У травні 1995 року рада старійшин Бундестагу прийняла рішення звести сучасний скляний купол. Однак, вдалося зберегти історичний вигляд будівлі Рейхстагу і одночасно створити приміщення для сучасного парламенту, відкритого по відношенню до громадян. Будинок розділено на рівні за принципами відкритості, прозорості та доцільності. У підвалі та на першому поверсі розміщені структури парламентського секретаріату, а також технічні пристрої і системи життєзабезпечення. Вище знаходиться пленарний рівень з великим залом засідань, над яким розташовується рівень для відвідувачів. Далі, знаходиться рівень президії та фракційний рівень і, нарешті, дах-тераса і купол будівлі. Прозорість будівлі забезпечується сучасними будівельними матеріалами [1].

Новий будинок урядового центру в Берліні має сучасну скляну зовнішню поверхню та багаточислені стилістичні елементи постмодернізму. Споруда отримала приз за найкращу архітектуру у 2003 році. В її образі втілюються демократичні ідеї «запрошення» до участі в управлінні. Цьому сприяють і великі простори загального призначення, якими користуються установи, або ж погодинна зміна функцій таких просторів, адже загальні простори будинків у вечірній час використовуються як центри дозвілля [3].

Отже, досвід зарубіжних країн свідчить про те, що прозора та відкрита архітектурна будова органів публічної влади викликає довіру і готовність до діалогу з громадськістю, що значним чином впливає на процеси консолідації суспільства.

Список використаних джерел.

1. Бібліографічні дані статті Рейхстаг (будівля Федеральних Зборів Німеччини). Дописувачі вікіпедії URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%85%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B3_\(%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F_%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%97%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2_%D0%9D%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%87%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%85%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B3_(%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F_%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%97%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2_%D0%9D%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%87%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8))
2. Гейко І. Слепцов О. Архітектурний вісник КНУБА . Закордонний досвід проектування та реконструкції районних будинків суду та вплив на них судових систем країн світу. С272-274
3. Трошкіна О.А. Т 766 Семантика архітектури: Навчальний посібник. – К.: НАУ, 2012. – С 42-43.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [5] передбачає проведення децентралізації, яка включає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування, та реформу житлово-комунального господарства, що тісно пов'язані з державним регулюванням сфери благоустрою населених пунктів.

Для уточнення розуміння сутності і структури сфери благоустрою населених пунктів розглянемо поняття «благоустрій».

В українському тлумачному словнику [6, с. 51] поняття «благоустрій» трактується як «добре впорядкування, забезпечена всім необхідним (синонім – упорядкованість)». Окремо слово «благо» означає добро, щастя, достаток, вигоду, дари природи і т. ін.; все те, чого потребує людина в житті, а «устрій» – це установлений суспільний порядок, система організації чого-небудь (синонім – лад). Іншими словами, «благоустрій» – це установлений суспільний порядок щодо добробуту людей.

Стаття 41 Конституції [1] визначає, що громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. До таких об'єктів відносяться території населених пунктів насамперед об'єкти благоустрою.

Згідно Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [3], «благоустрій населених пунктів» – це комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

В сучасній економічній системі благоустрій населених пунктів розглядається як складова житлово-комунальних послуг. Відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [4], які мають характер суспільного блага у зв'язку із загальним і невиключним їх споживанням, а саме надання послуг: вивезення побутових відходів (всі операції поводження з побутовими відходами – збирання, транспортування, переробка, утилізація та захоронення); з утримання прибудинкових територій житлового фонду; житлово-комунальних та інших, які індивідуально споживаються населенням (водопостачання та водовідведення, опалення, електро-, газопостачання, послуги зв'язку (Інтернет, радіо, телефон) тощо і забезпечуються мережами, що проходять під об'єктами благоустрою населених пунктів. Крім того, стан об'єктів благоустрою впливає на ринок нерухомості, а саме: на вартість землі, житла, комерційну та промислову нерухомість.

Система благоустрою населених пунктів згідно із профільним Законом України «Про благоустрій населених пунктів» [3] включає: управління у сфері благоустрою населених пунктів; визначення суб'єктів та об'єктів у сфері благоустрою населених пунктів; організацію благоустрою населених пунктів; стандартизацію і нормування у сфері благоустрою населених пунктів; фінансове забезпечення благоустрою населених пунктів; здійснення державного, самоврядного і громадського контролю у сфері благоустрою населених пунктів; встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

До об'єктів благоустрою населених пунктів належать:

1. території загального користування: парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; пляжі; кладовища; інші території загального користування;

2. прибудинкові території;

3. території будівель та споруд інженерного захисту територій;

4. території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору й інші території в межах населеного пункту [2].

Об'єкти благоустрою використовуються відповідно до функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, місцевих правил забудови, інших вимог, передбачених законодавством.

Елементами (частинами) об'єктів благоустрою є: покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до чинних норм і стандартів; зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж вулиць і доріг, у парках, скверах, на алеях, бульварах, у садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях; будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів; засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами; технічні засоби регулювання дорожнього руху; будівлі та споруди системи інженерного захисту територій; комплекси та об'єкти монументального мистецтва; обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків; малі архітектурні форми; інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами [3].

У свою чергу, елементи сфери благоустрою населених пунктів можна поділити на низку категорій за функціональним призначенням: утворення зручного транспортного та пішохідного руху; формування найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку населення; боротьби із забрудненням довкілля; формування естетичності благоустрою населених пунктів; інженерного захисту територій; охорони водних джерел; вітро- та шумозахисту; ушанування історико-культурної спадщини та померлих.

Отже, стан благоустрою залежить від діяльності всіх суб'єктів розвитку населеного пункту – людей, бізнесових структур, органів державної та місцевої влади.

Зважаючи на те, що обов'язком держави є питання забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги пов'язані з утриманням зелених насаджень, інженерним захистом територій, поводженням з відходами, функціональним станом територій тощо, необхідно формувати та проводити єдину державну політику у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Конституція Автономної Республіки Крим: Зб. нормат. актів. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 96 с.
2. Ігнатенко О. П. Вимоги Конституції України до державної політики в сфері благоустрою населених пунктів / О. П. Ігнатенко // Актуальні питання та проблеми юридичної науки : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 18–19 квіт. 2014 р.). – Кіровоград : КІДМУКПУ, 2014. – С. 48–50.
3. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06 вересня 2005 року № 2807-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 2580.
4. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 24 червня 2004 року № 1875-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2004. – № 47. – Ст. 514.
5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 4. – Ст. 67.
6. Тлумачний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uktdic.appspot.com/>.

ТОДОРОВА ОЛЬГА ЛЕОНТІЇВНА

*старший викладач кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

КЛАСТЕРНА ІНІЦІАТИВА ЯК ІНСТРУМЕНТ УЗГОДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Концептуальні рамки підходу врядування як багаторівневого типу управління (*multilevel governance (MLG)* – за Л. Хуге і Г. Маркса), стали адекватною відповіддю на ретельне дослідження взаємозв'язку різних управлінських рівнів в системі європейського врядування [4].

Поняття «багаторівневе» щодо європейського врядування відображає наявність національного, субнаціонального, наднаціонального рівнів, відповідно, держави, наднаціональні інституції, неурядові організації розглядаються як рівні політичні актори. За логікою *MLG*–концепції виявлена множинність взаємодії рівнів управління, зумовлених горизонтально-вертикальною координацією, адміністративною конструкцією публічної влади, ступенем участі соціуму, наявністю «прошарків», управляється за допомогою неієрархічних методів, а саме, консенсусу, регуляторних мереж, діючих у різних сферах [3].

Принцип субсидіарності, запропонований теорією, дозволяє розмежувати сфери компетенції публічних органів влади різних рівнів із відповідним зменшенням ролі держави і паралельним посиленням ролі регіонів.

Виявлення інституціональних форм існування кластерного підходу як публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку, її атрибутів, структурних складових, ресурсів і факторів, на наш погляд, є важливою частиною раніше не вирішеної проблеми теорії публічного управління, в контексті *MLG*.

З позиції існуючих у царині державно-управлінської, економічної та технічної наук, досліджень, говорячи про кластери як про вже сформованому явище, їх варто розглядати за межами звичної виробничої діяльності.

Кластерний підхід надає регіональним органам публічної влади інструментарій ефективної взаємодії з бізнесом, більш глибокого розуміння його характерних показників і тактичних завдань, що закладає основу для цілеспрямованого і мотивованого стратегічного планування. При цьому, кластерний підхід, у залежності від стратегічних пріоритетів регіонального розвитку може запроваджуватися за трьома функціонально-структурними підходами як особливий тип: виробничих агломерацій, мережевих структур, кластерних ініціатив. А кластерна політика повинна відповідати двом цільовим процесам розвитку економічних систем регіону: стимулювання появи кластерів та стимулювання появи та реалізації саме кластерних ініціатив, як передумови появи кластерних утворень [1].

Кластерні ініціативи - це система заходів, які спрямовані на появу і подальший розвиток кластера в будь-якому регіоні. Весь комплекс заходів реалізується через прописання у стратегіях регіонального розвитку, спільними зусиллями учасників кластера: органами державної влади та компаніями, іншими акторами, що входять в кластер.

Відтак, з позиції державно-управлінської категорії, кластерна ініціатива використовується як інструмент узгодження цілей та інтересів суб'єктів регіонального розвитку на всіх етапах реалізації публічної політики: розробка і реалізація стратегій розвитку, визначення основних завдань і цілей, створення спільної інфраструктурної бази, контроль за проведенням науково-дослідних робіт, координація участі в можливих програмах фінансування тощо. Саме тому доцільним є визначення основних засад формування кластерної ініціативи як інституціональної форми публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку.

Враховуючи український курс на інтеграцію у європейський простір, варто враховувати, що згідно зі статистичними даними Європейської кластерної обсерваторії уряду країн ЄС із 2001 року реалізують власні національні кластерні програми на національному, регіональному та місцевому рівнях [2]. За формування та реалізацію кластерної політики на національному рівні відповідає уряд країни. Однак ініціаторами реалізації

кластерної політики можуть виступати не лише центральні органи управління (кластерна політика «згори-вниз» (top-down), а й регіональна влада та місцеві об'єднання підприємців, які пропонують реалізацію програм стимулювання розвитку кластерів «знизу-вгору» (bottom-up).

Таким чином, кластерні ініціативи - це проекти, в яких об'єднуються зусилля цілого ряду учасників. Розвиток ініційованого кластера забезпечують державні органи, використовуючи заходи сприяння (розробка стратегій, налагодження зв'язків та в усунення бар'єрів між компаніями та університетами), а залучення інвестицій залежить від того, наскільки успішною буде економічна діяльність компаній-учасниць кластера, інноваційність – від наукового супроводу діяльності (наука може зібрати цінну інформацію, технології з різних країн світу і передати їх бізнесу, супроводжувати процес розробки регіональних стратегій розвитку, що ґрунтуються на кластерному підході), а соціальна ефективність – від активності долучення громадських організацій, як зацікавлених сторін регіонального розвитку до ефектів від діяльності кластеру. Це дає нам можливість стверджувати, що така спільна діяльність з реалізації кластерного проекту спрямована не лише на створення кластеру, а і на узгодження інтересів, консолідацію дій та регламентацію взаємодії зацікавлених сторін регіонального розвитку. Саме тому, варто говорити про формування кластерної ініціативи як публічного проекту, організованого спільними зусиллями влади, бізнесу, науки, громадських організацій з метою створення, розвитку і посилення конкурентних переваг території локалізації кластеру.

Відтак, домінуючою особливістю кластерної ініціативи є специфіка інституціональної взаємодії суб'єктів регіонального розвитку, обумовлена, як ієрархічністю владних відносин, так і виконанням інституціональних функцій (консолідація дій, узгодження інтересів, мобілізація ресурсів, інтеграція інформації тощо).

Таким чином, кластерна ініціатива є своєрідною інформаційно-комунікативною платформою координації взаємодії та консолідації ресурсів влади, бізнесу, науки, освіти, громадських організацій для вироблення «суспільного блага» і реалізації місцевих публічних інтересів. Важливою умовою ефективності кластерної ініціативи є інституціоналізація складної системи взаємодій та партнерських (договірних) відносин між її учасниками, тобто формалізація (створення системи норм і правил, що регламентують формат, процеси, процедури) взаємовідносин між ініціаторами кластеру і зацікавленими сторонами регіонального розвитку на основі договорів (угод, контрактів) стосовно здійснення спільної діяльності, направленої на досягнення конкретної цілі.

В такому контексті можемо стверджувати, що кластерна ініціатива є інституціональною формою публічного інструменту державної політики регіонального розвитку та ефективним підходом до використання переваг децентралізації влади.

Список використаних джерел.

1. Журба І. О. Оцінювання результативності реалізації кластерних ініціатив регіону / І. О. Журба // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – №2 (2). – С. 91-100.
2. Рибак Ю. Кластерна політика країн Скандинавського регіону у формуванні та ефективному функціонуванні конкурентоспроможних кластерів / Ю. Рибак // Економіст. - 2013. - № 9. - С. 40-44.
3. Hill M. (2003) «Implementing Public Policy: Governance in Theory and in Practice», Sage Publication, L., p.98.
4. Kolodij A. (2012) »The concept of public (new) government in its application and transition to democratic system», *Demokraty`chne vryaduvannya: Naukovy`j visny`k*, vol. 10, pp. 1-22.

ТУРАНСЬКА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОСВІТИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасний період розвитку України характеризується розгортанням процесів реалізації реформ місцевого самоврядування і адміністративно-фінансової децентралізації. Важливе місце в цих процесах займає реформування система вищої освіти, що повною мірою повинна відповідати вимогам часу, що є запорукою динамічного розвитку економіки і суспільства в цілому.

Освіта як головна функція держави відіграє відповідальну роль у сучасному суспільному розвитку, виступає могутнім механізмом творення соціально-культурного обличчя людини, її особистості в умовах трансформації нашого суспільства [1].

Для інноваційного шляху розвитку Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 року схвалена концепція реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади, що створює перспективи для модернізації управління освітніми закладами шляхом зміни стратегічних підходів в управлінні структурами та децентралізації її управління. Це свідчить про те, що створені об'єднані територіальні громади тепер відповідальні за подальший розвиток освітніх інституцій, на підзвітних ним територій.

До об'єднання громад управлінням освітою в селах і селищах займались відділи освіти районних державних адміністрацій, які є елементами вертикалі державної виконавчої влади. Це свідчить про те, що функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері освіти були мінімальними та відірвані від реальних потреб громади.

На відміну від райдержадміністрацій, органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають всі повноваження у сфері управління освітою, серйозним питанням залишається тільки їхня інституційна слабкість.

Сучасні трансформаційні процеси вимагають від об'єднаних територіальних громад розроблення такої моделі управління, яка б поєднувала найкращі здобутки існуючої системи управління освітою та світових тенденцій розвитку галузі.

Одним із пріоритетних завдань для об'єднаних територіальних громад є формування якісного та конкурентоздатного освітнього простору, ефективного використання наявних матеріально-технічних, педагогічних, управлінських, методичних та інших ресурсів.

При цьому слід зазначити, що в процесі реалізації цих завдань необхідно вирішити існуючі на даний час проблеми:

- низький рівень навчально-матеріального забезпечення переважної кількості сільських шкіл через розпорошеність їх мережі і низьку наповнюваність;
- недостатнє фінансове забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості через високу собівартість освіти, основною причиною якої є мала комплектність шкіл;
- недостатній рівень організаційно-методичного супроводу навчально-виховного процесу в школах сільської місцевості;
- незаповненість вакансій учителів окремих навчальних предметів і необхідність збільшення педагогічного навантаження шляхом викладання 2-х і більше предметів;
- старіння педагогічних і управлінських кадрів, істотний дефіцит у забезпеченні загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості молодими спеціалістами, здатними впроваджувати інноваційні технології в навчально-виховний процес;
- невисока мотивація педагогів до творчої, продуктивної діяльності та самоосвіти, що негативно впливає на рівень їхньої фахової майстерності, і, як наслідок, не призводить до підвищення навчальних досягнень учнів і результативності навчально-виховного процесу в цілому [3].

Недостатнє фінансове забезпечення шкіл можливо виправити за рахунок підключення до розподілу фінансових ресурсів громадськості, щоб запобігти, непрозорості та втручання у справи закладів, органів влади, за неспроможності забезпечити своєчасне надходження виділених коштів. Участь громадськості у процесі управління освітніми закладами посилить роль регіонів, батьків та місцевих громад для здійснення місії середньої освіти, яка враховує інтереси самої освіти і окреслює потреби в освіті з боку суспільства.

Низький рівень навчально-матеріального забезпечення, подолання розриву між якістю освіти в селах і містах, запропонувало вирішити Міністерство освіти і науки України, та створити освітні округи в об'єднаних територіальних громадах, опорні школи із мережею філій. [2].

Освітній округ як організаційна модель має на меті забезпечення доступу дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами, до якісної освіти та створення умов для повноцінної допрофільної підготовки і профільного навчання. Опорна школа округу стає не тільки територіально центром освітнього простору об'єднаної громади, а й бере на себе управлінські функції, несе відповідальність за організацію навчально-виховного процесу та якість освіти у її філіях та округах в цілому.

Так, децентралізація та передача управління освітніми процесами до місцевого самоврядування, яка обумовлена розробленням та прийняттям Верховною Радою України у новій редакції Закону України «Про освіту», змінить принцип функціонування сфери освітніх послуг, численні проблеми в галузях дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, позашкільної, сприятиме підвищенню якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах та потреб ринку праці, а також стане передумовою процесу реформування системи освіти в цілому.

Враховуючи вище сказане децентралізація управління освітою в Україні має врахувати інтереси територіальних громад під час вибору моделей управління, фінансового забезпечення і реформування змісту освіти.

Трансформація управління освітніми процесами є важливим елементом створення ефективної системи менеджменту закладів освіти об'єднаних територіальних громад. Делегування адміністративних і навчально-методичних повноважень на рівень громади та навчального закладу у поєднанні з належним управлінням усередині самого закладу та забезпеченням якості освіти. Також важливе значення займає створення освітніх округів у форматі Hub School системи освіти що дозволить ефективно фінансувати навчальні заклади та підвищити якість надання освітніх послуг.

Список використаних джерел.

1. Глобалізація в соціологічному вимірі. – К. : Інститут соціології НАН України 2011. – 318 с.
2. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p/> (дата звернення 31.07.2017).
3. Регіональний освітній проект «Модернізація освітнього простору Харківської області в умовах децентралізації» // Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dniokh.gov.ua/?p=37402>

ФОЛЬГІНА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СТАНДАРТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Україна належить до країн із недостатнім забезпеченням основними видами первинної енергії, що обумовлює необхідність значних обсягів їх імпорту. Рівень енергетичної залежності країни (понад 51%) в значній мірі визначається неефективним використанням енергетичних ресурсів [3].

Неефективне споживання паливних енергетичних ресурсів підвищує рівень імпортозалежності економіки країни та поглиблює проблеми її енергетичної безпеки при не реалізованому, за оцінку Інституту загальної енергетики НАН України, потенціалі енергозбереження та енергоефективності до 48% [3].

Отже, наразі існує проблема щодо контролю за ефективністю використання енергетичних ресурсів та системного підходу в реалізації заходів енергозбереження та енергоефективності. Одним із інструментів на шляху до вирішення зазначеної проблеми може стати впровадження системи енергоменеджменту.

В цілому виникнення системи енергоменеджменту було відповіддю розвинених країн Західної Європи, США та Японії на труднощі, спричинені енергетичною кризою у другій половині ХХ століття. У той же час для України володіння багатими запасами паливно-енергетичних ресурсів Радянського Союзу закрило шлях для розвитку енергоменеджменту в цей час. Таким чином, першооснова розходжень стандартизації сфери енергетичного менеджменту в Україні та в розвинених країнах світу криється у різному підході до визначення цінності енергоресурсів.

Світова практика показує, що підвищення енергоефективності досягається шляхом організаційних змін у системі управління енергогосподарством підприємства або міста. Для ефективного впровадження енергозбереження необхідна відповідна система управління ним, саме тому світова спільнота впродовж останніх десятиліть покращує систему енергоменеджменту шляхом стандартизації зазначеної сфери.

На сьогоднішній день стандарти у сфері енергоменеджменту використовуються в більшості країн світу. Насамперед розглянемо найбільш вживані визначення, вживаних в контексті нашого дослідження понять. Енергоменеджмент - це спосіб управління енергоспоживанням на підприємстві або в муніципалітетах, що дозволяє значно оптимізувати обсяги енерговитрат [4].

Стандартизація – це діяльність з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній галузі шляхом встановлення положень для загального й багаторазового використання щодо реально існуючих чи можливих завдань. Головним завданням стандартизації є створення системи нормативно-технічної документації, що встановлює прогресивні вимоги до послуг чи продукції, а також контролювання їх дотримання [4].

Мета стандарту з енергоменеджменту – надати організаціям чи органам влади керівництво по оптимізації процесу споживання енергоресурсів і системного управління цим процесом [4].

Питання щодо впровадження політики енергозбереження, енергоменеджменту, стандартизації системи енергоменеджменту, як ефективного засобу підвищення енергоефективності, у своїх працях розглядали Л. Браке, В. Геєць, В. Григоровський, Ю. Дзядикувич, Г. Дзяна, В. Джеджула, с. Єрмілов, Н. Йепсен, М. Ковалко, М. Кулик, В. Лір, Т.Морт, А. Праховник, Т. Сердюк, М. Стоббе, А. Шидловський, О. Цапко-Піддубна, Ю. Яценко та ін. Проте, комплексних досліджень з точки зору публічного управління вкрай недостатньо.

Нині найуспішнішими стандартами у сфері енергоменеджменту є національні стандарти ANSI/MSE 2000:2008 (США), KS A 4000:2007 (Південна Корея), GB/T 23331:2009 (Китай), I.S. 343:2005 (Ірландський стандарт) та загальноєвропейський стандарт EN 16001:2009.

Однією з перших серед європейських країн у структуруванні енергетичного менеджменту можна вважати Данію, – саме тут у 2001 році був написаний перший національний стандарт. Незабаром інші європейські держави прийняли національні стандарти: у 2003 році вийшов шведський стандарт, у 2005 - ірландський, у 2007 році – іспанський.

У результаті того, що національні стандарти себе позитивно зарекомендували, у 2006 році була організована спеціалізована робоча група Європейського комітету зі стандартизації (CEN). За підтримки Європейської комісії, яка розглядала стандартизацію системи енергетичного менеджменту як важливий крок в напрямку підвищення енергоефективності європейської промисловості, у 2009 році був узгоджений європейський стандарт EN 16001. На основі цих нормативних документів було створено міжнародний стандарт ISO 50001:2011 – структуроване та універсальне керівництво по оптимізації споживання енергоресурсів, системному управлінню процесом енергоспоживання.

Отже, міжнародний стандарт ISO 50001: 2011 є фундаментом для побудови ефективного енергетичного менеджменту в організації. Побудова ефективною системи енергоменеджменту є, крім іншого, найсильнішим інструментом для зниження витрат. В силу того, що в стандартах зазвичай формально описується широкий спектр різних функцій і обов'язків, організація повинна сама з урахуванням своєї специфіки вибрати, які з них необхідні саме їй для забезпечення розвитку системи менеджменту відповідно до ISO 50001: 2011.

Дослідження, проведені експертами в Європейському Союзі, показали, що в масштабах національної економіки сукупний ефект від проведення робіт зі стандартизації на базі застосування гармонізованих стандартів ISO та європейських стандартів перевищує 1 % від загального обсягу ВВП. Досвід компаній ЄС показує (за даними Асоціації інженерів АВОК, яка створена у 1991 р. представниками Литви, Естонії, України, Латвії, Азербайджану, Білорусії, Росії, Грузії та інш., є членом REHVA та асоціативним членом ASHRAE), що інвестування в розвиток економіки згідно зі стандартами на 1 євро дає до 20 євро прибутку [2]. Зокрема, Німеччина отримує щорічний економічний ефект від використання стандартизації близько 18 млрд євро [1].

Таким чином, можливість використання міжнародного стандарту ISO 50001: 2011 в Україні відкриває низку переваг, які є очевидними. Разом з цим застосування цього стандарту може викликати певні загрози у сфері економіки в середньостроковому періоді, такі як: поява бар'єрів збуту енергомісткої продукції українських підприємств, що спричинить зниження надходжень до бюджету, зниження конкурентоспроможності експортно-орієнтованих підприємств. Безперечно в перспективі довгострокового періоду переваги від впровадження ISO 50001: 2011 покриють всі недоліки, які можливі в період адаптації, та забезпечать підвищення рівня енергоменеджменту в Україні та оптимізацію енергоспоживання.

Список використаних джерел.

1. Досвід країн Євросоюзу з підвищення енергоефективності, енергоаудиту та енергоменеджменту з енергоощадності в економіці країн: аналітичний звіт / МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯ УКРАЇНИ ДП «НЕК «УКРЕНЕРГО» ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ «НАУКОВО-ПРОЕКТНИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ» ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАЦІОНАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ «УКРЕНЕРГО» (НПЦР ОЕС України). – Київ, грудень 2017. – 111с.

2. Законодавче та нормативно-правове стимулювання підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів у провідних зарубіжних країнах: Міністерство енергетики та вугільної промисловості України «НЕК «Укренерго» 2016 – [Електронний ресурс]: <https://ua.energy/wp-content/uploads/2017/05/1.Zakonodavchestymulyuvannya-energoefektyvnosti.pdf>

3. Фольгіна Тетяна ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТУ В МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЮ // Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи [Електронний ресурс] : матеріали VIII Міжнар. наук. Інтернет-конф. аспірантів та докторантів з державного управління, 26 трав. 2017 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – С. 151 – 153. – Режим доступу: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/new_16_04_18.pdf

4. ISO 50001 – глобальний стандарт в області енергоменеджменту [ЕнергоАудит] / С.А. Хохлявин, с. В. Хоробрых, А.А. Воробьев, Д.В. Скларов. К.: ЕнергоАудит, 2010. – № 2 (14). – С. 36–38.

ЧАПІР ДМИТРО ПЕТРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ІНСТРУМЕНТИ ТА СКЛАДОВІ

Реалізація пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [3], Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4], Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та низки інших нормативно-правових документів має на меті зміщення акценту від традиційної централізованої регіональної політики до інтегрованого підходу щодо застосування потенціалу регіонів, що потребує стимулюючих розвиток державних інструментів та активних регіональних і місцевих ініціатив. Такий підхід передбачає необхідність забезпечення владних повноважень відповідними фінансовими ресурсами. Зокрема, Г.Зубко, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України наголошує, що у порівнянні з 2014 роком, державна підтримка на розвиток територіальних громад та розбудову їх інфраструктури у 2018 році зросла у 39 разів. Мова про підтримку інфраструктури (освіта, охорона здоров'я, дорожня та спортивна інфраструктура), фінансування якої відбувається через Державний Фонд регіонального розвитку, а також субвенції на соціально-економічний розвиток об'єднаних територіальних громад, розвиток медицини у сільській місцевості, кошти на підтримку секторальної політики. По-суті мова про підтримку всіх виплат на інфраструктуру регіонів у розмірі 51 відсотку від загального фонду державного бюджету [2].

За умови такої законодавчої та фінансової підтримки виникає нагальна потреба пошуку нових механізмів, інструментів і методів державної підтримки процесів регіонального розвитку у сфері суспільного відтворення, що зумовлено реаліями сучасної практики державотворення. При цьому набуває значення наукове осмислення поняття «механізми державної підтримки регіонального розвитку», теоретичних і практичних аспектів забезпечення їх ефективності в руслі соціально-економічних і політичних реалій українського сьогодення – умовах децентралізації влади.

Слід зазначити, що і поняття державна підтримка регіонального розвитку всебічно висвітлено вітчизняними науковцями Т.Безверхнюк, О.Васильєвою, В. Керецманом, О. Коротич, Л. Масловською, Н. Нижник, Т. Уманець та інш. Щодо системного підходу до організації державного управління, теорії та методології механізмів державної підтримки регіонального розвитку, то підґрунтям слугують наукові праці Г. Атаманчука, З. Варналія, М. Долішнього, Л. Зайцевої, В. Козбаненка, В. Мамонової, П. Надолішнього, Н. Нижник, Д. Стеченка, В.Цветкова та інших.

Для визначення механізмів державної підтримки регіонального розвитку маємо ґрунтуватися на розумінні того, що у широкому сенсі державна підтримка регіонального розвитку є цілеспрямованою діяльністю органів державної влади з дослідження внутрішніх потенційних можливостей регіону, властивих йому тенденцій розвитку з метою вибору оптимального шляху розвитку з урахуванням загальнонаціональних інтересів та на основі принципу територіальної диференціації пріоритетів розвитку. Відтак, під механізмами державної підтримки регіонального розвитку будемо розуміти систему форм, методів, інструментів та важелів, які застосовуються для досягнення визначеної мети.

Науковцями серед механізмів державної підтримки регіонального розвитку визнаються: програмування розвитку окремих регіонів, регулювання міжбюджетних відносин, запровадження спеціального режиму інвестування, централізовані капіталовкладення та інвестиційні субвенції, регулювання транскордонного та

прикордонного співробітництва тощо. При цьому до основних інструментів відносять: Державну та регіональні стратегії розвитку, інвестиції у людський розвиток; кластери; державні цільові програми; програми регіонального розвитку; Державний фонд регіонального розвитку; програми подолання депресивності територій; Угоди щодо регіонального розвитку; зовнішні та внутрішні інвестиції; державно-приватне партнерство та розвиток за участю громади.

Відправною точкою для визначення сутності поняття «механізм державної підтримки регіонального розвитку» є Державна стратегія регіонального розвитку до 2020 року, яку затверджено Постановою Кабінету Міністрів України [1], відповідно до якої розробляються та затверджуються Регіональні стратегії розвитку. Останні мають містити окрім власних цілей, цілі визначені в Державній стратегії. Тобто, окрім нормативно-правової можемо визначити і цільову складову механізму державної підтримки регіонального розвитку, яка включає державні цільові програми, трансферти, субсидії, субвенції, дотації тощо. Зокрема, слід зазначити, що державна підтримка регіонального розвитку передбачає формування програм, в яких визначається механізм цієї підтримки. Програми державної підтримки розробляються та впроваджуються органами публічної влади із залученням громадських організацій та приватного сектору, що представляє інтереси суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Механізм державної підтримки регіонального розвитку також має структурну складову, яка включає засоби та методи збалансування галузевої структури, зміцнення інституційних чинників структурних перетворень, стимулювання розвитку малого бізнесу та ін. Щодо інноваційно-організаційної складової, то вона передбачає створення та функціонування технопарків, технополісів, вільних економічних зон, науково-виробничих кластерів, урбанізованих територіальних систем, діяльність яких добре себе зарекомендувала саме в зарубіжних практиках.

Таким чином, розмаїття інструментів, що входять до складу механізмів державної підтримки регіонального розвитку свідчить про те, що всі вони мають переваги у застосуванні якщо розміри і спрямованість державної підтримки співвідносяться з реальним потребами людей і громад на цих територіях. Це означає, що пріоритети повинні бути чітко прив'язані до джерел і способів фінансування, оскільки у поєднанні із злагодженою та скоординованою діяльністю органів публічної влади, державних підприємств надасть змогу досягати прогнозованих цілей, забезпечувати раціональне витрачання коштів.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року // Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 // <https://www.kmu.gov.ua/nrsearch>
2. Зубко Г. Державна підтримка регіонального та місцевого розвитку має використовуватися ефективно / Г.Зубко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/8665>
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html?PrintVersion>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*завідувач кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

БЕЗПЕКА СТАЄ НЕПОДІЛЬНОЮ

Світ переживає нині період глобальної трансформації. Формуються нові структури світоустрою, нові центри впливу. Глобалізація, що супроводжується вражаючим прогресом в галузі інформатики та комунікації, різко підвищує процеси взаємозв'язку і взаємозалежності.

Одночасно загострюються міжкультурні та міжцивілізаційні відмінності, що пов'язано зі зростаючою міграцією населення, побоюваннями малих націй втратити свою ідентичність. Звідси - підвищена увага до релігійних, етнічних, національних питань.

З усією очевидністю цивілізаційний розлом в останні роки простежується по лінії Захід - ісламський світ. Він проявляється насамперед у напруженості, пов'язаній з арабо-ізраїльським конфліктом і супутніми йому численними кризовими ситуаціями, з обстановкою навколо Ірану, ще більшим затягуванням афгано-пакистанського вузла, наростаючою хвилею радикалізму, що почастишали терористичними акціями. Крім того, і це дуже важливий зріз цього розлому, на поверхню все більше виступають глибокі відмінності в підходах до основних гуманітарних цінностям, моральним нормам, кодексу поведінки, людського спілкування.

У більш широкому плані мова йде про протистояння по лінії Захід і Схід. Спроби деяких індустриальних держав нав'язати своє розуміння демократичних і ліберальних цінностей, своє бачення історичних процесів, свій спосіб життя можуть призвести не просто до контрпродуктивним результатами, але і різко ускладнюють загальну ситуацію.

У сьогоднішньому стрімко мінливому світі небезпеки такого роду релігійних і цивілізаційних конфронтацій повинні стати предметом нашої спільної тривоги.

Сучасний тероризм настільки непередбачуваний, його важко контролювати і нещадний, що його загрозу можна протистояти тільки спільними колективними зусиллями. І широкі кола світової громадськості, безумовно, усвідомлюють цей факт. Свідчення тому - поява в останні 15 років двох великих проектів, спрямованих на те, щоб налагоджувати взаєморозуміння між різними культурами і цивілізаціями і об'єднувати зусилля по вирішенню конфліктних ситуацій мирними засобами - шляхом діалогу, переговорів, без застосування сили.

На жаль, доводиться констатувати, що обидві ці всеосяжні і містять чимало чудових ідей і новацій концепції - іранська ініціатива «Діалогу цивілізацій» і іспано-турецька пропозиція «Альянс цивілізацій» - пробуксовують, незважаючи їх зовнішню підтримку з боку ООН.

Тим часом, життя показує нам на прикладі множаться конфліктних ситуацій, що концепції та порядок денний цих двох проектів зберігають актуальність і сьогодні, коли настільки необхідно підвищити увагу до вміння вести діалог і навчитися знаходити взаємоприйнятні рішення криз. Тому так важливо добиватися того, щоб ідеї партнерства цивілізацій переходили з області академічних дискусій в розряд реальної політики.

Глобалізація і інші фактори призводять до трансформації існуючого світового порядку, до глибоких змін в характері міжнародних відносин. Виникають нові міжнародні альянси і союзи. Вони складаються переважно з трьох основних осей: цивілізаційна близькість, спільні економічні вигоди або збіг поглядів по найбільшим світовим або регіональним проблемам. Саме так утворюються угруповання в Азіатсько-Тихоокеанському районі. Формується нині Євроатлантичне торгове партнерство іноді називають «економічним НАТО».

У сьогоднішньому світі, коли вже неможливо сховатися за національними кордонами, коли спроби зміцнювати власну безпеку за рахунок інших виявляються марними, необхідно об'єднати зусилля всіх країн, оскільки безпека стає загальною і неподільною.

Розрив договору 1955 року, а також заява радника президента США з питань національної безпеки Джона Болтона про те, що Вашингтон переглядає свою участь у протоколах Віденської конвенції, які регулюють співпрацю США з Міжнародним судом, стали одними з останніх актів Дональда Трампа, спрямованих на підірив існуючого світового порядку. Із самого свого приходу до влади президент США взяв курс на знищення (або принаймні на послаблення) глобальних післявоєнних інститутів, на які спирається старий ліберальний світовий порядок.

Початок торгових суперечок з Китаєм, Євросоюзом, Індією, Південною Кореєю і Японією при повному ігноруванні правил Світової організації торгівлі стали тяжким ударом по світовій системі.

З кожним ударом Трампа по основних точках опори світового порядку страждають і традиційні післявоєнні ліберальні еліти, які стали одночасно продуктом цієї системи та її основним рушієм. Руйнуючи міжнародну систему, Вашингтон призводить до занепаду і її еліти, разом із цим посилюючи їхніх опонентів – ідеологічно близьких до Трампа націонал-популістів і консерваторів.

Відповідно, коли в ЄС настала криза, пов'язана з необхідністю реформування усієї структури, дії Трампа лише нашкодили і поглибили розкол усередині Союзу, чим скористалися як геополітичні противники США (Росія, Китай, Іран), так і внутрішні європейські праві сили, які почали приходити до влади у 2015-2017 роках, звалюючи один ліберальний уряд за іншим.

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЯПОНІЄЮ

Вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України в умовах інтеграції до світового господарства потребує пошуку оптимальних напрямів подальшого розвитку зовнішньоекономічних відносин з іншими країнами, зокрема і в аспекті укладання угод про вільну торгівлю з метою створення сприятливих умов зростання конкурентоспроможності продукції на зовнішніх ринках.

Останніми роками лібералізація митної політики України в рамках угод про вільну торгівлю стала передумовою пошуків зовнішньоторговельних потоків з окремими країнами, зокрема з державами ЄАВТ, країнами ЄС, Канадою та ін. Стратегічно важливим напрямом України залишається пошук нових країн-партнерів за певними критеріями та аналіз економічної доцільності розвитку зовнішньоекономічних відносин, а також формування ефективного механізму митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі.

Таким перспективним вектором подальшої співпраці для України може стати розвиток зовнішньоекономічних відносин з Японією. Обсяги зовнішньої торгівлі між країнами на сьогодні є незначними в загальному обсязі з негативним торговельним сальдо та без особливих змін протягом тривалого терміну. За підсумками І-го півріччя 2018 року за вартісними показниками обсяги вивезення продукції з України до Японії становили близько 0,4% від загального обсягу експорту, а імпорту – 1,25%. [6] Але подальше поглиблення зовнішньоторговельних зв'язків між країнами в напрямі зниження або скасування різноманітних торговельних бар'єрів може сприяти розвитку окремих галузей в Україні.

Географічні, історичні та культурні особливості Японії сформували певну товарну структуру споживання всередині країни, що істотно відрізняється від інших регіонів світу. Тому товари, характерні для українського експорту, складають незначну частину імпорту даної країни, серед яких рослинна олія, зернові культури, вироби із заліза та сталі, руди та концентрати залізни та ін. [5]

Істотне зниження конкурентоспроможності окремих товарів українського виробництва відбувається за рахунок високого рівня захисту окремих галузей виробництва Японії, що здебільшого зростає зі ступенем обробки, хоча до значної кількості товарних позицій застосовується мито з нульовою ставкою. Загалом механізм митно-тарифного регулювання зовнішньоторговельних потоків Японії є досить складним через використання різноманітних інструментів та диференційованим відповідно до чинних торговельних угод. Особливістю митного тарифу Японії окрім використання тарифної квоти, яка здебільшого застосовується в рамках угод про вільну торгівлю, сезонних мит, є також застосування тимчасових ставок мит, які запроваджуються на короткотерміновій основі з метою задоволення певних потреб внутрішнього ринку або з інших причин і завжди носять преференційний характер відносно повних ставок мит. [1, 3]

Основний економічний ефект від лібералізації митної політики в зазначеному напрямі українські виробники можуть отримати з огляду подальшого розвитку та зростання обсягів поставок продукції окремих галузей, які займають незначну частку експорту або взагалі відсутні, але є передумови для їх розвитку. Водночас виробники продукції, які становлять основну частку експорту України, не здобувають істотних переваг через особливості ринку Японії.

Лібералізація митного регулювання зовнішньої торгівлі Японією може мати позитивний ефект для українських виробників текстильної, хімічної, деревообробної промисловості, деяких продовольчих товарів та ін., частка імпортованих товарів яких є досить незначною на сьогодні. Однією з причин даного стану є високий рівень захисту окремих галузей, тому важливим напрямом зовнішньоторговельних відносин між Україною та Японією має стати обговорення зниження ставок мита для зазначених товарів.

Серед товарів продовольчої групи, виробництво яких може стати перспективним за умов зниження або скасування ставок мита, що стягуються з імпорту окремих товарів до Японії, можна виокремити м'ясо великої рогатої худоби, мідії, молочну продукцію, виноград, черешні, яблука, кондитерські вироби та ін.

На сьогодні до експортних потоків товарів українського походження існує преференційний режим торгівлі в рамках Генералізованої системи преференцій Японії, відповідно до якого експорт визначених товарів здійснюється без сплати мита або за зниженими ставками за певних умов. Надані відповідно поступки за окремими товарами є незначними та здебільшого оминають найбільш захищені митним тарифом Японії групи товарів. За умов виконання певних процедур зазначені преференції сприятимуть конкурентоспроможності товарів українського виробництва, зокрема жита, сорго зернового, окремих хлібобулочних виробів, окремих виробів з чорних металів, алюмінію та ін. Але в подальшому процесі розбудови зовнішньоторговельних відносин між країнами необхідно враховувати, що дана система преференцій буде чинна до 31 грудня 2021 року. [2]

Стратегічно важливим напрямом має стати співпраця України з Японією в аспекті лібералізації митної політики з огляду і на те, що країна має розгалужену систему торговельних угод з тими країнами, з якими українська сторона провадить торгівлю на преференційній основі або тільки її планує. Так, в липні 2018 року було підписано Угоду між Японією та країнами ЄС про економічне партнерство. Після набрання чинності передбачено скасування мит щодо 90% експорту країн ЄС до Японії з поступовою подальшою лібералізацією за винятком окремих товарів [4], що в майбутньому може вплинути на перерозподіл зовнішньоторговельних потоків в цілому та конкурентоспроможність продукції українського виробництва не тільки на ринку Японії, але й в країнах ЄС.

Таким чином, розвиток зовнішньоекономічних відносин між Україною та Японією в контексті можливого укладання угоди про вільну торгівлю в майбутньому може сприяти не тільки зростанню конкурентоспроможності окремих товарів українського виробництва, що становлять основну частку експорту, але й стати вагомим чинником розвитку окремих галузей. Даний напрям роботи потребує обговорення низки питань з урахуванням інтересів вітчизняних виробників, що вимагає подальшого дослідження.

Список використаних джерел.

1. 1204 Duty Rates for Major Products. URL : http://www.customs.go.jp/english/c-answer_e/imtsukan/1204_e.htm (дата звернення 18.09.2018)
2. Generalized System of Preferences. EXPLANATORY NOTES FOR JAPAN'S SCHEME. URL : <https://www.mofa.go.jp/policy/economy/gsp/explain.html> (дата звернення 17.09.2018)
3. Japan's Tariff Schedule as of April 1 2018. URL : http://www.customs.go.jp/english/tariff/2018_4/index.htm (дата звернення 18.09.2018)
4. The Signing of the Agreement between the European Union and Japan for an Economic Partnership. URL : https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_002107.html (дата звернення 17.09.2018)
5. Trade Statistics of Japan. Ministry of Finance. URL : http://www.customs.go.jp/toukei/info/index_e.htm (дата звернення 17.09.2018)
6. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у січні–липні 2018 року. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt0718_u.htm (дата звернення 17.09.2018)

ВОЙНОВСЬКИЙ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

Прокурор Білгород-Дністровської місцевої прокуратури Одеської області

УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМИ БУДИНКАМИ: ДОСВІД США

У світовій практиці управління багатоквартирними будинками найчастіше застосовується підхід, при якому власники приймають управлінські рішення у межах створеного ними об'єднання, – юридичної особи, а виконання рішень довіряється професійній організації, що управляє, на підставі договору.

Об'єднання власників житла стало узагальнюючим поняттям різних юридичних форм кооперації, таких як територіальні спільноти мешканців (Planning Unit Developments – PUD), кондомініуми (Condominium Association), житлові кооперативи (Housing Cooperatives) – в США, Канаді; житлові синдикати (syndicat de copropriétaires) у Франції; квартирні (житлові) акціонерні товариства (asunto-osakeyhtiö – AsOy) у Фінляндії; товариства власників житла у Росії, «горизонтальна власність» (horizontal property) у Бразилії, спільне володіння (commonhold – цей термін застосовується в Сполученому королівстві) тощо [1, с. 12].

Окрім об'єднань співвласників за кордоном існують й інші способи управління багатоквартирними будинками на засадах самоорганізації. По-перше, це житлові кооперативи і ЖБК. У багатоквартирних будинках житло, як правило, надається членам кооперативів у користування. Член кооперативу виплачує свій пай (на пільгових умовах, оскільки завдання кооперативів – не здобуття максимального прибутку, а забезпечення своїх членів житлом нормальної якості за доступною ціною), який дає йому і його сім'ї право проживати в будинку, що належить кооперативу.

Окрім кооперативів, які є власниками, і яким належать будинки, існують також кооперативи орендарів, що орендують будинки у держави або муніципалітету з метою зняти з останніх навантаження з управління житловим фондом, що розростається.

Також є велике число різного роду некомерційних організацій, які будують та експлуатують житло для незаможних людей. Членами таких організацій є одні люди, а проживають в їхніх будинках інші. Нерідко такі недержавні організації управляють переданим їм державним і муніципальним житлом [4, с. 157].

У цілому у США форма асоціації співвласників житла набула форму кондомініумів, які мають досить велике поширення. Сталося це у 1961 р., коли був прийнятий Національний закон про житло (National Housing Act). Зазначений закон носить рамковий характер, адже відповідно до конституційного устрою США регламентація організації та діяльності асоціацій співвласників знаходиться у віданні штатів, хоча регулювання питань спільної власності на нерухомість у житловій сфері майже у всіх штатів є тождечною [3, с. 213].

Законодавство окремих штатів встановлює, що асоціації утворюються в якості інструменту, за допомогою якого власники квартир у багатоквартирних будинках, що є їх власністю, можуть здійснювати дії з управління, утримання, ремонту спільного майна. Американське законодавство до спільної власності у багатоквартирних будинках відносить також й землю та елементи зовнішнього благоустрою. Законодавство також припускає, щоб сама юридична особа – асоціація, яка складається з власників приміщень та яка керує багатоквартирним будинком – була власником спільного майна та несло зобов'язання з його утримання, а окремі приміщення знаходилися у власності мешканців.

У США кондомініуми утворюються, як правило, двома шляхами. Перший з них полягає у тому, що якщо будинок лише будується, забудовник реєструє кондомініум при закінченні будівництва й до початку продажу квартир. Реєстрація накладає певні обов'язки, що поширюється як на забудовника, так й безпосередньо на умови використання власності. Кожен покупець квартири у забудовника автоматично стає членом асоціації-кондомініуму й тим самим погоджується виконувати його вимоги. Другий шлях – власник вже існуючого будинку, квартири у якому вже надані в оренду, може зареєструвати його в якості кондомініуму. Проте в даному випадку виникають певні складності, оскільки необхідно захищати права мешканців, хоча фактично результат буде таким самим, як й при першому варіанті [2, с. 16].

Розмір внесків на обслуговування та ремонт, які всі члени асоціації зобов'язані вносити на колективні цілі, визначаються розміром частки кожного власника житла у спільному майні. При цьому непроживання власника у квартирі або відмова від використання спільними елементами майна не є підставою для звільнення власника від внесення внесків на колективні цілі. Американські штати також встановили правило, відповідно до якого, у випадку якщо власник має намір продати або здати в оренду належну йому квартиру, асоціація має першочергове право на отримання цієї нерухомості. Асоціація здійснює володіння, використання та розпорядження всіма належними їй

квартирами в інтересах всіх власників. Рада директорів або уповноважені ними особи мають право оперувати голосами, які належать власникам вказаних квартир при голосуванні на зборах асоціації, за виключенням зборів щодо виборів ради директорів. Досить важливо, що статuti асоціації забороняють розпорядження житлом власниками до завершення всіх розрахунків з об'єднанням з метою захисту його фінансових інтересів.

Міжнародна організація «Інститут управління житловими комплексами» (Community Associations Institute, США) визначає наступні напрями діяльності та функції управління багатоквартирним будинком в США:

1. Організація спільних зборів співвласників та засідань правління з участю в них.
2. Адміністрування та юридичні питання.
3. Бюджет, резервні фонди, інвестиції і оцінка (платежі). Фінансовий контроль.
4. Управління ризиками та страхування.
5. Утримання спільного майна.
7. Кадрова політика [5].

Слід зазначити, що законодавства США про кондомініуми є достатньо гнучким. Зокрема, внутрішніми документами, які регулюють створення кондомініумів та які затверджуються девелоперами, простір збудованої будівлі може бути розділений на розсуд девелоперів виходячи з комерційної потреби при наступному продажу або оренді частин будинку. Слід також зазначити, що в деяких штатах США допускається також, щоб юридична особа – асоціація, яка складається з власників приміщень та яка керує всією будівлею, – була також власником спільного майна будинку й несла обов'язки з його утримання, а окремі приміщення у будинку знаходилися у власності мешканців. Кожна асоціація на розвиток свого статуту приймає внутрішні правила, якими визначає права та обов'язки власників будинку.

Список використаних джерел.

1. Дорофійенко В.В., Логвиненко В.І., Осипенко І.Н. Создание и организация деятельности объединений совладельцев многоквартирных домов (ОСМД) основа реформирования управления жилищным хозяйством. Донецк : ВИК, 2007. 240 с.
2. Кирсанов С.А. Зарубежный опыт управления многоквартирными домами. ЖКХ: журнал руководителя и главного бухгалтера. 2011. № 10. С. 12-23.
3. Олійник, Н.І. Зарубіжний досвід управління житловим фондом. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2009. № 3. С. 212-216.
4. Утвенко В.В. Управління житлово-комунальною сферою міст України в контексті діяльності органів місцевого самоврядування. Наукові праці МАУП. 2014. Вип. 1(40). С. 155-161.
5. У Тернополі ОСББ не платитиме податок за землю. URL: <https://www.caionline.org/HomeownerLeadersResourcesforResidentsPagesdefault.aspx>

ГАЛАЙКО ХРИСТИНА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНИ З НАТО ЯК ОДНА З УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Законодавчо пріоритетність набуття членства України в НАТО як основу зовнішньої політики Верховна Рада України закріпила 8 червня 2017 року, а 9 липня того ж року набрав чинності відповідний Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зовнішньополітичного курсу України», яким внесено зміни до законів України «Про основи національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Зокрема, в чинній редакції закону «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики» було вказано, що основами зовнішньої політики України є поглиблення співробітництва з Північноатлантичним альянсом з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства в цій організації. Новий же закон ліквідує це формулювання та встановлює, що поглиблення співробітництва з НАТО потрібне Україні винятково для того, щоб стати членом цієї організації.

21 червня 2018 року було прийнято новий Закон «Про національну безпеку України». «Над цим законом, - за висловом Президента України Петра Порошенка, - українська влада та міжнародні партнери працювали два роки. Й уперше в історії цього закону впроваджується взаємосумісність у секторах безпеки та оборони України з оборонними можливостями НАТО». Також в цьому документі визначено рух України у прямку до Євросоюзу,

20 вересня 2018 року Верховна Рада України направила своє рішення конституційною більшістю (321 голос) до Конституційного суду для отримання висновку президентського проекту закону про внесення змін до Конституції України щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного Договору.

Програмою конкретних дій органам публічної влади та адміністрування всіх рівней слугує Річна національна програма під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік (далі - Програма). Вона виступає своєрідним й системним стратегічним документом у сфері євроатлантичної інтеграції України, реформування сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів і рекомендацій Альянсу.

Виконання Програми має особливе значення не лише для залучення і використання потенціалу та практичної і консультативної допомоги НАТО та держав - членів Альянсу з метою підвищення обороноздатності держави в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, але й для системного запровадження цілеспрямованих та планомірних заходів із підготовки держави до набуття членства в НАТО.

Провідну роль у координації діяльності, пов'язаної з виконанням завдань у сфері євроатлантичної інтеграції та підготовки України до членства в НАТО, відіграє Комісія з питань координації євроатлантичної інтеграції України, утворена Указом Президента України від 8 липня 2016 року N 296.

Координація діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання річних національних програм під егідою Комісії Україна - НАТО, рішень Комісії Україна - НАТО, є одним з основних завдань Кабінету Міністрів України.

Особливу увагу у 2018 році приділено діяльності із забезпечення вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України відповідно до Указу Президента України від 21 лютого 2017 року N 43 «Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017 - 2020 роки».

Одним із важливих завдань є також забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах сектору безпеки та оборони України.

Діяльність Платформи Україна - НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні спрямована на спільне вивчення основних аспектів діяльності в умовах гібридної війни, вироблення рекомендацій щодо аналізу і протидії гібридним загрозам.

Пріоритетом залишатиметься реформування сектору безпеки і оборони відповідно до Стратегічного оборонного бюлетеня України, схваленого Указом Президента України від 6 червня 2016 року N 240, та рекомендацій Альянсу.

Україна розраховує на підтримку НАТО та держав - членів Альянсу у процесі впровадження реформ та інформуватиме НАТО на постійній основі про їх результати.

Програмою визначено середньострокові цілі, які планується реалізувати до 2020 року, та пріоритетні завдання на 2018 рік. Невід'ємними складовими Програми є Основні заходи у рамках Річної національної програми під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік та Орієнтовний план заходів у рамках Комісії Україна - НАТО на 2018 рік, які наведені відповідно у додатках 1 і 2 Програми.

Виконання Програми не потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України, оскільки здійснюватиметься за рахунок і в межах бюджетних призначень, передбачених центральним органам виконавчої влади, іншим державним органам, а також за рахунок фінансової допомоги НАТО та окремих держав - членів Альянсу.

Таким чином, розвиток відносин з НАТО, набуття повноправного членства в Північноатлантичному Альянсі є логічним кроком України як європейської країни, однією з суттєвих умов забезпечення власної та колективної безпеки, відновлення миру й стабільності.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к-ВР /із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004 р., № 2952-VI від 01.02.2011 р., № 586-VII від 19.09.2013 р., № 742-VII від 21.02.2014 р. // [Електронний ресурс] /Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua.

2. Річна національна програма під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік //Затверджено Указом Президента України від 28 березня 2018 року № 89/2918.

3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015.

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469 – VIII. //Голос України. – 2018. – 7 липня. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/304933>

5. Усатюк І.Ф. Національна безпека: переваги та зауваги //Чорноморські новини. - 2018. – 5 липня. - № 056 (21966).

ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ ФЕДОРОВИЧ

*старший науковий співробітник Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України, д.е.н., с.н.с.*

МУРЗАНОВСЬКИЙ ГЕННАДІЙ МОДЕСТОВИЧ

*аспірант Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Здійснюючи децентралізацію, європейські держави так чи інакше стикалися із проблемою вдосконалення свого адміністративно-територіального устрою, але по-різному підходили до її розв'язання. Так, деякі з них проводили відповідні реформи адміністративно-територіального устрою, інші лише частково змінювали певні його елементи. Оскільки для багатьох європейських держав, які мали на меті децентралізацію чи автономізацію громад, характерною була відсутність у місцевих органів влади достатньої територіальної, демографічної і матеріальної бази для надання належного рівня публічних послуг і утримання сучасних громад.

Укрупнення адміністративно-територіальних одиниць стало одним з головних напрямів численних реформ публічної влади в європейських країнах. Так, Закон Італійської Республіки про устрій місцевих автономій, який було прийнято у 1990 році, спрямовано на оптимізацію розмірів адміністративно-територіальних одиниць, ліквідацію малочисельних ланок, які не володіли достатніми фінансовими ресурсами для вирішення нагальних проблем. Нові комуни, згідно із вказаним Законом, можуть створюватися в Італії за наявності не менше 10 тисяч жителів, провінції – не менше 200 тисяч жителів. Законом було передбачено і фінансові стимули для об'єднання й

подальшого злиття комун із населенням чисельністю менше 5 тисяч жителів, або для їх приєднання до більших комун.

Відповідні реформи територіального устрою проводились у 1980 – 1990 рр. у Бельгії, Данії, Німеччині, Швеції та інших європейських державах. Зокрема у Бельгії у 1975 році за ініціативою міністерства внутрішніх справ число муніципалітетів з 2359 було скорочено до 596. Наприкінці 80-х років у країні функціонувало лише 589 муніципалітетів. Така їх чисельність збереглася і до сьогоднішнього дня.

Швеція, як і ряд інших країн, не уникнула необхідності проведення реорганізації місцевого управління, зумовленої потребою перегляду кількості та розмірів територіальних одиниць. Річ у тім, що до середини 1940-х років у Швеції існувало більше 2000 комун із чисельністю населення всього у кілька сотень чи тисяч осіб, які не могли забезпечити виконання зростаючого обсягу власних завдань. Вони перебували у стані постійного дефіциту фінансових ресурсів і, відповідно, не могли ефективно виконувати свої функції. Тому Швеція вжила низку законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на скорочення кількості муніципальних одиниць шляхом їх максимального укрупнення. В результаті цього кількість комун скоротилася майже в 10 разів – тепер їх налічується в країні лише 288 із середньою чисельністю населення 30 тис. осіб.

В інших державах Європи впродовж 1952 – 1992 років загальна чисельність муніципалітетів також скоротилась: у Данії – на 80%, Великій Британії – 76%, Німеччині – 67%, Австрії – 42%, Норвегії – 41%, Нідерландах – на 6%.

У Німеччині у період з 1965 по 1975 роки скоротили кількість муніципалітетів з 25 тис. до 8,5 тис. од., в Данії кількість громад була зменшена з 993 до 275, та кількість районів з 25 до 14, в Голландії з 811 муніципалітетів в 1980 р. до 504 у 2001 р., в Греції з 5343 в 1997 р. до 1033 у 2000 р.

В Східній Європі, крім Польщі, певні кроки у впровадженні реформи адміністративно-територіального устрою були здійснені в Болгарії у 1991 році – зменшення кількості муніципальних утворень до 262 од.

В Литві зміни адміністративного устрою були найбільш кардинальними – самоврядний статус отримали лише 56 утворень – 12 міст і 44 сільських райони. Таким чином, середня кількість населення в адміністративно-територіальних одиницях (без столиці) в Литві має найвищий в Європі показник – 53 тис. чол.

Найменш реформованими залишаються Чехія (6,2 тис. муніципалітетів, середня кількість населення на кожний з них - 1,5 тис. чол.) та Словаччина (2,9 тис. муніципалітетів, з них у 69 % - чисельність менше 1000 жителів). Однак, це не зашкодило їм вступити до ЄС. Більш детальна інформація про стан адміністративно-територіального устрою в країнах Європи та процеси його реформування представлена у додатку 3.

Узагальнена інформація про стан адміністративно-територіального устрою в країнах Європи свідчить про таке [1]:

- кількість рівнів АТО в структурі адміністративно-територіального устрою країн складає від 2 до 5;
- кількість населення в громаді базового рівня складає від 2 тис. чол. (Франція, Чехія, Словаччина) до 53 тис. чол. (Литва);
- територія громади базового рівня складає від 0,02 тис. км² (Франція) до 1,55 тис. км² (Швеція).

Тобто, не можливо казати про якусь єдину модель адміністративно-територіального устрою в Європі. В європейських країнах відсутні стандарти щодо чисельності адміністративно-територіальних одиниць базового рівня та інших рівнів, а також кількості рівнів.

Аналіз реформування адміністративно-територіального устрою в країнах Європи дає змогу визначити деякі важливі характеристики цього процесу, які слід врахувати при вирішенні цієї проблеми в Україні:

- реформування адміністративно-територіального устрою в усіх країнах спиралося на концептуально визначену і законодавчо закріплену модель загальнодержавного та регіонального управління, чіткий розподіл повноважень між зазначеними рівнями управління та системою самоврядування;
- існує практика об'єднання низових адміністративно-територіальних утворень (територіальних громад) у союзи територіальних громад з метою підвищення їх спроможності у вирішенні спільних місцевих проблем;
- незалежно від політичного устрою країн жителі через громади здійснюють пряме, безпосереднє управління значною часткою справ щодо життєдіяльності усього суспільства (згідно Європейської хартії про місцеве самоврядування);
- реформування адміністративно-територіального устрою максимально враховує історичні традиції та етнічні особливості населення.

Виходячи із досвіду європейських країн, чіткий розподіл сфер компетенції та повноважень між органами місцевого самоврядування та органами державної влади можливий лише на основі:

- однозначно виписаного законодавчого розмежування понять «повноваження дотримання принципу субсидіарності - зі сфери компетенції органів виконавчої влади мають бути виключені та передані до відання місцевого самоврядування всі повноваження, які можуть бути ефективно реалізовані на рівні територіальної громади;
- фінансового, матеріального та іншого забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих.

Список використаних джерел.

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи. – К., 2009. – 613 с.

ДЕМ'ЯНЧУК ІГОР ЯКОВЛЕВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Досліджуючи різні аспекти системи цивільного захисту (ЦЗ), вітчизняні вчені відзначають наявність суттєвих проблем у різних напрямках її функціонування та вказують на гостру необхідність її модернізації з урахуванням передового європейського досвіду. Зокрема, Р. В. Приходько вказує на надзвичайно складний організаційно-правовий механізм регулювання відносин у сфері ЦЗ, невнормованість та суперечливість окремих положень діючого вітчизняного законодавства, дублювання функцій органів державного управління, що відповідають за реалізацію державної політики в зазначеній сфері [6].

Із введенням в дію Кодексу цивільного захисту України ситуація дещо поліпшилась, проте потребують перероблення механізми взаємодії між гілками влади на місцях.

Для забезпечення ефективного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС), урахувавши євроінтеграційні прагнення України, існує необхідність модернізації державно-управлінської моделі таким чином, щоб забезпечити власну безпеку та відповідати європейським стандартам.

Як показав досвід практичної реалізації прийнятих організаційно-управлінських рішень у сфері державного управління системою ЦЗ, більшість із них мали політично мотивований і декларативний характер, були поспішними, не відповідали потребам часу та не мали достатнього фінансового забезпечення. Саме через ці та ряд інших причин їх реалізація не забезпечила очікуваного результату в заплановані терміни. Насамперед це стосується створення в Україні Системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 (Система 112). З метою її належного створення постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1031 було затверджено Порядок функціонування цієї системи.

Головною метою створення такої системи є забезпечення дотримання конституційних прав громадян на особисту безпеку, охорону здоров'я та майна, надання державної послуги європейського рівня, забезпечення єдиного номера виклику «112» для всіх екстрених ситуацій, безкоштовного з'єднання з кожної точки держави з будь-якого доступного пристрою із функцією передачі даних, високої швидкості з'єднання з оператором Системи 112, оперативного отримання кваліфікованої допомоги, можливість спілкування іноземними мовами. Створення сучасної кваліфікованої послуги населенню передбачає розвиток на новому якісному рівні функціонування єдиної державної системи ЦЗ на всій території країни, що суттєво наблизить Україну до європейських стандартів безпеки. Проте через досить складний організаційно-управлінський та технічний механізм реалізації цього завдання, брак державних коштів забезпечити повноцінне створення і функціонування Системи 112 до цього часу не вдалося.

З метою вивчення та залучення передового досвіду інших країн у сфері реагування на НС техногенного та природного характеру наша країна активно співпрацює з розвиненими європейськими країнами. У рамках проголошеного нею зовнішньополітичного курсу на інтеграцію з Європейським Союзом (ЄС) шляхом проведення необхідних реформ вона поступово та наполегливо наближається до європейських стандартів у сфері ЦЗ [4].

Слід зазначити, що захист життя і безпека людини є ключовим пріоритетом у державній політиці країн ЄС, що базується на принципі колективних зусиль країн-членів у вирішенні вказаних питань. Досягти високих показників у сфері управління ЦЗ цим країнам вдалося завдяки побудові та ефективній взаємодії функціонуючих національних систем ЦЗ [1].

ЄС має низку угод з третіми країнами, регіональними ініціативами і міжнародними організаціями з метою сприяння наданню допомоги у разі стихійних лих.

Допомога може мати форму матеріально-технічної підтримки, міжнародних команд та обладнання, надання гуманітарної допомоги та шляхом залучення експертів для проведення оцінки ситуації.

Країни, що не є членами ЄС, можуть бути частково залучені до Механізму цивільного захисту Співтовариства та отримати статус «партнера». Така форма співпраці не передбачає участі в адмініструванні програми (наприклад, відрядження експертів до Єврокомісії) та фінансових внесків на це. Країни-партнери можуть залучатися до реалізації певних заходів у рамках програм.

Співробітництво між Україною та ЄС у галузі цивільного захисту вперше отримало свої правові рамки 8 грудня 2008 року, коли в м. Брюсселі було підписано Адміністративну домовленість між МНС України та Генеральним Директоратом «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці між Центром моніторингу та інформації Механізму цивільного захисту Співтовариства та Оперативно-черговою службою МНС України.

Ефективність роботи Механізму цивільного захисту ЄС неодноразово підтверджувалася під час ліквідації наслідків масштабних надзвичайних ситуацій та стихійних лих, у тому числі і в Україні. Зокрема, під час ліквідації наслідків розливу нафтопродуктів у Керченській протоці (2007 рік); подолання наслідків катастрофічних повеней у західних регіонах України (2008 рік); подолання наслідків пандемічної ситуації з захворювання на грип в Україні (2009 рік); оцінки небезпечної екологічної ситуації у м. Калуші Івано-Франківської області (2010 рік); надання допомоги громадянам України, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території (2014–2018 роки).

Досвід співпраці з Механізмом цивільного захисту свідчить, що повноцінна участь України у ньому потенційно сприятиме зміцненню спроможності України у попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру на національному і міжнародному рівнях із залученням національних сил країн-членів ЄС за підтримки Координаційного центру реагування на надзвичайні ситуації Механізму ЄС, а також сприятиме координованому наданню гуманітарної допомоги постраждалому населенню.

Створенню та вдосконаленню міжнародних механізмів із запобігання та реагування на надзвичайні ситуації сприяє також Європейська асоціація навчальних закладів, які працюють у галузі безпеки (EFSCA). Україна входить

до неї з 2009 року. За цей час вдалося реалізувати багато масштабних міжнародних навчальних та наукових проектів, які допомогли українським рятувальникам здобути не лише безцінний досвід, а й необхідне сучасне пожежно-рятувальне обладнання.

Розвивається тісна співпраця між європейськими, в тому числі і українськими вузами в напрямках розробки уніфікованих освітніх програм підготовки фахівців для пожежно-рятувальних служб, безпосередньо підготовки фахівців, а також інноваційної діяльності, досліджень та розвитку в галузі цивільного захисту і пожежної безпеки [5, 3].

Так, протягом 2018 року на базі Інституту державного управління у сфері цивільного захисту за участі європейських фахівців відбулися 11 тренінгів та занять по удосконаленню знань та навичок працівників підрозділів ДСНС України по ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, роботі з сучасною рятувальною технікою [2].

Також, існує низка державних та місцевих програм щодо поліпшення матеріально-технічної бази органів та підрозділів ДСНС України, зокрема гуманітарною допомогою з країн ЄС, закупівлею сучасної техніки іноземного виробництва.

Проте на сьогоднішній день продовжує існувати проблема взаємодії підрозділів ДСНС України із органами місцевого самоврядування (сільськими, селищними, міським радами, ОТГ) в питаннях організації ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел.

1. Дзяд О. В. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України : [навчальний посібник] / О. В. Дзяд, О. М. Руцік. - К. : Міленіум, 2009. - 668 с.
2. Інститут державного управління у сфері цивільного захисту. Міжнародна співпраця. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iducz.dsns.gov.ua/ua/Mizhnarodna-spivpracya.html>.
3. Інформаційні матеріали щодо Програми Європейського Союзу з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства (PPRD East). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://euroeastcp.eu/ru/eu\\$documents.html](http://euroeastcp.eu/ru/eu$documents.html).
4. Костенко В.О. Модернізація державної системи цивільного захисту в контексті європейської інтеграції України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/dums_2013_4_14.pdf.
5. Подскальна О. А. Приєднання України до механізму цивільного захисту Європейського Союзу – один із пріоритетів її європейського вибору / О. Подскальна. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2015/28.pdf.
6. Приходько Р. В. Організаційно-правовий механізм регулювання сфери захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій / Р. В. Приходько // Теорія та практика держ. упр.: зб. наук. пр. - Х.: Магістр, 2011. - Вип. 3 (34).

ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*професор кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету, д.е.н., проф.*

ШЕВЧУК ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА

*магістрантка програми «Аналітична економіка» кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету*

INTEGRATION OF MIGRANTS: CASE OF MIPEX

Migration is influenced by a combination of economic, environmental, political and social factors: either in a migrant's country of origin (push factors) or in the country of destination (pull factors). Historically, the relative economic prosperity and political stability of the EU are thought to have exerted a considerable pull effect on immigrants [1].

There is a huge lack of scientific works analyzing migration problems in the scope of cross-fertilization of the rate of human development and the effectiveness of t migrant integration policy. We will try to estimate the bond between the level of human development in 38 countries, calculated by the Human Development Index (HDI) indicator, with the rate of the Migrant Integration Policy Index (MIPEX). In 2004, a special methodology for assessing the policy of migrant integration was developed for the countries of the European Union based on the assessment of the legislation of the countries, according to its compliance with the Council of Europe Conventions and the European Community Directives concerning the legal status of migrants. This methodology was called «MIPEX Integration Index» [2].

The only evaluating integration policy criterion allows to use the MIPEX index to compare countries, and also gives an opportunity to see the areas of integration policy requiring the elaboration of a legislative framework. The assessment of the legislation of the countries in the area of integration policy was conducted in 2004, 2007, 2010 and 2015. According to its results, each time the ranking of countries was formed. In 2010, it included 33 states: 25 EU countries and Canada, Norway, Switzerland, Bulgaria, Romania, the USA, Australia and Japan, and in 2015 – it already included 38 states.

The MIPEX index is multidimensional because it analyzes integration policy in seven directions at once: access to the labour market; reunion with the family; education; long-term stay; participation in the political life of the country; prospects for obtaining citizenship; protection against discrimination. Each of the seven directions is divided into sublevels, most often the level of eligibility, the level of integration, the level of security. It should be noted that compared

to 2010, in 2015, the policy of migrants has become more stringent and countries in the rating MIPEx have reduced their positions. Thus, the top ten countries for integrating migrants are: Sweden, Portugal, New Zealand, Finland, Norway, Canada, Belgium, Australia, USA, Germany [2].

According to the methodology for constructing the MIPEx index, where integration is interpreted as adhering to the principle of equal opportunities, in the ranking of lead countries, the gap between the rights and opportunities of citizens and immigrants is minimal. On the other hand, the position in the rating does not allow judging how much more difficult for an immigrant to integrate in one country compared to another. For example, in the overall MIPEx rating, the Netherlands and Spain have the same overall score (60%), but this does not mean that these countries are equally loyal to immigrants. The Netherlands, for example, is considerably far below Spain in terms of «long-term stay» and «access to the labour market», but at the same time surpasses it in the direction of «protection against discrimination».

Analysis of data on the level of development of human capital based on the HDI and MIPEx indicators allows us to construct a correlation and regression model. There is a direct correlation between the level of HDI (human development) and the quality of the policy of migrants integration. Although the density of communication is average ($R^2 = 0.4342$), it is clear that the quality of the migrants' integration contributes to the progress of human development both in educational settings and in improving the welfare of migrants, the length of their life in the host country, the reduction of the level of property inequality between citizens of that or another host country and migrants.

References.

1. Migrant integration statistics 2017. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
2. Migrant Integration Policy Index 2015. Available at: <http://www.mipex.eu>.

ДУЛЬСКИЙ ИОН ФИЛИППОВИЧ

Академия публичного управления, Республика Молдова, к.и.н., доцент

УЧАСТИЕ ГРАЖДАН В ПРИНЯТИИ РЕШЕНИЙ: ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Большинство современных систем управления основаны на представительной демократии, которая предполагает периодическое участие граждан в выборах своих представителей в органы публичной власти. Такая форма представительной демократии, наряду с положительными сторонами, характеризуется и целым рядом недостатков, сказывающихся на качестве и эффективности управления.

Сами по себе выборы в представительные органы власти основываются на предпочтениях избирателей в зависимости от привлекательности политических программ и лозунгов избирательных конкурентов, которые не всегда являются объективным отражением действительности и которые, зачастую, не могут предвидеть проблемы нуждающиеся решения в дальней и среднесрочной перспективе.

С другой стороны, политический абсентеизм и самоустранение граждан от управленческих процессов, во многом присутствует в современном обществе, что не только позволяет определённым силам находиться бесконтрольно у власти длительное время, но и устраняться от решения насущных социальных проблем, используя публичную власть и публичные средства в групповых, корыстных интересах.

Преодоление подобного положения возможно через повышение уровня участия граждан в вопросах формирования органов представительной власти и вовлечение граждан в процесс управления на протяжении всего мандата избранных органов. Особенно эффективен такой подход в планировании, принятии и исполнении решений органами местного публичного управления.

Концепция гражданского участия основывается на необходимости советоваться с гражданами и высказывании ими своего мнения, по поводу принимаемых решений на различном уровне, которые прямо или косвенно, затрагивают их интересы.

Суть гражданского участия заключается в процессе, посредством которого граждане воздействуют на государственные (публичные) решения, влияющие на их собственную или общественную жизнь. Участие может быть активным, когда граждане взаимодействуют со своими выборными лицами или исполнительными органами местного управления, с целью повлиять на публичные политики или пассивным, когда граждане участвуют только в одном собрании для получения информации о ходе реализации новой программы местных властей или посещения избирательного участка по случаю очередных выборов.

Гражданское участие является наиболее эффективным когда граждане собираются чтобы узнать, обсудить или высказать своё мнение такие случаи весьма полезны для достижения консенсуса который может быть существенной поддержкой действий местной публичной администрации.

Участие граждан способно дополнить полномочия управленческих органов в плане контроля и методов принуждения, сокращая, таким образом, расходы общественных денег и затраты времени органов власти. Участие граждан, также способствует повышению эффективности и имиджа демократических институтов, сокращению кумовства и коррупции.

Участие граждан в принятии решений в обществе, основанном на демократических традициях, является многоступенчатым процессом, предполагающим прохождение определённых этапов. Данные этапы накладываются на упомянутые уже два уровня участия, как части идеальной модели участия граждан.

Первым уровнем участия является информирование, что предполагает усилия как со стороны граждан, так и со стороны местной администрации. Публичная администрация обязана предоставлять гражданам информацию, касающуюся своей деятельности и своих планов, дабы последние смогли понять приоритетные направления административной политики местных выборных лиц.

Второй уровень относится к совету с гражданами. Данное действие властей направлено на выявление потребностей граждан, для оценки приоритетов или сбора идей и мнений касающихся определённой проблемы.

В основе гражданского участия лежат четыре вещи:

- местная администрация, открытая к включению граждан в многогранную деятельность, в рамках процесса управления;

- постоянная передача информации от администрации к гражданам;

- эффективные способы сбора администрацией информации от граждан;

- информированные граждане, исполняющие свои обязательства участников управленческого процесса, как равные партнёры в деятельности администрации и как понимающие имеющиеся проблемы.

Гражданское участие представляет собой сочетание таких элементов как: - информирование, общение и включение в отношения, которые устанавливаются между администрацией и гражданами, а деятельность администрации развивается и поддерживается таким образом, чтобы она соответствовала как можно больше потребностям и желаниям граждан.

Обобщая вышесказанное, приведём определение, согласно которому гражданское участие представляется как совокупность действий, фокусирующих чаяния, потребности и ценности граждан в процессе принятия решений органами местного публичного управления.

Чем же обусловлено гражданское участие? Ответ на этот вопрос лежит на поверхности, а суть его заключается в самой природе местной власти и её особенных отношений с гражданами.

Так как граждане проживают в городах, коммунах и сёлах и отсюда:

- решения администрации носят наиболее очевидное воздействие на людей

- вклад граждан становится более доступным, если администрация в этом заинтересована.

Разумеется, что и граждане должны понять, каковы их обязанности в данном демократическом процессе управления. Это означает, что местная администрация должна формировать у граждан понимание их роли активных участников в деятельности администрации не только в период выборов, но и на протяжении всего управленческого мандата.

Правовые положения участия граждан в управлении общественными делами опираются на широкую основу международных и национальных правовых актов, включая: Всеобщую декларацию прав человека, Европейскую хартию местного самоуправления, Конвенцию о защите прав человека и основных свобод, Конституцию Республики Молдова, Кодекс о выборах, Закон о местном публичном управлении, Закон о петициях и другие.

Тем не менее, с сожалением, приходится констатировать, что применение перечисленных правовых актов ещё не стало широкой национальной традицией.

Участие граждан в деятельности органов местного публичного управления наиболее часто встречается в городах и сёлах где существуют неправительственные организации и советники с высоким уровнем правовой и политической культурой, которые успешно взаимодействуют и совместно решают насущные проблемы города или села.

Использованные источники.

1. Конституция Республики Молдова от 29 июля 1994, Официальный монитор Республики Молдова, нг. 1 от 12 августа 1994 г.

2. Dandiş N., *Participare cetățenească*. Chişinău, 2005.

3. Jennett Anne-Maria, *Ghidul participării comunitare din Republica Moldova*, Chişinău, IREX, 2009.

4. Rață N., *Participarea cetățenească*, Chişinău, 2004.

ДУЛЬСКИЙ СИЛЬВИЯ ВАСИЛЬЕВНА

Академия публичного управления, Республика Молдова к.и.н., доцент,

ВНЕШНЯЯ ПОМОЩЬ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ОБЩИН: ЗАЛОГ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕСТНЫХ ВЛАСТЕЙ

В системе современных международных экономических отношений внешняя финансовая помощь для развития общин является относительно недавним учреждением. Это стало выражением постоянно расширяющегося и углубляющегося экономического сотрудничества между всеми странами мира. Впоследствии иностранная финансовая помощь все больше фокусировалась на проблеме ликвидации недоразвитости, преодоления разрыва между богатыми и бедными странами.

Поэтому внешняя помощь - это деятельность по поддержке развития развивающихся стран, осуществляемая национальными правительствами и международными финансовыми учреждениями. Как правило, эта внешняя помощь в целях развития связана с конкретными проектами экономического и социального развития. [1]

Помощь, предоставляемая ЕС третьим странам называется внешней помощью. Эта помощь обеспечивается так называемыми инструментами внешней помощи. В настоящее время внешняя помощь ЕС составляет 10% официальной помощи в целях развития (ОПР). [3]

Это, наряду с предоставлением других государств в отдельности, составляет 55% ОПР. Помощь включает техническое сотрудничество, гуманитарную помощь, займы и возмещение внешнего долга в преференциальных условиях для развивающихся стран или стран с переходной экономикой через зарубежные страны или международные организации (доноры) для успешного осуществления социально-экономических изменений в эти страны. ЕС является крупнейшим донором в мире. Более 160 стран, территорий и региональных организаций являются партнерами из ЕС. Более двух третей внешней помощи ЕС предоставляется бесплатно. [3]

С точки зрения доноров, предлагая торговые уступки развивающихся стран, ограничиваются политической силой отечественных производителей, которые будут затронуты этими уступками. С точки зрения получателей помощи, экспортных рынков, неопределенность цен на некоторые из их традиционного экспорта продукции (некоторые виды сырья и сельскохозяйственной продукции) и, как правило, ограничивают иностранную помощь странам, которые начинают получать ресурсы от экспорта может служить основанием для внешней финансовой помощи может быть предпочтительным международной торговли. Переосмысление ОПР, в условиях благосклонности, должны быть основаны на элементах, связанных с потребностями развивающихся стран, и их усилиях по обеспечению более эффективного использования имеющихся ресурсов. [3]

Региональная политика и, как результат, региональное сотрудничество - это инструмент финансовой солидарности и силы сплочения и экономической интеграции. Солидарность и сплоченность являются двумя незаменимыми принципами посредством ощутимых выгод и поддержки для менее развитых и менее развитых стран. Различия между регионами могут иметь разные причины, будь то географические условия или недавние социально-экономические изменения. [2]

На европейском уровне, после Берлинского саммита в июле 1999 года, применение финансовых стимулов ЕС было подтверждено, и будет продолжаться через четыре Структурных фонда. Основываясь на новых приоритетах европейской региональной политики, Европейская комиссия приняла решение о распределении бюджета для каждой страны-члена и четырех инициативах Сообщества. Кроме того, на саммите было принято решение создать пятый инструмент - для структурной политики и ППК в целях поддержки структурных изменений в странах в процессе присоединения и подготовки стран-кандидатов на работу в европейской институциональной системе. Поэтому основными европейскими структурными фондами являются:

- Европейский социальный фонд (ESF) - который помогает обездоленным и безработным группам в получении рабочих мест. Около 75% общего бюджета фонда используется для снижения безработицы среди молодежи. Основные инструменты для достижения этих целей являются финансирование подготовки и переподготовки кадров, социальной реабилитации безработных, для содействия обеспечению равных возможностей, и помощь в разработке систем для привлечения рабочей силы. [3]

- Европейский сельскохозяйственный справочный и гарантийный фонд (EAGGF) - инструмент для финансирования общей сельскохозяйственной политики ЕС. Целью этого фонда является содействие реструктуризации сельского хозяйства в общинной зоне и поддержка рынка сельскохозяйственной продукции. Указывает, что EAGGF представляет собой два раздела:

- Европейский фонд регионального развития (ERDF) - предназначен для снижения дисбаланса развития между различными регионами стран-членов.

- Финансовый инструмент для рыболовства (FIFG) - предназначен для сектора рыболовства и направлен на содействие устойчивого баланса между добывающими мощностями сектором и регенеративной способностью морей. [3]

В период 2000-2006 годов финансировались четыре инициативы Сообщества, общий бюджет которых составлял 5,35% бюджета региональной политики. Цель этих инициатив - выявить общие решения проблем, стоящих перед Союзом в целом. Этими инициативами являются:

- INTERREG III - фокусируется на трансграничном, транснациональном и межрегиональном сотрудничестве. Он финансируется Европейским фондом регионального развития;

- LIDER + - фокусируется на устойчивом развитии в сельских районах. Он поддерживается Европейским сельскохозяйственным руководством и гарантийным фондом;

- URBAN II - основное внимание уделяется реструктуризации городских районов, сталкивающихся с проблемами развития. Программы финансируются из Европейского фонда регионального развития;

- EQUAL - предназначен для европейского сотрудничества, в борьбе с дискриминацией и неравенством в доступе к занятости и поддерживается Европейским социальным фондом. [3]

Кроме того, для повышения качества региональных стратегий развития был создан Специальный фонд действий в области инноваций с бюджетом 0,5% от общего бюджета.

Резерв исполнения является другим инструментом особого характера, применяемым Комиссией. Около 4% средств, выделяемых каждой стране-члену, ежегодно удерживаются, причем накопленная сумма распределяется по наиболее успешным программам. Одной из основных целей Европейского союза, помимо создания внутреннего рынка и Экономического и валютного союза, является укрепление экономической и социальной сплоченности, что уменьшит диспропорции между регионами Сообщества.

Все инструменты внешней помощи ЕС действуют на основе общих правил, основанных на регулировании, независимо от того, где они реализуются, и основаны на долгосрочных стратегиях, многолетних ориентировочных программах и годовых программах действий. Молдова может участвовать в одном из географических инструментов (ENPI), все пять горизонтальных тем (тематические) и пять тематических программ в DCI.

Таким образом, политика ЕС в области регионального развития имеет широкий спектр инструментов реализации, как для государств-членов, стран-кандидатов, так и для соседних стран.

В заключение, Республика Молдова теперь рассматривается в качестве примера в Восточном партнерстве в плане осуществления реформ и развития отношений с ЕС.

Использованные источники:

1. Manual de instruire. Proiecte europene Partea I. Managementul proiectelor europene.
2. Moldova 2020. Strategia Națională de Dezvoltare: 7 Soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei.
3. Raport OCDE 2011. <http://www.oecd.org/els/health-systems/Health-at-a-Glance-2013.pdf>

КАДУК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

НІКОЛАСВА МАЙЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри історії та світової політики
факультету міжнародних відносин, політології та соціології
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, к.політ.н., доцент*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС У КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ТА ВСЕОХОПЛЮЮЧОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Однією з характерних особливостей міжнародних економічних відносин постіндустріальної епохи є випереджаючий розвиток торгівлі послугами порівняно з торгівлею товарами. Тому поряд із міжнародними ринками товарів, капіталів, праці сформувався і міжнародний ринок послуг, який охоплює систему відносин щодо надання послуг із території однієї країни на територію іншої.

Сучасний розвиток України, який відбувається на тлі процесів глобалізації, активізує питання економічної інтеграції. Наша держава прагне стати конкурентоспроможною та зайняти гідне місце в сучасному світі, для чого бере участь в євроінтеграційних процесах. Після підписання та набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС створено умови для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, яка передбачає створення умов для вільного переміщення товарів, послуг і капіталів між Україною та ЄС. Однак, основною проблемою цієї зони вільної торгівлі залишається саме питання торгівлі послугами, через неадаптоване вітчизняне законодавство, яке не дозволяє повністю та в належній мірі надавати послуги ЄС.

У широкому розумінні послуга – це дія, вигода або задоволення, що забезпечує матеріальні або духовні потреби індивідуальних і колективних споживачів. Основна суть послуги полягає в її переважно нематеріальному характері, хоч вона завжди тісно пов'язана з матеріальними елементами, які забезпечують її створення, реалізацію та споживання.

За своїм характером послуга – це не тільки різновид матеріальних благ, що реалізуються торговельними підприємствами, а також органічна складова роботи суб'єктів галузі торгівлі як типового представника торговельно-сервісних систем у сфері обміну. У галузі торгівлі послуга є не просто звичайним різновидом товару, а специфічним товаром, створеним саме торговельними організаціями, підприємствами й одиницями, а тому її можна розглядати і як товар, і як вид діяльності.

Відповідно до УА Глави 6 Україна та ЄС надають комп'ютерні, телекомунікаційні, поштові та кур'єрські, фінансові і транспортні. Основною проблемою надання таких послуг є не адаптоване законодавство України до законодавства ЄС, низький рівень інвестування та не належне керування європейськими та вітчизняними програмами з розвитку надання цих послуг.

В якості шляхів вдосконалення державної політики України щодо торгівлі послугами в контексті всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС можна запропонувати наступне:

➤ Для вирішення проблеми в сфері комп'ютерних послуг, потрібно застосувати такі процеси як ІТ-аутсорсинг, він переводить внутрішній підрозділ або підрозділ підприємства та пов'язаних з ним всіх активів в організацію постачальника послуг, що пропонує надати певну послугу протягом певного часу за домовленою ціною.

➤ Необхідно створювати науково-дослідні центри, тому що, зарубіжні крупні компанії віддають перевагу відкриттю офісів в Україні, а саме створенню науково-дослідних центрів (R&D-центри).

➤ Потрібно розвивати електронну комерцію. Обсяг ринку електронної комерції в Україні становить приблизно 2 млрд дол., проникнення послуг становить незначну частку, а саме 1,8 %. Розвиток e-commerce не має належного зростання через відсутність та неприйняття електронних платіжних інструментів. Одним з важливих факторів регулювання електронної торгівлі є ухвалення відповідного закону про електронну комерцію.

➤ Однією з вагомих проблем торгівлі послугами є фінансові, для їх розвитку потрібно очистити фінансовий сектор, тобто кардинально вирішити проблеми «баластів» минулого, вивести із ринку недобросовісних гравців, розкрити власників учасників фінансового сектору.

➤ Крім того, необхідно переважати фінансовий сектор, забезпечити прозорість та рівноправність в ланцюжку «акціонер-менеджмент-клієнт», скасувати усіх обумовлених кризою адміністративних обмежень, підвищити капіталізацію учасників фінансового сектору, посилити захист прав позичальників, кредиторів та інвесторів.

➤ Створити передумови для довгострокового сталого розвитку фінансового сектору, тобто забезпечити стійкість та надійність фінансового сектору в довгостроковій перспективі, наближення стандартів регулювання платоспроможності та ліквідності банків до рекомендацій Базельського комітету, запровадити накопичення пенсійного забезпечення, стимулювати ринок страхових та інших фінансових послуг і розвивати інфраструктуру та інструменти фінансового сектору, створити додаткові гарантії фінансової надійності на випадок економічної рецесії, підвищити надійність системно важливих банків, підвищити інституційну спроможність регуляторів.

➤ Основними шляхами вирішення проблем транспортних послуг є зближення законодавства України до законодавства ЄС, тому що на даний час адаптовано лише 30 %, а також залучення інвестицій для розвитку авіаційного, залізничного та морського транспорту.

Список використаних джерел.

1. Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-eksportnoyi-strategiyi-ukrayini-dorozhnoyi-karti-strategichnogo-rozvitku-torgivli-na20172021-roki>
2. Лісогор В.І. Перспективи співробітництва України та ЄС у сфері міжнародні торгівлі транспортно-логістичними, фінансовими та освітніми послугами / В.І. Лісогор // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - Вип.3. – С. 50-54.
3. Ментух Н. Ф., Шевчук О. Р. Гармонізація законодавства України про фінансові послуги з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / Н.Ф. Ментух, О.Р.Шевчук // Актуальні проблеми правознавства. – 2016. – Вип.1. – С.68-72.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., доцент*

ВОРОНЖАК ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ,

*доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеського національного політехнічного університету, к.е.н.*

АРХІТЕКТОНІКА РОЗВИТКУ ІМПАКТ-ІНВЕСТИНГУ В УКРАЇНІ В КООРДИНАТАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Орієнтація України на вступ до ЄС передбачає необхідність реалізації низки вимог, серед яких найважливішими є подолання різкого розмежування у доходах населення, досягнення високого рівня зайнятості як умови підвищення якості життя громадян, підвищення ступеню соціальної захищеності найбільш уразливих груп та всього населення, забезпечення широкого обсягу економічних та соціальних прав громадян. Як показує досвід розвинених країн одним із механізмів досягнення цієї мети є розвиток соціального підприємництва, впровадження сучасних інноваційних форм інвестування та нових управлінських кроків адміністрування підприємницькими процесами.

Новітні механізми інноваційного розвитку економіки та його інвестиційного забезпечення – це організаційно-економічні інструменти інвестування, застосовні для активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств [1, с. 652]. Вітчизняні промислові підприємства зіштовхуються частіше з проблемами інвестування великих та тривалих, ніж малих та коротких інноваційно-інвестиційних проектів, що мають на меті виведення інноваційної продукції на ринок, проведення певних досліджень, впровадження інноваційних технологій. Альтернативами для залучення коштів у такі проекти для них є отримання кредиту в банках, пошук великих інвесторів, залучення фінансів з венчурних фондів. Але в українських реаліях кредитування є фінансово найгіршим для підприємства способом залучення інвестицій: ставки відсотку високі, політика нестабільна, умови позики великих сум важкі для позичальника, і в разі провалу проекту його ініціатор може опинитися в ситуації необхідності виплати великого боргу, швидко зростаючого через штрафи за прострочення.

Інноваційними інструментами інвестування у сучасному бізнес-середовищі є імпаکت-інвестинг, краудфандінг, краудсорсінг та краудінвестинг.

Парадигма розвитку імпакт-інвестування ґрунтується на фундаментальних положеннях сфери соціального підприємництва. Соціальне підприємництво – це новаторська діяльність, спочатку спрямована на рішення або пом'якшення соціальних проблем суспільства на умовах самоокупності та стійкості. По суті, це бізнес-рішення соціальної проблеми, яку намагається вирішити соціальний підприємець, це відправна точка його бізнесу. Немає проблеми – немає соціального підприємця (а є просто бізнес з елементами критеріїв соціального підприємництва або соціальний проект без підприємницького підходу). Соціальне підприємництво – це баланс соціальних цілей і комерційної складової, де гроші – не мета, але засіб досягнення цих соціальних цілей, що дозволяє підприємцю залишатися стійким і не залежним від постійних донорських вливань.

Також слід трактувати соціальне підприємництво як бізнес, метою якого є вирішенню соціальних проблем. Прибутки соціального підприємництва спрямовуються головні чином на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих суспільних проблем. Соціальне підприємництво – це система господарювання, складових якої є соціальні підприємства.

Соціальні підприємства – це соціально орієнтовані суб'єкти підприємництва, діяльність яких спрямована на досягнення добробуту територіальних громад (соціальні, екологічні та етичні цілі) шляхом використання системного взаємозв'язку розвитку соціального підприємництва і розвитку місцевої економіки.

Складовими компонентами соціального підприємництва є соціальні підприємства, власниками або співзасновниками, яких є недержавні неприбуткові громадські організації, таке підприємство діє за всіма законами бізнесу і приносить прибуток, тому не вважається благодійною організацією. Воно поширюється на такі галузі, як освіта, охорона навколишнього середовища, боротьба з бідністю, захист прав людини тощо [2].

Згідно обраної проблематики дослідження вважається доцільним дослідити соціально-економічну природу процесу імпаکت-інвестування.

Імпакт-інвестування - нове слово не тільки у сфері соціального підприємництва: цей підхід є інноваційним для сучасного ринку в цілому. Сьогоднішню практику імпакт-інвестицій не можна назвати широко поширеною або дуже великою, але приклади такого роду інвестування на сьогодні є в Америці, Азії тощо.

У червні 2013 року в Лондоні відбулася зустріч, в назві якої присутнє визначальне словосполучення «impact investing» – тренд і «мантра» сучасної сфери фінансування розвитку. Рівень зустрічі – форум країн «Великої вісімки» (G8 Social Impact Investment Forum). У рамках засідань обговорювалися питання щодо надання даному напрямку інвестування загальноприйняту структуру, стандартизувати його інструменти, а також постаратися надати всіляку підтримку. Форум ухвалив створити цілу низку робочих груп, до того ж основну рушійну силу для впровадження своїх зусиль у життя – Social Impact Investment Taskforce. Додамо, що темі impact investing приділяють особливу увагу в своїх публікаціях Єврокомісія, ОБСЄ і Всесвітній економічний форум.

Виділимо основні визначення імпакт-інвестування, які найбільш повно розкривають його соціально-економічну сутність:

– impact-investing (яка обумовлює інвестування) – формування нових моделей, технологій і стандартів для забезпечення входження «інвесторів із розвинених країн» в «нові області (раніше недоступні) країн третього світу»;

– impact-investing (розвиваюче інвестування) – залучення всіх зацікавлених осіб до процесу створення інфраструктури і працюючих механізмів в нових зонах та об'єкти інвестування з метою вирішення соціальних та економічних проблем;

– impact-investing (локалізує інвестування) – популяризація, впровадження, посередництво, консалтинг, вивчення інструментів і моделей для подальшого розвитку нового класу інвестицій. Залучаються уряд, міжнародні організації та інші [3, с. 659-668].

Найважливіше, що доносить концепція impact-investing: прагнення до прибутку сумісно з користю для суспільства, вирішенням екологічних проблем і соціальною справедливістю.

Ми вважаємо, що імпакт-інвестування процес зі зростаючим горизонтом часу. При цьому виникає питання, чи повинні такі інвестиції залишатися окремим випадком традиційного інвестування або необхідно, щоб імпакт-інвестування стало таким собі глобальним трендом, в який як окремий випадок входять звичайні комерційні інвестиції. Тобто процес інвестування трансформується через соціальну місію і сприяє створенню формації «соціального капіталізму».

Список використаних джерел.

1. Frankova, S. Instruments for Innovation Support and Their Classification: an Example of Instruments used in European Countries. In Kovarova, E., L.Melecky and M.Stanickova (ed). Proceeding of the 3st International Conference on European Intergration 2016. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2016, pp. 649-655. ISBN 978-80-248-3911-0.
2. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. Academy of Strategic Management Journal, 17(2), 1-11.
3. Voronzhak Pavlo. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp.659-668.

КОВАЛЬЧУК ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Застосування електронного урядування як перспективної моделі державного управління потребує консолідації зусиль усіх гілок влади й активної участі громадянського суспільства. Цей процес є складним, вимагає значних фінансових ресурсів і вирішення цілого комплексу взаємопов'язаних питань у правовій, політичній, економічній, адміністративній та інших сферах життя країни.

Використовуючи інформаційну структуру органів публічної влади в процесі свого функціонування, електронний уряд сприяє реалізації основних функцій державного управління. При цьому він забезпечує взаємодію держави з трьома основними суб'єктами: громадянами, бізнес-структурами й іншими державами на основі застосування нових інформаційно-комп'ютерних технологій. Розвиток інформаційного суспільства в Україні передбачає цілеспрямовану узгоджену діяльність всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, формування та реалізацію державної політики розбудови інформаційного суспільства як невід'ємну складову державної політики сталого розвитку України.

У формуванні державної політики розвитку інформаційного суспільства виділяють два етапи. З першим етапом (1998-2006 рр.) зв'язують прийняття законів України «Про Національну програму інформатизації», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», низки актів Уряду, які започаткували формування нормативно-правової бази інформатизації, а саме побудову: телекомунікаційної системи, системи національних інформаційних ресурсів, інформатизацію стратегічних напрямків розвитку економіки, безпеки та оборони, соціальної сфери тощо. В той же час окремої державної політики з впровадження

електронного урядування не було, точніше була невдала спроба її формування в рамках програми «Електронна Україна».

На другому етапі були прийняті закони України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», а також сукупність інших нормативно-правових актів, спрямованих на конкретизацію та деталізацію вищевказаних законів.

Для успішного втілення електронного урядування як ідеї та забезпечення повної реалізації всіх його переваг нашій державі, безперечно, необхідно пройти складний шлях наближення системи державного управління до європейських стандартів. Для цього Україні необхідний певний час, оскільки остаточний перехід до електронного урядування потребує багатьох проміжних етапів від декларування на найвищому державному рівні цього напрямку як пріоритетного до вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, які будуть безпосередньо здійснювати відповідні функціональні обов'язки. При цьому перехід від традиційного управління до електронного урядування має відбуватися поступово та супроводжуватися відповідними змінами в розвитку суспільства, що сприятиме його стабілізації.

Процес стрімкого впровадження електронного урядування в країнах Європейського Союзу обґрунтовується тим, що в умовах розвитку глобального інформаційного суспільства виконання державою її конституційних обов'язків, надання послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій. Найбільш ефективним засобом взаємодії держави і суспільства в мережі Інтернет сьогодні є електронне урядування, використання якого забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством та значно спрощує процедури отримання послуг.

Останнім часом у провідних країнах Європи реалізуються національні програми адаптації публічного управління до умов інформаційного суспільства, що передбачають впровадження електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства. У контексті євроінтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики, використання зарубіжного досвіду впровадження електронного урядування. Зазначені процеси об'єднують орієнтованість їх на розбудову нової організації суспільно-політичної діяльності, зокрема системи публічного управління, за допомогою широкого застосування новітніх ІКТ.

Зважаючи на підписання Україною Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом [2], основні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні до 2020 р. мають бути гармонізовані з орієнтирами розвитку, визначеними ініціативою «Цифровий порядок денний для Європи» в рамках європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання».

Крім того, розвиток електронного урядування визначено одним із головних пріоритетів Європейського плану дій у сфері електронного урядування на 2016–2020 рр. У цьому контексті ключовими заходами у сфері розвитку електронного урядування для нашої держави є:

- імплементація профільних документів ЄС щодо електронного урядування в українське законодавство;
- можливості врахування й використання Україною відповідного досвіду публічної політики розвитку електронного урядування окремих європейських країн.

Електронне урядування в Україні планомірно розвивається відповідно до нормативно-правових актів Президента України, Верховної Ради та Кабінету Міністрів України. Здійснення цього процесу певною мірою відповідає інтересам держави. На нормативному рівні системоутворюючими елементами електронного урядування визначено такі:

- систему електронної взаємодії органів виконавчої влади;
- єдиний інформаційний веб-ресурс звернень громадян до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;
- єдиний державний веб-портал відкритих даних;
- Єдиний державний веб-портал адміністративних послуг;
- автоматизовану систему.

Інше питання полягає в тому, якою мірою розвиток електронного урядування позначатиметься на правах і свободах людини й громадянина в Україні, наскільки цей процес відповідатиме статтям 3, 8, 19, 22 Конституції України. На сьогодні наявна тенденція запровадження додаткових умов реалізації прав і свобод людини й громадянина під прикриттям необхідності розвитку технологій електронного урядування саме для забезпечення реалізації прав і свобод громадян. Однією з головних умов розвитку демократії, реалізації громадянами конституційних прав на участь в управлінні державою й на вільний доступ до інформації, а також запорукою забезпечення гласності та відкритості в діяльності органів державної влади є вільний доступ громадян до інформації про діяльність владних структур щодо формування й реалізації державної політики в різних сферах суспільного життя, до рішень органів державної влади, до інформації про підготовку та прийняття проектів законів, інших нормативно-правових актів тощо.

Список використаних джерел.

1. Електронне урядування: підручник /авт. кол.: В.П. Горбулін, Н.В. Грицяк, А.І. Семенченко, О.В. Карпенко та ін.; за заг. ред. проф. Ю.В. Ковбасюка; наук. ред. проф. Н.В. Грицяк, проф. А.І. Семенченка – К.: НАДУ, 2014.– 352 с.;

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.

КРИВОЦЮК ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ

доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

КОРПОРАЦІЯ – ДЕРЖАВА ЯК ЕВОЛЮЦІЙНА ФОРМА ДЕРЖАВИ ЕПОХИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процеси глобалізації швидко змінюють картину світу. Єдиний економічний, політичний, інформаційний, культурний, безпековий простір, який формується внаслідок процесів глобалізації, веде і до еволюції інституту держави, її видів і типів. З'являються різноманітні моделі і форми державності: квазі-держави і держави-примари (фантоми), асоційовані держави і регіон-держави, корпорації-держави і мережеві центри як держави, нові міста-держави і навіть всесвітня федерація з державними функціями.

Усі ці моделі свідчать про нерівномірність розвитку сучасної державності, появу нових форм, які суттєво відрізняються від традиційних, або є своєрідними модифікаціями останніх. Особливий інтерес представляють ті варіанти постдержавних формувань, які пропонуються фахівцями як реальна альтернатива сучасній державі. Виділяються головним чином три моделі нової держави: світова мережа (складне переплетіння різноманітних мереж і транснаціональних корпорацій), світова імперія і світова держава (або світова федерація). Вони стверджують, що у майбутньому держава не зникне, але втратить базові характеристики.

Як один із можливих видів держави епохи глобалізації виділяють корпорацію-державу. Цей тип держави розуміється як мобільна владна самоорганізуюча корпорація, яка замінює традиційні інститути національної держави і використовує ресурси суспільства у своїх корпоративних інтересах.

Розмивання державного суверенітету, формування єдиного економічного, інформаційного, безпекового, культурного простору, розвиток нових виробничих та комунікативних технологій, удосконалення управління суспільними відносинами, поява нових методів державного управління створюють значні можливості для транснаціональних корпорацій.

До внутрішніх причин формування корпорації-держави фахівці відносять перебування при владі власників, які пов'язані з транснаціональними корпораціями. У першу чергу це стосується розвинених країн Заходу. Не можна не помітити, як певні магнати бізнесу впливають на політику цілої низки країн, навіть таких як Австралія, Велика Британія, США.

Ідейною передумовою становлення корпорації-держави виступає ідеологія неолібералізму. Прикриваючись неоліберальною риторикою, такі корпорації поступово звільняються з-під контролю держав, що надає їм можливість проникати у різні регіони світу, формувати свої правила гри, моделі поведінки на світовій арені тощо. З іншого боку, сама держава має бути активною на світовій економічній арені, що спонукає її діяти як колективна корпорація.

Така корпорація привласнює владні функції держави, переважно силові і примусові, спрямовує їх на вирішення у першу чергу своїх, а не національних задач. Головні принципи поведінки цього інституту – економічна ефективність і слідування таким правилам, як «мета оправдовує засоби», «виживає сильніший». В результаті, відношення і до території, яку вона займає, і до населення, яке на ній проживає, стає утилітарним: пріоритетним стає викачування ресурсів усіма доступними методами. Корпорація-держава намагається у максимально можливій мірі позбутися соціальних зобов'язань перед «нерентабельним» населенням, а за можливості – і самого населення. Духовні, моральні цінності замінюються споживчими, що також сприяє корпорації-державі викачувати ресурси даної країни.

Корпорації-державі заважають освічені люди, особливо гуманітарії, для яких матеріальні цінності є вторинними у порівнянні з духовними. Відповідно, вона зацікавлена у скороченні гуманітарної інтелігенції і гуманітарних циклів в системі освіти. Неминуче заперечення корпорацією-державою демократії і соціуму, адже суспільні інтереси, як правило, суперечать інтересам окремої організації. У підсумку, корпорація-держава перетворює суспільство у суму індивідів, а не особистостей, а народ сприймає як електорат, яким можна маніпулювати.

Корпорація-держава має кілька специфічних рис:

- це утворення характерно для постіндустріального суспільства епохи поступового розмивання державного суверенітету;

- цей інститут зрощується з органами державної влади або підкорює їх собі;

- державні інтереси в корпорації-державі сприймаються через призму інтересів корпорації;

- за розвитку подібного феномену можлива поява таких форм політичної влади, як автократія, олігархія, плутократія тощо; політичний режим за таких умов буде гібридним, змішаним, помірковано-авторитарним;

- одним з головних засобів контролю транснаціональних корпорацій над державними утвореннями виступає контроль за національними елітами шляхом їх підкупу, зміни та ліквідації небажаних політиків;

- будь-яка корпорація, на відміну від держави, здатна не тільки приносити прибуток, а й збанкрутувати. Крах же однієї з головних складових корпорації-держави неминуче призведе до паралічу інших частин системи;

- транснаціональні корпорації зацікавлені головним чином у поліцейських функціях держави. Без держави не обійтись під час будь-яких криз, особливо соціальних.

Розвиток корпорації-держави стримується тим, що вона на сьогодні потребує нації-держави як своєрідної «шкаралупи», а також природного середовища існування. Адже корпорація-держава практично нічого не виробляє: вона лише проідає те, що створено раніше.

Список використаних джерел.

1. Бауман З. Индивидуализированное общество. Пер. с англ. – М.: Логос, 2002. – 390 с.
2. Галь Б.А. Общество и государство: модели развития в постнациональной ситуации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.polite.com.ua/library/4080.html

3. Неклесса А.И. Новый амбициозный план. Проекция и чертежи новой сборки мира // Политический класс. – 2008. - №1.
4. Окара А.Н. Государство-корпорация как новый тренд для России, Украины и Белоруссии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.intelros.ru/2007/05/16/andrey_okara_gosudarstvokorporaciya_kak_novyy_trend__diya_rossiy_ukrainy_i_belorussii.html
5. Панарин А.С. Искушение глобализмом. – М.: Эксмо-пресс, 2003. – 416с.
6. Панарин А.С. Стратегическая нестабильность в XXI веке. – М.: Алгоритм, 2003. – 558 с.
7. Фурсов А.И. Корпорация-государство: Доклад на заседании клуба «Красная площадь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.intelros.ru/index.php?newsid=124

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри глобалістики, європейської інтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

РЕАЛІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сьогодні зовнішня політика ЄС реалізується як особливий метод управління, прийнятий і розроблений всередині ЄС, який поширюється назовні – в міжнародне середовище. Дії ЄС на зовнішньополітичній арені демонструють управлінський (governance) підхід, який є панівним всередині ЄС, і в даному випадку постає в його зовнішньому вимірі. Важливе місце в цьому процесі відведено різноманітній дорадчій співпраці міністерського рівня, комітетам і підкомітетам, а також транснаціональним мережам. Такий підхід націлений на довгострокові наслідки, але гірше пристосований для досягнення миттєвих, екстрених, надзвичайних результатів. Тут спостерігається кропіткий технократичний процес. Саме тому зовнішню політику Євросоюзу ми розглядаємо багато в чому як продукт, сформований його внутрішньою організацією.

Глобальна присутність ЄС, окрім усього іншого, забезпечується його торговою міццю і зв'язками. Це найбільший в світі ринок і важливий (або ключовий) пункт призначення для експорту багатьох розвинених країн та країн, що розвиваються. Слабкості ж ЄС як зовнішньополітичного гравця пояснюються, перш за все, відсутністю інституційних або якихось інших засобів, які допомагали б гравцям, чинним всередині цієї системи, домагатися політичної згоди між собою з конкретних зовнішньополітичних питань, виробляючи однозначні позиції, на реалізацію яких Євросоюз міг би оперативно направити наявні у нього (в потенціалі) значні кошти.

У політичній системі Євросоюзу, яка позбавлена послідовної ієрархії, європейські інститути не здатні добиватися спільного стратегічного бачення, яке б дозволяло чітко розставляти пріоритети його глобальної політики. Це така система зовнішньополітичного управління, в якій ми спостерігаємо не тільки декілька політик, що взаємно накладаються і перетинаються, та у кожній з яких існує власна організаційна логіка, а й велику кількість інституціональних акторів (як інститутів ЄС, так і його держав-членів), що розташовуються на різних рівнях.

У питаннях «високої» зовнішньої політики компетенція наднаціональних інститутів залишається відносно слабкою, нерозвинутою. Центральна організаційна проблема зовнішньої політики Євросоюзу полягає в тому, що національні уряди не хочуть формально передавати владу в прийнятті зовнішньополітичних рішень наднаціональним інститутам. В результаті Євросоюз обмежений у своїй здатності реагувати на міжнародні кризи в режимі реального часу. Тому для ЄС зараз військове втручання з метою кризового врегулювання поза кордонами власної території фактично не стоїть на порядку денному, хоча окремі держави-члени (Франція) проводять такі операції самостійно.

Таким чином, в ЄС зовнішня політика здійснюється по численних каналах, далеко не всі з яких знаходяться під централізованим контролем окремо взятої виконавчої влади. Протягом багатьох років окремі підрозділи Комісії відповідали за ведення різних аспектів його зовнішніх зносин – в галузі міжнародного розвитку, торгівлі, рибальства, захисту навколишнього середовища – в той час як Рада і пізніше Європейська рада були причетні до «високих» політичних питань міжнародних відносин. За відсутності центральної виконавчої структури специфічний метод управління зовнішньою політикою працював одночасно як складноорганізований і децентралізований.

Євросоюз присутній на міжнародній арені в якості важливого дійової особи (особливо на регіональних і глобальних майданчиках). При цьому зовнішня політика Євросоюзу ширше, ніж Спільна зовнішня політика і політика безпеки. Вона носить дві форми: це комунітарна зовнішня політика (зовнішні зносини) і СЗПБ («висока» зовнішня політика, яка забезпечує політичний вимір його зовнішніх зносин). Згодом вони досить тісно переплелися, що дуже виразно проглядається в політиці сусідства, але відмінності між ними все ж зберігаються. Форми присутності Євросоюзу в різних сферах міжнародної та глобальної політики помітно вирізняються між собою: (1) в тих областях, де у ЄС виняткова компетенція (наприклад, міжнародна торгівля), зовнішні візаві мають справу перш за все з Європейською комісією, чії дії підпорядковані нагляду з боку держав-членів; (2) в галузях змішаної компетенції ЄС можуть представляти Комісія, держава-член, що головує в даний момент в Раді міністрів ЄС, Верховний представник із закордонних справ і політики безпеки або команда із співробітників ЄК або Європейської служби зовнішньополітичних дій і дипломатів з держав-членів (в залежності від конкретного питання, про яке іде мова); (3) в інших сферах, де у ЄС додаткова (щодо держав-членів) компетенція, або змішана, але при великій залученості держав-членів (як приклад: енергетична дипломатія) ЄС можуть представляти окремі держави-члени.

Європейська рада визначає напрямки зовнішніх дій ЄС, тоді як Рада виконує її вказівки – в тому, що стосується СЗПБ. Від Комісії, як і раніше, виходять ініціативи, що стосуються комунітарних сфер зовнішніх зносин ЄС (за межами СЗПБ), але тепер ЄК в більшій мірі враховує думку Верховного представника завдяки тій подвійній

ролі, яку він відіграє, одночасно обіймаючи посаду першого заступника голови Єврокомісії. Здійснює зовнішню політику Верховний представник із закордонних справ і політики безпеки. Економічні стимули, які ЄС може використовувати в якості інструментів свого зовнішньополітичного впливу на третіх гравців, можна поділити на позитивні (укладання угод про торгівлю, співпрацю або асоціації, надання допомоги) і негативні (ембарго або бойкоти, затримка введення в дію або припинення дії угод, зниження об'ємів допомоги, рестриктивні заходи). Суд ЄС не має юрисдикції в сфері ОВПБ, за винятком: (1) розгляду правомірності рестриктивних заходів (санкцій), які ЄС реалізує проти конкретних фізичних і юридичних осіб та (2) моніторингу імплементації СЗПБ інститутами ЄС. У тому, що стосується фінансування ОВПБ, то на операції військового і оборонного значення їх виділяють держави-члени, а інші витрати покриваються з бюджету ЄС.

Ідея «загальної» зовнішньої політики звернена до наявності спільних інтересів, які не можуть виникнути автоматично. Інтереси Євросоюзу в даному випадку є наслідком наявності загальних цінностей, які він хоче просувати і захищати на міжнародній сцені. Таким чином, вихідною метою зовнішньої політики ЄС виступає захист європейських цінностей, основних інтересів і незалежності. Цілі, до яких Євросоюз прагне на міжнародній арені не припускають завоювання (територій). Метою є не володіння (possession goals), а скоріше формування середовища (milieu goals), тобто пристосування під себе і стабілізація навколишнього і міжнародного стану і умов.

В такому ракурсі акцентується досягнення довготривалої безпеки, стійкості, співробітництва й миру. Цілі формування середовища не виключають переслідування актором власних інтересів. Однак його інтереси не досяжні поза конструктивної взаємодії з іншими акторами. Їх неможливо домагатися або самостійно забезпечити в односторонньому порядку. В такому випадку в якості інструментів зовнішньої політики Євросоюзу доводиться активніше використовувати регуляторні механізми, різного роду угоди, правові норми, що ми особливо наочно спостерігаємо в межах політики сусідства, що проводиться ЄС. Крім традиційних інструментів (діалог, дипломатія, політичні та економічні стимули), тут вкрай важливо вибудовувати мережі стабільних, інституалізованих і стійких відносин з іншими країнами (спільнотами), організаціями і регіонами.

Між ЄС як інтегрованим об'єднанням і його державами-членами зберігається конфлікт з приводу акторності на міжнародній арені, оскільки ЄС не отримав монополії на представництво власних інтересів в більшості сфер діяльності, а держави-члени ревно зберігають суверенітет у надрах його наднаціональної системи. Держави-члени, діючи поодиноці, як і раніше ведуть, нехай в урізаних або залишкових формах, власний курс в спілкуванні з зовнішнім світом, зберігають національне представництво в міжнародних організаціях. З кожного зовнішньополітичного питання ЄС змушений постійно координувати курси, при цьому можливість односторонньої дії завжди залишається в запасі для держав-членів. Навіть у зовнішній торгівлі, де Комісія переконливо представляє Євросоюз в цілому, держави-члени безпосередньо залучені в роботу на всіх стадіях процесу.

У довгостроковому плані Європейський союз, як багатостороннє регіональне об'єднання, природним чином націлений на світовий порядок, який базувався б на інтегрованих регіонах і ефективній багатосторонності. Нездатність ЄС просунути вперед на шляху вибудовування такого світового порядку загрожує ЄС занепадом його міжнародної ролі і внутрішньої згуртованості. У центрі зусиль ЄС щодо зміцнення свого міжнародного впливу лежить прагнення до формування глобального управління. Його зовнішні зв'язки складають широку мережу багатосторонніх контактів і зобов'язань з безліччю держав, міжнародних організацій та неурядових акторів. Виступаючи в якості глобального гравця, ЄС націлений на просування саме багатостороннього світового порядку.

Список використаних джерел.

1. Duke S. The European External Action Service and Public Diplomacy // Discussion Papers in Diplomacy. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations. The Hague, 2013. 44 p.
2. Fouéré E. The EU Special Representatives: A dwindling but resilient resource at the service of EU Foreign and Security Policy // CEPS Policy Brief. 2016. № 348. 12 p.
3. Lasocki J. How EU conditionality is helping to transform Ukraine // European Council on Foreign Relations. Commentary. 22.03.2016. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ecfr.eu/article/commentary_how_eu_conditionality_is_helping_to_transform_uk_raine6046.

КУЧЕРУК МАР'ЯНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційні процеси в Україні не минули і сферу охорони навколишнього природного середовища, яка в останні десятиріччя стала актуальною в глобальному масштабі, а Європейський Союз займає лідируючі позиції щодо впровадження екологічних стандартів.

На даному етапі основним документом згідно з яким Україна співпрацює з Європейським Союзом є Угода про асоціацію, яка набрала чинності 1 вересня 2017 року. Це новий форматом відносин, вектор якого направлений на економічну стабільність нашої держави. Нормативно-правова база ЄС досить суттєво відрізняється від пострадянської української в сфері екологічних стандартів та їх практичне застосування. Відповідно, Угода про асоціацію визначає зобов'язання України в екологічній сфері, а саме щодо співпраці з питань охорони довкілля з метою його збереження, захисту, поліпшення і відтворення. Україна зобов'язалася поступово наблизити національне законодавство до вимог директив та регламентів, встановлених у Додатку ХХХ до Угоди про асоціацію. Від так, ст. 292 Угоди про асоціацію визначає багатосторонні угоди з охорони навколишнього середовища, де згідно з п. 4 сторони підтверджують своє зобов'язання щодо ефективної імплементації у своїх законах та практиках багатосторонніх угод з охорони навколишнього середовища, учасниками яких вони є [1].

Також імплементація європейських екологічних норм і стандартів до розділу 5 Закону України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» передбачена на період 2016-2020 років [2].

Питанням навколишнього середовища розглядаються в Главі 6 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Прискорити реформування в сфері охорони довкілля і перейняти досвід використання передових європейських стандартів щодо екологічних стандартів в економіці та інших сферах буде можливим після імплементації Україною Угоди про асоціацію в частині питання охорони навколишнього природного середовища. Головні засади співпраці з розвитку зеленої економіки зазначені в статті 360 Угоди про асоціацію, де визначено план подальшої співпраці з питань екології. Впровадження нових екологічних стандартів сприятиме позитивним змінам для населення і підприємств в Україні та ЄС, а саме щодо змін в системі охорони здоров'я, раціонального використання природних ресурсів, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави [1].

Екологічна складова в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом є значною, а імплементація директив, передбачених нею, дасть Україні шанс поліпшити свої екологічні стандарти та, відповідно, життя пересічних громадян. За результатами аналізу Угоди про асоціацію, експерти виділили 8 напрямів, що становлять найважливіші зобов'язання стосовно навколишнього природного середовища та стосуються всіх його секторів. Серед них називають якість атмосферного повітря, якість води та управління водними ресурсами, управління відходами та ресурсами; охорону природи; промислове забруднення та техногенні загрози; зміну клімату та захист озонового шару; генетично модифіковані організми [1;2].

На сьогодні в Україні надані умови для формування сучасної інституційної бази розвитку на новому рівні та узгодженої із традиціями країн ЄС. Від так, буде враховуватись не лише економічна вигода та прибутки, але й соціальні пріоритети та якість навколишнього природного середовища і збереження його для наступних поколінь. Крім того, відбувається розроблення системи стандартів та відродження системи моніторингу якості навколишнього природного середовища, сучасних технологій та дистанційних методів спостережень.

Список використаних джерел.

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами від 01.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
3. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: Пер. з англ. / Н. Мусис. – К., 2005. – 465 с.

ЛАТСАПХЕТ ЯН ПИТСАНОВИЧ

магістрант Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

МІЖНАРОДНЕ ЛОБІЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Поняття «лобізм» зародилося в американському політичному житті на початку XIX ст. У 1820 р. в одній з американських газет була опублікована стаття, в якій пояснювався термін «лобіювання».

Поступово термін увійшов в політичний жаргон і отримав більш широкий зміст, характеризуючи дії тих, хто так чи інакше намагається вплинути на урядові рішення.

Таким чином, лобіювання позначає зусилля приватних груп зі здійснення впливу на державних чиновників з метою просування своїх інтересів. Такий вид діяльності повинен був неминуче виникнути з огляду на те, що держава одна, а груп з різними інтересами безліч.

Існує величезна кількість сфер лобіювання у зовнішній і внутрішній політиці, проте пріоритет віддається економічній політиці, а до об'єктів, яким найбільше загрожує лобізм, відносяться законодавчі і виконавчі органи влади.

У найбільш зрілому вигляді лобіювання існує в США. Згідно з офіційними даними, за період з 1998 по 2006 рр. витрати тільки провідних галузей на лобіювання склали близько 20 млрд. дол. Вже в 1990 р. число лобістів, зареєстрованих в сенаті, становило 33 тис. осіб. [2].

Комерційна палата США вважається впливовою американською організацією з лобіювання економічних інтересів. Далі йдуть галузеві лобістські організації з енергетики, страхування, банків і іншим фінансовим послугам.

Існує кілька основних моделей державного лобізму в США. Найбільш ефективним прикладом є ізраїльське лобі. Дана модель характеризується такими параметрами, як низький товарообіг, що позначає відсутність бази для значного економічного лобізму, тому перевага віддається політичним питанням.

Друга модель належить Японії та Великій Британії. Ці країни мають достатньо великий обсяг товарообігу, а отже, і розвинуті зовнішньоекономічні зв'язки, що створює базу для економічного лобізму. Здавалося б, є всі підстави для ведення вільної зовнішньої політики. Однак в силу сформованих історичних обставин ці країни фактично підкоряються США при реалізації своєї міжнародної діяльності.

До третьої моделі відносяться Франція, Канада, Німеччина. Тут розвиненість економічної бази міждержавних відносин поєднується з самостійною зовнішньою політикою.

Все це вимагає великих фінансових витрат. з оприлюдненого звіту міністра юстиції США, в 2000 р. лідером за обсягом лобістських витрат була саме Франція.

І остання, четверта, модель, яку можна назвати китайською – характеризується величезним товарообігом і вкрай низькою політичною складовою. КНР не тільки великий кредитор США, який фінансує американський бюджетний дефіцит, а й одна з основних причин безпрецедентного дефіциту торгового балансу США. Ось уже

протягом декількох років Вашингтон безуспішно намагається домогтися від Пекіна ревальвації юаня, однак висока економічна залежність США від Китаю дозволяє останньому проводити досить незалежну зовнішню політику.

Що стосується українського лобі, то протягом довгого часу його не було в США. Останнім часом склалася певна напруженість у відносинах Києва і Вашингтону. У Конгресі США ставлення до нашої країни стає дещо гіршим через низку факторів та своєрідну втому від «українського питання».

Ефективний лобізм може здійснюватися або зусиллями етнічних громад, як, наприклад, це робить єврейська громада, або найнятими професійними структурами.

На жаль, в силу різних причин українська діаспора в Америці роз'єднана і не є в даний час серйозною політичною силою (за різними оцінками, в США проживають від 1 до 4 млн. чол., що є або прямими вихідцями з України, або які вважають себе українцями за належністю до української культури) [1]. Однак якщо докласти зусиль для консолідації наших співвітчизників в США, то в майбутньому ситуація може покращитися, а поки єдиним ефективним каналом впливу залишаються лобістські фірми.

В європейських країнах використовується модель євролобіювання, що має на увазі роботу з органами влади, так звані GR-інструменти, з допомогою яких європейський бізнес вже більше півстоліття легітимно відстоює свої інтереси перед європейськими інститутами.

Брюссель є місцем концентрації лобістської діяльності, через те що там формується 70 - 80% європейських законодавчих актів. Інститути Союзу - Європейська комісія, Рада і Європарламент регулюють ключові аспекти діяльності економічних операторів в таких областях, як митна, антимонопольна, енергетична політика. Природно, що для ефективної роботи і зниження ризиків бізнесу необхідні ресурси інформації і впливу, що дозволяють позиціонувати свої інтереси перед брюссельською політичною елітою.

На даний момент приблизна кількість лобістів в Брюсселі становить 15 000 - 20 000 чол. Обсяг видатків на лобістську діяльність складає 60 - 90 млн. євро на рік. Тут знаходяться близько 2500 промислових спілок, більше 200 міжнародних концернів. Уже в 2000 р в Брюсселі було зареєстровано близько 300 консалтингових кабінетів [3].

Таким чином можна констатувати той факт, що на сьогодні лобізм є досить ефективним інструментом досягнення зовнішньополітичних цілей та відстоювання національних інтересів держави. Україна ще не в повному обсязі використовує доступні інструменти лобізму і тому є досить актуальним напрямком наукового аналізу пошук рекомендацій щодо ефективного використання лобізму у міжнародній діяльності офіційного Києва.

Список використаних джерел.

1. Лозанский Э.Д. Этнос и лоббизм в США. О перспективах российского лобби в Америке / Э.Д. Лозанский - М., 2004. - 295 с.
2. Музыку в США заказывают лоббисты / М. Бернстам // ВВС. 2008. 30 окт.
3. Хамахер М. Лоббист шагает впереди // Лит. газ. 2008. 3 сент. №35.
4. Шохин А.Н., Королев Е.А. Взаимодействие бизнеса и власти в Европейском Союзе / А.Н.Шохин, Е.А.Королев. - М, 2008. - 360 с.

ЛУК'ЯНОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі розвитку системи міжнародних відносин, кожна країна, що прагне стати їх повноправним учасником, повинна мати певну концептуальну основу своєї зовнішньої політики. У зовнішній політиці тієї або іншої країни, її побудові і втіленні в життя провідну роль відіграють певні чинники. Довготривала зовнішньополітична стратегія пов'язана з конкретними умовами, що включають тимчасові, просторові і соціальні чинники, і тому є закономірним результатом реалізації програми поточної зовнішньої політики, на підставі якої визначаються майбутні пріоритети. Фактично пріоритети в зовнішній політиці є складовою частиною довготривалої зовнішньополітичної діяльності держави. При цьому пріоритети зовнішньої політики держави виробляються з урахуванням громадської думки, сформованої на основі необхідних інтересів державних структур, вимог і побажань інститутів громадянського суспільства. У кінцевому підсумку, увесь спектр поглядів соціуму має бути структурований в програму необхідних політичних дій, координацію і реалізацію якої на національному рівні повинна здійснювати держава за допомогою своїх інститутів.

Зовнішньополітичні пріоритети не залишаються постійними та незмінними. Процеси, що відбуваються у світовій політиці, зміни в міждержавних стосунках на регіональному рівні, ряд інших чинників сприяє трансформації цих пріоритетів, втраті одним з них або декількома своєї актуальності, виникненню нових пріоритетних завдань. Досвід і практика зовнішньополітичної діяльності держав світу показують, що більшість з них визначає свої пріоритети у рамках своїх стратегічних програм розвитку, які рідко зберігають довгострокову стабільність. Відповідно до цілей і завдань зовнішньополітичної діяльності пріоритети прийнято розділяти на постійні та змінні. Група незмінних пріоритетів формується у міру підтвердження їх конкретними правовими актами. Група пріоритетів, що змінюються, формується виходячи із завдань теперішнього моменту, при збереженні загальної зовнішньополітичної доктрини.

В умовах зростання сукупного потенціалу основних міжнародних акторів і зміни їх конфігурації на міжнародній арені важливого значення набуває визначення детермінант різних рівнів в зовнішньополітичній стратегії держави, а також аналіз того, як співвідносяться детермінанти на глобальному рівні ухвалення рішень з

детермінантами на державному і внутрішньодержавному рівнях. На основі вивчення різних теорій світової політики і міжнародних відносин, виділяються ключові детермінанти зовнішньополітичної стратегії держави, вивчення яких покликане створити основу теоретичної моделі даної стратегії з метою прогнозування їх поведінки на міжнародній арені. Вказані детермінанти також важливі при дослідженні зовнішньої політики держави. По суті вони є додатковими компонентами державного рівня аналізу і можуть бути використані для детальнішого, комплексного підходу при визначенні основ зовнішньополітичної активності країни.

Системний рівень аналізу зовнішньої політики розглядає державу через призму поточної системи міжнародних відносин. На цьому рівні аналізу розглядається вплив міжнародного стану на поведінку тієї або іншої держави. Відзначається, що характеристики і специфіка системи міжнародних відносин примушують держави поводитися так, як того вимагає конкретна історична ситуація. Зміна системи відповідно викликає зміни в принципах і методах реалізації зовнішньополітичного курсу а також дещо видозмінює пріоритети держави. При цьому ключовою змінною в системному рівні аналізу зовнішньої політики є потужність держави. Державі для успішної реалізації своєї зовнішньополітичної стратегії необхідно у відповідності з її цілями адекватно враховувати зміни, що впливають на силу даної країни, вибудовувати свою зовнішньополітичну стратегію. Сила виступає головною детермінантою глобального рівня функціонування держави. Сила розуміється як інструмент держави. До найбільш важливих ресурсів, які повинна мати держава для забезпечення своєї безпеки, відносяться: військові, економічні, географічні і демографічні ресурси [1]. Володіння ресурсами не означає того, що держава може використати їх для забезпечення своєї безпеки. Сила - це сукупний показник можливості держави сприймати і реагувати на міжнародний тиск, контролювати і мобілізувати внутрішньодержавних акторів для реалізації своєї зовнішньополітичної стратегії. Пріоритетами країни в зовнішній політиці є її довготривалі інтереси, що реалізуються через взаємодію з іншими суб'єктами. Тому вони є постійно оновлюваним синтезом скоординованих прагнень усього суспільства, а не тільки держави. Інше питання, що осмисленням цих спрямувань і координації в національному масштабі повинні займатися усі суб'єкти міжнародного права і міжнародних відносин в країні. Очевидно, що на сучасному етапі, незважаючи на декларовану рівність в міжнародних відносинах, ряд найбільш розвинених і потужних держав світу мають великий інструментарій і більшу свободу дій при здійсненні своєї зовнішньої політики в силу свого більшого потенціалу.

Пріоритети зовнішньої політики держави мають об'єктивний і суб'єктивний вимір, категорія пріоритету має першість над інтересом. Інтереси на міжнародній арені можна охарактеризувати як відношення певних цінностей до певних потреб. Але середовище не може змінюватися так швидко, як конкретний зміст діяльності держави. Державний рівень аналізу зовнішньої політики розглядає поведінку держави на міжнародній арені, виходячи із специфічних характеристик тієї або іншої країни. Так аналіз на рівні держави розглядає зовнішню політику держави відносно його характеристик і дозволяє встановити взаємозв'язок між зовнішньополітичним курсом країни і її історичною спадщиною, релігійними або соціальними традиціями, економіко-географічним положенням.

Розуміння концептуальних засад формування зовнішньополітичної стратегії держави необхідне для вироблення його найбільш ефективної зовнішньої політики в умовах еволюції міжнародних відносин. Така стратегія повинна враховувати детермінанти глобального, державного і внутрішньодержавного рівнів для ефективного використання наявних ресурсів в ході реалізації цілей розвитку держави.

Список використаних джерел.

1. Merritt, Richard L. / Zinnes, Dina A. 2009: Alternative Indexes of National Power, in: Stoll, Richard J./Ward, Michael D. (eds.): Power in World Politics, Boulder, CO: Lynne

МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИБОРЧЕ ПРАВО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Виборчі кампанії місцевих виборів в Україні мають особливий характер, який обумовлений низькою факторів та чинників внутрішньополітичного життя, які раніше не впливали на процес формування місцевої влади.

Починаючи з 2014 року місцеві вибори відбуваються в умовах збройного конфлікту, як наслідок тимчасова втрата частини державної території. Це призвело до появи нової категорії території, як окупована, прифронтова тощо, специфіка яких вимагає особливого підходу в регулюванні виборчого процесу. Також, новим елементом соціального суспільства для нас стали внутрішньо переміщені особи, забезпечення реалізації виборчого права яких ще потрібно удосконалювати.

Міжнародні стандарти у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб прямо забороняють дискримінацію чи інші форми обмеження прав та свобод таких людей.

За офіційними даними Міністерства соціальної політики станом на 01 жовтня 2018 року обліковано 1519234 переселенців [2].

У новому Законі України «Про місцеві вибори» [5], який було прийнято у липні 2015 року, право участі у виборах внутрішньо переміщених осіб досі залишається нерегульованим. Згідно закону загальне виборче право на місцевих виборах належить відповідній територіальній громаді (ст.3), а саме належністю громадянина до відповідної територіальної громади та проживання його на відповідній території визначається його зареєстрованим місцем проживання (п.3 ст.3).

В свою чергу, закон не відповідає низці міжнародних документів, а саме:

- Керівним принципам ООН щодо внутрішньо переміщених осіб [1];

- Рекомендації 1877 (2009) Парламентської асамблеї Ради Європи «Забуті люди Європи: захист прав осіб, переміщених на тривалий час» [7];

- Рекомендації Rec (2006) 6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб [6].

Слід зазначити, що Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [4] закріплює право переселенців брати участь у місцевих виборах шляхом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси (ст.8), але ця норма суперечить Закону «Про місцеві вибори» та не поширюється на місцеві вибори згідно (п.3 ст.7) Закону України «Про державний реєстр виборців» [3].

Зараз стало очевидно, що ці люди, які живуть в громадах вже по декілька років, мають отримати право голосу. Тим більше, що дослідження свідчать про те, що переважна більшість таких осіб планує залишитися жити в нових громадах до завершення конфлікту, а значна частина навіть не планує повернутися після відновлення Україною контролю над окупованими регіонами.

Виходячи з цього, внутрішньо переміщені особи, які не мають офіційного місця реєстрації, позбавлені виборчого права під час проведення місцевих виборів, що суперечить нормам Конституції України, так і міжнародним нормативно-правовим документам.

Інтереси внутрішньо переміщених осіб по факту ніхто не відстоює на рівні місцевої влади. Така ситуація є грубим порушенням основоположного принципу демократії, тому що люди позбавлені можливості брати участь в місцевих виборах. Вони мають можливість вибирати Президента, парламент, але не мають можливості приймати участі у місцевих виборах, мати однакових права з іншими членами територіальної громади, в якій вони тимчасово мешкають. Така ситуація може з часом призвести до звинувачень у бік держави щодо дискримінації громадян та позовів до міжнародних судових інстанцій.

Варто відзначити, що багато держав, які на певних етапах свого розвитку зіткнулися з необхідністю забезпечення права голосу на виборах для внутрішньо переміщених осіб, вирішили відповідну проблему і привели власне законодавство у відповідність до міжнародних документів, що дало можливість таким особам приймати участь у публічному житті на місцевому рівні.

Виходячи з цього, внутрішньо переміщені особи, які не мають офіційного місця реєстрації, позбавлені виборчого права під час проведення місцевих виборів, що суперечить нормам Конституції України, так і міжнародним нормативно-правовим документам. Це ставить під загрозу процес інтеграції та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах.

Таким чином, існує нагальна потреба внести зміни до законів, які створюють підстави для участі таких громадян у справах територіальних громад, в межах яких вони проживають.

На прикладі Грузії, ЦВК може приймати відомості про таких осіб для врахування при складанні списку виборців для проведення місцевих виборів, або на прикладі Молдови, що внутрішньо переміщені особи все-таки мають право про тимчасову зміну місця голосування під час виборів до органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Керівні принципи ООН з питань внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pereselenci.kh.ua/wp-content/uploads/2017/07/guiding_principles_on_internal_displacement_ua.pdf

2. Офіційні дані Міністерства соціальної політики щодо загальної кількості внутрішньо переміщених осіб станом на 01 жовтня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/news/15986.html>

3. Про державний реєстр виборців. Закон України від 2007 року №698-V (із змінами від 01.01.2017 року №1774-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16/ed20170101>

4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Закон України від 2014 року №1706-VII (із змінами від 27.03.2018 року №2279-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/ed20180327>

5. Про місцеві вибори. Закон України від 2015 року №595-VIII (із змінами від 28.08.2018 року №2475-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>

6. Рекомендації Rec (2006) 6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб ухвалено 05 квітня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/16806b5ab1>

7. Рекомендації 1877 (2009) Парламентської асамблеї Ради Європи «Забуті люди Європи: захист прав осіб, переміщених на тривалий час» 24 червня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/16806b5ab0>

МАТВЕСВА ОЛЬГА ЮРІІВНА

*доцент кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРСПЕКТИВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕНДЕНЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСТ (НА ПРИКЛАДІ М. ДНІПРО)

Розгляд проблеми глобалізації економічних перспектив сталого розвитку та його впливу на розвиток міст (на прикладі м. Дніпро) доцільно здійснювати з позиції, обраної переважною більшістю країн світу – прагнення до усталення та врівноваження усіх складових розвитку як процесу віднаходження все кращих та більш економічних способів вирішення господарських питань.

Очевидним нині є те, що досягнення глобальної стійкості й сталості процесів розвитку передбачає відповідальності всіх його учасників: громади – держави – економічних суб'єктів. Беззаперечно, глобалізація трансформує суспільство і його діяльність. Світ з більш інтегрованою економікою дає більше можливостей. Проте глобалізація також розширює спектр проблем, пов'язаних з бідністю, нерівністю, соціальними хвилюваннями, нестабільним економічним зростанням.

Так, «Порядок денний на 2030 рік», утверджений ООН у 2015 р., включає 17 цілей сталого розвитку, досягнення яких вимагає дотримання глобальних зобов'язань, забезпечення партнерства та кооперації. В основі теорії сталого розвитку – ідея комплексного, системного підходу до вирішення проблем взаємоузгодження і збалансування соціальних, економічних та екологічних факторів розвитку території. В умовах зростаючої дефіцитності природних, матеріальних, фінансових та інших ресурсів і складності в багатьох містах України соціальної, економічної й екологічної ситуації необхідно створити надійну базу для відтворення і розвитку територіальних систем.

Глобальна концепція сталого розвитку не лише системно поєднує компоненти сталого розвитку суспільства – економічну, природоохоронну та соціальну, а й суттєво розширює межі уявлення про економічно-, соціально- та екологічно орієнтовану моделі суспільної поведінки. Так, економічна компонента полягає в оптимальному використанні обмежених ресурсів та застосуванні природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій для створення потоку сукупного доходу, який би забезпечував принаймні збереження (не зменшення) сукупного капіталу (фізичного, природного або людського), з використанням якого цей сукупний дохід створюється. Перехід до інформаційного суспільства привів до зміни структури сукупного капіталу на користь людського, збільшуючи нематеріальні потоки фінансів, інформації та інтелектуальної власності. Сьогодні ці потоки перевищують обсяги переміщення матеріальних товарів. Розвиток нової, «невагомої» економіки стимулюється не лише дефіцитом природних ресурсів, а й наростанням обсягів інформації та знань, що набувають значення затребуваного товару.

Аналізуючи виділені європейською спільнотою глобальні проблеми економічного розвитку, вписані в контур стратегії сталого розвитку, порівнюємо їх з проблемами економічного розвитку м. Дніпра, що можна вважати показовим щодо співставності досвіду України з європейською практикою (табл. 1).

Таблиця 1

Глобальні проблеми економічного розвитку територій у їх співставленні з проблемами розвитку м. Дніпра

Виділені проблеми: економічний вимір	Глобальний рівень	Місцевий рівень (м. Дніпро)	Коментар
	«+» - наявність проблеми «-» - відсутність проблеми		
Гендерна рівність та інклюзія в економіці	+	+	Хоча жінки складають 40% світової робочої сили, як і раніше багато з них перебувають у статусі «працівників сімейного господарства» чи «працівників неформального сектору».
Бідність, що стримує продуктивність	+	+	10,7% світового населення проживає менше, ніж на 1,9 долара США на добу
Екологічна деградація і зміна клімату	+	+	Погіршення умов людської праці через зміну клімату, деградацію земельних, водних ресурсів як бази ведення бізнесу
Урбанізація	+	+	Сьогодні 50% населення світу вже проживає в містах, а до 2050 року ця цифра зросте до двох третин світового населення. Це суттєво впливає на структуру економіки країн світу, регіонів (зниження питомої ваги сільського господарства, переважання віртуального сектору економіки над реальним).
Неефективна зайнятість	+	+	201 млн. мешканців планети є безробітними. Половина з них – молоді люди. 6 з 10 молодих працівників не мають трудового договору і отримують оплату нижче середньої. Половина з них не бажає працювати з причини низької престижності пропонуваного на ринку робіт. Навички та вміння не задовольняють потреб ринку.
Низький рівень економічного зростання і продуктивності праці	+	+	Очікуваність нестабільності економічного зростання та його невисокі темпи
Неналежні умови ведення бізнесу	+/-	+	Врахування роботодавцями факторів політичної стабільності, економічної свободи, податкової політики, соціальної рівноваги

Також до типових економічних проблем міста Дніпра слід віднести зменшення рівня доходів, зміщення орієнтирів суспільного розвитку, знижений рівень соціальної згуртованості під час соціально-політичної й економічної кризи та війни на сході України, новий фокус інтересів громад – всі ці фактори суттєво вплинули на модель господарювання та суспільного вибору українців. Падіння темпів ВВП викристалізувало тенденцію зміну структури економіки України, зокрема, розширення сектору послуг, що змінило уявлення світу про економічний потенціал України. Всі ці проблеми є не лише проявом внутрішніх аспектів системних перетворень в Україні, а й виразниками глобальних процесів, що крокують світом.

Висновки: економічна глобалізація чинить суттєвий вплив на розвиток міст, що візуалізує приклад м. Дніпра. Ця тенденція посилюється разом із підвищенням рівня інформаційної відкритості міст, їх «доступності світові». Та, разом із позитивними надбаннями глобалізації господарських процесів, остання несе в собі виклики і загрози економічним системам. Так, ряд таких питань, як, зокрема, гендерна рівність та інклюзія, бідність, екологічна деградація і зміна клімату, урбанізація, неефективна зайнятість, низький рівень економічного зростання і продуктивності праці, неналежні умови ведення бізнесу, виникають по всьому світові. Проте, слід визнати, що територіально проявляються вони з різною силою, що залежить від ряду факторів, одним з найважливіших з яких вважаємо показник людського розвитку.

Список використаних джерел.

1. Action Plan for the Human Environment // A/CONF.48/14/Rev.1. – Chapter II. – Access mode : <http://www.un-documents.net/aphe.htm> <http://www.un-documents.net/aphe.pdf>.
2. Agenda 21, A/CONF.151/26. – Resolution 1. – Annex II. – Access mode : <http://www.un-documents.net/agenda21.htm>.

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

*доцент кафедри політичних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія», к.політ.н., доцент*

ОБ'ЄДНАНА ЄВРОПА ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ

Ідея великої, об'єднаної Європи має вікові традиції. Вона почала формуватися ще за часів Юлія Цезаря, який власне сприяв формуванню Європи в її географічному аспекті. Вперше геополітичний вимір Європи було закладено за часів Карла Великого, в час коли починають народжуватися та формуватися нації. Наступним кроком об'єднання європейських держав були спроби щодо їх об'єднання навколо папського престолу у XI-XIII ст.. Філософи, політичні діячі пропонували різні шляхи щодо створення об'єднаної Європи: від федерації християнських держав, які підкорюються волі єдиного правителя, джерелом влади якого буде воля Бога, до європейської конфедерації («християнської ліги») із такими владними інститутами, як союзні збори та союзні ради, які б сприяли б збереженню миру та єдності між європейськими монархіями. Новим етапом у формуванні єдиної Європи був період Реформації XVI–XVII ст., який супроводжувався пошуком нових шляхів європейського інтеграційного процесу. Саме в умовах Реформації європейська єдність розглядається як взаємний зв'язок та взаємодія національних держав та починає формуватися ідея «європейського балансу». Отже на перший план висувається ідея «національного інтересу» та закладаються засади у формування панєвропейської ідеї.

Для об'єднання Європи використовувалися різні засоби: від мирних до силових. XX століття для Європи було століттям двох світових війн, а також ідеологічним протистоянням, фактично ідеологічним розділенням Європи, часи холодної війни. Задля запобігання повторної появи військової агресії вищим керівництвом країн Західної Європи розроблюються проекти європейської інтеграції: Договір економічного, соціального і культурного співробітництва та колективної безпеки (Брюссельський договір 1948 року), Європейське об'єднання вугілля і сталі, створення Ради Європи, Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства, Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії. Новим викликом європейської інтеграції в кінці XX століття були розпад РСРС та падіння Берлінської стіни, а відповіддю на виклик стало підписання Маастрихтського договору (1993 р.), а також 1 травня 2004 року – розширення Європейського Союзу (далі ЄС) на 10 нових країн-членів.

Аналіз геополітичної карти Європи дає можливість виокремити в ній такі основні утворення: по-перше, континентальний Захід (Франція, Португалія, Іспанія) та острівний Захід (Великобританія); по-друге, Центральна Європа (Німеччина, Австрія, Італія); - по-третє Східна Європа (колишні союзники СРСР за Варшавським договором), в тому числі й Україна. Але слід пам'ятати, що об'єднана Європа, перш за все, представляє собою певну систему цінностей, норм всіх європейців, які склалися історично.

Україна відіграє одну з важливих ролей щодо проекту сучасної об'єднаної Європи. Більшою мірою це пов'язано кількома факторами: політичним – в умовах розширення ЄС Україна буде ототожнюватися як його східний рубіж. І тому однією з провідних ідей виступає ідея забезпечення стабільності у своїх межах. Мова йде, передусім, про демократично та економічно розвинених сусідів, які відстоюють дружню зовнішню політику. Тому для України це буде реалізовуватися через впровадження та збільшення контролю щодо подальшого розвитку демократичних цінностей. В сучасних умовах це відображається у Дорожній карті законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2018 – 2019 роки. Дорожня карта є пакетом із законопроектів, які діляться на декілька тематичних блоків залежно від сфери реалізації: політичний діалог, національна безпека та оборона, юстиція, свобода, безпека, права людини, інтелектуальна власність, технічні бар'єри в торгівлі, митні питання, енергетика та енергонезалежність, сільське господарство та

розвиток сільських територій та інші. Так, були прийняті Закон України «про національну безпеку України», який має привести стандарти національної безпеки і оборони у відповідність до стандартів ЄС; низка законів щодо впровадження реформи місцевого самоврядування у сфері децентралізації, у питаннях боротьби з організованою злочинністю та більш тісної співпраці з ЄС в межах цього питання були ратифіковані та набули чинності Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом (Європол) про оперативне та стратегічне співробітництво та Угода між Україною та Європейською організацією з питань юстиції (Євроюст).

Економічний фактор розширення ЄС, на думку М. Пашкова, може привести до загострення конкуренції між українськими виробниками і підприємствами нових членів ЄС на єдиному ринку ЄС. Для української сторони позиції українських аграрних виробників на розширеному ринку ЄС, як зазначав М. Пашков, «залежатимуть від двох чинників: по-перше, від рівня їх відповідності стандартам Євросоюзу; по-друге, від тих змін, які стануться в його Загальній сільськогосподарській політиці. У цьому контексті Україна повинна чітко визначитися з пріоритетними напрямками зближення українських і європейських стандартів та технічних вимог, вживаних в сільському господарстві» [3].

Слід також зауважити, що умовою подальшого впровадження та реалізації євроінтеграційної політики України є розбудова не тільки її економічного, політичного блоків, але сучасна українська держава має розвиватися й у напрямку соціальної справедливості, як гуманна республіка, яка за основу свою бере служіння народу, а люди будуть служити їй.

Отже, можна говорити про труднощі та переваги євроінтеграційних процесів України, як для України, так і для ЄС, але слід розуміти, що без України неможливо повною мірою реалізувати проект формування об'єднаної Європи, а, як зазначає С. Гоці «європейська інтеграція покликана ... розвинути нову політичну й інтеграційну модель, яка дозволила б європейському континенту повернути собі центральну роль у мирному управлінні світовими справами» [1, с. 7].

Список використаних джерел.

1. Гоці С. Урядування в об'єднаній Європі : пер. з італ. / С. Гоці. – К. : К.І.С., 2003. – 286 с.
2. Дорожня карта законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2018 – 2019 роки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/karta-prioritetnikh-zakonoproektiv-u-sferi-evropeyskoi-integratsii.pdf>
3. Пашков М. Украина и расширение ЕС: проблемы, последствия и перспективы [Електронний ресурс] / М. Пашков. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=165

НАПЛЬОКОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова,
старший викладач кафедри підготовки миротворчого персоналу
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*

DEMOCRATIC CIVILIAN CONTROL OF THE MILITARY AS A WAY TO IMPROVE STATE GOVERNANCE IN THE COMPLEX AND DYNAMIC ENVIRONMENT

Democratic civilian control of the military in the context of a universal framework of four elements such as diplomacy, information, military, and economy (DIME) becomes critical to make the state (system) effective in the complex and dynamic environment. A proper combination of elements of DIME has to balance ends, ways, and means of the system in the measures of the edge risk [1, p. 83] (EWM+R) to make the system adaptable and survivable. Any dominance of elements of DIME may eliminate a possibility to solve the problem by the best way. A political end-state often differs from a military end-state. The military nature, as a wish to fight the enemy until victory, creates a paradox of the civil-military cooperation because a military victory may not always mean successful achievement of the political goal.

To deal with the paradox of civil-military cooperation the civil society (CS) can create a continuous feedback for the system and learn the environment. Based on understanding of the current situation and visualizing of a desired future end-state a decision-maker can identify a problem, develop a course of action in order to restore/maintain equilibrium between the system and the environment. To make the system effective requires creating of «a learning organization» [3, p. 3-4] that is adaptable and smart, has an ability to learn itself and the environment, reacts to any change quickly and properly through the increased decision-making process and feedback. This organization can select a right combination of elements of DIME based on applying critical, creative, and system thinking with adapting innovations. The CS influences the system through feedback and the process of learning of the system and the environment. It may include change of the structure of the system, as adaptation to the environment, and mental models for better decision-making.

The level of balance of the system can define the proportion of applying of DIME elements. For instance, in case of a weak legitimate basis and/or transition of the system in the chaotic environment, the system can be unbalanced and a strong military element can replace weak DIME elements and take leadership of the system. There are systems with centralized military power, but also mixed forms of government in which the military has a very strong influence, but not the one-man power in control of the situation. An opportunity of «a 'soft' military participation in problem solving is not mandatory a consequence of the wish of the state authority (SA). On the contrary, the highest features of the military profession can dictate it in order to provide stability in places where political institutions have shown themselves to be weak or immature [2, p. 6].» There are positive and negative examples of military leadership as a tool to establish an

order in some countries of South America, Asia, and Africa. People can accept military leadership based on their national culture, a level of crisis, and other reasons.

Achieving of political goals in the modern complex environment determines a changeable nature of military operations and forces the military for adaptation based on understanding not only military but also political context. It can require creating of a system that ties components of political, civilian, and military sides. This system should facilitate balancing between demands to military effectiveness and principles of democratic subordination and accountability. Realization of the policy of defense and security is topical for an executive power and a parliament. Ensuring compliance of the use of military means in operations to political purposes is a parliament's task when decision-making on operations has left largely to the discretion of the military on the ground. Tensions between the SA and a parliament, that presents the will of the CS, can appear, but the military and civilians should work together in the executive power to establish mutual understanding and trust.

Acceleration of technological development shapes the military operations and approaches. Also the use of social networks such as blogs, Twitter, YouTube increases speed of information dissemination. The problem to manage the informational flow seriously influences decision-making. Informational social environment can strongly influence operational success because the Armed forces operate in this environment. Thus, an increased social communication based on advanced technologies becomes essential to get advantages in achieving of a desired end-state.

A conventional conflict transforms to a hybrid conflict that joins military and nontraditional tools of influence and coercion. In these conditions agility, adaptability, and an ability of quick reaction in multinational operations is critical for military formations. Under conditions of vanishing of measures between the war and peace, a civil control becomes more topical in order to provide external and internal security, protect basic human rights and freedoms of the democratic states. Thus, democratic civil control has become a global principle of democratic leadership of the society. Accordingly, leadership in the security sector are based on «transparency, responsibility, accountability, participation, and sensitivity (to the needs of people) [4, p. 227].

Civil control of the SA and military sector versus maintaining of national interests can be critical issue in order to provide effective governance. The state as a system has to serve in order to satisfy people. However, it creates a paradox in human freedom – intends to protect people and limit them in their choice. In practice, maintaining of national interests does not look always like satisfaction of people. Cooperation between the SA and the CS with continuous feedback can define satisfaction of the people as a highest level of national interests. For instance, the results of Korean and Vietnam wars for the U.S. and Afghanistan for the Soviet Union, as decisions of the SA, did not have optimistic support by population.

Democracy, as a set of institutions, rules, and stereotype behavioral models, can provide a flexible governance that is effective in the complex environment. A level of equilibrium between the system and the environment can define national security and establish required relationships between the SA and the CS as a type of democracy. In the modern environment «the creation of a new system of national security and defense that is capable to safeguard Ukrainian's sovereignty and territorial integrity against the entire range of possible threats» [5, p. 12] requires balancing of EWM + R through continuous feedback based on civil control. The task is to protect the main objects of National Security such as a person and citizen with their «constitutional human rights and freedoms... values... the state and its constitutionally ordered system, sovereignty, territorial integrity and individuality [5, p. 104].»

To summarize, a level of equilibrium between the system and the environment can define a degree of the use of elements of DIME and a type of democracy itself in order to protect national interests and satisfy people. Democratic civilian control of the military and the SA can open the system and make it adaptable and survivable. It has to be a part of state leadership approach in order to achieve a political goal in the complex and dynamic environment successfully.

References.

1. Бельська Т.В., Напльоков Ю.В. Maximum allowable risk in decision-making process / Т. В. Бельська, Ю. В. Напльоков // Публічне урядування: зб. наук. пр. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал» – 2017 – № 2 (7). – С. 76-88.
2. Військово-цивільні відносини і демократичний контроль над сектором безпеки / П. Пламен, В. Ратчев, Т. Тарарєв, В. Запріанова. – Софія: Оборонно-штабний коледж Г.С. Раківського, 2008 – 121 с.
3. Senge, P.M. The Fifth Discipline: The Art & Practice of the Learning Organization. – New York, N.Y.: Doubleday, 2006 – 445 с.
4. The role of good governance in the promotion of human rights – UNCHR res. 200/64, UN Doc. E/CN.4/RES/2000/64.). <http://www.un.org/en/terrorism/pdfs/2/G0014048.pdf>
5. Fluri P. Democratic civilian control and military crisis in Ukraine: legislative aspects / P. Fluri, V. Bardack (editors). – Geneva: Center for Army, Conversion and Disarmament Studies, 2016. – 168 с.

НСМА ОЛЕКСАНДРА СТЕПАНІВНА

*старший викладач кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку України ресурси міжнародних донорів є важливим зовнішнім інструментом, який держава використовує для вирішення актуальних завдань щодо якісних змін у суспільстві. Допомога, що надається донорами в рамках проектів міжнародної технічної допомоги (далі – МТД) є дієвим інструментом інституційних перетворень та міжнародної інтеграції, каталізатором прогресу у всіх секторах економіки, важливим

джерелом ресурсного забезпечення реформ та програм розвитку держави. Утім недосконалість чинної нормативно-правової бази, яка регламентує питання залучення та використання МТД в Україні, а також неналежне організаційне забезпечення відповідних процесів із боку уповноважених державних органів не сприяє якісному плануванню, отриманню та освоєнню передбачених в рамках проектів МТД ресурсів.

МТД може залучатись у вигляді: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [1]. МТД носить цільовий характер та надається Україні у формах секторальної, макроекономічної бюджетної підтримки тощо. Проекти, що передбачають поставку обладнання, зокрема у таких секторах, як оборонна галузь чи ядерна енергетика, також є складовою загального обсягу МТД.

Сучасні принципи здійснення МТД визначають донорів та одержувачів допомоги як партнерські сторони, що мають спільні цінності, інтереси та цілі. Цілі та завдання допомоги узгоджуються на міжурядовому і міжвідомчому рівні. На сьогодні координація, управління та бюджетні функції МТД регулюються низкою документів. Основними законодавчими актами у цій сфері є [2]: Постанова КМУ від 15 лютого 2012 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання, моніторингу міжнародної технічної допомоги»; Розпорядження КМУ від 11 вересня 2013 р. № 697-р «Про схвалення Стратегії залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2013-2016 роки»; Розпорядження КМУ від 20 жовтня 2011 р. № 1075-р «Про схвалення Концепції планування, залучення, ефективного використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями»; Постанова КМУ від 11 жовтня 2016 р. № 700 «Про затвердження Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проектів Twinning»; Постанова КМУ від 13 січня 2016 р. № 32 «Про затвердження Порядку підготовки, схвалення та виконання плану залучення зовнішньої допомоги Європейської Комісії у рамках TAIEХ»; Розпорядження КМУ від 10 листопада 2010 року № 2078-р «Деякі питання підготовки та виконання програми Всеохоплюючої інституційної розбудови у рамках ініціативи Європейського Союзу «Східне партнерство»; Постанова КМУ від 15 вересня 2010 р. № 841 «Про затвердження Порядку підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні»; Постанова КМУ від 8 грудня 2010 р. № 1111 «Про затвердження Порядку підготовки та реалізації проектів у рамках програм прикордонного співробітництва ЄСП»; Постанова КМУ від 21 вересня 2011 р. № 994 «Про утворення Координаційного центру з провадження діяльності, пов'язаної з участю України в реалізації Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону»; Указ Президента України від 1 листопада 2003 р. «Про Національного координатора з питань технічної допомоги Європейського Союзу».

У 2007 році Україна приєдналася до Паризької декларації з підвищення ефективності зовнішньої допомоги [3] та спрямовує свою діяльність на виконання її положень. Вся допомога, що надається донорами Україні в рамках проектів МТД відповідає її зобов'язанням згідно чинних міжнародних договорів, спільним середньостроковим стратегіям (програмам), орієнтирам досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку [4], пріоритетам соціально-економічного розвитку країни, зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [5], Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 14.04.2016 № 1099-VIII [6], Середньостроковому плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та планам пріоритетних дій Уряду [7].

Утім, механізм планування, отримання та використання Україною в особі відповідних державних органів МТД залишається законодавчо неврегульованим, зокрема в частині узгодження поданих потенційними бенефіціарами пропозицій (з урахуванням регіональних та галузевих пріоритетів) щодо залучення МТД із затвердженою на відповідний рік Державною програмою економічного і соціального розвитку України. Мета проектів та програм МТД не завжди пов'язується із трансформаційними процесами при здійсненні в Україні інституційної, правової та адміністративної реформ. В свою чергу, і відповідні програми Уряду або органів виконавчої влади та місцевого самоврядування не завжди враховують можливості використання ресурсів МТД для їх виконання.

Тому для підвищення ефективності впровадження МТД необхідно законодавчо врегулювати механізм залучення та використання Україною в особі відповідних державних органів МТД. Зокрема, слід ліквідувати правові й організаційні прогалини, що суперечить вимогам чинного законодавства в частині визначення бенефіціара та його участі в процесі залучення, використання та моніторингу МТД, узгодження поданих потенційними бенефіціарами пропозицій щодо залучення МТД із затвердженою на відповідний рік Державною програмою економічного і соціального розвитку України, актуалізувати стратегію залучення та використання в Україні МТД тощо.

Список використаних джерел.

1. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги : Постанова Кабінет Міністрів України № 153 від 15.02.2002 р. (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF>.
2. Нормативно-правова база. URL : <http://openaid.gov.ua/uk/pages/1>.
3. Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги : Указ Президента № 325/2007 від 19.04.2007 р. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/325/2007>.
4. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 / Міністерство регіонального розвитку і торгівлі, 2017. http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
5. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : схвалено Указом Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
6. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України № 1099-VIII від 14.04.2016 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1099-19#n7>.
7. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України № 275-р від 03.04.2017 р. (із змінами та доповненнями). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80#n10>.

НИЦЕВИЧ ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ

*доцент кафедри автомобільний транспорт
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н.*

ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН АЗІЇ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ

Серед актуальних світових викликів початку XXI ст. позначилося порівняно новим напрямом - боротьба з екологічними викликами і загрозами. Саме в цей період багато країн стали усвідомлювати незворотність негативних і згубних наслідків форсованих темпів промислового розвитку попереднього століття.

Японія стала однією з перших країн, що визнала захист навколишнього середовища - екологічну безпеку своєї території - як один із пріоритетів забезпечення національної безпеки. Слід зазначити, що японський підхід до забезпечення екологічної безпеки включає в себе не тільки заходи боротьби з забрудненнями, екологічні інновації, а й міжнародні екологічні ініціативи метою яких є утвердження іміджу країни на міжнародній арені в якості «Зеленої наддержави».

За допомогою порівняльно-історичного методу вдалося вивчити різні історичні ступені розвитку японської екологічної політики.

Початок індустріалізації і перші випадки деградації екологічної обстановки в довоєнний період.

Перші випадки погіршення екологічної обстановки в Японії були зафіксовані ще в епоху Мейдзі, коли в країні почався період індустріалізації. З настанням епохи Мейдзі Японія почала проводити національну політику модернізації та індустріалізації, а також «збільшити виробництво і сприяти розвитку промисловості», що супроводжувалося посиленням використання природних ресурсів і, як наслідок, забрудненням навколишнього середовища.

Із закінченням епохи Мейдзі інтенсивно розвивалися підприємства важкої та хімічної промисловості, створювалися найбільші промислові зони. На тлі цих змін японське суспільство перестало сприймати відходи підприємств гірничодобувної галузі в якості основної причини забруднень.

Погіршення екологічної обстановки в післявоєнний період

Поразка у Другій світовій війні завдало сильного удару по всій японській нації. Прискорене відновлення промислового потенціалу негативно вплинуло на стан навколишнього середовища. локальні забруднення прийняли загальнонаціональний масштаб. В кінці 1960-х рр. масштаб проблеми навколишнього середовища і їх незворотність влади Японії вже не могли ігнорувати. У міру збільшення темпів економічного зростання проблеми забруднень почали представляти все більшу небезпеку, несумісну з довоєнним рівнем. Нерівномірний розвиток різних секторів промисловості та регіонів, зневажливе ставлення до умов життя людей в інтересах промисловості та нездатність держави проводити ефективні заходи допомоги жертвам забруднень погіршували екологічну обстановку.

Становлення концепції екологічної безпеки.

Уряд Японії усвідомило, що за небувалий економічне зростання країні доведеться розплачуватися екологією. Екологічна безпека країни отримала статус «національного пріоритету», а в основу екологічної політики була закладена «політика контролю за забрудненнями», що представляє собою і сьогодні невід'ємну частину сучасної екологічної політики Японії. Важливою історичною віхою в становленні японської екологічної політики було прийняття закону «Про захист озонного шару» в 1988 р. Він став реакцією Японії на розгорання міжнародної дискусії про глобальне потепління (парниковий ефект) і руйнуванні озонного шару і відповідав основним положенням Віденської конвенції про захист озонного шару і Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар. Японія була першою країною в світі, яка прийняла подібний закон. Було прийнято рішення про вихід політики екологічної безпеки на новий рівень, тобто перехід від політики по контролю за забрудненнями на національному рівні до ініціатив по збереженню навколишнього середовища в глобальному масштабі. Сьогодні поєднання екології та питань економічного зростання стало сучасною «філософією розвитку», яку країна пропонує іншим.

Аналіз трансформації екологічної політики Японії дозволяє зробити наступні висновки.

Японія зіткнулася із загостренням екологічних проблем ще в період форсованої індустріалізації. В даний час країна по праву вважається лідером у сфері забезпечення екологічної безпеки не тільки у себе, а й в усьому Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Використовуючи лише два зовнішні політичних інструменти (екологію і економіку), Японія успішно вирішує основну дипломатичну завдання - зміцнення статусу «зеленої наддержави». У зв'язку з цим забезпечення екологічної безпеки являє безумовний інтерес для уряду, як засіб зміцнення національного престижу, так і засіб протидії новим загрозам. Можна з упевненістю стверджувати, що шлях від країни з критичним рівнем забруднень, деградуючою екологічною обстановкою до країни - лідера в сфері збереження навколишнього середовища дозволив Японії розробити міцну систему екологічної безпеки, що стала прикладом для багатьох країн світу.

Список використаних джерел.

1. Стрельцов Д.В. Япония как «зелёная сверхдержава» / Д.В. Стрельцов. М.: МГИМО-Университет, 2012. 212 с.
2. Павлятенко В.Н. Япония и глобальные вызовы: стратегия борьбы / В.Н. Павлятенко. М.: МАКСПресс, 2008. 229 с.
3. Тимонина И.Л. Экономические аспекты экологической политики: современные подходы и проблемы // Япония: Ежегодник, 2000 – 2001. М., 2001. С. 86–109.
4. Банчева А.И. Экологические инновации Японии: основные направления развития и особенности управления // Вестник МГИМО-Университета. М., №5(32) 2013.

PRIVATE HEALTH INSURANCE IN EUROPE

A state health protection supposes identical, but not always sufficient medical services for all social groups. Opposite to free state medicine are voluntarily, obligatory medical insurance and paying medicine. In spite of the fact that Constitution of Ukraine declares free medicine for the Ukrainian citizens, the tendencies of requiring payment medicine have more and more predominating character. Therefore experience of development of medicine insurance institute abroad has the special actuality for Ukrainian legislators.

The European Union (EU) has traditionally considered health and health systems to be subject to the subsidiarity principle, a view confirmed by successive European treaties. In practice, however, there are a number of health-related areas in which EU policies directly or indirectly provide a framework for national legislation or override national competence all together. Obvious cases involve public health activities such as epidemiological surveillance, control of communicable diseases and rules about labelling of tobacco products. In other areas the influence of EU law, although significant and growing, has been less visible [1].

Private health insurance is often defined as insurance that is taken up voluntarily and paid for privately, either by individuals or by employers on behalf of individuals [2].

In 1992, the legislative institutions of the European Union (EU) adopted regulatory measures in the field of health insurance. 1 The mechanism affirming the free movement of health insurance services – the Third Non-life Insurance Directive 2 – does not apply to health insurance that forms part of a social security system [3].

In 1994 the European Union established a regulatory framework for private health insurance (the Third Non-Life Insurance Directive). This broadly precludes non-financial regulatory intervention in non-substitutive markets and has provoked controversy and national and/or European case law in Belgium, France, Germany, Ireland, the Netherlands and Slovenia [4].

The EU regulatory framework established by the Directive places limits on national competence in the area of private health insurance. It relies on financial regulation to protect consumers, prohibiting material regulation such as price and product controls except where private cover constitutes a complete or partial alternative to statutory health insurance and so long as any intervention is necessary, proportionate and nondiscriminatory [1].

References.

1. Thomson S., Mossialos E. Regulating private health insurance in the European Union: the implications of single market legislation and competition policy – [Internet resource]. – Access regime : <https://core.ac.uk/download/pdf/96175.pdf>
2. White R. EC social security law (Harlow: Longman, 1999).
3. Private health insurance and the internal market – [Internet resource]. – Access regime : http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/138179/E94886_ch10.pdf
4. Private health insurance in the European Union – [Internet resource]. – Access regime : file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D1%8E%D1%82%D0%BA%D0%B0/Downloads/phi_in_eu_executive_summary_en.pdf

ПРОКОПЕНКО ЛЕОНІД ЛЬВОВИЧ

*завідувач кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

ГОНЧАРУК НАТАЛІЯ ТРОХИМІВНА

*професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У Литовській Республіці надання адміністративних послуг регулюється Законом «Про публічне адміністрування» від 17 червня 1999 р № VIII- 1234 (зі змінами) [1]. Стаття 15 Закону адміністративними послугами визначає:

- 1) видачу дозволів, ліцензій;
- 2) видачу документів, що засвідчують певний юридичний факт;
- 3) прийняття і впорядкування декларацій;
- 4) консультування осіб з питань компетенції суб'єкта публічного адміністрування;
- 5) надання особам встановленої законами інформації, наявної у суб'єкта публічного адміністрування;
- 6) здійснення адміністративної процедури.

Адміністративні послуги надаються тільки суб'єктами публічного адміністрування. Система суб'єктів публічного адміністрування складається з суб'єктів державного адміністрування і суб'єктів адміністрування самоврядувань. Суб'єктами державного адміністрування є державні органи або установи, їх державні службовці та посадові особи, державні підприємства, публічні установи, власником або співвласником яких є держава, асоціації, наділені повноваженнями у сфері публічного адміністрування відповідно до закону, безпосередньо застосовуваним правовим актом Європейського Союзу, ратифікованим міжнародним договором Литовської

Республіки, правовим актом, прийнятим уповноваженим законами державним органом, постановою уряду, прийнятою на підставі безпосередньо застосованого правового акта Європейського Союзу, ратифікованим міжнародним договором Литовської Республіки, які встановлюють обсяг, принципи або загальні правила надання Литві фінансової допомоги Європейському Союзу або окремих держав.

До суб'єктів державного адміністрування відносяться:

- 1) центральні - суб'єкти державного адміністрування, територією діяльності яких є вся територія держави;
- 2) територіальні - суб'єкти державного адміністрування, територією діяльності яких є встановлена частина території держави.

Суб'єктами адміністрування самоврядувань виступають органи або установи самоврядувань, їх державні службовці та посадові особи, підприємства самоврядування, публічні установи, власником або співвласником яких є самоврядування, асоціації, наділені повноваженнями у сфері публічного адміністрування. Такими повноваженнями в сфері публічного адміністрування наділяють уповноважені законами органи самоврядування відповідно до прийнятого ними правового акта.

Суб'єкт публічного адміністрування має скласти список адміністративних послуг, які надаються, та на підставі правових актів, що регламентують надання даних послуг, готує та оприлюднює опис надання адміністративних послуг інформаційного характеру. Описи надання адміністративних послуг готуються на підставі рекомендацій, затверджених міністром внутрішніх справ.

Мита або інша винагорода за адміністративні послуги встановлюються законами або прийнятими на їх підставі правовими актами. Мита встановлюються Законом Литовської Республіки про збори, а розмір іншої винагороди за адміністративні послуги встановлюється органами публічного адміністрування відповідно до затверджених урядом критеріїв, що визначають порядок надання відповідних адміністративних послуг. Мито або інша винагорода не встановлюються за прийняття і впорядкування декларацій, консультування осіб з питань компетенції суб'єкта публічного адміністрування та здійснення адміністративної процедури, а також за розгляд клопотань осіб про надання адміністративної послуги.

Список використаних джерел.

1. О публичном администрировании: Закон Литовской Республики от 17 июня 1999 г. № VIII-1234. – Режим доступа: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b6979542faf011e4877aa4fe9d0c24b0?jfwid=rivwzvpvg>. – Заглавие с экрана.

РАСУЛІ ТИМУР НЕМАТУЛЛОЙВИЧ

магістрант Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ПРОТИДІЯ НОВИМ РІЗНОВИДАМ ЗАГРОЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Загрози міжнародній інформаційній безпеці (МІБ) турбують зараз багатьох науковців та аналітиків, оскільки в останні роки в деяких державах відпрацьовуються технології використання Інтернету, соціальних мереж, мобільного зв'язку для впливу ззовні на суспільну свідомість, організації масових заворушень і державних переворотів. Складність протидії таким деструктивним заходам полягає в тому, що дана проблема ще тільки стає предметом дослідження фахівців. У процесі її вирішення необхідно знайти суспільно визнаний баланс між правом громадян на доступ до інформаційно-телекомунікаційних мереж і забезпеченням національної безпеки. Цей баланс кожна країна знаходить самостійно, виходячи зі своїх соціально-культурних традицій і національних пріоритетів.

В результаті досліджень належить розробити правові механізми, що дозволяють запобігти використанню ІКТ для втручання у внутрішні справи суверенних держав. Можливо, треба включити такі деструктивні дії до числа ознак агресії, закріплених в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1974 № 331426, з усіма наслідками, що випливають з цього за міжнародно-правовими нормами.

В особливому ряду стоять сьогодні протиправні дії, пов'язані з використанням ІКТ в терористичних цілях, для пропаганди ідей тероризму і рекрутування через соціальні мережі і інші електронні медіа в свої ряди нових прихильників.

Дослідження в цій області є мультидисциплінарними, міждисциплінарними і в технічних науках (інформаційні технології, інформаційна безпека, телекомунікації і т. д.), і в гуманітарних (соціальні науки, психологія, правознавство, криміналістика, релігієзнавство, міжнародні відносини і т. д.).

Представники наукової спільноти наголошують, що розповсюдження радикальних ідеологій міжнародними терористичними організаціями, в тому числі так званою «Ісламською державою», проводиться із застосуванням сучасних технологій інформаційно-психологічного впливу. У зв'язку з цим наголошено на необхідності виявлення застосовуваних терористами технологій і вироблення дієвих заходів у відповідь. Активно обговорюються методи запобігання вербування громадян до лав міжнародних терористичних організацій, зокрема способи контрпропаганди за участю релігійних організацій, які об'єднують представників традиційного мусульманського духовенства, суспільних організацій, засобів масової інформації, соціальних мереж [3].

Зараз наша країна, як ніколи раніше, робить активні зусилля з протидії цій загрозі: блокуються сайти терористичної спрямованості, приймаються законодавчі ініціативи в цій галузі, ведеться серйозна боротьба правоохоронних органів проти (кібер) терористичних організацій і конкретних персон і т. д. У той же час така протидія має носити комплексний, системний характер. Для чого необхідно спиратися і на систему МІБ при вивченні діяльності міжнародних (кібер) терористичних організацій і їх дій щодо нашої та інших країн.

Наприклад, в рамках протидії загрозам МІБ при міжнародній економічній взаємодії в рамках Євразійського економічного союзу зараз ведуться роботи зі створення Інтегрованої інформаційної системи Союзу [4], де існуюча система МІБ з її регіональними підсистемами може бути залучена для організації такої діяльності.

Таким чином, слід констатувати, що в сучасному комп'ютерному і комунікаційному світі постійно виникають все нові і нові різновиди загроз, в тому числі загроз МІБ. Деякі з них навіть неможливо спрогнозувати. Це пояснюється постійним і стрімким розвитком ІКТ і, в цілому, науки і технологій, зміна поколінь яких здійснюється приблизно кожні 6-8 місяців. Не можна не враховувати і інтелект зловмисника. Це зрозуміло, коли мова йде про державні організації, що здійснюють ворожі дії і мають в своєму розпорядженні найостанніші досягнення науки і техніки, кращих фахівців в різних ІТ та соціальних сферах. Але мова йде і про «рядових хакерів» і групи хакерів, кібертерористів і кіберзлочинців, які найчастіше добре освічені і технічно оснащені, а часто і досить (фінансово, політично, ідеологічно) мотивовані для виконання злочинних дій. Це пояснюється ще і геополітичною, геостратегічною і геоінформаційною ситуацією в сучасному світі. Ця ситуація стрімко змінюється, змінюються дії, політична і економічна мотивація різних акторів на міжнародній арені, з'являються нові актори. Все це необхідно враховувати при протидії загрозам МІБ і їх прогнозування.

Таким чином, слід вважати, що комп'ютерні атаки і дії з використанням спеціально підготовленого контенту (інформаційно-технічний та інформаційно-гуманітарний вплив) будуть постійно еволюціонувати і «разрастатися». Тому необхідно систематично оновлювати переліки загроз інформаційній безпеці і, більше того, необхідно проводити прогнозні дослідження в цій області, щоб їм протистояти, хоча б в найближчій і середньостроковій перспективі.

Незважаючи на всі складнощі геополітичної ситуації в світі, в даний час стає все більш актуальним питання про визначення напрямків спільної діяльності по налагодженню взаємодії між країнами в області МІБ. Основою для такої взаємодії має стати зближення позицій за змістом проблеми, розуміння небезпеки загроз МІБ [3].

Резюмуючи сказане, можна зробити висновок про те, що протидія загрозам МІБ є предметом турботи насамперед національних органів державної влади. У той же час стає зрозумілим, що успіх кожної країни щодо захисту її національних секторів в певному ступені буде залежати від успіхів в цій області інших країн. Життя міжнародного співтовариства в цілому і кожної країни окремо буде більш захищеним від загроз МІБ, тоді, коли будуть розроблені і впроваджені методи протидії загрозам МІБ, засоби виявлення, припинення та ліквідації наслідків цих загроз.

Масштаб загроз МІБ сьогодні багаторазово зріс під впливом такого складного і суперечливого явища, як глобалізація. З одного боку, в умовах глобалізації різко посилилася взаємозалежність держав і конфлікти почали загрожувати загальній безпеці і стабільності. З іншого боку, поглиблюючи нерівномірність економічного розвитку держав, глобалізація створює живильне середовище для накопичення кризового потенціалу в багатьох країнах світу. Саме на цій основі виникають і розростаються нові різновиди загроз МІБ, з'являються нові актори, які зробили своїм знаряддям насильство [1].

Перспективна система МІБ, її ефективне і своєчасне формування і зміцнення дозволить всім учасникам процесів, в першу чергу державам і їх урядам, створити надійне і захищене середовище, яке буде сприяти підтримці міжнародного миру і безпеки, включаючи мирне врегулювання суперечок і конфліктів, незастосування сили, невтручання у внутрішні справи, дотримання основних прав і свобод людини.

Список використаних джерел.

1. Казарин О.В., Шаряпов Р.А. Вредоносные программы нового поколения – одна из существенных угроз международной информационной безопасности // Вестн. РГГУ. 2015. № 12 (155). Сер. Документоведение и архивоведение. Информатика. Защита информации и информационная безопасность. С. 9–23.
2. Научные подходы противодействия идеологии терроризма [Электронный ресурс]. URL: <http://www.scrf.gov.ru/news/991.html> (дата обращения: 07.12.2015).
3. Резолюция «Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности» (A/RES/69/28), принята без голосования 2 декабря 2014 г. // Организация Объединенных Наций [Электронный ресурс]. URL: <http://daccess-dds-pu.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/662/43/PDF/N1466243.pdf?OpenElement> (дата обращения: 07.12.2015).
4. Решение Коллегии Евразийской экономической комиссии от 14 апреля 2015 года № 29 // Электронный фонд правовой и нормативно-технической документации [Электронный ресурс]. URL: <http://docs.cntd.ru/document/420268983> (дата обращения: 07.12.2015).

РОЗМАРІЦИНА НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Вітчизняний досвід надання адміністративних послуг (далі – АП) свідчить про те, що в Україні поширюється практика створення центрів надання адміністративних послуг, які працюють за принципом «єдиного вікна».

Сучасна європейська модель системи АП сформувалася як продукт тривалої еволюції економік і суспільств країн Європейського Союзу (далі – ЄС) у напрямках лібералізації та інтеграції ринків послуг, посилення зворотних зв'язків між органами управління і споживачами АП, спрощення адміністративних процедур, а також активного впровадження інновацій у цій сфері. В Україні спостерігається помітне відставання від ЄС, як у сфері державного регулювання ринків послуг загалом, так і за окремими напрямками модернізації системи АП.

Найважливішим напрямком розвитку системи АП є поступове реформування системи публічного управління на основі загальноєвропейських принципів. Причому, у випадку України та її прагнення приєднатися до ЄС, цінним є досвід:

- по-перше, загальноєвропейських інституцій, що виникають між країнами-членами Євросоюзу на основі принципів розвитку сфери надання послуг населенню;
- по-друге, досвіду окремих країн, що досягли певних успіхів на шляху удосконалення власних систем надання адміністративних послуг.

Спільна політика держав – членів ЄС щодо розбудови єдиного ринку послуг визначена у положеннях «Білої книги про послуги, що становлять загальний інтерес» [1, с. 32-34]. «Біла книга» визнає конструктивну роль Європейського Союзу у сприянні розвитку високоякісних послуг, що становлять спільний інтерес, та окреслює основні елементи стратегії, спрямовані на забезпечення всіх громадян і підприємств ЄС високоякісними і доступними послугами.

Уряди країн ЄС активно модернізують систему та процес надання послуг, знижуючи адміністративні витрати, витрати часу, при одночасному підвищенні ефективності та результативності АП. Однак, подібні зміни відбуваються досить повільно, оскільки вдосконалення відбувається із різною швидкістю та результатами [2, 3].

Розв'язуючи цю проблему та формуючи власну стратегію щодо послуг, Європейський союз спирається на досвід тих своїх країн, який продемонстрував високу ефективність. Типовим прикладом цього є досвід Німеччини.

У Німеччині ідея створення офісів для громадян («універсамів послуг») виникла у 90-х роках минулого століття, коли органи влади були перетворені на заклади з надання послуг. Тоді з метою отримання громадянином адміністративної послуги без ускладнень, швидко і в рамках одного візиту, в багатьох європейських країнах була розроблена модель єдиного офісу для громадян («one-stop-shop») [4, с. 77].

В цілому ж функціонування офісів для громадян у ФРН характеризується значною автономією прийняття рішень щодо організації роботи таких офісів. Зокрема, кожен універсам послуг (далі – УП) ухвалює рішення про спектр послуг, які ним будуть надаватися, самостійно визначає години роботи тощо. Особливістю функціонування УП у ФРН є те, що перелік послуг, що надаються, включає послуги, які є часто запитуваними та надання яких не вимагає тривалого опрацювання [5, с. 233-238].

«Універсами послуг» в Німеччині відображають імідж адміністрації у громадськості, оскільки саме в них відбувається до 80 % контактів адміністрації з приватними особами. Кожен «універсам послуг» ухвалює рішення про спектр послуг, які ним будуть надаватися. При цьому перелік таких послуг постійно переглядається з тим, щоб інтегрувати в «універсам послуг» функції інших структур (наприклад, консультаційні пункти для пенсіонерів тощо) [6, с. 95-96].

Однак, найкращою в Європі система «універсамів послуг» вважається в Нідерландах. Тут широко застосовують практику поділу «універсамів послуг» за рівнями. Так, наприклад, на першому рівні (центральний офіс для громадян) здійснюється надання послуг на загальноміському рівні. Другий рівень складається з офісів, які діють у різних районах міста. Однак вони є не просто філіями центрального офісу, а здатні надавати скорочений перелік послуг. Намагаючись наблизити свою роботу до потреб громадян, такі офіси працюють за неоднаковим режимом. Згідно встановлених графіків роботи, вони надають послуги поперемінно так, щоб ними могли скористатися люди, які мають вільний час у першій, чи другій половині дня.

Таким чином, багаторівневність, складність і суттєві соціально-економічні відмінності між країнами ЄС обумовлюють необхідність постійного удосконалення системи АП у напрямках організації та координації роботи органів управління, запровадження єдиних адміністративних стандартів і процедур, формування спільних баз даних тощо. Водночас, в Україні даний напрям – саме у межах модернізації вітчизняної системи АП – практично відсутній, оскільки належить до загальних цілей реформування адміністративної системи. Тому доцільним було б проведення формалізації процедур взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування у процесі надання АП, і, водночас, забезпечення відповідності взаємодії підходам, що застосовується у ЄС – шляхом розробки та впровадження окремої координаційної програми в рамках адмінреформи.

Список використаних джерел.

1. Узагальнена інформація за результатами моніторингу виконання органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування вимог Закону України «Про адміністративні послуги» за 2014 рік. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/info/4081>
2. P. Windrum, P. Koch Innovation in public sector services: entrepreneurship, creativity and management / Ed. Cheltenham: Edward Elgar Pub, 2008. 251 p.
3. Keune M. Privatisation and liberalisation of public services in Europe / Ed. M. Keune, J. Leschke, A. Watt. Brussels, 2008. 321 p.
4. Авер'янов В.Б., Голосніченко І.П., Коліушко І.Б., Куйбіда В.С. та ін. Адміністративна реформа для людини: науково-практичний нарис. Київ, 2001. 72 с.
5. Бригілевич І.І., Ванько С.І., Загайний В.А., Коліушко І.Б., Курінний О.В., Стоян В.О., Тимошук В.П., Шиманке Д. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: практичний посібник, видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване / за заг. ред. В.П. Тимошука. Київ, 2011. 432 с.
6. Рудік О.М. Державна політика у сфері надання дозвільних послуг: навч. посіб. / за ред. В. Лисенка. Київ, 2013. 120 с.

RODICA RUSU

*PhD, Associate Professor, Head of Political Sciences and International Relations Chair,
Academy of Public Administration, Republic of Moldova*

RM – EU RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF THE EU LEGITIMACY CRISIS

The EU-Moldova Association Agreement, including a Deep and Comprehensive Free Trade Area (AA/DCFTA), entered into force on 1 July 2016. The revised Association Agenda, the main guiding document for the implementation of the Association Agreement, was agreed in August 2017. The main priorities for reform actions for 2017–2019 include strengthening independence of the judiciary, prevention of and fight against corruption, increasing energy security and energy efficiency, trade-related reforms and a number of other measures. At the institutional level, EU and Moldova continued a close political dialogue through the Association Council, the Association Committee, the Association Committee in Trade structure and a number of sub-committees.

The EU Council in its Conclusions of 26 February 2018 on the Republic of Moldova reaffirmed its commitment to strengthening political association and economic integration between the European Union and the Republic of Moldova. The Council expressed concerns on media freedom and pluralism, fight against corruption, impartial and comprehensive investigations and prosecutions of all those involved in the massive banking fraud that was exposed in 2014 [1, p. 1].

EU assistance to the Republic of Moldova is based on strict conditionality, and is linked to satisfactory progress in reforms. The principle applied is *more for more* and stick and carrot's strategy. In this context, Brussels has suspended the granting of a € 100 million macro-financial assistance.

Analyzing the political context, Moldova was fluctuated from a 'soft balancing' between Moscow and Brussels under Vladimir Voronin's presidency to the drastic shift towards explicitly pro-EU policies in 2009, followed by the rise of pro-Russian forces and the subsequent presidency of Igor Dodon since 2016. Under Igor Dodon's presidency, Chisinau overtly shows interest in freezing its previous commitments taken within its Association Agreement with the EU and build new bridges to the Eurasian Economic Union [4, p. 2] This situation is determined by the peculiar and paradoxical combination of inveterate forms of social, economic and cultural practices, and a post-modern de-ideologization, with the uncertainty of most of the forms of political identification.

Moldova is an interesting example of a country where the redrawing of borders in the past (i.e. geopolitical and territorial reshuffling) caused strong hybridizing effects in cultural and political domains. The country's strong connections to both Russia and Romania unleashed deep splits in national identity [5].

Evidence of the EU's lack of institutional resources in projecting its normative power is most apparent in recent changes in electoral laws in Moldova. In July 2017, the electoral Law was changed – from a proportional to a mixed electoral system. Meanwhile, the Council of Europe Venice Commission and the Organization for Security and Co-operation in Europe, Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) in its 17 June 2017 opinion had recommended that «such a fundamental change, while a sovereign prerogative of the country, is not advisable at this time».

The aim of such legislative changes wasn't the improvement of the quality of democratic governance, but to preserve the power base of the ruling elites [3]. After the 2009 electoral success of the Alliance for European Integration, the EU aimed at «building Moldova into the success story» of Europeanisation, constantly praising the pro-EU government as effective and «European». However, this didn't prevent the society from huge disappointment with Europe. As a consequence, the policy inefficiency implemented by the national elites, affects and the European integration idea.

European integration idea first of all was supported for pragmatic reasons – economic and then political ones. Nevertheless, it is hard to establish a solid and unambiguous connection between EU policies – including the visa-free decision – and domestic transformation in Moldova [2].

EU reticence toward Moldova especially after money laundering in Moldova is maintained. The initiative proposed by the Democratic Party of the inclusion of the European integration into Moldova's Constitution, did not find a great support in a strongly geopolitical divided society. As EU's legitimacy is challenged by Brexit and refugee crisis, the rising level of Euroscepticism in Hungary and Poland it becomes more difficult to take a strong attitude toward Moldova.

Nowadays, EU cannot fully and comprehensively (i.e. institutionally, normatively, economically or security-wise) integrate Moldova within the normative and civilizational projects. Thus, Moldova demand much more – including the membership perspective – than the EU can supply at this juncture.

If the EU wants to achieve maximal results in the implementation of the Association Agreement with Moldova and in the reformation of the EaP countries in general, it should place emphasis on democratization and should not reduce its vigilance for democracies inside the European borders as the citizens from the Eastern vicinity abide by democratic models from the proximity.

The decision to suspend the visa regime could be a consequence of non-compliance with rules of the game set by the EU. If things in the Republic of Moldova continue to go the same way, the suspension of macro-financial assistance could be followed by other penalties, including the abolition of the visa liberalization regime.

References.

1. Association Implementation Report on Moldova. Joint Staff Working Document. Brussels, 3.4.2018 SWD(2018) 94
2. Cenușa D. Moldova after three years of visa-free regime with EU and new European realities, IPN News Agency, 18 April 2017
3. Change of Electoral Systems in EaP Countries: Bolstering Dictators or Causing Maidan, Moldovan Politics, 29 June. 2017
4. Makarychev A. Incomplete Hegemonies, Hybrid Neighbours: Identity games and policy tools in Eastern Partnership countries. CEPS Working Document No 2018/02, February 2018

5. Rumer E. Moldova between Russia and the West: a Delicate Balance, Carnegie Endowment for International Peace, 23 May 2017. Available at: <https://carnegieendowment.org/2017/05/23/moldova-between-russia-and-west-delicate-balance-pub-70056>

BOGDAN ȘTEFANACHI

*PhD. Associate Professor Al. I. Cuza University of Iași
Faculty of Philosophy and Social-Political Sciences
Department of Political Sciences, International Relations and European Studies*

EUROPEAN UNION - DEMOCRATIC DEFICIT, CRISIS AND REFORMS

Abstract

The recent EU developments brought into the forefront debates the fact that EU still suffers from legitimacy issues, and secondly, that the latest European Parliament elections did not provide convincing evidence these problems are being addressed. Highlighting these aspects, the paper offers a critical analysis of the main EU reform guidelines from the perspective of rediscovering a successful story that offers a new political identity to the European integration project.

Key words: European Union, crises, nationalism, democratic deficit, reform.

Democratic deficit

In spite of the increase of voter turnout, the 8th European Parliament (EP) election held in May 2014 failed to offer convincing evidence in favor of the creation of a truly European demos, which can hold European decision-makers into account. The election results showed an increased support for anti-establishment and fringe parties of the right, boosting a series of debates about the electoral choices of European citizens, the implications of the new EP representation results for European and National politics, as well as the most appropriate responses for European leaders.² Ultimately, all these issues brought into the forefront debates the fact that EU still suffers from legitimacy issues, and secondly, that the latest European Parliament elections did not provide convincing evidence these problems are being addressed.

The concept of *democratic deficit* and the European project have gone hand in hand since the term was first coined in the late 1970s to describe the perceived lack of democratic legitimacy of the decisions made by the European Economic Community; so, it should be said that the debates regarding democratic deficit and democratic legitimacy coincide with each other. This is especially important since they both focus on the sources of legitimacy in the EU in the name of democracy. The discussion about the *democratic deficit* either implicitly or explicitly focuses on the lack of parliamentary power at the level of the EU, the lack of an EU government formed by a parliament, and the continued influence of the governments of the member states. The EU suffers lack of democracy or institutional crisis and, the reasons lie on the legitimacy issue in twofold sense: common policies had diverged from voters' preferences (output legitimacy) and that decision-making mechanisms appeared to lack the basic requirements of transparency, accountability and democratic involvement (input legitimacy). Starting in the late 1970s with arguments in favor of directly elected Members of the European Parliament, the today «democratic deficit» reflects the lack of accountability and legitimacy of the European institutions/European project.

The best way to analyze the effects of gap between the European citizens and the EU institutions is to underscore the poli-crisis that affects the EU.

The EU Crises

The economic crisis started in 2008 in the USA determined a strong shock in the EU raising more and more question marks regarding the stability of the Euro area. The Greek economic crisis, the economic problems in the Iberian Peninsula and those in Italy or Ireland (the PIIGS labeled states), the monetary fragmentation of the communitarian area between the Euro area and the area of national currencies or the deep internal fragmentation of the Euro area bring to foreground the gravity of the economic issues in EU. But, the same gravity wear the identified solutions under the shape of exaggerated austerity policies adopted at the EU level denoting a sort of „autism» of the public policies neglecting almost entirely the economic and social cohesion. More, on the Brexit ground, different points of view that question even the highest stage of European integration begin to shape namely the monetary union.

A different level at which we can identify acting the crisis of communitarian area is the social one. Thus, from the demographic point of view, the population of the EU has increased extremely slow (from 406.7 million in 1960 to 506,8 million in 2014) fact that, connected to life expectancy mark a sensitive tendency of aging of the population (European working population, aged between 20 to 64 years old, is declining 0.4 percent/year, anticipated tendency by year 2040)³. Also, the migration waves, increasingly difficult to control, as a result of the transformed *Arab Spring* (2010) into an apparent endless winter affects deeper and deeper the solidarity of member states and also the possibility of unitary management of this social pression.

But, more important, the economic and social crisis turn into a deep *existential crisis* of political nature. The comeback of nationalism only points out the dysfunctional characteristics of the excessive hybridization of the EU underlying the split between the federal pattern supporters (Germany) and the states that sustain a Europe of nations (France and the states of the Vise grad group). The uncertainties regarding the optimum organizational formula come from a series of breaks of legitimacy in the conditions in which it has not been fully achieved the loyalty transfer between

² Eri Bertson, “The 2014 EP Elections: A Victory for European Democracy? A Report on the LEQS Annual Event 2014”, LEQS Paper No. 78/2014, July 2014, p. 1.

³ Șerban Filip Cioculescu, „Mergând pe gheață cu frâna de mână trasă: Uniunea Europeană și deficitul cronic de gândire și acțiune strategică”, în Valentin Naumescu (coord.), *Criza globală și ordinea globală în era Trump*, București: Trei, 2017, p. 246.

the elites and the member states' citizens towards the communitarian institutional assembly⁴. The triggering of the European integration process has assumed from the beginning the democratic values as fundamental for the success of the project and then, by defining the *Copenhagen criteria* transformed them into express conditionals that have to be internalized by the states willing to follow the European project. But, the apparent consensus regarding this axiological set is eroded «by the lack of a social and cultural European plan»⁵ that rather supports an European «negative consensus: advocating for the fundamental democratic values is not justified by the cognitive, emotional and estimative assumption of them, but of the fact that the values of the European past proved to be wrong. In this manner «the hope that democratization will transform the young into good European citizens»⁶ who will refuse nationalist attractions is at least elusive the more so as the post war memory seems to have vanished and, its place is taken by a first generation that lacks the communist memory.

Reforms

(Some) Possibilities to surpass the crisis and to overcome the democratic deficit

- The *EU should be further politicised* by promoting a higher level of participation from European citizens with a stronger European identity and the creation of a European public sphere.
- To make the EU more democratic, transparent and open to its citizens: *giving the European Parliament (and the Council, considering it as the upper chamber in the EU political system) the right of initiative.*
- *The increase in citizens' participation*, due to the more personalised elections, would be beneficial for democracy on the EU level.
- Moreover, *voters should be allowed to have a bigger say in the policy-making processes* on the EU level than they have had until now⁷.
- Another type of involvement could take place via a process of *deliberative democracy*, which is often seen as a remedy for the democratic deficit.

Repositioning EU in the new global landscape must consider the fact that globalization remains the fundamental process that shapes the international space, and avoiding the marginalization within global governance holds only on the extend to which the *law of iron* of integration will prove to be operational again: *an ever closer union* that will lead EU out of crisis more powerful and mature⁸. Under the conditions in which «Europe is our common future»⁹ a new legitimacy narrative for the European project is absolutely necessary to project and to sustain the solidarity and convergence of interests.

ФРОНТОВСЬКА МАРІАННА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Проведення структурних реформ, зокрема реформування державного управління, державної служби, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, системи освіти, вимагає високого рівня професійної компетентності та професійного розвитку державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад.

Система підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації (далі – система професійного навчання) державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад не відповідає сучасним вимогам щодо якості та змісту освіти. Зокрема, зміст освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», освітніх програм підвищення кваліфікації лише частково враховує цілі та завдання, які стоять перед державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування. Недосконалий механізм визначення реальних потреб державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування у професійному навчанні не забезпечує взаємозв'язок між системою професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування і практикою державного управління та місцевого самоврядування. Відсутня цілісна система моніторингу та оцінювання якості надання освітніх послуг з професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів забезпечення якості освіти. Ринок освітніх послуг з професійного навчання є не конкурентним, доволі закритим для недержавних суб'єктів надання освітніх послуг. Не створено дієвого механізму співпраці різних суб'єктів професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 року №974-р схвалено Концепцію реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Метою

⁴ Ernst B. Haas, *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957*, 2nd edition, Stanford: Stanford University Press, 1958

⁵ Stanley Hoffman, *Sisiful european. Studii despre Europa (1964-1990)*, București: Curtea Veche, 2003, p. 38.

⁶ Hoffman, *Sisiful european.*, p. 45.

⁷ Hix, Simon(2003), "The end of democracy in Europe? How the European Union (as currently designed) restricts political competition", Working Paper, disponibil la http://personal.lse.ac.uk/hix/Working_Papers/Hix-End_of_Democracy_in_Europe.pdf.

⁸ Janis A. Emmanouilidis, Paul Ivan, *State of the Union and Key Challenges for Europe's Future*, Brussels: European Policy Center, 2014.

⁹ *Declarația de la Roma*, disponibilă la <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>.

Концепції є визначення стратегічних напрямів, механізмів та строків формування сучасної ефективної системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, яка забезпечить підвищення рівня їх професійної компетентності, буде зорієнтована на потреби особистості у професійному розвитку протягом усього життя та сприятиме впровадженню принципів належного врядування. В Концепції зазначається, що професійний розвиток державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування – це безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей.

Система професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування має стати цілісною сукупністю взаємопов'язаних компонентів, що включає:

- визначення потреб у професійному навчанні;
- формування, розміщення і виконання державного замовлення;
- формування мотивації до підвищення рівня професійної компетентності;
- забезпечення функціонування і розвитку ринку надання освітніх послуг у сфері професійного навчання;
- моніторинг та оцінку якості навчання.

З урахуванням положень Меморандуму безперервної освіти Європейської Комісії нова модель професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має базуватися на наступних принципах:

- визначення потреби у професійному розвитку;
- наближення освітніх послуг до місця проживання та роботи особи;
- обов'язковості та безперервності, тобто забезпечення прагнення державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування до самоосвіти та професійного розвитку протягом життя;
- цілеспрямованості, прогностичності та випереджувального характеру;
- інноваційності та практичної спрямованості;
- індивідуалізації та диференціації підходів до навчання;
- відкритості;
- гарантованості фінансування професійного навчання.

Проблему необхідно розв'язувати наступним шляхом:

- створити належні умови для забезпечення професійного розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- створити ефективну систему визначення потреб у професійному навчанні державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- забезпечити безперервність, обов'язковість та плановість професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- розвинути ринок освітніх послуг у сфері професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на засадах прозорості і добросовісної конкуренції та створення відповідної системи моніторингу та оцінки якості освітніх послуг;
- залучити всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування до створення системи професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування та забезпечення функціонування ринку відповідних освітніх послуг;
- створити механізм співпраці державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, програм міжнародної технічної допомоги, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, установ, закладів різних форм власності, що надають освітні послуги.

Список використаних джерел.

1. Бураковська А.В., Мельников О.Ф., Татарець О.Л. Досвід навчальної підготовки державних службовців у країнах Центральної та Східної Європи з питань європейської інтеграції // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: Матер. наук.-практ. конф. за міжнар. участю : у 2 т. Т. 2. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – С. 298 – 301.

2. Аналіз ситуації щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні. Інформаційно-аналітичний звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Analytical-report_Institution-Training-2017_7July_Final.pdf

3. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 974-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/go/974-2017-%D1%80_

4. План заходів щодо реалізації Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 342-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiu_

**EUROPEAN COOPERATION WITH UKRAINE IN THE FIELD OF MIGRATION:
HAS EU-UKRAINIAN COOPERATION ON MIGRATION ASSISTED UKRAINE IN MEETING ITS HUMAN RIGHTS
OBLIGATIONS TOWARDS REFUGEES AND ASYLUM SEEKERS?**

In a 2006 report, Human Rights Watch reviewed the human rights situation of refugees in Ukraine as well as the EU-Ukraine cooperation on migration and border control, arguing that this cooperation may set Ukraine up to fail in its human rights commitments towards refugees and asylum seekers (Human Rights Watch, 2006, p. 16). Since then, Ukraine has signed several agreements with the EU in the field of migration which impacted asylum seekers and refugees in Ukraine. With the EU and Ukraine officially committing themselves to human rights, the question is whether the human rights situation of asylum seekers and refugees in Ukraine has improved in the last 12 years thanks to EU-Ukrainian cooperation.

The 2007 EU-Ukrainian readmission agreement allowed for the EU to return third-country nationals (TCNs) who had illegally entered the EU via Ukraine to be returned to Ukraine (The European Community & Ukraine, 2007). Along with the agreement came financial support from the EU to Ukraine in order to help cope with the additional inflow of TCNs (Zawadzki, 2008). Another agreement was concluded in 2007: the revised EU-Ukraine Action Plan on Freedom, Security and Justice. The Action Plan was to improve cooperation on migration and border control, with the EU trying to stem the illegal migration flow into its territory (European Union, 2007).

Yet despite the latter being a more comprehensive agreement which could have contained in-depth articles on the asylum situation in Ukraine, the relevant asylum provisions in the agreement did not have a substantial human rights focus and left the improvements Ukraine committed itself to unclear (European Union, 2007). Ukraine was f.e. to commit itself to the 1951 UN Convention on the status of refugees, yet Ukraine had already committed itself to this Convention in 2002. Since no international institution can legally bind Ukraine to oblige the terms of the Convention, it was not to be expected a greater commitment to the Convention would follow the EU-Ukrainian agreement. The agreement did stipulate that Ukraine was to 'ensure appropriate conditions in asylum centres' and that Ukraine should consider implementing a form of subsidiary protection (European Union, 2007).

Several vital policies in the field of asylum were implemented in Ukraine after the agreement, like the commitment to non-refoulement of refugees and asylum seekers. Ukraine also launched the State Migration Service, a single government organisation which was to handle all relevant tasks related to migration. However, due to an unclear mandate, low autonomy within the Ministry of Interior Affairs and the need for asylum applications to be counter-checked by outside officials who had no knowledge of asylum laws or the relevant procedures, the establishment of the SMS did not significantly improve the asylum procedure (Human Rights Watch, 2010). Additionally, there was reportedly no more overcrowding in facilities for asylum seekers but access to food, a fair asylum procedure and the legal system were not guaranteed. Refugees and asylum seekers also reported abuse and even torture by Ukrainian officials working in the State Border Guard Service (Human Rights Watch, 2010).

In 2011, the EU presented the Visa Liberalisation Action Plan, or VLAP, to Ukraine. According to this action plan, Ukrainian citizens would be able to travel to the Schengen Area without visa, if Ukraine were to implement this Action Plan (European Commission, 2015). In 2015, the European Commission decided that the progress made in Ukraine was great enough to implement the visa-free regime (ibid.) According to the European Commission as of 2015 Ukraine provided asylum seekers with enough food and appropriate legal aid. Staff had also received appropriate training in the field of asylum to better handle asylum procedures. The Commission did not however, that Ukraine kept detaining «certain categories of asylum seekers» despite a lack of legal grounds for detention (European Commission, 2015, p. 5). The Commission nonetheless considered the asylum benchmark of the VLAP as achieved.

Between 2006 and 2014 the most severe material issues in detention centres had been solved, with detention centres free from overcrowding and appropriate sanitary conditions. After 2010, the centres were also able to provide adequate nourishments to refugees and asylum seekers, thus guaranteeing most basic needs (Global Detention Project, 2012; Human Rights Watch, 2010, p. 5). Most importantly, Ukraine foresaw in the provision of a complementary protection status for those who can't attain refugee status. This can be considered a direct result of the commitments made under the 2007 Revised Action Plan.

Later, another agreement was signed between the EU and Ukraine. The 2014 EU-Ukrainian Association Agreement consists of more than 2100 pages and focusses on many fields of cooperation between the EU and Ukraine. The AA was to strengthen the Ukrainian state and promote good governance through fighting corruption. Apart from trade, migration was also a part of the AA. Yet throughout the 2100+ page long document, only one article directly related to the asylum system. Per article 16, the Ukraine and EU decided to establish a dialogue on asylum issues. Apart from dialogue, no concrete stipulations were set in the agreement despite reports about the dire human rights situation of refugees and asylum seekers during the years of negotiation (European Union & Ukraine, 2014).

In 2018, the situation of refugees and asylum seekers in Ukraine remains dire. However, thanks to the EU-Ukrainian cooperation, the most basic needs of refugees and asylum seekers are now guaranteed and the access to and facilitation of the asylum procedure have improved (European Commission, 2015; Global Detention Project, 2012; Government office for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine, 2017). Refugees now have guaranteed judicial protection in Ukraine (Government office for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine, 2017, p. 15). Officials have also received anti-discrimination training and campaigns against discrimination, racism and xenophobia have been organised according to agreements made with the EU (European Commission, 2015, p. 5; Government office for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine, 2017). The problems which remain are mostly of a legal nature, like short appeal times and asylum seekers not being informed of the reason of rejection of their application (UNHCR, 2018, p. 4). Corruption also remains an issue though the situation appears to have been improved since 2006 (UNHCR, 2018,

p. 1,3). There are however still reports from NGOs of abuse of asylum seekers as well as refoulement (Interfax Ukraine, 2018). As of 2018, over 90% of the successful asylum seekers in Ukraine possessed the complementary protection status (UNHCR, 2018, p. 2). Corruption, legal issues, discrimination and abuse by Ukrainian officials were however not completely solved throughout the last 12 years of EU-Ukrainian cooperation on migration and asylum.

It appears that the EU-Ukrainian migration policy has mostly focussed on border protection and stemming migration flows. The human rights aspect of those affected by these policies has not been at the heart of the commitments made between the EU and Ukraine. This is especially visible in the 2015 progress report of the VLAP, where the European Commission recognises that unlawful detentions of asylum seekers take place in Ukraine, yet the Commission did not require Ukraine to solve this issue. This conclusion reflects the critique which the EU's border externalisation policies have received over the last years (Akkerman, 2018; Amnesty International, 2014; Lopez Curzi, 2016).

References.

1. Akkerman, M. (2018). *Expanding the fortress: the policies, the profitters and the people shaped by EU's border externalisation programme*. (N. Buxton & W. de Vries, Eds.). Amsterdam: Transnational Institute; Stop Wapenhandel. Retrieved from <https://www.tni.org/en/publication/expanding-the-fortress>
2. Amnesty International. (2014). *The human cost of fortress Europe: human rights violations against migrants and refugees at Europe's borders*. Amnesty International. London: Amnesty International Ltd. https://doi.org/10.1163/2210-7975_hrd-9211-2014033
3. European Commission. (2015). *Sixth Progress Report on the Implementation by Ukraine of the Action Plan on Visa Liberalisation*.
4. European Union. (2007). *Revised EU-Ukraine Action Plan on Freedom, Security and Justice: Challenges and strategic aims*.
5. European Union, & Ukraine. (2014). Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. *Official Journal of the European Union*, L161(3).
6. Global Detention Project. (2012). Ukraine Immigration Detention Profile.
7. Government office for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine. (2017). *Report on implementation of the Association Agenda and the Association Agreement between the European Union and Ukraine*. Kyiv. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/zviti-pro-vikonannya/2015-annual-aaaag-goei-reporteng.pdf>
8. Human Rights Watch. (2006). *Managing Migration Means Potential EU Complicity in Neighboring States' Abuse of Migrants and Refugees*. Retrieved from <https://www.hrw.org/legacy/background/eca/eu1006/3.htm>
9. Human Rights Watch. (2010). *Buffeted in the Borderland: The Treatment of Migrants and Asylum Seekers in Ukraine*.
10. Interfax Ukraine. (2018). Ukraine unsafe for refugees - human rights activists.
11. Lopez Curzi, C. (2016). *The externalisation of European borders: steps and consequences of a dangerous process*.
12. The European Community, & Ukraine. (2007). Agreement between the European Community and Ukraine on the readmission of persons. *Official Journal of the European Union*, L332(48).
13. UNHCR. (2018). *Refugee and Asylum-Seekers Update August*.
14. Zawadzki, S. (2008). Held in Ukraine, migrants cling to EU dream. Retrieved 20 September 2018, from <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-migrants/held-in-ukraine-migrants-cling-to-eu-dream-idUSL1271012920080708>

ЧОПЕЙ МАРІЯ ЮРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

На сьогодні міграційні процеси в Україні одне з найважливіших питань розвитку економіки, суспільства та демографічної ситуації. В умовах посилення кризових тенденцій поступово актуалізуються проблеми визначення тенденцій розвитку національного ринку праці в умовах глобалізації. Слід врахувати те, що фундаментальне та усебічне вивчення цієї проблеми з обґрунтуванням способів її вирішення є необхідною умовою, з одного боку, чіткого визначення стратегічних інтересів держави в розвитку її трудового потенціалу, а з іншого – формування ефективної соціальної політики, в тому числі й у сфері зайнятості населення.

Згідно з сучасними підходами, принципи функціонування та регулювання ринку праці ґрунтуються на розумінні не тільки економічного змісту поняття «ринок праці», але й урахуванні специфіки дії існуючого суспільного механізму в умовах глобалізації, що забезпечує встановлення балансу інтересів членів соціуму – трудящих, підприємців і держави [1].

Коли йдеться про макроструктурні питання, то дедалі частіше доводиться врахувати реалії інтеграційного розвитку сучасних міждержавних об'єднань. Наприклад, проблематика регулювання ринку праці в ЄС органічно включає безліч узгоджень і соціальних аспектів. Необхідно зазначити, що у більшості сусідніх з державами ЄС країн (Україна, Білорусія, Росія, Молдова тощо) рівень безробіття є високим, причому найчастіше доводиться

вирішувати складне завдання інтеграції у ринки праці великої кількості молодих людей. Але, узагальнюючи, справедливою можна визнати позицію, згідно з якою наочним показником успіху ЄС повинне стати зростання рівня життя, а її головним економічним пріоритетом – боротьба з бідністю. Крім того, ця політика прагне встановити між ЄС і країнами-партнерами більш тісні економічні й політичні зв'язки [2, 3].

Окрім держави, на сферу зайнятості істотно впливають організації, що об'єднують носіїв господарсько-трудових відносин, і нерідко реалізують державну політику на ринку праці. Реалізація міжнародних стандартів в умовах глобалізації передбачає забезпечення можливостей якнайповніше виявляти творчі здібності й інтелектуальний потенціал працівника. З цим пов'язане і доповнення способів фінансової винагороди більш сучасними методами заохочення. Так, оплата праці, насамперед виплати працівникам заробітної плати (яка спирається на об'єктивні критерії та показники результативності, продуктивності, ефективності праці), дедалі більшою мірою доповнюється виплатами й пільгами, при цьому використовуються бюджетні й позабюджетні фонди, створювані на державному та регіональному рівнях, а також приватними суб'єктами, у масштабі окремих суб'єктів господарювання, на корпоративному рівні.

У цьому контексті необхідно зазначити, що вплив глобалізації світової економіки на розвиток національних ринків праці несе собою й негативні наслідки, а саме: погіршення якості людського капіталу внаслідок можливого закріплення спеціалізації працівників на виконанні жорстко регламентованих операцій, що негативним чином впливає на їх професійне зростання, можливого відпливу висококваліфікованої робочої сили за кордон, утримання неконкурентної заробітної плати, що обмежує розширене відтворення робочої сили; зниження якості стандартів освіти, їх невідповідності вимогам інноваційної економіки, посилення конкурентного тиску з боку зарубіжних освітніх закладів.

Надзвичайно серйозною для України є проблема зовнішньої інтелектуальної міграції. За останніми оцінками, Україна втратила близько 20 % свого інтелектуального потенціалу в результаті еміграції та відпливу в інші сфери економіки найпідготовленішої робочої сили.

Україна завдяки своєму вигідному територіальному положенню стала транзитною державою для потоку мігрантів у країни ЄС завдяки наявності спільних сухопутних кордонів з Румунією, Польщею, Словаччиною та Угорщиною. Попри свою економічну вигоду розташування, з 11 червня 2017 Україна також стала «вигідна» іноземцям як країна що має безвізовий режим в країни ЄС.

Таким чином, можливо зробити висновок щодо негативного впливу на національний ринок праці відтоку високоосвічених кадрів та притоку малоосвічених іноземних громадян. Ситуацію також загострює нелегальне працевлаштування більшості іноземців, що призводить до неможливості регулювання економічної складової, дотримання законодавства у сфері регулювання трудових відносин, фінансового контролю, що призводить до розвитку тіньової економіки. Необхідно зазначити, що на сьогодні дане питання вимагає більш детального та всебічного розгляду.

Список використаних джерел.

1. Лук'яненко Д. Соціокультурні виклики глобальної інтеграції / Д. Лук'яненко // На Схід та Південь від ЄС: проблеми формування спільного європейського економічного простору : зб. матер. Між нар. наук.-практ. конф. (5–7 жовт. 2006 р.) – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2006. – С. 11–14.
2. Европейская политика соседства – работаем сообща. – Люксембург : Бюро официальных публикаций Европейских Комиссий, 2006. – 58 с.
3. Enlargement Strategy and Main Challenges 2006–2007. Including annexed special report on the EU's capacity to integrate new members. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. COM(2006)649. Commission of the European Communities. – Brussels, 2006.

ШАМРАЄВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки
Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, д.політ.н., доцент*

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ ПРОВІДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

З огляду на провідні процеси у світових міжнародних відносин актуалізуються питання боротьби світового співтовариства з міжнародним тероризмом та іншими загрозами світовій системі безпеки. І в цьому контексті на увагу науковців заслуговують питання військово-політичної стратегії Великої Британії, аналіз позицій офіційного Лондона з актуальних проблем міжнародної безпеки.

Підвалини процесу формування військово-політичної стратегії Великої Британії обумовлені її національними інтересами. Особливо дискусії у цій сфері активізуються напередодні виборів. Основи військово-політичного курсу Консервативної партії були викладені у Стратегії національної безпеки та Стратегічному огляді оборони та безпеки 2010 р. З того часу ці підходи лише актуалізуються щодо поточної ситуації. Так, консерватори обіцяли зберегти рівень оборонних витрат на рівні не нижчому ніж 2 % ВВП, що відповідає критеріям НАТО, розпочати оновлення британського ядерного потенціалу, проводити роботу з оновлення звичайних озброєнь і т.д.

У сфері міжнародного військового співробітництва консерватори у якості союзників розглядають НАТО, США, ЄС та Співдружність націй. Особлива увага приділяється необхідності боротьби з ІДІЛ та міжнародним тероризмом, також відзначається необхідність підтримувати територіальну цілісність України. Передвиборча програма консерваторів у сфері оборони та безпеки повторювала положення прийнятих раніше Стратегії національної безпеки та Стратегічного огляду оборони та безпеки. З метою актуалізації програми, торі додали до неї тези про боротьбу з ІДІЛ, співробітництво щодо врегулювання сирійської кризи та конфлікту в Україні [1].

Положення щодо зовнішньої політики, оборони та безпеки у програмі Лейбористської партії були схожі на програмні настанови консерваторів. Лейбористи оминали питання щодо чисельності збройних сил, хоча і виступали за підготовку нового огляду оборони та безпеки та за збереження «мінімальних сил ядерного стримування, достатніх для здійснення постійного бойового чергування» [2, р.78]. Така нечіткість у позиції впливав із прагнення не акцентувати увагу на проблемних питаннях, через те що лейбористи не виключали можливість формування коаліції з Шотландською національною партією, яка виступала категорично проти оновлення ядерного потенціалу [3].

З часів Т.Блера лейбористи виступали за розширення співробітництва з ЄС, однак враховуючи зростання впливу євро скептиків, заявляли про неготовність передавати нові повноваження Брюсселю без проведення референдуму, що не означало і відмови від розвитку європейського військово-політичного співробітництва. Разом із консерваторами Лейбористська партія підтримувала операцію проти ІДІЛ і визнавала можливість проведення військових інтервенцій у майбутньому [2, р. 77-78].

Якщо у попередніх двох партій підходи до проблем оборони та міжнародного співробітництва у сфері безпеки здебільшого збігалися, то для Партії ліберал-демократів була характерною відмінність. Представники партії виступали проти оновлення ядерного потенціалу. З метою залучити більше прихильників виступали із пропозицією сформувати єдиний військовий бюджет шляхом об'єднання бюджетів Міністерства оборони, спецслужб та кошти на забезпечення кібербезпеки. У сфері міжнародного військового співробітництва у офіційних документах партії підкреслювалася роль європейської оборонної інтеграції [4, р. 146]. Ліберал-демократи підтримували лейбористів у заявах про можливість проведення інтервенцій при наявності підвалин, а також присвятили окремий абзац ситуації в Україні, надавши характеристику Росії «як найбільш агресивній» країні [4, р.144].

Впливовою залишається і Шотландська національна партія. Програмні гасла якої орієнтовані на шотландських виборців і містять тези щодо підвищення фінансування військових формувань, розташованих на території Шотландії, підвищення частки оборонних державних замовлень для шотландських підприємств. Шотландська національна партія виступає за неядерний статус Шотландії, хоча база Фаслейн, яка обслуговує підводні човни з ядерною зброєю на борту знаходиться саме у Шотландії. Крім того, у передвиборчій програмі партії увага приділялася збереженню членства у ЄС [5, р.18-19].

У передвиборчих документах Партії зелених проблематика оборони та безпеки традиційно займає другорядні позиції, і більшість питань військової стратегії висвітлювалися лише у загальних фразах. Провідною тезою передвиборчої програми «зелених» у сфері оборони стало ядерне роззброєння та укладання відповідного міжнародного договору. У сфері зовнішньої політики Партія зелених виступала за збереження членства у ЄС (але підтримувала референдум з цього питання), тісне співробітництво з ООН, а також проти участі військових у операціях за кордоном [6, р.69-71].

Якщо розглядати розвиток британської військово-політичної стратегії та місце і роль Великої Британії у системі міжнародної безпеки, можна виокремити кілька ключових факторів, які будуть і надалі визначати її становище у світі з точки зору безпеки та оборони. І вони зберігають свою актуальність незалежно від кон'юнктурних змін британського партійно-політичного ландшафту.

По-перше, трансформація загроз безпеці передбачає і трансформацію ролі сучасних збройних сил. Спектр невійськових завдань, що стоять перед британськими збройними силами продовжує зростати. Пріоритет і надалі буде віддаватися не кількості, а їх ударній силі; замість цього на перше місце вийдуть вимоги до мобільності, гнучкості та точності збройних сил, здатних за допомогою сучасних технологій здійснювати навіть відносно масштабні операції при мінімальному залученні ресурсів.

По друге, і надалі збережеться і тенденція з обмеження фінансування та чисельності британських збройних сил, що стало основою військово-політичної стратегії коаліційного уряду 2010 р. Якщо вже ухвалені плани будуть реалізовані у повному обсязі, чисельність британських збройних сил складатиме на 2020 р. 142 тис. військовослужбовців. У той же час, треба враховувати, що скорочення збройних сил в умовах розвитку військових технологій та зниження ймовірності масштабних війн є об'єктивною світовою тенденцією, особливо характерною для розвинутих країн.

У майбутньому Велика Британія збереже своє членство і у ядерному клубі, не дивлячись на протести ліберал-демократів та «зелених». Однак оновлення ядерного потенціалу вимагатиме максимальних ресурсів.

І ще одним важливим фактором є стан Великої Британії на міжнародній арені. В умовах відносного зниження ролі офіційного Лондону у світовій політиці, поява нових центрів сили та зростання уваги США до Азійсько-Тихоокеанського регіону збереження поточного рівня впливу у подальшому може виявитися проблемним. В той же час забезпечення безпеки Великої Британії і у подальшому буде базуватися на особливих відносинах з США та членстві у НАТО. Відсутність реальних альтернатив зв'язкам з НАТО та Вашингтоном, висока взаємозалежність, а також прагнення США зберегти свій вплив у Європі (хоча і у менших масштабах) роблять не актуальними деякі прогнози що трансатлантичні відносини себе вичерпали.

Список використаних джерел.

1. Strong leadership. A clear economic plan. A brighter, more secure future / The Conservative Party Manifesto 2015. Pp. 75-77. – URL: <https://www.conservatives.com/manifesto>
2. Britain can be better / Labors Party Manifesto 2015. – P. 78. – URL: <http://www.labour.org.uk/manifesto>
3. Hope C. Ed Balls: Labour would not guarantee defence spending at 2 pc of GDP / Hope C. // The Telegraph. – 2015. – 9 March.
4. Stronger Economy. Fairer Society. Opportunity for everyone / Liberal Democrat Manifesto 2015. – URL: <http://www.libdems.org.uk/manifesto>
5. Stronger for Scotland / The Scottish National Party Manifesto 2015. URL: <http://www.snp.org/node/15170>
6. For the common good / Green Party General Election Manifesto 2015. URL: <https://www.greenparty.org.uk/we-stand-for/2015-manifesto.html>

ШЕВЧЕНКО БОГДАН ГРИГОРОВИЧ

старший викладач кафедри правознавства гуманітарного факультету
Одеського національного політехнічного університету

ШЕВЧЕНКО ЛІЛІЯ СЕРГІЇВНА

вчитель I категорії, Одеська ЗОШ № 62

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ. ПЕРСПЕКТИВИ

Євроінтеграція – цивілізаційний вибір України, одна з ключових вимог Революції гідності. У системі зовнішньополітичних пріоритетів України вона посідає особливе місце. Як невід’ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку [2].

Після здобуття Україною державної незалежності поступова інтеграція в загальноєвропейські структури і налагодження багатосторонньої кооперації з ЄС стали її головними геостратегічними пріоритетами. Європейська інтеграція є не тільки фактором прискорення економічного розвитку країн ЄС, зростання їх значення в міжнародній торгівлі, валютно фінансових відносинах, а й центром тяжіння геополітичних інтересів багатьох країн. Отримання Україною повноцінного членства в провідних континентальних економічних та політичних організаціях можна вважати необхідними передумовами найбільш органічної моделі реалізації її інтересів на світовій арені, перетворення її на активного учасника в житті європейської та світової співдружності [3, с. 89]. Для України основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства і вироблення ефективних механізмів та інструментарію його виконання, поглиблення культури демократії і поваги до прав людини [4].

Має бути забезпечена територіальна цілісність та ефективна система національної безпеки, пряма участь у регіональних і глобальних політичних процесах.

На даний момент велику роль у розвитку інтеграції в Україні відіграє її співпраця з такими міжнародними організаціями як ЄС, СОТ, ООН, а також такими фінансовими інституціями як МВФ, Світовий Банк, ЄБРР та ін.

Можливість визначення та реалізації узгоджених механізмів співпраці між ЄС та Україною, має бути максимально ефективно використана українською стороною. Україна постійно вдосконалює форми включення в європейський економічний простір, насамперед, у прикордонних регіонах. Це, зокрема, вільні або спеціальні економічні зони; морські економічні райони міжнародного співробітництва; спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку. Сучасна економічна система України не може розвиватися без взаємодії зі світовим господарством, її інтеграція в світову економіку повинна ґрунтуватися на ринково зорієнтованих реформах.

Має відбуватися поглиблення інтеграційних процесів між Україною та ЄС в енергетичній сфері, розвитку міжнародних транспортних артерій, в інформаційному просторі та у сфері високих технологій. Окрім розвитку зовнішньої торгівлі перспективним напрямом євроінтеграції української економіки є залучення іноземного капіталу у формі прямих інвестицій та довгострокових кредитів, а також щоб на український ринок заходили великі компанії та корпорації. Це буде сигналом для більш активного співробітництва з Україною також і в інших галузях. Для цього потрібно створити якнайбільш сприятливі умови інвестування, тобто відповідний інвестиційний клімат.

Для України інтеграція в європейський простір є, пріоритетним цивілізаційним напрямком і практичним засобом входження у світове господарство.

Отже, необхідною передумовою проведення ефективної інтеграційної політики України є синхронізація відповідних процесів із масштабами і темпами розвитку національної економіки під впливом внутрішньо економічних факторів [1].

Список використаних джерел.

1. Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. Міжнародні економічні відносини // Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1031020853393/ekonomika/uchast_ukrayini_mizhnarodnih_integratsiynih_protseah
2. Беззуб І. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції // Центр досліджень соціальних комунікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchasnij-stand-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji&catid=8&Itemid=350
3. Кухарська Н.О. Україна в сучасних інтеграційних процесах: Навчальний посібник. – Одеса: «Атлант ВОІ СОІУ», 2015. – 186 с.
4. Презентація на тему: «Місце України в інтеграційних процесах Європи та світу» // SVITPPT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/ekonomika/miscie-ukraini-v-integratsiynih-procesah-evropi-ta-svitu.html>

DEBATING IDEAS OF JUSTICE IN A LIBERAL-DEMOCRATIC SOCIETY

Individuals and communities they form are isomorphic entities inasmuch as their existence and evolution are governed by similar organizing principles. Some of these principles are congenital or natural, while the other principles are inherited or learned. For example, the self-preservation principle and the principle of utility are congenital because both individuals and societies – regardless of time and place – tend naturally (or spontaneously) to preserve their existence and to act in accordance with the most favorable cost-benefit ratio. On the other hand, the principle of justice and the principle of charity are learned because they regulate people's conduct in specific ways depending on people's cultural history. Individuals and societies give diverse meanings to the terms «justice» and «charity», and they follow different rules of conduct to render to every man his due or to help people in need.

A truly pluralistic society lacks a common understanding of what is good, but nevertheless it must integrate incompatible interests and mutual exclusive goals (Alexander 1915, 207). The integration of divergent interests and goals can only take place in a state of dynamic equilibrium where people observe the rules of just conduct. Inasmuch as justice is not a natural law that (re)establishes equilibrium and order in the universe and there is no sense, feeling or instinct of justice, it is reasonable to assert that people regulate their conduct under the authority of a legislative authority according to certain *ideas of justice*, which they adopt and promote through a steady effort of knowledge and will. As a rule, people do not try to *discover* the truth about justice, but to *impose* a vision of justice that favors certain groups of interests in the struggle for political hegemony. Taking into account this tendency, we will not try to establish peremptorily what justice is, but we will progressively extract a *formal* definition of justice from several well-known considerations expressed in the academic public sphere. In addition, we will discuss the main types of justice indicating some consequences that result from their adoption.

A convenient starting point is Ulpian's definition of justice: *Justitia est constans et perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi*/ «Justice is a steady and enduring will to render to everyone his right» (cf. Spector 2015, 78). Such a will or disposition to render to everyone what he deserves does not subsist by virtue of a natural law and does not automatically operate under all circumstances. As a matter of fact, it works due to the will of people who decide to act in accordance with the rules of just conduct, as they have learned in the process of socialization. These rules emerge from a sinuous evolutionary process during which individuals repeat successful behaviors, that is to say behaviors that produce satisfaction and utility (cf. Bilbă 2016, 111). Contrary to what one would intuitively expect, people rarely judge their actions or the actions of their fellow men by the standards of justice. The most important factors that determine this situation are (a) the ignorance of what justice entails, (b) the weakness of the will and (c) the intermittent nature of willpower.

The effort of will based on certain ideas of justice can only be directed at *external actions* that lead to the acquisition or (re)distribution of *external goods* (Foster 2004, 503). Perhaps all people commit malicious internal acts, such as nurturing resentment or hatred towards an innocent, despising good people, entertaining criminal fantasies, etc. However bad these actions may be, they are not related to the public standards of justice, and the political authority that guards the well-being of people cannot identify, judge and punish their authors because no neutral observer is able to ascertain them objectively. Wicked internal acts may receive proper retribution in the people's private religious life, but not in the public sphere of a well-ordered pluralistic society. On the other hand, justice does not refer to the immaterial, subjective or «supernatural» components of individual well-being (e.g. inner peace, peace of mind, cognitive consonance, happiness, God's friendship, eternal life, etc.), but only external goods whose presence can be proved empirically: honors, remuneration, real estate, financial assets, etc.

The problem of justice lies only where there is recognized a *law-making authority* that distinguishes between the parties, establishes an order between the parties (Pieper 1955, 44) and puts into force a system of property rights, that is to say a regime of liberties, rights, claims, immunities, etc., by which individuals can enjoy certain external goods, using them, consuming them or controlling them (Spector 2015, 78). The legislative authority is meant to establish the basis by which someone has or receives what is due as inalienable possession (Pieper 1955, 44). In any open, pluralistic, liberal and democratic society, it has a mixed nature and is relatively limited in modifying the system of property rights. As such, it can not arbitrarily determine what is right or unfair and can not arbitrarily distribute external goods among the members of society.

Although alternative arrangements can be made to control the acquisition and distribution of external goods, the system of private property is prevalent in democratic liberal societies, and it seems to be a necessary condition of that form of political organization.

The legislative authority that defines justice and enforces the rules of just conduct in a liberal-democratic society acknowledge and protect a set of fundamental or inalienable rights (also called «natural rights» from a jusnaturalist perspective): (a) the right to life, (b) the right to liberty, (c) the right to property (Bastiat 2011, 50-51) and (d) the right to privacy. By doing so, the law-making authority makes it impossible to sacrifice the individual on behalf of arbitrary formulas of justice, for the sake of preserving superindividual entities or to offer satisfaction to supposed supramundane beings.

In any liberal-democratic society, the legislative authority promotes justice exclusively through a *system of laws* that are formulated explicitly. This system of laws is inherently imperfect for several reasons: (a) the system does not offer and can not provide a legal remedy for any moral right; (b) many laws are adopted as expedients in certain special circumstances, and not as instruments to protect perennial rights; (c) laws are designed for normal situations and not for exceptional cases; (d) in certain periods, the law is perverted, being treated by lawmakers as a means of «legal plunder» (Mechem 1916, 368-370, Bastiat 2011, 54). Despite these deficiencies, the rights and liberties can only be guaranteed by

a system of explicitly formulated laws. Any attempt to use an abstract sense of justice – beyond the explicit rules in force – would cause chaos and injustice (Mechem 1916, 368). Those who are dissatisfied with the way in which justice is promoted must make the effort to improve the system of existing laws.

As a steady and enduring disposition to render to everyone the external goods to which they are entitled by means of a system of explicit laws promoted by a lawful authority, justice demands an effort of constant knowledge and will from the members of society. Critical analysis of the main types of justice – associative justice, punitive justice, corrective justice, restorative justice, functional justice, normative justice, commutative justice and distributive justice – from a liberal-democratic perspective highlights the formal requirements of justice in different social arrangements and in relation to various aspects of personal and social life.

First of all, any person who wants to behave in accordance with the rules of just conduct or who wants to judge his fellow men by the standards of justice should know the requirements of the *associative justice*, namely (a) the way in which an association is formed, (b) the rights and powers of the members with respect to the governing of the association and (c) the distribution of costs and benefits across organization and society as a whole (Spector 2015).

The next type of justice we should take into consideration is *punitive justice*. Having a bad fame due to association with vendetta, punitive justice still fulfills a prosocial function, especially in less civilized societies that do not have a sufficiently strong and credible justice authority. In primitive and anarchic collectives, lacking an agency for the protection of peaceful individuals, the punishment of the perpetrators – by the victim or by his relatives – has a triple function: (a) revenging the victims, (b) preventing the perpetrators from repeating the offense and (c) discouraging the other members of the community to imitate the conduct of the evildoers (Wright 2011, 622-624). The place that punitive justice must occupy in a society can not be determined in an absolute way, based on universal and ahistorical grounds. The fact that revenge is not justified in civilized societies should not lead to condemnation of practices underlying punitive justice in less developed societies. Of course, the punishment should always be proportional with the gravity of the crime, and the practices considered inherently inhuman, such as cruelty and torture, must be strictly prohibited.

Like punitive justice, corrective justice refers to past actions and takes into consideration the damages they caused. Corrective justice doesn't ask us to punish the offender, but to compensate the victim. More specifically, corrective justice urges the wrongdoer to compensate the victims for material or moral damages they caused (Zadar 2014, 240).

Somewhat related to corrective justice, *restorative justice* brings together the wrongdoer, the victim, and the local community in order to compensate the victim, to reconcile the wrongdoer with the victim and the local community, and to restore the local social fabric (Olson and Dzur 2004). Within the context of restorative justice, the administration of justice is transferred from the technocratic and hyper-specialized space of tribunals to the informal justice centers of local communities, the role of the state in dealing with minor crimes is diminished, the control of technocrats on the act of justice is reduced and a direct interaction between the offender, victim and local community representatives is encouraged (Olson and Dzur, 2004).

While restorative justice seems somewhat exotic, at least in relatively fragmented and less developed societies, *functional justice* is deeply immersed in the everyday life of all individuals and societies. Being aware that they can not or do not need to change existing laws, citizens turn to professional lawyers to resolve their problems as efficiently as possible, in other words, to safeguard their particular interests (Merritt 2016). The major social advantage of pursuing functional justice is that all changes affect only the parties in dispute. The rest of social fabric remains relatively unchanged.

The dissatisfaction felt at the level of the functional justice and the need to make the laws as congruent with the moral imperative of justice (to render to everyone his due) puts the members of society before the *normative justice*. Individuals do not limit themselves to promoting their interests within the existing legal framework, but they try to revise the laws in force. This process involves a partial recategorisation of social life, new alternatives for action and the development of new solutions (Merritt 2016).

Frequently involved in multiple transactions with their fellow men, individuals are also governed by the rules of *commutative justice*. This type of justice requires the following prerequisites: (a) to define the parties involved (in the transaction to be accomplished) as competent and equal partners; (b) to identify the goods to be traded; (c) to assure the stability of possessions; (d) to assume the obligation to honor the underlying promises of the transaction; (e) to make the transactions desired as free and informed agents (cf. Rommen 1998, 31; Zdravec 2014, 240; Spector 2015, 80).

The last hypostasis of justice – *distributive right* – is, in fact, the most controversial one. What can be accepted without great reservations is only a very generic definition of it, namely that distributive justice requires the application of fair rules for the distribution of common assets and the associational surplus (Spector 2015, 88-89). Different schemes for sharing common goods under the sign of distributive justice can take into account the basic needs of helpless persons, the complex needs of the new type of man, the prosperity level of society, social tasks performed by citizens or the merits gained in the effort to maintain and develop society (cf. Boudon and Betton 1999; Ho 2005). As is to be expected, all rules of distributive justice are both reasonable and disputable. They are adopted or abandoned according to the interests of individuals and the particularities of the society they form. The form of political organization plays a major role.

The political life of a liberal-democratic society does not ask us to promote a single idea of justice or to give certain contents to each type of justice. Inasmuch as we cannot abandon our personal interests and there is no an irrefutable empirical confirmation of a specific idea of justice, it is unreasonable to promote a certain idea of justice dogmatically. Therefore, substantial and fruitful debates on justice presuppose the simultaneous presence of a legitimate interest and the ability to react rationally to the claims made. Debates on justice involve a clash of militant voices. Participants in these debates engage in a struggle for political hegemony trying to exclude rival ideas about justice. In other words, substantive debates on justice are carried out *volens nolens* in an agonistic public sphere (Dahlberg 2007). The authenticity and civility of agonistic debates on justice influence the quality of political life and the adequacy of the idea of justice promoted by the legislative authority.

References.

1. Alexander, H. B. 1915. «Justice and Progress.» *The Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods* 12 (8): 207-212. doi:10.2307/2012679.
2. Bastiat, Claude Frédéric. 2011. *The Bastiat Collection*. Second edition. Auburn (AL): Mises Institute.
3. Bîlbă, Corneliu. 2016. «Trei strategii ale individualismului modern: contractul, utilitatea și ordinea spontană.» In *Tensiuni ale dreptății. Subiectivitate și normativitate*, edited by Cristian Moisuc, 101-124. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
4. Boudon, Raymond, and Emmanuelle Betton. 1999. «Explaining the Feelings of Justice.» *Ethical Theory and Moral Practice* 2: 365-398.
5. Dahlberg, Lincoln. 2007. «The Internet and Discursive Exclusion: From Deliberative to Agonistic Public Sphere Theory.» 128-147. doi: 10.1057/9780230592469_8.
6. Foster, Susanne. 2004. «Justice is a Virtue.» *Philosophia* 31 (3-4): 501-512.
7. Ho, Mun Chan. 2005. «Rawls' Theory of Justice: A Naturalistic Evaluation.» *Journal of Medicine and Philosophy* 30 (5): 449-465. <http://dx.doi.org/10.1080/03605310500253022>.
8. Mechem, Floyd R. 1916. «An Inquiry concerning Justice.» *Michigan Law Review* 14 (5): 361-382. <http://www.jstor.org/stable/1276676>.
9. Merritt, Deborah Jones. 2016. «Cognition and Justice: New Ways to Think Like a Lawyer.» *Arkansas Law Review* 69: 47-69.
10. Olson, Susan M., and Albert W. Dzur. 2004. «Revisiting Informal Justice: Restorative Justice and Democratic Professionalism.» *Law & Society Review* 38 (1): 139-176. <http://www.jstor.org/stable/1555115>.
11. Pieper, Josef. 1965. *The Four Cardinal Virtues: Prudence, Justice, Fortitude, Temperance*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc.
12. Rogers, Arthur K. 1918. «The Principles of Distributive Justice.» *International Journal of Ethics* 28 (2): 143-158. <http://www.jstor.org/stable/2377534>.
13. Rommen, Heinrich. 1998. *The Natural Law: A Study in Legal and Social History and Philosophy*, Indianapolis: Liberty Fund. <http://oll.libertyfund.org/titles/676>.
14. Spector, Horacio. 2015. «Two Conceptions of Justice and the Dystopia of Global Justice.» *San Diego Law Review* 52: 1077-1121.
15. Ward, Harry F. 1920. «Why I Believe in Giving Justice.» *The Biblical World* 54 (4): 348-351. <http://www.jstor.org/stable/3136154>.
16. Wright, William K. 1911. «The Psychology of Punitive Justice.» *The Philosophical Review* 20 (6): pp. 622-635. <http://www.jstor.org/stable/2178011>.
17. Zadavec, Mojca. 2014. «Justice in the Old Testament.» *Pravnik* 69 (131): 235-241. udc: 340.114:27-423.78.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ

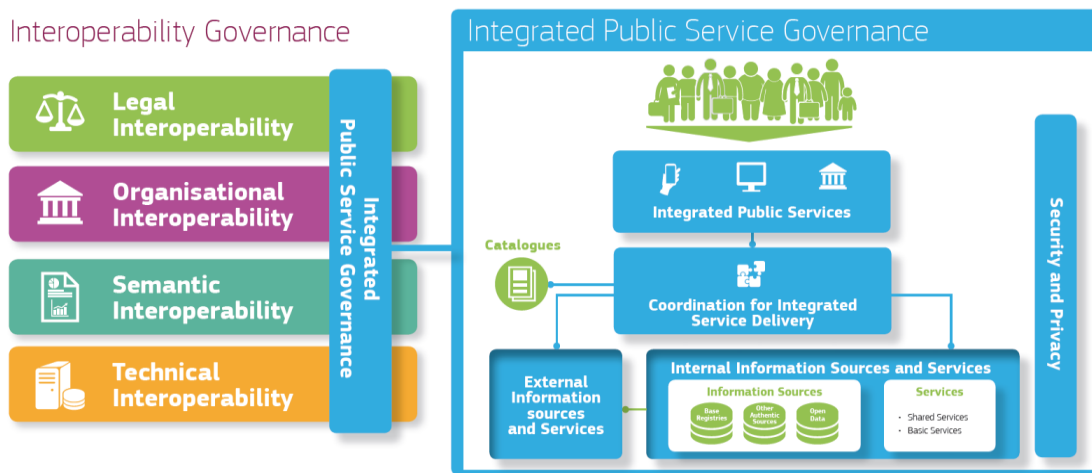
ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

завідувач кафедри електронного управління та інформаційних систем
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к. фіз.-мат.н., доцент

ІНТЕРОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ Е-УРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

«Концепція розвитку електронного урядування в Україні» [1] та «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [2] окреслили основні перспективні напрямки розвитку електронного урядування, цифрової економіки та суспільства. Реалізація поставлених завдань потребує значних зусиль та координованих дій у сфері електронної взаємодії усіх учасників цифрового суспільства, дотримання єдиних принципів, відкритих стандартів даних та метаданих, специфікацій, політик та моделей, міжвідомчого обміну інформацією, захисту інформації та інформаційної безпеки тощо.

Інтероперабельність (сумісність) стає стратегією для хмарних послуг, Інтернет речей, кібербезпеки, е-бізнесу, е-освіти тощо. Країни ЄС вважають інтероперабельність та повторне використання інформації публічного сектору найвищим пріоритетом в своїй політичній адженді. Для вирішення вищезазначених завдань ЄС зробив успішні кроки від Європейської стратегії інтероперабельності (сумісності) (European Interoperability Strategy - EIS), Європейської рамки (правил) інтероперабельності (European Interoperability Framework – EIF) до Європейської реферативної (довідкової) архітектури інтероперабельності (European Interoperability Reference Architecture - EIRA). Концептуальна модель Європейської рамки інтероперабельності (нова редакція) наведена на рис. 1.

Джерело: https://ec.europa.eu/isa2/eif_en

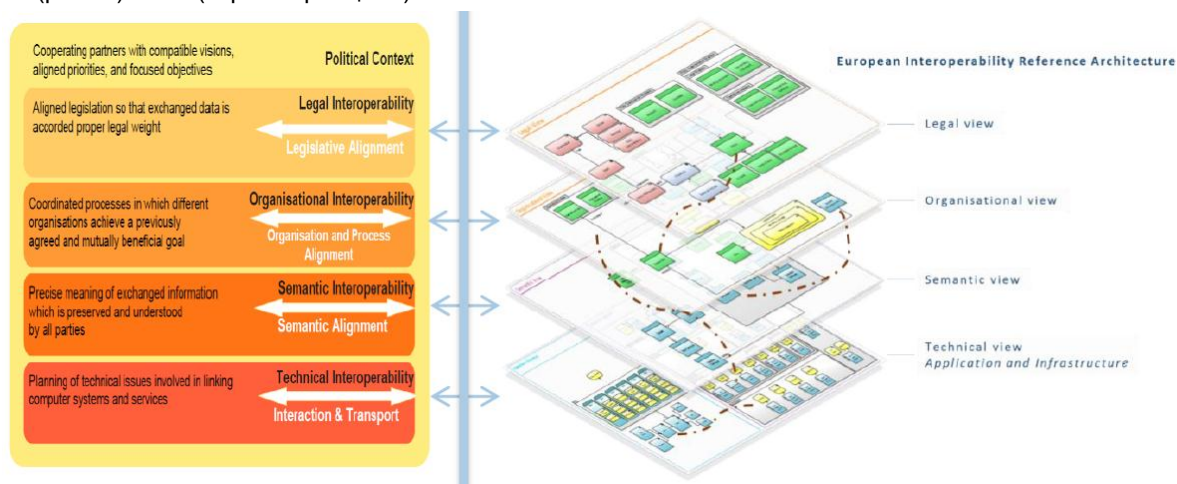
Рис. 1. Концептуальна модель Європейської рамки інтероперабельності (нова редакція).

У новій редакції EIF збільшено кількість рекомендації з 25 до 47, оновлені рекомендації щодо взаємодії стали більш конкретними, при цьому основний фокус рамкового документу спрямовано на відкритість та управління даними, переносимість даних, сумісність системи е-урядування та надання комплексних послуг. Складовими Європейської рамки виступають наступні шари інтероперабельності: правовий (legal), організаційний (organizational), семантичний (semantic) та технічний (прикладний та інфраструктурний) (technical). Правовий шар моделює найбільш характерні засоби забезпечення розробки державної політики та інструменти її здійснення, які повинні бути розглянуті з метою підтримки правової сумісності в циклі державної політики. Організаційний шар моделює найбільш характерні блоки, які повинні бути розглянуті з метою координації процесів різних організацій для забезпечення організаційної сумісності. Семантичний шар моделює найбільш характерні блоки, які повинні бути розглянуті з метою підтримки семантичної сумісності інформаційних суб'єктів бізнесу, які використовують додатки та інформаційно-телекомунікаційні системи (ITC). Технічний шар (прикладний рівень) моделює характерні політико-специфічні будівельні блоки додатків, які необхідно враховувати з метою надання підтримки технічної сумісності при побудові ITC. ITC може підтримувати одну або декілька політик. Технічний шар (інфраструктурний рівень) моделює найбільш суттєві інфраструктурні послуги, які повинні бути розглянуті з метою підтримки технічної сумісності при побудові ITC.

EIRA використовує довідкову архітектуру підприємства (Enterprise Architecture), тільки фокусує увагу на інтероперабельності у публічному секторі. EIRA базується на сервіс-орієнтовній моделі архітектури та

використовує EIF. У рамках програми ISA² (Interoperability solutions for public administrations, businesses and citizens – рішення інтероперабельності для публічного адміністрування, бізнесу та громадян) Європейської комісії розроблена нова версія EIRA для класифікації та організації структурних блоків, що стосуються взаємодії, з метою сприяння сумісності та повторного використання при розробці публічних послуг. EIRA представляє собою метамодель контенту архітектури для визначення архітектурних будівельних блоків (Architectural building blocks - ABBs), необхідних для побудови інтероперабельної системи е-урядування. На рис. 2 наведена схема узгодження між EIF та EIRA. Крім того, у рамках програми ISA² розробляється картографічний інструмент (CarTool), який об'єднує високорівневу підтримку EIRA як плагіна для популярного інструменту ArchiMate. ArchiMate представляє собою безкоштовний інструмент з відкритим вихідним кодом для моделювання архітектури підприємства на базі архітектурної мови ArchiMate, яка підтримує найпоширеніші методології та стандарти в області управління архітектурою підприємства. Інструмент CarTool включає як функції редагування для моделювання рішень з використанням EIRA, так і функції запитів до картографічних рішень на основі EIRA [3]. На рис. 3 наведені основні сфери підтримки EIRA та CarTool.

EIF (рамка) EIRA (керівні принципи)

Джерело: Promoting Interoperability in Europe: The ISA programme and the upcoming ISA² programme. Dr. Vassilios Peristeras European Commission, DG Informatics.

Рис.2. Схема узгодження між Європейськими правилами інтероперабельності (EIF) та Європейською реферативною архітектурою інтероперабельності (EIRA).

ОСНОВНІ СФЕРИ ПІДТРИМКИ EIRA & CarTool				
	Дизайн	Оцінювання	Комунікація & співпраця	Повторне використання
Надання контрольованого словника	● ●	● ●	● ●	● ●
Розв'язування функцій в ABB - блоки	● ●	● ●	● ●	● ●
Сприяння ідентифікації специфікацій IOP	● ●	● ●	● ●	● ●
Забезпечення ключових можливостей інтероперабельності блоків ABB	● ●	● ●	● ●	● ●
Прискорення циклу розвитку	● ●	○ ○	○ ○	● ●
Підтримка картографії	○ ●	○ ●	○ ●	○ ●
Сприяння відкриттю/ багаторазовість	● ●	● ●	● ●	● ●
Підтримка прийняття рішень з управління портфелем	○ ●	○ ●	○ ●	○ ●
Підтримка формулювання державної політики	○ ●	○ ●	○ ●	○ ●

Джерело: https://ec.europa.eu/isa2/sites/isa/files/eira_cartool.pdf

Рис. 3. Основні сфери підтримки EIRA та CarTool.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. N 649-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17 січня 2018 р. N 67-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
3. EIRA Value proposition. - Mode of access: https://ec.europa.eu/isa2/sites/isa/files/eira_cartool.pdf - Title from screen.

АНДРІЄНКО АНТОН ОЛЕГОВИЧ

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

«РОЗУМНЕ УПРАВЛІННЯ» РОЗВИТКОМ ВЕЛИКОГО МУНІЦИПАЛЬНОГО УТВОРЕННЯ В ДИНАМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальною проблемою сьогодення у глобальному масштабі є неконтрольоване зростання населення міст, що супроводжується виникненням «надзаселених» територій. Ці території характеризуються такою високою концентрацією соціально-економічної діяльності, що вона виходить за встановлені адміністративні і політичні кордони. Посилення різноманітних зв'язків між близько розташованими населеними пунктами сприяє перетворенню міста у більш складну форму розселення – географічну агломерацію, яка часто набуває транснаціональних ознак за рахунок об'єднання урбанізованих територій, що знаходяться на межі національних кордонів. Прикладом є Базель-Мюлуз-Фрайбург (Швейцарія, Франція, Німеччина) і Копенгаген-Мальме (Данія, Швеція) [4].

Щодо сучасного досвіду України, у менших територіальних масштабах ця тенденція найбільш чітко візуалізується (і буде розвиватися найближчим часом) на прикладі об'єднаних територіальних громад, які укрупнюються і перетворюються в невеликі локальні агломерації зі своїми новими центрами. Ці центри очікувано будуть «притягувати» до себе жителів з околиць ОТГ, розширюючи тим самим центр і звільняючи віддалені від нього території. Однак, цей прогноз складає окреме поле досліджень. Тема ж розвитку міст і, особливо, сфера вивчення особливостей розумних міст, а також пов'язані з нею нові знання і дослідження являють собою широке самостійне інформаційне поле. Міста нині вивчаються за різними параметрами, в різних аспектах; постійно чиняться спроби їх концептуалізувати, ранжувати і класифікувати. Проте, попри велику кількість сучасних методик і підходів, у вивченні цієї сфери є певні нерозроблені аспекти. Це пояснюється тим, що розумне місто в ХХІ столітті є складною турбулентною системою, розвитку якої властивий високий ступінь невизначеності, що дещо ускладнює комплексний аналіз її складових [1]. Експерти все частіше розглядають великі міста як «складно сконструйовані системи, з величезною кількістю переплетених і недосліджених зон і взаємозв'язків, які в принципі піддаються виявленню» [3]. І розумні міста виникають саме на їх базі, що визначає складність розуміння і прогнозування їх майбутнього розвитку в мінливому і динамічному середовищі.

Що ж стосується загального розуміння сутності цього явища, розумне місто від звичайного міста відрізняє відповідність певному «смарт-стандарту». Варто зазначити, що стандарти в питаннях створення розумне місто – поняття абсолютно нове. Як відзначають В. П. Купріяновський, Д. С. Миколаїв, Д. І. Ярцев та ін. [2], поява будь-яких стандартів – це, як правило, поєднання головних чинників – необхідності у них та економічних і технічних можливостей їх застосування. Існує багато факторів, які вимагають перебудови багатьох аспектів функціонування сучасних міст. Одні з них широко відомі, і це – так звані незручності міст для життя, їх перенаселеність, екологія тощо. Інші аспекти обговорюються фахівцями, і вони носять більш конкретний, детальний характер. Наприклад, енергетика, транспорт, демографічні проблеми або міські захворювання. Людство вже практично переїхало жити в міста (це ми дедалі чіткіше бачимо на прикладі розвинених країн), а жителі країн, що розвиваються, за прогнозом [2], переїдуть жити і працювати в міста найближчим часом – тобто населення в них істотно перевищить 50 % від населення всієї земної кулі.

В цілому, перерахування проблем міст може бути дуже довгим, і все одно буде неповним. Проте у їх масиві необхідно виокремити важливий економічний момент, адже власне економічний спосіб основного виробництва і розвитку економіки – вагомий, якщо не вирішальний, чинник у сукупності міських проблем. Сьогодні його можна назвати найпоширенішим ім'ям – «цифрова економіка». Але що ж передує цифровій економіці як вимірнику «розумності» міста? Тобто чи були розумні міста нерозумними раніше і як вони розвивалися? Термін «розумний» накладає певні зобов'язання на об'єкт дослідження.

В англійській мові, звідки цей термін походить, термін «smart» має дещо інший набір значень, де, звичайно ж, присутній термін «розумний», але не в самому центрі спектра значень цього слова. Власне, перші «розумні реалізації» почалися досить давно в мережевий енергетиці і до сих пір їх називають без перекладу «смарт-грідами». Але, власне, йдеться не про особливості трактування терміну, а про його суть. Відтак, міста природно розвивалися, і в них створювалися системи управління, які здобували назви «розумні», «смарт» або «інтелектуальні». Це – системи інтелектуального управління транспортом, «розумна вода» (системи водопостачання та водовідведення) або згадані вище «смарт-гріди». Однак, поряд з цим, стали розвиватися комплекси інших інфраструктурних систем, таких як цифрова медицина (зокрема, з використанням мобільних додатків, що спростили медичне обслуговування та отримання відповідних послуг первинної допомоги), електронна торгівля, цифрові радіо і телебачення, розумні пожежні, розумна поліція і взагалі розумні умови роботи. Не забуваємо при цьому про бурхливий розвиток цифрового спілкування, Інтернету та систем зв'язку. Багато з них в різних країнах нині вдається об'єднувати в поняття цифрових сервісів або в інші «розумні» групи.

Такі системи приводять до поліпшень якості міського життя, але на початку свого розвитку вони не були між собою пов'язаними і вирішували тільки деякі проблеми розвитку міст, які, тим часом, набули глобального характеру, наприклад, у випадку зміни клімату.

Висновки і пропозиції. На даному етапі розвитку України «розумне управління» великим муніципальним утворенням можна ототожнити з е-урядуванням, яке враховує досвід галузевого управління, і орієнтується на системність і комплексність рішень. Так, сьогодні для ефективного розвитку електронного міста необхідно забезпечити вирішення питань, пов'язаних з нормативно-правовим забезпеченням розвитку електронного урядування на місцевому рівні; розбудовою необхідної інфраструктури електронного урядування на рівні міста; безпечним містом; ефективним функціонуванням Центрів надання адміністративних послуг, в тому числі, надання е-послуг; створенням реєстру територіальної громади; налагодженням засобів спільної роботи та системи е-документообігу; належним функціонуванням офіційного веб-сайту (порталу) міста та його наповненням;

підтримкою громадських ініціатив; участю громадян у виробленні та прийнятті управлінських рішень на місцевому рівні (е-петиції, е-консультації, е-обговорення та інші інструменти електронної демократії); запровадженням муніципальної картки; забезпеченням доступу до відкритих даних; відкритим бюджетом міста; використанням соціальних мереж та інших каналів комунікації з громадянами та бізнесом.

Список використаних джерел.

1. Бойкова М. В. Будущее городов. Города как агенты глобализации и инноваций / М. В. Бойкова, И. Н. Ильина, М. Г. Салазкин. – 2011. – Режим доступа : <https://cyberlenin.kn.ru/article/n/buduschee-gorodov-goroda-kak-agenty-globalizatsii-i-innovatsiy>. – Назва з екрану.
2. Куприяновский В. П. О локализации британских стандартов для умного города / В. П. Куприяновский, Д. Е. Николаев, Д. И. Ярцев [и др.] // International Journal of Open Information Technologies. – 2016. – Vol. 4. – № 7. – 2016. – С. 13 – 21.
3. Jacobs J. The Death and Life of Great American Cities / J. Jacobs. – New York : Random House, 1993. – Access Mode : https://www.buurtwijis.nl/sites/default/files/buurtwijis/bestanden/jane_jacobs_the_death_and_life_of_great_american.pdf.
4. Smarter Cities: New cognitive approaches to long-standing challenges, UK. – 2018. – Access Mode : https://www.ibm.com/smarterplanet/us/en/smarter_cities/overview.

ДЕРЕВИЧ МАРИНА АВРАМІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник відділу за зверненнями громадян Херсонської міської ради*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ МІСЦЕВИХ ПЕТИЦІЙ

Сучасне інформаційне суспільство вимагає удосконалення форм безпосередньої демократії, методів їх реалізації. Зокрема, у світовій практиці широко застосовується така форма колективного звернення, як електронна петиція, що подається шляхом застосування новітніх телекомунікаційних засобів, передбачає особливу процедуру реагування адресата та підтверджує свою дієвість як механізм систематичного суспільного діалогу.

На загал, е-петиції виконують декілька функцій. По-перше вони допомагають винести ту чи іншу проблему на порядок денний. По-друге дозволяють запропонувати власний варіант вирішення піднятої проблеми, завдяки чому громадяни долучаються до процесу ухвалення рішень. По-третє, петиції поживляють горизонтальну комунікацію між самими громадянами, адже для того, аби зібрати необхідну кількість підписів, ініціатори мають схилити на підтримку петиції інших осіб.

Донедавна громадяни України не мали змоги подавати електронні петиції, власне як самого терміну «петиція» у вітчизняному законодавстві не було. Ситуація почала докорінно змінюватися після внесення у 2015 році змін до Закону України «Про звернення громадян». Перший спеціалізований сервіс для подачі е-петицій був запроваджений на офіційному веб-сайті Президента України; згодом такі сервіси почали створюватися на місцях.

Як і будь-яка новація, інститут електронних петицій має низку недоліків. Більшість із них зумовлені незначним досвідом електронної взаємодії органів влади й суспільства; недостатньою обізнаністю громадян із наданими їм можливостями; низькою якістю локального нормативного регулювання функціонування системи місцевих електронних петицій тощо.

Аналіз офіційних сайтів обласних рад і рад міст обласного значення вказує, що всі вони протягом 2016 року забезпечили можливість для своїх громад створювати й підтримувати електронні петиції. Однак уже в містах районного значення та районах у середньому не більше ніж третина рад запровадила систему електронних петицій. І майже повністю проігнорували систему електронних петицій сільські й селищні ради України. Разом із цим варто визнати, що для сільських і селищних громад такий вид співпраці між органом місцевого самоврядування та громадою, можливо, не є достатньо ефективним і своєчасним.

Отже, склалась ситуація, за якої велика частина громадян України не має реальної можливості скористатись своїм правом на колективне звернення до органів місцевого самоврядування шляхом створення або підтримки вже наявної електронної петиції. Такий стан зумовлений різними чинниками, однак одним із вагомих є відсутність нормативного обов'язку органів місцевого самоврядування запровадити систему електронних петицій. У п. 6 прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» лише вказується, що органам місцевого самоврядування рекомендується прийняти рішення, необхідні для реалізації цього Закону.

Іншою проблемою інституту місцевих петицій є визначення в законодавстві суб'єкта, який здійснює організацію збирання підписів на користь певної петиції.

Важливо зауважити, що станом на кінець 2016 року більшість органів місцевого самоврядування, які долучились до системи електронних петицій, використовували у своїй діяльності сайт, що знаходиться за адресою: <https://e-dem.in.ua/>.

Цей сайт створено в рамках програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що фінансується Швейцарською Конфедерацією та виконується Фондом «Східна Європа», Фондом InnovaBridge в партнерстві з Державним агентством з питань електронного врядування.

Нині жодного випадку протиправної діяльності адміністраторів вказаного порталу невідомо. Однак проблема полягає в тому, що законодавство дозволяє розробити відповідний інструментарій будь-якій громадській організації. При цьому жодного механізму контролю за такими процесами не передбачено.

Цілком імовірно, що такий правовий вакуум може призвести до випадків використання інституту електронних петицій у політичних, приватних чи навіть протизаконних інтересах. Особливої актуальності ця проблема набуває в наш час, який характеризується активною пропагандистською діяльністю іноземних держав чи їхніх агентів впливу.

Однак найбільшою проблемою є те, що суспільство виявилось недостатньо підготовленим до використання інструменту електронних петицій через нерозуміння і відверте незнання принципів роботи держави і публічних органів влади. З моменту запуску системи електронних звернень громадян наголошувалося на необхідності дотримання вимог під час складання петиції задля досягнення конкретного результату.

Крім того, аналіз петицій, отриманих органами місцевого самоврядування, дає змогу зробити висновок, що перед створенням нової петиції громадяни не знайомляться з попередньо створеними, що породжує дублювання петицій.

Також поширеною проблемою є створення петицій, які не належать до компетенції органу, якому вони спрямовуються. Таким чином петиція, надіслана не за адресою, нівелює сам інструмент. Суспільні очікування завищені через нерозуміння того, як працює взагалі держава.

Проведений аналіз стану впровадження і першого досвіду використання е-петицій дає підстави сформулювати такі пропозиції:

Верховній Раді України:

- запровадити обов'язкову вимогу, що електронна петиція повинна відповідати повноваженням органу публічної влади, якому вона адресована, а також надати органам влади (включаючи органи місцевого самоврядування) право не оприлюднювати петицію, якщо порушені в ній питання не належать до їх повноважень;
- додати положення, згідно з яким е-петиція не оприлюднюється для збору підписів, якщо на момент її подання вже здійснюється збір підписів за аналогічну за змістом петицію.
- розробити й запровадити механізм контролю за діяльністю громадських організацій, які виявлять бажання провадити діяльність зі збирання підписів на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування.

Міським радам обласних центрів України:

- розробити методичні рекомендації для громадян з питань ініціювання та формулювання текстів електронних петицій у вигляді FAQ (типові запитання з відповідями) та розмістити їх у відповідних рубриках на власних веб-сайтах.

Список використаних джерел.

1. Інтернет посилання <http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz>
2. Інтернет посилання <http://nbuviap.gov.ua>
3. Інтернет посилання <http://irbis-nbuv.gov.ua>
4. Інтернет посилання http://samoorg.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/Petitsiyi_gotov-1.pdf

ДЯТЛОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах (ІТС) органів публічної влади є невід'ємною складовою частиною системи забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері.

Відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки» [1], ІТС всіх форм власності, в яких обробляються національні інформаційні ресурси та/або які використовуються в інтересах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів та військових формувань, утворених відповідно до закону, а також ІТС, які використовуються для реалізації правовідносин у сферах електронного урядування, електронних державних послуг, електронного документообігу є об'єктами кіберзахисту та, як наслідок, до них мають бути застосовані організаційні, правові, інженерно-технічні заходи, а також заходи захисту інформації, спрямовані на запобігання кіберінцидентам, виявлення та захист від кібератак. Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [2] визначено, що для забезпечення захисту державних інформаційних ресурсів, які оброблюються в ІТС органів виконавчої влади, інших державних органів, підприємств, установ та організацій та які підключені до глобальних мереж передачі даних, у такого роду ІТС необхідно створювати та застосовувати комплексні системи захисту інформації (КСЗІ) з підтверженою відповідністю.

Головною метою створення КСЗІ є досягнення максимальної ефективності захисту за рахунок одночасного використання всіх необхідних ресурсів, методів і засобів, що виключають несанкціонований доступ до інформації, та створення умов обробки інформації відповідно до чинних нормативно-правових актів України у сфері захисту інформації.

Для кожної конкретної ІТС склад, структура та вимоги до КСЗІ визначаються властивостями та актуальними загрозами безпеці оброблюваної інформації, класом автоматизованої системи та умовами експлуатації ІТС відповідно до нормативних документів з захисту інформації.

Відповідно до законодавства, відповідальність за забезпечення захисту інформації в системі покладається на власника системи.

КСЗІ являє собою сукупність організаційних і інженерно-технічних заходів, які спрямовані на забезпечення захисту інформації від розголошення, витоку і несанкціонованого доступу. Організаційні заходи є обов'язковою складовою побудови будь-якої КСЗІ. Інженерно-технічні заходи здійснюються в міру необхідності [3].

Організаційні заходи включають в себе створення концепції інформаційної безпеки. У разі необхідності, в рамках проведення організаційних заходів може бути створена служба інформаційної безпеки, проведена реорганізація системи діловодства та зберігання документів.

Інженерно-технічні заходи – сукупність спеціальних технічних засобів та їх використання для захисту інформації. Вибір інженерно-технічних заходів залежить від рівня захищеності інформації, який необхідно забезпечити.

У процес створення КСЗІ залучаються такі сторони:

- організація, для якої здійснюється побудова КСЗІ (Замовник);
- організація, що здійснює заходи з побудови КСЗІ (Виконавець);
- Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (Адміністрація Держспецзв'язку) (Контролюючий орган);
- організація, що здійснює державну експертизу КСЗІ (Організатор експертизи);
- організація, що в разі необхідності залучається Замовником або Виконавцем для виконання деяких робіт зі створення КСЗІ (Підрядник).

Об'єктом захисту КСЗІ є інформація, в будь-якому її вигляді і формі подання. Залежно від виду та форми подання інформації, яка циркулює в ІТС, при побудові КСЗІ можуть використовуватися різні засоби захисту.

У побудові КСЗІ можна виділити наступні етапи:

- Підготовка організаційно-розпорядчої документації.
- Обстеження інформаційної інфраструктури Замовника.
- Розробка «Технічного завдання на створення КСЗІ».
- Розробка «Плану захисту інформації».
- Розробка «Технічного проекту на створення КСЗІ».
- Проведення інформаційної інфраструктури Замовника у відповідність з «Технічним проектом на створення КСЗІ».
- Розробка «Експлуатаційної документації на КСЗІ».
- Впровадження КСЗІ.
- Випробування КСЗІ.
- Проведення державної експертизи КСЗІ і отримання «Атестата відповідності».
- Підтримка і обслуговування КСЗІ.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки»; <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
2. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»; <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
3. Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі НД ТЗІ 3.7-003-05, затверджений наказом ДСТСЗІ СБУ від 08 листопада 2005 р. № 125. http://www.dsszzi.gov.ua/dsszzi/control/uk/publish/article?art_id=46074&cat_id=38835.

КЛИМЕНКО ІЛОНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри суспільного розвитку та суспільно-владних відносин
НАДУ при Президентові України, к. фіз.-мат.н., доцент*

НАПРЯМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Актуальність наукових досліджень щодо використання блокчейн-технології у сфері публічного управління зумовлена інституціональними проблемами, з якими стикається держава і суспільство в процесі розвитку інформаційної економіки, це проблеми довіри, високих витрат на ведення державних реєстрів та управління великими масивами інформації, ризиків інформаційних атак та можливості пошкодження або втрати даних через обставини різного роду, в тому числі в результаті шахрайства, крадіжки або несанкціонованого використання даних реєстрів. Також це стосується подальшого розвитку електронного врядування в Україні.

Блокчейн-технологія дозволяє розв'язати зазначені вище проблеми оптимальним чином, мінімізувати витрати з боку учасників електронної взаємодії. Відкриває нові можливості у створенні та управлінні електронними реєстрами та просування їх в умовах мережевої економіки. Блокчейн-технологія може бути впроваджена для вирішення завдань управління інформаційним забезпеченням, зокрема для ведення публічних реєстрів, у таких сферах, як: банківська система, фінансова сфера, діловодство, медицина і в багатьох інших сферах. В 2017 році Всесвітній економічний форум визнав блокчейн-технологію однією з найперспективніших. Блокчейн-технологія є, на наш погляд, найбільш важливою сучасною технологією, що забезпечить інноваційний прорив та прогрес суспільства протягом наступних десятиліть у сфері BigData, інноваційних технологій та у сфері публічного управління.

Блокчейн-технологію Дон і Алекс Тапскотт, автори книги «Революція блокчейн», порівнюють з цифровою бухгалтерською книгою, яка може бути запрограмована для обліку всього, що має цінність. Де реєстр - це бухгалтерська книга, а окремий блок - це рядок. При цьому рядки зашифровані і записуються в суворій послідовності, де кожен наступний рядок містить інформацію про попередній. Більш того, одночасно існує велика

кількість копій такого реєстру або окремих його частин, а нові записи вносяться одночасно в усі копії за згодою всіх або більшої частини власників реєстру [1]. Мелани Свон, авторка книги «Блокчейн: Схема Нової економіки», наголошує, що актив, представлений на блокчейн-технології, стає «SMART-активом», угоди з яким можна здійснювати за допомогою угод SMART CONTRACT [2]. Ідея «SMART-активів» полягає в тому, щоб керувати власністю та доступом до активу, зареєструвавши його як цифровий актив в блокчейн та маючи секретний цифровий ключ. Надання активу SMART властивостей дозволяє проводити операції з активом, не потребуючи наявності високого рівня довіри між учасниками угоди.

Сутність використання даної технології для управління записами в публічних реєстрах полягає у створенні єдиної системи, національної або міжнародної, для конкретного реєстру (наприклад, реєстру майнових прав), де учасники могли б розміщувати інформацію про об'єкти, визначати способи їх використання та контролювати обіг як комерційний, так і некомерційний. Використання блокчейн-технології, дозволяє повністю перейти у цифровий формат, що природньо відповідає роботі з інформацією. Дана система передбачає наявність єдиних стандартів обміну інформації на основі SMART CONTRACT, що робить її зручною і зрозумілою як для постійних користувачів, так і для нових суб'єктів.

На думку окремих експертів, в майбутньому може відбутися витіснення традиційної моделі управління записами в публічних реєстрах моделлю на основі блокчейн-технології, яка дозволяє суттєво скоротити витрати правовласників на фіксування своїх прав на об'єкт та оплату послуг відповідних посередників, наприклад нотаріусів або державних реєстраторів. Наприклад, О.Данильченко вважає, що блокчейн-технологія може бути адаптована для здійснення будь-яких операцій, так чи інакше пов'язаних з реєстрацією, обліком або передачею різних активів (фінансових, матеріальних і нематеріальних); при цьому ні тип, ні кількість учасників, ні їх географічне розташування не мають значення. Що може змінити в майбутньому саму модель державного управління [3].

Основними напрямками використання блокчейн-технології у публічній сфері можуть стати: публічне управління, електронний документообіг, аудит проведених державних закупівель, анкетування та експертні дослідження, захист інтелектуальної власності на основі смарт-контрактів, використання в аграрному секторі, в енергетиці, банківському секторі, медичній галузі.

Уряд України зацікавлений у використанні блокчейн-технології у системі державного управління, так Державне агентство з питань електронного урядування України і компанія BitFury підписали меморандум про співпрацю в сфері блокчейн-технологій [4]. Заплановано перевести на нову систему державні реєстри, соціальні служби, органи безпеки, охорони здоров'я та енергетики України. В підсумку, це дозволить уряду України контролювати всі зміни, що відбуваються з державними активами, зокрема, результати конкурсів з приватизації, ця технологія унеможливіє махінації в записах державних реєстрів як зсередини при підкупі адміністратора або реєстратора, так і ззовні при кібератаках [5, 6].

Розвиток блокчейн технології надає поштовх новим реалізаціям електронного урядування, а саме – в сфері захищеності інформації від фальсифікації. Дані про громадян, нерухомість, сертифікати, дозволи, права на власність тощо після занесення в державні блокчейн-реєстри змінити практично неможливо. Дані державних реєстрів можна використовувати в якості повноцінних документів, що мають юридичну силу і доступні всім зацікавленим сторонам. Успішність запровадження блокчейн технології в електронному урядуванні залежить від вирішення наступних задач: реалізації юридично вивіреного та контрольованого механізму внесення інформації/даних в державні реєстри (блокчейн технологія гарантує тільки незмінність даних, а не їх точність і вірогідність); керування правами доступу до даних реєстрів і контрактів в розрізі ролей та смарт-контрактів; впровадження багатомірної системи ідентифікації користувача на базі біометричних даних; реалізація глобальної синхронізації даних (гарантія того, що виконання будь-якої операції в будь-який момент часу і в будь-якому вузлі дасть однаковий результат); розробка механізму валідації інтерфейсів користувача; наскрізне використання ресурсів Дата-центрів. Бар'єрами в застосуванні блокчейн технологіями можуть бути: юридичні обмеження, новизна технології; відсутність знань та навичок роботи персоналу з технологією; відсутність достатньої державної підтримки та висока вартість.

Список використаних джерел.

1. Don & Alex Tapscott *BLOCKCHAIN REVOLUTION: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business, and the World.* – Електронний ресурс: <http://dontapscott.com/books/blockchain-revolution/>
2. Melanie Swan *Blockchain Blueprint for a New Economy.* - Publisher: O'Reilly Media Final Release Date: January 2015.
3. Данильченко О. Блокчейн: юрист из машины. // Електронне видання «ЮРИСТ&ЗАКОН», № 21, июнь, 2017 – Електронний ресурс: http://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA010438
4. Україна підписала угоду з найбільшим блокчейн-проектom BitFury. – Електронний ресурс: <https://hromadske.ua/posts/ukraina-pidpysala-uhodu-z-naibilshym-blokchein-proektom-bitfury>
5. Министерство Юстиции Украины на пороге внедрения технологии блокчейн. – Електронний ресурс: <http://www.embassyofbitcoin.com/>
6. Уолпорт М. Технология распределения реестра: за рамками блокчейн. – Електронний ресурс: <https://drive.google.com/file/d/0B9yzAtU8an7tdHIUZEQ0bnlWY0k/view>

КОНСТАНТИНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР АНДРІЙОВИЧ

начальник відділу захисту інформації служби морської безпеки поромного комплексу,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАХИСТ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕНЬ

Хмарні обчислення (англ. Cloud Computing) – модель забезпечення повсюдного та зручного доступу на вимогу через мережу до спільного пулу обчислювальних ресурсів, що підлягають налаштуванню (наприклад, до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів), і які можуть бути оперативно надані та звільнені з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера. До концепції хмарних технологій та хмарних обчислень можна розгорнути такі хмари як: приватна, публічна, громадська або гібридна.

Приватна хмара (англ. Private Cloud) – це хмарна інфраструктура, яка призначена для використання виключно однією організацією, що включає декількох користувачів (наприклад, підрозділів). Приватна хмара може перебувати у власності, керуванні та експлуатації як самої організації, так і третьої сторони (чи деякої їх комбінації). Така хмара може фізично знаходитись як в, так і поза юрисдикцією власника.

Громадська хмара (англ. Community Cloud) – це хмарна інфраструктура, яка призначена для використання конкретно спільнотою споживачів із організацій, що мають спільні цілі (наприклад, місію, вимоги щодо безпеки, політику та відповідність різноманітним вимогам). Громадська хмара може перебувати у спільній власності, керуванні та експлуатації однієї чи більше організацій зі спільноти або третьої сторони (чи деякої їх комбінації). Така хмара може фізично знаходитись як в, так і поза юрисдикцією власника.

Публічна хмара (англ. Public Cloud) – це хмарна інфраструктура, яка призначена для вільного використання широким загалом. Публічна хмара може перебувати у власності, керуванні та експлуатації комерційних, академічних (освітніх та наукових) або державних організацій (чи будь-якої їх комбінації). Публічна хмара знаходиться в юрисдикції постачальника хмарних послуг.

Гібридна хмара (англ. Hybrid Cloud) – це хмарна інфраструктура, що складається з двох або більше різних хмарних інфраструктур (приватних, громадських або публічних), які залишаються унікальними сутностями, але з'єднані між собою стандартизованими або приватними технологіями, що дозволяють переносити дані та прикладні програми (наприклад, використання ресурсів публічної хмари для балансування навантаження між хмарами).

Виходячи з вище описаного для державних інформаційних ресурсів у сфері хмарних обчислень потрібно детально розглянути гібридну хмару так як показую реальний досвід Децентралізованої моделі X-Road в Естонії вона являє собою менше фінансово залежною та більш гнучкою в програмному плані, швидкість, еластичність, універсальність доступу.

Що ж до недоліків, то на практиці виникає три головні проблеми:

1) кожен сервер, який є складовою системи, повинен бути сертифікований у відповідності з законодавством (державних інформаційних ресурсів, інформації з обмеженим доступом тощо).

2) фактична незахищеність даних, які обробляються у системі хмарних обчислень.

3) складний характер відносин між користувачем, надавачем та власником систем хмарних послуг.

Відповідно до положень Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» власник системи визначає умови обробки інформації в системі відповідно до договору, укладеного з володільцем такої інформації.

В свою чергу, зазначений закон встановлює випадки, коли інформація повинна оброблятися в системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації із підтвердженням її відповідності. Таким чином, для створення комплексної системи захисту державних інформаційних ресурсів або інформації з обмеженим доступом використовуються засоби захисту інформації, які мають сертифікат відповідності або позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері технічного та/або криптографічного захисту інформації. Це означає, що для роботи державних інформаційних ресурсів за допомогою хмарних обчислень або для обробки інформації із обмеженим доступом кожному із осередків розміщення інформаційної інфраструктури системи необхідно бути сертифікованим в порядку, встановленому законодавством України.

Список використаних джерел.

1. E-Estonia [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://e-estonia.com/solutions/interoperability-services/x-road/> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

2. Електронне урядування Естонії: досвід для України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/33369/1/86-188-189.pdf> - Назва документу в мережі Інтернет.

3. The NIST Definition of Cloud Computing, NIST Special Publication 800-145, 2011. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <https://csrc.nist.gov/publications/detail/sp/800-145/final> - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

4. Хмарні обчислення та аналіз питань інформаційної безпеки в хмарі І.Ф. АУЛОВ, І.Д. ГОРБЕНКО [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.irbis-nbu.gov.ua/> - Назва посилання в мережі Інтернет.

5. Перспективи розвитку ринку хмарних обчислень в Україні: переваги та ризики». [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1191/> - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ РЕІНЖИНІРИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Діяльність органів місцевого самоврядування об'єднує цільову і предметну орієнтацію, а також способи, форми і методи здійснення, також обумовлюється потребами об'єкта використовувати відповідні форми і методи управління. Звичайно, ця діяльність залежить і від цілей, інтересів, волі, можливостей, ресурсів самих органів місцевого самоврядування.

Під час розробки функціональної перебудови й удосконалення діяльності органи місцевого самоврядування (ОМС) використовуватиме деякі аспекти практики й технології реінжинірингу адміністративно-управлінських процесів. При системному перегляді реінжинірингу адміністративно-управлінські процеси (АУП) функцій управління, здійснюватиме архітектурну перебудову державних механізмів, поступово перенесенням центру ваги з бюрократичного адміністрування й контролю на функції регулювання і стимулювання розвитку самоконтролю й саморегулювання приватного і громадського секторів. Побудова нової системи управління ґрунтується на підставі взаємодії двох систем: організації адміністративно-управлінського процесу та його реструктуризації.

Процес здійснення реінжинірингу адміністративно-управлінського процесу ОМС передбачає:

- інформацію про діяльність ОМС;
- зовнішні та внутрішні документи про діяльність ОМС;
- інформацію від експертів реінжинірингу;
- зовнішні та внутрішні інформаційні потоки [1, с.154]

Процес здійснення реінжинірингу АУП ОМС керується нормативно-правовими документами та методичними рекомендаціями, при цьому аналізується керівниками ОМС та групою експертів. А нові процеси, які виникають в результаті реінжинірингу, мають властивості: реінтеграція, або горизонтальне стиснення процесу, кілька операцій об'єднуються в одну та вертикальне стиснення процесу, виконавці, яким делеговано частину владних повноважень, приймають самостійні рішення, суміщення частини раніше послідовних робіт, зменшення перевірок і керуючих впливів, мінімізація узгоджень, переважання змішаного централізованого або децентралізованого підходу.

Процес здійснення реінжинірингу АУП ОМС складається з наступних етапів :

- постановка завдань – для виконання цього етапу реінжинірингу необхідно, щоб органи місцевого самоврядування визначили, яким інтересам при здійсненні конкретних дій по управлінню територією віддається перевага – державним чи самоврядним, як забезпечити оптимальне сполучення цих інтересів у сучасних умовах розвитку даної території;

- створення моделі існуючої діяльності органів місцевого самоврядування – при виконання цього етапу реінжинірингу органами місцевого самоврядування необхідно створити існуючу модель за допомогою якої здійснюється діяльність органу місцевого самоврядування, розглянути функції та повноваження за допомогою яких органи місцевого самоврядування виконують свою діяльність;

- впровадження більш ефективних робочих процесів, визначення способів використання інформаційних процедур і технологій, необхідні зміни в роботі – органи місцевого самоврядування на цьому етапі здійснюють впровадження інноваційних методів своєї діяльності;

- розробка систем організаційної взаємодії персоналу - цей етап характеризує різні види робіт, розробляється система мотивації, організуються команди з виконання робіт, створюються програми підготовки фахівців тощо;

- підготовка підтримуючих інформаційних систем – органами місцевого самоврядування на цьому етапі розглядаються новітні інформаційні системи за допомогою яких здійснюється реінжиніринг адміністративно-управлінських процесів діяльності органів місцевого самоврядування;

- виявляються наявні ресурси, устаткування, програмне забезпечення, і розробляється спеціальна система – органами місцевого самоврядування виявляються основні ресурси та програмне забезпечення їх діяльності, за допомогою яких здійснюється реінжиніринг адміністративно-управлінських процесів органів місцевого самоврядування;

- впровадження оновлених процесів – органами місцевого самоврядування здійснюється впровадження оновлених процесів діяльності, а інтеграція розроблених процесів, навчання співробітників, перехід, до нової організації діяльності компанії [3].

В результаті реінжинірингу адміністративно-управлінського процесу відбувається перехід від функціональних підрозділів до автономних міждисциплінарних робочих груп, а сама діяльність стає багатоплавною, вимагаючи від персоналу ініціативи і здатності приймати самостійні рішення. Скорочується робота, змінюється її характер і, як наслідок, структура стає більш «плоскою». Тепер різні члени організації розглядаються не як шестерні деякого механізму, а як вузли мережі, які усвідомлюють цілі системи та розвиваючи інтелектуальні взаємодії з іншими вузлами мережі.

При реалізації реінжинірингу з'являються нові завдання, серед них:

- можливість одержання переваг від централізації і децентралізації за рахунок телекомунікаційних мереж;
- прийняття рішень – частина роботи кожного співробітника (за рахунок використання систем підтримки прийняття рішень, доступу до баз даних і використання засобів моделювання);

- перегляд планів здійснюється оперативно в міру необхідності за рахунок використання високопродуктивних інформаційних технологій [2, с.154].

Тому в процесі реінжинірингу не тільки створюється оптимальна за сучасними критеріями система управління, а й закладаються умови для формування механізмів подальшого самовдосконалення, оскільки у

зв'язку зі зміною зовнішніх умов потрібна адекватна реакція на трансформації об'єкта управління та зовнішнього середовища, щоб через деякий проміжок часу не виникла необхідність в повторенні процесу.

Список використаних джерел.

1. Автоматизація роботи в органах державної служби /В. М. Росоловського, с. П. Ріппи/За заг. ред. В. М. Росоловського. - Ірпінь: Акад. ДЕС України, 2012. - 401 с.
2. Ойхман Е.Г., Попов Э.В. Реинжиниринг бизнеса: реинжиниринг организаций и информационные технологии /Е.Г. Ойхман, Э.В. Попов. – М.: Финансы и статистика, 2014. – 241 с.
3. Панчук А.М. Методи та інструменти моделювання управлінських процесів/ А.М. Панчук // Державне управління: теорія та практика. – 2007. - №1(5).

КРИШТОФОР ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*головний спеціаліст відділу комунікацій з громадськістю
управління комунікацій з громадськістю департаменту інформаційної діяльності
та комунікацій з громадськістю Вінницької облдержадміністрації*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Завдання щодо розробки і впровадження інноваційних технологій у діяльність органів державного управління є принципово новим напрямом наукових досліджень. Його розв'язання спрямоване на вдосконалення механізму державного регулювання, організаційне упорядкування управлінської діяльності, раціональне використання соціально-економічного потенціалу територій, створення інноваційного середовища в системі органів регіонального управління.

У зв'язку з поширенням у світі новітніх інформаційних технологій підвищення ефективності державного управління великою мірою пов'язується з упровадженням електронного урядування. Воно дійсно змінює саму природу влади, робить її більш прозорою, доступною, підконтрольною громадськості. Електронне урядування в Україні, на відміну від інших пропонує реформ, вже робить перші кроки: веб-сайти органів державної влади, електронні підписи, звітність у електронній формі, програма «Електронне міністерство» та ін. [2]

В умовах ущільнення інформаційного простору та розвитку новітніх комунікаційних технологій гостро постає питання запровадження нових моделей надання послуг державними органами, які можуть бути реалізовані за різними напрямками. Прикладом успішного використання засобів електронної комунікації в державному управлінні стала реалізація норм Закону України «Про доступ до публічної інформації». Цей закон значно спростив ідентифікацію громадянина, який звертається по інформацію до держави, легалізував використання електронної пошти та урізноманітнив способи звернення громадян до влади.

Міжнародні стандарти, на яких базується і український закон, розглядають доступ у пасивному і активному аспектах.

Пасивний аспект доступу (з боку органу влади) передбачає відповідь органу на запит від особи/групи осіб, забезпечення їхньої участі в засіданні колегіальних органів, надання можливості ознайомитися з публічною інформацією в органі влади.

Активний аспект доступу (з боку органу влади) – обов'язок органу влади оприлюднювати інформацію про свою діяльність, ухвалені документи та проекти, що готуються, реєстр публічної інформації тощо в один або кілька способів – публікувати в ЗМІ, розміщувати на офіційних веб-сайтах, вивішувати на інформаційних стендах тощо.

Особа самостійно визначає прийнятний для неї спосіб доступу до публічної інформації. [6, с 77].

Активний і пасивний аспект доступу до інформації було закладено ще до ухвалення Закону України «Про доступ до публічної інформації». Так, стаття 34 Конституції України закріпила право кожного «вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір», а стаття 50 гарантує право кожного на вільний доступ «до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення». Також стаття 57 Конституції зобов'язує довести до населення закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян у порядку, встановленому законом. Не доведений до загалу акт не матиме законної сили.

На рівні старої редакції Закону України «Про інформацію» активний і пасивний аспекти доступу було закріплено обов'язком органів державної влади та місцевого і регіонального самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення, забезпеченням вільного доступу до архівних, статистичних бібліотечних та музейних фондів.

Новий Закон України «Про доступ до публічної інформації» посилив і деталізував право на доступ і зобов'язав розпорядників:

- оприлюднювати і надавати інформацію, крім визначених законом випадків;
- максимально спростити процедуру подання запиту та отримання інформації;
- визначити відповідальних за доступ до інформації осіб або підрозділів;
- забезпечити доступ до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім визначених законом випадків.

Активний аспект доступу (з боку органу влади) передбачає забезпечення права на доступ до публічної інформації шляхом її оприлюднення розпорядником безвідносно до волі певної особи щодо отримання такої

інформації. За умови підвищення якості електронного документообігу саме такий механізм отримання інформації переважатиме (приміром, отримання актів органу на його офіційному веб-сайті) [4, с 11]

Офіційний веб-сайт органу виконавчої влади – це той перший ресурс, який має бути задіяний при оприлюдненні інформації. Безперечно, що чим більше інформації буде доступно через офіційний веб-сайт органу виконавчої влади, тим потенційно менше буде надходити запитів на інформацію.

Звіти щодо задоволення запитів на інформацію мають в обов'язковому порядку оприлюднюватися органом виконавчої влади. Періодичність складання таких звітів має встановлюватися органом виконавчої влади самостійно. Практика засвідчує, що це можуть бути місячні звіти. [1, с 14]

З травня по вересень 2017 року, Центр політичних студій та аналітики «Ейдос» у співпраці з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини здійснив моніторинг забезпечення «права знати» органами місцевої влади в рамках Платформи «Омбудсмен+».

Дослідження ґрунтувалось на «Методології оцінки рівня забезпечення доступу до публічної інформації суб'єктами владних повноважень», яка у 2016 році була розроблена експертами спільно з представниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, на яких покладено функцію контролю за дотриманням «права знати» в Україні. Метою дослідження було проведення об'єктивної та незалежної оцінки стану виконання законодавства про доступ до публічної інформації суб'єктами владних повноважень.

Методологія складається з 4-х розділів та дозволяє комплексно оцінити рівень забезпечення доступу до публічної інформації розпорядниками:

Розділ I. Імплементация необхідних норм для забезпечення доступу до публічної інформації в офіційних документах, якими керуються в своїй роботі органи влади.

Розділ II. Забезпечення доступу до публічної інформації у відповідь на інформаційні запити. Відповіді оцінювались відповідно до параметрів: доступність контактів для подання запиту на інформацію, надання відповіді, вчасність надання відповіді, повнота наданої інформації.

Розділ III. Забезпечення доступу до публічної інформації, шляхом оприлюднення на офіційних сайтах. Оцінювання відбувалось відповідно до параметрів: навігаційна доступність, доступність форматів, повнота

Розділ IV. Забезпечення умов та безпосереднього доступу до публічної інформації в приміщенні суб'єкта владних повноважень. [3]

Дослідивши роботу розпорядників за цими критеріями за Методологією, затвердженою офісом Уповноваженого ВРУ з прав людини, громадські організації змогли вивести «рівень відкритості» кожного розпорядника інформації.

Так, найбільш відкритими (високий рівень) серед обласних державних адміністрацій є Донецька, Харківська, Вінницька та Херсонська ОДА. Решта ж адміністрацій мають середній або задовільний бал, тож критичних проблем з доступом монітори не виявили.

Натомість моніторинг облрад показав, що жодна з них не забезпечує доступ до інформації на високому рівні. Найкращою тут є Тернопільська обласна рада, однак вона отримала лише середню оцінку. А от рівень доступу в Київській обласній раді експерти оцінили як низький.

Рейтинг відкритості серед міських рад очолив Херсон – лише тут монітори поставили високу оцінку за рівень доступу. Решта ж міський рад мають середній та задовільний бал. [7]

Доступна в електронному вигляді інформація, що надходить від держави, може допомогти розвитку її діалогу з громадянами. Демократична держава як інструмент, покликана сприяти інтересам суспільства, людей, з впровадженням в органи державної влади інформаційних та телекомунікаційних технологій. Така держава отримує нові можливості для інформування своїх громадян, врахування їхньої громадської думки з ключових питань, підвищення ефективності своєї діяльності. В інформаційному суспільстві державні органи використовують Інтернет для підвищення ефективності своєї роботи, відкритої інформаційної взаємодії з громадськістю.

Ефективну роботу органів влади має забезпечити об'єднана інформаційна система, завдяки вдосконаленню їх інформаційно-аналітичних систем та використанню компонентів, що реалізують інтеграцію їх діяльності, а саме: система електронного документообігу, інтегрована система управління інформаційними ресурсами, система управління розподіленими технологіями аналітичних обчислень тощо.

Список використаних джерел.

1. Доступ до публічної інформації практичний посібник для державних службовців//Київ 2012
2. Кузнецов О.І. Інноваційні технології в державному регулюванні соціально-економічного розвитку регіону: дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Національна академія держ. управління при Президентові України; Харківський регіональний ін-т держ. управління. – Х. 2006
3. Лист Центр політичних студій та аналітики «Ейдос» від 14.02.2018 № 74/2018
4. Мазак А.В. Доступ до публічної інформації Навчально-методичні матеріали для тематичного короткотермінового семінару //Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України Національне агенство України з питань державної служби Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу Кафедра державного управління та місцевого самоврядування //Івано-Франківськ Місто НВ 2012 // 88ст.
5. Регіональна програма сприяння розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства у Вінницькій області на 2016-2018 роки
6. Сковчиляс-Павлів О. В. Способи здійснення права на доступ до публічної інформації / О. В. Сковчиляс-Павлів // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : зб. наук. пр. – 2015. – № 813. – С. 76–80
7. Центр демократії та верховенства права //Як забезпечується доступ до публічної інформації в Україні? (результати моніторингу)//Інтернет ресурс: <http://cedem.org.ua/news/vseukrayinskyj-monitoryng-vidkrytosti-vlady-oprylyudneno-rezultaty/>

КУЛИК ПАВЛО МИКОЛАЙОВИЧ,

*головний спеціаліст організаційного відділу апарату
Херсонської обласної державної адміністрації, координатор проекту iGov у Херсонській області*

ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ (ДОСВІД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У сучасних умовах стрімкої цифровізації суспільства першочергового значення набуває запровадження прогресивних цифрових технологій у щоденну управлінську практику. Такий підхід повинен стати запорукою прискореної інтеграції України до кола розвинених високотехнологічних країн [1, с. 10].

Особливої ваги на цьому шляху набуває переведення адміністративних послуг в електронний формат, що дозволяє суттєво спростити і пришвидшити бюрократичні процедури, мінімізувати корупційні ризики, зробити адміністративні сервіси більш зручними для громадян.

Пріоритети та основні напрямки реалізації відповідної державної політики закріплені у Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р [2].

Для успішного втілення у життя завдань, передбачених цим стратегічним документом, важливу роль відіграє налагодження співпраці органів влади і неурядових організацій, громадськості загалом. Така консолідація зусиль, по-перше, сприяє акумуляції експертного та ресурсного потенціалу, а, по-друге, допомагає підвищити рівень довіри до електронної взаємодії суб'єктів надання адміністративних послуг і суб'єктів звернення.

У зв'язку з цим заслуговує на увагу досвід впровадження проекту iGov, ініційованого у 2015-му році IT-волонтерами та підтриманого центральними органами виконавчої влади. Він має на меті перевести державні послуги в електронний формат, тим самим наблизивши їх до користувачів.

У рамках його реалізації було створено відповідний Інтернет-портал (www.igov.org.ua), до якого приєдналися органи державної влади різних рівнів, а також органи місцевого самоврядування. Завдяки цьому, громадяни майже з усіх регіонів країни на даний час мають можливість отримати більше 400 онлайн-послуг.

При цьому система дозволяє забезпечити ідентифікацію користувача, надійний захист його персональних даних, проконтролювати хід розгляду заявки державною установою.

Впровадження відповідної онлайн-платформи не потребує від органів влади жодних фінансових витрат. Натомість спеціалісти iGov забезпечують безкоштовну підтримку в IT-реалізації електронних послуг, організаційно-правову допомогу, навчання відповідальних працівників, контроль за рівнем якості надання послуг.

У Херсонській області запровадження Інтернет-системи iGov стартувало у грудні 2015 року з підписання Меморандуму про взаєморозуміння між обласною державною адміністрацією та громадською організацією «Технології проти корупції».

З того часу херсонській команді волонтерів проекту за сприяння керівництва області вдалося підключити до порталу iGov усі районні державні адміністрації, ряд територіальних органів міністерств і відомств, міські ради міст обласного значення, а також органи місцевого самоврядування окремих об'єднаних територіальних громад.

Постійне розширення спектру управлінських органів, залучених до цього процесу, дозволило збільшити до 115 кількість державних послуг, що надаються жителям Херсонської області через платформу iGov.

Найбільшою популярністю серед них користуються онлайн-сервіси з оформлення закордонного паспорту та ID-картки, отримання інформації про нарахування житлово-комунальної субсидії, витягу з Єдиного державного реєстру Міністерства внутрішніх справ України, довідки про відсутність або наявності судимості тощо.

Результати впровадження відповідних електронних послуг у Херсонській області свідчать про їх позитивний вплив на якість та оперативність обслуговування користувачів, заслуговують на поширення в усіх регіонах України і застосування на різних рівнях управлінської вертикалі.

Список використаних джерел.

1. Електронні послуги: навч. посіб. / І.В.Клименко; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. – К.: НАДУ при Президентові України, 2014. – 100 с.

2. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 918-р – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80/>

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем, к.політ.н., доцент

ШАПОВАЛ СЕРГІЙ СЕМЕНОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФАКТОРИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ УСПІХУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВИСНОВКИ СТОСОВНО УКРАЇНИ

Електронне урядування останніми роками бурхливо розвивається в усьому світі – від країн Європейського союзу до країн Азії. Основною метою впровадження електронного урядування є підвищення якості життя людини в нових умовах та забезпечення конкурентності економік окремих держав та їхніх об'єднань.

За світовим індексом розвитку електронного уряду ООН (E-Government Development Index) в 2018 році Україна посіла 82 позицію опустившись порівняно з рейтингом 2016 року на 20 позицій [1].

Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування в Україні «розвиток електронного урядування є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни» та «є базовою передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку» [2].

Однією з основних задач було те, щоб державні відомства діяли спільно аби у громадян та бізнесу була єдина точка для доступу до публічних послуг. Однак процес інтеграції про двинувся недостатньо далеко, і в послугах різних відомств залишається багато розбіжностей.

Провівши аналіз зарубіжного досвіду та факторів, які сприяли успіху впровадження е-урядування, дає змогу зробити висновки стосовно України.

1. Зовнішній тиск. Стимули до проведення реформ надходять ззовні урядової сфери, від громадянського суспільства та бізнесу, а нашій державі спостерігається тиск лише з боку продавців продуктів інформаційних технологій і відсутній тиск з боку громадян та бізнесу, у яких немає розуміння переваг е-урядування.

2. Повне бачення і стратегія. Повне бачення і стратегічний план для формування ефективного керівництва державною і для е-урядування під гаслом «що ми хочемо зробити, щоб отримати це», розгляд інформаційних технологій як ефективного засобу реалізації стратегії. Щодо України, то відсутня будь-яка довготривала перспектива та відсутній зв'язок між цілями і засобами. Це може бути викликано, на нашу думку, частою зміною політичного доккілля.

3. Ефективне управління проектом. Прозора відповідальність, ефективне планування і розгляд можливих ризиків, ефективний моніторинг і контроль, раціональне використання ресурсів, ефективно кероване партнерство між державними установами, громадянами та бізнесом стали запорукою успішного впровадження е-урядування.

А розмита відповідальність, яка пов'язана з великою кількістю реалізаторів проекту е-урядування; відсутній або недостатньо ефективний контроль; незадовільне постачання є одним з гальмів запровадження електронного урядування в Україні.

4. Наявність компетенції. Передбачає наявність необхідного рівня кваліфікації і знань. Особливо на регіональному рівні необхідно мати як грамотних менеджерів, так і кваліфікованих фахівців з інформаційних технологій.

Однією з причин відсутності необхідної кількості кваліфікованих працівників в галузі інформаційних технологій на регіональному та місцевому рівні в Україні є низький рівень заробітної плати та відсутність соціальних гарантій.

Отже, враховуючи зарубіжний досвід, Україні потрібно зосередити увагу на передових проектах, запровадити покроковий підхід з постановкою завдань, направлених на здобуття масштабних результатів; користуватись послугами приватного сектору, у якого є необхідний досвід реалізації ІТ – рішень. Варто перейняти досвід з проведення широких просвітніх кампаній і поступового привчання громадян до інформаційних технологій.

Список використаних джерел.

1. United Nations E-government Survey 2018 // Режим доступу: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018>

2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження КМУ від 20 вересня 2017 р. № 649-р // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124>

КУХАРСЬКА ЯНА ОЛЕГІВНА

*завідувач сектору інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату
Очаківської міської ради та її виконавчого комітету, слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

Е-ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЗВ'ЯЗОК МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНАМИ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій в останні роки спричиняє появу нових термінів та явищ. Сьогодні поняття «інформація» майже не сприймається без понять «Інтернет» та «електронна взаємодія», які, в свою чергу, тісно пов'язані з термінами «електронне урядування», «електронний уряд», «електронний бізнес» тощо. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) проникають в усі сфери життя, збагачуючи повсякденне спілкування новими термінами. Саме таким чином з'явився поширений зараз термін електронна демократія.

В Україні поняття «е-демократія» визначено лише на підзаконному рівні, та і це визначення надано в концептуальному нормативно-правовому акті, а складові такого явища взагалі не окреслені. Проте, на сьогоднішній день можна стверджувати, що в Україні створене широке підґрунтя для запровадження такого терміну на рівні закону: Закони «Про інформацію», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про Національну програму інформатизації», «Про звернення громадян», де закріплено можливість подавати е-петиції та е-звернення, а також підзаконні акти, серед яких слід виділити, перш за все, Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, Указ Президента «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування», Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну інформаційну систему електронних звернень громадян» тощо [1; с. 29].

Незважаючи на велику кількість нормативно-правових актів у цій сфері, всі складові е-демократії не знайшли поки що свого відображення у законодавстві України, хоча на практиці вже давно у тій чи іншій формі застосовуються.

Питання електронної демократії на сьогодні є надзвичайно актуальними через неперервний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, з одного боку, та найбільш вживаного слова в словнику політичних термінів – е-демократія – з іншого, що означає, відповідно, зростаючу потребу як в доктринальному обґрунтуванні, так і в нормативно-правовому регулюванні цього питання. Електронна демократія – це використання інформаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в державі. Електронна демократія є фундаментом для участі громадськості у прийнятті державних рішень та здійсненні впливу на творення державної політики. Відповідальними за розвиток електронної демократії є передусім органи влади [2; с. 26].

Взаємодія органів влади з населенням за допомогою ІКТ реалізується через:

- розміщення інформації про діяльність органів влади, політичних інститутів, політичних лідерів у мережі Інтернет, що сприяє підтримці іміджу політичних акторів, а громадяни, у свою чергу, стають більш інформованими у конкретних питаннях;

- інформування населення про кандидатів на виборні посади;

- проведення електронного голосування, електронних виборів, що робить їх швидшими, дешевшими;

- пропагування електронної участі, тобто надання можливості громадянам безпосередньо впливати на прийняття рішень державної ваги, вносити пропозиції і корективи в проекти нормативно-правових актів [2; с. 169].

Основними особливостями е-демократії є: публічність (звернення до органів влади та доступність результатів на запити широкому загалу); колективність (кожен може торкнутися будь-якого питання, висунувши його на розсуд громадськості, і формувати будь-які звернення в рамках цього питання); оцінка якості роботи органів влади населенням (результати на звернення автоматично доводяться до відома і громадяни можуть публічно їх оцінити. Такий зворотний зв'язок дозволяє отримати інформацію про те, наскільки населення задоволене результатом розгляду звернення) [2; с. 169].

Отже, електронна демократія: – це надана державою можливість реалізувати своє конституційне право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38 Конституції України) за допомогою інформаційних технологій для забезпечення якісного двостороннього зв'язку між державою та громадянами; – метою цього явища є більш широке залучення громадськості для прийняття державних рішень, здійснення громадського контролю, підвищення рівня їх прозорості і відкритості, зручності для громадян та оперативного реагування держави на порушення прав і свобод громадян, підвищення рівня правової культури тощо [2; с. 29]. Іншими словами, електронна демократія – це певний зв'язок між державою та громадянами за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, встановлення якого є безпосередньою метою залучення громадян до різних аспектів суспільно-політичного життя.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що електронна демократія – це форма дво- або багатосторонньої взаємодії між громадянами, суб'єктами публічної адміністрації та іншими суб'єктами, за допомогою якої громадяни долучаються до публічного управління.

Таким чином, впровадження електронної демократії в Україні є необхідним та нагальним завданням, проте лише комплексний підхід до застосування її елементів може суттєво вплинути на демократизацію відносин між громадянами та державою, належним чином забезпечити конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами, а весь процес зробити зручним та прозорим.

Список використаних джерел.

1. Міхровська М.С. Становлення електронної демократії в Україні. {Електронний ресурс}. – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%AF%D0%BD%D0%B0/Downloads/2016-4-3.pdf>

2. Шляхов В.М. Електронна демократія: теоретичні основи та практичні реалії {Електронний ресурс}. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16664/168-170.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

МАГДИЧ ІВАН ЮРІЙОВИЧ

*начальник відділу енергетичного менеджменту Департаменту
житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури Вінницької облдержадміністрації,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

Енергетичне забезпечення промислових та громадських об'єктів є одним із ключових факторів сталого економічного розвитку територій. Важливими чинниками енергопостачання є тарифи на енергоносії, наявність сучасної енергетичної інфраструктури, надійність та якість енергопостачання, а також можливість приєднання до енергетичних комунікацій.

Згідно рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business), який щорічно публікується Світовим Банком [1], одним із ключових показників економічної свободи країн світу є підключення до електричних мереж. Так, згідно вказаного рейтингу на 2018 рік, Україна посідає 76 місце за рівнем легкості ведення бізнесу із 190 країн світу.

Водночас, одним із найгірших галузевих показників країни, а саме 128 позиція є саме підключення до електричних мереж. В розрахунок даного показника включені наступні фактори: кількість необхідних дозвільних процедур, час підключення, вартість підключення, а також індекс прозорості тарифів. Для підключення до електричних мереж в Україні середньому необхідно 258 днів, а питома вартість складає 525,2 % від доходу на душу населення. До прикладу в Об'єднаних Арабських Еміратах, які є лідерами за показником «приєднання до електромереж», в середньому процедура приєднання займає 10 днів та коштує 25,2% від доходу на душу населення.

Попри те, що згідно Закону України «Про ринок електричної енергії» [2] електропередавальні організації не мають права відмовити замовнику у приєднанні до електричних мереж, на практиці найбільшою проблемою при даній процедурі є необґрунтовано завищена плата за приєднання.

Під час формування технічних умов на приєднання до мереж, електропередавальні організації враховують наступні фактори: клас напруги споживача, категорія надійності електропостачання, розмір замовленої електричної потужності, віддаленість від найближчої електричної підстанції (точки забезпечення) наявність резерву або встановленої потужності на підстанції.

Вищеперелічена інформація знаходиться у розпорядженні електропередавальної організації та в переважній більшості випадків не є публічною. Таким чином, юридичні та фізичні особи в процесі своєї господарської діяльності позбавлені можливості вільно ознайомитись із інформацією про підключення до електромереж, розрахувати найбільш економічно доцільні варіанти розміщення нових об'єктів, їх виробничих потужностей із врахуванням факторів електропостачання.

Водночас, згідно п.20. ст.21 Закону України «Про ринок електричної енергії» електропередавальні організації оприлюднюють та оновлюють всю необхідну інформацію про умови приєднання до системи передачі та систем розподілу, а також інформацію про елементи своїх систем з прив'язкою до географічних даних згідно з вимогами кодексу системи передачі, кодексу систем розподілу, а також несуть відповідальність за достовірність оприлюдненої інформації.

Тобто, починаючи із 16 березня 2018 року (дата введення в дію статті 21 вказаного Закону) діє норма щодо оприлюднення інформації про електричні мережі електропередавальних організацій (обленерго) за допомогою геоінформаційних систем.

Із використанням ГІС-технологій на онлайн-картах можливо відобразити наступну інформацію про елементи електромереж:

- Місцерозташування ліній електропередач, а також трансформаторних підстанцій;
- Клас напруги мережі, тип трансформатора, потужність, реєстраційний номер, марка, тощо;
- Завантаженість трансформатора по потужності, а також її невикористаний резерв;
- Межі охоронних зон електричних мереж та підстанцій.

Окрім того, можливо визначити тип приєднання до електричних мереж (стандартний, нестандартний) для об'єктів, що мають присвоєну адресу, або за географічними координатами на карті. Також для зручності користування подібними сервісами доцільним є інтегрування онлайн-калькулятора розрахунку ставки плати за приєднання на основі вибраних на карті користувачем точок приєднання та необхідних електричних параметрів (клас напруги, категорія надійності, або встановлена потужність).

У разі повноцінного впровадження відкритих ГІС-систем в процесі отримання дозволу на приєднання до електромереж можливий наступний етап оптимізації даної процедури – подання онлайн заявки на приєднання до електромереж на основі даних онлайн-карт мереж та попереднього розрахунку вартості приєднання.

Важливим аспектом роботи подібної ГІС-системи є постійна актуалізація даних, оновлення відомостей про електрообладнання та нанесення нових мереж на карту.

На даний час, в тестовому режимі запущено в роботу геодезичний інформаційно-технічний програмний комплекс на базі веб-серверу ПАТ «Вінницяобленерго» [3], який дає можливість ідентифікації типу приєднання та попереднього аналізу технічної можливості приєднання об'єктів замовників до існуючих мереж 10/0,4 кВ, в межах Вінницької області.

В подальшому наявність подібного онлайн-ресурсу дасть можливість не тільки спрощувати дозвільні процедури але й покращувати роботу щодо планування розвитку територій, в тому числі формування нових житлових мікрорайонів, а також індустріальних парків.

Використання сучасних геоінформаційних технологій в енергетичній сфері, зокрема щодо визначення можливостей приєднання до електричних мереж дасть змогу підвищити прозорість та зрозумілість процедури приєднання, прискорити процес розробки технічних умов, автоматизувати обробку попередньої заявки на приєднання та в цілому покращити інвестиційний клімат країни.

Список використаних джерел.

6. A World Bank Group Flashing Report Doing Business 2018. Reforming to Create Jobs [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/rankings> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

7. Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 року №2019-VIII; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2019-19/print1512026067831980> - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

8. Інтерактивна карта ПАТ «Вінницяобленерго» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: http://service.voe.com.ua/web_gis/ - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АУДИТ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Інформаційний аудит (ІТ-аудит) є новим, але досить ефективним інструментом інформаційного менеджменту. Інформаційний аудит можна визначити як системний процес отримання та оцінки об'єктивних даних про поточний стан інформаційних систем і технологій, дій і подій, що відбуваються в них, що встановлює і фіксує

рівень їх відповідності зазначеному критерію. Згідно з глосарієм ITIL [2] «Аудит - формальна перевірка та перевірка на предмет дотримання будь-якого Стандарту або набору Керівних документів, або точності ведення Запису, або рівня досягнення цільових показників по Ефективності і Результативності. Аудит може проводитися внутрішніми або зовнішніми службами». Аудит дозволяє достовірно оцінити надійність та безпеку IT-процесів, ефективність використання обчислювальної техніки, системного та прикладного програмного забезпечення.

Проведення аудиту дозволяє:

- Істотно знизити витрати на утримання і обслуговування комп'ютерної техніки;
- Відшукати і оптимізувати «вузькі місця» в IT-інфраструктурі організації;
- Виключити ризик виникнення системного збою;
- Помітно здешевити і прискорити модернізацію комп'ютерної техніки;
- Оцінити якість сервісу: IT-відділу, засобів інформаційного захисту, сторонніх провайдерів;
- Провести оптимізацію бізнес-процесів;
- Визначити оптимальний шлях подальшого розвитку впровадженої IT-інфраструктури.

Найбільш поширеними є такі види IT-аудиту:

- IT-аудит безпеки (конфіденційність, цілісність і доступність);
- IT-аудит якості (результативність, ефективність);
- Аудит IT-проекту;
- Аудит розробки систем;
- Інвентаризація IT-інфраструктури;
- Аудит IT-підрозділів.

Якщо в бізнесі вже існує розуміння необхідності інформаційного аудиту, то органи публічного управління не приділяють поки що цьому необхідної уваги. Завданням інформаційного аудиту в органах публічного управління має бути вивчення фактичного стану інформаційних ресурсів та технологій, визначення їх відповідності вимогам, що пред'являються до них з боку органу публічного управління.

Інформаційний аудит дозволяє підвищити інформованість посадових осіб органу публічного управління і населення про свою діяльність, а також визначити інформаційні потреби органу влади та його структурних підрозділів, визначити склад створюваної інформації і проаналізувати її цінність для організації; виявити проблеми в інформаційному забезпеченні; вивчити стан і провести оцінку використання внутрішніх і зовнішніх інформаційних ресурсів і шляхи їх найбільш ефективного використання; обґрунтувати напрями вдосконалення інформаційного забезпечення, інформаційної інфраструктури і захисту інформації.

Інформаційний аудит є надзвичайно важливим чинником посилення контролю за використанням інформаційного забезпечення та інформаційних технологій в органі публічного управління, оскільки він дає змогу одержати об'єктивні оцінки поточного стану його діяльності у цій галузі.

Серед інструментів для IT-аудиту заслуговує уваги стандарт CobiT [1]. CobiT - «Завдання інформаційних і суміжних технологій» - підхід до управління інформаційними технологіями, створений Асоціацією контролю і аудиту систем (Information Systems Audit and Control Association - ISACA) та Інститутом керівництва IT (IT Governance Institute - ITGI) в 1992 році. Він надає менеджерам, аудиторам і IT користувачам набір затверджених метрик, процесів і кращих практик з метою допомогти їм в отриманні максимальної вигоди від використання інформаційних технологій і для розробки відповідного керівництва і контролю IT в компанії. В CobiT IT-операції описано за допомогою універсальної моделі з 34 високорівневих процесів (які покривають близько 200 цілей контролю), згрупованих в 4 домена. Цими доменами є «Планувати та організувати», «Забезпечувати придбання та впроваджувати», «Експлуатувати та супроводжувати», «Відстежувати та оцінювати». Ці зони поставлено у відповідність до традиційних зон відповідальності у сфері IT, а саме плануванню, створенню, експлуатації та моніторингу. В даний час використовується версія CobiT 5.

У CobiT детально описано цілі і принципи управління, об'єкти управління, чітко визначені всі IT процеси і вимоги до них, описаний можливий інструментарій для їх реалізації. В описі IT процесів також наведені практичні рекомендації з управління IT безпекою. CobiT застосовується для контролю і аудиту існуючої системи управління інформаційними технологіями, організації оперативного і стратегічного управління IT, аналізу витрат на IT проекти та підтримку відповідної інфраструктури, відповідності вимогам та стандартам.

Аудит в органах публічного управління зазвичай обмежується фінансовим аудитом, але з переходом до електронного урядування виникла нагальна потреба в IT-аудиті, за допомогою якого ефективність використання інформаційних технологій може значно підвищитися.

Список використаних джерел.

1. CobiT 4.1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.isaca.org.ua/index.php/homepage/download/category/2-standards?download=1:cobit-4-1-ukr
2. Free ITIL, YeSSoft, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wikiitil.ru/books/2017_Free_ITIL.pdf

МАЛЮХОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*аспірант кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

На сучасному етапі становлення важливою умовою забезпечення стійких темпів розвитку та конкурентоспроможності України у соціально орієнтованому світі є реформування принципів публічного управління містом та впровадження комплексних інноваційних процесів, що стимулюватимуть якісні трансформаційні перетворення у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Трансформаційні процеси публічного управління передбачають використання цифрових технологій, які надають доступ до різних показників в місті. Завдяки постійному моніторингу влада ідентифікує проблемні зони, своєчасно досліджує можливості поліпшення умов існування та підвищує рівень комфорту життя населення.

Безумовно, електронне управління містом характеризується довгостроковим стійким розвитком, ефективною економікою, високим рівнем якості життя, мобільністю та дбайливим ставленням до навколишнього середовища.

Впровадження електронного управління містом, потребує величезних фінансових та управлінських ресурсів, тому реалізація таких проектів можлива при розвитку ефективних інститутів взаємодії держави та приватних партнерів. У бізнесі акумульовані також професійні кадри, що володіють високою компетенцією, передовими управлінськими, організаційними і фінансовими технологіями.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-IV державно-приватне партнерство визначено як «співробітництво між державою Україна, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами» [3].

В даному контексті генезис «державно-приватне партнерство» ототожнюється із визначенням «публічно-приватне партнерство».

Перешкодою взаємодії публічно-приватного партнерства є відсутність системного підходу до визначення пріоритетів державної політики в інноваційній сфері, державного замовлення на інноваційну продукцію, а також невизначеність принципів і механізму співпраці [4].

Науковці К. Павлюк та С. Павлюк вважають, що в широкому розумінні трактування поняття державно-приватного партнерства включає конструктивну взаємодію держави, приватного сектору, громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності. У зв'язку з цим державно-приватне партнерство можна розглядати як суспільно-приватне партнерство, визначаючи його як конструктивне співробітництво держави, суб'єктів підприємницької діяльності і громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності для реалізації суспільно значимих проектів на засадах пріоритетності інтересів держави, її політичної підтримки, консолідації ресурсів сторін, ефективного розподілу ризиків між ними, рівноправності і прозорості відносин для забезпечення поступального розвитку суспільства [2, с. 11].

Комітетом Організації економічного співробітництва та розвитку з наукової і технологічної політики (OECD) вживається такий термін: «Приватно-державне партнерство – це будь-які офіційні відносини чи домовленості на фіксований / нескінченний період часу між державними і приватними учасниками, в яких обидві сторони взаємодіють у процесі ухвалення рішень і співінвестують обмежені ресурси (гроші, персонал, устаткування, інформацію) для досягнення конкретних цілей у певній сфері науки, технології та інновації» [6].

На думку Б. Данилишина, саме механізм державно-приватного партнерства, як одна з форм взаємодії держави та приватного сектору економіки, дає кращі можливості отримати бажаний рівень ефективності під час реалізації важливих для всієї країни масштабних проектів [1].

Залишаючись досить новим явищем, публічно-приватне партнерство в Україні має значні шанси стати інституційним інструментом оновлення принципів управління містом на підставі об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими та іншими ресурсами приватного сектору.

Експерти інституту стратегічних досліджень зазначають, що саме в умовах післякризового розвитку, зростає інтерес бізнесу до державної підтримки, що в подальшому забезпечить можливість мінімізувати ризики приватних інвестицій та підвищити надійність інвестиційних проектів [5].

Таким чином, стратегічне значення для України має еволюція системи управління містом за рахунок впровадження інтегрованих технологій, яка передбачає становлення нової інноваційної сфери, при цьому включаючи соціальну та економічну складову, що безпосередньо відповідатиме сучасним вимогам та підвищить рівень конкурентоспроможності міста та країни в цілому.

Список використаних джерел.

1. Данилишин Б. Державно-приватне партнерство – стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2>
2. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, с. М. Павлюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 10–19.
3. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI (із змінами; у редакції від 02.12.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

4. Про схвалення Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері: Розпорядження КМУ від 10 вересня 2012 р. № 691-р. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

5. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні». Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [сайт]. – Електронні дані. Київ. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>.

6. Public-private partnerships for innovation: policy rationale, trends and issues, OECD, 10–12 December 2002, Headquarters, Paris.

ПАТРАШКУ КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

*начальник відділу координації адміністративних послуг та інформатизації
Департаменту економічної політики та стратегічного планування
Одеської обласної державної адміністрації*

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Одеська обласна державна адміністрація та Одеська обласна рада приділяють значну увагу впровадженню цифрових технологій в публічному управлінні, зокрема, у сфері надання адміністративних послуг [1].

Так, у 2008-2009 роках Одеською облдержадміністрацією було успішно впроваджено пілотний проект з надання юридичним та фізичним особам адміністративних послуг на основі електронної інформаційної системи «Електронний регіон». У ході реалізації цього пілотного проекту вдалося опрацювати відповідні технологічні рішення, які дозволили організувати взаємодію державних органів при наданні адміністративних послуг в електронному вигляді з використанням електронної пошти. Враховуючи отримані позитивні результати Кабінет Міністрів України визначив Одеську область учасником реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування, якій було успішно впроваджено у 2010 році.

У ході реалізації зазначеного пілотного проекту була встановлена можливість використання застосованих технологічних рішень для здійснення обміну електронними документами в єдиному форматі, що дозволило забезпечити повну автоматизацію процесу обміну електронними документами та інтеграцію різноманітних автоматизованих систем діловодства, що використовуються в державних органах.

Завдяки досягнутим результатам у сфері інформатизації Одеська область була визначена як цільовий регіон реалізації у 2015-2019 роках спільного українсько-швейцарського проекту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP). У ході впровадження проекту EGAP в Одеській області передбачається забезпечити автоматизацію роботи щонайменше 10 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та запровадження надання щонайменше 10 адміністративних послуг виключно в електронній формі.

Аналіз роботи ЦНАП Одеської області свідчить, що існує низка проблемних питань з наданням адміністративних послуг, які потребують вирішення.

Забезпечення своєчасності надання адміністративної послуги.

«Своєчасність» надання адміністративної послуги передбачає дотримання встановленого законом строку надання адміністративної послуги, з орієнтацією на якнайшвидше вирішення справи. Ця проблема обумовлена тим, що між ЦНАП та суб'єктами надання адміністративних послуг (СНАП) не існує автоматизованих методів комунікацій – обмін інформацією виконується на рівні паперової документації. На сьогодні єдина інфраструктура міжвідомчої інформаційної взаємодії державних органів із застосуванням інформаційних технологій не створена.

Основними причинами виникнення проблеми є: використання державними органами подібної інформації, що міститься в різних базах даних і не пов'язана між собою, відсутність ідентифікаторів, які пов'язують інформаційні об'єкти в різних базах даних, використання електронних інформаційних систем та баз даних державних органів, взаємодія яких з ресурсами інших державних органів не була передбачена під час їх проектування, відсутність системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, впровадження та функціонування якої забезпечує створення, використання, обмін та збереження інформації, що належить державі, відповідно до запитів і повноважень державних органів тощо.

Забезпечення такої електронної взаємодії державних органів вимагає вирішення ключових завдань, а саме: впровадження механізмів інтеграції різноманітних автоматизованих систем діловодства органів державної влади, впровадження механізмів інтеграції інформаційних ресурсів та баз даних органів державної влади та забезпечення захисту інформації.

У ході реалізації проекту EGAP передбачається здійснити впровадження регіональної міжвідомчої електронної взаємодії ЦНАП з СНАП за принципами «єдиного вікна» та «організаційної єдності» для надання адміністративних послуг. Принцип організаційної єдності - принцип, згідно з яким надання адміністративних послуг здійснюється в ЦНАП.

Враховуючи, що процес надання адміністративних послуг передбачає обмін інформацією, яка містить персональні дані, міжвідомчу електронну взаємодію ЦНАП та СНАП передбачається здійснювати через Регіональну систему захищеної електронної пошти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області (РСЗЕП) з побудовою комплексної системи захисту інформації (КСЗІ).

Забезпечення доступності адміністративної послуги.

«Доступність» адміністративної послуги передбачає фактичну можливість особи звернутися за отриманням адміністративної послуги. Незадовільний стан доріг, транспортного сполучення між районними центрами, де розміщений ЦНАП та іншими населеними пунктами району обумовлює проблему доступності адміністративних послуг для більшості мешканців сільської місцевості.

Для забезпечення доступності адміністративних послуг у ході реалізації проекту EGAP передбачається здійснити автоматизацію роботи ЦНАП, зокрема встановити автоматизовану систему управління документами (СУД) ДОКПРОФ 3 та забезпечити підключення усіх адміністраторів (у тому числі віддалених) ЦНАП до РСЗЕП.

Децентралізація, реформа адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування належать до кола стратегічних завдань держави, що закладає фундамент для демократичної, процвітаючої країни з потужними громадами, здатними забезпечити своїх громадян якісними послугами та сприяти розвитку економіки України. Повноваження стосовно здійснення реєстрації, зняття з реєстрації місця проживання особи та ведення відповідного реєстру територіальної громади на відповідній території передаються від Державної міграційної служби України до виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, сільських голів [2].

Реєстр територіальної громади (РТГ) – це база даних, призначена для зберігання, обробки, використання відповідної інформації, що створюється, ведеться, та адмініструється органом реєстрації для обліку осіб, які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Головною задачею РТГ є облік мешканців громади та адресної інформації про місце проживання / перебування мешканців громади. РТГ є джерелом інформації для Державного реєстру виборців та Єдиного державного демографічного реєстру. У ході реалізації проекту EGAP передбачається створення РТГ Авангардівської селищної ради на базі АСУД ДОКПРОФ 3, який буде містити у своєму складі реєстр вулиць, реєстр будинків, безпосередньо сам реєстр територіальної громади та додатково реєстри земельних ділянок, сервітутів, платників податків за землю тощо.

Таким чином, створення РТГ та автоматизація роботи ЦНАП на базі єдиної платформи - АСУД ДОКПРОФ 3 забезпечить якісне надання адміністративних послуг членам об'єднаної територіальної громади.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Одеської обласної державної адміністрації «Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань розвитку електронного урядування та реалізації спільного проекту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» в Одеській області» від 05 травня 2017 року № 371/А-2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://document.ua/pro-utvorennja-mizhvidomchoyi-robochoyi-grupi-z-pitan-rozvit-doc311126.html>

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» від 10 грудня 2015 року № 888-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-19>

ПОПОВ ВОЛОДИМИР ЛЕОНІДОВИЧ

*заступник директора департаменту інформації та зв'язків з громадськістю
Одеської міської ради*

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

З метою реалізації державної політики з розвитку інформаційного суспільства та впровадження європейських стандартів електронного самоврядування, подальшого вдосконалення інформаційної інфраструктури міста, Одеською міською радою була прийнята міська програма «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2017 роки [1]. Рішенням Одеської міської ради від 16 лютого 2018 року № 2904-VII виконання міської програми «Електронне відкрите місто» м. Одеси було пролонговано на період до кінця 2018 року [2].

На 2018 рік заплановано впровадження довідково-інформаційного мобільного додатка для платформ (iOS, Android, Windows) з питань надання адміністративних послуг для фізичних та юридичних осіб, програмного забезпечення для передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру (ЄДДР) та організації надання адміністративних послуг, системи обліку та інвентаризації товарно-матеріальних цінностей з використанням технологій QR-кодування, системи судового діловодства і системи електронної черги, веб-порталу відкритих даних виконавчих органів Одеської міської ради (об'єднана комплексна система обміну даними), єдиного електронного реєстру (бази даних) об'єктів комунальної власності, єдиної медичної інформаційно-аналітичної системи, електронного реєстру депутатських запитів, інформаційної системи управління майном територіальної громади міста, системи інформування мешканців міста тощо [3]. Крім того, програмою передбачається розвиток мережі безкоштовного Wi-Fi-доступу для населення до мережі Інтернет в громадських місцях м. Одеси: бульвари, парки, проспекти, навчальні заклади, спортивні майданчики, архітектурні пам'ятки, налаштування єдиної системи документообігу у виконавчих органах Одеської міської ради та створення системи керованого активного мережевого обладнання серверних приміщень та поверхових комутаційних центрів.

Впровадження цифрової трансформації органу місцевого самоврядування несе в собі загрозу несанкціонованого втручання в роботу інформаційно-телекомунікаційних систем, що потребує забезпечення інформаційної безпеки функціонування організацій. Тому, департамент інформації та зв'язків з громадськістю та департамент надання адміністративних послуг Одеської міської ради приділяють значну увагу питанням захисту інформації. На 2018 рік міською програмою передбачено приведення інформаційної інфраструктури у відповідність до технічного проекту на створення комплексної системи захисту інформації (КСЗІ, розробку експлуатаційної документації на КСЗІ, впровадження КСЗІ, випробування КСЗІ, проведення державної експертизи КСЗІ та одержання атестата відповідності, сертифікація програмних та апаратних засобів та підтримка та обслуговування КСЗІ.

Серед інструментів електронного урядування та електронної демократії, які вже реалізовано, заслуговують увагу веб-додатки, якими широко користуються громадяни м. Одеса.

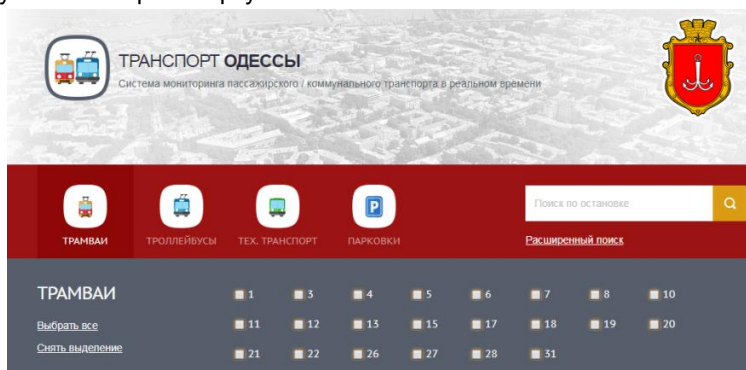
Єдиний центр звернення громадян (<https://1535.odessa.ua/>) надає можливість усім зацікавленим особам звертатися до виконавчих органів з проблемами у різних сферах життєдіяльності міста та здійснювати моніторинг рішення цих проблем.

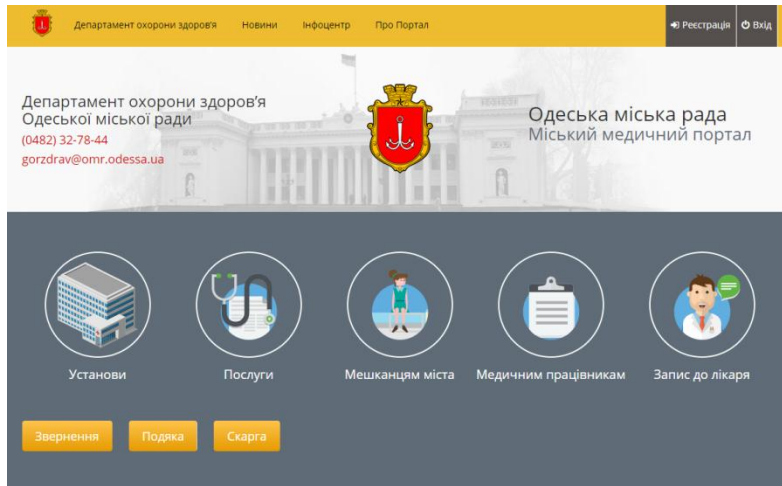
Муніципальна платформа соціально активний громадянин (<https://citizen.odessa.ua>) створена спеціально для того, щоб одеситам було зручніше, швидше і простіше реалізовувати свої проекти, ідеї та пропозиції для поліпшення інфраструктури нашого міста. Платформа підтримує такі інструменти електронної демократії як електронні петиції, громадське обговорення, бюджет участі тощо.

Система моніторингу пасажирського / комунального транспорту в реальному часі (<http://transport.odessa.ua/>) надає одеситам та гостям нашого міста в он-лайнному режимі отримати реальну інформацію про рух пасажирського / комунального транспорту.

Необхідну інформацію у сфері охорони здоров'я, включаючи механізм запису на прийом до лікаря Ви зможете знайти на міському медичному порталі (<http://medportal.odessa.ua/>).

Список використаних джерел.

1. Рішення Одеської міської ради від 16 квітня 2015 року № 6508-VI «Міська програма «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2017 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/70092/>
2. Рішення Одеської міської ради від 16 лютого 2018 року № 2904-VII «Про внесення змін до Міської програми «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2018 роки, затвердженої рішенням Одеської міської ради від 16 квітня 2015 року № 6508-VI» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/104100>
3. Додатки 1-3 до рішення Одеської міської ради від 16 лютого 2018 року № 2904-VII «Про внесення змін до Міської програми «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2018 роки, затвердженої рішенням Одеської міської ради від 16 квітня 2015 року № 6508-VI» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://omr.gov.ua/images/File/DODATKI_2018/SOVET/16_02_Sessiya/2904_VII_16_02_18.zip

СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЙВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ У НАВЧАННІ

Інноваційні технології - це радикально нові чи вдосконалені технології, які істотно поліпшують умови виробництва або самі є товаром. Сьогодні, в еру інформатизації суспільства, все більшого значення набуває проблема використання інноваційних технологій як в електронному урядуванні так і у підтримці викладання дисциплін цього напрямку. Студент сьогодні щодня отримує велику кількість повсякденної інформації у різних медіа форматах, тому, якщо викладач не використовує сучасних інноваційних форм представлення навчальної інформації, він втрачає добру частину уваги та інтересу тих, хто навчається.

В арсеналі викладача сьогодні є ціла низька інструментів для покращення інтерактивну у спілкуванні зі слухачами та підвищення ефективності власної роботи у напрямку наочної підтримки процесу викладання засобами мережі Інтернет. Серед таких інструментів можемо виокремити наступні групи:

1. Web-додатки для навчання.
2. Он-лайн сервіси для навчального процесу.
3. Сховища файлів, спільний доступ до файлів.
4. Електронні журнали та щоденники.
5. Системи дистанційного навчання, бібліотеки, медіатеки.
6. Ресурси для спільної роботи тощо [1]

Одним із найперспективніших інноваційних напрямів розвитку підтримки проведення занять є використання хмарних технологій у навчальному процесі. Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса [2, с. 45].

Готуючи електронний методичний матеріал до курсів «Економічна інформатика», «Електронна комерція» та «Економетрія» для спеціальності 073 «Менеджмент» перед нами постало питання необхідності представлення такого матеріалу у постійний доступ студентів. Ми розглядали декілька способів реалізації цієї проблеми.

1. Використання власної розгорнутої хмари, присвяченої лише методичним матеріалам;
2. Використання дистанційної платформи вишу;
3. Використання публічних хмар та сервісів.

Аналізуючи попередній досвід використання приватної власноруч розгорнутої хмари ми зробили висновки. Є певні недоліки у роботі такої хмари. Сервер, на якому розміщені методичні матеріали та «розгорнута хмара» повинен знаходитись у постійному доступі (а найчастіше це власний комп'ютер), усі технічні огріхи потрібно усувати оперативно та власноруч, інакше студент втрачає довіру до ресурсу.

Стосовно другого варіанту ми теж мали досвід використання дистанційної платформи. Однак, її залучення потребує розробки методичних матеріалів певного формату, який би відповідав технічним вимогам та формату платформи. Сучасні дистанційні платформи достатньо зручні, але, на наш погляд, внаслідок об'ємності та недостатньої адаптивності у навчанні не користуються популярністю серед студентів.

Залишився третій варіант використання публічної хмари. Ми зупинились на хмарних сервісах платформи Google. Розроблені електронні матеріали були розміщені у популярному серед студентів хмарному сервісі Google-диск та розширені у загальний доступ. Однак, дуже не зручно видавати не компактні посилання на файли, які генеруються платформою. Тому нами розглядалися варіанти організації класу для навчання Google-клас або використання блогів, у яких були б стаціонарно розміщені посилання на кожний ресурс для певного заняття. Ми обрали блоги перш за все тому, що сервіс наближений до соціального спілкування у мережі. Нами були створені блоги для курсів «Економічна інформатика», «Електронна комерція» та «Економетрія», «ІСТ в управлінні організацією». Для кожного заняття публікується завдання з певними посиланнями та розширеними коментарями.

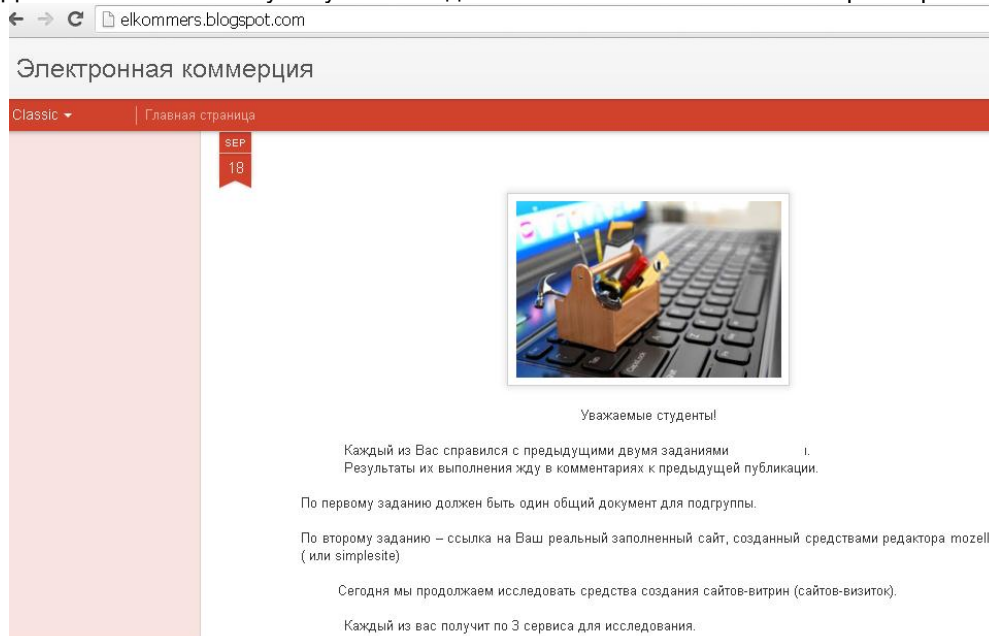

Рис. 1. Интерфейс блогу «Електронна комерція»

Виконанні завдання студенти публікують на власних Google-дисках та у коментарях надають посилання. Так виконане завдання може побачити і викладач і студенти групи. Така форма роботи привчає і самих студентів до використання хмарних сервісів при вирішенні прикладних завдань, надає постійний доступ до методичних матеріалів викладача, робить прозорим оцінювання і спілкування.

Використання Інтернету, зокрема й хмарних технологій, у викладанні дає змогу викладачу покращити форму подання матеріалу та налагодити інтерактивність. Використовуючи хмарні сервіси, кожен педагог може сам, без будь-якої допомоги, створити особисту сторінку в мережі Інтернет, де він може опубліковувати свої методичні розробки занять, статті, програми навчання, методи роботи тощо.

Список використаних джерел.

1. Вакалюк Т. А. Перспективи використання хмарних технологій у навчальному процесі загальноосвітніх навчальних закладів України / Т. А. Вакалюк, В. В. Поліщук // Педагогіка вищої та середньої школи. – Випуск 46. – Кривий Ріг, 2015. – С. 114-119.
2. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці. – 2012. – 420с.

ТИМОЩУК ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Процес реформування державного управління можна уявити як перехід від традиційних цінностей до нових - гнучких і ефективних систем управління, здатних легко адаптуватися до зовнішнього середовища, що швидко змінюється. У результаті адміністративної реформи на зміну бюрократичній залежності і ієрархічній підпорядкованості приходить принцип автономії відповідальності за виконання основної місії, покладеної на державні структури. У зв'язку з цим на перший план виходять організаційна гнучкість, управління інноваціями, децентралізація, значна свобода дій персоналу.

Ефективність державного управління значною мірою залежить від діяльності керівників вищої ланки, недооцінка роботи яких завжди призводила до негативних наслідків. Трансформаційні процеси в сучасному

суспільстві створюють умови до появи зовсім іншого типу державного службовця, найбільш важливими рисами якого мають бути вміння оперативно приймати рішення; гнучко адаптуватися до мінливих ситуацій і виробничих технологій; креативність; здатність до інновацій. Визнання особливої ролі керівної ланки в державному апараті сприяло появі в розвинених країнах світу окремого інституту - служби вищих чиновників, яка дає змогу відбирати найбільш талановитих і компетентних фахівців, зорієнтованих не на власну кар'єру, а на сумлінне виконання своїх службових обов'язків.

Нині в ряді країн (США, Франція, Великобританія, ФРН, Канада) запроваджуються чіткі стандарти та механізми оцінки виконання функцій і повноважень державними структурами, нові підходи до системи звітності та контролю за державним апаратом. Якщо раніше основна увага приділялася контролю за процесом виконання роботи і використанню державних ресурсів, то зараз акцент робиться на контролі й оцінці результатів та наслідків прийнятих рішень. Встановлення безпосереднього зв'язку між обсягом, результативністю та якістю праці державних службовців і розміром грошової винагороди за цю працю в зазначених країнах сприяє мотивації до кращого виконання службових обов'язків і підвищення ефективності управлінської діяльності.

Ключовим напрямом адміністративного реформування в зарубіжних країнах є розвиток конкурентного середовища і широке використання контрактної системи в державному управлінні. Експерти відзначають, що підвищенню ефективності державного апарату значною мірою заважає монополне становище більшості органів державного управління. За таких умов необхідна система, яка б забезпечувала розвиток конкурентних начал, особливо у сфері надання послуг населенню.

У більшості розвинених країн проводиться політика демонополізації, за якої все більшого поширення набуває практика підписання контрактів із недержавними й приватними структурами на виконання певного виду робіт, оголошення тендерів. У результаті населення має більшу свободу вибору в отриманні послуг, державні службовці одержують стимул для підвищення якості надаваних послуг, а в підсумку підвищується результативність діяльності всього державного апарату.

Основними напрямками державно-управлінських реформ в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі є: інформатизація та дебіюрократизація, новий менеджеризм, децентралізація (деконцентрація, аутсорсинг), приватизація та введення економічних елементів регулювання управлінських процесів, сервісне адміністрування, корпоративізм і неокорпоративізм.

Інформатизація та дебіюрократизація означають перехід від концепції класичної бюрократії («ідеальної бюрократії» М.Вебера), яка спирається на ієрархічність і закритість системи управління, до нової інформаційної парадигми, заснованої на відкритих мережевих структурах та управлінні за результатами. Цей напрям реформ сприяє переходу від «жорсткого» мислення класичної бюрократії до «м'якого» мислення сучасних державних менеджерів.

Важливим завданням у сфері підвищення якості бюджетних послуг є налагодження активного співробітництва державних органів із населенням. Для того щоб виявити думку споживачів про якість отримуваних державних послуг, уряди країн проводять постійний моніторинг їх думок. Так, у Німеччині для формування у населення позитивної думки про якість одержуваних державних послуг передбачається використання спеціальних постанов, які захищають споживачів і передбачають особливі процедури розв'язання конфліктних ситуацій, а також проведення регулярних опитувань споживачів. Муніципалітети Великобританії проводять постійні опитування населення щодо якості надаваних послуг і ступеня їх відповідності податковому навантаженню, кожен із них розробляє певний «стратегічний порядок досягнення цілей», що складається із конкретних планів і програм.

Суттєвим завданням реалізації реформ у зарубіжних країнах є розробка системи регламентів роботи державних органів із громадянами. Наприклад, у Великобританії запроваджена система стандартів роботи з громадянами, яка передбачає визначення для державних службовців показників роботи з населенням. У Франції відповідно до закону про регулювання державної служби для кожної державної установи встановлені певні зобов'язання перед громадянами. Крім цього, уряд цієї країни запровадив процедуру спрощення отримання багатьох видів послуг, увів нові правила прийому платежів у населення.

Важливою складовою реформ у багатьох країнах сьогодні є створення спеціальних служб із надання державних послуг населенню. Наприклад, з метою допомоги при працевлаштуванні кожному громадянину виділяється індивідуальний кейс-менеджер (case-manager), який виконує за клієнта всі процедури, пов'язані з отриманням необхідних довідок від відповідних державних служб, а також дає необхідні клієнту рекомендації по всьому циклу надання послуги.

Слід виділити також такий напрям реформ європейських країн, як підвищення прозорості й оперативності надання послуг громадянам. З метою підвищення прозорості та якості системи послуг, що надаються, державні департаменти щорічно розробляють та подають на своїх офіційних сайтах звіти за індикаторами кодексу кращої практики (best value performance indicators). Для їх складання кожна структура має розробити план оцінки якості своїх послуг (best value performance plan). До прикладу, у Великобританії кожне міністерство на своєму офіційному сайті розміщує показники оцінки результативності реалізованих програм, у Фінляндії здійснюється оцінка результатів державних програм реформування.

Особливу увагу уряди країн Європейського Союзу відводять проблемі підвищення ефективності та якості діяльності державних органів влади, що надають послуги населенню. Наприклад, основна мета адміністративної реформи в Німеччині полягає у створенні «нової моделі адміністрації як служби гарантованого сервісу». Суть такого підходу полягає в тому, щоб передоручати надання вартісних послуг приватним фірмам, забезпечуючи з боку уряду тільки гарантію належного виконання наданих послуг. При цьому акцент робиться на зростанні громадянської активності населення та забезпеченні прав споживачів.

Виходячи з аналізу новітніх підходів до здійснення державно-управлінських реформ у зарубіжних країнах доцільно висловити висновок, що їх ключовою метою на сучасному етапі є перехід від адміністративного управління до складної єдності організаційно-адміністративного, інформаційно-аналітичного, соціально-сервісного і публічно-комунікативного управління, суттєва зміна технологій реалізації функцій держави, за якої стратегічні функції залишаються за державним апаратом, тоді як інші функції, пов'язані з обслуговуванням, які раніше здійснювалися

державою, покладаються на неурядові структури. Основними пріоритетами функціонування органів державної влади є задоволення потреб споживачів, надання їм якісних і своєчасних послуг, формування довіри громадян до уряду.

Враховуючи позитивний досвід реформ державного управління в зарубіжних країнах, євроінтеграційні прагнення нашої держави, перспективними напрямками вдосконалення державного управління в Україні мають бути: формування гнучкої, стабільної та ефективної системи державного управління; професіоналізація державної служби; впровадження принципів децентралізації системи державного управління, сервісного адміністрування, корпоративізму і некорпоративізму, менеджеризму, що сприятиме підвищенню продуктивності роботи державних установ, наближенню держави до громадян.

Список використаних джерел.

1. Андрій Попок «Сучасні підходи до здійснення реформування державного управління: досвід зарубіжних країн»: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-2-4.pdf>.

ШАГАН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОЕКТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

В Україні відбуваються якісні зміни у процесах публічного управління на всіх рівнях, які зумовлені інтенсивним впровадженням цифрових технологій, у тому числі технологій електронного урядування та електронної демократії [1, 2]. Швидке проведення цифрової трансформації органів публічної влади, проникнення її в усі сфери життєво важливих інтересів суспільства зумовило, крім безперечних переваг, і появу низки стратегічних проблем. Одна з них полягає у небезпеці несанкціонованого втручання в роботу інформаційно-телекомунікаційних систем (ІТС). Виникає об'єктивна необхідність забезпечення інформаційної безпеки (ІБ) функціонування органів публічної влади.

Практика показує, що забезпечення ІБ складається з розробки моделі представлення системи (процесів) ІБ, на основі якої вирішуються завдання створення, використання й оцінки ефективності комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) для проєктованих та існуючих ІТС. На рис. 1 наведена спрощена модель системи захисту інформації (СЗІ), а на рис. 2 – складові моделі СЗІ.

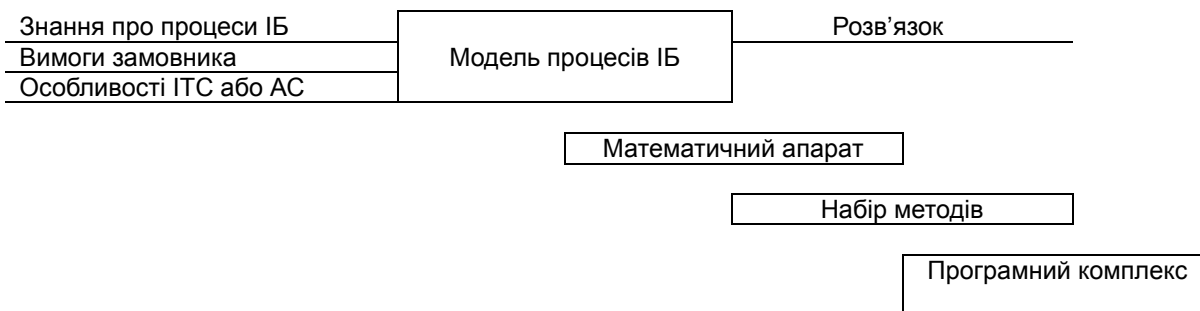

Рис. 1. Спрощена модель системи захисту інформації.

Зміст першої складової моделі СЗІ включає нормативно-правову базу, стандарти, структуру організації і завдання структурних підрозділів, що забезпечують ІБ, організаційно-технічні та режимні виміри і методи. Друга складова моделі СЗІ формується виходячи з конкретних особливостей об'єкту інформаційної діяльності (ОІД), тобто захист об'єктів ІТС або автоматизованої системи (АС), процесів, процедур і програм обробки даних, каналів зв'язку (комунікації), від побічних електромагнітних випромінювань тощо. При розробці КСЗІ ОІД треба ув'язувати етапи створення відповідних об'єктів (ІТС або АС) з етапами побудови СЗІ [3]. На рис. 3 наведена дель взаємодії між етапами створення ОІД та СЗІ.

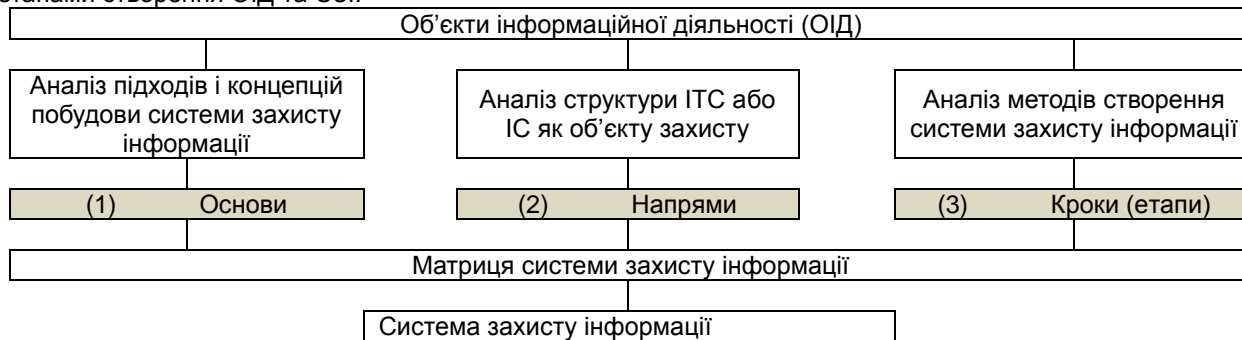

Рис. 2. Складові моделі системи захисту інформації.

Розробка проєкту створення КСЗІ відноситься до так званих ітеративних розробок з динамічним формуванням вимог та забезпеченням їх реалізації в результаті постійної взаємодії робочих груп з розподілом

ролей, до складу яких входять фахівці різного профілю. Для автоматизації проектування таких проектів використовуються гнучкі методології, зокрема Agile [4].

Рис. 3. Модель взаємодії між етапами створення ОІД та СЗІ.

Agile розглядається як інструмент розробки з унікальною організацією ітерацій, який визначає цінності та принципи команди (взаємодія та фахівці важливіше за процеси та інструменти, працездатний проект важливіший за вдосконалену документацію, готовність до змін важливіше ніж слідування за планом тощо). Технологія Agile відноситься до методів управління проектами, цеглиною якої є командний підхід, короткі ітерації та постійне покращення в процесі роботи за рахунок набору особливих ролей, правил, процесів та інструментів.

Для практичного використання можна також рекомендувати Scrum, як один з рамок методології Agile. На рис. 4 наведена порівняльна характеристика Agile та Scrum підходів [5].

	Agile	Scrum
Філософія	+	-
Методологія	-	+
Ритуали	-	+
Ролі	-	+
Артефакти	-	+
Прозорість	+	+
Короткі ітерації	+	+
Релізи	+	+
Облік змін	+	+
Постійне покращення	+	+

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. N 649-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17 січня 2018 р. N 67-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

3. НД ТЗІ 3.7-003-05. Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі. Департамент спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 08 листопада 2005 року № 125.. – 21 с.

4. Agile: практическое руководство. Project Management Institute, Inc., 2017. – 182 с.

5. Scrum или не-Scrum – какой подход выбрать ? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://worksection.com/blog/pm-solutions/>. – Назва з екрану.

ЯВТУШЕНКО СВІТЛАНА ПАВЛІВНА

*ЗВО ступеня «Магістр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
факультету економіки та менеджменту ПДАА,
заступник директора з НВР Полтавського НВК (ЗНЗ-ДНЗ) №16*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ ЯК ЗАСІБ ЗМЕНШЕННЯ БЮРОКРАТИЧНОГО ТИСКУ В ОРГАНАХ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

У сучасному освітньому просторі впровадження електронного документообігу є одним з пріоритетних напрямів інноваційно-розвиваючих технологій, що дозволяють ефективно управляти та контролювати роботу з документами, досягаючи швидкості виконання та економії часу.

У вересні 2017 року було ухвалено новий Закон України «Про освіту» [9], який визначає основні засади освітньої політики держави та структуру системи освіти. «Планом заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» передбачені заходи із зменшення бюрократичного навантаження на школу, відповідно до яких Нова українська школа звільнить вчителя і керівника закладу від паперової роботи, яка не пов'язана з виконанням безпосередніх освітніх функцій, а для формування статистики будуть застосовуватися сучасні електронні засоби [4].

В Україні є всі засади для впровадження системи електронного документообігу. Верховна Рада ухвалила для цього відповідні закони «Про електронні документи та електронний документообіг» [7], «Про електронний цифровий підпис» [8], «Про обов'язковий примірник документів», «Про Національну програму інформатизації», «Про телекомунікації», «Про Національну систему конфіденційного зв'язку», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [1] тощо.

На сьогоднішній день МОН України та Американська Рада з міжнародної освіти ACTR/ACCELS підписали Меморандум щодо впровадження в Міністерстві освіти і науки України модернізованої системи електронного документообігу. Згідно з документом, МОН матиме змогу отримати допомогу у вигляді послуг, необхідних для модернізації, адаптації та постачання відповідного апаратного й програмного забезпечення та потрібного обладнання. Впровадження електронного документообігу проходитиме за фінансової підтримки Агентства США в рамках проекту Міжнародного розвитку USAID. Технічним партнером впровадження виступить Майкрософт Україна. За основу буде взято систему електронного документообігу Адміністрації Президента України, яку безкоштовно передадуть і адаптують під потреби МОН.

Електронні технології створення, зберігання та передачі документів, без сумніву, мають переваги перед паперовим документообігом.

Основні критерії та переваги електронного документообігу визначають Кручиніна Т.Г. [2], Курташова І.В. [3, с. 231–237], Писаренко В.П. [6, с. 157-160], Лисенко Н.А., Пахчанян А., Романов Д. [5], та інші.

Для адміністратора-практика освітнього закладу виділимо найголовніші функції системи електронного документообігу, зберігши авторські позиції:

- висока швидкість пошуку документів (контекстного і атрибутивного), одержання і передачі інформації за великою кількістю адрес, обмін документами електронною поштою;
- реєстрація документа незалежно від його формату (графічний, текстовий тощо) і змісту;
- економія робочого часу, скорочення строків підготовки та погодження документів (як приклад, формування стандартних звітів, редагування шаблонів вихідних друкованих форм тощо); можливість доповнення користувачами списку атрибутів власними атрибутами;
- організована система адміністрування: один користувач має можливість ставити завдання перед іншим (наприклад: «ознайомитися», «погодити», «затвердити», «виконати» тощо);
- контроль виконання документів; існування вбудованого механізму інформаційного обміну між співробітниками організації;
- відстеження переміщень паперових оригіналів і копій документів, ведення реєстрів внутрішньої передачі документів;
- висока компактність архіву; систематизація із врахуванням ієрархічної структури; класифікація-схема;
- захист документів від несанкціонованого доступу, контроль доступу до операцій над документом залежить від прав користувача;
- економія паперу, оплати служб поштової доставки.

І про, можливо, найголовніше: власне, електронний документообіг в держустановах – це їх підзвітність суспільству. Електронна система реєструє процеси збору, обробки та зберігання інформації, документує підготовку та ухвалення рішень. При цьому суспільство отримує змогу контролювати їх виконання. Базуючись на принципах Нового закону України «Про освіту» [9, ст. 6, ст. 30] міністр освіти і науки Л. Гриневич зазначає, що інформація щодо кошторисів, ходу використання батьківських коштів, рівня забезпечення освітніх послуг, має бути розміщена на сайті кожного освітнього закладу та вчасно і систематично оновлюватися. Сучасні технології дозволяють спілкування в електронному форматі, практично з будь-якої точки Світу усіх учасників соціальних мереж.

Отже, на сьогоднішній день система електронного документообігу стає невід'ємним складником діяльності закладу освіти, що сприяє оптимізації й значному підвищенню ефективності внутрішніх та зовнішніх процесів у закладі. Інформаційні комп'ютерні технології вже зараз створюють передумови для підвищення якості управління та сприяють утворенню цілісної електронної системи документообігу. Можна говорити не лише про підвищення швидкості обміну інформацією, а й про зменшення кількості працівників, зайнятих роботою з документами. Тож паралельним вектором до вислову «кадри вирішують все», проходить «наступаючи на п'яти» альтернативний вислів «роботи можуть все».

Список використаних джерел.

1. Електронні документи, електронні архіви.-Архіви України. [Електронний ресурс] .- Режим доступу: www.archives.gov.ua/Electronic/Chirsky.php
2. Кручиніна Т.Г. Переваги та недоліки електронного документообігу [Електронний ресурс] .- Режим доступу: <https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/.../20102014>.
3. Курташова І. В. Електронний документообіг і його особливості / І.В. Курташова // Актуальні проблеми економіки. –2009. –№ 3. – С.231–237.
4. Нова українська школа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. Основні принципи та переваги впровадження електронного документообігу. [Електронний ресурс] .- Режим доступу: <https://sites.google.com/site/elektrdokumentoobig/osnovni-principi-ta-perevagi-vprovadzennia-elektronnogo-dokumentoobigu>
6. Писаренко В.П. Переваги електронного документообігу в управлінській діяльності.//Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Полтава. Листопад, 2011р., №4(49), частина II, Серія (Економічна наука).-с.157-160.
7. Про електронні документи і електронний документообіг [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2003.–№ 36. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>. – Заголовок з екрану.
8. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/852-15>. – Заголовок з екрану.
9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145 – VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/>

ЯРУЛІНА НАТАЛЯ ОЛЕКСІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ

Створення інформаційно-комунікаційного середовища органу публічної влади тісно пов'язане з впровадженням інформаційних технологій в усі сфери суспільного та державного життя.

У країнах Європейського Союзу органи публічної влади активно залучені до процесів інформатизації. У реалізацію цих цілей вкладаються великі фінансові ресурси. Директива 2014/61/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 15.05.2014 р. [1] передбачає заходи, спрямовані на зменшення витрат на розгортання високошвидкісних мереж електронного зв'язку що дасть змогу забезпечити до 2020 року доступ для всіх європейців до високошвидкісного Інтернету, зменшивши витрати на впровадження новітніх технологій за рахунок інтеграції та уніфікації національних програм.

В Україні «Концепція розвитку електронного урядування» [2], передбачає до 2020 року запровадження електронних послуг, у тому числі адміністративних, в усіх сферах суспільного життя, а також надання інтегрованих електронних послуг за життєвими та бізнес-ситуаціями; розвиток інструментів «відкритий бюджет», «громадський бюджет», онлайн обговорення проектів нормативно-правових актів та інших інструментів участі громадян у прийнятті управлінських рішень; реалізація принципу «single-sign-on» шляхом впровадження інтегрованої системи електронної ідентифікації та автентифікації і повторного використання в інформаційно-телекомунікаційних системах органів влади тощо.

Отже, зазначена Концепція є основним механізмом побудови інформаційно-комунікаційного середовища органів публічної влади як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні.

Якщо розглянути інформаційно-комунікаційне середовище органів публічної влади, то можна зазначити, що управління технологіями передачі інформації здійснюють керівники цих органів та їх спеціальні підрозділи - служби, відділи, центри (відділи інформаційного пошуку та інформаційних ресурсів, аналітично-експертний, центр інформаційної підтримки, науково-аналітичний центр, прес-центр, центр з європейської інтеграції.), які відповідають за реалізацію державної політики у сфері інформатизації, формування і використання електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства області, району, району у місті, міста, села, селища; взаємодію з органами публічної влади щодо використання наявних і створення нових інформаційних ресурсів та впорядкування доступу до них; запровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизованої обробки, систематизації та аналізу інформації, її обміну між органами публічної влади та самоорганізації населення, тощо.

Для того, щоб ефективно здійснювати управління технологіями передачі інформації керівникам та їх підрозділам необхідно чітко розуміти стратегію діяльності та розвитку органу публічної влади, основні цілі та завдання щодо реалізації інформаційної політики, а також важливість участі громадськості у прийнятті управлінських рішень. Дуже часто в управлінні технологіями передачі інформації в органі публічної влади виникає ряд проблем.

Перш за все, в Україні недосконалі нормативно-правові акти, що регулюють використання інформаційно-комунікаційних технологій в органах виконавчої влади та розвиток цих технологій. Законодавча база потребує значних змін та доповнень, оскільки закони, постанови, укази тощо не відповідають рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та одні можуть суперечити іншим.

Однією із основних проблем в Україні, яка виникає при використанні й управлінні інформаційно-комунікаційними технологіями у діяльності органів публічної влади є недостатній рівень фінансування. Разом із цією проблемою можна визначити іншу: не всі державні службовці володіють високим рівнем кваліфікованості для використання інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Так само, не всі органи публічної влади мають власні сайти, про що свідчать результати моніторингу інформаційних ресурсів органів публічної влади, проведені Державним комітетом телебачення і радіомовлення України у першому півріччі 2018 року [4] станом на сьогодні Державне бюро розслідувань, Державне агентство інфраструктурних проєктів України, Державна служба морського та річкового транспорту України та Державна служба якості освіти України не мають офіційних веб-сайтів. Крім того, у аналітичній довідці Держкомтелерадіо значиться: середнє значення показника інформаційної прозорості становить 82,51 %; 32 веб-сайти мають показники інформаційної прозорості більші за середній, 30 веб-сайтів мають показники інформаційної прозорості менші за середній; максимальне значення показника інформаційної прозорості мають веб-сайти Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства інформаційної політики України, Державної служби України з питань праці та Адміністрації Державної прикордонної служби України (100 %); найменше значення показника інформаційної прозорості має веб-сайт Національної служби здоров'я України (40,69 %).

Також науковці відзначають такі проблеми як відсутність можливості охопити й активізувати більшість населення, особливо на регіональному рівні, яка виникла внаслідок економічних та інформаційно-технічних обмежень: цифрової нерівності населення; обмеженого доступу до Інтернету; недостатньої автоматизації. І соціально-психологічних чинників: відчуження від влади і недовіра до неї; звичка до особистої взаємодії, що особливо важлива для громадян похилого віку, які становлять значну частку користувачів соціальних державних послуг.

Незважаючи на велику кількість нормативно-правових документів, досі не вирішеною проблемою управління технологіями передачі інформації є забезпечення інформаційної безпеки. Проблема полягає у невисокій зацікавленості органів публічної влади усіх рівнів інвестувати кошти у сферу захисту інформації. Як наслідок, відбувається несанкціонований доступ до інформації, її навмисне перекручування, руйнування, використання у неправомірних цілях, кібератаки тощо. Як показав приклад з вірусом «Petya», Україна через неувважність до проблеми захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних мережах зазнала великих матеріальних збитків через зупинку роботи стратегічно важливих підприємств та установ, проте, жодних кроків у цьому напрямку так і не зроблено. Окремою проблемою є використання в Україні електронного цифрового підпису.

Отже, проблемами управління в реалізації технологій передачі інформації в органах публічної влади в Україні є:

- недосконала нормативно-правова база щодо регулювання відносин у сфері інформаційної взаємодії,
- відсутність належного фінансування впровадження та розвитку інформаційних технологій в органах публічної влади;
- відсутність чіткого алгоритму дій щодо управління технологіями передачі інформації та контролю з боку відповідних органів щодо виконання вимог концепцій та програм розвитку е-урядування;
- низький кадровий потенціал у сфері управління технологіями передачі інформації;
- недостатній рівень відкритості та прозорості органів публічної влади перед споживачами своїх послуг;
- низький рівень забезпечення інформаційної безпеки органами публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Директива 2014/61/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 травня 2014 року про заходи, спрямовані на зменшення витрат на розгортання високошвидкісних мереж електронного зв'язку / Офіційний вісник Європейського Союзу L.155/1 23.5.2014. UA. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=104&language=uk>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. № 649-р // Офіційний вісник України від 06.12.2017 – 2017. - № 78. – С.109.

3. Муха Н. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в органах виконавчої влади / Н. Муха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2013/vykorystannya-informatsijno-komunikatsijnyh-tehnolohij-u-orhanah-vykonavchoji-vlady/>.

4. Аналітична довідка за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у першому півріччі 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=147350&cat_id=112507.

ПРОЕКТНО-ОРИЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

РИБАК АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

*заступник завідувача кафедри «Технічна КІБЕРНЕТИКА ім. професора Р.В. Меркта»
Одеського Національного морського університету, д.т.н., професор, академік*

АЗАРОВА ІРИНА БОРИСІВНА

*доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н.*

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Важливість формування в державі збалансованої регіональної політики та стратегій розвитку територій складно переоцінити. Адже, згідно наведеним у «Державні стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» даним, Україна зараз знаходиться під впливом складних світових тенденцій просторового розвитку, таких як урбанізація, депопуляція села, зміна системи розселення; загальна відкритість світу щодо руху робочої сили, що сприяє відтоку за межі країни як найбільш інтелектуальних, так і найменш кваліфікованих робочих кадрів; фінансово-економічна криза, обмеженість ресурсів (насамперед водних), зростання світової потреби у продовольстві та відповідна орієнтація на території, які є найбільшими виробниками продовольства.

В таких умовах недостатньо ефективна система державного управління регіональним розвитком України та надто непрозорі механізми фінансового забезпечення її регіонів призвели до суттєвих міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій, значної диференціації розвитку районів та міст, де на протязі тривалого часу спостерігається одночасне зниження як рівня економічної активності, так і зменшення чисельності населення. В більшості областей України посилюються процеси депопуляції населення, чисельність якого починаючи з 1991 року постійно скорочується. Саме тому прорахунки державної внутрішньої та зовнішньої політики, в тому числі - політики регіонального розвитку, були визнані офіційною причиною подій, що відбулися з початку 2014 року на території півострова Крим та у південно-східних регіонах України.

Обраний європейський вектор розвитку нашої країни однозначно визначає напрямок подальших реформ в Україні. З прийняттям у 90-х роках ХХ ст. хартії «Міста Європи на шляху до сталого розвитку» (Ольборзька хартія; Лейпцигська хартія сталого європейського міста; Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики) та інших документів, концепція сталого розвитку є офіційною методологічною основою розвитку європейських територій, що проголошує збалансований розвиток соціальної, економічної та екологічної сфер як необхідність виживання людства в цілому. З урахуванням положень цієї концепції на реалізацію регіональної політики в ЄС витрачається третина всього зведеного бюджету – 308 млрд. євро протягом 2007-2013 років.

На думку авторів цього дослідження, саме концепція сталого розвитку повинна стати найбільш доцільною методологічною основою подолання головних проблем розвитку територій нашої країни. Законодавчі основи цього процесу були закладені ще у 1992 році з прийняттям закону України «Про основи містобудування», в якому забезпечення сталого розвитку населених пунктів було проголошено як основне завдання для здійснення регулювання містобудівної діяльності державними, підприємницькими та громадськими структурами-суб'єктами містобудівної діяльності. З прийняттям «Концепції сталого розвитку населених пунктів», термін «сталий розвиток» територій нашої країни було визначено як: «...соціально, економічно й екологічно збалансований розвиток міських та сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного і майбутніх поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних і т.д.), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, а також поліпшення умов як проживання, відпочинку, так і оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття і культурної спадщини». Зважаючи на дати прийняття цих, та багатьох інших законодавчих актів у сфері сталого розвитку в нашій державі, постає логічне питання – чому ж в Україні, на відміну від Європи, цей сталий розвиток досі не спостерігається? Відповідь на це питання може бути отримана, якщо простежити шлях імплементації деяких останніх документів у сфері стійкого розвитку.

Зокрема, у вересні 2017 р. на саміті «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» Міністерством економічного розвитку та торгівлі України за координації Наталі Горшкової було представлено Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [1], де було зазначено 17 глобальних цілей, адаптованих з урахуванням специфіки національного розвитку, для досягнення Україною до 2030 року. Зокрема, одинадцята ціль цього документу містить цільові параметри розвитку населених пунктів України, одним з яких є коефіцієнт платоспроможності позичальника, РТІ (співвідношення щомісячних витрат позичальника та членів його

родини на обслуговування боргу за іпотечним кредитом та сукупного щомісячного доходу), встановлений на рівні 30% до 2030 р.

Однак, подальша доля встановлених у цьому документі цілей та шлях їх імплементації у конкретні програми розвитку регіонів України – поки що залишаються неясними. Простежити зв'язок цільових параметрів документу [1] із Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, указом Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», «Стратегією економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року», «Стратегією економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року», показниками розвитку згідно діючого до 2030 р. Генерального плану м. Одеси, чи будь-якими іншими офіційними документами не лише в одеському регіоні – майже неможливо. Дослідження офіційно затвердженої «Методики розробки, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів щодо їх реалізації» [2] залишає мало надії на можливість імплементації в ці документи означених цілей стійкого розвитку у майбутньому.

Нажаль, на даний час концепція сталого розвитку застосовується в нашій країні переважно декларативно у вигляді красивих лозунгів. Відсутність на рівні законодавства єдності термінології сталого розвитку, суперечливість законодавчих документів, регулюючих розвиток регіонів, слабко налагоджені механізми ціле-досягнення проголошених цілей – є головними проблемами успішної імплементації перспективної концепції сталого розвитку в Україні. Недосконалими досі залишаються конкретні механізми зв'язку між поставленими цілями та засобами їх досягнення. Такі методики проектного менеджменту, як SMART аналіз цілей та побудова логіко-структурної матриці, що дозволяють встановити вимірні цільові параметри та узгодити їх із конкретними заходами ціле-досягнення – при складанні основних регулюючих документів, нажаль, поки що не застосовуються. Також досі немає погодженої на державному рівні методики оцінки стабільності розвитку територій та міських систем, включаючи методики формування стратегій розвитку територій з урахуванням принципів сталого розвитку. Таким чином зрозуміло, що все це є перспективними напрямками розвитку як подальших досліджень в галузі сталого розвитку, так і вдосконалення методологічної основи регулювання розвитку регіонів в Україні.

Список використаних джерел.

1. Цілі сталого розвитку, Україна: Національна доповідь, 2017. – 2017. – 176 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReport_UA_Web_1.pdf (дата звернення: 28.09.2018)
2. Про затвердження Методики розробки, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів щодо їх реалізації: Указ Мінрегіонбуду України від 31.03.2016. – № 79. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16> (дата звернення: 28.09.2018)

АРМЕР ВІКТОРІЯ ЄВГЕНІВНА

*студентка кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РОЗВИТОК ПЛЯЖНИХ ЗОН В УКРАЇНІ

Актуальність. Україна має всі необхідні умови для розвитку рекреаційного комплексу. У нас багато рекреаційних ресурсів: бальнеологічних, кліматичних, ландшафтних, пляжних, пізнавальних [4].

Рекреаційні ресурси - це об'єкти та явища природного й антропогенного походження, що їх використовують для туризму, лікування, відпочинку, які впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, формування рекреаційних районів (центрів), їхню спеціалізацію та економічну ефективність [4].

Україна надзвичайно багата на природні курортні ресурси, які, на превеликий жаль, не розвиваються зовсім або розвиваються дуже повільно. Кліматичні ресурси районів нашої країни різноманітні, але загалом клімат сприятливий для розвитку рекреаційної діяльності [4].

Термін «рекреаційно-туристичний» є похідним від понять «туризм» і «відпочинок», оскільки включає в себе подорож з метою відпочинку в курортно-оздоровчій зоні. Згідно зі статтею 50 Земельного кодексу України [2] до рекреаційних земель відносяться ті, які використовуються для відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. У Законі України «Про благоустрій населених пунктів» [1] в 3 розділі в статті 13 сказано, що до об'єктів благоустрою населених пунктів належать території загального користування, де є чітке перерахування всіх можливих об'єктів. У тому числі до них відносяться пляжі, які за привабливістю для туристів є одним з цільних місць.

На сьогоднішній день значення рекреаційно-туристичної галузі, зокрема, пляжної індустрії, в нашій країні недооцінене, серйозна державна програма її розвитку практично відсутня. При комплексному і системному підході економічний ефект від її успішного функціонування може стати одним з основних бюджетонаповнюючих факторів як в масштабах держави, так і в районах Чорноморсько-Азовського узбережжя, Прикарпаття і Закарпаття. [3]

Стратегічна мета розвитку туризму і відпочинку в Україні полягає у створенні конкурентоспроможного продукту, який зможе максимально задовольнити потреби в подорожах і відпочинку населення нашої країни і іноземців. З огляду на зручне геополітичне становище України, це може стати чудовою нагодою її входження в когорту країн, орієнтованих на надання туристичних послуг [3]. Розвиток цієї галузі вітчизняної економіки має відбуватися у двох взаємопов'язаних напрямках - вдосконалення матеріальної бази рекреаційної інфраструктури та підвищення якості обслуговування.

Все це свідчить про актуальність глибокого вивчення нинішнього стану рекреаційно-туристичної галузі України та подальших перспектив її розвитку. Такі дослідження повинні стати органічною частиною розвитку потужного рекреаційно-туристичного потенціалу України, за умови, що вони будуть проводитися не одномоментно,

а регулярно, на систематичній основі, із залученням наукових методів дослідження і досвіду професійних кадрів-аналітиків.

Розвиток вітчизняної рекреаційно-туристичної сфери напряму пов'язаний з підвищенням якості туристичного продукту та доведенням її до рівня міжнародних вимог. Одеській курортний регіон, володіючи прекрасними природними ресурсами для відпочинку туристів, значно відстає від зарубіжних курортів в аспекті надання комплексного пакету послуг, серед яких надзвичайно затребуваними є пляжні послуги.

Список використаних джерел.

1. Про благоустрій населених пунктів [Текст]: Закон України [Чинний, поточна редакція від 10.06.2017] // Відомості Верховної Ради України, 2005. – № 49. – С. 517. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>.
2. Земельний кодекс України [Текст]: [Чинний, поточна редакція від 01.04.2018] // Відомості Верховної Ради України, 2002. – № 3-4. – С. 27. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page2>.
3. Дейнека, Л.А. Развитие рекреационных зон в Украине [Текст] / Дейнека Л.А., Желтикова С.В. – Режим доступа: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/55824/12-Deyneka.pdf?sequence=1>.
4. Петранівський, В. Л. Туристичне краєзнавство [Текст] / Петранівський, В.Л., Рутинський М.Й. – Навчальний посібник. – За редакцією проф. Заставного Ф.Д. – К.: Знання, 2006. – 575 с. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/petranivsky.htm

БАБОВА ІРИНА КОСТЯНТИНІВНА

*професор кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.мед.н., с.н.с.*

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД

У сучасному світі будь-які організації чи сфери суспільного життя для того, щоб вижити й ефективно функціонувати, повинні постійно змінюватися, адаптуючись до зовнішніх чинників і виходячи з внутрішніх потреб [1]. Сфера охорони здоров'я не є виключенням, навпаки, змінам підлягає як сфера охорони здоров'я, так і самі заклади охорони здоров'я як організації.

Процес впровадження змін може стикатися з багатьма труднощами. За даними IBM Global Making Change Work Study [2] найважливішими проблемами при реалізації змін є проблеми орієнтовані на людину: зміна менталітету, поведінки, відносин (58%), культура організації (49%), недооцінка комплексних змін (35%), недостатня підтримка з боку керівництва (32%), низька мотивація залучення співробітників (16%). Інші фактори, такі як нестача ресурсів (33%), брак розуміння як впроваджувати зміни (20%), недостатня прозорість завдяки браку інформації (18%), зміна процесів (15%), зміна ІТ системи (12%), технологічні бар'єри (8%) відіграють меншу роль. На думку фахівців проблеми, пов'язані з людськими факторами, є складнішими, ніж нестача ресурсів.

Процес впровадження змін в сфері охорони здоров'я не є виключенням. Зміни можуть здаватися загрозливими та дестабілізуючими, вплинути на роль, становище та статус особистостей, вимагати нових клінічних зобов'язань та способів виконання професійних обов'язків, часу на підготовку та розвиток, відмови від попередньої практики. Це потребує значних інвестицій у людей, системи, обладнання та об'єкти, і тому, ймовірно, буде потрібна фінансова підтримка. Багатьом лікарям важко зрозуміти потенційні переваги змін.

Тому саме ретельне планування процесу та управління змінами з застосуванням проектного підходу є запорукою запобігання труднощів та передумовою успіху в їх реалізації. Він дозволяє керувати процесом зміни на індивідуальному, організаційному та системному рівнях, будувати чіткий план змін, який передбачає можливі підводні камені.

Фахівці HILSP Institute (London), діяльність якого спрямована на розвиток сектору охорони здоров'я, розробили лаконічну структуру управління змінами для працівників сфери охорони здоров'я, яку назвали «П'ять чудес змін» [3]. Її основою є формування відповідей на п'ять основних питань на шляху до змін: Why (Чому), What (Що), Who (Хто), How (Як), What if (Якщо). Відповідь на перше питання – чому зміни – передбачає ретельний аналіз проблеми, поточного стану організації, усвідомлення, чому рішення цих проблем є настільки важливим і терміновим; друге питання – що стосується змін – означає наявність чіткого і переконливого бачення змін структур (процесів, тощо) з вигодами, які будуть реалізовані; третє – хто для змін – розуміти, хто може бути ключем до захисту і просуванню змін та як найкраще залучати цих людей до реалізації змін, а також хто може протистояти або блокувати їх; четверте – як змінювати – означає знання того, які дії необхідні в короткостроковій і середньостроковій перспективі для досягнення бажаних змін; п'яте – що робити, якщо – це значить приділити увагу потенційних проблем на ранньому етапі процесу планування, щоб звести до мінімуму ризик їх виникнення на пізніх етапах і запобігти провалу.

Саме планування та впровадження змін в сфері та закладах охорони здоров'я з застосуванням проектного підходу є запорукою їх плідного функціонування, економічної стабільності та конкурентоздатності на ринку медичних послуг.

Список використаних джерел.

1. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні : навч.-наук. вид. / авт. кол. : М. М. Білинська, Я. Ф. Радиш, І. В. Рожкова та ін. ; за заг. ред. проф. М. М. Білинської. – К.; Львів : НАДУ, 2012. – 240 с.

2. IBM Global Making Change Work Study, 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ftp://ftp.software.ibm.com/software/be/Making_Change_Work_eff.pdf

3. Change Management in Action. Planning and implementing change in healthcare: a practical guide for managers and clinicians. / N. Gittins, S. Standish. – London: HLSP Institute, 2010. – 28 p.

БАЛДУК ГЕОРГІЙ ПАВЛОВИЧ

аспірант Одеської державної академії будівництва і архітектури

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА ЯКІСТЬ ЖИТЛА В СУСПІЛЬСТВІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Однією з найважливіших цілей управлінської діяльності будь-якої сучасної держави є підвищення якості життя її громадян як розвиток соціальної сфери, що поряд із економічною та екологічною сферами - забезпечуватиме сталий розвиток країни. Головною проблемою не лише для нашої держави на сучасному етапі є те, що досі остаточно не відпрацьовані чіткі і науково обґрунтовані критерії об'єктивної оцінки показників для визначення та моніторингу рівня життя населення [1]. При цьому рівень розвитку соціальної інфраструктури регіонів та країни в цілому характеризують показники забезпеченості населення житлом і об'єктами соціальної сфери.

Дослідженню методів оцінки якості життя було приділено увагу у працях таких вітчизняних та світових науковців, як Дж. Муллінз, с. Сірджі, В. Горбатов, О. Грішнова, М. Кизим, О. Ковалевська, А. Колот, Е. Лібанова, Н. Лук'янченко, А. Рибак, Л. Шаульска та ін. Проте, в їх роботах так і не було визначено роль стану житлових умов при оцінці рівню життя в суспільстві, не надано конкретних інструментів підвищення рівню життя через вирішення житлових проблем населення.

Для оцінки житлових умов в нашій країні традиційно використовують показник забезпеченості загальною житловою площею, що показує площу житлового фонду країни у перерахунку на одного громадянина. Такий підхід надає найбільш повну уяву про кількісну характеристику житлових умов і дозволяє узгодити цей показник із заходами державних органів управління щодо поліпшення житлових умов населення. Показник забезпеченості загальною житловою площею переконливо ілюструє регіональні розходження в житлових умовах, у тому числі - в містах і сільській місцевості.

Нажаль, житлова проблема є дуже актуальною у нашій країні [2, с. 4]. За деякими даними, в Європі на одного мешканця припадає 45-50 м.кв. житлової площі [3]. В Україні цей показник складає 21,9 м.кв. Загалом, третина населення України проживає в незадовільних житлових умовах.

В м. Одесі житлова забезпеченість населення майже на 17% нижче за середньоукраїнські показники по міських поселеннях (18,2 м.кв. на одного жителя в Одесі). До того ж, житловий фонд Одеси має високий рівень зношеності. Закінчується експлуатаційний ресурс житлових будинків «хрущівок», побудованих у 60-ті роки минулого століття. За даними Управління житлово-комунального господарства міста 4,7 млн. м. кв. (25,6%) житлового фонду має показник зносу близько 60%. Саме гостра житлова проблема названа першим з основних факторів, які ускладнюють розвиток міста [4].

На тлі серйозної житлової проблеми в Одесі, показники забезпеченості населення по деяких видах установ обслуговування нижче соціально гарантованого рівня. Особливо це стосується дитячих дошкільних установ, спортивних споруджень та лікарень.

Складну ситуацію в місті також підсилюють невирішені досі транспортні проблеми, розміщення в межах міста деяких шкідливих виробництв, таких як потужний нафтогазовий комплекс, проблеми водопостачання та водовідведення, та інші інфраструктурні проблеми.

Проте, показник забезпеченості загальною житловою площею не відображає усіх необхідних аспектів якості житла, що вимагає негайного перегляду вітчизняних статистичних показників з визначення якості житла, а також відповідних способів моніторингу та звітності. Доцільним при цьому буде застосування інструментів цілепокладання та ціледосягнення проектного менеджменту.

Не зважаючи на прийняття на місцевому рівні цілої низки документів, таких як Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси [5], Генеральний план м. Одеси [4], Зонінг, у яких було закладено планові показники збільшення рівню забезпеченості житлом мешканців Одеси, вирішення інфраструктурних та екологічних проблем нашого міста, істотного позитивного впливу на соціальний розвиток міста, на думку автора дослідження, вони, нажаль, не оказали. Саме із цими невирішеними досі проблемами автор цього дослідження пов'язує ускладнення демографічної ситуації в Одесі останніми роками, включаючи істотне скорочення чисельності населення міста зі зменшенням частки молодих вікових груп.

З огляду на зазначене вище, стає очевидно, що існуючий механізм регулювання соціального розвитку потрібно суттєво змінити як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні. Напрямок вдосконалення цього механізму може слугувати позитивний досвід підвищення якості життя, наприклад, у Сінгапурі, який по темпам розвитку зараз займає провідні позиції в світі. В цій країні державі також вдалося подолати складну житлову проблему за кілька десятиліть.

Більшість населення Сінгапуру (80% громадян) зараз живе в квартирах, побудованих Радою житлового будівництва і розвитку (англ. - Housing and Development Board, HDB), з них 95% є власниками цих квартир за договором довгострокової оренди на строк до 99 років. Обмежуючи термін власності на квартири, держава уникає майбутніх проблем з відселенням людей з аварійного житла для його реновації у майбутньому. Решта квартир залишені для оренди та зарезервовані для тих, хто не в змозі купити собі житло, не зважаючи на фінансову підтримку держави. Щоб купити квартиру, кандидат повинен бути громадянином Сінгапуру або мати дозвіл на

проживання, повинен бути старше 21 років і мати сім'ю. При покупці квартири можна скористатися фінансовою допомогою Центрального страхового фонду.

Збудовані за цією програмою квартири розташовані в мікрорайонах, які є по суті самодостатніми містами-супутниками з власними школами, супермаркетами, поліклініками, торговими центрами, зі спортивними та розважальними об'єктами. Залежно від фінансових можливостей покупця, є великий вибір типів і планувань квартир.

Забезпечення високої якості житла, освіти та охорони здоров'я, низького рівню корупції та злочинності підвищило рівень життя в Сінгапурі до провідних розвинутих країн світу за дуже короткий час. І хоча рівень розвитку демократії в цій країні поки що відстає від соціального рівню життя, сінгапурський приклад є досить цікавим для розгляду проблем України.

Отже, згідно проведеному дослідженню, рівень життя в країні нерозривно пов'язаний із показниками якості житла, розгляд яких повинен бути значно розширений за межі забезпеченості загальною житловою площею у бік таких характеристик, як зношеність житлового фонду, його забезпеченість транспортною, освітньою, рекреаційною та інженерною інфраструктурою, екологічний стан середовища.

Українська державна і регіональна соціальна та житлова політика потребує перегляду традиційних інструментів її регулювання, що раз за разом доводять свою неефективність. Вивчення досвіду інших країн у сфері вирішення питань підвищення якості життя та житлових умов громадян є перспективним напрямком у пошуку більш ефективних та сучасних підходів до регіонального управління соціальною сферою.

Список використаних джерел.

1. Соціальні індикатори рівня життя населення: Стат. зб. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – 203 с.
2. Ушацький С.А. Організаційно-економічні основи формування та розвитку ринку доступного житла : монографія / С. А. Ушацький, А. В. Сердюк. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 176 с.
3. Ринок житла: чи буде обвал [Електронний ресурс]. Економічна правда. Офіц. Сайт. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/12/20/632350/>
4. Генеральний план м. Одеси [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/essential/50537>
5. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року (актуалізована) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/91050/>

VLADYSLAV BALUIEV

Students of ORIPA NAPA under the President of Ukraine

ROMAN BORSHCHEVSKIY

Students of ORIPA NAPA under the President of Ukraine

FUNCTIONS OF INFORMATION TECHNOLOGY IN ORGANIZATIONS

The biology of humankind has not changed a lot for centuries, however, it is obvious that humanity has been experiencing a tremendous growth in quality of life, our everyday routines and environment have been severely affected. However, not everyone had a will to take on new technology along the way, and, as history has shown, those who failed to master new technologies could not compete with stronger opponents and were defeated. In the XXI century, this truth stays the same for organizations, although individuals and peoples are not endangered anymore and will live a decent lives.

Technology plays an integral role in almost every organization, no matter it is a governmental body, a non-governmental organization or an enterprise, no matter the size of the organization. It has a profound effect on how things get done, how people within organizations communicate, and how organizations operate overall. It simplifies the way business is done, therefore many organizations use different types of technology to scale out their operations.

Nowadays, information technology is considered to be the most valuable kind of technology, that is why the authors want to focus on analyzing the functions of information technology and benefits of its use in organizations.

Everyone and everything is so used to information technology, that many types of modern activities cannot be carried out without it. Mainly, technology in organizations is used [1]:

— To search, extract, and collect information. The Internet is used as a universal means of searching for information, and its collecting and sharing. The Internet contains immense amount of data that have value to organizations. If an organization needs a large massive of information to be found, it is possible to avoid manual work and create a program that is called «a script», that allow to scan web pages on the Internet and search for desired information automatically. The largest search engines are Google and Bing, and scripts can be written on demand in various programming languages like Python, Ruby, PHP, .NET and other;

— To process and analyze information. After desired data have been obtained, they need to be processed. The modern activities require enormous amount of data to be processed in a quick way. A lot of special hardware (processing units, sound & video cards etc.), as well as much software (databases, special programs etc.) have been created to deal with efficient processing of information. Efficient data analysis allows to forecast market's behavior and may give a huge advantage against competitors;

— To visualize, edit, and format data. Often the data itself has any value to the organization until it is not compiled and visualized in a user-friendly way, that is why programs like word-processing applications, photo- and video-editing software and other are that much valued in organizations;

— To transmit and protect information & knowledge. Nowadays the existing hardware and software allows people to keep information secure and always available on demand. Information is becoming much more easy to share in a secure and easy way with emergence of Cloud services, that are sometimes are being called as «internet flash drives»;

— To boost communication within an organization. Many scientists claim that this function of information technology is the most valuable one among others. If people stop performing their everyday chores for a minute and think what information technology made possible for humanity, it is easy to get thrilled. For many centuries people not even dreamed of seeing and speaking to each other in a distance, now it is a daily routine with help of such software as Skype or TeamViewer. People may instantly communicate to everyone in the world with help of various messengers and email services.

Efficient and creative use of information technology will give any organization opportunities to cut their expenses while reducing waste, maintain and improve quality of produced goods and services, significantly simplify communication and provide other benefits. As history has shown, ignoring new technology will make an organization unable to compete with rivals, that is why managers need to act.

References.

1. Нгуен Т.Т Информационные технологии в менеджменте /Т. Нгуен // Международный студенческий научный вестник. – 2016. - №6. / [Электронный ресурс]: код доступа: <http://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=16754>
2. Zammuto, R. F., Griffith, T. L., Majchrzak, A., Dougherty, D. J., & Faraj, S. Information technology and the changing fabric of organization. Organization Science. – 2007 - / [Электронный ресурс]: код доступа <http://dx.doi.org/10.1287/orsc.1070.0307>

БОГДАНОВ СТАНИСЛАВ ГЕННАДІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ З РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТОМ

Специфіка антикризового управління полягає у визначенні таких правил і процедур управління, які б могли стабілізувати ситуацію та вивести систему поступово із кризового стану. Використання специфічних інструментів та засобів управління ускладнюються посиленням непередбачуваності наслідків управлінських рішень. Планування виходу із кризового стану доцільно починати із формулювання стратегії і вже після того займатись розробкою та реалізацією заходів тактичного характеру в рамках антикризових стратегій.

Існує чотири типи стратегій виведення організації із кризового стану: стратегія економії, повороту, бізнес-інжинірингу, стратегія виходу. Кожна із стратегій відповідає напрямам дій, які обирає організація для забезпечення виходу із кризи. Цей напрям залежить від глибини кризи, можливостей організації, дій конкурентів та багатьох інших чинників. Шляхи реалізації стратегії можуть бути різними. В будь-якому разі головним завданням є визначення реального для організації шляху виведення із кризового стану.

Однією з основних проблем, з якою зустрічаються в процесі прийняття рішень в антикризовому управлінні, виступає підвищення ступеня відповідальності менеджменту за рішення, які приймаються, за рахунок посилення ризику. Але підвищення ризику в системі антикризового управління – є однією із головних умов, яка дозволяє підсилити позиції організації на ринку. Тому важливим кроком має стати визначення межі ризику при прийнятті управлінських рішень. Кожне рішення в цьому разі повинно визначатись абсолютними показниками можливих втрат та їхнього припустимого значення.

Управління ризиком є частиною антикризового управління, яке характеризується спрямованістю на розробку та впровадження таких управлінських впливів, що дозволяють мінімізувати широкий спектр потенційно можливих кризо-утворюючих факторів.

Для ефективного управління в сучасних умовах соціально-економічними та виробничими процесами необхідно своєчасно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, на прояви негативних чинників. Для цього в будь-якій організації повинні використовуватися методи ризик-менеджменту, функціонувати системи економічної безпеки та антикризового управління.

Найчастіше ризик-менеджмент характеризують як сукупність заходів, спрямованих на виявлення ризику, його оцінювання та прийняття рішень щодо уникнення або зменшення рівня ризику.

Джеймс Лем зазначав, що рішення про застосування ризик-менеджменту однозначне: «Впродовж тривалого часу існує лише одна альтернатива ризик-менеджменту – кризове управління, а це куди більш обтяжливий, дорогий і трудомісткий вид менеджменту» [1]. Отже, через відсутність або неефективність ризик-менеджменту на підприємстві рано чи пізно виникає криза, що вже вимагає реалізації заходів щодо її подолання. Механізм антикризового управління повинен об'єднувати діагностику фінансового стану, постійне спостереження за зовнішнім і внутрішнім середовищем, оцінку бізнесу підприємства, маркетинг і бенчмаркінг, організаційно-виробничий, фінансовий менеджмент, а також менеджмент персоналу, антикризову інноваційну політику, внутрішній аудит та систему антикризового контролінгу.

Приймаючи, що ризики і загрози є формами небезпеки (ризик – це потенційна небезпека, а загроза – реальна), можемо простежити певну взаємозалежність між ризик-менеджментом, системою економічної безпеки підприємства та антикризовим управлінням:

- ризик-менеджмент застерігає від можливих негативних змін на підприємстві;

- система економічної безпеки бореться з реальними небезпеками;
- система антикризового управління координує їхні дії.

У разі неефективного ризик-менеджменту та системи економічної безпеки можуть виникати поодинокі кризові явища. Відсутність чи неефективність заходів антикризового управління, спрямованих на усунення цих явищ, зумовлює розвиток локальної кризи, яка надалі може перерости у системну кризу [2] та набути катастрофічного характеру, що загрожує повною втратою всього капіталу власниками підприємства, тобто рівень економічної безпеки підприємства наближається до критичного значення. У такому разі всі дії мають бути спрямовані на виведення підприємства з кризи, що забезпечить збереження його як самостійного суб'єкта господарювання та підвищення рівня його економічної безпеки.

Основну функцію у боротьбі з впливом негативних чинників на діяльність організації (як у стабільних умовах, так і в умовах кризи) має виконувати антикризовий менеджмент, а система економічної безпеки та ризик-менеджмент повинні їй підпорядковуватися.

Усі три підсистеми є важливими для організації, проте ризик-менеджмент та система економічної безпеки мають підпорядковуватися антикризовому управлінню. У разі стабільної діяльності організації ризик-менеджмент і система економічної безпеки виконують завдання та функції, які можна зарахувати до першої групи заходів антикризового управління, що передбачає профілактику дії негативних чинників, недопущення погіршення фінансового стану та виникнення кризових ситуацій. Коли ж організація перебуває у кризовому стані, система антикризового управління застосовує специфічні методи та інструменти другої групи, делегуючи окремі завдання та функції системі економічної безпеки та ризик-менеджменту з метою ефективного подолання кризових явищ.

Список використаних джерел.

1. Андрейчиков А. В. Анализ, синтез, планирование решений в экономике / А. В. Андрейчиков, О. Н. Андрейчикова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 368 с.
2. Грішнова О. А., Жорова Є. Р. Кадрове забезпечення ефективної системи антикризового корпоративного управління / О. А. Грішнова, Є. Р. Жорова // Проблеми економіки № 1. – 2014. – С. 193-198.

БОРОВИК ІННА СТАНІСЛАВІВНА

*старший викладач кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Мале підприємництво є невід'ємною частиною функціонування сучасної економіки. У країнах з високим рівнем економічного розвитку малі підприємства вносять істотний внесок в економіку. У Фінляндії 90% бізнеса представлено малими і середніми підприємствами. Їх сумарний річний оборот становить 52% від загального обороту всіх компаній, внесок у ВВП дорівнює 50%, на них зайнято 50% працюючих, і щорічно з їх допомогою створюється до 60% нових робочих місць [2, с. 56].

Малий і середній бізнес (МСП) в Україні забезпечує 79,1% робочих місць і створює 59% доданої вартості, що перевищує аналогічні показники Польщі та Німеччини. Ці цифри вказують на те, що розвиток підприємництва вкрай важливе для соціально-економічного зростання країни. Якщо у великих та середніх містах підприємництво потроху розвивається, то на сільських територіях – навпаки [1].

Основними пріоритетами політики сільського розвитку має бути інтегрованої розвиток сільських територій, забезпечення привабливих умов проживання для сільських жителів, скорочення сільської бідності та підвищення конкурентоспроможності сільської економіки .

Зниження темпів розвитку економіки призвели до скорочення обсягів виробництва та зростання рівня безробіття на селі. Такі негативні економічні наслідки, безперечно, не могли не вплинути на рівень соціального розвитку сільських територій та стану його інфраструктури.

Кожна сільська територія у своєму розвитку повинна функціонувати з врахуванням наявних та потенційних ресурсів. Кожна сільська територія у своєму розвитку повинна функціонувати з врахуванням наявних та потенційних ресурсів. Особливу роль повинні відігравати сільські громади, які є внутрішніми генераторами місцевого розвитку. Невідкладною проблемою залишається збереження людності сіл, шляхом розширення сфери зайнятості, забезпечення нормальної життєдіяльності сільської поселенської мережі та умов відтворення сільського населення. Тобто взаємодія людських, економічних, соціальних, екологічних ресурсів, при дієвому інституційному забезпеченню повинна стати ключовою у розвитку сільських територій [2, с. 78].

Програма розвитку сільських територій повинна базуватися з використанням комплексного підходу на засадах стійкого розвитку та ощадливого ставлення до місцевих умов, зокрема традицій, біологічного розмаїття, звичок та унікальних природних умов.

Безперечно, що підприємницькі структури справляють значний вплив на розвиток села. Тут можна виділити два наступні напрями впливу:

- по-перше, бізнес приносить додаткові доходи для самих людей. Як наслідок, підвищується рівень життя сільського населення та зростання його добробуту;
- по-друге, підприємництво безпосередньо є джерелом формування бюджетів місцевих сільських рад. Зменшення кількості сільськогосподарських підприємств призвело і до скорочення чисельності їх працівників. Це, у свою чергу, призвело до ситуації, за якої звільнені працівники змушені були займатися пошуком нових видів зайнятості. Найбільш успішні та активні, що мали доступ до необхідних ресурсів, розпочали ведення власної підприємницької діяльності [1].

На даному етапі для розвитку сільських територій, а саме підвищення соціально-економічної ситуації, необхідні капітальні інвестиції. Але, щоб залучити інвесторів нашої державі в першу чергу необхідно розробити відповідне законодавство, яке буде пристосоване до українських реалій. Ми можемо тільки вивчати зарубіжний досвід, брати відповідні позитивні сторони їх законодавства, але в кінцевому варіанті ці закони повинні ґрунтуватися на захист прав селян (власників паїв), фермерських господарств (колгоспів, холдингів), інвесторів (вітчизняних або зарубіжних), і захищати інтереси самої держави [1].

Одним із варіантів успішного розвитку підприємництва на сільських територіях – є застосування методів проектного менеджменту, написання проектів та проектних заявок і отримання грантів від різноманітних міжнародних організацій, діяльність яких направлена на підтримку та розвиток малого бізнесу, зокрема на сільських територіях.

В умовах інноваційної спрямованості розвитку ринкової економіки проектно управління стає все більш актуальним, оскільки для реалізації певних цілей і завдань необхідні специфічні технології управління. Проектний підхід є однією з таких технологій. Важливою особливістю проектного управління є досягнення цілей в умовах обмеженості ресурсів. Воно є вагомим складовою конкурентної переваги. Сьогодні ця практика успішно застосовується як в економічно розвинених країнах, так і країнах, що розвиваються. Область застосування проектного підходу досить велика, практично у всіх сферах економічної та соціальної діяльності [3, с. 146].

Сучасні тенденції в управлінні проектами характеризуються активною співпрацею державних структур і бізнесу в області проектного управління. А також відзначається впровадження методології проектного підходу в органи державного управління.

В якості позитивних сторін даного підходу можна відзначити, що проектний підхід сприяє не тільки скорочення часу на реалізацію проекту, за рахунок оперативності вирішення виникаючих проблем, а й значно економить обмежені ресурси. Крім того, проектний підхід позитивно зарекомендував себе при виконанні важливих і складних проектів. Разом з тим, ефективність проектного управління залежить від компетентності виконавців, так як вимагає певних знань в області економіки, соціології, техніки та інших дисциплін, є певні проблеми у взаємодії структурних підрозділів та виконавців.

Отже, на сучасному етапі виявляється недостатність використання одного з підходів в управлінні розвитком сільськими територіями для вирішення нових завдань, поставлених концепцією сталого розвитку сільських територій. У зв'язку з цим необхідно використання позитивних сторін програмно-цільового, системного, проектного і власне стратегічного підходів, які доповнюють один одного і формують нове розуміння про управління сільськими територіями у довгостроковій перспективі [3, с. 214].

Список використаних джерел.

1. Антонов А.В. Удосконалення системи управління сільськими територіями/ А.В. Антонов// Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=531>. – Назва з екрану
2. Липчук В.В. Розвиток малого підприємництва в сільському господарстві: монографія / В.В. Липчук, с. В. Коробка. – Львів: Сполом, 2011. – 227.
3. Тарасюк Г.М. Управління проектами [Текст]: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Г. М. Тарасюк. – К. : Каравела, 2006. – 320 с.

БОРЦЕВСЬКИЙ РОМАН АНДРІЙОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИРОЩУВАННЯ РАВЛИКІВ HELIX ASPERSA MULLER

Актуальність теми обумовлена збільшенням попиту на молюска у Європейських країнах, та більш жорсткі умови що до створення ферм по вирощуванню молюска у країнах де попит на равлика є найбільший (Франція).

Щороку європейці з'їдають кількості тонн равликів, при цьому попит на них залишається стабільно високим і навіть не задоволеним. Така ситуація призводить все більше фермерів до думки про організацію равликових ферм. Більшість з уже існуючих ферм, які займаються промисловим розведенням равликів, експортують більшу частину своєї продукції на європейський ринок за ціною, привабливою для наших виробників. Так, експорт цього виду молюсків за останні чотири роки зріс у 108 раз, що говорить про досить високу успішність даного виду бізнесу [3].

Helix Aspersa Muller ще з давніх часів славилася своїми смаковими якостями і поживну цінністю. Наприклад, в м'ясі равлики міститься більше білка, ніж у курячому яйці, при цьому відсутня холестерин. Крім цього, равлики не викликають алергічних реакцій, що дає можливість вживати їх в їжу навіть людям схильним до алергії. Равлики багаті різними амінокислотами і біологічно активними речовинами, що робить цих молюсків привабливими для використання в косметології і фармацевтиці [2].

Світовий ринок рибної продукції та морепродуктів(молюсків) з кожним роком нарощує свої обороти, як в грошовому, так і в натуральному вираженні. Це зростання прогнозується на рівні 5% щорічно протягом 10 років. Так, за останні п'ять років ринок рибної продукції і морепродуктів в грошовому вираженні зріс на 7% [1].

На ринку морепродуктів досить популярним продуктом є виноградні равлики. Обсяг споживання цього виду становить вище 80% від сумарного споживання даної продукції. особливо високий попит на них спостерігається в країнах західної Європи і Азії. Сьогодні щорічне виробництво равликів становить приблизно 450 тис. тонн, а їх споживання оцінюється приблизно в 12 мільярдів доларів, причому попит на даний делікатес перевищує пропозиція на 40%. При цьому, очікується, що потреба в равликів на світовому ринку не буде задоволена ще

найближчі 10 років через постійно зростаючого попиту. Слід зазначити, що тільки 15% з равликів проводиться на спеціалізованих фермах, решта об'єму - збирається в природних умовах [1].

Що стосується географічної структури світового виробництва равликів по регіонах, то основним експортером даної продукції є Європа, чий сумарний експорт перевищує половину всього світового експорту цього виду морепродуктів. Франція, Італія, Іспанія імпортують великі партії равликів, так як вони є традиційною складовою багатьох страв їх національної кухні. Так, у Франції імпортує 80% споживання цих молюсків, в Італії - 65%, в Іспанії - 55%. Популяризація південноєвропейської кухні в інших регіонах світу призводить до розширення географії експорту виноградних равликів [1]. Отже, вирощування равлика на мою думку є перспективним бізнесом який набуває стрімкі темпи на території України.

Список використаних джерел.

1. Інформаційний дайджест «Аналітика та фінанси» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/pressroom/v-pogone-za-sprosom-podgotovlen-biznes-plan-ulitochnoj-fermy>

2. Чим корисні равлики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pan-ta-pani.com/11950-chim-korisni-ravliki.html>

3. Business Views. Casual business insights [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://businessviews.com.ua/ru/business/id/eksport-ulitok-za-tri-goda-vyros-v-108-raz-i-esche-9-neozhidannyh-faktov-o-zhivotnovodstve-1639/>

ВАСЮТИНСЬКА ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЇВНА

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.*

КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ

Проблема недостатності фінансових ресурсів, необхідних для реалізації завдань державної політики є досить актуальною проблемою сьогодення. Її вирішення потребує запровадження новітніх підходів щодо залучення додаткових капіталів для реалізації соціальних, культурних, інноваційних проектів. Тому є сенс дослідити сучасні технології проектного фінансування на засадах краудфандингу.

Краудфандинг – це інструмент залучення фінансових ресурсів шляхом колективного фінансування суспільних і комерційних проектів з метою вирішення певних завдань. У перекладі з англійської цей термін походить від слів crowd – «натовп» і funding – «фінансування». Вважається, «краудфандинг» виник одночасно з «краудсорсингом». Проте практика народного фінансування має досить давні витоки. Наприклад, будівництво статуї свободи у Нью-Йорку за кошти громадян.

Як результат розвитку ринку краудфандингу вже у 2008-2009 роках створюються такі краудфандингові кампанії, як Kickstarter і IndieGoGo. Нині кількість подібних компаній зростає достатньо значними темпами. Найактивнішими країнами щодо впровадження фінансування на засадах краудфандингу можна вважати США, Німеччину, Австрію, Великобританію тощо [5].

Зарубіжний досвід свідчить, що сфери, які охоплюються краудфандингом можуть бути різноманітними. Зокрема, це і культура, і підприємництво, і спорт, і соціальна сфера. За даними Світового банку лише третина проектів, що фінансується за допомогою краудфандинга носить некомерційний характер [4].

Краудфандинг дозволяє залучати додаткові ресурси без створення венчурних фондів та кредитування, що спрощує процес проектного фінансування. Краудфандингові компанії здійснюють збір коштів на засадах, які визначаються вигіднішими умовами для учасників, ніж ті, що пропонуються фінансово-кредитними установами або фондами. Фактично люди своїм власним коштом голосують за проект, а відтак зацікавлені у в отриманні очікуваних результатів. Тому можна вважати, що краудфандинг створює умови для розвитку громадянського контролю як форми реалізації демократії. І надає можливість населенню брати участь у державному управлінні, вирішенні державних і суспільних справ, а також активно впливати на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування [2].

В останні часи набуває суттєвого розвитку така форма краудфандингу, як акціонерний краудфандинг (краудінвестинг). Це менш популярна форма фінансування краудфандингових проектів, але досить перспективна. Особливість такої форми виявляється у наданні винагороди інвесторам. Краудфандингові платформи надають всю необхідну інфраструктуру для розміщення проектів, а соціальні мережі дозволяють привернути увагу потенційних інвесторів. Це спрощує процедуру залучення необхідних фінансових ресурсів і робить процес інвестування доступним для великої кількості учасників.

З огляду на результати дослідження, що здійснювалися EarlyIQ, Crowdfund Professional Association і Crowdfund Capital Advisors в США, близько 58% громадян з річним доходом понад 25 000 дол., готові підтримувати два-три стартапу щорічно, вкладаючи близько 2000 доларів у кожний проект. Серед американців, що заробляють на рік понад 75 000 доларів, частка потенційних краудінвесторів складає 68% [4].

Принциповим обмеженням краудінвестинга є необхідність створення відповідної законодавчої бази, яка має забезпечувати правове регулювання процесу залучення капіталу та встановлювати відповідні правила щодо відповідальності сторін. Краудінвестинг набув свого поширення у США та Великобританії. Реалізується така форма інвестування проектів шляхом застосування як пайових, так і боргових інструментів. Якщо обирається боргова модель, то краудфандингова платформа виконує функції брокера, ініціатори проекту – позичальника, а спонсори – кредитора. Соціальне кредитування є різновидом описаної вище моделі. Особливість його полягає у

встановленні номінальних відсотків за кредитом. Така модель ефективно застосовується для фінансування соціального підприємництва.

Суть акціонерного краудфандингу полягає у тому, що спонсор (інвестор) отримує частину власності у компанії, а відтак реалізується і право голосу, і право на дивіденди.

До переваг краудінвестингу можна віднести такі: а) мікро-інвестування краудфандингових проектів, що дозволяє розділити ризики між великою кількістю інвесторів; б) диверсифікація, яка визначається можливістю вкладати кошти одночасно у проекти, які реалізуються у різних галузях, і тим самим знизити ризики за інвестиціями.

Визначаючи переваги краудінвестингу для стартапів, необхідно звернути увагу на відсутність умов щодо посилення впливу окремих інвесторів на процеси управління бізнесом шляхом збільшення частки прав власності, оскільки важелі управління залишаються у засновника стартапу. Крім того, залучення до проекту великої кількості мікро-інвесторів і посилення їхньої особистої зацікавленості сприяє просуванню проектного продукту через такий дієвий канал, як «сарафанне радіо».

В Україні краудфандинг також набуває свого розвитку. Так, у 2012 році з'явилася перша вітчизняна краудфандингова платформа Big Idea або «Спільнокошт». За перші два роки «Спільнокошт» допоміг зібрати своїм користувачам 3,8 млн грн. [3].

Цікавим українським досвідом краудфантингового фінансування можна назвати освітній соціально-культурний проект «VIDLIKproject», який успішно пройшов етап збору коштів на краудфандинговій платформі «Спільнокошт». Він спрямований на розвиток культури в маленьких містах і селах України. Команда проекту складається з досвідчених професіоналів, які займаються організацією 10-денних експедицій в різні населені пункти з метою залучення молоді до творчої та соціальної діяльності. У загальній сумі було зібрано понад 43 тис. грн (121% від запланованої суми збору) [1, с. 37]. Інша українська краудфандингова компанія «NaStarte» має більш комерційне спрямування, ніж «Спільнокошт». Майже 90% усіх розміщених на її базі проектів – комерційні [3].

Як інструмент альтернативного фінансування краудфандинг є дієвим важелем фінансового забезпечення стартапів та інноваційних проектів. Застосування різних форм краудфандингу в Україні надасть можливість диверсифікувати інвестиційну діяльність, збільшити кількість інвесторів та знизити інвестиційні ризики. Впровадження краудфандингових платформ дозволить місцевим громадам здійснювати фінансування соціально-культурної сфери без залучення бюджетних коштів або додаткових ресурсів традиційних фінансових посередників.

Список використаних джерел.

1. Васильєв О.В. Краудфандинг – сучасний інструмент фінансування розвитку інтелектуального капіталу / О.В. Васильєв, С. С. Матющенко // Інвестиції практика та досвід. – №18. – 2016. – С. 36-40.
2. Іжа М. Громадський контроль в системі публічного управління як ефективний інструмент експертизи державно-управлінських рішень / М. Іжа, О. Радченко – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/02.pdf>
3. Офіційний сайт інвестиційного порталу InVenture. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://investure.com.ua/news/ukraine/kraudfanding_v_ukraine_\)_s_miru_po_dollaru/](https://investure.com.ua/news/ukraine/kraudfanding_v_ukraine_)_s_miru_po_dollaru/)
4. Crowdfund IQ Benchmark Study – Equity Crowdfunding Investor Research Report. – Available at: <http://www.slideshare.net/earlyiq/crowdfundiq-benchmark-study>.
5. The Official Site Crowdsourcingweek – Available at: <http://crowdsourcingweek.com/blog/top-15-crowdfunding-platforms-in-europe>.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.т.н., доцент*

СУЧАСНІ ТRENДИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ В ПРОЕКТНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Інтернет-маркетинг є специфічною формою маркетингу в умовах інформатизації суспільства. Інтернет-маркетинг є видом маркетингової діяльності, який дозволяє максимально індивідуалізовано взаємодіяти з цільовими сегментами ринку у віртуальному та реальному середовищах. Цифрові методи обробки та використання інформації стають основним джерелом підвищення ефективності маркетингової діяльності [4].

Зростаюче значення інтернет-маркетингу пояснюється розвитком електронних ринків, збільшенням числа споживачів нового покоління, поглибленням інтересу вчених з різних наукових областей. Незважаючи на постійно зростаючу кількість наукової літератури про маркетинг в Інтернеті, ця область досліджень все ще перебуває на початковій стадії [2].

Основними перевагами інтернет-маркетингу є:

- широкий інформаційний канал, можливість масового звернення до широкої аудиторії;
- таргетинг - можливість цільового звернення до певної частини аудиторії;
- можливості точного і швидкого аналізу реакції аудиторії;
- реактивність - можливість оперативної підстроювання комунікації (оперативне реагування);
- вимірність ефективності витрачених на інтернет-маркетинг коштів за рахунок пост-аналізу;
- інтерактивність - можливість залучення в спілкування цільову аудиторію;
- створення, оновлення і постійне поповнення бази даних покупців

Однією з головних відмінностей інтернет-маркетингу від класичного є вимірність його результатів, яка ґрунтується на зборі і зберіганні статистичних показників дій користувача. Для збору і аналізу зібраної інтернет-статистики використовуються спеціальні програми або інтернет-сервіси. До найбільш популярних сервісів збору і аналізу статистики про відвідуваність сайтів відносяться Google Analytics, Yandex Metrix і Liveinternet [4].

Найбільш актуальні тренди в інтернет-маркетингу в 2018 році :

1. Переорієнтація на мобільні пристрої. Користувачі мережі все більше віддають перевагу смартфонам. Причому зростає не тільки споживання інформації з мобільних пристроїв, але і кількість мобільних платежів.

2. Підвищення значущості відеоконтенту. Один з найбільш важливих трендів інтернет-маркетингу в 2018 році - це підвищення значимості відеоконтенту. Частка відео в загальному трафіку продовжує швидко рости - за останні п'ять років його обсяг збільшився більш ніж в 10 разів.

3. Впровадження нативної реклами. Оскільки традиційна реклама втрачає ефективність, маркетологи шукають нові способи і формати. Одне з рішень - це нативна реклама, яка органічно вбудовується в контент. Цей підхід тим більш актуальне в зв'язку з тим, що до теперішнього часу величезну популярність набрали блокувальники реклами, які значно знижують можливості маркетологів

4. Співпраця з лідерами думок набирає більше популярності. Як показують дослідження, до 80% покупців перед прийняттям рішення використовують соціальні мережі для попереднього дослідження і звертаються до авторитетних лідерів думок

5. Робота з великими даними (Big data) і персоналізація контенту. Big data дозволяє рекламодавцям отримати від інсайдів інформацію про потенційних клієнтів і покупців. Ця інформація включає в себе вподобання людей, більш точну інформацію про ринки, сегментацію і т.ін. Вміле використання цих даних дозволяє підвищити конверсії та оптимізувати витрати на рекламу.

6. Використання чатботів. Передбачається, що і надалі отримають поширення чатботи, керовані штучним інтелектом. Популярність чатбот пояснюється двома факторами. По-перше, це ефективне рішення, яке недорого обходиться (практично безкоштовно), і в той же час чатботи підвищують конверсії і покращують лояльність потенційних клієнтів.

Розвиток сучасного бізнесу в перспективі неможливий без залучення інструментів Інтернет-маркетингу. Завдання підприємств – обрати той оптимальний та максимально ефективний комплекс інструментів, який буде не тільки відповідати прогресивним вимогам споживачів, але й дозволить підприємству досягати поставлених комерційних/некомерційних вигід та цілей з мінімально витраченими на це ресурсами [1]. Інтернет-маркетинг постійно і динамічно розвивається, тому слід очікувати змін, інновацій і нових можливостей для бізнесу. Інтернет як маркетинговий інструмент, об'єднавшись з іншими комунікаційними середовищами, стане платформою для створення якісно нових можливостей для розвитку бізнесу.

Сучасний розвиток інтернет-маркетингу вимагає також осмислення і наукового обґрунтування процесів, що відбуваються в сфері інтернет-маркетингу, що дасть змогу сформувати ефективну систему управління підприємствами, а також вивести українські компанії у світовий бізнес-простір, створюючи їм адекватні умови для результативної ринкової конкуренції [3].

Список використаних джерел.

1. Актуальний інтернет-маркетинг/ А. Воронюк. А. Полищук – К. : «Агентство «ІРІО», 2018. – 160 с.
2. Сабайтіте Д., Давідавічене В. Аналіз інтернет-маркетингових наукових напрямів / Сабайтіте Д., Давідавічене В. // Маркетинг і цифрові технології. – 2018. – Том 2, № 1 – С. 7–20.
3. Кузнєцова Н.. Інтернет-маркетинг в Україні: проблеми та перспективи / Кузнєцова Н.// Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2016. – № 137. – С.63–65
4. Цифровий маркетинг – модель маркетингу ХХІ сторіччя: [монографія] / авт.кол: М. А. Окландер, Т. О. Окландер, О.І. Яшкіна [та ін.]. / за ред. д.е.н, проф. М. А. Окландера. – Одеса: Астропринт, 2017. – 292 с.

ВОЛЬСЬКА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

професор кафедри публічного управління та адміністрування Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет», д.держ. упр., доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

У сучасному публічному управлінні набуває актуальність практика застосування соціального проектування для вирішення проблем розвитку держави та її регіонів.

Соціальне проектування згідно сучасним дослідженням це напрям якій має два трактування. Згідно з першим соціальне проектування – це виключно соціологічна категорія, яка має суб'єктно-практиологічний характер. За визначенням М. Бірюкової проектування з урахуванням праксиса – це можливості, які відображають поєднання суб'єктивності і різноматіття цілей, в яких проявляється потенціал, ініціатива, активність, творчість і воля суб'єкта проектування і диктат середовища, умов і часу втілення проекту [1, с. 63].

Друга трактовка розглядає соціальне проектування через призму державного управління. Саме воно надає йому кінцевий суспільний результат, якій полягає у забезпеченні спроможності органів влади до вирішення складних суспільних завдань.

Згідно останніх досліджень, у державному управлінні, соціальне проектування – це науково-обґрунтована діяльність, яка спрямована на вирішення проблем розвитку суспільства на основі процедури прийняття проектних рішень, пов'язаних із визначенням напрямів розвитку соціальних об'єктів з урахуванням потреб зацікавлених сторін [2, с. 10-11].

Соціальне проектування це підготовка та реалізація державно-управлінських рішень, підготовка та впровадження державних реформ, створення соціальних та державних програм, стратегій, концепцій, нормативно-правових актів, які спрямовані на підвищення показників рівня життя в країні [3, с. 453].

Один з напрямів соціального проектування це розробка та реалізація соціальних проектів, під якими розуміється комплекс дій (заходів), відповідно до яких буде здійснюватися діяльність по вирішенню соціально - значущої проблеми з повним її обґрунтуванням і оцінкою результатів в певний відрізок часу. Комплекс дій розробляється у відповідності до існуючих принципів (соціальної справедливості і соціально-економічної ефективності) та функцій державних органів влади.

У нових ринкових умовах саме форми й методи координаційного соціального проектування здатні вирішувати ті організаційно-управлінські завдання, що адекватні рівню їхньої складності. До такого класу завдань належить, на наш погляд, розробка та реалізація соціальних проектів.

Реалізація цього завдання можлива через наступні дії.

1. Створювати умови для безперервного вдосконалювання форм і методів організації регулювання, відповідно до рівня складності розв'язуваних завдань, вимог середовища, використовуючи активні засоби усунення динамічних протиріч у системі впливу держави на процес залучення коштів у соціальні проекти.

2. Забезпечувати чітке розмежування цілей, функцій, прав і відповідальності кожної ланки, підсистеми соціального проектування. Що дозволить створити умови для залучення додаткових коштів.

Безумовно, побудова якісної системи залучення коштів на реалізацію соціальних проектів вимагає визначитись з оцінкою ефективності соціальних проектів.

Існують чотири основні показники ефективності, які характеризують рівень реалізації соціального проекту: соціальний ефект – ефект, що визначається через рівень задоволеності населення якістю життя; соціальна ефективність – показники рівня та якості життя на окремій території; соціально-економічна ефективність – грошовий показник, це доход, який отримує інвестор після реалізації соціального проекту; економічна ефективність – результативний показник, який розраховується методом поділу прибутку на витрати.

Крім того можна надати більш повне визначення зазначених категорій стосовно процесу залучення коштів у соціальні проекти. Тут необхідно визначити соціальний ефект за допомогою економічних та соціологічних показників. До цих показників, належать показники якості та рівня життя населення регіону чи країни в цілому: рівень зайнятості, рівень забезпечення житлом, рівень освіти та рівень охорони здоров'я.

При формуванні рівня розвитку соціальної сфери можливо застосування показників соціальної ефективності. Ці показники характеризують кількість вирішених соціальних задач, які здійснилось завдяки реалізації соціального проекту. Наприклад, пропонування додаткових соціальних послуг, зміна індексу споживчих цін, зміна рівня забезпеченості житлом мешканців відповідної території, зниження рівня безробіття у регіоні, зміна демографічних показників відповідного регіону та ін.

Під час оцінки рівня фінансування може застосовуватись соціально-економічна ефективність. Показниками цього виду ефективності може бути кількість населення, що отримали соціальну послугу, зменшення кількості бідного населення, зниження операційних витрат підприємств, які відносяться до соціальної сфери, зниження кількості населення, які отримують соціальну допомогу по безробіттю.

Остання ефективність - економічна. Вона визнається на основі мінімізації витрат на розробку та реалізацію соціального проекту. Її показниками можуть бути: чистий приведений дохід, норма рентабельності соціального проекту, термін окупності соціального проекту тощо.

Ефективність надходження фінансових ресурсів може бути оцінена на основі реалізації цільових завдань соціального проекту, рівнем керованості системи управління, ефективності прийняття управлінських рішень щодо реалізації соціального проекту. Ці рішення приймаються органами державної влади та місцевого самоврядування щодо доцільності фінансування галузей соціальної сфери відповідного регіону.

Оцінка ефективності може бути проведена на основі оцінки функціонування системи державного управління соціальним розвитком, тоді ефективність буде вимірюватися не тільки математично, а можуть, також, бути впроваджені критерії оцінки роботи органів публічної влади щодо результативності реалізації соціальних проектів. На нашу думку, рівень результативності залежить від зростання показників рівня та якості життя населення окремого регіону.

Якщо регіональні органи влади не можуть впливати на встановлення державних соціальних гарантій, які затверджуються на державному рівні (мінімальна заробітна плата, мінімальний прожитковий мінімум, мінімальна пенсія за віком, рівень соціальної допомоги), але на декілька показників якості життя органи регіональної публічної влади можуть впливати використанням властивих їм функцій: рівень охорони здоров'я, рівень освіти, рівень забезпечення житлово-комунальними послугами, рівень зайнятості.

Саме за останніми показниками можна оцінити рівень результативності роботи органів публічної влади, та на основі цих показників органи державної влади можуть визначати ефективність реалізації соціальної політики того чи іншого регіону країни. Ці показники мають бути вирішальними при надаванні додаткових державних коштів на розвиток галузей соціальної сфери у регіоні.

Список використаних джерел.

1. Бирюкова М.В. Социальное проектирование: современные тренды развития [Текст] / М.В.Бирюкова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна . - 2015.-№ 1148.- С.63-66
2. Нагорна Г.О. Соціальне проектування в державному управлінні: теоретичний аспект [Текст]: автореф. дис... к-та держ. упр.: 25.00.01 / Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – Івано-Франківськ., 2018. – С.10-11
3. Нагорна Г.О. Соціальне проектування: історія становлення та розвитку [Текст] / О.Г. Нагорна // Молодий вчений. - 2016. - № 5. С. 451-454.

РОЛЬ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ПРИ СТВОРЕННІ ТА УПРАВЛІННІ БРЕНДОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Із загостренням конкуренції, зростанням нестабільності зростає потреба в стратегічному управлінні. Воно покликане забезпечити виживання організації і досягнення її цілей в довгостроковій перспективі. В основі стратегічного управління лежить розробка і реалізація стратегії компанії. Процес реалізації стратегії пов'язаний з істотними ризиками, починаючи від роз'єднаності стратегічних та оперативних цілей, і закінчуючи ворожістю зовнішнього середовища, складнощами з керуванням інформацією, іміджем, конкурентними перевагами тощо. Система, здатна мінімізувати подібні ризики, може бути забезпечена за допомогою брендингу.

Якщо проаналізувати причини втрати «підтримки» і взаємозв'язок стратегічних цілей і поточної діяльності організації, вони переважно пов'язані з втратою бізнес-ідеї, з тим, що вона не вбудована в процеси. Постає необхідність пошуку універсальної «підтримки». Таку роль може грати брендинг. З початку свого розвитку брендинг визначався як діяльність зі створення довгострокових переваг певного товару, заснована на посиленому впливі на потенційного споживача товарного знаку, упаковки, рекламних звернень та заходів, а також інших елементів рекламної діяльності, що поєднані певною ідеєю та характерним уніфікованим оформленням [3, 32]. Тобто спочатку бренд мав суто ідентифікаційне значення – відрізняв один товар від іншого. Раніше вважалося, що брендинг переважно актуальний в сфері товарів народного споживання (FMCG), проте з часом стало ясно, що чим більше ризик покупця при виборі, чим складніше продукт, тим більшу роль буде грати сила лояльності. На промисловому ринку це також пов'язано з труднощами і навіть збитками при перемиканні між послугами та продуктами різних компаній.

На сьогодні концепція брендингу розглядається в більш широкому сенсі – це концентроване бачення бізнесу, бізнес-плану, корпоративної культури, іміджу та багатьох інших сторін ділового життя, які до цього концептуально розносилися по різних підрозділах. Брендинг дозволяє вбудувати основну стратегічну бізнес-ідею у внутрішнє середовище (внутрішній брендинг), донести її до зовнішніх агентів і цільової аудиторії. Це не тільки результат у вигляді образу, це інструмент, крос-дисциплінарна управлінська технологія, що підвищує ефективність різних підрозділів і напрямків діяльності компанії, що створює синергію. У великих компаніях розвинених країн вартість бренду входить в балансовий звіт та використовується для фінансової оцінки підприємства.

Отже, брендинг дозволяє: сформувати цінність і сприйняття конкурентних переваг компанії з боку цільових груп зовнішнього середовища; сформувати, і зміцнити корпоративну культуру, спрямовану на реалізацію ідеї компанії, сприяти впровадженню ідеї в операційну діяльність компанії; «тримати руку на пульсі» зовнішнього середовища [4].

Розробка бренду організації в цілому спрямована на формування довіри до неї з боку бізнес-партнерів, співробітників і клієнтів. З цією метою розробляються і впроваджуються численні візуальні атрибути фірмового стилю компанії, поширюється сувенірна продукція. Позитивний імідж організації включає поведінкові стереотипи її співробітників, особливо при роботі з клієнтами і партнерами, стандарти спілкування і взаємодії із засобами масової інформації, поточними та колишніми бізнес-партнерами та постачальниками.

Створення та управління брендом організації – складний та трудомісткий процес, при якому вирішуються, зокрема, завдання залучення потенційних партнерів та інвесторів, нарощування капіталовкладень, підсилення впливу організації на ринках тощо, тому він потребує впровадження ефективних методів управління. На теперішній час великим успіхом користується проектний підхід до створення бренду, оскільки саме проектне управління дозволяє отримати ефективні результати за рахунок гармонійного поєднання можливостей і ресурсів організації зі строгими обмеженнями за витратами, термінами і якістю робіт [1].

Проектний підхід є найбільш продуктивним при розробці концепції іміджу організації і створенні бренду, оскільки він здатний враховувати як очікування суспільних груп, так і невизначеність середовища, в якому реалізується ця концепція. Також цей підхід має багато інструментів швидкого реагування на зміни, надає можливість прогнозувати сценарії майбутніх подій, формувати стратегії та розробляти процеси їх реалізації. До принципів здійснення проектною діяльності можна віднести:

- принцип прогностичності, орієнтований на прогностичний стан об'єкта;
- принцип поетапності, що передбачає перехід від задуму до реальних дій та дозволяє зрештою досягти поставлених цілей;
- принцип зворотного зв'язку, який дозволяє здійснювати відкоректовані дії, отримувати інформацію за результатами проектних процедур;
- принцип продуктивності (ефективності) орієнтує на результат [2].

Отже, проектний підхід – універсальний як для розробки маркетингових заходів щодо просування продуктів та послуг організації, так і для створення їх бренду. Завдяки проектному підходу можна діагностувати проблеми розвитку організації, визначити орієнтири для майбутніх змін, запропонувати іміджеві стратегії та засоби промоції у зовнішньому середовищі.

Проектний підхід передбачає реалізацію таких функцій менеджменту, як планування, що полягає в розробці стратегії та оперативних планів і прогнозів щодо просування бренду, його впливу на систему ринкових відносин, можливі відхилення; організації – розподіл ресурсів та завдань, сфер відповідальності, налагодження взаємодії в ході реалізації проекту створення і просування бренду; контроль – постійний моніторинг реалізації проекту, виявлення відхилень від цілей, розробка корегуючих заходів, оцінка результатів проекту та його реальний вплив на позиціонування та розвиток організації.

Список використаних джерел.

1. Андреева Р. Н., Синяева О. Ю. Роль проектного управления в создании и развитии бренда территории / Р.Н. Андреева, О.Ю. Синяева // Вестник ГУУ, 2017. – №7-8. – С. 34-41
2. Зинченко О.А. Проектный подход к созданию имиджа территории / О.А. Зинченко // European Journal of Management Issues. – 2017. – 25 (3-4). – С. 177 – 183
3. Рожков И. Я. Брендинг: учебник для ВУЗов / И.Я. Рожков, В.Г. Кисмерешкин. – М.: Юрайт, 2014. – 331 с.
4. Уебстер Ф. (мл.) Основы промышленного маркетингу / Ф. Уебстер. – М.: Видавничий дім Гребенникова, 2005. – 294 с.

ГУСЕВА МАРИНА ОЛЕГІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Медицина справді є найбільш благородним із усіх мистецтв.
Гіпократ*

Туризм належить до сфери послуг і є однією з найбільших і динамічних галузей економіки. Високі темпи його розвитку, великі обсяги валютних надходжень активно впливають на різні сектори економіки.

На сьогоднішній день тема розвитку туризму в Україні є досить актуальною. Це обумовлює високу конкуренцію серед туристичних організацій на внутрішньому ринку і стимулює підприємців шукати і розробляти нові шляхи розвитку та підвищення ефективності їх діяльності [1].

До особливого виду туризму відноситься медичний туризм. Він з'явився порівняно нещодавно, але вже є одним з найпопулярніших видів туризму. Він поєднує в собі відразу кілька напрямків: відпочинок, оздоровлення, лікування. Медичний туризм - це подорож людей у своїй країні або за її межі з метою отримати той або інший вид медичних послуг високого рівня за доступною ціною.

Медичний турист не тільки проходить лікування і діагностику в клініках і спеціалізованих місцях але і відновлює свої сили, отримує нові враження і емоції від подорожі.

Якщо вивчити пропозиції посередницьких компаній, то можна зробити висновок, що «медичні» поїздки бувають двох видів - оздоровчі та лікувальні. Оздоровчі – це , насамперед відпочинок у санаторіях, а лікувальні спрямовані саме на лікування якогось недугу, що з якихось причин неможливе у своїй країні.

Популярність медичного туризму країн визначається двома основними факторами: туристичної привабливістю і рівнем ефективності пропонованих медичних послуг тієї чи іншої країни [2].

Стрімкий розвиток сфери медичного туризму значною мірою обумовлений доступністю новітніх медичних технологій, зниженням затрат на переїзди, можливістю не тільки лікування, але й комфортного відпочинку, а також реклами компаній, які бажають залучити пацієнтів.

Останнім часом популярним напрямком у сфері медичного туризму стала Туреччина і саме тому, створюване мною підприємство буде надавати можливість клієнтам отримати якісне лікування у цій країні.

Сьогодні медичний туризм перетворився в окремий вид туристичної індустрії. За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я до 2022 року туризм та охорона здоров'я мають стати провідними галузями світового господарства. За аналітичними даними ВООЗ, розвиток медичного туризму в країні може підвищити якість надання медичної допомоги і місцевим жителям завдяки поліпшенню інфраструктури та підвищенню попиту.

З метою розвитку медичного туризму уряди деяких країн розробляють системи охорони здоров'я , в структуру яких входять лікувальні – профілактичні заклади, туристичні агентства та страхові компанії, орієнтовані на медичний туризм. Існують національні програми, спрямовані на популяризацію країни в сфері медичного туризму [3].

Таким чином обґрунтовано актуальність даної теми, продемонстровано стан медичного туризму на сьогоднішній день та перспективи його розвитку.

Список використаних джерел.

1. Зорин И.В., Квартальнов В. А. Менеджмент туризма: Туризм как вид деятельности [Електронний ресурс] / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов – Режим доступа : <http://udik.com.ua/books/book-1112/>
Мельниченко С.В. Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку [Електронний ресурс] / С. В. Мельниченко - Режим доступу: <https://knteu.kiev.ua/file/MTc=/344519a49a74e01ba891b5467f7c2bc7.PDF>
- 3.Баев В.В. Характеристика структурних елементів ринку медичного туризму [Електронний ресурс] / В.В. Баев – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3891>

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ СИНХРОНІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ТА ДІЙ ІНСТИТУЦІЙНО-РІЗНИХ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

У самому загальному вигляді феномен синхронізації визначають як узгодження й упорядкування в часі різних просторово-розподілених подій, процесів і явищ, у тому числі тих, які, на перший погляд, ніяк не пов'язані між собою і належать до абсолютно різних систем. Це не означає, що аналізовані процеси і явища взагалі не пов'язані «матеріально» один з одним; це означає лише, що зв'язки, які беруть участь в синхронізації, носять неочевидний і неоднозначний характер, або ж зовсім не пізнані. Синхронізація – це часова впорядкованість, узгодженість процесів і подій, локалізованих в різних місцях [3].

Синхронізація – термін, який найчастіше використовується в інформатиці для синхронізації процесів або синхронізації даних. Синхронізація процесів – приведення двох або кількох процесів до такого їх протікання, коли певні стадії різних процесів відбуваються в певному порядку, або одночасно збігаються. Синхронізація необхідна в будь-яких випадках, коли процесам, що паралельно відбуваються, необхідно взаємодіяти за узгодженим порядком дій зі спільними ресурсами [1].

В аспекті нашого дослідження, функціональний зміст синхронізації розкривається через багатоманітність комунікаторів та комунікаційних каналів, що потребує узгодження цілей і дій між інституційно-різними суб'єктами при реалізації проектів публічної дипломатії. Відповідно, синхронізація – це специфічний вид управлінської діяльності з упорядкування взаємозалежних процесів і дій в рамках встановлених регламентів з чітко визначеним порядком їх взаємодії. Встановлення таких регламентів має відбуватись в межах ієрархічної комунікаційної моделі публічної дипломатії (виконання «ролі фасилітатора» мережевої моделі двосторонньої комунікації). За таким підходом, методологічним підґрунтям синхронізації цілей і дій суб'єктів публічної дипломатії має стати концепція життєвого циклу комунікаційного проекту, враховуючи той факт, що за природою, публічна дипломатія є комунікаційним процесом. Тому, саме за фазами життєвого циклу комунікаційного проекту й можна привести у взаємну відповідність цілі й дії різних суб'єктів публічної дипломатії у просторі та часі.

Фундаментальне поняття «життєвий цикл» є ключовим з точки зору ефективного управління та прийняття управлінських рішень: це методики та інструментальні засоби, що використовуються, визначаються поточною стадією проектного циклу. Життєвий цикл проекту – повний набір послідовних фаз проекту, назва і число яких визначається виходячи з технології виробництва робіт і потреб контролю з боку інституцій, залучених у проект [4]. Фаза проекту – це набір логічно взаємопов'язаних робіт, в процесі завершення яких досягається один з основних результатів проекту.

Життєвий цикл проекту – період від моменту появи концепції майбутнього продукту проекту або вимог до нього (інформація) до моменту передачі цього продукту в експлуатацію (закриття). Життєвий цикл складається з декількох фаз. Кожна з них передбачає виконання певних дій, що приводять до одержання проміжного результату. Загальноприйнятого розподілу на фази не існує, але всі фази виконуються в хронологічній послідовності [2].

В документах Європейської комісії, повний комплекс робіт та заходів, що виконуються у суворо визначеній послідовності всіма виконавцями проекту має назву «проектний цикл». На сьогодні, основна методологія управління проектним циклом структурована в «Керівництві управління проектним циклом» Європейської комісії (Project Cycle Management Guidelines, Volume 1, March, 2004). За цим документом, проектний цикл розуміється як послідовний процес, у межах якого плануються, виконуються та оцінюються проекти. Цикл включає в себе шість етапів: програмування, ідентифікація, формулювання, фінансування, впровадження, моніторинг і оцінка [5]. Базовими принципами методу проектного циклу є інтегрований та логіко-структурний підходи. Упорядкування за фазами життєвого циклу проекту цілей і дій суб'єктів публічної дипломатії забезпечить злагодженість результатів функціональних процесів (ініціювання, розроблення, реалізація, завершення) за змістовними зв'язками у часі. Синхронізація дій – це система заходів, яка може бути застосована для узгодження дій суб'єктів публічної дипломатії на певній фазі ЖЦП.

Невід'ємними компонентами синхронізації, як виду управлінської діяльності, є методи, важелі, інструменти, нормативно-правове та інформаційне забезпечення суб'єкт-суб'єктної та суб'єкт-об'єктної взаємодії суб'єктів публічної дипломатії, що обумовлює правомірність дослідження синхронізації як конкретного управлінського механізму з цільовою функцією координації. Задля об'єктивного доведення нашої гіпотези зробимо припущення, що для забезпечення синхронізації цілей і дій інституційно-різноманітних суб'єктів публічної дипломатії, які одночасно взаємодіють за двома комунікаційними моделями – ієрархічною та мережевою, ключовим функціональним підґрунтям є види управлінських відносин і управлінських зв'язків: субординаційні, координаційні та реординаційні.

Синхронізація дій суб'єктів публічної дипломатії – це система заходів, що може бути застосована для просторово-часового узгодження (злагодженості) дій суб'єктів певних управлінських відносин на певній фазі життєвого циклу комунікаційного проекту (рис 1).

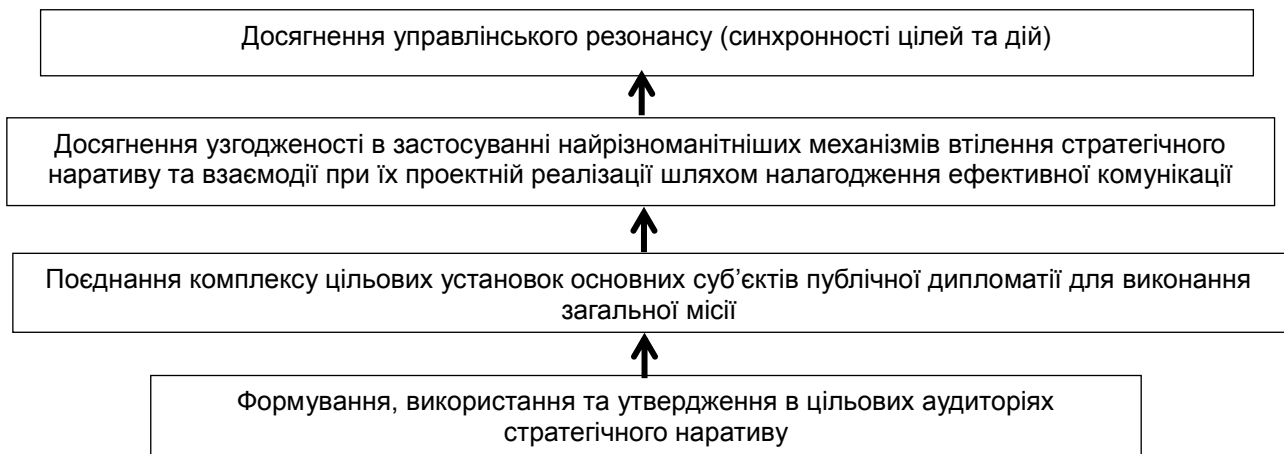

Рис. 1. Цільова орієнтація синхронізації дій суб'єктів публічної дипломатії

Показником дієвості механізму синхронізації цілей та дій суб'єктів публічної дипломатії є досягнення управлінського резонансу. Управлінський резонанс виникає тільки за умови, коли бачення проблеми, способів її вирішення та очікуваного результату у всіх учасників комунікаційного проекту співпадає. При цьому ключовою умовою (принципом) синхронізації є забезпечення просторово-часової узгодженості дій, практична реалізація якої вбачається через встановлення відповідності між видами управлінських відносин та фазами життєвого циклу комунікаційного проекту.

Окреслені пріоритетні завдання та проблемні питання формують нове предметне поле для наукових досліджень у галузі публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови ; [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
2. Керівництво з питань проектного менеджменту / [пер. з англ.] ; під ред. С. Д. Бушуєва ; Українська асоціація управління проектами. – 2-ге вид., перероб. – К. : Ділова Україна, 2000. – 198 с.
3. Пантин В. И. Циклы и волны глобальной истории. Глобализация в историческом измерении : монография / В. Пантин. – М. : Изд-во Новый век. – 2003. – 276 с.
4. Романова М. В. Управление проектами : [учеб. пособие] / М. В. Романова. – М. : ИД «ФОРУМ» : ИНФРА-М, 2014. – 256 с.
5. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України : [практ. посібник] / А. Чемерис. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 80 с.

ДЗЕМБА ТЕТЯНА ДМИТРІВНА

студентка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ СТЕЙКХОЛДЕРІВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРУС ТРЕЙД»)

Важливим компонентом розробки комунікаційної стратегії (далі – Стратегія) розвитку організації є виявлення осіб, організацій, груп осіб чи організацій, які мають інтерес до процесу створення, втілення та результатів комунікаційної стратегії розвитку (незалежно від того, позитивні чи негативні для них ці результати), а також тих, хто здатний впливати на Стратегію та її реалізацію як позитивно так і негативно, у тому числі потенційних споживачів, що і визначає актуальність нашої роботи, скерованої на аналіз стейкхолдерів, їхній інтерес в залученні до ТОВ «АРУС ТРЕЙД» і як вони впливають на реалізацію стратегії розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження є методика визначення заінтересованих сторін підприємства, а предметом – аналіз стейкхолдерів ТОВ «АРУС ТРЕЙД».

Основи даного аналізу закладені стейкхолдерською теорією, відомою як теорія зацікавлених сторін, яка почала формуватися ще в 30-ті роки ХХ століття.

Поняття «стейкхолдери» є основним у теорії зацікавлених сторін. Уперше термін «стейкхолдери» (stakeholders) був використаний у працях науковців Стенфордського науково-дослідного інституту в 1963 р., але широкого застосування набув лише в 1990-ті рр. Саме тоді в 1984 р. з'явилася праця Е. Фрімена «Стратегічний менеджмент: стейкхолдерський підхід» як повномасштабна та розгорнута стейкхолдерська теорія [2, с. 157].

За визначенням стандарту AA1000SES стейкхолдером вважається група, що «може впливати на діяльність організації або, навпаки, здатна відчувати на собі вплив від діяльності організації, її продукції або послуг і пов'язаних із цим дій» [3]. Особливо акцентується те, що стейкхолдерами не є ті, хто просто може бути знайомий з організацією або мати думку про неї.

Аналіз стейкхолдерів – це «процес, за допомогою якого можна визначити та оцінити важливість ключових груп людей або організацій, які здатні вплинути на успішність діяльності проекту» [1, с. 21].

Алгоритм аналізу заінтересованих сторін складається з трьох етапів. Перший етап полягає в розробленні матриці аналізу заінтересованих сторін, в якій ми відображаємо інтереси стейкхолдерів та вплив проблем на них, на скільки вони можуть впливати на зміни та як мотивовані, можливі заходи з урахуванням інтересів заінтересованих сторін.

Заінтересованими сторонами розроблюваного проекту комунікаційної стратегії ТОВ «АРУС ТРЕЙД» є: директор; співробітники; компанія «Бінфілд» як основний постачальник; другорядні постачальники; клієнти та споживачі; конкуренти; органи державної та місцевої влади; ЗМІ; населення; міжнародні та громадські організації; бізнес-структури. Зокрема, інтерес директора полягає в формуванні позитивного іміджу компанії та розширення торгової мережі, він може представити власну стратегію розвитку організації. Клієнти зацікавлені в високій якості товару, стабільності цін, наявності товару в продажі, безкоштовній доставці товарів. Клієнти можуть впливати як позитивно так і негативно на розвиток проекту.

Другий етап полягає в аналізі впливу і заінтересованості в діяльності організації. Для проведення цього аналізу створюємо матрицю «влада-інтерес» як спосіб наочного відображення різних відносин із заінтересованими сторонами. Ця матриця класифікує стейкхолдерів по відношенню до влади, якою вони володіють, і міри їх інтересів. В таблиці 1.1. представлено розподіл стейкхолдерів ТОВ «АРУС ТРЕЙД» за принципом «влада-інтерес».

Таблиця 1.1. – Матриця «влада-інтерес»

Висока влада – Низький інтерес («Встановлювачі правил»)	Висока влада – Високий інтерес («Гравці»)
1. Клієнти та споживачі. 2. Конкуренти 3. Органи державної та місцевої влади 4. ЗМІ	1. Директор ТОВ «АРУС ТРЕЙД» 2. Компанія «Бінфілд» як основний постачальник
Низька влада – Низький інтерес («Юрба»)	Низька влада – Високий інтерес («Адвокати»)
1. Міжнародні організації. 2. Громадські організації. 3. Бізнес-структури	1. Другорядні постачальники. 2. Співробітники ТОВ «АРУС ТРЕЙД»

Третій етап – це визначення того, наскільки проблема торкається інтересів заінтересованих сторін. Визначені стейкхолдери формують середовище, в якому здійснює свою діяльність підприємство і тим самим визначають фактори впливу на його економічний потенціал та результат проекту. Так, працівники і директор є факторами внутрішнього середовища підприємства, тобто в сукупності вони визначають і впливають на величину та рівень використання внутрішніх компонентів потенціалу компанії, а саме виробничого, фінансового, організаційного, інноваційного та інших. В свою чергу, постачальники, споживачі, конкуренти та інші формують зовнішнє середовище, яке також визначає умови функціонування зовнішніх структурних компонентів економічного потенціалу суб'єкта господарювання, а саме його ринковий потенціал.

Таким чином, детальний аналіз всіх стейкхолдерів господарюючого суб'єкта та їхніх інтересів, визначення найвпливовіших та найважливіших серед них, встановлення пріоритетів щодо різних груп стейкхолдерів дозволять сформулювати ефективний план стратегічного управління, встановити правильний напрямок розвитку суб'єкта господарювання, який дозволить досягти максимально можливого рівня задоволення інтересів всіх стейкхолдерів проекту.

На сьогоднішній день в ТОВ «АРУС ТРЕЙД» існує така проблема як відсутність чітко визначених пріоритетів стратегії розвитку компанії. З усіх факторів виникнення проблеми найголовнішим і вирішальним можна вважати відсутність стратегії комунікації в структурі, що увиразнює необхідність її розробки, яка і стане предметом наших подальших досліджень.

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. М. Механізми узгодження інтересів та координації дій суб'єктів регіональної політики при реалізації соціальних проектів : наук. розробка / авт. кол. : Т. М. Безверхнюк, І. А. Сенча, Т. В. Сивак та ін. – К. : НАДУ, 2014. – 48 с.

2. Гаценко Л. В. Теорія зацікавлених сторін (стейкхолдерів): історія розвитку та проблемні питання для подальших досліджень [Електронний ресурс] / Л. В. Гаценко. – С. 156-160. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vodt_2016_1_27.pdf.

3. Стандарт взаимодействия с заинтересованными сторонами AA1000SES. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.urbanecomomics.ru/sites/default/files/2526_import.pdf.

ІВАНЬКО ОЛЕКСАНДРА ОЛЕГІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Світова практика показує, що впродовж останніх декількох десятиків років туризм є однією з найбільш динамічних галузей світової економіки, яка швидко розвивається, і доходи від якої, збільшуються з кожним роком. Попри те, що економічне значення туризму в даний час визнається урядами у всьому світі, цей сектор часто страждає від недостатньої координації між різними міністерствами / відомствами та агентствами [3, р.8].

За результатами досліджень Організації економічного співробітництва та розвитку (ОСЕС) і ЮНВТО, роль урядів у сфері подорожей та туризму значно змінилася за останні 40-50 років. У перші роки розвитку масового туризму, уряди відігравали провідну роль. Це було визнано важливим, оскільки величезні інвестиції були нагальною потребою для забезпечення базової інфраструктури та об'єктів, необхідних для відкриття території країни для туризму та сприяння зростанню попиту. Навряд чи можна було очікувати, що приватний сектор фінансуватиме такі інвестиції до тих пір, поки не було створено атмосферу довіри. За словами експертів, сьогодні уряди розглядають свою роль як фасилітатора чи стимулятора інвестицій у приватний сектор через фінансові та інші стимули. І це теж роль, яку дедалі частіше приймають провінційні / регіональні та місцеві органи влади [2].

Проте на сьогодні залишилось доволі багато країн, в яких уряд досі відіграє значну роль при формуванні державної політики туризму. Наприклад, країни із спеціальним міністерством або відомством у справах туризму, більшість з яких у країнах з економікою, що розвивається: Аргентина, Бразилія, Болгарія, Хорватія, Єгипет, Індія, Індонезія, Ізраїль, Мальдіви, Мексика, Південна Африка та Філіппіни [3, р.12].

В інших країнах туризм є однією з визначених компетенцій міністерства з двома або декількома профілями. Наприклад, нове Міністерство туризму та освіти, що звітує перед Міністерством закордонних справ та торгівлі Австралії; Міністерство торгівлі, туризму та телекомунікацій (Сербія); Міністерство транспорту, туризму та спорту (Ірландія); Міністерство туризму та спорту (Таїланд); і Міністерство земель, інфраструктури, транспорту та туризму (Японія) [3, р.12].

Також є країни, в яких туристична політика формується у міністерстві або відомстві, в якому не згадується «туризм» у назві. Приклади цього виду міністерства є численними, особливо в розвинутих економіках, де зростає тенденція інтеграції туризму у профільні міністерства, такі як економічне планування та формування політики. Це міністерства / відомства, які варіюються від Міністерства науки, досліджень і економіки в Австрії; до Міністерства культури, медіа та спорту у Великобританії та Міністерства зайнятості та економіки у Фінляндії; від Міністерства економіки, промисловості та цифрової справи у Франції; до Міністерства промисловості в Канаді; та Міністерства комерції в США [3, р.12].

Національні туристичні адміністрації (НТА) відіграють важливу роль у формуванні туристичної політики. У добре керованій НТА, відділ / персонал з питань політики в галузі туризму надає консультації уряду щодо базових потреб в галузі інфраструктури та того, як він може створити правильне середовище для підвищення продуктивності та зростання у секторі подорожей та туризму, таким чином максимізуючи внесок галузі в національну економіку. Науково-дослідний підрозділ не лише контролює діяльність сектора на користь уряду та інших зацікавлених сторін, але також оцінює ефективність державних ініціатив, що впливають на туризм. НТА регулярно проводить консультації в галузі з ключових питань, що впливають на подорожі та туризм, налагоджує ефективні зв'язки з різними стейкхолдерами, а також представляє інтереси своїх партнерів та підтримує їхні інтереси. Тим не менш функції НТА в кожній країні варіюються і залежать від специфіки туристичної політики та її контролю за її виконанням [2, р.9].

Ще одним органом, який є відповідальним за формулювання та реалізацію національної туристичної політики є Національна туристична організація (НТО). Ця організація також відповідає за координацію діяльності всіх органів, зацікавлених у розвитку туризму. Національна туристична організація може бути повноправним міністерством, генеральним директором, відділом, корпорацією чи правлінням. Ці організації, на сьогоднішній день, є відповідальними за маркетинг та просування. Вони можуть бути 100% державними або мати державно-приватні відносини – часто членські організації, такі як в Канаді, Франції та США [1].

Отже, як можемо бачити умовно можна виділити країни, які мають профільне міністерство з туризму, країни, в яких питаннями туризму займається міністерство з декількома профілями та країни з міністерствами, які пов'язані з економічним плануванням та формуванням політики. Також невід'ємними органами при формуванні та реалізації національної туристичної політики є Національна туристична адміністрація та Національна туристична організація. Проте, який би механізм регулювання туристичної сфери не був в країні, він обов'язково має бути гнучким, дієвим та реагувати на зміни в туристичній сфері та світі загалом. Також мають враховуватись інтереси всіх стейкхолдерів при здійсненні державної політики в сфері туризму аби досягти взаєморозуміння та дієвого результату.

Список використаних джерел.

1. Deepti Verma What Are The Important Functions Of National Tourism Organization (NTO)?. – 2017. – Access mode: <http://www.shareyouressays.com/knowledge/what-are-the-important-functions-of-national-tourist-organisation-nto/96168>
2. Global Report on Public-Private Partnerships: Tourism Development / Affiliate Members Global Report // World Tourism Organization. – Volume 11, November 2017. – 74p.– Access mode: http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/global_report_public_private_partnerships_v8.pdf
3. Governing National Tourism Policy // World Travel&Tourism Council. – London, 2017. – 68p. – Access mode: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/policy-research/governing-national-tourism-policy-final.pdf>

ROAD INFRASTRUCTURE PPP IN GERMANY: WHY DID THE 'F MODEL' AND THE 'A MODEL' FAIL?

Abstract - Résumé

Road infrastructure PPP were illegal under German law until September 1994 when the Private Financing of Highway Construction Act took effect. Two alternative variants have so far been implemented. The F model was developed to fund bottlenecks such as bridges and tunnels (F = Finanzierung, i.e. funding in English). It was only implemented twice so far, and both projects – a tunnel in Lübeck and another in Rostock – both flopped commercially. The A model, by contrast, was introduced in four pilot projects to increase the capacity of existing, but congested motorways e.g. by adding an extra lane. (A = Ausbau, i.e. extension in English); a modified version – the V model (V = Verfügbarkeit, i.e. its availability in English) – was introduced afterwards for another batch of up to twelve projects. As of now, two A model concessionaires have reported to be in serious financial difficulties and have – unsuccessfully – sought compensation from the Federal government.

Carrying out a F model PPP requires the prior approval of both the Federal government and the affected Länder government. The selection process begins with a feasibility study. The objective is to assess the business case of every proposed F model PPP beforehand by comparing the estimated project costs with the assumed revenue streams as a function of different toll levels and structures. In case of a positive assessment, this analysis also provides the basis for the calculation of the required Federal launch financing and the future toll level. Formally, the PPP contract is signed between the private party and the respective Länder government (or the local authority). It obliges the selected private concessionaire to build or expand the respective road infrastructure in question, to maintain and to operate it over a period of 30 years, and to transfer it back to the public authorities in a pre-defined condition afterwards. The principal role of the Federal government remains to provide the launch financing for the project, which normally is limited to 20 per cent of the construction costs.

The A model PPP variant was used in four pilot projects. It was officially announced in 2005 and first implemented in 2007 but was replaced from 2009 by a critically redesigned and renamed variant – the V model – which continues to be considered as an alternative to conventional road infrastructure extension projects. In any A model (and V model) project proposal, the Federal government assesses whether an extension project may be fit for A model PPP. Next, a private concessionaire is selected through a process of collective bidding. The concession period is set at thirty years. The concessionaire does not levy road users a toll of its own. Instead, a percentage of the toll which has been levied on trucks using the specific section of the motorway is passed on to the concessionaire, while passenger vehicles do not contribute to the project costs at all (as they continue to travel toll-free, only being charged a gasoline tax and vehicle tax which are considered general tax revenues and are not earmarked). So, just as is the case with respect to the F model, the concessionaire must bear the traffic volume risk in full (although under the F model, both trucks and passenger vehicles are subject to a user charge). By contrast, in V model PPP, the traffic volume risk is fully borne by the Federal government, while concessionaires have to guarantee a pre-defined level of road availability vis-à-vis motorists.

The theoretical advantages of the F model over the traditional tax-based public provision of road infrastructures are obvious. Not only is it the first step of the transition towards a user-pays system which should allow for more efficient infrastructure allocation decisions. Moreover, it has the potential to partly alleviate – though not nearly completely solve – the problem of chronic underinvestment in much-needed road infrastructures in Germany. However, the practical lessons learned from the two operational F model PPP and the fact that most other proposed projects simply failed to attract any private sector interest at all gives rise to a pessimistic overall assessment of their merits, for the following reasons: First, no meaningful cost savings compared to the traditional approach could be realised. Second, the tax-funded provision of competing parallel road infrastructures impacted very negatively on traffic volumes and eventually toll revenues. Third, all parties involved massively overestimated future demand levels, while in all case the reluctance of potential users to pay for the use of a road was substantially underestimated.

As for the A model, the financial difficulties experienced by at least two concessionaires has cast massive doubt on the ability of the Federal Ministry of Transport in selecting bidders which are capable of profitably operating such project for the full concession period while meeting all contractual obligations. This observation notwithstanding, the subsequent rejection of settlements with those operators who sought ex post compensation was a powerful signal by the government that it was not willing to budge hold-ups from concessionaires. If a quick replacement could be ensured in case of bankruptcy, this approach would give future private investors stronger incentives to reveal their actual performance in the bidding process. Still, the transition from the A model to the V model has, again, changed the incentive structure in favour of potential contractors by eliminating traffic volume risk for the most part – which inevitably means that the V model framework has rendered financial flows between the Federal government and the concessionaires significantly less transparent for public and political scrutiny.

To conclude, the experience with road infrastructure PPP projects has up to now failed to produce convincing economic evidence that PPP solutions will indeed offer lasting and significant cost savings over the conventional approach to road infrastructure funding, operation and maintenance in the German political and legal context.

КОВАЛЕВСЬКА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н.*

СТЕЛЬМАХ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

*заступник начальника відділу юридичного забезпечення
Головного управління Державної міграційної служби України в Одеській області*

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПАТОГЕННИХ ТЕКСТІВ

Сучасний інформаційний простір, в якому наразі заходяться більшість розвинених країн світу, вносить свої корективи у життя як людства в цілому, так і окремих його представників, оскільки він «супроводжується не лише кількісними зрушеннями, що виявляються у більш глибокому проникненні комунікації в усі сфери життєдіяльності суспільства, але й якісними змінами» [1, с. 86], серед яких М. Бутиріна виокремлює, наприклад, «зміни у характері виробництва та передачі інформації, гомогенізацію й масифікацію аудиторії під впливом однорідного контенту, появу медіакритики» [там само]. Але, не зважаючи на явні переваги нових інформаційних технологій у цілому і ЗМК зокрема, не можна забувати про настільки ж явні вади цих результатів розвитку комунікації, що і в філософському, і в техніко-технологічному розумінні розглядається «не лише як благо для людства, а й як проблема, яка може мати драматичні наслідки» [там само].

В цьому аспекті існує також феномен шкідливих, або патогенних текстів як таких, що «заборонені законом чи не вписуються в рамки домінуючої суспільної моралі» [5, с. 32], і які наявні майже в будь-яких поширених в сучасному інформаційному просторі інформації: рекламі, новинах, а особливо – у текстах, розповсюджуваних в рамках інформаційних воєн, головна мета яких полягає в маніпуляції масами та послабленні моральних і матеріальних сил супротивника або конкурента та посилення власних. Б. Потятник та М. Лозинський виокремлюють такі ознаки патогенного тексту: спрямованість на підлив віри в Бога; спрямованість на підлив національних та державних інтересів; загроза глобальній безпеці; загроза суспільній моралі; призведення до нехтування головними правами і свободами людини; шкідливий психологічний вплив (надмірне демонстрування насильства) [там само].

Зазначимо, що в Україні цей аспект регламентується низкою Законів, включаючи «Закон України про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Закон України про інформацію», «Закон України про рекламу» та ін., але законодавчі акти не завжди враховують специфіку реклами як імманентно сугестогенного тексту (див. праці Т.Ю. Ковалевської, І.Ю. Черепанової, Л. Мурзіна, І. Морозової, Р. Бендлера, Дж. Гріндера та ін.), що значно ускладнює діагностування рівня його патогенності.

Наприклад, у п/п. 4 п. 1 ст. 8 «Закону України про рекламу» зазначено, що у рекламі забороняється «використовувати засоби і технології, які діють на підсвідомість споживачів реклами» [2], проте, як було доведено в дослідженнях провідних українських і зарубіжних учених, провідною функцією будь-якої реклами насамперед є сугестивна, що реалізується саме у впливі на підсвідомість реципієнта, активізуючи невідомі сприйняття та здійснюючи коригувальні процеси у психоструктурі особистості. Тому в рекламному тексті практично неможливо уникнути використання відповідних психолінгвістичних технологій, не завдавши їхньою відсутністю значних збитків його ефективності, а отже, і маркетинговому складнику рекламної кампанії взагалі.

У п. 1 ст. 10 «Закону України про рекламу» заборонено використання «недобросовісної» реклами [2], визначеної в тому ж Законі як така, що «вводить або може ввести в оману споживачів реклами, завдати шкоди особам, державі чи суспільству внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, замовчування, порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження» [2]. Проте саме такі елементи, як двозначність (багатозначність), перебільшення та замовчування є складниками метамоделі мови (див. 3, 5), за допомогою яких і реалізується впливова функція реклами почасти і фідеїстичних текстів узагалі.

У п. 3 ст. 7 «Закону України про рекламу» зазначено, що реклама «не повинна містити інформації або зображень, які порушують етичні, гуманістичні, моральні норми, нехтують правилами пристойності» [2], але власне поняття етичності, гуманістичності та моральних норм у Законі не витлумачено, тож їхнє дефінування залишено на розсуд загалу, що, на нашу думку, є неприпустимим, оскільки такі поняття є занадто розшарованими, дифузними для чіткого конвенційного тлумачення, що повністю унеможлиблює дотримання цієї законодавчої норми. Те ж саме можна сказати і про один із принципів реклами, визначений у Законі як «використання форм та засобів, які не завдають споживачеві реклами шкоди» [2], оскільки відкритим залишається питання щодо розподілення рекламних форм та засобів на шкідливі та нешкідливі.

Отже, не завжди вдається як остаточно визначити патогенність чи адекватність тексту, так і вжити відповідних превентивних заходів, оскільки законодавчі акти, на жаль, не завжди встигають за стрімким розвитком новітніх інформаційних технологій та наукових досягнень у сучасному суспільстві. Вважаємо, що саме уточнення наявних в законодавчих актах неточностей та суперечливих положень щодо висвітлених у роботі питань прислужиться не лише у етизації та екологізації інформаційного простору держави, й в можливому формуванні відповідних програмних рішень в області державної інформаційної безпеки України, що підкреслює перспективність подальших розробок цієї проблеми.

Список використаних джерел.

1. Бутиріна М.В. Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіа середовищі: Монографія. – Дніпропетровськ: Видавництво «Слово», 2009. – 368 с. – Укр.. мовою.
2. Закон України про рекламу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=270%2F96-%E2%F0>

3. Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування : Монографія. – Одеса : Астропринт, 2001 – 344 с.
4. Потятник Б., Лозинський М. Патогенний текст. – Львів: Місіонер, 1996. – 296 с.
5. Bass C.D. Building castles on sand. Underestimating the tide of information operations // *Airpower Journal*. – Summer 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a526394.pdf>

КОВАЛЕВСЬКА ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

*завідувач кафедри української мови Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова,
д.філол.н., професор, академік Академії наук вищої освіти України*

ШЛЯХИ ГАРМОНІЗАЦІЇ МЕДІЙНИХ ЖАНРІВ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний інформаційний простір характеризують як агресивне середовище, орієнтоване на маніпулятивні, субординаторні відношення, опосередковані та сформовані насамперед мовленнєвими контекстами, переважно реалізованими у медійних жанрах, де дедалі необхіднішою стає «кооперація зусиль лінгвістів, семіотиків, логіків та інших фахівців як в обговоренні власне фундаментальних проблем природної мови, так і в розв'язанні прикладних завдань» [5, с. 39]. Тому великої ваги набула проблема гармонізації інтерактивних процесів, розв'язання якої передбачає необхідність застосування комплексного підходу, який ґрунтується на коректному поєднанні знань із психології, філософії, когнітології, соціології та насамперед – лінгвістики. Сучасна галузь нейролінгвістичного програмування (НЛП) уможливорює аналіз і моделювання мовленнєвих маркерів, реалізованих у межах певної екстралінгвальної ситуації (аксіальної та ретіальної). Наскрізна гуманістична спрямованість НЛП як «засобу ефективного впливу» [1, с. 74] зумовлює екологічність наукових розвідок і дає підстави вважати його функціональним та ефективним методом аналізу та конструювання комунікативних стратегій (детальніше про НЛП див. [1; 2; 4]).

Мовне моделювання за допомогою методик НЛП пропонуємо здійснювати через метамодельні та предикатні методики, а також через використання Мілтон-модельних маркерів. Системний підхід до відповідних мовленнєвих фактів уможливив з'ясування лінгвістичної природи та обсягу складників кожного із зазначених процесів, характерних для української мови. Категоріально-значеннєві особливості мовного фонду співвідносні з потенційними напрямками мовленнєвих трансформацій і засвідчують, що комунікативну неадекватність спричиняє переважно функціональна полісемія мовного знака та його контекстуальна специфіка.

Зафіксованим лінгвальною експонентам притаманні сугестивні потенції, які реалізуються насамперед у характерних ретіальних контекстах, скерованих на комунікативний вплив. Суть цього мовного впливу полягає в глибинних кореляціях між ментальними й нейрофізіологічними особливостями сприйняття та семантикою мовного і невербального знака.

Психосемантика ментального субстрату та функціональність комунікативних ситуацій зумовили виокремлення акцентованих сугестогенних зон спілкування, центром яких є рекламне й політичне мовлення. Специфіка цих галузей полягає в усталеній впливовій домініанті, яка монолітизує комунікативний процес, нівелюючи позицію адресата. З іншого боку, рекламний та політичний дискурси не збігаються щодо впливових векторів. На рівні рекламної комунікації відбувається формування і корекція особистісних уподобань, що передбачає моделювання прогнозованої результативності в площині індивідуальних рефлексій та відповідне узгодження сформованої в такий спосіб штучної аксіосистеми з константами особистісної амплітуди. В арсеналі політичних опосередкованих інтеракцій напрям впливу зорієнтовано на модифікацію соціальних ідеологем адресата, у межах яких особистісні цінності є природно підпорядкованими загальнішим сутностям. Отже, названі дискурси беруть участь у конструюванні інтернальної, доцентрової аксіосистеми особистості й визначають шляхи її екстерналізованої специфіки в площині колективних домінант. Оригінальність дискурсів полягає у свідомому, переважно прогнозованому використанні мовних можливостей, що є вкрай важливим і для галузі державного управління (див. [3]), оскільки вони уможливають оптимізацію запрограмованої результативності інтеракцій, що в цілому максимально увиразнює перспективність наукового опрацювання парадигми нейролінгвістичного програмування.

У межах актуальних контекстів виокремлено основні лінгвістичні комплекси, які спричиняють змінене сприйняття внаслідок потенційної сугестивності. До них належать елементи всіх рівнів мови, що засвідчує її наскрізний впливовий характер. Об'єднувальним стрижнем таких номенів і сигнатур є семантичне наповнення, яке може змінювати впливову активність залежно від сенсової етіології, контекстуального варіювання та мети прогнозованого використання.

Використання парадигми НЛП дає змогу, з одного боку, здійснювати прогнозований вплив на потенційного реципієнта, з іншого – максимально дотримуватися коректних, емпатичних стратегій у цьому процесі, уникаючи комунікативної деструкції.

Список використаних джерел.

1. Бэндлер Р., Гриндер Д. Структура магии. - СПб., 1996.
2. Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. – Одеса, 2001.
3. Ковалевська Т.Ю., Бронікова С.А. Основи ефективної комунікації: Навчальний посібник (порадник управлінцеві на щодень). – Одеса, 2008.
4. О'Коннор Дж., Сеймор Дж. Введение в НЛП. - Челябинск, 1997.
5. Петров В.В. Идеи современной феноменологии и герменевтики в лингвистическом представлении знаний // Вопросы языкознания. - 1990. -№6. - С. 102-109.

КУТУЗА НАТАЛЯ ВАЛЕРІЇВНА

доцент кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, к.філол.н., доцент

ПЕРЕКОНАННЯ ТА СУГЕСТІЯ: ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РІЗНОВИДІВ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ

На сьогодні дедалі більше проблема впливу, його різновидів / видів та актуальних складників цікавить багатьох вчених (див. праці Ф. С. Бацевича, А. О. Загнітка, В. В. Зірки, Т. Ю. Ковалевської, Л. Ф. Компанцевої, В. П. Олексенка, О. О. Селіванової, О. А. Семенюка, Н. В. Слухай, І. Ю. Шкіцької та ін.), проте, незважаючи на велику кількість наукових робіт у різних галузях гуманітарних, соціальних, суспільних наук (прагматики, комунікативістики, сугестивної лінгвістики, психології, медицини, соціології, політології, рекламістики, нейромаркетингу тощо), залишається низка дискусійних питань, зокрема немає чіткого розмежування понять вплив, переконання, сугестія, навіювання, гіпноз, транс і виокремлення їхніх актуальних складників, а також факторів, які сприяють реалізації впливу, що й підкреслює актуальність пропонованої розвідки.

Метою нашого дослідження є розмежування переконання та сугестії як різновидів комунікативного впливу. Мета передбачає розв'язання таких завдань: розглянути особливості переконання й сугестії, з'ясувати їхні диференційні ознаки. Об'єкт дослідження – комунікативний вплив, предмет – різновиди комунікативного впливу.

У наявних на сьогодні класифікаціях комунікативного впливу відсутня усталеність, оскільки підґрунтям виступають не пов'язані між собою критеріальні ознаки. На нашу думку, диференціація впливу має бути найперше за такою ознакою, як нейрофізіологічна активація мозку при сприйнятті інформації, що увиразнює специфіку різновидів комунікативного впливу.

За нейрофізіологічною активацією комунікативний вплив розподіляється на переконання й сугестію, де «вмикаються» різні процеси нейрофізіологічної інформаційної обробки (відповідно ліво- та правопівкульна активація) [2, с. 36]. О. О. Селіванова зазначає, що «ще Аристотель розглядав два важелі впливу на аудиторію: логічні доводи й емоційне навіювання. Якщо переконання застосовує апеляцію до свідомості, то навіювання ґрунтується на емоціях і підсвідомому: перше потребує від адресата психологічної та мисленневої напруги, друге здійснюється спонтанно, без особливих зусиль» [7, с. 231]. У такий спосіб виокремлюється чітке розмежування логічного, раціонального (переконання) та емоційного, ірраціонального (сугестія) характеру впливу.

Переконання традиційно вважають раціональним впливом, що апелює до розуму, лівої півкулі реципієнта й визначають як «процес цілеспрямованого комунікативного впливу, котрий характеризується логічним обґрунтуванням повідомлення» [6, с. 24], де наводяться «доводи з метою зміни позиції» [1, с. 6] за допомогою аргументації, яка використовує логічний і психологічний способи (див. праці В. Л. Музиканта, О. О. Феофанова, В. І. Шуванова та ін.). Логічний спосіб передбачає застосування об'єктивних, логічних аргументів, що розкривають суть об'єкта, його своєрідність, дають змогу звернутися до раціональної сфери свідомості, апелюють до логіки адресата; психологічний – відповідно психологічних аргументів, які викликають певні емоції та асоціації, апелюючи до емоційної сфери свідомості, до почуттів та інтересів реципієнта [5, с. 76], й часто стають підґрунтям навіть маніпулятивних прийомів (детальніше див. [6]). На нашу думку, саме від переваги емоційних або логічних аргументів комунікативний вплив набуває ознак переконувального чи сугестивного.

Сугестивний вплив (навіювання) на відміну від переконання представляє таку форму комунікації, де відбувається «подання інформації, яка сприймається адресатом без критичного оцінювання, латентне (приховане) навіювання на людину, що впливає на протікання нервово-психічних процесів» [8, с. 23]. У такому разі підґрунтям процесу сугестії покладено послаблення дії свідомого контролю, інформацію скеровано на праву півкулю, що характеризує ірраціональний рівень сприйняття.

Учений М. Л. Лінецький переконаний, що переважно навіювання йде поряд із переконанням, між цими видами впливу немає чіткої межі. Логічне переконання «має не лише інформаційно-інтелектуальне значення, а й навіювальну силу, викликаючи емоції, впливаючи на почуття» [4, с. 6–8]. На нашу думку, нерозрізнення таких комунікативних різновидів впливу – переконання та сугестії (навіювання) – пояснюються тим, що емоційний компонент (який є підґрунтям сугестії) наявний і у процесі переконання, котре застосовує окрім логічних аргументів, ще й психологічні (емоційні).

Отже, сугестивний різновид комунікативного впливу апелює до емоційної сфери реципієнта, актуалізуючи відповідні настрої, настанови, почуття, вчинки, ставлення та ін. і скеровуючи в потрібному для сугестора напрямі. Переконання апелює до логічної сфери, проте, окрім логічних аргументів, використовує і психологічні, які апелюють до емоцій, що підкреслює складність проведення демаркаційної межі між цими двома різновидами комунікативного впливу. Диференціацію різновидів комунікативного впливу спричинює перевага логічних / психологічних аргументів, що актуалізують відповідну нейрофізіологічну активацію півкуль головного мозку реципієнта.

Подальше дослідження різновидів комунікативного впливу дасть змогу значно розширити відомості про природу комунікативного впливу, специфіку його реалізації, розширить палітру різновидів комунікативного впливу, а також уможливить конструювання екологічних контекстів.

Список використаних джерел.

1. Ивин А.А. Риторика: искусство убеждать // Москва, 2002. – 304 с.
2. Ковалевська Т.Ю. Сугестія в сфері лінгвістичної проблематики / Т. Ю. Ковалевська // Слов'янський збірник // Київ, 2012. – Вип. 17. – Ч. І. – С. 32–38.
3. Кутуза Н.В. Рекламний та PR-дискурс: аспекти впливу // Київ, 2015. – 288 с.
4. Линецкий М.Л. Внушение. Знание. Вера // Киев, 1988. – 160 с.
5. Медведева Е.В. Рекламная коммуникация // Москва, 2002. – 280 с.

6. Рюмшина Л. И. Манипулятивные приёмы в рекламе // Москва; Ростов н/Д, 2004. – 240 с.
7. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації // Черкаси, 2011. – 350 с.
8. Черепанова И. Заговор народа. Как создать сильный политический текст // Москва, 2002. – 464 с.

ЛЕВИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР АРТУРОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РІЕЛТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В М. ОДЕСА

Актуальність даної теми обумовлена важким станом ринку нерухомості, який все ще перебуває в кризі після 2014 року. Це відбилосся на стані агентств нерухомості, кілька найбільших гравців були змушені покинути ринок нерухомості Одеси. А також на роботі самих ріелторів, за відгуками, сьогоднішня робота на ринку є однією з найважчих за довгий час, навіть для професіоналів з десятирічним досвідом роботи.

Також, фактором обтяження є неясність напередодні прийняття нового закону «Про ріелторську діяльність» розробка якого почалася з 8 серпня 2018 року. Ріелторська спільнота розділилася на 2 табори, одні за прийняття закону, інші вважають, що закон не потрібен у тому вигляді, якому його пропонують. Основними положеннями якого є:

- ліцензування ріелторської діяльності
- вимоги для ведення ріелторської діяльності
- використання сертифікації
- страхування діяльності.

За минулі 10 років ринок ріелторських послуг скоротився в 3 рази [1]. Однією з причин цього є відсутність профільного закону що ставило фахівців в незручне становище. Є думки, що при такому швидкому скороченні ринок ріелторських послуг безсумнівно спіткає швидка загибель. Я ж з цим висловлюванням незгоден. Адже, якщо база запропонованих об'єктів нерухомості на ринку може бути сформована і без залучення агентств нерухомості, наприклад площадками агрегаторами оголошень, то база клієнтів, яка потрібна продавцям для швидкого і ефективного продажу нерухомості без участі агентств сформована бути не може. Тобто все більша потреба в ріелторській послугі виникає саме у продавців.

У доповіді розглядаються такі проблеми як:

1. Слабка робота ріелторського бізнесу з CRM-системами. Більшість ріелторів досі тримає інформацію і вимоги своїх клієнтів в блокнотах або в голові. Через це часто клієнт може бути забутий, або пізно обслужений. Навіть якщо в агентстві передбачена CRM-система, більшість фахівців вважає за краще працювати старими методами. Не тільки через необхідність перенавчатися. Однією з причин є небажання ріелторів надавати агентству та іншим ріелторам інформацію про своїх клієнтів, адже за фактом кожен ріелтор є самостійним фахівцем і в будь-який час може змінити агентство при цьому зберігши своїх клієнтів.

2. Відсутність автоматизації. Якщо в великих, зазвичай, іноземних компаніях дзвінки об'єктів проводиться роботами, і обробка інформації проводиться за допомогою аналізу голосу. Те у вітчизняних той же дзвінки клієнтів повинен проводиться самими ріелторами. Що призводить до зниження актуальності баз даних, відповідно до зниження ефективності і надмірних витрат часу.

Так само у іноземних компаній для клієнтів є можливість комунікації з агентством через особистий кабінет. У місцевих агентствах вся комунікація проводиться виключно в телефонному режимі.

3. Відсутність можливості інтеграції з великими системами. Що призводить знову ж до зайвих витрат часу при контактуванні з банками, державними органами, великими девелоперами, суміжними системами автоматизовано - через протоколи передач даних. З забудовниками, з якими у агентств досить сильна інформаційна зв'язок, дані передається в паперово - екселевом вигляді. Що призводить до зниження актуальності знову ж надаються агентством об'єктів. На моєму досвіді нерідко зустрічалися випадки реклами агентством вже проданих забудовником квартир. Навіть у великих агентств просто немає необхідної інфраструктури - і це серйозний негативний показник.

4. Відсутність можливості залучити й утримати професіоналів. Таких фахівців отримують ті, хто збільшує інвестиції в розвиток бізнесу - а агентства нерухомості втрачають співробітників, які обирають інше місце роботи. Це пов'язано з нестабільним доходом ріелторів і непрозорими перспективами в даній сфері. Якщо порівняти навчальні портали великих бізнес-систем і агентств нерухомості, ми побачимо серйозне технологічне відставання останніх.

5. Відсутність сучасних мобільних версій сайтів. Частка користувачів, які шукають нерухомість і заходять на сайти зі смартфонів тільки зростає [2]. В Одесі невеликий відсоток компаній мають ефективні сайти з сучасними мобільними версіями. Якщо ж подивитися на світові тенденції, то впору сконцентрувати всі зусилля на розробці сайтів виключно під мобільні пристрої.

6. Відсутність єдиної системи ціноутворення. На одеському ринку небагато компаній відкрито називають точну вартість послуг і зазвичай це є маркетинговим ходом для залучення клієнтів. Старі агентства працюють за 5% від вартості об'єкта, зазвичай цей відсоток знижується в торзі в залежності від вартості об'єкта нерухомості. В ідеалі вона повинна бути чітко визначеною та заздалегідь відомою клієнтам. Відсутність єдиної прозорої системи ціноутворення - показник слабкості і фактичної відсутності розуміння цінності послуги.

В ріелторській діяльності все більше використовується досвід зарубіжних компаній і нові інструменти роботи. Що призводить до збільшення «якісної» конкуренції. Все більше агентств і спеціалістів вимушені покинути ринок нерухомості, не маючи змоги надавати послуги зростаючої якості. Що є позитивним явищем для суспільства. Адже, після прийняття закону «Про ріелторську діяльність» на ринку ріелторських послуг зросте

питома частка професіоналів. Споживач стане краще захищений, отримуючи якісну послугу. А суспільство виграє зменшивши втрату трудових ресурсів у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Дело. Сокращения риелторских услуг в Украине [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу: <https://delo.ua/business/kto-zarabatyvaet-na-prodazhe-zhilja-v-ukraine-328493/>
2. РБК. Недвижимость. Проблемы современных риелторов [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу: <https://realty.rbc.ru/news/596dbf529a7947389750545d>
3. Официальный сайт ассоциации специалистов по недвижимости Украины [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу: <http://www.asnu.net/news/3296/>
4. Портал недвижимости Domik.ua [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу: <http://domik.ua/novosti/v-ukraine-razrabatyvayut-zakonoproekt-o-rieltorskoj-deyatelnosti-podrobnosti-n257083.html>

ЛЕВІН МИХАЙЛО ГРИГОРОВИЧ

*професор кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.т.н., професор*

ПРОЕКТНА КОМАНДА: РЕСУРС АБО СКАРБ?

*Люди – це не активи і не ресурси.
Вони – скарб, який потрібно охороняти.
У. Е. Демінг*

Актуальність теми обумовлена відсутністю, на думку автора, однозначного і чіткого розуміння практикуючими проектними менеджерами сенсу таких фундаментальних термінів в галузі управління трудовими колективами, як «кадри», «персонал», «людський ресурс» і «людський капітал», внаслідок чого і виникає питання: «А що ж являє собою проектна команда?». Доповідь носить дискусійний характер, тому не передбачає формулювання відповіді на поставлене запитання, а відображає спробу аналізу тенденцій розвитку концепцій і підходів до управління працівниками в контексті історичного процесу зміни технологічних укладів.

Згідно з найбільш поширеною точкою зору, технологічний уклад – це сукупність технологій, характерних для певного рівня розвитку виробництва. У зв'язку з науково-технічним прогресом відбувається перехід від більш низьких укладів до більш високих, прогресивних. На сьогоднішній день економісти виділяють п'ять існуючих укладів і говорять про настання шостого і, можливо, сьомого укладу (таблиця 1).

Таблиця 1.

Технологічні уклади

Уклад	Період домінування	Переважаючі технології
I	1770-1830 р.р.	Водяний двигун, виплавка чавуну і обробка заліза
II	1840-1880 р.р.	Паровий двигун, вугільна промисловість, чорна металургія, машинобудування, верстатобудування.
III	1890-1940 р.р.	Виробництво сталі, електротехнічне та важке машинобудування, кораблебудування, неорганічна хімія.
IV	1940-1980 р.р.	Кольорова металургія, органічна хімія, синтетичні матеріали, електронна промисловість, атомна енергетика.
V	1990-2030 р.р. (прогноз)	Обчислювальна техніка та телекомунікації, роботобудування, космічна техніка, мікротехнології, біотехнології.
VI	2030-2080 р.р. (прогноз)	Нанотехнології, штучний інтелект, генна інженерія.

Зі зміною технологічного укладу неминує змінюється концепція бізнесу: якщо традиційно основною функцією вважалось виробництво товарів, то тепер – виробництво знань, розробка нових технологій. Інноваційна діяльність більше не є прерогативою окремих людей або спеціального підрозділу, вона охоплює всі рівні підприємства. В результаті змінюється уявлення про вже усталених наукових категоріях. В індустріальному суспільстві під капіталом переважно розумілися фінансові кошти, які інвестуються у виробництві і в результаті приносять додатковий дохід. Сьогодні працівник – не простий виконавець, а стратегічний ресурс, «капітал» підприємства, основа його конкурентоспроможності. Підприємство вже не може з легкістю замінити одного працівника іншим, оскільки саме індивідуальні здібності тих чи інших особистостей служать запорукою виживання бізнесу і успіху на ринку. Результат цього – визнання працівників як вирішальний чинник ефективності, що має економічну корисність і соціальну цінність, освоєння і розвиток якого потребує інвестиційних вкладень.

Наукові концепції, підходи та моделі управління працівниками еволюціонували в залежності від зміни технологічного укладу, але єдиного погляду на цей процес немає [1], проте, ланцюжок «кадри → персонал → людські ресурси → людський капітал» об'єднує більшість точок зору (таблиця 2).

Зміна концепцій управління працівниками

Період	Концепція	Підхід
1920–1940 р.р.	Управління кадрами	Економічний: працівник – носій трудової функції, «живий придаток машини»
1950–1970 р.р.	Управління персоналом	Органічний: працівник – суб'єкт трудових відносин, особистість
1980–1990 р.р.	Управління людськими ресурсами	Органічний: працівник – ключовий стратегічний ресурс підприємства
2000–?	Управління людським капіталом	Гуманістичний: не працівники для підприємства, а підприємство для працівників

Таким чином, можна констатувати, що в даний час домінуючою концепцією є розгляд працівників як «людський капітал» підприємства. Цей термін вперше зустрічається в роботах Т. Шульца [4]: «Кожна людина народжується з індивідуальним комплексом генів, що визначає його вроджений людський потенціал. Придбані людиною цінні якості, які можуть бути посилені відповідними вкладеннями, ми називаємо людським капіталом».

Тепер звернемося до основоположних документів у сфері проектного менеджменту [2, 3], які мають статус глобальних стандартів. Якщо в [2] глава 9 «Управління людськими ресурсами проекту» орієнтована саме на команду проекту, то в наступній версії [3] в розділі 9 «Управління ресурсами проекту» команда вже розглядається поряд з матеріальними ресурсами (таблиця 3).

Таблиця 3.

Порівняння версій документів

Документ [2], 2013 рік	Документ [3], 2017 рік
9.1 Планування управління людськими ресурсами	9.1 Планування управління ресурсами
9.2 Набір команди проекту	9.2 Оцінка ресурсів операцій
9.3 Розвиток команди проекту	9.3 Придбання ресурсів
9.4 Управління командою проекту	9.4 Розвиток команди
	9.5 Управління командою
	9.6 Контроль ресурсів

У документі [3] команда проекту розглядається виключно як «людський ресурс», при цьому в процесі «Розвиток команди» не знайшли відображення інструменти і методи інноваційного менеджменту, управління корпоративними знаннями, теорії прийняття проектних і управлінських рішень, моделювання бізнес-процесів і т. п. Таким чином, можна констатувати, що актуальна версія Зводу знань з управління проектами, на жаль, не підтримує перехід від концепції «Управління людськими ресурсами» до концепції «Управління людським капіталом», який можливий тільки при значних інвестиціях в освіту членів проектної команди. Однак, людський капітал – це головний фактор формування і розвитку інноваційної економіки та економіки знань, що відповідає сучасному (п'ятому) технологічному укладу.

Список використаних джерел.

1. Евенко Л. И. Эволюция концепций управления человеческими ресурсами // Стратегия развития персонала (материалы конференции). – Нижний Новгород, 1996. – С. 33–37.
2. Руководство к Своду знаний по управлению проектами (Руководство РМВОК®) – Project Management Institute. Пятое издание, 2013. – 614 с.
3. Руководство к Своду знаний по управлению проектами (Руководство РМВОК®) – Project Management Institute. Шестое издание, 2017. – 756 с.
4. Ядгаров Я. С., Журавлева Г. П., Александрова Е. В. Экономическая теория человеческого капитала: ретроспективный аспект // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований, 2016. – № 8-2. – С. 250-254. URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=10014>.

ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА

аспірант ОРІДУ при Президентіві України

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

У сучасній демократичній країні процеси комунікації, тобто не лише створення, оброблення, поширення, збереження інформації, а й розуміння цільових аудиторій, врахування їх інтересів, поглядів і переконань, забезпечення зворотного зв'язку та, відповідно до чого, внесення коректив у функціональну і комунікаційну діяльність органів влади, відіграють роль стратегічно важливого сегмента суспільно-політичної діяльності, що зумовлено динамічним розвитком держави, дедалі вищими вимогами і очікуваннями громадян до органів влади, що вимагає постійного удосконалення механізмів функціонування системи публічного управління.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2] до одних з найбільш вагомих проблем, на усунення яких і направлена реформа децентралізації, є: нерозвиненість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громад; корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності. Зазначені проблеми ускладнюються внаслідок проблем правового й інституційного характеру та знаходяться безпосередньо у площині комунікаційного простору місцевого самоврядування. Максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень та сприяння розвитку форм прямого народовладдя визначені Концепцією одним із шляхів та способів вирішення зазначених проблем.

Для забезпечення розвитку місцевого самоврядування та і взагалі публічного управління необхідно здійснити перехід від моделі «інформування» до концепції «комунікування», тобто від одностороннього механізму з очевидною перевагою держави в особі органів публічної влади та нехтування суспільною думкою, до двостороннього механізму публічного діалогу, в якому органи місцевого самоврядування та територіальні громади виступають рівноправними партнерами. Власне здатність до колективної дії, що ґрунтується на артикуляції інтересів різних учасників шляхом постійної раціональної дискусії і є невід'ємним атрибутом публічного врядування. Адже діалог членів територіальних громад з місцевою владою дає можливість формуватися громадянській позиції, публічній політиці та забезпечувати вплив суспільства на владу.

Відповідно до Кодексу рекомендованої практики участі громадськості у процесі прийняття рішень, ухваленого Радою Європи, органи публічної влади мають бути абсолютно прозорими та всіх етапах вироблення політичних рішень спільно з громадськістю [1], що знаходиться у площині публічних комунікацій, які варто розглядати як контекст та інструмент, що дає змогу різним суб'єктам публічної сфери вступати у взаємодію між собою, зіставляти точки зору та цінності, щоб досягнути спільної мети щодо реалізації суспільного інтересу [5]. Варто зацентувати увагу на стратегічній спрямованості публічних комунікацій, які мають індикативно слугувати максимальній реалізації суспільних потреб та інтересів.

На думку Романенко Є., гарантування налагоджених конструктивних взаємовідносин між органами влади і громадськістю задля відстоювання позицій, які не збігаються з позицією органів місцевого самоврядування можливе в таких основних формах:

- інформування (відкритий доступ до надання об'єктивної та своєчасної інформації);
- консультації в режимі реального часу для ідентифікації громадської думки та розроблення відповідних пропозицій;
- діалог шляхом проведення слухань, громадських форумів та інших публічних форм із заінтересованими сторонами державно-громадської взаємодії;
- партнерство, яке реалізується через спільно створені групи експертів, які надають консультації з відповідних питань, що становлять суспільний інтерес [3, с. 25].

Цілком погоджуючись з зазначеною позицією, зауважимо що такі форми взаємодії стають можливими за умови ефективного та раціонального використання комунікаційного потенціалу місцевого самоврядування, а саме: організаційної, структурної та креативної здатності взаємодіючих елементів комунікаційного процесу – надавача та отримувача повідомлення, самого повідомлення, каналу комунікації – до здійснення ефективної комунікації. Що є необхідною умовою для з'ясування сутності й структури комунікацій в певній соціальній системі. Ефективними можуть вважатися комунікації, за яких комунікаційний потенціал реалізується повною мірою [4, с. 275], адже неефективну комунікацію (помилкові меседжі, неправильно обрані комунікаційні канали, недосконала характеристика цільових аудиторій тощо) важко виразити за допомогою кількісних показників.

Ще однією важливою умовою ефективності комунікаційного процесу у місцевому самоврядуванні є досконале володіння комунікаційними технологіями, до однієї з яких відноситься цілеспрямована діяльність у комунікаційному процесі усіх суб'єктів системи місцевого самоврядування тобто цілеспрямований вплив на цільові аудиторії з метою залучення їх шляхом діалогу та дискусії до партнерської взаємодії та прийняття управлінських рішень з метою сприяння розвитку форм прямого народовладдя та розвитку територіальних громад.

Дієвим інструментом у цьому процесі є комунікаційна стратегія – як план дій в інформаційно-комунікаційному просторі, яка має базуватись на можливостях і технологіях маркетингу і реклами. Суть такого підходу полягає у спланованій алгоритмічній роботі з цільовими аудиторіями, тобто таргетизованою за певними критеріями територіальною громадою, чіткому проектуванню стратегічної мети, певного образу майбутнього стану соціальної системи, з використанням ключових концепцій брендингу, синхронізації дій органів місцевого самоврядування, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, громадських організацій, засобів масової інформації, інших стейкхолдерів, спрямованих на задоволення потреб і очікувань членів територіальної громади. Обов'язковим при цьому є врахування зворотного зв'язку з боку цільових аудиторій та використання досвіду комунікаційних кампаній соціального маркетингу та соціальної реклами.

Виконання зазначених заходів можливе лише за умови суттєвого удосконалення комунікаційної діяльності органів місцевого самоврядування та раціонального використання їх потенціалу та ресурсів. Тому особливо гостро стоїть потреба у запровадженні комунікаційної інфраструктури, як своєрідного комунікаційного каркасу системи місцевого самоврядування, що потребує детального дослідження та обґрунтування.

Список використаних джерел.

1. Кодекс рекомендуемой практики гражданского участия в процессе принятия решений Совета Европы. Принят Конференцией МНПО на заседании 1 октября 2009 года [Электронный ресурс]. – Ре- жим доступа : http://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_Russian_final.pdf
2. Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

3. Романенко Є.О. Публічна комунікація як засіб транспарентності державного управління / Є.О. Романенко // Збірник наукових праць НАДУ при Президентіві України. – К. : НАДУ, 2014. – Вип.1. – С. 15-27
4. Штурхецький С.В. Розвиток комунікативних стратегій в місцевому самоврядуванні України / С.В. Штурхецький // Наукові розвідки з державного та муніципального управління, 2013. - № 1. – С. 269-283.
5. Faccolini F. Media Discourse. London: Edward Arnold. 1995; Chouliaraki L. Media Discourse and the Public Sphere / F. Faccolini // Discourse Theory in Turopean Politics: Identity, Policy and Governance. N.Y. 2005. – P. 356–407.

МАЛИНОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕГОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СПЕЦИФІКА НЕЙРОМАРКЕТИНГУ В ПАРАДИГМІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Зважаючи на європейський вектор розвитку нашої країни, прийняття Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», а також імплементацію новітніх наукових і технічних винаходів до класичних наукових пострадянських шкіл, з'явилась гостра необхідність в використанні новітніх наук для удосконалення та впровадження їх у сучасні дослідження для якісної конкуренції на світовій арені. Так, в Україні вже наявні поодинокі наукові розвідки із нейролінгвістичного програмування, сугестивної лінгвістики, спін-докторінгу та інших модерних наукових напрямів, що уже набули відомості в європейських країнах. Однією із таких наук є нейромаркетинг – «комплекс методів вивчення поведінки покупців, впливу на неї, емоційних і поведінкових реакцій на цей вплив, який використовує розробки в глущах маркетингу, когнітивної психології та нейрофізіології» [3]. З огляду на полуміжфункціональність, комплексність та багатоаспектність нейромаркетингу, а також на те, що використання доробків цієї науки в парадигмі стратегічних комунікацій уможливить максимальну оптимізацію відповідності характеристик товару і очікувань від нього цільової аудиторії, цінність нейромаркетингу є беззаперечною, що і визначає актуальність нашої роботи.

Об'єктом нашої статті є вивчення новітніх способів дослідження в парадигмі стратегічних комунікацій проектного менеджменту, а предметом є техніки (методи) нейромаркетингу в цьому аспекті.

Сам термін «нейромаркетинг» офіційно запропонував в 2002 році професор Університету Еразма Роттердамського Ейл Смідтс. Цим словом він вирішив описати комерційне застосування нейробіології і технології нейровізуалізації, картування мозку. Смідтс підкреслив, що завдання нейромаркетингу – «краще зрозуміти споживача і його реакцію на маркетингові подразники шляхом прямого вимірювання процесів в мозку» і підвищити «ефективність методів маркетингу, вивчаючи реакцію мозку» [2]. Однак спроби зрозуміти споживчу поведінку за допомогою вивчення роботи людського мозку проводилися набагато раніше 2002 року. Концепцію нейромаркетингу, імовірно, почали розробляти психологи Гарвардського університету (США) в 1990-х роках. Вона базується на твердженні, що за розумову і емоційну діяльність індивіда головним чином відповідає підсвідомо частина мозку. Розуміння того, які частини мозку відповідають за ті чи інші рішення, надало можливість маніпуляції споживачем з метою вироблення у нього певних поведінкових патернів, що, безсумнівно, дозволило оптимізувати класичні маркетингові дослідження та значно підвищити продажі.

Перше дослідження, яке позиціонувалося саме як дослідження в галузі нейромаркетингу, було проведено з використанням методу функціональної магнітно-резонансної томографії в Гарвардському університеті в 1999 році професором Г. Зальтманом. Згодом технологія була запатентована як «Метод вилучення метафор Зальтмана» (Zaltman Metaphor Elicitation Method або ZMET). Використаний Зальтманом метод передбачав використання заздалегідь підготовленого набору зображень з метою виклику емоційно позитивного відгуку, який активізації прихованих образів-метафор, що стимулюють покупку [4].

Нейромаркетинг дозволяє зрозуміти, що мотивує покупців робити нераціональні і непрактичні покупки; чому одні бренди стають культовими, а інші залишаються без роботи; які чинники можуть підвищити продажі дорогих товарів; як дизайн товару або сайту впливає на бажання споживачів ними користуватися [див. 3].

Основні методи нейромаркетингу – високоточне апаратне тестування неусвідомлених людських реакцій на модальнісні подразники (електроенцефалографія, магнітно-резонансна томографія, шкірно-гальванічний рефлекс, відстеження погляду тощо), за допомоги яких спеціалісти можуть дослідити реакцію різних зон головного мозку на ті чи інші стимули, що може стати хорошим інструментом на етапі первинного дизайну продукту. Так, виробники продовольчих товарів можуть використовувати зображення головного мозку для поліпшення якості їжі, аналізуючи реакцію покупців на різний смак, запах і текстуру їжі і напоїв. Дослідження реакцій при перегляді картини «Хороший, поганий, злий» підтвердило, що залучення різних зон мозку у всіх учасників було досить стереотипним (див. 1). Ця універсальність нейронної відповіді може знайти застосування при розробці, наприклад, фінальної версії фільму, коли необхідно визначитися між декількома версіями кінцівки.

У парадигмі же стратегічних комунікацій та проектного менеджменту нейромаркетинг набуває принципової важливості, оскільки саме він може допомогти в оптимізації маркетингової стратегії з огляду на нейрофізіологічні особливості потенційних покупців. В основі проектного менеджменту лежить поєднання найсучасніших наукових знань і технологій з практичними навичками, він орієнтований на отримання найбільш ефективного результату протягом всього життєвого циклу проекту. Стратегічні комунікації – це особливі принципи управління комунікаційним процесом, що сприяють реалізації стратегії організації та механізмом досягнення стратегічних цілей. Стратегічні комунікації проходять червоною лінією крізь проектний менеджмент та є «мастильною речовиною» для запуску всіх «шестерень» складного механізму, де нейромаркетинг – одні з цих «шестерень».

Отже з огляду на вищезазначене можемо стверджувати що нейромаркетинг є перспективним і вкрай важливим напрямком в рамках стратегічних комунікацій, що і увиразнює перспективність розробок в зазначеній тематиці.

Список використаних джерел.

1. Льюис Д. Нейромаркетинг в действии. Как проникнуть в мозг покупателя . – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 304 с.
2. Lee N., Broderick A. J., Chamberlain L. What is 'neuromarketing'? A discussion and agenda for future research //International Journal of Psychophysiology. – 2007. – Т. 63. – №. 2. – P. 199–204.
3. Morin C. Neuromarketing: the new science of consumer behavior //Society. – 2011. – Т. 48. – №. 2. – P. 131–135.
4. Zaltman G. and Zaltman L., Marketing Metaphoria: What Deep Metaphors Reveal about the Minds of Consumers [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=Z5_eCJCcs5sC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false

МАЛЮХОВА ЮЛІЯ ІВАНІВНА

аспірант Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сучасному етапі становлення української держави спостерігається істотне зростання інтересу як науковців, так і практиків до питань стратегічного управління великими містами та їх інфраструктурами.

Великі міста впливають на розвиток держави в цілому, так як ініціюють швидкий науково-технічний прогрес, зміни у різних сферах суспільного життя: соціальной, економічній, науковій, політичній та ін. Тому можливо зазначити що сучасні українські міста і поселення зазнають складних перетворення, у тому числі форм і методів управління їх розвитком [1, с. 160]

Світовий досвід показує, що основним завданням влади є розроблення та впровадження комплексних програм з використанням нових, ефективних інструментів управління для створення високорозвиненої інфраструктури, адаптованої до сучасної ситуації та швидких змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі для забезпечення комфортних умов проживання його мешканців.

Так, у Канаді функціонує принцип професіоналізації управління, спеціально створені структури, в яких сконцентровано висококваліфіковані кадри, що беруть безпосередню участь в обґрунтуванні напрямків і механізмів територіального розвитку. Також діють професійні асоціації спеціалістів з розвитку, членів яких залучаються до участі в діяльності з розвитку та диверсифікації місцевої економіки. З метою професійної підготовки таких спеціалістів більш, ніж 30 років тому було створено численні освітні програми, в тому числі Програму економічного розвитку Університету Ватерлоо [3].

Значну увагу розвинені країни світу, приділяють залученню наукових та інноваційних парків бізнес-інкубаторів, та подібних організацій до вдосконалення системи стратегічного управління інфраструктурою. Наприклад, в Швеції, в науковому парку «Ideon» (мегаполіс Лунд), базується організація, яка називається «Techporol», де працюють фахівці в самих різних сферах діяльності. [5–6].

У США реалізовано принцип делегування повноважень, яке пов'язана з розробкою стратегій її розвитку, які включають у себе:

- оцінку господарської ємкості й припустимого антропогенного навантаження на природне середовище території, яку займає місцева спільнота;
- визначення потреб громади й доступності економічних, природних і 3 людських ресурсів для їхнього забезпечення;
- удосконалення системи місцевого самоврядування й впровадження в її практику принципів стійкого розвитку;
- залучення членів територіальної громади до прийняття управлінських рішень щодо ключових питань муніципального розвитку [2].

У світовій практиці представники публічної влади виявляють значний інтерес до схем співпраці влади та бізнесу, які дозволяють залучити додаткові кошти для великих інфраструктурних проектів. У Великобританії більшість інфраструктурних послуг територіальних утворень реалізуються через державно-приватне партнерство. Експерти очікують стрімкого збільшення таких проектів у всьому світі, перш за все у країнах із сильними тенденціями урбанізації. [4].

Загальним для багатьох країн, що не мають єдиного підходу до формування і розвитку інноваційної інфраструктури регіону (США, Франція, Швеція, Великобританія, Німеччина), є підвищення інноваційної активності суб'єктів господарської діяльності, передача високих технологій в реальний сектор економіки, стимулювання взаємодії між науково-дослідними інститутами, підприємствами і регіональною владою.

В результаті дослідження зарубіжного досвіду можна зауважити, що ефективний розвиток інфраструктури міста можливий лише за умови системного безперервного використання в управлінській практиці інструментів стратегічного управління та дієвої співпраці трьох секторів – місцевої громади, влади й підприємницьких структур.

Формування та реалізація стратегічного управління інфраструктурою міста з урахуванням зарубіжного досвіду стане важливим кроком на шляху та інтеграції України у Європейське Співтовариство.

Список використаних джерел.

1. Євсєєва О. О. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики / О.О. Євсєєва // Проблеми Економіки. – 2013. – № 1. – С. 159–164.
2. Переход к устойчивому развитию: глобальный, региональный и локальный уровни. Зарубежный опыт и проблемы России. – М. : КМК, 2002.

3. Супян В. Б. Американская экономика: новые реальности и приоритеты XXI века / В. Б. Супян. – М. : Анкил, 2001. – С. 138
4. Экономические стратегии активных городов. – СПб : Наука, 2002. – С. 100.
5. A.Reveiu. 2013. The role of universities in innovative regional clusters. Empirical Evidence from Romania/ Procedia – Social and Behavioral Sciences 93.
6. D.Anderton. 2016. Science in the city region: establishing Liverpool`s life science ecology/ Regional Studies, Regional Science.

МОСКАЛЮК АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри управління системами безпеки життєдіяльності
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н., доцент*

ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Головною метою будь-якого підприємства в галузі охорони праці є збереження життя і здоров'я працівників у процесі їх трудової діяльності [1]. Очевидним є той факт, що повністю уникнути небезпек і загроз здоров'ю в трудовій діяльності практично неможливо, але зменшити їх за рахунок профілактичних заходів можна і необхідно.

Концепція проектно-орієнтованого управління охороною праці [2] забезпечує чітке функціонування всіх ланок управління підприємства і знизить як рівень травматизму, так і дозволить підвищити рівень продуктивності, за рахунок реалізованих проектів охорони праці.

Проектно-орієнтоване управління промисловою безпекою здійснюється через реалізацію проектів охорони праці, де рішення про ініціювання цих проектів ґрунтується на аналізі поточного рівня охорони праці [3]. Такий вид діяльності значно відрізняється від традиційного менеджменту в операційній і функціональній діяльності, що накладає деякі обмеження на використання класичних методів і моделей стратегічного управління (управління охороною праці, промисловою безпекою та т. Д.) Тому застосування проектно-орієнтованого управління в сфері охорони праці вимагає якогось симбіозу в проектних і операційних підходах і моделей управління [4].

У [2] обґрунтовано застосовність проектно-орієнтованого підходу управління в галузі охорони праці, для цього були розглянуті терміни: «Проект» - це обмежена в часі і ресурсах унікальна сукупність процесів, спрямована на створення нової цінності для підприємства, і « охорона праці » - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

За задумом, проекти охорони праці [3] будуть підтримувати якість і рівень виробництва, підтримувати соціальні та екологічні аспекти виробництва в контексті сталого розвитку. Важливо відзначити, що при цьому між усіма зацікавленими сторонами проекту охорони праці необхідно реалізовувати специфічну схему взаємодії (облік думками, обмін інформацією, усвідомлення потреби).

Запропонований метод управління охороною праці на підприємствах та організаціях, дозволить визначати потребу в результатах проектів з охорони праці в умовах невизначеності, нечіткості і неповноти інформації про нього. Це дозволяє вдосконалити поточну систему управління охороною праці в умовах реформування управління.

Список використаних джерел.

1. Москалюк, А. Ю. Модель процесса управления охраной труда машиностроительного предприятия [Текст] / А. Ю. Москалюк, В. Н. Пурич // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2015. - № 4/3 (24). - С. 60 - 65. DOI: <http://dx.doi.org/10.15587/2312-8372.2015.47977>
2. Серия нормативных документов для оценки организации работ по охране труда / OHSAS 18001:2007 «Occupational Health and Safety Assessment Series. Specification». – Режим доступа : <http://vestnik.kpi.kharkov.ua>. – Дата обращения : 5 сентября 2018.
3. Москалюк А.Ю. Модель процесса управления охраной труда машиностроительного предприятия / А.Ю. Москалюк, В.Н. Пурич // Журнал «Технологічний аудит та резерви виробництва». – Харьков: «Технологический центр», 2015. – № 4/3 (24). – С. 60 – 65.

МОСТОВА ДАР'Я ЮРІІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТІ

Значний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, суттєва трансформація геополітичної конфігурації світу, істотне ускладнення суспільних відносин на міжнародному рівні, актуалізує необхідність удосконалення публічного управління, зокрема координаційну комунікаційну діяльність органів публічної влади, що здійснюють зовнішньополітичну, зовнішньоекономічну, освітню та наукову діяльність. Необхідність запровадження публічної дипломатії, як важливого компонента стратегічних комунікацій, дієвого інструмента вдосконалення комунікаційної діяльності органів публічної влади та популяризації України у світі, визначається низкою стратегічних документів розвитку держави, що були ухвалені протягом 2014-2018 рр. До найбільш вагомих

з них належать: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», де у формулюванні десятого пріоритету визначено: «...програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі фокусуватиметься на забезпеченні інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій» [5]; Щорічне послання Президента України до Верховної Ради, яким одним із пріоритетів визначено зміцнення міжнародного іміджу України, використання дієвих інструментів та технологій публічної дипломатії [1]; Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 рр., в якій пріоритетами щодо стратегічних засад реформування визначено комунікаційний супровід реформи державного управління [4]; Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі, метою якої є популяризація України у світових інформаційних ресурсах та національних інформаційних ресурсах іноземних держав, формування позитивного іміджу, забезпечення на міжвідомчому рівні постійної оперативної та скоординованої діяльності з підготовки і поширення у світовому інформаційному просторі правдивої та об'єктивної інформації про Україну [3].

За останні кілька десятиліть публічна дипломатія стала одним із провідних методів впливу на інші країни у зовнішній політиці провідних держав. В науці публічного управління та адміністрування необхідне комплексне розуміння цього інструменту «м'якої сили» як компонента стратегічних комунікацій, основне призначення якого – забезпечення реалізації національних інтересів на міжнародному рівні, просування національного іміджу та бренду. Відповідно до вищезазначеного, одним із вагомих пріоритетів залишається запровадження інструментів та технологій публічної дипломатії у діяльність органів публічної влади задля досягнення стратегічних орієнтирів на міжнародній арені. Тому публічна дипломатія, яка має справу із впливом суспільних соціальних установок на формування та здійснення зовнішньої політики, охоплює виміри міжнародних відносин поза традиційною дипломатією, включаючи формування урядами громадської думки в інших країнах, взаємодію приватних груп та інтересів в одній країні з такими в інших та міжнаціональний потік інформації та ідей потребує детального дослідження та вивчення з погляду науки публічного управління та адміністрування.

Найбільш загальне визначення публічної дипломатії подано Тенчерем Х., який визначає її як процес комунікації уряду з іноземною аудиторією, маючи на меті донести розуміння останньою своїх ідей та ідеалів, інституцій та культури, а також національних цілей та поточної політики [7, с. 220]. На думку Найя Дж., існує три виміри публічної дипломатії: щоденне спрямоване висвітлення зовнішньополітичних акцій, «стратегічне спілкування», тобто сфокусоване обговорення найважливіших для країни політичних тем, розвиток прямих контактів з іноземною аудиторією за допомогою обмінів, наукових стипендій, грантів, що дозволяють зарубіжним громадянам особисто знайомитись з країною [6].

Ряд науковців виділяють наступні три виміри публічної дипломатії:

- як лобістська діяльність – форма короткострокової комунікації з метою здійснення необхідного впливу державою на прийняття певного рішення за кордоном шляхом переконання цільових аудиторій змінити їх позицію на свою користь;
- як міжнародні зв'язки з громадськістю – форма комунікації з метою досягнення середньострокових цілей, в першу чергу торкається питань економічної, освітньо-наукової та культурної діяльності;
- процес просування національного іміджу або бренду – найбільш комплексний та складний вимір, спрямований на просування позитивного міжнародного іміджу держави [2, с. 108; 7, с. 220-224].

Важливою характеристикою публічної дипломатії є те, що насамперед вона має втілюватись в міжлюдських контактах у рамках освітніх програм, наукових і культурних обмінах, а також у відкритому політичному діалозі. В цілому, основними її інструментами є спільні публічні заходи (візити, семінари, конференції, прес-конференції, громадські дебати, різноманітні культурні, дослідницькі проекти, дослідження, публікації, радіо-, теле-, кіно-продукція тощо), покликані донести необхідну інформацію про країну до світової громадськості. Розробка, створення і реалізація усіх перелічених заходів та акцій мають фінансуватись з боку держави, або здійснюватися за її підтримки, саме це забезпечить захист національних інтересів та об'єктивність інформації.

Варто зазначити, що підтримка публічної дипломатії у ряді країн здійснюється і опосередковано через неурядові організації, однак фінансування їхньої діяльності здійснюється державою. До найбільш відомих неурядових організацій, які функціонують в рамках публічної дипломатії та зосереджені в першу чергу на освітньо-культурній та експертній діяльності, це: Інститут Конфуція, Альянс Франсез, Інститут Данте, Британська рада, Польський інститут, Американський простір тощо. Варто зазначити, що в Україні у 2018 році було створено подібну інституцію у складі Міністерства закордонних справ України – Український інститут, який презентуватиме Україну за кордоном, однак він знаходиться лише на стадії становлення. Так у структурі самого МЗС утворено спеціальні підрозділи – управління публічної дипломатії та департамент стратегічних комунікацій.

Для забезпечення повноцінного функціонування публічної дипломатії, як одного з важливих компонентів стратегічних комунікацій, необхідне залучення більшої кількості державних інституцій. Зокрема, в рамках публічної дипломатії Міністерство закордонних справ має координувати діяльність наступних міністерств: освіти і науки, культури, інформаційної політики, економічного розвитку тощо, адже саме сфери їх діяльності лежать в основі публічної дипломатії. Також має бути забезпечено координацію комунікаційної діяльності з громадськими організаціями, бізнес-структурами, які представляють Україну на міжнародному рівні, та діаспорами, які існують у багатьох країнах світу та можуть забезпечувати безпосередній контакт з місцевим населенням.

Саме тому, одним з найважливіших завдань є необхідність організаційно-функціонального забезпечення публічної дипломатії в системі публічного управління шляхом визначення організаційної спроможності органів публічної влади та розробки відповідного нормативно-правового забезпечення використання інструментів публічної дипломатії в публічному управлінні. Публічна дипломатія може повноцінно функціонувати лише шляхом удосконаленої координаційної комунікаційної діяльності органів публічної влади, які здійснюють зовнішньополітичну, -економічну, -освітню, -культурну діяльність, інших державних наукових, дослідних та аналітичних інституцій, державних та громадських організацій, інших стейкхолдерів, що заснована на співпраці і комунікаціях з метою інформування міжнародної громадськості задля створення позитивної думки про країну та підтримки контактів з іншими народами.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2018 році» ; Національний інституту стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 2018. – 1316 с.
2. Гуцал С.А. Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних основ [Електронний ресурс] / С. Гуцал // Міжнародні відносини; серія «Політичні науки». – 2015. - № 9. – С. 106-113. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2769
3. Розпорядження КМУ від 11.10.2016 р. № 739 «Про схвалення Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-%D1%80>
4. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 рр. ; засід. КМУ від 24.06.2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249140701&cat_id=246711250
5. Указ Президента України від 12.01.2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
6. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics / Joseph Nye. – New York : Public Affairs, 2004. – 192 p.
7. Tenschler J. (Hg.). Politische Kommunikation in internationalen Beziehungen : монографія / J. Tenschler, H. Viehig . – Berlin : Lit, 2007. – 233 p.

ПСАРЬОВ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ НАДАННЯ ПОСЛУГ САЛОНАМИ КРАСИ В ОДЕСІ

Краса є однією з найбільш важливих категорій культури та філософії, по-справжньому гармонійна особистість поєднує як внутрішню так і зовнішню досконалість.

Краса та бізнес у сучасному суспільстві тісно переплітаються. За зовнішнім виглядом жінки або чоловіка, за зачіскою та ступенем доглянутості, можна судити про успішність людей. Сячоче обличчя, підтягнута струнка фігура, здорове волосся, відсутність зайвих кілограмів, а також одяг, який бездоганно сидить, є невід'ємними атрибутами іміджу ділових людей. Сучасна б'юті індустрія спрямована на потреби суспільства, яке бажає дуже добре виглядати та не витратити забагато часу на догляд. На даний час салони краси пропонують широкий асортимент процедур, комплексні послуги, від іміджевих до складних медичних, таких, наприклад, як корекція недоліків обличчя та фігури, омолодження, антицелюлітні програми та інші.

У країнах Західної Європи на косметику і парфумерію витрачають мінімум 120–150 євро на рік, у Польщі – 90 євро, в Україні – не більше за 30–35 євро (За даними Euromonitor International). Кілька останніх років поспіль на косметичному ринку зростають обсяги продажів парфумерно-косметичної продукції: 30 млрд грн у 2015 році, 32 млрд грн у 2016, 35 млрд грн - 2017 р. та 36 млрд грн у 2018 році [2]. Хоча українські клієнти витрачають на послуги салону до трьох разів більше, ніж інші європейці, в середньому 14% своїх доходів. Наші споживачі витрачають гроші не бездумно, вони більш вимогливі до продуктів та послуг салону краси. Середньостатистичні українські клієнти салонів на 10 років молодше, ніж європейці і це цілком природньо. Більша частина клієнтів – жінки (75-80%) та останнім часом почали проявляти активність і чоловіки. Частка салонів краси на парфумерно-косметичному ринку склала трохи менше третини. Щорічне зростання ринку в останні роки оцінюються експертами у 25-30%. У салонах краси Одеси, на думку учасників ринку, залишається дві третини суми, які щорічно одесити витрачають на перукарські і косметологічні послуги.

У місті Одеса зареєстровано, згідно КВЕД 96.02 - надання послуг перукарнями та салонами краси, 6288 підприємств індустрії краси [4], це салони краси, перукарні, косметичні кабінети, студії зачісок, що продають свої послуги на сотні тисяч доларів на місяць. Ця кількість салонів забезпечує населення міста та області, де станом на 1 липня 2018 р. проживають 2.375.401 особи [3]. Таким чином, на кожне підприємство краси доводиться 360 осіб.

Цінова політика послуг є прийнятною, особливо для іноземців, що відвідують наше місто як туристи, які приємно вражені співвідношенням ціна – якість. Сьогодні поїздки громадян країн СНД до України не тільки на лікування, оздоровлення та діагностику, а також «за красою».

Індустрія краси розвивається стрімкими темпами. З'являються нові технології, препарати, сучасне обладнання. Бізнес все більше привертає увагу інвесторів, завдяки цьому на ринку зростає кількість салонів краси, медичних і СПА-центрів, таким чином збільшується конкуренція.

Доходи населення у січні–червні 2018 р. становили 7631 грн і порівняно з відповідним періодом 2017р. збільшився на 24,0%. Ріст реального ВВП України у 2017 р. склав 2,5 %, що вище очікувань Уряду (1,8 %) та МФВ (2,0 %). Водночас за динамікою цього показника Україна відстає від європейського та світового рівня. Окрім цього, прогнозовані на наступні 5 років темпи зростання українського ВВП на душу населення, забезпечуватимуть лише 40,0 % європейського мінімуму (Болгарія) та приблизно 22,0 % середнього рівня країн ЄС, що формує небезпечну пастку майбутньому розвитку [1]. У зв'язку з постійним погіршенням платіжеспособності населення власники підприємств постійно підлаштовуються під ситуацію та впроваджують нові процедури, переходячи на не дорожчу косметику та відходять від «постійного якісного догляду», який виявляється коштовним, і пропонують споживачам більш дієві «експрес процедури» не зважаючи на шкідливий вплив для здоров'я.

Салони краси систематично відстежують тенденції науково-технічного прогресу, що позитивно позначається на діяльності даного закладу. В теперешній час ми спостерігаємо появу нового типу споживача – **омніпокупця (omnishopper)**. Омніпокупці – це споживачі, які використовують технології для великого (майже повного) діапазону покупок – онлайн із настільного комп'ютера або мобільного пристрою, по телефону, через термінали тощо. Ці покупці вимогливіші, більш соціальні, «підключені і комунікаційно відкриті», орієнтовані на зручність і комфорт більше, ніж коли-небудь досі.

Науково-технічні розробки змінюють образ сприйняття та взаємовідносини між споживачем та салонами краси, що підвищує якість задоволення споживачів.

На теперішній час розвиток ринку надання послуг салонами краси постійно зростає. Ми спостерігаємо ріст попиту з боку населення на послуги салонів краси. Протягом наступних 5 років попит на процедури буде тільки збільшуватись, а одже постійно потрібно індустрії вдосконалюватись та надавати послуги високого рівня.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/3143/>

2. Гендер в деталях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://genderindetail.org.ua/season-topic/tema-sezonu/ekonomika-krasi-ta-ii-milyardi-134156.html#_ftnref8

3. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://regulation.gov.ua/static/hair-salon-map>

OLHA PSAROVA

PhD-student of ORIPA NAPA under the President of Ukraine

MEDICAL TOURISM. FOREIGN EXPERIENCE

The Cross Border Healthcare Directive created European Reference Networks and Centres of Excellence – for a healthcare institution to be classed in as a «Centre for Excellence» in a particular therapeutic field, they had to go through the central application of the European Commission. In a way this has helped to standardise member state views of where the best care can be found.

There are at least 15 million people living with heart failure (HF) in Europe, although the true number may be higher [2]. HF occurs when the heart can no longer pump enough blood around the body as it has become too weak or stiff. It is characterised by symptoms that include breathlessness, swelling (especially of lower limbs and abdomen), extreme fatigue, and signs such as oedema (accumulation of fluid in the body). Symptoms can severely impact a person's quality of life, and may be life-threatening. People with HF frequently experience comorbidities such as atrial fibrillation, diabetes, chronic obstructive pulmonary disease and chronic kidney disease, and the contribution of these conditions to HF is not easy to predict [4]. It is important to identify HF at a very early stage, as pre-symptomatic management can improve clinical outcomes.

HF is a sustainability challenge for healthcare systems. The financial burden of HF is significant. Inpatient hospital care is a major cost driver, accounting for up to 70 % of HF health costs in Western countries. In Germany in 2006, it accounted for 45 % of the € 29 billion spent on HF [3]. HF is the most common cause of hospital admissions in people over 65, and the leading contributor to unplanned hospital readmissions. Outcomes for HF are poor. One in four HF patients is readmitted to hospital within one month of discharge, and two in three are readmitted within one year. In Ireland, the cost of informal care has been estimated at more than double that of direct healthcare costs (around 364 million, against 158 million direct healthcare costs) [6].

There is a lack of standardised data collection and analysis, but the available data show clear gaps in guideline-based care. Diagnosis is often not rapid or detailed enough. Existing estimates of delays from first presentation to definitive diagnosis range from several months in Germany to up to a year in Ireland, with serious delays also noted in England and Scotland.

Best practice is not effectively communicated to healthcare professionals. There is a general lack of guidelines adapted to non-specialists or national contexts. The price of this is likely to be high. GPs consistently report low familiarity with European guidelines, driven in part by concerns as to their relevance to typical decision-making challenges faced in general practice. Even where guidelines are translated into national languages, it may not be feasible to expect non-specialist physicians to keep up to date with the most recent versions [6].

There are not enough specialised settings or professionals. Across Europe there is insufficient access to HF specialised settings and models of care, such as HF clinics and cardiac rehabilitation, and limited availability of key staff, such as nurses. The role of HF specialist nurses is generally poorly developed across Europe, and those that exist may be overworked. There is limited professional training on HF outside of specialist centres, and there is usually no accredited professional standard or designated funding to support multidisciplinary working. As a result, it is still common for people living with HF to be managed by GPs or internists alone, without the support of a multidisciplinary team [6].

Healthcare professionals may struggle to share patient data. HF patient records are frequently of poor quality, and different care settings often have differing data platforms and practices, which hinders information-sharing. Poor performance data inhibit evaluation and public scrutiny. Comparable performance data between localities are important for many reasons, including transparency in reporting of performance, accreditation or certification of institutions,

evaluation of new care models, determination of value-based pricing and development of financial incentives. However, there are persistent issues with the quality and coverage of data in HF. For example, clinical charts and electronic health records are often not standardised and they usually exclude patient-centred measures, such as quality of life or symptoms [6]. Public access to data is often poor, limiting health systems' accountability and improvement of HF care.

The HF Working Group of the Polish Cardiac Society, the Polish Ministry of Health, and other primary care associations are launching new multidisciplinary HF clinic models in five hospitals in different cities in 2019. The project aims to better understand patient needs and develop a long-term reimbursement model for HF care [1]. Healthcare providers must coordinate responsibilities and enable data-sharing across different organisations and settings, potentially via electronic health records. Models of advance care planning and palliative care can reduce hospitalisations and symptom burden, while improving patient self-efficacy, satisfaction and quality of life [5].

Palliative advanced home caRE and heart Failure caRE (PREFER) is a palliative care model developed in Sweden. It involves a comprehensive team of healthcare professionals who collaborate for provision of patient-centred care. St Luke's Hospice in Harrow, UK developed a programme with local National Health Service trusts to improve advanced HF care.

Healthcare systems may aim to be guided by scientific principles but are ultimately shaped by political will and beliefs. The organisation of healthcare systems is no distraction from front-line delivery of care. The consequences of structural unreadiness for chronic diseases models are very real in HF. Nations or regions that lack robust scrutiny of performance are arguably in the greatest danger. Data are not an abstract luxury in a resource-constrained and complex healthcare system; they are the lifeblood of patient advocacy and political scrutiny. Data collection should help consistent leadership across short political cycles, and is increasingly central to service improvement at the ward and clinic level. Without data, strategic goals to reduce inequalities or pursue value-based investments are likely to be an empty promise.

References.

1. British Heart Foundation. 2015. An integrated approach to managing heart failure in the community, London: British Heart Foundation
2. National Institute for Health and Care Excellence. 2010. Chronic heart failure in adults: management. London: NICE.
3. Neumann T, Biermann J, Erbel R, et al. 2009. Heart Failure: the Commonest Reason for Hospital Admission in Germany: Medical and Economic Perspectives. *Deutsches Ärzteblatt International* 106(16):269-75.
4. Ponikowski P, Voors A, Anker S, et al. 2016. 2016 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure: The Task Force for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure of the European Society of Cardiology (ESC). *Eur Heart J* 37(27): 2129-200.
5. Rietjens JAC, Sudore RL, Connolly M, et al. 2017. Definition and recommendations for advance care planning an international consensus supported by the European Association for Palliative Care. *Lancet Oncol* 18(9) e543-e51.
6. The handbook of multidisciplinary and integrated heart failure care [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.hfpolicynetwork.eu>.

РИБАК ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОБІЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Кейтеринг – досить гнучкий, різносторонній бізнес, який шукає шляхи розвитку в Україні. Сьогодні можна говорити про стандартизацію послуг, яка регламентує час доставки їжі, про розширене меню, додаткові послуги, систему знижок. Навіть в умовах економічної кризи збитки у кейтеринговому бізнесі було мало відчутно, адже зараз все більше і більше установ, компаній на Україні потребують таких послуг для проведення семінарів, презентацій, конференцій, свят, фуршетів або комплексне щоденне харчування працівників. Незважаючи на активний розвиток ринку кейтерингу в Одеському регіоні, велика частка підприємства не схильні до замовлення подібного роду послуг для своїх працівників.

Залежно від виду заходів та фінансових можливостей замовників кейтеринга, одеські компанії можуть запропонувати асортимент послуг. Комплексність кейтерингових послуг прямо пропорційно залежить від фінансових можливостей замовника. Вартість замовлення кейтерингової компанії залежить від:

- рівня кейтерингової фірми (класу та типу закладу, та місця проведення);
- якості готової продукції, її зовнішнього виду готових страв, та якості послуг. Кейтеринг в м.Одеса дещо відрізняється від його проведення поза межами міста, адже ціна буде більшою, організація мобільної кухні може викликати деякі складнощі, знижується якість, але це і привертає увагу кейтерингових компаній, завдяки таким заказам, видно всі слабкі місця таких служб, видно в якому напрямлені їм необхідно працювати.

Зараз кейтеринг – це ціла індустрія. Розроблено систематизовану класифікацію кейтерингу за такими ознаками, як місце надання кейтерингових послуг; контингент замовників; вид підприємства; ціновий сегмент; місце приготування страв; вид заходів; тип наданих послуг; повнота наданих послуг. Виділяють кілька видів кейтерингу: приготування їжі в приміщенні; приготування їжі поза приміщенням (виїзне ресторанне обслуговування); контракт на поставку (доставка в офіс); соціальний кейтеринг; роздрібний продаж готової кулінарної продукції; VIP-кейтеринг; кейтеринг напоїв та коктейлів (виїзний бар) яхт-кейтеринг та борт-кейтеринг.

На сьогоднішній день на ринку України налічується 7466 активно діючих підприємств, із них в Одеській області нараховується 748 за даними статистики України (станом на 01 листопада 2017 року), що надають послуги харчування (але скільки з них займаються кейтерингом невідомо). Найбільша кількість активно діючих підприємств

тимчасового розміщення й організації харчування розташована в Одеській та Львівській областях. Динаміка зміни кількості підприємств у цих областях протягом 2013–2017 рр. є ідентичною із загальноукраїнською. Однак темпи зростання кількості підприємств в Одеській області (на 14,1%) є дещо вищими, ніж, наприклад, у Львівській (на 11,9%). [2, с. 73]

Обсяг виробленої продукції згідно статистики України з 2012 по 2015 роки практично не змінився (в 2014 році впав в зв'язку з економічною кризою в країні), і лише в 2016 зріс майже на 40%. Різке падіння величини показника в 2014 р. зумовлене такими чинниками: по-перше, значним знеціненням гривні, що вплинуло на кредиторську заборгованість підприємств харчування перед банківськими установами; по-друге, зниженням платоспроможного попиту населення на послуги підприємств, оскільки на перше місце вийшли питання задоволення первинних потреб. При цьому слід урахувати, що на зростання обсягу реалізованої продукції (товарів і послуг) закладів тимчасового розміщення й організації харчування значно вплинув ціновий фактор (за даними Державної служби статистики України, індекс цін на продукти харчування зріс у 2015 р. на 40,1% порівняно з 2014 р.). У 2015 р. розвиток ресторанних мереж відбувався переважно за рахунок оновлення форматів наданих послуг, оптимізації витрат, що також вплинуло на зростання обсягу реалізованої продукції та послуг [3].

Пожвавлення внутрішнього споживчого попиту на тлі зростання реальної заробітної плати та пенсій сприяло збереженню позитивних тенденцій виробництва в харчовій промисловості зростання склало 2,9%. Щодо обсягу реалізованої продукції, для всіх підприємств сфери харчування він демонструє динаміку падіння в 2014 р. та поступового зростання до 2017 р. Слід зазначити, що обсяг реалізованої продукції є значно вищим для ресторанів та підприємств надання послуг мобільного харчування – 46,2% та підприємств, що здійснюють постачання готових страв, – 37,6%. [1, с. 447]

Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видом економічної діяльності: Тимчасове розміщення й організація харчування (у фактичних цінах; млн грн) Випуск 2012 -2024 млн грн. за 2016 рік- 32637 млн грн

Кейтерингове обслуговування - один із пріоритетних напрямків у розвитку ресторанного бізнесу. Організація кейтерингу - процес складний і багатогранний, що включає в себе продумування загальної концепції майбутнього заходу. Святкування дня народження в зручному для замовника місці, весільні торжества, кавабрейк на конференціях, виїзне обслуговування банкетів, корпоративна вечірка - заходи різної спрямованості, які вимагають від фахівців з кейтерингу нових креативних ідей для їх проведення, щоб кожна подія стало оригінальним і запам'ятовується.

Всі прогнози щодо розвитку сегмента в Одеському регіоні будуються на спілкуванні з його великими учасниками. Проте є думка, що у нього в Одеському регіоні - величезний потенціал, тому що попит зростає безперервно. Очевидно, що основою для розвитку мобільного харчування є передусім рівень доходів населення, який упав у зв'язку з фінансово-економічною ситуацією останніх років. Водночас ємність цього ринку ще досить велика. У ресторанному бізнесі існують виразні перспективи зростання. З ростом підприємств харчування різних форматів зростає конкуренція. Для формування конкурентних переваг і забезпечення ефективної роботи підприємства нині і в майбутньому необхідне розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності стратегічного управління і функціонування підприємства.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». – К. : НІСД, 2018. – С 447.
2. Гірняк Л.І. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні./ Гірняк Л.І., Глагола В.А. // Економіка та управління підприємствами. – 2018. – Випуск 16. —С71-76.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

СЕНЧА СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

*тимчасово виконуючий обов'язки начальника управління комунікацій та інформаційної політики
Одеської обласної державної адміністрації,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ У СФЕРІ КОМУНІКАЦІЙ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Проектно-орієнтоване публічне управління у сфері комунікацій з громадськістю набуває все більшої актуальності на сучасному етапі розвитку демократії в Україні. Запровадження та здійснення реформ у різних сферах суспільного життя потребують створення нових форм, впровадження ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення.

Серед основних проблем розвитку громадянського суспільства Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затверджена Указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (далі – Стратегія), серед інших, визначає відсутність доступу більшості організацій громадянського суспільства до державної фінансової підтримки через її обмежений обсяг, незастосування прозорих конкурсних процедур та надання необґрунтованих переваг окремим видам організацій громадянського суспільства; відсутність єдиної державної інформаційно-просвітницької політики у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства.

У рамках Стратегії передбачається реалізація низки завдань, зокрема, урегулювання на законодавчому рівні питання обов'язкового планування у Державному бюджеті України і місцевих бюджетах видатків на надання

на конкурсних засадах фінансової підтримки для виконання програм (реалізації проектів, заходів), розроблених організаціями громадянського суспільства [1].

На виконання зазначеного указу Одеською обласною державною адміністрацією була розроблена Регіональна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства в Одеській області на 2018-2020 роки (далі – Програма), затверджено плани заходів щодо реалізації у 2017 та 2018 роках в Одеській області Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки.

Аналіз стану розвитку громадянського суспільства Одеської області висвітлив, окрім інших, такі суттєві проблеми:

- існуючий потенціал інститутів громадянського суспільства не повною мірою використовується органами публічної влади для розв'язання територіальних суспільно-значущих проблем; спостерігається формалізований і безсистемний підхід у використанні різноманітних форм залучення громадськості як до формування і впровадження державної та регіональної політики, так і до вирішення питань місцевого значення;

- інститути громадянського суспільства часто демонструють неготовність до співпраці з органами публічної влади та небажання брати часткову відповідальність за вирішення суспільно-значущих проблем [3].

У рамках Програми передбачено, серед інших, виконання таких заходів:

- проведення навчально-методичних семінарів та тренінгів для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та представників інститутів громадянського суспільства щодо механізмів та кращих практик участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення;

- проведення конкурсів з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету, та проведення моніторингу стану виконання (реалізації) програм (проектів, заходів), визнаних переможцями конкурсу, відповідно до Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1049 [2, 3].

Обласною державною адміністрацією у вересні 2017 року було затверджено форми документів для проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету, у листопаді 2017 року було оголошено зазначений конкурс. Проте, жодної конкурсної пропозиції до облдержадміністрації не надійшло, що вкотре засвідчило неготовність громадськості до співпраці з органами виконавчої влади.

У березні 2018 року було оголошено черговий конкурс з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких у 2019 році надається підтримка за рахунок коштів обласного бюджету. Однак, протягом тримісячного терміну приймання документів інститути громадянського суспільства вдруге не подали жодної конкурсної пропозиції.

З метою створення належних умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства, навчання їх представників технології підготовки конкурсних пропозицій обласною державною адміністрацією було продовжено строк приймання конкурсних пропозицій на один місяць та ініційовано в рамках Програми проведення з 25 по 27 червня 2018 року тематичного короткотермінового семінару «Розроблення конкурсних пропозицій для участі у конкурсах проектів» для 20 представників організацій громадянського суспільства Одеської області на базі Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (далі – Інститут) силами кафедри проектного менеджменту. В результаті проведення зазначеного семінару до обласної державної адміністрації надійшло 19 конкурсних пропозицій, 14 з яких було допущено до конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких у 2019 році надається підтримка за рахунок коштів обласного бюджету. За результатами другого такого семінару з 19 по 21 вересня 2018 року чергові 20 представників організацій громадянського суспільства Одеської області отримали практичні навички з розроблення конкурсних пропозицій для участі у різноманітних конкурсах проектів. Крім того, 16 слухачів семінару виявили бажання навчатися в Інституті.

Отже, практичний досвід застосування форм і методів проектно-орієнтованого публічного управління у сфері комунікацій з громадськістю засвідчив високу ефективність зазначених навчально-методичних семінарів та нагальну потребу їх проведення з метою розвитку громадянського суспільства в Одеській області.

Список використаних джерел.

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

2. План заходів щодо реалізації у 2018 році в Одеській області Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5af9776dc0c12.pdf>

3. Регіональна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства в Одеській області на 2018-2020 роки // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5af97797d09dc.pdf>

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Формування та підтримка процесу державного проектного управління соціально-економічним розвитком територій повинні мати відповідне нормативно-правове забезпечення, що складається із концептуальних засад, інституційних умов і режимного регулювання даного виду діяльності. Аналіз нормативно-правових актів, що регламентують діяльність з управління соціально-економічним розвитком територій в Україні показує, що у державі вже існують концептуальні умови для набуття цим процесом проектно-орієнтованого характеру. Зокрема, в загальній частині Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої Постановою КМУ № 385 від 6 серпня 2014 року [2], зазначається, що з огляду на обмеженість ресурсів, необхідно визначити пріоритети їх розподілу і сконцентрувати їх на тих заходах і територіях, що можуть забезпечити довготривалий і найвищий результат в найкоротший час. Крім того, наголошується на необхідності підготовки висококваліфікованих кадрів, які мають знання та навички щодо розроблення і реалізації проектів регіонального розвитку, а також на необхідності запровадження різноманітних інструментів місцевого розвитку, серед яких провідне місце належить реалізації інвестиційних проектів. Проте практичне впровадження проектного управління соціально-економічним розвитком територій затримується досить значними проблемами, пов'язаними, зокрема, з недосконалим інструктивно-методичним забезпеченням проектною діяльністю.

Так, різновидом застосування проектного підходу в публічній сфері є проведення конкурсів з визначення проектів, розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету. Проведення конкурсів регламентується Порядком проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 р. № 1049 [3]. Відповідно до Порядку, конкурс проводиться трьома етапами, на третьому етапі конкурсу члени конкурсної комісії повинні індивідуально оцінити конкурсні пропозиції шляхом проставлення балів від 0 до 5 за такими критеріями: відповідність програми (проекту, заходу) її (його) меті; реалістичність досягнення і значущість очікуваних результатів та результативних показників виконання (реалізації) програми (проекту, заходу); очікувана ефективність використання бюджетних коштів (співвідношення кошторису витрат, необхідних для виконання (реалізації) програми (проекту, заходу), та очікуваних результатів виконання (реалізації) програми (проекту, заходу)); рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення, необхідного для виконання (реалізації) програми (проекту, заходу), досвід провадження діяльності у відповідній сфері [3].

Представлена система критеріїв оцінювання конкурсних пропозицій та спосіб отримання узагальненої оцінки (рейтингу) сумуванням на першій погляд вбачається нескладною і зрозумілою, проте під час фактичного використання викликає серйозні труднощі. Так, наприклад, не зрозуміло, яким саме чином взагалі оцінювати «значущість очікуваних результатів та результативних показників виконання (реалізації) програми (проекту, заходу)», які саме результати і результативні показники є більш або менш значущими. Варто зазначити, що проектні пропозиції, представлені на конкурс, можуть мати якісно різні очікувані результати – підвищення активності громадських організацій, збільшення їх кількості або підвищення ефективності їх діяльності, підвищення громадської активності населення, формування національної свідомості, пропагування національної ідеї, практична допомога представникам певної соціальної групи, тощо. Більш того, значущість результатів проекту завжди оцінюється через їх цінність для цільових груп цього проекту. Тобто у разі, коли проекти мають однакові цільові групи та інтереси цих груп визначені і оцінені, та проекти мають однакові якісні очікувані результати, тоді можна оцінити і значущість очікуваних результатів та порівняти проекти між собою (отримати рейтинг). В іншому випадку порівняння проектів за критерієм «значущість очікуваних результатів та результативних показників» є некоректним без використання певної шкали оцінювання.

Аналогічна ситуація з наступним критерієм – «очікувана ефективність використання бюджетних коштів (співвідношення кошторису витрат, необхідних для виконання (реалізації) програми (проекту, заходу), та очікуваних результатів виконання (реалізації) програми (проекту, заходу)». Надати проектам коректну бальну оцінку або порівняти їх між собою за цим критерієм можливо тільки у тому випадку, коли проекти містять абсолютно однакові види діяльності, заходи та, відповідно, статті витрат, і однакові очікувані результати, що дуже малоймовірно при наявному розмаїтті конкурсних пропозицій.

У науковій літературі [1, 4] та ін. сформульовані такі основні принципи оцінки ефективності інвестиційних проектів: порівнянність умов порівняння різних проектів; багатоетапність оцінки (тобто на різних стадіях – обґрунтування проекту, вибір схеми фінансування, моніторинг здійснення проекту – ефективність кожного разу визначається заново); необхідність врахування майбутніх витрат і надходжень, фактору часу і нерівноцінності різночасових витрат і результатів, всіх суттєвих наслідків проекту, наявності різних учасників проекту, розбіжності їхніх інтересів і різних оцінок можливого ефекту від проекту, вартості залученого капіталу (норми дисконту), інфляції, впливу невизначеності та ризику, що супроводжують реалізацію проекту. Дотримання викладених принципів є обов'язковим для проектного управління: наприклад, розрахунок ефекту проекту без урахування фактору часу може призвести до вибору більш прибуткового проекту, ніж інші, але результати при реалізації даного проекту будуть отримані пізніше, що може бути неприйнятним; більш ризиковий проект вимагає більш ретельного обґрунтування – вигоди від нього можуть бути очевидні для ініціатора проекту, але викликати недовіру при незалежному оцінюванні проекту тощо.

Отже, незважаючи на різноманітність проектів, що подаються як конкурсні пропозиції, повинна бути розроблена інваріантна складова системи їх оцінювання, яка дійсно надасть можливість коректного порівняння і ранжирування представлених проектів. Відтак, подальших досліджень потребує вирішення проблеми формалізації

процесу проектного управління в публічній сфері, зокрема, розроблення методики оцінки інвестиційних проектів, спрямованих на отримання переважно соціально-значущих результатів.

Список використаних джерел.

1. Бушуев С.Д., Бушуева Н.С., Бабаев И.А., Яковенко В.Б., Гриша Е.В., Дзюба С.В., Войтенко А.С. Креативные технологии управления проектами и программами: Монография. – К.: «Саммит-Книга», 2010. – 768 с.

2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Закон України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>. – Назва з екрана

3. Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 р. № 1049 з поточною редакцією від 02.06.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2011-%D0%BF> – Назва з екрана

4. Рекомендації зі звітності в галузі сталого розвитку GRI (Global Reporting Initiative) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/standards/Pages/default.aspx>

СЕНЬ АЛІНА АНДРІЇВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ

*Нескінченне прагнення бути кращим є обов'язком людини.
Це вже саме по собі є винагородою. Все інше в руках Божих.
Махатма Ганді*

Актуальність теми обумовлена тим, що сьогодні якість стала одним з головних факторів забезпечення конкурентоздатності послуг у розвинених країнах світу. Щоб інтегруватися у світовий ринок, необхідно працювати за його правилами не тільки в частині технології виробництва, але й в області управління всього підприємства. Поряд з технологічними можливостями, підприємства повинні демонструвати позитивний вплив своєї діяльності на сучасне суспільство, питання довгострокової стратегії, екології, охорону праці, соціальну відповідальність, інформаційну безпеку, фінансову стійкість, управління персоналом, логістику і так далі. Так як наша країна є учасником є Світової Організації Торгівлі, сертифікати на відповідність вимогам ISO є необхідними. Стандарти серії ISO 9000 - це серія міжнародних стандартів, спрямованих на створення на підприємстві системи менеджменту якістю, що являє собою набір вимог до організації управління якістю та ефективності процесів, які відбуваються на підприємстві, що випускає продукцію або надає послуги [3]. На сьогодні проблеми функціонування систем управління регулюються цілою низкою Законів України, нормативно-правових актів та стандартів:

- Розпорядження Кабінету Міністрів України № 421-2015-р від 29.04.2015 «Про затвердження концепції державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг) [4];

- Розпорядження Кабінету Міністрів України № 492-2013-р від 19.06.2013 «Про затвердження плану заходів щодо розроблення, впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління» [1];

- ДСТУ ISO 9001:2015 Визначення вимог щодо продукції та послуг;

- ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю та її процеси;

- ДСТУ ISO 9001:2015 Аналізування вимог щодо продукції та послуг [2];

Система управління якістю дозволяє чітко визначити і управляти взаємопов'язаними та взаємодіючими процесами, правильно поставити і досягти встановлені вимірні цілі діяльності, при цьому стає можливим:

- чіткий розподіл відповідальності між усіма співробітниками щодо реалізації поставлених цілей та завдань;

- усунення надлишкових функцій;

- уніфікація документообігу;

- внутрішній контроль, спрямований на оперативне усунення виявлених невідповідностей, коригування і впровадження запобіжних дій.

Внутрішні результати, що отримує організація від запровадження системи управління якістю, напряду залежать від зусиль, що вона докладає для покращення своєї діяльності. Зовнішні переваги організація отримує, сертифікувавши свою систему управління якістю у незалежному компетентному органі з сертифікації. Якість товарів та послуг – це складний соціально-економічний феномен, в якому фокусується перехрещення інтересів споживача та виробника. На успіх на ринкові, тобто на успіх у споживача можуть розраховувати тільки ті виробники, які спроможні оперативно задовольняти різні і досить нестабільні потреби споживачів.

За даними дослідників, близько 80% всіх дефектів, які виявляються в процесі виробництва та використання виробів, обумовлені недостатньою якістю процесів розробки концепції виробів, конструювання і підготовки його виробництва. Близько 60% всіх збоїв, які виникають під час гарантійного терміну виробів, мають свою причину в помилковій, поспішній та недосконалої розробці. За даними дослідницького відділу фірми Дженерал Моторс, США, при розробці і виробництві виробів діє правило десятикратних витрат - якщо на одній зі стадій кола якості виробу допущена помилка, яка виявлена на наступній стадії, то для її виправлення буде потрібно витратити в 10 разів більше коштів, ніж якби вона була виявлена вчасно. Якщо вона була виявлена через одну стадію - то вже в 100 разів більше, через дві стадії - в 1000 разів і т.д. Концепція загального менеджменту якості вимагає зміни підходу до розробки нової продукції, оскільки ставиться питання не просто підтримки визначеного, нехай і досить високого, рівня якості, а задоволеність споживача.

Список використаних джерел.

- 1.»Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2013-%D1%80>
- 2.Національний стандарт України ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)Системи управління якістю. ВИМОГИ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%209001.pdf>
- 3.Дегтяренко, О.Г. Управління якістю та сертифікацією продукції : конспект лекцій для студ. спец. 6.050201 «Менеджмент організацій» / О.Г. Дегтяренко. - Суми : СумДУ, 2008. - 82 с.
- 4.»Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-2015-%D1%80>

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

СЦЕНАРНИЙ ПІДХІД В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Стратегічні комунікації можна визначити як принцип і технологію публічного управління, тобто певну сукупність дій, що мають бути послідовно, належним чином із використанням конкретних засобів і прийомів реалізовані суб'єктом публічного управління для досягнення стратегічної мети, реалізації державної політики. Обов'язковою умовою стратегічних комунікацій як технології є чітке визначення мети, суб'єктів та об'єктів (цільових аудиторій), шляхів і засобів впливу та зворотного зв'язку. Обґрунтовуючи сутність стратегічних комунікацій в публічному управлінні, варто зазначити, що тільки держава, як єдиний інститут історії, здатна завдяки своїм ресурсам працювати з майбутнім та є єдиною структурою, яка може формулювати і вирішувати стратегічні завдання й управляти майбутнім в цілях національної безпеки.

В контексті досліджень стратегічних комунікацій в публічному управлінні, як і в цілому теорії стратегічних комунікацій можемо зосередитись на використанні сценарного підходу в досягненні стратегічних цілей. Сценарій – це своєрідний опис картини майбутнього, що складається з узгоджених, логічно взаємопов'язаних подій і послідовності кроків, які з певною ймовірністю призведуть до прогнозованого кінцевого стану. Як правило, сценарії містять якісний опис, хоча і деталізований, та окремі кількісні оцінки. Цим вони відрізняються від звичайних прогнозів, у більшості з яких акцент робиться на кількісних показниках. Цей метод дуже корисний при виборі місії і цілей організації, визначенні стратегії розвитку, при прогнозуванні на 10–20 років, коли втрачають своє значення сьогоденні досягнення і зростає спектр нових можливостей [2, с. 18]. Сценарій також визначається як характеристика майбутнього в дусі вишукувального прогнозування, а не визначення одного бажаного стану або точкової оцінки того, що станеться в майбутньому. Вони, як один з етапів розробки стратегічних планів, можуть розроблятися як для окремих об'єктів – світова економіка, країна, галузь, регіон, корпорація, так і для окремих процесів – соціально-економічних, політичних тощо. Але в цілому, сценарій як інструментарій дозволяє розглядати майбутнє винятково в кількох варіантах.

На думку Шварца П., використання сценаріїв є своєрідною репетицією майбутнього, та дозволяє програвати штучні події з максимальною наближеністю до реальності [4, с. 192]. Сценарне планування чи сценарне мислення, за визначенням Века П., полягає у розповіді історій, де об'єднувалась відоме і невідоме [5, с. 199]. Саме тут виникли типи сценаріїв TINA (There is no alternative) above і TINA below. TINA above використовується на рівні ринків, фінансових систем, урядів, а TINA below – на рівні індивідів. К рамках сценаріїв TINA їх сутність уточнюється з допомогою трьох R (regulation, restraints, rules) – регулювання, обмеження, правила. Тобто все це є спробою різними способами визначити розмежування між тим, що відомо з більшою часткою визначеності, і що залишається невідомим. На думку Века П., існує небезпека в прогнозах і передбаченнях, оскільки вони ґрунтуються на тому, що світ майбутнього буде схожим на сучасний і ця проблема не може бути вирішена шляхом залучення додаткових ресурсів чи більш професійних футуристів. Проблема полягає в тому, що майбутнє не є стабільним – воно є рухомою мішенню і ніяке єдино «правильне» уявлення не може бути виведено із минулого [5, с. 204].

Виходячи з цього, можемо зазначити, що звичайне перерахування невизначеностей не може сприяти у прийнятті рішень, їх варто глибше досліджувати в пошуках взаємозалежностей і взаємодії, щоб отримати визначене та неминуче і те, що таким не є. Саме в цій точці виникає важливе розмежування: визначених елементів від невизначених. Визначеними елементами Век П. вважає такі, що вже відбулися, але наслідки їх ще не настали в повній мірі. Майбутнє було б повністю прогнозованим за умови існування тільки визначених елементів. Також є критичні невизначеності, яким під час прийняття рішення варто приділяти стільки ж уваги, як і визначеним елементам для повноти картини.

Так звані сценарії першого покоління, які мали справу лише з невизначеностями, допомагали краще прояснити ситуацію і представляли собою прогнозування, а сценарії другого покоління призначені безпосередньо для прийняття рішення. У цілому сценарії виконують дві ключові функції: захисну, яка направлена на передбачення і розуміння ризиків; підприємницьку (розвитку), яка відкриває стратегічні можливості, що були до цього невідомими.

Основними цінностями розроблених сценаріїв є те чи всі майбутні можливі зміни знаходяться у полі зору уваги під час прийняття важливих управлінських рішень і чи ведуть вони до конкретних дій. В зв'язку з цим важливого значення набуває потреба в нових знаннях та компетенціях, які виникають в результаті зміни умов та появи нових обставин прийняття рішень. Сценарії суттєво підсилюються, на думку Почепцова Г., з'єднанням з такими процесами, як стратегічне бачення і планування можливостей. Стратегічне бачення має розкрити точне уявлення про те, якою має бути країна, галузь, регіон тощо в довгостроковій перспективі, а планування

можливостей вимагає розгляду усіх варіантів на рівних в повній мірі [3, с. 40]. За таких умов виникає необхідність переходу на мета-рівень, оскільки неможливо вирішувати стратегічні проблеми тактичними інструментами. Тобто необхідно сформулювати так звану глобальну картину світу та відійти від одностороннього уявлення світу в цілому. Сценарії дають можливість періодично переглядати своє розуміння світу і важливих світових політичних, економічних, соціальних процесів.

Ключовим недоліком сценарного планування є ігнорування проблеми інтерфейса між сценаристами і особами, що ухвалюють остаточні рішення, тому що їм потрібна більша визначеність, а не кількість альтернатив. В першу чергу сценарії описують зовнішній віртуальний світ на рівні сприйняття, однак рішення приймаються в реальному внутрішньому світі людей, де акцент робиться на конкретні факти. Саме тому сценарії мають справу з двома світами: фактів і сприйняття. Вони досліджують факти, однак направлені на сприйняття людей, які приймають рішення, їх метою є збір і трансформація інформації стратегічного значення у свіже сприйняття, яке сприймається як креативність. За таких умов зовнішній світ стає менш загрозливим завдяки роботі сценарного інструмента з невизначеностями.

З огляду на те, що сценарний підхід використовується для прогнозування, планування та конструювання майбутнього і зазвичай розробляється невеликою групою спеціалістів та має ряд недоліків, в масштабах країни варто зосередити свою увагу на фарсайтних дослідженнях, як методах прогнозування майбутнього вищого рівня. Фарсайтні дослідження базуються на різноманітних спробах осмислення і відповідної обробки колективної думки експертів, що суттєво підвищує об'єктивність висновків, та використовується для горизонту бачення великих структур (країн, галузей, армій, корпорацій), зокрема на урядовому рівні багатьох європейських країн. Фарсайт представляє собою обговорення можливих шляхів розвитку і формування на основі цього довгострокових пріоритетів в різних галузях і сферах [1]. Це сукупність інструментів, що дозволяє активно передбачати проблеми майбутнього та визначається як прогноз, що містить елементи впливу на майбутнє, а також технологія соціо-гуманітарного спрямування.

Технологія фарсайту передбачає використання проектного і сценарного підходів, а в цілому він має форму визначеного організаційного проекту, що містить основні елементи проектного менеджменту. Саме тому, на наш погляд, одним з найбільш ефективних способів інжинірингу майбутнього має бути використання фарсайту, що передбачає участь різноманітних громадських сил і державних інститутів – органів влади, науковців, бізнесу і громадянського суспільства в обговоренні і співставленні довгострокових прогнозів, стратегій розвитку, розробку максимально повного комплексного бачення майбутнього та спрямований на результат – узгодження образу майбутнього і шляхів його досягнення, що знаходиться в площині стратегічних комунікацій.

Список використаних джерел.

1. Калюжнова Н.Я. Фарсайт как методологический инструмент созидательного предвидения [Электронный ресурс] / Н.Я. Калюжнова, В.П. Третьяк. – Режим доступа : http://old.math.isu.ru/ru/chairs/economy/staff/publ/Kalyuzhnova_Tretiak_forestight_as_a_methodological_tool_2007.pdf
2. Ліндгрєн М. Сценарне планування. Зв'язок між майбутнім і стратегією / М. Ліндгрєн, Х. Бандхольд. – Вид-во : Олімп-Бізнес, 2009. – 264 с.
3. Почепцов Г.Г. Майбутнє, стратегії, сценарії, комунікації : навч. посіб. для студ. і аспір. – К. : Альтерпрес. – 2010. – 308 с.
4. Schwartz P. The art of the long view. Planning for the future in an uncertain world / P. Schwartz. – New York, 1991. - 236 p.
5. Wack P. Scenarios: uncharted waters ahead. Now Royal Dutch / Shell developed planning technique that teaches managers to think about an uncertain future // Harvard Business Review. – 1985. – September-October. – P. 197-209.

СКРИПНІК НАДІЯ БОРИСІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТНОЮ КОМАНДОЮ

Проектна команда являє собою колектив фахівців, які об'єднані для досягнення загальних цілей і вирішення поставлених завдань протягом життєвого циклу проекту. Кожен член команди фахівець у певній галузі знань і відповідальний за виконання відведених йому завдань [2, с. 89].

За формою команда проекту відображає існуючу організаційну структуру управління проектом, розділення функцій, обов'язків і відповідальності за рішення, які приймаються в процесі його реалізації. На верхньому рівні структури знаходиться менеджер проекту, а на нижніх - виконавці, відділи і фахівці, які відповідають за окремі функціональні сфери [1, 116].

Розглянемо етапи життєвого циклу проекту [2]:

Формування. Члени команди збираються разом, ще не будучи згуртованою командою. Головні труднощі на цьому етапі обумовлені різними цілями і уявленнями членів команди, взаємовідносинами в команді. Проектному менеджеру на даному етапі необхідно чітко сформулювати головну мету проекту, налагодити міжособистісні контакти, згуртувати фахівців різних галузей знань і сфер діяльності для ефективної роботи над проектом.

Період спрацювання учасників команди. В ході спільної роботи члени команди починають розуміти, що вони використовують різні підходи та методи реалізації проекту.

Для цього етапу характерно наступне: прояв складних взаємин (суперечки, відсутність взаємної підтримки і довіри); прояв характерів («ледарів» і лідерів), незлагодженість дій команди, перекладання повноважень; помилки

керівництва (слабкий контроль, раптова зміна настрою, помилки розподілу ресурсів і планування). Керівнику необхідно чітко прислухатися до запитів підлеглих, брати участь в професійних суперечках і конфліктах, використовувати індивідуальний підхід в мотивації членів команди, користуватися експертною оцінкою щоб прийти до спільного рішення [2].

Період нормального функціонування. Є найбільш тривалим і найбільш продуктивним для проекту, оскільки кожен член відчув свою роль і своє місце в команді.

Реорганізація. Складається в кількісному і якісному зміні обсягу і видів робіт, залучення нових фахівців, перерозподілі посадових обов'язків, що зумовлено внутрішнім і зовнішнім оточенням проекту. Цей період є закономірним в процесі розвитку команди. На даному етапі можуть виникнути труднощі в роботі команди такі ж як і на етапі спрацьовування, проектному менеджеру необхідно приділити увагу проблемам прийняття командою нових членів, їх спільну роботу, регулювати конфлікти які виникають, створити умови для комфортної роботи кожного фахівця [1, 213].

Розформування команди. Головне на цьому етапі - щоб члени команди відчували задоволення від своєї роботи і готові були працювати разом і надалі, так як незважаючи на тимчасовий характер проекту, в майбутньому набагато ефективніше працювати з вже створеної командою над новим проектом, ніж набирати нових фахівців.

Можна підсумувати, що для створення кваліфікованої та ефективної команди проекту повинні дотримуватися такі умови: інтереси учасників групи повинні бути збалансовані; мети роботи команди, які формулює керівник, повинні бути зрозумілі і узгоджені з усіма учасниками; керівник повинен жорстко контролювати дотримання термінів і якість виконуваних робіт; всередині групи має бути відсутня конкурентна боротьба; внутрішньо групові відносини повинні постійно поліпшуватися [2].

Список використаних джерел.

1. Бушуев С. Д. Динамічне лідерство в управлінні проектами: Монографія / С. Д. Бушуев, В. В. Морозов // Українська асоціація управління проектами. – К., 1999. – 312 с.

2. Карпушин Є. С. Психологічні аспекти управління персоналом проекту [Електронний ресурс] / Є. С. Карпушин, В. С. Котова // Психологія, соціологія та педагогіка.. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://psychology.snauka.ru/2015/04/4748>.

УСТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСІЇВНА

провідний фахівець кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАРАТИВ ЯК ЯДРО СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Інформаційний простір формується, коли діють певні техніки і технології, здатні зупинити увагу в світі перенасиченому інформацією, здатні записати в пам'ять, здатні витягти з пам'яті записане тоді, коли це потрібно. Все це перейшло на штучне конструювання уваги до потрібного типу об'єкта і використовується шляхом послідовного набору подій, які постійно потребують пояснення.

Зрозуміти ті чи інші події допомагають сформовані картини світу. Однак простір має декілька картин світу відразу, такі як: релігія, телебачення, інтернет і вони ще більше ускладнюють можливості розуміння того, що відбувається. Завдяки стратегічним комунікаціям у інформаційного суспільства є можливість правильно користуватись інформацією та фільтрувати її. Стратегічні комунікації – це багатоманіття інструментів, що використовуються державою для генерування розуміння глобальних відносин та культур, залучення в діалог ідей між людьми та інституціями, консультування осіб, які приймають рішення, дипломатів та військових лідерів щодо того, які наслідки для суспільної думки матимуть політичні рішення та впливу на відношення та поведінку за допомогою комунікативних стратегій [1].

Центральним предметом стратегічних комунікацій, є те, що є їх суттю : а саме стратегічним нарративом або грант нарративом. Наратив або грант наратив - це позитивістська складова системи стратегічних комунікацій, спрямована на формування національної єдності, визначення зрозумілих національних цілей, згуртування населення, надання йому зрозумілих трактувань подій (пояснення реальності). Із певним спрощенням можна зауважити, що «гранд наратив» або «нарратив» у межах стратегічних комунікацій – це метаісторія, спрямована передусім на внутрішню аудиторію [1].

Мета наративу – справити враження, зацікавити, викликати певну реакцію. У. Лабов виділяв шість елементів структури наративу, кожен з яких несе певне функціональне навантаження: 1) короткий виклад для слухача подій, що відбулися, про котрі піде мова; 2) орієнтація слухача щодо часу, місця, ситуації, учасниках подій; 3) передача послідовності подій; 4) оцінка значимості і сенсу дій, вираз відносини оповідача до подій і дій; 5) вирішення ситуації; 6) коду: повернення до теперішнього часу [2].

Д. Бойє ввів поняття як пред-нарратив. Пред-нарратив - це «не готовий нарратив», в якому більше хаотичного, ніж упорядкованого, багато зайвого і який не зав'язується в єдину структуру. Спеціаліст охарактеризував пред-нарратив так: фрагментарний, нелінійний, недостатньо пов'язаний, безсюжетний [3].

Бойє бачить наступні типи пред-нарративу:

1. бумеранг: змінює напрямок і повертається туди, звідки прийшов;
2. вільний пред-нарратив: зриває маски;
3. пред-нарратив білого шуму;
4. трансформатив.

Також Бойє пропонує п'ять вимірів для пред-нарративу: 1) пред нарратив знаходиться до того, як нарратологія накладе на нього фрейми, сюжети; 2) пред-нарратив намагається зрозуміти, що відбувається, тобто приділяє увагу неоднозначність, нарратив же знаходиться на мета-рівні, це досвід після події; 3) пред-нарратив звертає нашу увагу на живий досвід, до того як на нього накладено вимоги початку розповіді, середини і кінця; 4) пред-нарратив обговорює історію в різних контекстах, в різних групах, коли значення події залежить від локальності; 5) пред-нарратив відображає колективну пам'ять до того, як сформовано громадську думку та дає ще одну дуже важливу характеристику пред-нарративів: - «Вони розплутують і заплутують контексти, крізь які рухаються. Пред-нарративи дійсно дуже небезпечні, вони можуть звернути натовп в панічну втечу, змінювати ритм натовпу, руйнувати ієрархії» [3].

Нарративи потрібно направляти на конкретні цільові аудиторії, враховуючи культурні особливості кожної із них, а меседжі та продукти максимально чітко сформувані тому, що сконструйовані нарративи, визначають поведінку цільових аудиторій, більш того, цільові аудиторії починають бачити в дійсності те, що акцентується і не бачити того, чого там немає. Тому завдяки грамотній конструкції нарративу можна впливати на поведінку і формувати потрібні очікування.

Список використаних джерел.

1. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації [Текст] / Д. В. Дубов // Стратегічні пріоритети. Серія : Політика. - 2016. - № 4. - С. 9-23.

2. Евстигнеева Н.В., Оберемко О.А. Модели анализа нарратива [Текст] / Н.В. Евстигнеева., О.А. Оберемко // Человек.Сообщество.Управление.-2007.- №4.– С.97- 107.

3. Почепцов Г.Г. Нарративний інструментарій впливу [Електронний ресурс] / Г. Г. Почепцов.– Режим доступу : <https://psyfactor.org/lib/narrative.htm>.

ФІГОЛЬ ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Державне управління покликане створювати умови для економічного і соціального розвитку територій. Сила держави проявляється в інноваційності її економіки, наявності розвинутої промисловості з високою продуктивністю праці, що в кінцевому рахунку дає значну додану вартість та високий рівень життя населення. Для досягнення такого рівня розвитку економіки необхідно активізувати інвестиційну діяльність, насамперед у високотехнологічних і високопродуктивних галузях.

Реалізація бажаних інноваційних змін та структурних зрушень в економіці - це ніщо інше, як реалізація сукупності великих, середніх і малих інвестиційних проектів, пов'язаних з новітніми технологіями, новітніми продуктами, опануванням нових ринків збуту та сировини, організаційними змінами. При відсутності реальних (пов'язаних з розвитком та удосконаленням підприємств і організацій) проектів термін «інноваційно-інвестиційний розвиток» отримує лише теоретичне значення. Отже, управління інноваційно-інвестиційним розвитком економіки відбувається саме через реалізацію сукупності інвестиційних проектів інноваційного характеру [3].

Актуальність дослідження використання методології проектного менеджменту при управлінні державними інвестиційними проектами обумовлена необхідністю значної активізації інвестиційної діяльності в Україні та посиленої ролі держави у цьому процесі.

Методологія проектного управління сьогодні вважається одним з найбільш прогресивних напрямів менеджменту, що дає можливість отримувати заплановані якісні результати з дотриманням заданих часових та фінансових обмежень. Проектний менеджмент в загальному випадку вимагає уваги до таких питань, як менеджмент вимог, проектна культура, комунікації, документування, якість, ризик-менеджмент, методи генерування ідей, і розглядає усі необхідні роботи в контексті фаз проекту (стратегічна, планування, реалізація та закриття) [2].

Цінність проектного підходу полягає в тому, що національна модель управління інноваціями і проектами розвитку на всіх рівнях, від корпорації до держави, є найефективнішим інструментом у боротьбі із кризами, ефективне поєднання західних управлінських технологій із національною культурою управління відповідно до раціональної стратегії розвитку своєї країни веде до процвітання, але механічне копіювання західних і східних моделей та стандартів управління знижує ефективність управління проектами, інноваціями й національною економікою в цілому. Тому розвиток основних компонентів інноваційного і проектного менеджменту варто здійснювати шляхом збалансованої інтеграції світового досвіду, специфіки країни та національної культури управління. Взаємне збагачення управлінських культур і технологій сприяють підвищенню ефективності національної економіки та її проектів. Проектне управління в сучасних умовах має включати три складові: антикризове управління, управління безпосередньо проектами та управління інноваціями [1].

Доцільність застосування методології управління проектами для розробки та здійснення програм і проектів у сфері державного управління обумовлена наступними аргументами [5]:

- розробка та втілення державних програм незалежно від рівня, враховуючи їх складність та багатоглибкість, вимагає застосування інструментів проектного менеджменту;

- управління проектами є універсальною концепцією, що може застосовуватись для здійснення будь-яких проектів в усіх галузях та напрямках, починаючи з освіти, науки та медицини і завершуючи важкою промисловістю, збройними силами та оборонним комплексом;

- механізми управління проектами дають змогу вирішити проблему відсутності нормальної координації між багатьма структурами та органами, які задіяні при реалізації програм у державній сфері, що може повністю паралізувати хід робіт;

- проектний підхід передбачає чіткий розподіл цілей, завдань, функцій та обов'язків щодо реалізації проекту, що полегшує оцінку та підвищує контроль за виконанням завдань підлеглими;

- за допомогою проектного підходу здійснюється зворотний зв'язок з населенням країни, що дає змогу громадянам краще оцінити діяльність органу державного управління.

На відміну від України, у розвинутих країнах світу відносно високий рівень інвестування підтримується за рахунок великих інвестицій у докорінну реконструкцію виробництва і розвиток нових галузей економіки. Суттєву роль тут відіграє і економічна політика держави, яка за допомогою податкових важелів, а особливо прискореної амортизації, стимулює підприємства збільшувати інвестиції. В основних розвинутих країнах світу 30-40 % інвестицій здійснюється самою державою. За рахунок держави фінансуються інвестиції в галузі виробничої і соціальної інфраструктури, а в деяких країнах, крім того, і в житлове будівництво [4].

Список використаних джерел.

1. Повна С.В. Проблемні аспекти залучення інвестицій в технологічну модернізацію регіону // Економічний простір регіону в інтеграційній стратегії розвитку: колективна монографія / під заг. ред М.П.Бутка. - К.: Кондор-Видавництво, 2016. - С.151-159.

2. Затонацька Т.Г., Шиманська О.А. Зарубіжний досвід застосування проектного менеджменту у сфері державного управління // Фінанси України. - 2011. - №2. - с.106-116.

3. Повна С.В. Структурні зрушення в економіці регіону у контексті глобальних системних змін // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2015.- № 1. - С.104-110.

4. Повна С.В. Структурні зрушення в економіці регіону у контексті глобальних системних змін // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2015.- № 1. - С.104-110.

5. Федоренко В.Г. Інвестиції та економіка України // Інвестиційні процеси в Україні та зайнятість населення: Матеріали круглого столу (12.12.2014 р.) - К.: ІПК ДСЗУ, 2015. - С.19-25.

ХАМАРДЮК АННА БОРИСІВНА

магістрант кафедри менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ХАМАРДЮК ТАРАС ТАРАСОВИЧ

магістрант кафедри менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Управління інноваціями є порівняно новою концепцією для українських бізнес-спільнот та науковців. Складне сьогодення нашої держави нині, коли вкрай важливим завданням є збереження і реформування усіх комплексів економіки країни, їх подальша структурна перебудова і впровадження науково-технічного розвитку, вимагає особливої уваги до проблематики підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Досвід розвинутих країн свідчить, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності. Проте варто наголосити, що методологічні та практичні засади інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах перехідного періоду потребують детального опрацювання, оскільки зарубіжний досвід у цій сфері не може бути адаптований в Україні без урахування особливостей розвитку вітчизняної економіки [1].

На даний час вивченню стану та перспектив розвитку інноваційної діяльності підприємств за ринкових відносин приділяється достатня увага. Відтак очевидним і зрозумілим є те, що вирішення проблем їх активізації – це головна заповідь здійснення успішних ринкових реформ.

Детальнішого аналізу заслуговує дослідження чинників та проблем на шляху до створення інновацій в Україні. На цьому шляху особливу увагу доцільно приділити:

- розкриттю причин незадовільного рівня інноваційної діяльності і аргументації шляхів її активізації;

- розробленню комплексу заходів для розвитку інноваційної діяльності підприємств в умовах ринкових відносин;

- дослідженню стану інноваційної безпеки України в умовах ринкової трансформації економіки [4].

Метою розвитку інноваційної діяльності є досягнення прогресивних змін у господарюванні підприємствами, у їх виробничих процесах. Така трансформація дасть змогу перейти до створення і використання технологій більш високого рівня, а отже, прискорить економічне зростання національної економіки, її вихід на новий конкурентоспроможний рівень [5].

Українська економіка і надалі продовжує залишатися потенційно байдужою до науково-технічних нововведень через низький рівень виробничої бази промисловості та слабке державне фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. До того ж, відсутність чіткої політики щодо сприяння промисловому і науковому прогресу та інноваціям, слабка підтримка з боку держави, бюрократія, корупція та наявність військового конфлікту в Україні не сприяють ані розвитку самого прогресу як внутрішніми, так і зовнішніми учасниками, ані притоку інвестицій в науку і інноваціям. Саме тому надважливим завданням є формування ефективної науково - технічної та інвестиційної політики, спрямована на досягнення більш високотехнологічних укладів. Таке завдання мусить бути реалізовано за чітко організованої і осмисленої підтримки держави на основі перетворення власних наукових і дослідно-конструкторських розробок у базовий елемент

виробництва. Саме активізація інноваційної діяльності наукової і виробничої сфер є важливим завданням та умовою становлення економічної незалежності України [3].

Вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств - головна запорука здійснення успішних ринкових реформ. Стан економіки держави, а отже, її майбутнє визначають високотехнологічні підприємства, які створюють нові продукти й послуги. Основою стратегічного курсу України, його базовим принципом має стати реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки.

Ринкова конкуренція є найбільш важливим механізмом, який викликає появу інновацій. В даний час застарілі вітчизняні методи і стилі управління економікою мають поступово замінюватися новими. В основному, всі підприємства і організації - від господарюючих суб'єктів, керованих державою і закінчуючи новоствореними товариствами з обмеженою відповідальністю, які підпадають під категорію малих підприємств, мають усвідомлювати необхідність розвитку інноваційної діяльності як передумови їх прибутковості у майбутньому. Не варто недооцінювати роль організаційних інновацій, які окупуються швидше в порівнянні з технологічними і є подекуди вирішальними для успіху підприємств у сфері надання послуг. Організаційні досягнення включають в себе нові розробки в області організації виробничого процесу, нові методи маркетингу, фінансові інновації, нові методи управління, структурні інновації, інновації, пов'язані зі змінами в області конкуренції, сегментації і специфіки ринку та інших інновацій.

Для досягнення комерційного успіху вирішальними є не лише винаходи, але й пропозиції щодо поліпшення якості та дизайну, скорочення витрат, необхідних для досягнення успіху в бізнесі. Необхідним є підвищення значущості таких параметрів конкуренції як новизна продукту, ціна, якість, надійність і параметри, що має відбуватися за активної участі усіх співробітників з використанням різних методів [3].

Підприємства і компанії, які займаються інноваційною діяльністю, повинні адекватно оцінювати необхідність науково-дослідницької складової діяльності між підприємствами, а іноді, більше того, і галузями, аби мати змогу отримати неоціненний і по-справжньому новий досвід. Порівняння і переоблаштування власних досягнень і методів із надбаннями іншим конкуруючих чи партнерських комерційних і науково-дослідних структур має бути найкращим рушієм прогресивного розвитку у темпі сьогодення.

Список використаних джерел.

1. Бубенко П.Т. Региональные аспекты инновационного развития / П.Т. Бубенко. – Харьков : ХНАГХ, 2009. – 133 с. .
2. Геєць В.М. Нестабільність та економічне зростання: [монографія] / В.М. Геєць – К. : Форт, 2000 – 344 с
3. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління : [монографія] / А.В. Гриньов. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 308 с.
4. Мелень О. В. Дослідження та аналіз розвитку моделей інноваційного процесу на промислових підприємствах / О.В. Мелень. – Х. : ХДЕУ, 2013. Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/3005/1/Melen_Doslidzhennia%20ta%20analiz_2013.pdf .
5. П. С. Харів. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. – Тернопіль: «Економічна думка», 2003. – 326 с

ХОМКО ЛАРИСА ПЕТРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РИЗИКИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЇХ ЗАПОБІГАННІ

Добровільна допомога (волонтерський рух) - поширене явище у багатьох країнах світу. Волонтерська робота – це добровільна діяльність однієї, або групи людей, які мають загальну мету - вирішення благополуччя однієї особи, або суспільних проблем в цілому.

Організацією Об'єднаних Націй у грудні 2014 року проведено дослідження на тему: «Волонтерський рух в Україні», в якому виявлено, що майже чверть українців (23%) мали досвід волонтерства, 9% українців почали займатись волонтерством протягом останнього року, основним напрямком діяльності волонтерів в 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займалися 70% волонтерів, до подій Майдану найбільш актуальними напрямками діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору, найбільша група волонтерів – ті, які займаються волонтерством 1-2 рази на місяць, більшість волонтерів вказали, що займаються волонтерством самостійно, та не зазначили участь у конкретних волонтерських проектах, більше половини волонтерів мають вищу освіту, 43% волонтерів належать до середнього класу, серед всієї вибірки таких 35% [1].

Волонтери стикаються з багатьма труднощами та ризиками в своїй роботі. Це й правова незахищеність, персональний тиск, проблеми оподаткування, соціальні та психологічні ризики. З точки зору психічного здоров'я, робота з надання допомоги – це професія високого ризику. Опитування в 2015 році, проведене виданням «Guardian», виявило, що майже чотири з п'яти працівників служби допомоги зазнали проблем із психічним здоров'ям, до 30% гуманітарних працівників постраждали від посттравматичного стресового розладу [2]. За результатами досліджень можна стверджувати, що:

- Немає нікого, хто не зазнав певної форми стресу, або не відчував себе перевантаженим; навіть після проведення тренінгів з подолання стресу проблеми із психологічного стану залишаються. Більшість незалежних волонтерів не отримують потрібного рівня підтримки.

- Праця волонтера, переважно неоплачувана і з результатом, який видно не одразу, ризикує перетворитись на рутину і спричинити емоційне вигорання, і для того, щоб запобігти цьому, необхідно будувати мережу волонтерів та ділитись способами уникнути виснаження. Через спілкування, зав'язування контактів та взаємопідтримку волонтери можуть більш продуктивно працювати та отримувати більше задоволення від роботи.

Проведені дослідження з оцінки особистого досвіду волонтерства та впливу на нього декількох чинників: впливу часу витраченого на організацію самого процесу, мотивацію, соціальну підтримку, інтеграцію в організацію, самореалізацію та характеристики роботи з відповідною зміною досвіду волонтерства, тобто вигорання, з його трьома компонентами – ефективністю, цинізмом та виснаженням [3]. Статистичний аналіз показує, що час, присвячений волонтерству та зовнішнім мотиваціям (тобто соціальній та кар'єрі), передбачає більш високий рівень вигорання, тоді як внутрішні мотиви (тобто цінності та розуміння), задоволеність життям та інтеграція в організацію негативно пов'язані з вигоранням.

29-30 червня 2018 року в м. Чернівці нами було проведено Другий з'їзд волонтерів України. В програмі з'їзду обговорювались три блоки питань:

1. Волонтери – вагома сила українського суспільства. Вплив на владу та методи взаємодії. Законотворчі, економічні і політичні процеси країни.

2. Патріотичне та духовне виховання молоді (проблеми, перешкоди, напрацювання, досвід).

3. Права та можливості волонтерів закони прийняті владою стосовно волонтерської та громадської діяльності. Фізична та психологічна реабілітація волонтерів.

При обговоренні третього блоку питань вияснили, що серед волонтерів за останні два роки різко зросла смертність, основною причиною якої стали захворювання на рак і серцево-судинні захворювання. Але, на жаль, офіційна статистика не ведеться. З метою з'ясування масштабу існуючої проблеми серед волонтерського середовища ми розробили опитувальник, в якому деталізували проблемні питання, що призводять до захворювань та смертності у волонтерському середовищі. Основними питаннями для опитування є: з якого часу (в періодах: початок військових дій, середина чи останнім часом) людина займається волонтерством, віддається людина волонтерській діяльності повністю чи має сумісну діяльність, яким видом допомоги в основному займається (фронту, соціалізація та реабілітація воїнів чи волонтер-перевізник), які відношення сім'ї до волонтерської діяльності людини (повна підтримка, часткова чи не підтримують). Прямолинійність та відкритість, нетерпіння порушень провладних чиновників часто призводить до протистояння з владою волонтерів-громадських активістів. В ході опитування ми уточнювали, чи є такі протистояння частими, частковими, зовсім немає. Також має значення організація праці – індивідуальна чи в команді. Оцінювались додаткові стреси (смерть близької людини, розлучення, тощо), які інколи стають останнім кроком до суїцидального вчинку волонтера або невиліковної хвороби. Крім загострення хронічних соматичних захворювань та виникнення гострих в період активного волонтерства, крім психологічного навантаження та виникнення депресій, на життєдіяльність волонтера має великий вплив матеріальне забезпечення та втрата особистого майна за цей період. Цькування, залякування, недоброзичливе ставлення з боку преси, влади, побратимів, сім'ї нашаровується на емоційне вигорання і призводить до незворотних трагічних подій. Опрацьовані статистичні дані розкриють масштаби цієї проблеми і дадуть змогу прийняти правильні кроки до запобігання і подолання її в майбутньому.

Отже, волонтерський рух в Україні на сучасному етапі є проявом певної зрілості громадянського суспільства в Україні, доповнює функції державних органів, сприяє стабілізації та регулюванню суспільних відносин в умовах децентралізації. Водночас перед волонтерами та волонтерськими структурами постають суттєві проблеми. Не можна обійти увагою важливі проблеми виснаження (фізичного, емоційного, психологічного) волонтерів. Напружений ритм життя протягом довгого часу, постійні стреси та навантаження призводять до «виключення» з активної діяльності. Додатковим демотивуючим чинником може виступати відсутність системної підтримки волонтерської діяльності з боку суспільства та державних структур.

Список використаних джерел.

1. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи / О.В. Панькова, О.Ю. Касперович, О.В. Іщенко // Український соціум. – 2016. – № 2(57). – С. 25-40.

2. Mark Wilding. Volunteer burnout: 'I was overwhelmed by the images in my mind'. / The Guardian. – 11 Jul., 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2017/jul/11/volunteer-burnout-i-was-overwhelmed-by-the-images-in-my-mind>

3. Prediction of Burnout in Volunteers / P. Moreno-Jiménez, M. Hidalgo // Journal of Applied Social Psychology. – 2010. – № 40. – P. 1798 - 1818.

ШЕКА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*начальник управління туризму, рекреації та курортів Одеської ОДА,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ В УКРАЇНІ

В останні шість десятиліть курортно-туристична галузь переживає процеси розширення і диверсифікації, перетворюючись на один з найбільш швидко зростаючих секторів економіки в світі. При цьому, зростання курортно-туристичного сектору в Україні стримується сталістю проблеми нераціонального використання ресурсів, деградації природної та культурної спадщини, а також негативних соціальних наслідків. Це обумовлює

необхідність зміни парадигми розвитку курортно-туристичної сфери в бік раціонального та відповідального використання рекреаційно-туристичного потенціалу з дотриманням принципів сталого розвитку.

Невизначеність місця курортів у програмах соціально-економічного розвитку та програмах розвитку туризму в регіонах України, відсутність цілісної системи державного управління у сфері курортів призвели, насамперед, до недостатньо ефективного і нераціонального використання унікального природного-лікувального та рекреаційного потенціалу територій. На сьогодні природні лікувальні ресурси та рекреаційний потенціал курортних територій не відіграють належної ролі у вирішенні таких важливих державних завдань, як покращення демографічної ситуації в країні, зниження рівня захворюваності населення, профілактика і реабілітація захворювань, залучення інвестицій у розвиток територій тощо.

Створення системних та комплексних передумов для розвитку курортів в Україні має стати одним з пріоритетних напрямів прискорення економічного зростання країни, залучення інвестицій, забезпечення зайнятості, раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, структурної модернізації економіки, наповнення бюджетів всіх рівнів. Створення в Україні умов для сталого розвитку курортів і туризму, що повністю відповідає цілям сталого розвитку, встановленим ООН, потребує створення відповідного державного механізму, в якому громадськість є рівноправним суб'єктом.

Стратегія розвитку туризму та курортів в Україні на період до 2026 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р), приділяє особливе значення курортології, рекреації, оздоровчому та медичному туризму. Проте, для ефективної реалізації завдань Стратегії, для прийняття оптимальних управлінських рішень важливо усвідомити розуміння того, що курорти – це територія, місцевість з відповідними ресурсами та інфраструктурою, на якій розвивається відповідний вид туристичної діяльності (рекреація, оздоровлення, реабілітація, медичний туризм).

Важливим є той факт, що курорт – це територія з особливим статусом, на якій можуть розвиватися певні види туристичної діяльності за рахунок використання унікальних властивостей природних лікувальних ресурсів та їх сполучень. Україна має величезний природний потенціал для розвитку висококонкурентного, інвестиційно привабливого виду туристичної діяльності, проте недостатнє управлінське розуміння його використання. Так, аналіз основних положень Стратегії розвитку туризму та курортів України до 2026 року засвідчив, що при визначенні перспектив розвитку курортів, уваги на тому, що це особливо цінні природні території не звертається. При цьому, про важливість розвитку курортів наголошується в Генеральній схемі планування території України, де території рекреаційного та оздоровчого призначення віднесено до територій з особливою цінністю, розвиток яких потребує державної підтримки.

UNWTO у 2004 р. створено міжнародну мережу обсерваторій сталого розвитку туризму та курортів (INSTO), яка здійснює моніторинг економічного, екологічного та соціального впливу туризму на рівні дестинацій. За останні десятиліття в секторі туризму та курортів були розроблені різноманітні системи індикаторів для вимірювання та управління розвитком туризму. Можливість коректного порівняння результатів між дестинаціями найчастіше є руховою силою та основною метою цих ініціатив, однак кожна дестинація являє собою складну екосистему з її власними індивідуальними характеристиками, що обумовлює необхідність розробки індикаторів з урахуванням національних пріоритетів.

Впровадження принципів сталого розвитку туризму у перше чергу в курортно-туристичних регіонах сприятиме їх екологічній безпеці та належній охороні навколишнього середовища та природних ресурсів, зростанню економічних показників та соціального благополуччя (насамперед за рахунок створення нових цілорічних робочих місць, покращення транспортної інфраструктури регіону тощо).

Організація Обсерваторії сталого розвитку курортів в Україні сприятиме розвитку всієї туристичної сфери. Взаємодія Департаменту туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Національної туристичної організації та ДУ «Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України» є основою організаційної моделі державного забезпечення розвитку курортів в Україні з урахуванням принципів сталого розвитку туризму.

На наш погляд, основними функціональними завданнями Обсерваторії сталого розвитку курортів з урахуванням національних пріоритетів є:

- 1) розробка індикаторів сталого розвитку курортів на основі існуючих зарубіжних індикаторів з урахуванням національних особливостей України (у тому числі наявної значної кількості та розповсюдженості природних лікувальних ресурсів, курортних територій);
- 2) розробка методології оцінки сталого розвитку курортів з застосуванням комплексу індикаторів.
- 3) створення реєстру курортних дестинацій та районування території України згідно курортно-туристичного потенціалу з визначенням спеціалізації курортів і наступним внесенням даних щодо їх відповідності критеріям сталого розвитку;
- 4) здійснення постійного моніторингу та вироблення рекомендацій органам влади щодо ефективності дій з забезпечення сталого розвитку курортів.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р / [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>

ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

Категорії державного управління інвестиційними проектами, у тому числі спільними з міжнародними фінансовими організаціями, відображають характерні властивості, закономірні зв'язки та функціональне відношення суб'єктів і об'єктів державного управління, а також процес їх пізнання. До цих категорій відносять: проект, інвестиційний проект, портфель проектів, управління, державне управління, механізм державного управління.

Поняття «проект» походить від англійського «project» та означає «що-небудь, що задумується або планується». У різних джерелах категорія «проект» трактується авторами по-різному: як унікальний процес [12], дії [3, с. 21], тимчасове підприємство [8, с. 5], унікальні перехідні зусилля [1], те, що містить у собі задум (проблему), засоби його реалізації (усі рішення проблеми) та отримані в процесі реалізації результати [10, с. 6], організаційна форма реалізації процесу інвестування [11, с. 5] тощо.

У вітчизняній нормотворчій практиці існує щонайменше два підходи щодо трактування категорії «проект». Перший підхід ґрунтується на визначенні проекту як документа чи сукупності документів, у яких визначено мету, засоби, термін реалізації та зміст інвестиційних рішень. Другий підхід поєднує в собі дії (комплекс заходів або сукупність інвестиційних рішень) та результати (отримання економічної вигоди або соціального ефекту). Для подальшого дослідження проекту як об'єкта управління вважаємо за доцільне орієнтуватись на визначення категорії «проект» відповідно до другого підходу.

Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиційний проект трактується як комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності відповідно до положень законодавства [7]. Тому, з точки зору системного підходу інвестиційний проект можна розглядати як процес переходу з вихідного в кінцевий стан, що є результатом участі низки обмежень і механізмів.

Для підвищення ефективності управління та досягнення стратегічних цілей кілька проектів об'єднують у портфель проектів [9]. На нашу думку, формування портфелю проектів доцільно розглядати не лише на рівні підприємства чи організації, але й на рівні держави, особливо коли мова йде про впровадження проектів, що співфінансуються за рахунок залучених під державні гарантії кредитних коштів міжнародних фінансових організацій. Портфельний підхід до управління спільними з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційними проектами дасть змогу більш ефективно управляти групою проектів (планувати, аналізувати, переоцінювати проекти) та оперативна приймати рішення з урахуванням стратегічних завдань, пріоритетів та можливостей держави.

Категорія «управління» теж не має єдиного визначення. Вчені трактують «управління» як поняття складне і багатогранне, що залежить від специфіки об'єкта [4, с. 8]. Враховуючи визначення цього поняття іншими науковцями, можна допустити, що «управління» – це діяльність безпосередньо задіяних у результаті суб'єктів, що здійснюється шляхом реалізації завдань із використанням різних інструментів, методів та механізмів.

У свою чергу, під терміном «державне управління» дослідник В.Б. Авер'янов розуміє особливий та самостійний різновид діяльності держави, що здійснює окрема система спеціальних державних органів – органів виконавчої влади [2, с. 6].

Науковець В.П. Пилипишин визначає сутність державного управління у виконанні функцій, на які воно спрямоване, однак для досягнення запланованого результату необхідно також правильно встановити завдання управління, забезпечити матеріальними, людськими ресурсами, законодавчою основою та об'єктивною інформацією [6].

Н.Р. Нижник та О.А. Машков трактують механізм державного управління як складову частину системи управління, що забезпечує вплив на внутрішні та зовнішні фактори, від яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта. Механізм управління – це категорія, що включає цілі управління, елементи об'єкта та їх зв'язки, на які здійснюється вплив, дії в інтересах досягнення цілей, методи впливу, матеріальні та фінансові ресурси управління, соціальний та організаційний потенціали. [5, с. 37, 49].

На підставі аналізу змістовних характеристик розглянутих основних категорій пропонується поняття «механізм державного управління спільними з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційними проектами» трактувати як елемент системи державного управління з визначеною структурою, що керується відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням за допомогою наданих повноважень і інструментів впливу на діяльність основних учасників інвестиційних проектів здійснює управління задля досягнення поставлених цілей та очікуваних результатів упровадження проектів.

Список використаних джерел.

1. Британська асоціація проектних менеджерів [Електронний ресурс] : Веб-сайт «Електронні дані», 2010–2015. – Режим доступу : <http://www.apm.org.uk/content/project>
2. Державне управління в Україні: навчальний посібник / [за заг. ред. В. Б. Авер'янова]. – Київ : Вид-во ТОВ «СОМІ», 1999. – 265 с.
3. Керцнер Г. Стратегическое планирование для управления проектами с использованием модели зрелости : [пер. с англ.] / Г. Керцнер. – М. : Компания АйТи., ДМК Пресс, 2003. – 320 с.
4. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом / [Десятов Т. М., Коберник О. М., Тевлін Б. Л., Чепурна Н. М. – Харків : «Основа», 2004. – 240 с.

5. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління : навч. посібн. / За заг. ред. Н. Р. Нижник. – Київ : УАДУ, 1998. – 160 с.

6. Пилипишин В. П. Поняття та основні риси державного управління / В. П. Пилипишин // Юридична наука і практика – № 2. – 2011. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/23644/1/Pylypyshyn.pdf>

7. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-XII від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. – № 47. – Ст. 646. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

8. Руководство к Своду знаний по управлению проектами : Project Management Institute, Inc. Four Campus Boulevard Newtown Square, Pennsylvania 19073-3299 USA / США, 2004. – 388 с. – Режим доступу : http://sfpk.at.ua/biblioteka/PMI/pmbok2004_rus.pdf

9. Старинская А. Управление портфелем ИТ-проектов / А. Старинская // Журнал «Корпоративные системы» – № 5. – 2007. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/ims/ims141.html>

10. Тянь Р. Б. Управління проектами : підруч. / Р. Б. Тянь, Б. І. Холод, В. А. Ткаченко. – Київ : ЦНЛ, 2003. – 221 с.

11. Щукін Б. М. Аналіз інвестиційних проектів : консп. лекцій / Б. М. Щукін. – Київ : МАУП, 2002. – 128 с.

12. Das Projektmanagement-Portal der GPM für Hochschulen und Wissenschaft [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – GPM InfoCenter, 2014. – Режим доступу : <http://www.gpm-infocenter.de/PMStandards/DeutscheStandards>

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОЕКТНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЛЯ СУПРОВОДУ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОРТОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Портове господарство є ключовим елементом підтримки розвитку зовнішньоекономічних стосунків України. Саме тому вдосконалення та розвиток портового господарства є пріоритетним завданням уряду країни. Драматичним моментом для виконання такого завдання є тимчасова втрата портів Криму та блокада портів Азовського узбережжя України. За цих умов зростає навантаження на вільні від цих проблем порти і актуальним постає завдання підвищення їхньої пропускної здатності та розвиток операційних можливостей

Разом із цим порти є елементами індустріальної та транспортної інфраструктури у містах їх розташування, елементами місцевих ринків праці, джерелом наповнення місцевих бюджетів та фондів соціальних послуг. Не менш важливим (і частково дратівливим) фактором є навантаження від портової діяльності на довкілля, конкурентні змагання за право користування земельними ділянками, особливо морського узбережжя із іншими підприємствами та установами, бізнесами та соціальними потребами місць розташування.

Успіх розвитку будь-якої інституції значною мірою залежить від ефективності комунікаційної діяльності. Складність нашого випадку полягає в тому, що портове господарство само по собі є складною багатосуб'єктною системою яка працює у розгалуженій системі комунікаційних зв'язків із вантажною клієнтурою, судовласниками, надавачами допоміжних послуг та здійснення обов'язкових процедур. Стратегія сталого розвитку такої системи неодмінно має містити у собі і механізм його підтримки цілеспрямованими і керованими стратегічними комунікаціями у стосунках елементів між собою і системи в цілому із своїм оточенням [1,3].

Стратегічні комунікації для такого виробничо-соціального континууму – це не просто вид комунікаційної діяльності, а особливі принципи та методи організації управління комунікаційним процесом. Для стратегічних комунікацій характерними є такі ознаки: інтеграція складових комунікаційної стратегії, просторово-часова синхронізація комунікацій і комунікаційних процесів, наратив [1,2].

Основна мета таким чином спроектованих, організованих та керованих стратегічних комунікацій – це зміна поведінки цільових аудиторій, на які має здійснювати свій вплив система портового господарства, перш за все із наближеного оточення – міського середовища. Реалізація такої комунікаційної стратегії потребує структурних змін і перерозподілу комунікаційних потоків, перегляду процедур обміну інформацією, застосування новітніх технологій та способів поширення інформації, осучаснення технічного оснащення тощо [1,4].

Найефективнішим підходом для управління даними змінами є проектний підхід. Проектування стратегічних комунікацій – це особлива проектна діяльність у сфері стратегічного планування та управління комунікаційним процесом. Також вона має бути пов'язана з формуванням концепції стратегічних комунікацій, програми комунікаційних заходів, комунікаційної стратегії конкретної організації, тощо. Крім того вона має створювати конкретний комунікаційний продукт/послугу.

Таким чином, проектування стратегічних комунікацій має бути розглянуто на трьох рівнях: стратегічному – розроблення системи стратегічних комунікацій організації; тактичному – проектування комунікаційної стратегії; операційному – проектування комунікаційних кампаній для різних етапів реалізації Стратегії розвитку організації [1, 4].

Чому у цій доповіді окрім конструктивно-функціональних властивостей системи, що розглядається, треба приділити увагу організації процесу її створення? Саме тому, що створювана система має узгодити інтереси та потреби широкого кола користувачів та зацікавлених осіб, має оперувати досить різноманітними інформаційними відомостями, має адекватно відображати досить широке коло операційних процесів та подій та надавати їм реальну економічну та соціальну оцінку. І, що саме головне, позитивно впливати на свідомість населення портових міст, інформованість населення про плани, зусилля та ініціативи господарюючих суб'єктів, владних структур та громадських організацій. Така надскладна та розгалужена система не може бути ані розроблена, ані

впроваджена водночас. Саме тому далі буде розглянуто проектний процес створення такої системи, необхідні для цього умови, ресурси, грошові кошти, персонал та його фахові компетенції [1,3].

Головна особливість створення системи стратегічних комунікацій для супроводу трансформацій портового господарства України полягає в тому, що це не є система, яка створюється та експлуатується якимось одним суб'єктом. Кожний порт має своє суб'єктне начиння із цілої низки компаній, які надають послуги на адресу вантажів та вантажовласників, суден та судновласників, логістичних операторів та надавачів адміністративних послуг із своїми власниками. З іншого боку кожен порт у місті свого розташування має потужні стосунки із міськими «стейкхолдерами» - міською та регіональною владою, органами місцевого самоврядування, державними контролюючими органами, громадськими організаціями працівників самого порту та міської спільноти. При цьому кожен із фахових комунікаторів, який має ділові стосунки із портом, формує власну інформаційну уяву про порт, на підставі якої формує свої рішення щодо своєї поведінки. За таких обставин годі й думати, що можливе створення єдиної односуб'єктної інформаційної моделі порту та вибудова на її основі системи стратегічних комунікацій порту з усім своїм оточенням.

Більш практичним та конструктивним може бути шлях розробки відкритої для усіх користувачів інформаційної моделі порту. Власно сама система стратегічних комунікацій також може бути створена як відкрита система колективного доступу та користування на основі єдиного комунікаційного регламенту та спільних засадах формування загальної інформаційної (скоріше за все мережевої) моделі із уніфікованими економічними параметрами участі у її створенні та використанні.

Проектування такої системи має розпочинатись із аналізу інформаційних моделей окремих учасників портової операційної діяльності стейкхолдерів та гармонізації їхніх інформаційних уяв про портову діяльність. Для здійснення такого першого кроку було прийняте рішення залучити до цього процесу студентів, магістрантів, аспірантів та викладачів фахових Вищих навчальних закладів міста Одеса, так чи інакше пов'язаних з портовою діяльністю.

За поточний рік вже проведено два публічних заходи у форматі круглих столів у межах міжнародних фахових виставок-конференцій, на яких було визначено загальне коло проблем для подальшого проектного розв'язання та почалося формування відповідних міжуніверситетських проектних команд. Наступним кроком має стати третій публічний захід у межах будівельної виставки-конференції наприкінці жовтня поточного року, метою якого є злагодження проектних команд, їх ознайомлення із базовими засадами проектного менеджменту та методами проектування стратегічних комунікацій.

Інструментом постійної дії для підтримки та розвитку фахової компетенції учасників проектних команд має стати тренінговий центр кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ.

Список використаних джерел.

- 1.Почепцов Г. Стратегічні комунікації: стратегічні комунікації в політиці, бізнесу та державному управлінні» : навч. посіб. для студ. і аспір. / Г. Почепцов. – К. : Альтерпрес, 2008. – 216 с.
2. 7 кроків до ефективного вимірювання впливу : посібник // «Ін-Фокус Ентерпрайзес Лтд». – Версія 2.0, грудень 2016 р. – 16 с.
- 3.Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України : [практ. посібник] / А. Чемерис. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 80 с.
- 4.A Guide to the Project Management Body of Knowledge. PMBOK Guide. 5th Edition / Project Management Institute, 2013. – 616 с.

CHRISTIAN KOCH

Prof. Dr., Deutsche Universität für Verwaltungswissenschaften, Speyer

MULTINATIONAL TRADING ROAD-SYSTEMS AS A MATTER OF INTERNATIONAL INFRASTRUCTURE ADMINISTRATIVE LAW – THE 'NEW SILK ROAD'-EXAMPLE (AS A CONCRETE UTOPIA)

The international cross-border traffic infrastructure systems by land, air and sea give in their changing combinations of routes and transport means used and in view of the economic and political shifts in emphasis in transport goods a complex regulatory subject.

The management of international transport is a particular challenge to regulation by law. Several different models are available to legally support the continued functioning of complex infrastructure. Transport infrastructures like the 'New Silk Road' run through the economic systems, the state and legal systems of several states and require their protection and support. Therefore, the possible legal components of such a far-reaching trade route and traffic infrastructure, which permeates several national territories, will be examined below in a few bullet points.

The modern «Silk Road»-infrastructure and economy is a system that crosses national borders and moreover a pan-continental phenomenon. To stabilizing such a system a multilateral international treaty or an international organization may be considered. A problem could be how to balancing the interests of private and public governance actors necessarily involved in an economic transport infrastructure. This normally has to be reached by a complex contract system as well as by effective and sustainably acting public governance. And the Consent normally has to be the «legitimizing engine» of private governance, but if not, there have to be public legal institutions specifying criteria entitling private regulatory regimes and establishing standards for civil liability as well.

In general, we are looking for elements to organizing of a resilient, sustainable and at the same time flexible structure that can assert itself to a certain extent against interstate political struggles and irritations. In the end trans-

border infrastructural systems define a distinct – legal – space that needs and may create its own law and legal institutions.

Different economic and political systems are to be bound together in a common infrastructural project may cause some radically decentralized law which is not necessarily compatible and to be connected which the law systems of the nations hosting the trans-border infrastructure.

Undermining the legitimacy of laws based on geographic boundaries could be one danger coming from the multinational cross-border infrastructure management.

1. Some leading governance principles: Freedom of goods, freedom of transportation: free tax area (1.1); non governmental organization (1.2); interconnectivity (1.3); compliance (1.4); sustainability (1.5); sincerity and integrity (1.6); infrastructural security (1.7); infrastructural liability (1.8).

2. Construction specifications: Various levels of commitment and various responsibility holders are possible: nations, (major) cities, infrastructures themselves (through their network operators, network providers), while integrating into existing forms of cooperation:

2.1 Bound on nations: National dimension (2.1.1); bi- or transnational (2.1.2); multinational (2.1.3); supranational (2.1.4); international (2.1.5);

2.2 Bound on cities: within a partnership network (2.2.1); within a cross-border region management (2.2.2); orientation on infrastructural knots or final destination points especially of traffic infrastructures (2.2.3);

2.3 Bound on private enterprises and corporations;

2.4 Bound on infrastructures themselves;

2.5 In cooperation.

All these above-mentioned elements and structural features are only in combinations as functional and sufficiently stable to imagine; they may form a toolbox and a sample catalog from which a functional and task-oriented design has to be negotiated and tried out in practice.

3. Institutional Governance: The ideal of a comprehensive convention involving all stakeholders and focused on the long-term viability of such a far-reaching transport infrastructure will only to be realized partially and not without setbacks. Some elements should be highlighted as follows: (Silk Road) Convention and treaties (3.1); bilateral cross-border administration centers/agencies (3.2); regional cross-border agencies (3.3); International Silk Road Commission (3.4); private corporations and public private corporations (3.5); public enterprises (3.6).

4. Basic and complementary facilities: Without a reliable traffic control system, without reliable energy supply and without additional facilities for precaution against dangers and for emergency rescue, such a self-reliant transport network would be inconceivable.

4.1 «Smart Silk Road»: smart transportation network (4.1.1); energy support grid (4.1.2); emergency communication network (4.1.3);

4.2 Search and rescue teams;

4.3 Intervention support and teams;

4.4 Mechanisms of accountability and evaluation;

4.5 Financing funds involving all stakeholders.

5. Governance by law: Law remains one of the central governing and controlling resources of the system, rather in non-hierarchical than in hierarchical (state or supranational) form:

5.1 Silk Road Codex: As a standard setting system based on the principle of voluntary selfsubordination such a Codex could regulate the objectives, principles, institutions involved in their composition and functioning, reporting obligations, liability issues and dispute resolution systems.

5.2 Dispute settlement panels and arbitration jurisdictions: Various methods of low-threshold dispute resolution appear meaningful. One might think of permanent establishing a panel as an equal number of colleges composed of representatives from the stakeholder groups as staff members in which collegial decisions are taken in disputes that should at least have a recommendatory character. However, arbitration courts set up and staffed on an ad hoc basis in agreement of the parties to the conflict may also be considered.

5.3 Regulation and self-regulation: A more fundamental consideration would be to decide where the regulatory focus should be: should the legal framework be pursued and should a single legal framework be established on the basis of a common convention, or should it be more flexible in international transport law and in the contractual arrangements service providers stay in accordance with their respective national regiment?

5.4 Private and public law: The legal control impulses for the system stem from various legal regimes, in particular international private contract and liability law, international tort law, agreed national private law, company law, international company law, infrastructure management law. There could be an overlapping system of different forms of legal Governance and governance through contracts and more or less informal arrangements.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ДАВТЯН СТЕПАН ГУРГЕНОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Суспільні проблеми виявляються і вирішуються шляхом створення нової державної політики або шляхом реформування існуючої державної політики. Вироблення державної політики є безперервним процесом з механізмами зворотного зв'язку.

Державній службі, яка забезпечує втілення в життя політичних рішень державної влади, цілісність держави як інституту, якісний рівень реалізації конституційних гарантій прав, свобод та інтересів громадян шляхом стабільного і безперервного надання їм різноманітних публічних послуг, належить особлива роль у побудові сучасної правової Української держави європейського типу, формуванні демократичної моделі публічного управління. Від належного професіоналізму, фахового, сумлінного ставлення державних службовців до виконання своїх посадових обов'язків, глибокого розуміння ними сучасних соціально-політичних перемін у нашій державі та ідеологічної суті глобальних, засадничих перетворень у нашому суспільстві багато в чому залежить успіх перманентних реформаторських процесів у нашій країні. Адже одним із основних суб'єктів формування державної політики у різних сферах і галузях державного будівництва та подальшої її реалізації в практичній діяльності різних державних органів є державні службовці, яких сьогодні в Україні налічується майже 250 тисяч.

Новий закон України «Про державну службу» з урахуванням передового досвіду зарубіжних країн, передусім європейських стандартів у державно-службових відносинах, в Україні був прийнятий 10 грудня 2015 року і набрав сили 1 травня 2016 року [3]. Постатейний науково-практичний коментар до зазначеного закону було підготовлено у 2017 році Національним агентством України з питань державної служби (далі - Нацдержслужба) з урахуванням матеріалів європейського досвіду щодо вступу на державну службу, службової кар'єри та оплати праці державних службовців [1].

Законом «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року вперше нормативно визначено поняття державного службовця, під яким розуміється громадянин України, що займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби [3, ст. 1]. Критеріями класифікації посад державних службовців насамперед є організаційно - правовий рівень державного органу, де проходить службу певний службовець, роль і місце посади в такому органі та, відповідно, обсяг і характер службових повноважень на конкретній посаді. Зокрема, у ст. 6 закону говориться, що посади державної служби в державних органах поділяються на категорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень і необхідних для їх виконання кваліфікації та професійної компетентності державних службовців. Встановлено три категорії посад державної служби, у тому числі: 1) категорія «А» (вищий корпус державної служби), посади вищих керівників державної служби; 2) категорія «Б» - середня ланка; 3) категорія «В» - всі інші посади державної служби. Кількість посад державної служби категорій «А» і «Б» в державному органі повинна становити не більше третини його штатної чисельності.

Серед основних обов'язків державного службовця передбачено обов'язки щодо дотримання чинного законодавства та принципів державної служби; поваги до прав, свобод і гідності людини та громадянина, а також до державних символів України; використання державної мови; сумлінного і професійного виконання своїх посадових обов'язків, завдань і функцій державних органів, виконання наказів і розпоряджень керівників; вимог щодо запобігання і протидії корупції та виникнення конфлікту інтересів під час проходження служби; постійного підвищення рівня своєї професійної компетентності, удосконалення організації службової діяльності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків та ін.

Необхідність постійного підвищення професійної компетентності державного службовця є одним із основних обов'язків його професійної кар'єри. На цьому неодноразово акцентується увага в новому законі про державну службу. Зокрема, такий принцип державної служби, як професіоналізм, передбачає компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності [3, ст. 4]. Постійне підвищення рівня своєї професійної компетентності віднесено до основних прав і обов'язків державного службовця [3, ст. ст. 7, 8]. Керівники державної служби в державних органах, служба управління персоналом зобов'язані забезпечувати державному службовцю можливість проходження професійного навчання, необхідного державному службовцю для виконання своїх посадових

обов'язків, створювати умови для підвищення його кваліфікації та рівня професійної компетентності [3, ст. ст. 17, 18, 33].

Стаття 48 закону про державну службу безпосередньо присвячена визначенню загального порядку підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. У ній сказано, що державним службовцям створюються умови для підвищення рівня професійної компетентності шляхом професійного навчання, яке проводиться постійно. Таке навчання державних службовців проводиться за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством, через систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації, зокрема в галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

Положення про систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Нацдержслужби. На даний час таке Положення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 р. в редакції від 27 вересня 2016 р. [2]. Законом визначено, що підвищення рівня професійної компетентності державних службовців проводиться протягом проходження служби, а підвищення кваліфікації - не рідше одного разу на три роки. Необхідність професійного навчання державного службовця визначається його безпосереднім керівником та службою управління персоналом державного органу за результатами оцінювання службової діяльності.

З метою підвищення рівня професійної компетентності державного службовця може проводитися його стажування з відривом від служби строком від одного до шести місяців на іншій посаді державної служби в іншому державному органі або за кордоном. На строк стажування за державним службовцем зберігаються його посада та заробітна плата.

Мережа навчальних закладів із підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування» для роботи на посадах державної служби, що належать до 6-9 групи оплати праці, а також підвищення кваліфікації державних службовців, посади яких належать до всіх груп оплати праці, формується Нацдержслужбою на конкурсній основі в порядку, установленому Міністерством освіти і науки України (МОНУ). До системи підготовки належать: Національна академія державного управління при Президентові України та її регіональні інститути (їх - 4); інші вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» (їх - 14); центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (їх - 23); заклади післядипломної освіти. Центральне місце та провідна роль у структурі навчальних закладів навчання державних службовців належить Національній академії державного управління при Президентові України, яка здійснює підготовку та підвищення кваліфікації державних службовців, які мають вищу освіту і займають посади державної служби категорій «А» і «Б». Науково-методичне забезпечення діяльності системи підготовки також здійснює Національна академія як вищий навчальний заклад з особливими умовами навчання.

Слід відзначити, що мережа навчальних закладів підвищення кваліфікації за останній період розширилася в результаті створення обласними державними адміністраціями регіональних центрів підвищення кваліфікації державних службовців. Головний напрям їх діяльності - підвищення кваліфікації державних службовців місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій.

Під підвищенням кваліфікації державних службовців розуміється їх навчання з метою оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі.

Підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування є безперервним процесом і здійснюється за такими видами, як навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації; тематичні постійно діючі семінари; спеціалізовані короткострокові навчальні курси; тематичні короткострокові семінари, зокрема тренінги; стажування в державних органах, а також за кордоном; самостійне навчання (самоосвіта); щорічний Всеукраїнський конкурс «Кращий державний службовець».

Список використаних джерел.

1. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / Ред. кол.: К.О. Ващенко, Б. Коліушко, В.П. Тимошук, В.А. Дерезь (відп. ред.). – К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. – 796 с.
2. Положення про систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 р. № 564 (в редакції від 27 вересня 2016 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.gada.gov.ua/laws/show/564-2010-%D0%BF>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 4. - Ст. 43.

АЛЬЗІН АЛЬОНА СЕРГІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОДЕЛЬ РЕФЛЕКСИВНОЇ ГРИ, ЯК СПОСІБ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Перед тим як розпочати, важливо відповісти на питання:

- 1) Навіщо державним службовцям проходити навчання?
- 2) Який результат такого навчання (Що це дасть?).
- 3) Як досягнути максимального результату навчання державних службовців?

На нормативно-правовому рівні навчання як процес підвищення кваліфікації державних службовців передбачений Порядком організації підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого

самоврядування у навчальних закладах за державним замовленням Національного агентства України з питань державної служби, затвердженим наказом Національного агентства України з питань державної служби 19.04.2017 № 86 (далі – Порядок).

Підвищення кваліфікації державних службовців здійснюється за такими видами:

- навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації;
- тематичні постійно діючі семінари;
- тематичні короткострокові семінари, зокрема тренінги;
- щорічний Всеукраїнський конкурс «Кращий державний службовець» [3].

До основних видів навчальних занять за програмами підвищення кваліфікації належать: лекція (ступінь засвоєння матеріалу – 5%), тематична дискусія (50%), практичне заняття (75%), семінарське заняття (читання – 10%/ аудіовізуалізація – 20%/ демонстрація – 30%), консультація (90%) [2].

В рамках цієї роботи розглянемо практичне заняття, призначене для формування конкретних умінь та навичок на основі вирішення навчальних завдань.

Формами практичного заняття можуть бути тренінги, кейс-стаді, мозковий штурм, ситуаційний аналіз, ситуаційне завдання, дебати, ділова гра тощо, спрямовані на розвиток особистісних, професійних та громадянських компетентностей державних службовців (абз. 1 п.п. 3 п 7 глави IV Порядку).

Наприклад, беремо ділову гру і трансформуємо її таким чином, щоб досягнути максимального рівня засвоєння матеріалу в мінімальний проміжок часу.

Для досягнення такого ефекту пропонуємо модель рефлексивної гри, де одними з надважливих факторів будуть:

- особиста залученість державних службовців до вирішення проблемних питань;
- задоволена потреба державних службовців у формуванні матеріалів для виступу та безпосередній виступ перед аудиторією, яка теж працювала над тими ж проблемами і має змогу задавати питання на розуміння (наприклад: Чи правильно я Вас розумію, що під цим Ви мали на увазі це) та висловлювати власну думку щодо почутого;

- наявність ігротехніків які будуть працювати в групі та задавати вірний напрямок (зупиняти/ переключати процеси/ у потрібний час відсторонятися) грі.

Також важливим є досягнення атмосфери на ігровому майданчику де немає суддів, переможців, грамот, дипломів, відзнак, тощо, а лише усвідомлене бажання працювати над проблемним питанням.

Дана модель пропонується лише для керівного складу державних службовців, які виявили бажання навчатися запропонованим способом, а не як обов'язковий захід.

Список використаних джерел.

1. Порядок організації підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у навчальних закладах за державним замовленням Національного агентства України з питань державної служби: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 19.04.2017 № 86 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 59. – Ст.220. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0832-17/conv/print>.

2. Відсотки зазначені відповідно до піраміди рівня засвоєння матеріалу.

3. Порядок організації підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у навчальних закладах за державним замовленням Національного агентства України з питань державної служби: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 19.04.2017 № 86 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 59. – Ст. 220. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0832-17/conv/print>.

БІЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації,
к.т.н., доцент, Заслужений працівник освіти України*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЩОДО НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

До реформи державного управління в Україні відноситься і реформування системи професійного навчання державних службовців. Одним із основних принципів державної служби, зафіксованим в п. 5 ст. 2 Закону про державну службу, є професіоналізм, що підкреслює високу суспільну значущість діяльності державних службовців [1]. Тому з метою визначення послідовності та пріоритетів забезпечення безперервності, обов'язковості, плановості професійного навчання прийнята Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [3]. Яка, в тому числі, передбачає:

- створення інтегрованої системи управління людськими ресурсами, що відобразить результати професійного розвитку та проходження професійного навчання;
- затвердження професійних стандартів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування на основі компетентнісного підходу за участю заінтересованих сторін;
- розроблення та впровадження галузевої рамки кваліфікації з урахуванням Національної рамки кваліфікації;

- розвиток ринку освітніх послуг на засадах прозорості та добросовісної конкуренції із створенням відповідної системи моніторингу та оцінки якості освітніх послуг;
- забезпечення професійного навчання, в тому числі, підвищення кваліфікації, зокрема в галузі знань «Публічне управління та адміністрування», у встановленому законодавством порядку в навчальних закладах, установах, організаціях незалежно від форми власності, які мають право надавати освітні послуги;
- запровадження механізму співпраці органів публічної влади;
- розроблення та забезпечення умов та порядку акредитації професійних та інших програм;
- розроблення та впровадження порядку визнання результатів навчання.

В контексті зазначених пріоритетів Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації проводить фахові дослідження з питань розвитку людського капіталу у Херсонській області, формування сучасних підходів до регіональної кадрової політики, в тому числі, щодо професійного навчання кадрів. Запропонована власна модель підвищення рівня конкурентноспроможності Центру, яка була презентована на засіданні Постійної комісії Вченої ради НАДУ при Президентові України з координації надання методичної допомоги регіональним та галузевим закладам підвищення кваліфікації у 2018 році. Також директор Центру як експерт прийняв участь у розробці Стратегії діяльності центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації на 2018-2025 роки. З метою поліпшення спроможності системи освіти у сфері публічного управління в березні 2018 року Центр став співзасновником Консорціуму, підписавши Угоду з Малопольською школою публічного адміністрування Краківського економічного університету в рамках проекту DOBRE.

Згідно із Постановою КМУ «Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців» та відповідно до спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття відповідної посади державної служби, передбачена індивідуальна програма підвищення рівня професійної компетентності державного службовця [2]. Результати оцінювання є основою для визначення рівня фахової спроможності та потреб службовців у підвищенні кваліфікації, підготовки індивідуального плану навчання та розвитку. Професійний розвиток посадовців має бути безперервним, свідомим, цілеспрямованим процесом особистісного та професійного зростання та базуватися на інтеграції знань, умінь і компетентностей. Публічні службовці в своїй діяльності повинні надавати перевагу особистісному самовдосконаленню та фахово-пізнавальній компетентностям. Центром відпрацьована сучасна схема організації взаємодії та управління навчальним процесом.

Відповідно поточного року на базі Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації було проведено дослідження серед державних службовців щодо складових професійного кар'єрного розвитку (рис. 1). Опитування дає такі результати: підвищення рівня знань, кваліфікації та самоосвіта – є головними пріоритетами для подальшого зростання фахівця, їх результативної діяльності, ефективного виконання завдань структурного підрозділу та в цілому державного органу.

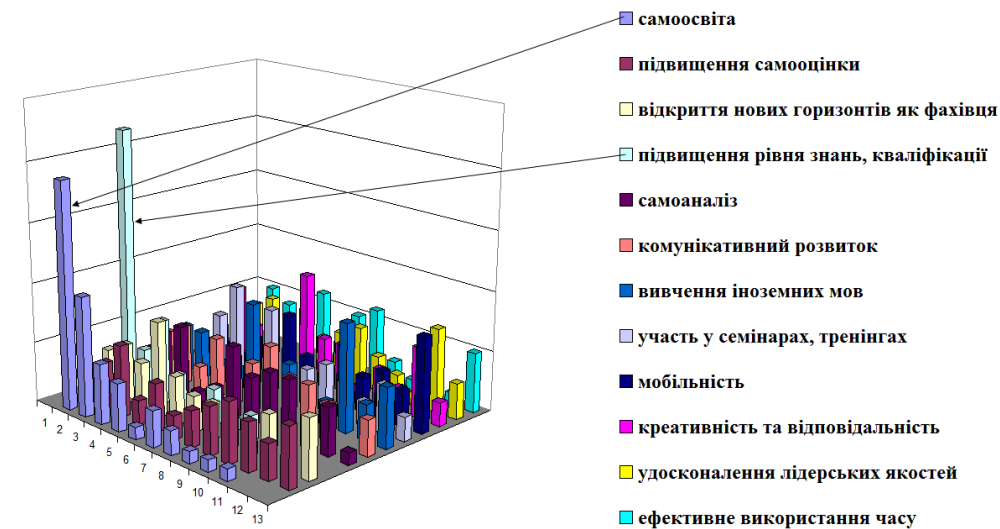

Рис. 1 – Складові професійного кар'єрного розвитку державного службовця

В даний час формується ринок конкурентних освітніх послуг з професійного навчання, створюється дієвий механізм співпраці різних суб'єктів професійного навчання. На 2019-2020 роки Центром передбачається налагодження повноцінної і ефективної системи навчання, забезпечення функціонування власної WEB-платформи та налагодження ефективної комунікації замовників і надавачів освітніх послуг з підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців Постанова КМУ від 23 серпня 2017 року № 640 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF>

3. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Розпорядження КМУ від 01.12.2017 р. № 974-р – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

ВАСИЛЬЄВА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

SOCIO-AFFECTIVE STRATEGIES IN LANGUAGE LEARNING

Along with metacognitive and cognitive strategies, socio-affective strategies, as a sub-category of social strategies, are of great importance in the language learning process. The research on them started at the end of the 20th century. Oxford R.L. (1990) learnt and categorized them with the aim of assisting those language learners who experience difficulties in acquiring a foreign language. These strategies are mental and physical activities that language learners consciously use to regulate their interactions with other people.

Learning a foreign language suggests communication and interaction practically at every lesson. However, some adult students at tertiary institution find it difficult to ask a question when they do not understand some issues and need clarification. They are not keen on participating in a discussion, expressing their opinion or taking notes while listening. Many of them try to avoid writing essays. These are common situations when language learners neglect to utilize socio-affective strategies which, if applied, would help them develop their language skills. Although almost all students have ambitions to speak the target language fluently, some of them demonstrate low motivation and negative attitudes towards the activities done in class. Having adopted such avoidance behavior, which is mainly based on their previous language learning experience, learners continue to develop their foreign language anxiety (FLA), which vice versa supports such behavior. That becomes a kind of trap, and in case students get in it, they cannot get out without teacher's assistance. As application of learning strategies differs according to the target language, learning a new language might require new learning strategies (Cohen, 2007).

The situations mentioned above require from teachers a lot of tolerance and special approach to the lessons planning. Teacher's role is to choose those class activities which create the supportive and encouraging environment for language learners in order to help them low their anxiety level while speaking in front of the group, encourage other people listen to them and contribute to the team work. Collaborative activities with the classmates are effective to achieve the targets above, as they increase learners' motivation and efforts to master foreign language competence.

Team learning is another attempt to put students in situations close to real-world experiences and usually ends up resulting in successful learning, provided pre-requirements for group-settings are considered carefully. Team learning includes simulating tasks «to provide a vehicle for free interdisciplinary communication» p.455. Whatever activity is done, the teacher explains students the effectiveness and application of socio-affective strategies. In this stage, it is essential for the teacher to present each strategy one by one and let learners know how to use each strategy in a given situation.

Moreover, teaching these strategies to the class helps students become more aware of their own responsibility for the learning process. Since students get control over their own learning, they gradually learn to reduce their dependence on teachers and increase intrinsic motivation to continue their studies while being outside the classroom.

Modern communication technologies can be successfully utilized with the aim to increase language learners' awareness of socio-affective strategies. Modern ways of communication and obtaining information create the climate of autonomy providing new ways of learning and in that way contributing to the development of learners' language skills. Another advantage of modern communication technologies is their motivating factor. Students can choose a book to read, a film to watch, an on-line exercise to do. Learning process suits personal needs of every language learner and is more flexible in terms of time and material. Whatever activity, it has an impact on language learners' academic progress, helps them overcome their anxiety and feel more confident in the classroom. Although students learn in a different way, they share their experience with their peers and the teacher in order to find out what is more effective and what works better.

In conclusion, students need teacher's guidance to be efficient in language learning as much as they need it to acquire socio-affective strategies to make their language learning productive.

References.

1. Cohen, A. D., & Macaro, E. (2007). *Language Learner Strategies: Thirty Years of Research and Practice*. Oxford: Oxford University Press.
https://www.researchgate.net/publication/242589943_Language_Learner_Strategies_30_Years_of_Research_and_Practice_Author
2. Oxford, R.L (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston, MA: Heinle & Heinle Publishers.

ГОРШКОВА КІРА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н.*

СТАТУС ТА ФУНКЦІЇ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В міжнародній комунікації виключну роль виконують іноземні мови. Обмін ідеями людей, що належать до різних національних культур, може бути реалізованим тоді, коли вони в достатній мірі володіють мовою своїх іноземних співрозмовників. Сучасні засоби розповсюдження інформації сприяють налагодженню зв'язків між людьми різних культур, які розмовляють різними мовами. Мова віддзеркалює специфіку менталітету, світогляду, культури її носіїв.

В Європейському союзі 24 офіційні мови. Ситуація з наданням мові країн-членів Євросоюзу статусу офіційної досить парадоксальна. Іноді мова, на якій розмовляють мільйони людей в тій чи іншій країні Євросоюзу, не є офіційною мовою ЄС, наприклад, каталанська мова. І навпаки, менш розповсюджені мови мають офіційний статус, наприклад, словенська, мальтійська. Тобто, чітких критеріїв визначення офіційних мов ЄС не існує. І надання такого статусу залежить виключно від наполегливості країни-члена ЄС.

Населення Європи диференційовано в плані мови спілкування. В однонаціональних країнах, таких як Польща, Угорщина, рідна мова є і офіційною, і мовою спілкування всіх громадян. Але в багатонаціональних країнах, таких як Бельгія, Фінляндія, Австрія, Іспанія, Греція, офіційними є дві або більше мов. Для населення дві або більше мов є рідними. Для країн Прибалтики, таких як Литва, Естонія, Латвія, значна кількість населення вживає рідну мову, яка є і офіційною, але російськомовне населення, що складає від 8% (Литва) до 29% (Латвія), вважає російську мову найбільш зручною для спілкування.

Євросоюз заохочує розповсюдження багатомовності країн-членів. Це стимулює толерантність по відношенню до мовного та культурного різноманіття в ЄС. Основними офіційними мовами ЄС на цей час є французька, німецька, англійська. Англійська мова є найбільш поширеною в плані міжнаціонального спілкування. Брифінги, інші офіційні заходи відбуваються, як правило, на англійській мові. Населення багатьох країн ЄС віддають перевагу англійській мові, вважають її другою рідною мовою, вивчають її ретельно. Тому, що ця мова є найбільш розповсюдженою в світі, є історичні та культурні причини. Дослідники вважають, що до 2050 року населення планети стане поліглотним - китайська, арабська, іспанська мови здобудуть такої ж ваги, як і англійська мова.

Іноземні мови в Європі набули популярності не лише для потреб подорожей людей за кордон, але в першу чергу тому, що вони зайняті в сфері бізнесу, політики, культури, спорту, тощо. Потреби в іноземних мовах значно виросли в останні десятиріччя із створенням нової генерації людей різних професій, які постійно потребують одержувати інформацію з інтернету, з іноземних засобів масової комунікації, що надає їм можливості бути у курсі новітніх досягнень. Це інженери, економісти, політики, доктори, вчені різних галузей науки, вчителі. У багатьох випадках потрібна інформація доступна в іншомовних джерелах.

Розвиток інформаційного суспільства призводить до необхідності розвитку людини в сферах професійного, соціального та особистого життя. Процеси глобалізації та зростаючої інтернаціоналізації економіки відбиваються в новітніх формах організації праці, в швидких змінах, в можливостях знайти роботу. Соціальні процеси роблять більш жорстким змагання для пошукачів робочих місць.

Причини, які мотивують людину вивчати іноземні мови в реаліях відкритого суспільства, численні та різноманітні. На перший план виходить бажання особистого розвитку, бажання самореалізації. Самореалізація призводить до більш високої якості життя. Це кар'єрні перспективи для молодих, це можливість довше залишатися на ринку праці для літніх людей. Потяг до вивчення іноземних мов в останні десятиріччя притаманний людям різного соціального положення, рівня освіти, віку. Знання іноземних мов допомагає в пошуках роботи, дає надійність в виконванні потреб праці, дає сатисфакцію від праці та підвищує її якість. Комунікація на іноземних мовах існує в широкому соціо-культурному контексті. Потреба в іноземній мові виникає не лише на роботі, в навчальному закладі, але і вдома, і на відпочинку. Мовленнєві навички дуже важливі у всіх сферах життя.

Дослідники відмічають, що іноземні мови допомагають поширенню гуманістичних ідей ХХІ сторіччя, серед яких – стабільний розвиток, особисте благополуччя, кооперація, здоровий стиль життя, самореалізація. Все це є пріоритетами сучасного європейського суспільства.

КЕМАРСЬКА ТАМАРА ГЕОРГІВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПЕРІОД ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН: СУЧАСНИЙ ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

В теперішній час система вищої освіти переживає новий етап свого розвитку, пов'язаний з її децентралізацією, становленням педагогічного плюралізму, створенням умов для стимулювання творчої активності викладачів, методистів. Безперечно, що ці тенденції є відображенням демократичних процесів, котрі мають місце в економічній, політичній та суспільній сферах нашого життя, і що вони мають довгостроковий характер.

Цілковито зрозуміло, що зміни змісту, форми організації навчального процесу з іноземних мов в вищій школі можливі тільки на базі нового методичного мислення, в основі якого закладені дійсно гуманістичні прояви співпраці

та співтворчості викладачів, поваги або терпимого відношення до носіїв інших ідей, які на перший погляд можуть здаватись помилковими.

Необхідність утворення нового «банку» ідей, підходів, підручників, відмовлення від сталих стереотипів постійно потребують переосмислення деяких традиційно вирішуваних завдань теорії практики викладання іноземних мов, до числа яких відноситься і таке важливе питання як статус, зміст, програма по предмету та інші пов'язані з цим проблеми. Одним із прикладів вирішення вищезазначених проблем є досвід Південно-Східного Європейського Університету(SEEU) в м. Тетово, Македонія, який описаний в статті В. Каревої «Англійська мова за професійним спрямуванням. Публічне адміністрування та політичні науки» [1, с.1478]

Необхідність створити нову, більш ефективну модель викладання курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням»(ESP) в Південно-Східному Європейському Університеті виникла тому, що часто студенти справлялись з програмою спеціальних курсів але не могли закінчити заклад через обов'язкову вимогу знання англійської мови, незалежно від того, до якої сфери діяльності вони готувались.

Більш того, незважаючи на цю амбіційну програму, випускники не демонстрували достатнє знання англійської мови на своїх робочих місцях в публічному секторі, де потребувались молоді професіонали, представляючи нову, сучасну публічну адміністрацію, яка зможе впроваджувати реформи в країні на шляху інтеграції в міжнародні організації такі як НАТО та ЄС.

Таким чином, виникає необхідність створити новий курс, який би задовольнив потреби студентів щоб надати їм перевагу на ринку праці в умовах постійно змінюючогося суспільства. Водночас невід'ємною частиною місії університету є сприяння мультимовному підходу до навчання, наголошуючи на значенні місцевих та міжнародних мов, як це успішно робиться, наприклад в Люксембурзі [2, с.164].

Згідно з програмою кожний студент македонського університету проходить вступне тестування, де визначаються чотири рівні підготовки(Basic Skills English), після закінчення яких студенти вивчають курси ESP(англійська мова за професійним спрямуванням), які є спеціальними зокрема для п'яти факультетів: управління бізнесом, юридичний, публічне адміністрування та політичні науки, інформаційні технології, комунікаційні технології. Курси поділяються на два рівні: перший переважно академічний, другий-більш орієнтований на практичну роботу.

Взагалі, що таке англійська мова за професійним спрямуванням? Як зазначають деякі спеціалісти, це та область викладання англійської мови, яка фокусується на підготовці слухачів до мовленнєвої діяльності в обраному комунікативному середовищі. Таким чином, при укладанні програми виникла необхідність аналізу потреб слухачів щоб разом з відповідною методологією та діяльністю, пов'язаною з дисципліною сфокусуватись на мовленнєвих навичках, дискурсі та жанрі відповідно до форм діяльності. Під час такого аналізу в македонському університеті було проведено анкетування на першому курсі, опитування викладачів, хто працював попередньо, а також бувших студентів, які прийшли працювати до закладів публічного сектору.

Студенти в аудиторіях надали найбільш цінну інформацію про те, що на їх думку потребується їм в житті. Так як вони вже закінчили курси вивчення професійних дисциплін на двох попередніх семестрах, то змогли визначити теми, які були виділені в модулі і стали частинами програми.

Не дивно, що ці теми відображали сучасні політичні, державні проблеми Македонії, а також стосувались міжнародних справ, таких як членство в ЄС, НАТО, Світовому банку та інші.

Визначені теми в ході аналізу інтересів та потреб студентів були вжиті при утворенні курсу навчання; тексти брались з різних джерел, хоча деякі потребували незначних адаптацій, але вони надавали не тільки питання для дискусій, але і вокабулар для особистих сфер. В програмі більше уваги приділено розвитку продукційних навичок, письму та мовленнєвій практиці тому, що ці вміння та навички були визначені самими студентами та їх потенціальними роботодавцями та формують мовну компетенцію.

Оцінка діючої програми проведена в формі фінального екзамену в кінці курсу. Як стверджує сама авторка дослідження В. Карєва, в майбутньому передбачається розробка більш досконалої методики оцінювання програми курсу, що потребує інших за формою інструментів та критеріїв.

Виходячи з аналізованого матеріалу можливо зробити висновок, що корисно викладачам курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням» передивитись навчальну програму, пристосувати її до потреб студентів, майбутніх спеціалістів публічного управління, прагнучих якісно виконувати свої професійні обов'язки.

Відбір змісту навчання повинен здійснюватись виходячи з важливості його для спілкування, для задоволення комунікативно-пізнавальних потреб та інтересів слухачів.

Отже в сучасній практиці викладання іноземних мов складається ситуація, яка спонукає нас по-новому поглянути на наш предмет навчання та його можливості в комплексі багатьох проблем, до числа яких відноситься пошук нових підходів до конструювання програми з іноземних мов, направленої в першу чергу на комунікативне навчання іноземному спілкуванню. Над цією проблемою і працює кафедра української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ, використовуючи свій накопичений досвід, а також сучасний досвід європейських країн.

Список використаних джерел.

1. Kareva Veronika, English for specific purposes: Public administration and political sciences // Procedia – Social and Behavioral Sciences 70(2013) 1477-1481
2. Ouardalitou Amira-Louise, Language use in public administration in Luxembourg // in Pirkko Nuolijarvi Stickel(eds.) (2016): Language use in public administration. Theory and practice in the European states. Contributions to the EFNIL. Conference 2015 in Helsinki.

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ЛІНГВОКРЕАТИВНІСТЬ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ УМОВ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Одним із важливих засобів ефективності діяльності публічних службовців (особливо вищого ешелону) є їхня готовність до міжмовної і міжкультурної комунікації. На сьогодні знання іноземних мов - це не просто демонстрація рівня освіченості. Іноземна мова як складова професійної компетенції фахівця практично будь-якої професії, а тим більше того, хто знаходиться на державній службі - необхідність.

У сучасних умовах гострої необхідності оволодіння іноземними мовами важливо підвищити якість лінгвістичної освіти публічних службовців України. Для досягнення цієї мети і швидкого подолання існуючих проблем у мовній підготовці публічних службовців необхідно вирішити декілька нагальних завдань, а саме: удосконалення правової основи процесу іншомовної освіти державних службовців; розробка і прийняття концепції іншомовної підготовки державних службовців; модернізація національних стандартів професійної освіти з іноземної мови; обов'язкове вивчення другої іноземної мови. Звичайно, це далеко не повний перелік тих завдань, які стоять перед іншомовною підготовкою державних службовців. Проте, ці заходи сприятимуть вирішенню багатьох інших завдань щодо вдосконалення загального рівня якості професійної освіти.

Професія державного службовця належить до лінгвоінтенсивних професій, оскільки на державній службі важливу роль відіграє мовна (іншомовна) комунікація. Знання іноземної мови (і не однієї) - це не просто вимога часу, це внутрішній мотив навчання людини. Розумова діяльність не тільки рідною, а й іноземною мовою має вагомое значення в умовах глобалізації, толерантності і національної ідентифікації суспільства й особистості. Далеко не останню роль відіграють інтегральні процеси на шляху входження національної освіти в загальноєвропейський освітній простір.

Іноземна мова в сучасному суспільстві визнається не тільки як засіб комунікації, а й як інструмент пізнавальної та професійної діяльності. Формування іншомовної комунікативної компетентності є одним із важливих аспектів професійної підготовки фахівців. Професійна іншомовна комунікативна компетентність - це здатність вирішувати завдання в межах професійної діяльності для досягнення певного результату в умовах контакту з іншою реальністю і культурою.

Одним із головних завдань навчання іноземної мови є формування у здобувачів освіти уміння користуватися комунікацією як засобом спілкування в сфері своєї майбутньої професійної діяльності. Оволодіння ще однією мовою значно збільшує професійні можливості фахівця [5]. Відтак, вивчення іноземних мов є на сьогодні не самоціллю, а вимогою часу. Без знань іноземних мов насправді не обійтись. При чому ми говоримо не просто про знання мов (мовна компетенція), а про вміння використовувати їх в реальній діяльності і в реальному спілкуванні (мовна компетентність). Актуалізується практичне володіння мовами і, отже, розвиток так званої прагматичної мовної компетенції.

Публічне управління належить до таких сфер людської діяльності, які найбільш активно розвиваються. Мова цієї науки стрімко формується, в ній виникають все нові і нові терміни, піддаються смисловому і ситуативному переосмисленню старі, вже відомі поняття. Термінологія при цьому не просто відображає нові поняття, а й активно впливає на них, розвиваючи таким чином саму науку. Від правильності й ясності прийнятої в даній сфері термінології залежить, у тому числі, адекватність комунікації представників публічного управління.

Іншомовну підготовку як складову загальної лінгвістичної підготовки державних службовців виділяють в самостійну галузеву сферу. Ця сфера має власну (відмінну від звичайної «мовної підготовки») теоретико-методологічну базу, яка характеризується сукупністю методологічних принципів, провідними серед яких є комунікативний, когнітивний, соціокультурний та ін. Важливими для комунікації є такі ознаки, як інтерпретативна діяльність адресата, неконвенціональність, ситуативна обумовленість, лінгвістична креативність [1, с. 33]. Відтак, на сьогодні актуалізується термін «лінгвокреативність» (у вітчизняних наукових джерелах надається перевага терміну «мовотворчість»), який пояснюється не тільки філологічною наукою, а й психологією й антропологією [2]. Так, креативність в гуманітарних науках розглядається як виявлення когнітивних та психологічних здібностей людини до творчості, до ментального переосмислення реальності та створення нових феноменів, об'єктів, артефактів, висування нових ідей, конструювання нових концептів, значень, текстів (наприклад, поява слова *videogazzi* = *video* + *paragazzi* – той, хто переслідує знаменитостей і знімає їх відеокамерою, а не фотоапаратом).

Традиційним є розгляд комунікації як процесу передачі інформації, як впливу на інших людей за допомогою цієї інформації. У «Словнику з етики» поняття «комунікація» тлумачиться як одна з форм людської взаємодії, завдяки чому індивіди творять один одного [3].

Найскладнішим і вищим порядком комунікації є створення нової інформації, нового знання в процесі спілкування людей. Для формування нового знання в спілкуванні важливі не тільки умови, але і зміст комунікації. Безумовно, розум, політична далекоглядність, ерудованість, досвідченість - все це важливо і необхідно для публічних службовців у їхній комунікації, але ці якості, в кінцевому підсумку, виражаються в їхній мові. Вміння переконувати, надихати, культивувати впевненість у своїй правоті, викликати ентузіазм і довіру - важливі складові публічної діяльності. Будь-якому публічному службовцю необхідно вміння справляти на клієнтів сприятливе враження і, відповідно, ретельно продумувати свою мовну і немовну поведінку. Базова складова іміджу представника публічної влади - його мова.

Лінгвокреативність - це вміння творчо оперувати мовними знаннями в межах міжособистісної комунікації, порівнювати мовні явища, перекладати з мови на мову, вміти розпізнавати при цьому універсальні та унікальні факти мов, аналізувати і в результаті вдосконалювати свої лінгвістичні знання. Лінгвокреативність набувається людиною у процесі вивчення мов і проявляється під час їх використання. У результаті можна говорити про

формування мовної особистості. У цілому формування мовної особистості розглядається вченими як стратегічний пріоритет нової освітньої політики.

Лінгвокреативність «реалізується на кожному рівні мовної особистості за допомогою певних комунікативних стратегій. На першому рівні, вербально-семантичному, лінгвокреативність є готовністю використовувати мовні засоби для спілкування. На другому, тезаурусному рівні, лінгвокреативність проявляється в готовності вибирати стилістичні прийоми, дефініції, афоризми, прислів'я відповідно до світогляду особистості. Третій, мотиваційний, рівень демонструє прагматичну функцію лінгвокреативності. Це виражається в здатності комунікатора усвідомлено варіювати мовне висловлювання відповідно до поставленого комунікативного завдання» [4, с. 99]. Знання не однієї, а декількох мов робить особистість лінгвокреативною, вільною в спілкуванні і вираженні своїх думок.

На сьогодні в Україні не прийнято офіційного документа про спеціальну мовну освіту державних службовців. А тому в установах з професійного навчання управлінців відсутні програми комплексного мовного навчання, в тому числі навчання іноземної мови. Хоча саме на таке навчання існує попит, якщо поглянути на кількість різного роду комерційних курсів іноземних мов (часто сумнівної якості).

При підготовці іноземній мові в ОРІДУ НАДУ при Президентові України враховується аспект лінгвокреативного мислення:

- залучаються носії мови, однак, не на регулярній основі і не суто для навчання мовам. Їх короткострокові візити тривають, у кращому випадку, один тиждень. Іноземні фахівці читають тематичні лекції з перекладом і без перекладу. Для обговорення, як правило, не виділяється часу, це знову ж таки пов'язано з програмою і метою перебування іноземного фахівця;

- формуються групи поглибленого та інтенсивного вивчення мов - як правило, на денній формі навчання після проходження вхідного тестування. Проте, на сьогоднішній день в навчальному процесі мова йде про загальне вивчення іноземної мови без поділу на рівні володіння мовами (навчання в академічних групах за спеціалізаціями).

Список використаних джерел.

1. Дементьев В.В. Непрямая коммуникация и ее жанры / В.В. Дементьев / Под ред. В.Е. Гольдина. - Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2000. - 248 с.
2. Лінгвокреативність. - Режим доступу: <https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/15.-linhvokreatyvnist.pdf>
3. Словарь по этике / под ред. И. С. Кона. - Москва: Политиз-дат, 1981. - 431 с.
4. Щербак Е.Е., Левичева Е.В. Феномен «лингвистическая креативность» в современной психолого-педагогической науке // Вестник НГТУ. Серия «Управление в социальных системах. Коммуникативные технологии». - Вып. № 4. - 2012. - С. 93-101.
5. Di Pietro R. Helping people do things with English: selected articles from the English teaching forum 1989–1993: English Language Programs Division / R. Di Pietro. - United States Inform. Agency. Washington: D. C., 1996. - P. 51–54.

ОРЛОВА АННА ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АСПЕКТИ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ

Реформування системи державної служби в Україні, у тому числі, на вдосконалення кадрового потенціалу, створення дієвого та потужного державного апарату, становлення професійної, політично нейтральної державної служби, що мала б заслужену повагу серед суспільства. В цьому сенсі методика вибору кадрів є одним із чинників, задля забезпечення нейтральності державних органів влади і їх привабливості є вибір методів відбору кадрів. Прозорість методів і критеріїв відбору веде до зростання професіоналізму у державній службі. Гласність проявляється, перш за все, в оприлюдненні встановлених правил: умов що вимагаються від кандидата (вік, освіта, тощо), ознайомлення його з процедурами відбору і функціями майбутньої посади, рівнем оплати праці і перспектив розвитку кар'єри.

Історична практика виробила всього лише дві форми відбору: пряме призначення (спадкоємність і навіть спадковість, які теж можна звести до формальної рокировки у високих кріслах) та призначення опосередковане (вибірність, що розуміється (залежно від історичного контексту) як поєдинок, конкурс, іспит, тестування, делегування).

Під час відбору кандидатури суб'єкти, які відіграють вирішальну роль у цьому, можуть керуватися одним типом мотивів, сформульованими свого часу М. Вебером:

- 1) традиційними, тобто прагненням висувати осіб лише свого кола і тим самим сприяти однорідності та згуртованості керівної групи;
- 2) емоційними – суб'єктивними симпатіями або антипатіями до особи або групи осіб;
- 3) оцінювально-раціональними – суб'єктивними уявленнями осіб цієї групи про принципи поведінки;
- 4) міркування раціонального розміркування – об'єктивно доведеною здатністю кандидата виконувати передбачені функції [3].

Після набуття чинності нового Закону України «Про державну службу», який дав старт реформі системи державного управління, зокрема в кадровому питанні. Передбачалося, що зміни у кадровій політиці державної служби забезпечать прихід добре освічених та кваліфікованих фахівців. Вважалося, що особливістю реформування державної служби в сучасних умовах стає поява на всіх щаблях державного управління кадрів, що не лише професійно будуть виконувати свої обов'язки, але й стануть неупередженими, не схильними до

хабарництва і зловживань працівниками. Також була видана Постанова Кабінету Міністрів «Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби».

Процедура оцінювання кандидатів на державну службу характеризується такими ознаками, як:

- а) регламентування названої процедури нормами адміністративного права;
- б) є формою реалізації особливого виду публічно-владної діяльності – публічного управління;
- в) обов'язкова участь спеціального суб'єкта - органу державної влади або місцевого самоврядування (їх посадових чи службових осіб);
- г) спрямування процедури на впорядкування, охорону та розвиток суспільних відносин у сфері державної служби;

д) орієнтація на досягнення специфічної мети, а саме здійснення оцінки всіх кандидатів на державну службу та визначення відповідності кожного з них встановленим вимогам, добір на посади державної служби лише високкваліфікованих фахівців [2, с. 19].

Процедурі оцінювання кандидатів на державну службу властива своєрідна внутрішня будова. Визначені на законодавчому рівні етапи проведення конкурсу на зайняття посад державної служби вбачається за недоцільне ототожнювати з етапами оцінювання кандидатів на державну службу. Як правило, до основних етапів підготовки та проведення оцінювання кандидатів на державну службу відносять:

- а) аналіз роботи, що буде виконуватися в межах вакантної посади, розробка профілю професійної компетентності посади та визначення вимог до рівня професійної компетентності особи (знань, умінь, навичок, особистісних компетенцій);
- б) підготовку плану оцінювання, а саме: вибір характеристик, які необхідно оцінити під час добору; вибір методів та розробка відповідних інструментів оцінювання; формування складу комісії;
- в) за допомогою застосування обраних методів та інструментів збір та запис необхідної інформації;
- г) оцінювання характеристик з метою виявлення кваліфікованих осіб, тобто визначення кандидатів, які найбільшою мірою відповідають вимогам (аналіз інформації по кожному кандидату);
- д) узагальнення результатів оцінювання та прийняття рішення;
- е) оприлюднення інформації про результати добору та надання пояснень кандидатам на їхній запит [6].

Тестування в процедурі проведення оцінювання кандидатів по суті можливо визначити етапом оцінювання, найбільш наближеним до об'єктивності. Метою проведення тестування є визначення рівня знань Конституції України, законодавства про державну службу, антикорупційного та спеціального законодавства. Письмове тестування проводиться лише для кандидатів на зайняття посад державної служби категорій «Б» та «В». У цілому звертає на себе увагу обминання категорії посад державної служби «А», що з урахуванням встановленої мети проведення тестування викликає критичні зауваження. До наступного етапу оцінювання кандидати на державну службу допускаються за умови надання правильних відповідей на більшу кількість тестових питань (тобто кандидати, які набрали від 1 до 2 балів). Надалі кандидатів, які пройшли тестування, чекає співбесіда. [4, 5]

Попри деталізований, чіткий, структурований підхід до організації проведення конкурсів на заміщення вакантних посад державної служби, що покликаний забезпечувати неупередженість, прозорість, об'єктивність у прийнятті рішень та довіру суспільства, результати реформування державної служби в Україні висвітлили кілька проблем, а саме:

- не вдалося подолати політичний вплив на суб'єктів призначення;
- недостатнім є рівень компетентності членів конкурсних комісій;
- існують певні неузгодженості щодо суб'єктивного оцінювання окремих компетентностей (лідерство, комунікації тощо);
- низькою є підготовка кандидатів на посади державної служби [1].

Отже, процедура конкурсного відбору кандидатів на державну службу – це встановлений адміністративно-правовими нормами порядок діяльності повноважних суб'єктів з оцінки кандидатів на посади державної служби та визначення відповідності кожного з них встановленим законодавством вимогам.

Список використаних джерел.

1. Ващенко К. Про перші результати реформування державного управління і державної служби в Україні // Стан та перспективи реформи державного управління в Україні: матеріали конф. – [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.guds.gov.ua/news/pro-pershi-rezultaty-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-i-derzhavnoyi-sluzhby-v-ukrayini>
2. Картузова І.О. Адміністративно-процедурне право / І.О. Картузова, А.Ю. Осадчий – О.: Юрид. л-ра, 2008. – 288 с.
3. Погорілий О. Макс Вебер і його класична праця / О. Погорілий. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://litopys.org.ua/weber/wbr01.htm>
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.
5. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 246 // Офіційний вісник України. – 2016 р. – № 28. – Ст. 28.
6. Українсько-канадський проект «Реформа управління персоналом на державній службі» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ucs-hrm.org.ua/elektronna-biblioteka>

**МЕРИТОКРАТИЧНИЙ ПРИНЦИП ВІДБОРУ КАДРІВ
ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СКЛАДУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

На сьогодні питання розвитку кадрів системи публічного управління, формування управлінських еліт розглядається соціологами, психологами, економістами, спеціалістами з державного управління.

Прорахунки в підборі та розстановці управлінської еліти породжують проблеми у формуванні та реалізації державної політики, проведення сучасних соціально-політичних та економічних реформ, знижують рівень життя населення, породжують невдоволення державною владою та сучасними перетвореннями в житті держави, знижують репутаційний капітал на міжнародній арені тощо.

Формування управлінської еліти за принципом меритократії є дискусійне питання, однак саме це може зіграти важливу роль у вирішенні проблем подолання корупції, проведенню ефективних та результативних реформ життєдіяльності суспільства, удосконалення процесів державотворення.

Розглянемо що саме розуміється під поняттям меритократія, меритократичні принципи відбору та формування кадрів.

У поєднанні латинського слова «meritus» (гідний) і грецького «крáтос» (влада) закладено дійсно глибокий світоглядно-методологічний смисл: влада, що ґрунтується на чеснотах. Така концепція або система соціальних відносин чи принципів управління висхідним для ефективного розвитку суспільства визначає владу, що здійснюється людьми, які вирізняються своїми здібностями, досягненнями, професійною компетентністю, а не соціальним походженням чи приписуваним статусом [3, с. 170].

Так, меритократія:

– система, при якій положення особистості в суспільстві визначається виключно його здібностями, це система раннього відбору та державної опіки над найталановитішими та перспективними незалежно від соціального становища, для поповнення кадрового складу публічної служби [2];

– принцип державного управління, відповідно до якого керівні посади мають обіймати найбільш здібні та кваліфіковані особи, незалежно від їх походження та багатства, тобто це «влада гідних». Принципи меритократичного управління сягають часів Солона (архонта в стародавніх Афінах), Платона (концепція «ідеальної держави»), й китайської практики часів династії Сун, коли для зайняття державної посади необхідно було складати іспит, допуск до якого не залежав від соціального походження та матеріального цензу претендента [4, с. 441].

– управління осіб, що володіють особливими здібностями та чеснотами, високими інтелектуальними якостями та кваліфікацією, й відповідають вимогам науково-технічної революції [5, с. 335].

Таким чином, на нашу думку, меритократичний принцип у відборі управлінських кадрів виявляється у ранній селекції талановитих осіб, які мають управлінські здібності, харизму, високий рівень інтелекту, комунікаційні здібності, а також є чесними, відповідальними, неупередженими з власним особистісним стержнем. Принцип меритократії в системі формування управлінської еліти виявляється у рівному доступі до системи публічного управління всіх професійно підготовлених осіб з високим рівнем моральних якостей, які пройшли відповідний відбір та мають досвід діяльності у сфері управління.

Слід звернути увагу, що досвід формування управлінської еліти за меритократичним принципом має давню історію. В Китаї, наприклад, Так, імператор У-Ді (141-87 рр. до н.е.) розпочав першу реформу імператорських іспитів: місцеві офіційні особи відбирали кандидатів з класики Конфуція, за результатами якого він міг відбирати посадовців, що служили йому [1, с. 88].

Прикладом політичної меритократії є Сінгапур, де завданням відбору кадрів є процес виявлення тих, хто має вищі за середні здібності і залучення їх до служіння політичній спільноті.

Пошук вищих талантів у Сінгапурі починається в шкільній системі, де перспективних учнів виявляють і готують до майбутніх лідерських ролей в державному управлінні. На ключових етапах ключового навчання учні складають загальні національні іспити. Потім учнів з високими показниками перевіряють на інтелектуальні здібності, а також на чесність, відданість, лідерські якості й емоційну зрілість. Тим, хто показав найвищі результати, надають урядові стипендії для навчання в престижних закордонних університетах (і за контрактом вони зобов'язані повернутися до Сінгапуру). Після закінчення навчання меншу частину стипендіатів відбирають для вступу в еліту Адміністративної служби. Процес відбору міністрів так само системний і на віть більш суворий, а коли їх відібрали, то вони мають перебувати на посаді від трьох до п'яти каденцій, оскільки принаймні дві з них міністр вчиться найкраще виконувати свої обов'язки [1, с. 40-41].

На нашу думку, меритократичний принцип повинен бути основним при формуванні національної управлінської еліти через сформовану систему відбіркових тестів, іспитів на підставі об'єктивного, неупередженого та всебічного оцінювання.

Список використаних джерел.

1. Деніел Б. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії; пер. з англ. Олександр Дем'ячук. К.: Наш формат, 2017. 312 с.
2. Меритократия - главный принцип отбора на государственную службу URL: <http://nomad.su/?a=3-200908190320>
3. Могильний С.А. Меритократичний концепт формування інституту публічної служби в Україні. Теорія та практика державної служби: матеріали наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 8 грудня 2017 р. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 169-171.

4. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.

5. Політологічний енциклопедичний словник/ Упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. К.: Генеза, 2004. 736 с.

ПАШКО ЛЮДМИЛА АНДРІЇВНА

*професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

ВІДНОВЛЕННЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ КЕРІВНИХ КАДРІВ ВИЩОГО КОРПУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

*Немає більше від тієї любові, як хто душу
свою покладає за друзів своїх (Ів. 15:13)*

Виконання Українською державою основної у XXI ст. функції – функції суспільної координації неможливе без ефективного та результативного функціонування вітчизняної системи публічного управління, що можливе за умови суттєвого підвищення рівня професіоналізму керівних кадрів (КК) вищого корпусу державної служби. Причому перетворення сучасної державної служби в Україні на високоінтелектуальний духовно-культурний соціальний інститут потребує визнання особистості державного службовця основним суб'єктом адміністративної діяльності.

Такий підхід неминуче і обов'язково забезпечить стабілізацію апарату органів державної влади на основі, по-перше, підвищення професіоналізму й компетентності державних службовців; по-друге, безперервного удосконалення ними професійної майстерності та набуття соціально значимих сучасних рис; по-третє, об'єктивного стимулювання ефективності й результативності управлінської праці у сфері державного управління; по-четверте, посилення морально-етичної складової професійної діяльності чиновників [1; 2].

У цьому контексті пріоритетом постає, на нашу думку, відновлення президентського кадрового резерву. Варто нагадати, що у 2011-2013 рр. здійснювалася підготовка претендентів до управлінської діяльності у межах програми кадрового резерву (КР) [3].

Задля цього у Національній академії державного управління при Президентіві України була розроблена навчальна програма спеціальної підготовки КК вищого корпусу державної служби. Вона містила змістові, організаційні та соціально-психологічні аспекти; включала загальну, функціональну та галузеві складові; ґрунтувалася на професійній компетентності управлінців (організаційно-управлінської, бюджетно-фінансової, соціально-психологічній, консультаційно-виховній, інформаційно-комунікаційній, правозахисній); передбачала проведення моніторингу їх професійного розвитку та особистісного самовдосконалення КК. Крім цього було запропоновано комплексну професійну програму підвищення рівня професійної компетентності КК, обґрунтовано її взаємодоповнюючі та взаємозалежні складові – концептуальну, організаційну, змістову, технологічну, рефлексивну та обґрунтовано, що підготовка КК має безперервно удосконалюватися, підлягаючи постійному, своєчасному обов'язковому сутнісному моніторингу, аналізу й оцінюванню [5].

Хоча функціонування Президентського кадрового резерву було припинено у 2014 р. [6], ми вважаємо, що сучасна ситуація у державі в цілому та вітчизняній системі публічного управління зокрема все більше переконує у необхідності його відновлення. Причин його відновлення можна назвати цілу низку, але основна з-поміж них – підвищення ефективності та результативності функціонування держави шляхом забезпечення максимального професіоналізму в публічному управлінні та управлінській діяльності КК вищого корпусу державної служби в контексті сталого розвитку України.

У цьому контексті заслуговує на увагу починання О. Третякова – народного депутата України, голови Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю, заступника Голови парламентської фракції політичної партії «Блок Петра Порошенка» – та Проектного офісу зі створення Міністерства у справах ветеранів при профільному Комітеті щодо започаткування та реалізації дистанційного курсу «З фронту до міністерства». Курс орієнтований на підвищення освітнього рівня ветеранів та надання їм додаткових системних знань та навичок щодо сутності, складових та специфіки реалізації вітчизняної системи публічного управління. Мета курсу полягає у підготовці ветеранів антитерористичної операції до проходження конкурсу та подальшої професійної діяльності на посадах державної служби. Причому передбачено, що 30 % службовців Міністерства у справах ветеранів мають складати ветерани війни.

Ми вважаємо, що саме ветерани мають стати основою формування нового Президентського кадрового резерву, покликаною посилити стратегічну ефективність та результативність вітчизняної системи публічного управління посилити відповідальність КК вищого корпусу державної служби та забезпечити сталий розвиток України.

Список використаних джерел.

1. Пашко Л.А. Людські ресурси у сфері державного управління: теоретико-методологічні засади оцінювання: Автореф. дис. д-ра н. держ. упр. – К., 2007. – 36с.

2. Пашко Л. Удосконалення системи управління людськими ресурсами у сфері державного управління як основа їх ефективного оцінювання // Вісн. НАДУ. – 2005. – № 4. – С. 134–138.

3. Про Президентський кадровий резерв «Нова еліта нації»: Указ Президента України від 05.04.2012 № 246/2012 //Офіційний вісник Президента України. – 2012. – С.328. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

4. Про припинення функціонування Президентського кадрового резерву «Нова еліта нації»: Указ Президента України від 02.09.2014 № 702 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// zakon4.rada.gov.ua /laws/show /702/2014](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/702/2014).

5. Сторожев Р.І Кадровий механізм формування позитивного іміджу держави : дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. [Текст]: спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.». – 2016. – 282 с.

САВКОВ АНАТОЛІЙ ПЕТРОВИЧ

перший віце-президент НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

СОРОКО ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

начальник відділу забезпечення якості освіти НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТА В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Публічне управління, а точніше публічне врядування, має спиратися на діяльність осіб, які виконують суспільно необхідні функції в інтересах громадянина і держави, та займають визначені для цього посади, які окреслюють адміністрацію в різних сферах діяльності і складають корпус публічної служби¹⁰. Підготовка осіб до професійної діяльності на посадах публічної служби має враховувати вимоги до професії, зокрема державного службовця і концентруватись у певних стандартах, вимоги яких мають скласти основу стандартів вищої освіти і відповідних освітніх програм¹¹. З встановленням в Україні єдиного державного кваліфікаційного іспиту для випускників магістерської програми «Публічне управління і адміністрування» [3] та затвердження Міністерством соціальної політики України Методики розроблення професійних стандартів [2] актуалізовано питання розроблення професійних і освітніх стандартів в галузі знань «Публічне управління і адміністрування», що потребує методологічного супроводження технології визначення складових стандартів при визначенні змісту професійних дій управлінця в межах посади. Розглянено можливі варіанти таких методологічних підходів.

Методологія, заснована на аналізі робочого місця (посади). Метод формалізованого аналізу робочого місця вперше був застосований розробником принципів «наукового менеджменту» Фредеріком Тейлором. Головною метою цього аналізу виступає поділ роботи і виробничих завдань на їх складові частини (трудові дії та операції), їх вивчення шляхом спостереження та нормування, необхідних для отримання інформації, яка дозволяла б розподіляти персонал за робочими місцями (посадами) чи робочими зонами, формувати навчальні програми, розроблювати та застосовувати на практиці критерії оцінювання результатів роботи за певною формою оплати праці та визначення її розмірів.

Не дивлячись на більш ніж «віковий» вік цього методу, достатньо великий обсяг змін, що відбулися в цій царині, методологія, заснована на аналізі робочих місць (посад), застосовується й сьогодні аналітиками та практиками для виконання конкретних виробничих завдань, в окремих видах професійної (трудової) діяльності, в тому числі у сфері послуг та адміністрування. Виходячи з цього підходу кожна з 48 посад, визначена Довідником ТПКХ посад державних службовців [1] має бути опрацьована у вигляді професійного стандарту на компетентнісній основі, інтегральні складові яких повинні трансформуватись у вимоги до знань, вмінь і навичок нормативної частини освітніх програм спеціальності «Публічне управління і адміністрування».

Методологія, заснована на розробленні освітніх програм за певним видом професійної (трудової) діяльності (DACUM), одним із розробників якої виступає відомий американський психолог Девід МакКлелланд, зорієнтована не на спостереження за трудовими процесами, а на експертну камеральну діяльність, спрямовану на визначення найбільш досвідченими представниками певної професії чи їх групи ключових вимог до знань, умінь та навичок, необхідних пошукачам роботи для її якісного виконання. Фактично це перший етап розроблення освітньої програми з професійної підготовки працівників, який проводиться переважно практиками – професіоналами своєї справи, а не освітянами – теоретиками. Перевагами є його маловитратність, орієнтація, перш за все, на якісну підготовку кадрів, у першу чергу, на виробництві та на робочому місці, на безпосереднє розроблення освітніх програм. Крім того, DACUM дозволяє визначати не тільки спеціальні вимоги до професійних компетентностей, а й фактори, що дозволяють додатково підвищувати якість та продуктивність праці (вимоги до загальних знань та умінь (ключових компетентностей), особистісних та комунікативних компетентностей тощо).

У наш час метод DACUM та його велика кількість модифікацій набули широкого розповсюдження серед багатьох країн світу. Для українських реалій, коли розроблення професійних стандартів тільки набирає обертів, потребує часу і залучення суттєвих матеріальних, інтелектуальних і експертних ресурсів, а попит на кваліфіковані кадри та їх підготовку зростає – застосування цього методу стало б ефективним та доречним, принаймні на перехідний середньостроковий період.

¹⁰ «Публічна служба -діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування» //Кодекс адміністративного судочинства України // Офіційний вісник України від 26.08.2005 - 2005 р., № 32, стор. 11; п. 15) статті 3.

¹¹ стаття 10 Закону України «Про вищу освіту»

Метод, заснований на функціональному аналізі виступає не стільки методом аналізу професії чи їх групи, стільки методичним підходом з визначення головної мети професійної діяльності, яка застосовується, як правило, в декількох видах економічної діяльності, та подальшим розподілом її (професійної діяльності, професії) на основні трудові функції, підфункції, дії, процеси, операції, до тих пір, поки не будуть визначені у чітко сформованій послідовності, їх результати. Це дозволяє в подальшому стандартизувати підготовку, оцінювання, присудження та гнучке використання на практиці професійних кваліфікацій, яких потребують локальні чи національні ринки праці.

При проведенні цього методу застосовується процес консультацій за кожною позицією проекту професійних стандартів із залученням перших керівників, керівників структурних підрозділів, досвідчених працівників певного професійного профілю, в окремих випадках, науково-педагогічних працівників, майбутніх користувачів та «споживачів» професійних стандартів. Цей метод застосовується в окремих країнах ЄС, Близького Сходу, Південної Америки та пострадянського простору.

Змішаний метод аналізу професійної діяльності. Застосування однієї із 3 вище приведених методологій має свої переваги та недоліки, але не дозволяє гнучко, оперативного та із малими ресурсними витратами, розроблювати та оновлювати профстандарти. Тому ряд країн проводять пошук оптимального «змішування» цих методологій, комбінування підходів, виходячи із поставлених завдань, наявних ресурсів та орієнтиру на застосування попередніх напрацювань. Цей підхід обирають окремі країни пострадянського простору, включаючи й Україну. У стислому вигляді комбінування полягає в наступному: а) за основу береться метод функціонального аналізу; б) під час формування трудових функцій та трудових дій використовуються елементи кваліфікаційних характеристик, прописані за компетентнісною мовою, але сформовані із застосуванням методу з аналізу робочого місця (посади); в) при формуванні вимог до знань, умінь та навичок, розподілу необхідних засобів та предметів праці використовуються підходи методу DACUM; г) в усіх випадках для консультацій та експертних обговорень залучається широке коло стейкхолдерів, у тому числі освітян – практиків.

Список використаних джерел.

1. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців (випуск 76) із змінами // Наказ Нацдержслужби України від 13.09.2011 р. № 11.
2. Методика розроблення професійних стандартів // Наказ Міністерства Соціальної політики України від 22 січня 2018 № 74 (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України 13 лютого 2018 р. за № 165/31617).
3. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими проводиться єдиний державний кваліфікаційний іспит для здобуття ступеня магістра» // постанова КМУ від 10 травня 2018 року № 354.

САПУНЖІ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ АВТОРИТЕТУ ТА ІМІДЖУ КЕРІВНИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Тема керівництва в системі публічної служби України постійно перебуває в полі зору науковців. Серед найбільш вагомих публікацій варто виділити, зокрема, праці Войтович Р.В., Гончарук Н.Т., Рачинського А.П. та інших.

Варто зауважити, що авторитет керівника відіграє важливу роль в колективі від моменту його появи в системі публічної служби. Адже, перші зустрічі з колективом та перші розпорядження нового керівника часто мають вирішальне значення для формування його авторитету в колективі.

Якщо попередній керівник користувався повагою, люди зустрічають нового з певною упередженістю, а якщо попередник був невдалим керівником, то нового зустрічають з надією, бажанням працювати заради спільної мети.

Керівник, який має реальний авторитет, позитивно сприймається підлеглими, його накази мають переконливу силу, він вселяє впевненість у своїх діях. У таких випадках влада авторитетного керівника потребує значно меншого формального підкріплення.

Серед найважливіших складових авторитету – довіра, повага до керівника з боку інших людей. За відсутності довіри всі дії керівника видаються непрофесійними, такими, що не заслуговують на повагу, підлягають сумніву. І навпаки, дії керівника, який користується авторитетом, заслуговують на довіру [1, с.157].

Важливу роль у формуванні авторитету керівника в колективі, довіри до нього та відповідного іміджу відіграють чутки про керівника. Феномен чуток на рівні буденних стосунків існував завжди. Ще К. Юнг свого часу говорив, що вони є проявами колективних несвідомих архетипових феноменів.

Авторитет керівника значною мірою залежить від його іміджу (образу). Імідж керівника впливає не тільки на те, як його сприймає оточення, але й на те, як він сам почувається. Багато талановитих людей не мали підвищення на службі через те, що не дбали про свій імідж: меланхолійна зовнішність, недостатня охайність, поганий одяг, професійна некомпетентність – усе це руйнує образ дієздатної особистості. Треба пам'ятати і враховувати в роботі, що саме імідж керівника, державного службовця впливає на імідж державної установи та формує її авторитет.

Професійна діяльність державних службовців пов'язана з поєднанням суспільних, групових та індивідуальних інтересів. Вона є різновидом управлінської діяльності, що поєднує управління процесами в різних життєвих сферах з управління людьми.

Оцінка ефективності професійної діяльності державних службовців безпосередньо пов'язана з рівнем довіри населення до органів влади та до їх посадових осіб. При цьому значну роль при формуванні цієї довіри відіграє імідж службовців, що склався в суспільній свідомості.

Так, за даними опитування громадської думки, проведеного в грудні 2017 року Фондом «Демократичні ініціативи» та соціологічною службою Центру Разумкова [4], серед соціальних інституцій найкращий баланс довіри(перевагу довіри над недовірою)мають волонтерські організації(+37%),Збройні сили України(+37%),Церква(+25%) та громадські організації(+4%). Органи місцевого самоврядування мають баланс на рівні (-12%).

Найгіршу оцінку за довірою з поміж політичних інститутів отримали: Верховна Рада України (-76 %), державний апарат (-75%), політичні партії (-71%), уряд України(-65%),Президент України(-60%). До лідерів недовіри також потрапили такі складові правоохоронної системи, як суди (-75%) та прокуратура (-74%).

Що стосується політиків, то найбільшу недовіру громадяни висловили до Арсенія Яценюка (баланс довіри/недовіри становить -81%), Арсена Авакова (-75%), Олександра Турчинова (-75%), Юрія Луценка (-75%), Андрія Парубія (-72%). Далі за рівнем негативного ставлення йдуть: Віктор Медведчук (-70%), Олег Ляшко (-67%), Петро Порошенко (-62%), Дмитро Ярош (-62%), Надія Савченко (-61%), Юрій Бойко (-58%), Міхеїл Саакашвілі (-58%), Володимир Гройсман (-56%), Юлія Тимошенко (-53%), Віталій Кличко (-52%), Вадим Рабінович (-48%), Ірина Геращенко (-46%), Андрій Садовий (-43%), Валерія Лутковська (-39%), Оксана Сироїд (-31%), Анатолій Гриценко (-25%).

Відносно кращим є **баланс довіри/недовіри до Володимира Зеленського (-11%) та Святослава Вакарчука (-5%)**.

Наразі, якщо в суспільній свідомості склався стійкий негативний імідж державного службовця, вочевидь наявний конфлікт між його образом та суб'єктивним уявленням про особистісні і професійні якості «ідеального» та «реального» чиновника. Найпоширенішими рисами негативного образу державних службовців є уявлення про їхній бюрократизм, корумпованість та хабарництво, неповажне ставлення до людей, прагнення використовувати свою роботу в корисливих цілях [2, с. 56].

Виокремлюють дві групи заходів з формування позитивного іміджу представника влади. Перша стосується підвищення ефективності діяльності державних службовців і реалізується за рахунок удосконалення методів кадрової роботи. Друга пов'язана з розробкою та спробами впровадження суворих етичних норм професійної діяльності державних службовців, покликаних дисциплінувати їх, підвищити їхню компетентність у складних ситуаціях, пов'язаних з виконанням посадових обов'язків. Відсутність адекватного підкріплення, мала емоційна насиченість і реалістичність сприяють послабленню і руйнуванню створюваного іміджу.

Для формування та підтримки позитивного іміджу державного службовця доцільно використовувати різні засоби масової комунікації.

На даному етапі науковий пошук в області формування сучасного іміджу державних службовців в Україні перебуває в стані подальшого дослідження [3, с. 34].

Отже, виконання управлінських функцій і ролей вимагає від керівника комплексу розвинених професійних, ділових, моральних, особистісних якостей, навичок та вмінь, які необхідні для забезпечення результативної управлінської діяльності. І одну з найголовніших ролей у забезпеченні цієї результативності грають авторитет та імідж керівника.

Список використаних джерел.

1. Войтович Р.В. Керівник в органах державної влади та місцевого самоврядування / Р.В.Войтович, М.І.Пірен, І.Ф.Надольний. –К.:2006.-168с.
2. Гончарук Н.Т. Керівний персонал у сфері державної служби України: формування та розвиток: Монографія/ Н.Т.Гончарук.- Дніпропетровськ: ДРІДУ НДУ,2007. -239с.
3. Лідери довіри українців – волонтери і ЗСУ. «Патрулька» втрачає підтримку. Соціологія / Новинарня. – Режим доступу: <https://novynarnia.com/2018/01/24/lideri-doviri-ukrayintsiv-volonteri-i-zsu-patruлька-vtrachaye-pidtrimku-sotsiologiya/>
4. Рачинський А.П. Керівник у державних інституціях:навч. метод. матеріали/А.Рачинський.-К:НАДУ,2009.-76 с.

СЛОНЬОВСЬКИЙ МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Система публічного управління формується через прийняття та реалізацію державно-управлінських рішень, які, в свою чергу приймають та реалізують професіонали, що працюють в цій системі. Від якості відбору, розвитку таких кадрів залежить і якість самої системи публічного управління.

Стратегією реформування державного управління на 2016-2020 роки визначено, що створення професійної державної служби має виключне значення для країни з перехідною економікою. Цілі реформування, передбачені Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», не можуть бути досягнуті без професійних, добросовісних та етичних державних службовців [6].

Враховуючи наведене, акцентується увага щодо розвитку людських ресурсів в системі публічного управління.

На підставі аналізу наукової літератури з проблематики поняття «розвиток персоналу» можна розглядати як:

- каталізатор безперервного організаційного та особистісного росту працівників шляхом удосконалення їх компетенцій, розширення обсягу знань, підвищення компетентності, здатності до навчання, інтересу до змісту праці. Його основна мета полягає у збільшенні «віддачі» кожного працівника, структурного підрозділу та організації загалом за рахунок «підкріпленої і вмотивованої» лояльності працівників [1; 2; 3];

- комплексне, багатогранне поняття, яке охоплює широке коло економічних, соціальних, психологічних та педагогічних проблем. Через це в економічній літературі не існує єдиного підходу до його визначення [4];

- цілеспрямований та систематичний вплив на працівників шляхом професійного навчання впродовж їх трудової діяльності з метою досягнення високої ефективності виробництва, підвищення конкурентоспроможності персоналу на ринку праці, забезпечення виконання працівниками нових більш складних завдань на основі максимально можливого використання їх здібностей [5];

- зміна якісних характеристик певної категорії, що може відбуватись як зі зміною її кількісних параметрів, так і без цього [8];

- критерій ефективності соціально-економічної діяльності підприємства [7-8].

На нашу думку, розвиток персоналу (кадрів) – це цілеспрямований, постійно повторюваний та систематичний вплив на працівників через навчання, підвищення кваліфікації, мотивацію, самовдосконалення, кар'єрне зростання впродовж трудової діяльності працівників з метою досягнення високої ефективності діяльності, підвищення конкурентоспроможності персоналу на ринку праці, забезпечення виконання працівниками нових більш складних завдань на основі максимально можливого використання їх здібностей.

Водночас, «розвиток людських ресурсів системи публічного управління» - це цілеспрямований та багато повторюваний складний механізм удосконалення, модернізації людських ресурсів системи публічного управління.

Основною метою розвитку людських ресурсів системи публічного управління є формування та максимальне використання кадрового потенціалу працівників для забезпечення здатності їх ефективно та результативно розв'язувати складні державно-управлінські завдання, викликані швидкою зміною факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

До основних механізмів розвитку людських ресурсів слід віднести: навчання, підвищення кваліфікації, мотивацію, саморозвиток, а також кар'єрне зростання.

Список використаних джерел.

1. Беяцкий Н. П., Велеско С. Е., Питер Ройш. Управление персоналом : учеб. пособие. Минск : Интерпрессервис ; Эксперспектива, 2002. 352 с.

2. Буковинська М.П. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності персоналу підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 3 (154). С. 173–177.

3. Егоршин А.П. Управление персоналом. Н. Новгород: НИМБ, 2001. 716 с.

4. Маслова В.М. Управление персоналом предприятия: учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИ-ДАНА. 2007. 159 с.

5. Савченко В.А. Управление развитием персонала: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2002. 351с.

6. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#n9> (звернення 12.09.2018).

7. Управление персоналом в условиях социальной рыночной экономики / Под на-уч. ред. проф., д-ра Р.Марра, д-ра Г.Шмидта. М.: Изд-во МГУ, 1997. 480 с.

8. Хентце И. Теория управления кадрами в рыночной экономике. М.: Междунар. отношения, 1997. 320 с.

ТОМАШЕВСЬКА ТЕТЯНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Історичний досвід та сучасна практика свідчить, що саме еліта, тобто вибрана верства, яка бере участь у підготовці й ухваленні найважливіших владно-управлінських рішень і своїми діями здатна реально вплинути на долі людей і країни в цілому, та її провідна складова – політико-управлінська еліта – несе відповідальність за всі здобутки і втрати становлення та розвитку будь-якої країни.

На сучасному етапі перед нашою державою, відповідно до завдань демократизації українського суспільства, стоїть завдання розроблення концептуальних засад трансформації політико-управлінської еліти та її ролі у процесі перехідного періоду, формулювання на загальнодержавному та регіональному рівнях чіткої стратегії подальшого формування власної політико-управлінської еліти з метою утвердження розвинутого громадянського суспільства та встановлення дієвого контролю з боку народу за діяльністю політико-управлінської еліти.

Незважаючи на певні зміни у складі представників політико-управлінської еліти, рівень ділових і моральних якостей, професійної кваліфікації, загальної і правової культури нинішньої еліти продовжує залишатись невисоким. Сучасні вітчизняні політичні еліти були утворені з патріотично налаштованих політиків та невеликої групи активістів з Майдану, яким не вистачає компетентності та професіоналізму, й досвідчених політиканів, котрі не обтяжені моральністю та менше за все дбають про те, щоб Україна діяла в Європейському полі і за правилами. Сподівання українського народу на нових політиків, які у невеликій кількості потрапили до влади після революції, не були виправдані [4].

Водночас, важливим чинником, здатним зміцнити становище та позиції нової політико-управлінської еліти та перешкоджати її деградації, є всестороння підготовка кадрів, яка повинна бути постійною й всеосяжною. Як

відомо, формування елітної особистості – тривалий еволюційний процес, частиною якого виступає навчання: безперервне і постійне.

Система освіти та навчання управлінських кадрів повинна бути спрямована на виховання патріотизму, почуття обов'язку, відвертості, дотримання демократичних процедур. Потрібна підготовленість і вивчення основ досягнення компромісу й консенсусу, оскільки досягнення компромісу в суспільстві є далеко не останнім чинником у досягненні стабільності суспільного розвитку.

В Україні в напрямі підготовки та навчання політико-управлінських кадрів уже здійснюються деякі конкретні кроки. Так, головним державним вищим навчальним закладом України з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування визначено Національну академію державного управління при Президентові України. Місія академії – формування сучасної управлінської еліти України; розвитку професійної компетентності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; науковому супроводі державно-управлінських реформ [3].

В Національній академії у 2014-2015 навчальному році як факультативна введена навчальна дисципліна «Елітознавство», що має на меті формування еліти в державному управлінні, її громадянських та управлінських компетентностей на основі елітологічних знань, цінностей і лідерства [1].

Елітологізація програм професійної підготовки магістрів державного управління зумовлена тим, що ці магістри будуть реалізовувати свої знання, уміння, навички на найвищих посадах в державному управлінні (політичні посади, посади державної служби тощо) і тому повинні мати наукове підґрунтя для своєї діяльності в системі державного управління з урахуванням знань про еліту. Опанування елітологічного блока навчальних дисциплін спрямовано на формування якостей еліти у магістрів державного управління.

Отримані знання, уміння та навички є важливими для якісного здійснення функцій державного управління, зокрема на керівних посадах у системі державного управління і сприятимуть служінню Україні шляхом доброчесності та поваги, коли керівник інтегрує цінності та етичні норми та особистою поведінкою їх демонструє, показує приклад відданості ідеї служіння, позитивно мислить, вчить та навчається від інших, надихає інших до прагнення досконалості, розвиває взаємодію персоналу, заохочує відкриті конструктивні стосунки між працівниками, довіряє і слугує прикладом довіри для інших, ефективно управляє персоналом та організовує роботу колективу.

Водночас зауважимо, що Національна академія та її інститути не в змозі забезпечити потреби у підготовці кадрів. Нині потрібно вдосконалювати систему підготовки і підвищення кваліфікації фахівців із усіх галузей через надання пріоритету системі освіти.

Потрібно не лише своєчасно відстежувати та аналізувати здібності дитини, спрямовувати її у необхідне русло, а й підвищувати її інтелектуальний та кваліфікаційний рівень впродовж усього життя в межах безперервної освіти. Підвищення престижу освіти, починаючи від дитячого садка та молодшої школи, має стати пріоритетним напрямом державної кадрової політики.

Також, в систему підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки управлінських кадрів має бути залучений по можливості весь апарат управління, що в свою чергу, зумовлює необхідність використання дистанційних форм навчання [2].

Професійне навчання представників політико-управлінської еліти має базуватися на фаховій підготовці в навчальних закладах на прикладах найкращих світових стандартів та формуванні у них лідерських якостей, високої професійної компетентності, соціально-політичної відповідальності за свої вчинки, патріотичних переконань та національної самосвідомості.

Важливими є також утвердження прозорих процедур входження до еліти шляхом роботи з розвитку й використання кадрового резерву та конкурсного відбору, регламентація діяльності вищих посадових осіб, регулярне проведення кваліфікаційних іспитів, застосування сучасних кадрових технологій, програм перепідготовки та підвищення кваліфікації, забезпечення можливостей для професійного та кар'єрного зростання.

Список використаних джерел.

1. Гошовська В. А., Сурай І. Г. Елітологізація програм професійної підготовки магістрів державного управління / В. А. Гошовська, І. Г. Сурай // Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-1/doc/4/01.pdf>

2. Крюков О.І. Політико-управлінська еліта України як чинник державотворення: Монографія / За наук. ред. Е.А.Афоніна. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 252 с.

3. Про національну академію / Національна академія державного управління при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua>.

4. Сахань О. М. Проблема оновлення політико-управлінських еліт у сучасній Україні / О. М. Сахань // Режим доступу: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/91502>

ЧЕРНЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління
ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, д.пед.н., доцент*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Об'єктивною необхідністю у розвитку сучасної вищої школи України є її входження в освітянський європейський і світовий простір. Приєднання до Болонського процесу, орієнтація на демократизацію та діалогізацію навчання є одними із складових реформування вищої освіти.

У контексті підготовки високопрофесійних публічних службовців освіта як фундамент соціально-економічного, духовного й культурного розвитку суспільства набуває особливого значення. За відсутності цілісної теоретичної системи діалогічного навчання актуальним є міждисциплінарне обґрунтування освітньої діалогіки як перспективного наукового напрямку гуманізації соціально організованого педагогічного процесу.

Впровадження принципів діалогового підходу в педагогічний процес надає можливість гармонійно поєднати загальнокультурні цінності із цінностями кожної окремої культури. Водночас, сучасну освітню мережу підвищення кваліфікації публічних службовців характеризує багато чисельність дидактичних моделей, що ґрунтується на різних концептуальних підходах [1]. Реалізація певного «підходу» полягає у визначенні пріоритетних завдань функціонування системи підвищення кваліфікації з урахуванням конкретних потреб, умов, можливостей, що знаходять оформлення у тій чи іншій педагогічній системі.

Існує безліч підходів і напрямків побудови системи підвищення кваліфікації, а саме:

➤ *професіографічний підхід* (Н.В. Борисова, О.О. Вербицький, Ю.С. Іванов, В.О. Сластьонін, І.І. Чернокозов, Ю.Є. Шейбут) в основу якого покладено основні вимоги до професійних знань і вмінь;

➤ *комплексний підхід* (М.М. Ващенко, Б.Р. Адізов, с. І. Салій) на основі вивчення сутнісних ознак та психолого-педагогічних умов кожного рівня, об'єднує різноманітні чинники, які супроводжують процес навчання;

➤ *діяльнісний* (О.М. Леонтьєв, с. Л. Рубінштейн, П.Я. Гальперін, З.А. Решетова, Н.Ф. Тализіна) в основі знаходяться психологічні теорії діяльності;

➤ *програмно-цільовий /системно-діяльнісний/* (Т.А. Ільїна, Ф.Ф. Корольов, К. Костов, М. Стефанов) в основі проблема створення та функціонування комплексної цільової програми підвищення кваліфікації або її управління;

➤ *знаково-контекстний* (О.О. Вербицький, І.Ф. Александрова, Н.В. Борисова, Г.О. Федорова) сутність полягає в оптимальному співвідношенні між професійною реальністю, наукою, навчальним предметом та навчальною діяльністю;

➤ *диференційований* (А.В. Фурман) в основі покладена зовнішня (результати діагностування, кваліфікаційні рівні, проблеми, форми навчання тощо) та внутрішня диференціація (утворення психологічно та дидактично різних навчальних груп);

➤ *особистісно-орієнтований* (А.М. Алексюк, А.О. Альхіменюк, О.А. Бендерська, В.М. Володько, М.М. Забошиков, А.І. Кагальняк, О.О. Кірсанов, В.І. Маслов, Т.М. Тищенко) в основу покладено ідею індивідуалізації навчального процесу, метою якого є професійне самовдосконалення в ході організації його самостійної роботи;

➤ *модульний* (К.Я. Вазіна, В.І. Журавльова, Л.М. Нікорінова, Є.В. Скована, Л.О. Гранюк) в основу покладено інтеграція змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу у відносно автономних дидактичних одиницях-модулях.

Отже, різні підходи зумовлюють проектування різних моделей педагогічних систем, що відповідає сучасним вимогам варіативності освіти як засобу забезпечення її реформування, стійкого вдосконалення. Під час обґрунтування теоретичних засад експериментальної діалогової моделі підготовки публічних службовців, нами використані напрацювання наступних науковців (філософів, психологів, педагогів): М.М. Бахтін, В.С. Біблер, Г. Буш, А. Маслоу, К. Роджерс, А. Валлон, Ю.М. Кулуткін, Ж. Паже (філософське осмислення діалогу як основи людського буття), Б.Ф. Баєв, Л.С. Виготський, Г.М. Кубинський, П.Я. Гальперін, с. Л. Рубінштейн, Л.В. Якобінський (діалог як основа мови та мислення), А.В. Брушлінський, З.І. Калмикові, с. Ю. Курганов, І.Я. Лернер, О.М. Матюшкін, Я.О. Пономарьов, Л.М. Фрідман, А.В.Фурман (проблемність як основа продуктивного діалогу та творчості), Г.О. Балл, О.Г. Ковальов (впровадження принципу діалогізації в сучасній педагогіці), Л.В. Зазуліна, В.Титов, І.Н. Семенов, с. Ю. Степанов (рефлексія як внутрішній діалог).

Діалогова модель навчання покликана забезпечити освітню мережу підвищення кваліфікації публічних службовців такими різнорівневими аспектами: *світоглядно-філософський* (формування гуманістичної особистості, якій притаманна діалогічна свідомість), *методологічний* (синергетико-діалогічна основа освітнього процесу); *соціальний* (засіб соціалізації особистості через діалогічну взаємодію зі світом і самим собою), *психологічний* (створення позитивного психологічного мікроклімату у навчальних колективах, забезпечення взаємодії суб'єктів педагогічного процесу на основі діалогічних взаємостосунків), *дидактичний* (забезпечення розвитку всіх сфер особистості в процесі реалізації продуктивного діалогового навчання), *методичний* (адекватне та ефективне застосування форм і методів проблемно-діалогового навчання).

Визначальним моментом у навчально-методичному забезпеченні умов впровадження запропонованої діалогової моделі є зміна в стратегії побудови навчальних планів та програм в аспекті кредитно-трансферного підходу.

Список використаних джерел.

1. Черненко Н. М. Парадигмальна модель професійного розвитку державних службовців в умовах глобалізації / Н. М. Черненко // Професіоналізація у сфері публічного управління : стан, проблеми, перспективи вирішення : [монографія]. – К. : НАДУ, 2017. С. 102–134.

ШМАГУН АНТОНІНА ВІКТОРІВНА

доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Таверійського національного університету імені В.І. Вернадського, к.держ.упр.

ПРИРІСТ НОВИХ ЗНАТЬ У ПРОВЕДЕННІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗАХОДІВ, ЯК ЗАПОРУКА ВИСОКОГО РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Основною ідеєю знаннєвого суспільства та знаннєвого підходу є створення та приріст нових знань. Від рівня професійної компетентності державних службовців, їх здатностей до постійного особистісного та професійного розвитку залежить ефективність впровадження в життя управлінських рішень та реалізації державних програм соціально-економічного розвитку країни.

Компетентність державного службовця – це комплекс знань, вмінь та навичок, ділових і особистісних якостей, які в достатній мірі характеризують здатності державного службовця на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки.

Професійний розвиток державних службовців - безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей [2, с. 113-114].

Головним завданням у проведенні комунікативних заходів є приріст нових знань у державних службовців, а саме знаннєве спілкування у системі державного управління. Тому введено специфічне поняття «знаннєве спілкування у системі державного управління», яке означає передачу інформації, що відображає результати професійної пізнавальної діяльності людини у системі державного управління та забезпечує приріст професійних знань, у будь-якій формі від однієї особи (органу, установи, організації) до іншої (інших) безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу.

Можна виділити етапи знаннєвого спілкування у системі державного управління під час проведення комунікативних заходів:

1. Встановлення контакту - спонукати співрозмовника до спілкування і створити максимум можливостей для подальшого ділового обговорення і прийняття рішень, а саме:

- продемонструвати доброзичливість і відкритість для спілкування (можливе застосування невербальних засобів – (посмішка, нахил голови, вираз очей), створити атмосферу доброзичливості;
- словесне звернення (привітання) – зробити паузу, дочекатися відповіді, побачити відкритість чи закритість партнера до спілкування;
- не вступати в контакт, якщо співрозмовник зайнятий (розмовляє, причісується), починати розмову словами «ви», «ти», а не «я», «ми».

2. Етап орієнтації - допомагає визначити стратегію і тактику ділового спілкування, розвинути інтерес до нього, виявляючи партнера. Завдання цього етапу:

- викликати інтерес до майбутньої бесіди і залучити співрозмовника до обговорення;
- виявити самооцінку співрозмовника і зорієнтуватися в розподілі ролей;
- почати вирішення основного завдання спілкування.

На цьому етапі відразу з'ясовують, яким по тривалості буде розмова (коротка, чітка чи розгорнута, докладна).

3. Активне обговорення питання в невимушеній атмосфері, котра створюється за допомогою підвищення емоційного тону співрозмовника (похвала, нагадування про приємні події і т. п.), включення співрозмовника в виконання фізичних дій (прохання про допомогу, подяка). З урахуванням самооцінки партнера, яку можна підвищити або знизити, і правильного розподілу ролей по принципу домінування. Для обговорення проблеми необхідні вербальні навички: вміння слухати і вміння говорити.

4. Прийняття рішення визначається попередньою стадією і логічно впливає з неї.

5. Вихід з контакту має на меті створити гарне останнє враження (образ), що буде впливати на наступні ділові відносини [1, с. 23-24].

Таке спілкування практично забезпечується певними механізмами, які визначені як будь-які практичні способи, засоби, технології, інструменти, важелі, заходи, використовуючи які органи державної влади впливають на відносини у суспільстві стосовно передавання інформації, що відображає приріст знань внаслідок професійної пізнавальної діяльності людини у системі державного управління, у будь-якій формі від однієї особи (органу, установи, організації) до іншої (інших) безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу.

Обґрунтовано, що знаннєве спілкування само по собі, є механізмом передавання інформації, який відображає результати проведення комунікативних заходів на приріст нових знань, оскільки це:

- практичний спосіб організації зв'язку у будь-якій соціальній системі між її суб'єктами (людьми, організаціями, установами);
- практичний засіб передавання корисної та/або нової інформації; інформаційна та управлінська технологія; інструмент для отримання нової інформації;
- важіль знаннєвого розвитку;
- практичний захід, що широко використовується для проведення нарад, планерок, семінарів, зборів, навчання, обміну досвідом тощо.

Всі ці складові елементи укупі утворюють базову модель знаннєвого спілкування [3, с. 122-123].

Отже, для розвитку знаннєвого спілкування у системі державного управління дуже важливим аспектом є його оцінювання на предмет приросту нових знань у проведенні комунікативних заходів.

Список використаних джерел.

1. Комунікативна компетентність державних службовців яка елемент модернізації системи державної служби / ІваноФранківський центр науки, інновацій та інформатизації. – ІваноФранківськ: 2012. – с. – 154

2. Шмагун А.В. Система принципів знаннєвого спілкування у системі державного управління / Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в Україні (Київ, 25 трав. 2018 р.) : у 5 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрос. – Київ : НАДУ, 2018. – Т. 1. – 120 с.

3. Шмагун А.В. Сутність механізму знаннєвого спілкування в системі державного управління та відповідний категорійний апарат / А. Шмагун. - Науковий вісник АМУ. Серія : Управління. Київ : ВПЦ АМУ, 2015. Вип. 2. – 122-133 с.

ЯРМИСТИЙ МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

директор Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних установ, підприємств та організацій, к.держ.упр.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Реформування системи державного управління та місцевого самоврядування вимагає від державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад високого рівня професійної компетентності. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України щодо реформування системи професійного навчання потрібно вирішити ряд проблем шляхом створення належних умов для забезпечення професійного розвитку публічних службовців; забезпечення безперервності, обов'язковості, плановості професійного навчання; розвитку ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання; залучення всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування до створення системи професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад; запровадження механізму співпраці органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства [3]. Важливою складовою в цьому процесі є створення ефективної системи визначення потреб у професійному навчанні публічних службовців.

Визначення потреб службовців у підвищенні професійної компетентності з питань класифікації, механізму та особливостей навчальних потреб висвітлено у наукових роботах В. Золаторьова [1], О. Іваницької [2], М. Кравченка [4], О. Мельникова [5], с. Сєрьогіна [7] та інших. Зокрема Д. Браїченко, Т. Саченко, Н. Коняшина в методичних рекомендаціях справедливо зазначають, що «В основу моніторингу якісних навчальних потреб, мають бути покладені вивчення і аналіз змісту та результатів професійної діяльності державних службовців, професійно-кваліфікаційних характеристик, положень про органи влади та їх структурні підрозділи, профілів професійної компетентності посади, посадових інструкцій, результатів атестації та щорічної оцінки виконання державними службовцями покладених на них обов'язків і завдань, індивідуальних і колективних (групових) навчальних потреб» [6, с. 5].

Дієва система визначення потреб у професійному навчанні публічних службовців та депутатів місцевих рад передбачає взаємодію на партнерських засадах замовників та суб'єктів надання освітніх послуг, використання надійних методик, систематичність та плановість вивчення потреб з врахуванням відповідних компетентностей публічних службовців як практичного, так і загальноосвітнього спрямування. Важливою умовою всебічного та об'єктивного вивчення потреб є теоретичне підґрунтя щодо класифікації навчальних потреб. Враховуючи різні підходи до навчальних потреб, варто їх розділити на три групи:

I. Потреби відповідно до виконання функціональних завдань

➤ Адміністративні функції (діловодство, аналіз службової інформації, організація заходів, проведення нарад, засідань, співпраця ЗМІ тощо)

➤ Спеціалізовані функції (відповідно до сфери діяльності)

II. Потреби які сприяють виконанню функціональних завдань за темами:

➤ нормативно-правові акти щодо діяльності посадової особи

➤ психологія спілкування, етика поведінки, імідж посадовця, дипломатичний етикет, публічний виступ, організація діяльності службовця, іноземна мова тощо

➤ тендерні процедури, проектний менеджмент тощо

III. Потреби загальноосвітнього спрямування за темами: державна служба; місцеве самоврядування та служба в органах місцевого самоврядування; децентралізація та реформування системи органів влади, публічна політика, європейська інтеграція тощо.

Разом з тим, варто зауважити, що сучасні тенденції розвитку системи публічного управління потребують від державних службовців, посадових осіб та депутатів місцевих рад нових знань і умінь, які би дозволили налагодити ефективну комунікацію з представниками інститутів громадянського суспільства. Службовці системи публічного управління відповідно до напрямів комунікативної взаємодії повинні: знати нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства; знати форми, методи, принципи та механізми комунікативної взаємодії; регіональні та локальні моделі комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства; застосовувати засоби якісної взаємодії із ЗМІ, включаючи питання підготовки прес-релізів, повідомлень, промов, публічних виступів тощо; уміти планувати та організовувати публічні заходи; організовувати ділові зустрічі, наради, зібрання; володіти технологією та мистецтвом публічного виступу, володіти технікою мовлення, знати мовленнєвий етикет і вміло його використовувати; уміти організовувати процес спілкування та управляти ним, застосовуючи різні комунікативні прийоми; знати діловий етикет і вміти його використовувати; застосовувати форми і методи моніторингу, аналізу, готувати інформаційні та аналітичні матеріали; розробляти нормативні документи, концептуальні та цільові програми; організовувати масові та

публічні заходи у різних сферах діяльності відповідно до визначених стратегій, концепцій та програм; вирішувати питання кризових і конфліктних ситуацій, використовувати аргументи щодо зниження рівня напруги в процесі комунікації, запобігати конфліктним ситуаціям та вибирати найефективніші методи їх розв'язання.

Нові тенденції в системі публічного управління визначають службовця менеджером та комунікатором суспільних ідей, який на засадах комунікативної взаємодії між органами державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства може ефективно вирішувати суспільно значимі проблеми людей. Управлінська модель, яка функціонує на засадах публічності, формує нову когорту службовців, визначає нові вимоги до їх професійної компетентності. За цих умов, механізм визначення навчальних потреб в системі професійного навчання повинен визначати пріоритети та враховувати загальні тенденції розвитку управлінської системи органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Золотарьов В. Ф. Аналіз потреб у підвищенні кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування на прикладі харківської області [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу до сайту: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-2/doc/4/02.pdf>

2. Іваницька О.М. Дослідження ринку освітніх послуг: навч. посіб. / О.М. Іваницька. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 40 с.

3. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. – Розпорядження КМУ від 01 грудня 2017 р. № 974-р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу до сайту: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konserciy>

4. Кравченко М. Задоволення потреб державних службовців як один із чинників успішного впровадження нової управлінської ідеології // Вісник УАДУ. – 2003. – № 1. – С. 95 – 101.

5. Мельников О. Ф. Парадигми фахової підготовки державних службовців : монографія / О. Ф. Мельников. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2007. – 424 с.

6. Моніторинг особистісних потреб управлінських кадрів як один із шляхів забезпечення ефективності їх професійного розвитку : навч.-метод. матеріали / О. Д. Брайченко, Т. А. Саченко, Н. А. Коняшина. – К. : НАДУ, 2013. – 56 с.

7. Сergyogin S.M. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством: монографія / С.М.Сergyogin. – Дніпропетр. ДРІДУ НАДУ, 2003. – 456 с.

ЯЦУН ЄВГЕНІЯ МАТВІЙВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЯК КРИТЕРІЙ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

Володіння іноземними мовами - одна з головних вимог до державного службовця нового покоління, незалежно від того, де і в якій сфері фахівець-управлінець працює: в органах державної влади Росії, вітчизняних бізнес-структурах або за кордоном. Знання іноземної мови, і не одного, а декількох - вимога часу. «Іноземна мова - це засіб ведення професійної діяльності, а не сама професійна діяльність.

У 19 з 25 держав-членів ЄС (крім Великобританії та Ірландії) головна мова спілкування - англійська. По-перше, це іноземна мова, якою говорить найбільше людей, а по-друге, саме ця мова є найкращим для вивчення: 67% європейців назвали англійську одним з двох найбільш корисних для себе мов. Англійська мова набагато випереджає німецьку (17%), французьку (16%), іспанську (14%) і китайську (6%).

Жителі Європи демонструють високий рівень відкритості до іноземних мов: більше 8 європейців з 10 стверджують, що знання інших мов, крім рідної, дуже корисно, і всі громадяни ЄС мають говорити як мінімум однією іноземною мовою. Більш того, більшість європейців виступають за вміння говорити «спільною мовою» для всіх держав-членів ЄС, при цьому 81% заявляють, що всі мови мають, як і раніше, бути рівноправними. Більшість європейців підтримують ідею про те, що всі громадяни ЄС мають говорити однією спільною мовою, проте ту саму точку зору не означає, що якась мова повинна мати перевагу перед іншими мовами.

Знання громадянами ЄС декількох мов має величезне значення для досягнення заявленої мети - створення розвинутої об'єднаної Європи. Не слід недооцінювати і вплив багатомовності на мобільність робочої сили, конкурентоспроможність і функціонування економіки Євросоюзу в умовах світового ринку.

У нинішніх умовах, людину, яка володіє іноземними мовами, можна назвати фахівцем, що володіє «Професійно важливою якістю». Ця якість відрізняє успішного працівника від неуспішного, це розглядається як критерій успішної людини і професіонала.

Аналіз науково-теоретичної іноземної літератури з досліджуваної теми показав, що вивчення іноземної мови допомагає розширити загальне бачення світу майбутнім фахівцем; стимулює критичне мислення про співвідношення мови і культури, мови і мислення, розширює можливості майбутнього фахівця, розвиває інтелект, сприяє розумінню взаємозв'язку між мовою і людської природою, вносить свій внесок у розвиток особистості як людини і професіонала, сприяє формуванню практичних навичок, які допомагають досягненню успіху в професійній діяльності.

Беручи до уваги унікальний статус англійської мови і силу його впливу у всіх областях знань і діяльності, особливо в сфері науки, політики, економіки та бізнесу, можна взяти на себе сміливість припустити, що саме володіння англійською мовою повинно мати вирішальне значення.

В даний час половина населення світу говорить англійською мовою або вивчає його, стверджують британські дослідники. Як очікується, протягом наступного десятиліття 2 млрд людей почнуть вивчати англійську мову і 3 млрд будуть говорити на англійській мові. Такі дані містяться в оцінці Британської ради.

Дослідження Девіда Греддола, лінгвіста, члена Британської ради, автора доповіді «Англійська та його майбутнє», показали, що «світ накриє хвиля англійської мови». За ствердженням Греддола, бум вивчення англійської закінчиться в 2050 року, а поки англійська мова спочиває на лаврах, вона - засіб глобальної комунікації. Тому можна з повною упевненістю говорити, що володіння саме англійською мовою є одним з найбільш важливих професійних якостей в даний момент і, безумовно, вважається критерієм успішності в професійній діяльності.

Аналіз різних трактувань поняття «Англійська для спеціальних цілей» в роботах зарубіжних авторів показує, що дане поняття еволюціонувало і розвивалося, набуваючи все більш чітке і конкретне зміст. Так, Т. Хатчінсон і А. Вотерс трактували його як підхід до навчання з першорядним значенням цілей і завдань мовної підготовки; П. Робінсон підкреслювала важливість вивчення мовних потреб тих, хто вивчає мову. Т. Дадлі-Еванс і М. Сент Джон дають постійні і змінні характеристики навчання англійської мови для спеціальних цілей. Англійська мова для спеціальних цілей повинна задовольняти мовні потреби учнів, враховувати специфіку майбутнього середовища використання мови, фокусуватися на специфічних особливостях мови; у може бути поєднана з певною областю знань або сферою діяльності, припускати використання спеціальної методики навчання, відмінною від методики навчання англійської мови для загальноосвітніх цілей, припускати в більшості випадків навчання дорослих людей, припускати наявність певного рівня знань в учнів.

Навчання англійській мові для спеціальних цілей фахівців без відриву від виробництва, що організоване і фінансується компанією, називається корпоративним і може вважатися окремим напрямком в методиці на підставі того, що має цілий ряд відмінних рис і свою специфіку. Ефективність корпоративного навчання іноземних мов для спеціальних цілей багато в чому залежить від діагностики мовних потреб, відбору навчального матеріалу і професіоналізму викладача, готового до якісно новим, креативним формам навчання, що забезпечує максимальне розвиток мовленнєвих умінь слухачів за короткий час. Задача викладача в корпоративному навчанні складна і багатоаспектна.

Потрібно визначити цілі і завдання діагностики мовних потреб, позначити об'єкти такого дослідження, описати методи збору та отримання необхідної інформації і даних. Наскільки креативно, професійно необхідно працювати викладачеві, якими характеристиками треба володіти, щоб забезпечити максимально комфортні умови для формування лінгвістичної компетенції, яка передбачає абсолютне володіння різними формами мовленнєвої діяльності на іноземній мові.

Адже ми маємо справу не зі школярами і студентами, а з дорослими людьми, які досягли певного соціального положення в житті, в кар'єрі, готовими визнати необхідність нових лінгвістичних знань, рухатися вперед, розвиватися і самовдосконалюватися.

Специфіка корпоративного навчання обумовлена низкою особливостей: з одного боку, слухачі об'єднані єдиним професійним простором, всередині групи слухачів існує посадова ієрархія, викладач вибудовує відносини з аудиторією на основі врахування статусу слухачів і особливостей їх професійної діяльності.

З іншого боку, корпоративне навчання іноземних мов характеризується достатньо обмеженою кількістю годин, різним ступенем підготовленості слухачів, різним ступенем мотивації.

Всі ці факти дозволяють зробити висновок, що сьогодні володіння англійською мовою є критерієм успішності сучасного ділового людини і значно підвищує його шанси на працевлаштування і успішний кар'єрне зростання в усіх областях знань і діяльності.

Список використаних джерел.

1. Dudley-Evans T., John M.J. St. Developments in ESP: A multidisciplinary approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
2. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes. A learning-centred approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
3. Robinson P.C. ESP today: A Practitioners Guide. London: Prentice Hall Ltd., 2005.
4. Foreign language Framework for California Public Schools. Adopted by California State Board of Education. Sacramento: California department of Education, 2003.
5. <http://www.multilingual-search.com/europeans-and-their-languages-in-which-countries-does-translation-make-sense/08/01/2013/>

ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державознавства і права
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Законодавство України в частині, що стосується вирішення питань адміністративно-територіального поділу та устрою, є застарілим та недосконалим. Відповідно до Конституції України окреслені питання мають вирішуватися законодавчим шляхом. Територіальний устрій держави є одним із найважливіших чинників забезпечення її територіальної цілісності, передумовою для практичної реалізації принципів сталого розвитку в межах територіальних адміністративних утворень і держави у цілому, саме тому реформування адміністративно-територіального устрою стало невід'ємною складовою реформи територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації. Воно передбачене новою Державною стратегією регіонального розвитку до 2020 року, прийнятою у серпні 2014 року.

Нормативно-правову базу в сфері адміністративно-територіального устрою окрім Конституції України також формують нормативно-правові акти, що регулює питання місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, визначають фінансову основу місцевого самоврядування (Бюджетний і Податковий кодекси); галузеві закони, що визначають роль органів місцевого самоврядування у відповідних сферах правовідносин (Земельний, Господарський кодекси); законодавчо-нормативні акти з питань регіональної політики.

На основі наукового аналізу чинного законодавства та фактичного стану адміністративно-територіального устрою доведено, що не кожний населений пункт і не лише населений пункт може бути адміністративно-територіальною одиницею, оскільки це поняття, скоріше, економіко-географічне, а один чи кілька населених пунктів з навколишніми землями, що перебувають під юрисдикцією єдиної для них територіальної громади та відповідних органів місцевого самоврядування. [68]

За наявності прогресу у створенні законодавчого підґрунтя для реформування територіальних громад, на даний час не прийняті рамкові закони і концептуальні документи щодо нової моделі адміністративно-територіального устрою України загалом та алгоритму реалізації реформи.

Необхідно також прийняти закон «Про адміністративно-територіальний устрій України», який би визначив модель адміністративно-територіального устрою України, правовий статус і види адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою тощо

Реформування територіальної організації влади на рівні районів та областей потребує внесення змін до Конституції України та цілої низки законів України, зокрема, законів «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві органи виконавчої влади», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та інших. За оцінкою Уряду, щоб остаточно розмежувати повноваження між місцевими громадами і центральною владою, необхідно внести зміни в понад 100 чинних законів.

Правове регулювання питань адміністративно-територіального устрою є недостатнім і суперечливим.

Новий адміністративно-територіальний устрій має стати основою побудови нової моделі територіального управління, заснованої на засадах децентралізації, субсидіарності, балансу загальнодержавних інтересів з інтересами населення регіонів і територіальних громад, ефективного розвитку державного управління та місцевого самоврядування, спроможності й самостійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. На сьогодні не прийняті рамкові закони і концептуальні документи щодо нової моделі адміністративно-територіального устрою України та алгоритму реалізації реформи. До того ж реформування системи управління територіальним розвитком держави та адміністративно-територіального устрою потребує внесення змін до Конституції України та цілої низки законів України, зокрема Законів «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві органи виконавчої влади», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо.

Виходячи з цього, важливо забезпечити системний підхід до реалізації адміністративно-територіальної реформи. Необхідно прийняти Закон «Про адміністративно-територіальний устрій», у якому слід відобразити засади державної політики в цій сфері, закріпити конструкцію нового адміністративно-територіального устрою, особливості визначення території та меж населених пунктів, процедури внесення змін до системи адміністративно-територіального устрою тощо. Необхідно також схвалити концепцію адміністративно-територіальної реформи, у якій слід зафіксувати принципи та критерії формування кожного рівня територіального устрою, визначити етапи реалізації реформи, завдання та критерії її оцінки на кожному етапі.

Впровадження Концепції дасть можливість:

- упорядкувати адміністративно-територіальні одиниці, здійснити їх уніфікацію, систематизацію, забезпечити їх порівняльність;

- підвищити ефективність використання бюджетних коштів, зумовити зростання доходної частини місцевих бюджетів;
- покращити якість та просторово-часову доступність соціальних послуг для населення;
- зупинити деградацію сільської поселенської мережі, зменшити соціокультурну різницю між містом та селом;
- вирішити ряд інфраструктурних проблем, таких, як транспортне сполучення, вивезення та утилізація сміття, водопостачання, утримання та ремонт доріг;
- створити просторову основу регіонального розвитку, покращити просторове планування розвитку територій;
- покращити передумови для поживлення залучення інвестицій;
- покращити управління земельними ресурсами, знизити корупційну вразливість операцій із землею;
- удосконалити систему управління територіями.

Реформа адміністративно-територіального устрою відкриває перспективи проведення ряду реформ. Пришвидшується інвентаризація землі, розроблення генпланів та планів використання земель. З'являються перспективи для проведення податкової реформи, судоустрою, введення страхової медицини.

АНТОНЮК ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПУБЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Корпоративна форма управління є найбільш ефективною системою управління об'єднаними ресурсами колективної власності бізнес-групи, тобто об'єднання декількох юридичних осіб (акціонерних товариств), які включають в себе фінансові, виробничо-торговельні та управлінські ланки тощо. Результатами їх діяльності є розробка політики корпорації їх стратегії, інтеграції нових або змінених виробництв, впровадження інвестицій, підвищення конкурентоспроможності, сталий розвиток інтеграційних зав'язків. На сьогоднішній день вона застосовується у все більших аспектах сучасної держави і особливо актуальна для нашої молоді держави очищають від радянської колективізації. Однак це також і найбільш складна в управлінні економічна система так як її успіх безпосередньо залежить від ефективності рішень спрямованих на досягнення обраної мети. Учасниками такого об'єднання є комерційні організації, що діють заради прибутку, пов'язаними між собою грошовими відносинами, міцнішими, ніж ринкові (так як об'єднання виступає як єдине ціле), а їх діяльність координується центром прийняття рішень. Одна з причин успіху даної системи можна вважати непряме загальне благо бо завдяки об'єднанню суб'єктів, зацікавлених в успіху один одного, і збільшення їх ресурсів, корпорація як форма організації спільної діяльності забезпечує можливість збереження і розвитку соціальної спільності.

Збільшення частки корпорацій в господарському секторі збільшує потребу їх учасників у більш ефективне управління так як сама по собі корпоративна форма господарювання не володіє такою швидкою реакцією як приватні компанії з одним власником так як для прийняття важливих рішень таких як репрофілізація підприємства, вкладення в високо ризиковані активи і інші дії пов'язані з долею корпорації, рішення приймаються тільки зборами акціонерів. Для вирішення цього завдання корпорації обирають Директорів і відповідальних керівників (Рада). Внутрішніми положеннями вони наділяються повноваженнями керувати корпораціями в інтересах акціонерів. Але в корпоративному управлінні інтереси акціонерів, уповноважених управлінців і працівників постійно стикаються і різні країни вирішували цей конфлікт по різному.

Історично було розроблено та впроваджено велику кількість моделей Корпоративного Управління зі своїми унікальними методами.

Так, в країнах континентальної Європи застосовується дворівневий рада директорів. Перший рівень директорів - Виконавча рада приймає рішення про роботу Корпорації в той час як Наглядова рада складається повністю з акціонерів, наймає і звільняє членів виконавчого комітету і проводить моніторинг. В Індії після фінансового краху відомого як «Індійський Enron» знищено мільярди активів внаслідок чого Рада з цінних паперів і бірж Індії прийняв рішення про розмежування понять Особистих і Корпоративних коштів в управлінні Корпорації.

У США і Великобританії переважає Англо-Американська модель корпоративного управління в якій Держава безпосередньо регулює дії корпоративного управління через ряд законів зокрема Закон про типову ділову корпорацію регулює вибір директорів і права голосу акціонерів.

Не обійшлося без сучасних розробок. Модель «Centrism» запропонована Оксфордським університетом і вже прийнята рядом корпорацій Facebook, Netflix і Google де високопрофесійні керівники отримують повагу, стають дуже впливовими і беруть на себе функції концентрованих власників капіталу. У тій мірі, в якій ці лідери (Стів Джобс і Тім Кук з Apple) охоплюють основний центризм, їх компанії будуть володіти ефективними перевагами в порівнянні з конкурентами, що працюють в рамках традиційних параметрів.

Сучасні корпорації в умовах конкурентної боротьби, криз і подальшого недовіри застосували новий метод корпоративного управління - «Кодекс корпоративної етики». Даний внутрішній документ викладав мети, принципи, загальну структуру управління корпорацією, а також великим обсягом зобов'язань які покладав на них Закон. Дане нововведення було закріплено як рекомендація як сусідніми так і міжнародними організаціями («Організація економічного співробітництва та розвитку»). Модель Корпоративного Управління в нашій країні підходить до Інсайдерської. В її основі лежить принцип соціальної взаємодії: всі сторони, зацікавлені в діяльності корпорації, мають право брати участь в процесі прийняття рішень (акціонери, менеджери, персонал, банки, громадські організації). Інсайдерська модель характеризується слабкою орієнтацією на фондові ринки і акціонерну вартість в управлінні, так як компанія сама контролює свою конкурентоспроможність і результати роботи.

Відсталість розвитку корпоративного управління в нашій країні обумовлена тим що до цих пір не створено необхідних інституційних передумов встановлення ефективних механізмів корпоративного управління, формування в цій сфері професійної культури і міжнародних стандартів. Переважна більшість акціонерних товариств були створені на базі державних підприємств, які працювали під жорстким тиском планової економічної системи. Після її розпаду і приватизації державних об'єктів держава практично усунулася від управління ними.

Зараз не здійснюється належний контроль за діяльністю акціонерних товариств, більшість з яких є непрозорим, вони не звітують про свою роботу. На організованому фондовому ринку обертаються менше 10% цінних паперів акціонерних товариств. Через це розвиток корпорацій неприпустимо низький що спричиняє багатомільйонні збитки державі.

Підводячи підсумки необхідно звертаючи уваги що розвиток корпоративного управління необхідно активізувати через втручання держави у вигляді прийняття законів які зможуть регулювати діяльність пов'язана з застосуванням нових методів корпоративного управління.

Список використаних джерел.

1. Бочаева Г. В. Кодекс корпоративного поведения как элемент системы корпоративного управления // Молодой ученый. – 2016. – №10. – С. 630-634. – URL <https://moluch.ru/archive/114/30047/> (дата обращения: 05.09.2018).
2. Нідзієва В.А. Корпоративний кодекс як інструмент управління організаційною культурою загальноосвітніх навчальних закладів // Освіта та розвиток обдарованої особистості, № 7 (38) /07/2015
3. Чайка Г.Л. Культура ділового спілкування менеджера / Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 442 с.
4. Кодекс корпоративного поведения / Сайт Федеральной службы по финансовым рынкам [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.cbr.ru/sbrfr/archive/fsfr/fkcb_ffms/catalog.asp@ob_no=1772.html
5. Федеральная комиссия по рынку ценных бумаг распоряжение № 421/р о рекомендации к применению кодекса корпоративного поведения / ФКЦБ России от 4 апреля 2002 г.

БАБІНА ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету, к.п.н

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ

Останнім часом збільшується кількість трансграничних судових справ. У зв'язку з цим зростає потреба в співпраці України з державами-членами ЄС з метою полегшення процедури визнання і виконання рішень українських судів за кордоном й Україні. Проте судова співпраця у цивільних справах між Євросоюзом і Україною відбувається в основному у рамках Гагської конференції з міжнародного приватного права. Між Україною і 13 державами-членами ЄС зараз діють договори про правову допомогу відносно цивільних справ, проте не в усіх цих договорах присутні положення про визнання і здійснення судових рішень. Двосторонній договір про правову допомогу в цивільних справах між ЄС і Україною нині не укладений через необхідність удосконалення українського законодавства в цій сфері.

У зв'язку з тим, що в українській науці основна увага приділяється питанням співпраці держав-членів ЄС у кримінальних справах, а сфера цивільного правосуддя не отримує належної уваги, виникає необхідність у всебічному комплексному аналізі правового регулювання співпраці Євросоюзу і України саме в цивільних і господарських справах і оцінці його можливих перспектив розвитку.

Прийнявши в 2005 р. Стратегію зовнішнього виміру юстиції і внутрішніх справ, ЄС чітко виразив намір розвивати простір свободи, безпеки і правосуддя не лише у рамках Союзу, але і за його межами. Відносно України ще в 1991 р. Євросоюз прийняв Декларацію, у якій призвав Україну підтримувати з ЄС відкритий і конструктивний діалог. Пізніше в 1994 р. був підписаний головний правовий акт, який визначав основи співпраці між ЄС і Україною, - Угода про партнерство і співпрацю між Україною і Європейською Спільнотою і його державами-членами, яка вступила в силу 1 березня 1998 р. І хоча в Угоді співпраця у сфері юстиції і внутрішніх справ не згадується, про цей напрям іде мова в інших актах.

Зокрема, Стратегія інтеграції України в ЄС, що повинна забезпечити входження нашої держави в європейський правовий простір, одним з напрямів галузевої співпраці України з ЄС відмічала співпрацю в області юстиції. А Програма інтеграції України в Європейський Союз містила цілий розділ «Правосуддя і внутрішні справи», в якому в підпункті 15.4.1 «Правова допомога у цивільних справах» в якості пріоритетів було передбачено консультації з Єврокомісією. відносно повноти переліку нормативних актів ЄС.

Пізніше Європейський Союз і Україна погоджували стратегічний документ, спрямований на розвиток партнерства і практичної співпраці між Європейським Союзом, - План дій Європейського Союзу в області юстиції і внутрішніх справ [2]. Проте про конкретну судову співпрацю в цивільних і господарських справах в нім не йшлося. Були тільки визначені загальні положення про необхідність створення мережі контактів для швидкого обміну інформацією; забезпечення освіти українських суддів з акцентом на права людини, захист персональних даних, цивільне право; здійснення боротьби з корупцією. Заклавши фундамент для такої співпраці між ЄС і Україною у сфері правосуддя, План дій 2015 р. був переглянутий. Оновлений План дій УКРАЇНА-ЄС у сфері юстиції, свободи і безпеки [3], зараз є основним документом, що регламентує співпрацю між Україною і ЄС у сфері юстиції, свободи і безпеки. Проте можливість розвивати співпрацю України і ЄС у сфері судової співпраці у цивільних справах є і зараз.

Ще в 2015 р. було запропоновано Комітету з цивільно-правових питань розглянути можливість включення, у разі потреби, загального положення про співпрацю Сторін у сфері судової співпраці у цивільних справах в угодах, що укладаються з третіми країнами. Проте в повідомленні 2016 р. відзначалося, що у ряді переговорів з різними третіми країнами про укладення угод про партнерство і співпрацю важко визначити узгодження, оскільки делегаціям держав-членів ЄС в цілому бракує інформації про функціонування судової системи відносно багатьох третіх країн. А включення Положень про судову співпрацю в питаннях цивільного права будуть вигідними тільки тоді, коли всі сторони угоди в рівній мірі здатні гарантувати функціонування судової системи. Це пов'язано не лише з тим, що це досить нова сфера, але і з питанням довіри до правових систем третіх країн, для зміцнення яких недостатньо просто впровадження відповідних правових документів, ґрунтованих на міжнародних конвенціях, але також необхідно, щоб їх установи, системи управління і адміністративні механізми відповідали стандартам Союзу.

Саме тому найбільша увага в документах ЄС, присвячених простору правосуддя, в яких йде мова про Україну, віддається зміцненню судової системи і приведенню її у відповідність з європейськими стандартами.

Також Оціночна місія ЄС з питань правосуддя, свободи і безпеки в Україні звернула увагу на відсутність стратегічного підходу до судової реформи, корупцію в судовій системі, а також недостатній рівень професійної підготовки і низький рівень юридичної освіти, запропонованої у багатьох учбових закладах України. Враховуючи таку критичну оцінку судової системи України, поки неможливо говорити про наявність довіри до неї з боку держав-членів ЄС, а відповідно і про бажання співпрацювати у напрямі визнання і виконання на своїй території судових рішень, винесених в Україні шляхом укладення міжнародного договору про правову допомогу.

Таким чином можна зробити висновок, що подальшими пріоритетами для дій в Україні має бути зміцнення стабільності і ефективності інститутів, що гарантують демократію і верховенство закону і «європеїзації» українських судів [1]. Тільки після цього Україна може сподіватися на проведення успішних переговорів з укладення міжнародних угод про правову допомогу з Євросоюзом.

Список використаних джерел.

1. Петров Р. А. Європеїзація української судової системи як складова євроінтеграційної політики України / Р. Петров // Право України. – 2012. – № 1-2. – С. 300-306.
2. План дій Європейського Союзу в галузі юстиції та внутрішніх справ від 12 грудня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки від 18 червня 2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

БАЛЕСНА ОЛЕНА ДМИТРІВНА

*провідний фахівець кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ ЕКОПОСЕЛЕНЬ У КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДУХОВНО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Концепція сталого розвитку визнана світовою спільнотою домінантою еволюції людської цивілізації у ХХІ столітті, можливість забезпечити матеріальний, соціальний та духовний прогрес суспільства. Цілі сталого розвитку (ЦСР) були офіційно затверджені на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015р. і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Україна протягом останніх десятиліть намагалася реалізувати цю тенденцію світового розвитку цілою низкою програмних документів, нормативно-правових актів, серед яких постанова Президії Національної академії наук України № 110 від 15.04.98 «Про наукові основи сталого розвитку України» Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», «Стратегія-2020», Національна доповідь Уряду України «Цілі сталого розвитку: Україна» з розробленою національною системою ЦСР у вигляді 86 завдань розвитку та 172 показників для моніторингу їх виконання та ін. Сьогодні треба визнати, що програмні положення нереалізовані, сталого розвитку не досягнуто, більше того, немає і єдиного розуміння змісту визначення «сталий розвиток», як і шляхів, механізмів його досягнення.

Не вступаючи в полеміку щодо змісту поняття, зазначимо, що схильні підтримувати тих науковців, які вважають більш точним визначення «стійкий розвиток».

Такий погляд ґрунтується на тому, що «стійкість» можна розуміти як здатність утримувати рівновагу, як стабільність, здатність підтримувати певні (стійкі) темпи руху (розвитку). Головними характеристиками (принципами) стійкого розвитку слід вважати якість, ріст та рівноправ'я. Стійкість розвитку країни, її регіонів передбачає збалансований розвиток економічної, соціально-культурної, екологічної, духовної сфер суспільства. Відповідно, всі ці сфери повинні мати в собі всі характеристики, ознаки стійкого розвитку.

Ряд авторів наполягає на необхідності запровадження принципів стійкого розвитку, виходячи із наукових, експертних прогнозів катастрофічних наслідків технократичного вибору цивілізації. Перед людством буквально стоїть загроза вживання через природні, технократичні катаклізми, економічні та соціальні потрясіння, війни.

Д.Рафаель, Г.Єрмак (Годвін) та ін. виводять сферу соціального розвитку як стержневу, від стану якої залежить стійкість в економічній, політичній, фінансовій сферах. Так, Д. Рафаель вивів струнку систему семи базових цінностей соціальної стійкості, які ще ніким не були сформульовані в подібному вигляді. Ці сім цінностей самі по собі самоочевидні, вони встроєні в нашу ДНК, пояснюють дуже багато соціальних явищ та дають ключ до вирішення практично всіх соціальних проблем суспільства.

Г.Єрмак (Годвін), розвиваючи теоретичні напрацювання Д. Рафаеля, вважає що базові цінності людини, запроваджені в практичну діяльність колективів, організацій, підприємств дадуть змогу подолати всі загрози, які постали перед людством. «Настають нові часи, і людство входить в нові реалії світу – кліматичні, економічні і соціальні, які вимагають нового підходу до організації та налагодження життя суспільства, де люди націлені на отримання високої якості життя при її постійному зрості, який пов'язаний з розкриттям їх вродженого потенціалу, і роблять це на засадах рівності, як це міг би робити кожен інший. Люди хочуть мати соціальну захищеність, яка стійка, стабільна і продовжена у часі, мати здорову їжу, чисту воду, гарне фізичне та духовне здоров'я, дружні відносини з усіма людьми». Саме життя, його якість, ріст та рівність, які доповнюються таким цінностями як співчуття, співчужання та любов, виводяться у якості основних принципів формування нового укладу життя на основі самоорганізації населення для подолання проблем сучасного суспільства, побудування нового розвинутого суспільства. Такий процес має бути організований через соціальні інновації, еволюцію суспільства, а не революції, акції протесту та ін.

Рис.1. Взаємозв'язок основних цінностей на основі самоорганізації

Г. Єрмак вважає, що досягнення поставленої мети можливе через запровадження такої форми співіснування як екопоселення. Він пропонує свою Концепцію, яка може стати моделлю, шаблоном організації життя автономних екопоселень. На його думку, бажаний результат можливо отримати у будь-якому куточку планети, на будь-якій необхідній території. Концепція не пов'язана з політикою, інституційними релігіями, звичаями та культурою якогось одного народу чи нації, а відноситься до всього людського виду, як популяції, вона закладає основи для об'єднання однодумців, націлених на життя в соціально дружньому і комфортному середовищі та досягнення бажаної якості життя.

Слід відзначити, що рух екопоселень було започатковано ще в 60-ті роки ХХ століття. На сьогоднішній день у світі нараховується близько трьох тисяч таких поселень, об'єднань, родових маєтків та ін., в яких проживає більше 30 тис. мешканців. На територію пострадянських країн рух прийшов в 90-і роки. Помітного розвитку створення екопоселень набуло і на Україні. За даними експертів 1500 сімей об'єднані в більш як 100 родових маєтків, хуторів. Ці люди будують альтернативні спільноти, в яких намагаються жити в умовах гармонії з собою та природою. Розвиток екопоселень привів до створення організацій спільнот, які проводять свої конференції. Однією з таких організацій є Global Ecovillage Network, та за даними експертів, лише 10% екопоселень на сьогоднішній день можна вважати стійкими. Незважаючи на відзначену важливість руху для майбутніх поколінь, таке явище як екопоселення практично не досліджено науковцями. Є описові матеріали, які представляють досвід тих чи інших поселень. Значний вплив на розвиток руху здійснили результати соціологічного дослідження Р. Гілмана, проведеного ще у 80-і роки минулого століття. На початку 90-х його книжка «Эко-деревни и устойчивые поселения» була переведена на російську мову.

Автономні екоспільноти повинні створюватися як соціально стійкі утворення на століття і являти собою анклав освічених, працюючих разом людей, які хочуть жити в гармонії, у синхронному співіснуванні із другими людьми. Створені по всьому світі, вони не будуть ізольованим винятком для інших, це буде можливість жити виключно новим культурним образом, де розподілено всі відповідальності. Вони матимуть свою інфраструктуру, високоєфективні будинки, все, що дасть їм свободу в незалежному існуванні посеред дикої природи, але існуванні у вигляді соціально і технологічно розвинутого суспільства з відповідним рівнем сімейних відносин, які готують суспільству духовно зрілих особистостей.

Екопоселення у Концепції Г.Єрмака (Годвіна) є системою, яка представляє собою ідеальний результат управління з високою активністю, високими темпами самоосвіти, високою адаптивністю та стійкістю. Автор розглядає проблематику теми, філософію руху, бачення нового образу життя, цілі співтовариств автономних екопоселень, базові принципи, механізми та принципи прийняття такими спільнотами рішень. Значне місце в його Концепції відведено питанням побудови життєдіяльності екопоселень та їх об'єднань, економіці, ресурсам, оцінюванню, обліку та розподілу результатів труда, організаційній діяльності, активності населення, створенню бізнес-плану екопоселення та ін. Щоб існувати, рухатися в своєму розвитку до такого високого типу суспільства, екоспільноти повинні мати в собі добре розвинуту культуру, етику, мораль та гуманні взаємовідносини, спиратись на міцний духовний фундамент, духовну реальність Творця.

У Концепції окреслено і роль лідера, вимоги до його особистих якостей, принципи керівництва і прийняття рішень. На питанні денному лідера-особистості екопоселення завжди стоїть проблема виживання, росту, підтримки та примноження більш високих цінностей і переконань, які служать іншим людям так, як і самим лідерам.

Отже, поки науковці, політики-практики б'ються над розробкою сутності сталого і стійкого розвитку, над визначенням напрямків, пошуком ефективних механізмів його забезпечення, суспільство паралельно на основі самоорганізації населення винаходить, створює свої, підказані життям форми ефективного розвитку.

Праці Д.Рафаеля, Г.Єрмака (Годвіна) та ін. дають міцний поштовх науковим пошукам, практичній діяльності органів публічної влади, громадськості. І на першому місті стоїть необхідність широкого інформування населення щодо напрацювань у означеному напрямку, організації обговорень різних сторін діяльності екоспільнот. Для чого необхідно організувати вивчення їх досвіду, як в Україні, так і в усьому світі. Існує немало місцевих та регіональних програм соціального розвитку регіонів, які могли б підтримати запропоновану Концепцію нового образу життя, націлену на соціальну та економічну стійкість території.

Щодо напрямків для подальших наукових досліджень, на наш погляд, уваги потребують уточнення дефініції поняття «екопоселення» на основі науково визначених ознак явища; дослідження еволюційних етапів розвитку екопоселень; подальша науково-теоретична і практична розробка Концепції автономних екопоселень (до чого, до речі, запрошує її автор), формування уявлення про екопоселення, їх місце та роль в еволюційному процесі; вивчення та організація стану методичного, інформаційного, правового забезпечення діяльності екопоселень. Адже це в інтересах нації, держави, світу, кожного з нас.

Список використаних джерел.

1. Єрмак Г. Концепция социально-устойчивых автономных эко-сообществ — как новый образ жизни / Годвин, 2018. Швейцария. 01 — 25 октября 2018 года.: Электронное издание: www.TMLIFE.ORG
2. Daniel, Raphael. UNDERSTANDING Social Sustainability / Daniel Raphael Publishing, Evergreen, Colorado, 2018
3. Daniel, Raphael. Social Sustainability Design Team Process / Daniel Raphael Publishing, Evergreen, Colorado, 2018

БАРВЕНКО ВІТАЛІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ

суддя Комінтернівського районного суду Одеської області

НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ І УПРАВЛІННЯ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Однією із новел Кримінального процесуального кодексу України у редакції 2012 року, є Глава 43 «Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій», де в контексті нашого дослідження постає питання щодо застосування норм ст. 571 КПК України «Створення і діяльність спільних слідчих груп» [1]. В кримінальному провадженні існують і постійно виникають проблеми управлінського, організаційного і правового характеру щодо створення і діяльності міжнародних слідчих груп.

Цікавою моделлю правової діяльності у більшості європейських країн, в яких поліцейське дізнання і розслідування обмежені судовим контролем, є створення специфічної структури – Європейської організації правосуддя Євроюст, яка була створена Рішенням Ради Європейського Союзу від 28 лютого 2002 р. 2002/187/ІІА з метою посилення боротьби з тяжкими злочинами.

Цілями, що ставляться перед Євроюстом в процесі розслідування двох і більше держав-членів, і таких, що здійснюються провадження по тяжких злочинах, вважаються наступні: а) розвиток і поліпшення координації між компетентними органами держав-членів щодо дій по розслідуванню і кримінальному переслідуванню, які вони проводять на своїй території; б) поліпшення співробітництва між компетентними органами держав-членів, зокрема шляхом сприяння міжнародній правовій допомозі і виконання запитів щодо видачі осіб для кримінального переслідування або виконання вироку; в) підтримка зусиль компетентних органів держав-членів з метою підвищення ефективності розслідувань.

Формування міжнародних правоохоронних організацій регіонального рівня, однією з яких є Європейське поліцейське відомство (Європол), стає тенденцією, оскільки поглиблення різних напрямів регіонального співробітництва потребує створення таких організацій в інших регіонах світу.

Відповідно до Угоди про асоціацію України з ЄС, метою асоціації є, в тому числі, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи і безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод (п. «е» ч.2 ст.1) [2, с. 2]. Сторони домовились співпрацювати на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою запобігання та боротьби з тероризмом відповідно до міжнародного права (ст.13) [2, с. 4].

Сторони забезпечують імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема, стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (ст.20). Взяті зобов'язання співпрацювати у питаннях, що стосуються боротьби з незаконним обігом наркотиків (ст.21) та корупцією, для чого передбачається обмін найкращими практиками, методиками розслідуваннями, криміналістичними дослідженнями, обмін інформацією відповідно о існуючих правил (ст. 22) [2, с. 5].

Одним з дієвих видів співробітництва під час кримінального провадження є створення і діяльність спільних слідчих груп, що зумовлено потребою ефективної взаємодії правоохоронних органів різних держав. Євроінтеграційні процеси виступають чинником до удосконалення нормативної бази, яка регулює діяльність цього правового інституту та практики застосування, оскільки для України він є новелою.

Стаття 19 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. визнає доцільність «спільних розслідувань», за яких держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, в силу яких заінтересовані компетентні органи можуть створювати органи з проведення спільних розслідувань. Відповідні держави-учасниці забезпечують повну повагу суверенітету держави-учасниці, на території якої повинно бути проведене таке розслідування [3, с. 4].

Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 р. надала право державам-учасникам розглядати можливість укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів і досягнення домовленостей, на підставі яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній чи кількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати спільні слідчі групи (ст. 49) [4, с. 12].

Відповідно до ст.20 Другого Додаткового Протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, за взаємною згодою компетентні органи двох чи більше сторін можуть створити спільну слідчу групу з конкретною метою і на обмежений період, який може бути продовжений за взаємною згодою, для проведення кримінальних розслідувань на території однієї чи більше сторін, що створили групу [5, с. 6]. Склад групи визначається в угоді. Спільну слідчу групу створюють у випадках: а) розслідування злочинів однією стороною вимагає проведення складних та комплексних слідчих (розшукових) заходів, пов'язаних з іншими сторонами; б) кілька сторін проводять розслідування злочинів, обставини яких вимагають скоординованих, погоджених дій на території відповідних сторін.

Сприятливим підґрунтям для розквіту міжнародної екологічної злочинності виступають суперечності в національних законодавствах, що ускладнюють міжнародне співробітництво і заважають розслідуванню діяльності кримінальних угруповань, арешту і судовому переслідуванню їх лідерів. В Україні, наприклад, не існує спеціалізованих підрозділів, що можуть розслідувати міжнародні екологічні злочини. У зв'язку з прийняттям в 2014 році Закону України «Про прокуратуру» були ліквідовані всі спеціалізовані природоохоронні прокуратури.

Норм правового регулювання соціально-природних відносин, що містяться в українському законодавстві, явно недостатньо для боротьби з кримінальними посяганнями на довкілля. Криза політичної і економічної сфери стає джерелом багатьох дисфункцій наглядно-контрольної діяльності і створює можливості для незаконного впливу на діяльність природоохоронних організацій з боку бюрократії, що переслідує приватні інтереси.

На нашу думку до переліку кримінальних діянь, що містяться в системі транснаціональної деєкологізації треба віднести: а) транскордонний перехід забруднених води і повітря; б) порушення правил безпеки на об'єктах атомної енергетики; в) недотримання санітарно-епідемічних правил, незаконна рубка дерев, видобуток і вивезення за кордон цінних порід тварин, сортів рослин, морських і континентальних біоресурсів, порушення правил користування надр і режиму особливо охоронюваних природних територій; г) імпорт небезпечної токсичної продукції та порушення правил поводження з промисловими і радіоактивними відходами.

Проблема міжнародної відповідальності за заподіяння шкоди природному середовищу, на сьогодні не має однозначного рішення як на доктринальному, так і на практичному міждержавному рівні, і залишається однією з найскладніших в міжнародному праві.

Список використаних джерел.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. – Х.: Одісей, 2012. – 360с.
2. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом від 27.06.2014 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://eeas.europa.eu>
3. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>
5. Другий Додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uazakon.com>

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ При Президентіві України, к.держ.упр.*

СВІТОВА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Рішенням Ради Національного Банку України від 11.09.2018 року № 41-рд було визначено Основні засади грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу [1]. Документ розроблено на підґрунті Стратегії монетарної політики Національного банку України [2] та деталізують особливості проведення грошово-кредитної (монетарної) політики, у тому числі макроекономічний контекст, у конкретному році та в середньостроковій перспективі. У документі визначено, що ураховуючи статтю 99 Конституції України [3] та статтю 6 Закону України «Про Національний банк України» [4], на виконання основної функції Національного банку - забезпечення стабільності грошової одиниці України пріоритетною ціллю грошово-кредитної (монетарної) політики залишатиметься досягнення та підтримка цінової стабільності в державі. Другою за пріоритетністю ціллю є сприяння фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи, якщо це не перешкоджає досягненню і підтримці цінової стабільності. Третьюю - сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає першим двом цілям. Досягнення зазначених у документі цілей можливо за умови здійснення виваженої монетарної політики Національного банку України, що ґрунтується на використанні різноманітного інструментарію. Одним з впливових інструментів монетарної політики, що застосовує НБУ є процентна політика. Цей інструмент

використовується з метою регулювання попиту та пропозиції на грошові кошти шляхом зміни процентних ставок за своїми операціями та шляхом надання рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за активними та пасивними операціями банків (індикативні ставки) з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

Процентна політика є одним з ефективних інструментів, що використовується для реалізації цілей монетарної політики центральних банків різних країн, відтак дослідження світової практики застосування процентної політики важливо для досягнення цілей, що визначенні Основними засади грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу.

Для забезпечення здійснення ефективної процентної політики низка зарубіжних країн дотримується певних правил при її реалізації. Застосування цих правил центральними банками країн з активною процентною політикою підвищують роль грошово-кредитної політики у грошово-кредитному регулюванні, забезпеченні цінової стабільності та сприянні економічному зростанню.

Науковцями зроблено узагальнення основних правил реалізації процентної політики центральними банками різних країн [5]:

- *правило зміни офіційної процентної ставки* полягає у зниженні або підвищенні офіційної ставки центральними банками в залежності від цілей грошово-кредитної політики;

- *правило незначного кроку коригування офіційних процентних ставок* полягає у коригуванні офіційних ставок незначними кроками за нормальних умов;

- *правило Тейлора* передбачає утримання нормальних процентних ставок на позитивному рівні проти темпів інфляції, тобто вважається, що інфляція буде залишатися під контролем тільки тоді, коли офіційні процентні ставки перевищуватимуть рівень інфляції;

- *правило «процентного підходу» у регулюванні грошово-кредитного ринку* полягає у регулюванні грошово-кредитного ринку через процентні інструменти, роль яких є домінуючою, при цьому основна процентна ставка центрального банку є головним орієнтиром монетарної політики;

- *правило передбачуваності та прозорості процентної політики* передбачає зокрема оприлюднення напрямів динаміки ключової процентної ставки центрального банку у майбутньому з метою надання чітких орієнтирів монетарної політики громадськості та учасникам ринку на визначений строк або за визначених умов;

- *правило ефективності процентної політики*. Ефективність процентної політики значною мірою залежить від управлінської позиції центрального банку;

- *правило «вузького процентного коридору»* полягає у поступовому звуженні офіційного процентного коридору, який формується за депозитними та кредитними ставками овернайт;

- *правило симетричності процентного коридору* є найбільш прогресивним підходом, оскільки дозволяє чітко та пропорційно навколо основної ставки окреслити межі верхньої та нижньої межі вартості ресурсів на ринку;

- *правило операційного орієнтури*. Центральні банки країн, головною ціллю яких є підтримання цінової стабільності, визначають своїм орієнтиром короткострокову ринкову ставку та намагаються її утримувати в рамках вузького процентного коридору, що формується, як правило, депозитними та кредитними ставками овернайт з метою досягнення у майбутньому таргетованого рівня цінової стабільності.

- *правило синхронності зміни офіційних ставок*. Практика центральних банків свідчить, що при зміні основної ставки центрального банку синхронно і в одному напрямі змінюють ставки за всіма іншими процентними інструментами (операціями з регулювання ліквідності)

- *правило мінімізації волатильності офіційних ставок центрального банку* характеризується у намаганні мінімізувати волатильність власних офіційних процентних ставок та їх середньозваженого рівня у динаміці задля сприяння стабільності ставок на грошово-кредитному ринку;

- *правило узгодженості основної ставки та основної операції із структурною позицією ліквідності*;

- *правило впливовості (дієвості) основної / ключових ставок центрального банку*. Зарубіжний досвід свідчить, що основна ставка центрального банку буде орієнтиром вартості грошей для ринку, якщо за нею (або наближеною до неї ставкою) проводитимуться основні (за обсягом) операції (мобілізаційні чи кредитні) залежно від структурної позиції ліквідності, крім того, операції за нею повинні мати високий ступень доступності.

- *правило стандартизованості інструментів та операційних засад монетарної політики*. Практика центральних банків показує, що існує необхідність стандартизації інструментів та операційних засад монетарної політики, спрощення деталей монетарних інструментів та механізмів, оскільки надмірна їх кількість, складна структура та не стандартизованість знижує ефективність політики монетарного регулювання.

- *правило «дзеркальності інструментів»* полягає в тому, що інструменти регулювання ліквідності мають бути ідентичними як для підтримання, так і для мобілізації ліквідності;

- *правило мінімізації втручання центрального банку у грошово-кредитний ринок*.

Для досягнення та забезпечення цінової стабільності Національний банк використовує монетарний режим інфляційного таргетування, оскільки досягнення цінової стабільності найкраще кореспондує із забезпеченням стійких темпів приросту ВВП й усуває передумови для непередбачуваних та суб'єктивно вмотивованих рішень щодо змін у монетарній політиці [1]. Застосування зазначених вище правил центральними банками країн з активною процентною політикою підвищують роль грошово-кредитної політики у грошово-кредитному регулюванні, забезпеченні цінової стабільності та сприянні економічному зростанню. Відтак, дотримання вищевикладених правил, зокрема, передбачуваності та прозорості процентної політики, незначного кроку коригування офіційних процентних ставок, мінімізації волатильності офіційних ставок центрального банку Національним банком України забезпечить реалізацію ефективної процентної політики.

Список використаних джерел.

1. Основні засади грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу: Рішення Ради Національного Банку України від 11.вересня 2018 року № 41-рд: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr041500-18?lang=en>

2. Стратегія монетарної політики Національного банку України: Рішення Ради Національного банку України від 13.07.2018 року № 37-рд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/vr037500-18#n11>

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

4. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року №679-XIV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

5. Сомик А. В. Правила та тенденції реалізації сучасної процентної політики центральних банків / А. В. Сомик // Ефективна економіка. – 2014. - №10. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3415>.

БІЛОБОРОВОДА АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ

Розвиток України як правової держави відбувається в умовах реформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Державна виконавча служба України також перебуває на етапі реформування. У рамках судової реформи, яка проводиться в Україні, були прийняті закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження». Новелами цих законодавчих актів є введення поряд із державними виконавцями такого інституту, як приватний виконавець. Отже, актуальність питання функціонування та здійснення своїх повноважень приватними виконавцями є, наразі, безмовною.

Приватним виконавцем може бути громадянин України, уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом. Приватний виконавець є суб'єктом незалежної професійної діяльності [1].

Ще на початку своєї роботи приватні виконавця зіткнулись з низкою проблем, що стосуються як організації роботи, так і самої процедури виконання рішень. Однією з проблем з якою стикнулись приватні виконавці, є доступ до Автоматизованої системи виконавчого провадження (надалі – АСВП) помічників приватних виконавців. Так, наразі АСВП надає доступ одному з трьох суб'єктів: виконавець, бухгалтер і діловод. Для помічників окремого ключа не існує, тому їм здебільшого видається доступ як для діловода, що передбачає лише реєстрацію вхідної, вихідної кореспонденції та ведення архіву, тобто зовсім не той об'єм повноважень, який визначений для помічників чинним законодавством і який потрібен для роботи офісу приватного виконавця чи збільшення об'ємів виконання. Тому доводиться або виконувати всю роботу виконавцеві самостійно, або давати помічникові доступ виконавця, однак в такому випадку фактично приватний виконавець залишається без роботи. На наш погляд, необхідно змінити технічні налаштування системи та надати можливість помічникам розробляти проекти процесуальних документів, при тому що такі повноваження їм надані законом та й технічна можливість робити спочатку проекти документів передбачена у системі, однак доступ до неї відкритий лише у виконавця.

На етапі виконання рішень виникає проблема у зв'язку з неавтоматизованістю основних реєстрів майна боржників та неможливість автоматичного арешту коштів боржника. Також відсутнє підключення до баз регіональних сервісних центрів, тобто отримати інформацію про автотранспорт боржника онлайн фактично неможливо. Ще одним недоліком є те, що приватні виконавці не мають спеціального доступу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, через який можна було б відслідковувати корпоративні права боржників, і тому доводиться це робити вручну через загальнодоступний пошук.

Наступною досить важливою проблемою у роботі приватних виконавців є прогалини у законодавстві, що стосуються справ, які може брати до свого провадження приватний виконавець. Особливо це питання стосується виконавчих документів, які вже перебували на примусовому виконанні у відділах державної виконавчої служби та які, за бажанням стягувача, можуть бути передані на виконання приватним виконавцям. Однак у законодавстві з цього питання існує прогалина, що дозволяє передавати виконавчий документ від органу державної виконавчої служби до приватного виконавця виключно до відкриття виконавчого провадження, тобто протягом одного дня з моменту подання виконавчого документа до державного органу. Про це нам говорить буквально тлумачення закону, в якому вживається поняття «передача виконавчого документа», а не «виконавчого провадження» [2].

Якщо виконавче провадження уже відкрите, але стягувач бажає передати справу приватному виконавцеві, то йому потрібно шляхом написання заяви повертати виконавчий документ з державної виконавчої служби та подавати до приватного виконавця. Але в такому випадку знімається арешт з майна боржника і виникають проблеми з виконавчим збором, про стягнення якого буде видана і постанова державного виконавця, і в майбутньому приватного виконавця.

Наступне питання також виникає із об'єднанням виконавчих проваджень у так зване зведене виконавче провадження. Це допускається, якщо боржником по декількох провадженнях є одна й та сама особа. Однак нюанси виникають, якщо такі провадження знаходяться у різних виконавців: у приватного та державного. У такому випадку права стягувача, який звернувся до державної служби, можуть бути порушені в зв'язку з більшою оперативністю дій приватного виконавця, який може першим звернути стягнення на все майно боржника на користь свого клієнта, незважаючи на те, хто із стягувачів першим пред'явив виконавчий документ на виконання.

Додаткове питання виникає, яке стосується виконавчого збору. У частині 4 статті 5 Законі України «Про виконавче провадження» вказано, що приватний виконавець не може виконувати рішення, якщо стягувачем є сам

виконань. Однак в окремих випадках у разі необхідності приватний виконавець виносить окрему постанову про стягнення виконавчого збору, яка є самостійним виконавчим документом. Виходячи із положень закону приватний виконавець, що її виніс, зобов'язаний буде пред'явити її на виконання іншому приватному виконавцеві або до органу державної виконавчої служби. Ці дії є не лише нелогічними, але й відтягують та зменшують шанси на стягнення цієї суми на користь виконавця.

Підсумовуючи, зауважимо, що реформа у сфері виконання рішень необхідна і є досить важливою. Однак створення нового інституту приватних виконавців наразі є недостатнім. Потрібно реформувати законодавство, автоматизувати систему, об'єднувати реєстри. Для цього обов'язково необхідно запозичувати та імплементувати законодавство та досвід іноземних країн, які пройшли свій власний шлях та у яких результативність роботи виконавців свідчить про успіх таких нововведень. Водночас лише реальність виконання судових рішень та злагоджена робота виконавців свідчатиме про успішне проведення судової реформи в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1403-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 29. – Ст. 535. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>

2. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – Ст. 542. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

БИЛУРОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації,
к.т.н., доцент, Заслужений працівник освіти України*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СУПРОВОДУ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

У сучасній світовій системі соціальних норм принципове значення мають норми права. Вони офіційно встановлюються або санкціонуються державою та визначені в законах та підзаконних актах і є загальнообов'язковими для всіх суб'єктів. Ці норми регулюють найважливіші економічні, політичні й соціальні відносини та мають конкретні суспільно-економічні умови розвитку суспільства.

Щодо правового регулювання проходження державної служби необхідно зазначити, що її джерелами є: Конституція України; Закони України «Про державну службу», «Про запобігання корупції» тощо; Положення, затверджені постановами Кабінету Міністрів України; Накази керівників центральних органів виконавчої влади, які врегульовують деякі питання державної служби в органах, їм підпорядкованим [1;2]. Відповідно до законодавства державний службовець повинен діяти в межах своїх повноважень, а також сумлінно виконувати свої службові обов'язки, шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, дотримуватися високої культури спілкування, не допускати дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам державної служби та негативно вплинути на репутацію та кар'єру державного службовця.

Проведення реформ державного управління та децентралізації влади передбачає перерозподіл повноважень тависокий рівень професійного розвитку державних службовців, тому нещодавно прийнята Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [5]. А згідно із Постановою КМУ «Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців» та відповідно до спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття відповідної посади державної служби, передбачена індивідуальна програма підвищення рівня професійної компетентності державного службовця [4]. Відповідно результати оцінювання є основою для визначення потреб службовців у підвищенні кваліфікації, підготовки індивідуального плану навчання та розвитку. Наприклад, для керівників одними з таких потреб визначені прийняття ефективних рішень, комунікація та взаємодія, управління організацією роботи, тоді як для фахівців державних установ означені виконання на високому рівні поставлених завдань, командна робота та взаємодія, а також сприйняття змін.

Наказом НАДС затверджено Методичні рекомендації щодо визначення ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, за яким вказано, що завдання та ключові показники доцільно визначати індивідуально для кожного державного службовця [3]. Основними сучасними ключовими компетентностями для публічних службовців є: політико-правова, основу якої складають знання про роль держави в сучасному демократичному суспільстві; економічна; соціально-комунікативна; психолого-педагогічна; професійно-фахова; управлінська та інформаційно-комунікаційна. Характерною рисою роботи органів публічної влади має стати організація спільної діяльності на засадах співробітництва, творчого партнерства усіх суб'єктів та підпорядкування особистих цілей та інтересів спільним вищим цілям суспільства.

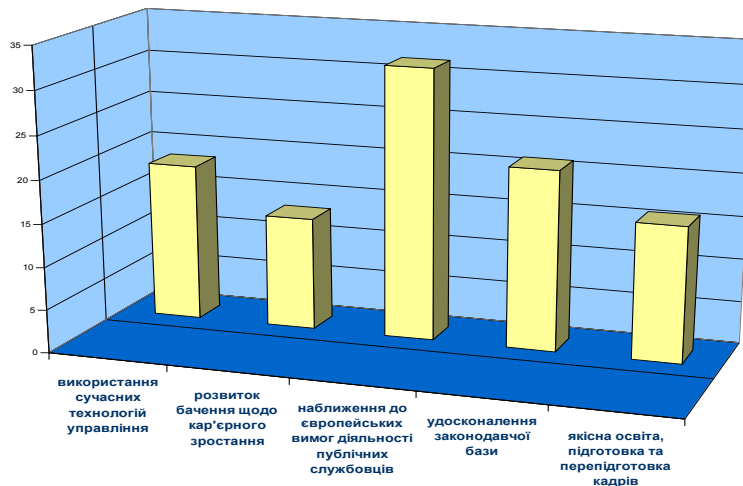

Рис. 1 Окремі складові ефективної фахової діяльності державних службовців

Одним з основних законодавчих актів у сфері правового регулювання державної служби є Закон України «Про державну службу». Він спрямований на врегулювання суспільних відносин, що охоплюють діяльність держави щодо створення правових, організаційних, економічних та соціальних умов реалізації громадянами України права на державну службу. Уперше у законодавстві України про державну службу закріплено тезу щодо етичної поведінки державного службовця, що має велике теоретичне та практичне значення. Згідно із цим законом, а саме у статті 48 визначено, що необхідність професійного навчання державного службовця визначається його безпосереднім керівником та службою управління персоналом державного органу за результатами оцінювання службової діяльності, що можна констатувати як не обов'язковою складовою підвищення рівня фахової компетентності та не має наслідків як мінімум автоматичного адміністративного стягнення. В законі не прописано вимог щодо неодмінного проходження підвищення кваліфікації державних службовців, тим більш, що коло посад в органах державної влади, на які поширюється дія зазначеного закону, значно звужився.

В даний час обговорюється проект Постанови КМУ «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад», в якому необхідно врегулювати деякі питання стимулювання державних службовців з урахуванням кар'єрного просування та особливостей накопичувальної оцінки їх діяльності. Херсонським обласним центром до Наддержслужби України надані фахові пропозиції до нього.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В»: Наказ НАДС від 27 листопада 2017 року №237 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0237859-17>
4. Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців Постанова КМУ від 23 серпня 2017 року № 640 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF>
5. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Розпорядження КМУ від 01.12.2017 р. № 974-р – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

БОБРИЦЬКИЙ АНДРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

здобувач Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості (м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ

Розбудова незалежності в Україні завжди була зорієнтована на утвердження принципів демократії, захисту прав і свобод громадян, протидію правопорушень й забезпечення громадського порядку. Особливу відповідальність у цих процесах було покладено на органи внутрішніх справ (ОВС). Так, перші кроки у діяльності ОВС незалежної України регламентувалися окремим законодавством, а саме – Законом України (ЗУ) «Про

міліцію» [1]. У ньому зазначалось, що міліція в Україні представляла собою державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Управління ОВС України обумовлювалося специфікою завдань, до яких до 2015 року (тобто до набуття чинності нового ЗУ «Про національну поліцію» [2]) належало: 1) забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; 2) охорона і забезпечення громадського порядку; 3) виявлення кримінальних правопорушень; 4) участь у розкритті кримінальних правопорушень та розшуку осіб, які їх вчинили, у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством; 5) забезпечення безпеки дорожнього руху; 6) захист власності від злочинних та кримінально протиправних посягань; 7) виконання адміністративних стягнень; 8) участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків. [1]

Вищезгаданим ЗУ «Про міліцію» [1] було встановлено й новий для незалежної України порядок призначення на посади керівників органів і підрозділів. За цим порядком начальники головних управлінь, управлінь Міністерства внутрішніх справ (МВС) України в Автономній Республіці (АР) Крим, областях, містах Києві та Севастополі, їх заступники, а також начальники районних, районних у містах, міських, лінійних управлінь (відділів) головних управлінь, управлінь МВС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі призначалися на посаду і звільнялися з посади Міністром внутрішніх справ України без погодження з органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади та їх посадовими особами. Законодавчо було визначено й те, що заступники начальників районних, районних у містах, міських, лінійних управлінь (відділів) головних управлінь, управлінь МВС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі призначалися на посаду і звільнялися з посади начальниками відповідних головних управлінь, управлінь МВС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі [1]. Отже, представницькі органи і місцеві органи державної влади не мали можливості будь-яким чином впливати на кадрову політику в органах міліції. Не передбачалась й звітність міліції перед органами публічної влади і громадськістю, а тільки інформування на відкритих пленарних засіданнях відповідних рад, у присутності представників засобів масової інформації, про стан боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території [1]. На нашу думку, це значною мірою впливало на результативність здійснення правоохоронної діяльності ОВС та органів публічної влади, оскільки формалізувало й обмежувало їх взаємодію у розв'язанні нагальних завдань забезпечення правопорядку й законності в країні.

Очікування суспільства щодо реформаційних процесів, які були пов'язані з ухваленням нового ЗУ «Про Національну поліцію» (2015) [2], на наше переконання, не виправдали себе, оскільки суттєво не змінилася специфіка управління цього правоохоронного органу у загальній структурі державної влади. Так, Національна поліція України (надалі – в поліція) так і залишилась центральним органом виконавчої влади. Окрім того, діяльність поліції відтепер стала спрямовуватись та координуватись Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. [2] Отже, будь-яка координація і контроль діяльності підрозділів поліції на регіональному рівні, як органами державної влади так і органами місцевого самоврядування, законодавчо не передбачаються.

Слід вказати на те, що законодавець задекларував відкритість, прозорість й доступність у відносинах поліції і громадськості, прописавши при цьому норму, згідно якої поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України. Проте, на нашу думку, поліція повинна лише інформувати органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також громадськість про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, але й забезпечувати доступ до публічної інформації з цих питань у порядку та відповідно до вимог, визначених законом. Вкажемо й на те, що суттєво не змінився й порядок призначення керівного складу поліції. Зокрема, керівники територіальних органів поліції призначаються на посади та звільняються з посад керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України. Додамо, що заступників керівників територіальних органів поліції призначає на посади та звільняє з посад керівник територіального органу поліції [2].

Викладене дає підстави для висновку про те, що новий ЗУ «Про Національну поліцію» має певні законодавчі обмеження у частині встановлення взаємодії між поліцією і органами публічної влади й громадськістю. Вважаємо за доцільне, на перспективу внести зміни на законодавчому рівні, які були б спрямовані на визначення за органами публічної влади і громадськістю функцій контролю та координації за діяльністю Національної поліції України.

Список використаних джерел.

1. Про міліцію, Закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-XII, Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, №4, ст.20 [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12>
2. Про Національну поліцію. Закон України від 02 липн. 2015 р. № 580-VIII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Судовий контроль в управлінні – це заснована на законі діяльність судів по перевірці правомірності актів і дій органів управління, їх посадових осіб, відновленню порушених прав, а в необхідних випадках – застосуванню до цих суб'єктів правових санкцій [3].

Контроль суду є специфічним різновидом перевірки у сфері публічного управління, особливість якого полягає не в систематичному здійсненні, а в одноразовій дії при розгляді судових справ.

Такий своєрідний вид контролю є досить важливою формою управління в сучасному суспільстві.

Здійснення судового контролю у сфері державного управління неможливо розглядати відокремлено від основного призначення судів – реалізації повноважень щодо правового оцінювання конкретних фактів, зокрема щодо розв'язання спорів і застосування передбачених законодавством санкцій [1, с. 222].

На початку ХХІ ст. сформувалася тенденція розуміти під поняттям «судовий контроль» сукупність самостійних інститутів: конституційного судового контролю; судового контролю вищих судів за правильністю застосування норм закону правоохоронними органами та іншими судами; судового контролю в порядку цивільного судового провадження за законністю та обґрунтованістю рішень державних органів і посадових осіб; судового контролю за деякими процесуальними рішеннями та діями органів дізнання й досудового слідства [2, с. 49].

Контроль з боку Конституційного Суду є особливим видом судового контролю, який відокремлений від контролю з боку судів загальної юрисдикції та господарських судів. Така відокремленість зумовлена особливим статусом Конституційного Суду і предметом його контролю, який виходить за межі контролю в державному управлінні.

Судовий контроль з боку судів загальної компетенції доцільно розглядати через ступінь втручання суду в діяльність відповідного органу (безпосередня і опосередкована форма втручання).

При розгляді цивільних справ за позовами та передусім таких, де однією із сторін є орган державного управління, суд (суддя) оцінює їх з точки зору відповідності закону, приймає певне рішення по справі, яким може змінити чи скасувати управлінське рішення (акт управління), чим фактично втручається в управлінську сферу діяльності державного органу.

При розгляді кримінальних справ суд, навпаки, може застосувати тільки непряму (опосередковану) форму втручання. Це характерно для кримінальних справ про розкрадання майна.

Контроль з боку господарських судів має багато спільного з контролем з боку судів загальної юрисдикції. Відмінність між ними полягає в предметі спору і суб'єктах, які беруть участь у справі (юридичні особи). Різною для них є і нормативна база. Значні відмінності має і процедура розгляду справ [5].

Відтак, судовий контроль, забезпечуючи законність державного управління, спрямований передусім на:

- підтримання відповідності державно-управлінських рішень Конституції та іншим законодавчим актам України;
- забезпечення захисту прав і свобод суб'єктів управлінських правовідносин (насамперед, суб'єктів, які не мають владних повноважень, фізичних та юридичних осіб);
- ліквідацію випадків зловживання службовим становищем та перевищення владних повноважень;
- поновлення режиму законності у випадках його порушення незаконними діями чи бездіяльністю органів державного управління та їх посадових осіб.

Крім цього, суд контролює законність здійснення органом державного управління дій у межах повноважень, наданих йому законом. При цьому розглядається спосіб реалізації повноважень згідно із законом. Таку роль відіграє судовий контроль взагалі, а в період реформування державної управлінської системи виконання цієї функції має важливе значення для стабілізації процесу запровадження адміністративно-правових новацій [1, с. 225].

Варто також звернути увагу на сутність контролю Суду ЄС у сфері європейського управління, яка розкривається, передусім, у формуванні передумов для виконання курсу розвитку Європейського Союзу, для забезпечення реалізації завдань засновницьких договорів [4], для того, щоб органи влади діяли відповідно до своїх повноважень, а також, щоб виконувались європейські принципи управління.

Ефективний судовий контроль є підґрунтям для розвитку високорозвинутої, демократичної держави. Адже ці поняття розкриваються, в першу чергу, через місце особи в державі, форму взаємовідносин між органами влади та особою, захищеність прав і свобод людини тощо [6].

Крім того, доцільно зробити акцент на тому, що контроль в судовій системі демократичної держави має позанаціональні межі. Будь – яка особа правомочна після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до певних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Отже, реформаційні реалії сьогодення вимагають ще більшої ефективності судового контролю у сфері публічного управління для забезпечення стабільності в суспільстві, чіткої реалізації прав і свобод громадян, позаяк така специфічна контролююча діяльність в публічному управлінні та адмініструванні сприяє переорієнтації політики державних органів на служіння народу.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В.Б. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К., 2003. – 384 с.
2. Арато Є. Відродження, занепад і реконструкція громадянського суспільства / Едуард В.Б., Київ, 2003 Арато, Джозеф Коен // Політична думка. – 1996. – № 1. – С. 68–79.

3. Битяк Ю.П. Адміністративне право України: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2005.
4. Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: Моногр. – К.: Вид-во „К.І.С.», 2006. – 413 с.
5. Загуменник В. В. Державне управління та виконавча влада в Україні : навч. посіб. / В. І. Загуменник, В. В. Проценко; ред. : О. Д. Крупчан. – Бендери, Київ : Поліграфіст, 2015. – 295 с.
6. Кротінов В.О. Сутність та особливості контролю Суду ЄС в системі європейського управління [Електронний ресурс] / В.О. Кротінов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – 11. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=503> – Назва з екрану.

ГОЛОТА АНДРІЙ ІГОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ НА БІЗНЕС КЛІМАТ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТА ЇЇ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ

Статтю 4 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі – Закон) визначено принципи державної регуляторної політики, зокрема принцип ефективності (як забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави) та адекватності (як відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив) [2].

З метою проведення аналізу впливу державної регуляторної політики на бізнес клімат на прикладі Одеської міської ради та її виконавчих органів проаналізуємо ситуацію на прикладі розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та розміщення вивіски. Вивчення реєстру чинних регуляторних актів Одеської міської ради (далі – ОМР) та виконавчого комітету Одеської міської ради (далі – ВК ОМР) доводить, що з метою здійснення підприємницької діяльності з тимчасових споруд необхідно застосувати наступні регуляторні акти: Правила розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та елементів вуличної торгівлі у місті Одесі; Порядок розміщення вивісок на території міста Одеси [8].

Згідно частини четвертої статті 28 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності здійснюється в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування [5]. Порядок розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності було затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 21.10.2011 № 244 (далі – Порядок ТС). Цей Порядок визначає механізм розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності (пункт 1.1) [3]. Тому правові підстави для прийняття додатково Правил розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та елементів вуличної торгівлі у місті Одесі, затверджених рішенням Одеської міської ради від 09.10.2013 № 3961-VI [7] (далі – Правила ТС) були відсутні. Крім того, Правила ТС у порівнянні з Порядком ТС передбачають додаткові витрати ресурсів суб'єктів господарювання (подача додаткових документів, збільшення кількості адміністративних відносин). Враховуючи зазначене, Правила ТС не відповідають принципам державної регуляторної політики.

У відповідності до пункту 3.1. Порядку розміщення вивісок на території міста Одеси, затвердженого рішенням виконавчого комітету Одеської міської ради від 14.02.2008 № 178, (далі – Порядок щодо вивісок) вивіска розміщується фізичними або юридичними особами відповідно до технічного паспорта погодженого з відповідними органами [4]. Згідно з частиною шостою статті 9 Закону України «Про рекламу» вивіска чи табличка з інформацією про зареєстроване найменування особи, знаки для товарів і послуг, що належать цій особі, вид її діяльності (якщо це не впливає із зареєстрованого найменування особи), час роботи, що розміщена на внутрішній поверхні власного чи наданого у користування особі приміщення, на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху або на поверсі, де знаходиться власне чи надане у користування особі приміщення, біля входу в таке приміщення, не вважається рекламою [6].

Приписами статті 4 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» регламентовано, що виключно законами, які регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру, встановлюються необхідність одержання документів дозвільного характеру та їх види [1]. Крім того, пунктом 48 Типових правил розміщення зовнішньої реклами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2003 № 2067, встановлено заборону вимагати від суб'єктів господарювання будь-які документи для розміщення вивісок чи табличок, не передбачені законодавством [9]. Враховуючи вищезазначене, правові підстави для затвердження Порядку щодо вивісок відсутні, вимога погодження вивісок не відповідає принципам державної регуляторної політики.

Висновок. Проведений аналіз чинних нормативно-правових актів дає підстави стверджувати, що питання розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та розміщення вивіски на території міста Одеси не відповідає формам та рівням державного регулювання господарських відносин й не забезпечує досягнення максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави, що, в свою чергу, порушує принципи адекватності та ефективності.

Список використаних джерел.

1. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06 вересня 2005 р. № 2806-IV // Відомості Верховної Ради України – 2005 р. – № 48, Ст. 483. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15/print>.
2. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2004. – № 9, Ст. 79. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/conv/print#n49>.
3. Про затвердження Порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності: наказ Мінрегіонбуд України від 21.10.2011 № 244 // Офіційний вісник України - 2011 р. – № 94, Ст. 3443. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1330-11/conv/print>.
4. Про порядок розміщення вивісок на території міста Одеси: рішення виконавчого комітету Одеської міської ради від 14 лютого 2008 р. № 178 // Одесский вестник – 2008 р. - № 48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/acts/committee/12704>.
5. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI // Відомості Верховної Ради України – 2011 р. – № 34, Ст. 343. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17/conv/print>.
6. Про рекламу: Закон України від 03 липня 1996 р. № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України - 1996 р. – № 39, Ст. 181. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80/conv/print>.
7. Про затвердження Правил розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та елементів вуличної торгівлі у місті Одесі: рішення Одеської міської ради від 09 жовтня 2013 року №3961-VI // Думська площа – 2013 р. - № 41-42. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ua/acts/council/55141>.
8. Реєстр актуальних регуляторних актів Одеської міської ради (ОМР), виконавчого комітету Одеської міської ради (ВК ОМР). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://omr.gov.ua/popup110338.htm>
9. Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами: постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2003 р. № 2067 // Офіційний вісник України, 2003 р. – № 52, Ст. 2817. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-2003-%D0%BF/print>.

ГРИШИН ОЛЕКСІЙ В'ЯЧЕСЛАВОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сьогодні, на фоні загострення політичної кризи, процесів демократизації та децентралізації, питання про взаємодію Президента України з органами місцевого самоврядування є надзвичайно актуальним. Діюча система владних взаємозв'язків не здатна охопити всі процеси, які пов'язані з управлінням на місцях. Всі ці чинники вимагають перегляду моделі публічного управління сучасною країною з урахуванням нових можливостей влади та самоврядних процесів, а також співвідношення та взаємодії публічної адміністрації з органами місцевого самоврядування.

Відповідно до Конституції України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади є народ [4]. Згідно із Конституцією України, Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Президент України є представником більшості народу України в системі публічної влади. Влада Президента України є похідною від влади народу України і це забезпечує формальну незалежність Президента України від інших вищих органів державної влади. Матеріальною основою державного суверенітету України є її територія, тому державний суверенітет України пов'язаний з принципом територіальної цілісності України, територія України є єдиною і неподільною, державна влада її органів поширюється на всю територію країни і здійснюється за принципом поєднання централізації і децентралізації, в межах повноважень, визначених Конституцією і законодавством України.

Нормами Конституції та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. Тут варто зазначити, що після набуття нашою країною незалежності Верховна Рада прийняла нову редакцію Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», а 05.03.1992 – Закон України «Про представника Президента України» [2; 3]. Відповідно до цих законів голова держави, який уособлював виконавчу владу, отримав виконавчу вертикаль, яку на місцях (в областях та районах) очолили представники Президента України, які стали найвищими посадовими особами державної виконавчої влади на відповідних територіях та очолили новостворені органи виконавчої влади – місцеві державні адміністрації в областях, містах Києві та Севастополі, районах. Після прийняття 21.05.1997 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» інститут представництва Президента був ліквідований.

У теперішній час Конституція України та окремі нормативно-правові акти передбачають наявність представника Президента у взаємовідносинах з іншими органами державної влади. Основним завданням Представника Президента України є забезпечення взаємодії між Президентом України та відповідним органом державної влади.

На рівні органів місцевого самоврядування взаємозв'язок Президента України здійснювався через Національну раду з питань взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, але відповідно до Указу Президента України від 02.04.2010 вона була ліквідована [8].

За ініціативою Президента України Петра Порошенка, нині в нашій країні триває процес децентралізації влади, до основних завдань якого належить і завдання щодо наближення влади голови держави до простої людини. Необхідно скоротити відстань і час для вирішення проблем територіальних громад [5]. Сьогодні на розгляді у Верховній Раді України перебуває законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», яким, серед іншого, передбачається введення в Україні посади префекта та передбачаються його повноваження на відповідній території [7].

До речі, законопроект «Про префектів» [6] розроблявся, але дотепер до Верховної Ради України його внесено не було. Отже, необхідною умовою здійснення дієвих конституційних перетворень в Україні є прийняття законів «Про Президента України» та «Про префектів». Зокрема, в цих законах доцільно визначити процедури здійснення Президентом України його конституційних функцій як гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Передбачити, що інтереси держави на рівнях адміністративно-територіального устрою забезпечуватимуть представники Президента України – префекти, наділені серед іншого повноваженнями щодо нагляду за законністю діяльності органів місцевого самоврядування. На реалізацію зазначених змін необхідно чітко розподілити обов'язки між всіма посадовими особами на рівні районів та областей, а також процедури здійснення ними наглядових та координаційних функцій тощо.

Висновок. Досвід останніх десятиліть доводить, що для ефективного публічного управління важливо не тільки і, можливо, не стільки поділ влади і система взаємних стримувань і противаг, скільки встановлення необхідних взаємозв'язків, взаємодії, взаємоузгодженості між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Відсутність дієвого механізму співпраці Президента України з органами місцевого самоврядування гальмує та перешкоджає в реалізації прав громадян передбачених Конституцією. Саме прийняття Законів України «Про Президента України» та «Про префекта» надасть можливість переглянути співвідношення влади та місцевого самоврядування в процесі здійснення публічного управління країною та розробити нову модель взаємин між ними, яка б відповідала і традиціям нашого суспільства, і вимогам часу та була направлена на зміцнення держави.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року №280/97-ВР. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» – Електронний ресурс. – Режим доступу: від 7 грудня 1990 року № 533-XII. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12>
3. Закон України «Про представника Президента України» від 5 березня 1992 року № 2167-XII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2167-12>
4. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Президент про децентралізацію. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pro-decentralizaciyu-nashe-zavdannya-nabliziti-vla-44350>
6. Проект закону «Про префектів». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf>.
7. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади). – Електронний ресурс. – Режим доступу http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
8. Указ Президента України від 2 квітня 2010 року № 486/2010 «Про ліквідацію Національної ради з питань взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4862010-10402>.

КОВАЛЬЧУК ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ: ТЕОРІЯ І ПРАТИКА

На сьогоднішній день Україна знаходиться на складному етапі реформування та адаптації законодавства до норм Європейського союзу відповідно до Угоди про асоціацію України між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Так, Кабінетом міністрів України було схвалено розпорядження від 08.11.2018 №820-р «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року». Впровадження цієї стратегії несе за собою прийняття низки нормативно-правових актів, якими в майбутньому буде керуватися Україна.

Значні обсяги накопичених в Україні відходів та відсутність ефективних заходів, спрямованих на запобігання їх утворенню, утилізації, знешкодження та видалення, поглиблюють екологічну кризу і стають гальмівним фактором розвитку національної економіки.

Така ситуація обумовлює необхідність створення та забезпечення належного функціонування загальнодержавної системи запобігання утворенню відходів, збирання, перероблення та утилізації, знешкодження і екологічно безпечного видалення. Це повинно бути невідкладним завданням навіть в умовах відносної обмеженості економічних можливостей як держави, так і основних утворювачів відходів [3].

На даний час основним законом, яким керується Україна у сфері поводження з відходами, є Закон України «Про відходи». Цікаво зазначити, що ще у 2012 році до ст. 32 Закону України «Про відходи» було додано пункт, в якому зазначається, що в Україні з метою обмеження та запобігання негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини забороняється з 1 січня 2018 року захоронення неперероблених (необроблених) побутових відходів. Отже, йдеться про те, що ще з 1 січня 2018 в Україні тверді побутові відходи повинні спочатку сортуватись і потім повторно використовуватись. Такі зміни в законодавстві вказують нам на те, що Україна рухається в напрямку впровадження директив Європейського союзу, в яких точно зазначено які дії повинні здійснюватися з відходами, чітко класифікуються тверді побутові відходи, тобто директив, які мають основну мету - зменшення відходів і раціональне використання природних ресурсів [1].

Однак, як сумно це не було, а з 2012 в Україні на державному рівні не відбувалося жодних кардинальних змін в сфері поводження з відходами. Можна зазначити, що так і немає інфраструктури для системного управління відходами. Вже майже кінець 2018 року, а ми так і спостерігаємо захоронення на полігонах твердих побутових відходів і збільшення стихійних сміттєзвалищ.

Однак, на запровадження роздільного збору сміття наголошує «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року». За словами Міністра Екології і природних ресурсів, котрий презентував громадськості цей документ, разом із запровадженням роздільного збирання сміття буде визначено й оптимальні райони для розташування регіональних сміттєперевантажувальних станцій, заводів, полігонів тощо. Завдяки цим та іншим заходам з налагодження системного сортування твердих побутових відходів, починаючи вже з первинної стадії збирання сміття, вдасться зменшити обсяги захоронення твердих побутових відходів з нинішніх 95 відсотків до 30, вважають розробники стратегії [2].

Однією з головних проблем розбудови функціональної системи поводження з відходами є соціально-економічний стан України. З однієї сторони, необхідні великі кошти на упорядкування і організацію системи поводження з відходами, з іншої, при правильному поводженні з відходами ми можемо вилучати додаткові кошти та зберігати ресурси. Питання поводження з відходами, на мою думку, в першу чергу повинно вирішуватися на місцевому рівні. Ми можемо дуже багато говорити про нові законодавчі акти, системи утилізації відходів, але все залежить від соціальної свідомості кожного громадянина. Необхідно створити хоча б мінімальні умови для зменшення утворення і сортування відходів населенням. На мою думку, це може бути як економічне стимулювання населення, так і закріплене на законодавчому рівні примусові заходи. Але дуже важко говорити про будь-який роздільний збір побутових відходів, коли незалежно від виду, всі відходи збираються в один контейнер. Насправді людина майже не має іншого вибору, крім того як скинути скло, папір, органічні відходи в один пакет. Хоча на сьогоднішній день можна спостерігати багато невеликих пунктів для збору паперу та скла, але вони не організовані на державному рівні. Для України є доцільним досвід впровадження роздільного збирання сміття Європейськими країнами. Наприклад, у Польщі сортують побутові відходи на п'ять компонентів: папір, скло звичайне і кольорове, метал та пластик, й решту відходів, які не підлягають переробці. Причому обов'язково ведеться суворий контроль за дотриманням правил роздільного збирання сміття. Із зазначеного, ми бачимо, що Україна потребує впровадження нових механізмів управління у системі поводження з відходами.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про відходи» від 05.03.1988 р. № 187/98-ВР, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.
2. Міністерство екології та природних ресурсів [Електронний ресурс], - Режим доступу: <https://menr.gov.ua/>.
3. Розпорядження Кабінету міністрів України «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року.» від 08.11.2018 року №820-р, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80>.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

КОЛІЗІЇ ТА ПРОГАЛИНИ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ПРО ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Частина перша статті 16 та частина друга статті 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 визначають, що центральні органи виконавчої влади (ЦОВВ) утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції. У разі якщо більшість функцій ЦОВВ складають функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам, ЦОВВ утворюється як служба. У разі якщо більшість функцій ЦОВВ влади складають функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління, ЦОВВ утворюється як агентство. У разі якщо більшість функцій ЦОВВ складають контрольно-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства, ЦОВВ утворюється як інспекція. Але, частина перша та частина четверта статті 24 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» регламентують, що Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України є ЦОВВ зі спеціальним статусом. Інші ЦОВВ зі спеціальним статусом можуть бути утворені КМУ. Положення цього Закону поширюються на Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, інші утворені КМУ ЦОВВ зі спеціальним статусом, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності [6].

Отже, Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» встановлює чіткий, вичерпаний перелік організаційно-правових форм ЦОБВ, і на ці органи розповсюджуються всі вимоги зазначеного закону. Лише Конституцією та окремими законами України можуть визначатися особливості організації та діяльності виключно ЦОБВ зі спеціальним статусом.

Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 було створено Національне агентство з питань запобігання корупції – ЦОБВ зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику [3]. Так, це ЦОБВ зі спеціальним статусом, тому спеціальним законом для нього можуть встановлюватися особливості організації та порядку діяльності, однак його організаційно-правова форма «агентство» не відповідає частині другій статті 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». І цей приклад не є поодиноким.

Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 статусом ЦОБВ, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, наділена Національна поліція України [5]. А Законом України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 було визначено правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань, як ЦОБВ, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [1]. Однак, ані Національна поліція України, ані Державне бюро розслідувань не є ЦОБВ зі спеціальним статусом, тобто положення статті 24 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» на них не розповсюджуються, проте їх правовий статус встановлено спеціальними законами. Крім того, стаття 16 та стаття 17 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [6] взагалі не передбачає таких організаційно-правових форм ЦОБВ, як поліція та бюро.

До речі, у статті 26 Закону України «Про Національну поліцію», що має назву «Формування інформаційних ресурсів поліцією» зазначено, що поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України. Далі надається перелік цих даних, серед яких: «зарєєстрованих кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах» [5]. Адміністративні корупційні правопорушення? Але, законодавство України не містить такого поняття ще з 2014 року. У Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 регламентується, що адміністративна відповідальність встановлюється тільки за правопорушення, пов'язане з корупцією. За корупційні правопорушення передбачено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність [3]. Така існуюча у законодавстві колізія викликає здивування, бо, по-перше, Закон України «Про Національну поліцію» було прийнято 02.07.2015 [5], тобто пізніше ніж базовий антикорупційний закон, і, по-друге, дотепер відповідні зміни до Закону України «Про Національну поліцію» не внесені.

Згідно статті 12 розділу III «Управління державною службою» Закону України «Про державну службу», який було прийнято 12.11.2015 у новій редакції, система управління державною службою включає ЦОБВ, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Пункт третьої частини третьої статті 13 цього закону наділяє ЦОБВ, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби правом видавати у випадках, встановлених законом, нормативно-правові акти з питань державної служби [2]. Постановою КМУ від 01.10.2014 було затверджено Положення про Національне агентство України з питань державної служби (НАДС), що є ЦОБВ, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, здійснює функціональне управління державною службою в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті). У цьому положенні передбачається і право НАДС видавати нормативно-правові акти [4]. Проте, слід зауважити, що стаття 23 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначає, що ЦОБВ у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів КМУ та наказів міністерств видає накази організаційно-розпорядчого характеру [6]. Враховуючи, що по-перше, НАДС не є ЦОБВ зі спеціальним статусом, а по-друге, накази організаційно-розпорядчого характеру не є нормативно-правовими актами, можна констатувати наявність ще однієї колізії у чинному законодавстві.

Висновок. Законодавство України, що встановлює правові основи організації та діяльності окремих ЦОБВ, містить суттєві колізії та прогалини. Недосконалість чинного законодавства породжує проблеми його тлумачення, викликає труднощі у правозастосовній діяльності, дає підстави для звернення до адміністративних судів, тому низка чинних законодавчих актів, зокрема, базовий Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» та спеціальні закони, що визначають статус деяких ЦОБВ, потребують внесення змін і доповнень з метою усунення протиріч і неузгодженостей між ними.

Список використаних джерел.

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
2. Про державну службу: Закон України від 12.11.2015 № 889-VIII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page?text=%EC%E5%F2%EE%E4%EE%EB%EE%E3>
4. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-p>
5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 №580-VIII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/580-19>
6. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

**НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ОСІБ,
ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ**

Запорукою формування нового та дієвого механізму виконання судових рішень та рішень інших органів є прозора та ефективна організація діяльності органів та осіб, які здійснюватимуть їх примусове виконання. Відповідно до аналізу нинішнього стану правосуддя в Україні, який міститься у «Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки», затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 № 276, у системі виконання судових рішень існують істотні проблеми, зокрема: велика завантаженість на державних виконавців, гранично низька частка фактичного виконання судових рішень; відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців, системні недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними органами [1].

Саме з причини низької ефективності діяльності державної виконавчої служби, проблемам її функціонування держава приділяє постійну увагу, оскільки порушується конституційний принцип щодо обов'язковості виконання судових рішень на всій території України [2], а це, в свою чергу, підриває довіру до органів державної влади.

Проте, слід зазначити, що проблеми які виникають у діяльності державного виконавця нерідко породжують існуючі у законодавстві прогалини та неузгодженості. Так, наприклад, згідно вимог п. 2 Розділу II «Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження» відповідальна особа зобов'язана внести до автоматизованої системи виконавчих проваджень обов'язкові відомості, а передусім, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), число, місяць, рік народження - для фізичної особи - боржника [3]. Статтю 4 Закону України «Про виконавче провадження» визначені вимоги до виконавчого документа, однією з яких є реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта боржника [4]. У разі відсутності вищевказаних реквізитів виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби без прийняття до виконання протягом трьох робочих днів з дня його пред'явлення. Такі повідомлення про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання часто оскаржуються стягувачами у суді. Правова позиція суду з цього приводу висловлена Верховним Судом України в постанові від 25.06.2014 у справі N 6-62цс14, а саме: відсутність у виконавчому листі дати народження боржника, ідентифікаційного номера або серії та номера паспорта боржника не є підставою для відмови державним виконавцем у відкритті виконавчого провадження [5]. Звертають на себе увагу такі суперечності: постанова Верховного Суду України була прийнята у 2014 р., а Закон України «Про виконавче провадження» 02.06.2016, тобто у новому законі правова позиція Верховного Суду не була врахована. Крім того, у «Положенні про автоматизовану систему виконавчого провадження» зазначено, що реєстраційний номер облікової картки платника податків - боржника - фізичної особи вноситься відповідальною особою до автоматизованої системи за наявності, а стаття 4 Закону України «Про виконавче провадження» визначає, що реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта являється обов'язковим реквізитом [3; 4], без якого відкриття виконавчого провадження являється неможливим.

Переважає більшість скарг на дії або бездіяльність державних виконавців розглядаються не судами, а в адміністративному порядку органами виконавчої влади. При цьому боржники подають скарги на дії чи бездіяльність державних виконавців з метою уникнення виконувати рішення суду чи рішення іншого органу, а також не виконувати законних вимог державних виконавців. Особливо активно боржники спрямовують скарги саме до того органу, який безпосередньо здійснює примусове виконання. Все це – перешкодою у здійсненні примусових заходів. Переважно мета боржників – ухилитися від виконання рішень.

Ускладнює процедуру примусового виконання судового рішення і наявність мораторіїв щодо звернення стягнення на майно боржника. В Україні діє низка правових норм, які прямо забороняють звертати стягнення на певні види майна, наприклад: установлено мораторій щодо звернення стягнення на майно державних підприємств і підприємств паливно-енергетичного комплексу, мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті і т.д. Звернення стягнення на цінні папери боржника обумовлено їх особливим правовим режимом, який встановлюється низькою загальних та спеціальних актів законодавства. Тут слід постійно зважати на відповідні матеріально-правові норми, що визначають, особливості їх випуску, обігу та порядку продажу [6].

Не до кінця врегульованим залишається питання організації розшуку органами внутрішніх справ майна боржника та стан виконання рішень судів про конфіскацію майна, вилученого митними органами. Є проблеми зі зберіганням конфіскованою майна після його опису державним виконавцем, із розбіжністю між оціненою вартістю майна, яке вилучається митними органами за порушення митного законодавства, та оцінкою, проведеною під час здійснення виконавчого провадження, а також із подальшим розпорядженням нереалізованим конфіскованим майном. При розгляді повідомлень державних виконавців про вчинення кримінального правопорушення органи досудового розслідування нерідко безпідставно відмовляють у відкритті кримінального провадження, а також порушують строки розгляду даних повідомлень. Вищезазначене негативно впливає на своєчасне, реальне виконання державними виконавцями рішень судів, викликає відчуття безкарності у виконавчому провадженні.

Висновок: Проблеми у роботі державної виконавчої служби в Україні існує чимало, але не всі вони пов'язані безпосередньо з діяльністю державних виконавців. Самі сторони виконавчого провадження та органи, які повинні взаємодіяти з державною виконавчою службою, створюють такі ситуації, за умов яких швидке та ефективно виконання судового рішення стає неможливим. Позивачі не завжди правильно формулюють свої позовні вимоги, а суди в свою чергу виносять такі рішення, які без роз'яснення неможливо виконати. І першопричиною цього є недоліки правового регулювання діяльності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 № 276. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.
2. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
3. Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження: Наказ Міністерства юстиції України 05.08.2016 № 2432/5. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16>.
4. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404–VIII// Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – ст. 542. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
5. Постанова Верховного суду України від 25 червня 2014 року N 6- 62цс 14. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VS140258>.
6. Стаднік Г. В. Правове регулювання виконавчого провадження в Україні на сучасному етапі / Г. В. Стаднік, І. В. Міронюк // Актуальні проблеми теорії і практики нотаріального, цивільного, виконавчого процесу : їх співвідношення та взаємодія / за заг. ред. проф. С. Я. Фурси. – К. : ЦУЛ, 2013. – 300 с.

ЛАТИШЕВА ВІКТОРІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*старший викладач кафедри «Правознавство»
Одеського національного політехнічного університету, к. держ.упр.*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА СТРАЙК

Затяжна економічна криза, девальвація гривні, підвищення рівня безробіття, недосконале правове регулювання трудових відносин, непоодинокі випадки зловживань з боку роботодавців - все це призводить до підвищення протестних рухів у сфері соціально-трудова відносин в Україні.

В цілому право працівників на страйк закріплено ст. 44 Конституції України [1], а також Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» [2], який визначає правові та організаційні засади функціонування системи заходів із вирішення колективних трудових спорів, спрямованої на здійснення взаємодії сторін соціально-трудова відносин у процесі врегулювання колективних трудових конфліктів між ними.

При чому останній нормативно-правовий акт - це спадщина ще СРСР, є морально застарілим, бюрократизованим та неефективним.

Так, наприклад, відповідно до ст. 19 Закону про трудові спори, працівники мають попередити органи влади за три дні, якщо страйк супроводжується мітингами і демонстраціями за межами території підприємства [2], тим самим створюючи різноманітні бюрократичні перепони при його проведенні.

Практичні аспекти реалізації права на страйк регламентуються Положенням про порядок проведення страйку як крайнього засобу вирішення колективного трудового спору (конфлікту) та примирних процедур під час страйку від 2008 р, затвердженим НСПП [4].

Відповідне положення також містить у собі дискримінаційні норми по відношенню до працівників. Зокрема, в п. 5.2. визначено права власника або уповноваженого ним органу під час страйку:

- у терміни, визначені Законом (137/98-ВР), отримати від органу (особи), що очолює страйк, письмове повідомлення про прийняття найманими працівниками рішення про оголошення страйку;
- при наявності визначених чинним законодавством підстав заборонити перебування страйкуючих на території підприємства, установи, організації або проведення акцій протесту під час страйку;
- звернутися відповідно до статті 23 Закону (137/98-ВР) до суду із заявою про визнання страйку незаконним;
- отримувати роз'яснення та консультації від НСПП;
- вимагати від органу (особи), що очолює страйк, та від страйкуючих додержання законності та громадського порядку;
- у разі місцеперебування страйкуючих на території підприємства, установи, організації вимагати від органу (особи), що очолює страйк, а також від страйкуючих дотримання Правил внутрішнього трудового розпорядку, дотримання права на нормальні умови праці тих, хто не бере участі у страйку, недопущення дій, які б перешкоджали життєдіяльності підприємства, збереженню майна.

Виконання цієї вимоги створює передумови для психологічного тиску на протестуючих, затягування часу роботодавцем при зверненні до суду із заявою про визнання страйку незаконним, позбавлення права працівників на страйк за формальними ознаками, незаконного звільнення організаторів страйку тощо.

Саме на етапах подолання бюрократичних перепон з боку органів державної влади та роботодавців, за відсутності потужної підтримки з боку профспілкових комітетів та слабкості й корумпованості судової системи, більшість спроб працівників захистити власні трудові інтереси залишаються лише спробами.

Чергову спробу покращити ситуацію, що склалася при врегулюванні трудових спорів за допомогою соціального діалогу було зроблено в 2010 році шляхом прийняття Закону України «Про соціальний діалог в Україні» [3], метою якого є запровадження принципів трипатизму та соціального договору при вирішенні трудових спорів.

Також, Законом України «Про соціальний діалог в Україні» визначено критерії репрезентативності профспілкових комітетів, легалізацію об'єднання, галузеву і територіальну розгалуженість, кількість членів/найманих працівників, які представляють об'єднання.

Тим самим, додатково ускладнивши та ослабивши й до того неефективні та громіздкі організаційні утворення, позбавляючи можливості вирішувати трудові спори саме за допомогою соціального діалогу та спонукаючи працівників до страйків, в т. ч. стихійних.

Отже, на даний час положення ст. 44 Конституції України та Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» є декларативними та не відповідають сучасним соціально-економічним умовам, а, отже, потребують значного оновлення та доопрацювання в бік спрощення процедур при реалізації працюючими права на страйк.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996 р. Із змінами внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222І – VI. Станом на 1 січня 2006 р. – К., – 2006. – 124 с.
2. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України №137/98-ВР від 3 березня 1998 року. – Редакція від 07.11.2012, підстава 5458-VI // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>
3. Про соціальний діалог в Україні: Закон України № 2862-VI від 23 грудня 2010 року // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>
4. Положення про порядок проведення страйку як крайнього засобу вирішення колективного трудового спору (конфлікту) та примирних процедур під час страйку: наказ Національної служби посередництва та примирення від 18 листопада 2008 року N 131 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS9493.html

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при ПрезидентівіУкраїн, к.ю.н., доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРОБЛЕМАТИКУ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРАВОВИЙ ПРОСТІР

За динамічних умов євроатлантичної та європейської інтеграції, зокрема виконання положень Угоди про асоціацію України та ЄС, Україна постала перед необхідністю будівництва нової архітектоники публічного управління в державі.

Незважаючи на той факт, що сучасна міграційна криза зазіхає на порядок міжнаціонального співробітництва, на процес дезорганізації в системі ЄС та відстрочення перспективи членства у ЄС до 2025 року, Україні з метою подальшого формування правової демократичної державності необхідно модернізувати національне право. Це зробити можливо лише на засадах правової інтеграції та рецепції досвіду розвинених країн світу, зокрема країн, що були асоційовані з ЄС.

Рецепція законодавства Європейського Союзу, як процес транспонування правової системи, її частини та/або правової культури Європейського Союзу до правової системи України, є основною умовою стабільного розвитку правової системи національної держави відповідно до вимог ЄС.

25 травня 2018 року вступив в дію Загальний Регламент Захисту Даних, більш відомий як GDPR (General Data Protection Regulation), який модернізував принципи, закріплені в Директиві про захист даних 95/94/ЄС, та має на меті гармонізацію законодавства у сфері приватності інформації резидентів країн-членів ЄС.

Регламент стосується будь-якої роботи з персональними даними, зокрема їх збору, зберігання та передачі. Регламентом також описано та розширено перелік прав суб'єктів персональних даних:

- право на інформацію про обробку;
- право на доступ до даних;
- право на виправлення даних;
- право на видалення даних («право бути забутим»);
- право на обмеження обробки;
- право переносу даних;
- право на заперечення;
- права щодо автоматизованого прийняття рішень, включаючи складання профілю;
- право знати про витоки даних. [1]

Регламентом вводиться принцип повного та абсолютного інформування особи про всі дії з її персональними даними, та запровадження згоди *на їх опрацювання*. Даний Регламент розповсюджується на резидентів та компанії України, які опрацюють дані резидентів Європейського Союзу.

В Україні право на інформаційну персональну приватність гарантується ст. 32 Конституції України - «...не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди...». [2] Для громадян України важливо не тільки знати про витоки даних, але й мати право знати кому були передані персональні дані і з яких підстав. Відповідна інформація має надаватися вчасно, а також суб'єкт персональних даних має мати впевненість щодо використання їх з метою забезпечення законності. Оскільки в Законі України «Про захист персональних даних» відсутнє визначення терміну «захист персональних даних», вважаємо концептуально важливим законодавче закріплення та визначення терміну «захист даних».

Також в Законі України «Про захист персональних даних» термін «згода суб'єкта персональних даних» використовується в наступному значенні: «добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її

поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди». [3] В зазначеному контексті суспільно-важливим вбачається розширення терміну «персональні дані», та внесення до нього перелік даних про IP-адресу та налаштувань користувача, збереження інформації про сайти, яким надав переваги користувач, інформацію про аналіз ДНК, тощо. Також вважається доречним замінити слово «обробку» на «опрацювання».

Список використаних джерел.

1. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/94/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (Офіційний український переклад)// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf>
2. Конституція України від 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями (із змінами і доп.)// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 №2297-VII/Електронний ресурс – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

МАРУЦАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Призначення податкової системи, яка є відображенням і органічною складовою економічної моделі розвитку країни, полягає не лише у збиранні податків та забезпеченні доходної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а й у сприянні досягненню стратегічної мети розвитку національної економіки. Основна проблема української податкової системи полягає в надмірному навантаженні як на бізнес, так і на громадян.

Складність оподаткування підприємництва в Україні організаційного характеру криється в необхідності витрачання значного часу на здійснення обліку, нарахування та сплату податків, проходження перевірок, здачу звітів, відвідання податкових органів. Попри значні витрати часу вітчизняні підприємці стикаються зі складністю, іноді неоднозначністю трактування податкового законодавства.

Відповідно до нового звіту групи Світового банку – рейтингу Doing Business-2017, в нормативно-правовій базі, що регулює розвиток бізнес середовища в Україні, все ще залишається багато проблем. В результаті, відповідно до нового рейтингу, Україна займає 80 місце серед 190 країн світу, що на три позиції вище в порівнянні з рейтингом Doing Business-2016.

Сучасна податкова система України зберігає низку суттєвих недоліків, які є системними. Дорожню карту змін механізмів оподаткування необхідно будувати виходячи із ранжування найголовніших проблем оподаткування, серед яких: нестабільність податкового законодавства, високе податкове навантаження, складне та непрозоре податкове адміністрування, що служить дестимулятором розвитку підприємництва в Україні, тіньова економіка, високі ставки прямих податків, висока частка контрабандної продукції на ринку, нерівномірне податкове навантаження на бізнес, невідшкодування ПДВ, відсутність довгострокової передбаченої акційної політики.

Найбільш складною є система адміністрування податків, яка характеризується: низькою якістю консультаційно-роз'яснювальної роботи; проблемою в поверненні платникам надміру сплачених коштів; відсутністю достатньої кількості електронних сервісів для платників податків, технічно недосконалим програмним забезпеченням; складністю адміністрування податків та їх декларуванням; низькою якістю доказової бази та актів перевірок, негативною статистикою розгляду адміністративних скарг на користь платників податків; збільшенням обсягу податкового боргу та його списання боржникам як безнадійного.

Не доводиться й вести мову про повну гармонізацію інтересів податкових органів та платників податків з приводу законного з'ясування суперечливих питань у законодавстві та можливості оптимізації оподаткування останніми через значну кількість проблемних аспектів у даному питанні, серед яких: запровадження строго індивідуального характеру податкової консультації, внаслідок чого «чужими» консультаціями з однакової тематики платниками податків користуватися заборонено; неможливість отримання платником консультації наперед з гіпотетичного питання для майбутнього напряму діяльності; велика вірогідність отримання відмови у наданні консультації у зв'язку з тим, що, на думку контролюючого органу, питання, порушене в отриманому запиті, не стосується сфери діяльності платника податків, який до них звернувся, або не стосується оподаткування отримуваних ним доходів.

На жаль, податкових консультацій інформативного характеру стосовно постійних змін та доповнень до податкового законодавства, особливо в умовах надання інформації щодо типових випадків та повної відсутності аналітичних даних відносно нестандартних, для платників податків замало.

Таким чином, ситуація з податковим консультуванням платників податків залишається складною, оскільки податкова служба не здатна допомогти належним чином через перелічені недоліки.

Для цілей усунення потенційних складнощів в трактуванні податкового законодавства в багатьох країнах запроваджено механізм отримання податкових роз'яснень (tax ruling). Фактично, мова йде про офіційне підтвердження з податкового органу, яке дозволяє власникам бізнесу визначити заздалегідь їх права і обов'язки, рівень податкового навантаження в конкретній ситуації при проведенні певної угоди. Tax Ruling може містити в собі попередню оцінку податкових ризиків компанії, а також оцінку вартості активу, період амортизації коштів підприємства або рівень мінімальної заробітної плати співробітників.

Ще однією з основних проблем оподаткування є так званий «побічний ефект» від запровадження адміністрування ПДВ, адже із запровадженням системи електронного адміністрування ПДВ виникли проблеми як технічного так і методологічного характеру (із визначенням реєстраційної суми, врахуванням уточнюючих розрахунків, реєстрацією податкових накладних).

Занадто високі ставки податків на прибуток підривають підприємницьку ініціативу, спричиняють посилення податкового навантаження на бізнес, стримують економічний розвиток. Діюча в Україні податкова система створює перешкоди для ведення бізнесу, призводить до посилення процесу ухиляння від податків та зростання тіньової економіки.

Проблемним питанням у сфері оподаткування стали й часті зміни податкового законодавства. З часу прийняття в 2008 році Податкового кодексу України до нього внесено більш ніж 100 поправок, змін і доповнень і досить часто вони вносили кардинальні зміни в податкове законодавство, підходи до нарахування та сплати податків. Іноді методики нарахування, сплати податків, форми податкової звітності, бюджетні рахунки для сплати податків, тощо змінювалися в період, коли триває подача звітності. Це зумовлює виникнення ситуацій, коли звіт не приймається через раптову зміну форми, коли одні підприємства здали за однією формою, інші вже повинні здавати за новою. Це викликає необхідність переоформлення звіту, вивчення нових форм звітності, стимулює стресові для бухгалтерів та підприємців ситуації. Таким чином, нестабільне податкове законодавство також відлякує й інвесторів.

МІНАКОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АДМІНІСТРУВАННЯ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

На сьогодні питання удосконалення системи судової влади в нашій державі не втрачають своєї актуальності. Останні роки стали вирішальними для запуску повномасштабної судової реформи: внесено зміни до Конституції України, прийнято нові закони «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», два закони щодо виконання судових рішень.

Законотворча діяльність в галузі реформування судової системи спрямована не тільки на підвищення ефективності правосуддя, а й на вдосконалення судового управління, тобто адміністрування в самій судовій установі та забезпечення його прозорості.

На даний час адміністрування вже стало визнаною наукою, яка набула практичного втілення у бізнесі та публічному управлінні. Відносно пізнє визнання судами необхідності застосування методів адміністрування пояснюється тим, що суди за своїм характером є консервативними органами держави, а також тим, що адмініструванням у судах займалися фахові юристи, які намагалися зосередитися винятково на функції суду – відправленні правосуддя і, відверто кажучи, не були добре обізнані з методами адміністрування.

До 70-х років ХХ століття суди в США та в країнах Західної Європи розглядали лише як органи, в яких відправляють судочинство. З часом довелося визнати, що суди мають управлінську і кадрову політику, внутрішню організаційну структуру, а тому стикаються з проблемами управління, як і інші організації. Ці проблеми можна і треба вирішувати, вдосконалюючи судову систему.

Процес організаційної реструктуризації судів з метою впровадження сучасних методів адміністрування триває в державах Заходу й сьогодні. Їх запровадження та формалізація стали своєрідною революцією, оскільки це вимагає визнання людьми того факту, що попри те, що суд являє собою унікальну установу в сфері вирішення спорів та здійснення правосуддя, суд є такою ж установою як і багато інших по відношенню до його адміністративних потреб та завдань. Таке «широке» розуміння суду привело до необхідності залучення до керівних посад в апаратах судів осіб з освітою не лише у сфері правознавства.

Головну роль у судовому адмініструванні відіграє адміністративний корпус, який в свою чергу складається з голови суду та керівника апарату суду.

Загальновідомо, що основною місією судів є здійснення правосуддя, задля забезпечення захисту передбачених законом прав і інтересів людей. Але запорукою успішної реалізації цієї мети є, зокрема, приділення адміністраторами належної уваги іншим, досить важливим напрямом діяльності. Налагодження ефективного функціонування судово-адміністративних послуг, ведення на належному рівні обліково-статистичної роботи, розгляд звернень і інформаційних запитів громадян, дотримання етичних стандартів у роботі, безперечно є суттєвим у досягненні кінцевої мети – реалізації основної місії суду [1, с. 54].

Запорукою ефективного адміністрування в суді є злагоджена співпраця судових адміністраторів, тоді як основою ефективного адміністрування в суді є наявність у судових адміністраторів управлінських знань і навичок публічної діяльності.

В Україні в перше десятиліття незалежності управління в судовій системі опинилося поза увагою. Українська влада віддала пріоритет підготовці з питань права та ухвалення судових рішень. Проте проблеми управління та адміністрування не менш важливі.

За останні декілька років ситуація почала покращуватися. Намітився значний прогрес у напрямку набору якісного персоналу для роботи в судах різних інстанцій. Суди потребують хороших працівників – компетентних, сучасних, професійних, етичних та відданих справі.

Отже, будь-яка державна структура, тим більше така гілка влади, як судова, має потребу в адмініструванні. У судовій системі поряд із суддями працюють тисячі працівників апарату, без яких неможливе відправлення правосуддя. Це помічники суддів, секретарі судового засідання, консультанти, спеціалісти, судові розпорядники та інші працівники, роботу яких очолює керівник апарату суду. Від злагодженої роботи апарату суду, професійної

грамотності його працівників, дотримання ними етичних норм поведінки та трудової дисципліни залежить у цілому стан відправлення правосуддя, позитивний імідж судових установ, а тому питання судового адміністрування були й залишаються в числі найактуальніших.

Поняття «судове адміністрування» включає як діяльність з організаційного керівництва судами, так і організаційне забезпечення судів. Воно більш широко охоплює всі напрямки управлінської діяльності у судовій сфері і вартє законодавчого закріплення. Як зазначає А. Стрижак, категорія «судове управління» застосовується в юридичній науці для характеристики діяльності державного управління в галузі правосуддя, має комплексний характер і включає діяльність з організаційного керівництва судами, організаційне забезпечення судів та здійснення відповідних установчих функцій щодо судової влади Верховною Радою України та Президентом України [2, с. 29].

Реалізація судової реформи, перехід суспільства до інформаційного та соціально-правова спрямованість нашої держави створили умови, які викликають потребу вдосконалення методів адміністрування суду. Судочинство в умовах сьогодення вимагає впровадження новітніх методів у забезпеченні його здійснення та адаптацію застарілої системи організації здійснення правосуддя до умов сучасного життя з його численними соціальними, правовими, економічними та інформаційними змінами і перетвореннями, як приклад, впровадження «Електронного суду». Швидкий розвиток технологій у наш час ставить перед судом нові завдання, починаючи від систематизації процесів ведення діловодства та приведення у відповідність з цим автоматизованих процесів, методів і форм підвищення кваліфікації працівників, освоєння ними нових навичок, і закінчуючи здійсненням останніми своєї професійної діяльності.

Успішний розвиток суду безпосередньо залежить від високого рівня організації роботи працівників, зокрема тих, хто працюють в його апараті і, відповідно, відіграють ключову роль у забезпеченні виконання покладених законом завдань.

Загострення політичної ситуації в Україні, яке супроводжується посиленням впливу на суддів, намаганням використовувати суди для вирішення спірних політичних питань, задоволення політичних інтересів у будь-який спосіб, прийняттям окремими суддями не правових рішень, ставить на порядок денний необхідність вдосконалення адміністрування судів. Резонансу набуло питання щодо призначення суддів на адміністративні посади.

Спосіб, у який забезпечується функціонування суду, включаючи спосіб вирішення таких питань, як ефективність, доступність та розподіл праці, суттєво впливає на роботу суддів та якість їхніх рішень – як у реальній дійсності, так і в уявленнях громадськості.

Проблема адміністрування судів в Україні залишається актуальною. Вона потребує ґрунтовних теоретичних досліджень, вивчення практики адміністрування судів, враховуючи роль, завдання, функції органів судової влади.

Список використаних джерел.

1. Галівець І.В. Роль апарату в організації роботи суду / І. В. Галівець // Вісник господарського судочинства. – 2013. – № 3. – С. 54 - 58.
2. Стрижак А. Судове управління в Україні. Теоретичні основи і правове регулювання / А. Стрижак. - Ужгород : Патент, 2004. - 120 с.

МОІСЕЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент

РАТИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ

Згідно ст. 9 Конституції України, «Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [2]. Правові засади надання Верховною Радою згоди на обов'язковість міжнародних договорів та їх денонсацію визначають, окрім Конституції України, Закон України «Про міжнародні договори України», Віденська конвенція про право міжнародних договорів та Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» [7, ст. 192]. Віденська конвенція була прийнята 23 травня 1969 року, набула сили 27 січня 1980 року [3, с. 525]. Україна приєдналася до Віденської конвенції 14.04.1986 року [5].

Ратифікація є однією з форм надання згоди України на обов'язковість для неї міжнародного договору [4, ст. 2].

Віденською конвенцією встановлено загальні умови використання ратифікації, як форми надання згоди держави на обов'язковість для неї міжнародних договорів: «а) договір передбачає, що така згода виражається ратифікацією; б) в інший спосіб встановлено, що держави, які беруть участь у переговорах, домовились про необхідність ратифікації; с) представник держави підписав договір з умовою ратифікації; або d) намір держави підписати договір з умовою ратифікації впливає з повноважень її представника або був виражений під час переговорів» [1, ст. 14].

Більш конкретну та вичерпну інформацію щодо того, які міжнародні договори України підлягають ратифікації, дає Закон України «Про міжнародні договори України». Приміром, до таких відносяться договори: політичні (про дружбу, взаємну допомогу і співробітництво, нейтралітет), територіальні і такі, що стосуються державних кордонів, розмежування виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України, мирні) та загальноекономічні; про участь України у міждержавних союзах, об'єднаннях, системах колективної безпеки та про військову допомогу; ті, що стосуються прав і свобод людини та питань передачі історичних та культурних цінностей; інші міжнародні договори, ратифікація яких передбачена міжнародним договором або законом України [4, ст. 9, п.2].

Ратифікація міжнародних договорів України здійснюється шляхом прийняття відповідного закону. Закон України «Про міжнародні договори України» визначає порядок підготовки законопроекту щодо ратифікації міжнародного договору. Пропозиції щодо ратифікації готуються Міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, або державним колегіальним органом, визначеним відповідальним за укладення угоди. Підготовлені пропозиції подаються Міністерству закордонних справ протягом двох місяців з дня підписання договору. МЗС, в свою чергу, впродовж шести місяців (з дня підписання) подає їх Президенту України (стосовно міжнародних договорів, що укладаються від імені України), або Кабінету Міністрів України (стосовно міжнародних договорів, що укладаються від імені Уряду України). Президент, або Кабінет Міністрів України, після розгляду пропозицій, в порядку законодавчої ініціативи, вносять проект закону про ратифікацію на розгляд Верховної Ради України [4, ст. 9, п. 3-6].

Перелік документів, що додаються до пропозицій та супровідних документів до законопроекту визначають Закони України «Про міжнародні договори України» та «Про Регламент Верховної Ради України». Так, згідно Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» до законопроектів додаються: посвідчена копія міжнародного договору; пояснювальна записка; формулювання застережень щодо міжнародного договору та заперечень до них (за їх наявності) України, інших договірних сторін; проекти законів про внесення змін до законів, необхідність прийняття яких випливає з міжнародного договору (подаються на розгляд Верховної Ради України разом з проектом закону про ратифікацію і приймаються одночасно); висновки Конституційного Суду України щодо відповідності міжнародних договорів Конституції України, якщо такі висновки є [4, ст. 9, п. 4, 7; 7, ст. 194].

Поданий до Верховної Ради законопроект попередньо розглядається комітетом «до предмета відання якого належать питання засад зовнішньої політики, відповідним комітетом (комітетами), до предмета (предметів) відання якого (яких) належать питання, які містить законопроект». З урахуванням висновків комітетів, Верховна Рада розглядає законопроект (за процедурою розгляду законопроектів, передбаченою Регламентом), а також застереження щодо нього та приймає відповідне рішення. [7, ст. 197, 199, 200].

Уяву про застосування «застережень» дає, приміром, Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про рятування 1989 року» від 22.03.2017 року, яким засвідчувалося приєднання України до Конвенції з наступними застереженнями: «Україна зберігає за собою право не застосовувати положення Конвенції: коли рятувальна операція має місце у внутрішніх водах України та всі судна, з якими пов'язані такі дії, є суднами внутрішнього плавання; коли рятувальні операції мають місце у внутрішніх водах України без застосування жодного судна; коли всі заінтересовані сторони є громадянами або юридичними особами України; коли майно, стосовно якого потрібно застосовувати рятувальні операції, є морським майном культурного характеру доісторичного, археологічного чи історичного значення та знаходиться на морському дні» [6].

Заключним етапом ратифікації міжнародного договору є підписання та офіційне оприлюднення Президентом України прийнятого закону, після чого Голова Верховної Ради України «підписує ратифікаційну грамоту, яка засвідчується підписом Міністра закордонних справ України, якщо договором передбачений обмін такими грамотами» [4, ст. 9, п. 1; 7, ст. 200, п. 4].

Згідно ст. 16 Віденської конвенції про право міжнародних договорів: «Якщо договором не передбачено інше, то ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, затвердження або приєднання означають згоду держави на обов'язковість для неї договору з моменту: а) обміну ними між договірними державами; б) депонування у депозитарію; або

с) повідомлення про них договірних держав або депозитарію, якщо так домовилися» [1].

Список використаних джерел.

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118
2. Конституція України: прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4194>
3. Мельникова І.М. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2003. – Т. 1 : А – В. – 688 с.
4. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
5. Про приєднання Української Радянської Соціалістичної Республіки до Віденської конвенції про право міжнародних договорів: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 14.04.1986 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2077-11>
6. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про рятування 1989 року: Закон України від 22.03.2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1968-19>
7. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 січня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/stru#Stru>

НЕДСВА ЛІАНА АВТАНДИЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 6 «Європейської конвенції про права людини» гарантує кожному право на справедливий і публічний розгляд його справи судом упродовж розумного строку, як у разі кримінального обвинувачення, так і у випадку спору щодо прав і обов'язків цивільного характеру» [2]. «Хартія основних прав Європейського союзу» також

передбачає, що безоплатна правова допомога надається тим, кому бракує достатніх засобів, і у мірі, в якій така допомога необхідна для забезпечення ефективного доступу до правосуддя [6]. Отже, держави мають забезпечувати належну правову допомогу всім, хто не може забезпечити її самотужки. В Україні право на правову допомогу є конституційним правом кожної людини, яке гарантується державою. Прийняття Закону України «Про безоплатну правову допомогу», який набрав чинності 09.07.2011 року, стало важливим кроком у забезпеченні реалізації цього права [4].

Сучасні правові системи різних держав передбачають цілу низку механізмів надання безоплатної правової допомоги. В окремих державах безоплатна правова допомога надається виключно в кримінальних справах, в інших – в кримінальних та цивільних в межах одного механізму чи з утворенням окремих механізмів для окремих категорій справ. Так, наприклад, законодавство Азербайджану, Вірменії, Узбекистану, Киргизії, Туркменістану передбачає, що безоплатна правова допомога надається лише у кримінальних справах. Законодавство Казахстану, Російської Федерації, Білорусі, Молдови, Естонії, Таджикистану, Литви, Латвії, Грузії встановлює випадки надання безоплатної правової допомоги не лише у кримінальних, але і в цивільних та адміністративних справах [3].

У країнах Західної Європи безоплатна правова допомога може надаватись по усіх категоріях справ. Причому у Великобританії спочатку система безоплатної правової допомоги стосувалась розгляду лише сімейних справ; потім її було поширено на всі цивільні справи; після цього – на кримінальні справи, а зрештою, на початку 1970-х років, вона почала застосовуватись у всіх справах. У Нідерландах безоплатна правова допомога надається в цивільних, кримінальних та адміністративних справах, а також у справах щодо надання притулку та імміграції. Більш того, в Естонії та Латвії заявник має право подати клопотання про надання правової допомоги в міжнародному спорі.

У більшості демократичних зарубіжних країн вважається необхідним надавати безоплатну правову допомогу особам, які не в змозі дозволити собі адвоката до суду чи під час суду. Ненадання подібної допомоги дорівнювало би позбавленню таких осіб доступу до правосуддя або завдало би удару по їх інтересам у разі судового розгляду справ, іншими сторонами, в яких виступають заможні люди або державні органи. Це порушувало би принцип рівності перед законом, якого вимагає верховенство права.

З погляду суб'єктів надання безоплатної правової допомоги країни можна поділити за таким критерієм: чи зобов'язані їй надавати лише адвокати або ж до її надання допускаються інші особи. Лише адвокати надають безоплатну правову допомогу в Казахстані, Білорусі, Естонії, Азербайджані, Вірменії й Узбекистані. В Нідерландах – це приватні юридичні фірми та юристи, які мають власну практику і спеціалізуються на наданні юридичних консультацій фізичним особам. Для того щоб мати можливість брати участь у справах у рамках системи безоплатної правової допомоги, адвокати повинні бути зареєстровані Радою з безоплатної правової допомоги і, таким чином, відповідати встановленим нею вимогам якості. В інших країнах до надання безоплатної правової допомоги допускаються інші суб'єкти. У Німеччині представляти особу в судовому процесі, крім адвокатів, можуть фахівці в галузі права, які мають науковий ступінь доктора права. В Молдові ж окрім юристів і громадських об'єднань надання первинної правової допомоги здійснюють і параюристи – особи, які мають неповну юридичну освіту (ст.ст. 15, 16 Закону Республіки Молдова «Про юридичну допомогу, гарантовану державою») [5].

У науковій літературі зазначається, що у багатьох країнах створено окремий орган, який здійснює управління наданням безоплатної правової допомоги. У Молдові – це Національна рада з гарантованої державою юридичної допомоги, у Литві – Координаційна рада з питань гарантованої державою правової допомоги, у Латвії – Управління безоплатної юридичної допомоги, у Грузії – Служба юридичної допомоги. А от, в Естонії окремий орган управління наданням безоплатної правової допомоги не створено, проте розподілено обов'язки з управління наданням безоплатної правової допомоги між міністерствами юстиції, фінансів, колегією адвокатів, керівництвом адвокатських контор. Причому з прийняттям відповідного Закону роль Колегії адвокатів в Естонії зросла, а суди, прокуратура та органи слідства є органами, що приймають рішення про необхідність надання безоплатної юридичної допомоги [1].

У Законі Латвійської Республіки «Про державну правову допомогу» ведеться реєстр правової допомоги. У цьому реєстрі фіксуються всі заяви про надання та обсяг правової допомоги, інформація про відхилення заяв, відомості про осіб, яким надана допомога, та осіб, які її надали.

Висновок. Враховуючи досвід зарубіжних країн та пропозиції, що надаються у науковій літературі, вважаємо за доцільне удосконалити існуючий в Україні механізм організації діяльності з реалізації права громадян на безоплатну правову допомогу шляхом запровадження в Україні:

інституту «Pro bono», який передбачає надання юридичних послуг, що надаються добровільно і безоплатно, особливо для тих осіб, які не мають коштів для оплати цих послуг (практика надання послуг системі «pro bono» використовується в таких країнах, як США, Великобританія, Німеччина, Угорщина, тощо);

обов'язкового ведення реєстру правової допомоги, у якому фіксувалися б всі заяви про надання та обсяг правової допомоги, інформація про відхилення заяв, відомості про осіб, яким надана допомога та осіб, які її надали.

Список використаних джерел.

1. Ковальчук І. С. Досвід зарубіжних країн з надання безоплатної правової допомоги: проблеми реалізації в Україні / І. С. Ковальчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7967>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року № ETS N 005 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html

3. Неклеса Ю. В. Суб'єкти надання вторинної безоплатної правової допомоги в цивільному процесі / Ю. В. Неклеса // Актуальні проблеми держави і право. – 2012 – с. 341. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5222>

4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

5. Про юридичну допомогу, що гарантується державою: Закон Республіки Молдова від 26.07.2007 № 198. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.legalspace.org/?news=136&lang=ukr>

6. Хартія основних прав Європейського Союзу: Хартія, Міжнародний документ від 07.12.2000 № 994_524 (стаття 47). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524

НОВАК АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

докторант НАДУ при Президентові України, к.е.н.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Багаторічне існування корупції в Україні виключає можливість швидкого її подолання, вона є явищем динамічним, має високий рівень латентності, прояви корупції і їх розповсюдженість залежить від соціальних умов в кожному суспільстві. Тому боротьба з корупційними проявами повинна ґрунтуватися на основі регулярних оцінок ситуації в державі, а стратегії зі зниження рівня корупції мають бути розрахованими на тривалий період. Для цього в країні необхідно продовжити регулярні спеціальні дослідження, які надають емпіричний матеріал для подальших антикорупційних реформ.

Насьогодні у правовому полі недостатньо приділяється уваги також і дослідженню проблем взаємовпливів, перспектив і наслідків глобалізації на правопорушення у сфері економіки, корупцію, тероризм і соціальну безпеку перехідного суспільства в цілому, хоча стає очевидним, що глобалізація разом з позитивними має негативні аспекти. Стрімкий розвиток світової економіки відбувається при одночасному розповсюдженні бідності, злочинності, тероризму, деградації всіх природних систем забезпечення життєдіяльності соціуму, розширення зон екологічної та гуманітарної катастроф. Глобалізація прискорила економічні кризові явища, що спровокували зростання впливу корупціогенних чинників на публічне управління [1].

Саме тому корупція як антисуспільне явище має ознаки, які дозволяють визначати подальше існування таких інститутів як влада, економіка, держава та суспільство в цілому. Корупція тісно пов'язана з організованою злочинністю, шкодить нормальному функціонуванню влади у всіх її проявах: законодавчій, виконавчій та судовій. Внаслідок цього, в першу чергу, порушуються законні права та інтереси громадян України. Вона є однією з головних причин політичної і соціальної нестабільності в Україні, неефективності проведення економічних реформ, що може привести до фінансового краху держави і подальшого зубожіння населення. Корумпованість органів публічної влади вкрай негативно впливає на рівень довіри населення до влади, унеможлиблює процес зростання добробуту населення і може привести до соціального протистояння в державі.

В умовах проведення системних реформ в Україні проблема законності є однією з центральних у загальній теорії державного управління [2]. Важливість вирішення цієї проблеми обумовлена тим, що поняття законності нерозривно пов'язане з такими інститутами й сторонами державно-управлінської діяльності як функції державного управління, нормотворчість, форми реалізації права в державному управлінні, демократія, права, свободи та обов'язки громадян. З наукової точки зору важливість вирішення проблеми дотримання законності в державному управлінні полягає в тому, що законність належить до універсальних, провідних категорій та посідає чільне місце в понятійному апараті державного управління, слугує своєрідним інструментом наукового аналізу, забезпечує органічну єдність загальнотеоретичних і галузевих наук, їх втілення в практичне життя. При цьому формально віднесена до ключових принципів формування правової держави, законність визначає сутність публічного управління, формує основу конституційного регулювання таких відносин.

Дослідження проблеми корупції в органах публічної влади нині актуалізувалися й охоплюють різні напрямки – інституціонально-правовий (достатність законодавчих і нормативних засобів і методів протидії корупції), організаційно-управлінський (функціональність у розподілі владних повноважень і контроль за їхнім використанням посадовими особами), аксіологічний (ціннісні орієнтації державних службовців), етико-культурний (моральний стан соціально-професійного середовища державної служби) і ін. Все це створило умови для розвитку методологічної бази в дослідженнях науки «Державне управління» проблеми корупції в органах публічної влади.

Протидія корупції є безпосереднім виразом антикорупційної політики, яка визначає ідеологію і стратегію антикорупційних заходів. Зміст і спрямованість антикорупційної політики як складової кримінально-правової політики держави визначається багатьма факторами об'єктивного і суб'єктивного характеру, у тому числі:

- особливостями соціально-економічної формації, політичної системи (а в рамках її – різними підходами), в яких вона здійснюється;
- рівнем, структурою та динамікою корупційних процесів, зокрема і криміногенних процесів взагалі;
- економічною ситуацією (характером економічних відносин, рівнем «тіньової» економіки, основними тенденціями економічного розвитку);
- вибором стратегічного напрямку протидії корупції;
- наявністю науково обґрунтованих програм декриміналізації економіки, політики інших соціальних сфер, протидії найбільш небезпечним та найбільш поширеним корупційним проявам, насамперед злочинного характеру;
- станом антикорупційного законодавства;
- станом правоохоронної системи;
- наявністю сильної незалежної судової влади;
- рівнем розвитку демократичних інститутів суспільства;

- культурними і політичними особливостями суспільства;
- наявністю політичної волі щодо протидії корупції, характером її вияву.

Таким чином, національна антикорупційна політика є реакцією на ті корупційні процеси, які мають місце у даний період в державі та (або) які прогноуються у майбутньому. Ефективність здійснення антикорупційної політики, а отже і антикорупційної діяльності залежить від наукового розуміння соціальної та правової сутності корупції, соціальних її передумов, причин та умов корупційних діянь, правильного визначення змісту основних корупційних процесів, закономірностей їх розвитку, а також від адекватності обраних засобів протидії корупції.

Список використаних джерел.

1. Сergygin S. S. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С.С. Сergygin. – Харків, 2010. – 19 с.
2. Соловйов В. М. Запобігання і протидія корупційним правопорушенням у судовій системі України / В. М. Соловйов, Б. Л. Розвадовський // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2010. – № 23. – С. 123–132.

ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ СТАНІСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Самостійність та незалежність виконавчої влади задекларовано конституцією та законодавчими нормами, повноваження органів виконавчої влади притаманне тільки їй, і жоден орган не має права втручатись в її компетенцію. Центральним органом виконавчої влади в сфері юстиції є Міністерство юстиції України, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України. [1]

2015 року Постановою Кабінету Міністрів України №17 від 21.01.2015 року міністерством юстиції розпочато процес реформування у системі органів юстиції, відповідно до положень та стандартів ЄС, що зазначені у нормативно-правовому акті «Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції», ліквідовано державну реєстраційну службу та Державну виконавчу службу [2].

На Міністерство юстиції України покладені такі завдання і функції: з питань державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, договорів комерційної концесії (субконцесії); з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статутів територіальних громад, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, з реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб). Таким чином Міністерство юстиції України стало правонаступником державної реєстраційної служби та державної виконавчої служби, що ліквідувалися.

Реформування спричинило нову хвилю змін, які в свою чергу, несуть додаткове навантаження та збільшення документального обігу, провокує колізії та виявляє нові прогалини в законодавстві. Зараз приймається багато законів та інших нормативно правових актів різного характеру, які обліковуються в картотеках (журналах) з подальшим зберіганням офіційних видань, які постійно змінюються, що є проявом забюрократизованості системи Управління .

Виклики сучасних інтеграційних процесів та процесів глобалізації щодо систематизації нормативно-правових актів знайшли своє відображення з моменту схвалення Президентом України Указу «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року, №5/2015 розпочалося велике перезавантаження системи відповідно до вимог Європейської спільноти [3], тому, у подальшому Міністерство переходить на сучасну методологію стратегічного планування «Results based management», тобто управління, орієнтоване на результат, що надасть можливість застосовувати нові реформи у напрямках системи державної реєстрації, системи примусового виконання судових та інших рішень, зміни у пенітенціарній системі. Також, відбулися структурні зміни Міністерства юстиції відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», у межах якої було запущено пілотний проект – реформу органів виконавчої влади [4], яка надасть можливість зменшити трудові витрати, зменшити витрати на канцелярію, та зменшення необхідних для виконань пунктів – Наказу МЮУ № 39/5 від 03.07.98р. «Правила обліку нормативно – правових актів та матеріалів судової і нотаріальної практики в судах, органах та установах юстиції України» [5].

Позитивні результати впровадження реформування ілюструє виконання судових рішень: у 2017 році Мінюстом Стягнуто понад 2,1 млрд. грн. на користь державного бюджету в рамках виконання судових рішень; стягнуто понад 354 млн. грн. заборгованості по заробітній платі перед громадянами з недобросовісних роботодавців; повернуто до державної та комунальної власності 638 земельних ділянок загальною площею понад 25 тисяч гектарів; стягнуто понад 2,4 млрд. грн. аліментів на користь 576 тисяч дітей; запроваджено інститут приватних виконавців в кількості 80 фахівців.

З 2018 року розпочата якісна еволюція в системі виконання судових рішень державною виконавчою службою – створено реєстр боржників по виплатам аліментів, запрацювала система перевірки якості надання послуг ДВС, створені центри ДВС та електронний путівник виконавчого провадження, популяризується добровільне виконання судових рішень, проводиться online навчання та атестація персоналу.

Завдяки новому соціальному проекту міністерства юстиції України – «Я МАЮ ПРАВО!» громадяни мають можливість отримати безоплатну правову допомогу. Завдяки цьому проекту, та всеукраїнським ініціативам – (АгроРейдериСтоп; МаскиШоуСтоп; ЧужихДітейНебуває; ХабарЗаНавчанняСтоп), здійснюється виконання умов про асоціацію «Україна – ЄС», з метою підвищення правосвідомості українців, які відчують справедливість, надання громадянам незалежно від їхніх статків чи соціального статусу віру в можливість вирішення своїх проблем у правовий спосіб, навчити громадян реагувати на випадки порушення прав та законних інтересів, як громадян так і юридичних осіб.

Також реформи сприяють розвитку правової науки. Встановлюють демократичні, соціально – правові норми життя держави та суспільства, формують у громадян здорову правову свідомість. Реформування веде до більш ефективного виконання законів, нормативно-правових актів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, результатом якого стає здорова правова поведінка свідомого громадянина й держави в цілому.

Реалізація європейських підходів у роботі державних виконавців ґрунтуються на принципах відкритості, прозорості, соціальної спрямованості, професійної етичності, якості та оперативності виконавчого провадження. Такі підходи надають можливість захистити майнові права громадян та їх підприємницьку діяльність (бізнес). Наявність доступних та сучасних реєстраційних послуг, створило зручні умови для реалізації реформи децентралізації, такі сервіси як – попередній запис на прийом до відділів ДРАЦС; замовлення дублікатів та копій документів з ДРАЦС; державна реєстрація договорів оренди землі; державна реєстрація змін до відомостей про фізичну особу – підприємця; подання заяви на реєстрацію/припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця. Ефективно запрацювала антирейдерська комісія міністерства юстиції з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації та стала ефективним інструментом захисту майнових прав, яка за 2018 рік задовольнила понад 400 скарг з питань земельних ділянок та нерухомого майна.

Отже, Міністерство Юстиції України удосконалює свою роботу враховуючи європейський досвід та сприяє реформуванню з децентралізації влади в Україні, розширивши можливість отримувати якісні адміністративні послуги громадам, органам самоуправління та в ОТГ, які надаватися на місцях, (місцеві державні реєстратори, центри надання адміністративних послуг), що зменшує час на проведення адміністративного обслуговування.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства юстиції України центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України: Наказ від 06.06.2011 № 1495. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0682-11>

2. Інформація Міністерства юстиції про стан виконання плану заходів. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://old.minjust.gov.ua/file//51306>

3. *Звіт про діяльність Міністерства Юстиції України за 2017 рік Презентація*. [Електронний ресурс]. – [Назва з екрану] :*Колегія Міністерства юстиції України Міністр презентував стратегію роботи на наступні 3 роки 29 03 2018р.* – [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0682-11>

4. Про затвердження Правил обліку нормативно-правових актів матеріалів судової і нотаріальної практики в судах, органах та установах юстиції України: Наказ Міністерства Юстиції України від 03.07.98 № 39/5. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v39_5323-98

5. Закон про ОТГ: «плюси» та «мінуси». [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/zakon-pro-otg-plyusy-ta-minusy>

ПАРХОМЕНКО ОЛЬГА ІЛЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, визначила серед першочергових пріоритетів за вектором безпеки судову реформу [1].

2 червня 2016 року, ухвалюючи зміни до Конституції України в частині правосуддя, законодавець змінив назву найвищого судового органу – з «Верховний Суд України» на «Верховний Суд» [2]. При цьому організаційно-правова форма конституційного органу не змінилася. Водночас пункт 7 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», який мав на меті імплементувати конституційні зміни в частині правосуддя, передбачає, що з дня початку роботи Верховного Суду Верховний Суд України припиняє свою діяльність та ліквідується у встановленому законом порядку [3]. Слід зазначити, що у пункті 3.9 Пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» не йшлося про ліквідацію найвищого судового органу [4]. Крім того, порядок ліквідації конституційного органу має передбачати Конституція України, текст якої на сьогодні не містить відповідних положень [5].

У 2016 році Європейський суд з прав людини розглядав питання зміни назви Верховного суду Угорщини на історичну назву – «Курія» (*справа Vaka v. Hungary*). З погляду Європейського суду з прав людини, який було відображено у рішенні від 23 червня 2016 року, зміна назви не дає підстав для ліквідації чи реорганізації органу [6; 7]. Передбачив ліквідацію юридичної особи публічного права з конституційним статусом в перехідних положеннях Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а не в Основному Законі України, Верховна Рада України, на думку Пленуму Верховного Суду України, вийшла за межі повноважень законодавчого органу. Відсутність у

Конституції України положень щодо підстав і порядку припинення діяльності Верховного Суду України та закріплення цього порядку виключно на законодавчому рівні є фактором самообмеження єдиного законодавчого органу під час реалізації його повноважень щодо прийняття законів [8].

9 листопада 2017 року здійснена державна реєстрація нової юридичної особи публічного права за найменуванням «Верховний Суд» організаційно-правової форми «орган державної влади» з наданням ідентифікаційного коду в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань 41721784 без зазначення в Реєстрі відомостей про розпорядчий акт, на підставі якого створено юридичну особу. Так, абзац третьої частини другої статті 81 Цивільного кодексу України встановлює, що юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом у тому числі Президента України, органу державної влади. Абзац другої частини третьої зазначеної статті визначає, що порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією України та законом.

Повноваження з утворення, реорганізації та ліквідації судів до 31 грудня 2017 року належали Президенту України, які він здійснював на підставі та у порядку, що визначені законом (підпункт 6 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України). Саме за такою процедурою Президент України видав Указ від 29 вересня 2017 року № 299/2017 «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» [9]. Після 31 грудня 2017 року згідно з частиною другою статті 125 Конституції України суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Так, пункт сьомий розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 7 червня 2018 року № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд» визначив «запропонувати Президентові України внести в установленому порядку проект Закону про утворення Вищого антикорупційного суду» [10]. Проте, дотепер відповідна процедура не здійснена ані щодо ліквідації Верховного Суду України, ані щодо утворення Верховного Суду. Тобто сьогодні немає жодного розпорядчого акта уповноваженого суб'єкта про ліквідацію Верховного Суду України, так само як і про утворення Верховного Суду.

На нашу думку, та й на думку юридичної спільноти, порушено принцип законності під час впровадження судової реформи, що стало підставою для конституційного подання Верховного Суду України від 5 жовтня 2016 року № 1-3587/0/8-16 щодо відповідності (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» статті 6, частинам першій і другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій і другій статті 24, частинам першій і другій статті 55, частинам першій, п'ятій і шостій статті 126 Конституції України, яке сьогодні перебуває на розгляді Конституційного Суду України.

Висновок. Отже, з 30 вересня 2016 року в Україні під назвою «Верховний Суд» фактично продовжує функціонувати Верховний Суд України. При ухваленні положень про ліквідацію юридичної особи публічного права з конституційним статусом – Верховного Суду України не було дотримано принципу законності, а також не забезпечено права і свободи людини та громадянина, зокрема, суддів Верховного Суду України, на обов'язковість дотримання яких неодноразово у своїх рішеннях наголошував Європейський суд з прав людини, ухвалюючи рішення проти України та інших держав за аналогічних підстав.

Список використаних джерел.

1. Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Конституція України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209
5. Конституція не дозволяє ліквідувати Верховний Суд України, – экс-голова ВСУ // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://https://glavcom.ua/news/konstituciya-ne-dozvolyaje-likviduvati-verhovniy-sud-ukrajini-eks-golova-vsu--513899.html>
6. Рішення Європейського суду з прав людини від 23 червня 2016 року у справі *Vaka v. Hungary* // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b51c7>
7. Пошва Б.М. На зламі верховенства права / Б.М. Пошва // Закон і бізнес. – 09.06-15.06.2018. – № 23(1373) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/133256-yakscho_pogoditsya_z_utvorenyam_zakonom_novogo_vs_to_zavtr.html
8. Конституційне подання Верховного Суду України від 05.10.2016 року № 1-3587/0/8-16 щодо відповідності (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» статті 6, частинам першій і другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій і другій статті 24, частинам першій і другій статті 55, частинам першій, п'ятій і шостій статті 126 Конституції України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/ACA15FADE0C0CA85C22580430055E553?OpenDocument&year=2016&month=10&>
9. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Указ Президента України від 29.09.2017 № 5/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2992017-22722>
10. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19/print>

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ ОКСАНА ІГОРІВНА

завідувач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом, д. держ. упр.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

На сьогодні проблеми запобігання та протидії корупції, формування бази даних про осіб, які вчинили корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, визначення пріоритетів розвитку антикорупційної політики активно розглядають та обговорюються фахівцями з політології, соціології, правознавства, державного управління та ін.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [5] першочерговою реформою є антикорупційні реформа, основною метою якої є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції.

Корупція – це протиправна дія або бездіяльність посадової особи (або особи, яка наділена певними адміністративно-розпорядчими повноваженнями та функціями), яка спрямована на отримання власного інтересу (як матеріального так і ні, зокрема, певної послуги, привілеїв, пільг тощо) через здійснення своїх функціональних обов'язків та несе негативний наслідок для держави, суспільства та органу державної влади.

Проведений аналіз літератури з проблеми дає підстави зазначити, що серед основних видів корупції необхідно назвати корупцію у сфері державної влади, а саме в органах, що здійснюють регулювання та контроль за дотриманням правил і норм, встановлених державою, в органах, керуючих компаніями та підприємствами, в органах, які здійснюють фіскальну й грошову політику; ділову корупцію, що виникає у разі взаємодії влади та бізнесу. Наприклад, у разі господарської суперечки сторони прагнуть заручитися підтримкою судді з метою винесення рішення на свою користь [2, с. 351].

Корупція верховної влади стосується політичного керівництва і верховних судів у демократичних системах.

Наступним видом, на нашу думку, слід виділити побутову корупцію, яка породжується взаємодією пересічних громадян і чиновників. До корупційних злочинів такого порядку можна віднести подарунки від громадян і послуги посадовій особі та членам його родини.

Корупція в бізнесі зумовлена розвитком ринкових відносин в Україні і приходом ринкової економіки на зміну командно-адміністративній. Даний вид корупції має особливий вплив на економіку держави, для боротьби з нею державою створюються державні корпорації в різних сферах життя суспільства [1, с. 115].

Автори наукової праці «Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів» пропонують наступну класифікацію корупції:

1) за сферами прояву зазвичай виділяють такі види корупції: політична, зокрема корупція у представницьких органах влади; корупція на публічній службі; корупція у судовій системі та органах кримінальної юстиції; корупція в економіці (у публічних закупівлях, в митній і податковій сферах тощо); корупція в соціальній сфері (освіта, охорона здоров'я, соцзабезпечення та ін.); корупція у приватному секторі; корупція в спорті.

2) за критерієм масштабу і системності корупція буває: епізодична; систематична; глобальна (мафіозного типу) [4, с. 29-30].

Українські науковці В. Гарашук, А. А. Мухатаєв виокремлюють чотири види корупції:

- 1) «Високорівнева»;
- 2) Корупція у середніх ешелонів влади;
- 3) «Низова» корупція;
- 4) Корупція від «зlidнів» [3].

Провалений аналіз дає підстави до обґрунтування авторської класифікації корупційних відносин. На нашу думку слід виділити такі види корупційних дій, які притаманні українському суспільству:

1. корупція в органах державної влади, серед суб'єктів господарювання державних підприємств (організацій, установ);

2. корупція в приватних організаціях, установах, закладах.

Зазначені види корупційних дій можуть у свою чергу поділятися на наступні:

- 1) від характеру корупційних відносин: постійна (систематична); випадкова; несистематична;
- 2) від кількості суб'єктів «хабародавачів»: одноособова, колективна;
- 3) від мети отримання хабара: отримання матеріальних ресурсів, отримання нематеріальних ресурсів;
- 4) від структури корупційних відносин: сформовані структура; несформовані (випадкова) структура;
- 5) від наслідків корупційних дій: міжнародні збитки; національні збитки (як моральні так і матеріальні); локальні збитки; місцеві збитки;
- 6) від типу корупційних послуг: привілеї, пільги, кар'єрне зростання, прибуток, правові преференції, отримання послуг у натуральній формі;
- 7) від джерела походження результатів, отриманих від корупції дій (або бездіяльності): в межах правового регулювання; поза межами правового регулювання.

Список використаних джерел.

1. Агеев В. Н. Противодействие «государственной коррупции»: зарубежный опыт. *Следователь*. 2014. № 8. С. 114–117.
2. Борьба з корупцією в Грузії: досвід для вивчення та наслідування в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 71. С. 349–356.
3. Гарашук В.М., Мухатаєв А.О. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні : монографія. Х.: Право, 2010. 144 с.

4. Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / [Д. О. Калмиков, Д. В. Сінченко, О. О. Сорока, М. І. Хавронюк, Г. Л. Шведова]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. К. : ФОП Москаленко О.М., 2017. 242 с.

5. Про Стратегію сталого розвитку: Указ Президентів від 12.01.2015 р. № 5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення 22.08.2018).

ПРОРОЧУК МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА Й ЕКОНОМІКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У контексті реалізації державної економічної політики простежується тісна взаємодія права й економіки. У цьому ракурсі, на нашу думку, можна виділити три групи взаємозв'язків:

I. *Економіка як джерело права.* У даному взаємозв'язку економіка розглядається як первинний чинник, що безпосередньо впливає на формування права, тобто право є наслідком сталих економічних відносин. У зв'язку з цим слід звернути увагу на такий феномен, як правовий звичай – правило поведінки, яке історично сформувалося через його багаторазове застосування і перебуває під охороною держави. Звичаї формуються в процесі життєдіяльності суспільства. Якщо вони дістають визнання держави і забезпечуються її примусовою силою, то стають правовими звичаями. Прикладами останніх можуть бути звичаї у сфері торгового мореплавства.

Відповідно до даного взаємозв'язку, законодавець повинен шукати право в самій дійсності, оскільки зміст норми, яку належить виразити в акті державної волі, законодавець повинен, перш за все, знайти у «правовій природі речей» і після цього перекласти її мовою закону. В основі правотворення лежать глибинні процеси, які лише завершуються в правотворчості, першооснова права полягає не у волі законодавця, а у панівній системі виробничих відносин [1, с. 21-29].

У багатьох випадках даний взаємозв'язок є досить точним віддзеркаленням процесів, що відбуваються в дійсності. В якості ілюстрації цього можна взяти страхування. Даний вид діяльності як бізнес виник стихійно, проте формувався протягом століть, а з часом утворив розгалужену систему законодавчих норм, які складають сьогодні самостійну галузь – страхове право [3].

Іншим прикладом, який ще не набув належної законодавчої бази, можуть бути інформаційні технології, що в сьогоденні умовах досить бурхливо розвиваються. Наприклад, швидкий розвиток інтернет-торгівлі відбувається поки-що без відповідного законодавчого регулювання. Проте практика рано чи пізно виробить стійкі прийоми, які й будуть покладені в основу її законодавчого оформлення.

Однак детальний аналіз даної групи взаємозв'язків демонструє, що їх не можна абсолютизувати. Вони не завжди здатні дати правильне уявлення про багато явищ, які відбуваються в реальній дійсності. Новітнє законодавство України, наприклад, про акціонерні товариства [2], про ціни папери [4], про захист прав споживачів тощо, просто не могло виникнути історично, оскільки в суспільстві повністю була відсутня така практика. Отже, дані взаємозв'язки не можуть бути абсолютними, хоча значна частина механізмів державного регулювання економіки виникла та функціонує сьогодні саме на їх основі.

II. *Право як першооснова економічних відносин.* У цьому взаємозв'язку право виступає вихідним чинником при формуванні економічних відносин. Слід підкреслити, що сам термін «правове регулювання» і є концентрованим вираженням даного підходу до співвідношення права й економіки [6, с. 218-233].

Досліджуючи даний взаємозв'язок, слід зазначити, що в цьому випадку, на наш погляд, можна виділити три принципово різні ситуації.

1. *Право може вмотивувати розвиток економіки.* Прикладом може бути надання податкових пільг окремим суб'єктам економічних відносин, відстрочення сплати бюджетних й інших платежів, регулювання строків повернення ПДВ, пільгове кредитування окремих видів діяльності й підприємств тощо [5, с. 118-120].

2. *Право може гальмувати розвиток економіки.* Встановлення високих процентних ставок, продаж стратегічних економічних об'єктів виробництва, необґрунтовані державні замовлення на окремі види продукції тощо.

3. *Право може деформувати економіку.* Так, законодавча невизначеність зовсім не заважала появі ринку землі в країні. Через відсутність легального ринку його замінив напівпрозорий. Значна частина земель сільськогосподарського призначення переводиться в інший цільовий режим, в основному під будівництво розважальних об'єктів, приватних закладів тощо.

Відтак, вплив права на економіку може мати як кількісний (позитивний або негативний), так і якісний (структурний) характер.

Розглядаючи дані взаємозв'язки, слід зазначити властиві їм недоліки: наприклад, в умовах українських реалій систематично доводиться стикатися з тим, що прийняті закони у багатьох випадках просто не працюють, оскільки не відповідають економічній дійсності. Окрім того, нестабільність правового регулювання теж є вагомим деформуючим чинником економіки.

III. *Взаємообумовленість права й економіки.* До певної міри право формується на основі економічних відносин, у свою чергу й економіка породжується правом, тобто в дійсності можна спостерігати певний циклічний процес причинно-наслідкових зв'язків.

Прикладом того, як розгортається даний процес у взаємодії права й економіки, є практика постійного внесення поправок у чинне законодавство:

- видається закон, який формує певний фрагмент ринкової економіки;
- потім економічна дійсність спонукає до вдосконалення норми права;
- оновлена норма права коригує весь даний сегмент економічних відносин, і цикл починається знову [2; 3; 4].

Розглядаючи процес причинно-наслідкових зв'язків у системі «право – економіка», зазначимо, що кожен цикл такої взаємодії обумовлюється також і суспільною свідомістю. Форми економічних відносин мають усвідомитися суспільством як предмет регулювання і, перш ніж з'являться відповідні правові норми, пройти «крізь» суспільну свідомість. Проте вказані норми формуються не лише як просте узагальнення явищ дійсності, а й виходячи з ідеальних уявлень суспільства, у тому числі й законодавця, про ті соціальні ідеали чи орієнтири, до яких ми хочемо наблизитися, встановлюючи певний законодавчий порядок.

Інакше кажучи, на етапі здійснення реформ найсуттєвішим каналом впливу економіки на зміст відповідних соціальних норм, а через них і на зміст права, є практика інших суспільств, прогресивніших у плані соціально-економічного розвитку, точніше, їх позитивний приклад для використання в публічному управлінні України.

Список використаних джерел.

1. Антонович М. Міжнародне право : навч. посіб. / М. Антонович. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 384 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, № 50-51, ст.384 // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
3. Закон України «Про страхові товариства» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, №18, ст. 78 // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268 // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
5. Марущак В. П. Нове правове мислення, правову активність, сучасну правосвідомість – на розбудову рідної країни / В. П. Марущак, О. Д. Белєсна // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – Вип. 3 (спец. Вип.). – С. 118-120.
6. Омельченко А. Поняття та ознаки зовнішньоекономічної діяльності як предмета правового регулювання / А. Омельченко // Право України. – 2011. – № 5. – С. 218–223.

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

РІШЕННЯ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ МІСТБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

Діяльність органів місцевого самоврядування, як і будь-якого органу державної влади, здійснюється у відповідних правових і організаційних формах. Одним із проявів таких форм діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування є розробка та прийняття правових актів. При цьому правові акти, як і організаційна діяльність у цілому, виконують різні функції у здійсненні місцевого самоврядування. Тут правові акти виступають і як форма діяльності органів місцевого самоврядування, і як засіб реалізації покладених на них функцій.

У теорії права застосовується поняття «*правовий акт*», яке має різне змістовне наповнення: 1) дія (поведінка), як правило, правомірне, тобто юридичний факт, що має ті або інші правові наслідки; 2) результат правомірної дії, юридично вагомий елемент правової системи (юридична норма, індивідуальний припис та ін.), включений до правового поля внаслідок правотворчої, індивідуально-правової чи автономної діяльності суб'єктів права; 3) юридичний документ, тобто документально закріплене волевиявлення, що встановлює правомірну поведінку та її результат [1, с. 101-104].

З точки зору науки публічного управління, *правові акти публічного управління* – документи та вольові владні дії органів публічного управління, здійснювані ними на основі і на виконання законів у процесі виконання функцій державного управління та *місцевого самоврядування, що спрямовані на встановлення (зміну, припинення) правових норм чи на виникнення (припинення, зміну) конкретних правовідносин* [2, с. 129,198].

Поділ актів місцевого самоврядування за їх юридичними властивостями закріплено на законодавчому рівні. Так, ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають *нормативні та інші акти* [3]. Ця законодавча формула дає змогу зробити висновок, що прийняті представницькими органами місцевого самоврядування рішення можуть мати як нормативно-правовий, так і індивідуально-визначений характер.

Одночасно, Конституційний Суд України дійшов висновку, що органи місцевого самоврядування, вирішуючи питання місцевого значення, представляючи спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, приймають *нормативні та ненормативні акти*. До нормативних належать акти, які встановлюють, змінюють чи припиняють норми права, мають локальний характер, розраховані на широке коло осіб та застосовуються неодноразово, а ненормативні акти передбачають конкретні приписи, звернені до окремого суб'єкта чи юридичної особи, застосовуються одноразово і після реалізації вичерпують свою дію [4].

Переважно нормативно-правовий акт розглядається як офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування. Іншими словами, нормативно-правовий акт – це документ, прийнятий у визначеному порядку компетентним публічним органом, в якому містяться норми права.

Вищезазначене наукове визначення нормативно-правового акту корелюється з законодавчим визначенням, наданим ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України, *нормативно-правовий акт* - акт управління (рішення) суб'єкта владних повноважень, який встановлює, змінює, припиняє (скасовує) загальні правила

регулювання однотипних відносин, і який розрахований на довгострокове та неодноразове застосування; *індивідуальний акт* - акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийняте) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб, та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк [5].

За таким підходом, нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим органом держави і встановлює, змінює, припиняє чи конкретизує певну норму права, відображає волю уповноваженого суб'єкта права, є обов'язковим для виконання, має документальну форму закріплення, забезпечується у виконанні державою, у т.ч. примусовими засобами. На відміну від нормативно-правових актів як актів, розрахованих на багаторазове застосування, індивідуальні акти конкретизують правові норми чи визначають їх дійсний зміст і мають форму правозастосовного або інтерпретаційного акта.

Щодо *ненормативних* юридичних актів, то їх природа, за винятком актів застосування та казуального тлумачення права, залишається майже не дослідженою. У той же час існує велика кількість різноманітних за природою і функціональним призначенням видів цих актів. Як зазначає М.В. Цвік, окрім правотлумачних і правозастосовних до відповідного понятійного ряду необхідно віднести також акти правоскасуючі, праводелегуючі, правоініціюючі, правопризупинюючі, правоухвалюючі, акти призначення і звільнення, акти правосуддя, контрольні, наглядові, вето, ратифікації, запити, подання, інформаційні, консультативні тощо [6, с. 139].

Одночасно, у своїх дослідженнях Камінська Н.В. визначає, що місцеві ради, в межах своїх повноважень, приймають нормативні акти у формі рішень. Місцева рада може приймати рішення у формі:

- ухвали - рішення ради, прийняте в межах її компетенції для досягнення певної цілі, що спричинює певні юридичні наслідки. Ці рішення є обов'язковими для виконання на території, підвідомчій раді;

- доручення - рішення ради, що стосуються органу чи посадової особи ради, і містять зобов'язання або повноваження одноразової дії;

- звернення - рішення ради, звернене до непідпорядкованих їй суб'єктів із закликом до певних дій або ініціатив;

- заяви - рішення ради, що містить у собі позиції ради з певних питань;

- процедурного рішення - рішення прийнятого радою з процедурних питань (про перерву в засіданні, проведення додаткової реєстрації, перерахунок голосів) [7, с. 123].

Аналіз вищезазначених положень чинного законодавства та наукових (доктринальних) досліджень в сфері прийняття правових актів органами місцевого самоврядування дозволяє констатувати відсутність ознак нормативності у формі та змісту рішень Одеської міської ради, якими затверджується містобудівна документація м. Одеси та ознак ненормативного (індивідуального) акту, а, отже, визначає необхідність встановлення чіткого правового визначення у подальшому компетентними органами влади.

Список використаних джерел.

1. Алексеев С. С. Общая теория права / С. С. Алексеев. [Текст] - М., 1982. – с. 101-104.
2. Публічне управління : термінологічне слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М.М. Білінська, О.М. Петроє та ін.; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білінської, О.М. Петроє. – Київ: НАДУ, 2018 – С. 129, 198.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (станом на 08.08.2108 р.) [Електронне джерело]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) від 16.04.2009 № 7-рп/2009/ - [Електронне джерело]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. (редакція станом на 14.06.2018 р.). - [Електронне джерело]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
6. Цвік М.В., Ткаченко В.Д., Богачова Л.Л. та ін. Загальна теорія держави і права [Текст]: Підручник для студентів 3-14 юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. - Харків: Право, 2002. - с. 139.
7. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Камінська ; Київ. ун-т туризму, економіки і права. - К. : КНТ, 2010. – 232 с.

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*начальник Південно-Українського територіального управління
НКЦПФР України, к. держ. упр., д.ю.н.*

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЯТОРА У СТАНОВЛЕННІ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (надалі - Комісія) нещодавно поінформувала учасників ринку про намір розробити і прийняти до кінця 2018 року Кодекс професійної етики учасників ринку капіталу. На думку регулятора, запровадження нового кодексу професійної етики сприятиме вищому рівню довіри до фондового ринку України, його більшій прозорості та привабливості для інвесторів.

Етика і мораль відносяться до категорії філософських, а не економічних понять. Однак, спроби пов'язати морально-етичні критерії та ділову практику (зокрема роботу на фондовому ринку) робляться постійно. Дотримання правил чесного ведення бізнесу на ринку, етика ринку і гарантії дотримання етичних норм сприяють зміцненню репутації професійних учасників, свідчать про високий ступінь надійності і компетентності їх роботи.

Все це, в свою чергу, веде до підвищення довіри інвесторів. А довіру інвесторів необхідно для того, щоб фондовий мав і зберігав необхідний йому широке коло учасників.

У міжнародній практиці роботи фондових ринків величезна увага приділяється питанням підвищення репутації компанії - професійних учасників ринку, чесної роботи професіоналів з інвесторами. Необхідність підтримки державою етичних норм була усвідомлена після Великої депресії в США: коментуючи перший федеральний закон з цінних паперів, президент Ф. Рузвельт відзначав, що цей закон є «першим кроком в програмі з відновлення старомодних принципів справедливості і чесності» [1, с. 97]. Ф. Рузвельт зазначив також: «Для того, щоб країна процвітала, потрібні інвестиції в підприємства, і ті, хто залучає гроші інших людей, повинні бути повністю чесними в наданні інформації, на підставі якої приймаються інвестиційні рішення. Інакше неможливо досягти економічного благополуччя» [1, с. 97].

В Україні саморегульвні організації (далі - СРО) об'єднують юридичних осіб відповідного виду діяльності, які приймають *етичний кодекс СРО* під час вступу в саморегульвну організацію і зобов'язані виконувати його норми усім трудовим колективом. Але СРО не має безпосередніх важелів впливу на окремих співробітників компаній, які є фізичними особами.

Для розуміння місця та значення СРО у механізмі регулювання фондового ринку, як і економіки в цілому, необхідно зазначити, що зазначений механізм являє собою єдність державного регулювання та саморегулювання. Саморегульвні організації (далі – СРО) є не лише засобом вироблення загальних правил гри або захисту інтересів. У світовій практиці це відокремлений ринок, доступ на який обмежений вимогами щодо професіоналізму й етики, обсягу торгівлі й капіталу тощо. Тобто створення саморегульвної організації – це, зазвичай, угода про партнерство [2].

З багатьох питань інтереси держави й саморегульвних організацій збігаються. Збіг інтересів держави й учасників ринку існує, насамперед, у сфері попередження та вирішення конфліктів між учасниками, поліпшення управління ризиками, зниження можливостей для шахрайства й інших протиправних дій, підтримки ліквідності й стабільності ринку, удосконалення ринкової інфраструктури, запровадження стандартів професійної діяльності. Рішення зазначених завдань на базі саморегульвних організацій вимагає спеціалізації останніх за видами професійної діяльності, а характер вирішуваних завдань – формування стандартів професійної діяльності та примус до їхнього виконання – зумовлює необхідність відмови від принципу конкуренції в сфері саморегулювання. Одночасно, фактична наявність в країні значного числа некомерційних організацій (союзів, асоціацій), що вже об'єднують підприємців не тільки з метою захисту й лобювання їх інтересів, а й з метою саморегулювання їх діяльності, створює практичну основу для передачі СРО, що перебувають під контролем держави, тих його функцій, які вимагають більше тонких і специфічних механізмів регулювання конкретних видів діяльності. Водночас використання інституту саморегулювання в сучасних умовах надає можливість розвантажити державу як єдиного регулятора на ринку. Для законодавців багатьох країн, які неохоче витрачають гроші платників податків на амбіційні проекти регулювання, саморегулювання є привабливим рішенням, оскільки СРО прямо фінансуються галуззю, яку вони регулюють. Ресурси цих організацій незалежні від державного бюджету через пов'язані з ним політичні міркування, що гарантує використання значних коштів на розвиток галузі за допомогою встановлення стандартів СРО і контролю за їхнім дотриманням.

СРО та система атестації фахівців ринку цінних паперів в Україні виникли більш як 20 років тому з ініціативи самих учасників ринку ще до створення Комісії з цінних паперів. На час створення Комісії як регулятора, СРО вже мали свої етичні кодекси, які розроблялися безпосередньо за участі проектів USAID із залученням міжнародних експертів [3]. Цими етичними кодексами, які знаходяться у відкритому доступі на сайтах СРО, і досі користуються учасники Асоціацій.

До сьогодні етичні стандарти на фондовому ринку існували лише у форматі рекомендацій. В Україні не було жодного випадку, щоб хтось з учасників ринку був притягнутий до відповідальності через їх порушення. У той же час недобросовісна поведінка, приклади якої регулятори та органи влади викривають у всьому світі, завдають значної шкоди довірі та надійності ринків. З огляду на європейську інтеграцію України, Комісія має намір впровадити ефективний моніторинг за дотриманням правил поведінки учасників ринку капіталу.

У теперішньому варіанті Концепції реформування системи атестації кадрів, коли сертифікація у повній мірі, в тому числі й щодо етичної складової, відноситься до компетенції регулятора, СРО можуть давати тільки рекомендації засновникам та керівництву фінансових установ щодо дотримання їхніми співробітниками етичних стандартів.

Список використаних джерел.

1. Е. Афонін. Новий курс // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.:Парламентське видавництво, 2011. - с.503
2. Герасимов А. А. Современное саморегулирование за рубежом – законодательство, практика и тенденции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// kalugatechnadzor.ru/analitika/362-sovremennoesamoregulirovanie-za-rubezhom--zakonodatelstvo-praktika-i-tendenczii](http://kalugatechnadzor.ru/analitika/362-sovremennoesamoregulirovanie-za-rubezhom--zakonodatelstvo-praktika-i-tendenczii).
3. IOSCO (May 2003) «Objectives and Principles of Securities Regulation» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD154.pdf>.

СТЕЦЬ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КІБЕРБЕЗПЕКА» В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Сучасний етап розвитку суспільства в розвинутих країнах світу часто називають «інформаційним суспільством». Це відображає факт «вибухового» зростання потоків інформації в сучасному світі та величезну залежність нормального функціонування та розвитку суспільства від її різних видів. Така залежність викликає гостру необхідність в забезпеченні безпеки в першу чергу життєво важливої інформації для людини, суспільства та держави, в тому числі тієї, що створюється, зберігається, обробляється та розповсюджується у кіберпросторі.

Ключовим поняттям, що характеризує досягнення цієї мети в кіберпросторі, є «кібербезпека». Точне та коректне визначення цього поняття дуже важливе, оскільки воно показує розуміння сутності безпеки в кіберпросторі та в концентрованому виді вказує на організаційно-правову модель забезпечення кібербезпеки в конкретній країні. Наприклад, якщо під безпекою розуміти захищеність, як це прийнято в українському законодавстві, то тоді логічно слідує, що кібербезпеку доречно вибудовувати навколо потенційних загроз. У разі визначення безпеки як стану відсутності загроз, тоді забезпечення кібербезпеки потрібно вибудовувати на підставі усунення носіїв небезпеки. Але можливий й комплексний підхід, тобто врахування обох варіантів. Все це призводить до певних особливостей в побудові та функціонуванні національної системи кібербезпеки.

На сьогодні у світі не має єдиного загальноприйнятого визначення кібербезпеки, яка в різних джерелах подається у наступних значеннях [1,2]:

сукупність організаційних, правових, технічних та освітніх заходів, спрямованих на забезпечення безперервного функціонування кіберпростору (Політика захисту кіберпростору Республіки Польща);

бажаний стан безпеки інформаційних технологій, за якого ризики для кіберпростору скорочені до прийнятого мінімуму (Стратегія кібербезпеки Німеччини);

заходи з попередження шкоди від збоїв в роботі ІКТ та в її усуненні (Національна стратегія кібербезпеки Королівства Нідерланди);

бажаний стан інформаційної системи, за якого вона може протидіяти викликам кіберпростору, які можуть негативно вплинути на достовірність, цілісність та конфіденційність даних, що зберігаються або обробляються даною системою (Стратегія безпеки та оборони інформаційних систем Франції);

це такий сприятливий стан, при якому надійно захищено кіберпростір і забезпечено належне його функціонування (Стратегія кібербезпеки Фінляндії 2013 року).

Як бачимо, в різних країнах існують свої підходи до визначення кібербезпеки, в яких сутність поняття «кібербезпека» передається через ключове слово «заходи» або «стан».

У Стратегії кібербезпеки України [5] кібербезпека визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі, що досягається комплексним застосуванням сукупності правових, організаційних, інформаційних заходів.

У Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [4] закріплена дещо інша дефініція: кібербезпека - захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі.

У визначенні, що міститься у Законі [4], законодавець пішов шляхом фактичного ототожнення двох понять як синонімів – кібербезпека та захищеність. Також визначені через захищеність національна безпека, воєнна безпека та ін. в Законі України «Про національну безпеку України» [3]. Це пояснює відсутність дефініцій самого поняття «захищеність» у вказаних законах. Такий підхід зустрічається і в інших галузях знань, коли не тільки безпека визначається через захищеність, але й захищеність визначається через безпеку.

Проте є багато науковців, які вважають таке ототожнювання неправильним. Ми підтримуємо такий погляд і вважаємо, що поняття «кібербезпека» є ширшим ніж захищеність та захищеність є невід'ємним чинником формування кібербезпеки. Якщо звернутися до найбільш поширеного розуміння безпеки взагалі, то це стан, коли загрози відсутні і немає небезпеки. Загрози можна класифікувати за різними критеріями, наприклад, за ступенем уразливості об'єкта. Зрозуміло, що для захисту від більш уразливих загроз потрібно забезпечити більшу захищеність й навпаки, тобто підвищення та пониження рівня захисту повинно здійснюватися відповідно до рівня загроз. При виконанні цієї вимоги безпека об'єкта захисту буде забезпечена в будь-якому випадку та об'єкт захисту буде знаходитися у єдиному стані - безпеці. При невиконанні вимоги щодо адекватності рівня захищеності рівню загроз, об'єкт захисту буде знаходитися у стані небезпеки, але деяка захищеність у нього буде, тільки від загроз нижчого рівня (ми не розглядаємо випадки злочинної бездіяльності, непереборної сили та ін.).

Таким чином, в залежності від ступеня адекватності рівня захищеності рівню потенційних загроз об'єкт захисту може перебувати або в стані наявності кібербезпеки, або в стані відсутності кібербезпеки (навіть при певній захищеності об'єкту).

Крім того, у визначенні, що наведено у Законі [4], враховані не всі об'єкти кібербезпеки, які перелічені у ч.1 ст.4 Закону [4]. Тому це визначення є неповним і з цього приводу також потребує вдосконалення. Можливим варіантом поняття «кібербезпека» може бути наступне визначення: «Кібербезпека – це стан об'єктів захисту, при якому їх життєво важливі інтереси та характеристики у кіберпросторі мають рівень захищеності, адекватний потенційним загрозам».

Таким чином, існує гостра необхідність в удосконаленні визначення кібербезпеки та приведенні у відповідність цього поняття у Стратегії кібербезпеки України та в Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05 жовтня 2017 р.

Список використаних джерел.

1. Акульшина В. Кібербезпека Фінляндії: правовий та інституційний механізми // Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент: збірка наукових праць. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. Том 5. С. 158-165.
2. Законодавство та стратегії у сфері кібербезпеки країн Європейського Союзу, США, Канади та інших [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28982.pdf>.
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2018. – № 31.
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовт. 2017 р. № 2163-19 // Відом. Верхов. Ради України. – 2017. – № 45. – Ст. 403
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січ. 2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України» : Указ Президента України від 15 берез. 2016 р. № 96/2016 // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 23. – Ст. 899.

ТКАЧЕНКО ІРИНА ВЛАДИСЛАВІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПИТАНЬ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

У сучасних умовах державотворення ситуація щодо користування і розпорядження земель сільськогосподарського призначення в Україні залишається складною і вимагає невідкладного поліпшення. Водночас динамічні процеси в аграрній сфері обумовлюють потребу у визначенні ефективного механізму організації та управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, запобігання зловживанням, недопущення соціальної напруги у цій сфері.

В цілому стратегію розвитку землекористування слід розглядати через призму зростання земельного потенціалу, фінансових та організаційних ресурсів, регулювання та реалізацію використання ресурсів території, максимізацію ефективності контроль земельного ринку; підтримку заходів щодо раціонального використання та охорони земель; підвищення ефективності планування землекористування в населених пунктах; спрощення землевпорядних робіт при проведенні земельної реформи; збір та аналіз статистичних даних; зменшення кількості земельних спорів.

7 червня 2017 року Кабінет Міністрів України Постановою № 413 ухвалив «Стратегію удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними». [5] Цей документ був розроблений Мінагрополітики за дорученням прем'єр-міністра В. Гройсмана за підсумком зустрічі голови Уряду із представниками аграрних асоціацій. Він спрямований на удосконалення дій держави в сфері управління земельними ресурсами. Метою Стратегії є створення сучасної, прозорої і дієвої системи управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності, спрямованої на забезпечення захисту інтересів суспільства, територіальних громад та держави, а також раціонального й ефективного функціонування сільськогосподарських регіонів з урахуванням потреб розвитку населених пунктів, запобігання деградації земель, необхідності забезпечення продовольчої безпеки держави. Основними завданнями Стратегії стали: впровадження засад стратегічного управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності; забезпечення оптимального використання земель, зокрема з урахуванням регіональних програм і планів розвитку територій, генеральних планів населених пунктів; підвищення рівня прозорості та публічності під час формування та реалізації державної земельної політики; підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель та сталого землекористування; підвищення рівня родючості ґрунтів; проведення рекультивациі порушених земель.

Ми поділяємо думку, що викладені у Стратегії правила дадуть змогу раціонально використовувати найцінніший ресурс України – землю. Перший заступник міністра аграрної політики та продовольства М. Мартинюк [3] відзначив, що сфера земельних відносин є найбільш корупціогенною в Україні. Для подолання корупції потрібен глобальний підхід, а не разові заходи, котрі провадяться нині. Тому Постанова пропонує системне рішення, яке надасть можливість під час укладання договорів оренди державних земель уникнути корупційних ризиків та обмежить повноваження Держгеокадастру в розпорядженні державними землями сільськогосподарського призначення. Погодимось із Першим заступником міністра аграрної політики та продовольства України М. Мартинюком, що корупційні ризики та неефективне управління землями призводять до значного недоотримання місцевими бюджетами коштів. До уніфікованих правил, що вводяться постановою, належать [3]: передача земель державної форми власності в оренду виключно на відкритих торгах; термін оренди землі складатиме 7 років, а ставка – має бути більшою за 8% від нормативно-грошової вартості землі. Отже, такі умови відповідають ринковим умовам галузі. Постановою передбачені випадки [3, 5], коли орендар відмовляється від земельної ділянки, при цьому її повторна передача в оренду буде здійснюватися також на аукціонах, а не в ручному режимі. Таким чином вдасться подолати ситуацію, коли земля, повертаючись із користування, ділилася по 2 гектари та назавжди вилучалась із державної власності через безоплатну приватизацію. Певним обмеженням підлягатимуть і

площі земель, котрі можуть передаватися в приватну власність безоплатно на місцевому рівні. Норматив складатиме 25% від площі землі, котра була передана в оренду на конкурентних засадах у попередній звітний період. Основна цінність постанови полягає в тому, що повноваження Держгеокадастру будуть суттєво обмежені, а корупційні ризики – знижені. Основною задачею Держгеокадастру є приведення угод попередніх періодів у відповідність до нової стратегії. Прогнозується зростання надходжень до місцевих бюджетів від передачі в оренду державних земель. Розрахунково сума додаткових надходжень складе на кінець 2018 року до 1 млрд грн [3].

Основними інструментами державного регулювання розвитку сільськогосподарського землекористування повинні стати зональна підтримка в депресійних регіонах, гірських районах тощо; територіальна спеціалізація та співвідношення культур; диференціація оподаткування; цільові програми підтримки тощо. Основними інструментами земельпорядно-правового механізму державного регулювання розвитку сільськогосподарського землекористування повинні стати проектування (розроблення схем та проектів землеустрою) режиму у межах сільських районів та групи сільських рад; зонування земель за типами землекористування в межах сільських рад; проектування типів сівозмін; встановлення територіальних обмежень у використанні земель; встановлення земельних сервітутів; формування землекористування сільськогосподарських підприємств в розрізі меж сільських рад; регулювання переважного права на купівлю-продаж земельних ділянок, права оренди землі; встановлення нормативів ставок плати за землю, пільг. Удосконалення системи управління розвитку сільськогосподарського землекористування [2] дасть можливість підвищити еколого-економічну та соціальну спрямованість сільськогосподарського землекористування; забезпечити стабільність землекористування сільськогосподарських підприємств; розв'язати завдання регульованого розвитку сільськогосподарського землекористування та підвищення економічної ефективності і екологічної безпеки використання земельних ресурсів; забезпечити ефективні земельні відносини між власниками земельних часток (паїв) та сільськогосподарськими підприємствами в процесі орендних відносин; здійснити раціоналізацію існуючого землекористування в межах територій сільських рад та створити інвестиційно-привабливе і збалансоване землекористування; збільшити надходження від платєжів за землю в бюджети територіальних громад; підвищити ефективність оренди землі в сільському господарстві; сприяти соціально-економічному розвитку територіальних громад і регіонів; поліпшити екологічну ситуацію в сільській місцевості; збільшити рівень інвестицій. Нині у аграріїв в сфері землекористування існує ціла низка проблем: недостатній рівень залучення інвестицій та впровадження інноваційних технологій в агропромислове виробництво; низький рівень використання зрошуваних земель та зношеність матеріально-технічної бази; нераціональне сільськогосподарське землекористування, що призводить до зниження урожайності; незадовільний технічний стан сільськогосподарської техніки; збільшення кількості землекористувачів внаслідок реформування агропромислових підприємств; відмова одноосібних землевласників надавати землі в оренду; невизначеність питання довгострокової оренди сільськогосподарських угідь; відсутність стабільної державної підтримки сільгоспвиробників [1,4].

Враховуючи вищезазначене, запропоновані нами основні стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського землекористування доцільно розподілити на дві групи: – організаційно-економічні, до яких слід віднести сприяння залученню інвестицій та впровадженню інноваційних технологій в агропромислове виробництво; запровадження енергозберігаючих і високопродуктивних технологій вирощування сільськогосподарських культур; оновлення матеріально-технічної бази та придбання сучасної сільськогосподарської техніки; – земельпорядно-охоронні, до яких слід віднести реконструкцію і модернізацію існуючих систем зрошення; раціональне використання, екологічна безпека та підвищення родючості ґрунтів; консервація сильно деградованих і малопродуктивних орних земель; оптимізація структури угідь, сівозмін; екологічно безпечне внесення мінеральних добрив і засобів захисту рослин; протиерозійний обробіток ґрунту.

Отже, Стратегія розвитку сільськогосподарського землекористування в регіонах нашої держави повинна забезпечити створення ефективної системи управління раціонального і ефективного використання землі в якості виробничого ресурсу і активу шляхом створення сприятливих умов для відкритої і прозорої державної земельної політики, а також запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел.

1. Горлачук В.В. Формування конкурентоспроможності землекористування в регіоні / В.В. Горлачук // Наукові праці. Том 133. Випуск 120. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – С. 110–115.
2. Дорош О. С. Управління земельними ресурсами на регіональному рівні / О. С. Дорош.– К.: ЦЗРУ, 2014.– 142 с.
3. Кабмін ухвалив Стратегію управління державними землями – Мартинюк / Газета по-українськи від 09.06.2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/politics/_kabmin-uhvaliv-strategiyuupravlinnya-derzhavnimi-zemlyami--martinyuk/777315
4. Лазарева О.В. Конкурентні стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування / О. В. Лазарева // Економіка і регіон. – 2014. – № 5. – С. 90–96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_5_17
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними» від 07.06.2017 р. № 413 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

ТОРБАС ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
доцент кафедри кримінального процесу Національного університету
«Одеська юридична академія», к.ю.н.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», корупцією слід вважати використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Відповідно, якщо вважати корупцію певним явищем, то вона має реалізуватися у певних формах. До таких форм вищезгаданим Законом відноситься, наприклад, конфлікт інтересів (реальний або потенційний). В той же час досі існують деякі проблеми серед правозастосувачів в частині визначення наявності конфлікту інтересів та встановлення відповідальності за нього. І в першу чергу варто розглянути особливості притягнення депутатів місцевих рад до адміністративної відповідальності за недотримання вимог антикорупційного законодавства перш за все в частині наявності конфлікту інтересів. Для прикладу можна розібрати ситуацію, коли депутат місцевої ради голосує за себе при обранні на посаду голови або секретаря відповідної ради (що відбувається, в принципі, постійно).

Так, наприклад, в роз'ясненні ВССУ було зазначено, що «у разі, якщо, наприклад, депутат місцевої ради, який виконує свої повноваження у складі такого колегіального органу, голосує за погодження самого себе до складу виконавчого органу міської ради та погодження призначення себе на посаду заступника міського голови, він одноособово не приймає такого рішення, таке рішення приймається колегіальним органом більшістю голосів. Відтак, відсутній прямий і безпосередній причинно-наслідковий зв'язок між голосуванням та прийняттям рішення» [2]. Більше того, судова практика наводить і інші приклади, в яких осіб не було притягнуто до адміністративної відповідальності за те, що вони голосували самі за себе. Так, наприклад, суд може врахувати те, що депутат під час голосування мають право реалізувати право бути обраними до органів відповідної ради, відтак «... прагнення депутата стати секретарем сільської ради і голосування за відповідну кандидатуру є реалізацією його законного права, а не складом корупційного правопорушення чи наявності конфлікту інтересів». Крім того, суди звертають увагу, що склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-7 КУпАП передбачає наявність умислу, і відповідно, недоведення цієї обставини також може розглядатися як підстава для закриття провадження у справі про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Таким чином ми маємо ситуацію, за якої орган, що уповноважений надавати роз'яснення в частині використання антикорупційної політики, оцінює правову ситуацію не так, як роблять це суди. Тому вважаємо, що дана правова проблема потребує подальшого вивчення та вирішення.

Список використаних джерел.

1. Донченко К. Чи може депутат голосувати за себе: конфлікт інтересів та з чим його «їдять» [Електронний ресурс] / Костянтин Донченко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://tribuna.pl.ua/news/chi-mozhe-deputat-golosovati-za-sebe-konflikt-interesiv-ta-z-chim-jogo-iydyat/>.
2. Інформаційний лист ВССУ Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією від 22.05.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zib.com.ua/ua/print/128984-prityagnennya_do_adminivpovidalnosti_za_nepodannya_deklarac.html.
3. Постанова Апеляційного суду Кіровоградської області від 01.06.2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58200024>.
4. Постанова Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 11.03.2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56362167>.

ТРЕТЬЯК ГАІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*юрисконсульт юридичного відділу Товариство з обмеженою відповідальністю
«Спільне підприємство «Південна Аграрно-Експортна Компанія»*

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ ПРИВАТНИМИ ВИКОНАВЦЯМИ

Аналіз стану правосуддя в Україні, який міститься у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276, виявлено у системі виконання судових рішень істотні проблеми, зокрема: гранично низька частка фактичного виконання судових рішень; відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців; системні недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними та недержавними установами.

Для подолання цих та інших проблем здійснено реорганізацію системи виконання судових рішень та підвищення ефективності виконавчого провадження шляхом запровадження змішаної системи примусового виконання, яка полягала у запровадженні та існуванні поряд з органами державної виконавчої служби інституту приватних виконавців. Так, з 5 січня 2017 року в Україні почала діяти змішана система виконавчого провадження.

Головною метою створення та запровадження інституту приватних виконавців визначено саме: якісне та швидке виконання судових рішень і рішень інших органів у відповідності з європейськими стандартами; рівноцінна конкуренція між державними та приватними виконавцями; дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців; підвищення рівня довіри суспільства до системи примусового виконання рішень в цілому.

Водночас, на даний час запроваджена змішана система примусового виконання не відповідає очікуваним результатам з огляду на наступне.

1. Із запровадженням змішаної системи примусового виконання розраховувалось, що приватні виконавці суттєво зменшать завантаженість органів державної виконавчої служби, оскільки саме стягувачеві надано право вибору щодо пред'явлення виконавчого документа для примусового виконання до державного чи приватного виконавця.

За даними Єдиного реєстру приватних виконавців понад 122 особи отримали посвідчення приватного виконавця. Приватні виконавці працюють у створених виконавчих округах, якими є територія АР Крим, області, міста Києва чи Севастополя.

Водночас, у Вінницькій, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Тернопільській та Чернівецькій областях діють лише по одному приватному виконавцю, які з урахуванням обмежень встановлених ст. 24 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» не спроможні розвантажити органи державної виконавчої служби.

Проте, виконавчі округи АР Крим, Луганської області та міста Севастополя не мають приватних виконавців.

2. Підвищення рівня довіри суспільства до системи примусового виконання рішень в цілому не відбулось з огляду на наступне.

Так, протягом 2017 року на виконанні у приватних виконавців перебувало 3,3 тисячі виконавчих документів, за якими стягненню підлягало 710,2 млн грн. Завершено 269 проваджень, з яких у зв'язку з фактичним виконанням – 223 провадження. Натомість, за аналогічний період підлягало примусовому виконанню в органах державної виконавчої служби 4 121 634 виконавчих документа на загальну суму стягнення 661 246 771 880 грн., завершено 2 450 329 виконавчих документа на загальну суму 258 463 712 704 грн., з яких фактично – 823 135 виконавчих документа на загальну суму стягнення 10 618 948 119 грн.

Таким чином, незважаючи на запроваджену змішану систему примусового виконання стягувачами надається перевага примусовому виконанню саме органам державної виконавчої служби вищевикладене свідчить про низький рівень довіри суспільства приватним виконавцям.

3. Якісне та швидке виконання судових рішень і рішень інших органів у відповідності з європейськими стандартами.

Примусове виконання здійснюється шляхом вжиття виконавцями заходів примусового виконання рішень визначених ст. 10 Закону України «Про виконавче провадження», до яких належить звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами та звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника.

Вищевикладена норма, надає право виконавцям звертати стягнення саме на майно, в тому числі заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника. Так, за відсутності належного у боржника майна (доходів) рішення залишається невиконаним незалежно від статусу виконавця та його професійного рівня.

4. Наявність законодавчих чинників, які на нормативному рівні унеможливають виконання окремих категорій рішень та знижують ефективність примусового виконання в цілому.

Так зокрема, наступними нормативно-правовими актами встановлені мораторії на звернення стягнення на майно певної категорії боржників: Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III, який встановлює мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення; Закон України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» від 03.06.2014 № 1304-VII, тощо.

5. Проблема оперативного отримання актуальної інформації щодо боржників, їхнього майнового стану та джерел отримання доходів шляхом безпосереднього доступу виконавця до відповідних реєстрів, що містять інформацію, в тому числі на правах реєстратора, з метою обтяження виявленого майна або майнових прав задля забезпечення реального виконання рішення та запобігання можливості відчуження такого майна боржником.

Список використаних джерел.

1. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1403-VIII/Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. - № 29. - ст.535 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1403-19>

2. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII/Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. - № 30. - ст.542 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1404-19>

3. Про мораторій на стягнення майна громадян України: Закон України від 03 червня 2014 року № 1304-VII/Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. - № 28. - ст.940 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1304-18>

4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III/ Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 3-4. - ст. 27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>

5. Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки від 20 травня 2015 року № 276: Указ Президента України/Офіційний вісник Президента України (ОВПУ). – 2015. - № 13. – ст. 864 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/276/2015>

ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.ю.н.*

ЗНАЧЕННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ СУДАМИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку української державності яскраво висвітлюється спектр найважливіших завдань в судовій сфері: зміцнення авторитету судової влади, подальше утвердження принципу верховенства права, визначення шляхів підвищення рівня захисту прав людини в Україні. Складний процес утвердження верховенства права, відмови від панування позитивістської парадигми в правовому житті України в наш час стикається з низкою перешкод, які є результатом контраверсії між джерелами права, серед яких є й іноді дуже застаріле законодавство і рішення Європейського суду з прав людини, що поступово входять в систему джерел права України. Ратифікація Україною 17 липня 1997 року Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) актуалізувало нагальне завдання – впровадження в правове життя нашої держави практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Для вітчизняних юристів склалася незвична ситуація, оскільки раніше вони керувалися нормами національного права – нормами Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів, нормами міжнародно-правових договорів, водночас із набуттям чинності Конвенції мали враховувати також і її положення.

Метою дослідження є розкриття значення рішень Європейського Суду з прав людини для вирішення цивільних справ судами України.

Сучасні дослідження вказаної проблематики присвячені, в основному, питанням пов'язаним із визнанням рішень ЄСПЛ як джерела права, з виконанням рішень ЄСПЛ, використанням практики ЄСПЛ для вирішення кримінальних справ. При цьому в національній правовій доктрині відсутні комплексні дослідження застосування національними судами практики ЄСПЛ під час розгляду цивільних спорів. Тому питання фактичного застосування рішень ЄСПЛ у судовій практиці українських судів під час розгляду спорів, предметом яких майнові правовідносини, зумовлює актуальність обраної проблематики.

На сучасному етапі судової реформи однією з найбільш важливих проблем є зміцнення незалежності суддів. Прийняття суддями процесуальних рішень, що ґрунтуються на принципах верховенства права та законності, іноді суперечать суспільним уявленням про справедливість та правосуддя та можуть бути критично оцінені як соціумом, так і в засобах масової інформації. В цьому контексті дуже важливим розуміти, що критика рішень суду є важливою складовою відкритості суду в світлі європейських стандартів в цій сфері. Дуже часто критиці з боку суспільства піддаються рішення судів України, що ґрунтуються на застосуванні практики Європейського Суду з прав людини.

На підставі дослідження рішень вітчизняних судів, що містять посилання на рішення ЄСПЛ, можна побачити певну тенденцію. Наприклад, українські суди при вирішенні земельних спорів використовують наступні конструкції рішень ЄСПЛ:

- рішення ЄСПЛ «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» (Case of Stretch v. The United Kingdom) №44277/98 від 24.06.2003;
- рішення ЄСПЛ «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» (Case of Stretch v. The United Kingdom) №44277/98 від 24.06.2003 в поєднанні з рішенням ЄСПЛ «Пайн Велі Девелопмент ЛТД» та інші проти Ірландії» (Pine Valley Developments Ltd v. Ireland), заява 12742/87 від 23.10.1991 або рішенням ЄСПЛ «Федоренко проти України» заява №25921/02 від 01.06.2006;
- рішення ЄСПЛ «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» (Case of Stretch v. The United Kingdom) №44277/98 від 24.06.2003 в поєднанні з рішенням ЄСПЛ «Тригубенко проти України» заява №61333/00 від 02.11.2004;

Слід відзначити, що рішення ЄСПЛ у справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» є найбільш поширеним у практиці українських судів при розгляді земельних спорів і зустрічається практично в усіх судових рішеннях, де використовується практика ЄСПЛ.

У вказаній справі Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що оскільки особу позбавили права на її майно лише з тих підстав, що порушення були вчинені з боку публічного органу, а не громадянина, в такому випадку було «непропорційне втручання у право заявника на мирне володіння своїм майном та, відповідно, відбулося порушення статті 1 Першого протоколу Конвенції» [1].

Зважаючи на широку практику застосування даного рішення, можна зробити висновки щодо використання цього рішення у судовій практиці України. Так, на підставі дослідження судових рішень, які посилаються на рішення ЄСПЛ у справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії», яскраво відображена певна тенденція. Так, суди часто застосовують рішення ЄСПЛ за справою «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» як «індульгенцію» на будь-які порушення процедури, зокрема відчуження та надання в користування державних та комунальних земель.

Поширеним є твердження, що ЄСПЛ вирішив у цій справі, що «визнання недійсним договору, згідно з яким особа отримала майно від держави, та подальше позбавлення цього майна на підставі порушення закону державним органом, є неприпустимим» [2].

У справі «Пайн Велі Девелопмент ЛТД» та інші проти Ірландії» Європейський суд з прав людини постановив, що ст.1 Першого протоколу Конвенції можна застосувати до захисту «правомірних очікувань» щодо певного стану речей (у майбутньому), оскільки їх можна вважати складовою частиною власності. «Правомірні очікування» виникають у особи, за умови дотримання нею всіх вимог законодавства для отримання відповідного рішення уповноваженого органу, а тому особа мала всі підстави вважати таке рішення дійсним та розраховувати на певний стан речей» [3]. Дуже показовим для розуміння позиції Європейського Суду з прав людини при

вирішенні цивільних справ є тлумачення поняття «майно». Так, відповідно до другого речення частини 1 статті 1 Першого протоколу до Конвенції держава може втручатися в права суб'єктів власності й позбавити їх майна в розумінні Протоколу, але таке втручання не може суперечити інтересам суспільства і здійснюється лише на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права [4].

Будь-яке втручання держави у власність має відповідати вимозі про наявність законної мети – інтересів суспільства.

У Рішенні ЄСПЛ від 02.11.2004 у справі «Трегубенко проти України» вказано, що позбавлення майна може бути виправданим лише у випадку, якщо буде показаний у тому числі інтерес суспільства та умови, передбачені законом. Більше того, будь-яке втручання у право власності обов'язково повинно відповідати принципу пропорційності. Як неодноразово зазначав суд, справедливий баланс має бути дотриманий між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основних прав людини. Необхідний баланс не буде дотриманий, якщо особа, про яку йдеться, несе індивідуальний і надмірний тягар [5].

Практика застосування національними судами Конвенції та рішень ЄСПЛ не є системною, механізм звернення до прецедентної практики ЄСПЛ залишається хаотичним, а судячи із кількості задоволених скарг проти України з використанням «пілотних рішень», суди приймають рішення в розріз з практикою ЄСПЛ.

Причинами такого стану національної практики правозастосування можна вважати: 1) відсутність у суддів достатніх знань практики ЄСПЛ; 2) різка відмінність між практикою ЄСПЛ та усталеною практикою і правозастосування, й нормами законодавства України; 3) Конвенція є «живим організмом», практика її застосування постійно розвивається в залежності від умов у державі – учасниці, нових тенденцій та нових потреб; 4) неприйняття та нерозуміння для правової системи України правового прецеденту як джерела права [6, с. 199].

Шляхами подолання окреслених негативних тенденцій в застосуванні рішень Європейського Суду з прав людини судами України може бути більша обізнаність юристів (суддів, адвокатів, прокурорів тощо) з практикою ЄСПЛ, подолання колізій між законодавством України та європейськими нормами в цієї сфері, формування нової парадигми вирішення цивільних відносин судами України.

Список використаних джерел.

1. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії» від 24.06.2003 (№44277/98). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cases.legal/en/act-echr1-117564.html>

2. Постанова Одеського апеляційного господарського суду від 10.02.2015 у справі № 916/2420/14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42724676>.

3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пайн Велі Девелопмент ЛТД» та інші проти Ірландії» від 23.10.1991 (заява 12742/87). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cases.legal/en/act-echr1-1036.html>.

4. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_535.

5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Трегубенко проти України» від 02.11.2004 (заява №61333/00). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_355.

6. Фальковський А. Застосування судами України рішень Європейського Суду з прав людини при розгляді земельних спорів /А. Фальковський, М. Майстренко // Право України. – 2016. – №6(15). – С. 195-199

ЧАЛИХ СВІТЛАНА ГРИГОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ЗАКОНОДАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБИ В АПАРАТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Єдиним законодавчим органом української держави є Верховна Рада України – парламент, що обраний волею народу, який представлений народними депутатами України, які складають присягу на вірність народові та Україні [4, ст. 2]. Пріоритетною функцією парламенту є законодавча, натомість парламент має і [1, ст. 85]:

представницьку функцію – представляє свій народ, захищає його інтереси;

установчу – формує органи виконавчої та судової влади, власне формує Уряд, призначає та звільняє третину складу Конституційного Суду України, Генерального прокурора України, Голову Служби безпеки, Голову Антимонопольного комітету України, Голову Національного банку України, половину складу Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення, Голову Фонду державного майна України, членів Центральної Виборчої комісії. Парламент формує і власні органи – обирає Голову парламенту, його першого заступника і заступника, формує комітети, створює тимчасові слідчі та спеціальні комісії, призначає та звільняє Голову та членів Рахункової палати, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Верховна Рада України (далі – ВР України) призначає та звільняє з посади керівника апарату парламенту, затверджує кошторис ВР України та структуру парламентського апарату;

контролюючу функцію – контролює діяльність Уряду, через Уповноваженого ВР України здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, через Рахункову палату здійснює бюджетно-фінансовий контроль, а також через депутатський запит та тимчасові спеціальні і слідчі комісії;

ВР України має Апарат (далі – Апарат), основні елементи правового статусу якого визначені на рівні Конституції України, на відміну від апаратів інших державних органів [1, ст. 85, п. 35].

Апарат повністю забезпечує діяльність ВР України через структурні підрозділи. Організаційне, правове, наукове, документальне, інформаційне, експертно-аналітичне, матеріально-технічне та фінансове забезпечення

діяльності ВР України, її органів, народних депутатів, депутатських фракцій (депутатських груп) у ВР України здійснює Апарат [2, ст. 7, п. 1].

Апарат у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, постановами ВР України, розпорядженнями Голови ВР України та Керівника Апарату, іншими нормативно-правовими актами [8].

Голова Верховної Ради України організовує роботу Апарату. Власне, штатний розпис Апарату та чисельність працівників структурних підрозділів Апарату затверджується Головою ВР України [1, ст. 88, п. 5].

В Апараті працюють як державні службовці, так і працівники, які виконують функції з обслуговування та працівники патронатних служб. Зокрема, посади працівників секретаріатів Голови ВР України, його Першого заступника та Заступника, помічників-консультантів народних депутатів України належать до посад патронатної служби [6, ст. 92, п. 1].

Основним постулатом для кожного державного службовця Апарату є положення Конституції України, які чітко визначають не лише права та обов'язки громадянина, а й держави, яка реалізує свою політику через представницькі органи та діє лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України. Це Закони України «Про Регламент Верховної Ради України» [2], «Про комітети Верховної Ради України» [3], «Про статус народного депутата України» [4], «Про державну службу» [6].

Вступ на державну службу, проходження та припинення визначає правовий статус державного службовця. Власне Законом України «Про державну службу» і визначено принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їхніх особистих якостях та досягненнях [6].

Посади державних службовців Апарату поділяються на категорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень і необхідних для їх виконання кваліфікації та професійної компетентності: категорія «А» передбачає посади вищого корпусу державної служби; категорія «Б» передбачає посади керівників структурних підрозділів, їх перших заступників та заступників; категорія «В» передбачає інші посади, не віднесені до категорій «А» і «Б» [6, ст. 6].

Зауважимо, що існують певні особливості проходження державної служби в Апараті, а особливо в окремо функціонуючих структурних підрозділах. Категорії посад таких працівників чітко визначені Законом «Про державну службу», а вектор діяльності – окремим нормативним актом. Наприклад, секретаріат комітету ВР України здійснює свою діяльність відповідно до предмета відання [5] й планами роботи певного комітету та має статус структурного підрозділу Апарату [9].

Іншою особливістю є статус секретаріату депутатської фракції у ВР України, який вирізняється тим, що утворюється на період діяльності відповідної депутатської фракції у ВР України поточного скликання [10]. Зокрема, кожна політична партія представлена в парламенті депутатською фракцією на час діяльності ВР України терміном на 5 років, тобто секретаріат депутатської фракції є структурним підрозділом Апарату, але зі «статусом тимчасово працюючих». Натомість саме за поданням кожної депутатської фракції на основі квотного принципу формується кількісний та персональний склад комітету парламенту [3, ст. 6, п.2].

Принципово інші особливості у державних службовців – працівників управлінь Апарату, які здійснюють свої обов'язки на постійній основі, зокрема це стосується Головного юридичного управління, Головного організаційного управління, Головного науково-експертного управління та інших [8].

Вважаємо, що виокремлені особливості служби в Апараті ВР України хоч і закріплені законодавчими актами, проте не мають під собою достатньо обґрунтованих підстав з погляду на функціональне наповнення окремих структурних підрозділів Апарату. Розв'язання цього питання прямо пов'язано з питаннями: чіткого визначення статусу Апарату в цілому, його модернізацією; потребує комплексного підходу з урахуванням процесу реформування державного управління, розвитку публічного управління. На нашу думку, розробка проекту Закону України «Про парламентську службу» сприятиме формуванню ефективної та професійної парламентської служби, як передумови якісного законодавства.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
3. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80>
4. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року №2790-XII зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
5. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання: Постанова Верховної Ради України від 4 грудня 2014 року №22-VIII зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-19>
6. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
7. Про структуру апарату Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 20 квітня 2000 року №1678-111 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-14>
8. Про Апарат Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 25 серпня 2011 р. №769 /в редакції розпорядження Голови Верховної Ради України від 20 листопада 2014 р. №734 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3>
9. Про секретаріат комітету Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 22 лютого 2008 року №305 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305/08-%D1%80%D0%B3>

ЧІСТЯКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.філос.н., доцент*

КРИВДІНА ІННА БОРИСІВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент*

РЕФОРМУВАННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Реформування судової гілки влади в Україні є частиною євроінтеграційних процесів, що також має прояв у використанні міжнародного досвіду задля вдосконалення вітчизняної системи правосуддя в цілому. Основними завданнями реформи було проголошено підвищення якості судового розгляду, уніфікації судової практики та розвантаження судів. З прийняттям 02 червня 2016 року Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (далі - Закон) кардинальних змін також зазнав Верховний Суд - найвищий суд у системі судоустрою української держави. Основними завданнями наукової розвідки є визначення основних результатів реформування найвищої судової інстанції України та з'ясування, досвід яких країн в зазначеному процесі було використано.

Основними результатами реформування найвищого суду у системі судоустрою української держави є не тільки нова назва - Верховний Суд, а й змінені:

- кількісний склад - не більше двохсот суддів (ст. 37 п.1 Закону) замість двадцяти одного за попереднім законодавством;

- структура (ст. 37 п.2, п.3, п.4 Закону) - у складі Верховного Суду діють: Велика Палата Верховного Суду; Касаційний адміністративний суд; Касаційний господарський суд; Касаційний кримінальний суд; Касаційний цивільний суд.

- вимоги до кандидатів на посаду судді (ст. 38 Закону): 1) стаж роботи на посаді судді не менше десяти років; 2) науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років; 3) досвід професійної діяльності адвоката, в тому числі щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше десять років; 4) сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше десять років [2].

Стосовно міжнародного досвіду, що було використано при реформуванні вищої судової інстанції України, то проблему надмірної завантаженості вітчизняних судів раніше пропонувалося усунути в унікальний за простотою законодавчий спосіб. Його зміст зводиться до того, що у структурі вищого судового органу формується декілька однорідних судових палат, кожна з яких забезпечує лише окрему сторону судового розгляду тієї чи іншої справи незалежно від того, чи має дана справа за своєю фабулою поєднання цивільно-правового і кримінально-правового елемента. Вперше подібна реформа була впроваджена у Франції, де у складі вищого судового органу цієї країни – Касаційного суду було створено одразу три палати з цивільних справ. Функцією першої із них є проведення попереднього слухання і вирішення питання про можливість допуску справи до касаційного розгляду, друга – безпосередньо здійснює юридичну перевірку правильності рішення, прийнятого судом нижчого рівня, яке оскаржується в касаційному порядку, а третя – займається касаційним розглядом цивільних справ, ускладнених іноземним елементом [3, с. 53-54].

В ст. 37 п.4 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р. зазначається: «У кожному касаційному суді утворюються судові палати з розгляду окремих категорій справ з урахуванням спеціалізації суддів. Кількість та спеціалізація судових палат визначаються рішенням зборів суддів касаційного суду з урахуванням вимог частин п'ятої та шостої цієї статті та судового навантаження» [2]. Таким чином, саме французький підхід щодо подолання проблеми завантаженості українських судів (а отже, і правової дефектності деяких рішень, що ними приймаються) став найбільш ефективним і прийнятним, передусім, через незначний обсяг фінансових витрат, які були б спрямовані на реалізацію цієї сторони судової реформи.

З метою уникнення різноманітності у тлумаченні законодавчих актів суддями під час їх професійної діяльності ряд дослідників говорили про необхідність адаптації до змісту національного права існуючого у деяких країнах ЄС механізму подолання складнощів, які виникають у процесі розгляду судових справ, котрий зводиться до того, що суддя суду нижчого рівня, зіткнувшись із певною проблемою у правозастосуванні, самостійно звертається за відповідним роз'ясненням до Верховного Суду. Особливістю цього методу полягає в тому, що тільки за умови наявності саме такого звернення Верховний Суд надасть обов'язкове до застосування тлумачення закону, яке поширюватиметься на вирішення виключно тієї справи, щодо якої і надійшло дане звернення із підписом судді суду нижчої інстанції (досвід Польщі та Ірландії). Зокрема, зазначалося, що Верховні Суди країн ЄС остаточно не позбавлені права на розроблення інструкцій із правозастосування для всіх інших національних судів, однак, такі інструкції мають виключно рекомендаційний характер [4].

Українські законодавці частково використали цей міжнародний досвід при прийнятті нового процесуального законодавства Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та інших законодавчих актів» від 03 жовтня 2017 р. [1]. Так, ст. 417 Цивільного процесуального кодексу України у новій редакції передбачає обов'язковість вказівок, що містяться в постанові суду касаційної інстанції (Верховного Суду) для суду першої та

апеляційної інстанції під час нового розгляду справи. Однак, суддям нижчих інстанцій надається більша самостійність при ухваленні рішень – постановова суду касаційної інстанції не може містити вказівок для суду першої та апеляційної інстанції про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яка норма матеріального права повинна бути застосована і яке рішення має бути прийнято за результатами нового розгляду справи [5].

Стосовно наступних кроків реформи, то важко не погодитися із твердженнями Татаренко В.Б., в якому зазначено: «Наступним важливим чинником, рецепція якого із правових систем деяких країн ЄС до українського законодавства істотно прискорила б європейську інтеграцію України в контексті реформування правосуддя, є залучення суддів, судів нижчої інстанції до тієї чи іншої форми роботи у вищестоящих судах» [4]. В науковій літературі існує також думка про те, що недостатньо просто обговорювати доцільність імплементації судового прецеденту у вітчизняну правову систему, що це джерело права заслужило свій авторитет в англо-американській правовій сім'ї, і його впровадження в Україні однозначно б принесло користь національній системі правосуддя.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів (Розділи 4-6): Закон України від 03.10.2017 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147a-19>
2. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Судебные системы европейских стран. Справочник / Перевод с франц. Д.И. Васильева и с англ. О.Ю. Кобякова. – М., 2002. – С. 53-54
4. Татаренко В.Б. Євроінтеграційні процеси в судовій владі України // Наукові праці. Том 122. Випуск 109. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2009/122-109-22.pdf>
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

ШИМБАРЬОВА ТЕТЯНА ВАЛЕРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОВАЛЬ ЗИНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ ЧЕРЕЗ ОФІЦІЙНИЙ ВЕБ-САЙТ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

З набранням чинності 01.01.2013 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення та спрощення процедури державної реєстрації земельних ділянок і прав на нерухоме майно» в Україні розпочалась реформа системи державної реєстрації прав на нерухоме майно. Відомості про речові права (власності, користування тощо) на нерухоме майно та обтяження цих прав (застави, іпотеки, арешти тощо) почали вноситися до єдиної електронної бази даних – Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі – Державний реєстр).

З метою спрощення системи державної реєстрації прав на майно нотаріуси отримали повноваження з проведення державної реєстрації речових прав під час посвідчення угод щодо нерухомого майна.

Надалі реформа продовжувалась прийняттям 26.11.2015 р. Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», а також деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», в основу якого увійшли такі нововведення: децентралізовано систему державної реєстрації речових прав; реєстрація речових прав на нерухоме майно здійснюється за принципом екстериторіальності; скасовано обов'язкову наявність правовстановлюючих документів на майно для здійснення державної реєстрації, за умови що інформація про майно внесена до Державного реєстру [4].

Разом із розширенням кола уповноважених осіб на проведення реєстраційних дій в Державному реєстрі, уряд приймає Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції» (далі – Закон), який набрав чинності 06.10.2015 р., та яким передбачається відкриття державних майнових реєстрів, а також доступ до інформації про власників зареєстрованих транспортних засобів, об'єктів нерухомості та відомості про земельні ділянки із Державного земельного кадастру. Прийнятий Закон має вирішити проблему закритості інформації про статки посадових осіб та забезпечити можливість суспільного контролю за майном, яким реально володіють чиновники [3].

На виконання вказаного Закону відкрили доступ до відомостей, що містяться у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Фактично відкриття реєстрів забезпечує можливість кожному громадянину перевірити майновий стан посадовців: площу квартири, земельної ділянки, факт володіння транспортними засобами, що створює умови для більш жорсткої підзвітності дій державних органів, які розпоряджаються державними та комунальними землями, нерухомістю, транспортом [1].

Відповідно до ст. 32 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» інформація про зареєстровані права на нерухоме майно та їх обтяження, що міститься у Державному

реєстрі прав, є відкритою, загальнодоступною та платною, крім випадків, передбачених цим Законом [5]. Для фізичних та юридичних осіб інформація за об'єктом нерухомого майна та суб'єктом речового права надається в електронній формі через офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України за умови ідентифікації такої особи (фізичної або юридичної) з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи або в паперовій формі державним реєстратором або нотаріусом .

Для отримання інформації з реєстру необхідно: зареєструватися на сайті Держреєстру; авторизуватися в Кабінеті адміністративних послуг; вказати адресу нерухомого майна потрібного об'єкта в електронну форму на сайті; виконати оплату в online режимі. Інформаційна довідка надається запитувачу на екран монітора. Також, інформаційна довідка відправляється на електронну адресу запитувача.

Існує три способи авторизації. Перший спосіб – авторизація через MAIL.GOV.UA – електронний поштовий сервіс, який позиціонується як державний і, можливо, в майбутньому використовуватиметься як офіційна поштова скринька в інтернеті для кожного. При цьому, адреса поштової скриньки – це набір цифр вашого реєстраційного номера облікової картки платника податків. Запитувач створює собі поштову скриньку на сайті, а потім використовує цю адресу пошти і пароль від неї як логін і пароль для доступу до реєстру нерухомого майна.

Для відкриття поштової скриньки на сервісі MAIL.GOV.UA, ніякої спеціальної перевірки проходити не треба, тому маємо думку, що є можливість ввести чужі дані.

Другий спосіб ідентифікації на сайті – Id-banking, що передбачає прив'язку до банківської картки, виданої запитувачу будь-яким банком України.

Третій спосіб – електронний цифровий підпис (надалі – ЕЦП).

Доречно зробити висновок, що це найнадійніший спосіб для ідентифікації, оскільки для того, щоб отримати ЕЦП, необхідно звернутись до спеціального акредитованого центру, написати заяву, підтвердити особу і пройти певну процедуру. ЕЦП дає можливість не лише дивитися інформацію, що містить реєстр нерухомого майна, але і подавати заяви на реєстрацію та інше, що прирівнюється до живого подання заяви.

Відкриття майнових реєстрів забезпечило залучення представників громадянського суспільства, журналістів, активістів до процесів моніторингу майнового стану посадових осіб. Відповідно до даних Аналізу виконання закону щодо відкриття майнових реєстрів, підготовленого Ю. Родченко, аналітиком Громадського люстраційного комітету, за період з 06 жовтня 2015 по 27 липня 2016 фізичні та юридичні особи отримали 338 983 довідок з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно через онлайн-сервіс Міністерства юстиції України. Кількість інформаційних довідок замовлених юридичними та фізичними особами з Реєстру за одну добу: мінімальна – 90, максимальна – 2 550, середня – 1 149 [1].

Підсумовуючи, робимо висновок, що відкритість майнових реєстрів, зокрема Державного реєстру прав, є важливим кроком для країни у подоланні корупції, адже відкрита держава – це запорука розвитку економіки, підвищення інвестиційної привабливості та зростання економічно-соціального рівня життя українців. Проте маємо зазначити, що ці кроки потребують якісного контролю з боку уряду. Інформація про права власності з відкритих реєстрів може бути використана зловмисниками проти пересічних громадян з метою заволодіння чужим майном. Особливо така ситуація має місце у зв'язку із наведеними вище змінами щодо скасування обов'язкової наявності правостановлюючих документів на майно для здійснення державної реєстрації.

Задля попередження описаних негативних наслідків, маємо пропозицію залиши лише 1 спосіб ідентифікації – за допомогою ЕЦП.

Список використаних джерел.

1. Аналіз виконання закону щодо відкриття майнових реєстрів (Shadow Report). Автор аналітик Громадського люстраційного комітету Ю. Родченко. Київ 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/merged.pdf>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення та спрощення процедури державної реєстрації земельних ділянок та речових прав на нерухоме майно: Закон від 04 липня 2012 р. № 5037-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 23. – Ст.224 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5037-17>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції: Закон від 14 липня 2015 р. № 597-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 35. Ст.343 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597-19>

4. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон від 26 листопада 2015 р. № 834-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 1 – Ст.9. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/834-19>

5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон від 01.07.2004 № 1952-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст.553 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

ШУМЛЯЄВА ІРИНА ДАМИРІВНА

*доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Важливим фактором ефективного функціонування інститутів громадянського суспільства та підвищення рівня демократизації суспільного життя є діяльність органів публічної влади щодо налагодження поліаспектної взаємодії з різними групами громадськості. Для реалізації цього наряду необхідним є створення дієвих механізмів функціонування оптимальної системи прямих та зворотних зв'язків між суспільством та органами публічної влади на державному, регіональному та місцевому рівнях, що безпосередньо пов'язано з вдосконаленням організаційно-правових засад функціонування інститутів громадянського суспільства та представництва громадян.

Як відзначається у Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 рр., затвердженій Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016, недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для реалізації громадських ініціатив, утворення та діяльності окремих видів організацій громадянського суспільства, розгляду та врахування громадських пропозицій органами державної влади, органами місцевого самоврядування [3]. Зважаючи на це, підвищення рівня залучення громадян до прийняття владних рішень потребує належного нормативно-правового оформлення відносин влади та суспільства, унормування питань легалізації та діяльності організацій громадянського суспільства.

Засади взаємовідносин органів публічної влади та суспільства закладено в Конституції України, в якій закріплено, що народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5 Конституції України); державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6 Конституції України); в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7 Конституції України) [2]. Саме ці конституційні засади державного будівництва, а також ті, що стосуються народовладдя, суверенності України, її цілісності та недоторканості, верховенства права та визнання найвищої юридичної сили Конституції України, мають забезпечити цілісність та стабільність системи публічної влади, реалізацію принципів її функціонування та взаємодії з громадянським суспільством.

У контексті побудови в Україні правової держави реалізація цих статей передбачає забезпечення виконання пріоритетних завдань, серед яких: законодавчо закріплені захист прав і свобод людини, несуперечливість громадянських прав і законодавчих норм; відпрацьована регламентація повноважень держави на ґрунті поділу гілок влади та створення системи всебічного конституційно-правового контролю за їх діями з боку інститутів громадянського суспільства; наявність механізму демонополізації влади з метою недопущення зосередження її в руках певних осіб або інституцій; додержання демократичних вимог при розробці, прийнятті та застосуванні законів, внесення до їх змісту принципів та механізмів демократії [1, с. 19 – 20]; включення суспільства до процесу укріплення законності та правопорядку за допомогою звичайних та перспективних партисипативних форм співучасті; розробка організаційно-правових механізмів забезпечення підвищення рівня інформаційної прозорості та відкритості управлінських рішень, а також контролю за дотриманням транспарентності органами публічної влади.

Громадянське суспільство найбільш ефективно діє на регіональному та місцевому рівні, де будуються відносини органів публічної влади та громадян з метою вирішення питань організації життєвого простору, зокрема шляхом взаємодії з регіональною та місцевою владою. Знання особливостей та проблем певної території дозволяє посадовим особам органів виконавчої влади та місцевого самоврядування розробити найбільш раціональну та ефективну тактику реалізації державних стратегій та програм. Крім цього, органи публічного управління низового рівня можуть забезпечити безперервний та достовірний зв'язок з населенням, що дозволить отримати інформацію щодо важливих соціальних завдань на місцях, ставленні громадян до ініціатив органів публічної влади, внесенні пропозицій щодо корегування прийнятих рішень.

Одним із напрямів розвитку цих взаємовідносин є розширення мережі органів самоорганізації населення, що пов'язано з вирішенням питань вдосконалення правового статусу, порядку створення, організації діяльності та припинення органів самоорганізації населення, розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань місцевого значення. Згідно ч. 6 ст. 140 Конституції України місцеві ради можуть дозволяти за ініціативою жителів утворювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна [2]. Таким чином, Україна є однією з небагатьох країн, де органи самоорганізації населення закріплені як конституційні інституції. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 р. № 2625-III закріпив, що органи самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів в містах у вирішенні окремих питань місцевого значення. Незважаючи на це, в Україні проблемам діяльності органів самоорганізації населення поки що не приділяється належної уваги, а великі потенційні можливості використовуються незадовільно. Їх загальна кількість порівняно невелика. Вони фактично не мають владних повноважень, а розпорядчі функції органів самоорганізації населення обмежені. Рішення органів самоорганізації населення носять рекомендаційний характер, їх невиконання, як правило, може тягнути за собою лише моральну відповідальність та застосування засобів громадського впливу.

Практика реалізації Закону України «Про органи самоорганізації населення» щодо утворення та організації діяльності таких органів свідчить про те, що його норми є занадто складними для практичного застосування. Це пов'язано з тим, що зазначений Закон належним чином не враховує їх сутність як органів, утворених за ініціативою населення лише мікротериторії, які діють суто на добровільних засадах. Зважаючи на неухильне зростання ролі органів самоорганізації населення у залученні громадян до участі в публічно-управлінській діяльності, необхідні законодавчі зміни щодо спрощення процедури їх легалізації, строку обрання, диференціації власних повноважень залежно від рівня, механізму взаємовідносин з органами місцевого самоврядування тощо.

За умови належного розвитку органи самоорганізації населення можуть стати результативною з'єднуючою ланкою між громадянами та органами публічної влади. Результативність їх взаємодії залежить від уміння членів органів самоорганізації населення налагодити тісні зв'язки, у першу чергу, з депутатами рад, посадовими особами виконкомів місцевих рад, установами, організаціями. Для активізації процесу створення органів самоорганізації населення органи місцевого самоврядування повинні організувати проведення роз'яснювальної роботи, розробку належних науково-методичних матеріалів щодо забезпечення їх організації та діяльності. Це передбачає координацію зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх асоціацій, громадських організацій, наукових установ та громадян.

Список використаних джерел.

1. Взаємодія держави і суспільства в процесах публічної політики : наук. розробка / авт. кол. : С. О. Телешун, І. В. Рейтерович, с. В. Ситник [та ін.]. – К. : НАДУ, 2013. – 44 с.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 рр. : затв. Указом Президента України від 26 лют. 2016 р. № 68/2016. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#n25>.

ЯНЮК СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач Військової академії (м. Одеса)*

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА ЯК СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ

На сьогодні Україна має сумний досвід втрати територій, пов'язаних з ліквідацією ядерного арсеналу (Будапештський меморандум від 05.12.1994 року про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї), а також реформуванням збройних сил – фактичним роззброєнням ЗС України. Наслідком стало неможливість надання достойної збройної відсічі Росії та її НЗФ в Криму та на Донбасі.

Реального противника, тобто агресора, держава може визначити лише з початком та під час війни. Згідно Законом України №2268-19 від 18.01.2018 року «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях». [2]

Відповідно до ст.11 даного закону, «правовою підставою для відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та відновлення територіальної цілісності України є Конституція України, законодавство України та стаття 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй».

Статтею 7 цього ж закону визначається, що «Російська Федерація як держава-окупант відповідно до IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року, Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року та Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року несе відповідальність за порушення захисту прав цивільного населення.»

Нова Воєнна доктрина України (далі – Воєнна доктрина), яка затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015, не вважає жодну державу своїм воєнним противником(окрім РФ), але разом з тим вважатиме потенційним противником державу або групу держав, послідовна недружня політика яких загрожуватиме воєнній безпеці України. У мирний час для проведення досліджень з воєнної тематики, воєнних навчнь, ігр, тренувань доцільно використовувати поняття «евентуальний» противник, тобто противник, який може бути за певних умов або обставин.

Теоритично евентуальним противником для України можуть бути:

- по-перше, всі суміжні держави, чий кордон за різних історичних часів поширювався на території сучасної України та чий етнічні групи населення компактно проживають на ній - саме ця обставина може певною мірою обумовити претензії до нашої держави;

- по-друге, держави, які не межують з Україною, але мають визначені інтереси на її території та достатні стратегічні наступальні сили для проведення воєнних операцій на нашій території - зрозуміло що в такому разі мають бути передумови для виникнення і висування цими країнами претензій (хоча б формальних) до нашої держави. [3]

Відмова від ядерного арсеналу відповідно до нової редакції Військової доктрини України, надає право розраховувати допомогу та підтримку в секторі воєнної безпеки шляхом створення військових союзів, розробки нових військових технологій, отримання закордонної військової допомоги, участь у регіональних безпекових організаціях.

Однозначна відповідь на поставлене запитання міститься у ключових документах: Конституції України, Воєнній доктрині і законі України «Про оборону України», в яких визначено позицію України щодо відносин з іншими країнами.

Одне швидкоплине змінення воєнно-політичних обставин, яке може відбутись у майбутньому, під впливом виникнення внутрішніх або міждержавних конфліктів, обумовлює можливість появи потенційного, а також і реального противника.

Таким чином, основними реальними та потенційними внутрішніми загрозами національній безпеці України у воєнній сфері на даний час та найближчу перспективу можуть бути:

- зниження рівня боєздатності воєнної організації України;
- політизація силових структур держави;
- створення та функціонування незаконних збройних формувань;
- протиправна діяльність релігійних, сепаратистських та терористичних рухів, організацій та структур, що направлена на порушення політичної стабільності, територіальної цілісності України;
- організована злочинність, тероризм та інша протизаконна діяльність в масштабах, які загрожують воєнній безпеці України;
- незаконне розповсюдження на території України зброї, боєприпасів, вибухових речовин та інших засобів, які можуть бути використані для здійснення диверсій, терористичних актів та інших протиправних дій. [1]
- Територіальна оборона є складовою військової організації держави по забезпеченню національної безпеки, і держава повинна чітко визначити її нормативно – правову базу, як фундаментальну основу її функціонування не тільки в мирний час, але й на особливий період [2].

Вагомим способом протидії супротивнику є організація заходів опору зовнішній та внутрішній агресії, зокрема силами та засобами територіальної оборони України як одного із провідних суб'єктів забезпечення її воєнної безпеки. У цьому контексті зростає увага до проблематики державного регулювання територіальної оборони України. Чинні закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України Відповідно до закону України «Про оборону України» [1] певну частину завдань з організації територіальної оборони на території областей покладають на місцеві органи публічної влади. Відсутність дієвих механізмів державного регулювання територіальної оборони України, зокрема призвело до часткової втрати її територіальної цілісності та виникненню загрози втратити національну незалежність [4].

Список використаних джерел.

1. Закон Верховної Ради України «Про оборону України», //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.106.
2. Закон України №2268-19 від 18.01.2018 року «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях». Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19> .
3. Закон Верховної Ради України «Про основи національної безпеки України», //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.351.
4. Положення про територіальну оборону, затверджено Указом Президента №406/2016р. від 23 вересня 2016.
5. Алямкін Р.В. Сила права vs. право сили: територіальна цілісність держав у сучасному світі_// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2014. - № 4. - с. 96-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_4_21_

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідуюча кафедрою менеджменту організації
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ

Проблеми використання інноваційних підходів до управління ефективністю пов'язані зі значним економічним ефектом і отриманням стійких конкурентних переваг на ринку. Інтерес до інновацій в управлінні ефективністю об'єктивно зростає в умовах кризи, оскільки, такі інновації не вимагають великих інвестиційних вкладень і крім прямого ефекту від їх впровадження, часто дають значний додатковий ефект в складі комплексних інновацій, що дозволяє прискорити всі інноваційні процеси в організації. Питання розвитку методів і форм управління ефективністю інноваційної діяльності підприємства, впровадження з цією метою системного і процесного управління широко представлені в сучасній вітчизняній науковій літературі. Проведений огляд праць С. М. Ілляшенка, О. Г. Дейнеки, О. С. Єфремова, І. Ф. Коломійця, Т. С. Кравчуновської, І. П. Мойсеєнко, В. М. Нелепа, Г. М. Тарасюк, А. В. Попової, Н. Т. Рудь, Л. І. Федулової, Т. І. Черкасової, М. В. Чорної, Л. І. Шваба та інших показує, що:

- в цілому автори бачать необхідність створення системи управління ефективністю як об'єкта управління і пропонують механізми, побудовані на канолах теорії управління, проте дані пропозиції не охоплюють всі можливі аспекти і специфіку зазначеного об'єкта в повному обсязі, що вимагає доповнення;

- багато авторів зводять проблему управління ефективністю тільки до її оцінки та пошуку адекватного критерію;

- в роботах не проглядаються шляхи розвитку інновацій в області управління ефективністю.

Для теоретико-методологічного узагальнення результатів дослідження питань інновацій в галузі управління ефективністю важливо визначити базове поняття «управління ефективністю», виключивши можливу термінологічну неоднозначність. Так, «ефективність управління» означає фактично досягнутий цільовий результат процесів управління в організації, функціонування її системи управління [1, 4]. У той час як «управління ефективністю» представляється як окрема область загальної системи управління в організації, спрямована на перманентні і системні поліпшення у всіх сферах господарської діяльності для підвищення віддачі залученого капіталу.

Слід зазначити, що, поняття «ефективність бізнесу», з одного боку, є індикатором (критерієм) розвитку, а з іншого, є необхідним стимулом подальшого зростання. Бажання підвищити ефективність призводить підприємство до розробки інноваційних рішень, що сприяють розвитку. У цьому сенсі ефективність стає цільовим орієнтиром управлінської діяльності. Іншими словами, ефективність – комплексна категорія, пов'язана з інтенсивністю економічного зростання підприємства і відображає глибинні процеси, що відбуваються в усіх напрямках діяльності організації, а управління ефективністю – актуальна і складна задача, вирішення якої повинні будуватися на системному підході [1, 3] з використанням можливостей, що надаються сучасним рівнем розвитку інформаційних технологій, автоматизації та штучного інтелекту.

В контексті процесного підходу [2, 4] визначення управління ефективністю бізнесу може бути сформульовано таким чином: управління ефективністю – це процес стимулювання перманентного поліпшення у всіх сферах діяльності бізнесу, вбудований в загальний процес управління підприємством. З визначення випливає, що управління ефективністю нерозривно пов'язане з інноваційною активністю підприємства, тому що основним джерелом поліпшень, в першу чергу значущих, є інновації. Таким чином, побудова системи управління ефективністю підприємства багато в чому є побудова системи стимулювання, реалізації та підтримки інновацій, як нововведень, що ведуть до підвищення ефективності діяльності. Стосовно до управління ефективністю суб'єктом, а точніше суб'єктами цього процесу, є все менеджери від генерального директора до майстра ділянки виробничого підрозділу, як особи, що приймають рішення.

Наведене визначення процесу управління ефективністю і сформульовані на його основі передумови реалізації такого підходу на практиці зумовлюють наступну структуру підсистем управління ефективністю:

- підсистема цілепокладання, що формує структуру цілей, організовану в часі: довгострокові цілі щодо реалізації стратегії організації, їх трансформація і логічний зв'язок з короткостроковими, оперативними цілями, що забезпечує декомпозицію цілей підприємства як єдиного господарюючого суб'єкта в цілі його окремих підрозділів, співробітників;

- підсистема прийняття оптимальних управлінських рішень, як комплекс моделей і методів, що забезпечують оцінку і вибір оптимуму з наявних альтернатив, яка здійснює діяльність на основі баз даних про функціонування організації, конкурентів, зовнішнього середовища і гнучкої системи аналітичної звітності;

- підсистема управління людськими ресурсами (в першу чергу, управлінським персоналом), що формує зв'язок цілей і завдань кожного співробітника, які логічно випливають з цілей організації, з результатами його праці, що впливає за допомогою комплексної системи стимулювання (яка включає як матеріальні, так і нематеріальні методи) на мотивацію співробітників, формування інноваційної культури, – культури, орієнтованої на розвиток інновативності персоналу, а також їх залученість і лояльність організації;

- підсистема управління знаннями в організації, що забезпечує, з одного боку, накопичення, систематизацію, зберігання, своєчасний пошук і використання явних знань організації за допомогою сучасних інформаційно-технологічних засобів, з іншого боку, стимулювання формування нових неявних знань і їх трансформацію в явні;

- підсистема управління ризиками, що забезпечує постійний моніторинг, оцінку та управління ризиками підприємства, як потенційно негативними впливами невизначеності на результати господарювання.

Таким чином, система управління довгостроковою ефективністю підприємства являє собою методологічний комплекс для вирішення завдання цілеспрямованого підвищення ефективності господарської діяльності, критерієм якої виступає здатність підприємства створювати додаткову вартість, а узагальнюючим показником – показник повернення на вкладений капітал. В даному комплексі доцільно сформувати критеріальний апарат оцінки ефективності, методологічний апарат управління кожним об'єктом. Виявлено, що успішне функціонування системи управління довгостроковою ефективністю підприємства проходить в рамках п'яти основних підсистем: підсистеми визначення мети, прийняття оптимальних управлінських рішень, управління людськими ресурсами, управління знаннями та управління ризиками.

Список використаних джерел.

1. Горбашко, Е. А. Управление качеством [Текст] / Е. А. Горбашко. – Москва : Изд-во Юрайт, 2016. – 463 с.
2. Інновації і маркетинг – рушійні сили економічного розвитку [Текст] : монографія / за ред. д.е.н., професора С. М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2012. – 536 с.
3. Федулова, Л. І. Інноваційна економіка [Текст] / Л. І. Федулова. – Київ : Либідь, 2006. – 480 с.
4. Черкасова, Т. І. Процесні інновації як основа економічного розвитку інноваційно-орієнтованого промислового підприємства [Текст] / Т. І. Черкасова, с. Ю. Рожок // Економіка : реалії часу. – 2014. – №4 (14). – С. 115–120.

АКИМЕНКО НАТАЛЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ПРОДАНОВА АЛІНА ФЕДОРІВНА

магістрант ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ

Ефективні сучасні соціально-економічні перетворення в Україні значною мірою залежать від позитивних результатів публічного управління сільськогосподарській галузі, адже гармонійність і збалансованість її складових є однією з важливих передумов розвитку країни та суспільства.

Україна має величезний потенціал для розвитку сільського господарства. Це відбувається, головним чином, через сприятливі природні умови для сільського господарства: родючий ґрунт і дуже сприятливий клімат на більшій частині території країни. Сільське господарство України є досить перспективною галуззю та одним із лідерів експорту продукції рослинництва та тваринництва на світових ринках. Окрім того, сільське господарство є основною рушійною силою для розвитку економіки країни та забезпечення добробуту населення. Але, на жаль, за останні кілька років ця галузь АПК почала занепадати, а її розвиток призупиняється через недостатню та неефективну державну підтримку. Тому дослідження питань про існуючі недоліки державного управління у цій галузі та напрямки їх усунення стали актуальними та пригортають до себе увагу великої кількості науковців-дослідників.

До основних проблем, характерних для сучасної державної регуляторної політики у агропромисловій сфері вітчизняної економіки можна віднести наступні: залишення тривалий час поза увагою особистих селянських господарств, які на разі є основними виробниками багатьох видів продукції в Україні; невтручання державних органів управління сільським господарством у процеси становлення нових організаційних форм господарювання з надією, що такі оптимальні форми будуть сформовані автоматично шляхом еволюційного розвитку. Це призвело до поєднання особливо дрібних за розмірами особистих селянських господарств, які мають історично перехідний характер і не можуть бути прототипом ідеальної форми господарювання на перспективу з особливо великими, відірваними від сільських населених пунктів господарств холдингового типу, до роботи у яких, як правило, не залучаються сільські жителі, а кошти від сплати податків акумулюються у великих містах, де такі агрохолдинги зареєстровані, не спрямовуються на становлення соціальної сфери села і розвиток сільських територій; допущення монопольного впливу окремих закупівельних організацій на ринок сільськогосподарської продукції, встановлення ними монопольно низьких цін на окремі види продукції сільськогосподарського виробництва; недосягнення стабілізації ринкових цін, нездатність підтримати рівень зайнятості сільського населення на високому рівні; нездатність попередити появу бюджетного дефіциту, зовнішнього боргу або негативного сальдо в зовнішній торгівлі сільськогосподарською продукцією; не забезпечення економічної справедливості у розвитку сільського господарства; допущення не рівноправних умов для всіх суб'єктів господарювання у сфері АПК;

нехтування принципом компліментарності сільського господарства і села (тобто, відсутність закріплення на нормативно-правовому рівні тісного зв'язку між сільським господарством і селом); відсутність налагодженої співпраці між аграрним міністерством і громадським сектором; не бажання міністерства передати громадському сектору частину управлінських і контролюючих функцій, відповідно до практики, що довела свою ефективність у країнах ЄС; зловживання Державним агентством земельних ресурсів своїми повноваженнями [2].

Характерними рисами успішної реалізації заходів державного регулювання здатними створити загальний економічний ефект і цілеспрямовано впливати на товаровиробника, повинні стати системність, комплексність, наступність і безперервність процесу вдосконалення системи нормативно-правового забезпечення аграрної політики, а також продуманість і відсутність економічно необґрунтованих та поспішних рішень, з повним фінансовим забезпеченням прийнятих програм [1].

Для усунення зазначених вище недоліків та подальшого вдосконалення та підвищення ефективності функціонування сільськогосподарської галузі України, було б доцільно зробити наступні дії з боку державного управління: активізувати реалізацію аграрної реформи, організувати паювання та приватизацію майна і землі сільськогосподарських підприємств, зробити уточнення правового становища сільськогосподарських товаровиробників, визначити особливі умови участі сільськогосподарських підприємств у фінансових відносинах, розробити та реалізувати заходи державної підтримки учасників сільськогосподарського виробництва, приділити особливу увагу державному регулюванню окремих видів сільськогосподарської діяльності, максимально уважно та ретельно враховувати особливості використання земель сільськогосподарського призначення, формувати ринкові відносини на договірних засадах, здійснювати контроль над якістю і безпекою сільськогосподарського виробництва, підтримувати наукові дослідження у галузі, ретельно готувати кадри для села, приділяти більш уваги розвитку сільських територій.

Постійна робота держави у зазначених вище напрямках, сприятиме не тільки вдосконаленню процесу державного управління у сфері сільського господарства, а також зробить можливим підвищення ефективності функціонування цієї галузі, що в свою чергу сприятиме покращенню економічної ситуації в країні в цілому.

Список використаних джерел.

1. Викилики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдован; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. К., 2009. 432 с.
2. Т.Т. Небоженко // Диагностика проблем государственной регуляторной политики в агропромышленной сфере отечественной экономики // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького, 2016, т 18, № 2 (69)

БАБИЧ ОЛЕКСАНДР БОРИСОВИЧ

*доцент кафедри Менеджменту організацій та управління проектами
Запорізької державної інженерної академії, к. держ.упр.*

ПРИНЦИПИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Недостатньо задіяним потенціалом розвитку системи державного управління в Україні є тотальна цифровізація публічних послуг, що природно змінює сам підхід до відкритого врядування. Цифровізація, як інструмент управління, сприятиме суттєвій трансформації ролі органів державної влади, місцевого самоврядування, інших публічних органів управління, що дозволить їм заощадити час, зменшити витрати, підвищити прозорість та покращити якість даних та рівень надання публічних послуг [2]. Цифрові публічні послуги зменшують адміністративний тягар для бізнесу та громадян, роблячи їх взаємодію з державними органами швидшими та ефективнішими, зручнішими та прозорішими, а також менш дорогими [1].

Сьогодні ефективність цифрових публічних послуг оцінюється шістьма показниками:

- індикатор користувачів електронним урядуванням (e-Government) – користувачі електронного уряду вимірюються у відсотках від усіх тих користувачів, які мають подавати форми у державну адміністрацію;
- індикатор попередньо заповнених форм – оцінює, якою мірою вторинні дані, що вже відомі органам публічного управління, попередньо заповнюються у формах, що надаються користувачеві;
- індикатор завершеності (комплексності) онлайн-послуг – ступінь, до якої різні етапи роботи з публічною адміністрацією можуть повністю виконуватися в Інтернеті;
- індикатор цифрових публічних послуг для підприємств – ступінь, до якої публічні послуги для підприємств є сумісними та транскордонними;
- індикатор відкритості даних – урядові зобов'язання розкривати дані;
- індикатор електронних послуг з охорони здоров'я (e-Health) – відсоток людей, які користувалися послугами з охорони здоров'я та догляду в Інтернеті без відвідування лікарні чи медичного кабінету [3].

При цьому, ключовим фактором у здійсненні цифрового перетворення органів публічного управління є інтероперабельність (функціональна сумісність). Це дозволяє адміністративним суб'єктам обмінюватися змістовною інформацією електронним шляхом між собою, а також з громадянами та підприємствами, у зрозумілий для усіх сторін спосіб, зокрема враховуючи:

- юридичні питання – забезпечуючи, щоб законодавство не накладало необґрунтованих бар'єрів для повторного використання даних у різних галузевих сферах;
- організаційні аспекти – шляхом запиту формальних угод про умови, що застосовуються до міжорганізаційних взаємодій;
- семантичні проблеми – забезпечуючи використання загальних описів обмінюваних даних;

- технічні проблеми – шляхом створення необхідного середовища інформаційних систем для забезпечення безперервного потоку інформації [2].

Також мають бути актуалізовані інші технічні, культурні, правові та управлінські аспекти що можуть впливати на існуючі бар'єри у реалізації цифрових публічних послуг. Крім того, цифровізація спричиняє культуру співтворчості та спільної реалізації і потребує суттєвих системних перетворень у принципах функціонування публічних адміністрацій та принципових змін у свідомості її службовців.

Імплементация цифровізації у публічні органи управління керується наступним баченням: «Органи державної влади повинні надавати ключові інтероперабельні орієнтовані на користувачів цифрові публічні послуги, для бізнесу та громадян на національному та Європейському рівнях, що підтримують вільний рух товарів, людей, послуг та даних у всьому Європейському Союзі» [2].

Основними принципами цифровізації публічних послуг мають бути:

- Цифровий за замовчуванням: послуги мають надаватися у цифровому вигляді (включаючи механічне зчитування інформації) як найкращий варіант.

- Однопринципність: громадяни та підприємства мають надавати однакову інформацію лише один раз публічному органу влади, для уникнення додаткового інформаційного навантаження.

- Інклюзивність та доступність: цифрові публічні послуги мають за замовчуванням бути загальнодоступними та задовольняти різні потреби, у тому числі людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями.

- Відкритість та прозорість: публічні органи влади повинні обмінюватися інформацією та даними між собою та надавати громадянам та підприємствам доступ до контролю та коректування власних даних.

- Сумісність за замовчуванням: публічні послуги мають безперешкодно функціонувати на єдиному інформаційному ринку та в організаційній роз'єднаності, спираючись на вільне переміщення даних та цифрових послуг.

- Надійність та безпека: всі дії з безпеки повинні виходити за рамки простого дотримання законодавчої бази щодо захисту персональних даних та конфіденційності та безпеки ІТ шляхом інтеграції цих елементів на етапі проектування [1].

Їх дотримання сприятиме формуванню слушної корпоративної культури та комунікаційної поведінкової моделі публічного органу управління.

Список використаних джерел.

1. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS: EU eGovernment Action Plan 2016-2020 – Accelerating the digital transformation of government. [online] Available at: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=15268., Last access: Aug., 30th, 2018.

2. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS: European Interoperability Framework – Implementation Strategy. [online] Available at: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c2f2554-0faf-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF., Last access: Aug., 30th, 2018.

3. Digital Public Services: Digital Economy and Society Index Report 2018. [online] Available at: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=52244., Last access: Aug., 31th, 2018.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджмент організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

БОЙКО ДАР'Я АНАТОЛІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ, УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз господарської діяльності це важливий етап діяльності підприємства, він підвищує ефективність прийняття управлінського рішення, контролю, та прогнозу діяльності підприємства, через дослідження змін та явищ. [4].

Для кожного підприємства важливо отримувати доходи за виготовлення продукції, та надання різних видів послуг. Для стабільної роботи суб'єкта господарювання головною умовою є ефективне управління активами і пасивами. Завдяки цьому суб'єкти господарювання досягають поставлених цілей. [1].

Управління пасивами та управління активами підприємства являється ключовою складовою фінансового менеджменту.

Протягом усієї життєвої діяльності підприємства, від його створення, модернізації, розширення, реконструкцій та до створення абсолютно нових об'єктів діючого підприємства первинним та головним етапом – є управління формуванням активів. [3].

Для аналізу активів підприємства потрібно вирішити певну кількість наступних завдань:

- 1) Динаміка структури балансу, та чому вона змінюється
- 2) Загальна оцінка складу, структури і динаміки активів.
- 3) Використання необоротних активів

- 4) Стан і використання виробничих запасів.
- 5) Аналіз дебіторської заборгованості.

До пасивів підприємства відносять власний капітал і зобов'язання. Для того щоб, правильно контролювати пасиви підприємства, потрібно взяти стратегію з вирішення таких завдань :

- 1) Потрібен достатній обсяг капіталу, який повинен забезпечити необхідний темп розвитку.
- 2) Оптимізувати розподіл вже сформованого капіталу за діяльністю та напрямками використання.
- 3) Забезпечити максимальне досягнення доходності капіталу.
- 4) Мінімізувати фінансовий ризик, що пов'язаний з використанням капіталу.
- 5) Зробити належний рівень фінансового контролю.

Щоб вберегти підприємство від різних економічних загроз потрібно дотримуватися основних правил економічної теорії в цілому, в процесі роботи з активами підприємства. [2].

Для того щоб, підприємство мало стабільний сталий розвиток, а також підвищувалася рентабельність, підприємство повинне керуватися не лише правилами економічної теорії, але й і тенденціями часу.

Висновок : Чим ефективнішими будуть прийняті рішення в управлінні активами і пасивами підприємства, тим більшими будуть прибутки підприємства та його виживання на ринку.

Список використаних джерел.

1. Стоянова Е. С. Комплексне управління поточними активами та пасивами підприємства [Електронний ресурс] // Е. С. Стоянова. – Режим доступу: <http://www.klerk.ru/boss/articles/314705>.
2. П'ятак Т. В. Шляхи оптимізації структури капіталу: аналіз теоретичних надбань / Т. В. П'ятак, А. Ю. Гальцов // Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – 2013. – № 49. – С. 118-127.
3. Іванілов О. С. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. С. Іванілов. – «Центр учбової літератури», 2009. – 728 с.
4. Грінко А. П. Класифікація основного капіталу як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку / А. П. Грінко // Економіка і управління підприємством. – 2015. – № 2. – С. 72-76.

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

КУРАКОВ ОЛЕКСАНДР ЮРІЙОВИЧ

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України

ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

XX ст. породило велику кількість глобальних проблем (екологічних, демографічних та ін.), що стосуються інтересів усього людства та проявляють нерозривність соціальних і природних основ життя людини й суспільства. Від вирішення цих проблем залежить виживання людини як біологічного виду, збереження цивілізації, тому вони вимагають невідкладних дій міжурядових організацій, урядів та окремих людей.

Протягом тисячоріч людина з великим старанням вчилася керувати природою. Однак усе людство – незалежно від віку й соціального стану, політичних поглядів і релігійних переконань – не тільки пов'язане із природою, але й у величезному ступені залежне від неї.

Відомо, що більш ніж із семи мільярдного населення нашої планети лише 5% відчують складність глобального екологічного стану. І це зрозуміло – усі люди просто не можуть знати закони екології, не можуть розбиратися в питаннях екологічної експертизи і т.п. Однак загальні знання про природне середовище, найбільш важливі закономірності розвитку природних процесів повинні бути відомі якомога більш широкому колу людей.

Наука й освіта є тими факторами, які сприяють вирішенню даних проблем. Саме наука й освіта є важливими джерелами множення національного багатства, економічного росту країни. Саме освічені люди дають 60% національного доходу (т.зв. «людський капітал», який і становлять освічені, високоморальні люди).

Розвиток є неодмінною умовою існування будь-якої системи, у тому числі й соціально – економічної. У публікаціях перших доповідей Римському клубу (1972 і 1974 р.р.) успішно застосовувалися імітаційні математичні методи до вивчення тенденції розвитку соціоприродних глобальних процесів. Використання цих методів дозволило враховувати екологічні параметри при складанні економіко-соціальних прогнозів розвитку. Людство постало перед вибором свого подальшого шляху: бути як і раніше орієнтованим на безмежне зростання виробництва, або це зростання повинно бути погоджено з реальними можливостями природного середовища й самого людського організму [3].

Сталий розвиток – це концепція динамічного розвитку, ідеї, принципи й стратегія якої викладені в рішеннях конференції ООН з охорони навколишнього середовища й розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.). Дана концепція відображає бачення миру, відповідає місцевим і культурним умовам, у яких процес розвитку служить задоволенню потреб сучасного покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [2].

Сталий розвиток включає наступні основні поняття:

- потреби (зокрема потреби, що необхідні для існування найбідніших верств населення, які повинні бути предметом першорядного пріоритету);
- обмеження (що обумовлене станом технології й організацією суспільства, що накладаються на здатність навколишнього середовища задовольняти сучасні й майбутні потреби).

Отже, завдання економічного й соціального розвитку повинні бути визначені з урахуванням його стійкості у всіх країнах: в економічно розвинених і тих, що розбудовуються, у країнах ринкової або планової економіки [1].

Одним із найважливіших завдань концепції сталого розвитку є формування нових ціннісних орієнтацій на всіх рівнях – локальному, регіональному й глобальному [1]. Багато вчених вважають, що сталий розвиток забезпечать не наука, не економічні й соціальні перетворення, а етичне відновлення людства, формування досконало нової системи цінностей, моральних імперативів, тобто формування нової свідомості й мислення. У зміні свідомості великі вимоги до науки й освіти, тому що сталий розвиток – це й система моральних цінностей (чесність, справедливість, гідність і ін.), які закладаються у процесі освіти.

Потреби суспільства в науці й освіті з кожним роком зростають. Наука допомагає створювати прогнози розвитку суспільства, вирішувати глобальні й приватні проблеми, що існують перед людством. Завдання науки – створювати такі технології, які б не порушували екології, а сприяли б становленню нової, інноваційної моделі господарювання й управління. Розвиток економіки, нових технологій викликає потребу в освічених, грамотних, кваліфікованих людях, що вміють управляти машинами, використовувати комп'ютери, розробляти нові наукові теорії, у тому числі й економічні.

Успішний розвиток науки залежить від стану системи освіти, від створення наукових організацій, від підтримки науки й учених державою, створення умов для їхньої роботи, що забезпечить сталий розвиток суспільства.

Освіта – це не просто навчання, це складні й проблематичні процеси виховання, що спрямовані на формування особистості. І багато чого залежить від доступності і якості інформації, способів її подачі й спрямованості. Одним з основних стратегічних напрямків вищої освіти в інтересах сталого розвитку є формування у студентів високої соціальної й екологічної культури, глибоких знань розвитку сучасного суспільства й глобально орієнтованого мислення, як передумов вирішення сучасних й майбутніх соціально-економічних та екологічних проблем. А це можливо тільки в умовах масової грамотності.

Тому, головна економічна функція освіти полягає в підготовці працівників, які є освіченими й професійними.

Створення інноваційної моделі сталого розвитку, яка достатньо пророблена на науковому рівні (тобто така модель економіки, така політична система, така структура соціальних гарантій і захисту громадян, які разом складуть єдиний, живий, що постійно розбудовується, і одночасно – стійкий і стабільний, здоровий державний організм) – одне з головних завдань уряду.

Громадянське суспільство повинне налагодити такі стосунки з державою, щоб набути можливості забезпечити реалізацію інноваційної моделі сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Шевчук В. Я. / Ноосферогенез і гармонійний розвиток / В. Я. Шевчук, Г. О. Білявський та ін. / За ред. В. Я. Шевчука. – К. : Геопринт, 2002. – 127 с.
2. «Наше загальне майбутнє» : Доповідь Міжнародної комісії з навколишнього середовища й розвитку (МКОСР) : Пер. с англ. / Під ред. і з послесл. С.А. Евтеєва й Р.А. Перельоту / – М. : Прогрес, 1989.
3. http://www.ihst.ru/~biosphere/Mag_3/gvishiani.htm

ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

професор кафедри інженерної механіки Військової академії (м. Одеса), к.пед.н., доцент

МАСЛІЙ ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

заступник начальника з навчальної роботи Військової академії (м. Одеса), к.пед.н., с.н.с.

СТРАТЕГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Логістичний менеджмент є складовою логістичного потенціалу окремого підприємства чи установи – на мікрологістичному рівні (рівні управління цією установою), логістичного потенціалу регіону – на мезологістичному рівні, тобто на рівні державного управління регіоном, і логістичного потенціалу країни – на макрологістичному рівні державного управління країною.

Якщо з позицій теорії управління поняття «менеджмент» у ринковій економіці розуміється насамперед як сукупність інструментів (методів, засобів і форм) управління виробництвом і збутом для досягнення стратегічних, тактичних й оперативних цілей фірми або інших об'єктів управління відповідного рівня, то логістичний менеджмент являє собою синергію основних управлінських функцій (організації, планування, регулювання, координації, контролю, обліку й аналізу) з елементарними й комплексними логістичними активностями для досягнення цілей формованої логістичної системи певного рівня [1].

На мікрорівні стратегії логістичного менеджменту спрямовані на оптимізацію потокових процесів на окремому підприємстві, корпорації або іншій установі. Формування стратегії логістичного менеджменту на мезорівні, завданнями якого є оптимізація потоків на певній території або регіоні, виступає однією із основних задач регіональної логістики.

Загалом регіональна логістика поєднує орієнтовані на логістику методи дослідження регіону як території, регіональну економіку в аспекті аналізу і планування руху потоків, планування і проектування логістичної інфраструктури регіону. На відміну від мікрологістичних систем, головними цілями мезологістичних або регіональних (чи міських) логістичних систем є задоволення потреб мешканців регіону, раціональна організація у просторі і часі матеріального і соціального потоків; максимальна орієнтація всієї виробничо-господарської діяльності підприємств регіону (міста) на задоволення потреб населення [2].

Проте слід зазначити, що й дотепер не розроблено цілісного науково-методологічного апарату і не визначено повний комплекс практичного інструментарію розв'язання цих задач.

У сучасний період проведення реформ у нашій країні стратегії логістичного менеджменту повинні бути спрямованими на забезпечення адаптивного характеру цих реформ, їх пристосування до мінливих умов навколишнього середовища та внутрішніх потреб соціальних систем, як на мікрорівні окремого підприємства, корпорації або іншої установи, так і на мезорівні певної території або регіону.

Як відомо, реформи в соціальних системах здійснюються для підтримки систем у робочому стані та спрямовуються на їх удосконалення без значних якісних змін. Вони передбачають поступові зміни певних соціальних інститутів, сфер життєдіяльності або системи в цілому. Реформи, в основному, ініціюються «згори» та проводяться за допомогою законодавчих актів. Отже, загалом реформами зазвичай називають ті еволюційні зміни, що не призводять до масового насильства, швидкої зміни політичних еліт, швидким та радикальним змінам у соціальній структурі та ціннісних орієнтаціях.

Стратегічна складова системи логістичного менеджменту, як на мікрорівні окремої організації, так і на мезорівні певного регіону, повинна містити набір альтернативних стратегій управління змінами, пов'язаних з проведенням реформ у нашій країні, та відповідні їм *сукупності взаємовпливових організаційних, економічних і адміністративно-правових інструментів (заходів та методів) оптимізації* логістичних систем різних рівнів, які мають забезпечити ефект синергізму, а також критерії моделювання цих систем.

Сукупність стратегій логістичного менеджменту щодо проведення реформ можна умовно уявити у вигляді деякого простору, області – стратегічного континууму.

За Дж. Коттером і Л. Шлезінгером, підґрунтям стратегічного континууму, що враховує основні фактори, котрі впливають на вибір менеджером стратегії організаційних змін, є швидкість змін, а такими факторами є: необхідний час для здійснення змін; ступінь і вид опору, які можна очікувати; сила (повноваження) ініціатора змін; обсяг необхідної інформації; фактори ризику. Структура стратегічного континууму показує, як швидкість проведення змін (реформ) пов'язана з організаційною політикою [3]. Так, на лівому боці континууму стратегії логістичного менеджменту, пов'язані з проведенням реформ, вимагають швидкого їх здійснення і чіткого плану дій при незначному залученні фахівців. Цей тип стратегій передбачає подолання будь-якого опору і в результаті має привести до реалізації реформ. На правому боці континууму стратегії логістичного менеджменту вимагають набагато більш повільного процесу реформ, менш чіткого плану дій і залучення багатьох виконавців. Цей тип стратегій передбачає дії зі зведення опору до мінімуму.

Якщо всі наявні в розпорядженні менеджера варіанти стратегій проведенням реформ, що потрапляють в область стратегічного континууму, поділити на такі групи стратегій: директивні, нормативні, засновані на переговорах, аналітичні та зорієнтовані на дії [3], то на лівому боці цього стратегічного континууму опиняться директивні стратегії, на правому – стратегії, засновані на переговорах, а всередині розмістяться нормативні, аналітичні та стратегії, орієнтовані на дії. Інструменти реалізації зазначених стратегій подані в багатьох наукових джерелах.

Специфічними інструментами реалізації стратегій логістичного менеджменту в публічному управлінні, насамперед щодо проведення реформ, можна, на нашу думку, вважати такі, які посилюють взаємодію держави і громадянського суспільства, і використання яких надасть можливість забезпечити вдосконалення системи публічного управління регіональним розвитком, організації потокових процесів у внутрішньому і зовнішньому відносно певної мікро- або мезологістичної системи (міської, регіональної тощо) господарському середовищі.

До методів, комплекс яких є складовою інструментарію логістичного менеджменту в публічному управлінні, можна віднести серед інших такі: метод еталонів або бенчмаркінг, що використовується при розробці нормативів і стандартів; метод повних витрат, який слід використовувати при виборі технологій будь-якого спрямування (виробничих, транспортно-складських, інформаційних тощо); метод визначення оптимальної партії поставок, що використовується при організації замовлень у закупівельній, виробничій і розподільчій функціональних сферах логістичного менеджменту; методи дослідження кількісно-вартісних (АВС-аналіз) і кількісно-ймовірнісних зв'язків (XYZ-аналіз), а також їх поєднання, при оптимізації систем управління, формуванні товарної політики тощо; метод кластерного (багатофакторного) аналізу, що застосовується для вибору учасників логістичних ланцюгів; методи визначення оптимальних місць розміщення об'єктів логістичного менеджменту (метод центру маси, метод гравітації, метод повного перебору, евристичні методи, методи промислової динаміки тощо); методи аналізу п'яти конкурентних сил Майкла Портера, що використовуються для визначення рівня конкуренції в конкретних галузях бізнесу і вибору відповідних стратегій логістичного менеджменту, та багато інших.

Впровадження стратегій та інструментів логістичного менеджменту в публічне управління потребує певних зусиль і витрат. Так, уявляється доцільною розробка навчальних програм і курсів з регіональної логістики і логістичного менеджменту й організація навчання для представників державних органів влади різного рівня (чиновників, політиків, юристів, навіть медиків та учителів, тощо), і, зрозуміло, попередня підготовка відповідних викладачів.

Необхідним уявляється і створення розгалуженої мережі міських і регіональних логістичних центрів. Адже, як відомо, регіон, чи місто або мегаполіс, є утворенням з високою концентрацією множини логістичних потоків: матеріальних, інформаційних, кадрових, фінансових, потоків послуг тощо. Це потоки транспорту, товарів, торгівлі, фінансів, менеджменту, політики, культури, адміністрації, енергії, води, відходів та багато інших. Ці потоки організуються великою кількістю логістичних посередників, що загалом утруднює отримання повної інформації керівництвом і, відповідно, утруднює формування стратегій логістичного менеджменту. Все це свідчить, що мезологістичні системи (міські чи регіональні) являють собою складні стохастичні системи, на побудову яких впливає велика кількість чинників в їх інтегральній взаємодії. Отже, й публічне управління таким утворенням, при якому слід творчо поєднувати принципи централізації і самостійності учасників економічної діяльності регіону, залучати їх до проведення реформ, взаємовигідного партнерства, організувати інформаційне й сервісне обслуговування, без використання стратегій та інструментів логістичного менеджменту і створення регіональних (міських) логістичних центрів уявляється неможливим.

Список використаних джерел.

1. Горяїнов О. М. Логістика: Конспект лекцій / О. М. Горяїнов. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 105 с.
2. Губенко В.К. Городская логистика муниципального района / В. К. Губенко, А. А. Лямзин // Вісн. Приазов. держ. техн. ун-ту. – 2009. – Вип. 19. – С. 271-275.
3. Стратегічний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studme.com.ua/165906037104/menedzhment/metody_preodoleniya_soprotivleniya_izmeneniyam.htm. – Назва з екрану.

ВОРОБІЙОВА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

студентка Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день Україна знаходиться на перехідному етапі реформування місцевої влади, основним завданням якої є перехід від централізованої системи управління до децентралізації. Децентралізація системи державного управління та реформування місцевого самоврядування значно піднімають питання кадрового забезпечення та мотивації персоналу. Вирішення цього завдання можливе лише при активізації якісного наукового та педагогічного супроводу професійного розвитку кадрів та формування кадрового ресурсу децентралізації, адже професійний рівень управлінського персоналу громад та розвиток людського ресурсу є одним з вирішальних чинників успішного розвитку країни та її регіонів [2].

Мотивація праці – це цілеспрямоване спонукання працівника до високоєфективної праці шляхом стабільного впливу на його потреби, інтереси, цілі. Мотивація включає сукупність чинників психологічного характеру, яка скеровує поведінку людини на досягнення певної мети. Мотиви – це внутрішні рушійні сили людини, які впливають на спосіб та результати її діяльності. Важливо сказати, що максимальний мотивуючий ефект можна досягти лише тоді, коли є оптимальна система мотивації, що поєднує як матеріальні, так і нематеріальні цінності [1].

Відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких можна назвати Г.Гантт, Ф. Гілберт, Ф. Герцберг, П. Друкер, Д. МакГрегор, Д. МакКлелланд, А.Маслоу, Е.Кон, Н.Погорєлов, Ф.Хміль та інші займалися дослідженням мотивації персоналу, та присвятили не мало наукових праць по даній темі. Більшість досліджень проводилися у напрямку матеріальної мотивації праці, залишаючи поза увагою нематеріальні чинники трудової діяльності [5].

В економічній теорії та практиці до матеріальних методів мотивації відносять: основна заробітна плата, премії за результати роботи, доплати та надбавки, участь працівників у прибутку підприємства. До не матеріальних, відповідно, відносять: регулярний зворотний зв'язок, залучення працівників до управлінських процесів, конкурси для виявлення кращих працівників, кар'єрне просування, свята тощо, стимулювання працівників наданням вільного часу, надання соціальних послуг (медична страховка, відпочинок, тощо)

Заробітна плата є найбільш дійовим інструментом активізації персоналу та використання трудового потенціалу. При цьому використання існуючого кваліфікаційного і творчого потенціалу працівників має повністю залежати від наукової обґрунтованості і вибору методів ув'язки заробітної плати з кваліфікацією, змістом виконуваної роботи, результатами праці й умовами, в яких вона здійснюється [4].

Одним із дієвих методів вивчення способів мотивації працівників є анкетування. Простіші питання допоможуть керівнику визначитися з напрямками стимулювання персоналу та дізнатися думку співробітників з приводу умов праці та заробітної плати. Як приклад, наведемо анкету в вигляді таблиці:

Анкета для вивчення мотивації

Таблиця 1

	Абсолютно не задоволений	Скоріше не задоволений, ніж задоволений	Швидше задоволений, ніж незадоволений	Повністю задоволений
Задоволені Ви своєю роботою				
Відзначте, будь ласка, наскільки Ви задоволені умовами роботи:	-	-	-	-
Режимом роботи				
Робоче місце				
Відносини в робочому колективі				
Відносини з керівником				
Система оплати праці				

Таким чином, можемо зробити висновок, що розробка аналогічної таблиці, в деякій мірі допоможе керівникові зробити правильні висновки про організацію праці та її оплату, а також мотивації робітників органів публічної влади. Але це, звичайно, залежить від ширості, точності і повноти відповідей. За допомогою таких анкет можна розібратися в інтересах своїх працівників і знайти точки дотику для збільшення їх працездатності.

Для посилення матеріальної зацікавленості працівників органів публічної влади виконанні планів і договірних зобов'язань, підвищенні ефективності виробництва і якості роботи потрібно вводити системи

преміювання, винагороди за підсумками роботи за рік, інші форми матеріального заохочення. Також система матеріального стимулювання може містити в собі пенсійні нагромадження, участь у прибутках, оплату навчання (працівника або його дітей), безвідсоткові позики на купівлю будинку або машини, оплату харчування або проїзду працівників, оплату відпочинку працівника, різноманітні допомоги, страхування і т.п.

Що стосується інструментів нематеріального стимулювання працівників, то в ході дослідження проблеми найбільш вагомими з них незалежно від рівня менеджменту виявлені наступні: постійний зворотній зв'язок із працівником, певні соціальні послуги, а також планування кар'єри та кар'єрне просування. До нематеріальних засобів стимулювання працівників, які використовуються керівниками органів влади належать також умови середовища, в якому доводиться працювати робітникам, винесення письмової подяки, вручення почесної грамоти, занесення на Дошку пошани тощо. Найдієвішим стимулом залишається усна подяка керівника, яка дає найбільший ефект, майже 90%. Проте ці методи на фоні недостатнього матеріального стимулювання не забезпечують бажаного мотивуючого впливу на працівників [4].

Вищезазначене дає змогу зробити висновок: нині для системи державного управління та місцевого самоврядування необхідно розробити таку систему мотивації, яка б, з одного боку, підвищила продуктивності праці, а з другого – стимулювала творчі ініціативи в колективі. Які б прекрасні не були ідеї, інноваційні технології, найсприятливіші зовнішні умови, без добре підготовленого та мотивованого персоналу високої ефективності роботи досягнути неможливо. Вкладення в людські ресурси стають довгостроковим чинником конкурентоспроможності та стійкого функціонування держави. Сучасний керівник повинен враховувати всі фактори, щоб забезпечити успішну роботу підприємства, організації, трудового колективу. При формуванні оптимальної системи мотивації сучасним керівникам необхідно використовувати класичні теорії мотивації і враховувати менталітет народу [3].

Список використаних джерел.

1. Види і методи мотивації трудової діяльності // Навчальні матеріали онлайн - Режим доступу: https://pidruchniki.com/84341/ekonomika/vidi_metodi_motivatsiyi_trudovoyi_diyalnosti_zagolovok з екрану.

2. Професійний розвиток кадрів у процесі децентралізації. Регіональна стратегія [Електронний ресурс] // Державний сайт України - Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/pics/upload/238-314648c5022694b5ee0a26b5f7a7a2a8.pdf> _заголовок з екрану.

3. Сучасні засоби мотивації працівників на підприємстві [Електронний ресурс] // - Режим доступу: <https://vuzme.pp.ua/262-suchasn-zasobi-motivacii-pracvnikv-na-pdpriiemstv.html>

4. Управління мотивацією персоналу в АПК [Електронний ресурс] // Економічні науки /6. Маркетинг і менеджмент - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2012/Economics/6_99278.doc.htm _заголовок з екрану.

5. Фецин Ю.З. Мотивування в системі менеджменту підприємства [Електронний ресурс] // Студентський науковий вісник «Керівник.ІНФО». - Режим доступу: <http://kerivnyk.info/2011/01/feschyn.html> _заголовок з екрану.

ГАЙДУЧЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

професор кафедри менеджменту і адміністрування

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, д.держ.упр., доцент

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Об'єктивна реальність цивілізаційного розвитку людства та стрімкий науково-технічний розвиток зумовлюють необхідність прогнозування при формуванні обґрунтованої державної політики, яка спрямована на цілісність соціальної системи та суверенітет країни.

Інформаційно-аналітична та експертно-прогнозна діяльність в Україні регламентована відповідним законодавством [1], тому інститут прогнозування розвитку громадянського суспільства та держави фактично працює. Утім, глибокий аналіз його реальної діяльності вказує на необхідність розвитку механізмів прогнозування в системі публічного управління. Підтвердженням такого висновку є кризові явища перманентного характеру в життєдіяльності країни, як наслідок відсутності системного передбачення та превентивного аналізу.

Світовий індекс-рейтинг (Global Go To Think Tank Index Report 2017) визнав неефективною діяльність державних аналітичних установ і незалежних центрів України. Самими неточними визначено прогнози в сферах внутрішньої економічної політики, національної безпеки та міжнародної політики. Тому вивчення прогресивного світового досвіду та його адаптація до українських реалій може сприяти як удосконаленню існуючих, так і впровадженню нових механізмів організації прогнозування в органах державної влади України.

Актуальність вирішення озвученої проблематики в сфері прогнозування зафіксовано в переліку задач, означених в Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [2] ще у 2015 році такого змісту: «З метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу держави на провідні позиції у світі необхідно розпочати процес формування цілісної системи стратегічного, середньо- та короткострокового прогнозування та планування на державному, регіональному та місцевому рівнях».

Технологічний зміст процесу системного прогнозування міститься в дослідженні прогнозного фону публічної сфери діяльності людей; в формуванні науково обґрунтованих перспектив суспільного розвитку (включаючи альтернативні); моніторингу динаміки поточних змін прогнозного фону та внесенні відповідних корективів у офіційні прогнози. При цьому, модель ефективних державно-управлінських рішень оперативного враховує ці корективи.

Зарубіжна та вітчизняна наукова думка розглядає такі напрями удосконалення механізмів організації прогнозування в органах публічної влади:

- систематизація та класифікація нормативно-правової бази інформаційно-аналітичної та експертно-прогнозої діяльності в сфері державного управління за низкою специфічних ознак;
- осучаснення та унормування законодавчої бази з питань прогнозування соціально-економічного та політичного розвитку;
- підвищення якості підготовки та перепідготовки фахівців інформаційно-аналітичної діяльності до роботи в умовах інформаційного суспільства;
- формування єдиної публічної бази прогнозів (соціальних, економічних, політичних тощо) для моніторингу та визначення актуальних проблем суспільства;
- розвиток механізму наукового забезпечення ефективності прогнозої аналітики (у партнерстві вищих навчальних закладів із державними та незалежними інститутами, центрами, фондами тощо);
- осучаснення мотиваційного механізму забезпечення ефективності прогнозої аналітики (людський чинник);
- укріплення економічного механізму забезпечення ефективності прогнозої аналітики (правовий чинник) та багато інших.

Таким чином, навіть такий обмежений перелік напрямів удосконалення прогнозування в органах публічної влади в сучасних умовах України свідчить про актуальність проблематики та необхідність об'єднання для її вирішення усіх наукових сфер із управліннями-практиками.

Список використаних джерел.

1. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-III // ВВР України, 2000 р., № 25, Ст. 98.

2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»: указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

ГЕРАСЬКОВ СЕРГІЙ ВАДИМОВИЧ

завідувач Центру соціальних та гуманітарних досліджень Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень НАДУ при Президентіві України, к.філос.н., доцент

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ЯПОНІЇ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Публічне управління в Японії (далі - ПУЯ) після Другої світової війни можна охарактеризувати як дисципліну, що розвивалася за трьома напрямками: інституційний, політичний та адміністративний. В Японії публічне управління було трансформоване під час посилення критики з боку неоліберальних економістів та дослідників публічного вибору у зв'язку з нафтовими кризами в 1973 та 1979 р.р. У 1990-х р.р. На ПУЯ також суттєво вплинули досвід і теорії таких країн, як США, Великобританія, Австралія та Нова Зеландія. Сучасні дослідники стверджують, що традиційне ПУЯ поступово замінюється новим публічним менеджментом (далі - НПМ) [4].

Публічне управління в багатьох розвинених країнах традиційно ґрунтується на шести положеннях: самодостатність, прямий контроль, однорідність, вертикальна підзвітність, стандартизовані процедури та аполітичність. Якщо поділити їх на структури та функції, то до перших будуть належати положення про самодостатність, прямий контроль та стандартизовані процедури, тоді як решта - до других. Порівняльні характеристики обох груп наведені в таблиці 1.

Г. Пітерс і В. Райт [4] сумніваються у тому, чи підтримує ПУЯ кожне зі структурних положень, з наступних причин:

Таблиця 1.

Сучасні зміни в положеннях традиційного публічного управління в Японії

		НПМ	ПУЯ
Структури	(А) самодостатність	так	так
	(Б) прямий контроль	так	ні
	(В) стандартизовані процедури	так	так
Функції	(Г) однорідність	так	так
	(Г) вертикальна підзвітність	так	ні
	(Д) аполітичність	так	так

(А) зовнішні підрядники, приватизація та конкуренція поставили під загрозу положення про самодостатність публічного управління.

(Б) ідея так званого «розширення можливостей» спростувала положення про прямий ієрархічний контроль.

(В) заробітна плата, а також підбір персоналу з приватного сектору на короткостроковій основі знецінили систему заслуг традиційної публічної служби.

В ПУЯ вищенаведені в (А) та (В) вимоги поширені як в теорії, так і на практиці. Перш за все, одним з таких прикладів для (А) можна вважати приватизацію національних корпорацій, таких як шість японських залізничних компаній (JR) у 1980-х р.р. Натомість ідея «розширення можливостей» у (Б) японською мовою означає порожню обіцянку. Її замінено ідеєю партнерства між урядом і громадянами, корпораціями, неурядовими організаціями під контролем бюрократичних еліт. Власне, за самою ідеєю партнерства в Японії, уряд розуміється не як партнер, а як опікун [3].

Щодо функціональних положень, вони також викликають у дослідників низку запитань:

(Г) подальше зростання децентралізації зводить концепцію однорідності до наступної тези: «того, що підходить всім, може бути недостатньо для всіх більш диференційованих суспільств» [4, с.634].

(Г) запровадження ринкових механізмів та їх передача до напівавтономних інстанцій призводять до розмивання принципу вертикальної підзвітності парламенту.

(Д) аполітичність, тобто політична нейтральність публічної служби, викликає питання філософсько-управлінського характеру з боку політичних акторів [1].

В ПУЯ положення (Г), (Г) та (Д) також можна віднести до актуальних питань в теорії та на практиці. Наприклад, у випадку (Г) до 2010 р. національні музеї та науково-дослідні інститути в Японії мали набути статус незалежних адміністративних установ (НАУ) за британським зразком. Проте, як можна побачити, ПУЯ досі перебуває в перехідному стані, а його надмірна забюрократизованість не дозволяє повноцінно запровадити ринкові механізми. Нарешті, у випадку (Д), під впливом НПМ розроблено новий закон, що стосується обміну персоналом між центральним урядом та приватними компаніями.

Все це дає зрозуміти, що насправді ПУЯ співпадає зі стандартами адміністративного управління, на яке в найближчому майбутньому впливатиме НПМ у Північній Америці та Західній Європі. К. Гуд [2, с.281] зазначає, що для полярного типу, до якого відноситься японський шлях, буде збережено можливість, але не мотив (*зробити швидкий перехід до НПМ* - курсив наш). Звичайно, для ПУЯ ще залишатимуться можливими обидві опції, але цей процес видається занадто повільним.

Список використаних джерел.

1. Aberbach, Joel D., Putnam, Robert D. and Bert A. Rockman Aberbach. *Bureaucrats and Politicians in Western Democracies*. Cambridge: Harvard University Press, 1981. 308 s.
2. Hood, Christopher. *Exploring Variations in Public Management Reform of the 1980s*. In: Bekke, Hans A. G. M.; Toonen, Theo A. J.; Perry, James L. (eds.): *Civil Service Systems in Comparative Perspective*. Bloomington: Indiana University Press, 1996. S. 268-287.
3. Hori, Masaharu, *Japanese Public Administration and its Adaptation to New Public Management*. Accessed on September 27, 2018 from <http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/law/lex/r/r20/Hori.pdf>
4. Peters, B. Guy and Wright, Vincent. *Public Policy and Administration, Old and New*. In: Goodin, Robert E., and H-D. Klingemann, (eds.): *The New Handbook of Political Science*, New York : Oxford University Press, 1996. S.628-641.
5. Pollitt, Christophe. *The New Public Management in international perspective*. In: McLaughlin, Kate, Osborne, Stephen P. and Ewan Ferlie (eds.): *New Public Management: Current trends and future prospects*, London : Routledge, 2002. S. 274-292.

ДОЛЖЕНКОВ ОЛЕГ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», д.політ.н., доцент

САКАЛЮК ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», к.пед.н., доцент

КРОС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ

Поява крос-культурного менеджменту є відповіддю на ті глобальні зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві і вимагають управління, яке спирається на знання культурних особливостей його учасників.

Специфіка крос-культурного менеджменту в різних сферах діяльності досліджена зарубіжними і вітчизняними науковцями, зокрема: Н. Адлер, В. Буніної, С. Мясоедова, Ю. Петрушенка, Т. Голець, А. Солодкої, Н. Тодорової, Г. Хофстеде та ін. Так, учені (С. Пивоваров, Н. Святохо, Л. Халілова) наголошують, що крос-культурний менеджмент передбачає дослідження культурних відмінностей і на міжнародному, і на національному рівнях, як за межами, так і всередині національних кордонів. Він охоплює опис поведінки людей – представників різних культур, які працюють в одній організації, і порівняння поведінки людей в організаціях, розташованих у двох і більше різних країнах [1; 2]. Як бачимо, крос-культурний менеджмент розширює сферу організаційної поведінки за рахунок мультикультурного виміру. Отже, крос-культурний менеджмент – це галузь управлінської науки, предметом якої є управління відносинами, що виникають на зламі національних культур, а також виявлення і використання в управлінні організацією поведінкових закономірностей, властивих національній діловій культурі. Розуміння того, що всі народи різні, прийняття та уміння управляти мультинаціональним колективом, ураховуючи ці відмінності, – найголовніше у крос-культурному менеджменті.

Доречно наголосити, що на культурну розмаїтість поведінки впливають цінності й ставлення – основи культурної орієнтації суспільства, яка відображає складну взаємодію цінностей, взаємин і стилів поведінки його членів (люди виражають культуру та її нормативні особливості через цінності, яких вони дотримуються у своїх уявленнях про життя й світ навколо них; ці цінності, у свою чергу, впливають на їхнє ставлення до людей, фактів і подій і визначають форму поведінки, яку вони вважають найбільш адекватною й ефективною в конкретній ситуації). Отже, джерела розходжень у культурній орієнтації суспільства – цінності й ставлення – впливають на культурну розмаїтість поведінки. Водночас культурна орієнтація суспільства визначається типовим для нього розумінням людини, природи й світу, відносин між людьми, основного типу діяльності і їхньою орієнтацією в просторі й часі. Таким чином, основи культурної орієнтації суспільства (цінності, ставлення, поведінка) та її

основні аспекти (прийняття людини, ставлення до навколишнього світу, відносини між людьми, діяльність, сприйняття простору й часу) виступають своєрідними чинниками (рушійною силою, причиною, умовами), за яких здійснюється крос-культурний менеджмент, і визначають його зміст і характер.

Базові положення крос-культурного менеджменту, обґрунтовані вченими (В. Буніна, В. Петрушенко, Т. Голець, В. Шапкіна, Л. Римарева та ін.), визначають його основну мету, зокрема: сприяння узгодженню дій у роботі та навчанні під час контактів, у яких культури як історично сформовані знання, цінності та досвід входять до спільної мультикультурної діяльності.

Аналіз наукових досліджень сучасних науковців (В. Буніна, Н. Василенко, О. Горчакова, О. Левяков, Ю. Петрушенко та ін.), а також результати експертного оцінювання дозволили окреслити основні завдання крос-культурного менеджменту, які необхідно реалізовувати менеджеру в процесі управління. Так, серед найбільш значимих, такі завдання: 1) прогнозування можливих впливів культури на діяльність організацій та зниження ризиків, з якими стикаються керівники під час взаємодії різних ділових культур (91,7 %); передбачення й регулювання міжкультурних конфліктів між учасниками полікультурної взаємодії (83,3%); формування в учасників мультикультурних груп потреби в командній роботі та в міжкультурній взаємодії (наприклад, участь у реалізації проєктів) (75 %); створення толерантної взаємодії, формування та розвиток успішної «міжкультурної комунікації» менеджерів та працівників з метою підвищення ефективності організації в умовах глобалізації (83,3 %); формування і розвиток крос-культурної компетенції керівників (89 %); розвиток організаційної культури з урахуванням полікультурного середовища (83,3 %); створення та підтримка партнерської, відкритої атмосфери, яка полегшує взаємодію культур та сприяє вільному об'єднанню знань (66,7 %) тощо.

Вирішення завдань крос-культурного менеджменту вимагає від керівників насамперед крос-культурних знань, зокрема вони необхідні їм не лише для керування багатонаціональним та полікультурним персоналом, а й для розбудови бізнесу в нових країнах, ведення перемов тощо. Отже, для сучасних менеджерів важливим є засвоєння понятійного апарату щодо крос-культурного менеджменту, а також знань про закономірності, принципи й особливості його здійснення для створення сприятливого середовища та підвищення ефективності функціонування освітніх систем. Водночас реалізації визначених завдань крос-культурного менеджменту, на нашу думку, сприятимуть також: здатність менеджерами виявляти толерантність, усвідомлення ними необхідності запобігання конфліктів у полікультурному середовищі, а також уміння враховувати етносоціокультурні традиції регіону в процесі планування; долати культурні та комунікативні бар'єри засобами діалогу; застосовувати метод проєктів в управлінні тощо.

Узагальнюючи представлені погляди провідних науковців, зауважимо, що крос-культурний менеджмент може здійснюватися на межі культур на макро- та мікрорівнях: макрорівень – національних та регіональних культур, мікрорівень – територіальних, вікових, професійних організаційних та інших культур. Задля вирішення завдань крос-культурного менеджменту сучасним керівникам важливо бути обізнаними із його базовими положеннями та їх імплементації в систему управління сучасними установами, а також здатними виявляти толерантність, усвідомлювати необхідність запобігати конфліктів у полікультурному середовищі, уміти враховувати етносоціокультурні традиції регіону в процесі планування, долати культурні та комунікативні бар'єри засобами діалогу, застосовувати метод проєктів в управлінні. Поліетнічність українського суспільства зумовлює доцільність урахування крос-культурних аспектів у сфері управління, тому керівникам доцільно розвиватися в питаннях крос-культурного менеджменту і комунікацій, а організаціям – навчати персонал у цьому напрямі. Водночас зазначені питання потребують подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел.

1. Святохо Н. В. К вопросу о сущности кросс-культурного подхода в управлении персоналом предприятия (организации) / Н. В. Святохо, Л. А. Халилова. – Культура народов Причерноморья. – 2014. – № 278, Т. 1. – С. 174–177.
2. Сравнительный менеджмент / [под. ред. С. Э. Пивоварова]. – СПб. : Питер, 2006. – 368 с.

ДРАГАНОВА ЖАННА ВАЛЕНТИНІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

Правове регулювання транспортної діяльності як одного з основних видів діяльності господарської – один зі складних інститутів господарського законодавства. Транспорт є найважливішою сферою суспільного виробництва і займає особливе місце в системі господарського комплексу країни. Цілеспрямована державна політика в області адміністративно-правового регулювання транспортної діяльності проводиться з метою пом'якшення правових, економічних та соціальних протиріч в сфері транспортних послуг, а також розвитку транспортної галузі в кожній окремій країні.

Транспортна галузь є аналогом кровоносної системи в економічному організмі держави. Інтенсивність вантажоперевезень формує динаміку вантажообігу в країні. В Україні в останні два роки ця динаміка позитивна, а значить країна успішно відходить від наслідків кризи, і транспортна сфера отримує імпульс до розвитку.

За видами роботи транспорт поділяється на дві галузі – вантажний і пасажирський; за видами використання можливостей навколишнього середовища – на сухопутний (залізничний, автомобільний, трубопровідний), водний (морський та річковий) і повітряний (авіаційний); за видами використання засобів пересування – на залізничний, автомобільний, трубопровідний, гужовий, в'ючний тощо. Розрізняють роботу

транспорту в межах держави (внутрішні перевезення, на морі - каботажні перевезення) та міжнародні перевезення.

З усіх видів транспорту, згідно з чинним законодавством, в Україні підлягає приватизації лише автомобільний. Частково приватизують в окремих випадках водний транспорт. Проте головні види транспорту (залізничний, авіаційний, морський, трубопровідний та ін.) перебувають у державній власності і приватизації не підлягають.

Роздрібний товарообіг в Україні за підсумками першого півріччя 2018 року збільшив темп зростання до 18,8% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. До цього, в 2016 році приріст був 16,3%, в 2017-м – 5,5%. Обсяг оптового товарообороту також зростає. В перші шість місяців 2018 року його перевищив трильйон гривень. Зіставивши з показниками за весь 2015 рік бачимо, що темпи збільшення оптового товарообігу минулому і позаминулому році були значно більшими, ніж у роздрібного [1].

Більше 80% вантажоперевезень в Україні забезпечуються залізничним і автомобільним транспортом. Якщо порівняти їх частки в 2016 та 2017 років роках, то можна помітити, що по залізниці переправляють все ще більш половини всіх вантажів, але її частка впала за рік на 1,7 процентних пункту, а частка автомобільного транспорту зросла на 0,9 п. п.

Це свідчить про підвищення значущості автомобільного виду транспорту в Україні. Причинами цього є збільшення інвестицій в розвиток автодорожньої інфраструктури, прихід на ринок великих іноземних компаній, а також проблеми в залізничній галузі. Оцінюючи частку автомобільних перевезень треба враховувати значну частину тіншового сектора, який не входить в офіційну статистику.

На залізничному транспорті все більш актуальним стає питання оновлення рухомого складу. Брак коштів на цей процес може привести до істотного скорочення парку вантажних вагонів. Якщо не вжити термінових заходів, з сьогоднішніх більш 70,5 тисяч вагонів, до 2020 року в справному стані залишиться половина. Уже зараз несправні 40% з наявних на балансі залізниці 1720 електровозів [3].

Виходом зі сформованої ситуації може бути залучення кредитних коштів від міжнародних фінансових організацій і розширення участі на ринку приватних компаній.

В Україні згідно з чинним законодавством визначено основні завдання державного регулювання в галузі транспорту: своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях; захист прав громадян під час транспортного обслуговування; безпечне функціонування транспорту; додержання потрібних темпів і пропорцій розвитку національної транспортної системи; захист економічних інтересів України, законних інтересів підприємств та організацій транспорту і споживачів транспортних послуг; створення однакових умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту; обмеження монополізму та розвиток конкуренції; координація роботи різних видів транспорту; ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту; охорона довкілля від шкідливого впливу транспорту [1].

Таким чином, подальший розвиток транспортної сфери буде залежати від того, наскільки ефективно учасники ринку і державні структури будуть витрачати наявні у них ресурси на модернізацію. Від здатності вітчизняних транспортників впоратися зі зростаючими обсягами перевезень буде в кінцевому підсумку залежати динаміка зростання економіки України в цілому.

Державне регулювання та контроль у сфері транспорту спрямовані на:

1. Забезпечення балансу інтересів держави, органів місцевого самоврядування, користувачів транспортних послуг та підприємств, установ, організацій, інших юридичних і фізичних осіб - суб'єктів господарювання на автомобільному транспорті незалежно від форм власності.

2. Забезпечення якісного та безпечного функціонування транспорту.

3. Розвиток і вдосконалення нормативної бази діяльності автомобільного транспорту.

4. Визначення загальних принципів стратегічного розвитку, системи управління, реформування та регулювання транспорту.

5. Визначення пріоритетних напрямків розвитку і шляхів оптимізації діяльності транспорту.

6. Захист прав споживачів при їх транспортному обслуговуванні.

7. Захист національного ринку транспортних послуг та суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у сфері автомобільного транспорту.

8. Створення рівних умов для роботи всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у транспортній сфері, обмеження монополізму та розвиток конкуренції.

9. Забезпечення зайнятості населення, підготовки фахівців та робітничих кадрів, охорони праці.

10. Рациональне використання енергетичних і матеріальних ресурсів.

11. Охорону навколишнього середовища від шкідливого впливу автомобільного транспорту, проведення науково-технічної роботи, досліджень та розвиток системи статистики [2].

Державне регулювання та контроль у транспортній сфері реалізується шляхом проведення центральними та місцевими органами виконавчої влади, державними органами управління транспортом, органами місцевого самоврядування економічної, тарифної, науково-технічної та соціальної політики, ліцензування, стандартизації та сертифікації на автомобільному транспорті, задоволення потреб автомобільного транспорту в паливно-енергетичних і матеріально-технічних ресурсах і транспортних засобах.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>. – Назва з екрана.

2. Мельник А. Ф. Національна економіка [Текст] : навч.посіб. / А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Т. М. – К.: «Знання», 2011. – 463 с.

3. Проект національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/projects/115>. – Назва з екрана.

ДУБЧАК ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України, к.філос.н., доцент

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ У РЕГІОНАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасна регіональна політика України будується на засадах демократизації суспільства, який не оминають впливи різних факторів політичного, соціального, економічного та інших сфер суспільного життя, які притаманні даному часу. Ці впливи звісно на сьогодні мають різну оцінку (від позитивної до негативної). І часто критерії виміру їх містяться у власній оцінці рівня умов та якості життя кожного члена суспільства.

Хоча, очевидно, процеси демократизації в суспільстві відбуваються і в контексті глобалізаційних процесів у світі, міжнародної інтеграції і підвищення швидкості технологічних інновацій. Але все ж на регіональну політику більше впливають місцеві, іноді регіональні умови розвитку.

Слід зазначити, що регіональний розвиток визначається певними чинниками, серед яких особливе місце займають:

- 1) пануюча модель лідерства, яка представлена в особі місцевого лідера;
- 2) статистичні показники економічного та соціального розвитку;
- 3) зв'язок публічної влади з мешканцями регіону;
- 4) рівень співучасті мешканців в управлінні (можливість їх впливу на рішення регіональної політики);
- 5) рівень безпеки та злочинності;
- 6) наявність робочих місць та рівень безробіття;
- 7) мобілізація коштів на розвиток та інвестиції;
- 8) місцевий бюджет та його баланс;
- 9) рівень соціальної допомоги тощо.

Проблеми, з якими доводиться зіткнутися на регіональному рівні в Україні, абсолютно є співзвучними з тими, які існують у сучасному світі: це і високий рівень соціальної нерівності та безробіття, коли відчутне зростання поляризації соціальних прошарків, що призводить до існування верстви соціально-відторгнених членів суспільства з одного боку, та класу багатіїв з іншого боку; це і екологічні проблеми, які пов'язані із забрудненням навколишнього середовища. При цьому вирішення цих проблем не завжди залежить від виконавчої дисципліни щодо своїх зобов'язань публічної влади, чи навіть фінансових можливостей. Іноді досягнення позитивних зрушень у вирішенні цих проблем залежить від наявності саме інноваційних ідей із залученням місцевих громад.

Тема соціальних інновацій в науці державного управління є ще мало дослідженою. Тому актуальність даної теми підкреслюється необхідністю відкривати нові шляхи вирішення місцевих проблем на регіональному рівні в державі.

Загалом під соціальними інноваціями слід розуміти певні рішення, які впливають на ефективне вирішення соціальних проблем та підвищує соціальну здатність діяти на місцях. Використання соціальних інновацій утворюють нові можливості, які часто можуть бути поза повноваженнями органів державної влади, а ініціаторами їх можуть бути самі громадяни та інституції державного та недержавного сектору. Тут мова йде про особливу винахідливість громадян, неурядових організацій, місцевих громад та підприємств, державних установ та їх співпрацю у вирішенні місцевих проблем, пов'язаних, зокрема, з охороною здоров'я, відновленням енергетики, поліпшенням природного середовища, поліпшенням життя місцевого населення, запобіганням та подоланням злочинності. До соціальних інновацій можна віднести використання нових продуктів вжитку, наданням нових послуг, створенням новітніх бізнес-моделей, організаційних систем тощо.

Як зазначав А.Шевчук, місцевий розвиток відбувається тоді, коли існує «гармонізована та систематична робота місцевої громади, органів місцевого самоврядування та інших структур, що діють у муніципалітеті, спрямована на створення нових та покращення існуючих корисних цінностей комуни, створення сприятливих умов для місцевої економіки та підприємництва та забезпечення просторового та екологічного порядку» [2, с. 21-22].

Приклад соціальних інновацій описав у своїй роботі «Світ без бідності. Пора для соціального підприємництва» лауреат Нобелівської премії світу 2006 року Мохаммад Юнус. Автор описав соціальні інновації та фактори зниження бідності, які мали місце в 1974 – 2005 роках у Бангладеші. Відповідно до стандартів Світового банку рівень бідності за цей період знизився з приблизно 74 % у 1973-1974 рр. до 40 % у 2005 р. При цьому і далі скорочується приблизно на 1 % у рік. Як зазначав вчений «Сьогодні Бангладеш – це жива лабораторія – одна з найбідніших країн у світі, яка поступово змінюється завдяки інноваційним соціальним та діловим концепціям» [3, с. 129]

Соціальною інновацією, яка суттєво вплинула на розвиток місцевого, регіонального та національного життя, стало надання бнаком «Гремін Банк» позик бідним людям, яких традиційні банки не обслуговували. Ця довіра бідним відкрила можливість для значної кількості людей забезпечити самостійну зайнятість і отримувати прибуток. Ще однією соціальною інновацією в Бангладеші стало запуснення з 1984 року житлового кредиту.

Однак, очевидно, що надання кредитів бідному населенню не може стати реальною умовою виходу держави із соціальної кризи. Тут необхідна була продумана відповідна соціальна програма, яка передбачала б створення відповідних умов як наданням кредитів, так і інших соціальних послуг, зокрема була запущена програма організації кредитних центрів, які не лише сприяли отриманню кредитів та позик у розстрочку, але і надавали освітні послуги та сприяли соціальній інтеграції місцевого населення.

Таким чином, зазначений приклад з історії Бангладеш, відкрито показав нові механізми реалізації ефективної регіональної політики у подоланні бідності за допомогою соціальних інновацій. Саме можливість відволіктися на внутрішній потенціал регіонів за допомогою соціальних інновацій через залучення місцевого населення, неурядових установ, громадських організацій та рухів дозволить обходити фінансові проблеми держави та проблеми у державному управлінні та сприяти регіональному розвитку держави.

Список використаних джерел.

1. Borowska Alina. Innowacje społeczne czynnikiem rozwoju lokalnego i regionalnego. Przedsiębiorczość i zarządzanie Wydawnictwo SAN, ISSN 1733-2486 Tom XV, Zeszyt 8, część I, 2014, ss. 17–27. – Режим доступу: <http://piz.san.edu.pl/docs/e-XV-8-1.pdf>
2. Szewczuk A., Kogut-Jaworska M., Ziolo M. (2011), Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka, CH Beck, Warszawa. 2011.
3. Yunus M. (2013), Świat bez ubóstwa czas na przedsiębiorstwo społeczne, ConCorda, Warszawa.

ДУМА ОЛЕГ ІГОРОВИЧ

старший викладач, здобувач ступеню PhD Національного університету «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КЕРІВНИЦТВА У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ В УКРАЇНІ

Аналіз публічного адміністрування в Україні свідчить про існування низки проблем в механізмах його здійснення, що формує низьку ефективність керівництва публічними організаціями [1]. Проблема ефективності публічного адміністрування зумовлена не тільки історичними особливостями розвитку публічної служби. Але і пов'язана з відсутністю реформ, які б сформували ефективну систему керівництва в публічних організаціях.

Керівництво в системі управління публічною організацією – це сукупність процесів реалізації управлінської діяльності для впливу на учасників організації з метою досягнення максимальних результатів і реалізації поставлених перед публічною організацією завдань. Ефективність керівництва формує ефективність роботи публічної організації загалом.

На основі опитування проведеного науковцями Харківського регіонального інституту Національної академії державного управління при Президентові України [2] було виявлено, що одними з основних проблем в ефективності керівництва публічною організацією є непрофесіоналізм та некомпетентність керівників публічної служби. Відсутність достатніх навиків для ефективного керівництва публічною організацією є однією з проблем росту ефективності публічного адміністрування.

Для вирішення проблеми ефективності керівництва в публічних організаціях доцільним є структурування ефективності організації як об'єкту керівництва на компоненти ефективності. Управління цими компонентами забезпечить ефективність цілої організації загалом. Ефективна діяльність організації можлива при досягненні ефективності в окремих напрямках керівництва, без ефективного управління якими стан ефективного використання ресурсів та досягнення цілей буде неможливим. До таких складових я відношу:

- Ефективність організаційного механізму (відповідність організаційної структури цілям і завданням, прозора системи мотивації персоналу, гнучкість організації до змін, делегування повноважень та відповідальності, забезпечення організаційного механізму відповідними ресурсами).
- Ефективність людських ресурсів (професіоналізм та компетентність, ефективний відбір кадрів та система кар'єрних ліфтів всередині організації, партисипативність в управлінні, спрощена та відкрита система комунікацій, встановлення чітких цілей, розподіл влади та відповідальності).
- Ефективність керівництва (ефективність організаційно-розпорядчої та соціально-психологічної діяльності керівника).
- Ефективність використовуваних технологій (рівень технічного забезпечення та технології мають відповідати рівню технологічного укладу, на якому забезпечено максимальну ефективність аналогічної організації).
- Параметри факторів зовнішнього середовища (відсутність деструктивного впливу зовнішнього середовища).

Т.Дербетова зазначає, що комплексна оцінка ефективності діяльності органів влади має проводитися з урахуванням таких двох аспектів. Цільовий аспект – ефективність оцінюється виходячи з динаміки просування до нормативних значень цільових показників соціально-економічного розвитку відповідно до критерію «витрати – результати». Критеріями оцінки в цьому аспекті виступають: 1) ступінь просування до актуальних цілей; 2) динаміка показників, що характеризують загальні цілі соціально-економічного розвитку; 3) дотримання екологічних і соціальних обмежень розвитку; 4) ефективне зростання ВВП; 5) якість життя населення; 6) ефективність проектів і програм, реалізованих за участю органу влади.

Функціональний аспект – оцінка ефективності базується на показниках якості виконання основних функцій управління і наявності умов для їх здійснення. Тут критеріями оцінки є: 1) якість системи цільового стратегічного планування та управління; 2) законодавче, нормативне та методичне забезпечення; 3) наявність і якість роботи функціональних підрозділів цільового планування і управління; 4) наявність інформаційно-аналітичної системи оцінки соціально-економічної ситуації; 5) наявність неформальних інститутів ринкової інфраструктури; 6) наявність системи навчання та підвищення кваліфікації працівників органів державного управління [3].

Технологією, яка, на мою думку, забезпечить зростання ефективності керівництва в публічних організаціях є модель EP2M (Effective Progress and Performance Measurement). Ця модель враховує як фінансові, так і не фінансові показники і включає чотири блоки [4]. Для застосування її у публічній організації необхідним є адаптація складових до засадничих умов функціонування та специфіки діяльності саме публічних організацій. Пропоную, для публічної організації, модель EP2M розглядати в таких напрямках:

1. В зовнішньому середовищі – оцінка рівня задоволення громадськості роботою окремо взятої публічної організації або якість виконання публічною організацією закріплених за нею завдань.
2. У внутрішньому середовищі – оцінювання ефективності функціонування керуючої і керованої систем менеджменту організації і їх взаємний вплив.

3. Зверху вниз в організаційній ієрархії – рівень узгодженості стратегічних і тактичних планів публічної організації із загальною стратегією розвитку регіону, стратегією державної політики в регіоні, стандартами роботи публічних організацій та поширенням реформ на окремі органи влади (рівень проникнення реформ в публічній організації).

4. Знизу вгору в організаційній ієрархії – розширення повноважень та партисипативності працівників в управлінні публічною організацією та залучення громадськості до прийняття рішень щодо поточної роботи організації і напрямків її розвитку.

В підсумку, декомпозиція ефективності організації на складові описані вище та впровадження моделі EP2M до кожної з них, дасть змогу керівництву публічних організацій управляти різними напрямками ефективності роботи організації, вимірювати зростання їх ефективності та можливість координувати як людські ресурси, так і розподіл матеріальних ресурсів для росту ефективності організації загалом.

Список використаних джерел.

1. Дума О.І. Ефективність публічного адміністрування в Україні: проблеми та виклики // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) № 3, 2017

2. Б. Г. Савченко Головні якості ефективного керівництва в системі державного управління/ Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2010. – Вип. 4 (31). – 468 с.

3. Дербетова Т. Н. Оценка эффективности государственного управления: от общих подходов к конкретно-предметным [Электронный ресурс] / Т. Н. Дербетова // Интернет-журнал «Науковедение». – 2012. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-effektivnosti-gosudarstvennogo-upravleniyaot-obschih-podhodov-k-konkretno-predmetnym>

4. Мельникова К. В. Методи управління підприємствами на основі збалансованої системи показників / К. В. Мельникова // Вісник Хмельницького національного університету 2014, № 4, Т. 1. – с. 7-12

ЖАДАН ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

*професор кафедри управління персоналом та економіки праці
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ.упр., професор*

МАТЕРІАЛЬНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРАЦІ

В сучасних умовах матеріальне стимулювання праці виконує функції залучення, утримання і мотивації співробітників в сфері публічного управління. Є також додаткові завдання, наприклад, підвищення інформованості про цілі організації або залучення співробітників до командної роботи, спрямованої на досягнення цих цілей. Крім того, стимулюючі системи оплати праці дозволяють знижувати впливовість профспілок, змінювати культуру державних установ, економити гроші, виключаючи автоматичне підвищення зарплат, підвищувати відповідальність і т. ін.

Системи матеріального стимулювання в окремих країнах мають певні варіації, проте традиційними компонентами компенсаційних програм державних службовців і працівників бюджетного сектора є наступні: ставка заробітної плати або посадовий оклад; пільги; бонуси та премії; пенсійне забезпечення; допомога при хворобі; допомоги по інвалідності; оплачувана відпустка [2].

Слід зазначити, що в міжнародній практиці посадовий оклад, як і раніше залишається основою компенсаційної програми державного службовця, а також найбільшою і найбільш зрозумілою її частиною. У компенсаційну програму включається велика кількість додаткових компонентів, які істотно підвищують витрати роботодавців на персонал, деякі з цих компонентів залежать від розміру посадового окладу. Це робить контроль над розміром посадового окладу ключовим в контролі над витратами на персонал [3]. Не виключенням є і система оплати праці державних службовців в Україні, запроваджена Законом «Про державну службу» [1].

При цьому в кожній країні практика застосування систем матеріального стимулювання в державній службі має свої суттєві особливості, і порівнювати системи даних виплат між собою досить складно. Наприклад, в окремих країнах виплати можуть здійснюватися в індивідуальному порядку або на рівні організації. Підставою для виплат можуть служити як додаткові обсяги роботи, взяті на себе співробітником або відділом, так і високі результати роботи співробітника, відділу або всієї організації. Виплати можуть здійснюватися за підсумками роботи за рік, у вигляді одноразової винагороди, у вигляді надбавки до щомісячної зарплати і т.ін. В одних країнах, де грошові надбавки за результати праці формально введені, вони в реальності не застосовуються, в інших країнах розмір таких виплат може доходити до 100% всього доходу співробітника. В одних країнах оцінка результатів роботи державних службовців є обов'язковою, в той час як в інших (наприклад, в Мексиці і Ісландії) вона взагалі відсутня. У деяких країнах дана оцінка застосовується лише по відношенню до вищого керівництва, наприклад, в Норвегії.

Сучасною тенденцією в більшості країн є поширення стимулюючих виплат на всі категорії персоналу або ж, принаймні, наміри здійснити це в найближчій перспективі. Помітною подією став перехід на стимулюючі виплати для виконавчого персоналу. Такий перехід пояснювався використанням стимулюючих виплат в якості важеля для більш ефективного управління персоналом і впровадження культурних змін в організацію, що означає включення всіх співробітників у схему стимулюючих виплат, а не тільки керівництва.

Хоча індивідуальний контракт є найбільш поширеною формою реалізації систем матеріального стимулювання державних службовців, значного поширення набула і колективна форма контракту, спрямованого на стимулювання продуктивності. Виявлення цілої низки обмежень в окремих стимулюючих схемах (наприклад, пов'язаних з труднощами вимірювання індивідуальної продуктивності) призвів до того, що багато державних

організації переходять на колективні підходи до стимулювання, що найчастіше доповнюють індивідуальні системи стимулювання. Колективне стимулювання може застосовуватися, наприклад, на рівні департаментів, відділів або окремих команд, або робочих груп в поєднанні з індивідуальним стимулюванням для заохочення зростання продуктивності. Впровадження колективних стимулюючих програм є більш ніж перспективною ідеєю, а в багатьох країнах-членах ЄС є і домінуючою тенденцією [3].

Оцінка продуктивності і оплата праці в різних країнах мають різний ступінь зв'язку. У деяких країнах розроблені формальні і докладні процедури встановлення залежності між оцінкою продуктивності і стимулюючими виплатами, в інших – вони відсутні. Якщо зв'язок формалізований, існують різні способи визначення розмірів виплат, пов'язаних з продуктивністю. Першим і найпростішим способом є визначення розміру винагороди за рівнями рейтингу продуктивності праці. Другий підхід використовує матричну форму, в якій розмір премії визначається як оцінка продуктивності праці працівника і його положення в певному діапазоні окладів. Стимулюючі виплати також можуть бути як у вигляді фіксованої суми, так і розраховуватися у відсотках від базового окладу.

Ключовою проблемою в розробці схеми оплати за результатами є визначення того, чи будуть виплати здійснюватися у вигляді надбавок за заслуги (надбавки до заробітної плати, яка стає постійним доповненням окладу) або ж у вигляді одноразових бонусів (одноразових виплат, які не додаються до окладу, а повинні бути кожен раз зароблені протягом звітного періоду). Обидві форми заохочення продуктивності праці можуть бути виражені у вигляді певної суми, відсотка від окладу або не залежати від заробітної плати.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що практичне впровадження концепції публічного управління провідними країнами світу обумовило значне пошукання розвитку підходів до матеріального стимулювання державних службовців в залежності від результатів роботи з метою скорочення розриву між зарплатами керівників в державному секторі і менеджерів приватних компаній. Це, в свою чергу, було необхідно для залучення менеджерів з приватного сектора в державний і утримання їх на держслужбі, а також для створення ділової атмосфери в держустановах у зв'язку з поширенням концепції публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
2. Crewson P. Public-service motivation: Building empirical evidence of incidence / P.Crewson // Journal of Public Administration Research & Theory. – Vol. 7. – No. 4. – 1997. – pp. 499-518.
3. Gruening G. Origin and theoretical basis of New Public Management / G.Gruening // International Public Management Journal. – Vol. 4. – 2001. – pp. 1-25.

ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ МАРКЕТИНГОВИХ ПРОГРАМ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасний період одним із засобів забезпечення високої конкурентоспроможності організації є її маркетингова діяльність. Крім того, метою маркетингу сьогодні, як і інших функцій організації, є забезпечення максимальної вартості бізнесу. Але досягнення цієї мети можливе лише за умов впровадження ефективних маркетингових програм, тобто таких, економічний ефект від яких перевищує витрати на його досягнення.

Програма маркетингу [4] – системи взаємопов'язаних заходів, що визначають дії організації на завданий період часу по всіх блоках маркетингу.

«Будь-яка маркетингова програма складається з певної сукупності задач або видів діяльності (етапів), які повинні бути виконані для подальшого просування компанії до поставленої перед нею мети» [3].

Отже, маркетингові програми за допомогою певних методів реалізують стратегії, спрямовані на досягнення мети організації.

Здатність маркетингових програм підвищувати вартість бізнесу обумовлює необхідність управління їх ефективністю.

Новітню теорію оцінки ефективності маркетингу на основі підвищення вартості (VBM) досить складно застосовувати в сучасних умовах України. По-перше, основні положення цієї теорії сформульовані для умов розвинутого фондового ринку, в якому вимірником вартості бізнесу є ринкова ціна акцій компанії. В умовах України фондовий ринок на сучасному етапі є недостатньо розвиненим, і, отже, складно виміряти вартість (цінність) бізнесу. По-друге, в даній теорії відсутні конкретні технології кількісного аналізу ефективності маркетингових програм, які мають стати інструментом практичного застосування.

Нижче формулюються основні положення запропонованої автором концепції кількісної оцінки економічної ефективності маркетингових програм, яка спрямована на підвищення вартості бізнесу, як ключової мети організації [1, 2]:

1) кількісна оцінка маркетингових програм базуватися на капіталі бренду. В сучасних підходах до аналізу маркетингових програм поняття «капітал бренду» визначається як комплекс уявлень про ринкові можливості компанії, який повинен бути сприйнятий як певний додатковий актив, покликаний підвищити вартість бізнесу. Зазвичай цей комплекс ринкових можливостей є діловою репутацією компанії, її здатністю задоволення запитів споживачів, надійністю менеджменту компанії в його взаємодії із споживачами і постачальниками;

2) оцінка економічної ефективності маркетингу повинна враховувати як короткостроковий, так і довгостроковий ефект від маркетингових програм;

3) оцінка економічної ефективності маркетингових програм повинна базуватися на ключових показниках маркетингової діяльності підприємства (МКРІ). Загальний підхід до вибору МКРІ припускає об'єднання економічних показників і показників капіталу бренду. Рекомендується система МКРІ, яка формується за типом «4+5». Перші чотири показники (виручка компанії за період часу, витрати на маркетинг, операційний прибуток, дисконтований період окупності маркетингових інвестицій (MDPB)) є економічними вимірниками ефективності маркетингу, інші п'ять (частка на ринку, підтримка споживчого попиту, залучення нових клієнтів, задоволення споживчого попиту, відносна ціна) – вимірниками капіталу бренду.

Найбільший ефект від використання МКРІ може бути досягнутий, якщо їх використовувати у складі збалансованої системи індикаторів (Balanced Score-Cards);

4) результат маркетингових програм має високий ступінь невизначеності, що вимагає використання методів аналізу ризику. Основний принцип оцінки економічної ефективності маркетингової програми полягає у вивченні реакції операційного прибутку або MDPB на додаткові поточні або інвестиційні витрати на маркетинг. Через принципovu неможливість точно передбачити реакцію ринку на ту або іншу маркетингову програму, такий прогноз необхідно робити з використанням імовірнісних категорій, оцінюючи ризик низької результативності програми.

Типова постановка такої задачі полягає в наступному. Маркетолог оцінює бюджет маркетингового заходу виходячи зі свого досвіду і існуючих умов на ринку. Наявність МКРІ змушує його прогнозувати зростання виручки, як основного економічного індикатора у складі МКРІ. Оскільки дана оцінка неоднозначна, повинен бути вказаний деякий інтервал зростання виручки. Відмітимо, що відповідальність того, хто робить такий прогноз істотно слабкіше, ніж у разі оцінки зростання суми продажу у вигляді конкретного числа. Задача полягає в оцінці відповідного інтервалу невизначеності для операційного прибутку і MDPB. Довжина цього інтервалу може служити характеристикою ризику маркетингової програми – чим вона більше, тим вище ризик. Якщо модернізувати постановку задачі за рахунок використання імовірнісного розподілу додаткового продажу компанії, то можна знайти більш тонкі показники ризику: середнє квадратичне відхилення додаткового прибутку і вірогідність того, що він буде від'ємним. Остання характеристика, по суті, є оцінкою ризику і може служити критерієм для ухвалення рішення щодо доцільності маркетингової програми.

Відмітимо, що впровадження комплексної системи оцінки економічної ефективності маркетингу повинно проводитися поступово – від простіших моделей до складніших. Описані вище показники маркетингу призначені для практичного впровадження для управління і ухвалення рішень. Проте процес їх практичного застосування не може бути початий з самої довершеної стадії, коли економічні показники і показники капіталу бренду у складі МКРІ збалансовані. Представляється, що менеджмент компанії проходить окремі стадії цього процесу, прагнучи на завершуючому рівні досягти повної відповідності своїх цілей і показників.

Список використаних джерел.

1. Будаева Е.В. Оцінка ефективності маркетингових програм / Савчук В.П., Будаева Е.В. // Економіка України. – № 1. – 2005. – С. 47 – 52.
2. Будаева О.В. Фінансове обґрунтування маркетингових програм / Будаева О.В. // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 62 – 68.
3. Вуд Мэриан Берк Маркетинговый план / Вуд Мэриан Берк – «Вильямс», 2007. – 352 с.
4. Портер М. Конкуренция / Портер М.; пер. з англ. – М.: «Вильямс», 2003. – 496 с.

КЛИМЕНКО НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА

доцент кафедри економічної теорії та фінансів ХРІДУ НАДУ при Президентіві України

ІСТОРИЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасна система поглядів на управління сформувалася під впливом об'єктивних змін у світовому суспільному розвитку. Перша половина ХХ ст. для багатьох країн світу була періодом індустріального розвитку суспільного виробництва, початок, якому поклала промислова революція попереднього століття. Теоретики і практики управління того часу розглядали організації як закриті системи. Мабудь, цей підхід сформував у той час, таку систему поглядів на управління, яка мала такі основні риси:

1. Підприємство –закрита система, для якої характерна певна стабільність цілей, задач і умов діяльності.
2. Головний фактор успіху і конкурентоспроможності – зростання масштабів виробництва продукції та послуг.
3. Головна задача менеджменту полягає в раціональній організації виробництва, ефективному використанні усіх видів ресурсів та зростанні продуктивності праці.
4. Головними джерелами додаткової вартості виступають фактори виробництва і продуктивності праці працівників.
5. Основою системи управління є контроль усіх видів діяльності, функціональне розмежування роботи, норми, стандарти та правила, які забезпечують дисципліну, порядок та ефективне використання усіх видів ресурсів [1,3].

У 90-рр. ХХст. головну увагу у принципах управління приділяли на людський або соціальний аспект управління: менеджмент спрямований на людину, для того, щоби спонукати людину до сумісних дій, робити їх зусилля більш ефективними; менеджмент є невідомою частиною культури, заснований на довірі людям;

менеджмент формує комунікації між людьми і визначає індивідуальний внесок кожного працюючого у загальний результат; етика у бізнесі – золоте правило менеджменту [1,3,4].

Парадигма будь-якої суспільної науки, і менеджменту також, засновується не уявленнях про реальність. Їх формують вчені, викладачі і практики. Але і самі уявлення впливають на те, що у даній сфері знання вважається реальністю – те, що розуміють під реальністю вчені, викладачі, практики.

У якості прикладу доречно згадати, одного з перших спеціалістів з менеджменту – Мері Паркер Фоллет. Оскільки її уявлення о реальності не відповідали уявленням які панували в науці про менеджмент у той час. Мері Паркер Фоллет «забули» задовго до її смерті, а про її праці чверть століття практично ніхто не згадував. Але зараз ми розуміємо, що її погляди на суспільство, людину та менеджмент більш ближче до дійсності того часу, ніж погляди на які опирались діячі менеджменту.

Був період, коли «проповідували» колективний труд, як єдино «правильний» принцип організації для виконання будь-якого завдання. Це уявлення існує з перших років появи теорії менеджменту, коли Анрі Файоль (1841-1925) у Франції і Вальтер Ратенау (1867-1922) в Німеччині вперше задумалися над питаннями організації праці. Пізніше виникла проблема не у відповідності колективної праці вимогам «правильної» організації, а в тому, що сама теорія про існування одного «правильного» типу організації стала неспроможною [2].

З тих пір, як почалося серйозне вивчення теорії менеджменту, - а це слід віднести до початку 30-х років, - більшість вчених і практиків дотримувалися двох систем уявлень про реальність менеджменту.

Перша система ґрунтується на науці менеджменту і спирається на такі уявлення.

1. Менеджмент - це менеджмент бізнесу.
2. Існує - або повинна існувати - одна правильна організаційна структура.
3. Існує - або повинен існувати - один правильний спосіб управління персоналом.

Друга система ґрунтується на практиці менеджменту, і в її основі лежать такі уявлення.

1. Технології, ринки і кінцеве використання - задані.
2. Галузь діяльності менеджменту визначена юридично.
3. Менеджмент сфокусований на внутрішній сфері організації.
4. Економіка, існуюча в межах державних кордонів, становить «природне екологічне середовище» підприємництва та менеджменту.

До 30-х років ті деякі автори і філософи, які присвятили себе цій науці, - починаючи від Фредеріка Уінслоу Тейлора (1856-1915) на рубежі століть і закінчуючи Честером Барнардом (1886-1961) в середині ХХ століття, - вважали, що менеджмент бізнесу є всього лише підвидом загального менеджменту [2].

Початок практичного застосування теорії менеджменту було покладено не в комерційних, а в громадських та державних організаціях. Фредерік У. Тейлор, родоначальник «наукового менеджменту», був одним із перших, хто використовував терміни «менеджмент» і «менеджер» в їх сучасному значенні. На своїй візитній картці він позначив свою посаду як «Консультант з питань менеджменту»; пояснюючи, що обрав цей термін, щоб підштовхнути потенційних клієнтів до усвідомлення того, що їм пропонується щось абсолютно нове. І в своїй доповіді Конгресу США в 1912 році Тейлор у якості «досвідченого прикладу» застосування «наукового менеджменту» привів не комерційне підприємство, а некомерційну організацію - клініку Мейо; саме після цієї доповіді в Сполучених Штатах Америки задумалися про менеджмент. Найвідоміше застосування «наукового менеджменту» Тейлора також мало місце не в комерційній організації, а в Уотертаунском Арсеналі армії США, що належить державі і знаходиться в державному управлінні. Перша посада, яка відповідала терміну «менеджер» в його сучасному розумінні, також з'явилася не в «бізнесі». Це був «керуючий містом». Перше усвідомлене і цілеспрямоване застосування «принципів управління Тейлора» відбулося не в комерційній сфері, а в процесі реорганізації армії США в 1901 році, проведеної Еліу Руттом, міністром оборони при Теодорі Рузвельті [2].

Перший Конгрес по менеджменту, що відбувся в Празі у 1922 році, організували не бізнесмени, а Герберт Кларк Гувер (1874-1964), що був у той час міністром торгівлі США, і Томаш Масарик (1850-1937), історик і президент Чехословаччини. Мері Паркер Фоллет, чия діяльність в сфері менеджменту почалася приблизно в той же час, не робила відмінностей між комерційним і некомерційним менеджментом. Вона говорила про менеджмент організації, що спирається на одні й ті ж принципи.

Поштовхом до ототожнення менеджменту взагалі з менеджментом бізнесу стала Велика депресія з її ворожим ставленням до комерції і «презирством» до «капітанів» бізнесу. Щоб його не плутали з менеджментом бізнесу, менеджмент в громадському секторі був перейменований в «державне управління» та оголошено окремою дисципліною - самостійно вивчається в університетах, з власною термінологією та кар'єрною драбиною. Одночасно - дослідження особливостей менеджменту перспективної клініки (чим займався, зокрема, Раймонд Слоун), було виділено в самостійну дисципліну і отримало назву «менеджмент лікарень». Іншими словами, «політична коректність» часів Депресії вимагала відмови від слова «менеджмент» [3,4].

Однак в післявоєнний період мода змінилася. До 50-х років слово бізнес стало «пристойним» - в значній мірі завдяки успіхам менеджменту бізнесу в США в період Другої світової війни. Термін «менеджмент бізнесу» дуже скоро став «політично коректним», перш за все як галузь науки. І з того часу менеджмент як в суспільній свідомості, так і в науковому світі ототожнюється виключно з «менеджментом бізнесу» [2].

Сьогодні, однак, ми починаємо виправляти цю помилку більш ніж півстолітньої давності. Як доказ можна навести перейменування багатьох «бізнес-шкіл» в «школи менеджменту», зростає число кадрових пропозицій цих шкіл «некомерційному менеджменту», поява «програм підготовки фахівців топ-менеджменту» для керівників як комерційних, так і некомерційних організацій, і поява відділень «менеджменту церкви» на факультетах богослов'я.

Список використаних джерел.

1. Діденко В.М. Менеджмент. Підручник.-К.: Кондор, 2008.
2. Друкер П. Практика менеджмента: Уч.по-соб.М изд. Дом «Вильяме», 2000.
3. Завадський І.С. Менеджмент.-К.: вид-во Своя ун-ту, 2001.
4. Хміль Ф.І. Менеджмент. Підручник.-К.: Вища шк., 1995.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Управління персоналом – це сукупність принципів, методів та засобів цілеспрямованого впливу на персонал, що забезпечують максимальне використання їх інтелектуальних і фізичних здібностей при виконанні трудових функцій для досягнення цілей підприємства [1, с. 23].

Сьогодні світ розвивається дуже швидко і звичайно ж потрібно встигати адаптуватись до змін, які відбуваються. Підприємство стикається зі змінами на які повинен встигати реагувати апарат управління, бо невчасне реагування може завдати неабияких збитків підприємству. Тому, щоб протидіяти зовнішньому оточенню організації та змінам в економіці взагалі потрібно задіяти головний ресурс підприємства – персонал. Кожна компанія має свою модель управління персоналом, проте в даний час необхідно відмовитись від застарілих підходів до управління, а впроваджувати сучасні методи управління персоналом для того, щоб підприємство розвивалось і звичайно було рентабельним.

Підходи та методи управління персоналом досліджувались багатьма українськими вченими. Їх точки зору відрізняються, одні вважають, що застарілі підходи найефективніші, бо перевірені часом, і достатня кількість відомих світових компаній дотримуються їх та досягають успіху, те що ефективність діяльності підприємства залежить від роботи в команді та власного прагнення зробити організацію, в якій ти працюєш кращою більше, ніж «метод батога та пряника», а інші схиляються до того, що працівник в першу чергу повинен бути кваліфікованим в сфері своєї діяльності та повинен працювати сам, а робота в команді може відволікти його від власного вектору руху. Звичайно, ці точки зору суттєво відрізняються, але у них зазначено те, що ефективне функціонування підприємства неможливе без налагодженої системи керування персоналом.

Методи управління персоналом поділяються на:

- економічні – прогнозування і планування роботи з кадрами, розрахунок балансу робочих і трудових ресурсів та визначення потреби в них;
- організаційно-розпорядчі – використання встановлених організаційних зв'язків, правових положень і норм;
- соціально-психологічні – конкретні заходи і засоби впливу на процес формування й розвитку трудового колективу [2].

Перший метод спрямований на стимулювання працівника матеріальними заохоченнями, а саме система преміювання. Другий метод полягає у стимулюванні за допомогою жорсткої дисципліни та чіткого виконання своїх обов'язків. Третій метод – це психологічний вплив на працівника, тобто нормальний клімат в колективі або самореалізація працівника на підприємстві як цінного кадру.

Ці методи дієві, проте вони вже не є такими унікальними, бо використовуються в кожній організації, а щоб досягти успіху потрібно діяти не так як усі, тобто задіяти на підприємстві інші, інноваційні методи управління. Іноземні компанії вже давно забули про роботу «кожен сам за себе», вони застосовують командні принципи роботи, де кожен висловлює свою думку, де немає розділення на підлеглий-керівник. Командні методи роботи набагато ефективніші, бо там застосовується безліч інноваційних ідей, а саме:

- метод мозкового штурму, де кожен висловлює свою думку щодо поставленого завдання і, звичайно, ніякої критики;
- метод символу, в ньому обирають такий символ, який тотожний проблемі підприємства та деталізуючи атрибути цього символу команда вирішує проблему;
- метод виклику, де керівник вигадує уявну проблему, а підлегли намагаються її вирішити, таким чином керівник бачить чи може працівник самостійно вирішити проблему;
- метод зміни, який полягає у модифікації проблеми і це дозволить знайти безліч шляхів як удосконалити продукт підприємства;
- метод інверсії полягає у постановці протилежного завдання, ніж є насправді, працівники вирішують його і керівник бачить, які дії треба уникнути.

Отже, чисельність інноваційних методів управління вражає, проте кваліфікований управлінець повинен вміти обрати саме той метод, який буде ефективним саме в тій галузі, в якій функціонує підприємство. Остаточний результат роботи команди залежить від того, чи зумів керівник побачити усі приховані здібності своїх працівників та, чи були вони задіяні у вирішенні проблеми. Управління персоналом на сьогоднішній день – це комбінація креативності та творчого мислення персоналу, щоб досягнути поставлених цілей.

Список використаних джерел.

1. Козлюк В. В. Економіка підприємства [Текст] : конспект лекцій / В. В. Козлюк. – Рівне : НУВГП, 2012. – 67 с.
2. Методи управління персоналом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : uk.wikipedia.org/wiki/Методи_управління_персоналом. – Назва з екрану.

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Поняття «організація» широко вживається в багатьох науках (філософії, математиці, економіці, соціології та ін.) і в практичній діяльності. Це поняття багатозначне. Найчастіше воно означає: внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємозалежних елементів цілого (системи); сукупність процесів або дій, що забезпечують досягнення цілей системи; об'єднання людей, спільна діяльність яких спрямована на реалізацію встановлених програм на основі певних правил і процедур. Таким чином, це поняття може означати об'єкт, властивості об'єкта та діяльність (процес) і вживається для позначення різних семантичних категорій: соціальної організації або інституту (статика) і процесу управління як впорядковуючої та свідомо координуючої діяльності (динаміка). Організації як *системі* притаманні такі ознаки:

- *цілісність* - передбачається, що система являє собою сукупність конкретних елементів із властивими тільки їм властивостями і характером взаємозв'язку. Таким чином, система виділяється з нескінченного різноманіття об'єктів матеріального світу;

- *подільність* - передбачається, що система допускає розподіл її на підсистеми й елементи, що, у свою чергу, мають системні властивості. Сама ж досліджувана система входить у більш широку сукупність елементів, тобто в систему більш високого рівня.

У основі функціонування будь-якої системи лежать об'єктивні загальні закони, такі як закон збереження і закон безперервного розвитку, які пояснюють суть і природу прагнення системи до рівноваги, і її стійкість. Така рівновага носить динамічний характер, оскільки досягається в результаті зміни стану рівноваги через подолання не рівноважних станів, що і означає розвиток системи. Розвиток є необоротною, закономірною зміною, в результаті якої виникає новий стан складу або структури системи, а також кількісні (у вигляді зростання) і якісні перетворення на основі використання потенційних можливостей з метою вдосконалення [1].

Системний підхід дозволяє розглядати організацію як систему, що складається з певної кількості взаємопов'язаних елементів.

Теорія систем пройшла цікавий шлях розвитку. Спочатку вона застосовувалася в точних науках і в техніці, а стосовно до управління стала використовуватися в кінці 1950-х рр., що стало значним успіхом школи науки управління.

Системний підхід базується на загальній теорії систем, основоположником якої вважається Л. фон Берталанфі (1901 - 1971). Ідея наявності загальних закономірностей була вперше висловлена Л. фон Берталанфі в 1937 р. на семінарі з філософії в Чиказькому університеті, проте перші його публікації на цю тему з'явилися тільки після війни. Перший міжнародний симпозіум але системам відбувся в Лондоні в 1961 р.

Вихідним з позицій системного підходу є поняття мети. Наявність конкретної цілі - перший і найважливіший ознака організації, за яким дана система відрізняється від інших оточуючих її систем. Завдання управління в цих умовах - забезпечити комплексний процес досягнення цілей, що стоять перед системою.

Системний підхід припускає, що кожний з елементів, що складають систему, що має певні власні цілі. Однак суть системного підходу - забезпечити підвищення ефективності роботи організації в цілому.

Особливості системного підходу зводяться до наступного:

- чітке визначення цілей і встановлення їх ієрархії;
- досягнення найкращих результатів при найменших витратах шляхом використання інструментів порівняльного аналізу і вибору способів досягнення поставлених цілей;
- широка всебічна оцінка всіх можливих результатів діяльності з використанням кількісної інтерпретації цілей, визначенням методів і засобів їх досягнення.

Система - це деяка цілісність, що складається з взаємозалежних частин, кожна з яких вносить свій внесок у характеристики цілого. Порушення будь-якої частини системи призводить до порушення се роботи в цілому. В управлінні усі організації розглядаються як системи.

Системи поділяються на два великих види: відкриті і закриті. Закриті відносно незалежні від навколишнього середовища, в той час як на відкриту впливають фактори зовнішнього середовища. Теорія соціальних систем розглядає організацію як відкриту систему, як багатофакторне і багатоцільове утворення [2].

За системним підходом органи місцевого самоврядування досліджується як система, в якій виділені елементи, внутрішні і зовнішні зв'язки, що найбільш істотним чином впливають на досліджувані результати його функціонування, а цілі кожного з елементів визначені виходячи із загального призначення системи. Органи місцевого самоврядування як відкрита багатоцільова система досліджується як цілісна сукупність складових її підсистем, елементів і в усьому різноманітті виявлених властивостей і зв'язків усередині органів місцевого самоврядування, а також між ним і зовнішнім середовищем. При цьому зміна в одному з елементів будь-якої підсистеми викликає зміни в інших елементах і підсистемах, що ґрунтується на діалектичному підході до взаємозв'язку і взаємообумовленості всіх явищ у природі й суспільстві.

Системний підхід передбачає також вивчення всієї сукупності параметрів і показників функціонування системи в динаміці, що вимагає дослідження внутрішньо організаційних процесів адаптації, саморегулювання, самоорганізації, прогнозування і планування, координації, ухвалення рішень тощо. Отже, за системного підходу дослідження органів місцевого самоврядування як цілісного комплексу взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів необхідно здійснювати в єдності з внутрішньою системою організації і зовнішнім середовищем.

Однак, аналізуючи розвиток місцевого самоврядування як передумову організації активної територіальної громади І. Гончаренко зазначає, що одним із недоліком останньої є те, що вона не є цілісним об'єднанням та не має спільних чітко визначених інтересів.

Незважаючи на широке коло прав, які закріплені за територіальною громадою, її безпосередня участь у суспільно-політичному житті, контроль за органами місцевого самоврядування обмежуються переважно виборчими функціями: формування виборних органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад); обрання виборних посадових осіб місцевого самоврядування (сільського, селищного, міського голови). Однак вибори не гарантують повноцінного контролю громади за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Сільська, селищна, міська рада є органом місцевого самоврядування, який представляє відповідну територіальну громаду та здійснює від імені та в її інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування. Виконавчі органи (виконавчий комітет, відділи й управління та інші виконавчі органи галузевої та функціональної компетенції) сільських, селищних, міських рад створюються вказаними радами та є їм підконтрольними та підзвітними [4, 5].

Отже, важливим є застосування системного підходу це дає змогу більш оптимально організувати процес ухвалення рішень у системі місцевого самоврядування для досягнення поставлених цілей громади.

Системний підхід дозволяє комплексно оцінити будь-яку виробничо-господарську діяльність і діяльність системи управління на рівні конкретних характеристик. Це допоможе аналізувати будь-яку ситуацію в межах окремо взятої системи, виявити характер проблем входу, процесу і виходу. Застосування системного підходу дозволяє найкращим чином організувати процес ухвалення рішень на всіх рівнях в системі управління. Системний аналіз з часом став узагальнювальною методологією дослідження складних технічних і соціальних систем. Він також є найбільш надійною концептуальною основою сучасного менеджменту і інструментарієм для дослідження проблем.

Список використаних джерел.

1. Принципи системного підходу в управлінні організацією [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/menedzhment-organizacii/principi-sistemnogo-pidhodu-v-upravlinni-organizacijeyu>. – Назва з екрана.

2. Підходи до управління: системний, процесний, ситуаційний [Електронний ресурс] / – Режим доступу: https://studme.com.ua/1397020512624/menedzhment/podhody_upravleniyu_sistemnyu_protseyny_situatsionnyu.htm. – Назва з екрана.

3. Борщ Г. Аналіз діяльності органу місцевого самоврядування: інтегрований підхід [Електронний ресурс] / Г. Борщ // Регіональне управління та місцеве самоврядування. — Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-2-21.pdf> . - Назва з екрана.

4. Гончаренко І.В. Розвиток місцевого самоврядування як передумова організації активної територіальногромади/І.В.Гончаренко// ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ НУК. – 2011. –№ 6. – С.126.

5. Гончаренко, І.В. Регулювання територіально-економічних процесів [Текст] / І. В. Гончаренко // Тези доповідей Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу (15-17 квітня 2009р.). – Миколаїв : МДАУ, 2009. – С. 40-43.

МІХЛЯЄВ МАКСИМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.*

КРУЛЬ ОКСАНА ВАСИЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЯ»

Конкуренція вважається однією з найважливіших складових механізму функціонування ринкового господарства. Конкуренція сприяє кращому використанню потенціалу суспільства, раціоналізації поведінки господарюючих суб'єктів. У зв'язку з цим вивчення конкуренції є однією з найважливіших складових ринкових досліджень, яка створює основу для вироблення стратегії і тактики діяльності на ринку.

Конкуренція означає змагальність суб'єктів господарювання, коли їх самостійні дії обмежують можливість кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво необхідної споживачеві продукції. Виражається в економічному суперництві окремих товаровиробників, що відбувається між ними з метою задоволення своїх потреб, забезпечення найвигідніших умов виробництва та збуту товару, одержання найвищого прибутку тощо.

«Конкуренція – це боротьба підприємств за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, яка ведеться ними на доступних сегментах ринку» [1, с. 89].

«Конкуренція – це суперництво (змагальність) між різними учасниками ринкової економіки за найбільш вигідні умови виробництва та реалізації товарів і послуг, за привласнення найбільшого прибутку. Вона виступає силою, яка мобілізує особистий економічний інтерес і підприємницький потенціал та спрямована на їх максимальну реалізацію» [1, с. 90].

Невід'ємними ознаками конкуренції є: наявність на ринку великої кількості незалежних продавців і покупців певного виду товару; існування на ринку ідентичних або подібних товарів і послуг; відсутність бар'єрів входу (виходу) на ринок для покупців і продавців.

«Елементи конкуренції й конкурентної боротьби були знайомі тільки керівникам підприємств, чия продукція йшла на зовнішній ринок. Відсутність приватної власності на засоби виробництва й установлення планів для всіх підприємств було причиною відсутності конкуренції» [3, с. 315].

Показники конкурентоспроможності – це сукупність системних критеріїв кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності послуги, які базуються на параметрах конкурентоспроможності.

«Конкурентоспроможність продукції – це здатність продукції відповідати вимогам конкурентного ринку, запитам покупців порівняно з іншими аналогічними товарами, представленими на ринку. Конкурентоспроможність визначається, з одного боку, якістю товару, його технічним рівнем, споживчими властивостями, а з іншого – цінами, встановленими продавцем товарів» [1, с. 90]. Крім того, на конкурентоспроможність впливає мода, сервіс під час продажу і після нього, реклама, імідж виробника, ситуація на ринку, коливання попиту.

Науковці дотримуються одного з трьох трактувань конкуренції: поведінкового; структурного; функціонального. Трактування конкуренції з боку поведінки – боротьба за гроші покупця шляхом задоволення його потреб. Структурне трактування конкуренції – аналіз структури ринку з метою визначення ступеня свободи продавця та покупця на ринку (форми ринку) і способу виходу з нього. «Конкурентна боротьба – це динамічний процес. Він сприяє ліпшому забезпеченню ринку товарами» [1, с. 91].

Функціональне трактування конкуренції – суперництво старого з новим, з інноваціями, коли приховане стає явним.

Загалом конкуренція як базовий механізм ринкових відносин примушує підприємства змагатися одне з одним і тим самим сприяти досягненню найвищих результатів. Основним змістом конкуренції є якнайповніше задоволення потреб населення, свобода доступу на різноманітні ринки, здешевлення продукції та підвищення її якості тощо. Вона не дозволяє економічній владі концентруватись в одних руках, перешкоджає зловживанню такою владою і забезпечує відкритість ринків.

«Фахівці в області теорії конкуренції підкреслюють, що конкуренція, будучи фундаментальним чинником економічного розвитку, доповнюється такими потужними силами, що діють в економічному просторі, як кооперація та інтеграція суб'єктів ринку» [2, с. 1].

На підставі вище представленого пропонуємо зупинитися на наступних варіантах трактування понять: конкуренція – це боротьба підприємств за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, яка ведеться ними на доступних сегментах ринку; конкурентоспроможність продукції – це здатність продукції відповідати вимогам конкурентного ринку, запитам покупців порівняно з іншими аналогічними товарами, представленими на ринку; конкурентна боротьба – це динамічний процес. Він сприяє ліпшому забезпеченню ринку товарами. Так як саме ці варіанти максимально відображають застосовність до підприємств на сьогоднішній момент і є актуальними для удосконалення системи конкурентоспроможності.

Список використаних джерел.

1. Богацька, Н. М. Конкурентоздатність підприємства: суть та значення [Текст] / Н. М. Богацька // Інноваційна економіка. – 2010. – №6. – С. 89–91

2. Конкурентоспроможність товарів і послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://stud.com.ua/8346/marketing/zagalna_harakteristika_konkurentospromozhnosti_tovariv_poslug#69. – Назва з екрана.

3. Покропивний, с. Ф. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / В. Г. Андрійчук. – 2-те вид. – Київ : КНЕУ, 2004. – 528 с.

ЛИТВИНОВА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.психол.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сутнісною складовою комунікативних процесів у інтегрованому інформаційному просторі є передача, обмін семантично значимими контекстами інформації у процесі здійснення діяльності, у тому числі управлінської. Для результативності та ефективності управлінської діяльності основне завдання з інформування та налагодження взаємодії покладається на комунікативної підрозділи органів влади. Реалізація комунікативної політики має відповідні функції, серед яких:

- *мобілізаційна* (включає агітацію та пропаганду) являє собою способи інформаційного контролю за людьми надаючи їх діям соціальної спрямованості;

- *маркетингова* (представлена методиками PR та рекламою) забезпечує формування синхронної інформації, яка відповідає реальним потребам громадян і спрямована на надання громадянам необхідної інформації, в якій вони мають реальну потребу [1; 2; 3]. Маркетингова функція управлінської комунікації безпосередньо пов'язана з із структурою розуміння інформаційних потреб громадян у сфері реалізації публічної політики. Така інформація викликає у громадян найвищий рівень довіри, впливає на їх ставлення до інститутів публічного управління та до здійснюваної ними політики, а відтак слугує основою для реалізації відповідних державно-управлінських стратегій. Маркетингова форма управлінської комунікації притаманна країнам з демократичними режимами, які здійснюють відкриту державну політику.

Отже, управлінська комунікація є механізмом упорядкування інформаційних процесів у всіх сферах суспільного життя. У такому розумінні вона вносить певну структурованість у функціонування інформаційних потоків, яка завжди чітко термінується певними ідеологічними установками, що притаманні різним сферам суспільного життя. Виходячи із цього, можна виокремити основні рівні управлінської комунікації. До них належать: виявлення інформаційних масивів та потоків, необхідних для ефективної реалізації державної політики; збір та оброблення даних необхідних для прийняття відповідних управлінських рішень та оцінки їх результативності; збереження, розподіл та контроль за інформацією на каналах її поширення, а також формування відповідного інформаційно-комунікативного супроводу діяльності органів влади; взаємодія зі ЗМК; PR і маркетингова комунікація.

Розгляд функціональних повноважень та основних напрямів діяльності комунікативних підрозділів органів публічної влади свідчить про сформованість у цій системі мережі підрозділів, функціями яких є налагодження прямих і зворотних зв'язків із громадськими організаціями, громадянами, засобами масової комунікації, іншими державними і недержавними установами, творчими спілками тощо. Але ці важливі комунікативні канали використовуються не на повну потужність, здебільшого для інформування населення, а не для встановлення двостороннього комунікативного зв'язку. Причини такого становища полягають у відсутності чітко визначених принципів і функцій комунікативної діяльності; недостатній забезпеченості фахівцями-професіоналами у сфері комунікації; недооцінці значення внутрішніх комунікацій; дублюванні функцій і повноважень різними підрозділами; недосконалому плануванні комунікативної діяльності, що не враховує стратегічні цілі організації, можливості дієвого контролю результативності проведених заходів тощо. З огляду на це, необхідне виокремлення принципів і функцій маркетингових комунікацій як пріоритетних з метою їх подальшої інтеграції у загальну систему управління комунікативною діяльністю структурних підрозділів органів влади.

Удосконалення комунікативної діяльності можливе за умови поглиблення та уточнення загальних принципів і функцій діяльності щодо налагодження комунікації з цільовими аудиторіями; чіткого визначення стратегічних цілей комунікації; покращення організаційного забезпечення та якісного кадрового складу відповідних управлінських структур; нормативного закріплення зазначених заходів. Ефективність функціонування механізму залежить від підготовки фахівців нової генерації, які володіють сучасними соціально-комунікативними технологіями, навичками вивчення потреб споживачів послуг, вміють діяти в нестандартних ситуаціях. В основу маркетингової діяльності покладено взаємодію таких складових, як володіння основами знань з теорії комунікації, розвиток умінь щодо використання сучасних прийомів спілкування у практичній роботі, формування навичок володіння засобами інтегрованих маркетингових комунікацій.

Список використаних джерел.

1. Литвинова Л. В. Менеджмент і маркетинг електронного урядування : навч. посіб. / Л. В. Литвинова. – К.: НАДУ, 2013. – 68 с.
2. Збыраник Ю.В. Особенности использования элементов комплекса маркетинга в деятельности органов публичного управления Украины. / Ю.В. Збыраник// Revista metodico-științifică trimestrială „Administrația Publică». – 2016. - №4 (92). – с. 149-155.
3. Романенко К. М. Маркетингові технології як механізм реформування державного управління в Україні / К. М. Романенко // Економіка та держава. – 2010. – № 3. – С. 121–123.

ЛЯХ ЮЛІЯ ІВАНІВНА

аспірант Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОБУДОВИ ВЗАЄМВІДНОСИН У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

У сучасних умовах велика увага приділяється комунікації. Адже, вона є одним з найважливіших компонентів публічного адміністрування. Це пов'язано з глобальною трансформацією індустріального суспільства в інформаційно-комунікативне. Влада через обмін інформацією стає більш продуктивною, цивілізація людства виходить на новий рівень розвитку. Через впровадження інтернет-технологій відбуваються зміни в соціальній та економічній сферах. Розглядаючи елементи складових публічного адміністрування, можна зробити висновки, що такі поняття як «комунікація», «управління» та «інформація» є взаємозалежними. З цього приводу А.Б. Зверенцев висловлюється, що «комунікація не може існувати без інформації так, як і будь-яка сфера людської діяльності без комунікацій» [1, с. 11]. Ю. В. Таратухина визначає комунікацію, як своєрідний акт обміну інформацією, процес передачі емоційного та інтелектуального змісту. На її думку, з точки зору соціальної психології, комунікація – це процес передачі інформації від відправника до отримувача [3]. Іншими словами, автор, також, як і автори інших теорій, робить акцент на інформаційній складовій процесу комунікації.

Якщо в процесі комунікації задіяний широкий громадський сектор, заснований на інформуванні з боку влади, взаємному діалозі і обговоренні, то взаємозв'язок між суб'єктами і об'єктами публічного адміністрування видається позитивним. Проте, комунікація в управлінні може бути використана і з негативної сторони, а саме, коли застосовується як метод захисту особистих інтересів, а не потреб людей, наприклад, або за умови, захоплення даної ситуації елітою. Існують також проблеми, пов'язані з причинністю, коли зв'язок між комунікацією та управлінням вважається взаємозалежним; наприклад, комунікація може сприяти розвитку належного управління, а більш налагоджений уряд – комунікації, і навпаки.

Емпіричний аналіз ряду країн показує чіткий зв'язок між достовірними потоками інформації і якістю управління. За рахунок аналізу інформації, яка отримана шляхом зворотного зв'язку між суб'єктами та об'єктами публічного адміністрування, відбуваються зміни, що приводять до поліпшення умов надання послуг громадянам і

вирішення нагальних питань з боку влади. М.Ю. Коваленко стверджує, що «комунікація як процес являє собою обмін смисловою інформацією між людьми, при якому повідомлення або сигнал у вигляді скомпонованих певним чином знаків або символів передається цілеспрямовано, приймається відповідно до певних правил, незалежно від того, чи приводить цей процес до очікуваного результату» [2, с. 27]. У багатьох країнах Західної Європи використання засобів масової інформації допомогло створити суспільний тиск проти корупції на державних підприємствах. Це призвело до серії законодавчих реформ, які були направлені на боротьбу з корупцією і поліпшення державного потенціалу, що призвело до підзвітності та прозорості діяльності органів влади.

Застосування комунікації в області електронного урядування також сприяє відкритості органів влади, зниженню корупції, економії часу споживачів адміністративних послуг. На ринку електронних закупок забезпечується прозорість усього торговельно-економічного процесу; запровадження ID-карток для громадян, в якості офіційних засобів комунікації, призводить до значного поліпшення управління в публічній сфері. Особливістю наданих процесів являється громадянська активність, тобто готовність населення брати участь, бути активними у використанні соціальних послуг, а місцева влада повинна контролювати запобігання захоплення влади елітою.

Перевага комунікації у публічному адмініструванні набуває більшої сили в умовах демократичного розвитку країни. Саме тоді найбільш ефективно спрацьовують механізми залучення уряду до відповідальності. Уряд готовий слухати і застосовувати зворотні зв'язки з громадськістю, налаштовувати взаємовідносини між суб'єктами і об'єктами публічного адміністрування. В таких умовах, комунікація передбачає, що громадяни мають право володіти інформацією щодо державного фінансування та витратах з бюджету. Так, на базі моніторингу та аналізу державного бюджету, громадяни можуть висувати свої пропозиції, куди виділяти кошти, та можливості перевірки, чи досягли вони наміченої цілі.

Відзначимо, що для створення надійної політичної бази у публічному адмініструванні, необхідно використовувати як емпіричні дані (для об'єктивного виявлення змін, тенденцій і кореляцій), так і якісні дані (для виявлення причинно-наслідкових зв'язків і чинників, що сприяють розвитку), які є результатом комунікаційних взаємовідносин у публічному адмініструванні.

Як ми бачимо, запровадження комунікаційних програм (це може включати використання Інтернету або офіційних систем зворотного зв'язку з громадянами) відповідно до існуючого рівня розвитку громадянського суспільства і форми управління, є важливою умовою прогресивного і ефективного функціонування взаємовідносин і процесів управління у сфері публічного адміністрування. Але, недостатньо лише запровадити засоби комунікації, повинні бути створені сприятливі умови, щоб голоси громадськості враховувалися у прийнятті політичних рішень. Тоді суб'єкти публічного адміністрування будуть підзвітними, відкритими і відповідальними перед об'єктами публічного адміністрування. Для цього необхідно використовувати поєднання комунікаційних стратегій. Наприклад, диференційований підхід, який передбачає використання: засобів масової інформації для охоплення великих груп населення; соціальний маркетинг для цільових груп; соціальна мобілізація для сприяння участі населення; пропаганда засобів масової інформації для отримання підтримки з боку урядів; і популярні народні ЗМІ для створення діалогу і активації інформаційних мереж.

Список використаних джерел.

1. Зверинцев А.Б. Коммуникационный менеджмент: рабочая книга менеджера PR / А. Б. Зверинцев. – 2-е изд., испр. – СПб. – Союз, 1997. – 288с.
2. Коваленко М. Ю. Теория коммуникации / М. Ю. Коваленко, М. А. Коваленко.–М.: Юрайт, 2016.–466 с.
3. Таратухина, Ю. В. Деловые и межкультурные коммуникации: учеб. пособ. / Ю. В. Таратухина.– М. : Юрайт, 2016.– 462 с.

МАДЕЙ ВАДИМ АНАТОЛІЙОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МОРСЬКИМ ТОРГІВЕЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

До 2038 року визначена стратегія розвитку морських портів, до якої входять: напрямок у бік роздержавлення, залучення інвесторів на великі періоди, розробка на територіях портів кластерів, що переробляють вантажі [1]. Безсумнівно це буде потребувати від структур, що управляють портом введення певної кількості дій, таких як притягнення до підприємства інвесторів з приватного сектору для створення нових підхідних каналів, розширення акваторії, удосконалення структури портів та причалів, тому що конкуренція ставить їх в зону ризику.

Адміністрація портів має тісний зв'язок та взаємодію з місцевою владою з приводу соціальних питань. Тому на діяльність порту може впливати не тільки фінансова спроможність, а й також середовище, яке формується трудовим (кадровим) резервом міста або регіону. Країна приймає участь у підготовці великої кількості кадрів з необхідною кваліфікацією. Це свідчить про те, що на ринку присутнє перевищення пропозиції над потребами у цих кадрах. З цього можна зробити висновок, що соціальне середовище, виступає одним із найважливіших факторів зростання ефективності портів в Україні. Для того, щоб покращити процес взаємовідносин між морськими портами та органами місцевої влади з питання збільшення ролі порту в соціальному напрямку було б доцільно включити до управління морським портом робітників місцевого самоуправління. Цей крок покращив би стосунки між державними органами та підприємством.

На сьогодні присутня тенденція з державних підприємств розформувати портові адміністрації. Цей процес досліджували В. Развадовський, В. Стецюк, О. Клепікова, О. Наумов, В. Лебедев, О. Лосевська, с. Горчаков, К. Белоус, Л. Давиденко, М. Мельников, Ю. Сергєєв, В. Стецюк та ін. Більшість питань по цій темі ще до кінця не вирішені та залишаються у процесі дискусії.

Тому актуальним стає вивчення того, на скільки інтереси органів місцевого самоврядування та територіальних громад враховуються державою при створення системи, що управляє портом.

Закон України «Про морські порти України» створив легальне поле для реструктуризації морських портів. Почали діяти недержавні структури, що приймають участь у діяльності порту, хоч їх і не називають портами. До переліку таких організацій слід включити ЗАТ «Морський спеціалізований порт Ніка Тера» [2], ТОВ «Порт Очаків» [3] та інші.

В першу чергу необхідно створити перелік портових територій (у вигляді електронної бази даних). Стаття 6 Закону України «Про морські порти України» від 17.05.2012 вбачає у майбутньому розробку та створення Реєстру морських портів для надання даних, необхідних для виконання певних завдань

По-друге, перспективний погляд на морський порт, як територію, організовану певним чином, яка потребує відповідного врегулювання відносин правового характеру, які мають справу з користуванням землі, особливо з оборотом несільськогосподарських земель, а також відносини між портом, місцевим самоврядуванням та виконавчою владою – у напрямку заселення землі виділення та внесення змін до конкретної мети земель, що мають зазначені органи, лише за погодженням з Міністерством інфраструктури України.

В кожній країні такі питання були вирішені по-своєму, наприклад, порт у Роттердамі належить місцевій владі. Тобто місто є власником землі, на якій розташовується порт [4]. Управління портом виконується Радою керуючих. Цей орган керується головою, виконавчим директором, директором з транспортування та інших. Міська влада дбає про порт, розвиває його та керує ним. Також міська влада віддає в оренду землі порту, що приносить гарний прибуток для міста. Адміністративні послуги порту є важливою долею бюджету муніципалітету.

Структура органів управління морським портом, їх система управління та їх повноваження визначаються центральним керівним органом галузі та законодавством. У держави є право на самовизначення. Ми повинні враховувати рекомендації усіх членів міжнародного співтовариства.

Спеціальна програма Європейського Союзу для України «Підтримка інтеграції України до Транс-Європейської транспортної мережі ТЕМ-Т РК5» передбачала врегулювання існуючої регуляторної бази через конфігурацію портів помічників [5].

Закон, який стосується морських портів, запроваджує загальний принцип володіння землею та водопостачання в межах порту, який не може бути переданий у власність приватних осіб, але статтею 24 Закону передбачено, що земельні ділянки, де знаходяться морські порти, можуть бути приватною, комунальною та державною власністю, і тільки територія, де знаходяться інфраструктурні стратегічні об'єкти портів та території, що підтримують роботу адміністрації морських портів України, приватизуватися та/або відчужуватися будь-яким способом не можуть.

Якщо розглядати питання щодо перебування землі у комунальній власності більш детально, то недоліком закону, який був прийнятий, про морські порти треба назвати відсутність норм, що мають відношення до урахування інтересів місцевого самоврядування при врахуванні розмірів, кількості та території морського порту.

У цьому контексті виникає інтерес у землекористуванні та у тому факті, що основним роботодавцем та платником податку є морський порт.

Ситуація з врахуванням голосу територіальних громад та землекористуванням вимагає подальшого вирішення незважаючи на те, що був прийнятий один із найважливіших законів України «Про морські порти України».

Можна їх забезпечити, включивши представників міської влади в правління портової корпорації або в результаті угоди з містом про співробітництво та координацію діяльності портів. Границі території порту повинні визначатися та змінюватися Кабінетом Міністрів з умовою надання попередньої угоди органам місцевого самоврядування, що ґрунтуються на положеннях Земельного кодексу України

У портових водах це має бути передано керівництву місцевого самоврядування. Це дасть змогу більш ефективно та швидше забезпечувати його технічне оновлення (у тому числі через портові збори) і більш демократично керувати ним, а більшість що ліквідує протиріччя Конституції, відповідно до яких водні об'єкти – це об'єкти власності українців.

Список використаних джерел.

1. Мінінфраструктури публічно презентувало проект стратегії розвитку морських портів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/uk/news/2013-03-20/32455.html>
2. Сайт ЗАТ «Морський спеціалізований порт Ніка Тера» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nikatera.com/harakteristika.htm>
3. Рідне Прибужжя (газ.). – 2010. – 12 жовт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rp.mk.ua/2010/10/port-ochakov-vchera-segodnya-i-zavtra>
4. Рене А. Льюекс. Про розвиток портової зони м. Роттердама [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2000/2/20000265.html>
5. Програма Європейського Союзу для України «Підтримка інтеграції України до Транс-Європейської транспортної мережі ТЕМ-Т. РК5.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ten-t.org.ua/data/upload/publication/main/ua/517/maritime_and_inland.pdf

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДУМКИ ТА СКЛАДАННЯ ВИСНОВКУ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми формування аудиторської думки та складання аудиторського висновку щодо фінансової звітності на кінцевому етапі проведення аудиторської перевірки обумовлена низкою факторів. По-перше, аудиторський висновок є квінтесенцією проведеної аудиторської перевірки та відповідно повинен точно відтворити результати перевірки. По-друге, аудиторський висновок має строго відповідати вимогам Міжнародного стандарту аудиту 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності», та МСА 701–720. І по-третє, має бути конче зрозумілим клієнту-замовнику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження свідчить, що проблеми формування аудиторської думки та складання висновку в аудиті фінансових звітів цікавить широке коло дослідників. Розгляд цих питань ми знаходимо в працях таких науковців та аудиторів практиків, як Ф. Ф. Бутинець, Ю. Ф. Бутинець, Н. І. Дорош, А. В. Клімов, В. Ю. Лісіна, О. І. Міронова, В. П. Пантелеєв, Н. І. Петренко, К. О. Утенкова, В. Ю. Лісіна та ін.

Ціль дослідження. Ціллю проведеного дослідження є розгляд проблеми формування аудиторської думки та складання висновку в аудиті фінансових звітів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні стандарти аудиту розглядають питання що відносяться до формування аудиторської думки та складання аудиторського висновку в аудиті фінансових звітів в МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності» [3]. В стандарті підкреслюється що «Цілями аудитора є: (а) сформувати думку щодо фінансової звітності виходячи з оцінювання висновків на основі отриманих аудиторських доказів; та (б) чітко висловити таку думку у письмовому звіті» [3, п. 6]. Стандарт встановлює низку вимог щодо формування думки щодо фінансової звітності, і на перше місце з них ставить «Аудитор повинен сформувати думку щодо того, чи фінансова звітність складена у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування» [3, п. 10]. Та вимог щодо форми висловлення аудиторської думки. Також ряд вимог щодо висновку встановлюють МСА 701–720.

О. І. Міронова аудитор з багаторічним досвідом, у фундаментальній колективній монографії, зазначає такі проблеми. «... Составление аудиторского заключения – не тот случай, когда аудитор может проявить творческий подход, изобретательность и фантазию. Напротив, в наиболее важных и существенных моментах его действия строго регламентированы. Вот откуда некая схожесть различных аудиторских заключений. Также свой вклад в единообразие стогового документа вносят единая официальная речь и классические используемые термины» [4, с. 539].

Засновник Житомирської наукової бухгалтерської школи Ф. Ф. Бутинець звертає увагу на важливість максимально ясного викладення аудиторської думки. «Аудиторський висновок готується і складається не для аудиторів і в більшості випадків, не для фахівців. Інформація, наведена в ньому цікавить керівників різних рівнів управління та інших зацікавлених осіб. Тому правильне тлумачення фактів, які викладаються в аудиторському висновку, має принципове значення. У ньому повинна дотримуватись об'єктивність, зрозумілість і вичерпність опису виявлених фактів і даних» [1, с. 416].

Дослідник Н. І. Дорош висловлює думку про наявність в українських аудиторів низки проблем, як об'єктивного так і суб'єктивного характеру, що ускладнюють складання аудиторських висновків. «... В нашій країні межа між безумовно-позитивним та умовно-позитивним висновками залишатиметься тривалий час. З одного боку, наявність суперечливої, недостатньо розробленої нормативної бази регулювання бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування утруднює підготовку достовірної фінансової звітності. На деякі питання в нормативних документах немає однозначних відповідей. З іншого боку, наявне прагнення адміністрації підприємства приховати достовірні результати діяльності. Крім того, деякі бухгалтери не вирізняються ретельним веденням системного бухгалтерського обліку: первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку тощо» [2, с. 291].

Висновки. Узагальнення результатів проведеного дослідження проблеми формування аудиторської думки та складання аудиторського висновку в аудиті фінансових звітів дає підстави зробити такі висновки: 1) Аудиторський висновок повинен ґрунтуватись на отриманих аудитором доказах та точно викладати думку аудитора; 2) Аудиторський висновок має строго відповідати вимогам Міжнародних стандартів аудиту; 3) Аудиторський висновок складається не для фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту і тому має бути конче доступним для розуміння; 4) Українські аудиторі стикаються з рядом проблем, як об'єктивного так і суб'єктивного характеру, що ускладнюють складання аудиторських висновків.

Список використаних джерел.

1. Бутинець, Ф. Ф. Аудит [Текст] : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Петренко, Ю. Ф. Бутинець; за ред. Н. І. Петренко. – Житомир : Рута, 2006. – 512 с.
2. Дорош, Н. І. Аудит : теорія і практика [Текст] / Ніна Іванівна Дорош. – Київ : Знання, 2006. – 495 с.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний ресурс] : Видання 2016–2017 року. В 3-х частинах. – Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2017. – Режим доступу : <https://www.apu.net.ua/component/content/article/2-uncategorised/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017>. – Назва з екрана.
4. Практический аудит : анФАС и ПРОФиль [Текст] / А. В. Клімов, О. І. Міронова, В. П. Пантелеєв, Е. А. Утенкова; под ред. В. Ю. Лисиной. – Харьков : Фактор, 2010. – 720 с.

МАРУШЕВА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІВНА

*доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом, к.ю.н.*

ПРАВ ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

*доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом, к.е.н.*

БАРЗИЛОВИЧ ДМИТРО ВЛАДИСЛАВОВИЧ

Президент Всеукраїнської громадської організації «Асоціація експертів будівельної галузі»

ТЕНДЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У БУДІВНИЦТВІ

Державне регулювання соціально-економічних відносин у будівництві відіграє важливу роль у процесі становлення української держави. Сучасні тенденції розвитку країн світу, що супроводжуються активним впливом інновацій на соціально-економічне середовище, фактично зумовлюють новітній етап еволюції, що характеризується перевагами інноваційних факторів і має прояв у якісних перетвореннях будівельної сфери, що створює передумови для формування засад життєдіяльності населення та економічного зростання всіх сфер національної економіки [1, с. 203].

Процес становлення і розвитку будівельної галузі та управління нею має еволюційний характер та триває до нинішнього часу. Н. Мельник формулює такі дев'ять етапів становлення управління будівництвом [3]:

- I етап: початок ХХ ст. – 1917 р. – управління будівництвом здійснювалося на основі виданого в 1857 р. будівельного статуту – складової частини «Зведення законів Російської імперії»;
- II етап: 1917–1922 рр. – при Вищій раді народного господарства (ВРНГ) створюється підвідділ будівельних споруд (Підвідділ загальнокорисних державних та громадських робіт – Комдержспоруд);
- III етап: 1922–1932 рр. – наявні постійні реорганізації, функції планування будівництва переходять до Держплану, при ВРНГ формується будівельний відділ. Кошти для потреб будівництва, якими раніше керував Комдержспоруд, були передані народним комісаріатам та відомствам, які створювали проектні та будівельні організації;
- IV етап: 1932 – 1939 рр. – визначення порядку організації будівництва, що включає три взаємоузгоджені ланки: «замовник – генеральний підрядник – субпідрядник»;
- V етап: 1939–1957 рр. – будівництво виділяється в самостійну сферу, формується загальносоюзний наркомат із будівництва (Наркомбуд);
- VI етап: 1957–1967 рр. – створення системи управління народним господарством через територіальні ради народного господарства (раднаргоспи);
- VII етап: 1967–1986 рр. – перехід від територіального до територіально-галузевого принципу управління економікою держави;
- VIII етап: 1986–1997 рр. – ліквідація територіально-галузових будівельних міністерств, створення Міністерства будівництва Української РСР (Мінбуд), яке підпорядковувалося безпосередньо Раді Міністрів УРСР;
- IX етап: 1997-2018 рр. – утворення Державного комітету з питань будівництва, архітектури та житлової політики (Держбуд України), у грудні 2005 р. створення Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України (Мінбуд України), яке, після низки реорганізацій, функціонує і сьогодні.

На цей час державне регулювання будівництва являє собою сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює відповідні сучасні вимоги до підприємств і громадян, та включає закони, формальні і неформальні приписи та допоміжні правила, встановлювані державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження [2].

На сучасному етапі простежуються нові тенденції регулювання соціально-економічних відносин у будівництві, що мають істотний вплив на подальший розвиток будівельної галузі та країни в цілому.

До найбільш поширених концептуальних підходів щодо регулювання будівництва в Україні відносяться:

- дерегуляція підприємницької діяльності;
- децентралізація управління будівництвом;
- акцент на регіональний розвиток та розвиток місцевих громад;
- перехід від функціонального до проектного управління;
- управління проектами на принципах ризик-менеджменту тощо.

Детальний аналіз цих концептуальних підходів дає змогу виявити основні тенденції розвитку будівельної галузі, визначити позитивні та негативні аспекти впровадження реформ, сформувати пріоритетні напрями сучасної економічної політики держави у цій сфері. Комплексне дослідження механізмів державного регулювання соціально-економічних відносин у будівництві показало, що в сучасних умовах вони мають свої особливості, зокрема: зростає необхідність їх систематизації та своєчасного моніторингу; виникає потреба у модернізації державного управління шляхом удосконалення нормативно-правових актів і нормативних документів тощо.

Таким чином, аналіз сучасних концепцій регулювання соціально-економічних відносин у будівництві показав, що різнонаправленість різних хронологічних етапів регулювання будівельної галузі має значний вплив на становлення підходів до механізмів державного управління у цій сфері, а впровадження сучасних тенденцій вдосконалення державного регулювання у будівництві, безумовно, сприяє покращенню економічних показників будівельної галузі та дає поштовх до розвитку вітчизняної економіки в цілому.

Список використаних джерел.

1. Дука А. П. Регулювання інноваційного розвитку будівельної сфери / А. П. Дука // Економіка: реалії часу – №3(13) – 2014 – С. 203–208. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No3/203-208.pdf>
2. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін – К. : НАДУ, 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : Р. М. Їжа (співголова), В. Р. Бодров (співголова) та ін. – 2011. – 648 с.
3. Мельник Н. Історичні етапи розвитку організаційних форм управління будівництвом на території України / Н. Мельник // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Вип. 4. – С. 69–76. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2013_4_10.

МІХЛЯЄВ МАКСИМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

УМОВИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні чітка розробленість та визначеність організаційної структури підприємства, притаманна великим підприємствам, але вона є чинником, який не дає підприємству швидко реагувати на вплив зовнішнього середовища. Саме тому малі підприємства, які мають більш просту організаційну структуру, швидше реагують на зміни, незважаючи на агресивність ринку, але мають труднощі з отриманням кредитно-фінансових ресурсів.

Проектування складних організаційних структур потребує індивідуального підходу й урахування всіх чинників, що впливають на підприємство. Розглянемо основні принципи формування організаційної структури інноваційної орієнтації.

По-перше, організаційна структура повинна бути активною. Це означає, що кожен підрозділ може розробити свої пропозиції та впровадити їх, реагуючи на зміни.

По-друге, організаційна структура підприємства мусить підтримувати збалансованість різних частин підприємства. Умови й ступінь досягнення збалансованості розвитку різних частин підприємства як єдиного цілого кількісно не визначено. Остаточо не розроблено критерії, що дозволяють оцінити міру збалансованості різних функціональних підрозділів підприємства, потребують удосконалення методи підвищення ефективності підприємства для здійснення стратегії розвитку. «Важливо встановити чітку відповідність і співвідносність усіх елементів виробничих систем підприємств, завдяки яким досягається раціональне упорядкування процесів створення та виробництва продукції» [1, с. 1].

При здійсненні організаційних та управлінських заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності необхідно враховувати нестабільність зовнішнього середовища. Здатність до швидкого реагування на різноманітні зміни зовнішнього середовища за рахунок створення нової або вдосконалення наявної організаційної структури надає компанії конкурентних переваг для досягнення визначених цілей.

«На етапі розробки стратегії, особливу актуальність набуває проблема вибору пріоритетності серед визначених напрямів розвитку підприємства, відповідності стратегії внутрішньовиробничим процесам на підприємстві, а саме: організаційній структурі, системі мотивації, методам управління та інші» [2, с. 2].

Контроль застосовується у тому випадку, коли умови господарювання підприємства звичні для нього і темп змін на ринку є нижчим, ніж реакція фірми на них.

Довгострокове планування та бюджетування застосовується, коли ринкова ситуація оцінюється на основі попереднього досвіду і проектується на найближче майбутнє.

«Стратегічне планування застосовується при несподіваних умовах господарювання, які не мають аналогів у минулому, при великій швидкості змін. При цьому реакція підприємства на зміни зовнішньої середовища повинна відповідати швидкості їх появи» [3, с. 1]. У той же час у господарюючих суб'єктів є можливість передбачати характер наступних змін і відповідно бути готовими до їх вирішення та подолання.

Управління за слабкими сигналами застосовується в несподіваних, абсолютно нових умовах господарювання, за яких темп зміни ринку є значно вищим, ніж реакція господарюючих суб'єктів на ці зміни. За цих умов майбутні умови господарювання можна передбачити лише частково.

Отже, розвиток виробництва в різних галузях і сферах сучасної економіки вимагає постійного пошуку та використання нових, більш ефективних форм здійснення виробничо-господарської діяльності, у тому числі за рахунок спільної діяльності з урахуванням змін зовнішнього середовища. За цих умов провідна роль великого інтегрованого бізнесу в забезпеченні економічного зростання та індустріального розвитку країни є цілком об'єктивною та вкрай важливою.

Список використаних джерел.

1. Аналіз конкурентоспроможності фірми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bankchart.com.ua/biznes/upravlinnya_biznesom/statti/analiz_konkurentospromozhnosti_firmi. – Назва з екрана.
2. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://stud.com.ua/53650/menedzhment/faktori_vplivayut_konkurentospromozhnist/. – Назва з екрана.
3. Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://p-for.com/book_271_glava_27_6.4_Metodi_ocinjuvannja_kon.html/. – Назва з екрана.

ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.військ.н., доцент*

ЗАЯЦЬ ЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку підприємництва на Україні жодна компанія або підприємство не застрахована від різного виду загроз які здатні нанести їм істотний ущерб.

Помилковою існує думка, що безпека це в першу чергу фізична захищеність підприємств. Проте для бізнесу загрозами також можуть являтися не лише що мають фізичну природу – грабіж, псування або знищення майна, але і цілий ряд чинників некримінального характеру : некомпетентність власного персоналу, недобросовісні дії конкурентів або партнерів, інформаційні війни, зміна економічної ситуації і багато що інше.

Загрози можуть бути постійними або тимчасовими, зовнішніми або внутрішніми. Відповідно до загальної теорії безпеки виділяють п'ять базових загроз: 1. Загрози, пов'язані з конкурентною боротьбою. 2. Загрози, пов'язані з людським фактором. 3. Загрози, пов'язані з діяльністю держави (корупція, недосконалість законодавства, адміністративний ресурс, політика і т.д.). 4. Загрози, пов'язані з організованою злочинністю. 5. Загрози, пов'язані з техногенними та природними факторами. Загрози підприємницької діяльності також мають свою класифікацію: навмисні (крадіжки, нападу, зломи, проникнення на територію, недобросовісна конкуренція, демпінг, промислове шпигунство, шантаж, свідомо неправильне оформлення договорів, документів і т.д.); ненавмисні (природні і технічні); інформаційні (витік конфіденційної інформації, знищення або несанкціонованих змін інформації, псування технічних засобів прийому, передачі, обробки та зберігання інформації і т. д.); ненавмисна некомпетентність (некомпетентність користувача, помилки при розробці програмного забезпечення, недбалість, і т. д.); економічні (неповернення кредитів, шахрайство, розкрадання фінансових коштів, підробка платіжних документів, фальсифікація фінансової або бухгалтерської звітності і т. д.). За ступенем ймовірності загроза оцінюється як: реальна і потенційна.

Основною метою комплексної системи безпеки є забезпечення для підприємства можливості успішно здійснювати свою діяльність в умовах нестабільності (як внутрішньої, так і зовнішньої), своєчасно розпізнавати і упереджувати всі потенційні загрози, захищати всіма законними способами свої інтереси, охороняти здоров'я та життя працівників підприємства.

В цілому комплексна безпека підприємства це система виявлення, попередження і припинення посягань на законні права підприємства, його майно, інтелектуальну власність, виробничу дисципліну, технологічне лідерство, наукові досягнення і інформацію, що охороняються.

Можна виділити дві групи суб'єктів, що забезпечують безпеку підприємства: зовнішні суб'єкти і внутрішні. До зовнішніх суб'єктів відносяться органи законодавчої, виконавчої та судової влади, покликані забезпечувати безпеку всіх без винятку громадян. Діяльність цих органів не може контролюватися самими підприємствами. Вони формують законодавчу основу функціонування і захисту господарської діяльності в різних її аспектах і забезпечують її виконання. До внутрішніх суб'єктів відносяться підрозділи, відповідальні особи або залучені підприємством фахівці, які безпосередньо здійснюють діяльність по захисту безпеки даного конкретного суб'єкта господарської діяльності.

Ефективній системі управління захистом підприємства, як правило, заважає невисокий рівень знань з цього питання, дефіцит професійних кадрів, здатних ефективно побудувати систему безпеки, відсутність практичного досвіду роботи, належної літератури і навчальних закладів, які готують фахівців з безпеки комерційних підприємств. З досвіду проходження виробничої і переддипломної практик студентами нашого інституту відомо, що підприємства починають замислюватися про свою безпеку тільки після того, як появилися проблеми і відбулися фінансові втрати. Цього можна і потрібно уникнути. В першу чергу потрібно сказати, що комплексна безпека неможлива без забезпечення керівників підприємствами інформацією, необхідною для всебічно зваженого прийняття управлінських рішень, як стратегічних, так і оперативних. Якщо підприємство претендує на довге життя і безперервний розвиток, необхідна правильна обробка та аналіз інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище, конкурентів, постачальників, партнерів, співробітників, бізнес-процесах і тенденціях розвитку ринку. Все це потрібно для мінімізації підприємницьких ризиків, при цьому оптимальна політика керівництва підприємства в питаннях створення дійсно ефективної системи безпеки полягає в тому, щоб, виходячи з наявних ресурсів і існуючих пріоритетів, проводити заходи, що передбачають поступове підвищення ефективності всієї системи безпеки.

В залежності від типу і виду діяльності підприємств системи безпеки можуть бути різними. Наприклад, системи безпеки торгового підприємства, транспортної компанії або виробничої фірми дуже відрізняються одна від одної. Проте існують загальні принципи, опираючись на які можна створити будь-яку систему. Всі заходи щодо забезпечення безпеки можна об'єднати в 5 обов'язкових напрямів діяльності: прогнозування можливих загроз; організація діяльності з попередження можливих загроз (превентивні заходи); виявлення, аналіз і оцінка реальних загроз безпеки; прийняття рішень і організація діяльності з реагування на ті загрози; постійне вдосконалення системи забезпечення безпеки підприємства.

Функціонування системи комплексної безпеки підприємства повинні здійснюватися на основі наступних загально прийнятих принципах: 1. Комплексність. Керівництво компанії має оцінювати всі можливі загрози і, виходячи з цього, створювати систему безпеки.

2. Своєчасність. Все, що робиться для забезпечення безпеки, має бути спрямоване в першу чергу на випередження можливих загроз, а також на розробку ефективних заходів попередження посягань на інтереси компанії. 3. Безперервність. Захисні заходи повинні застосовуватися постійно. Найбільш ефективним вважається безперервний цикл «планування→ реалізація→ перевірка→ вдосконалення→ планування». 4. Законність.

Система безпеки повинна спиратися на чинне законодавство із застосуванням всіх дозволених методів виявлення і припинення правопорушень. 5. Плановість. Діяльність із забезпечення безпеки повинна будуватися на основі спеціально розроблених планів роботи всіх підрозділів компанії і її окремих співробітників. 6. Доцільність. Керівництву компанії обов'язково потрібно зіставляти розмір можливого збитку і витрати на забезпечення безпеки (критерій «ефективність→ вартість»). 7. Дублювання. Засоби захисту повинні бути зарезервовані. Тоді при відмові однієї ланки системи завжди можна задіяти резервний варіант. 8. Спеціалізація. Не обов'язково всі питання безпеки вирішувати силами штатного персоналу. Доцільно залучати до розробки та впровадження системи безпеки спеціалізовані організації, співробітники яких підготовлені до конкретного виду діяльності, мають досвід практичної роботи та державну ліцензію на право надання послуг. 9. Удосконалення. Заходи та засоби захисту слід змінювати і доповнювати, враховуючи власний повсякденний досвід, відстежувати появу нових технічних засобів і нормативно-технічних вимог. 10. Централізація управління.

Система комплексної безпеки повинна працювати самостійно за єдиними затвердженими на підприємстві концепцією і положеннями, якими передбачено її постійний розвиток і адаптація до умов, що змінюються.

Список використаних джерел.

1. Загальні принципи побудови системи безпеки підприємства_О.Г. Єсіна, - 2013 - dspace.oneu.edu.ua.
2. Побудова комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства / Захаров О.І. // Вчені записки Університету «КРОК». Випуск 18, Т – 4 – 2008 - С 50-58.
3. Сергей Козлов. Журнал «Бизнес и безопасность» и опубликована в №4/2012 (90).

ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЖІЛЕНКОВА КАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОНІТОРИНГ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЯКІСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ

Сучасний період життя людства характеризується як час переходу від індустріального суспільства до постіндустріального (інформаційного) і пов'язаний з формуванням нової цивілізації. Цей період розвитку людства відзначається появою теорій глобалізму та інформаціоналізму, зміною загальної парадигми управління, теорії організаційних та інформаційних систем, що відтворюється у принципово нових організаційних формах з високим рівнем відкритості, гнучкості, адаптивності, домінуванням інформаційної підсистеми управління над адміністративною. Нові організаційні форми виникають як реакція на зміни у принципах структуризації та функціонування організації, в технологіях її взаємодії із зовнішнім середовищем, в інформаційно-комунікаційному забезпеченні тощо, зумовлюючи в сукупності нове розуміння ролі та значення організаційної культури.

Загострення кризових явищ в публічному управлінні зумовлює пошук та обґрунтування новітніх підходів до реалізації концепції цінності людського розвитку.

Діяльність кадрових служб обмежується вирішенням питань щодо призначення та звільнення працівників, оформленням кадрової документації. Наприклад, не використовуються такі сучасні методи управління персоналом, як планування кар'єри службовців (персоналу), система підвищення кваліфікації кадрів, аналіз діяльності службовців (персоналу) та професійна оцінка цієї діяльності та ін. Неефективність роботи з персоналом призводить до неефективності в бізнес-структурі.

Основними характерними ознаками управління персоналом є: нестабільний склад управлінських кадрів, порушення спадкоємності в роботі; непрозорість діяльності організації в роботі з кадрами; недосконала система професійного навчання кадрів та недостатнє ресурсне забезпечення цього процесу; відсутність критеріїв та механізму об'єктивної оцінки роботи персоналу.

Формування та розвиток компетенцій управлінського персоналу дозволяє підприємствам корпоративного типу досягати стратегічної відповідності між структурними підрозділами, інтеграції та координації безлічі управлінських функцій.

Розвиток компетенцій управлінського персоналу дозволяє удосконалити систему поповнення та оновлення знань, обмін ідеями та необхідним досвідом, навичками та вміннями. Основним підходом щодо вивчення компетенцій управлінського персоналу як стратегічного ресурсу організації є ресурсний підхід.

Цей підхід є сучасною парадигмою корпоративної стратегії, який виник як допомога компаніям на шляху досягнення більшої конкурентоспроможності у діловому середовищі, яке відзначається динамічними постійними змінами внаслідок глобалізації та інформатизації суспільства. Підхід розглядає компетенцію управлінського персоналу (знання, вміння та навички) як джерело конкурентної переваги компанії.

З метою удосконалення механізму управління персоналом корисною для впровадження є модель моніторингу як підсистеми управління організаційним розвитком. При цьому виділяються її функціональні переваги, які полягають в наступному: чітко визначені критерії та індикатори якості людських ресурсів та об'єктивні ознаки їх якісної трансформації, що дозволяє забезпечити постійне спостереження за процесом компетентнісного

розвитку людських ресурсів на предмет його відповідності бажаному результату; сплановане забезпечення ефективного та своєчасного зворотного зв'язку, який відбувається протягом періоду оцінювання результатів, що забезпечує можливість персоналу з'ясувати, чи добре вони працюють, та визначити сфери, які потребують корекції діяльності для досягнення запланованих результатів; програмування моніторингу, що включає регламентацію процедури діагностики та прогнозування кадрової ситуації.

Модель моніторингу трансформації людських ресурсів включає в себе два основних аспекти: планування та виконання. Ті функції, які, в першу чергу, є аналітичними за своїм характером, формують аспект планування. Функції розгортання (виконання) більше орієнтовані на дії, ніж плановані заходи, і вони, як правило, впливають зі стратегічного планування та аналітичної діяльності.

Модель моніторингу якісної трансформації людських ресурсів організації має на меті відобразити перехід від традиційних підходів до контролю в організації, до більш широкої перспективи функції контролю (моніторингу) в управлінні організаційним розвитком. Вона також спрямована на посилення управлінського акценту, інтеграцію різних аспектів управлінської діяльності з системою моніторингу.

Управління людськими ресурсами розкривається в необхідності впливу на працівників з метою їх мотивування та орієнтацією на досягнення цілей організації. Вплив здійснюється за допомогою різноманітних сучасних кадрових технологій (добір та залучення на посади за професійними показниками, соціалізацію на робочому місці, професійний розвиток, оцінку персоналу в процесі трансформації організації, оплату праці, мотивацію тощо).

Система управління людськими ресурсами

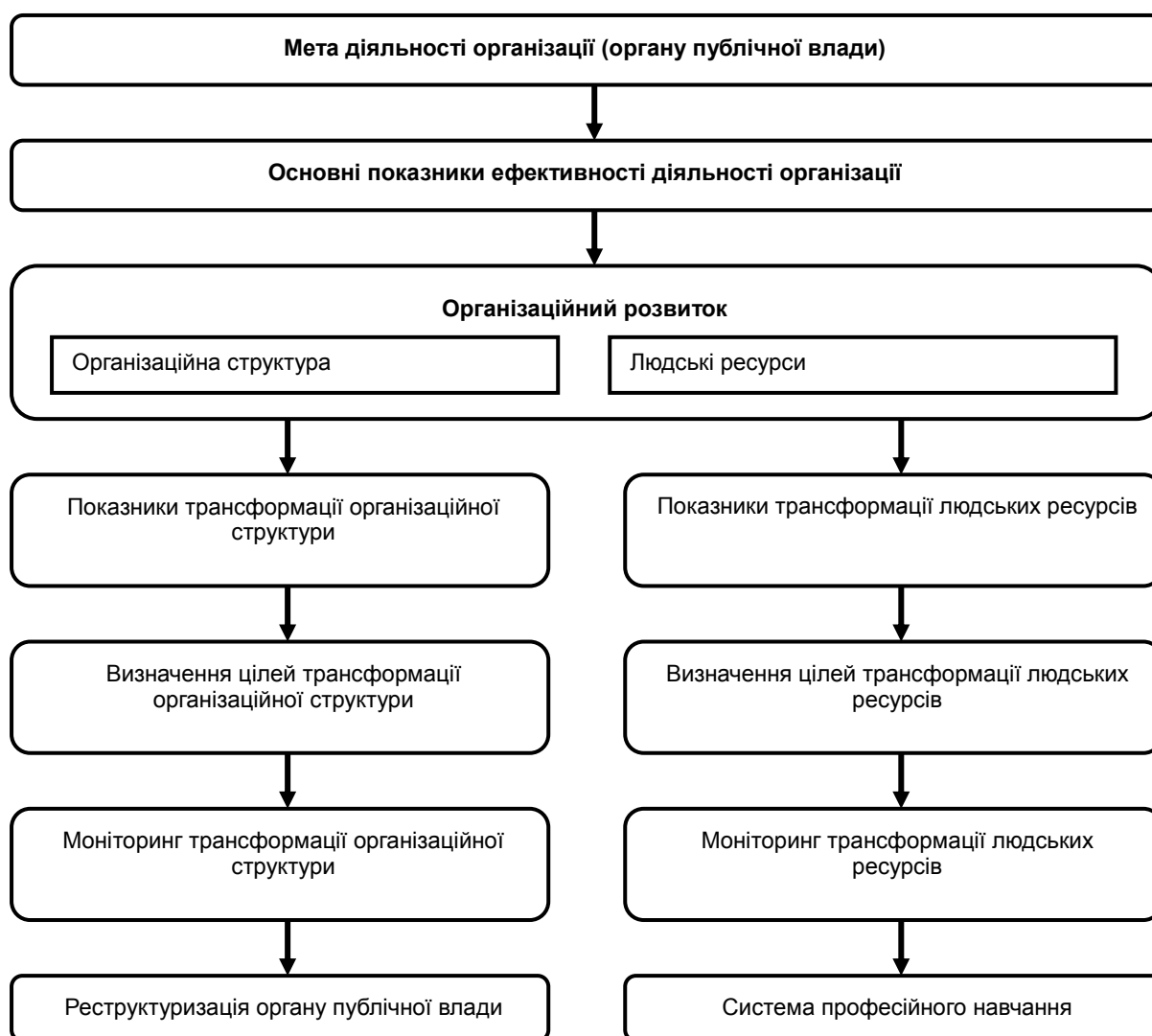

Рис. 1 – Модель моніторингу якісної трансформації людських ресурсів організації

Список використаних джерел.

1. Привалова Н.В. Технологии мониторинга персонала: отечественная и зарубежная практики реализации в современных условиях / Н.В. Привалова // Ѓылымжәнебілім [Казахстан]. – 2017. – №1 (46). – С. 220-226.
2. Pryvalova N. The types of personnel monitoring in the system of public administration / Н. Привалова // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електронне наукове фахове видання ОРІДУ НАДУ. – 2017. – Вип. 20. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppd_2017_20_17

ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.військ.н., доцент*

СМОРУДОВ РОДІОН СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах розвитку та ускладнення ринкових відносин питання, пов'язані із забезпеченням безпеки будь-якого суб'єкта господарювання займають першочергове значення. Це стосується всіх існуючих видів безпеки, чільне місце серед яких займає інформаційна безпека, яку можна вважати без сумніву підґрунтям решти видів безпеки.

В той же час, деякі господарюючі структури в наслідок специфіки власної діяльності, вимагають більш зваженого та уважного підходу до забезпечення системи інформаційної безпеки. Безумовно це стосується об'єктів пов'язаних, не тільки, із воєнною діяльністю, а безумовно у всіх сферах діяльності підприємств. Окреслене посилюється складною політичною ситуацією України, в умовах якої будь-який виток інформації може мати грандіозні негативні наслідки.

Характерною ознакою сучасного етапу економічного та науково-технічного прогресу є стрімкий розвиток інформаційних технологій, їх якнайширше використання як у повсякденному житті, так і управлінні державою. Інформація і інформаційні технології все більше визначають розвиток суспільства та слугують новими джерелами національної могутності. Становлення інформаційного суспільства радикально змінює політичну, екологічну та соціальну сфери життєдіяльності людства. У цих умовах формування інформаційного суспільства змінює предмет праці на інформацію і знання.

У свою чергу основою глобалізації стають інтеграція інформаційних систем різних держав до єдиної загальносвітової інформаційної системи, формування єдиного інформаційного простору, створення глобальних інформаційно-телекомунікаційних тенет, інтенсивне впровадження нових інформаційних технологій в усі галузі суспільного життя, включаючи і державне управління [2, с. 151].

Інформаційна безпека є необхідною умовою існування як особи, так і держави та суспільства загалом. Виходячи з цього доцільно виокремити такі рівні забезпечення інформаційної безпеки:

- рівень особи (формування раціонального, критичного мислення на основі принципів свободи вибору);
- суспільний (формування якісного інформаційно-аналітичного простору, плюралізм, багатоканальність в отриманні інформації, незалежні потужні ЗМІ, які належать вітчизняним власникам);
- державний (інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних органів, інформаційне забезпечення внутрішньої та зовнішньої політики на міждержавному рівні, система захисту інформації з обмеженим доступом, протидія правопорушенням в інформаційній сфері, комп'ютерним злочинам).

Інформаційна безпека має велике значення для забезпечення життєво важливих інтересів будь-якої держави. Створення розвиненого і захищеного середовища є неодмінною умовою розвитку суспільства та держави, в основі якого мають бути найновіші автоматизовані технічні засоби.

Останнім часом в Україні відбуваються якісні зміни у процесах управління на всіх рівнях, які зумовлені інтенсивним впровадженням новітніх інформаційних технологій. Швидке вдосконалення інформатизації, проникнення її в усі сфери життєво важливих інтересів зумовило, крім безперечних переваг, і появу низки стратегічних проблем. Посилюється небезпека несанкціонованого втручання в роботу комп'ютерних, інформаційних і телекомунікаційних систем.

Інформатизація становить собою організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для всебічного задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян суспільства, органів державної влади й управління на основі формування і використання інформаційних ресурсів і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів і інформаційних технологій із використанням обчислювальної і комунікаційної техніки. [1, с. 237].

Основними завданнями інформатизації є:

- всебічне інформаційне забезпечення потреб суб'єктів інформаційних відносин;
- створення єдиного безпечного інформаційного простору;
- створення, впровадження і використання інформаційних систем, інформаційних технологій і інформаційних продуктів загального значення;
- підготовка кадрів, підвищення їх кваліфікації у сфері інформатизації.

Вибір методів аналізу стану забезпечення інформаційної безпеки залежить від конкретного рівня і сфери організації захисту. Що стосується сфери інформаційної безпеки, то у ній зазвичай виділяють:

- фізичний;
- програмно-технічний;
- управлінський;
- технологічний;
- рівень користувача;
- мережевий;
- процедурний.

На фізичному рівні здійснюється організація і фізичний захист інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, що використовуються і управлінських технологій.

На програмно-технічному рівні здійснюється ідентифікація і перевірка дійсності користувачів, управління доступом, протоколювання і аудит, криптографія, екранування, забезпечення високої доступності.

На рівні управління здійснюється управління, координація і контроль організаційних, технологічних і технічних заходів на всіх рівнях з боку єдиної системи забезпечення інформаційної безпеки.

На технологічному рівні здійснюється реалізація політики інформаційної безпеки за рахунок застосування комплексу сучасних автоматизованих інформаційних технологій.

На рівні користувача реалізація політики інформаційної безпеки спрямована на зменшення рефлексивного впливу на об'єкти інформаційної безпеки, унеможливлення інформаційного впливу з боку соціального середовища.

На мережевому рівні дана політика реалізується у форматі координації дій компонентів системи управління, які пов'язані між собою однією метою.

На процедурному рівні вживаються заходи, що реалізуються людьми. Серед них можна виділити наступні групи процедурних заходів: управління персоналом, фізичний захист, підтримання працездатності, реагування на порушення режиму безпеки, планування реанімаційних робіт.

Список використаних джерел.

1. Кальниш Ю. Г. Публічне управління та адміністрування: навчальний посібник / Ю. Г. Кальниш, Т. М. Лозинська, В. І. Тимцуник. – Полтава: РВВ ПДАА, 2015. – 280 с.
2. Ковтун С. В. Інформаційна безпека: підручник / С.В. Ковтун. – Харків. Вид. ХНЕУ, 2009. – 368 с.
3. Ліпкан В. А. Національна безпека України: Навчальний посібник. 2-ге вид. / В. А. Ліпкан – К.: КНТ, 2009. – 576 с.
4. Паламарчук В. І. Комплексна безпека [Текст] : конспект лекцій / В. І. Паламарчук. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 153 с.

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідуюча кафедрою менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

СТЕБЛЕНКО АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СВІТОВІЙ ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В умовах політичної та економічної нестабільності кризові явища настільки шкодять розвитку регіонів, що іноді призводять до незворотних процесів і негативних наслідків, при цьому навіть регіон втрачає свою життєздатність [3]. В даний час назріла необхідність розробки нових методів управління стратегічним розвитком регіонів, що враховують особливості кожного і дають можливість оперативно вносити поточні коригування при небажаному сценарії змін зовнішніх і внутрішніх факторів. Для систем управління регіональною економікою основним завданням є дослідження умов і особливостей розвитку територіальних виробничих відносин в умовах обмеженості ресурсів [2,4].

Державна політика стратегічного розвитку регіонів, спрямована на їх підтримку, набуває особливу роль. Недостатня ефективність цієї підтримки пояснює актуальність вивчення світового досвіду здійснення державної політики, який може бути використаний при вирішенні відповідних проблем в Україні. Аналіз вітчизняного та світового досвіду формування інститутів розвитку регіонів підтверджує необхідність розробки і вдосконалення інструментарію, що регулює розвиток економічної політики. Впровадження успішного досвіду такої політики демонструють Європейський Союз (ЄС), США і Китай, де спільними особливими характеристиками управління розвитком регіонів є:

- для реалізації цільових програм створюються спеціальні структури, які реалізують функції, пов'язані з розробкою стратегії;
- при розробці планів стратегічного розвитку використовують всі види оцінок, пов'язаних з впливом наявності і забезпеченості ресурсами, і залучення громад до вирішення питань розвитку;
- при формуванні програм використовується комплексний підхід, проводиться оцінка ефективності, основним при прийнятті рішення є інфраструктурний розвиток.

Особливо важливим моментом управління розвитком в США є участь у процесі вирішення проблем розвитку всіх зацікавлених суб'єктів, що дозволяє кожній стороні досягти певних вигод. Така ідея консенсусу між усіма зацікавленими суб'єктами, які беруть участь у прийнятті рішень, впроваджується і в інших країнах. І. Брайсон і У. Рорінг - відомі канадські фахівці, вважають за необхідне враховувати думки великого кола стейкхолдерів, що і є принциповою відмінністю стратегічного планування від традиційного [1].

Ключовим фактором розвитку є конкурентоспроможність підприємництва за рахунок впровадження інвестиційної, інноваційної, науково-технічної складової, розвитку інформаційної та телекомунікаційної можливостей. Позитивні реалії вже існують в США: для розвитку ключових напрямків цільової програми сприяння підприємству створюють і розвивають інтелектуальний капітал шляхом формування в вузах великих кластерів необхідної економічної спрямованості. Дана практика також впроваджується і в Англії, для розширення ключових напрямків соціального і економічного блоку виділені форми взаємодії бізнесу і структури взаємодії з вищою освітою.

Розвиток регіональної політики Китаю забезпечено поетапним включенням відсталих провінцій у міжнародний рівень поділу праці, який спирався на підтримку авторитарної державної влади. Завдяки

авторитарної державної влади окремі китайські провінції перетворилися в «Локомотиви» шляхом створення спеціальних економічних зон.

У більшості унітарних держав у розвитку регіонів переважає централізований підхід. У Німеччині проводиться політика централізації, тому розвиток концентрується на прагненні посилити вплив на розвиток регіонів. У країнах ЄС, які мають стійкий консолідований бюджет, в більшості застосовується виділення безоплатних субсидій. Інші заходи застосовують у Східній Європі, тут в більшості випадків використовують преференції. Великий поштовх у розвитку дають інноваційні центри, які надають підтримку малому і середньому бізнесу, а також формують середовище для регіонального розвитку.

Процес розвитку бізнес-інкубаторів все більше охоплює різні сфери діяльності, в світі створені тисячі інкубаторів різних видів - від університетських, корпоративних до приватних. Як правило, інкубатори могли створювати високорозвинені західні країни, з часом вони набули великого поширення в Азіатсько-тихоокеанському регіоні.

До найбільш перспективних форм ставляться технополіси, вони дозволяють концентрувати інтелектуалізацію господарства, тут розвивається як наукова, так і виробнича діяльність, тут же проживає населення, яке бере участь в процесі розвитку регіону. Дані центри дозволяють досягти високих виробництв за рахунок розвитку технологій, зазвичай мають вигрешне місце розташування, забезпечене гідним комфортним рівнем для проживання.

Проведене дослідження показало, що вітчизняний і зарубіжний досвід розробки та реалізації державної політики стратегічного розвитку регіонів базується на впровадженні нових передових технологій, що дозволяють розвивати інструментарій управління розвитком.

Автори виділяють такі основні елементи, можливі до впровадження в українську практику управління стратегічним розвитком регіонів:

1. Створення органів, що спеціалізуються на капіталізації висококваліфікованих кадрових ресурсів, які здійснюють просування програм регіонального розвитку.
2. Формування загальної стратегічної ідеї з просування планів розвитку регіонів, забезпечення реалізації цільових програм.
3. Забезпечення зацікавленості і узгодженості всіх учасників в процесі прийняття рішень з розвитку регіонів.
4. Розвиток і впровадження високотехнологічних програм, що сприяють підвищенню конкурентного середовища; залучення вузів, НДІ до участі у формуванні інструментів регіонального розвитку.
5. Розробка і впровадження системи індикаторів, що дозволяють впливати на ефективність використання ресурсів.
6. Розвиток інваріантного підходу до цільових програм через регулювання цільової спрямованості заходів.
7. Впровадження критеріальної оцінки ефективності використання ресурсів територій, що дозволяє обґрунтувати необхідність реалізації поставлених цілей і обсяг споживаних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Брайсон, И. Системная основа формирования стратегического плана развития регионов [Текст] / И. Брайсон, У. Роринг. // Проблемы современной экономики. – 2007. – № 1. – С. 21.
2. Джаман, М. О. Теорія економіки регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072062958/rps/teoriya_ekonomiki_regioniv. – Назва з екрану.
3. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf. – Назва з екрану.
4. Соціально-економічні системи продуктивних сил регіонів України [Текст] : посібник / С. І. Дорогунцов, Л. Г. Чернюк, П. П. Борщевський та ін. – Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2002. – 364 с.

ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ТІМКОВ ВЛАДИСЛАВ ОЛЕГОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОЦІНКА ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогодні в усьому світі змінюється ставлення до головної продуктивної сили суспільства - людини. Роль людини в процесі економічного розвитку дедалі зростає, вона залишається головною силою прогресу. Україна за роки незалежності переживає період соціальних змін, які впливають не тільки на політичні, економічні і соціальні структури суспільства, а й на свідомість людей. Глибокі трансформації відбуваються в ціннісній і мотиваційній структурах, тобто в розумінні людьми того, заради чого їм варто жити і діяти, на які ідеали спиратися.

Для всіх організацій, великих і малих, виробничих і таких, що функціонують у сфері послуг, управління людьми має першорядне значення. Без належно відібраних, розставлених і професійно підготовлених людських

ресурсів жодна організація не зможе досягти своїх цілей і вижити. Це положення є основоположним в концепції управління.

На основі аналізу досвіду оцінювання людських ресурсів як у бізнес-сфері, так і у сфері державного управління можна зробити загальний висновок про схожість проблем, що стоять перед зарубіжними і вітчизняними теоретиками і практиками, оскільки основним завданням скрізь визнається необхідність професійно-особистісного оцінювання службовця.

Типологія оцінки людських ресурсів у сфері державного управління в країнах ЄС

Тип оцінювання	Характеристики оцінювання	Приклади критеріїв
1. Нотифікація (оцінка виконаної роботи)	Оцінювання службовців та їх поведінки	Представлення, риси характеру
2. Оцінювання інтенсивності праці	Визначення рівня продуктивності	Кількість підготовлених справ, досє
3. Оцінювання результативності праці службовця	Аналіз досягнутих цілей, визначення цілей та засобів їх досягнення	Співвідношення кількісних та якісних показників діяльності
4. Оцінювання професійних навичок службовця	Аналіз наявних професійних навичок службовця із набутими за звітний період	Критерії, що впливають з аналізу посадових обов'язків та характеру посади
5. Оцінювання потенціалу	Порівняння необхідних професійних навичок та вмінь з набутими	Управлінський потенціал, відповідальність

Оцінка професійності персоналу завжди тісно пов'язана із ефективністю управлінської діяльності. Зміст поняття «ефективність управління» детермінується площиною його розгляду (політичною, адміністративно-правовою, економічною, соціально-психологічною тощо). Аналіз виявив, що ефективність управління є не простою сукупністю впливу окремих чинників, а результатом складної взаємодії політичних, економічних, організаційних, ідеологічних чинників, кожен з яких відіграє важливу роль у даному процесі. Водночас проблема ефективності управління тісно пов'язана із виробленням критеріїв її оцінки, розробкою методик її визначення, а також із формулюванням рекомендацій щодо шляхів удосконалення управлінського процесу.

Система управління повинна використовувати кращі практики управління людськими ресурсами, методи, що застосовуються в управлінні персоналом провідних приватних організацій (метод самооцінки морального, інтелектуального, культурного, психолого-фізіологічного потенціалів, за якого якості співробітників оцінюються ними на базі певних критеріїв; метод оцінки експертів управлінського, професійного, творчого потенціалів фахівця, суть якого полягає у проведенні оцінювання спеціальними експертами або відповідним керівником тощо).

При плануванні персоналу традиційно вирішуються абсолютно різноманітні завдання від формування кадрового резерву до планування відпусток. При цьому часто основна увага приділялася цілям, задачам кадрового планування, а головне - методам вирішення конкретних питань: набір, переміщення, навчання персоналу тощо. При правильному плануванні кар'єри службовців зростає ефективність їхньої професійної діяльності. Відтак, планування професійної кар'єри виступає потужним джерелом спрямованої енергії, реалізації потенційних можливостей у підвищенні кадрового потенціалу системи управління.

Значення кадрового планування в умовах ринкової економіки значно зростає. Це стало наслідком декількох очевидних причин. По-перше, істотно збільшилися витрати на утримання персоналу, особливо щодо кваліфікованих працівників, що вимагає відповідної віддачі вкладених коштів. По-друге, в умовах активного реформування державного управління неможливо вирішувати актуальні завдання за допомогою наявного кадрового потенціалу. По-третє, підвищилася динаміка системи управління і, як наслідок, постійно змінюються вимоги до працівників як за обсягом, так і за характером завдань, що вирішуються. У результаті виникла певна невідповідність традиційних методів кадрового планування специфіці цих завдань. Для підвищення оперативності кадрового планування вводиться постійний моніторинг і прогноз як змін щодо потреб в персоналі, так і показників діяльності співробітників. У цьому випадку основне завдання моніторингу - виявлення проблемних груп співробітників, які з тих чи інших причин не відповідають існуючим або запланованим вимогам, що дозволяє вирішувати питання кадрового планування більш «адресно».

Традиційно потреба організації в людських ресурсах формулюється у вигляді штатного розкладу. Зазначена таким чином специфіка кадрового планування вимагає більш детального опрацювання штатного розкладу з точки зору посадових і функціональних обов'язків працівників. У цьому сенсі кадрове планування стає пов'язаним не стільки з посадами, скільки з конкретними ставками організаційно-штатної структури, робочими місцями, виконуваними функціями. При цьому схема ведення штатного розкладу не враховує такі важливі фактори, як висока динаміка діяльності службовця і постійна зміна у вимогах до трудових ресурсів. З огляду на це, кадрове планування має спиратися на динамічну схему ведення штатного розкладу, яка відобразить значні зміни на планованих етапах діяльності в формі версій штатного розкладу, так і плановані зміни і доповнення до них. Таким чином, можна вважати, що основою кадрового планування в стратегічному сенсі є динамічний штатний розклад, доповнений набором формальних вимог, посадових і функціональних обов'язків.

Список використаних джерел.

1. Привалова Н.В. Світовий досвід моніторингу працівників приватних організацій: запозичення методів та методик в системі державної служби / Н.В. Привалова, Н.М. Колісніченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – Вип. 3 (67). – С.107-112.
2. Pryvalova N. The types of personnel monitoring in the system of public administration / Н. Привалова // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електронне наукове фахове видання ОРІДУ НАДУ. – 2017. – Вип. 20. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppd_2017_20_17
3. Привалова Н.В. Реализация на европейские принципы в кадрова та политика на Украина на регионално ниво / Nataliya Vladimirovna Privalova (Odessa, Ukraine) Prof. Dr. Neno Nedelchev (Gabrovo, Bulgaria) // 10-th ANNIVERSARY INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE, UNITECH 10-GABROVO: proceeding volume III Technical university of Gabrovo [Assoc. Prof. Raycho Ilarionov, D. Sc.]. – Gabrovo, BULGARIA, 19-20 November 2010. – P. 230-234.

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РОЛЬ ФУНКЦІЇ ПЛАНУВАННЯ У СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ ПРОМИСЛОВОСТІ

Актуальність подальшого розвитку виробничої галузі в економіці України вимагає ретельного дослідження планування як складової управління підприємством.

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки функція планування визначає перспективу розвитку системи промисловості та її майбутній стан, обумовлює темпи, джерела, методи і форми розвитку операційної системи для досягнення наміченої мети у вигляді конкретних планових моделей, завдань і показників зі встановлення термінів виконання.

Багато авторів в якості функцій операційного менеджменту розглядають основні функції менеджменту, такі, як планування, організація, мотивація та контроль [1].

За підходом О.Сосніна, В.Казарцева виробничі та операційні менеджери в процесі управління здійснюють наступні основні функції [3].

1. Планування - менеджери визначають мету і виграші для організації, розвивають програми, політику і процедури, які будуть допомагати організації досягати їх. Плани визначаються для кожного департаменту, групи, особи в організації.

2. Організація - менеджери розробляють і розвивають структуру окремих виконавців, груп, відділів і підрозділів для виконання завдань.

3. Штати - менеджери визначають потреби в робочій силі і кращі шляхи прийняття, навчання, перепідготовки та звільнення персоналу, необхідного для виконання завдань.

4. Керівництво - менеджери організують взаємодію, координацію, здійснюють ділове адміністрування, мотивацію персоналу, регулюють соціально-психологічні процеси.

5. Контроль - менеджери розвивають стандарти і комунікаційні мережі, необхідні для гарантування того, що підприємство, штат і керівництво виконують відповідальні плани і вирішують свої завдання.

Тобто усі відомі економісти на перший план висувують функцію планування в організації [4].

Відповідність попиту та виробничих потужностей упродовж певних проміжків часу (кварталу, сезону) покликано забезпечити середньострокове – агрегатне або сукупне планування. Воно передбачає перетворення річних та квартальних планів у детальні плани, які визначають обсяг продукції та використання трудових ресурсів для періоду від 3 до 18 місяців.

Головною метою агрегатного плану є встановлення оптимального поєднання темпу операційної діяльності, чисельності робочої сили та обсягів наявних матеріалів, тобто забезпечення сукупного попиту на товари (послуги) та досягнення мінімальних витрат операційної діяльності підприємства [2].

При агрегатному плануванні менеджери користуються інтуїтивним, математичним, графічним та табличним методами.

Самий звичний і зручний для менеджера - інтуїтивний метод. Він заснований на досвіді й інтуїції того, хто приймає рішення, і дозволяє йому врахувати безліч факторів, чого практично неможливо досягти при використанні якого-небудь кількісного методу. У той же час обґрунтованість результатів при такому підході звичайно викликає сумнів. Як правило, будь-яка організація «пронизана» безліччю факторів, більшість яких суперечливі за своїми діями. Знаючи про відмінності цілей окремих служб, можна передбачити, що отримані за допомогою інтуїтивного підходу плани виявляться в значній мірі суб'єктивними й зовсім не оптимальними. Багато фірм, які не користуються формалізацією процесу агрегатного планування, використовують той же самий план рік у рік, вносячи в нього виправлення, що збільшують або зменшують обсяг виробництва по окремих укрупнених позиціях, достатні на їхній погляд, щоб відреагувати на зміни попиту. Якщо старий план був неоптимальний, фірма прирікає себе на прийняття безлічі марнотратних розпорядницьких рішень, щоб вийти з постійно виникаючих при виконанні такого плану ускладнень, але часто не має в цьому успіху.

Графічний і табличний підходи популярні тому, що вони наочні, легкі для розуміння й використання. У їхній основі лежить метод «проб і помилок» - розгляд у динаміці декількох змінних одночасно, що дозволяє операційному менеджеру порівнювати плановану потужність із існуючою. Він не гарантує одержання оптимального плану, але простий у використанні та дозволяє за обмежений час одержати прийнятні результати. Графічний метод включає п'ять етапів:

- визначення попиту для кожного планового періоду;
- формування переліку альтернативних шляхів, що забезпечують необхідну в кожному періоді виробничу потужність (наприклад, за рахунок робочого часу, використання понаднормових робіт, складання субпідряду тощо);
- визначення відповідних витрат на оплату праці, приймання й звільнення кадрів, зберігання запасів;
- складання альтернативних планів, включаючи аналіз усіх змінюваних параметрів, розрахунки витрат, що обумовлені прийняттям кожного з альтернативних варіантів;
- порівняння альтернатив й вибір кращого варіанту за критерієм мінімуму витрат.

Результат агрегатного планування зазвичай представлений на підприємстві виробничим планом виготовлення груп виробів. Він містить дані про те, наприклад, скільки необхідно зібрати автомобілів, але не про те, скільки повинно бути зібрано автомобілів червоного або зеленого кольору. Такий план демонструє виробникові сталі, скільки тонн сталі потрібно зробити, але не встановлює, якої саме марки. Процес переходу від агрегатного плану до більш детального зветься дезагрегованим. Такий процес проводиться на основі більш детального вивчення попиту на короткому терміні планування, що дає більш точну й докладну інформацію для операційного менеджера, який розробляє головний план-графік виробництва.

Правила пошуку рішення, розроблені В. Н. Таубергом, дозволяють мінімізувати витрати, що відповідають комбінації змінних. Комп'ютер необхідний, щоб зробити тисячі пошукових кроків по крапках, що характеризується зниженням витрат. Правила такого пошуку прямо не ведуть до оптимального рішення, але гнучкість методу достатня, щоб використовувати його з будь-яким типом функції витрат.

Хоча математичні методи агрегатного планування придатні для використання в багатьох умовах, тільки лінійне програмування знайшло застосування у сучасній промисловості. Можливо, це відображає розповсюджену позицію операційних менеджерів стосовно надзвичайно складних моделей. Люди прагнуть до розуміння того, як працюють моделі, на яких вони засновують роботу. Це дозволяє пояснити, чому найбільш прості й зрозумілі графічний і табличний методи застосовуються частіше.

Список використаних джерел.

1. Белінський П.І. Менеджмент виробництва та операцій [Текст] / П.І. Белінський – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
2. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Виробничий (операційний) менеджмент [Текст] / В.О Василенко., Т.І. Ткаченко – К.: Вид-во Центр навчальної літератури К. 2005. – 532 с
3. Соснін О.С., Казарцев В.В. Виробничий і операційний менеджмент [Текст] / О.С. Соснін, В.В. Казарцев– К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2012. – 147 с.
4. Чейз Р.Б., Эквילайн Н.Дж., Якобс Р. Производственный и операционный менеджмент [Текст] / Р.Б. Чейз, Н.Дж. Эквילайн., Р. Якобс – М.: Вильямс, 2001. – 704 с.

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

КОМАРОВА ТЕТЯНА СЕРГІЙВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Досягнення підприємствами стійких позицій на ринку неможливе без системи управління, спрямованої на застосування маркетингової стратегії адекватної сучасним вимогам, тому актуально розглянути етапи процесу формування маркетингової стратегії. Процес розробки маркетингової стратегії підприємства відбувається за допомогою послідовно здійснених етапів. Можна відзначити три етапи формування маркетингової стратегії, а саме: дослідження, розробка маркетингової стратегії, реалізація маркетингової стратегії. Кожний наступний є логічним продовженням попереднього.

Дослідження, що проводяться сторонніми організаціями поділяються на дослідження: «Ед хок» (для одного замовника) та синдикативні (для кількох замовників) [1,4]. Останні проводяться маркетинговими фірмами за власні кошти і продаються передплатникам або разовим покупцям. До них відносять:

- омнібус (регулярне дослідження, яке проводиться маркетинговими фірмами з певною періодичністю за єдиною методикою і складається з кількох блоків запитань);
- панель (періодичне збирання даних в однієї і тієї самої групи рес-пондентів);
- моніторинг (дослідження, яке передбачає надання передплатником уніфікованих оглядів стандартизованих даних) [1,4].

Під час маркетингових досліджень виникає питання визначення обсягу вибірки. Перед цим розраховується генеральна сукупність та обирається метод формування вибірки. Найпоширеніші методи визначення обсягу вибірки:

- «правило великого пальця» (розмір вибірки становить 5% сукупності);
- з огляду на вартість дослідження;
- із урахуванням заданих замовником умов;
- ґрунтується на розрахунку довірчих інтервалів [1,4].

Розробка індивідуальної маркетингової стратегії для підприємства починається з визначення місії підприємства. Виділяють два підходи до формулювання місії підприємства: місія як спосіб чіткого визначення основних напрямів діяльності фірми і місія в контексті відчуття. Визначення і розуміння місії дають змогу розглянути панораму бізнесу підприємства й оцінити його зі стратегічного боку, оскільки, саме місія пояснює основну ціль діяльності підприємства. Місія породжує ієрархію цілей, які повинні відповідати певним вимогам.

В сучасних умовах економічного розвитку, диференційований маркетинг є оптимальний для багатьох підприємств, оскільки, дозволяє охоплювати лише прибуткові сегменти, і тим самим забезпечувати фінансову стабільність.

Процес формування маркетингової стратегії відбувається за допомогою послідовно здійснених трьох основних етапів: дослідження ринку, розробка маркетингової стратегії та реалізація маркетингової стратегії. Ефективне застосування маркетингових інструментів в процесі формування забезпечить використання усіх видів можливостей та ресурсів при впровадженні маркетингової стратегії.

В сучасному бізнес-середовищі методами маркетингу виступають маркетингові стратегії. Сучасна концепція маркетингу є методом управління діяльністю підприємства, який відображає взаємодію фінансових, ресурсних, інформаційних, товарних потоків, у рамках внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єкта господарювання. На думку вітчизняних вчених А.О. Старостіної, Н.П. Гончарової, Є.В. Крикавського «маркетингова стратегія – це політика ринкової діяльності підприємства на довгострокову перспективу; сукупність стратегічних маркетингових рішень. Маркетингова стратегія включає ринкову та товарну стратегії, стратегію позиціонування (яка поєднує ринкову та товарну стратегії), марочну стратегію, цінову стратегію, стратегію маркетингових комунікацій (стратегії збуту та просування)» [3]. За Ф.Котлером, маркетингову стратегію слід розглядати як цілісний комплекс стратегій підприємства, зокрема, цільовий ринок, позиціонування, виробництво, ціна, канали розподілу, збут, обслуговування, реклама, стимулювання збуту [1]. Незалежно від того, які елементи визначає для себе підприємство, ефективно працювати маркетингова стратегія буде лише за умови вдалої тактики маркетингу, яка повинна розробити певні правила та прийоми.

Список використаних джерел.

1. Котлер Ф. Хаотика: управління та маркетинг в епоху турбулентності / Ф. Котлер, Дж. Касліоне [пер. с. англ. під ред. Т.В. Співаковської та С.В. Співаковського] ; - К. : Хімджест, ПЛАСКЕ, 2009. – 208 с.
2. Маркетинг : підручник / за ред. А.О. Старостіної. – Київ : Знання, 2009. – 1070 с.
3. Яроміч С.А. Маркетинг : навчальний посібник / С.А. Яроміч, Н.Е. Красностанова, П.А. Петриченко, О.І. Воронов - Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2011. - 206 с.

ЯЦУН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ ЗРОСТАННЯМ ОРГАНІЗАЦІЙ

В наш час однією з провідних концепцій розроблених для забезпечення оптимального функціонування підприємства та його подальшого розвитку є концепція сталого зростання. Але ця концепція має багато нюансів, які ускладнюють її впровадження в організації, основними й найважливішими з них є проблеми пов'язані з управлінням сталим зростанням.

Концепція сталого зростання витікає з іншої концепції – концепції сталого розвитку, але на відміну від неї, фокусується лише на економічній та соціальній складових, опускаючи екологічну складову. Із цього випливають три базові фактори функціонування концепції сталого зростання, а саме:

- 1) розвиток та зростання потребують спеціально розроблених механізмів фінансового управління;
- 2) при підвищенні темпів зростання, підвищується ризик банкрутства, а при зниженні – з'являється ризик поглинання із боку інших організацій;
- 3) оптимальним темпом зростання є лише стійке зростання [2, с. 211].

У своїй більшості керівники та менеджери прагнуть до якнайшвидшого прискорення темпів зростання своєї організації. Це пояснюється тим, що чим вищими є темпи зростання, тим більше буде частка ринку, що займається, а це означає високий рівень прибутку. Але це спростовується, якщо поглянути на це з точки зору фінансового менеджменту. Це пояснюється тим, що збільшення темпів зростання потребує збільшення інвестицій, попит на які завжди перевищує можливу пропозицію, тому їх часто не вистачає. Саме цей дефіцит інвестицій змушує організації брати кредити, що збільшує фінансові та кредитні ризики, а також ризик банкрутства.

Ще однією загрозою є те, що при низьких темпах розвитку компанія її менеджмент не може вчасно вивести організацію з подібної стагнації, прийнявши необхідні для цього фінансові рішення, що в свою чергу піддає компанію ризику поглинання.

Виходячи з написаного вище, очевидно, що вкрай необхідно вміти правильно й точно визначати та спланувати оптимальні темпи зростання організації. Ці оптимальні або ж сталі темпи зростання визначаються як максимально досяжні темпи зростання при відповідній структурі капіталу організації [1, с. 480].

Слід зазначити, що під швидкістю розвитку та зростання йде мова про збільшення активів підприємства. Й відповідно із концепцією сталого розвитку та структурою аналітичного балансу подібне збільшення покривається виключно за рахунок зростання нерозподіленого прибутку організації та пропорційного приросту її пасивів.

Важливим стратегічним інструментом сталого зростання організації є розвиток кадрів. Кадрово-навчальна концепція сталого зростання орієнтована на формування кадрового потенціалу організації, при цьому вона

здійснюється, здебільшого, у рамках внутрішньо організаційного навчання. Людські ресурси є активами підприємства, його капіталізованими вкладками, цінність людських ресурсів може підвищуватись чи зменшуватись, тобто, підлягає амортизації та відновленню як інші основні фонди. Звільнення працівника – це втрата для організації, яка не змогла у повній мірі використати ресурс, а підтримка стабільного кадрового складу виступає засобом зниження ризику довгострокового інвестування у навчання персоналу, тобто підвищення його цінності.

Труднощі у рішеннях керівництва та менеджменту організації, пов'язані з фінансуванням виникають, лише тоді, коли організація розвивається й зростає занадто швидко або ж занадто повільно. В рамках даної концепції сталого зростання занадто швидке зростання організації – означає рухатися швидше стійких темпів зростання, а занадто повільне – зі швидкістю нижче стійких темпів зростання, в обох випадках це не сприяє забезпеченню сталого зростання організації та має негативні наслідки для організації.

Сталі темпи зростання визначають швидкість розвитку організації, яка може фінансуватися у рамках стійкої фінансової політики, тобто за рахунок нерозподіленого прибутку, або ж за рахунок різноманітних позик, що означає, що збільшення кількості запозичень повинно бути пропорційним зростанню власного капіталу [3, с. 52].

Ретельно розглянувши все описане вище можна дійти висновку, що ефективність впровадження концепції сталого зростання організації залежить від доцільності та вчасності прийняття управлінських рішень у середині організації.

Список використаних джерел.

1. Білорус, О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. досл.) [Текст] : навч. посіб. / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – Київ : МАУП, 2005. – 492 с. : іл. – Бібліогр. : с. 474–491.
2. Вахович, І. М. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання [Текст] : монографія / І. М. Вахович. – Луцьк : Волиньполіграфтм, 2014. – 331 с.
3. Родионова, В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции [Текст] : навч. посіб. / В. М. Родионова, М. А. Фетодова. – Москва. : Перспектива, 2013. – 98 с.

ЛИПОВСЬКА СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

*начальник відділу підвищення кваліфікації кадрів, ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВИКОРИСТАННЯ БІЗНЕС-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Для забезпечення належного рівня надання послуг громадянам, зокрема, у сфері соціального захисту, освіти, культури, охорони здоров'я, житлово-комунального сервісу структури органів місцевого самоврядування (особливо у сільській місцевості) мають менше повноважень та велику відповідальність, їм бракує практичного досвіду в управлінні та вирішенні цих питань. Щоб краще вирішувати ці проблеми, ліквідувати кадрові прогалини та розширити організаційні можливості, необхідно мати статистично-аналітичні розрахунки; проводити відкриті для всіх громадян зустрічі щодо формування та обговорення стратегічних планів та пріоритетів місцевої політики, залучати організації громадянського суспільства на основі принципів соціальної справедливості, інтеграції та точних розрахунків та використовувати сучасні методи поліпшення основних показників діяльності.

Потрібно врахувати негативний досвід окремих європейських країн, який проявився у період світової економічної кризи, коли держава намагається скоротити публічні витрати шляхом передачі повноважень (та ресурсів) з вищого на нижчий рівень управління, але це наражає громадян на небезпеку погіршення якості публічних послуг. Потрібно унеможливити слабку спроможність і недостатню технічну можливість місцевих органів влади, порушення умов справедливості надання публічних послуг, диспропорції їх надання на різних територіях, що негативно впливає на інвестиційну привабливість громад та на їх економічний розвиток у цілому.

Для вирішення поставленої проблеми доцільно використовувати напрацьовані у бізнесі методи створення нових (з підвищеною ефективністю) адміністративних процесів. «Розвиток є необоротною, закономірною зміною, в результаті якої виникає новий стан складу або структури системи, а також кількісні (у вигляді зростання) і якісні перетворення на основі використання потенційних можливостей з метою вдосконалення» [1].

Родоначальником терміна «реінжиніринг» вважається Майкл Хаммер [2]. За його визначенням, реінжиніринг – це фундаментальне переосмислення і радикальне перепроектування бізнес-процесів з метою досягнення істотного поліпшення якості функціонування, це сукупність методів і засобів, призначених для кардинального поліпшення основних показників діяльності підприємства шляхом моделювання, аналізу і перепроектування існуючих бізнес-процесів. Реінжиніринг бізнес-процесів застосовується за необхідності радикальних змін, що передбачає створення цілком нових, ефективніших бізнес-процесів на підприємстві без урахування їх старої організації.

Реінжиніринг містить в собі три ключові характеристики: «істотне поліпшення», «радикальне перепроектування» та «бізнес-процес».

При використанні цих характеристик по відношенню до громад, розраховуємо на: істотне поліпшення як якісний перехід до нового рівня ефективності надання адміністративних послуг, здійснення прориву, надання їх в електронному вигляді.

Радикальне перетворення означає не проведення часткових змін у вже існуючих органах управління громадою, а створення нових органів управління громадою. Це відмова від того, що було раніше.

Третє ключове слово у визначенні це «процес», під яким розуміють яким чином всередині установи організовано виконання тих або інших завдань. Адміністративні процеси є першоосновою громади як органу управління, засобом створення цінності для громадян – споживачів послуг. Тому мова йде про вдосконалення регламентування діяльності органу місцевого самоврядування.

Якщо внутрішньо організаційна система прийняття рішень є нечіткою, нераціональною та незрозумілою, то орган місцевого самоврядування буде також діяти неефективно. Внаслідок поганої регламентації можливим стає суб'єктивізм при наданні адміністративних послуг та прийнятті рішень, що у посилює недовіру до органів влади з боку громадян, і разом з тим створює додаткові можливості для зловживань службовців. Таким чином, одним із основних інструментом раціоналізації діяльності органів влади є адміністративна регламентація.

Реінжиніринг в громадах базується на використанні сучасних інформаційних технологій для досягнення нових цілей та використання сучасних методик оцінки організаційної ефективності функціонування органу місцевого самоврядування.

Технології реалізації реінжинірингу адміністративних процесів розглянуто О. Пархоменко-Куцевіл. На думку автора, до основних етапів реінжинірингу адміністративних процесів належать: підготовчий етап, який включає репозиціонування, визначення головної місії та основних проблем функціонування, етап стратегічного планування реінжинірингу, етап розробки проекту, етап реалізації та контролю реінжинірингу адміністративних процесів [3].

Одночасно слід вирішувати проблему оцінювання успішності розвитку громади, яка полягає у виборі конкретних індикаторів, за допомогою яких потрібно здійснювати контроль виконання визначених стратегічних показників. Правильний добір цих індикаторів сприяє кращому усвідомленню стратегічних цілей, підвищує загальну управлінську відповідальність у громаді, збільшує ймовірність досягнення мети. Тому для побудови системи оцінювання спроможності громад потрібен блок індикаторів, що описують цілі розвитку громади; індикатори для умов порівняння різних варіантів об'єднання територіальних громад; експертний моніторинг і громадський моніторинг динаміки розвитку.

Оцінювання проводиться для визначення ступеня досягнення запланованих результатів діяльності та організаційної ефективності діяльності, як співвідношення значень фактичних і розрахунково-нормативних показників виконуваних органами місцевого самоврядування функцій.

Список використаних джерел.

1. Принципи системного підходу в управлінні організацією [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/menedzhment-organizacii/principi-sistemnogo-pidhodu-v-upravlinni-organizacijeyu>. – Назва з екрана.

2. Хаммер М., Чампі Дж. Реінжиніринг корпорацій - маніфест революції в бізнесі. СПб .: Изд-во СПбГУ, +19973.

3. О. Пархоменко-Куцевіл. Сучасні тенденції розвитку реінжинірингу в системі державного управління. Збірник наукових праць 2013, вип.36 «Ефективність державного управління» - Режим доступу: file:///D:/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/efdu_2013_36_5.pdf.

БАЛАБАЄВА ЗІНАІДА ВАСИЛІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор
ORCID: 0000-0001-5276-7367; Researcher ID: F-4667-2018; SPIN: 8631-8237*

СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ, ЇХ ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ РЕФОРМ

Реформа місцевого самоврядування в Україні просунулася далеко вперед. Багато змін відбулося в різних напрямках діяльності органів місцевого самоврядування. Однак, якщо подивитися в цілому на загальну картину змін, цілісної картини не виходить, деякі зміни носять фрагментарний характер, частина змін вимагає законодавчого забезпечення і зупинилося на півдорозі. У такій ситуації повинен використовуватися потенціал практичної філософії, яка дозволить дати узагальнюючий погляд на зміни, що відбуваються в суспільстві.

Практична філософія в сучасний період постала потужного розвитку у сучасній мировій думці. За словами директора інституту філософії НАН України, А.Ярмоленко, «специфіка її полягає в тому, що методологічні питання філософії..., поєднані з практичними питаннями економіки, політики, науки, медицини, біотехнологій» [2]. Він підкреслює, що «філософія не просто узагальнює те, що досліджують емпіричні науки. Філософія... є хранителькою раціональності [2].

Одним з таких питань, які входять в сферу практичної філософії, є питання про суб'єктно-об'єктні відносини, їх трансформацію в ході реформи місцевого самоврядування. Суб'єкт і об'єкт в політиці - рефлексивні (взаємозамінні) величини: один і той же інститут або соціальна група можуть бути в одних ситуаціях суб'єктом, в інших - об'єктом політики, та змінювати свої політичні диспозиції. Однак це взаємопов'язані поняття: об'єкт впливає на суб'єкт, визначаючи методи і способи впливу, характер політичної діяльності, обмежуючи простір дій суб'єкта, який, в свою чергу, також впливає на об'єкт, змінює його.

Прикладом такого «подвійного» положення є об'єднані територіальні громади (ОТГ). Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики», статті 4, « Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики», об'єктами державної регіональної політики, крім інших, є органи влади «міст, сіл, селищ, об'єднані за критеріями та в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України» (п.1), с іншого боку(п.2), суб'єктами державної регіональної політики є ...«органи місцевого самоврядування, їх посадові особи» [3]. Згідно

встановленим законодавством України нормам, ОТГ отримали великі повноваження і ресурси для їх виконання і почали їх запроваджувати. Таким чином ОТГ отримали умови посилити свій потенціал як суб'єкту регіональної політики.

Однак, ситуація з об'єднанням громад в даний час неоднозначна. На думку вчених Інституту стратегічних досліджень НАН України, «зараз стоїть завдання продовжити проведення децентралізації, переходячи від дискусії про повноваження та ресурси, збільшені бюджети та відремонтовані школи, до виправлення виявлених недоліків (зокрема, бюджетних дисбалансів і соціально-економічних диспропорцій, недоступності низки публічних послуг) і запровадження нових інструментів задля швидкого зростання місцевої та регіональної економіки, збалансування асиметрії розвитку держави та регіонів» [1, с. 579].

Одним з негативних наслідків децентралізації та невідрегулювання відносин ОТГ з органами виконавчої влади є те, що сталося «розбалансування районного рівня. Утворення у районах ОТГ веде до ослаблення фінансових та організаційних можливостей району. Це вимагає все нових і нових «стабілізаційних» ресурсів з державного бюджету України і створює у районного керівництва ілюзію, що все ще може повернутись назад, якщо воно зупинить процес утворення ОТГ. Тож настав час реорганізації районного рівня на засадах економічної доцільності» [1, с. 586]. Це все суттєво зніжує можливості виконання ОТГ та в цілому районами функцій суб'єктів регіональної політики. Конфлікти між суб'єктами регіональної політики на місцевому рівні послаблюють обох. Більш того, рішення цієї колізії досі не знайдено. Склалася ситуація коли район, як суб'єкт регіональної політики, опинився значно послабленим, а ОТГ не посилила свої функції суб'єкта і теж є слабкою.

Ситуація ж в цілому по країні така: станом на серпень 2018 р. в Україні створено 803 ОТГ, що об'єднали 3702 територіальні громади, або 33,8 % від загальної кількості рад базового рівня (станом на 01.01.2015 р.) [1, с. 593]. Невирішеність цих та інших проблем послаблює бажання останніх громад до об'єднання, вони не бачать перспективи покращення ситуації.

Здається, що однією з основних проблем, які стали причиною недоліків в реформі місцевого самоврядування, це ущербність політики цілепокладання при підготовці реформи місцевого самоврядування. Реформа була розпочата без достатнього розуміння цілей, особливо кінцевих цілей, які повинні бути досягнуті в її результаті і на проміжних етапах.

Цілепокладання є найважливішою функцією публічного управління. Воно має тривимірний характер, включаючи обґрунтування та висунення цілей, визначення шляхів їх досягнення, проектування очікуваного результату. Соціальна система, яка не визначає своїх стратегічних цілей, не формує в них своїх довгострокових і глобальних інтересів, позбавляє себе перспектив розвитку. Цілі нерозривно пов'язані із засобами. Ставити ціль будь-якого рівня, означає в той же час, і виробляти засоби її досягнення. Цілі повинні відповідати вимогам конкретності, реальності, контрольованості. Цілепокладання - складний процес, що включає не тільки визначення цілей, але і їх перевірку, коригування, погодження, уточнення етапів здійснення, прогнозування. Завершальна ланка цілепокладання - програмування діяльності по досягненню сформульованих цілей

Поставлена ціль повинна відповідати соціально-політичним і економічним умовам даного суспільства. В іншому випадку вона є нездійсненною, суспільство втрачає здатність динамічно розвиватися, починає стагнувати і руйнуватися. Характер політики держави можна зрозуміти через цілі, які поставлені перед суспільством, і знання суб'єктами політики умов і засобів реалізації цих цілей. Основними показниками оцінки цієї політики є: формування політичних цілей за допомогою створення політичних програм, і ідеологічних установок; визначення способів прийняття політичних рішень з урахуванням сформованих цілей і соціально-політичних умов; пошук умов реалізації поставлених політичних цілей шляхом здійснення певних політичних дій. Цілі публічного управління повинні бути визнаними, привабливими, популярними, підтримуваними громадянами і при цьому - реальними. Реформування місцевого самоврядування, проблема децентралізації влади вимагає в якості необхідної умови значної соціальної згоди з урахуванням уточнення подальших етапів здійснення реформи, подальшої програми розвитку суспільства.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь щодо послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2018 році. [Електронний ресурс] / Аналітична доповідь. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>

2. Котляр А. "Ми досі не знаємо, яке суспільство будемо". Про місце і роль філософії в Україні. Інтерв'ю з директором ін-та філософії НАН України А. Ярмоленко // ЗН. - №23.- 15 червня 2018

3. Про засади державної регіональної політики. Закон України від 5.02.2015 № 156-VIII. [Електронний ресурс] / Закон України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>

ЛІПЕНЦЕВ АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ

*заступник директора ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України
к.е.н., доцент, Заслужений працівник освіти України*

МАРЧЕНКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ В CALL-ЦЕНТРАХ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Контактні центри (call-центри) відіграють важливу роль в організації взаємодії підприємства зі своїми клієнтами, чим створюють додаткову споживчу цінність та підвищують конкурентоспроможність компанії в цілому. Однак call-центри можуть значно відрізнитися як якістю сервісу, так і рівнем захисту інтересів споживачів, а якість

їх роботи не завжди повністю відповідає вимогам споживачів (наприклад, може мати місце занадто довге очікування виклику в черзі на обслуговування, надання інформації згідно запиту не достатньо швидко та/або не в повному обсязі тощо). Тому в сучасних умовах існує потреба пошуку шляхів покращення управління обслуговуванням споживачів в call-центрах.

Практика свідчить, що існуючі розробки щодо управління обслуговуванням споживачів потребують адаптації з урахуванням особливостей господарювання вітчизняних call-центрів. Необхідність поглиблення теоретичних напрацювань з формування ефективної системи обслуговування споживачів в call-центрах потребують особливої уваги науковців.

Ринок аутсорсингових call-центрів дуже сильно пов'язаний з рівнем активності бізнесу в цілому. Наразі навіть великі компанії, що мають корпоративні call-центри, звертаються до послуг аутсорсингу, віддаючи їм надлишки трафіку під час проведення масових акцій або рутинні процеси, пов'язані з залученням нових споживачів.

Сьогодні клієнти, на думку учасників ринку, стали більш обізнані в послугах і можливостях call-центрів. Також необхідно відмітити зростаючий рівень розуміння у потенційних замовників сутності послуг, що надаються call-центрами, і збільшення рівня вимог щодо якості цих послуг. До 2008 року практично всі представники найбільших call-центрів зазначали, що для великих замовників ціна не була визначальним фактором при виборі call-центру і відзначався зсув пріоритетів в сторону якості. Однак в кризові роки увага до ціни знов повернулася і серед критеріїв вибору їй стала приділялася першочергова увага.

І хоча зараз бізнес в цілому знаходиться на підйомі, ставлення до витрат після фінансової кризи у багатьох компаній відчутно змінилося. Компанії - клієнти call-центрів стали більш виважено підходити до оцінки своїх витрат але при цьому вимагають водночас і високої якості надання послуг.

Усвідомлюючи необхідність залучення та утримання замовників, вітчизняні call-центри активно застосовують заходи, що ґрунтуються на цінових методах стимулювання продажів. Часто для невеликих підприємств, що відносяться до категорії тих, що виживають, низька ціна є єдиним, чим вони можуть привабити клієнта і тому використання демпінгових тарифів на послуги є сьогодні визнаною проблемою вітчизняного ринку аутсорсингових call-центрів. Проте, на думку експертів, на такі заходи реагують здебільшого ті замовники, що самі знаходяться не в найкращому фінансовому становищі, а тому не можуть представляти інтересу в якості замовника послуг в довгостроковій перспективі. Можна сказати, що конкурування тільки лише на основі ціни не забезпечує підприємству формування клієнтського капіталу [1].

Більш дієвим інструментом, результативність застосування якого відчутна не лише у короткостроковій, але й у довгостроковій перспективі, є розробка та реалізація в call-центрі відповідної системи управління обслуговуванням, що забезпечує впровадження та підтримку високої якості обслуговування за прийнятних витрат та одночасного задоволення економічних інтересів власників підприємства. В розвинених західних країнах питання підтримки та вдосконалення якості сервісу в компаніях, що визнають пріоритетність якості обслуговування, вирішуються з використанням концепції сервіс-менеджменту (Service Level Management, SLM) [2; 3].

В Україні останнім часом також зріс інтерес бізнес-структур до впровадження міжнародних стандартів якості та активізувалася робота щодо їх впровадження. В галузі call-центрів таким стандартом з 2009 року став стандарт EN 15838:2009.

Попри об'єктивної потреби, у практичній діяльності вітчизняних call-центрів дана концепція досі широкого впровадження не знайшла, хоча розробки в даному напрямку ведуться. Прикладом таких розробок є рекомендації зі систематизації процесів управління обслуговуванням в call-центрі, що представлені у працях [4; 5].

Для забезпечення якісного обслуговування споживачів в call-центрі необхідна наявність та використання стандартів обслуговування, регулярне навчання та контроль якості роботи операторів; наявність багатокомпонентної системи атестації персоналу [5, с. 116-144]. Не можна не погодитись з необхідністю використання таких інструментів, однак, слід зазначити, що всі вони пов'язані тільки з деякими аспектами забезпечення якості обслуговування, а саме: мотивацією, стимулюванням та контролем за діяльністю персоналу, що задіяний у процесі обслуговування.

З точки зору досягнення бажаної ефективності системи обслуговування основними цілями управління обслуговуванням є перевищення доходів над витратами на створення та підтримку системи обслуговування відповідного рівня та забезпечення позитивної динаміки їх співвідношення. З точки зору забезпечення бажаної якості обслуговування основні цілі управління обслуговуванням полягають у формуванні такої системи обслуговування, яка б відповідала очікуванням споживачів, галузевим та міжнародним стандартам та забезпечувала дотримання норм та нормативів, встановлених на законодавчому рівні.

При цьому потрібно враховувати, що фактичні показники якості та ефективності системи обслуговування окремого підприємства для забезпечення його конкурентоспроможності повинні бути вищі, або, принаймні, не нижчі, за аналогічні показники конкурентів. Таким чином, можна констатувати, що цілі управління обслуговуванням складаються з забезпечення цілей щодо якості, ефективності та конкурентоздатності системи обслуговування, а визначення бажаного стану системи обслуговування полягає в обґрунтуванні цільових кількісних параметрів системи та характеру їх динаміки.

Очікування споживачів, безперечно, є найважливішим орієнтиром для оцінки якості системи обслуговування окремого call-центру. Проте необхідно пам'ятати, що якість обслуговування з точки зору споживача є суб'єктивною категорією, адже сприйняття фактичної якості обслуговування окремим споживачем завжди будується на його попередньому досвіді та персональних очікуваннях, що завжди будуть різними для різних особистостей.

Одночасно з цим, на нашу думку, для забезпечення високої якості обслуговування споживачів в call-центрі потрібно контролювати й інші аспекти, як то правильну ергономіку операторських залів і приміщень call-центру; оновлення й розширення асортименту основних і додаткових послуг; наявність і модернізацію програмного забезпечення та технічних засобів, необхідних для виконання операційних завдань; забезпечення ефективності системи обслуговування та ін., що також входять до складу завдань управління обслуговуванням.

З точки зору відповідності запитам ринку якість обслуговування не повинна обмежуватися тільки дотриманням внутрішніх стандартів якості, оцінюванням її з огляду на очікування споживачів чи законодавчою регламентацією, а має містити також характеристики, що формуються конкурентним середовищем. Сучасні підходи до визначення якості обслуговування передбачають використання наряду з орієнтирами на стандарти та споживача, й орієнтирів на конкурентів, адже якість вище, ніж у конкурентів, зумовлює конкурентоспроможність та ефективність системи обслуговування визначеного підприємства.

На думку легендарного CEO компанії Дженерал Електрик (GE) Джека Уелча: «Організація не може гарантувати своїм співробітникам зайнятість. Це під силу тільки задоволеним клієнтам» [6].

Комплексне рішення для підвищення якості послуг запропоновано Дж. Хескеттом у концепції «сервісно-виробничого ланцюжка» [7-9] яку розроблено за результатами аналізу причин продуктивності глобально успішних сервісних компаній (організацій) та драйверів (факторів) підвищення їх спроможності щодо надання якісних послуг, задоволення клієнтів та підвищення прибутковості. Дослідниками було виявлено залежність між рентабельністю діяльності підприємства, лояльністю клієнтів та: задоволеністю, лояльністю та продуктивністю працівників.

Виявлено такі закономірності:

– прибутковість та зростання стимулюються насамперед лояльністю клієнтів;

– лояльність є прямим результатом задоволеності клієнтів;

– задоволеність клієнтів значно впливає на вартість послуг, що надаються клієнтам;

– прибутковість створюється задоволеними, лояльними та продуктивними працівниками;

– задоволеність працівників своєю чергою пов'язана передусім із

високоякісними службами підтримки та корпоративними політиками, які дозволяють працівникам результативно надавати клієнтам послуги [7].

Дослідниками доведено, що внутрішня якість послуг обумовлена: дизайном робочого місця; дизайном роботи; підходами до відбору та розвитку персоналу; системою винагород та визнання співробітників; технологічними устаткуваннями для надання послуг [8].

Важливим, на нашу думку, є акцент, зроблений за результатами цього дослідження Дж. Хескетта і його колег щодо того, що прибутковість/якість послуг досягається задоволеними, лояльними та продуктивними працівниками, тобто якість послуг тісно пов'язана/залежить від якості робочого життя службовців і їх задоволення робочим середовищем, можливостями професійного розвитку, рівнем винагороди, поваги, визнання та тим, як здійснюється управління у компанії [7-9].

Тобто нами з'ясовано, що для досягнення намічених цілей потрібно сформулювати комплекс заходів впливу на об'єкт управління з урахуванням визначених цільових настанов. В залежності від характеру та ступеню розбіжностей між фактичним та бажаним станом системи обслуговування комплекс таких заходів може містити рішення оперативного та стратегічного характеру щодо впливу на різні складові системи обслуговування, наприклад: збереження, заміну або розширення існуючого асортименту основних та додаткових послуг, зміни в ціновій політиці, впровадження нових методів обслуговування, оцінки та мотивації персоналу щодо підвищення якості обслуговування та продуктивності праці тощо. Під час розробки комплексу заходів впливу на систему обслуговування потрібно пам'ятати, що такі заходи можуть затребувати для свого впровадження одночасних змін в управлінні грошовими та матеріальними потоками, персоналом, організаційною структурою підприємства, комплексом маркетингу.

Загалом, ґрунтуючись на результатах дослідження різних підходів щодо побудови системи управління, виявлено, що всі вони базуються на основній моделі, в якій виділяються суб'єкт та об'єкт управління, керуючий вплив та зворотні зв'язки. Суб'єкт для реалізації своєї функції управління щодо об'єкту управління має виконати циклічний алгоритм управління, що складається з аналізу поточного стану об'єкта з урахуванням результатів моніторингу та впливу зовнішнього середовища; визначення цілей щодо кінцевого стану об'єкта; формування комплексу заходів впливу на об'єкт управління; реалізації керуючого впливу та моніторингу стану об'єкта після впровадження керуючого впливу.

Список використаних джерел.

1. Флеминг Дж. Управление качеством услуг : метод Human Sigma / Дж. Флеминг, Дж. Аспленд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 218 с.
2. Стандарти ISO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iso.staratel.com>.
3. Международный стандарт EN 15838:2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iccci.ru/iccci/call_centers/en_15838/ або <http://en15838.org/knowledge-base/en-15838/>
4. Самолюбова А.Б. Call Center на 100% : Практическое руководство по организации Центра обслуживания вызовов./ А.Б.Самолюбова // Альпина. – 2004. – 309с.
5. Вольский В.В. Оператор call-центра от найма до увольнения. / В.В.Вольский, О.В. Веелова, Н.К.Золкина // Софитель. – 2008. – 199с.
6. Джек Уэлч, Джон А.Бирн Джек . Самая суть. – М.: АСТ, Транзиткнига, 2004 – с.15.
7. Heskett James L., Thomas O. Jones, Gary W. Loveman, W. Earl Sasser, Jr., Leonard A. Schlesinger. Putting the Service Profit Chain to Work. Harvard Business Review. 1994. March –April. P. 164—174.
8. Heskett James L., W. Earl Sasser, Jr. and Leonard A. Schlesinger. The Service Profit Chain: How Leading Companies Link Profit and Growth to Loyalty, Satisfaction, and Value. New York: The Free Press, 1997.
9. Липенцев А.В. Підхід «мікро-ефективності» для розвитку культури якості послуг та довіри до органів публічної влади : концепція «ланцюжка публічних цінностей» (PVC) і «позитивного психологічного капіталу». // Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. . – 2017. – Вип.52. - С.13 - 27.- включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus ICV 2016:- http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_52/fail/3.pdf

СТЕПАНЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЇЇ СПРОМОЖНОСТІ

Ефективність розвитку системи місцевого самоврядування тісно пов'язана з проблемою розвитку спроможних територіальних громад, що базується на здатності до результативної взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськими інститутами, бізнес-структурами, науковими установами в контексті розвитку соціального капіталу територіальних громад.

Важливість та необхідність дослідження соціального капіталу територіальних громад в контексті розвитку їх спроможності обумовлюється тим, що ця наукова проблема дотепер не знайшла системного висвітлення у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, не стала об'єктом пильної уваги з боку органів місцевого самоврядування, політиків, громадськості та ін. Водночас очевидно, що результати наукових досліджень в цьому напрямі, на підставі вивчення теоретичних та прикладних основ соціального капіталу територіальних громад, будуть сприяти не тільки розвитку системи місцевого самоврядування, забезпечення подальшої демократизації суспільства, але й економічному розвитку як окремої громади так і країни в цілому.

Це зумовлює необхідність наукового дослідження проблеми соціального капіталу територіальних громад як необхідного інструменту підвищення ефективності розвитку спроможності територіальних громад. Формування та розвиток соціального капіталу територіальної громади, певним чином, уможлиблює врегулювання проблем дефіциту фінансових та інших ресурсів для вирішення питань житлово-комунального комплексу, освіти, охорони здоров'я, культури та інших напрямів розвитку громади в контексті її спроможності. Слід зазначити, що вирішення проблеми використання соціального капіталу на рівні територіальної громади має міждисциплінарний характер, що обумовлює необхідність використання в процесі її розгляду комплексного підходу, з врахуванням політичних, економічних, юридичних, соціологічних, психологічних та інших факторів.

Парламентом було ухвалено Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад (№157-VIII від 05.02.2015 №157), а Урядом для забезпечення його реалізації затверджено Методику формування спроможних територіальних (постанова КМУ №214 від 08.04.2015). Саме ці законодавчі акти визначають, яким чином має відбуватись об'єднання громад для того щоб вони стали спроможними. Поняття спроможної територіальної громади трактується в «Методиці формування спроможних територіальних громад» як «територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово- комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно- територіальної одиниці» [1, 2]. Для вирішення проблеми щодо ефективності процесу формування спроможних територіальних громад необхідно, нашу думку визначити такі поняття, як «соціальний капітал громади» та «людський капітал громади», адже тільки людські ресурси територіальної громади, володіючи людським капіталом, можуть сприяти формуванню її спроможності. А соціальний капітал громади виступає необхідною умовою цього процесу.

Слід зазначити, що поняття «людський капітал» є складним та багатофакторним і таким, що розглядається в різних галузях наукових знань.

На сьогодні наукові підходи до вивчення людського капіталу територіальної громади необхідно зосередити на таких напрямках, як визначення суті, змісту, видів, способів оцінки та регулювання її людського капіталу. Слід зазначити, що нашого дослідження, людський капітал визначається як багатоаспектне, комплексне поняття. Сьогодні питання складу та структури людських здібностей, які можна капіталізувати, інвестування в людський капітал становлять актуальний напрям комплексних досліджень в галузі розвитку людського капіталу. Можна виділити наступні складові індивідуального людського капіталу: знання, які використовуються в професійній діяльності, і дозволяють підвищувати її якість, результативність та ефективність; здібності – уміння успішно виконувати певні види діяльності; досвід або навички професійної діяльності, майстерність виконання конкретних стратегічних та оперативних завдань; культура – принципи та норми поведінки в рамках знань, традицій, моралі, що існують на рівні громади; мотивація – спрямованість діяльності, її інтенсивність, задоволеність процесом і результатами.

Можна зробити висновок про те, що людський капітал членів територіальної громади - це сформований в результаті розвитку та накопичений ними певний запас знань, вмінь, здібностей, мотивів, психічного та фізичного здоров'я, які використовуються в процесі діяльності, сприяючи зростанню їх продуктивності та заробітків. А людський капітал територіальної громади – це сукупний людський капітал членів територіальної громади, що найбільш ефективно проявляє себе при наявності громади соціального капіталу.

Під соціальним капіталом громади ми розуміємо суспільний ресурс громади, який дозволяє людям займатися колективною діяльністю для досягнення спільних цілей. Якщо ж люди роз'єднані, не здатні домовлятися і вирішувати свої проблеми спільно, то мова йде про його дефіцит. Для керівництва громади важливо розуміти, наскільки її громадяни готові до самостійного вирішення своїх проблем. У структурі соціального капіталу виділяються три основні складові, а саме: довіра, норми соціальної поведінки та соціальні мережі.

Одним з напрямків формування соціального капіталу на рівні громади для розвитку її спроможності є місцевих жителів соціально-економічному розвитку громади. Можна виділити наступні напрямки участі жителів у соціально-економічному розвитку громади: 1) покращення екологічної ситуації й культурного обслуговування жителів; 2) розробка й здійснення проектів модернізації й розвитку; 3) участь у програмах соціальної допомоги й перерозподілу ресурсів розвитку громади.

Отже, підсумовуючи викладене, слід зробити висновок, про те, що соціальний капітал територіальної громади виступає як необхідна складова процесу формування спроможних територіальних громад в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про об'єднання громадян : закон України від 16 черв.1992 р. № 2460-XII. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Електронний ресурсРежим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2460-12>.
2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150214.html.
3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 03 лист. 2010 р. № 996. / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>. – Назва з екрану.
4. Патаракин Е.Д. Социальные взаимодействия и сетевое обучение: монография / Е.Д. Патаракин. - М.: НП «Современные технологии в образовании и культуре», 2009. - 176 с.
5. Полищук Л., Меняшев Р. Экономическое значение социального капитала // Вопросы экономики. 2011. № 12.
6. Aguilera M. The impact of social capital on labour force participation: evidence from the 2000 Social Capital Benchmark Survey // Social Science Quarterly. 2002. № 83 (3).

БЕЛЯЄВ ЛЕОНІД ВАСИЛЬОВИЧ

старший викладач кафедри економічної кібернетики Одеського національного економічного університету

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ

Транспортна інфраструктура великих міст створювалася десятиліттями, і в значній мірі стихійно, оскільки великі міста виникали на місці старих, шляхом розширення і злиття з декількома прилеглими населеними пунктами. При цьому особливо центральна частина таких міст мало пристосована до сучасних транспортних потоків, які за останні десятиліття значно зросли. Наслідком цієї ситуації є численні транспортні затори і пробки, які супроводжують повсякденне життя великих міст [1].

Пошук шляхів вдосконалення сформованих транспортної інфраструктури привів до виділення декількох основних напрямків [2]:

- заборона або обмеження на використання особистого транспорту в центральній частині міст;
- максимально можливе розширення кількості транспортних смуг;
- фундаментальна реконструкція центральних районів великих міст зі створенням багаторівневих транспортних розв'язок.

Кожне з перелічених напрямків має перевагу і недоліки. Світовий досвід показує, що уявна простота і ефективність першого підходу, на практиці часто призводить до зворотного ефекту, за рахунок необхідності введення додаткового контролю на дорогах. Використання другого підходу, також, часто неефективно, через перерозподіл транспортних потоків в напрямку розширених магістралей, що призводить до відновлення пробок і заторів. Третій підхід, як правило, вимагає значного часу і величезних матеріальних витрат [2].

Згідно міжнародного досвіду, для ефективного вирішення транспортних проблем найбільш часто використовується комплексний підхід, з залученням всіх трьох напрямків вдосконалення. При цьому, на етапі проектування, проводиться системний аналіз існуючої транспортної інфраструктури, а також аналіз варіантів її можливого розвитку з використанням багатокритеріальної оптимізації [2].

Слід зазначити що, вирішення транспортних проблем в Україні ускладнюється ще й економічними проблемами, так витрати на реконструкцію та обслуговування доріг в Україні в середньому в 10 разів менше, ніж наприклад у Франції. Це призвело до незадовільного стану якості дорожнього покриття, відсутність поділу вантажних транспортних потоків і легкових, відсутність продуманої системи дорожньої розмітки та регулювання руху. Крім того, в останні роки спостерігається бурхливий ріст кількості особистого транспорту у населення, причому, зазвичай ввозяться з-за кордону старі автомобілі, що не завжди відповідають вимогам безпеки та екології. Таким чином, рішення транспортних проблем в Україні не може обмежитися застосуванням тільки трьох вищеприписаних підходів, до них необхідно додати ще й вдосконалення законодавства[3].

Як уже зазначалося, для реалізації комплексного і ефективного вирішення транспортних проблем необхідний серйозний системний аналіз ситуації, що транспортної інфраструктури і варіантів її розвитку. Найкращим методом проведення подібного аналізу, на нашу думку, є використання імітаційного моделювання реконструюється транспортної інфраструктури.

Використання імітаційного моделювання для аналізу та вдосконалення транспортної інфраструктури давно стало невід'ємною частиною світового досвіду. В даний час розроблено безліч спеціалізованих програмних засобів, орієнтованих на рішення цього завдання[4].

У цьому повідомленні нам хотілося б звернути увагу на функціональні можливості одного з програмних засобів, системи AnyLogic, що включають в себе кілька спеціалізованих бібліотек, призначених для моделювання дорожнього (в тому числі пішохідного та залізничного) руху. AnyLogic являє собою гнучкий і потужний інструмент для створення реалістичних імітаційних моделей і прийняття ефективних рішень при проектуванні та реконструкції доріг. Зручний інтерфейс і візуалізація допомагає швидко створювати і досліджувати моделі, використання карт дозволяють точно відтворювати в моделях ландшафт місцевості і особливості дорожньої інфраструктури, а анімація демонструє потік машин і дозволяє виявляти вузькі місця. AnyLogic дає повну свободу в експериментах і

дозволяє оптимізувати модель в віртуальному середовищі для подальшої успішної реалізації проекту в реальному світі [5].

Список використаних джерел.

1. Е.М. Лобанов. Транспортные проблемы современных больших городов [Электронный ресурс] // <https://cyberleninka.ru/article/n/transportnye-problemy-sovremennyh-bolshih-gorodov>
2. Якимов М.Р. Транспортное планирование: создание транспортных моделей городов: монография / М.Р. Якимов. – М.: Логос, 2013. – 188 с.
3. Скільки коштує життя українця в ДТП. Ірина Сидоренко, Ольга Дробишева [Електронний ресурс] // <https://life.pravda.com.ua/health/2017/01/30/222337/>
4. Анализ современных программных средств транспортного моделирования, М.М. Бекмагамбетов, д.т.н., проф. / А.В. Кочетков, д.т.н., проф. [Электронный ресурс] // <http://www.aae-press.ru/f/77/25.pdf>
5. Совершенствование управления транспортными потоками города с использованием имитационного моделирования. И. В. Макарова, Р. Г. Хабибуллин, К. А. Шубенкова. 4-я Всероссийская научно-практическая конференция по имитационному моделированию ИММОД 2009. Санкт-Петербург. 21-23 октября 2009 г.

ЛЕМЕЦЬ МАРІЯ ВАСИЛІВНА

помічник судді Апеляційного суду Одеської області

ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ ІНТЕГРАЦІЯ РОМІВ ДО УЧАСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ

Роми є чи не самою вразливою національною меншиною в питаннях дискримінації, і в той же час найменш інтегрованою до українського суспільства.

Дані загальнонаціонального дослідження «Що українці думають про права людини» свідчать про те, що українське суспільство виявилось достатньо обізнаним із проблемами дискримінації. Частіше всього дискримінують за наступними ознаками: вік (37,4%), інвалідність (32,7%), майновий стан (24,4%), національність (14,8%), релігійні погляди (12,2%), належність до ВПО (11,8%) [4].

Частина опитаних схильється до того, що можна обмежувати права окремих груп: права наркозалежних (26%), олігархів (20%), людей з непопулярними політичними поглядами (19%), ЛГБТ (19%), колишніх засуджених (12%), ромів (11%), безхатченків (5%), ВПО (4%), безробітних (3%) [4].

Роми залишаються досі найбільш дискримінованою за етнічною та соціальною ознаками соціальною меншиною, до якої в українському суспільстві зберігається негативне ставлення, що подекуди призводить до порушення прав людини у брутальних формах [1]. Наприклад, підпали таборів ромів у Львові та Києві з метою вигнання мешканців-ромів за межі міст, напади на житлові будинки ромів у Харківській області, містах Золотоноші та Бориславі, сутички та вбивство у с. Лощинівка Одеської області [3].

У численних випадках поліція не може гарантувати безпеку зібрань, де учасниками є роми. Разом з тим, кримінальні провадження, якщо такі й відкриваються, частіше кваліфікуються як хуліганство, а не злочини на ґрунті нетерпимості.

Не вирішення питання інтеграції ромів до участі у громадському та політичному житті може стати причиною ще більших проявів дискримінації ромів на місцевому рівні як зі сторони територіальної громади так і зі сторони місцевих органів влади.

Прийнята у 2013 році Стратегія захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року [2] свідчить, що на державному рівні існує розуміння даної проблеми. Разом з тим, реалізація заходів, передбачених Стратегією не вирішує усіх проблем та потребує зусиль і в подальшому, після 2020 року.

На міжнародному рівні виокремлено спеціальні елементи та умови, що необхідні для ефективної участі у виборчому процесі національних та етнічних меншин, а саме: встановлення кількості місць (квот) для представників національних та етнічних меншин; звільнення від сплати реєстраційних внесків для участі у виборах; зниження мінімального прохідного відсотка або кількості голосів для партій, що представляють національні та етнічні меншини; створення спеціальних виборчих дільниць у місцях компактного проживання національних та етнічних меншин; право накладення вето стосовно питань, які стосуються регулювання сфери захисту прав національних та етнічних меншин.

Аналіз документів ОБСЄ, ЄС, Ради Європи та законодавства європейських країн свідчить про те, що європейські країни прагнуть створити усі умови для реалізації принципу рівності громадян, і в тому числі через залучення представників національних меншин до політичної сфери діяльності з метою захисту їх прав на законодавчому рівні.

Венеційською комісією прийнято ряд рекомендацій щодо змісту механізмів забезпечення представництва національних та етнічних меншин у виборних органах: політичні партії, що представляють національні та етнічні меншини, мають бути дозволені у законодавчому порядку; участь національних та етнічних меншин у політичних партіях не може бути обмежена за етнічною приналежністю; спеціальні правила, які гарантують національним та етнічним меншинам зарезервовані місця у представницькому органі, що є винятком із загальної схеми розподілу мандатів, не суперечить принципу рівності можливостей; право національних та етнічних меншин бути представленими у представницьких органах не повинне обмежуватись виборчими бар'єрами; ані кандидати, ані виборці не повинні доводити свою приналежність до національних та етнічних меншин; виборчі округи (їх розмір та розташування) повинні бути утворені з урахуванням необхідності заохотити представників національних та етнічних меншин взяти участь у виборах.

Як показує досвід європейських країн, можна виокремити наступні механізми забезпечення представництва ромів: утворення виборчих округів з обов'язковим урахуванням місць компактного проживання національних меншин; застосування пропорційної виборчої системи; закріплення квот представництва у виборних органах; відмова від застосування виборчих бар'єрів щодо партій, які представляють інтереси ромів; встановлення широкого переліку суб'єктів, які можуть висуватися на виборах як кандидати, в тому числі передбачається можливість самовисування, участь у виборах не лише партій, а й об'єднань виборців; надання законодавцем дозволу на створення партій етнічного спрямування, регіональних партій, які репрезентуватимуть інтереси національних та етнічних меншин; створення сприятливих умов для реалізації виборцями – представниками національних та етнічних меншин своїх виборчих прав.

Не існує єдиної відповіді, яку із моделей політичної участі вважати найбільш оптимальною для просування захисту прав ромської громади в Україні. Тому, доцільним слід вважати комплексний підхід зі створення можливостей для участі ромів у політичному процесі шляхом побудови паралельних та взаємопов'язаних систем.

Щодо участі ромів у житті громад Одеської області, 27 вересня 2018 року за участю ромських лідерів, представників органів влади і громадських організацій, Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні та експертів було проведено круглий стіл «Проблеми політичної та громадської діяльності ромської спільноти Одеської області». За результатами обговорення було виокремлено ряд ключових проблем, які потребують окремої уваги задля ефективної інтеграції ромів до участі у громадському та політичному житті, а саме: вплив ромських баронів на політичну та громадську активність ромів; спроможність ромських лідерів та організацій ефективно представляти громаду; становище ромських жінок в контексті реалізації політичних прав; перспективи громадської та політичної самоорганізації ромської спільноти; спроможність ромів перейти на інший рівень взаємодії з владою від «звертати увагу» до впливати на формування політики.

наліз досвіду європейських країн дає підстави говорити про те, що до забезпечення необхідного рівня політичної участі ромської меншини необхідно підходити комплексно шляхом залучення ромів до різних форм політичної участі, проведення відповідного навчання.

Разом з тим, детального вивчення потребують питання створення умов для участі ромів у системі органів самоврядування в Україні.

Список використаних джерел.

1. Права людини в Україні 2017. Доповідь правозахисних організацій. Українська Гельсінська Спілка з прав людини, С 53-57 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Preview_HumanRight2017-UKR-A46.pdf

2. Про Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року: Указ Президента України від 8 квітня 2013 р. №201/2013 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201/2013>

3. Так, 5 квітня невідомі влаштували підпал ромського табору у Києві // Виселення ромів з табору у Києві це порушення прав людини – правозахисники // Громадське радіо // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/ru/programs/chiriklo/vyselennya-romiv-ztaboru-u-kyuuevi-ce-porushennya-prav-lyudyny-pravozahysnyku>

4. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.]; під заг.ред. Т. Печончик. – Київ, 2017. – 308 с. С 66 – 71.

МІНАСОВ ВОЛОДИМИР САМСОНОВИЧ

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (проблем та розвитку високотехнологічних десантних військ) військової академії (м. Одеса), к.військ.н., професор, генерал-майор у відставці

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, кандидат історичних наук, доцент, полковник у відставці

ЄФІМЕНКО АНАТОЛІЙ ЄВГЕНОВИЧ

доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін військової академії (м. Одеса.), к.військ. н., доцент, полковник у відставці

УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ БЕЗПЕКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Внаслідок майже п'ятирічної російської агресії проти нашої держави, окупації Криму та подій на Сході України, система європейської та глобальної безпеки виявилася багато в чому безпорадною й неефективною, поставивши під сумнів можливість подальшого сталого розвитку на континенті. При цьому «Україна, - зазначається в посланні Президента Петра Порошенка до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році», - перебуває в епіцентрі процесів, які визначають майбутнє континенту та світу...».

Європейська система безпеки зіткнулась з новими небезпечними викликами, які загрожують їй як ззовні у вигляді агресивних дій однієї сторони проти іншої, так і з середини – тероризм, радикалізм, масштабна нелегальна міграція (до цього долучилась ще й шалена корупція). Нові виклики і загрози та політика Росії, які суттєво змінили ситуацію в Європі, примусили ключові міжнародні організації у європейському просторі - ЄС,

НАТО і ОБСЄ, переглядати свої підходи до забезпечення безпеки і стабільності. На що ж опиратиметься європейська безпека, яка, без сумніву, стоїть, принаймні має стояти, на порозі радикальних змін? І яке місце займе в ній Україна?

На сьогодні ЄС зосереджується на невійськових аспектах безпеки, приділяючи мало уваги своїм оборонним можливостям. Такого ж висновку дійшли й експерти Німецького інституту міжнародних і безпекових справ, зазначивши, що фінансові витрати країн-членів ЄС у сфері оборони в найближчому майбутньому залишаться обмеженими, а можливо й скоротяться. Наведемо лише деякі цифри: з 2005 по 2015 р. витрати на оборону 27 країн ЄС зменшилися майже на 11% і досягли загальної суми 200 млрд євро. Частка оборонних витрат у ВВП також досягла найнижчого рівня – 1,4% у 2015 р. Водночас Китай збільшив військовий бюджет на 150% за останні 10 років. У 2015 р. Росія інвестувала 5,4% свого ВВП в оборону. Тенденція до скорочення оборонних бюджетів посилюється через їх неефективне використання. Фрагментація європейських ринків призводить до непотрібного дублювання. Скорочення витрат на оборону по всій Європі не сприяло активізації співпраці, скоріш навпаки, призвело до її обмеження. Сьогодні в ЄС існує менше спільних програм, ніж 20 років тому.

У нинішніх умовах НАТО залишається головним гарантом безпеки в Європі. Окупація та анексія Криму з боку Росії, дестабілізація Східної України зніційована РФ, відродили тенденції посилення колективної оборони в Європі під парасолькою НАТО. За висновками Німецького інституту міжнародних і безпекових справ, наскільки конфлікт в Україні посилив НАТО, настільки ж він послабив Спільну політику безпеки та оборони ЄС. Європейські країни-члени Альянсу готові збільшити витрати на безпеку і оборону в рамках НАТО. Одночасно, США продовжують вважати себе потужним європейським гравцем та напряду співпрацюють з європейськими партнерами з питань безпеки.

Політика Росії примусила НАТО переглянути свою стратегію і зосередитись на посиленні військової могутності та концентрації сил на східних рубежах для адекватного реагування на дії РФ. «Агресивні дії Росії проти України ґрунтовно змінюють наше бачення щодо всієї Європи», - сказано у Декларації Уельського Саміту НАТО від 5 вересня 2014 року У відповідь на виклики, пов'язані з Росією, був схвалений План НАТО щодо забезпечення готовності, який передбачив постійну присутність та значну військову активність Альянсу у Східній Європі, створення Об'єднаних сил підвищеної готовності (VJTF), забезпечення витрат на оборону не менше 2% від ВВП, розвиток багатонаціонального корпусу «Північний Схід», заснування Центру досконалості стратегічного зв'язку НАТО в Латвії. Водночас, Альянс заявив, що не прагне конфронтації і залишає відкритою можливість для політичного діалогу з Росією.

На Уельському Саміті в НАТО заговорили про повернення до доктрини стримування, покладаючись на Стратегічні ядерні сили Альянсу, звичайні збройні сили, протиракетну оборону. Під час Берлінської конференції безпеки 17-18 листопада 2015 року заступник Генсека НАТО Александр Вершбоу зазначив, що стримування досягається завдяки військовим можливостям і політичній єдності, спрямованим на переконання супротивника в тому, що негативні наслідки нападу набагато перевищать можливі здобутки. Він не приховував, що ця доктрина має стримувати Росію, яка «істотно збільшила свою військову присутність на кордонах Альянсу», щоб «повернути її до поваги принципів міжнародного права і, свого часу, розпочати відновлення довіри і партнерства, які Росія зрадила» (Детальніше див.: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/11/20/7041053/>).

НАТО дещо змінив підходи до колективного гарантування безпеки. Схвалена на Уельському Саміті НАТО «Концепція рамкових країн» (Framework Nations Concept) дозволяє об'єднувати багатонаціональні зусилля в рамках груп країн-членів Альянсу для колективного вирішення спільних для них завдань і протидії спільним викликам. Тоді ж була створена перша група із десяти країн за сприяння Німеччини як рамкової країни, підписала 30 листопада 2015 року у Лондоні відповідний меморандум і створила Об'єднані експедиційні сили (Joint Expeditionary Force) чисельністю 10 тис. осіб, які здатні швидко розгортатись та проводити увесь спектр операцій, включаючи операції високої інтенсивності. Такий підхід підвищує здатність Альянсу цілеспрямовано реагувати на нові загрози.

Протягом останніх років посилилась присутність сил Альянсу у Східній Європі, що, перш за все, пов'язано із агресивною політикою Росії. Таку ситуацію Генеральний секретар НАТО Йенс Столтенберг назвав «ще не новою Холодною війною, але закликом прокинутися» (Детальніше див.: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_125177.htm). У практичному вимірі Альянс збільшив концентрацію військ у країнах-членах на Сході Європи, в Туреччині і у Середземноморському регіоні. Зокрема, у червні 2015 року в Польщі був розгорнутий проміжний підрозділ VJTF чисельністю 2,1 тис. осіб, а в жовтні було прийнято рішення про розгортання Підрозділів інтеграції сил (NFIUs) в Угорщині і Словаччині. 1 грудня 2015 року в Бухаресті був розгорнутий штаб багатонаціональної дивізії НАТО «Південний Схід», який стане регіональним пунктом управління та координації дій союзників. Здійснюються заходи з розширення німецько-польсько-датської бригади «Північний Схід» із штабом у польському Щецині. Таким чином, сили Альянсу повністю перекривають східні рубежі.

НАТО, на відміну від ЄС, створює саме військово-безпековий простір на своїх кордонах, залучаючи країн-партнерів, включаючи й Україну, до власних механізмів безпеки. З цією метою, Альянс започаткував Платформу взаємосумісності (Interoperability Platform), спрямовану на підвищення оперативної сумісності між країнами-партнерами, з Україною включно, і силами НАТО, та практично долучився до реформування системи безпеки й оборони України. Цим само Альянс сприяє підвищенню здатності країн-партнерів протидіяти новим загрозам як самостійно, так і в співпраці з НАТО.

ЄС і НАТО були створені для забезпечення безпеки своїх країн-членів, а не всієї Європи. Універсальним європейським форматом є Організація з Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ), першорядним принципом якої у Гельсінському Заключному акті визначено зобов'язання країн-учасниць підтримувати мир і безпеку. Втім, в сучасних умовах ОБСЄ не має спроможності ні врегулювати конфлікти, ні запобігати їхній появі. Незмінна з 1975 року система прийняття рішень в ОБСЄ не враховує сьогоденні реалії та не передбачає механізму впливу на країну-порушника. ОБСЄ відіграє важливу роль у стабілізації окремих аспектів діючих і заморожених конфліктів, але вирішального впливу на їх врегулювання не має.

З початку 2016 року Голозування в ОБСЄ перейшло до Німеччини, яка є ключовим переговорником в «Нормандського формату». Оголошуючи 2 липня 2015 року пріоритети Голозування Німеччини, міністр закордонних справ ФРН Франк-Вальтер Штайнмаєр назвав конфлікт в Україні найбільш серйозним після закінчення «Холодної війни» тестом для ОБСЄ. «У цьому тестуванні Німеччина готова взяти на себе відповідальність», - заявив німецький міністр, - «і провести ОБСЄ «через цей шторм». Німеччина має намір посилити місію ОБСЄ в Україні, підвищити її ефективність і безпеку роботи, збільшити бюджет ОБСЄ. Слід очікувати, що Німеччина активізує діяльність ОБСЄ та запропонує конкретні заходи з її реформування, що дозволить підвищити ефективність Організації, відповідність її ключовим принципам і завданням, а також здатність попереджати і врегульовувати конфлікти, включаючи українсько-російську кризу.

Висновки для України? ОБСЄ залучена до врегулювання конфлікту в Україні від переговорів в рамках Тристоронньої контактної групи до спостереження за виконанням досягнутих домовленостей Спеціальною моніторинговою місією. Однак, цього недостатньо, оскільки ОБСЄ не гарантує виконання прийнятих нею рішень. Тому Україна зацікавлена в реформуванні Організації, щоб перетворити її з майданчика для діалогу та декларацій на дійсного гаранта миру та безпеки в Європі.

В той же час, Україна шукає інші можливості колективних гарантій та посилення власної безпеки. Вона вже долучилась до реалізації окремих аспектів Спільної політики безпеки і оборони ЄС, що серед іншого зафіксовано в Угоді про асоціацію між Україною і ЄС. Сторони зобов'язались посилити співробітництво з питань міжнародної безпеки, досягнення стабільності в Європі, антикризового управління, реформування і зміцнення безпекового сектору України. Між тим, Україна сьогодні потребує захисту від реальної агресії та спроможності протидіяти іншим загрозам у майбутньому, тобто реформованого сектору безпеки та боєздатних збройних сил, що Євросоюз не може задовольнити в повному обсязі, оскільки зосереджується переважно на невійськовому сегменті.

На відміну від ЄС, з Альянсом Україна має комплексний підхід до реформування сектору безпеки та оборони, який на постійній основі реалізується шляхом виконання річних національних програми співробітництва Україна-НАТО. Так, в Основних заходах у рамках Річної національної програми під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік чітко зазначено, що поглиблення співробітництва з НАТО потрібне Україні винятково для того, щоб стати членом цієї організації в документі. Альянс поміж тим надає постійну допомогу Україні як через трастові фонди так і безпосереднім залученням до безпекових реформ.

Закони України «Про національну безпеку України» та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» законодавчо закріпили інтегрування нашої держави в ЄС і НАТО. А 20 вересня 2018 року в звлі Верховної Ради конституційною більшістю було проголосовано за зміну до Основного Закону про незворотність курсу на набуття членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. Народні депутати скерували цей документ на експертизу до Конституційного Суду.

Таким чином, цілком і повністю була продемонстрована європейська стратегія України. Не лише членство України в Євроюзі та НАТО, а й глибинна внутрішня європеїзація України.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к-ВР /із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004 р., № 2952-VI від 01.02.2011 р., № 586-VII від 19.09.2013 р., № 742-VII від 21.02.2014 р. // [Електронний ресурс] /Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469 – VIII. //Голос України. – 2018. – 7 липня. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/304933>
3. Річна національна програма під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік //Затверджено Указом Президента України від 28 березня 2018 року № 89/2918.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015.
5. Усатюк І.Ф. Національна безпека: переваги та зауваги //Чорноморські новини. - 2018. – 5 липня. - № 056 (21966).
6. Формула української ідентичності: Із послання Президента Петра Порошенка до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році»//Чорноморські новини. – 2018. – 27 вересня. - № 82 (21992).

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ДОПОВІДІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА ПРОЕКТУВАННЯ, СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ, ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЩО? ДЕ? КОЛИ? В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	3
ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	5

СЕКЦІЯ 1 РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ПАХОМОВА ТЕТЯНА, ХРАМЦОВА ІРИНА ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА	15
АНТОНЕНКО ВАДИМ МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	16
БЕЛЬСЬКА ТЕТЯНА ПАРТИСИПАТОРНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ	17
БОЙКО АНТОНІНА ОСНОВНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ	18
БОЙКО ВІКТОРІЯ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	20
БРЕНДАК АЛІНА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОФІЛЮВАННЯ МИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ	21
ВЕРЕМЕЙЧИК ВІКТОР ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА У ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ	22
ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ СУБСИДІАРНА БЮДЖЕТНА ПОСЛУГА ЯК ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКА КАТЕГОРІЯ	23
ДАНИЛЕНКО ДМИТРО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	25
ДЖАФАРОВ РУСЛАН ФІКРЕТ ОГЛИ НАПРАВЛЕННЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕПУТАТА МЕСТНОГО СОВЕТА В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ	26
ДЗЯДЗИНА НАТАЛІЯ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	27
ДИРІВ АНАТОЛІЙ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	28
ДУРМАН МИКОЛА, КЛЮЦЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	29
КАРПЕНКО ДАРИНА КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	31

КИРИЛКО ВЯЧЕСЛАВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	32
КНЯЗЄВА ОЛЕНА ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОКУСІ СОЦІОЛОГІЇ: ЛОКАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	33
КОЛОСОВСЬКА ІРИНА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	35
КОПА ДМИТРО ХТО ТАКИЙ ЛІДЕР В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	36
КОРПАН ОЛЕКСАНДР ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	37
КРАСНОПЕРОВ СЕРГІЙ АНТИКРИЗОВА ПРОГРАМА УПРАВЛІННЯМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	39
КРАСНОПЕРОВА АННА СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ	40
КРАСНОПОЛЬСЬКА ТЕТЯНА ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ	41
КУЦЕНКО ВОЛОДИМИР ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	42
ЛЕЛЮК РОМАН ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ВЛАДНО-ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	43
ЛУЦКІВ ОЛЕНА СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	44
МАЄВ АНДРІЙ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	45
МАКІВНИЧУК КАТЕРИНА ГОЛОВНІ ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	47
МАКСЮТА ТЕТЯНА ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	48
МАМОНТОВА ЕЛЛА РОЛЬ ПАРТИСІПАТОРНОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	49
МАТВЄЄНКО ІРИНА ВІТЧИЗНЯНА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ВСТАНОВЛЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ	51
МЕЛЬНИК ВОЛОДИМИР ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	52
НАГОРНА ІРИНА МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	54
НЕГУЛЯЄВА ІРИНА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРИЙМАЮЧИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	55

ПЕТРОВ ІГОР REFORMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE DEVELOPING REGIONS OF THE WORLD	56
ПОНОМАРЬОВ ВІКТОР ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОНЯТЬ ТА КАТЕГОРІЙ В ДОСЛІДЖЕННІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	57
ПУШКАРЕВСЬКИЙ СЕРГІЙ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЗНАК ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	58
РАДЧЕНКО ЛЮДМИЛА МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ І ДЕРЖАВНОМУ РІВНЯХ В УКРАЇНІ	59
РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ РОЛЬ НЕ ДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕНІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	60
РОДИНСЬКИЙ ІГОР ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЕЛІТ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	62
РОКОТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	64
РОТАР МИКОЛА ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	65
СИДОРЕНКО НАТАЛЯ ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ЦНАП В ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАДАХ	66
ТЕТЕРІН КОСТЯНТИН ПРОБЛЕМИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ І НОВІ ПІДХОДИ В ЇХ ВИРІШЕННІ	67
УШАКОВА ОКСАНА МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	69
ЧАЙКА АНЖЕЛІКА ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	70
ЧЕРНЕЦЬ ВІКТОРІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНІ СВОБОДИ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	72
ЧЕРНИХ ЮЛІЯ РОЗВИТОК ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ	73
ШЕВЧЕНКО ОЛЕНА ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	74
ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	75
KAI MASSER CITIZENS' PARTICIPATION AND DIRECT DEMOCRACY – LESSONS LEARNED FROM PREVIOUS AND RECENT PARTICIPATION BOOSTS IN GERMANY	77

СЕКЦІЯ 2
РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА:
АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ НА БАЗІ ІМІТАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ	79
БОРЕЦЬКИЙ ОЛЕГ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ	80
БУГОВА АЛЬОНА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	82
ВАРЕЩЕНКО ВОЛОДИМИР БАЗОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА ЗА БЮДЖЕТНИМИ ПРОГРАМАМИ	83
ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР МОНІТОРИНГ ЗАКУПІВЕЛЬ, ЯК ВИД ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	84
ВОРОНЖАК ПАВЛО ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	86
ГОНЧАРЕНКО МАРИНА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	87
ЄМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОСЛУГ ШЕРИНГОВИХ ПЛАТФОРМ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ	88
КАРПЕНКО ЛІДІЯ, ШЕВЧЕНКО ДІНА ПОЛІТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КОНТРОЛІНГУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ У СИСТЕМІ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	89
КІЛІЄВИЧ ОЛЕКСАНДР ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ДОКАЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СПРИЯННЯ ДОСЯГНЕННЮ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	90
КОВАЛЕНКО МИКОЛА КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО ТИПУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ	92
КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ	93
КОЗИМЕНКО ІГОР РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОЦЕСАМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	94
КОЗИНСЬКИЙ СЕРГІЙ КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ	95
КОЛЕСНІКОВА ІРИНА ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ	96
КОСТЕНЮК КАТЕРИНА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІДЕРНОГО КОМПЛЕКСУ ПІВДЕНОГО РЕГІОНУ	98
КРИЛОВА ІРИНА РОЗВИТОК СФЕРИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	99

KUNYCHKA MYKHAYLO, KARPENKO LIDIYA CONCEPTUAL BASES FOR THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC PLANNING PROGRAMS IN INTERNATIONAL BUSINESS: CASH FLOW MATCHING	100
КУРАНДА ЛЮДМИЛА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	102
КУСПЛЯК ГАЛИНА ІДЕОЛОГІЯ ПЕРЕХОДУ ДО БАГАТОРІЧНОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ, ОРІЄНТОВАНОГО НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ	103
ЛАЙКО ОЛЕКСАНДР, ЦИНАЛЄВСЬКА ІРИНА, ТАЛПА ВІКТОРІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	105
МАТЮШКИН ТАРАС ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА РЕГІОНУ	107
МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА, ЧАЙКУН ІРИНА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ГАЛУЗЯХ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНИ	108
МІШИНА ЖАННА ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ УВИНИКНЕННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК, ПЕРВИННІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОДНІЄЇ З СКЛАДОВИХ В ПЕРСПЕКТИВІ ПОДОЛАННЯ КРИЗ	109
НАЗАРЕНКО ЮЛІЯ МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ	110
НЕМОДРУК НАТАЛІЯ ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНЕ ПАРТНЕРСТВО В НАПРЯМКУ ПРОЗОРОЇ І СТАБІЛЬНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	112
ОСАДЧУК СВІТЛАНА ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА 2019 РІК	113
ПАСТУХ КАТЕРИНА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	114
ПЛЯЦЕК ІЛОНА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	116
САВЧЕНКО ЮІЯ ІВАНІВНА КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	117
СІБІКОВСЬКА ЛІНА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	118
СМАКОГРАЙ ІРИНА ВПЛИВ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА РОЗВИТОК ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	120
ФУРСЕНКО АНДРІЙ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РЕГІОНУ: ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ	121

**СЕКЦІЯ 3
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ,
СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ**

ПОПОВ СЕРГІЙ, БУТКЕВИЧ АЛІНА АДМІНІСТРАТИВНИЙ АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ	123
БИКОВСЬКА ОЛЬГА МОДЕЛЬ 5P: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОГЛЯДИ	124
БАКАЙ АНДРІЙ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ	126
БІЛУРУСОВ СЕРГІЙ, СИПКО ЮЛІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СТАНДАРТ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	127
БІЛЬОВСЬКИЙ МАКСИМ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	129
БУТЕНКО ТЕТЯНА, НОВАК ВІКТОР СОЦІАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	130
ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР АСЕСМЕНТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	132
ГАВРАШЕНКО АЛІНА ЗНАЧЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	133
ГОГОЛЬ ТЕТЯНА ВІДТВОРЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	134
ГОЛОЛОБОВ СЕРГІЙ РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ	136
ГОНЧАРУК ВАСИЛЬ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗБУДОВИ ФОНДІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	137
ГРЕНЬ ЛАРИСА ПОРІВНЯННЯ ЗМІСТУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ БІЛУРУСЬ, РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	139
ДАЦЮК ВІКТОРІЯ РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ПОДОЛАННІ СТИГМИ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ ВІЛСНІДУ В УКРАЇНІ	140
ДЕМЕДЮК ЮРІЙ НОВА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА: ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ	141
ЗИНОВЄЄВА ЛІЛІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА – ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІНЦЯ	142
ІВАНКЕВИЧ АНАТОЛІЙ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТА КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ	144
КАПШТИК ОЛЕКСАНДР МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	145

КАРАСАВА НАТАЛЯ СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ	146
КИРИЧЕНКО ХРИСТИНА ЦІЛЬОВА АДРЕСНА МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	148
КОРВЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ЄДИНИЙ ПРОЦЕС У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	149
КОСТЮК ТЕТЯНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ОСВІТА ЯК РЕГУЛЯТОРИ РЕФОРМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	150
КРИЗИНА НАТАЛІЯ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	152
КРОПІВНИЦЬКА МАРГАРИТА ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ	153
КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ІНТЕГРОВАНІ СОЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ СИСТЕМИ	154
ЛИСЮК ІРИНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ТА ВИКОРИСТАННЮ МОДЕЛІ 4P	156
ЛІСОВА МАРИНА АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	158
ЛІТВАК АКИМ ВВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	159
ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ФОРМУВАННЯ НОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	160
ЛЮБЕЦЬКА МАР'ЯНА СУЧАСНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ (ОСОБАМИ), ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	161
МЕЛЯКОВ АНТОН, МАШКІНА ОЛЬГА ПЕРСПЕКТИВИ УРЯДОВИХ УПОВНОВАЖЕНИХ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ	162
МЕРЕЖЕНКО МАРІЯ ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ВІТЧИЗНЯНОГО КІНОВИРОБНИЦТВА	163
МОРОЗ ВОЛОДИМИР, БУКА ІНТА, МОРОЗ СВІТЛАНА РІВЕНЬ ВПЛИВУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ДОБРОБУТ ДЕРЖАВИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ДУМКИ ЛАТИСЬКИХ СТУДЕНТІВ)	164
НОВАК НАТАЛІЯ ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНОМУ ТРАНСФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	166
ОВСЯНИК АННА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	167

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ ТА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	168
ОГАНІСЯН МИХАЙЛО АВТОМАТИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ (РОБОТИЗАЦІЯ), ЯК ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ	170
ОНУФРІЄНКО ОЛЕКСІЙ СУЧАСНА ДОКТРИНАЛЬНО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ВІД НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДО МОДЕЛІ НЕО-ВЕБЕРІВСЬКОЇ БЮРОКРАТІЇ?	171
ОРЕЛ МАРІЯ ГРИГОРІВНА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	172
ПЄЛЄВІН ЄВГЕН ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК НАПРЯМОК КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	173
РОБОЧИЙ ВІКТОР ВИВАЖЕНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА Є ЗАПОРУКОЮ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	174
РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	176
РОСТІЯНОВ БОГДАН ПІВДЕННИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В РОКИ ГУМАНІТАРНИХ РЕФОРМ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ	178
РОША ЛАРИСА АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	179
САВЧУК ЛІНА МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	181
САМОТКАЛ ТЕТЯНА ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	182
СЕМЕНЮК ЮРІЙ НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ДОСВІД ОДЕЩИНИ	183
СИРБУЛ ЛЮДМИЛА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ	184
СОБОЛЬ РОМАН ІННОВАЦІЙНИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ	185
СОКУР НАТАЛЯ ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ МОЛОДІ ЯК ОСНОВА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ	187
СТОЙКОВА ГАЛИНА ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	188
СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	189
ТЕРЕШКЕВИЧ ГАЛИНА ЗНАЧИМІСТЬ ЗАСАД ПЕРСОНАЛІСТИЧНОЇ БІОЕТИКИ У ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	190
ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	191

ТУРИК МИКОЛА ФОРМУВАННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО КУРСУ	192
ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	193
ЯРМОЛИНСЬКА ІЛОНА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ	194
ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	195

СЕКЦІЯ 4
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА БАГАТОРІВНЕВЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	197
БАБИЧ ОЛЕКСАНДР АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ СУЧАСНОГО МІСТА	198
БАШТАННИК АЛЛА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	199
БЕЗУГЛА ВІКТОРІЯ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ФОРМУВАННІ ТА ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ	200
БІЛОКОПИТА ОКСАНА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	202
ВОРОНА ПЕТРО ПРОБЛЕМАТИКА ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПОВСЮДНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	203
ГЕРАСИМЮК КОСТЯНТИН ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – ШЛЯХ ДО ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	205
ГОЛИНСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ СПЕЦИФІКА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСАД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МОРСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	206
ГУРТОВА АЛІНА ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ	207
ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, ГУЗАР ВІТАЛІЙ ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	208
ДУЛІНА ОКСАНА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	209
ЕЛЬЧІЄВА ОКСАНА ІНСТИТУТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГОЛІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПЕРЕД ЧЛЕНАМИ ГРОМАДИ	211

ЗЕЛІНСЬКА НАТАЛЯ РЕГІОНАЛЬНА SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	212
ІЛЮХІНА АНАСТАСІЯ ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	213
ІНКІН МАКСИМ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ АСИМЕТРИЧНИХ ОТГ ТА ПЕРИФЕРІЙНИМИ НАСЕЛЕНИМИ ПУНКТАМИ	214
КОЗЮРА ІГОР ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ЛОКАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД	216
КОРОБЧИНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА НОВОГО ТИПУ: ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ	217
КРУПНИК АНДРІЙ РЕГІОНАЛЬНІ КООРДИНАЦІЙНІ РАДИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА – ОПОРНІ ЛАНКИ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ	218
КУЗЬМЕНКО СЕРГІЙ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	219
ЛЕСИК ОЛЕНА РОЛЬ НЕФОРМАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ СУСПІЛЬСТВА У РЕФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	221
МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ	222
МУСІЙОВСЬКИЙ АНДРІЙ АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗМІН У УПРАВЛІННІ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ	223
НАГОРНА ГАННА КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	224
НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: КОНЦЕПЦІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ	226
НАЗАРЕНКО СВІТЛАНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ГРОМАД	229
НЕГОДА В'ЯЧЕСЛАВ НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	230
НОВАК ГЕННАДІЙ ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	231
ОГАНІСЯН МИХАЙЛО, КОВТУН ЮЛІЯ КОНЦЕПТ «ОПТИМІЗАЦІЯ» В ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОМУ ДИСКУРСІ	233
ОЛЕФІР ОЛЕКСАНДР ІНСТИТУТ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	234
ОРЛОВА АЛЛА САЙТИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВЛАДНО-ГРОМАДСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	236

ПАНЧЕНКО ГАННА ІЄРАРХІЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ БАГАТОРІВНЕВОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	237
ПАСЕНКО НАТАЛІЯ ВПЛИВ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД	238
ПИЛИПЕНКО ЯРОСЛАВ ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ	239
ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ДОСВІД КРАЇН ЄС У ВДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	241
ПОПОВ МИКОЛА, ХАПАТНЮКОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	242
ПОПОВИЧ АНЖЕЛА, ФРИМУ ТЕОДОРА ПРОЯВЛЕННЯ ФЕНОМЕНА БЮРОКРАТІИ ПРИ УПРАВЛЕННІИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ	244
РАГІМОВ ФАІГ ВАГІФ ОГЛИ ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	245
СЕМЕНЮК ЛЕСЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЗА ДОПОМОГОЮ ІКТ: ДОСВІД М. ВІННИЦІ	247
ТЕРХАНОВ ФЕДІР РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	248
ТКАЧ ІННА ПРОЗОРІСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ АРХІТЕКТУРНОЇ БУДОВИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	250
ТКАЧЕНКО В'ЯЧЕСЛАВ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	251
ТОДОРОВА ОЛЬГА КЛАСТЕРНА ІНІЦІАТИВА ЯК ІНСТРУМЕНТ УЗГОДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	252
ТУРАНСЬКА СВІТЛАНА ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОСВІТИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	253
ФОЛЬГІНА ТЕТЯНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	255
ЧАПІР ДМИТРО МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ІНСТРУМЕНТИ ТА СКЛАДОВІ	256

СЕКЦІЯ 5 УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА БЕЗПЕКА СТАЄ НЕПОДІЛЬНОЮ	259
БЕРЕЗОВСЬКА ОЛЕНА МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЯПОНІЄЮ	260

ВОЙНОВСЬКИЙ МИКОЛА УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМИ БУДИНКАМИ: ДОСВІД США	261
ГАЛАЙКО ХРИСТИНА РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНИ З НАТО ЯК ОДНА З УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ	262
ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ, МУРЗАНОВСЬКИЙ ГЕННАДІЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	263
ДЕМ'ЯНЧУК ІГОР ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ	265
ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, ШЕВЧУК ВІКТОРІЯ INTEGRATION OF MIGRANTS: CASE OF MIPEX	266
ДУЛЬСЬКИЙ ИОН УЧАСТИЕ ГРАЖДАН В ПРИНЯТИИ РЕШЕНИЙ: ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ	267
ДУЛЬСЬКИЙ СИЛЬВИЯ ВНЕШНЯЯ ПОМОЩЬ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ОБЩИН: ЗАЛОГ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕСТНЫХ ВЛАСТЕЙ	268
КАДУК НАТАЛЯ, НІКОЛАСВА МАЙЯ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС У КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ТА ВСЕОХОПЛЮЮЧОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ	270
КАРПЕНКО ЛІДІЯ, ВОРОНЖАК ПАВЛО АРХІТЕКТОНІКА РОЗВИТКУ ІМПАКТ-ІНВЕСТИНГУ В УКРАЇНІ В КООРДИНАТАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	271
КОВАЛЬЧУК ІРИНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	272
КРИВОЦЮК ПЕТРО КОРПОРАЦІЯ – ДЕРЖАВА ЯК ЕВОЛЮЦІЙНА ФОРМА ДЕРЖАВИ ЕПОХИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	274
КРИВЦОВА ОЛЕНА РЕАЛІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	275
КУЧЕРУК МАР'ЯНА ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	276
ЛАТСАПХЕТ ЯН МІЖНАРОДНЕ ЛОБІЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	277
ЛУК'ЯНОВА ІРИНА ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	278
МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ВИБОРЧЕ ПРАВО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	279
МАТВЄВА ОЛЬГА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРСПЕКТИВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕНДЕНЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСТ (НА ПРИКЛАДІ М. ДНІПРО)	280
МИЛОСЕРДНА ІРИНА ОБ'ЄДНАНА ЄВРОПА ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ	282
НАПЛЬОКОВ ЮРІЙ DEMOCRATIC CIVILIAN CONTROL OF THE MILITARY AS A WAY TO IMPROVE STATE GOVERNANCE IN THE COMPLEX AND DYNAMIC ENVIRONMENT	283

НЄМА ОЛЕКСАНДРА УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	284
НИЦЕВИЧ ОЛЕКСАНДР ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН АЗІЇ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ	286
OZERNUK GANNA PRIVATE HEALTH INSURANCE IN EUROPE	287
ПРОКОПЕНКО ЛЕОНІД ГОНЧАРУК НАТАЛІЯ ТРОХИМІВНА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	287
РАСУЛІ ТИМУР ПРОТИДІЯ НОВИМ РІЗНОВИДАМ ЗАГРОЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	288
РОЗМАРІЦИНА НАТАЛІЯ СУЧАСНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	289
RODICA RUSU RM – EU RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF THE EU LEGITIMACY CRISIS	291
BOGDAN ȘTEFANACHI EUROPEAN UNION - DEMOCRATIC DEFICIT, CRISIS AND REFORMS	292
ФРОНТОВСЬКА МАРІАННА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ	293
MARTIJN HAAS EUROPEAN COOPERATION WITH UKRAINE IN THE FIELD OF MIGRATION: HAS EU-UKRAINIAN COOPERATION ON MIGRATION ASSISTED UKRAINE IN MEETING ITS HUMAN RIGHTS OBLIGATIONS TOWARDS REFUGEES AND ASYLUM SEEKERS?	295
ЧОПЕЙ МАРІЯ РОЗВИТОК ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	296
ШАМРАЄВА ВАЛЕНТИНА ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ ПРОВІДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ	297
ШЕВЧЕНКО БОГДАН, ШЕВЧЕНКО ЛІЛІЯ УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ. ПЕРСПЕКТИВИ	299
GHEORGHE-ILIE FÂRTE DEBATING IDEAS OF JUSTICE IN A LIBERAL-DEMOCRATIC SOCIETY	300

СЕКЦІЯ 6 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ ІНТЕРОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ Е-УРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	303
АНДРІЄНКО АНТОН «РОЗУМНЕ УПРАВЛІННЯ» РОЗВИТКОМ ВЕЛИКОГО МУНІЦИПАЛЬНОГО УТВОРЕННЯ В ДИНАМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	305
ДЕРЕВИЧ МАРИНА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ МІСЦЕВИХ ПЕТИЦІЙ	306

ДЯТЛОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	307
КЛИМЕНКО ІЛОНА НАПРЯМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	308
КОНСТАНТИНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ЗАХИСТ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕНЬ	310
КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ РЕІНЖИНІРИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	311
КРИШТОФОР ОЛЬГА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	312
КУЛИК ПАВЛО, ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ (ДОСВІД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	314
КУСПЛЯК ІГОР, ШАПОВАЛ СЕРГІЙ ФАКТОРИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ УСПІХУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВИСНОВКИ СТОСОВНО УКРАЇНИ	314
КУХАРСЬКА ЯНА Е-ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЗВ'ЯЗОК МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНАМИ	315
МАГДИЧ ІВАН ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ	316
МАКАРОВА ІРИНА ІНФОРМАЦІЙНИЙ АУДИТ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	317
МАЛЮХОВ ОЛЕКСАНДР ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ	319
ПАТРАШКУ КАТЕРИНА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	320
ПОПОВ ВОЛОДИМИР ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	321
СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ У НАВЧАННІ	323
ТИМОЩУК ОЛЕГ СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	324
ШАГАН АНДРІЙ ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОЕКТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	326
ЯВТУШЕНКО СВІТЛАНА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ ЯК ЗАСІБ ЗМЕНШЕННЯ БЮРОКРАТИЧНОГО ТИСКУ В ОРГАНАХ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	328
ЯРУЛІНА НАТАЛЯ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ	329

СЕКЦІЯ 7
ПРОЕКТНО-ОРІЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

РИБАК АНАТОЛІЙ, АЗАРОВА ІРИНА КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	331
АРМЕР ВІКТОРІЯ РОЗВИТОК ПЛЯЖНИХ ЗОН В УКРАЇНІ	332
БАБОВА ІРИНА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД	333
БАЛДУК ГЕОРГІЙ ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА ЯКІСТЬ ЖИТЛА В СУСПІЛЬСТВІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	334
BALUIEV VLADYSLAV, BORSHCHEVSKYI ROMAN FUNCTIONS OF INFORMATION TECHNOLOGY IN ORGANIZATIONS	335
БОГДАНОВ СТАНІСЛАВ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ З РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТОМ	336
БОРОВИК ІННА РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ	337
БОРЩЕВСЬКИЙ РОМАН ВИРОЩУВАННЯ РАВЛИКІВ HELIX ASPERSA MULLER	338
ВАСЮТИНСЬКА ЛЮДМИЛА КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ	339
ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА СУЧАСНІ ТРЕНДИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ В ПРОЕКТНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	340
ВОЛЬСЬКА ОЛЕНА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ	341
ГАВРИЛКІНА ІРИНА РОЛЬ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ПРИ СТВОРЕННІ ТА УПРАВЛІННІ БРЕНДОМ ОРГАНІЗАЦІЇ	343
ГУСЕВА МАРИНА МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	344
ДЕЦИК ОЛЬГА СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ СИНХРОНІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ТА ДІЙ ІНСТИТУЦІЙНО-РІЗНИХ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	345
ДЗЕМБА ТЕТЯНА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ СТЕЙКХОЛДЕРІВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРУС ТРЕЙД»)	346
ІВАНЬКО ОЛЕКСАНДРА МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	347
ANDREAS KNORR ROAD INFRASTRUCTURE PPP IN GERMANY: WHY DID THE 'F MODEL' AND THE 'A MODEL' FAIL?	349
КОВАЛЕВСЬКА АНАСТАСІЯ, СТЕЛЬМАХ ОЛЕКСАНДР ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПАТОГЕННИХ ТЕКСТІВ	350
КОВАЛЕВСЬКА ТЕТЯНА ШЛЯХИ ГАРМОНІЗАЦІЇ МЕДІЙНИХ ЖАНРІВ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	351

КУТУЗА НАТАЛЯ ПЕРЕКОНАННЯ ТА СУГЕСТІЯ: ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РІЗНОВИДІВ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ	352
ЛЕВИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕІЛТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В М. ОДЕСА	353
ЛЕВІН МИХАЙЛО ПРОЕКТНА КОМАНДА: РЕСУРС АБО СКАРБ?	354
ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ	355
МАЛИНОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР СПЕЦИФІКА НЕЙРОМАРКЕТИНГУ В ПАРАДИГМІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	357
МАЛЮХОВА ЮЛІЯ СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	358
МОСКАЛЮК АНДРІЙ ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	359
МОСТОВА ДАР'Я ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТІ	359
ПСАРЬОВ СЕРГІЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ НАДАННЯ ПОСЛУГ САЛОНАМИ КРАСИ В ОДЕСІ	361
PSAROVA OLHA MEDICAL TOURISM. FOREIGN EXPERIENCE	362
РИБАК ТЕТЯНА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОБІЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ	363
СЕНЧА СЕРГІЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ У СФЕРІ КОМУНІКАЦІЙ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ	364
СЕНЧА ІРИНА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ	366
СЕНЬ АЛІНА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ	367
СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА СЦЕНАРНИЙ ПІДХІД В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	368
СКРИПНІК НАДІЯ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТНОЮ КОМАНДОЮ	369
УСТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ НАРАТИВ ЯК ЯДРО СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	370
ФІГОЛЬ ДМИТРО РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	371
ХАМАРДЮК АННА, ХАМАРДЮК ТАРАС РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В РИНКОВИХ УМОВАХ	372
ХОМКО ЛАРИСА РИЗИКИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЇХ ЗАПОБІГАННІ	373

ШЕКА ОЛЕКСАНДР ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ В УКРАЇНІ	374
ШОСТАК СВІТЛАНА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ	376
ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ПРОЕКТНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЛЯ СУПРОВОДУ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОРТОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	377
КОСН CHRISTIAN MULTINATIONAL TRADING ROAD-SYSTEMS AS A MATTER OF INTERNATIONAL I NFRASTRUCTURE ADMINISTRATIVE LAW – THE ‘NEW SILK ROAD’-EXAMPLE (AS A CONCRETE UTOPIA)	378

СЕКЦІЯ 8 РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ДАВТЯН СТЕПАН ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	381
АЛЬЗІН АЛЬОНА МОДЕЛЬ РЕФЛЕКСИВНОЇ ГРИ, ЯК СПОСІБ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	382
БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЩОДО НАДАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ	383
ВАСИЛЬЄВА ГАЛИНА SOCIO-AFFECTIVE STRATEGIES IN LANGUAGE LEARNING	385
ГОРШКОВА КІРА СТАТУС ТА ФУНКЦІЇ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	386
КЕМАРСЬКА ТАМАРА ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПЕРІОД ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН: СУЧАСНИЙ ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН	386
КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ ЛІНГВОКРЕАТИВНІСТЬ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ УМОВ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	388
ОРЛОВА АННА АСПЕКТИ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	389
ОХОТНИКОВА ОЛЬГА МЕРИТОКРАТИЧНИЙ ПРИНЦИП ВІДБОРУ КАДРІВ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СКЛАДУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	391
ПАШКО ЛЮДМИЛА ВІДНОВЛЕННЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ КЕРІВНИХ КАДРІВ ВИЩОГО КОРПУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	392
САВКОВ АНАТОЛІЙ, СОРОКО ВОЛОДИМИР МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТА В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	393
САПУНЖІ ЛЮДМИЛА ФОРМУВАННЯ АВТОРИТЕТУ ТА ІМІДЖУ КЕРІВНИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	394

СЛОНЬОВСЬКИЙ МИХАЙЛО ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	395
ТОМАШЕВСЬКА ТЕТЯНА ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ	396
ЧЕРНЕНКО НАТАЛІЯ ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	397
ШМАГУН АНТОНІНА ПРИРІСТ НОВИХ ЗНАНЬ У ПРОВЕДЕННІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗАХОДІВ, ЯК ЗАПОРУКА ВИСОКОГО РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	399
ЯРМИСТИЙ МИКОЛА ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	400
ЯЦУН ЄВГЕНІЯ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЯК КРИТЕРІЙ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА	401

СЕКЦІЯ 9 ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	403
АНТОНЮК ОЛЕКСАНДР ПУБЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	404
БАБІНА ВАЛЕНТИНА ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ	405
БАЛЄСНА ОЛЕНА ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ ЕКОПОСЕЛЕНЬ У КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДУХОВНО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	406
БАРВЕНКО ВІТАЛІЙ НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ І УПРАВЛІННЯ СЛІДЧИМИМИ ГРУПАМИ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ	408
БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА СВІТОВА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ	409
БИЛОБОРОДОВА АНАСТАСІЯ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ	411
БИЛОРУСОВ СЕРГІЙ ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СУПРОВОДУ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА	412
БОБРИЦЬКИЙ АНДРІЙ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ	413
ГЛАДУНОВА ОЛЕНА СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	415
ГОЛОТА АНДРІЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ НА БІЗНЕС КЛІМАТ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТА ЇЇ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ	416

ГРІШИН ОЛЕКСІЙ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	417
КОВАЛЬЧУК ЮЛІЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ: ТЕОРІЯ І ПРАТИКА	418
КОЗУЛІНА СВІТЛАНА КОЛІЗІЇ ТА ПРОГАЛИНИ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ПРО ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	419
КОЧМАР ВІКТОРІЯ НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ	421
ЛАТИШЕВА ВІКТОРІЯ СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА СТРАЙК	422
ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРОБЛЕМАТИКУ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРАВОВИЙ ПРОСТІР	423
МАРУЩАК ОЛЕНА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ	424
МІНАКОВ ОЛЕКСАНДР АДМІНІСТРУВАННЯ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	425
МОІСЕЄВА ТЕТЯНА РАТИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ	426
НЕДЄВА ЛІАНА, ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ	427
НОВАК АНАТОЛІЙ НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	429
ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	430
ПАРХОМЕНКО ОЛЬГА ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	431
ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ ОКСАНА НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	433
ПРОРОЧУК МИКОЛА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА Й ЕКОНОМІКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННЯ	434
РОВІНСЬКА КАТЕРИНА РІШЕННЯ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ	435
РОВІНСЬКИЙ ЮРІЙ РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЯТОРА У СТАНОВЛЕННІ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	436
СТЕЦЬ ВОЛОДИМИР, КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КІБЕРБЕЗПЕКА» В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	438

ТКАЧЕНКО ІРИНА ЩОДО ПИТАНЬ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	439
ТОРБАС ОЛЕКСАНДР ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	441
ТРЕТЬЯК ГАІНА ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ ПРИВАТНИМИ ВИКОНАВЦЯМИ	441
ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ЗНАЧЕННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ СУДАМИ УКРАЇНИ	443
ЧАЛИХ СВІТЛАНА ЗАКОНОДАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБИ В АПАРАТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ	444
ЧІСТЯКОВА ІРИНА, КРИВДІНА ІННА РЕФОРМУВАННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ	446
ШИМБАРЬОВА ТЕТЯНА, КОВАЛЬ ЗИНОВІЙ ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ ЧЕРЕЗ ОФІЦІЙНИЙ ВЕБ-САЙТ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	447
ШУМЛЯЄВА ІРИНА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	449
ЯНЮК СЕРГІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА ЯК СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ	450

СЕКЦІЯ 10
СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ
В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ	453
АКИМЕНКО НАТАЛЯ, ПРОДАНОВА АЛІНА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ	454
БАБИЧ ОЛЕКСАНДР ПРИНЦИПИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	455
БУТЕНКО ТЕТЯНА, БОЙКО ДАР'Я СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ, УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	456
ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА, КУРАКОВ ОЛЕКСАНДР ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ	457
ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА, МАСЛІЙ ОЛЕГ СТРАТЕГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	458
ВОРОБІЙОВА ТЕТЯНА МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	460

ГАЙДУЧЕНКО СВІТЛАНА ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	461
ГЕРАСЬКОВ СЕРГІЙ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ЯПОНІЇ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ	462
ДОЛЖЕНКОВ ОЛЕГ, САКАЛЮК ОКСАНА КРОС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ	463
ДРАГАНОВА ЖАННА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ	464
ДУБЧАК ЛЮДМИЛА РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ У РЕГІОНАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ	466
ДУМА ОЛЕГ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КЕРІВНИЦТВА У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ В УКРАЇНІ	467
ЖАДАН ОЛЕКСАНДР МАТЕРІАЛЬНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРАЦІ	468
ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ МАРКЕТИНГОВИХ ПРОГРАМ ОРГАНІЗАЦІЙ	469
КЛИМЕНКО НАТАЛІЯ ІСТОРИЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	470
КОГАН ІЛОНА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	472
КОРОЛЬ ВІКТОРІЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	473
МІХЛЯЄВ МАКСИМ, КРУЛЬ ОКСАНА СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЯ»	474
ЛИТВИНОВА ЛАРИСА ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	475
ЛЯХ ЮЛІЯ КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОБУДОВИ ВЗАЄМОВІДНОСИН У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ	476
МАДЕЙ ВАДИМ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МОРСЬКИМ ТОРГІВЕЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ	477
МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДУМКИ ТА СКЛАДАННЯ ВИСНОВКУ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ	479
МАРУШЕВА ОЛЕКСАНДРА, ПРАВ ЮРІЙ, БАРЗИЛОВИЧ ДМИТРО ТЕНДЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У БУДІВНИЦТВІ	480
МІХЛЯЄВ МАКСИМ УМОВИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	481
ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР, ЗАЯЦЬ ЯНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	482
ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ, ЖІЛЕНКОВА КАРИНА МОНІТОРИНГ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЯКІСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ	483

ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР, СМОРУДОВ РОДІОН ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	485
КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ, СТЕБЛЕНКО АНДРІЙ СВІТОВІЙ ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	486
ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ, ТІМКОВ ВЛАДИСЛАВ ОЦІНКА ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	487
ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА РОЛЬ ФУНКЦІЇ ПЛАНУВАННЯ У СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ ПРОМИСЛОВОСТІ	489
ЯРОМІЧ СВІТЛАНА, КОМАРОВА ТЕТЯНА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ	490
ЯЦУН ВОЛОДИМИР КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ ЗРОСТАННЯМ ОРГАНІЗАЦІЙ	491
ЛИПОВСЬКА СВІТЛАНА ВИКОРИСТАННЯ БІЗНЕС-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	492
БАЛАБАЄВА ЗІНАЇДА СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ, ЇХ ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ РЕФОРМ	493
ЛІПЕНЦЕВ АНДРІЙ, МАРЧЕНКО ТЕТЯНА. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ В CALL-ЦЕНТРАХ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ	494
СТЕПАНЕНКО ОЛЕКСАНДР СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЇЇ СПРОМОЖНОСТІ	497
БЕЛЯЄВ ЛЕОНІД СУЧАСНІ ЗАСОБИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ	498
ЛЕМЕЦЬ МАРІЯ ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ ІНТЕГРАЦІЯ РОМІВ ДО УЧАСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ	499
МІНАСОВ ВОЛОДИМИР, УСАТЮК ІВАН, ЄФІМЕНКО АНАТОЛІЙ УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ БЕЗПЕКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	500

Наукове видання

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

26 жовтня 2018 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 18.10.2018.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 67,3.
Тираж 100 прим. Зам. № 57/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 705-97-48
www.oridu.odessa.ua